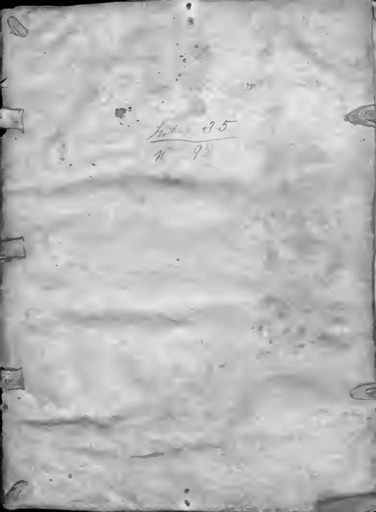
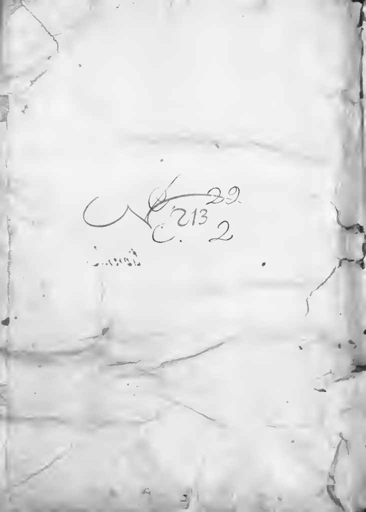

3.5
n 9

29.
213
C. 2

librería

Prohemium generale

Etsi diutine lacessite monarchie iurū summa fastigia sint: que apud paucos alios a mei pfessione tam propria alienos autores extimo profundissime sunt diffusa ut dulcissimū reputē illa posse ex ingenio meo emūgere: cordi tamē est prono animo ob hoc commune prestādum beneficiū deo preside sedula et pervigili industria: moderataque digestione ipsius sancta decisiva referre. Primū ut utriusque iuris professoribus: qui ex alienis agris fructus decerpere nequeūt: ac alienis in messibus falces proprias ponere nō noverūt: longissime ac subtilissime indagationis labor absit. Tum etiā ut garrientium quorūdam prurientibus linguis: qui his iuribus orthodoxis: superna aspernati mēte temerarie detrahere nō postponūt. De quibus testāte scriptura divina scriptū cōperitur: Posuerunt mendaciū spem suam: et mendaciū operari speraverūt. Et iterū qui sūt prophetiam dicunt. Domine recede a nobis: viam tuam scire nolumus. Libera et enucleata restitutam: nec spe questus: vel ut magistratum: sacerdotiumve ambitu consequar. propter que ipsi prophani falsa scribendo libenter inculcant. Venio ad scribendū: nec ut principibus adulerantiam ipsam horreo publicam regū pestem: Quin potius ut temeratorū arrogātiam rusticam veritatis freno compescā: et ut crassantis stulticie error amplius nō aspiret. Pro voto igitur tāti expeditione religiosi te esse numen certissimū: federice dux austrie: serenissime cesar invoco: quem pro divina reparatione imperij horrendo sacrilego ingenti scismate iam confusi. Post fraternam imperiam prefecto terrene monarchie celitus missum arbitror: ut tui terreni favore imperij: diutini iura respirent. Tali ergo hoc sancto etiam suffultus presidio tute de re tua: publico honestoque iure professo amodo disseram.

Prohemium speciale

Primū quidē est donū qđ principiū eternum: idemque finis dux rector atque semita: noster deus omnipotēs terrestribus ratione animantibus prebet: nos quādā prefiriēs similitudine pfectiōe gratie: sicut ipse est perfectiōe nature ut mundus iste sensibilis in mēte ipsius creatoris eternaliter ante prefixus: demū creatus uno principio et motore ad superiorē amplissimi orbis instar: moderetur atque regatur plurimi tū humani generis: quos nō divina volūtas protegit: nō verax rō: sed potius brutalis sensualitas: et cuius dā tirānidis appetitus a vo abstrahit excelsi tanti muneris ignari sive potius indigni: hoc scilicet divini muneris bñficiū abiciētes: invidēque romano cesari: q iusto dei iudicio ipsius mūdi merito est moderator et arbiter detrahētes alijs diversis plurib⁹ insolidū tanqū pprium aliqđ bñficiū a deo collatū: dignitatē hāc ascribē satagūt. Nā ipsorū pterū quidā magis pprio forte ingenio qȝ veritate vel iure. Et cōtra credendū est pōtifici summi q veritatis est pr volūtatē in dubiū revocādo: apud quē ē vl fuit tpal' impij monarchia inferiorū omniū corruptibiliū q tpe mensurātur sacrū ipm pōtificē: xpi vicariū in hoc cesari anteponere cupiūt. Adhuc verū nōnulli priorib⁹ magis hebetes: q hystorica illustres aliq referūt orbis quatuor pmeditātes impia babilonicū: atque medū: demūque macedonicū: et deinde romanū. Et quisque generi forte suo: ut ppria iura ipsa vēdicādo: in dubiū h pterita ista revocāt. Cūis videlicet primū tāti excelsi solij apices iuste fuerit adeptus quātaque ut vitas eluceścat: et nro romano cesari triūphatori felicissimo debit⁹ honor celitus pdestinat⁹ detur: hoc in libello discutiēda subiicio etiā his annectens: ut cūcti garriendi cupiditas arceatur: sicut cōstantino cesari in bisantiū referēte venerāda signa torpea ipsum retinuit monarchiā: eiusque posteri postq̄ maxime romanū imperiū ecclia trāstulit in germanos proptē quē priūs oportebit ostēdere eterne vite clarigeri: et nostri gloriosissimi Augusti.

In hoc libro feliciter incipit tractatus de potestate imperatoris: ac pape. Et an apud papam sit potestas vtriusq; gladij. Et de materia cōsiliorum: qui appellatur monarchia: Editus per excellētissimū vtriusq; iuris doctorem dominū Antoniū de rosellis de aretio.

Disceptatiōem igitur hanc ipsam primū assumēs in qua luminaria duo clarissima summus patriarcha et cesar Augustus in cōcertatiōez ducunt animaduerto q̄ quidā principijs tantū naturalibus et argumentis scripture sancte et fūdamētalis huius tante rei excelse seriē pdire nitunt: traditiōibus apostolicis omnio post positis: cū cōstitutiōes ipse eccle fūdamētali diuie scripture sint (ut dicant) postponēde: vane forte arbitrātes pōtifices summos i editionibus ipar iuribus eccle nimiū fauorabiles extitisse. Ipse vero cū hoc ipm nempe affirmē fūdamētalem diuinā scripturā pontificū canonibus pferēdā: tamē venerandas ipas sacras cōstitutiōnes nō excludo: quia arbitrari pontificem errare: vniuersali ecclesia diu supportante: nephas iudico. Pro veritate dubij igitur huius primū eruenda: quid a scribētibus dicat incipio cū pluribus de causis sint qui putant omnē tēporaliū administrationē vniuersam: habitu saltem cū non actu: apud summū xpi consistere sacerdotē. Et primū ex diuine scripture sentētia in deuteronomio relata: ad hoc dicentes: cōmotos se fore dicūt: et habet transsumptiue qui fi. sint le. c. per venerabilē: sic inquiētes: Si difficile et ambiguum apud te iudiciū esse prospexeris: inter sāguinez et sanguinem: causam et cām: lepram et leprā: et iudicium videris variari: venias ad sacerdotes leuitici generis: et ad iudices qui fuerūt illo tēpore: qui iudicabūt tibi iudicij veritatē. Et facies quecūq; dixerint qui presunt loco: quē elegit dominus: sequerisq; eorum sententiā. Qui autē superbierit: nō obediens sacerdotis imperio qui eo tēpore ministrat domino deo tuo: decreto iudicis morietur. dicto. c. per venerabilē. Ex quibus verbis denotant summū pontificē habere spiritualiū et secularium causarū cognitionē vniuersaz. nā deuteronomiū ex vi vocabuli interptat secūda lex. et locus quē elegit dns sedes ē aplica vbi xpus vicariatū cōstituit. de transla. c. quanto. de re iudi. c. ad aplice li. vj. et vt eccle. bene. c. vt nrm. Unde cōcluditur q̄ ipse pōtifex tria possit iudicare iudicia: inter sanguinez et sanguinē: quod pro criminali intelligit iudicio: et seculari quod ciuile dicit. et inter causaz et cām idest ecclesiasticū et seculare. Ex quibus patet in eo esse seculariū omniū et spiritualiū cognitionē. Quod pbat leuitici. xiij. c. vbi dicit: Qui omne genus lepre: qd quadruplex est vt notat de peni. di. i. §. denique. v. moysi: spectat ad sacerdotē. facit. xv. q. vi. c. auctoritatē in fi. vbi papa cuidaz archiepiscopo pmittit spiritualis et secularis gladij coertionē cōtra facinerosos aliquos: quā pmissionem vtiq; nō posset facere si ipse nō haberet in se: quia nemo alij quod nō habet pmittit. l. vndebin solu. §. sed si mium. ff. de condi. inde. de cōse. di. iiij. c. quomō. et ff. de pigno. l. si fund. in. §. i. quod ostendit in dicto. c. p venerabilem: quia ibi papa legitimat filios regis francie qui de aliena videbant esse iurisdictiōe. sed oportet dicere q̄ illud facit ex sua amplissima potestate.

f Secundo probant ex littera genesios: Nā deus fecit duo luminaria magna: vnū quod preesset diei: alterū vero quod preesset nocti. In quibus mystice hec duo regimina significantur: vt ex. de maioritate et obedien. c. solite Ad firmamentum enīz celi. i. vniuersalis ecclesie fecit duo luminaria idest duas instituit dignitates. s. pontificalē: et regalem. Et illa que preest diebus. i. spiritualibus pontificalis ē: que vero carnalibus: cesarea est. Sed sicut sol p lunā mundum illumiat qn per se nō pōt lumen prestare. s. noctis tempore: sic pontificalis potestas cū per se nō pōt ipsaz exercere potestatē: puta in sāguinis effusione. l. di. clericis. vel in administratiōe ista terrenorū: tunc facit p reges et principes seculares. Unde solus ipse pontifex potestatem hanc vniuersalē habere videt: et ab ipso impatores et principes ceteri. Pro hoc facit qd habet in. d. c. solite. Nam cōstituit dominus pontificē super gentes et regna vt euellat et dissipet et edificet et plantet. Ex quibus colligit temporaliū et spiritualiū pontificē habere potestatē: lz in exercitio temporalia cesari cōmittat: ipsum in vngendo: coronādo: et approbando: ex. de elec. c. venerabilem. Et quia p sacerdotes deus reges in terris facit: vt habet regū. viij. c. in fi. et gene. x. Nā precepit dominus samueli vt cōstitueret regez sup israel. Item dns precepit elie pphete vt inungeret regem sup siriam: et aliū sup israel: vt habet in. c. i. v. vnde in veteri de sacra vnct. Facit quod habet. ij. q. vij. §. item cū dauid. Pro hoc facit quod not. Innoc. in. d. c. per venerabilē: qui dicit q̄ reges seculi subsunt pape: nō imperatori.

g Tertio ratione probatur: nam inferiora regulari debent ad instar superiorum: cū ad imaginē dei creati sumus vt. xxxiij. q. v. hec imago: de penit. di. ij. c. presentiū. Et philo. i. celi. et primo metaphisice. et viij. physicorū. Quod probat Boetius de consolat. dicens: O felix hominum genus si vestros animos: amor quo celū regit: regat. Sed sicut in supernis est vnus deus: vt ex. de sum. tri. c. i. et c. damnamus. et vj. q. i. nouacianus. Et qd late ostendit eloquentissimus Lactantius in libro de falsa religiōe circa principiū. Et ratione probat: negātibus vera principia. Nā si poneres plures deos qd cēt hereticū vt. xxiiij. q. i. c. qdā. v. cerdoniani. aut poneres ista principia cordia: aut discordia. Et si poneres cōtraria: tunc actiōne vnius: alterū destrueret: et operationes essent in dijs multociēs cōtrarie. et si ponis eos concordes: aut ponis equales: aut inequales. Si inequales tunc qui esset minus pfectus faceret opera impfecta: qd dicere nephas est: cū opus imperfectionis nō nouerit etiā ipse qui perfectus est: vt. C. de sum. tri. et fi. ca. epla victor. et ex. de baptis. maiores. Si per oia equales ergo vnū superfluum: contra. §. quibus: pma consti. C. qd de deo dici nō debet: quia in positiuis et naturalibus superfluitas resecat vt in. c. ij. de probat. et l. ampliorē. §. in refutatorijs. C. de ap. Est ergo in supernis vnum principium: et ita in terris debet esse vnus dei vicarius ad eius similitudinē. Et hoc est qd dicit augustinus in questiōibus noui et veteris testamēti: et habet in dic. c. hec imago. xxxiij. q. v. Pro hoc quia ecclesia militās assimilatur ecclesie triūphāti: vt legit de elec. fundamēta li. vj. vnde Jo. in apocal. Uidi ciuitatē sanctā hierusalē. q. d. q̄ hierusalem terrestris. i. ecclesia militans assimilat celesti hierusalē. i. ecclesie triūphanti. et sic sicut in superiori triumphanti ecclesia est vnus deus: ita in militanti ecclesia vnus dei vicarius. de heret. cle. ad nostram. et ibi

glo.in verbo ecclesie. Sz hic vicariatus nõ cesari sz apo
stolico traditus reperit᷑: vt ex̃.vt eccl.bene. vt nostrum:
ꝛ de transla.c.quanto: cum ipsius dei sacerdos psonam
gerat i ecclesia: de peni.di.iij.c.sceleratioꝛ.§.his auctori
tatibus.v̄.sed quẽ sacerdos: ergo ipse pontifex solus est
dei vicari⁹: cui cuncta tẽporalia ꝛ spiritualia subsũt: nõ
vero cesar aut alter. Mystice etiã ostendit᷑ quia pe
trus solus supra mare visus est ad xp̃m venire: vt dare᷑
intelligi: ꝙ totũ orbem p mare designatũ: sub sua domi
natione habiturus esset.ꝛc̃.

Rgentissimã aliam etiam ratione indu
cunt: nam certũ est ꝙ vna ẽ ecclesia vt lega
tur canticorũ.vi. Una est columba mea: p
fecta mea: ꝛ habet᷑ in canone.xxiiij.q.j.lo
quitur: de sum.tri.c.i.§.vna: ex qua debet eligi impatoꝛ
xxiiij.q.j.§.sed istud. ꝛ xxiiij.q.viij.cõuenioꝛ.not.in.l.
fi.C.de iude. ꝛ in pꝛhemio insti.in prin. ꝛ probat tex in
.c.solite de maio. ꝛ obe. Hec est xp̃i tunica inconsutilis
que nõ debet scindi.xxiiij.q.j.c.qm̃. In hac tunica xp̃i
corpus repꝛesentat᷑ non scindibile.xxiiij.q.j.aduocauit:
Hec est vnica archa noe: ex̃ quã quicũqz terrestres tem
pore diluuij repti sunt: mortui sunt.xxiiij.q.j.quia ex so
la: ꝛ.c.qm̃ vetus: ꝛ que vnicũ solum rectorẽ habuit ipm
noe: hec est illa vna domus in qua agni carnes comedi
iubent᷑: ꝛ extra fores domus portari phibent᷑: dictis in
ribus: hec ecclesia ẽ que mater dicit᷑ cũ per baptisma ab
ipsa regeneramur.xij.q.ij.qui abstulerit: ꝛ extra quam
nec est salus: nec remissio peccatoꝝ. Si ergo ẽ vna eccle
sia ꝛ vnũ corpus mysticũ: ergo vnũ debet habere caput
ꝛ nõ plura.de offi.oꝛ.c.qm̃ in plerisqꝫ: quia alias esset si
cut quoddã monstrũ.cõtra.c.p venerabilẽ qui fi.sint le.
Sed caput nõ est pͥnceps profecto sed papa: vt.ix.q.iij.
alioꝝ.ꝛ ex̃ de sacra vnc.c.ij. Ergo papa solus oĩbus ꝛ in
oĩbus pꝛeest: ꝛ hoc mystice pbat᷑: quia pꝛinceps in bra
chio vel armis iniungit᷑: nõ in capite: ppter qδ scriptũ ẽ:
Factus ẽ pꝛincipatus sup humerũ eius: vt nõ pꝛinceps
ipse caput: sz sacerdos caput esse intelligat᷑: de sacra vnc.
.c.j.qui sacerdos in ipso capite iniungit᷑: sed nõ pͥnceps.
Item ecclesia que vnica dicit᷑ xp̃i spõsa.xxiiij.q.j.loqui
tur in fi.xcvij.di.c.p⁹.debet vnum habere virũ ꝛ nõ plu
res: vt ex̃ de pben.c.cũ nõ ignores.C.de adult.l.cum q̃.
Item ipsa ecclesia est summi dei filia igit᷑ debet habere
patrem vnũ: nõ plures. Item ipsa cui⁹libet regenerati:
mater vnica esse debet: cum impossibile sit sm̃ naturam
aliquẽ singularẽ ex duabus natũ matribus: sicqꝫ eccl̃ia
cuiusqꝫ singularis per baptisma regenerati mater: ꝛ hac
de re ecclesia mater dicit᷑.xij.q.ij.c.qui abstulerit: debet
vna censeri cũ fictio naturã imitet᷑ quãtũ põt.l.adoptio
ff.de adop.ꝛ sicut nõ põt quis natus esse ex duabus ma
tribus: ita nec põt ex duplici (vt ita dixerim) ecclesia esse
regeneratus: ꝛ hec põt esse ratio quare sanctũ baptisma
nõ reiterat᷑. Ex q̃bus cõcludit᷑ in orbe pontificẽ eẽ sum
mum patrẽ ꝛ orbis verũ ꝛ orbis vniuersalẽ vicariũ atqꝫ
dominũ: ꝛ ceteros ab ipso vt ab architectoꝛe dependere
alias si poneres sepatum cesarẽ rõne tp̃aliũ poneres in
feri⁹ duo pͥncipia quod esset hereticũ.xxiiij.q.j.c.q̃dã
Ad hoc faciant que infra subnectã.vz ꝙ oĩa melius re
gunt᷑ p vnũ.vij.q.j.in apibus: ergo ipse pontifex ille vn⁹
censendus ẽ: qui dignioꝛib⁹ ꝛ melioꝛib⁹ pꝛeest. Et fere
ista oĩa relata eẽ cõperi i ẽuãgeliũ.vnã sanctã: quã nũqꝫ
videre potui: nisi ope isto iam perfecto.

Uod vero nõ sit impatoꝛ solus ipse
monarcha fundat᷑ ꝛ alia rõne:
nã ille solus monarcha dici debet cui infe
rioꝛes hoĩes tãqꝫ vni pͥmo pͥncipio respõ
deãt. sz certũ ẽ ꝙ ipsi pͥncipi nõ oẽs parere
debent nec cogi possunt: qꝛ nõ clerici quos ipse nõ iudi
cat.xj.q.j.c.futurã ecclãm: ꝛ ex̃ de iudi.c.clerici. si ergo
nõ põt inferioꝛes oẽs suo cõplecti dominio: nõ est ipse
summus cui debeãt oẽs parere: sicut in ierachia supioꝛi
vbi celestes oẽs intelligẽtie respõdẽt ad suũ monarchiã
imobilẽ motoꝛez oĩum p diuersa officia: ipsi tñ vni deo
parentia.lxxxviij.di.ad hec ꝛ.xxxiij.q.v.hec imago.de
peni.di.ij.c.principiũ. Preterea ipsi pͥncipi nõ subest
pontifex qui a nemine etiã ab Augusto in tp̃alibus iu
dicari põt: vl̃ etiã ab vniuersali ecclesia: pterqꝫ de heresi
.ix.q.iij.nemo.ꝛ ex̃ de elec.c.significasti: ergo non prin
ceps erit: sz alius qui oẽs iudicet ꝛ cui oẽs pareãt. Sed
hic pfecto iudicãdus ẽ papa: cui quicquid fideliũ ẽ vbi
qꝫ submittit᷑: dum totius corpoꝛis.i.ecclesie caput esse
signat᷑.ix.q.iij.alioꝝ. Hoc cõfirmat᷑: qꝛ papa de tota
põt iudicare ecclesia.ix.q.iij.c.ipsi ergo.ꝛ de impatoꝛe
iudiciũ dat qui de ecclesia eẽ debet.xxiiij.q.viij.conue
nioꝛ.aut.de nõ alie.vel pmut.re.ꝛ.§.pen.coll.ij. qδ patz
quia eius sentẽtias nullas declarat de re.iudi.cle.pasto
ralis: ꝛ eum deponit de re.iudi.c.ad apostolice li.vj. itẽ
ꝛ oẽs alios clericos ꝛ laicos iudicat: cum ecclesia vna sit
vij.q.j.nouacianus.xxiij.q.j.loquit᷑.habẽs duo latera
dexterũ clericoꝝ deo obsequentiũ: ꝛ laicoꝝ terrena tra
ctantium: cum ergo de tota iudicet ecclesia: dicẽte apl̃o:
Spũalis hõ iudicat oĩa: ipse a nemine iudicat᷑. ꝛ textuz
istum demũ vidi in dicta decretali: vnã sanctã: ergo de
oĩbus iudiciũ pbet: ꝛ sic ipse solus dici debet monarcha
qui in cunctis oẽs iudicat ꝛ a nemĩe iudicat᷑. naz solus
de⁹ pͥsul ẽ apostolice sedis.ix.q.iij.alioꝝ. Et ꝙ papa sit
ipse monarcha oñdit᷑: nã stãte cõcilio fideliũ vbi repre
sentat᷑ vniuersalis eccl̃a nõ synodo pbet auctoꝛitatẽ imp
atoꝛ vt paroꝛ: sz põtifex vt summus.xvij.di.§.hic etiã.ꝛ ea.
di.c.multis.nã petrus ẽ qui a deo regnũ recepit nõ ali⁹
.ij.q.vij.c.petrus: ꝛ ipe claiuger ẽ cui potestas ois a deo
est data terreni ꝛ celestis impij.xxij.di.c.j. Ad qδ bñ fa
cit qδ de ipo petro cantat sancta eccl̃a in festo ipsius ca
thedre: Tu es pastoꝛ oĩum pͥnceps apostoloꝝ: tibi tradi
dit deus omnia regna mundi.

Otest ꝛ pꝛcedẽs sentẽtia roboꝛari
qm̃ ille ẽ ꝛ dici debet sum⁹
monarcha q̃ oĩbus pͥsit: ꝛ in illis nulli nisi
deo subsit qꝛ respectu eiusdẽ subiecti non
põt q̃s eẽ supioꝛ ꝛ inferioꝛ vt pbat᷑.xxij.
di.c.in noĩe dñi.ibi qꝛ sedes apl̃ica.ꝛ ipi vt supmo debz
inesse regendi potestas: ꝛ inferioꝛib⁹ obsequẽdi necessi
tas.xxj.di.§.in his oĩbus ꝛ.c.inferioꝛ. Sz hic pfecto ce
sar nõ ẽ: q̃ minoꝛ ꝛ inferioꝛ ẽ: de maio.ꝛ obe.solite: ꝛ ei
ius iudiciũ a pape dependet iudicio: nõ ecõuerso.xcvij.
di.duo sũt: ꝛ marie cũ pͥncipũ colla submitti videamus
genib⁹ sacerdotũ: eadẽ di.c.si ipatoꝛ: Et qꝛ xp̃i sacerdos
regũ ꝛ pͥncipũ: oĩumqꝫ fideliũ pat᷑ magisterqꝫ cẽset᷑: ẽgo
miserabilis insanie eẽ videt᷑ si filij patrẽ: si discipul⁹ ma
gistrũ subiugare conet᷑: dando sup oẽs pͥmatũ ꝛ potãtez
cesari.xcvi.di.q̃s dubitet: q̃ tñ ab ipo n̄ solũ i t̄ra sz etiã i
celis credit᷑ posse ligari ꝛ solui.xxiiij.q.j.si per⁹: ꝛ.c.qδ
cũqꝫ. Impatoꝛes enĩ subdere debẽt executiones suas ec
clesiasticis psulibus nõ pferre: ꝛ obsequi solere pͥncipes
decretꝭ eccl̃ie nõ suã epis pponẽ potãtẽ.xcvi.di.si impa
toꝛ. Ex q̃bus rõne maioꝛitatis cõcludit᷑ pꝛincipatũ vni
uersũz orbis eẽ apud summũ põtificẽ: nõ i cesarẽ q̃ fili⁹
pape dicit᷑ de sum.tri.epl̃a victoꝛ.xxiiij.q.viij.cõuenioꝛ
ꝛ ideo papa vniuersalem pastoꝛem omnium populoꝝ
se nuncupat de re iudica.clemen.pastoralis: ꝛ super om
nes asserit retinere ecclesia pꝛincipatum ꝛ magistratum
vt in pꝛohemio sexti: ꝛ extra de summa trinitate damna
mus ad fi.ix.q.iij.cuncta p mundum.xxij.di.c.pͥmo.

Facit et alia rō. nā pontifex in ptātis plenitudine est assūpt⁹: hinc
f est qꝫ semꝑ pallio vtitur vbi ptās figuraṫ. de aucto. ꝛ vsu pal. ad honorē. Ceteri vo ꝑlati ꝛ pncipes sunt in pte nō in toto vocati.
Si ḡ pōtifex ptātē habꝫ plenitudinē: ergo nō ali⁹ alter cū insolidū duo eiusdē rei nō pñt dominiū adipisci. l. si vt certo. §. si duob⁹ vehiculū. ff. como. Et qꝫ habeat plenitudinē ptātꝭ ostēdit apl's dū inqt: Nescitis qm̄ angelos iudicabitis: vt eꝫ. q̄ fi. fint. le. ꝑ venerabilē. ṽ. paulus. Si ergo pōtificib⁹ de angel. i. sacerdotib⁹. xxxvi. di. ca. ecce. licꝫ aliq̄d iudicare q̄nto mag' secl'aria cūcta negocia iudicabit: dicto. c. maxime. cū ille q̄ habet plenitudinē ptātꝭ oia hr̄e dicaṫ: cū adiectōe nō indigeat plenitudo. vi. q. i. si oia. xcvi. di. bene quidē. ff. de le. i. l. hmōi. §. edes. et qꝛ fi ei est cōmissa administratō aiaꝝ q̄ est ars artiū. de eta. ꝛ qua. c. penul. ꝛ q̄ quidē p̄ciosiores sunt corpore. xii. q. i. ꝑcipim⁹. l. sancim⁹. C. de sacro. san. ec. eꝫ. de pe. ꝛ remis. cū infirmitas. Quāto ergo magis administratio tpaliū dicto c. ꝑcipim⁹. ex quib⁹ ꝯcludiṫ ius sup̄mi p̄ncipat⁹ inferioris eē in sacerdotio: nō in imperio seculari.

Quod fit in sacerdotio ꝛ ꝑ pontificē in impio ꝓbaṫ. Nō est dubiū
q qꝫ pōtifex curā habet aiaꝝ gregis dn̄ici: vt ꝑ vba illa pastoris eterni dicta petro. Pasce oues meas. Jo. vl. c. ꝛ trāsumptiue eꝫ. de elec. c. significasti. de maio. ꝛ obe. c. solite. C. ḋ sū. tri. epistola int' claras. Si ergo ipsi ē aiaꝝ cura cōmissa: ergo et tpaliū ꝛ omniū inferioꝝ q̄ ad vsum hominū sunt cōparata: vt vult phs. i. poli. ꝛ ꝓbaṫ in. l. in pecudū. ff. de vsu. et psalmista ostēdit dicēs: Oīa subiecisti sub pedib⁹ eius. Sed q̄ hēt p̄ncipale: hēt omne ius ꝯsecutiuū. ff. de edil. edi. l. iustissime. Et qꝛ ter agn⁹ ipse celestis replicauit: pasce: oportet intelligi nō solū de saturatōe sp̄ualis rei ꝛ exēpli: vt xp̄s fecit. ii. q. vii. quis ex vobis. sed etiam de tpali exēplo ipius xp̄i: cui⁹ ois actio est nr̄a instructio. de ꝯse. di. ii. c. scriptura. qui nō solū v̄bo docuit: sed etiā virtute sanauit ꝛ corporalib⁹ alimēti refecit. xxxix. di. §. ecce. Ex quib⁹ luculent' videṫ ꝯcludi ꝛ tpaliū subiectōeꝫ hr̄e pōtificem. Hoc ꝯfirmaṫ: qꝛ q̄ vult necessariū ꝯsequēs: vult ei⁹ antecedens. ff. de ꝓcura. l. ad rem mobilem. ꝛ. l. ad legatū. Et q̄ vnū vult: vult ōne ꝑ qḋ ꝑuenitṫ ad illud. ff. ḋ spon. oro. Sed si de⁹ vult pōtificē hr̄e curā aiaꝝ: ꝛ h̄ fieri nō possit fine administratōe tpaliū: sine quib⁹ nec spiritualia admistrari pñt. i. q. iii. ca. si q̄s obiecerit. ꝛ. xxxii. q. ii. moyses. vult etiā ꝛ tpaliū vt dictis iurib⁹. facit ad h̄ h. xxxvi. di. fratrē. ꝛ. xxxix. di. petr⁹. Nā remoueṫ ep̄s qui simplex nescit eccl'ie negocia secularia ministrare. Nā ꝛ pōtificib⁹ secl'ariū est a iure cura cōmissa. i. q. iii. c. qꝛ ꝑsulatus. Ad h̄ facit qꝛ corp⁹ ꝛ corporalia ordinanṫ in aiamā sicut in finē ꝑfectiū: vt ꝓbaṫ in cle. i. de sū. tri. ſꝫ papa ꝑest aiab⁹ ꝛ curis eaꝝ: ergo etiā debet p̄ncipare oib⁹ corporalib⁹ q̄ sūt ad aiaꝝ finē. Ad h̄ qꝛ aīa dn̄aṫ corpori dominio disposito. i. vo ꝛ eo dominio quo dn̄atur dn̄s seruo: aut iumēto vt ei nō possit resistē. nō aūt dn̄aṫ ei illo mō quo dn̄atur sensui ꝛ potētie sensitiue: qꝛ illud dn̄iuꝫ est sic dominiū regis q̄ dn̄aṫ subdito. Et iō subdit⁹ pōt regi resistē de scō ꝛ ei nō pare. ꝛ sic sensus pōt eē rebelł ꝛ nō obtēperās rōi. ḋ pe. di. i. c. p⁹ naufragiū. ſꝫ corp⁹ adeo est sub aie dn̄io vt ei non possit resistē. sic nec seca instrumentū secāti ipsi secāti: q̄re sic pōtifex dominiū hꝫ aiarū sic ꝛ pōtifex dn̄ari debet tpalibus.

Hoc iam hec sententia potest antiq̄tate ꝛ diuturna con
r suetudine approbata. nam romani principes diu hanc potestatem a summis pontificibus accipere ꝛ recipere consueuerunt

ipsis etiā fidelitatis sacramētū prestādo vt. lxiii. di. tibi domino. ꝛ. c. ego rex otto. ꝛ de iure iur. cle. i. sciente ꝛ paciente romano populo. ſꝫ talis cōsuetudo ius prebet. eꝫ. de transl. c. quarto. item ꝛ de ipso ad libitū impio disponendo: nā ecclesia de grecis trāstulit imperiū i germanos eꝫ. de elec. ꝑ venerabilē. ꝫ. de iur. iur. cle. romani. Item ꝛ pontifex reges ꝛ imꝑatores deponit. xv. q. vi. aliud. ꝛ de re iudi. c. ad apostolice. item nullas sentētias principis esse declarat de re iudi. cle. pastoralis. quas quidē potestates exercere nō posset nec deberet si ipi ꝓ p̄dictis subiecti nō essēt. Nā ille debet habere potestatē deponēdi qui cōponēdi. Pro hoc regula iuris: vnū quodq;: vt in. c. ii. de re. iur. ꝛ qꝛ ille bene dicit qui male dicit ꝛ econuerso. xxi. di. denicꝫ. Pro hoc qꝛ leges impatoꝝ nō sūt supra legē dei ꝛ canonicas sanctiōes. vt. x. di. lege imꝑatorū. nec iudicia ecclesiastica possūt impali iudicio dissolui. d. c. lege ꝛ. c. nō licet. Pro hoc qꝛ nō decet vt sp̄us cedat carni: ꝛ qꝫ a terrenis celestia supereṫ: vel ab humanis diuina. x. di. suscipitis: vbi etiā ꝓbaṫ qꝫ lege xp̄i imꝑatores sacerdotali subijcit potestati. Ex quib⁹ infert' principatū supremū esse in pontifice nō in alio.

Sitis etiam p̄dictis annectiṫ qꝛ electores qui hodie sunt imperij
i ab ecclesia ipsa susceperūt ptātem vt eꝫ. de elec. ꝑ venerabilē. quā quidē ptātē cōferre nō potuisset ecclesia nisi saltim habitu habuisset: qꝛ nō cōfert quis q̄ nō hēt. de cōse. di. iiii. c. quo Iteꝫ electorib⁹ negligētib⁹ pōtifex ipe eligit: approbat etiā cesaris ꝓmouēdi ꝛ iprobat ꝑsonā p̄ncipēq;: etiā vngit: examinat: ꝛ coronat vt. d. c. ꝑ venerabilē. Ex q̄bus ḡ inferṫ hāc ptātem apud ipm eē supremū sacerdoteꝫ qui talia cōfert. Pro hoc qꝫ ita sit facit qꝛ xp̄us in sanguine suo fecit pōtificē regē ꝛ sacerdotes iuxta illud petri apl'i Uos estis gen⁹ electū: regale sacerdotiū. eꝫ. de sacra vnc. c. i. Ex q̄bus inferṫ regnū ꝛ sacerdotiū eē in xp̄i vicario Pro h̄ qꝛ q̄ pōt inferior debet ꝛ posse supior. ſꝫ imꝑator pōt ꝛ hēt administrationē vniuersā tpaliū vt. l. deprecatio ff. ad. l. rodi. de iactu. vii. q. i. in apibus. ergo papa idē debet posse ipi maior: de ma. ꝛ obe. c. solite. Ad h̄ ēt faciat qꝛ cui maiora licēt ꝛ minora: vt in. c. ꝑ venerabilē qui fi. fint le. xcv. di. illud. ſꝫ pape oia sp̄ualia licēt q̄ sūt maiora ergo ꝛ tpalia ipis inferiora. xcvi. di. duo sūt. Ex q̄bus cōcludiṫ vniuersū orbis impium in oibus eē penes vrbis sūmū patriarchā. Pro h̄ qꝛ si ius forte aliqḋ ante xp̄i aduentū impio quesitū fuit: illud Cōstantin⁹ transtulit in ecclesiā. xii. q. i. futurā eccl'iam. ꝛ sic hodie salti remanet ꝛ ē in eccl'a nō in p̄ncipe alio seculari nisi cui ꝑ electores ecclesia cōfert: dictis iuribus. ꝛ hāc sentētiā videnṫ concludere domini canoniste in. c. trāslato de cōstit.

Elittera etiā luce. xxii. c. arguitur vbi xp̄o dicēte discipulis
d Et qui nō hēt vēdat tunicā ꝛ emat gladiū Et illis respōdentib⁹: Ecce dn̄e duo gladij hic. Rn̄dit xp̄s: Satis ē. Dicūt igiṫ ꝑ illos duos gladios h̄ duo regimia significari quos discipuli dixerunt eē ibi. i. apud eos. vel dicūt qꝫ similr est hodie apud pōtificē gladius vterq; ꝛ vtraq; iurisdictio. Et hoc vult glo. eꝫ. de iudi. nouit. ꝛ in aut. quo mō oportet epi. in pn. lꝫ ꝑ illa verba petro dicta: Cōuerte gladiū tuuꝫ in vaginā. de q̄bus verbis habeṫ. xxiii. q. i. in sūma. dicant exercitiū denegatū pape ꝑ se imediate: ſꝫ ꝑ cesarē. facit ꝛ est bene notādus tex. Mat. xxvi. c. nā dicit gladiū tuum vt detur intelligi qꝫ gladius est pontificis. quia hec pronomina meum tuum ꝛ suum significant dominiū. ff. de reb. l. milla in locū. l. quitus. §. argēto de aur. ꝛ ar. le. no. viii. di. c. i. ꝛ. xii. q. ii. c. si ergo in glo. i. ꝛ sic dominiuꝫ gladij non videṫ velle Bernardus in. v. li. de considera. ad

cuge. ĩ quo dicit. q̃d tu iq̃uid vſurpare gladiũ tẽtas quẽ
ſemel iuſſ⁹ es mittẽ ĩ vaginã: quẽ tñ q̃ tuũ eẽ negat n̄ ſatꝭ
videt̃ attẽdẽ v̄bũ dñi dicẽtis ſic. Cõuertẽ gladiũ tuũ. eſt
ergo tu⁹ ⁊ forſitã tua nutu ⁊ ſi nõ tuo manu euaginãdus
alioq̄n ⁊ ſi nullo mõ ad te ꝑtineret non dixiſſꝫ dñs ipſis
dicẽtib⁹ aplis. Ecce duo gladij h̃ ſatis ẽ ſꝫ pot⁹ nimis ẽ
vterqꝫ igit̃ ẽ eccl̃ie. ſ. ſpũalis ⁊ mat̃ialis: ſꝫ is q̃dẽ ꝓ eccl̃a
ille vero ⁊ ab eccl̃ia ẽ exercend⁹. ille ſacerdotꝭ: is militis
manu ſꝫ ſane ad nutũ ſacerdotũ ⁊ iuſſũ imꝑatoris. ⁊ v̄ba
hec poſt h̃ec oĩa ſcripta relata cõpi ĩ dicta ex̃uagãti. vnã
ſctãm: quã demũ h̃ perfecto opere tñ vidi. vult ergo Ber
nard⁹ ex his eccl̃iam accepiſſe vtrũqꝫ gladiũ. ⁊ hec v̄ba
ſeu coꝝ ꝯs h̃et̃ de iudi. nouit ĩ nouella. Et h̃ rõ eſt ſꝫ eos
q̄re põtifex iũgit examinat ⁊ coronat: dicto. c. venerabi
lẽ. vt gladiũ ab eo recipe recognoſcat. Et ſic ĩfert̃ duo h̃
eẽ reginuna in apoſtolico: ⁊ vnũ ꝑ ipm in p̃ncipẽ q̃ ab
eo ĩ his dignoſcit̃ depẽdere. Etiã dicũt h̃ oſtẽſũ fuiſſe in
magoꝝ oblatiõe ꝺ q̃ h̃etur. xxxvj. di. legim⁹. q̃ obtulerũt
ipi auꝝ thus ⁊ mirrã: ad deſignãdũ ipꝫ ꝑ thus veꝝ ſacer
dotẽ: ⁊ ꝑ auꝝ veꝝ p̃ncipẽ. vñ ſi xp̃s rex fuit ſpũaliũ ⁊ tpa
liũ ergo ei⁹ vicari⁹ cui diſpoſuit xp̃s regnũ ſic̃ diſpoſuit
ſibi pr̃ regnũ luce. xxij. c. ꝓ hoc bñ facit. xcvj. di. cum ad
veꝝ dñ dicit ꝙ xp̃s actib⁹ ꝓprijs ⁊ dignitatib⁹ diſtinctꝭ
officia ꝑtãtis vtriuſqꝫ diſcreuit nõ g̃ ꝑtãtem ipam ſꝫ ꝑtãtꝭ
officia. i. exercitiũ ſeꝑauit: ꝑtãs tñ oĩs erat apud xp̃m ⁊
petrũ: ⁊ ſic ĩ ſucceſſores. licꝫ exercitiũ ſit diſtinctũ ⁊ datũ
ceſari. ⁊ q̄ ſepare nõ potuiſſet ſi nõ fuiſſet vnitũ.

D predicta

firmanda ac
cedat ⁊ illud
q̄ diuina ſunt iuſtoꝝ ⁊ in iuſtis auferẽ re
gnũ ⁊ dat̃ genti facienti iuſtitiaꝫ. xxiij. q.
vij. c. i. ⁊. c. ſi de rebus: ſꝫ gentiles vt roma
nus popul⁹ erãt iniuſti: q̄ ſine lumĩe fidei: g̃ eoꝝ regnũꝫ
datũ ẽ merito xp̃o ĩ h̃ũ alioꝝ iuſtiſſimo: ⁊ deĩn ſedi eius
d. ca. hinc legit̃ ꝙ apoſtoli cãs xp̃ianoꝝ etiã ſeculares ĩ
eccleſijs terminabãt. xi. q. j. relatũ qõ etiaꝫ hodie ſeruari
videt̃: q̄ ſi ſecularis iudex ẽ ſuſpectus ipi adiũgit̃ ep̃us
in auxꝭ. vt in diffi. iudi. §. ſi m̃ coll̃. ix. ꝓ hoc faciat quia
ſpũalia tãq̃ nobiliora vbi tpalib⁹ admiſcent̃: etiã acceſ
ſorie trahũt ad ſe tpalia ⁊ de ipſis papa diſponit etiã in
vtroqꝫ foro ex̃ de iurꝭ. iurꝭ. c. debitores. ⁊ idem ecõuerſo
nã rõne ſpũaliũ papa diſponit de tpalibus vt ꝓnũdendo
de matrimonijs iudicãdo illa legitima vel ĩlegitima,
diſponit de hereditatib⁹ ex̃ q̃ fi. ſint legi. c. qõ nobis de
clari. de ſpon. c. cũ ĩhibitio: ſi g̃ papa ꝑ ꝯſeq̃nciã ⁊ de tpa
libus diſponit g̃ ipoꝝ eſt ſũm⁹ iudex: ſine q̃b⁹ patẽs eſt
ꝙ ad miniſtratio ſibi cõmiſſa ſpiritu aliũ exerceri n̄ põt
xij. q. i. exemplũ dñi ⁊. c. habebat dñs loculos ⁊ h̃ eſt qõ
dicit̃. j. q. iiij. q̄ p̄ſulatus. ꝙ põtifex curã gerit etiã tpali
um Ex q̃bus infert̃ ꝙ ſic̃ ſpũaliũ ſũmus ẽ p̃nceps ipe ſa
cerdos: ita etiã ſeculariũ de q̃bus vel rõne connectionis
vel de pẽdẽtie et iã diſponit: ꝓ h̃ facit q̄ q̃n ꝑmiſſũ nõ
põt ꝓcedere ſine ꝓhibitio ꝙ nõ licet directo: ꝑ cõſequẽti
am licet. C. de iudi. l. quociẽs. Et q̄ q̃n aliq̃d neceſſario
ad poſitiõeꝫ alteri⁹ venit qõ nõ directo licet ꝑ conſequẽ
cia licet. l. j. ff. de auc. tuto. ff. de pac. l. ſi vn⁹. §. illud de
vſur. l. ſi aliena. §. h̃ videt̃. de. libe. le. l. ſi is q̃ duos ĩ fi. ſꝫ
cũ ſint pape ꝯmiſſa oĩa ſpũalis ergo ⁊ tpalia q̃ de neceſſi
tate ĩ cõſequentiã veniũt: cũ ſine tpalibus nõ viuat̃: nec
ſpũalia miſtrare poſſint: vñ rõne depẽdẽtie pape tpalia
ſũt ꝯmiſſa: licꝫ etiã forte p̃ncipalit̃ ipi eſſent ꝓhibita. ad
hoc facit q̄ ẽ ĩpoſſibile aiaꝫ rõnabilẽ bene dirigi ĩ ſuis
oꝑationib⁹ dũ eſt corꝑi copulata: niſi deſeruiant ei virtu
tes organice. ⁊ intellect⁹ nõ põt iuſte oꝑari niſi deſeruiꝛ
ant ipi virtutes ſenſitiue: q̄ nr̃m intelligere ẽ fantaſma
ta ſpeculari vt in cle. i. de ſũma tri. ⁊ h̃etur. 2° ⁊. 3° de aĩa
⁊ iio. de ꝯſe. di. v. ca. nichil: ⁊ ca. ſequenti. Et ipe virtutes
ſenſitiue non poſſũt intellectui deſeruire niſi organa cor
porea q̃bus iuiguntur ſint bene diſpoſita. xlij. di. j. Et cum
cetera oĩa genita ſunt ad ſeruiendũ hũano corꝑi: ideo re
gulans animas: debet regulare alia cũcta ipi anime de
ſeruiẽtia. ⁊ ſic oĩa tpalia ⁊ trena que ad hoĩm vſũ ſũt in
uenta: dicta. l. in pecudũ: de vſur. ad hoc facit rõ q̄ q̃ñ
cũqꝫ due facultates ſic ſe hñt ꝙ vna ordinat̃ ad aliã ſicut
ad fineꝫ: ille q̃ p̃ncipat̃ fini debet principari ei qõ eſt ad
finẽ vt ꝓbat̃ in dicta. l. iuſtiſſime de edil. edic. ⁊ ꝓbant
oĩa precedẽtia iura. Et hec regula põt oſtẽdi ĩ eccleſiaſtica
hierarchia. nã cũ ipa ordinet̃ ad celeſtẽ ſicut ad finẽ: igi
tur princeps eccleſiaſtice monarchie ⁊ eccl̃ie militantis
eſt ſubiect⁹ p̃ncipi celeſtis hierãchie ⁊ eccleſie triũphan
tis. de elec. ca. fũdamẽta militantis eccl̃ie li. vj. Sꝫ facul
tas reꝝ tpaliũ ordinat̃ ad facultatẽ ſpũaliũ ſicut ad fineꝫ
ix. q. iij. c. ſi q̃s obiecerit. xxxij. q. ij. c. moyſes ⁊ ꝓbat phi
loſophus in 2° ⁊ 3° de aĩa ⁊. xij. metha. ergo ille qui p̃nci
pat̃ ad facultatẽ tpaliũ debꝫ ſub eſſe illi q̃ p̃ncipat̃ in fa
cultate ſpũaliũ ꝓ hoc q̄ finis ĩponit neceſſitatẽ his que
ſũt ad finẽ ſꝫ phyl̃os. Et h̃ eſt ꝙ dicũt iuriſte ꝙ finis tra
hit ad ſe p̃ncipiũ. ff. ad muni. l. iu. not. xxvj. di. c. q̄ ſunt
in glo. iij. ⁊. l. damni infecti. §. ſabin. ff. de dam. infec. ⁊
ſic p̃nceps finis ꝓ vt ẽ papa q̃ eſt p̃nceps ſpũaliũ ĩponit
neceſſitatẽ p̃ncipi tpaliũ que ſũt ad finẽ. fac̃. ff. de ꝓcu.
l. ad rem mobilẽ ⁊. l. ad legatũ ⁊ phus. iij ⁊. iiij. ethycoꝝ.
Ad h̃ facit q̄ p̃nceps ẽ miniſter pape quẽ deputauit de
tis vt eccleſias cõtritas atqꝫ cõcuſſas reſtauret ⁊ nouas
edificet: ⁊ dei ſacerdotes venerẽt̃: ⁊ ꝯtra hereticos atqꝫ
rebelles tueat̃ ⁊ hec habent̃ de elec. venerabilẽ. lxiij. di.
tibi dño. xcvj. di. ca. ſi. Ex q̃bus patet ꝙ miniſter ẽ põti
fex. ſꝫ p̃ncipalis agentꝭ ẽ eligere ſibi miniſtros ⁊ inſtru
mẽta ad finẽ ſuũ: ⁊ ſic papa ad ſuũ vſum debet poſſe ſibi
imꝑatorem eligere ⁊ corripere ⁊ admonere ⁊ tamq̃ in
feriorẽ excipere. ad hoc de re. iudi. c. ad apoſtolice li. vj.
hoc ꝓbat̃ quia felicitas hominis ſpeculatiua eſt finis
felicitatis police. Ad quem videlicet felicitas politica
habet reduci, ⁊ ordinari. ꝓbat̃ quia ipa felicitas politi
ca nõ eſt vltius finis ⁊ ꝑfectiſſim⁹ hoĩs igit̃ ipa politica
felicitas hoĩs ordinat̃ in vlteriorẽ ⁊ ꝑfectiorẽ hoĩs finẽ
q̄ ſicut rex ordo in vniuerſo imꝑfectus ordinat̃ in ma
gis perfectum ſicut in finem vt ſcribit̃. j. phyſicoꝝ: ſic in
ꝓpoſito quia non eſt ꝑfectior finis hominis q̃ꝫ felicitas
ſpeculatiua: cũ non ſit ꝑfectior intellectus in hoĩe q̃ꝫ ſpe
culatiuus: eſt igit̃ finis hoĩs felicitatis politice ſub fine
felicitatis ſpeculatiue: ſꝫ cum finis qui nõ eſt, vltim⁹ ſed
ſub vlteriori fine ad ipm vlteriorẽ finẽ reducat̃ ⁊ ordi
netur: ſequit̃ ꝙ politica felicitas ad felicitatem ſpecula
tiuam ordinet̃ ⁊ reducatur tãq̃ ad ſuũ debitũ finẽ: hec
eſt ratio ⁊ tota intentio euſtracij x. ethy. ordinantis feli
citatem politicam ad felicitateꝫ ſpeculatiuã. vñ. x. ethy.
Euſtratius vult ꝙ felicitas policita ſit eligibilis ꝓpter
ſpeculatiuã felicitatẽ. vult eniꝫ felicitatẽ politicã diſpo
ſitionẽ eſſe ⁊ p̃parationẽ quandã ad felicitatem ſpecula
tiuã Sed ꝓpri⁹ finis pape quẽ intendit ꝑ poteſtatẽ
ſũmi põtificatus eſt felicitas hominis ſpeculatiua ad quã
ordinat̃ ꝑ virtutes theologicas. vnde p̃muꝫ pontificis
ſtudiũ eſſe debet inducere populos ad ſalubrẽ diuinuꝫ
cultum. Colit̃ autẽ deus vt inquit augu. in Enchiridion
fide ſpe ⁊ caritate. tales autem virtutes excellunt mora
les in officio ⁊ obiecto ad quas morales ⁊ ad felicitate
vite politice tendere debet finis imꝑatoris per poteſta
tem imperialem. Cuꝫ ergo poteſtas imꝑialis ⁊ finis ei⁹
ſubordinetur ad pontificalem poteſtatem tãq̃ ad finẽ.
eius ergo poteſtas pontificalis neceſſitat imperialem q̃
eſt ad eius finem vt ante deduxi. Preterea ſicut intelle
ctus ſpeculatiuus in homine bene diſpoſito precipit et
dominat̃ ĩtellectui practico ita poteſtas papalis in mũ

do bene dispositio precedere debet ⁊ dominari potesta-
ti imperiali. patet: qꝛ bonũ ꝙ intendit per potestatẽ pa-
palem est bonũ intellectus speculatiui cum sit illud bo-
nũ per qđ maxime ⁊ ꝑncipalissime deo coniungimur ⁊
vnimur. tale aũt est bonũ intellectus speculatiui vt exp-
mit eustratiꝰ. x. ethy. bonũ aũt quod itendit ꝑ potesta-
tem imperialem est bonũ intellectus practici qđ ordina-
tur ad ipsum tamꝗ ad suũ finem: ita potestas papalis
cuius illud bonũ est finis precipit potestati imperiali
que est ad finem papalis: ⁊ cuius practici speculatiuꝰ
est finis. Quod autem intellectus speculatiuus in homi-
ne bene disposito precipiat intellectui practico: sic patet
in qualibet domo recti regiminis vir ꝑcipit mulieri. igit
in domo mentis hũane si est bene disposita intellectus
speculatiuus ꝑcipit intellectui practico. In domo. n. hu-
mane mentis intellectus speculatiuus se habet vt vir q
est imago ⁊ gloria dei. intellectus aũt practicus se habꝫ
vt mulier que est imago ⁊ gloria viri vt vult. augu. in li-
bro. xij. de tri. exponens illud apl'i: vir non debet velare
caput suũ: ⁊ ibi nominat intellectum speculatiuũ partẽ
supiorẽ: ⁊ practicũ ꝑtem inferiorem. Insup ab intellectu
speculatiuo lex imponit intellectui practico: ⁊ ꝙ impo-
nat legẽ practico intellectui isinuat: qm ipse ostẽdit qđ
agendũ: quid iubendũ: quid vetandũ ⁊ cetera alia q. l.
condita continet' ħ vult aug. in li. de vera religione vbi
dicit ꝙ cõditor tpaliũ legũ si vir bonus est ⁊ sapiẽs: con-
sulit eternã ⁊ incõmutabilẽ legẽ ⁊ sm eius incõmutabi-
les regulas qđ pro tempe iubendũ vetandũqꝫ sit discer-
nat: sꝫ constat ꝙ solus intellectus speculatiuus cõsulere
sufficit eternã ⁊ incõmutabilẽ legem cũ ipa sit in cõmu-
tabilis veritas q̃ est obiectum solius intellectus specu-
latiui. Iste ẽ igit materialis ordo in hoĩe vt eterna ⁊ in-
cõmutabilis lex. ꝑmo ꝑcipiat intellectui qui solus ipaꝫ
sufficit intelligere: ⁊ iste est intellectus speculatiuus q ꝑ-
cepta legis eterne iponit intellectui practico: intellectus
aũt practicus iponat de cetero alijs inferioribus virtbꝰ
intrinsecis siue extrinsecis: ⁊ ita eterna atqꝫ incõmutabi-
lis lex interposito intellectu speculatiuo ⁊ ꝑ ipsius medi-
um ꝑcipit intellectui practico: sꝫ cũ bonũ intellectus spe-
culatiui sit illud bonũ vt pluries ante dixi qđ intendit
ꝑ potestatẽ sũmi põtificatus: bonũ vo intellectus practi-
ci sit illud bonũ qđ intendit ꝑ potestatẽ impialem: seq̃t
ꝙ queãdmodũ in hoĩe bene disposito intellectus specu-
latiuus ꝑcipit itellectui practico ⁊ ei iponit ꝑcepta legi
eterne: ita in mũdo bene disposito potestas sũmi põtifi-
catus ꝑcipere debet potestati impiali ⁊ ei iponere prece-
pta legis eterne hoc põt sic doceri: papa habet animarũ
curaꝫ ⁊ administrationẽ vt. s̃. deduxi ⁊ eius aĩe opera-
tio duplex ẽ. est. n. opatio intellectus speculatiui q̃ tẽdit
in scire ⁊ habere cognitionẽ veritatis maxime in cõtem-
platione creatoꝝ. Alia est opatio intellectus practici ⁊ h
tendit i opando sm vtutẽ. ⁊ sm hãc duplicẽ opationem
distincta est duplex vita: cõtẽplatiua: ⁊ actiua. xix. q. ij.
ca. due sunt. ⁊ in vtraqꝫ cõsistit hũana felicitas sm phi.
j. ⁊. ix. ethi. ⁊ ꝓbat' de peni. di. ij. caritas. sꝫ in has felici-
tates: papa solus potest deducere qꝛ cõsistũt in anima: ⁊
ipi animaꝝ cura est cõmissa ergo hoc ipm habet respe-
ctu intellectus speculatiui ⁊ practici. Et silr hoc dici de-
bet si attendimus felicitatẽ eterne patrie quã consequi-
mur in via ꝑ fidem spem ⁊ caritatem. Et ex supnaturali-
bus sm theologos ⁊ fidẽ hanc solus potest papa conce-
dere: qui solus claues suscepit vt soluat ⁊ liget. xxi. di. in
nouo. Potest ⁊ hec sententia sic doceri: inferiora hec vt
dixi. s̃. in principio tertij argumenti: debere regulari ad
instar supioꝝ cum ad imaginẽ dei creati sumus. xxxiij.
q. v. ca. hec imago. sed queãdmodũ illa superna machi-
na mundi semper bene disposita sic regitur per suos re-
ctores ꝙ motor imediatus post deum mouet ad motũ
⁊ imperium dei: nam intelligentia mouens primã spe-
ram orbem stellatum qui ẽ primus motor appropinquatꝰ
in mouendo respicit sũmã intelligentiã que deus est ad
nutũ eius mouet. Motor vo orbis saturni qui est scđus
in ordine in mouendo respicit ad amatorem prime spe-
re ⁊ ad nutũ eius mouet sm exigentiã dispositionis eiꝰ
Et si esset possibile ꝙ intelligentia orbis saturni esset ali-
quo modo obliqua siue inordinata. haberet ab ipo mo-
tore prime spere ordinari ⁊ dirigi sic inquã in machina
ista inferiora bene dũtaxat disposita ꝑmus motor ⁊ pri-
mus rector erit sũmus pontifex qui imediatus ceteris re-
spicit seu respicere debet volũtatem diuinã ad legẽ eius
eternam ⁊ sm nutũ eius mouet ex potestate sũmi põtifi-
catus intendens nos viuere deo sm illud qđ est i nobis
optimũ. Scđus autẽ motor erit impator qui videt' de-
bere mouere ad nutũ sũmi pontificis: vt sm exigentiaꝫ
boni quod intendit' in nobis ꝑ potestatem sũmi ponti-
ficis fiat in nobis dispositio bona ꝑ potestateꝫ imperia-
lem. ⁊ hec est bonitas virtutũ moraliũ intenta per leges
imperiales. Hec aũt moralis bonitas est dispositio bo-
na ad bonitatem virtutũ theologicaꝝ. Ex quibus videt'
ꝙ queãdmodũ supma ꝑfectio precipit dispositionibus
ordinatis ad ipm: ita potestas papalis ꝑcipiat potestati
impiali: que subordinat' ad papalem tamꝗ ad finẽ: hoc
ꝓbat' quia sicut in supiori hierarchia est ordo duplex. ẽ
enim ordo corpoꝝ celestiũ: ⁊ est ordo intelligentiarum.
Corpora autẽ celestia inferiora ꝑme spere reducunt' ad
primã speram qui primũ mobile nuncupatur. ꝙ mobi-
le primũ mouet vt dixi ad nutũ sũmi dei ⁊ cetera corpo-
ra celestia deducunt' ad ipsã primaꝫ speram vt similiter
in ordine intelligentiaꝝ est deuenire ad primã sperã: vt
silr in ordine intelligẽtiaꝝ est deuenire ad ꝑmã intelli-
gentiã a qua cetere depẽdent vt a principio finali ⁊ effe-
ctiua. lxxxviij. di. ad hec ⁊ de peni. di. iiij. c. in domo. sic
ergo singula corpora celestia regunt' a ꝓprijs intelligen-
tijs ⁊ singule intelligentie dependent a prima ⁊ sicut to-
ta machina superior respectu corpoꝝ ⁊ intelligentiarũ
dependent a prima intelligentia que fuit ⁊ est creatrix
omniũ. Sic igitur debet cõcludi in hac monarchia ter-
restri in qua sunt corpora ⁊ sunt anime regulantes ⁊ re-
gentes corpora vt ipse aĩe incorporales: ⁊ ipa corpora re-
ducant' ad vnũ qui sit regulator corporaliũ ⁊ incorpo-
raliũ ⁊ a quo dependeat tota machina inferior. Et iste
debet esse ille qui est regulator animaꝝ rationabiliũ. ⁊
sic pontifex qui regat animas ⁊ corpora ⁊ omnia corpo-
ralia ⁊ ⁊ ꝑ consequẽs imperiũ: ⁊ si ꝯtingat ipaꝫ imperia-
lem potestatem obliquari vel inordinari in sua admini-
stratione officij: debeat ꝑ potestatem papalem reordina-
ri ⁊ emẽdari ⁊ si inemendabilis ẽ mutari alienari ⁊ tol-
li sicut patet cũ recte potestas imperialis de grecis fuit
translata in germanos ex. de elec. venerabilem. Ex qbus
manifeste insinuat' cesarem a pontifice dependere igit'
recte dicitur. ꝙ põtifice data est potestas terreni ⁊ celestis
imperij. xxij. di. c. j. ⁊ sicut xp̃s est ꝑnceps regum terre vt
in apoca. scribit': ita papa eius successor debet iuste dici
ꝑnceps regum terre hoc põt etiam sic doceri homo q di-
cit' minor mundus ⁊ ideo dicit' microcosmus sm phi.
vij. phisicoꝝ habet animã intellectiuã que omnes actus
corporis ⁊ anime ⁊ cũctos alios dirigit ⁊ regulat iuxta
varietatem potentiaꝝ suaꝝ: nam speculatiua speculatur
rationatiua ratiocinat' volitiua potentia dirigit' in bo-
nũ. ⁊ has opationes non põt anima nisi subministretur
a virtutibus organicis ⁊ corporeis quas tamẽ regulat
anima rationalis quia voluntas imperat membris cir-
ca executionem cuiuscũqꝫ assequendi ipa anima rema-
nente libera. xxxij. q. iij. vasiiit ⁊ ergo per actus paudẽ-

tie anima circa quecumq3 corporalia apprehēdēda vel respuenda regulas tradit ⁊ inuenit media in ꝓsequēdo ⁊ fugiēdo ⁊ omnē ꝓcessū circa corporalia regulet ⁊ gubernet ipa aīa rōnalis in ipo puo mūdo. Sic ⁊ ī magno mūdo.i. in orbe terrestri dicim⁹ q̄ papa q̄ est animaruꝫ ductor regulet etiā terrena ⁊ corporalia ipis animabus deseruientia.

f **Acerdotiū** etiā q̄ habeat oīuꝫ ꝑncipatū vltra etiā ostendit. nā res que ad aliqd̄ esse deducit̄ ꝑ specificanteꝫ in ipsis ē specificantis dñio: etiā si ex aliena specificet̄ materia dūmodo nō reducibili ad p̄stinā formā.l.a deo.§. cū quis.ff.de acqui.re.do. Sꝫ deus eternus mūdū hunc sensibilem ex nihilo creauit vt legit̄.Gene.j.ca.⁊ ex̄. de sū.tri.c.j.ꝑut ibi dicit̄ creator oīm ⁊ de peni.di.ij.C.principiū de conse.di.ij.panis. ⁊ sic specificatiōis rōne dicit̄ dominus.hoc est q̄ dicitur in psal. Dñi est terra ⁊ plenitudo eius ibi.Quia ipe sup maria fundauit eā ⁊ est ꝓ h᷑: quia sine ipo factū est nihil. Jo.j. Iteꝫ ipe deus sicut orbis factor mundū ipm ꝑ se regit: spūalia ⁊ tpalia mīstrādo sicut ⁊ q̄libet rei sue domin⁹ suā rem gubernat ⁊ regit: igitur vt minister mūdi homī quē fecit p̄ceptū imposuit.Ex omni ligno comeditis: ⁊ est.Gene.ij.c.⁊ diꝫ dixit.ade: Quia audiuisti vocem vxoris tue maledicta terra in opere tuo. Mulierē etiā puniuit dū inq̄t: multiplicabo erūpnas tuas ⁊c. de peni.di.j.c.serpens ibi: q̄ꝫ iudicabilis sibi ⁊c. Item ⁊ ꝑ se ipm puniuit caym de peni.di j.c.⁊ venit; ⁊ lomech puniuit: ⁊ quosdā alios transgressores tamq̄ꝫ ordinarius iudex cōpescuit temporalit̄ vt ge.vij.⁊.v.c. mundūq̄ꝫ sic regit vsq̄ꝫ ad noe. ipe vero noe cōstitutus est a deo rector populi quod patet q2 ipi dñs gubernationeꝫ arche ꝑmisit.gen̄.vj.c.in qua figurat̄ ecclesia.xxiiij.q.j.qm̄.⁊ hic primū ꝑ ministros: deus eternus mundū regit. Ipseq̄ꝫ noe vt princeps legē. subditis dedit.q̄ potestas non nisi principi cōpetit.l.ij.§.hoc autē C.de vete.iur.enucle.Et lꝫ non legat̄ noe fuisse sacerdotem: tamen offitium sacerdotis exercuit: anteq̄ꝫ leges populo daret.gen̄.viij.c.edificauit.n.p̄mū officiū sacerdotis quod ante habuit caym ⁊ abel. ⁊ in hoc demū dominio ⁊ administratōne successere deinceps patriarche q̄ erant iudices ⁊ sacerdotes vt moyses ⁊ aaron.xxij.di.sacro sancta.v̄sī.sed in veteri.xxvj.di.ca.fi.in princi. Et q̄ moyses a deo cōstitutus fuerit dñs tpaliū ⁊ spūaliū: probat̄ nam sibi inquit dñs: Maleficos n̄ paciaris viuere: exodi.xxvj.⁊ hētur.xxiij.q.v.§.huic apparet in p̄nci.⁊.§ si nō licet ⁊ de peni.di.j.c.periculose in glo. ⁊ de pe.di.ij.§. Itē obicit̄ q̄ de moyse. Itē ipe fecit iudiciū de p̄ncipibus populi quos in patibulo suspēdi fecit.contra sol ortuꝫ ⁊ interfici fecit viginti tria milia: Numeri.xxxiij. fac̄.xxiij.q.iij.§.quod aūt ⁊.xlv.di. disciplina ⁊ de pe.di ij.§. Itē opponit̄ de moyse. Itē in montē ascendēs moyses inquit senioribus populi: Habetis aaron vobiscū si quid natū fuerit questionis referetis ad eū exodi.xxiij. c.⁊ q2 non repit̄ ipm deū cōstituisse generalē dñm sup cūctos populos nisi sacerdotes ⁊ ꝓphetas vt dixit isido. li.vij.etymo. ⁊ hētur.xxj.di.cleros.v̄sī.si pōtifex vsq̄ꝫ ad xp̄m.xp̄s vero qui fuit naturalit̄ ⁊ vere dñs; ⁊ rex n̄r. iux̄ illud. Deus iudiciū tuū regi da.xcvi.di.dñs noster ipse vicariū constituit petrū ⁊ successores ⁊ q̄ claues ipi dedit regni celoꝝ terq̄ꝫ dixit: Pasce oues meas. C. de sū. tri.⁊ fide cat.ca.epistulas interclas: ⁊ sic etiā omnē potestatem tpaliū quā fuisse in exercitio iō est ante ꝓbatuꝫ. hinc ē q̄ vbi necessitas iminet ꝓ tpalibus ad papam recurrit̄ siue sit necessitas iuris: q2 alius non sit iudex. siue de facto siue iudices minores non possint: aut non velit vt ex̄. qui fi.sint legi.c.ꝑ venerabilē de foro cōpe.lꝫ ex suscepto ⁊.c.ex tenore. ⁊ hoc idē si vacat impiū.v. iurib⁹ Ex q̄b⁹ cōcludit̄ dominiū oīum esse ⁊ fuisse in deū ⁊ successione in petrū: eiusq̄ꝫ potestas ⁊ alios ab ipo in ipsis dependere: ⁊ hoc videt̄ de sentētia. Inno.eximij doctoris ⁊ pape ex̄ de fo.cōpe.lꝫ ex suscepto: ꝓ quo facit quia sacerdos dei ꝑsonā in ecclesia gerit. de pem.di.iij.ca.scelerati or.§.huius ita.v̄sī.sꝫ ⁊ quē.Et cuꝫ xp̄s habuerit potestatē a p̄re cōmunicatā sibi ꝑ actum generatiōis. de q̄ aplus ad hebreos p̄mo dicēs. Locutus ē inq̄t pater in filio quē cōstituit heredem vniuersoꝝ ꝑ quē fecit ⁊ secula que lꝫ possint intelligi de xp̄o sꝫ diuinitatē. humanitas tamē xp̄i etiā habuit ipam potestatē vniuersalis domini a verbo ꝑ actum hypostatice vnionis vt queādmodū ratione vnitatis essencie verbuꝫ possidet potestatem quā habꝫ a patre paterno ⁊ hereditario iure. ita ex vnione ꝑsonali humanitatis xp̄i ad eius diuinitatē ipa natura humana in xp̄o potestatē ⁊ iurisdictōeꝫ quas habeat sup oēs vniuersalit̄ creaturas ⁊ hereditatis ipam iure ꝑsonalitati diuine habeat. licꝫ papa longe alio ⁊ inferiori modo ptātē sibi ꝯcessā a xp̄o hoīe: a p̄dictis modis dicti de xp̄o possideat ipam cū tāq̄ꝫ legat⁹ habeat eā: vt patꝫ ꝑ aplm dicētē. Legatione fungimur ⁊c. Et hāc ipam sētētiā voluit etiā haymo ibidē in glo. in v̄bo. Constituit heredē vniuersoꝝ: h̄ est totius mūdi seu omniū creaturarum nō tamē s̄m diuinitatē qua coeternus ē p̄ri ⁊ coequalis illi in oīpotencia. ⁊ deitate in qua eternalit̄ ipse possidet oīa cū patre. sꝫ potius s̄m humanitatē a v̄bo suptā cōstitutus ē ille dñs ⁊ heres sup omneꝫ creaturā sic ei deus p̄r ꝓmisit dicēs: Postula a me ⁊ dabo tibi gentes: hereditatē tuā ⁊ possessionē tuā terminos terre. Si ergo xp̄us s̄m humanitatē habuit vniuersale dominiū ergo ⁊ petrus ⁊ successores cui disposuit ipe regnū sicut disposuit sibi pater regnum.

c **Oadiuuatur** ⁊ hec sētentia rōnibus alijs. nā ⁊ natura ꝑfecta redarguit homicidium ⁊ adulteriū dauid: si ergo de tpali administratōe sacerdotis reges corripiūt de peni di.iij.c. si agap.q̄ in ipis regib⁹ p̄siunt. ꝓ hoc quia samuel agap pinguissimū regeꝫ amalech in frustra cōcidit: ⁊ daniel iudices a populo constitutos de falso testimonio cōuicit ⁊ cōuictos dānauit.ij.q.vij.§. Itē daniel. ꝓ hoc etiā qd̄ legit̄ primo regū.q̄ samuel: saul regē intronizauit ⁊ deinde deposuit. Si ergo sacerdotes hn̄t potestatē corripiēdi reges ⁊ regna in alios transferendi.xv.q.vj. c alius: sic ⁊ sūmus noster pater huius antistes accipere. ⁊ transferre. pro hoc de re.iudi.c.ad aplice.li.vj. Et quia imperiū de grecis illis priuatis transtulit in germanos de elec.c.venerabilem: quā traslationē necesse habes iniuricā dicere al̄. omnes post karolū filiū pipini. cuius tēpore hec fuit facta translatio oportet te negare n̄ros habitos cesares ī germania fuisse augustos: quod nephas arbitrari puto. Dicenduꝫ est igit̄ translationē illam valuisse ⁊ sic concedi oportet q̄ disponendi potestas de romano imperio est pncipalit̄ in sacerdotio: q2 potestas pape cuiuslibet ordinis dignitatē ⁊ gradus habet instituere.xxij.di.c.j.ipam vero solus xp̄s fundauit ⁊ sup petram fidei mox nascentis erexit. Et beato petro eterne vite clauigero terreni simul ⁊ celestis imperij iura cōmisit: hoc etiā mistice figurat̄. Nā de femore iacob duo h̄ fluxisse regimina nō negamus nā fuit leui: ⁊ iudas quorū alter leui sacerdotij antistes.j.di. ⁊ purgabit alter ali⁹ tpalis regiminis p̄f: sꝫ sic se habuit leui ad iudā ita se habꝫ sacerdociū ad impiū: sꝫ leui p̄cessit iudā natiuitate ⁊ auctoritate ergo ⁊ eccl̄a imperium precedit in auctoritate fac̄.x.distin.ca.lege imperatoris. ⁊.xcvj. si imperator et C.duo sunt.

f **Firmant** ⁊ hoc potestatē omnē secularium: etiam esse pernes summi piscatoris successores per verba celesti immaculata: relata mugitu bouis euangelici .xxii.c. vbi inquit discipulis suis: nunquid quā misi vos sine sacculo ⁊ pera aliquid defuit vobis: ⁊ respōdētib⁹ nichil. iterum dixit: Nūc q̄ habz sacculū tollat similr ⁊ perā: ⁊ q̄ nō habet vēdat tunicā ⁊ emat gladiū: In qb⁹ vbis dicūt paupertatē iniūctā aplis Matth. x.c. hic fuisse relaxatā ⁊ p hec vba ipis tp̄alia fuisse cōcessa. informās xp̄s discipulos nō eandē eē in medii formā tpe psecutōis et pacis: ⁊ h̄ videt vt lic beda sup illo vbo luce in origi nali: forte asserēs in mattheo dicta fuisse: ceremonialia q̄ quidem nō sūt de pfectōe euangelica cū ipa moralis esse noscat: qd idē sentire videt. Aug⁹ ɔtra adimatū dicens q oia ista q̄ referente matheo fuerūt iposita spūalit sunt itelligēda: ne ipe dn̄s ɔtra sua pcepta fecisse videat qui etiā loculos habuit vbi pecūia ad victū necessariū portabat. xii. q. j. habebat dn̄s loculos: inuenit etiā ibidē dicta ipa mathei fuisse pmissiua nō pceptoria dum subiūgit. Aug⁹: Nō aūt iussa sz pmissa ē ⁊ sic saluat illud qd paulus aplūs manib⁹ victū quesit. Ex qbus concludit a xp̄o clericis tp̄alia fuisse cōcessa ⁊ sec⁹ asserentē in heresim dicūt icidere fuisse manichei q̄ dānabāt tp̄alia possidentis ⁊ i heresim apostate iuliani. Si g̃ discipulis a xp̄o pmissū ē dn̄iū tp̄aliū: igit pōtifex q̄ cūctis perit etiā sum⁹ erit tenendū tp̄alia.

p **Potestatem** hāc i sacerdotio eē pbat ⁊ aliter Nā si pōtifex sūmā nō haberet ptātē tp̄alium ergo p ipis alteri foret subiectus: qd ē falsissimū: nā papa preterq̄z de heresi nulli iurisdictōi alicui⁹ p aliquo crimie vl tp̄ali negotio subiect⁹ ē. xcii. di. c. satis euident. nec pōt ab aliquo de alio crimine tp̄alit puniri. xi. q. iii. nemo ⁊ c. alioꝝ cū multis si. antecedēs pbat: q2 oia q̄ sūt vnius generis oportet vt reducant ad vnū qd est i mēsura q̄ sub ipo genere sunt vt vult phūs. j. physi. ⁊ sic reduci ad vnū oportz tāq̄z ad mēsurā oium: q2 in būtib⁹ ordinē eēntialē in vniuerso a quo oīa habnet est necesse deuenire ad vnū pncipiuz a quo oīa dependeāt ⁊ id demonstrat vnus deus a quo depēdet celū ⁊ terra ⁊ tota natura de sū. tri. c. i. ⁊. l. i. C. d sūma tri. ⁊ phūs. xii. methaphi. ⁊ hoc pbat canone. xxiii q. iiii. c. duo ista noia ⁊. ff. de vbo si. l. pnūciatio. §. familie ibi: sub vni⁹ ptestate ⁊. v. pr ⁊. C. de veteri iure enu. l. j. Itē qn̄ aliq̄ plura ordināt ad vnū necesse ē vnū regulare: alios regulari vel regi vt vult phūs. in suis politicis ⁊ pbat in iurib⁹ pxime allegatis ⁊ si alit diceres eēt dare q papa nullū ordinē respectu tp̄aliū haberet ad alios hoies. s. melioritatis vel inferioritatis ⁊ eēt acephal⁹. Z notat in. c. nulla. xciii. di. ⁊. xviii. q. ii. abbatib⁹. Si ergo qd ante dixi sic ē: ⁊ papa etiā respectu tp̄aliū nō ē reducibilis ad impatorē vt supra in pncipio ostēdi: nec i tp̄alibus sit a cesare papa regēdus necesse sequit q ipe pontifex etiā tp̄alib⁹ psit ⁊ ad ipm impator reducat ⁊ ab eo regat nō ecōuerso. p h̄ bene faciūt iura que dicūt papā deponere pncipē dere. iudi. ad aplice. xv. q. j. ali⁹. fac ad h̄ optīe. xcvi. di. duo sūt. ibi: Nostri itaq̄z iter h̄ ex illoꝝ te pendē iudicio: nō illos ad tuā posse redigi volūtatem ⁊ eadē. di. c. si impator ibi disce cōuenit nō docere. p hoc: q2 si alit ista a spiritualib⁹ essent sepata iā nō essem⁹ omnes vnū in deo ɔtra xp̄i verba dicētis: volo pater vt sint vnū in nobis: sicut ⁊ nos vnuz sumus vt de sūma trini. c. damnamus: debet ergo vt omnes vnum simus esse vn⁹ omnibus ⁊ in omnibus preeminens ppter vnionem i dissolubilis caritati de sūma tri. dānam⁹ q̄ vnitas nō essz si alii tp̄alia: alteri spūalia diceres fore cōmissa.

b **Et** validius sentētia patefit: qm̄ xp̄us fuit dn̄s terrenoꝝ ⁊ iudex vt i psal. De⁹ iudiciuz tuū regi da. ⁊ hētur. xcvi. di. dn̄s nr. Et no. Inno. d voto ⁊ voti redem. c. qd sup his. ad pri. magne glo. ⁊ p hat in cantu eccle in festo ephyphanie dū dicit in itroitu misse: Ecce aduenit dn̄ator dn̄s ⁊ in manu eius ptās ⁊ imperiū. ergo ⁊ papa vicari⁹ eius cui disposuit xp̄s regnū sic disposuit sibi pr regnū: luc. xxii. c. Antecedēs etiā ostēditur: nā sicut xp̄o in sūmo oium pncipe fuit simul diuinitas ⁊ hūananitas. xxiii. di. qui ep̄us ⁊ ex. de sūma tri. c. j. §. ita fuit dominiū tp̄ale ⁊ spūale in eo ⁊ hoc ē q scribitur ad hebreos. j. c. Cōstitutus ē xp̄s heres vniuersoꝝ. ⁊ ipa veritas de se inquit: Ego dn̄s ⁊ nullus pret me ⁊ meus ē orbis ⁊ dn̄i est terra ⁊ plenitudo ei⁹: vt. viii. di quo iuri ⁊ ex. de deci. c. tua nobis. Et q2 dominia sūt iustoꝝ xxiii. q. vii. c. j. ⁊. ii. Nā labores impioꝝ iusti edunt ⁊ regnū auferi iniustis ⁊ dat genti facienti iusticiā: dicto. c. j. ⁊. ij. Quod ostendit i pmo parēte cui rōne sue innocētie datū fuit dominiū vniuersi Genes. j. ⁊. ij. c. Quāto ergo magis dominiū habuit h̄ xp̄s alioꝝ innocētissim⁹ ⁊ parenti quippe pmo maior quē sāctificauit pr ⁊ misit i mūdū ⁊ cui dictū est: Dabo tibi gētes hereditatē tuā qm̄ cōstitut⁹ ē dn̄s hoim ⁊ angeloꝝ de quo Jo. vi. c. dic q ei data est ptās iudicādi corpa si igit xp̄o data ē potestas iudicādi vniuersaz carnē ex sua innocentia naturali ⁊ vniuerse carnis habuit pncipatū. sic ⁊ successor eius pōtifex xp̄i vicarius corporaliū ⁊ terrenoꝝ: itē ⁊ spūaliū erit dominus cui cōmissū est regnū xp̄i sic xp̄s habuit ipe regnū d. c. xxii. Pro hoc q2 ipoꝝ spūaliū ⁊ tp̄aliū deus fuit creator de sūma tri. c. j. g rōne specificatiōis ē dn̄s. l. adeo. §. cū quis: de acqui. re. domino. Pro hoc q2 veniēs in mūdū ⁊ ponēs animā suā p redēptione totius hūani generis: nos de dn̄io diaboli eripuit ⁊ ptāte sub quo eram⁹ de peni. di. ij. c. princeps vitioꝝ: ⁊ in suo dn̄o vendicauit de peni. di. iiij. §. due sūt ⁊. §. hanc societatē. ergo vicari⁹ eius hoc habet dominiū ⁊ nō alter cū duo in solidū eiusdem dominiū eē nō possūt. l. si: §. si duobus vehiculū. ff. como. Et q xp̄s rex ⁊ sacerdos fuerit ostendit pmo i ei⁹ incarnatione. 2° in eius cōuersatōe. 3° in eius passione ⁊. 4° in eius resurrectione. Ex eius i carnatōe: q2 ex tribu regali traxit originē sm carnē. ideo dicit Aug⁹ in li. de cōcordia euāgelistaꝝ: q q2 xp̄s futurus erat rex: propheta: ⁊ sacerdos: ideo diuina pudentia facta ē vt tres euangeliste qui xp̄m q̄ntū ad humanā naturā assūptam notificare sūpserūt: h̄ ordine inciperēt: q2 mattheus incepit a semie regali: dicens. Liber generatōis ihu xp̄i filij dauid regis: Marcus vo a vaticinio pphericiali dicēs: Initiū euangelij ihu xp̄i sicut scriptū est i isaia ppheta. Lucas vo incipit a sacrifitio sacerdotali dicens. Fuit in diebus herodis sacerdos q̄dā noie zacharias. itē ostēsum fuit eū regē in cōuersatione sua dū xp̄s dixit: Quid tibi videt petre: reges terre a q̄bus recipiūt tributū. a filijs an ab alienis. Et petro rn̄dente: ab alienis: Cōclusit sic xp̄s: ergo filij regū sunt: Sup quo dicit Jeronym⁹. q dn̄s noster ⁊ sm carnē ⁊ sm spiritū fili⁹ regis erat: q2 sz humanitatē ex dauid stirpe erat: sm diuinitatē erat dei oīpotentis verbū. ostensū fuit etiā in eius passione qn̄ itrauit hierusalem: populi sternebāt vestimēta sua ⁊ idē de tertio scriptum est zacharie. ix. Ecce rex tuus venit tibi māsuet⁹ sedēs sup asinā ⁊ pullā ei⁹. Et pilat⁹ spū scto dictāte: posuit titulū i cruce. Ihus na. rex. iu. Itez ptās regalis ostēsa ⁊ p⁹ resurrexionē cū diabolū spoliauit: ⁊ multa corpa sctōꝝ surrexerūt cū eo.

c **Paduuatur** pcedēs cōclusio: nā xp̄o data est ois potestas in celo ⁊ i terra. matth.

vlt.c.vt in noie ihu oẽ genu flectat: celestiũ: terrestriũ: et infernoꝝ. Nã in hoc mortuus ẽ xp̃us vt dñaret vivis et mortuis.xciiij.q.j.in sũma ex. de homicidio.c.j.li.vj.i nouella.in vbo gregẽ q: qdẽ est intelligendũ.ne dum sm diuinitatẽ p eternã generatõez ex patre: p quã ẽ equalis patri: veꝝ etiã sm hũanitatẽ sm quã resurgendo a mortuis glia et honore coronatus ẽ.vñ beda sup ipo verbo: Data ẽ michi oĩs potestas .inquit: nõ eniz hoc de coeterna patri diuinitate sz de assũpta loquit humãitate quã suscipiendo minoratus est paulominus ab angelis. et i qua resurgẽdo a mortuis gloria et honore coronatus est et constitutus sup opa manuũ patris et oĩa subiecta sunt sub pedibus ei9 vt etiã ipi sm hũanitatẽ subiecte essent angelice ptãtes qõ declarat aplus ad ephe.j. inquiens: Suscitans illũ a mortuis et cõstituẽs ad dexterã suã i excelsis sup omnẽ pncipatũ et ptãtem et vtutẽ et dñationez et oẽ nomẽ qõ nominat nõ solũ in hoc seculo sz in futuro: et omnia subiecit sub pedib9 eius q quidẽ ipi ab ĩstãti cõceptiõis concessa fuisse credẽdũ est. Nec obuiat qõ videt dicere aplus: q: hec habuit ex merito passionis, et post resurrectionẽ: q: hoc debet intelligi p manifestationem vt qõ ante ignorabat post passionẽ fuit manifestũ et hoc vult glo.augi .sup illo verbo aplo. Donauit illi nomen ante resurrectõez inquit hoc habuit sz post resurrectionẽ qõ erat in euidenti positũ ẽ vt scirent hoĩes et demones: habuit.n.xp̃s ex ipostastica vnione.vñ cum primũ vnio facta ẽ habuit ius dñandi qõ eternalit habuit verbũ ex eterna generatione a patre. vnde Jo.in apoca. de xp̃o inquit: q: est pnceps regũ terre. hinc est q: ipe vt et tpaliũ et spũaliũ domin9 dũ in mundo fuit vtrãqz exercuit iurisdictiõez. Nã nõ solũ eloquio increpans: veꝝ facto flagello de funicul' vberãs oẽs vẽdẽtes et emẽtes ex tẽplo eliminauit .j.q.iij .c.ex multis et.c.vendentes cum sequentib9.c.et sic imperiali vsus ẽ gladio. Jtẽ et sacerdotali vsus ẽ cum se ipm hostiaz prebẽs discipulis dixit: h est corpus meũ de con.di.ij.sacerdos et de sũma tri.c.firmit.§.j.si g xp̃us fuit vtriusqz iurisdictõis sũm9 pnceps nã ipe est ille lapis sine manib9 abscissus q statuã pcussit in pedib9 in qua statua ille quattuor sunt monarchie figuratiue assirioꝝ: psaꝝ: grecoꝝ: siue macedonicoꝝ: ac romanoꝝ. Danielis.ij.c.Et est notandũ q: eã pcussit i pedibus q: sicut homĩs pes vltima pars est sic romanoꝝ monarchia vltima fuit quaz xp̃s pcussit .i.reprobauit et sibi ratione iusti dominij assũsit: qõ etiã ostendit: q: coram pilato se semp regem fecit: nec negauit. et pilat9 etiã dictante spiritu sancto in titulo crucis eum regem fecit nec hoc moleste ferentib9 principibus sacerdotũ: veraz illã de xp̃i titulo sentẽtiã amouit. ergo sub sua ptãte fuit terrenũ imperiũ et imperator. p hoc de re.iu.cle.pastoralis. nam xp̃s fuit rex regũ et dñs dñantiũ. Et si fuit imperator etiã ẽ sub potestate xp̃i. ergo et eius vicarij quẽ loco suo constituit pncipẽ et pastorẽ cũ eidem ter dixerit. Si diligis me pasce oues meas. Jo.vltimo.c.et transsũptiue.C.de sũma tri.epla inter claros ex. de elec.c.significasti. de ma. et obe.c.solite. Sz absit q: imperator non sit de xp̃i ouibus nec de grege petro cõmisso: cũ ex. ecclĩam nõ possit elegi imperator.xxiij.q.viij.cõuenior.ibi: Imperator intra ecclĩam est: et iteꝝ: ibi si vis diuci9 imperare esto deo subditus. et in aut. de nõ alienan.in.§. petit coll'.ij. Si ergo imperator est de grege petro cõmisso: g est sub potestate successoris petri eius nauicule exercitoris atqz remigerij. pro hoc facit quia virtutes theologice participantur virtutibus cardinalibus sm doctrinaz apostoli. Et ideo principatus qui regitur sm virtutes theologicas que sunt: fides: spes: et caritas. et qualis est pncipat9 pape et spũaliũ debet pncipari illi pncipatui q regit sz vtutes cardiales q' ẽ tpaliũ pncipat9 vt ipator

n E prolixius iura hec extẽdaz ad cõclusiuam finalem rõnem istoꝝ descẽdo: certũ est imperatori electiõe queri iura imperij.xciij.di.legimus. sz electores potestatem habẽt hãc ab ecclesia ex. de elec.venerabilẽ: ergo ab ecclĩa iura imperij. cõsequit imperator. et sic a papa qui est ecclie caput.ix.q.iij.alioꝝ. Jtem certũ ẽ q: electores et ecclĩa sũt de familia et ouibus xp̃i: alit non essent electores. Jtem sũt in dominio xp̃i subditi et subiugati qñ eidẽ i baptismate fidem et obedientiã pmiserũt ppt quod de dñio diaboli erepti sũt. Et ipi dñio vendicati. de con.di.iiij.c.postqz et .c.sicut noscis cũ se.g sine xp̃i licentia vel eius vicarij alterius se domino obligare nõ possũt: p hoc q: pmissa in baptismate nõ possũt resoluere de con.di.iiij c.celebritatẽ facit de phibi.feu.alie.c.imperialẽ.§.pterea ad fi. p hoc quod scribit.ff.de noui.ope.nuctia. l.j.§.et post opis. Si ergo nõ possũt se alterius obligare dominio: ergo sequit q: nec imperatorez sibi eligere possint absqz dei licentia vel eius vicarij. et hoc est q: scriptuz in euãgelio repitur. q: filij homĩs liberi sũt et a tributo immunes qõ pbat.xxiij.q.viij.§.ecce.ibi: tãqz filij sũmi regis in omni regno liberi sunt. Et si xp̃s soluit fecit ne scãdalisarent vt scribit Aug9 ad pollentiũ. et hẽtur.xxviij.q.j.c.iam nũc.§. vnde cũ ipe cũ tamẽ ante dixit cum filij hoĩm liberi sint matthei.xvij.c.et dum matthei.xxij.ca. subdit: Reddite que sunt cesaris cesari. ostenso sibi prius numismate insinuauit: q: ipi qui se cesari voluntarie obligauerãt ad solutionẽ tributi teneant. Sz cũ aduenẽte xp̃o facti sum9 de ouib9 et dominio xp̃i nõ possum9 ab eius dominio separi vel alterius nos dñio obligare sine licẽtia ipius xp̃i vel eius vices gerẽtib9 in terris: q: xp̃s dixit: Fiet vnũ ouile et vn9 pastor: et sic voluit pastorem vnũ eẽ nõ plures: sz petꝝ loco sui pastorẽ fecit cũ sibi dixit: Pasce oues meas: q: et ipe pastor fuit cũ de se dixit. Ego sũ pastor bon9 ex quo sequit q: si qd dominij hodie cesar hz illud suscipiat auctoritate et pmissu eterne vite claingeri sub cui9 aũt dñio sũt q cesari se subiciũt: ex qb9 p hec ab eccĩa imperator vt iferior noscit depẽdẽ. Et si sec9 diceres eẽt ecclĩã i tpalib9 diuidẽ. et ab initio xp̃i pastore segregare: et plures pncipat9 ponẽ: q: ẽ hereticũ.xxiiij. q.j.c.qdã.§.cerdomaru et corp9 vnũ eccĩe misticũ ex clericis a dexteris diuina tractãtib9 et ex laicis a sinistris tpalia ministrantib9 9 xp̃i votũ q vult ecclie vnitatẽ.vij.q.j.nouacian9.xxiiij.q.i.loqtur cũ similibus iurib9 plurimis. Et hãc ptem videt determinare extrauagans bonifacij octaui q icipit: vnã sanctã q ẽ sub titulo de sũ.tri.quã ope pfecto hoc demũ vidi.

b Ec sunt qbi referũt seu referre possũt cõcludẽtes totius orbis imgratũ apd xp̃m fuisse sũmũ regẽ et cognitorẽ spũaliũ et seculariũ causaꝝ: et deinde i petꝝ successoresqz ei9 xp̃i vicarios. Astruẽtes: etiã romanũ cesarẽ in tpoꝝ seculariũ cognitõe ab eccĩa depẽdere vt artifex inferior ab architectore et in hac sentẽtia vltra doctores sacre theologie plurimos et fere opiniones excellentissimos decretoꝝ doleo fuisse virum maxime sapientie bartolum in quodaz cõmento quod edidit sup extrauaganti ad reprimendaz edita a felicissimo Augusto henrico preauo sigismũdi nostri gloriosissimi monarche. In quadam apostilla q incipit. Totius orbis et in.l.j.ff.de requi.re. Michi vo ipse qualis cum his cõmunis sententia sit qualis aduersa refero: et absit q: abnegem xp̃m dei filium et sũmũz redẽptorẽ non habuisse oẽm potestatem et diuinũ dñium in celo et i tra: ipz qz nõ vnã ecclesiã cõstituisse et nõ vni soli ei9 vicario curã sui dilectissimi gregi cõmisisse i quo

etiã grege ſit:ecq̃ debeat glorioſiſſim⁹ ĩpator a xp̃i ipſo vi-
cario dependens in predictis vt filius ⁊ inferior. Illud
vero ipm̃ nego ſeculare ſeu ciuile dominiũ inferiorũ ter
renorũ omniũ ſeculareue ipſorũ poteſtatem ⁊ coertionẽ
apud dei ĩnq̃am filiũ vt xp̃m ⁊ hominẽ extitiſſe.ſed aſſe
ro potius xp̃um illa abnegaſſe ⁊ noluiſſe:nec exercitori
alicui nauicule ſue per ipſiũ fuiſſe cõmiſſa.imo ipſis po
tius adẽpta tantũq; permiſſa vt ipſe xp̃s loculos habuit
in quibus habitũ ciuilis dominij per eccleſiam futuraꝫ
habendi deſignauit:quantũ diuinus cultus nõ deſeret
tur inopia.Et hec vult Augu.vt habeť.xij.q.j.c. habeat
dñs loculos. Humana igitur iura ipſa:poteſtateſq; ſecu
lares ⁊ coertiões de⁹ etĩ⁹ per imperatores ſeculi diſtribuit
generi humano:vt vult Augu.ſup Joh.⁊ habeť.viij.di.
quo iure.⁊ ſic ꝑ auguſtũ ceſarẽ qui in his omnib⁹ ſupe-
rior a nullo in ipſis noſcitur dependere.

ſ Ed q̃ xp̃s dominiũ hoc poteſtatẽq; a
ſe abdicauerit nec habuerit:oſtẽdi
tur dũ inquit: Regnũ meũ nõ eſt de h̃ mũ-
do:ſi ex hoc mũdo eſſet regnũ meũ:miſtri
mei vtiq; decertarẽt vt nõ traderer iudeis
Joh.xviij.⁊ trãſũptiue.xxiij.q.iij.in ſũma. In quib⁹ ver
bis xp̃us inſinuat q̃ eius nõ eſt ciuile ⁊ ſeculare regnũ a
quibus ſecularibus regibus deo miniſtrãte ⁊ eoꝝ legi-
bus ciuilia dominia ⁊ ſeculares poteſtates ꝑceſſerunt:
vt inquit Aug.ſup Joh.⁊ habetur.viij.di.quo iure.Di-
uinũ autẽ habuit dominiuꝫ:ſed diuinũ dominiũ nil ha
bet proprij:ſꝫ omnia ſunt cõmunia.nec ibi eſt dare meũ
nec tuũ:ſed oẽs deus de limo terre fecit:⁊ oẽs vna terra
ſupportat:vt ibi.nec ĩ eo ſunt neceſſarie poteſtates ſecu-
lares que ſunt poſite ad vindictam malorũ:laudẽ vo bo
norũ.d maio.⁊ obe.ſolite:Cũ meo ⁊ tuo poſtpoſito:oĩs
tollatur de medio contentio.xij.q.j. dilectiſſimis. Fuit
ergo regnũ xp̃i ſpũale ⁊ diuinũ. Nam ad illos ꝑtinet re-
gnũ huius mũdi:qui auxilio humanarũ rerũ magis q̃
diuino preſidio ab imminentibus iniurijs ſe tuentur:vt
xxiij.q.iij.in ſum.q̃ xp̃s hoc de ſe negat dum dicit: Mi
niſtri mei vtiq; decertarent ⁊c.vñ Augu.ſup hoc verbo
dicit:q̃ xp̃s negauit humanũ regnũ apud ſe eſſe:diuinũ
autẽ conceſſit:cũ iterũ pilato dicẽti: Rex es tu: inquit:tu
dicis.q.d.nõ me abnego regẽ:ſed tñ ad regnandũ nõ ve
ni temporaliter vt credis.Et ideo ſubdit:Ego enĩ ad hoc
natus ſum ⁊ veni in hunc mundũ:vt teſtimoniũ ꝑhibeã
veritati.q.d.nõ ad dominãdũ tp̃aliter:ſꝫ ad veritatẽ di-
cẽdũ.Et ideo ſubdit:Oĩs enĩ q̃ ex vitate ⁊c. vñ Chryſo.
ſup hoc verbũ exp̃ſſe dicit:q̃ xp̃us manifeſte negauit re
gnũ ſuũ eſſe mũdanũ ⁊ corporale:ſed diuinũ.⁊ hoc dicit
Chryſo.ſuper oblatione illoꝝ regũ magoꝝ:q̃ xp̃us non
erat regnatur⁹ more ſecularũ regũ qui finẽ ponũt in ci
uili regimine.ſed ſiñ ad hoc ordinauerat xp̃us regnũ vt
filios dei in vnũ congregaret:vt dicit Jo.xj. Regulatur
enĩ xp̃i regnũ ad eternã vitã querendã:nõ ad ſucceſſio-
nẽ regni hui⁹ tp̃al.Et ſm alios xp̃s rex dr̃ illoꝝ in quib⁹
ip̃e regnat:⁊ ipſi ei obediũt:nõ ꝑ mũdanã potẽtiã:ſed ꝑ
obedientiã.tales ſunt ſancti:⁊ iſti nõ ſunt de mũdo iſto
tp̃ali:vt Jo.xvij.c.ibi: Nõ ſunt de mũdo:ſicut ⁊ ego non
ſum de mũdo.⁊ de his habeť.xxiij.q.viij.§.ecce.vbi dr̃:
q̃ hi ſic deũ ⁊ eius hereditatẽ accipiũt:vt his nil cũ ꝓnci
pibus ſeculi cõmune ſit:q2 tp̃alia penitus abijciũt:ne eo
rũ occaſione legib⁹ imperatorũ obnoxij teneanť:ſed tanq̃
filij ſũmi dei in omni regno liberi ſint. Et hoc ſcribit
Ambro.xxiij.q.viij.cõuenior.vbi hereditatẽ xp̃i appel
lat diuina:nõ tp̃alia.hi ſunt qui ſpũ dei ducunť ⁊ nõ ſũt
ſub lege.ad Gal.iiij.Et quib⁹ iuſtis lex.ſ.ſecularis nõ ẽ
impoſita.xix.q.ij.due ſunt.Et ſicut ipſe deus eſt in mun
dum miſſus:ita in mundũ miſit diſcipulos. Sed tñ xp̃s
miſſus fuerit vt haberet diuinũ regnũ:non mundanũ et

ſeculare ſeu ciuile dominiũ:ita ⁊ petrus ⁊ ſucceſſores ſi-
milit miſſi ſunt:vt habeant diuinũ dominiũ:non huma
nũ.⁊ hoc exp̃ſſe inſinuat ipſe pontifex in decre.nouit.de
iudi.in §.cũ enĩ.dũ dicit:Cũ enĩ nõ humane ſed potius
diuine conſtitutioni mutamur:q2 ptãs noſtra nõ eſt ex
homine:ſed ex deo.Q2 etiã xp̃s habere noluerit huma-
nũ dominiũ:patet Jo.vj.c nã cũ cognouiſſꝫ xp̃s miracu
lo facto de quinq; ordeaceis panib⁹ ⁊ duobus piſcibus
De quo vide.xxxv.di.§.ecce.ad fi.q̃ turba querebãt euꝫ
regẽ facere:fugit iterũ in montẽ ip̃e ſolus.ſup quo inq̃t
aug.Fugit xp̃s cũ voluerũt eũ regẽ facẽ.Oĩa.n.hũana ⁊
t̃rena ɔtẽpſit de⁹ hõ xp̃s:vt ipa etiã ɔtẽnãda mõſtraret
Ex quib⁹ loculenť apparet ſeclari ⁊ ciuili dñio terrenoꝝ
humanaq; coertione ſe ⁊ diſciplos penit⁹ expoliaſſe.ex
quo ſeq̃ť:q̃ ſi nõ fuit ĩ xp̃o nec ẽt ĩ petro ⁊ ſucceſſorib⁹.

q Uod xp̃s hoc humanũ regnũ ⁊ ciui
le dominiũ coertionẽq; nõ ha-
buerit:oſtendiť.nam iura ipſa humana ꝑ
imperatores ⁊ reges deus diſtribuit gene
ri humano.viij.di.quo iure.et ꝓncipibus
ipſis ſeculi datus eſt gladius ad vindictam maloꝝ:lau-
dem vero bonoꝝ.de maio.⁊ obe.ſolite.ij.q.vij.§.itẽ cuꝫ
dauid.ſed xp̃s in facinoroſos hoc nunq̃ vſus eſt gladio
ergo non habent.Antecedens q̃ non fuerit vſus proba
tur per id quod habetur.xiij.di.§.quod vo. Nam cum
ip̃e xp̃s quereretur ab herode vt interficeretur:nõ patro
ciniũ gladij ſibi queſiuit qui occulto inſtinctu potuiſſet
et debuiſſet tanq̃ iuſtus rex:⁊ bene vtens gladio ſibi cõ
miſſo in eũ conuertere iudeoꝝ manus.⁊ iuſte vindicare
paruuloꝝ neces.ſed quia nõ fecit:vt.xlv.di.epiſcopum.
patet gladiũ ſecularẽ non habuiſſe.nam ſi illum tenuiſ-
ſet ⁊ ſuam vagiẽtiũq; pueroꝝ innocentiũ ab herode iniq̃
interfectoꝝ iniuriam non expiaſſet iuſte fuiſſet negligẽ-
tia notãdũ:quod de deo nõ decet dicere.xxv.di.deinde
cũ negligentia ſit peccatũ grauiſſimũ.xxiij.q.j.officij.h
idem oſtẽditur. Nã cũ a iudeis lapidibus peteretur:nõ
vindicauit peccata illa gladio:ſed abſcondit ſe ⁊ exiuit
de templo.d.c.quod vero.⁊ m̃lta delicta tempore xp̃i ꝑ
petrata ab ipſo nec gladio vĩdicata ibi vide:⁊ dicta ſunt
imo dũ ꝑcuteretur:nõ repercutiebat.⁊ dum pateref:nõ
cõminabať.xlv.di.ep̃m.propter que colligitur ad reges
ſecl̃i pertinere exceſſuũ ſimiliũ coertionẽ qui auxilio hu
manarum iurium iniurias tuentur. Non ad eos quib⁹
diuini iudicij admĩſtratio cõmiſſa ẽ.⁊ h̃ ẽ q̃d ipſa vitas
docuit diſcipulos:Si vos ꝑſecuti fuerĩt in vna ciuitate
fugite in aliam:vt daret intelligi ĩpis non gladijs ab eis
perſecutões vindicãdas:ſꝫ fuga vitãdas.d.§.q̃d vero.h
etiam eſt quod docet Apoſtolus Corinth.j.c.vt iniuriã
et fraudẽ pacienť ferãt potius q̃ repetendo fratres ſcan
daliſent.quequidẽꝫ doctrina ſana non foret niſi deo mi
litãtibus:nõ his qui gladij tenerẽt poteſtatem:ad quos
iniurias vleiſci pertinet.d.§.item cum dauid.⁊.d.c.ſoli
te.⁊.d.§.quod vero.hoc etiam oſtendũt ſcripta.xxiij.q.
j.in prin.vbi celeſtis verba referuntur dicentis.Si quis
te angariauerit mille paſſus:vade ſecum duo milia. Et
Apoſtolus inquit. Non vos defendẽtes fratres cariſſi-
mi:ſed date locum ire ⁊ illud petro dictum: Recõde gla
dium tuũ in vaginam.⁊ iterum illud cum eo interrogã-
te:Dñe nunquid percutimus in gladio: Reſpondit veri
tas: Non.quod quippe ei non negaſſet ſi gladium ſecu-
lare tenuiſſet.⁊ facit ad id quod de beato andrea legiť.
Qui ſuas nõ vindicauit iniurias:nec a ꝑpl̃o eripi voluit
de manu iniq̃ iudicij. Itẽ ⁊ illud: Nolite iudicare ⁊ nõ
iudicabimini.⁊ Paul⁹ ad Ro. Nolite iudicare ĩuicẽ.⁊ m̃l
ta ſilia ex quib⁹ deꝑhẽdiť ꝑtãtes has ſeclares deo mini-
ſtrãtibus fore ſubtractas.vide in dicto.c.j.in prin.xxiij.
q.j.⁊ latius.xxiij.q.v.in prin.

b **Ancipsam** sniaȝ ꝯfirmat bern̄.ad euge.dicēdo. Nō mōstrabunt puto q̄ hoc dicerent vt aliq̄n aploꝝ iudex aliquis sederit hominum: stetisse lego aplos iudicandos: iudicātes sedisse nō lego. ꝓ quo facit .x.di.si in adiutoriū. vbi ponitur d̄ appella.pauli q̄ tanq̄ romanꝰ ciuis cesarē appellauit: ⁊ sic sub eiꝰ iudicio fuit. Hec idē ꝯfirmat Grego.in moral.inquiēs: Ut terrenas causas iudicēt qui exterioꝝ rerū scientiā ꝑceperūt. q̄ aūt sūt spūalibꝰ dotati: terrenis nō debēt negocijs implicari Et h̄ ē ꝙ voluīt can.notati.xi.q.i.ꝑ totū. vt clerici de secłaribꝰ negocijs iudiciū nō dicāt int̄ laicos: sȝ tm̄ q̄ntū inter ecclīasticos tractaret̄: vt ibi ꝑ totū maxie in.§.ex his ⁊c̄.

i **Nsinuant** insuꝑ ꝙ potestates has ac dominia xp̄i et apl̄i nō habuerūt v̄ba filij tonitrui relata Math.xx.c.ibi: Scit̄ quia p̄ncipes gētiū dominātur eoꝝ: ⁊ q̄ maiores sunt potestatē exercēt in eos. nō ita erit int̄ vos: sȝ quicūq̄ voluerit primꝰ eē sit secūdꝰ.xciij.di.diaconi. ⁊ hec verba refert glo.in ꝓhemio decretaliū: ibi: Seruꝰ seruoꝝ dei. Ex quibus verbis colligit̄ ꝙ sūmꝰ pontifex qui est primꝰ ⁊ qui iuxta precedentē regulā se seruū seruoꝝ dei nūcupat. de cōse.di.i.c.vasa. ⁊ in ꝓhe.decreta.sex. ⁊ clemē. nō potest potestatē exercere: vt p̄ncipes gentiū potestatē exercent xp̄o ꝓhibente dum dicit: Nō sic erit inter vos. q̄si dicat: Potestatē nō exercebitis. qđ debet intelligi de potestate. s.seculari q̄ p̄cipibꝰ ꝯcessa est ad vindictā malefactoꝝ. de maio. ⁊ obe.c.solite. ⁊ h̄ dicit Bern̄.ad Euge.li.x. et nota.ex̄ de iudi.c.nouit.in nouella vbi inq̄t: Aggredē subditos v̄bo: nō ferro. quid eni vsurpare gladiuȝ curas quē semel iussus es mittere in vaginā? Et hoc etiam innuit Apl̄s.i.ad Thi.iij. dū dicit: Oportet ep̄m esse non ꝑcussorē.xlv.di.in p̄n. ⁊ c.i.lxxxvi.di.nō liceat. Nā vt inq̄t paulus apl̄s: epi debēt arguere: obsecrare: vel increpare in oi patientia: nō cū ciuili potentia.xlv.di.cū b̄tūs. Nā scire oportet ꝙ minister noui testamēti: est minister māsuetudinis ⁊ sacri vnitatis. nam sacr̄m altaris rep̄sentat vnionē xp̄i ⁊ ecclesie: quā etiā significat vnio aīe ad corpus: q̄ꝛ aīa viuificat corpꝰ: sic xp̄s ꝑ h̄ sacr̄m viuificat ecclesiaȝ. Hec est ergo ratio quare executio materialis gladij est ꝓhibita sacerdoti. ne diuidat animā a corpore. Ille cui cōmissū est ministeriū vnitatis: nō diuisionis.

a **Dcoadiuuanda** p̄dicta accedat quod inquit veritas ipa Joh.xvij.c. vbi inq̄t: Opus ꝯsūmaui quod dedisti mihi vt faciam. si igit̄ oia ꝯsūmauit que sibi dedit pater: ergo que ibi habuit fecit. sed xp̄s cohertiōes tꝑales non exercuit: ergo eas inquantū hō nō habuit: q̄ꝛ si habuisset: nec eis vsus fuisset: negligētia notari potuisset: quod de xp̄o dicerre nephas est.xxv.di.deinde. nec etiā mandata sibi omnia a patre consumasset. quod ipse negat: ⁊ ꝙ nō vsus fuerit: ostenditur. Nā ⁊ discipulū habuit furē: ꝓditorē: ⁊ sacrilegū.xxiiij.q.i.nō turbat̄. et tm̄ pro tali delicto eū tꝑalr̄ nō coercauit.xxvij.di.c.ꝯsulēdū. simile legit̄ Jo.vj.c. Ex hoc eni multi discipuli retro abierunt. ⁊ habetur de peni.di.iij.c.si ex bono in malū. ⁊ de conse.di.ij.c.forte. ⁊ c.i. ipse tm̄ eos de suis facinoribꝰ tēporaliē non cōpescuit. ex quibꝰ colligit̄ in xp̄o potestatē secularē vel in eiꝰ vicarijs successoribꝰ nunq̄ꝫ fuisse. Hoc ꝯfirmat autoritas Bede sup id Math. dū dicit int̄ vos q̄ estis mei non erit hoc: violent̄ dn̄ari: q̄n sic oia carnalia sunt in necessitate posita: spūalia v̄o in volūtate: sit et qui p̄ncipes sunt spūales p̄ncipatus hn̄t in dilectiōe: nō in timore. sed qui hn̄t carnalem coertionē: timeri debēt: illud Apl̄i ad Ro.xiij. Si malefeceris: time. s.potestateȝ secularem. Pro hoc quia sacerdotū arma sunt lachryme xxiij.q.viij.cōuenior. ⁊ in p̄n.ij.§.quod v̄o. Nō ergo est gladius pontifici ꝑmissus. Hoc iudicat Apl̄s ad Thi.ij. c. ⁊ habet̄.xi.q.i.§.ex his. dū dicit: Nemo deo militans implicet se negocijs secularibꝰ: ergo aplo ꝓhibēte nō exercent clerici iurisdictiōes seculares: ⁊ dominia ciuilia et humana. que secłaria sūt. hoc significauit dn̄s: cū petro non gladiū sed claues concessit.xxiij.q.i.c.quodcūq̄. et ecclesia nō habet gladiū.xxxiij.q.ij.c.inter hec. q̄ claues ad exclusionē excōicatoꝝ: ⁊ ad recōciliationē penitentiū sunt ꝯcesse.ij.q.vij.§.itē cū dauid. ⁊ de maio. ⁊ obe.c.solite. ⁊.xxiij.q.viij.i p̄n. vbi exp̄sse dic̄: ꝙ nō nisi cui a deo ptās gladij data est: illū exercere licet: ⁊ exp̄sse inhibet sacerdotibꝰ. Ex quibꝰ infert̄ hec p̄dicta nō eē in clericꝭ. sed ab habitu ⁊ exercitio eoꝝ diuino distincta. pro hoc qđ habetur Lu.xij.c. Nam cuidaȝ querēti a xp̄o tꝑale iudiciū de diuisione hereditatis cū fratre suo: dn̄s dixit: Hō q̄s me ꝯstituit iudicē aut diuisorē sup nos? q.d.nullꝰ. ⁊ sic videtur ꝙ ipse nō habuit in rebus tꝑale dominiū vel iudiciuȝ. q̄ꝛ si habuisset ⁊ recusasset: mala fecisset: Itē dum dixit: Quis me constituit: ostēdit ꝙ nō erat iudex secularium cāꝝ: nec est aliq̄s nisi q̄ ab ordinarijs cōstituit̄ vel cui a deo ptās gladij datur.xxiij.q.iij.in p̄n.

f **Ortior** valde rōne ꝙ xp̄i regnuȝ itelligi debeat spirituale nō humanū siue terrenum aut ciuile: ⁊ filr successoꝝ eiꝰ ⁊ petri. cū eni lex ⁊ ꝓph̄e s̄m v̄boꝝ corticē ꝓmittāt xp̄i tꝑe ⁊ ꝑ ipꝫ xp̄m regnū dari plenū diuitijs ⁊ opulentia inestimabili ⁊ continens mūdi in se vniuersale dominiū. ⁊ ista submittūtꝰ methaforis ⁊ figuris magnificēt. si verū fuisset eius regnū futurū esse debere in ptāte vniuersa seculari ⁊ ciuili dominio omniū terrenoꝝ: tunc seq̄ret̄ necessario ꝙ xp̄s deus s̄m l̄ram tales seculares diuitias secū debuisset afferre. Sed cū hoc sit falsum ꝙ xp̄s dn̄a hec secū tulerit: cū ipe nō in habūdantia seculariū diuitiarū ad hebreos ⁊ in mūdum venerit: imo in pauptate maxima.xxxv.di. ecclesie. Nam fertur eū dixisse: Uulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos: filius aūt hoīs nō habet vnde caput reclinet. vn̄ potissima causa eiꝰ exprobationis erat abiectio sue pauptatis. vnde eiꝰ sepius dicebāt emuli: Nōne iste filius fabri est? Nonne mater eius maria dicitur: ⁊ fratres eius apud nos sunt? Necesse habes igitur dicere: has diuitias ꝑ prophetas xp̄i tꝑe ꝓmissas. Itē regnū xp̄m d̄ spūalibꝰ diuitijs ⁊ regno spūali oportere intelligi. alias. viam aperies iudaice prauitati: vt audacter assererent superficiei littere inherentes xp̄m messyam nondū venisse: cum xp̄m quem verū messyam credimus: non secum tulerit vniuersoꝝ dominiū seculare atq̄ꝫ ciuile: qđ est falsissimū ⁊ iudaicū. Hoc ꝙ xp̄i regnū fuerit tantū spirituale intelligendum nō mundanū ⁊ seculare siue ciuile: ostenditur. nam xp̄s a prophetis rex esse promissus est ⁊ habiturus: non soluȝ imperiū hierusalem: sed vsq̄ꝫ ad fines terre. Dicitur eni in eius persona in psalmo: Dominabit̄ a mare vsq̄ꝫ ad mare: ⁊ a flumine vsq̄ꝫ ad terminos orbis terraꝝ. Item eius tēpore restitui debet regnū israel perpetuo duraturū. Unde Jsa.c.ix. Super solium dauid. ⁊ super regnū eiꝰ sedebit vt confirmet illud: ⁊ corroboret in iudicio ⁊ in iusticia: ⁊ vsq̄ꝫ in sempiternū. Itē lxj.ca. Et corona glorie in manu dn̄i: ⁊ diadema regni in manu regni tui. ⁊ terra tua non vocabitur amplius desolata. Sed cū in aduentu xp̄i nostri hierusalem ciuitas ⁊ populus tunc fuerit sub alieno rege: ⁊ postmoduȝ in captiuitate vsq̄ꝫ in presens: ⁊ debuerit tunc restitui regnū qđ duraret in eternū cū tm̄ tūc sit perditū ibidē: ⁊ in aduentu xp̄i seculare seu ciuile regnū nunq̄ꝫ est ipsis restitutū: vt nō solū duraret ꝑpetuo: imo nec xp̄i tꝑe icepit

sed regnauit herodes alienigena.vñ Actuū.j.c. Cū xp̄us ascēdit in celū multi recolentes scripturas p̄dictas inter rogauerūt:si illo tpe:restitueret regnū israel.igit̃ qḋ of de xp̄o rege debet intelligi solū de regno sp̄uali aīaꝝ:nō de tpali seu ciuili:vt iudei intelligūt. Nā si debuissz esse in habitu etiam apud xp̄um:fuisset perpetuū ꝛ durabile apud oēs:qḋ nō est. ꝛ fuisset hierusalem liberata a dn̄io herodis tirannico:ꝛ restituta in xp̄i dn̄io ꝛ descēdentiū in eternū. Preterea si xp̄i regnū fuisset saltim in habitu seculare:seu ciuile mūdi hui⁹:Quō v̄ificat̃ qḋ ē scriptū: Diuiserūt sibi vestimēta mea. Nā si xp̄s erat tpal̃ rex iudeoꝝ:quō ipsi eū sic tractauerūt:qui erāt in dominio tēporali sibi subditi:ꝛ sic ei⁹ ministri:cū ipse dicat: Ministri mei vtiq̧ decertarēt ꝛc̃. Itē quō verificat̃ scriptura Re. iij.c.de salomone. Nā dr̄:Feci tibi fm̄ sermones tuos: et dedi tibi cor sapiēs ꝛ intelligēs:intantū vt null⁹ ante te simil̃ sit tibi:nec post te futurus sit simil̃ tibi. Et sic cuꝫ nullus rex excipiat̃ futurus.certe xp̄s nō fuissz potētior nec prudētior salomone.d̄ quo tn̄ scriptū est:q̧ requiescet sup eū sp̄us sapiē.oportet ergo intelligi regnū xp̄i fuisse sp̄uale in quo fuit oībus prudētior:nō tpale in quo oēs salomon p̄teritos ꝛ futuros reges excessit.ꝛ q̧ de sp̄uali regno in xp̄o tm̄ intelligat̃:ostēdit ꝓpheta psal.ij.dicēs in xp̄i p̄sona:Ego ↄstitut⁹ sum rex ab eo sup syon montē sanctū ei⁹.ꝛ vt det intelligi de sp̄uali regno.subiūgit:Predicās preceptū ei⁹.pro hoc q̧ nullū tpale potest eē sempiternū:vt notat̃ in.l.j.ff.pro socio.vnde oportet intelligi xp̄i regnū fuisse sp̄uale:nō tpale.qḋ nō est ꝑpetuū. Et in quo nō poterat eē iuxta dicta dei p̄ris salomone potētior ꝛ prudentior:lꝫ in sp̄uali sic:cū requieuerit sup eū sp̄us sapiētie:vt supra dixi.

p

Potestatem hanc seculare ꝛ humanū dominū vniuersi:eē solū apud cesarē:patefacit gratian⁹.ij.q.vij.§.itē cū dauid.vbi dicit: q̧ due sunt p̄tātes:quib⁹ mūdus iste sensibilis regit̃.p̄tās.s.regalis.ꝛ sacerdotal̃:ꝛ sicut reges presūt in causis secl̄i:ita sacerdotes in causis dei. Regū est corporalē irrogare penā.Sacerdotū sp̄ualē inferre vindictā.Ex regali vnctiōe sacerdotib⁹ ꝛ prophetis rex p̄est in causis secl̄i:q̄ tn̄ eis subdit⁹ ē in causis dei.Sic ergo tam a dn̄o lepra percussus ē quia sacerdotū officia voluit vsurpare:sic sacerdotib⁹ ꝛ ꝓphetis regū officia vsurpare nō licet.d.§.itē cū dauid. Nā sic nō sine causa iudex gladiū portat:ita nō sine causa claues eccl̄ie sacerdotes accipiūt.illi gladiū ad vindictā malefactoꝝ laudē vo bonorū.de maioꝝ.ꝛ obe.solite. Prelati vo claues ad exclusionē excōicatoꝝ:ꝛ recōciliatiōeꝫ penitentiū.Ex quib⁹ verbis infert̃:Imperiū a deo est in p̄ncipe seclari:nec p̄ h̄ ab ecclesia depēdē.ꝑ quib⁹ secularib⁹ ipsi sacerdotes inferiores sunt p̄ncipib⁹.alias seq̄ret̃ q̧ idē ꝑ eodē inferior esset ꝛ superior:quod est impossibile.

b

Hanc etiā sententiā docet nicola⁹ papa.xcvj.di.cū ad verū.ꝛ.x.di.c. qm̄.dū inq̄t:q̧ sic imparator iura pōtificat⁹ nō arripuit:ita nec pōtifex nomē imparatorū vsurpauit:qm̄ mediator dei ꝛ hominū hō xp̄s actib⁹ proprijs ac dignitatib⁹ distinctis:officia p̄tāt vtriusq̧ deseruit:vt imparator tn̄ ꝑ eterna vita pōtificibus indigerēt:ꝛ pontifices ꝑ cursu tpaliū tantūmodo rerū impialib⁹ legib⁹ vtētur q̄ten⁹ sp̄ual̃ actio a carnalibus distaret in cursib⁹.ꝛ deo militātes minime se negocijs secularib⁹ implicarēt.ac vicissim:nec reb⁹ diuinis p̄sidere videretur q̄ esset negocijs secularib⁹ implicat⁹.ex quo tex.dat̃ itelligi a deo officia hec ꝑfecto fore distincta.ꝛ nullū ab altero in suis officijs dependere:sꝫ a deo vtrūq̧ imediate ꝓcedere.ꝛ h̄ vult Inno. q̄ sūm⁹ fuit pōtifex in.d.c.ꝑ venerabilem.ꝛ ex̄ d̄ sen.excō.c.nouerint. ꝑ quo facit.xcvj.di.si imparator.vbi colligit̃:q̧ etsi rōne fidei imparator fili⁹ sit eccl̄ie.habet tn̄ p̄uilegia sue p̄tātis quā ꝑ administrādis legib⁹ publicis diuinit⁹ ↄsecut⁹ ē.ꝛ facit ea.di.eccl̄ie mee. Ad ista facit:q̧ oīs p̄tās est a deo et est imparator ꝓcōsul siue legat⁹ dei.in aut̃.d̄ fi.instru. §.q̧ vo impiū.C.de veteri.iur.enu.l.ij.§ si q̄s igit̃.in auten.de ↄsu.in fi.de offi.p̄fec.a fri.l.in noīe dn̄i. In aut̃. quō oportet epi.i p̄n.cuꝫ si.Et q̄ imparatori resistit:dei ordinationi resistit.Ex quib⁹ ↄcludit̃ impiū h̄re a deo imediate suas iurisdictiōes ꝛ ꝑ ipo a nemine dependere.

p

Plus videt̃ posse libere dici q̧ intātū imparator pre oībus habeat a deo dominiū h̄ seclare ꝛ ciuile:cohertionesq̧ [redacted] etiā clerici:ipsis se negocijs secularib⁹ imiscētes sint imparatori ꝑ ipsis bonis seclarib⁹ subditi. Hoc vult Aug.sup Jo.ꝛ habet̃ di.viij.quo vite. Nā leges seculi ꝛ dispositōes ipsas terrenoꝝ fm̄ ciuile ꝛ seculare dominiū deus per imperatores ꝛ reges populis constituit ꝛ lꝫ leges tales non cōprehendant iustos:ꝛ sic clericos quia lex nō est imposita iusto:Ad Gal̃.iiij.Et q̄ spiritu dei ducunt̃ nō sunt sub lege xix.q.ij.duo sunt.Et hi sunt qui tanq̧ filij sūmi regis in omni regno liberi sunt.xxiij.q.viij.§.ecce.ꝛ sunt scī viri de quibus supra in.j.argu.tamen quaten⁹ clerici se negocijs secularib⁹ ipsis immiscēt.ꝛ quatenus bona aliqua seculari ꝛ ciuili dominio querūt habere propria:subditi sunt imperatori ꝛ eius legib⁹.nam ꝛ iure ꝛ dominio diuina bona defendi proprio iure nō possunt:quia illo iure omnia sunt cōmunia:vt ibi.ꝛ.xij.q.j.dilectissimi. Si ergo volunt clerici secularia proprio iure:submittunt se legibus seculi ꝛ humanis iuribus:que iura querendi ꝓpria:vias inuenerūt vt vult tex.in dicto.§.ecce.xxiij.q. viij. Et hoc ostenditur in paulo qui vtens seculari lege tanq̧ ciuis romanus cesarē appellando:se eius vtiq̧ potestati submisit:qḋ facere potuit. Pro hoc.ij.q.vij.nos si incōpetenter. Hoc idem vult sanctus ambrosi⁹.xxiij. q.viij.cōuenior.vt pro tēporalibus bonis que etiā iure proprio clerici possident:soluant cesari tributū.hoc idē dicit sensisse xp̄m dū inquit:Imago cesaris ꝛc̃.vt.d.c.cōuenior. Hoc latius ꝛ clarius confirmatur.xj.q.j.§.his. vbi hoc expresse gratian⁹ cōcludit:q̧ clerici subditi sint principi pro secularibus bonis. Itē sanctus Ambro.xj. q.j.si tributū.ꝛ.c.magnū.vbi dicit magnū esse documentū vt oēs sub limioꝝib⁹ p̄tātib⁹ sint subiecti:nec cōstitutiones terreni regi q̄s putat eē soluēdas.si enī censū fili⁹ dei soluit:q̄s tu tātus es q̄ putas nō eē soluendū:Et hoc vult tex.ꝛ glo.ex̄ de cēsi.c.ij.vt clerici ꝑ exterioꝝib⁹ p̄ncipibus sint subiecti dūꝫ dicit omnē viuentē aīaꝫ eē subditā sublimioꝝib⁹ p̄tātib⁹.Ex quib⁹ ↄcludit̃ cesarē nostrum in admistrādis legib⁹ secl̄i i dispositiōe hūani iuri cūctis gentib⁹ p̄esse et clericos se i talib⁹ imiscētes q̄cūq̧ sint ipsi fore subiectos.ꝛ in his v̄ificant̃ apl̄i dicta iubētis seruiri regib⁹:honorari reges.d.c.quo iure.viij.di.ꝛ.xj.q.j magnū.h̄ volūt iura q̄ dicūt q̧ humano iure pōtifex indiget imperatore.xcvj.di.cū ad verū.x.di.qm̄.

i

Istud etiam p̄cedēs dictū ↄfirmat ꝛ clarius vrbanus papa.xxiij.q. viij.tributū.nā piscāte petro tributū i ore pisci iuentū ē vt ōnderet̃ q̧ de exterioꝝib⁹ terrenis tributū eccl̄ia reddat.nō aūt tot⁹ pisci iussus ē dari:sꝫ tm̄ staterē gerulū didramatis:vt nō ipsa eccl̄ia nō pōtifical̃ apex det̃ imparatori:q̄ apex ē in capite.de sa.vn.c.j.sꝫ qḋ i ore inuenit̃ ꝑ petro ꝛ dn̄o dari iubet̃:vt de exterioꝝib⁹ ecclesie pro pace ꝛ quiete:quia tueri eccl̄iam debet imperator:tributū ei a clerici etiā soluendū sit.ex quib⁹ colligit̃ q̧ pro carnalib⁹ ꝛ secularib⁹ ministerijs pōtifex et

clerici q̄teꝰ ipsis iuribꝰ se imiscent: subditi sunt cesari. xxxiij. q. viij. tributū. Et ꝓbaꝉ in iuribus primo supiori argumēto notatis.

c **Onfirmatur** et rōne ptātis seculares ⁊ ciuilis dominia non eē habitu vel exercitio apud pōtificē: ꝫ apud solū cesarē. ⁊ sic impossibile est ꝙ ptās a deo data ⁊ p ꝯñs ordinata: ad Ro. xiij. ⁊ xxij. q. j. §. sicut. xxiij. q. j. q̄d culpatur. possit p̄mo in malū obiectū ⁊ malū actū. Itaqꝫ oportet ꝙ nullo mō nisi p accidens se extēdat ad malū faciendū. ⁊ h̄ q̄ ipsa creatio nō est a deo ad opus malū vel imꝑfectū: de baptis. c. maiores. sed si ptās pape a deo creata eēt: ⁊ haberet obiectū ad vniuersam admistratonē tpaliū: esset ad malū obiectū vt p [redacted] cularium negociorū diuina dimitterent vel innuerētur qđ ē ꝯtra veritatē ⁊ dei ꝯsilia. q̄ diuina non tpalia petro cōmisit. pro h̄ qđ notat ipse pōtifex in decre. nouit. de iudi. in pte q̄ hodie est remota: vbi papa dicit cū iurisditiōez propriā nō sufficiamus explere: cur alienā vsurpare velimꝰ. ⁊ maxime cū veritas dicat Mat. vj. c. Nemo potest duobꝰ dominis seruire. de pe. di. ij. nemo pōt. ⁊ de pe. di. v. c. ꝯsideret. v̄. nō potestis. ⁊ sic nō potest q̄s deo seruire ⁊ mammone. q̄si dicat: ꝙ diuitie ⁊ p̄ncipatus sic fortiꝉ corrūpunt intētiones cordis: ꝙ sunt hominū thesauri vt deꝰ. Et ideo ibidē subiūgit: Nolite vobis thesaurisare in terra: nam vbi thesaurus tuus: ibi ⁊ cor tuū: ⁊ sic nō ad deū sed thesaurū. Et ideo in canonica Jo. ij. c. dr̄. Nolite diligē mūdū. neqꝫ ea q̄ in mūdo sunt. ⁊ Ja. iiij. dicitur: Amicitia mūdi est deo inimica. Pro p̄dictis bene facit de cleri. ꝯiu. c. diuersis fallacijs. Nam igiꝉ inhibeꝉ copula matrimonialis clerico: ne cū habeat q̄d cogitet quō possit placere vxori: minꝰ q̄ dei sunt valeat cogitare. Et ne q̄si diuisus in duo: plenā sui habeat potestatē: vt ei a quo stipendiū recipit plenꝰ famuleꝉ. sic in administratōe tpaliū est dicendū vt ipsis nō intelligatur cōmissa ne eoꝝ respectu a diuinoꝝ administratiōe subtrahāꝉ: ⁊ minꝰ propꝉ h̄ que dei sunt cogitare. Ex quibꝰ inferꝉ ptātis pōtificis nō ad vniuersam administrationem temporalium esse ordinatā a deo: q̄ sic esset ad malum obiectū sed ad diuina iudicia ministranda. ex quo inferꝉ ꝙ eis cesarem a papa nullatenus dependere. Ad hoc facit quod petro concessit claues regni celorum. ꝫ ptās clauiū nō se extēdit ad dominiū tpale. ergo eis cōmissum non extitit. ⁊ h̄ ꝓbaꝉ de iudi. nouit. vbi papa recusauit ō feudo iudicare inꝉ illustrissimū regē francie ⁊ gl'iosissimū regē anglie tanqꝫ iurisditio talꝉ nō foret sibi a deo cōmissa licet rōne peccati iudicaret ibi.

c **Esarem** a nullo nisi a deo pro administratione tpalium dependē ꝓbatur. Nā pplus romanꝰ q̄ imꝑio vtutibꝰ meruit alijs anteponi nationibꝰ cum legibꝰ ⁊ armis pro tuitiōe rei publice creuerit: vt. C. de nouo. C. ꝯfir. l. j. iuste iura hec est ꝯsecutus monarchie: vt ibi: qđ latius tangā in fi. q̄stionis libelli huiꝰ. ꝫ ppl's romanus qđ iuste habuit: in principē transtulit. insti. de iure na. §. ꝫ qđ p̄ncipi. l. i. ff. de ꝯsti. p̄n. cū neēe foret rei publice p vnū ꝯsuli. l. j. §. cū aūt. C. de veteri iu. enu. ergo iuste habuit iura ppl'i romani ab ip̄o ppl'o ⁊ a deo p ipoꝝ mediū: in autꝰ. quō oportet epi. in p̄n. ergo nō a papa. et sic patet ꝙ ius imꝑij pro tpalibꝰ a papa nō dependet. hinc est ꝙ a sn̄ia cesaris nō appellaꝉ ad antistē summū. de ap. i. duobꝰ. qđ quippe deberet licē si cesar a pōtifice depēderet. ꝫ q̄ nō depēdet: nō licꝫ. Hoc ꝓbaꝉ: q̄ si iurisditio principis depēderet a ptāte pōtificꝰ: tunc nō eēt distinctū forū eccl'iasticū a seculari .i. forū pape a foro cesaris: sic forū epi nō facit distinctū forū a foro pōtificꝰ: cū sit sub eiꝰ iurisditiōe. sic ergo impialꝉ ptās forꝝ suū nō distingueret a pōtificis foro: qđ est falsum. ex. q̄ si. sint le. cām. ⁊ c. latoꝝ. de iudi. nouit. cū multis si. facit de fo. cōpe. c. si clericꝰ. Nō clericꝰ ꝓ rebꝰ suis vel eccl'ie sue nō vocat laicū apud epm: sed apud forensem laicū iudicē: licꝫ h̄ de ꝯsuetudine secꝰ sit in n̄ra eccl'ia aretina. Et h̄ etiā ondiꝉ: q̄ si ptās hūam ⁊ carnalꝉ iuris eēt in sacerdotio: ⁊ p ip̄m in imꝑio: ḡ papa exclusis electoribꝰ: cū vellet ipse deberet possꝫ p̄ncipaliꝉ eligē cesarē illis p̄uatis. qđ est falsū: vt in. c. venerabilē. ⁊ notat glo. de re. iudi. ad aplice. li. vj. Et h̄ etiā ostendiꝉ q̄ si pōtifex vellet iura imꝑij secularis funditꝰ tollere nō possꝫ. xxiij. q. iij. q̄situ. Cōcludamꝰ ergo iura imperij eē i p̄ncipe a solo deo. xxiij. q. iiij. q̄situ. xliij. di. sit rector. et. x. di. suscipitꝰ. Et ꝙ ꝓ tpalibꝰ a nemine depēdeat. sed oēs se secularibꝰ īmiscentes: ab ipso depēdere noscant. quod cōprobaꝉ etiā rōe incōuincibili. Nā inuisibilis missio ē dignior q̄ꝫ visibilꝉ. ⁊ diuina missio lōge melior ē q̄ꝫ humana: vt de hereti. c. cū ex iniūcto. Cū igiꝉ ad bene esse mūdi sit opus vno monarcha. xxxiij. q. v. h̄ imago.. Et h̄ monarchia eē debeat ꝑfecta: q̄nto melior ē possibile fm ꝑfectionē humanā: cū p h̄ magis eq̄mur monarchie celesti: ad cuiꝰ similitudinē creati sumꝰ: sequiꝉ vt sit ꝑfectior et melior pp eē īmediate a dō q̄ꝫ ab aliquo hoīe eiꝰ vicario.

p **Arte** hāc etiā valde p id qđ scriptū cōperi Math. xxij. c. vbi xp̄s anteq̄ꝫ diceret: Reddite que sunt dei deo: p̄misit Que sunt cesaris cesari. Que verba no. Augusti. ꝯtra manicheos. ⁊ transūptiue. xxiij. q. viij. ꝯuenior. ⁊ ea. q. §. ecce. In quibus v̄bis significaꝉ ꝙ nisi priꝰ mūdana mūdanis relinq̄nꝉ: nō pōt q̄s plene dn̄o deo militare. Igiꝉ ysaac i li. ō ꝯtēpla inq̄t Anticipa soluere omnē colligationē extrinsecam a te. et tunc deo poteris colligari. Ex quibus colligitur ꝙ vt clerici optime deo militent: debent esse a secularibus negocijs segregati: ipsis enī expedit sapiētes fieri. nō quidez fm aplm. j. ad Corin. ij. c. Sapiētia huiꝰ seculi ⁊c. xxxvij. di. §. hinc etiā. ⁊ p totā illam distinctōem. Sed sapīa dei q̄ in misterio ē abscōdita quā nemo p̄ncipū huiꝰ mundi cognouit q̄ sapīa seculi stulticia est apud deū. Qđ insinuat Hiero. in quadā ep'la dicens: Om diu v̄samur in rebus seculi ⁊ aīa n̄ra possessionū ac reddituū ꝓcuratione deuicta ē de deo libē cogitare nō possumꝰ. Hoc idē ipe tot sacratissimꝰ Justinianꝰ inq̄t dicēs. Obprobriū ē eis si velint eē piti disciplinarū forensiū. C. de testa. l. ꝯsulta diualia. no. xxxvij. di. in. c. epos. Ex quibꝰ ꝯcludiꝉ: ꝙ vt clerici sci sint: ⁊ de sorte dn̄i debēt a secularibꝰ segregari et sic reddāt imaginē dei deo. Et taliꝉ in dñ regno sunt liberi iuxta v̄bū dei dicētis: A terrenis exactiōibus filij hominū liberi sunt: dicto. §. ecce. Et si secularibꝰ se implicāt pro ipsis exterioribus imaginem cesaris cesari reddant xxiij. q. viij. §. ecce. Juxta sententiā Apl'i: Soluite oībus debita: cui tributū. tributū. cui vectigal: vectigal. facit. xj q. j. c. magnū. ⁊ q̄ dn̄o. ex̄ de censi. c. ij.

i **Tem** probatur per īd actuū aploꝝ. vj. Nā apl'i conuocata multitudine dixerūt. Nō est equū nos derelinquere verbū dei ⁊ ministrare mensis. xciij di. legimꝰ. i fi. Cōsiderate ḡ frēs viros ex vobis boni testionij septē plenos spū scō ⁊ sapīa: quos ꝯstituamꝰ sup h̄ opꝰ. Nos v̄o orōni ⁊ misterio v̄bi dei instātes erimꝰ. in q̄bꝰ nobis daꝉ itelligi ipsā tpaliū dispēsationē eē ipeditiuā ꝯtēplatōis ⁊ regiminis diuoꝝ. Et ē notādum ꝙ nō ad h̄ opꝰ exercitij tpaliū apl'i ipsi ministratores elegerūt Sed ius eligendi populo permiserunt: que videntur inferre ꝙ non a pontifice sed a populo vel quibus concesserit populus potestas ministrandi temporalia principi cesari debet concedi ⁊c.

Confirmat p̄cedētia hec rō.nā pfectio militātis ec-
c clesie est ꝯformari celesti hierarchie ꝓut ē
rōni magis possibile ſm Dio. in li. Eccl'a-
stice ⁊ angelice hierarchie. ⁊ probať ex͂ de
ſū.tri.c.dānam⁹:ibi Nos pficiēs pfectōe grē de⁹ in terr
ſic ipse pfect⁹ ē pfectōe nature. ⁊.xxxiii.q.v.hec imago.
Et ostēdiť in oratōe dñica xp̄o dicēte. Fiat volūtas tua
ſic in celo ⁊ in terra.ſ.vt nos terrestres adeq̄mur monar-
chie celesti.facit qđ no.de elec.ca.fundamēta.li.vi. Et in
Apoca.dū dr̄. Vidi hierusalē descēdentē de celo.i.eccle-
siam militantē q̄ assilať celesti triūphāti.sed nō possidē-
do tp̄alia:eccl'a magis illi monarchie adequatur:cū ibi
nullus sit vsus tp̄aliū:ergo silr ⁊ hic:diuersimode tn̄. Nā
tn̄ debet intelligi p̄missus q̄ntū infirmitas humana pos-
sit sustētari cū tāta dari nō possit silitudo:dicto.c.dānā-
mus. Et hoc est qđ dr̄ q̄ xp̄s mittēdo discipulos ad p̄dicā-
dū sine victualibus fecit eos:q̄si de hōibus angelos.i.de
monarchia supiori q̄ nō indigēt tp̄aliū.

Validant ⁊ hec q̄dā imperiū nō au-
torisari ab ipsa ecclesia
p vel ab ipsa depēdere:q: forma est q̄ dat esse
rei.i.q.i.ca.de tra.⁊ de baptismo.c.debitū.
ff.ad.l.fal.si is q̄ q̄dringēta.§.q̄dā.ō v.sig.
l.edificia.§.pfecisse.⁊ nullū causatū in eē pōt ꝓcedē suā
cāz.⁊ hoc est iuri dice ⁊ nālr̄ manifestū. Sz iura impii fue-
runt in romano pplo ante eccl'iam:cū legib⁹ ⁊ armis iu-
ste iura ppl's roman⁹ fuerit adept⁹ monarchie. vt. C. de
nouo. C. confu.l.i.⁊ hec fuit anteq̄z eēt xp̄s. Ergo imperiuz
non habet cām formalē vel auctorisabilē ab eccl'ia:alias
seq̄reť q̄ in se ꝓcederet suā cām:vel autoritatē sine cause
qđ est impossibibile. p hoc.l.obligari.ō auto.tu.⁊ qđ no.
Inno.⁊ Jo.monach⁹ in.c.i.de re.eccle.nō alie.li.vi.⁊ in
c.cū ꝯsuetudinis:ō ꝯsue. Ad hoc q: ōis habilitatio psone
debet p̄cedere actū q̄ geriť:nō seq.ff.de le.iii.l.i.§.sz si fi-
lius. Et hinc ē q̄ fili⁹ q̄ ad adeundū hereditatē censeť in-
habil':nō pōt adire:nisi p⁹ iussus p̄cedat.l.si q̄s michi bo-
na.§.iussum:de acq̄rē.here.⁊ si q̄nq̄z actus p̄cedit ptātē
et ratificať.tūc ad validitatē actus:op⁹ ē iuris fictio q̄ fin-
gat retro vt potentia p̄cesserit actū:aliť nō valeret. Et qđ
ante fuerit impiū q̄z eccl'ia:xp̄s fūdamentū eccl'ie ostēdit
dū ꝑ extiorib⁹ tributū soluit cesari.xi.q.i.magnū.qđ est
subiectōis signū.ex͂ de censi.c.ii.⁊ q: moriēs ſm ordina-
tionē diuinā a p̄side cesaris orbis vniuersal' dn̄i voluit iu-
dicari.q̄ ptās dici debz fuisse in xp̄m iuridica:cū dixerit
Joh.xviii. Nullā hr̄es erga me ptātē:nisi tibi datū esset
desup. Vn̄ aug. sup hoc vbo dicit. Discam⁹ ergo qđ dixit:
qđ ⁊ apl's docuit:q: nō est ptās:nisi a deo. Et licz q̄dā
dicāt ptātē illā fuisse vsurpatā:nō ordinariā:qđ forte cō-
cedi debet respectu innocētie ipsi⁹ xp̄i:q: tanq̄z fili⁹ summi
dei in quolibet regno liber erat.xxiii.q.viii.§.ecce. Eius
tn̄ respectu q̄ in tali punitōe fuit deletū pctm̄ ade:i quo
oēs pctōres eram⁹.xxiii.q.iii.c.si habes. necesse habes
dicē potestatē ordinariā fuisse:⁊ illā fuisse q̄ punitionez
iniūxit xp̄o ordinariā illi⁹ dn̄i:nisi est q̄ dn̄s erat totius
vniuersi cui ipse xp̄s ſm diuinam volūtatē vt purgaret
ade pctm̄ volūtarie se submisit ⁊ q̄ illa ptās fuerit vniuer-
sal' dn̄i ⁊ ei⁹ q̄ talē habuerit potestatē ostēdiť:pctm̄ ade
oēs nos hūani generis pctōres fecit:vt dicto.c.si hēs.de
pe.dist.iii.c.pctm̄ qđ ex adā. Et hoc dicit apl's q̄ p vnū ho-
minē in mundū pctm̄ intrauit:⁊ p pctm̄ mors.de cōsec.
di.iiii.c.q̄ris.in fi.⁊.c.de generāte ⁊ se.⁊.c.placuit illi. Sz
si de illo pctō nō fuisset p xp̄i mortē satisfactū:adhuc esse-
mus filii ire.de pe.di.iiii.§.hāc societatē.de ꝯse.di.ii.c.
iteraťi fi.⁊ di.iiii.c.firmissime.qđ ē falsū cū dicat apl's
Q: p xp̄m hēmus redēptionez:⁊ p sanguinē ei⁹ remissio-
nē pctōz.ex͂ de sū.tri.c.i.ibi: Pro salute hūani generis in
ligno crucis passus ⁊c.⁊ ō ꝯse.di.ii.q: corp⁹.⁊.c.q̄ passus
est ꝓ nobis.⁊ de cele.mis.c.cū morte. Et in canonica Pe-
tri vbi scriptū ē:q̄ xp̄s oīa nr̄a pctā portauit in lignū.de
peni.di.ii.c.si enī in vbo pctm̄. Et ad Ro.vi.dn̄i ait apl's.
Oēs vos q̄ baptisati estis.de cōse.di.iiii.p̄pe.⁊.c.vt ostē-
diť.⁊ ō pe.d.c.q̄ nat⁹.⁊ ō pe.di.ii.c.ille rex ad fi.ibi:De-
letur p sanguinē crucis.⁊ di.iiii.§.hanc societatē. Sed si
pilat⁹ nō habuisset potestatem ab vniuersali dn̄o sic erat
Tiberi⁹ cesar:⁊ vt necesse erat eē quia pctm̄ ade fuit vni-
uersale:⁊ sic ab vniuersali dn̄o puniendū:iam pctm̄ ade
nō fuisset punitū nec nos redempti.nā punitio nō iuste
inferť nec dr̄ punitio:nisi illata ab ordinario. vt Augus.
in q̄t.xxiii.di.iii.c.sex differētie.⁊.c.nō.⁊.q.iii.c.forte.i
fi.⁊ eadē.q.ille gladiū. Et hec est ratio quare xp̄s a iu-
deis vel ab herode punit⁹ nō est:q: nō erāt p̄sides p̄nci-
pis vniuersi sub quo vniuersale pctm̄ p̄mi parētis possz
tolli. Fateri ergo oportet pilatū fuisse ordinariū illius q̄
fuit dn̄s vniuersi.alias xp̄i punitio non fuisset redēptio
pcti ade:qđ est falsum. Et si fuit ordinarius cesaris hn̄tis
vniuersum imperiū iuste ante eccl'iam fuisse ⁊ absq̄z ei⁹
auctoritate. Ex quo inferť ab eccl'ia ergo nō depēdere:sz
a deo imediate subsistere dicēte xp̄o: Nisi tibi datū esset
desup. Fateor tn̄ q̄ tal' xp̄i subiectio voluntaria fuit:sic ⁊
pauli cū appellauit ad cesarē.x.di.si i adiutoriū. Ex quo
male arguit q̄ archiuādıtā summū dicūt subiectū cesa-
ri:q: xp̄s fuit subiect⁹ augusto. sz debet dici tal' subiectio
nō necessaria:sz volūtaria:cum q̄ volūtate ⁊ pōtifex se po-
test submittere cesari.ii.q.vii.nos si incōpetenť. Sz si pa-
pa nō vult subici augusto:liber est.ii.q.iii.alioz. Hec tn̄
argumētatio:etsi subtil' sit:nō tn̄ est necessario vā sine cō-
cludens nec mihi placet. Nā quēadmodū certo tp̄e Ro-
manū imperiū habuit exordiū ⁊ potestatē super ceteras
potestates terrenas:q̄ ipm etiā iuste p̄cesserant.⁊ tenuit
primatū in vniuerso dominio tēporali:sic ecclesia potuit
capere exordium a certo tempore:esto q̄ post imperiuz
etiam qđ añ iuste precessissz ⁊ extūc potuit eē data ptās
petro terreni ⁊ celestis imperii.xxii.di.ca.i. Et sic fateor q̄
ante ecclesiā imperiū ex se habuit autoritatē:forte a deo
post vero cōstitutā eccl'iam:videť causam formalem ab
ecclesia suscepisse. Hoc simile videmus in regib⁹ qui ho-
die subsunt romano imperio.l.in nomine dn̄i.de officio
p̄fec.preto.afri.⁊.vii.q.i.in apib⁹. Et ab ipso demū solo
sunt ⁊ causam formalem capiunt siue recipiunt:⁊ qui ei
nō parēt iniusti sunt. Nā ante romanū impiū pl'a fuerāt
iusta regna:vt reges israhelite qui inceperunt a saule et
durauerūt vsq̄z ad xp̄m:iuxta sententiā prophetie iacob
dicētis: Nō auferet sceptrū de iuda:nec dux de femore
eius donec veniat qui mittendus est ⁊c.⁊ tamen preces-
serunt romanū imperiū:a quo post ipsum formā ⁊ cām
habuerunt. Argui ergo posset de imperio romano ad re-
gnum iudeorum quemadmodum supra inducitur de ec-
clesia ad impiū.s.q̄ non existe romano impio qđ ē cā ⁊
ēt forma alioz regnoz:regnū israhelitcū ⁊ alia regna vel
nō habuissent iurisditionez iustam:qđ ē falsum:vt.l.ex
hoc iure.de iusti.⁊ iure.vel si habuissent nō fuerunt po-
stea cum romano pplo iuste cū ante suā iustā formā ha-
buissent:qđ est etiā falsū. Sz oportet dicere q̄ imperiuz
romanū postea habuit p̄ncipatū ⁊ dominiū. Et tūc cum
adept⁹ ē ipm p̄ncipatū qđ idē dici posset de eccl'ia. Vn̄
hec argumentatio non concludit:hoc potest etiam natu-
raliter ostendi. sol enim habet virtutē actiuam producti-
uam ⁊ conseruatiuam in istis inferioribus generabilib⁹
et corruptibilibus ſm philoso. de generatione ⁊ corru-
ptione:quia sol per accessum ⁊ recessuz a circulo aliquo
est causa predicta in istis inferioribus. Sed quis ne-
get herbam virentem ⁊ facientem semen ⁊ lignū pomife-
rum precessisse solis creationem. Nam sol die quarto

creatus fuit: ⁊ terra germinans herbã virentem ⁊ lignũ pomiferũ die tertia. sol ergo in sui creatiõe accepit virtutem actiuã qua influeret in cuncta germina ⁊ vegetabilia super terrã etiã que ante diem tertiã facta fuerunt a quo tñ sole deinceps reciperẽt formã: ẽẽ ⁊ cõseruari. ⁊ sic in ecclesia que sibi cõpata ẽ. de maio. ⁊ obe..c. solite posset dici ꝙ post creationẽ ꝑmo introductã sicut romanum imperium accipiat formã esse ⁊ conseruari: vnde hoc argumentum nõ videt᷑ sufficiens. inherendũ ergo alijs censemus.

b **Humanum** regnũ cesaris a solo deo imediate depẽdere subtilissime insinuat᷑ vnde aduertere oportet ꝙ humana rationabilis creatura diuinitatis ⁊ mortalitatis: participat nam omnis eius pars substãtialis ẽ ex aĩa ⁊ corpore: anima enĩ incorruptibilis ⁊ ꝑpetua vt ex᷑ de sum. tri. c. j. in cle. Et iuxta sententiã ph̃i dicẽtis: Videt᷑ aũt separi hoc ab hoc tanꝗ̃ ꝑpetuum a corruptibili. i. aĩa que ẽ ꝑpetua a corpore qd̃ corruptibile ẽ: etiã a corpe in quo mortalitatem participam⁹. Si ergo hõ tãꝗ̃ mediũ posit⁹ ẽ inter ꝑpetua ⁊ corruptibilia: necesse est vt sapiat de vtroq̃ extremo. s. mortalitatis ⁊ imortalitatis ⁊ vtrãq̃ naturã participet. Nã triplex est creatura: spũalis siue angelica: corporalis siue humana: ⁊ alia cõis. s. ex spũ ⁊ corpore vt ex᷑ de sum. tri. c. j. ꝑ⁹ ℞. Et no. host. in ꝓlogo sue sũme. v. Est igit᷑ hec vestra sciẽcia ad fi. illi⁹. vñ ius naturale qd̃ est in homine vt. ff. de iusti. ⁊ iur. l. j. §. ius naturale. put ipse hõ est particeps diuino ꝓ dicit᷑ ius diuinũ. pro hoc . j. di. c. j. ⁊ c. humanũ genus. Prout aũt hoc ẽ in natura cum qua ꝑticipat ceteris corruptibilis aĩantibus ⁊ per quã habet sensum: motũ: ⁊ instinctũ ius: qd̃ ẽ in eo hoc modo dicit᷑ ius naturale qd̃ ẽ cõe oĩbus aĩantibus ẽm Ja. de are. ⁊ Cy. ibi: ius võ naturale qd̃ ẽ in eo ꝓut ẽ hõ sapiens ⁊ diuinus ⁊ hũmanus dicit᷑ naturale gentiũ de quo. ff. de iusti. ⁊ iur. l. j. §. ius gentiũ cum. l. se. Sed cum oĩs natura ordinet᷑ ad quẽdã vltimũ finez cum finis sit causa causarum in intentione: ⁊ est effectus causaruz in executione. xxxv. di. c. ab exordio: ⁊ c. sexto die: ⁊ not. Jo. an. in princi. vj. Sequit᷑ vt hõis finis duplex sit: vt sicut inter oĩa entia solus corruptibilitatẽ ⁊ incorruptibilitatẽm ꝑticipat: sic solus in duos fines ordinet᷑ ꝑmus finis hominis vt est corruptibilis ẽ huius vite transitorie: beatitudo tamẽ qualis põt haberi: ⁊ hic finis consistit in opatione ꝓprie virtutis ⁊ figurat᷑ ꝑ terrestrez paradisum. de conse. di. iiij. c. eccl̃ia. Alius finis homis in quãtuz incorruptibilis est beatitudo vite eterne que cõsistit in fruitione aspectus dei ad quã fruitionez ꝓpria virtus nõ põt descendere nisi diuino adiuta sit lumĩe. ⁊ hic finis pro celesti paradiso capit᷑ dicto. c. eccl̃ia. Et ẽm has cõsiderationes sumpte sunt a ph̃is tres vite. voluerunt enĩ ꝙ hõi prout cõmunicat omnio cuz brutis cõpetet vita voluptuosa. Sz vt est aliquid in seipso cõposit⁹ ex vtraq̃ natura cõpetat ei vita politica. vt aũt ẽ ꝑticipat cum substantijs separatis quas nos angelos noĩamus cõpetit ei vita contẽplatiua. Quilibet ergo vel viuit vt bestia ⁊ õ his ñ ẽ sermo: vl᷑ viuit vt hõ: vel viuit vt angl̃s Et sicut duas viuẽdi formas ꝓbabiles ponunt sic duplicem felicitatẽ in vita cõstituũt. nã vitã voluptuosam negant fore vitã felicitatẽ politicã ⁊ contẽplatiuã vt dicat᷑ quis felix politice qñ est felix vt hõ habẽdo in se prudẽtiam que ẽ recta ratio agibiliũ. Ponũt cõtemplatiuã felicitatẽ vt dicat᷑ quis felix. contemplatiue qñ est sup hominẽ: ⁊ qñ est felix nõ solum vt hõ sz vt est in eo aliquid diuinitatis: ⁊ aliquod melius hoĩe in his que aguntur: igit᷑ ponunt felicitatẽ politicã: ⁊ in his que speculantur ponunt felicitatem contemplatiuã: ⁊ appellãt tunc ipm non hominẽ: sz homine meliorem. nam agere ⁊ cõmunicare in actionibus cũ alijs competit homini vt homo ẽ. Sed speculari ⁊ cognoscere veritatẽ cõpetit ei vt ẽ in eo intellectus speculatiuus qui est quid diuinũ ⁊ ẽm quẽ cõmunicamus cum deo ⁊ cum substantijs seperatis. Et ideo in ꝑmo politicoꝝ colligitur ꝙ quilibet aut est hõ aut est homine peior: ⁊ tũc bestia. vel est hoĩe melior ⁊ tunc est quid diuinum. ⁊ has duas vitas in homine similiter distinguũt theologi ponentes actiuam vitam: ⁊ cõtemplatiuã. Ad has igit᷑ vitas consequendas vel beatitudines seu felicitates: ⁊ ad hos fines attingẽdos ꝑ diuersa remedia venire oportet. Nã ad finẽ beatitudinis terrene venim⁹ ꝑ phisycã. i. naturalia documenta ista sequẽdo ⁊ ẽm virtutes morales ⁊ intellectuales opando.

Ad secundũ vero finez ꝑducũt ꝑ spiritualia documẽta que rationẽ humanã transcẽdunt. ⁊ istum finẽ assequimur ꝑ virtutes theologicas. s. fidẽ spem ⁊ caritatẽ. Et lꝫ deus eternus ꝑ dicta sanctoꝝ ⁊ ꝓphetarũ nobis hos duos fines ostẽdat: humana tñ natura que procliuis ẽ ad malũ ab adolescẽtia sua. xij. q. j. oĩs etas. ⁊ in aut. de mona. §. si vero. Nã ad motũ ⁊ actũ peccati naturali mouemur instinctu. in aut. de resti. ⁊ ea que pa. §. vnã ꝑfecto plurimũ ista ꝓstergat. vñ necesse indigẽt hoĩes duplici directiuo sicut duplex est finis noster in quẽ tendimus.

Primus finis ẽ cesar qui ꝑ naturalia documẽta ⁊ tꝑales potestates genus humanũ ad tꝑalem felicitatẽ dirigit. s. sedatis tẽpestatib⁹ nr̃e mortalitatis humane: nos cũ mundo sumus in pacis trãquillitate custodiẽdo atq̃ seruando. vñ hoc maximũ debet cesar curare vt gen⁹ humanũ liberũ in pace ⁊ trãquillitate ꝗescat oĩ tyrannide ablata atq̃ submissa. pro hoc in aut. de here. ⁊ fal. in ꝑn. ⁊ . C. de veteri iur. enu. l. ij. §. sed qr. deinde facit. l. j. C. de offi. ꝑfec. ꝑtoris afri. vbi dicit᷑ ꝙ sub tali iperio romano subditi cõsequunt᷑ libertatẽ sub alijs seruitutẽ. Et i ꝓhemio decretaliũ vbi ꝓbat᷑ ꝙ pax ẽ vnitas subditoꝝ. debz eẽ vltim⁹ finis legislatoris. ⁊ cõpetit hꝫ ꝓprie cesari qui mũdi hui⁹ trãsitorij ⁊ tꝑaliũ curã habere debet. nõ autẽ põtifici q̃ eẽ nõ debet de hꝫ trãsitorio mundo tꝑali iuxta sentẽtiã vitatis eterne dicẽtis: Rogo pat̃ nõ sunt de mũdo sicut ego nõ suz de mũdo. Secũdus finis ẽ põtifex sũm⁹ q̃ ẽm ꝓmissiões sctoꝝ patrũ ⁊ fidẽ ⁊ spez quã debemus hr̃e genus humanũ dirigat ad celestẽ patriã vitã eternã sz cũ isti⁹ mũdi sẽsibil᷑ dispositio ꝓcedat ad dispositiõez celoꝝ ⁊ supioꝝ iux̃ sniãz ph̃i ꝑ⁹ metaphi. ⁊ ij. celi. dum inq̃t: necesse ẽ hũc mũdũ eẽ otiguũ supiorib⁹ actiõib⁹ vt oĩs virtus inde regat᷑. seq̃t᷑ ꝙ dispone de isto fine ⁊ directiuo ꝑ qd̃ dirigitur ad btãm etnã vitã ꝯseq̃ndã soluz ad illuz ipm spectet q̃ celoꝝ dispositiõez introduxit: q̃ ẽ sol⁹ de⁹. vñ a deo solo hic finis q̃ ẽ cesar nr̃ disponi dꝫt non ab alio. ⁊ hꝫ volũt tex. q̃ ꝓbãt ꝙ iꝑiuz sit a solo deo. x. di. suscipite. de ma. ⁊ obe. c. solite. xxiij. q. iiij. q̃situz. ⁊ i aut. quõ oportet epi. i ꝑn. ⁊ i aut. ꝯsti. q̃ dedi i ꝑn. cũ multis similib⁹ mltotiẽs allegatis. Ex q̃bus isert᷑ ꝯclusiue Cesarẽ a deo imediate depẽdere nõ ꝑ sũmi põtificis mediũ qui directiõi vite speculatiue ⁊ cõtẽplatiue dedecus nõ põt nec dꝫt actiõibus istis mũdialibus turbari vt maxĩe statim probant iura sequentia.

n **Exprolixius** diu euagẽ diuersa referendo vltimas confirmationes induco vt ostendã imperium tẽporaliuz nõ esse in sacerdotio nec esse posse. Certum est ꝙ status religionis sine intermissione tẽporalium est altior ꝑfectior ⁊ vtilior omni ecclesie diuino cultu ꝗ̃ status secularis ecclesie cũ intromissione tẽporalium. hoc vult Aug⁹ de moribus ecclesie diuz dicit de io h: Sic amisit enĩz ille oẽs diuitias ⁊ factus ẽ repente pauperrimus sz in cõcussum tenuit ani

nium quo anio si esse possent nostri tēporis hoīes non
magnopere in nouo testa. ab istaꝝ possessiōe cohiberēt
vt pfecti eē possim⁹. hoc idē Iero. ad eliodoꝝ inquit:
Perfect⁹ seru⁹ nil hēt pter xp̄m: aut si aliqͣ hēt pter xp̄z
pfectus nō ē. Et idem in ep̄la de vita monaci malchi de
scribēs ecclesiā inquit: Adulta psecutiōibus creuit mar
tyrijs coronata fuit. Sed postq̄ ad xp̄ianos pͥncipes ve
nit potētia ⁊ diuitijs maior ē facta sȝ virtutibus minor.
Hoc etiā pbaṫ. xij. q. j. duo sunt genera: vbi insinuaṫ q̄
diuinis mancipati officijs debent ab omni strepitu tem
poralium segregari. Ex hoc enī clerici dicunṫ qꝛ cleros
grece latine sors: siue hereditas diciṫ. xxj. di. cleros. ⁊ di
cto. c. duo: ⁊. c. clericus. qꝛ in sortem vel hereditatē dei
sunt vocati. sed qui deum possident vel eius hereditatē
ne vna cum propheta dicere possunt Pars mea dn̄e nil
vltra dominū habere pōt quod si quippiam vltra domi
num habuerit pars eius nō erit dominus dicto. c. cleric⁹
Hinc est q̄ in veteri testamēto qui erant in sortē vel in
ptem dn̄i vocati: funiculīq̄ȝ erant hereditatis ei⁹ nō ac
cipiebāt partes inter ceteras tribus israel. sȝ leuita ⁊ sa
cerdos de altari ⁊ decimis substētabanṫ. d. c. clericus
⁊. xxiij. q. viij. §. ecce. ⁊ hoc ne sorte tēporaliū impedirēṫ
a cultu diuino. xij. q. j. cui portio que in eis p̄dicta mani
festius figuranṫ ex corona quā gerūt in capite. nā radē
do caput nil aliud ex remotione piloꝝ figurari diciṫ q̄
remotio tēporaliū: dicto. c. duo. quid enī miseri⁹ q̄ pp
ter tempalia deū cōtempnere cum xp̄us dicat: Oīa que
supsunt date ⁊ oīa munda sunt. Luce. xj. c. ⁊. ij. q. j. c. qꝛ
tua fraternitas. ⁊ licet nō abnegem q̄ pp̄ter infirmitatē
humanā ecclesia aurū ⁊ tēporalia possit possidere: ⁊ ali
quid tpaliuȝ qđ significaṫ mystice p paruos pilos capi
tis q̄ nos clerici nō abradent: nā etiā xp̄us viam pfecti
onis ostēdens in altissima cōtemplatiōe ⁊ pauptate ta
men condescendit infirmis. ij. q. vij. §. his ita. Item ⁊ lo
culos habuit in quibus designatū est q̄ ratiōe infirmi
tatis humane aurū ⁊ tpalia habere possit ecclesia vt. xij.
q. j. c. exemplū dn̄i: ⁊. c. expedit: ⁊. c. habebat dn̄us locu
los. nō tamē hic pmissus est vniuersalis administratio
nis tēpaliū: vel vt propter hec deo seruiat: sȝ tm̄ ne pp̄ē
inopiam iusticie cultus deseraṫ. Hec verba sunt beatis
simi Augustini in dicto. c. habebat dn̄us loculos. Si ḡ
tempalia sunt ecclesie pmissa nō vt propter hoc clericus
deo seruiat ⁊ subministret sȝ vt pro ea cultus substenteṫ
diuinus: quod clarius insinuat ipse Augustin⁹. viij. q. j.
sunt in ecclesia. dum refert paulū apostolū dicētem sua
querentes: nō que iesu xp̄i: quasi dicat qui tēpalia pͥnci
paliter clericādo querūt nō xp̄m gratis diligūt: nō deū
pp̄ter deū querūt: sȝ pp̄ter tēporalia cōmoda cōseque
da lucris inhiantes: ⁊ honores ab hoībus appetētes vt
pp̄ter hec deo seruiāt. quisquis tn̄ talis ē: marcenari⁹ ē
⁊ inter filios eius se nō cōputet: dicto. c. sunt. Patet igiṫ
q̄ nō omnis vniuersalis administratio tempaliū clerico
pōt esse cōmissa sȝ tantū quantū diuinus coltus nō dese
ratur inopia. Et hoc innuit apostolus dicens habentes
victū ⁊ vestitū his cōtenti sumus. xij. q. j. ep̄us. nā vt in
quit hiero. Aliena rapere cōuinciṫ q̄ vltra necessaria
sibi retinere. pbaṫ. xlij. d. §. hortādus. nec vsus terrene
solicitudinis cur nos dei ministros facere debet. xlviij.
di. c. hic enī. §. gibbosus. In quoꝝ spē psalmista dicit in
psalmo Incuruatus sum vsquequaque humiliat⁹ sum
quia vsus tpaliū incuruat ⁊ humiliat dum vacamus
terrenis obmissis celestibus. Sic enī in vniuersam ad
ministrationē tpaliū assumeret clericus iam nō p di
uina sȝ per tpalia cōmoda altissimo ministraret qđ ē cō
tra dei intētionē ⁊ cōe bonū sancte matris ecclesie: iuxta
illud qđ scribiṫ xxvj. di. c. bene quidē de clericis: videlȝ
quos a iure domiātiōis iuuaṫ ⁊ iugum discipline ec
clesiastice fecit respuere: quia tale exercitiū detraheret
diuino cultui: essetq̄ȝ claudicare in duas partes qđ non
licet. xlviij. di. c. sacerdotis. i. mūdana velle ⁊ diuina: nā
deficit ambobus qꝛ vult seruire duob⁹. xxvj. di. acutius
⁊ quia cēt dei opera facere omnio descēdere de pfecto
ad inpfectū qđ nō decet: sȝ potius licēt econuerso. Dico
q̄ etiā summ⁹ pontifex qui caput est religionis ⁊ pater
patrū vellet in se assumere vniuersam administrationē
tpaliū qđ nō arbitroꝛ ex quo pfecto statui religionis
ex alto detraheret ad inferiorē statum totalis infirmi
tatis cōdescēderemus ⁊ sic tolleret de medio. in ipo to
tus status altioꝛ cōmutando in inferiorē infirmū imo
infirmissimū cōtra volūtatē dei ⁊ cōe bonū ecclesie: ⁊ cō
tra id apostoli dicētis: Siquis infirmaṫ ⁊ ego nō infir
moꝛ. ij. q. vij. §. his itaq̄ȝ. rn̄detur essetq̄ȝ potius se manū
ad aratrū apponere ⁊ retrocedere quod electis dei mini
me cōueniēs est cōtingere nā cū obliti sint eoꝝ q̄ retro
sunt. i. tpaliū que sola sint eterna requirāt pessimū ēet
si post exordia boni operis ad priora mala redirent tpa
lia ⁊ contra sententiā pp̄hete dicētis: Nō reuertebāṫ: ⁊
hoc habeṫ de peni. di. ij. nemo: ⁊. c. nō reuertebant [redacted]. Clericus vero in minoribus sic: cū ipsis liceat
cessare a diuinis ⁊ copulare matrimonio ⁊ secularibus
oībus se negotijs immiscere etiā a se totaliter abdicādo
ordinē clericalē vt i. c. j. de cleri. cōiu. li. vj. Et hec ē ratio
quare quis simpliciter minores ordines suscipiēdo cū
ordinatione etiā ad titulū sui patrionij nō perdit feudū
⁊ potest secularia exercere secus si retineret secum bene
ficium vel sacros ordines susciperet nam perdit feudū
vt in. c. si cleric⁹. si de feu. fuerit cōtrouer. quia deo mili
tans congrue nō pōt seculo militare: de bene. amic. c. j. ⁊
dicto. c. si clericus Illud vero ipsum chachīno ptranseo
q̄ quidā fugere volentes dicant habitu apud romanū
pontificem esse imperium terrenoꝝ ⁊ nostre mortali
tatis lȝ nō productionē īmediate ad actum sed per me
dium principis cesaris quem dicunt a pontifice suscipe
imperium ⁊ ipsius administrationes: ⁊ sic in eo a ponti
fice dependere. nam cui denegaṫ exercitium ⁊ habitus
denegatur: multomagis cum virtus cōsistat in exercitio
nō in habitu vt patet ex̄ de sacra. vnc. c. j. ibi Fides sine
opatiōne mortua ē. ix de peni. di. ij. c. si enim. j. q. j. Fertur
⁊ iacobi. c. ij. facit de consa. di. iiij. c. v. ⁊ fi. ⁊ virtus cu
iusq̄ȝ rei consistit non in solo habitu sed in operatione
virtutis ſm phy. p° ethi. lȝ Senica in aliq̄bus ep̄lis ad

lucillum aliter sentiat. Item administratio temporaliū vniuersalis est contra naturā ecclesie vt probant omnia iura ꝓcedentia: ergo auctorisari imperio seculari nō est de virtute ecclesie cuꝫ virtutes vniuscuiusqꝫ rei naturā ipsius rei sequat͛ propter adeptionē finis. sed hoc esset non adipisci finem ecclesie sed auctorisare imperiū seculare: sed potius impedimentū quia supra monstratū est ꝙ administratio temporaliū retrahit ab administratōe diuinoꝝ. Ex quibus concludit͛ imperium a solo deo immediate esse in cesarem. ꝛc̄.

f

Efellenda

nunc puto ipsa obiecta in parte prima inducta ab his qui adusti flammis inuidie plus sacro sancte romane sedi cōpatiunt͛. Cū ipse idem xp̄i vicari⁹ gubernator qui suis in pluribus decretalibus manifeste testat͛ ꝙ nō intendit in aliena iurisdictione iurisdictiones aliquas exercere temporales. extra de iudi. nouit. de fo. cōpe. licet ex suscepto. ꝛ c. ex tenore. exͥ q̄ fi. sint le. c. cām. ꝛ c. ꝑ venerabilem. Et ad aliud Deuteronomij. ꝛ qō habet͛ in ca. ꝑ [illegible]rabilē: Rn̄det͛ nā Host. in sum. de fo. compe. intelligit hanc autoritatē in ꝑtinētib⁹ ad fidē: vel in causis spectantib⁹ ad decisionē eccl̄ie: vel respōde. Nec negat͛ pontificem non h̄re posse secularium cognitionē causarū: ꝛ ad ipm̄ vt ad sūmū patrē cū ꝯtigit arduū iuris dubiū nō sit ad ꝑncipē cesarē ꝛ alios recurrendū vt altitudine cōsilij ipsi⁹ sūmi pōtificis cesar vel quis alius possit rite obscura et secularia terminare. Sed cū infert͛: ergo vniuersalis seculariū cognitio ꝛ terrenoꝝ est principalit͛ in pōtifice. Consequētia nō est bona: qꝛ assumptū seu ꝑdicatū est de parte aliqua ꝛ ꝯsequētia infert ad totū: que quidē nō est eadē ratio vt in parte. sed hic in toto nō est eadem ratio: qꝛ si oīs administratio tēporaliū esse possꝫ in pontifice iam detraheret͛ cultui diuino ꝑ ea que dixi supra in parte ꝓma. ꝛ licet ꝑmiserit archiep̄o executionē tēporaliū fauor ꝙ papa [illegible]bꝫ administrationē tp̄aliū ꝗtenus ancillant͛ diuinis. Et pro ipsis diuinis indiget. xij. q. j. habebat dn̄s loculos. In alijs vero vniuersaliter nō. Et licet legitimauerit regꝫ filios ex hoc nō argūnt ꝯgrue ipm̄ h̄re vniuersalē potestatē: quia illud igit͛ est cū de facto rex frācie non recognoscat supiorē: insti. de pa. po. in fi. eū. c. licet ex suscepto. ꝛ c. ex tenore. nō tū habꝫ diuino vniuersalem temporaliū dispositionē.

f

Ecundum

[illegible] ꝙ dicit͛ de Iragene. dicunt quidā hoc nequaqꝫ posse cōsistere vt mystice hec istis duob⁹ ꝑncipib⁹ cōparent͛. Nā si hoc esset verū tūc seqret͛ ꝙ pri⁹ fuisset sm̄ eos accidens qꝫ subiectū: qō est ꝯtra naturale ꝑncipiū. Sed sol ꝛ luna die q̄rta creati sunt qui significant dignitates istas. homo autē sexto die fuit creat⁹ cū hec accidētalia signa inherēt: ergo pri⁹ fuissent signa qꝫ signata: ꝛ ꝑ cōsequens accidētia qꝫ subiecta: quod est impossibile: cū nō possit esse accidens sine subiecto: ꝛ ad remotionē subiecti sequit͛ remotio accidentis. l. ij. ff. de vsufru. ꝑterea dicunt: ista duo regimina sunt hominū directiua in certos fines vt ostēdi supra in argumētis ꝓmis in eo qō incipit: humanū regnū. sed si homo stetisset in statu innocētie in quo a deo creatus est vt de pe. di. ij. c. prim⁹ homo. ꝛ c. adam. ꝛ c. ꝑnceps vitioꝝ. ꝛ c. sed nec adam. talib⁹ directiuis nō indigui[sset]: sꝫ cū ista duo regimina sint introducta ꝯtra infirmitatē pctī: ꝛ homo nō solū in die q̄rta peccator extitit: sed etiā nō dū creatus erat simplicit͛ homo. Nā vt scribit͛ secūdo de aīa. Obiecta debēt ꝑcedere potentias. Cū enī obiectū istarum dignitatū esset homo in sua infirmitate pctī cōstitutus: debuit igit͛ pri⁹ eē hō et in infirmitate qꝫ cōstitutus hmōi figurate dignitates ꝑducere cū ante remedia hoc fuisset ociosum sm̄ istos. Ego vero has respōsiones falsas dico. ꝓmo autoritate ecclesie q̄ sic ista duo luminaria interꝑtatur vt significēt h̄ duo regimina. de ma. ꝛ obe. c. solit͛. ꝑterea quia lꝫ dum sol ꝛ luna creati fuerūt nō eēnt in o. he hmōi regimina: et si nō significarēt duas has dignitates: tn̄ cū ipsa regimina ꝑmū in mundū ꝑuenerūt aduenīēte signato id qō pri⁹ erat in alia q̄litate: nūc incipit eē signū. ad h̄ tex. ho. ff. de noua. l. stichū. §. si q̄s ita. Nā obligatio nouās non potest eē ante nouatā obligationē: qꝛ sic ꝑuatio habitū ꝑcederet quod est impossibile vt ibi notat͛. Sed ꝯceptō stipulatōis nouātꝭ potest eē ante ꝯceptionē obligatōis nouate. sed iurꝭ intellectu dicit͛ ꝑcessisse obligatio nouata ipsam nouantē. sic ex intētione dei ꝛ inspecto ei⁹ intellectu q̄ vult ꝙ ꝑ hos duos planetas hec duo regimina significarēt: ipsa duo lumina celestia ꝑcessit hō q̄ntū ad h̄: vt ꝑ ipsa significarētur duo ipsa regimina: lꝫ eorum planetarū ꝯceptio seu creatio ad hūc finē ꝑcesserit ipm̄ hominē ā in hoīes. Simile videm⁹ ī obligatōe fideiussorꝭ q̄ nō potest eē sine ꝑncipali: qꝛ interdū obligatio fideiussoris ꝑcedit obligatōnē ꝑncipal͛. l. si ita stipulat⁹. §. adhiberi. de fideius. tn̄ quo ad effectū nūqꝫ fideiussor incipit pri⁹ obligari qꝫ si obligetur ꝑncipal͛. sic lꝫ hec planetarū creatio ꝑcesserit: tn̄ nunqꝫ inceperūt eē signū nisi signato adueniēte cu⁹ ꝯtēplatōe sm̄ intētionē dei creati erāt. Sic etiā beatā virginē mariā stellā scripture cōmemorant. Nunq̄d btā virgo stellas prioritate ꝑcessit: nō certe. sꝫ ipsa adueniēte stella ip̄a: factū ē signū: Preterea null⁹ dicit ꝙ hec duo luminaria sint in veritate illa duo regimina: sꝫ sint figurata vel figure duorum regiminū. et ideo figurāt accidētia q̄ in proprijs substātijs ꝯgruis tp̄ib⁹ a deo futura ꝑuidebant͛. Et si h̄ figura eēt accidēs nō eēt accidēs rei figurate: sꝫ figurāde. ꝛ sic figura nō debuisset eē ante pctīi: qꝛ si hō nō peccasset nō indiguisset tali remedio. Adhuc delirāt. nā passio xp̄i moriēte ī cruce ꝛ formatio eccl̄ie de latē xp̄i dormiētꝭ in cruce fuerūt in remediū ꝯtra infirmitatē pctī. Et si hō nō peccasset: tali remedio nō indiguissꝫ. ꝛ tn̄ tal͛ passiōis ꝛ sacri anteqꝫ hō peccaret figura ꝑcesserat qn̄ formatio eue de latē ade dormiētis figura fuit formatōis eccl̄ie de latere xp̄i dormiētꝭ in cruce. Alia v̄o vtamur respōsione. Dico ergo ꝙ dū hi credūt argumentū ꝓ se inducē suā ꝯfusionē induxit. Nam lꝫ luna nullꝫ habeat lumē a se nisi a sole cum sit corp⁹ opacissimū: nō tn̄ sequit͛ ꝙ opatio ꝛ effect⁹ lune sint a sole: īmo sūt a ꝓp̄a intelligētia mouēte orbē ipius lune. h̄ ostēdit͛ qꝛ si opatōes lune eēnt a sole ergo essent sm̄ dispositionē sol͛ qō ē falsū: qꝛ sunt ꝯrie. fateor tn̄ ꝙ q̄ntū ad meli⁹ ꝛ virtuosi⁹ opandū sic luna recipit lumē a sole: ita impiū recipit lumē ab eccl̄ia: lumē dico. s. fidei. iuxta id Jo. j. c. Erat lux v̄a q̄ illūiat oēꝫ hoiēꝫ. xxj. di. c. j. ī fi. Et ī symbolo lumē de lumie. Et h̄ tn̄ in administratōe tp̄aliū dico cesarē ab eccl̄ia nō depēdē sic nec luna ī suis opatōib⁹ a sol͛ lumib⁹ nō depēdet vn̄ h̄ eoꝝ argumentū potius cōcludit ad oppositū.

t

Ertio

rn̄det͛ rōni q̄ vsqꝫ v̄a ē vsqꝫ ad vltimā illationē cū dicitꝫ ꝙ h̄ vicariat⁹ nō ē dat⁹ cesari sed ap̄lico. Nā h̄ est falsū ꝙ impiū terrenoꝝ sit datū ap̄lico: īmo est ademptū. Et vicariat⁹ ei⁹ est in diuinis ꝛ diuino dn̄io nō in humanis sicut ꝛ xp̄us habuit vt dixi in argumētis secūde ꝑtꝭ. in. j. ij. ꝛ. iij. argu. Et dū subdit͛: ergo in terris duo erūt vicarij: negat͛. Nā si clerici ꝛ pōtifex ꝓut se nō īmiscēt terrenis nō sunt de mūdo: sic nec xp̄s fuit de mūdo. Jo. xvij. c. vn̄ solus impator dici debꝫ in terrenis dei vicari⁹ ꝛ in diuinis pōtifex q̄ nō sunt de mundo lꝫ sint in mūdo. Preterea respectu eiusdem regiminis nō p̄nt duo vicarij ordinari sed respectu diuersoꝝ

regiminū possunt duo vicarij distincti ordinari. patet in epo q̄ ordinat vicariū in tp̄alibus: ⁊ aliū in spūalibus: ⁊ vnus ab alio non dependet: ſʒ tm̄ ab epo q̄libet ipoꝝ depēdētiā habet: qꝛ q̄ nō sūt eiusdē rōnis vnū n̄ reducit̄ ad aliud ſʒ spūalis ⁊ tp̄alis iurisdictio non sunt eiusdem rationis igit̄ vna ad aliā nō est reducibilis. Et que distincta sunt in se ⁊ ad distinctos fines ordinant̄: vnū nō ē ab altero. vt est papatus ⁊ impiū distinctos in fines diuersos. lxxxxvi. di. cuʒ ad verum. ⁊ iō vnū non debet ab alio ordinari imo īmediate reducunt̄ ad aliq̄d certū. Et hic deus est a quo īmediate sunt papatus ⁊ impiū. ⁊ iō deꝰ eternꝰ duos cōstituit vicarios: vnū in spiritualibꝰ: aliuꝫ in tp̄alibus. Et cū dicis: ergo presupponis in terris duos vicarios ⁊ sic duo ꝑncipia ⁊ hoc est hereticū. fit p̄cedens rn̄sio: q̄ licet vicariatus pape sit in mūdo non tm̄ censendus est de mundo ꝑ p̄dicta. Et lʒ ambulatio supra mare significet vniuersale dominiū petri in mūdo: debet tamē intelligi de dominio q̄ habuit xp̄s vel diuino vel naturali nō de ciuili vt infra dicam.

q Uarte rōni rn̄detur q̄ verū ē q̄ vna est eccl̄ia habens vnū caput summum pōtificē de qua etiā ē impator qui de xp̄i ouibus est. Et veꝝ est orbis pontificē patrem. Sʒ dum subdit̄: ergo dependet impator ab eo vt īferior. fateor vario ⁊ diuerso modo qꝛ dico respectu diuinoꝝ in quibus in terris est papa xp̄i vicarius imperator filiꝰ ē eccl̄ie ⁊ sūmi pontificis. Sʒ in tp̄alibus nil habet cōe cum papa cui nec habitu nec exercitio temporalia sunt cōmissa vniuersa: ſʒ soli cesari. ⁊ q̄ respectu aliquoꝝ possit esse q̄s subditꝰ ⁊ etiā alijs liber. ꝓbat tex. in. l. fi. C. de iurꝭ. dictꝭ. oīm iudi. Et dum subdis ergo in terris erūt duo vicarij: nego quia vt dixi vicariatꝰ pape ꝓut tantū in diuinis mediator non censet̄ de mūdo nec est de mūdo vt ꝓxime dixi ſʒ solus vicariatus īperijē de mūdo isto terreno cui ⁊ subiacet papa ⁊ clerici quatenꝰ iure seculi alia q̄ꝫ diuina q̄runt sibi bona vt ꝓpria querere. viij. di. quo iure. xj. q. j. magnū. ⁊ c. si tributū. xxiij. q. viij. cōuenior. §. ecce. ⁊ eadem. q. c. tributū. Et his etiā respōdet̄ q̄ ē vnica dei filia: vnica dei mr̄: vnica dei archa vnica spōsa: habʒ vnicū p̄reʒ: vnicū filiū: vnicū rectorē. ⁊ h̄ papa n̄ tm̄ ex his seq̄t̄ q̄ ꝑ admistratiōe tp̄aliū cesar a papa potestatē recipiat si nec īferioꝛs alij in suis actionibus nō recipiunt a suis maioribus administrationeꝫ ſʒa deo ⁊ a se ip̄is habent.

a D quintā rōnem dicendū q̄ assūptum est verum p̄miū. Itē ⁊ illud est veꝝ q̄ impator de clericis ⁊ summo pōtifice iudicia nō ꝑstat. ⁊ dum subdit̄: ergo non est monarcha: cōsequentia nō tenet. nā clerici ꝓut se tp̄alibus non imiscent ⁊ deo seruiūt sācti sunt: ⁊ liberi in omni regno. xxiij. q. viij. §. ecce. quia lex non est imposita iustis. ⁊ Gala. v. ⁊ xix. q. ij. due sunt. ⁊ ratio qꝛ leges seculi ⁊ monarchia impatoris ē a deo ordinata ad dirimenda litigia que oriunt̄ rōne secularū negocioꝝ: ⁊ talis potētia in illos non extendit̄ q̄ ip̄is se nō īmiscēt Et hi vt dixi non sūt de mundo ⁊ sic nō sunt sub monarcha mundi. Sed quatenus secularibus se īmiscent negotijs quis hoc dicit ip̄os non subiectos legibus seculi ꝓ ip̄is saltim secularibus negocijs. cū Augu. ꝯtrariū dicat sup Jo. viij. di. quo iure. ⁊ Ambro. xj. q. i. c. magnū. ⁊ gratianus ibidem in. §. his ita. ⁊ xxiij. q. viij. §. ecce. Et dum subdit̄ q̄ de tota eccl̄ia papa iudicat. hoc verū spiritualiter iudicādo: ſʒ tp̄aliter nō. vn̄ temporalia nō exercet in terris imperij qui si. sint legi. causaꝫ. ⁊ de imperatore iudicū dat sp̄iale sub quo impator vt filius est pape ⁊ de omnibus xp̄i nō temporaliter n̄ nisi forte in patrimonio bti petri q̄ḋ hodie forsan est factū sanctum sāctoꝝ ⁊ quod est datum pape ab impatore ꝓ diuinis substendādis obsequijs de elec. c. fundamēta li. vj. Et dum subdit̄ q̄ papa auctorizat̄ cum alijs fateor qꝛ in ip̄is spiritualia ⁊ ecclesiastica negotia sunt tractanda: in q̄bus pōtifex ip̄e monarcha ē: nō impator augustus. Si aūt cōciliū ꝓ tp̄alibus tractandis ꝑncipalit̄ celebraret̄ tūc audacter dicerē ꝑtātem cōcilio nō pōtificē sed cesareꝫ ꝑstare debere qui in rebus seculi oībus est monarcha. ⁊ hoc pōt ꝑpendi in pace cōstātie. Itē ⁊ in legibꝰ vniuerso populo datis per iustinianū ꝑncipeꝫ sacratissimū. Et dū subdit̄ q̄ petro ⁊ pape datū ē soli a deo regnū celestis ⁊ terreni īperij. Respōdet̄ q̄ debet intelligi de regno q̄ḋ xp̄s ī terris habuit q̄ḋ fuit spūale ⁊ diuinū non humanū: cū discipulis disposuerit regnū: sic pater disposuit sibi regnū Luce. xxij c. ⁊ q̄ intelligat̄ de xp̄i spūali regno patet ꝑ dicta in p̄mo scdo tertio argumento vltime partis.

s Exte rōni rn̄det̄ fateriq̄ʒ oportet pōtificem cesari supiorē ip̄iq̄ʒ filiū cesarem. ⁊ omnia in ip̄a recitata vera eē p̄ter q̄ꝫ ī cōsequentia vt duʒ subdit̄: ſʒ hic ꝓfecto cesar non est hoc veꝝ non sit. Nā supioritas sūmi pōtificis est in spūalibus ꝓ quibus cesar filius est eccl̄ie. C. de sūma tri. ep̄la victor. ⁊ xxiij. q. viij. c. cōuenior. In q̄bus ip̄e cesar a pōtifice dependet vt filius ⁊ inferior q̄ spūalia quidem tp̄alibus sunt maiora: sicut sol maior ⁊ nobilior est luna de ma. ⁊ obe. c. solite. sicut aurū plūbo est nobilius xcvj. di. ij. duo sunt. Et istis respectibus filius augustus nō est p̄ferendus pōtifici etiā rōne temporalis sue potestatis: qꝛ spiritus non debet cedere carni. x. di. suscipitis ⁊ eadē di. c. lege imperatores. Et q̄ de spūalibus p̄dicta intelligant̄ ostendit̄. xcvj. di. si impator. circa finem ibi nō esse humanaꝝ legū de talibus ferre sententiā. ꝓ hūanis aūt impator oībus p̄est. Et ꝓ administrādis humanis legibus de q̄bus pōtifex se non debet intromittere. In q̄bus si se intromittit cesari ꝓ ip̄is tp̄alibus est inferior. vn̄ respectu vniuersoꝝ pōt quis dici maior ⁊ minor nō eiusdē subiecti vt infra dicam.

a D septimā rōnem respondet̄ q̄ pontifex habet plenitudinē potestatis spūaliū ⁊ in hoc nullus ī solidū secuʒ est dn̄s imperator vero temporalium. Et dū fit argumentū a maiori qꝛ licet iudicat spiritualia ergo ⁊ temporalia: fatendū quatenus spiritualia negocia cōcernūt: ⁊ in certis casibus. vniuersalit̄ autē q̄ pōtifex habeat vel habere possit ip̄aꝝ cognitionē nō: ꝑ ea q̄ dixi in finalibus argumentis ptis vltime: qꝛ ⁊ argumentū a maiori nō concludit vniuersalit̄ cū veniret̄ ad absurdū: ſʒ absurdū patet qꝛ cognitio ⁊ administratio tēporaliū esset ipeditiua exercicij diuinoꝝ: ergo argumentatio non tenet. facit q̄ḋ dixi in argumento finali huius vltime partis.

o Ctaue rōni clara est rn̄sio: q̄ qui habʒ ꝑncipale habet ⁊ consecutiua nisi alteri sint disposita. Sed administratio humanaꝝ legū ⁊ seculi deus distribuit ꝑ principes ⁊ reges nō ꝑ pontifices. viij. di. quo iurꝭ. xcvj. di. si imperator. ⁊ c. due sunt. ergo nō pōtifex. ꝓ hoc qꝛ cōcessio sequentiū esset impedimentū cōcessioni ꝑncipalis. i. administratio tp̄aliū esset ipeditiua cōcessionis spūaliū vt plaries ē dictū igit̄ nō venit in consequētiā id quod eēt ipedimētū ꝑncipalis. Et dū arguis a cōcessione cōsequētis vn̄ dari debet āncedēs ⁊ dē per q̄ḋ ꝓuenit̄ ad illud rn̄detur: nec negat̄ pōtificē nō habere admīstrationem tp̄aliū q̄tenus diuina substentent̄ qꝛ h̄ licet exēplo xp̄i q̄ loculos habuit. xij. q. i. c. exemplū dn̄i. ⁊ c. habebat dn̄s loculos. Sʒ hn̄ negādū est pōtificē habere vel habere posse vniuersā admīstrationē tp̄aliū ſʒ de quo ē disce

ptatio nostra quia inferioꝝ omniũ corruptibiliũ iura retineat monarchie. quã nõ esse in põtifice ꝫ in cesare: pluries est ostensũ. nec obstat ꝙ qui ꝑncipaĩ fim debet ꝑncipari ꝑncipio eoꝝ q̃ sunt ad finẽ ⁊ sic eoꝝ ꝑncipẽ: qꝛ licꝫ hec sint vera dico ꝑncipaĩ ꝑnceps finis ꝓpꝰ ipm̃ finẽ ⁊ occasionẽ ipius tñ finis necessitat ea q̃ sũt ad finẽ. Et sic papa necessitat cesarẽ ad spũalia ⁊ occasione eoꝝ disponit in cõsequẽtiã de tpalibꝰ de re. iudi. ad apostolice li. vj. de iudi. nouit cũ si. ꝑncipaliť tñ non disponit papa de tpalibus ad alios respectus q̃ꝫ ipius finis ⁊ sic ẽ imperator subiectus pape in tpalibus rõne spũaliũ: nõ autẽ mere rõne ipoꝝ tpaliũ. Exemplũ prebeo materiale si ẽ dñs domꝰ fiende q̃ habet artifices cũ instrumẽtis si ꝑest eis ad domũ ipam cõstruẽdã q̃ est finis ipius dñi domꝰ nõ ꝑerit ad alios visus vel actus. vt hec optime ꝓbanť in. l. fi. C. de iurisdic. o. iu. vbi artifices subsũt rectori vniuersitatis tãtuꝫ in cõcernẽtibus artẽ ipam: sic in põtifice. ꝫ nos nõ negamꝰ cesarẽ subditũ põtifici rõne spiritualiũ: ꝫ absolute negamꝰ tpalia põtifici subiecta: ꝫ cesari. nec sequiť ptãs impalis reduciť ⁊ ordinať ad ptãtem papalem cũ finis ipe politice qui est finis potestatis imperialis reducať ⁊ ordineť tãq̃ꝫ ad maius bonũ ad felicitateꝫ speculatiuã que ẽ finis sũmi põtificatus tamq̃ꝫ archytectonica ẽ ꝑceptiua ⁊ dñans ac legẽ imponẽs ipi politice ⁊ ptãti imperiali: g̃ ptãs papalis ẽ impalis vel papa habet administratõeꝫ tpaliũ: sicut isti arguẽtes videnť inferre qꝛ nõ sequiť quis nõ videt vnã sciẽtiã alteri sub alternari: ⁊ vnã reduci ⁊ ordinari ad reliquã absq̃ꝫ hoc ꝙ altera ꝑdiceť. sĩr ars frenifactiua ordinatur ad artẽ equestrẽ: equestris ad militarẽ: militaris deniq̃ꝫ ad ciuilem. Et ita ad ciuilẽ oẽs artes tales reducunť vt vult philo. j. ethi. nõ tamẽ altera de altera ꝑdicať vt dicať equestris ẽ militaris vel econtra. nec obstat ꝙ diciť de intellectu speculatiuo in quo repñtať põtificalis ptãs ⁊ ad queꝫ ordinať intellectus practicus vt ad suũ finẽ: ⁊ sic debet papa posse mãdare impatori sicut intellectus speculatiuus cogit ⁊ necessitat intellectũ practicũ: qꝛ lꝫ ptãs papalis possit ꝑcipere impali: nõ tñ debet aut põt papa per se ipm̃ administrare ea q̃ sũt imperialis officiꝫ nec illa habet aut habere põt in habitu aut in actu. Et iõ veꝝ est qd̃ scribiť. x. di. qm̃. ꝙ mediator dei ⁊ hoim homo xp̃s actibꝰ ꝓprijs ⁊ dignitatibꝰ distinctis offitia ptãtis vtriusq̃ꝫ discreuit. Neq̃quam ergo põt ex ptãte sũmi põtificatus nisi ab impatore ipi cõmittereť ea q̃ sũt tpalia ministrare. nec eoꝝ exercitũ habet in habitu nec in actu sic nec motor supioris orbis stellari orbis saturni ⁊ alioꝝ inferioꝝ motionẽ in habitu nec in actu habet ꝫ moueť a ꝓprijs ipoꝝ intelligẽtijs: lꝫ motor orbis saturni si possibile eẽt ipm̃ inordinatũ fore ab ipo motore orbis stellati deberet reordinari ⁊ corrigi qd̃ nec nos de impatore negamꝰ: quĩ si deuiet a debito ordĩe sue administratiõis a põtifice nõ possit regulari ⁊ corrigi. loquor de liberatõe q̃ impediret finẽ iperij. s. vitã politicã q̃ ordinať ad speculatiuã. vñ si regimẽ eẽt ita inordinatũ ꝑncipis ꝙ tolleret bñfitiũ speculať vt quia impator scismatizaret vľ deuiaret in fide tũc possit a papa ordinari ⁊ corrigi. nec tñ ex h̃ sequiť in hitu nec in actu ptãtem imperij eẽ vel esse posse in ipo põtifice ĩmo penitus sunt oꝑationes seꝑate atq̃ꝫ distincte. Et cesar in tpalibꝰ nisi a deo a nullo nosciť depẽdere nisi q̃tenus necessiteť ad spũaliũ ⁊ vite speculatiue finẽ. h̃ põt ostẽdi qꝛ vltimꝰ finis hois inq̃ntũ hõ: nõ dico inq̃ntũ ꝑticipat cũ substãtijs seꝑatis. sed inq̃ntũ hõ: est tñ ipe solus itellectus practicus q̃ directiuũ finis hois inq̃ntũ hõ erit ptãs ipa impalis oĩno circũscripta ⁊ semota a papali: sic remoueret oꝑatio intellectꝰ speculatiui in hoie solũ vt hoie cõsiderato ⁊ impatoris finectiꝫ nõ sũt simpliciť corpora ⁊ corpalia ꝫad ea q̃ ɔsistũt in intellectu practico cuiꝰ finis ẽ prudẽtia que est recta ratio agibiliũ. vñ tolliť illa argumentatio ꝙ si papa ꝑest animabꝰ g̃ ⁊ corporibus cũ corpa sũt sub dominio aie. Itẽ nõ nego ꝙ ꝑnceps nõ debeat reduci ad põtificẽ ⁊ ꝙ ab ipo tãq̃ꝫ a ꝑmo ꝑncipio debeat regulari: ꝫ ista regulatio debꝫ eẽ respectu finis ipius põtificis. i. administratõis diuinoꝝ ⁊ spũaliũ. Et hoc mõ si obliquus foret ipator emẽdari ⁊ corrigi posset: ꝫ alijs respectibus non depẽdet ab ipo põtifice. Itẽ ꝑ hoc non diciť pontifex habere vel habere posse habitu vel actu administrationẽ tpaliũ qꝛ cum speculatio ⁊ bonũ intellectus speculatiui nõ possit habere nisi quis penitus abiciat tpalia ⁊ ipoꝝ curã quia ipa impeditiua sũt cõtemplatõis. vt est tex. in. c. diuersis fallacijs de cle. cõ. ita papa non põt habere bonuꝫ papatus nisi remotis tpalibus. Et iõ habet illa practicus intellectus cuius finis ẽ recte oꝑari lꝫ in oꝑationibꝰ suis a speculatiuo intellectu habeat ordinari ⁊ dirigi ⁊ hoc nos de ꝑncipe non negamus. ad finẽ tamẽ sue optime speculationis. Et ita papa ad finem fidei nostre augende ⁊ cõseruande. vnde hec argumenta que videntur colorata tendunt potius ad oppositum. Nec enim pontifici est commissa animarum gubernatio nisi ad eternaꝫ vitam querendam. Et ex hoc dicitur quasi ad aliam vitam põtem faciens non ad operationes humanas quia ad ista est positus imperator cuius finis est actiua vita ⁊ oꝑatio practica intellectus.

None rationi respondetur negãdo antecedẽs nam non est recipi potestatem imperij a põtificibus sed a deo ⁊ per medium romani populi quia habet a romano populo qui hanc iurisdictionem transtulit in principeꝫ insti. de iure naturali. §. sed quod principi. Et hodie per electores qui euꝫ elegerunt q̃ habent ex cõsuetudine approbata q̃ ius tribuit eligendi vt in. c. venerabileꝫ. de elec. ⁊ in. c. ad apostolice. de re iudi. in. vj. ĩmo etiã si papa eligeret non tribueret ipe potestatẽ imperij nisi mãliter vt dicã in q̃one decime rationis. Nec etiã electores tribuũt ptãteꝫ ꝫ deꝰ vt ibi dicã. determinat enꝫ potius ꝑsonã ad talẽ dignitatẽ q̃ꝫ ipi tribuãt ptãtẽ sic ⁊ collegiũ cardinaliũ determinat ꝑsonam pape nec tñ ꝑ electõnẽ ei ius tribuit vt ibi dicã ⁊ lꝫ ipi sacramẽtũ ꝑstet nõ valet: cõsequẽtia: g̃ papa ẽ vniuersalis dñs tpaliũ: lꝫ ꝓ hoc pape efficiať inferior. qd̃ ego nõ nego in spũalibus in tẽporalibꝰ nõ: qꝛ si vellet cesar se submittere ⁊ romanũ imperiũ alteri vtiq̃ꝫ non posset. ꝓ hoc l. legatus. ff. de offi. ꝓsi. Itẽ ad iurãdũ si non vult cõpelli nõ põt. vt infra dicã. Nec si iurat ẽ fidelitatis iuramẽtũ ꝑ qd̃ censeať inferior vt tangã infra in q̃one. an põt cõpelli ad aliqd̃ iuramentũ ꝑstandũ. Itẽ nõ dicit illa iura ꝙ impator recognoscat ptãtem a papa sed iurat pape ꝙ sibi fauebit ⁊ exaltabit ecc̃liam. Et si hoc esset veꝝ ꝙ recognosceret a papa nõ est ex ptãte sũmi põtificatus ꝫ ex cõcessione sibi facta ab imperio q̃ posset reuocari sicut ⁊ alias fuit in cesare q̃ eligebat põtificẽ. lxiij. di. adrianus. ⁊ tamẽ pape nõ erat supior vt latius ibi dixam. Dũ etiã arguiť ꝙ de imperio ad libitũ disponit ⁊c̃. Rñdeť ꝙ ratione tpaliũ hoc papa non facit nec facere põt vt est tex. de iudi. nouit. nisi in consequentiam ratione peccati potest omnes compescere ⁊ ad penitentiam reuocare extra de iudi. nouit. xij. q. ij. predicandum. vj. q. j. illis. ⁊ quod dixi ratione peccati non intelligo ꝙ pro quolibet peccato papa temporalia posset ad se reuocare quia hoc esset subuertere vniuersam alterius iurisdictionem contra. c. nouit. sed intelligo quando sunt grauia peccata propter q̃ eccl̃ia põt causas a se reuocare vꝑuta denegationẽ iustitie ĩ foro cõpe. c. ex tenore. ⁊ c. licꝫ ex suspecto vľ si crimẽ sui natura eẽt eccl̃iasticũ vel rõne pacis vel iuramẽti

vel quia sit notorium: vel si proponitur contra imperatorem a miserabili psona: tūc dico q rōne pctī ei denūciat papa. nō dico q ex istis cū deponat qr ptātem quam ab eo nō hz: nō pōt ab eo pūari nisi staret in sua obstinatōe z incurreret heresim vel pīculū z suspitionē heresis. Nā tunc posset pūari z declarari. d. c. aplice. z qd ibi nota. z qd habet. xl. di. papa. nec mirū qr pontifex talib9 causis cēt ipe deponēd9. Et idē si i ɔtēptū clauiū impator deijceret. nā posset deponi. xxij. di. c. j. v. q aūt. z. xxiiij. q. j. h ē fides. v. si aūt. z e. q. c. rogamus. z. c. alien9. Et rō: qr deierans z p annū pseuerās in excōicatōe ē suspect9 de heresi: z pōt deponi: imo si certa sit heresis ē ipso iure depositus: de sen. excō. c. cū sm leges. li. vj. vñ papa pncipē non deponit qr admistratio ipsi subsit: sed rōne pctī p pdicta facit quod nota. de iudi. nouit. z in. d. ca. ad aplice. vbi qdā expsse tenent: q a papa pnceps nō deponit p pctō etiā mortali nō data incorrigibilitate. Et istud credo verū: z tunc facit rōne ppe sue iurisditōis spūal ppē pctū non q psit vniuersali admistratōni tpaliū. Simile dico de trāslatōe qd de pūatōe cū trāslatio sit pūatio vnius z ɔcessio alteri9. Alijs iuribus introductis supra respōsum est in. vj. responsione zc.

[redacted]

Adecime rōni pōt rīderi per īn tēremptionez: ꝛ ꝙ ille sensus misticꝰ ibi nō sit talꝭ vt ꝓ duobꝰ illꝭ gladijs h̄ due significentur dignitates: qꝛ si ptās vniuersalꝭ seculariū ꝛ coertio fuisset in xp̄o ꝛ nō ea vsus fuisset: ꝛ tunc fuisset negligētia notādus: qđ dicē de eo ē ꝓpbanū: vt dixi. ā. in ꝯfirmatōe vlt. partꝭ in. ij. argu. Itē qꝛ si talꝭ mysticꝰ sensus capet̄: iam nō eēnt rñsiones xp̄i ꝛ discipulop ad īterrogata. Nā xp̄s in v̄bis illis dñ dixit: Qui habet tunicā vendat ꝛ emat gladiū. nil plus voluit dicere: nisi ꝙ sicut priꝰ oīa eis admīstrata fuerāt qñ cum discipulis fuit ꝛ nil eis defuit: sic nūctāta eis tribulatio īminere debebat: ꝙ etiā si humano mō vellet eā euadē: nō solū v̄ictualia q̄ designant̄ p perā eēnt eis necessaria sed arma. Et illis respōdentibꝰ: Ecce duo gladij h̄ r̄ndit: satis est: vt eis daret intelligi ꝙ gladijs pugnandum nō erat. etiā imminēte xp̄i passione. qđ patet: qꝛ dixit petro Conuerte gladiū in vaginā. xxiij. q. j. in pñ. Et qꝛ ipi interrogātī: nūquid pcutimꝰ in gladio: tale exercitiū denegauit: nō ꝙ satis esset ad pugnandū duo gladij ꝯtra tot gētes: sed vt insinuaret: ꝙ cū nō eēt etiā tūc gladijs pugnādū: duo ꝛ vnꝰ erāt satꝭ. Et iste est sensus lr̄e verus. Et h̄ sentit Beda sup h̄ v̄bo: Qui dicit ꝙ pauptas īniūcta: Math. x. c. fuit in casu necessitatis relaxata. vñ non pōt eadē respōsio discipulop ꝛ xp̄i ad dicta supiꝰ: vt illi duo gladij intelligerētur mistice ꝓ istis duabꝰ dignitatibꝰ. qꝛ si discipłop nō ꝯgrua respōsio fuisset ad dicta xp̄i: aū ipse xp̄s eos increpasset: qđ nō fecit. Possumꝰ tñ dicere ꝙ illi duo gladij sunt duo testamēta: vetus: ꝛ nouū. Etiā in quibꝰ oīa satꝭ sunt. Uel si intelligimꝰ ꝙ duo gladij intelligant̄ ꝓ iurisdictōe spūali ꝛ tpali q̄ erāt apud xp̄m habitu: vt postea vidi expleto h̄ ope qđ approbando dixit aliqñ papa in decretali: vnā sanctā: q̄ tñ nō est cū alijs in voluminibꝰ incorporata: sꝫ extrauagans. ꝛ ꝑfecto ꝙ nō sit incorpata: h̄ nō est sine ministerio: qꝛ facte fuerunt postea clemētine. Dico ꝙ xp̄s illas ptātes ab initio distinxit: ꝛ gladiū. s. spūalem ꝯcessit petro dū dedit illi claues regni celop. xxiiij. q. j. si petro. ꝛ c. quodcūqꝫ. Tpalem vo cesari. xxvj. di. cū ad verū: ibi vtriusqꝫ ptātꝭ officia discernit. vñ ꝯcessa cesari nō ꝯcessit petro: ꝛ ꝙ iurisdictōes ipas a pncipio deꝰ ipse distinxerit: ꝛ sepauerit: no. Host. i sū. in pn. §. vñ habuit originē. ad fi. ipsiꝰ. §. ibi in. v. quicqđ dicat̄. Et h̄ rō ē q̄re cū inhibuit petro exercitiū gladij dixit: Recōde gladiū tuū. xxiiij. q. j. in sūma. ꝛ nō dixit gladios: vt daret intelligi solū spūalem eē apud eū: q̄ nō debet tpalit̄ exerceri. nō etiā secularez eē penes eū: qꝛ tunc dixisset: gladios recōde: lꝫ pma respōsio plus placeat. vꝭ pōt dici ꝙ duz sensus misticus capit̄ ꝓ duobus gladijs quos dixit eē ibi: debet intelligi ꝙ etāt ibi. i. in ecclesia militāti. ꝛ ista sentit tex. in decreta. ꝑdicta: vnā sanctā: ꝙ sint in eccl̄ia ꝛ h̄ nō negat̄: qꝛ spūalꝭ est: apud pontificē q̄ est caput eccl̄ie: est in eccl̄ia. ꝛ si tpalꝭ est: apud pncipē est in eccl̄ia: qꝛ pnceps etiā de eccl̄ia est ꝛ eē debꝫ: vt. s. plies dixi. ꝛ xp̄s secularē ipse non habuit: lꝫ in eccl̄ia fuerit: qꝛ ipse respuit ipm ꝛ hr̄e noluit: ꝛ ideo actibꝰ proprijs officia vtriusqꝫ ptātis dimiserit: vt ibi. Et lꝫ q̄dā dicant ꝙ h̄ v̄ba fuerūt ex simplicitate petri ꝓlata loquētꝭ supficialr male dicūt: qꝛ nō solū petri fuerūt v̄ba illa: Ecce duo gladij h̄: sed omniū discipulorū. vñ argumēta sua de simplicitate petri sūmi archimādrite parū faciunt ad eē: cū vt dixi oēs ꝓtulerūt v̄ba illa xp̄o. Nō obstat qđ dicitur qꝛ dixit gladiū tuū. ꝛ sic significauit dominium. vñ videt̄ ꝙ gladius fuerit apud petrū: qꝛ debet illud intelligi de gladio suo spūali quē debet retinere in vaginā nō effundēdo sanguinē ꝛ tpalit̄ exercere. Nā gladiꝰ secularis nō tenetur nec debet retineri in vagina. sed debet exerceri ab hūte: ꝛ si eēt penes pōtificē nō diceret̄ illū in vagina retinere vꝭ retineri debere: cū saltī illū exercere debeat cesar et sic ipse pōtifex si ab eo cesar haberet facere diceretur: nec in vagina retinet̄. Ar. regule qui per aliū: de re. iuri. debet intelligi de suo spūali: vt ipm effundendo sanguinē nō exerceat. hinc dr̄ ꝙ ecclesia nō habet gladiū. xxiij. q. ij. c. inter hec. s. in exercitio tpali: vel gladiū ipm. s. tpalem. Ad illud de mistica oblatione thuris ꝛ auri respondent quidā: fatēdo xp̄m deū fuisse dñm. Sed ꝯsequens ꝙ vicarius eius habeat non concedūt dicētes: ꝙ nullus vicariꝰ equalet potestati cōcedentis. vñ si xp̄s habuit gubernationē tpaliū: nō sequit̄: ergo ꝛ papa eius vicarius Sed hanc respōsionē nō amplector: quia xp̄s disposuit discipulꝭ regnū sicut disposuit sibi pat̄ regnū: Lu. xxij. ca. Si ergo habuisset tēporalia: ergo illa discipulꝭ dimisisꝫ. ꝑterea nō est verū ꝙ xp̄s habuit dñia secularia tpaliū coertionesqꝫ seculares: vt supra dixi in confirmatōe vltime partꝭ. j. ij. ꝛ. iij. arg. Sed habuit dominiū diuinū terrenorū: ꝛ isto respectu datū est sibi aurū vt significaret̄ dñs: sꝫ non ciuili dño: sꝫ diuino. viij. di. quo iure. Nec ob. ꝙ distinxit officia ptātꝭ. i. exercitia: ꝛ sic sequit̄ ꝙ vna ē potestas lꝫ exercitia diuersa. d. c. cū ad verū. qꝛ dico ꝙ imo due sunt ptātes: ꝛ hoc ꝓbat tex. in. d. c. cū dicit: vtriusqꝫ ptās. ꝛ sic significat ꝙ duplex ē ptās quas xp̄s distinxit: cū tñ vnā voluit quā petro dimisit. s. spūalē. Alterā cesari dedit dū inqt: imago cesaris ꝛc̄. xxiij. q. i. quid culpat̄. facit. xcvj. di. si impator. vbi tex. dicit: Habꝫ impator priuilegia sue ptātꝭ: ergo nō est alteriꝰ illa ptās: sed ē ipius cesaris ab omni alia distincta. Nec ob. ꝙ si xp̄us habuit ergo ꝛ petrus cui disposuit sibi regnuꝫ sicut disposuit ei pr̄ regnū. Et sic videt̄ ꝙ papa debꝫ de regno tpali disponere: sicut xp̄s disposuit. xcvj. di. cū ad verū. vbi ꝓbat̄: ꝙ xp̄s h̄ officia distinxit: quia respondeo ꝙ etꝰ distinctio nō fuit de tpalibus aliqualit̄ intromittēdo vel cesari officiū deputādo: sed actibꝰ proprijs. Nā tpalia penitꝰ contempsit: ꝛ de se eis se in nullo intromisit. et sic officiū qđ habebat spūaliū: a tpali dimisit. primū voluit spūale. secūdū nullo modo habuit: ꝛ penitus renuit ꝓprijs actibꝰ: i. renuendo. sic pontifex renuendo penitus tpalia actibus

propriis debz hec officia distinguere. Nõ ob. illa decre. vnã sanctã: dũ dicit: Sed certe q̃ in ptãte petri tpalẽ gladiũ esse negat: male attẽdat ṽbũ dñi ꝓferentis: Cõuerte gladiũ tuũ in vaginã. vterqꝫ ẽ est in ptãte eccłie. Nã iste tex. facit pro ꝑncipe: qꝛ fateoꝛ ꝙ gladiꝰ tpalꝰ est sub ptãte pape: qꝛ ipse impatoꝛ est de omnibꝰ xp̃i ꝛ filiꝰ pape. Sed sicut filius aduẽticia nõ habet a patre: debet tñ de ipsis disponere fm̃ ꝯsilium pr̃is. ita ꝑnceps lꝫ debeat ad nutũ ꝛ cõciliũ sacerdotis põtificis mouere gladiũ: nõ tñ habꝫ ab ipo põtifice. Et ideo tex. dũ dicit: Gladiũ tuũ debet exponi. i. eccłie tue: qꝛ in eccłia sua est nõ mouẽdꝰ ab ipso põtifice. ꝛ isto mõ põt dici suus: qꝛ in ecclesia sua est: sꝫ nõ in suo dñio: vel ab ipso mouẽdus sed a ꝑncipe. et quãdo vult seq̃ nutũ ꝛ ꝯsiliũ põtificis: ꝛ ideo ꝓ fide debet semꝑ ipi pape obedire ꝛ moueri: sed nõ pro aliis suo nutu mouere: qꝛ tunc papa ipse diceret̃ gladiũ ipm mouere: ꝛ ipe põtifex iurisditionẽ talem exercere: vt in. c. mulieres. de sen. excõ. ꝛ in. l. pater. de manu. vindic. ꝛ no. Bar. in. l. sꝫ si viiiꝰ. §. seruus meꝰ. ff. de iniuriis. Sed ipsi pape ẽ ꝓhibitũ exercere gladiũ tpalem: ergo nec ꝑ se nec ꝑ aliũ exercet: quia etiã si ꝑ aliũ faceret: ipse facere diceret̃: vt dixi. Uel dic ꝙ hec noĩa possessiuus tuũ ꝛ suũ non semꝑ denotant dominiũ: sed variant̃ respectu ꝑsone loquentis: vel eius cũ quo fit locutio: vł respectu rei de quĩs loquimur vt no. Bar. in. l. quitus. §. argento. ff. de auro ꝛ argen. le. Et ideo si lego seruo res suas: intelligit̃ de rebus q̃s hꝫ ꝛ possidet in peculio. l. iii. ff. de manumissio. que tñ nõ sũt in serui dñio. sic in proposito gladiꝰ tpalꝰ est petri: ꝛ pape q̃tũ ad potestatẽ quã habet faciẽdi ipm moueri ꝓ fide nõ pro aliis: ꝛ hꝫ mõ dr̃ eccłie: ꝛ cẽ pape: vt ṽba fm̃ certã materiã capiant̃: cũ vt dixi alio mõ non sit ecclesie vł ad eius nutũ mouendus.

d

Uodecime

et tertiedecime rationi respõdet̃: ꝛ põderari subtilit̃ oportet: ꝙ iura dominii vario et diuerso modo sumũtur in iuribꝰ nr̃is in ꝓposito. Nã aliquod ẽ dominiũ quod homini est ꝯcessũ rõne iusticie ꝛ sue innocẽtie ꝛ puritatis: quod dominiũ prius adam habuit: ꝛ deinde xp̃s aliorꝫ innocẽtissimus. Hoc tñ dñium cũ haberet̃ ꝑ scõs viros ꝛ iustos q̃ tanq̃ filii sũmi regis in omni regno liberi sunt. xxiii. q. viii. §. ecce. nõ est particulare dominiũ possessiuũ: nõ coactiuũ vł punitiuũ: sed est cõmune omniũ istorꝫ in mũdo existẽtiũ. xii. q. i. dilectissimis. xxiii. q. vii. c. i. ꝛ. ii. ꝛ fac. viii. di. quo iure. Et hꝫ naturale põt dici dominiũ quo iure oĩa sũt cõia. i. di. ius naturale. Nã dominia possessiua ꝛ particularia cũ ptãte coercendi delicta: ab iniq̃tatibus ꝛ hominũ peccatis ꝓcesserunt dictis iuribus: propter q̃ coercenda deꝰ ptãtes ꝯstituit seculares: d. c. quo iure. Est secundũ dominiũ quod ab iniquitatibꝰ descẽdit: quia homines quilibꝫ querebãt iure ꝓpo sibi ꝛ particulari dominio res querere. Et fm̃ istud facta est orbis ꝛ rerũ diuisio. vt. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ꝛ iur. ꝛ. i. di. ius gentiũ. Hec quidẽ dominia nõ sunt iustorꝫ. itẽ est dominiũ diuinũ. i. dei: ꝛ hoc siłr nõ est dei ꝑticulare: sed diuinum ꝛ cõmune: quod cõcessit ipse deus omnibꝰ pariter animãtibus. d. c. quo iure. Et hoc vult scotus: alias doctor subtilis sup. li. iiii. sen. di. xv. q. ii. diuinũ ergo dominiũ ꝛ iustorũ xp̃s habuit etiã inquantũ deus ꝛ homo. Sꝫ dominiũ seculare ꝛ ciuile omniũ terrenorꝫ xp̃s non habuit viam ꝑfectionis ostendens: imo tenuit Jo. vi. habuit tñ et ciuiliter forte loculos: ꝛ ꝯdescendens infirmiꝰ: vt. xii. q. i. habebat dñs loculos. in quibꝰ habitus pecunie ꝑ futurã tunc eccłiaꝫ habẽdus designabatur. s. tñ vt diuinꝰ cultus non deseret̃ inopia. d. c. habebat. modo fateoꝛ ꝙ diuina sunt iustorꝫ. s. dominia diuina ꝛ naturalia: nõ humana q̃ consistunt in iure proprii possidendi ꝛ malicias coercendi. Itẽ de dñio dei quod deꝰ habet: dñm fateoꝛ sed eiꝰ dominiũ est diuinũ: vbi oĩa sũt cõia. viii. di. quo iure. qꝛ nõ habet q̃d proprii vel coertõnes ꝛ ptãtes seculares. Et lꝫ forte deus omnipotẽs vt ordinariꝰ anteq̃ haberet ministros tẽporaliter aliquos iudicauerit hec tñ ptãs in xp̃o: inq̃tũ homo nõ fuit vt docui ẽ. in. ii. argu. ꝯfirmatõis vlti. Et si nõ fuit in eo nec in põtifice cui xp̃s disposuerat regnũ sicut pater ipsi disposuerat regnum: Lu. xxii. c. Et lꝫ dicat̃ ꝙ apłi etiã causas seculares tractauerunt: illud debet intelligi propẽ defectũ iudicis secularis: qui tunc deficiebat inẽ xp̃ianos. vnde ꝛ tunc supplet pontifex ꝛ sacerdotes: de fo. cõpe. c. ex tenore. sed non tñ pro hoc infertur pontificẽ habere terrenorꝫ omniũ mortaliũ monarchiam aliis ibi insertis. Ex supioribꝰ patet responsio congrua: ꝛ lꝫ sacerdotes veteri testamẽti haberent administrationẽ tpaliũ sacerdotes noui testamenti deus cõstituit digniores cũ eis seculariũ inhibuit curã: vt perpẽsius spũalibus vacarẽt officiis: illi quidẽ aĩalia victimabant: isti ṽo corpus xp̃i ꝛ sanguinẽ eiꝰ offerunt: propẽ quod expedit vt eorꝫ manꝰ ab omni sorde mundaꝛ: rũ aliene sint. pro quo facit. l. di. si post. i. q. i. necesse ẽ. Ad id de intellectu practico ꝛ speculatiuo ꝛ de ordinatione ad fi. vt necessitent̃ a fi. dixi. s. in responsione octaue rationis. Et quod dicit̃ de minori mundo: dico ꝙ q̃tenꝰ tpalia veniunt ad finẽ spiritualiũ: papa imponit necessitatẽ ꝑncipi sicut aĩa rõnał hoĩs disponit ad suũ finẽ. Nec obstat si dixit: oĩa tpalia ordinant̃ ad finẽ spiritualiũ facteorꝫ in habitu sꝫ nõ in operatiõe. Et hꝫ vult tex. in. c. habebat dñs loculos. xii. q. i. vbi tex. vult ꝙ clerici tunc hẽant tẽporalia quantũ diuinus cultus nõ deseratur inopia: ꝛ ideo habuit dñs loculos. i. parua marsubia in quibꝰ pecunie per ecclesiam habende designatus est. Non ĝ vniuersa tẽporalia in operatõe sunt semꝑ propẽ spiritualia. sꝫ in habitu sic. Et sic nõ ob. si dr̃ ꝙ omnia tẽporalia sunt ad finẽ spiritualiũ. Et ideo dicitur ꝙ duo sunt hominũ genera. xii. q. ii. duo sunt ꝛc̃.

q

Uartedecime

rationi respõsio est ex tex. in. d. §. itẽ cũ dauid. Nã ꝛ nathan propheta: cũ regẽ redarguit: sacerdotii est executꝰ officium in quo regi maioꝛ erat: nõ vsurpauit regis officiũ in quo erat regi inferioꝛ. Monuit enĩ eũ vt per penitentiam sua expiraret peccata: nõ tẽporaliter tulit in eũ sententiam vt tanq̃ adulter ꝛ homicida morti necaret̃. vñ ille tex. facit ad oppositũ. Item illud Daniel̃ soluitur ꝑ nota. ii. q. vi. §. itẽ daniel. Nam miracła veteri testamẽti sunt admirãda nõ in exemplũ nostre actionis trahenda. Nã samuel interfecit regẽ amalech: ꝛ ex sacerdotibꝰ nostris non licet effundẽ sanguinẽ. Itẽ depositio saulis nõ fuit facta per samuelem vt dei vicarius: sed vt nũcius vt facile deprehenditur ex tex. Nam vicarius est q̃ in eodem tribunali vbi ordinarius iudex sedet sententias ꝓfert: vt no. i. c. romana. de offi. oꝛ. ꝛ no. in. l. i. ff. quis ꝛ a quo appe. Nũciꝰ ẽ q̃ tanq̃ pica ꝛ organũ sibi cõmissa denũciat. l. ꝛ licet. ff. d ꝯsti. pecu. vñ nõ ꝯcludit argu. de nũcio ad vicariũ preterea vt supra ostendi: hec dominia et iulia ꝛ coertiones tẽporales nõ fuerunt in xp̃o: ergo nec in eius vicario. aliis ibi insertis patet supra respõsio. Et ad. c. aliud. xv. q. vi. fm̃ glo. Ille tex. facit in oppositũ: qꝛ nõ deposuit ibi papa regẽ francie: sed deponẽtibus consensit. Ad aliud vero mysticũ de leui ꝛ iuda nõ est bonũ argumentuꝫ procedit in natiuitate: ergo in auctoritate: qm̃ multi sũt maiores natu qui nõ solum autoritate nõ precedunt: sed etiã a iunioribꝰ precedunt̃: vt si epi iuniores sint suis presbiteris: In esau ꝛ iacob hoc etiam ostẽditur. nã iacob iunioꝛ fuit ꝛ nõ prioꝛ natu: ꝛ tñ in dignitate ꝛ autoritate precessit esau.

Ationi q̄ndecime q̄ fuerit relaxata pauptas: potest m̄ltipliciter r respōderi: q̄ tantū in causa necessitatis immi nētis tpe passionis xp̄i fuerit facta relaxatio: et ad id q̄ fuerint cerimonialia ⁊ p̄missiua: nō p̄ceptoria et ēt moralia. No. Ambro. sup id Luc. x. Nolite portare sacculū ⁊c. Inq̄t enī. si p̄hibent aurū possidere nō in va cuū petr⁹ effusa dn̄i mādata cum posceret a paupe vt ei aliq̄d pecunie largiret: ait: argentū ⁊ aurum nō est mihi. Itē sup id Luc. ix. nil tulerit in via: dicit Qual' debet eē q̄ euāgelisat regnū dei p̄ceptis euāgelicis designat' vt si ne virga ⁊ pera ⁊c. Itē dicit glo. sup Act. iij. ⁊ ibi sup id Lu. x. Et ibi Be. sup Lu. xxij. c. Et idē Hiero. ad Eusto. Oēs iste autoritates dicūt post mortē etiā tale durasse p̄ ceptū. Sed si q̄d ↄcessum p habitū loculoꝝ clericis: debꝫ intelligi tantū quantū diuin⁹ cultus nō deserat' inopia: vt vult Aug. xij. q. j. habebat dn̄s loculos.

Extedecime rationi respōdet' q̄ papa nō immi f scēdo se tpalib⁹ nulli subiect⁹ est: tanq̄ꝫ filius sūmi regis. xxiij. q. viij. §. ecce. sed si eis se immi sceret: ipa tpalia sunt subiecta cesari: ⁊ oportet de ipsis hr̄e censum. xj. q. j. magnū. Papa vō tanq̄ꝫ vicari⁹ dei ⁊ p̄ut fili⁹ sūmi reg a nemine iudicat': q: nō censet' de mundo cū pater sit iustoꝝ q̄ nō sunt de mūdo. Et isto respectu ne mini subest: etiā si se immisceret tpalib⁹: q: inspicit' qō est in eo mai⁹. s. diuinitas: temporalia tamē sunt cesari sub dita. vnde pro ipsis inferior est cesare simpliciter ipsum respiciendo in temporalibus siue in diuinis: lꝫ fatear ra tione diuini officij a nullo posse iudicari: ⁊ ↄsequentiā etiā de tpalib⁹. ix. q. iij. alioꝝ. de ipsis tn̄ exteriorib⁹ ⁊ ter renis electi: cesari tributum reale ⁊ onera mere realia sol uūt: q: transeunt cum onere suo p̄terq̄ꝫ p̄diū in quo con struit' eccl'ia: vel qō efficit' dos eccl'ie qn̄ tale p̄diū ē ↄsti tutū eccl'ie dos a dn̄o tributi. Et h̄ potest eē rō q̄re de do natione facta p principem pōtifici ipse non debet cesari tributū: quia tal' donatio facta est eccl'ie dos p ipm̄ p̄nci pem cui debet' tributū. Sꝫ si fundus eēt ↄstitut⁹ dos ec clesie inscio dn̄o tributi vel nō ↄsentiente: tunc debet ad ante redimi a tributo. alias etiā dos eccl'ie eēt effecta tri buto: vt no. in. d. c. j. de censi. s̄m Host. ⁊ doc. quinimo ne dū p̄ncipi: lꝫ ⁊ alijs secularib⁹ dn̄is tenent' eccl'ie ad one ra pro exteriorib⁹ in eccl'iam p̄uentis ad honera etiā ex teriora ordinaria: q̄ tn̄ anteq̄ꝫ p̄uenirēt exteriora p̄dicta ad ecclesiam erant iā indicta: vt no. glo. in. l. incola iā. ff. ad munici. Et idem dicas pro indicēdis qn̄ pro talibus onerib⁹ indicēdis res erāt hypothecate anteq̄ꝫ p̄uenirēt ad eccl'iam: vt si res ipse erāt affecte ad certū onus ⁊ ppe tuū p solidos ⁊ libras distribuendū: q: tunc ad ecclesias transeunt cū onere suo. l. alienatio. lꝫ si onus non esset ab initio certū: sed erat s̄m imminētes necessitates indicen dū: tūc cū incerte obligatōni nō accedat hypotheca. etiā si eēnt res p futuris oneribus hypothecate: tn̄ non tene rētur pro indicēdis eccl'ie postq̄ꝫ res in ipsas deuenirēt vt h̄ no. xj. q. j. si tributū. ⁊. c. magnū. xxiij. q. viij. tributū. et de immuni. ec. c. j. li. vj. vbi p Archi. ⁊ in spe. de cle. cō iu. ⁊ ex̄ de censi. c. j. ⁊ sic pro exteriorib⁹ subditi sunt cesa ri. Et pro secularib⁹ negocijs quaten⁹ se immiscent: facit viij. di. quo iure. lꝫ si clerici ipis se nō immiscēt: liberi sic xp̄s sunt ⁊ discipuli q̄ tpalia abiecerāt liberi erāt. ⁊ si sol uerūt tributū: fecerūt: ne scandalisarent'. xviij. q. j. iā nūc.

Ecimeoctaue respondetur vt prime: p̄ter vbi d dr̄ q̄ xp̄s vsus est coertiōib⁹ secularib⁹ eiciē do vēdentes de tēplo. Dico q̄ nō est veruꝫ: q̄ xp̄s coertiones seculares habuerit: vt ostēdi in. ij. arg. cō firmationis vltime. ⁊ ostēdit': q: si habuisset hic modica fuisset vsus coertione simplicit' verberādo funicul'. Et iō dici oportet potius q̄ vsus est officij hostiarij: cui modi ca est p̄missa sine sanguinis effusione coertio.

Ltime rōni p oēs respōsiōes factas supra: m̄isto patet. Nec veruꝫ v est q̄ sine licētia xp̄i non p̄sit alieno dn̄o. s. di uino obligari. Sed obligatio cesari est domi nij secularis. Et ideo cesar nō potest p̄cipere vt me a fide vel dn̄io xp̄i alienarē. ⁊ si p̄ciperet nō foret ei parendum. xj. q. iij. p totū. ⁊ maxie in. c. iulian⁹. vn̄ nō potest hō obli gari vt retrahat' a fide ⁊ dn̄io xp̄i diuino: humano autē dn̄io bene potest q̄s se obligare. nā potest q̄s pati se ven di libet homo ad preciū participandū.

Neruatis sic igit' aduersarioꝝ obiectionib⁹ luce cla c rius ad p̄positam primā questionē patet. s. q̄ apud cesarē est terreni impij corruptibilium omniū q̄ tpe mensurant' monarchia. Et quid est si inter nos mortales ↄsideres directiuū illud: quo rōne partis nostre imortalitatis dirigimur ad eternā vitā q̄rendā: q̄ est dei visio: ⁊ ipsius fruitio: quā acq̄rim⁹ speculando: ⁊ cōtēplando. que est felicitas vltima humanoꝝ: ⁊ in qua maxime in ↄtēplatione p̄mi contēplabil' ↄsistit tota vlti ma hoīs p̄fectio: vt habet'. j. ⁊. x. eth̄. ⁊ de regula. c. licet. ⁊ xx. q. ij. c. due sunt. his vt sordes mundialib⁹: ⁊ ex terre nis dico iura ipsa monarchie sup oēs terrenos eē apud eterne vite clauigerū: ⁊ pri⁹ fuisse in dei filiū redēptorē: et de ipso in petrū ⁊ ceteros successores. Et h̄ non huma na: nō terrena: sed potius celestis ⁊ diuina debꝫ dici mo narchia: cū ex hoc dicatur pōtifex quasi pontē ad aliam vitam faciēs. in quo exigit' nō potētatus: sed virtus. nō superbia: sed humilitas. nō auri cōgesta pecunia: sed dei et p̄ximi ↄgesta dilectio. q̄ morū īntegritas custodit' ⁊ sal uatoris p̄cepta seruāt'. sub h̄ p̄ncipatu ē cesar pōtifici vt fili⁹ ⁊ inferior: et vt vnus ex ouib⁹ greg' dn̄ici petro com missi ⁊ ceteri fideles: vel etiā infideles. Nam oēs hoīes trent sunt de ouib⁹ xp̄i p occasionē: lꝫ nō oēs sint d̄ ouili eccl'ie: vt no. Inno. ex̄ de vo. ⁊ vo. redē. c. qō sup his. hic est q̄ s̄m ipm̄ Inno. si gētilis qui nō haberet nisi legē na ture ↄtra illā faceret posset a papa puniri: Idē in iudeis si cōtra eoꝝ leges venirent: nō obstante q̄ ad papam nō spectat iudicare de his que foris sunt. xj. q. j. nulli. q: il lud intelligit' excōmunicādo vel compellēdo ad fidē: in qua sola dei gr̄a vocari debēt. xlv. di. de iudeis. Est ergo papa diuin⁹ monarcha: qui omnib⁹ inferioribus preest alaꝝ respectu ⁊ directionis earū ad eternā vitā querēdā. Si vō ↄsideres directiuū aliud quo rōne mortalitatis di rigimur ad beatitudinē assequendā transitorie vite pre sentis. quā demū consequimur p p̄tēres tpales cōpescētes a vitijs genus humanū ⁊ vniciuq̄ꝫ s̄m iusticiā distribuē tes: vitiaq̄ꝫ seuerissime vindicantes: ⁊ dn̄ia p̄ticularia le gibus seculi inter priuatos distinguētes: nos sic in pace et trāquillitate seruando: mensurādo nos cū p̄udentia q̄ est recta ratio agibiliū ⁊ actiue laudabili vite nos s̄m prudētie precepta subijciētia. Profecto iura hec soli ro mano cesari felicissimo augusto dico cōpetē qui ī terre nis his administratiōib⁹ ⁊ secularib⁹ dominus p̄tātib⁹ ac coertiōib⁹ est omnib⁹ superior ⁊ suprem⁹ monarcha. pro quib⁹ quicūq̄ꝫ sint humani generis: etiā sūmus pon tifex qui diuinā habet monarchiā ꝫ nō mundanā. sed se cularia dn̄ia nō coertiones ab ipso cesare dependere no scitur. vn̄ merito cesar omnes delinquētes potest puni re: etiā si ei de facto nō pareant. et oēs etiaꝫ gentiles ⁊ iu dei sub ipso sunt. C. de iude. l. iudei. ⁊ no. j. di. iure q̄ritū. et de elec. c. venerabilem. in glo. que incipit. i germanos Estq̄ꝫ terrenoꝝ corruptibiliū omniū p̄nceps. a nullo nisi a deo immediate dependens: p mediū tn̄ romani ppl'i q̄

tanq̃ dei minister ⁊ instrumentũ ei9 iurisditionẽ omnẽ in ipm trãstulit ⁊ imperiũ habet.insti.de iure na.§.sz qz quod pncipi.C.de veteri iur.enucle.l.j.§.cũ eni.⁊ no.de renũ.c.j.qm verissima ẽ hec ipsa cõclusio:qz bonũ vltimũ hois inquantũ homo fit opatio soliũ intellectus practici absq̃ cõsideratione operationũ intellectus speculatiui: hi quatenus homo in vlteriorẽ finẽ intẽderet ,put de imor talitate participat:nõ esset solus intellectus finis vltim9 etiã ipse practicus:sed speculatiu9:cui9 speculatiui dire eo ptinet ad pontificẽ. Sed sicut recta speculatio impe ditur p administratões tẽporaliũ:quod figuratũ fuit in maria magdalena ⁊ martha:vt i euãge9. Martha mar tha solicita es.⁊ õ renũ.c.nisi cũ pridẽ:ita papale officiũ turbaret assumẽdo administrationẽ tpaliũ vniuersam. quemadmodũ eni intellect9 speculatiu9 nõ assumit:nec rebz assumere officiũ intellectus practici cũ bene specu lare intẽdit:qz sic desineret esse speculatiu9.ita papa nõ debet nec potest assumere officiuz pncipis impatoris:qz desineret esse papa.Et q̃uis si deuiet princeps a sua recta administratiõe:possit a põtifice emẽdari:hoc nõ arguit tñ põtificẽ hre vel hre posse tẽporaliũ admĩstratõez vni uersam:quẽadmodũ eni iudex emendat male gesta sub ditoꝝ.nec tñ habet dominiũ vel administrationẽ bono rũ ipsoꝝ:nec eoꝝ exercitia.sic põtifex ipe facit.loquor qz emẽdat in impedientib9 finẽ ipsius pontificis.Et ex his confundũtur plima monita pmo facta.Et quia papa im perium tollere nõ potest:nec impatorẽ amouere:nisi qñ deuiaret a fide.pz qz impator ⁊ impiũ sb ipso nõ depen det:qz que nõ psũt ab hoie amoueri:a deo imediate sunt Hec igitur illa ⁊ uerũ ve:qui fundamẽta ecclie in mon tibus sancti:⁊ illa pter que nemo aliquod ponere potest quod est xps ihs veluti in sũmo angulari lapide solida ⁊ in arena tpaliũ fictis allegationib9 fundamẽto dispo nere queunt.aut extuantes in maternos cõcubitus sum mi põtificis qui pater est patrũ ad vsurpandũ vniuersũ tpale imperiũ conant violare assensum:⁊ petri naiculã tpaliũ tẽpestatib9 imergẽtes:ipsam fluctuare cõtinuo sa tagant.Sed o:vtinã solos ipsos papa pfidos subuerten tes in hoc romanũ imperiũ teneret auctores:qñ nimiũ cancerosus iste morbus inualuit.Nam hi alijs etiã plu rimis nostro cesari detrahẽtes subquẽtie aplis plurimis libertatis colore multos inscios misere ab ipso deuiare cõpellunt vere dei ordinationi ⁊ existẽtes:⁊ idolas ppe uoluptatis adorãtes:intantũ vt pauci itali in vera fidei soliditate sacro impio assistẽtes:inter quos paucos vsq̃ adeo cõnumerare nõ vereor.Conspicuũ meritis virum quidã anthoniũ vrbini ac mõtis feretri comitẽ:Cui ex gẽtibus ei9 virtutib9 letus adhereo:⁊ ei9 illustrẽ pgeniẽ comitis montis feretri que nunq̃ vipio more versa ẽ in uiscera genitricis que nec vt pecus languida gregez dñi rit:sua nunq̃ contagione maculauit. Sz semp adheret cesaree vnitati:que obres ⁊ psecutiones nõ modicas et damna maxima passa est:pro sacro romano augusto vi militer dimicando. Satisq̃ religiosissime cesar vt arbi tractor tua iura manifeste defendi imperiũ a deo.s.ime diate:nõ p vicarii ipsius alicui9 mediũ fore:⁊ inquantuz opus fuit nõ min9 aut ampli9. Nũc aũt ad alia ⁊ tibi et mũdo vtilia trãsitũ pparo.Et ista õ poritate sũme archi mãdrite:eiusq̃ ptãte discernere est ad pxie dicta q̃dã cõ nexa:seu cognata referre igit placet ⁊ de ipsi9 põtifici ⁊ tua ptãte paululũ enarrãt. Hec igit subseqnt disceptatõ supponat:Quis pferẽd9 vt maior sit sũm9 põtifex:an au gust9:⁊ q̃lit vn9 subalternat alti:⁊ q̃s forte int ipos linga tes iudiciũ interponat:⁊ vniuscuiusq̃ qual ptãs sit.

f Ubsanabunt et deridẽt sa cri romani im perij detractores vt arbitror dubia ante lata audẽtes me dicere hereticũ ⁊ insanũ ex eo quod in du biũ reuocẽ.quod est sanctis auctoritatib9 iam decretũ ⁊ amplissimis rõib9 roboratũ:ab ecclesiaq̃ decisũ.cũ dis dubius coꝝ q̃ scã decidit ecclesia:hereticus sit censend9 Sed ipsi poti9 arguẽdi sunt qui sanctarũ scripturaꝝ mẽ tẽ fm nudam tñ verboꝝ corticẽ intelligũt ratione atq̃ intentione ipsarũ ex glo.Que tamẽ non sunt iudaice ad lrãm cõsiderãde:sed fm mentẽ dei intelligẽde.q̃ vt,dul cide euitescãt ad ipsas explanãdas linguis mordacibus postpositis accedam9.Et ex quinq̃ aut alijs plurib9 sũ mi põtificis nõnulli supra cesarẽ maioritatẽ ostendant. Primũ nãq̃ ordinis ratõne:qñ põtifici ordo annexus est:principis aũt nullus est ordo:vt no.de elec.c.venera bilem.⁊.lxiij.di.valentinianus tñ igit cesaris est digni tas:sed nõ ordo:⁊ ideo pnceps nõ consecratur crismate sed tñ oleo delinit:vt in.c.j.de sa.vnc.quia cius non est prope cõsecratio:sed inũctio.vt nota.in.d.c.venerabilẽ. nec cõsecrationẽ prope vel ordinẽ habet. Itẽ ⁊ ordo ipe qui imprimit pape:fundatur in aĩa:qñ grã:sciẽtia:cara cter:⁊ ordo sacerdotal:signũ est aĩe. Imperial vero pote stas fundatur in corpore.C.de sacro san.eccle.l.sancim9 õ pem.⁊ remis.c.cũ infirmitas.xij.q.j.pcipim9.xxiij.q. iii.si habes.ita ordo sacerdotal est potior ⁊ maior pote state imperiali:presertim quia maioritas debet conside rari ratione ordinis:nõ dignitatis:vt no.in.c.ad suppli catione.de renũ. Itẽ cui9 subiectũ nobilius est:illius po testas ⁊ actus nobilior atq̃ maior. Et hec mistice figu rata fuere in pmi parẽtis genitis abel:⁊ caym.nã abel sa cerdotiũ figurauit:caym regnum.Abel pastor offerebat de pmo genitis gregis:ad cui9 respexit dñs oblationes. Sed ad caym munera dñs nõ ,pspexit:qñ agricola ter rena dño offerebat.Geñ.iiij.c. Ratione igitur ordinis ⁊ subiecti:potestas põtificalis maior:⁊ deo acceptibilior imperio reputat:cũ ipa primũ vacet administrationi di uinorũ:que q̃dẽ cesari minime sunt subiecta.xxiij.q.viij cuenior.⁊ ideo scriptũ ẽ:Que cesaris cesari:que dei deo Imperiũ võ in humanis meditat:vt in aut.quõ opor tet epi.in pn.⁊ hac de re sacratissim9 impator in.d.aut. quõ oportet epi.pmittit sacerdotiũ imperio:quia pores et maiores inferiorib9 pponũtur.C.de no.co.sal.l.vnica.post mediũ.⁊ de maio.⁊ obe.statuim9.⁊ i aut.de nõ alie.§.sum9.semp pmittit sacerdotiũ imperio:dñ ibidẽ dicit:nec multũ differũt ab alterutro sacerdotiũ ⁊ impe riũ:quasi velit qz cũ vtrũq̃ sit imediate a deo:vt in pn. dicte aut.quõ oportet epi.nõ tamẽ multũ differũt:nisi qz sacerdotiũ ,put meditatur in diuinis:maius ⁊ digni9 est imperio:quod vacat humanis:quoniã diuina tantũ humana pcellunt:quantũ anima corpori antefertur.de maio.⁊ obe.c.solite.⁊.c.illud intãtũ.vñ manifeste doce tur maioritas sũmi põtificatus:quia quãto quis melio ribus pcessit:tãto magis ipse maior:nobilior:⁊ honestior est.in aut.de defen.ciui.§.nos igitur.col.iij.Et ideo põ tifex tanq̃ suprem9 ⁊ omnib9 maior inquit:qz habz ple nitudinẽ potestatis:vt qui fi.sint le.c.p venerabilem.⁊ qz omnes debẽt duci eius autoritate põtificis:nõ proprio sensu.vt in.c.j.de consti.et ipse xpianissim9 imperator h ipsum videt asserere:dũ dicit:qz leges nõ dedignant sa cros canones imitari.i aut.vt eccle.aꝑ.prop.epi.§.si võ et de mona.i fi.Et alibi dicit etiã qz pacomnib9 vult seq̃ sacras reglas.i aut.quõ oportet epi.§.j.⁊ vt cle.aꝑ.pp. epi.Et his de causis arbitror:qz imperator filiũ se dicat ecclesie atq̃ pape.xxiij.q.viij.cõuenior.⁊.C.de sum.tri. epl'a victor.⁊.xcvj.di.quis dubitet.⁊.c.si imperator. Et ecclesia mater imperij dicit:in aut.vt determi.sit nucle. §.j.vt se inferiorẽ pontifici recognoscat:quemadmodũ fili9 inferior est parẽti.Et quib9 cũ ratione ordinis pon tifici annexũ:sed nõ principi propter quẽ ordinẽ pferen

dus est habēs nō habēti. ⁊ ideo episcopꝰ preferṫ p̄sbi-
tero. ⁊ presbiť diacono. lxxix. di. ⁊ hec. i fi. xxiij. di. a sub
diacono. ⁊ c. legimus. cū rōne subiecti vtriusqꝫ ꝙ sit no-
bilius subiectū sūmi pōtificis. tam etiā rōne ꝓfectionis
ipsius cesaris profitētis ꝙ vult sacros canones imitari: ⁊
filiꝰ esse pape: manifeste colligiť supioritas atqꝫ maiori-
tas sūmi pōtificis supra cesarē. Secūdo ratione cōsecra-
tionis: maioritas ⁊ supioritas palam fit. quoniā pōtifex
et episcopꝰ capite inūguntť crismate: sed nō princeps qui
oleo tm̄ in brachijs ⁊ armis inūgitur: nō in capite. de sa.
vnc. c. j. vt detur intellectus ꝙ sacerdos ipse ē caput: ⁊ in
eo representatť xp̄i ꝑsona: qui caput ē ecclesie sue sancte.
et ideo pōtifex vicariꝰ solus ē vnicus ihū xp̄i: vt in. d. c. j
Et eiꝰ vices gerit in terris. de transla. c. quāto. ⁊ vt eccle.
benefi. c. vt nostrū. ⁊ in terris dicitur habere celeste arbi-
triū. C. de sum. tri. l. j. sicut ergo in supernis est solus deꝰ
ita in terris vnicus dei vicarius: qui omnibꝰ preest: ⁊ iu-
dicet: ⁊ a nemine iudicetur. xxiij. q. v. hec imago. ⁊ ipse fit
quē xp̄s in sanguine suo fecit pōtificē: regē: ⁊ sacerdotē:
d. c. j. ⁊ satis supra in argumētis p̄me questionis p̄dicta de-
duxi atqꝫ p̄misi. Ex his concluditur ꝙ in capite pontifex
delinitus dei vicarius cunctis preest. Et omnis etiam ce-
sar sibi subditi sunt.

r Atione sue amplissime ꝑtātis proba-
tur: vt tertio ipsius pontifi-
cis superioritas ⁊ maioritas vltra cesarē. Nā
imperator spirituali potestati subiacet: ⁊ ab
eo creditur nō solū in terra: sed etiā in celis posse ligari
et solui. xcvi. di. quis dubitet. Nā petro cōcessa fuit vni-
uersalis potestas homines ligādi atqꝫ soluēdi: nemine
excepto. xxiiij. q. i. l. si petrus. ⁊ c. quodcūqꝫ. Et omnes iu-
dicibus spiritualibꝰ sunt subiecti. de peni. ⁊ remis. Ois
vtriusqꝫ sexꝰ: omnesqꝫ p̄ncipes: decet suis episcopis obe-
dire. de maio. ⁊ obe. c. oēs. ⁊ c. illud. Et ideo pontifex al-
loquitur imperatorē inquiendo: Noueris ex ipsorū epi-
scoporū te dependere iudicio: nō illos ad tuam posse re-
digi volūtatē: vt in. c. si imperator. xcvj. di. in fi. dicit: Im-
peratores xp̄iani subdere debent executiones suas eccle-
siasticis p̄sulibꝰ: nō preferri: Quare nōnulli pōtifices ali-
quos impatores anathematisauerūt. Innocētius etiā pa-
pa archadum imperatorē excōmunicauit: qui consense-
rat ꝙ iohānes crisostomꝰ a sua sede pelleretur: ⁊ sanctus
ambrosius: lʒ nō vniuersalis ecclesie episcopꝰ theodosiū
magnū impatorē a fidelium cōmunione seclusit. xcvj. di.
duo sunt. vñ maioritas pontificum designatur: quoniā
maior est ille qui male dicit ꝙ cui maledicitur: ⁊ ille ꝙ
bene dicit ꝙ cui benedicitur. xxiiij. q. i. §. si aūt. ⁊ xxi. di.
deniqꝫ. ⁊ ca. Nunc autē. Et ideo melchisedech sacerdos
benedixit abrahe patriarche: vt maior. Ad Hebr. vij. Et
ipse abraham patriarcha qui interpretať pater celestis vł
excelsus: munera obtulit melchisedech sacerdoti tanꝙ
maiori. Geñ. xiiij. c. Obtulit enī ipsi panē ⁊ vinū. Et pro-
pterea ēt valētinianus ipator suffraganeis mediolaneñ.
ecclesie dixisse legitur: Talem in pontificē eligite: cui et
nos qui gubernamꝰ impiū sincere nostra capita submit-
tamus. ō iudi. c. nouit. Lex enī xp̄i imperatores sacerdo-
tali subijcit potestati. Jo. j. c. ⁊ Math. vj. Dedit enī deꝰ
sacerdotibus principatū multo perfectiorē principatibꝰ
imperij. x. di. suscipite. Quia incongruū videtur ꝙ spi-
ritus cedat carni: aut ꝙ a terrenis: celestia spiritualia su-
perētur. Et his forte de causis recipit imperator a ponti-
fice approbationē: persone vnctionē: ⁊ coronatōez: ⁊ ca-
put ipsi submittit. de iur. iur. cle. romani. ⁊ de elec. vene-
rabilem. Ex quibus videtur confirmari: siue a papa con-
firmationē excipere. Nec hec propria cōfirmatio est: vt
no. Inno. de re. iudi. cū bertoldus. in. v. memorato. his
etiam autoritatibus ⁊ iuribꝰ credo: ꝙ interdū pontifex
imperatorē deponat. de re. iudi. ad apostolice. li. vj. ⁊ de
re. iudi. cle. pastoralis. ⁊ imperiū de gēte in gentē trāsfe-
rat: vt de grecis in germanos. de elec. venerabilem. Et re-
ges etiā deponat ⁊ corripiat. xv. q. vi. alius. ⁊ probatur.
qui fi. sint legi. per venerabilē. dū tex. dicit: Nescitis ꝙ
angelos iudicabitis. et per consequēs magis principes.
Hoc etiā de samuele patet: qui saul regē cōstituit. Et ad
ipsum ioadas fecit: qui natalia tūc in iudea regnāte mā-
dauit ab exercitu occidi. Ipsa tamē spiritualis potestas
supma est: ⁊ a nemine iudicatur. ix. q. iij. nemo. ⁊ c. alio-
rum. ⁊ j. ad Corinth. ij. excepta causa heresis. xl. di. si pa-
pa. Et ideo suis legibus imperator nō derogat canones
x. di. l. imperatoris. quoniā non est ipse supra legem dei
sed subtus: nec de ecclesijs aut personis ecclesiasticis po-
test ipse disponē. xcvij. di. bene quidē. Quia vtentes pri-
uilegio clericali nō possunt alicui laico personaliter sub-
esse. de fo. compe. si diligēti. Cū igitur ex predictis appa-
reat principes subditos fore pōtificibus: ⁊ ab ipsis bene-
dictiones ⁊ maledictiones excipere: ⁊ iudicari a presuli-
bus suis: ⁊ ab imperio amoueri. patet ꝙ tanꝙ inferiores
ipsis presulibus sunt censendi atqꝫ ponēdi. Ex preroga-
tiua antiquitatis maioritas sūmi pōtificis designatur.
Nam antiquitati decreta sanctorū patrū sanxerunt reue-
rentiam exibendam: vt in. c. quanto. de transla. epi. ff. de
iur. iur. l. semp. ⁊ l. j. ff. de albo. scri. lxxv. di. ordinatiōes.
sed sacerdotiū est antiquiꝰ impio: quoniā melchisedech
qui fuit sacerdos preterit scriptā legē quingētis fore an-
nis. Exo. xxviij. c. i fi. no. de consti. c. translato. lʒ sacerdo-
tium leuiticū vna cū ipsa lege ortū habuerit: vt no. in. d.
c. translato. Et sic vtrūqꝫ sacerdotiū melchisedech ⁊ leui-
ticū p̄cessit romanū imperiū. Et demū ipm leuiticū fuit
translatum de aaron in xp̄m qui fuit de tribu iuda: ⁊ de
xp̄o in petrū: vt hoc habeť in. d. c. trāslato. ⁊ sic subroga-
tus debere sapere naturā eius: in cuiꝰ locū subrogať. l. si
eū. §. qui iniuriarū. ff. si quis cau. l. i. §. similiqꝫ modo. C.
de bo. que libe. vt quemadmodū sacerdotium melchise-
dech ⁊ leuiticū antiquitate ⁊ propť eaʒ preterit romanū
imperiū: ita xp̄i sacerdotiū ⁊ petri debet precedere: etiaʒ
si post inchoatū romanū imperiū initium habuerit. imo
plus s̄m aliquos dici possz: ꝙ etiā petri sacerdotiū anti-
quius est romano imperio. Nam ꝙuis tempore xp̄i im-
perator receperit iurisditionē a romano populo: vt. l. ij.
ff. de ori. iuri. ⁊ insti. de iure na. §. sed quid principi. illa
talis potestas abusiua potestas fuit: quoniā ius cōcedē-
di legem erat per prius in sacerdotio etiam illo tēpore:
vt no. in. d. c. translato. quod loquitur indiffinite de po-
testate legis cōcedende: vt esset in sacerdotio: ⁊ vt etiam
in laicos sacerdotibus talis potestas cōpeteret. vñ ex ta-
li translatione iurisditionis in principē non habuisset:
vel habuit princeps potestatē legis concedende. nisi sua
potestas fuisset per ecclesiam: postea quo ad exercitium
in laicos confirmata. volunt enī isti ꝙ princeps nullam
de se iurisditionē habeat: nisi a pōtifice vel ecclesia. dicē-
tes habitu salti omnē iurisditionē: ⁊ vtrūqꝫ gladiū apud
xp̄m ⁊ petrū fuisse: ⁊ sic nō apud alios: cū apud duos in
solidū esse nō possit. Et pro ista sententia sunt omnia illa
argumēta que in p̄ma q̄stione ꝑ p̄ma pte deduxi. q̄ nūc
ne bis idē replicē pretermittā: nisi ꝙ si hec est sententia
vera: sequitur ꝙ pro sua iurisditiōe imperiū reciperet cau-
sam autorisabilem ab ecclesia: ⁊ sic imperio circa ipsam
iurisditiōeʒ antiquior esset ecclesia: cū impossibile sit in
esse precedere queqꝫ suam causam vł autoritatē siue cau-
se. l. obligari. ff. de auto. tuto. Et ad hec facit: quia in vete-
ri testamēto per sacerdotes ordinata ē regalis potestas
regiminis. viij. di. c. fi. ⁊ Exo. x. ⁊ dixi in p̄mis confirma-
tionibus p̄me q̄stionis. vñ maior esset papa qui prebet
autoritatē ꝙ cui prestatur autoritas. Sicqꝫ iam ratione

antiquitas: cū sacerdotiū antiquius sit imperio q̄ʒ ratione autoritatis cū ecclesia statuat fm eos iurisdictionē. patet autoritas pontificis supra cesarem.

p **Robatur** hec pape maioritas ratione obiecti ⁊ finis: secundū quē potentia utriusqʒ pontificis ⁊ cesaris ordinatur. Nam obiectū pape: est reformatio animarū: ⁊ ideo ipsi earū cura cōmissa est: que est ars artium. Item eius potentia est in eternā vitam directiua: que est fruitio dei ⁊ eius visio. talis autē fruitio est sine cōparatione nobilior felicitate mūdi corruptibilis ⁊ transitorij: Temporalis vero cesaris potestas ad reformationem exteriorū. Et sicut anima est principiū motus: ita spiritualis administratio in animarū cōpositione disposita est primū principiū motus: ⁊ tēporalem potestatē precellit tanqʒ prima. Itē ratione finis ostenditur pōtificis suprema potestas: quoniā ipsa ordinatur ad eternā vitam querendā: ⁊ ad virtutes theologicas ordinādas: fidem: spem: ⁊ caritatē. Et ideo vicarius sūmi dei habet peccatorū remissionē: ⁊ gratie impetrationē: cū habeat claues ligādi ⁊ soluēdi. Humana vero principis potētia est ad finē beatitudinis ꝯsequende mūdi huius transitorij: vt dixi supra in confirmatorijs p̄me partis. ⁊ ipsa videt̄ ordinari in vlteriorē finē: videlicʒ ad finē potestatis papalis: vt ibi dixi. Et sic melior est potestas papalis imperiali: quia finis est melior ⁊ maior eorū que sunt ad finem: vt late supra in p̄ma questione deduxi in confirmationibus p̄mis: que omnia possent hic iterū replicari. Maioritas etiā ipsa probatur. quia in subordinatis agentibus ille est maior ⁊ nobilior qui ē propinquior fini: quoniā plus participat de ratione finis. Et ideo melior est minera argēti propter appropinquare magis auro: q̄ʒ alie minere metallorū: Sic est sūmus pōtifex: qui magis appropinquat xp̄o ih̄u ⁊ deo nostro: cui successit vicarius spiritualiū ad contemplandū deū: ⁊ mūdialia relinquenda. Hinc forte est q̄ imperator soluat decimas suis episcopis: vñ maioritas cōprehenditur: de censi. c. ij. quia caro peccata obnoxia decimata est: xp̄s autē solus de lumbis abrahe exiens fm carnē in abraham decimatus non est quia nō fuit caro xp̄i vl' anima peccato ade submissa. de conse. di. iiij. c. sed adhuc queritur. de bap. c. maiores. §. sed adhuc. ⁊ Aug⁹. sup Gen̄. xxiiij. c. Et ideo inquit Apostolus: Si nos vobis spiritualia seminam⁹: nō magnū si nos carnalia vr̄a metamus: quasi velit q̄ decime a quocūqʒ pontifici exsoluantur. Ex quibus tūc ratione obiecti ⁊ finis: tū quia magis appropinquat pōtifex fini: ⁊ q̄r vt maiori decime ipsi soluunt̄ patet pōtifices antecellentie p̄cedere cesarem augustū.

v **Ltra hanc** sententiā confirmare vidētur plures autoritates canonice ⁊ sanctorū patrū. Nam de ma. ⁊ obe. c. solite. scriptū cōperitur q̄ q̄ differentia est inter solem ⁊ lunam: illa est inter sacerdotiū et impiū. quare patet q̄ sexies milies ⁊ quadragesiesquatuor: ⁊ insuper eius medietatē est maior potestas papalis imperiali: q̄r tanto maior est sol luna: vt inquit P̄tholomeus in. v. li. almagisti propositione. xviij. Et alibi dicitur q̄ aurū nō tam preciosi⁹ sit plumbo: quoniā regia potestate sit altior ordo sacerdotalis. xcvj. di. c. duo sunt. Hec etiā maioritas insinuatur. nā sicut filius dei est contra naturam conceptus ⁊ incarnatus: ⁊ natus ex virgine ipsa in momēto concipiēte deū verū: ⁊ hominē verum: sic est iurisditio quā reliquit petro ⁊ successoribus. nam est contra naturā iurisditionis: quia si incidat spiritualis causa in foro seculari: de illa nō cognoscit secularis iudex. sed causa ipsa incidens reuertitur ad spiritualem iudicem: vt̄ de ordi. cogni. c. tuam. p quod. c. confunditur sententia Bar. quā posuit in. l. ticia. so ma. dicendo q̄ si de matrimonij cā est dissensio inter alios q̄ʒ cōiugales: vel etiam vno de coniugaliū de matrimonio litigāte cū tertio nō ꝯiuge: q̄ de hoc cognoscit incidenter laicus iudex. Sed ego credo in cā matrimonij q̄ quomodocūqʒ de illa sit etiam incidenter questio siue sit questio facti siue sit questio iuris siue inter ꝯiugales: vel tertiū q̄ de illa nō cognoscit secularis iudex etiā incidenter. tex. est in d. c. tuam. ⁊ in. c. lator. qui fi. sint le. Et hoc est cōtra naturam iurisditionis: quia iudex qui ordinarie alias nō habet de causa cognitionē: tamen de illa cognoscit si incidit coram eo. tex. est in. l. quotiens. C. de iudi. Sed hoc nō habet locū in causa spirituali. quoniā de ipsa etiā incidenter iudex laicus nō cognoscit: quia sicut dei filius contra naturā product⁹ est: ita ⁊ hec iurisditio spiritualis fm Host. Ex quibus cōcluditur pōtificalem potestatem precedere imperialē: ⁊ imperiali maiorē esse. Possent ad hanc sententiā roborandā adduci omnia iura q̄ in p̄mis p̄me questionis deduxi: sed hic prolixitatē euitando dimitto.

c **Ontraria** tū videtur aliorū sententia: q̄ īpator supra pōtificē sit: nō subtus: q̄m legit̄ sacerdotiū iam fuisse p reges cōstitutū. Nam dauid rex qui cultū diuinū plurimū ampliauit: sacerdotes prefecit. Et salomon rex statuit sadoch sacerdotē. j. Re. ij. Itē principis maioritas probatur. xxiij. q. fi. tributū. Nā pontifex et clerici soluūt tributū cesari. Inquit enī beat⁹ Ambro. Si xp̄us censum soluit: tu quis tantus es: qui putas nō esse soluendū. xj. q. j. magnū. ⁊ c. si tributū. Si soluūt tributū: ideo sunt inferiores: quia est subiectionis signum de censi. c. ij. ad hoc tex. in. l. fi. C. de legi. vbi dicit̄: Quid sanctius: quid maius potestate impiali. Et ideo dicūt iura q̄ omnis anima debet esse subiecta sublimioribus ⁊ ex eo q̄ generaliter dicit: omnis: cōplectitur etiā summū pontificem ⁊ alios omnes. xj. q. j. magnū. de maio. ⁊ obe. c. solite. in fi. no. in cle. j. de iur. iur. in glo. in. v. cuiqʒ. Et hac dere forsan tolleratū est quod contingit tempore henrici imperatoris. Nam in cronicis legitur: q̄ benedictus papa qui successit stephano: a pōtificatu eiectus est et factus est papa iohannes sabien̄. episcop⁹: cui impositū fuit nomē siluester: ⁊ ipse pecunia p̄motus est. Et hic demū eiectus fuit: ⁊ benedictus restitutus: ⁊ iterū idem benedictus eiectus: ⁊ pōtificatus traditus est iohāni archipresbitero ante portam latinam: cui impositum fuit nomen Gregorius. Et hic etiam ab henrico imperatore depositus: ⁊ est vltra montes translatus. Hec refert glo. xxiij. di. in. c. in noīe dn̄i. si igit̄ impator deponit pōtificem: ergo maior est eo. Quia inferior vel par: nō habʒ in supiorē vel parē imperiū. l. nam magistratus. ff. de arbi. et de maio. ⁊ obe. cū inferior. Hoc idē interuenisse ⁊ iterū legit̄. Nā cū iohānes duodecim⁹ papa esset venator et totus lubricus adeo q̄ meritrices publice retineret: ⁊ nōnulli cardinaliū scripsissent ottoni impatori ⁊ p̄ncipi saxonū vt scandalo compatiēs ecclie sancte dei absqʒ induciis romam peteret: ⁊ caute claui debitā p̄uisionē impenderet. Et ex his pōtifex indignatus iohāni diacono cardinali tanqʒ facti hui⁹ cōciliario nasum fecisset abscidi. ⁊ alteri iohanni subdiacono q̄ lr̄as scripsit: manū amputari fecisset tandē monitus ab imperatore prefato et electoribus imperij vt se corrigeret: nō correctus a papatu eiect⁹ ē ⁊ voto cōi leo papa pōtifex cōstitutus extitit: q̄ vere pōtifex in aplatu successit: ⁊ ei⁹ gesta semp̄ vniuersalis cōprobauit ecclia. q̄re dici nō pōt q̄ tal' iohānis depositio fuit erronea vel de facto: quia vniuersalis ecclia leonis facta minime approbassʒ cū nō fuisset aplic⁹: sed apostaticus. quod tū minime verū est: q̄r pro scō viro et

apliconſo q̄ pōtifice ipm leonē approbauit eccleſia de
tuū ſequens. Si igitur imperator otto papam depoſuit
ergo iudex eius ⁊ maior ipo fuit rōnibus antedictis.

q Uod iuriſdictionē habeat ceſar ſupra pōtificē ⁊ in ipz ⁊ maior eo ſic do
ceť nō ē ptās vel iuriſdictio maior pōtificis
nec ē ipe maior aut magis exēptus a iuriſdi-
ctōe pncipis q̄ fuerit ipe xp̄s. nā vicari⁹ nō ē maior illo
cui⁹ vicarius ē. Sʒ xp̄s iqntū fuit hō mortalis ipi pncipi
iferior viſus eſt cū eidē cēſū ſoluit. xi. q. i. magnū q̄ ē vt
pluries dixi ſubiectōis ſignū de cenſi. c. ii. ac etiā eius iu
riſdictioni ſubdit⁹ extitit. Et iō corā pilato ceſaris preſi
de ipe xp̄s inquit. nō haberes ptātem aduerſus me vllā
niſi tibi datū eſſet deſuper, pp̄terea qui me tradidit tibi
maius peccatū habet. Jo. xviii. c. Ex qbus vbis colligiť
q̄ pilatus ceſaris tiberii preſes habuit ſupra xp̄um iuri
ſdictōeʒ coactiuā nā de ipa ptāte xp̄us loquebať qr vba
hec ihesu xp̄i fuerūt reſpōſiua vbis pilati qui pante dixe
rat. Neſcitis qr ptātē habeo crucifigere te. cui tūc rñdit
ihs nō haberes ⁊c̄ ⁊ ſi habuit ptātē coactiuā in xp̄z for
ti⁹ debz habēi pōtificē: loquor de ptāte ordinata nō de
vſurpata qm̄ vſurpata ptās n̄ ē a deo cōcedēte q̄uis for
te pmittēte. nec d̄ vſurpata ptāte xp̄s loqbať: ſʒ de ordia
ta. iō dixit, pp̄terea q̄ me tradidit tibi maius peccatū hʒ:
qm̄ magis peccat qui innocentē occidendū tradit ordi-
narie poteſtati q̄ ipa poteſtas q̄ taliť occidat timore for
te maioris poteſtatis vt fecīſſe crediť ipe pilatus. ſed ſi
poteſtas pilati in xp̄m fuiſſet vſurpata qr ſi ius occupaſ-
ſet occidēdi xp̄m tūc maius fuiſſet pctm̄ eius vſurpātis
iuriſdictionē ⁊ occidētis xp̄m q̄ tradentiū ipm ſimplici
ter occidendū. qd̄ tamē xp̄s ibidē negat nā vult eſſe ma
ius pctm̄ tradentiū ipm occidendi. habuit ergo pilatus
coactiuā iuriſdictionē ⁊ ordinariaʒ ſupra xp̄m vt ſentit
theofilus ſup id Jo. iii. c. exponēs illud vbū xp̄i dū iquit
a temetipo dicis an alii tibi dixerūt de me. dicit. n. theo-
filus q̄ xp̄s hic voluit dicere ſi hoc ex te ipo loq̄ris oſtē
de ſigna ⁊ iudicia mee rebellionis: ſi ab aliis pcipiſti in-
quiſitionē fac ordinariā. Ex eo igiť q̄ hic doctor ſentit
q̄ fm̄ xp̄i verba pilatus debebat facere inquiſitionē or-
dinariam fateť q̄ etiā eēt pilati poteſtas ordinaria aliaſ
nō habuiſſet facultatē inquirendi. l. ii. §. ſi publico. ff. de
adul. cū ibi no. hoc etiā ſentit bernardus in epl'a deſtina
ta ad archiepm̄ ſenonēſem dū dicit. cū xp̄s romani preſi
dis poteſtatē ſuper ſe fateať. celitus ordinatā inquiā q̄
ſup ipm iuriſdictionē habuit coactiuā quā tam in eum
exercere iuſte minime potuit niſi xp̄s coraʒ eo legittime
quantū iudici cōſtare pōt fuiſſet cōuictus de crimine: ſʒ
quia conuictus nō fuit: ſʒ timore eū dānauit iniuſte: hac
de re ipe pilatus peccauit ⁊ morte eterne ſe tradidit: qui
eū ſi damnaſſet eū conuictū falſis etiā teſtibus nullū pec
catū omiſiſſet qr iudex exactitatis ⁊ pbatis dānans etiā
innocentē timore iuſticie nullū peccatū cōmittit. Ex qui
bus deduciť q̄ habuit pilat⁹ preſes ceſaris iuriſdictio-
nem ordinariam ⁊ coactiuā in xp̄m ⁊ p̄ ɔſequens impa
tor debet habere in pōtificē ⁊ ſucceſſores eius. hoc etiaʒ
patʒ qr ceſar habuit poteſtatē in paulū apoſtolū ad quē
ceſarē paulus tamq̄ ad ſupiorem appellauit ad quē ſi n̄
fuiſſet ſupior non appellaſſet qm̄ mentitus paulus fuiſ-
ſet quia ſic factis vt verbis mentimur. xxii. diſti. cauete.
quod de paulo dicere nephas ē. Si ergo fuit pnceps or
dinarius pauli. ergo ⁊ petri ⁊ p̄ cōſequens pontificis qr
omnes apoſtoli quantū ad hoc. an forent ſubiecti an nō
ceſaree ptāti fuerunt in pemminētia pares. Ex his inferri
videť pōtificē ſubiacē ceſaree ptāti ⁊ eo iferiorē exiſtē.

f Conu vt ora cōcludā ⁊ latrātiū liguas cōpeſcā op⁹ ē. Et iō p̄ cōcluſiōes
q̄ veritatē ſentiā infra ſubiciā. Et ſi q̄dē cōſi-

derem⁹ pōtificē, put ſāctitas ei⁹ pemminet ſpūalib⁹ ⁊ di-
uinis ⁊ q̄liť, p ipis admiſtrādis cūctos debet habere pō
tifices ſubditos ⁊ ſubmiſſos tūc firmiter habeo ceſareʒ
ab ipo depēdere vt fili⁹ ⁊ inferior ⁊ vt vna ex ouib⁹ do-
minicis in dn̄o ⁊ iubernatōe petro cōmiſſa ⁊ adeo infe
riorē ⁊ ſubditū exiſtē vt occaſione pdictoꝝ poſſit nō ſo-
lum a ſūmo pontifice. ſʒ a quolibet ſuo epo anathemati
zari ⁊ corrigi ⁊ p̄ papā ſi op⁹ ē ab iperio āmoueri: nā pec
cādo pōt a papa cōpeſci ⁊ ad penitētiā reuocari d̄ iudi.
c. nouit. xxii. q. i. c. pdicandū. vi. q. i. c. illis. Et his occaſio
nib⁹ dr̄ eē pnceps fili⁹ ſūmi pōtificis ⁊ ei ſubdit⁹ inferi
or atq̄ minor. Et ē talis minoritas ⁊ grad⁹ inferior non
p̄ modū ſimplicis eēntie. i. ex eo q̄ maiorem habebat di
gnitatē pōtifex q̄ auguſt⁹ ſic eſt maior ordo ſacerdotaľ
diacono: ſʒ p̄ modū cui⁹ dā pncipat⁹ nālis ſub quo pnci
patū ſit ceſar. ipe vero pontifex, p ipis ſpūalib⁹ ē vnicus
monarcha diuin⁹ q̄ oībus pſit ⁊ a nemine iudiceť tpalr
vel ſpūaľr adeo vt nec etiā, p terrenis exteriorib⁹ pncipi
aut alteri pſona ei⁹ poſſit eē obnoxia vľ ſubiecta ⁊ iō pō
tificis pſona, put obligari q̄reť pſonaliť nulli mortaliū
eſt ſubmiſſa iudicio: niſi, p hereſi. xl. di. ſi papa: quo caſu
ē iudex cōcilium talis cāe. xix. di. anaſtaſius. vel ipe ſi vult
ſue cauſe. xxi. di. nūc aūt. pferť tū ſentētia cōcilii hoc ca-
ſu: ſentētie pape. xv. di. c. ſic̄ ſancti in fi. ⁊ ibi glo. ⁊ tūc in
hereſi caſu iſto maior eſt pnceps tali pōtifice qr ſi hereti
cus ē pōtifex minor ē quolibʒ catholico. xxiiii. q. i. acati
us. Et idē credo q̄ ſi nō ē apoſtolic⁹ ſʒ apoſtatic⁹ ⁊ p̄ vim
vel dolo intruſ⁹. Nā tūc nō eſt pōtifex ſed inferior pnci
pe: ſʒ pōt āmoueri. ⁊ ſic procedunt depoſitiones facte de
Johāne. xii. qr facte fuerūt pcedētib⁹ monitōib⁹ euāge-
licis que h̄ caſu etiā pōtifici fieri poſſūt q̄ ſi eſt ſuſpectus
de hereſi vel peccator notori⁹ ſcādaliʒās ecclīam ⁊ pub-
licis etiā monitōib⁹ vn̄ ipe pſiſtēte i ſua obſtinatōe he-
reſis vel peccati ſcādaliſantis ecclīam iuſte debuit ⁊ po
tuit deponi. ⁊ his de cauſis tpibus meis depoſuit ſactū
cōſtācienſ conciliū. Jo. xxiii. ⁊ bn̄dictū. xiii. ſʒ ipoꝝ vn⁹
foret antipapa. nouerat. n. ipoꝝ q̄libʒ ⁊ iurauerant renū
ciare papatui, ppť tollere ſciſma de eccl'ia ſancta dei qd̄
inueteratū extiterat āīs pene. xl. vel pluribus ⁊ demuʒ
ipoꝝ q̄liber erat voti fractor ⁊ iuramēti pvaricator ⁊ fi-
ctionib⁹ talē ſanctā vnionē, peraſtinabāt gaudētes q̄li-
bet in ſua pte ſciſſa bonis ecclīe. Nā iohāni ⁊ pdeceſſo-
rib⁹ eius adherebāt romanoꝝ tunc rex ⁊ germeana tota
cū electoribus imperii ⁊ italia ⁊ rex anglie cū ybernis ⁊
rex polonie vngaria ⁊ illiritū. Bn̄dicto aūt adherebant
tota gallia ⁊ oēs reges hiſpanie ⁊ cū vno coꝝ arogon̄ re
ge erāt plīme maritime inſule ternatria maioricaꝝ ⁊ mio
ricaꝝ iſule atq̄ corſica ⁊ rex ſcotoꝝ ſicq̄ fuit tpe ottonis.
Nā ille Johānes. xii. fuit depoſit⁹ a cōcilio i quo adfuit
impator otto ſicuti ⁊ cōſtācienſi cōcilio etiā fuit. Sere
niſſim⁹ nr̄ monarcha Sigiſmūd⁹ q̄ tū Johanē. xii. n̄ de
poſuit ſʒ deponētib⁹ cōſenſū pſtiterit ⁊ cā ſubſtulēdi tā
ti ſacrilegii ⁊ i veteratū ſciſma fuerit ſiľr credēdū ē, peeſ
ſū fuiſſe tpe illi⁹ iohānis pſbiteri aſi portā latinā. cui fu
it cognomē gregorii qr ſi ab hērico vltra mōtes detruſ⁹
fuit hoc factū fuerit mediate concilio vel ſi ab ipo henri
co ſolū factū extitit ad ipm, peeſſerit qr ille archipſbiter
erat notori⁹ antipapa apoſtatic⁹ ⁊ intruſ⁹ ſcandalizator
q̄ ſciſmatic⁹ vn̄ iuſte a ſolo pncipe potuit captiuari. Si
igiť ē pōtifex catholicus nullius iudicio aut imperio ē
penitus ſubmiſſus niſi ſe ſponte ſubiciat alterius pote-
ſtati quia per talem ſubmiſſioneʒ ſubiectus eſt. ii. q. vii.
c. nos ſi incōpetenter. ⁊ talis fuit ſubmiſſio xp̄i apud pi-
latum ipſe enim xp̄s ratione ſue innocentie ⁊ poteſtatis
in omni regno liber erat. eadeʒ etiā fuit ſubmiſſio pauli
cum ceſarem appellauit. Quoniā voluntaria ⁊ ſponta-
nea fuit: male igitur argumentant qui ex his pontificeʒ

cesari subditū dicāt. Nec etiā ē pōtificis psona subiecta
principi tpaliū rōne τ ab ipso iudicāda etiā qs a pncipe
recognoscat: lȝ res ip se bene possint etiā apud pōtificem
existētes eē subnoxie. τ lȝ xps soluerit tributū: nō subie
ctionis rōne ex eo φ xpi psona fuerit cesari obligata aut
inferior: sed fuit solutio talis ex caritate: vt exigētes nō
scandalisarētur. xxviij. q. j. c. iam tunc. vbi sunt talia verba
Augustini ad Polentiū. vel ideo soluit q2 p exteriorib⁹
ecclia debet cesari tributū. psona tñ pōtific| vel alterius
clerici nō est pro pdictis sub aliquo iudice seculari sub-
iecta. de fo. cōpe. c. si diligēti. nisi esset causa feudi. quo ca
su laicus cognoscit de causis clerici: vel clericū astringit:
vt de fo. cōpe. verū.   Et lȝ quidā etiā ibi dixerint in cā
recōuentionis h' expeditū nō est: vt no. de iudi. ac si cleri
ci. Ex quib⁹ cōcluditur pontificē nulli penit⁹ fore subie
ctū inferiorē: siue minorē. Et pro administratiōe diuino
rū τ directōis aie cesarē τ cūctos habere submissos: τ ta
lis pōtific⁹ monarchia diuina nō humana: τ in ꝯtr. j. q.
et in fine ei⁹ vltio dixi: Ubi vo dubitam⁹ qs p admīstra
tione tpaliū actu vl' habitu cunctos mortales antecellat.
tunc dico φ cesar oib⁹ pest: q oēs iudicat: τ p ipsis a ne-
mine iudicat: nisi qten⁹ alteri se submittat. l. est receptū.
de iurisdi. om. iu. τ C. de offi. pcu. cesar. p totū. vl' nisi p
admistratiōe diuinoꝝ vel spūaliū tpalia ancillent: vel in
ꝯseqntiā veniūt. q. fi. sint le. c. lator. τ c. cāꝫ. Et ideo rōne
denegationis iusticie per cesarem facta: potest papa ad
se cesaris causas aduocare: vt in. c. ex tenore. in. c. lȝ ex su-
scepto. de fo. compe. de quo dic vt ibi dixi: τ infra in ca-
sibus reseruat| vel si nā sui cā est eccliastica rōne pac| vl'
iuramēti: vel si pponit ꝯtra impiū a psona miserabili
tunc papa impatori denūciat: nō dico φ ex his sol' depo
nat: q2 vt dixi cū impiū ab eo nō hēat: nō pōt de ipso ab
eo puari aut deponi: nisi in talib⁹ pctis: vel aliquo psiste
ret obstinat⁹ adeo φ heresis piculū vel suspitionē incur
rat: aut totū scādalisaret impiū: q2 tūc rōne heresis possꝫ
puari: vel declarari priuādus: sicut τ de pōtifice dixi. xl.
di. si papa. Estqꝫ mō cesar maior pōtifice p tpaliū admi
nistratione: τ hoc put maioritatē assumim⁹ p modū nā
lis pncipat⁹: q2 pncipalr τ propri⁹ ipsis tpalib⁹ pncipat
cesar qꝫ pōtifex: lȝ si qres an pōtifex eēt maior cesare etiā
respectu tpaliū p viā simplicis eētie: τ put cesar pfecto
min⁹ impio pfect⁹ sit. Et quemadmodū anes sunt nobi
liores τ pfectiores pisib⁹: tūc semp assererē pōtificē ma
iorē cesare. Ex quib⁹ ꝯcludit φ p admīstratione tpaliū
qten⁹ diuis τ spūalib⁹ reb⁹ ancillant: vel in cōsequentiā
veniūt: pōtifex maior est pncipe: q2 tūc tpalia sūt ad finē
qten⁹ p admīstratiōe spūaliū ancillant. lȝ vbi nō veniūt
vt pparamēta vl' instrumenta ad finē spūaliū: vt q2 ad fi
nē aliū mistrent: tūc ꝯcludo φ impator supm⁹ ē monar
cha pnceps τ iudex oib⁹ supior: q a nemine iudicet: nisi
alteri se spōte submittat.   Queādmodū eni intelligen
tia mouēs orbē lune: nō hȝ intelligenti a orbis sol' in ma
iorē p viā natural' pncipat⁹: lȝ tñ de⁹ oipotēs omniū in-
telligētiaꝝ celestiū sūm⁹ ē pnceps. xxviij. di. c. ad hec: ita
ptās impial' nō hȝ maiorē potestatē pōtificale p viā pn-
cipat⁹ nālis respectu ipsoꝝ tpaliū: lȝ respectu spūaliū: sic.
et p ipsis fili⁹ dꝫ eē pape. τ ideo tex. in. c. solite: dū dicit:
φ potestas papalis est maior impiali: quantum sol ma
ior ē luna. debꝫ intelligi de maioritate que est per viam
simplicis maior| pfectōis τ bonitat| put pncipat⁹ pape
magi pfect⁹ ē: sic intelligit. xcvi. di. c. duo sunt. dū dicit:
φ ista differūt vt aurū τ plumbū. sic etiaꝫ debet intelligi
qđ dē de maioritate rōne ordinis: vel ꝯsecratōis: aut an
tiqtat|: vel subiecti nobilior|: vel finis q melior sit. vel φ
papa magi pncipet de fine: q2 pdicta sūa intelligēda p mo
dū simplic| eētie gradus pfectior|: nō p modū nālis pn
cipatus: nec ē absonū vt diuersis respectib⁹ vn⁹ maior et
minor altero eē dicat. Nā archidiacon⁹ dr maior archi
psbitero rōne dignitat| vel officij: q tñ ipsi archipsbite
ro minor ē ipe archidiacon⁹ rōne ordinis: vt no. ij. q. vij.
c. qꝫqꝫ. τ ibi Archi. fac eadē cā τ qđ. c. qnt. Nō ē igit ab
sonū vt pro tpalib⁹ cesar aliqn sit maior pōtifice: q tñ oi
alio respectu ipsi noscit eē minor: silr rōne ordinis τ cō-
secratōis apli oēs fuere pares. tñ rōne admīstratōis oēs
petro fuere minores. vt no. j. di. i noue. Nō ob. qđ dr de
maioritate rōne ptāt|: q2 ptās nō est nisi τ i spūaliū τ di-
uinoꝝ: vt ante dixi. vñ ꝯclusio sit φ p viā natural' pncipa
tus in tpalib⁹ qten⁹ nō sunt ad finē spūaliū. pnceps cesar
oib⁹ pest τ maior ē: oēs iudicās: τ a nemine iudicat. lȝ p
viā simplic| essentie τ bonitat| τ pfectōis spūaliū ad tpa
lia pōtifex cesare maior sit. Nec nre sentētie aduersatur
si emuli nri dicant φ h' sit insana ꝯclusio. q2 videt asserē
diuisiꝫ cesarē a pōtifice rōne tpaliū: τ inferi⁹ ponē duo
pncipia: qđ eē videt hereticū: cū h' inferiora regulari de
beāt adīstar supioꝝ vt queādmodū supiora regūt vno
pncipio: silr τ inferiora regant. Nā obiectōib⁹ ist| τ plu
ribus alijs in. j. q. plenissime satisfeci: q h' ponē iam post
pono: vt plritates eūtē. Et ex pdict| infert ad secundū
qsitū qlit subalternet alteri. nā p spūalibus τ diuinis ce
sar est: vt dixi sub pōtifice. τ idē p tpalib⁹ put in ꝯseqnē
tiam veniūt vel ancillant spūalib⁹: p tpalib⁹ vo put nō
sunt ad finē spūaliū: pnceps nō subalternat pape: lȝ oib⁹
supior ē: quemadmodū eni artifex inferior architectori
subalternat in architectoria τ ꝯstructōe dom⁹: et in his
que sunt ad finē architectonie. lȝ nō in alijs: puta ad artē
eqstrē: sic impator subalternat pōtifici p spūalib⁹ vl' tpa
lib⁹ q sūt ad finē spūaliū: lȝ nō p tpalib⁹ q forte ad aliū fi
nē qꝫ spūaliū dirigant. Nam nō oia tpalia sunt ad finē
spūaliū. lȝ illa tantū qntū diuin⁹ cult⁹ nō deserat inopia
vt in. c. habebat dñs loculos. xij. q. ij. p tpalib⁹ igit spūa
libus nō deseruiētib⁹ cesar supm⁹ ē pnceps: Et alij sunt
ipo inferiores: etiā sūm⁹ pōtifex si pdict| se īmiscet. non
dico φ p ipsis psona pape iudicio pncipis subiaceat: lȝ ē
p ipsis tpalib⁹ pōtifex minor atqꝫ inferior: quemadmo
dū eni cū intellectus pueniť a sensu τ captiuať ab eo et
ipsi applaudet non regulans τ dirigens sensum: sed se p-
termittens regi τ regulari a sensu: est minor sensu. sic est
cū papa q pro itellectu et anima capitur: sed permittit se
captiuare ab istis terrenis τ mūdanis: τ ipsis applaudet
quoniā tunc ipe papa est quemadmodū intellectus qui
captiuetur τ pueniatur a sensu qui est tunc sensu minor
et sic ipse papa tunc imperatore minor est: qui si staret
in sua libertate nō immiscēdo se tēporalib⁹ eēt maior et
dñaretur pncipi queādmodū intellectus dū rōne vincit
sensum ipsi dñatur atqꝫ pemınet.

X his etiam

decidıtur tertiū dubiū quis inter
e
ponat inter ipos litigātes iudiciū: quia si liti
giū est de spirituali materia vel de temporali
in consequentiam veniētis ad ipsa spiritualia vl' ad eoꝝ
finē: vl' de materia concernente peccatū: vl' aliquid aliud
quod sit de ecclesie iudicio: sicut violatio iuramēti vl' pa
cis: aut concernit alia: de quibus in. c. nouit. de iudi. τ in
c. licꝫ ex suscepto. de fo. compe. τ tunc solus iudex est pō
tifex τ in vtroqꝫ foro. qui si. sint legi. e. ex tenore. τ c. cau-
sam. de ordi. cogni. c. tuā. Et quia pontifex est iudex sua
rum causarum etiā immediate ad ipsum quo ad cōmo-
dum spectantium. l. τ hec tiberius. ff. de here. insti. no. in
d. l. ē receptū. cū sit in ipis vt dixi sūmus pnceps neminē
nisi supiorē deū recognoscēs. faciūt no. đ iudi. nouit. τ h'
nisi papa delegādo cās hmōi cōmittēt iudicio ipatori| vl'
alcı⁹: qu tūc tali iudicō ipe sūm⁹ eēt q2 cās ēt mere spūa
les vl' ciuiles aut criminales papa pōt ēt alci laico dele-
gare. lxiij. di. c. in sinodo. τ c. adrian⁹. đ iudi. decernim⁹

vbi no. ꝛ .xcvij.c. bene quidem. ꝛ ſe alioꝝ iuditio ſubmit
tere pōt ij. q. vij. nos ſi cōpetenť. ꝛ .d.l. eſt receptuꝫ. Et iō
papa cās ſuas ꝛ impatoris aliqñ ſubmittit iuditio con-
ſilij vt in.c. ad apoſtolice de re iudi.li.vj. Et ꝙ papa iu
dicet ſeu det iudicē qñ eſt cauſa ptinens ad eccliam ꝛ ē
inter eccliam ꝛ impatorem tunc ē caſus ſm intellectum
quē dedi in.c. veꝝ. de foro cōpe. Et iō cū eſſet reus cōuē-
tus papa vel ecclia romana vel cōuentus daret iudicem
papaꝫ vt ibi. Si vero eſt litigium de re mere tpali non
veniente ad finem vel in cōſequētiam ſpūalium. tūc ſi eſ
ſet in patrimonio beati petri in quo papa aſſerit habe-
re pleniſſimam ṗncipis ptātem vt in.c.p venerabilem. vẜ
ad aūt qui fi. ſint legi. adhuc ipē pōtifex erit iudex ex eo
q uia ṗncipes cōſueuerūt iurare nullā iuriſdictionē i di
cto patrimonio exercere vt ī cle.j. de iur|. iur|. vbi refert
papa iuramentū sereniſſimi henrici proaui noſtri mo-
narche. Sigiſmūdi. Et hec vera eſſe videnť qñ ceſar cō
firmat ipam donationē ꝛ prefatum iuramentū pſtat. ſic
etiā fecit glorioſiſſimus Sigiſmūdus beatiſſimo Euge-
nio quarto qꝺ iuramentū totuꝫ ego ſolus cōpoſui ꝛ di-
ctaui. Sꝫ eo nō cōfirmante donationē ipaꝫ ꝛ ſe iuramē
to pdicto non aſtringente. Tunc eſt videndū ſi dicta do
natio tenuit pſertim in pˀiudiciū ceſaris ſucceſſoris. Et ſi
aſtringi debet ad aliqꝺ iuramentū. Et qm̃ de his ſcribē
tium varie ſūt ſententie: referā pluriũ ſententias ꝛ mo-
tiua ipas in eis inveſtigationibꝰ roborando. Tandem
ſubnectā quā ſententiam verā reputem. Nō nulli argu
mentāt donationē ipam nō tenuiſſe. ꝛ hodie etiā nō va
lere his rōnibus forte moti. Imperiū ē quoddā publicū
officiū auguſto p romanū populū ad eius vitā conceſſū
l.j. §. nouiſſime. de ori. iur|. qm̃uis igiť de iure admiſtra-
tionis ſibi cōceſſe poſſit pticulares res donare. l. cū mul
ta. C. de bo. qꝫ libe. tū ſi. que infra dicam. In toto tamē
impio vel pte offitiū imperij ꝛ iuriſdictionē nō videť a
ſe poſſe abdicare exemplo tutoris q̄ qm̃uis poſſit cum de
creto ꝛ ſolempnitate res pupilli alienare ꝛ offitiū tutele
alteri pticipare. l. inter tutoꝝ. ff. de admi. tuto. ꝛ .l.ij. C. ꝺ
diui. tute. nō tamē poteſt a ſe offitiū tutele ſua auctorita
te ꝓpria abdicare vel remouere. Et qꝛ ſi vellet hoc ipſuꝫ
impatoꝛ agere ꝛ in toto vel in pte imperij renūctiare vi-
dereť ꝙ in populi romani manibus id ipm deberet age
re a quo recipit ar. l. legatis. ff. de offi. preſi. ꝛ de renūc.
āmouet ꝛ hac vnica rōne que tñ debilis ē vt apparebit
ex infra dicendis videť hoc tenuiſſe vir magne doctrine
bar. in prima conſti. ff.

ſ

Ecundo inſinuať ſi tranſlatio in ṗn
cipem p populū romanum
facta fuit vt melius rei publice conſulereť p
vnū ꝛ hac de re impiū ṗncipi demādatis eſt
inſti. de iure nāli. §. ſꝫ quod ṗncipi. ꝛ .d. §. nouiſſime ꝛ .l.
j. §. cum enim. C. de iure ve. enu. ꝛ optime factum fuit qꝛ
ſm ſententiā tam diuinā q̄ꝫ phī naturalem inferiora de
bent regi ad inſtar ſupioꝝ. xxxiij. q. v. hec imago. Et
ſicut ſupius ē vnus deus: ita in ṗncipatu inferiori vnus
ṗnceps vel dn̄s. Et ideo creauit deus vnū hominē a prī-
cipio ꝛ non plures vt ſolus ipē eſſet dn̄s vt fuit Geñ. j. c.
qm̃ teſtante. ꝛ etiā dicente phī. Entia nolūt male diſpo-
ni: pluralitas principatuū mala. vnus ergo pṙiceps. xij.
metha. in fi. ꝛ .vij. q .j. in apibus. fac. c. licet de voto. hanc
igiť vnionē ṗnceps non debet poſſe ſcindere ptem in to
tum a ſe abdicando ꝛ pōtifici cōcedendo qui excederet
fines mandati. contra. l. diligenť. ff. man. ꝛ de reſcri. cuꝫ
dilecti ꝛ de reſti. ſpo. piſanis. Itē ſi ipo ṗncipatu ceſareo
cōſtitueret infra: ꝛ in ipo duo ṗncipia quod videť here
ticuꝫ. xxiiij. c. q̄dam. v. .ſi. cerdoniani. Et hac de re forte
diciť ṗnceps a celeſti arbitrio impiū ſumpſiſſe. C. de ſū.
tri. l. j. in fi. Et legatus ſiue proconſul dei diciť in autˡ. de
fide iſtru. §. quia vero imperiū. ꝛ in autˡ. de cōſuli. in ſi
vt a ſe non poſſit in toto vl' in parte tale offitiū abdicare
vt in.c. cū ad monaſteriū de ſta. mo. quia nemini licet p
offitiū ſibi cōmiſſū facere q̄ ſunt ꝯtra illud vel ipius ſub
ſtantiā. ideo pape nō licet xpianā fidē confundere: iuxta
ſententiā apoſtoli 2ᵒ ad corin. xiij. dū dixit ſcꝺꝫ poteſta-
tem que mihi data eſt in edificatōeꝫ non in deſtructōeꝫ
Et ideo non poteſt papa omnes epiſcopos deponere ne
ptirbet vniuerſalem eccliam vt no. viij. q. ij. p ṗncipa-
lem. Sic igitur nec imperatori lꝫ imperiuꝫ ſcidere cum
ipi datum fuerit imperiū vt pluries eſt dictū vt rei pub-
lice melius cōſulereť p vnū. d. §. nouiſſime. ꝛ vt p ipſuꝫ
augereť ꝛ manu teneretur impiū. ꝛ ideo auguſtus dictꝰ
eſt vt in ꝓhemio. ff. ꝛ .C. Et ideo ſi talis imperatoꝛ poſſꝫ
diminuere ꝛ imperiū ſcindere ſequereť ꝙ idem in q̄ntū
idem ſibi contrarius foret qꝺ eſt impoſſibile.

t

Ertio pbatur. imperiū eſt in diuiſibi-
le ꝛ ſimiliter iuriſdictio indiuiſi
bilis ꝛ in alienabilis abdicatiue de feu. alie.
c. imperialē. §. pterea ꝛ .d.l. legatus. de offi. p-
ſidis. pticipare tamē poteſt. l. j. §. cū vrbem. de offi. pfec.
vrbi. viij. q. j. c. j. ſi eſt indiuiduū imperiū nec pōt abdica
ri a ṗncipe. ergo nō valuit donatio. Et tūc ipm indiuiſi
bile eius. i. imperiū retrahit ad ſe ipam donationē q̄ nō
eſt eius. l. impatoꝛ. l. ij. de ſta. ho. ꝛ .l. ſi is qui duos. ff. de
libe. lega. ꝛ ꝙ rex vel ṗnceps in pˀiudiciū regie dignitatiſ
vel regni ſui donare non poſſit. ꝛ te. in. c. intellectus de
iur|. iur|. Et no. in. l. phibere. §. plane qꝺ in autˡ. clam.
nam cū tranſlatio in ṗncipem facta fuerit ob publicam
vtilitatem vt melius p vnū rei publice conſulereť non vt
deť pactum vel contractus etiā iuramento firmatus va
lere in. d. c. intellecto. fac. de foro cōpe. ſi diligēti vbi tex.
ꝙ non firmat iuramētū cōtractū in pˀiuditiū iuris publi
ci. bona enim ṗncipis nō ſūt ſua: ſꝫ ſue dignitatis q̄m̃uis
coꝝ adminiſtratōeꝫ habeat: ꝛ iō nō videť illa poſſe alie
nare irreuocabiliť ſaltim vt valeat poſt eius vitam. Et hˀ
eſt ratio ſm glo. viij. q. j. moiſes. ꝙ regna debent haberi
ex electione quēadmodū ꝛ impiū nō ſucceſſione qꝛ cuꝫ
bona non ſint ꝓpria ṗncipis vel regis non debet in illis
habere ſucceſſorē. C. vt omēs tam ciuiqꝫ mili. iudi. l. j. qꝛ
ſucceſſores haberēt vel ab inteſtato ꝛ ſic ex tacita ſucceſ
ſione ipius ṗncipis. l. cōficiunť ꝛ .l. ſi quis cū nullum de
iur|. co. vel expſſa diſpoſitōe teſtamētaria. Et hˀ diſpōes
poſt mortē ſaltē ṗncipi nō licēt qꝛ tūc nō durat plus eius
admiſtratio. vel ptās. l. ex pluribꝰ de admi. tuto. Et reſo
luto iur| datoris debꝫ reſolui ius acceptoris. l. ſi quis do
mū. ff. loca. ꝛ . ff. de pigno. l. lex vectigal. q̄m̃uis in nō nulliſ
regnis ſucceſſio locū hēat in. c. licet de voto. Sꝫ illud ē
de cōſuetudīe de iur|. vij. q. j. c. deniqꝫ. ꝛ .xxiij. q. j. c. fi. ꝛ
no. in. d. c. licet. Si gˀ offitiū impij durat tm̃ ī vita eiꝰ cui
fit cōceſſio: lꝫ de ſinguliſ rebus poſſit ppetuo diſponē.
de iure tamen decernenti offituꝫ nō poteſt diſponere ī
pˀiuditiū ſucceſſoris. l. eū qui in fi. de iure. o. iudi. l. pero
§. pdiū. de le. ij. qꝛ cā ſcꝺa ñ pōt eē diuturnior cā pma. ꝛ
iō ñ eligit ſibi papa vel īpatoꝛ ſucceſſorē qꝛ exercēt offi
tiū ſuū ī cōcernētibꝰ ſtibāꝫ officij ſui pꝰ finitū offitiū qꝺ
ſibi nō licet. Ex q̄bus cōcludiť ꝙ vel donatio fuit ꝯ pub
licā vtilitatē ꝛ tūc ñ valuit: etiā in vita cōcedētis niſi ad
eiꝰ pˀiuditiū. l. trāſigē. C. de traſac. l. iubemꝰ. §. ſane de ſa
cro ſanc. eccle. Et ipē cōſtātinꝰ ꝛ q̄libꝫ impatoꝛ ſic donās
potuiſſet ꝛ poſſet illam reuocare in. c. ſi quis preſbitero
rum de rebus eccleſie. nō alie ꝛ xij. q. ij. non liceat. xxxv
q. viij. ꝙ quis cōmiſit. vel ſi dicimus valuiſſe ꝛ non fuiſ
ſe cōtra publicā vtilitatē ſaltē nō ligaſſe ſucceſſorē ꝛ poſ
ſe a ſucceſſore ſi haberi rata vt dicꝫ iuribꝰ. ꝛ iſta ē forte
rō quare ſēper pōtifices faciūt in coronatione a nouo ī
peratore ipaꝫ confirmari vt in cle. j. de iur|. iur|. ꝛc.

Uarto qꝫ nō tenuerit hec donatio i-
q finuaꝛ quia imperiū non est
alienabile: patet qꝛ pscribi non pōt. l. com-
pti. de pscriptj. xxx. an. ꝛ sic si est in prescri
ptibile ergo in alienabile. l. ex pluribꝰ de
admini. tutt. ꝛ ratio quare in pte sit inalienabile nec scin-
di possit sit ista qꝛ imperiū est quoddā corpus misticū
ꝫ corpori non licet sine causa a se aliqꝺ membrū abscin-
dere. xxiiij. q. j. loquaꝛ quia si haberet scissa mēbra non
esset corpus pfectum ꝫ monstruosū in. c. p venerabilem
qui fi. sint legi. ideo roma caput imperij ꝛ mūdi non de-
buit ecclesie donari ꝛ ab imperio abscidi quia sic esset
imperiū ꝛ corpus sine capite qꝺ esset monstruosum ꝛ ri-
diculum. Jtē qua ratione valeret donatio vniꝰ puincie
ꝛ abscisio valeret omniū aliaꝝ ꝛ anihilareꝛ imperiū. l. ar
boribus. ff. de vsu frue. quod tamē est falsū quia imperi-
um non pōt non esse in autj. qūo oportet epi. §. fi. Et im-
periū non moritur nec occidit. l. quod principi de le. ij.
Et res publica non habet heredem qꝛ non moritur: nam
q̄uis corrūpi possit forma specialis: remanet vniuersaꝛ
que non moriꝛ. l. quotiens. §. fi. de vsu fruc. psertim qꝛ
imperiū est a deo fundatuꝫ vt patet de. ma. ꝛ obe. c. solite
Sed fundamentum dei non cadit dicente aplō ad Thi.
Firmū fundamentū dei stat. Jtē constantinus non po-
tuit donādo preiudicare successori. l. digna vox de legi.
nec pari suo successori potuit imperare. l. nam magratꝰ
de arbi. de ma. ꝛ obe. cum inferior. l. ille a quo. §. tempe-
stiuū ad trebe. de elec. innotuit. Et ideo q̄uis sibi possit
per verba derogantia legem iponere nō tamē successori
suo vt no. in. c. licet romanus de consti. li. vj. vnde lꝫ con
stantinus potuerit ipi sibi legē imponere vt non exerce
ret iurisdictiones iuribus donatis ecclesie. Et quilibet
similiꝛ alius successor pnceps: successoribus tn̄ nō potue
runt legem imponere ꝛ iura imperij in rebus donatj pre
dictis non possunt exercere quia ab imperio vt est plu-
ries dictum totaliter res ipe scindi non poterit in eis sal
tum non semp esset imperialis pemiuentia ꝛ excellentia
quia vt valeat contractus pendet ex legis cōfirmatione.
l. legittima de pac. Et si non est lege approbata non valet
Et ideo si pnceps futurus nō approbat cui lex est ex am
mata in autj. de cōsult. §. j. vñ si ipe non assistit pactioni
ipa ē semꝑ approbatōe legis ꝛ sic ī valida. d. l. legittimā.

Uinto qꝫ non teuerit dicta donatio
ego allegam causam in. l. mꝛ
q tū de verbo. obli. loquor saltem quo ad iu
risdictionē temporalē ꝛ secularē vt scissa
fuerit ab imperio inducendo sic. cū ex cā lucratiua insti-
pulatione deduciꝛ aliquid qꝺ nō est ī cōmertio stipula
toris talis pmissio non tenet. Et sm aliquos quoꝝ sen-
tentie adhereo non tenet in ipa re pbibita nec in extima
tione vt voluit Ja. de are. ꝛ bar. licet dy. dixerit qꝫ ꝛ si n̄
valeat quantū ad ipam rem debeatur saltim extimatio
sicut in legatis. l. filius fa. §. si quod ꝛ. l. apud mꝛ. §. fi. ꝛ. l.
ꝫ si rem de. c. j. sufficit ergo qꝫ omnes cōcordant qꝫ quan
do res nō est ī cōmertio stipulatorj qꝫ in ipa re donatio
vel aliqua dispositio non valet. d. l. multū. sed quantū ad
ipam iurisdictionē temporalem ꝛ secularem atqꝫ ciuilē
siue criminalem p se ecclesia non erat capax qꝛ ecclesia n̄
haber gladiū nec potest se de temporali iurisdictione i-
pedire: quia petro dictū est: reconde gladium tuū in va-
ginam. ꝛ sic est ipiꝰ iurisdictionis ecclia incapax ex de-
fectu ꝫ non ex crimine vt late psecutus sum hanc senten
tiam supra in qōne opis in scōis cōfirmationibꝰ: Quia
clerici non debent se temporalibus intromittere. l. placꝫ
de epi. ꝛ cle. Et ipi clerici qui habent officiū in diuinis
non debent etiā habere in tpalibus: qꝛ quis non debet
habere duoꝝ officiū. ff. de pac. l. si plures. C. de offi. assa.
l. fi. l. quisquis. de postu. ꝛ hoc qn̄ se in administratione
ipedirent per cōcursum: ꝫ si ecclia vacaret iurisdictioni
tpali impedireꝛ diuinis cultus ꝛ offitiū diuinū: qꝛ ipse-
met pontifex dicit in. c. nouit de iudi. in parte decisa fi-
ue hodie remota cum iurisdictionē ppriam nō sufficia-
mus explere alienam exurpare velimus. facit de cleri.
coniug. c. diuersis fallacijs. Jtē etiā dicimꝰ qꝫ nō debet
quis duo habere offitia: Ex q̄bus ex vtroqꝫ stipendium
suscipiat. l. eis q̄dem. C. qui mil. non po. li. vj. Et hec est
rō q̄re duo curata simul quis habere non pōt vt in. c. de
multa. de pben. qꝛ non pōt ambobus deseruire vt in ex-
ua. q̄ incipit: execrabilis. Et quia nō debet habere duo
stipendia: sic nec clericus vt papa debet habere officium
in diuinis ꝛ in executione gladij secularis sibi ī bibita.
quia de duobus seperatis non pōt fieri vnuꝫ numero ꝛ
specie ita qꝫ remaneat in pma specie: sed sacerdotiū ꝛ im
periū sunt diuisa vt duo specie differentes vt. xcvj. di. cū
ad vex. x. di. qm̄. idem non pōt vt vnū numero constitui
vnde in hac videꝛ pfecto non valuisse donatio. facit qꝺ
no. in prima constitu.

Ltimo videꝛ probari qꝫ non valuerit
qꝛ imperiū est imediate a deo
v quia ipe est pcōsul siue legatus dei in autj.
de fide instru. §. quia vero imperiuꝫ. C. de
veteri iure enucle. l. ij. §. si quis igitur in autj. de cōsu. in
fi. in. l. in nomine domini de offi. pfec. ꝛ in autj. quomō
oportet. epi. in prin. vnde non videꝛ per hominēꝫ posse
suprimi vel mutari. Jtē qꝛ populus romanus liber erat
ꝛ est in aut. de here. ꝛ fal. §. j. igiꝛ non licuit cesari ipsiꝫ
populū ecclesie venumdari qꝛ liberoꝝ hominū non est
cōmertium. l. inter stipulanteꝫ. §. sacram de verbo. obli.
Et hanc sententiam qꝫ non valuerit tenuit glo. in autj.
quomō opoꝛꝫ epi. in prin. Ja. de are. dixit qꝫ non valuit
quo ad directam iurisdictionem: ꝫ quo ad comodū iu-
risdictionis sic Jac. bu. variauit. dñs signorolus medio
lanensis voluit qꝫ non valuerit ad pudiciū successoꝝ: ꝫ
ipius dominantis sic. Alij vero vt glo. in. l. j. §. cū vrbē
de offi. pfec. vr. ꝛ. lxiij. di. Ego ludouicꝰ rizar malꝛ ꝛ gui-
di. de tuū. ꝛ multi volūt qꝫ valuerit his forte moti racio-
nibꝰ infrascriptis. Et pmo ob euidēti ptiū enumeratiōe
arguēdo ostēdūt sic: vel ex trāslatione iuris in pncipem
dicēs in eū omne dñiū ꝛ omnē ptātem ꝛ iurisdictionem
vt his: ꝛ tūc nulli videꝛ dubiū qꝫ ipaꝝ rex alienandi ple-
nariā habuit facultatem: qꝛ ius qꝺ quis hꝫ iure de eo vi
deꝛ posse disponere. l. si domꝰ. in fi. de le. j. ꝛ. l. qui taber
nas de ꝯtrahen. emp. qꝛ in re sua q̄libet est moderator ꝛ
arbiter. l. in re mādata. C. nā ꝛ pnceps elargiēdi habere
videꝛ plenariā libertatē. l. cū multa. C. de bo. qꝛ libe. l. j.
C. de pet. bo. sub li. x. in autj. de non. alie. §. sūmus adeo
vt eiꝰ cōtractꝰ vim legis obtineat. l. cesar. de publi. l. pe.
C. de do. inter vi. ꝛ vxo. vbi bonꝰ casus ꝛ. l. j. de consti.
prin. ideo videmꝰ qꝫ pnceps cōcedit suppremas dignita
tes ꝛ eoꝝ territoria. C. de in. v. fi. l. pbibitorias li. xij. itē
publica iura cōfert. l. pbibere. §. plane. qꝫ in autj. clam.
Jtē ꝯfert marchionatꝰ, puincias ciuitates ꝛ comitatꝰ in
c. j. de feu. mar. duc. no. in. l. hum anū. C. de legi. igiꝛ do-
nādo ecclie ciuitates ꝛ puintias quas donauit videꝛ te
nuisse donatio. aut dicis ī pncipē trāslatū fuisse admini
stratōeꝫ ꝛ ad huc ecclie donare potuit qn̄ negare nō po
test quin habuerit liberā cū pplus in eū oē suū ius: ꝛ im
periū: ꝛ ptātē ꝯcessit. insti. de iurj. nā. §. ꝫ qꝺ pncipi. per
qꝺ habuit liberā. nā qn̄ ꝯstituiꝛ q̄s cū ptāte: vt possꝫ oīa
q̄ dn̄s pōt: ex h̄ videꝛ cōcessa libera. l. creditor. §. luciꝰ. ff.
man. ꝛ idē cū cōcediꝛ plena ptās vel oīs ptās. l. si pcurj.
C. de procurato. cel. ꝛ omnia ista in principem demān-
data sunt. l. j. §. cum enī de veteri iure enucli. ꝛ dicto. §.
nouissime ꝛ. §. sed quod principi igiꝛ habens liberā po

tuit subsistente cā donare: licȝ sine cā donare non posset
l. iii. iur. §. j. de pac. sed subsistente causa potest: ideo tu
tor cum expedit pupillo donari potest. l. cum in plures
§. pe. de admini. tuto. l. j. §. sed non nullos de tute. ꝛ cur.
dā. sic igitur imperator iuste donauit ecclesie: quia pa/
pa eum in fide erudiuit: ꝛ eum a lepra mundauit. fuit
enim talis potius remuneratio q̄ȝ donatio cū ab infide
litate siluester papa mundū liberasset ꝛ constantinū a le
pra mūdasset. ff. de dona. l. aquilius. Expediebat enī fi
dei vere vt ecclesia haberet bona. vñ diuinū cultum sub/
stentaret ꝛ ideo valuisse videt̄ talis donatio. l. si. lege. §.
consuluit de here. peti. presertī in ecclīam in quā omnis
īmensitas est mēsura in corpore de nō alie. §. si maius. ꝛ
his casibus est que forent alienare ꝓhibita alienari pos
sent. l. iubemus nullā. C. de sacro sanc. ecclīa. Et q̄bus vi
detur concludi q̄ sine ꝓnceps est dn̄s mūdi ꝛ tūc potuit
donare vel ipa habuit administratiōeȝ liberā ꝛ adhuc
potuit causa hec subaudi honesta ꝛ iusta subsistente do
nare. Scḋo istud pōt ꝓbari qꝛ lex equipetat bona fis/
calia ꝛ patrimonialia. l. bene a zenone de qua de re p̄scri.
v̄. sȝ scim⁹. Sȝ nulli videt̄ dubiuȝ q̄ patrimonialium te
nuisset alienatio: igit̄ ꝛ fiscaliū. Et ideo priuatus volens
ipsa donata a ꝓncipe vendicare non pōt illa a donatario
petere: sȝ habet necesse ad fiscalem cāmerā habere recur
sum: ꝛ infra quadrigenniū: ꝛ al' non audit̄ postmodū. l. ij
ꝛ. l. bene a zenone. de qua p̄script. assignant aliqui ratio
nem q̄ ecclīa ꝛ imperiū fraternizant cū ambo a deo sint
in aut. quō oportet epi. in prin. sȝ frat̄ non solum q̄ pos
sit sȝ debȝ dotare sororē. l. cū i plures. §. fi. de admi. tuto.
huic tamen rationi facilis rn̄sio foret qꝛ ecclīa mater est
imperij. xij. q. ij. qui abstulerit. sȝ filius non tenet̄ dotare
matrē etiaȝ inopem. l. tutor. sm̄ dignitatē in fi. de admi.
tuto: Tertio q̄ valuerit insinuat̄ papa est dei vicari⁹
in terris in. c. j. vt eccle. bene. de transla. quanto. ꝛ impe/
riuȝ est a deo in aut. q̄uo oportet episco. in prin. ꝛ hoc
approbat tota collectio xp̄ianoꝝ. licȝ aliqui de facto nō
pareant. Approbat etiā imperium ecclīa de elec. venera
bilem. si igit̄ imperiū est a deo igit̄ habens ip̄m debet
posse remittere ꝛ renūctiare in toto vel in parte ī manu
dei ꝛ sic pape eius vicarij de transla. pla. c. cum inter cor
poralia. vñ nō obstat. l. legat⁹ de offi. presi. nec illud q̄ḋ
dicit̄ de renūctiatione in superiorum manib⁹. Item si
imperator nullū supiorē recognoscit tūc valuit renūctia
tio imperij in toto vel in parte in cuiuscūq̄ȝ manu fuerit
factū no. in. c. j. de renūc. li. vj. vñ modica ꝛ leuis est argu
mentatio. l. legatus ꝑ quam bar. motus est. Quarto ꝓ
batur q̄ donatio tenuit. nam ambe iurisdictiones insoli
dū apud ecclīam vident̄ esse vt vult glo. in aut. quomō
oȝ epi. in ꝓnci. ꝛ in. c. nouit. de iudici. ꝓpter illa v̄ba luce
xxij. c. Ecce duo gladij hic. vñ donatio ꝓncipis in papaȝ
fuit potius recognitio siue resignatio aut traditio eius ꝛ
restitutio q̄ princeps vsurpauerat: vñ efficax videt̄ ha/
bere dominiū in his bonis ecclīa: ꝛ donatio potius va/
luit: ꝛ hac vna ratione tenuit hic vir sūme excellentie. io.
de lig. non tn̄ bene vt ex infra dicēdis patebit. Quinto
q̄ valuerit ostendit̄ ꝓnceps est solutus qualibet positi/
ua lege. l. ꝓnceps legib⁹ ꝛ. l. sacri legi. C. de diuer. rescri.
neq̄ȝ iura in ꝯtrariū humana adduci possūt que ꝓncipē
artent quia locum vendicāt in dispositōibus inferioruȝ
quoꝝ potestas finita est non in principis actibus cuius
potestas finem ab humano iur. nō recipit. ꝛ sic iura su/
pra in contrariū deducta obesse non vident̄ cū locū ven
dicent̄ in actibus hominū finem hn̄tibus non in princi
pem gestis ab humanis legibus non finitus. Et finiti ad
infinituȝ nulla fit ꝓportio. Sexto deficiētibus cūctis
roborari videtur hic legittima p̄scriptōe: nam q̄uis infe/
rior non possit que sunt regalia contra supiorem prescri

bere quēadmodū sunt imperij iura vt. l. compit. de pre/
scrip. xxx. an papa. tamen videtur ꝛ ecclīa contra impe/
ratorem ꝛ imperium posse p̄scribere ꝛ p̄scripsisse qui ca
pax est pontifex sūme potestatis de foro cōpe. licet ex su
specto ꝛ qui fi. sint le. ꝑ venerabilē. Sȝ quēadmodū rex
vn⁹ ꝯtra aliū potest p̄scribere q̄ sūt regalia vt no. Inno.
de postu. pla. bone. ꝛ archidi. xvj. q. iij. placuit. Sic ꝛ vi
detur pōtificē ꝛ ecclīa cōtra imperiū p̄scripsisse. Et ideo
non arbitror absonū duobus de imperio decertantib⁹
ꝛ quēlibet se ꝓncipem pretendentem q̄ ille qui in quasi
possessione imperij pacifica ꝯstitisset legittimo tempore
posset se p̄scriptōe tueri ꝛ cū diu titulo pontificis possi/
derint censenda vtiq̄ȝ ē fuisse bona fides. Nam q̄uis er
ror iure certi nō esset ꝓficuus p̄scribenti tamē cū de iure
ꝓbabiliter dubitatur vt in p̄nti materia p̄scriptio ꝓdest
ꝛ habetur pro veritate iuxta. doc. sententias in. l. ij. C. de
seru. ꝛ aqua. Et hac de re arbitror gallicos ꝛ hyberos
quos ab imperio glo. liberos dicit. lxiij. di. adrianus ab
ipo imperio se tueri ꝛ imunes se dicere ꝛ exēptos quos
tamen sub imperio romano fuisse cōstat. l. ij. C. de offi.
ꝑfec. af. ꝛ. l. ij. §. ꝛ quia. v̄. capta. deīn de ori iur. Et patet
ex antiquoꝝ relatu q̄ in diuisione impesij gayo octauio
assignata sunt roma: italia: gallia: ꝛ hispania: ꝛ antonio
pontus ꝛ horrens. marchio vero lepido affrica. que ta/
mē omnia demū īteremptis antonio ꝛ lepido sub gayo
octauio ꝛ vnico imperio constituta fuerunt. hoc etiam
iur. ꝛ de anglicis ꝛ reglo illo dicendum. videt̄ q̄ eccl'ie
feudum sit q̄ Johannes anglie rex maioris henrici ge/
nitus ꝛ qui in regno ricardo fratri suo successor extitit
ip̄m regnū totum a romana in feudum recepit ecclīa vt
in archiuis romane eccl'ie continet̄. ꝛ refert Jo. an. iur.
canonici lumen egregiū in. c. causaȝ qui filij sint legi. Si
igitur partes yspanie atq̄ȝ gallye iuste ab imperio scisse
sunt cur non sic etiam iste prouincie dici debent iuste re
mote que sunt eccl'ie elargite. Septimo id magis ostē
ditur quia iure gentiū ꝓuincie sunt discrete ꝛ gētes sibi
regem eligunt. l. ex hoc iure de insti. ꝛ iur. vnde populus
elegit saulēi ꝓncipeȝ: regum. c. j. ꝛ habet̄. viij. q. j. moyses
ꝛ. xciij. di. elegit. ꝛ de elec. c. j. Et dico vnaqueq̄ȝ gens nō
q̄ tota gens mundi eligat vnū: ꝛ ideo licȝ in apibus ꝓn/
ceps sit vnus. vij. q. j. in apibus. Et grues aues vnā sectā/
tur tamen non omnes apes mūdi regem vnum habent
nec omnes mundi grues vnam sectam. Sed quelibet
apium collectio regem habet: q̄uis igitur romanuȝ im/
periuȝ dicatur dominus totius orbis. l. deprecatio ad. l.
rod. de iactu. debet tamen intelligi orbis. i. illius rotun
ditatis in qua dominando romanum peruenit imperi
um quia non omnes gentes sub imperio fuere romano
l. non dubito ꝛ. l. hostes de capt. Et ideo boecius inquit
q̄ romanuȝ nomen montē caucasum non transiuit imo
nō nulli populi hostes erant: aliqui federati. aliq̄ liberi
l. non dubito ꝛ. l. hostes. Et ideo clausuras ꝛ burgos cū
custodibus ꝛ limitibus imperij res publicā romana ꝑe
sertum apud afros habere cōsueuit. l. in nomīe domini
C. de offi. prefec. afri. ꝛ sm̄ nature varietatem: aliquādo
plures: aliquando pauciores populos habuit. vnde ho
die nil iure retinet mauridas ꝛ mauros siue penos: nec vt
dixi apud gallicos: vel yspanos qui in ꝓpriam liberta/
tem ꝛ naturam reditum fecisse videntur potius: q̄ȝ dicā/
tur imperium minuisse. l. quod enim. ff. de acqui. re. do.

Ex his igitur patet q̄ quēadmodum multi populi a
romano imperio seperari potuerunt: ita ꝛ hee prouincie
que ecclesie parent potuerunt ꝛ possunt iure. gen. fuisse
ꝛ esse sub romano pōtifice ꝛ nō sub cesare. Nec absonū
est q̄ infra sūt plura pricipia ꝛ plura regna. d. l. ex hoc iure
Sicut enim nāq̄ȝ videm⁹ ī iconomicis qꝛ vna queq̄ȝ dom⁹
melius regit̄ sub vnius ptāte. l. pronūctiatio. §. familie

ff.de.v.si.⁊ tamē ꝙ pater est familias sue dom⁹:nō tamē est oīm aliaꝝ vicinaꝝ.⁊ in apibus vnus est ꝑnceps.vij.q.j.in apibus.⁊ tñ nō oēs apes vnā sequitur nec oēs grues vnā s; vna cohors apū vel gruū sequit̃ vnam: ⁊ alia aliā:iusta igit̃ videt̃ dicta donatio ipoꝝ populoꝝ iuste accedente cōsensu ꝙ poterant sibi cōstituere regē ecclīaꝫ antedictā ⁊ semꝑ ipi deū ꝑstiterāt fidelitatis iuramentum.arbitrandū etiā videt̃ ꝙ dicte ꝓuincie ecclīe subdite iuste potuerūt ecclīe dn̄o subiacere plures populi ⁊ alij possint etiā principi subditi ecclīe se subijcere cū princeps est inutilis statū vniuersalis imperij ꝑturbās sicut plures cesares retroactis fuere tp̄ibus. Nā cuiqꝫ ꝓpāꝫ tueri salutē licꝫ.ff.de iusti.⁊ iure.l.vt vim.⁊ ideo iuste romani in quos coꝝ reges expulerūt.l.ij.§.exact[illegible]. de ori.iur[illegible].reatus eni honorem excludit.C.vbi.sena vel cla.l.j. Et hec ꝓbātur in.l.j.§.dn̄oꝝ.ff.de his ꝙ sunt sui vel alie.iur[illegible].Quia si rex agit ꝯtra salutē regni vniuersalē qđ sibi nō licet de iur[illegible].iur[illegible].c.intellecto.tūc credendū ē ꝙ subditi possūt illū expellere circa no.xl.di.si papa.xxxiij.di.in nomie dn̄i.⁊ vult beatus thomas in 2° sententiaꝝ articulo penultimo sequēs tuliū ac dicens:ꝙ iuste ⁊ meritorie quis pōt interficere turbans ⁊ destruens rei publice bonum.⁊ ideo conciliū deponit papā hereticum.xviij.di.si anastasius.⁊ hoc dicendū est cū rex talis supiorē non recognoscit vt ē romanus impatoꝝ:iuri cōsonū ē ꝙ populi ꝓpria auctoritate tanti cladi valeant ꝓuidere.fatendū ē tamē ꝙ ꝓ alijs sceleribus vel delictis a populis deponi nec deseri pōt imperator.C.de ser.expor.l.mouecor. Si igit̃ ꝓuincie ecclīe subdite in donatōe ꝑdicta persistere voluerūt ꝓpter ecclesie dominiū iustū ⁊ ꝓpter fugere tyrānides plurium impatoꝝ in imperio ꝑfuerūt iusti:dici debent sub dicto ecclesie dn̄o subsistere ac hodie esse.

Octauo ꝓbat̃ optime sic: ⁊ si fateamur minime principi licuisse donatione ꝑdicta impiū scindere:tñ ipo romano populo vniuerso cū senatorib⁹ optimatibus ⁊ ꝑncipe licuisse videt̃ ex quadā noua lege regia que sicut ꝑus i ꝑncipem transtulit sic ⁊ scd̄ario transferre potuit in pontificē cū ex eadem vi ⁊ ꝑtāte ꝑcessent.l.barbarius de offi.preto.⁊ ꝙ populus cū senatorib⁹ ⁊ optimatib⁹ ꝯtulerit est tex.xcvj.di.cōstantinus. Et q̄uis forsā constantino solo cōcedente vltra vitā eius nō tenuisset:qꝛ tamen populi volūtas interuenit qui nūqꝫ morit̃.l.ꝓponebat̃:de iudi.videt̃ ꝙ imꝑpetuū vltra constantini vitā tenuerit. Et q̄uis corpori sine causa nō liceat a se aliqđ membꝛuꝫ e icere nec se in frustra cōscindere sine cā:ipi tñ ardua ex cā licet aliqđ membrū ꝓ salute sui totius ponere. Cū igitur imperiū velut corpus politicū subsit diuine monarchie sancte matris ecclīe tāqꝫ capiti ad totū tp̄ale ordinatur imperiū: nō est ab sonū si ip̄ꝫ impiū temporale potuit ⁊ debuit aliqđ membꝛ suū ꝓ salute eccl̄iastici dominij ponere in.ca.fūdamēta.§.ne aūt de elec.li.vj. Expediēs enī erit ⁊ expedit ꝓpt̄ ꝑsecutiones quas quottidie patiebat̃ eccl̄ia [illegible] qñ hodie patit̃ vt haberet h̄ ipa tp̄alia: vñ etiā iura diuina tueri possent. Nono ꝙ tenuerit sic ꝓbari pōt:quia nō sine miraculo vrbem romanā quam beati petrus ⁊ paulus coꝝ ꝑciosissime sanguīe dn̄o nr̄o ih̄u xp̄o cōsecrarunt.xxj.di.q̄uis.cōstantinus siluestro pape elargitus est ne ecclīa tp̄alibus auxilijs indigeret quin potius ipa actis sp̄ūalib⁹ semꝑ ꝓficeret īcrementū de elec.c.fūdamenta.§.ne aūt.voluit.n.romam non mūdane s; diuine monarchie ꝑncipiū existere. Vñ dicere possumus eaꝫ sanctā sanctoꝝ factaꝫ: ⁊ sic a nullo ꝑncipe reuocabile esse.nec quidē arbitrandū ē mundū a cōstantini ⁊ citra tp̄e in hoc errasse ⁊ hoc ipm ignorasse.⁊ non ꝯgruit qđ constantinus ip̄e donauit nō valuisset ad ip̄ꝫ qđ donatione siluestri excepit.nec insuꝑ credendū est ꝙ tot pōtifices orthodoxi deniꝙ successores quos catholicos reputamus talem retinuissent donationē si iniustā arbitrati fuissent. Et ꝙ tot xp̄ianissimi cesares qui post constantinū successores extiterunt ipam non reuocassēt cū tamen potius eam emologauerat vt de ottone habet̃ lxiij.di.tibi domino. ⁊ de reliqs continue successoribus donationem ipam cōꝓbantib⁹.habet̃ de iur[illegible].iur[illegible].in cle.romani. Nec ꝙ tot sanctissimi doctores approbauerunt siue saltim illicitam nō dixerūt vt Augustinus: Hieronimus: Ambrosius: atqꝫ Gregorius al'.n.sequeret̃ ꝙ vniuersalis errasset ecclīa quod est falsū.qm̄ errare non pōt.xxiiij.q.j.arrepta. Et his rōnibus arbitroꝛ ꝙ pluribus canonicis auctoritatibus donationē hāc ecclīa cōꝓbauerit.xciiij.di.c.j.i.fi.x.q.iij.relatū.xj.q.j.puenit.attenta ip̄ius.c.supꝛascriptiōe.⁊ de re.iudi.ad apostolice.v.ꝑter hos li.vj.lxiij.di.ego ludouicus.xxiij.q.fi.c.si igitur.de elec.fundamenta.li.vi.que iura insinuant donationem ipam de patrimonio beati petri esse effectā in quo q̄dem patrimonio clarissimū videt̃ ꝙ papa nō solū sūmi pontificis potestatē exercet:s; etiā ⁊ sūmi pricipis exequit̃ ꝓtestatē:qui fi.filij le.ꝑ venerabilem. Sic ꝙ in dicto patrimonio nullus sūmo pontifice superioꝛ vel par est:al' sequeretur ꝙ eiusdē subiecti duo essent pariter in solidum dn̄i.contra.l.fi.§.si duobus vehiculiꝫ:commoda.solus igit̃ in ipa donatione primus ⁊ ꝑncipalis ē pōtifex qui sūmus est qui est primus insti.de iure.ꝑso.in prin.vel qui digniorē.l.iij.ff.de sta.ho.⁊ de appe.exratione.⁊ ibi no.in.v.sūmū:de conse.di.v.c.ij.quod incipit de his quinimo.⁊ in.d.c.apostolice videt̃ tex.ꝙ si imperatoꝛ regnū ipm triuacrie ab ecclīa teneret ꝙ esset ꝓ eo ⁊ foret ecclīe vasallus atqꝫ subditus. Q: etiam dicta donatio tenuerit tex.vꝫ apt⁹ de iur[illegible] iur[illegible].in cle.j.vbi insinuat̃ ꝙ ipa donata ad ius ⁊ ꝓprietatē plenissimā ptinēt sancte matris ecclesie. Et sic directū habet dominiū ⁊ oē ius:insti.de acqui.ꝑ arrog.per totuꝫ dn̄ dici:pleno iur[illegible].⁊ hoc dominiū directum transiuit in ecclīam ex solo donationis contractu absqꝫ alia traditione ꝑ.l.fi.C. de sacro sanc.eccle.q̄uis glo.ibi male dixerit dicens vtilem dari. Sed non est verum quia vbi ius transfert dominium ex sua dispositione debet intelligi de directo.patet.in legatario.l.legatum.ita de.le.ij.⁊ in heredem.l.cum heredes de acqui.pos.⁊ insti.de acqui.ꝑ arrog.in ꝑn.⁊ no.ff.de publi.l.ij.iij.⁊.iiij. Et hoc verum est l; si ius causaret simpliciter alicui actionem in rem nō disposito ꝙ dominiū in ip̄o transferretur tunc intelligeretur de in rē vtili vt.li.j.C.de do.que sub modo ⁊ no.in.l.si mortis causa:de dona.cau.moꝛ.sic debet istud intelligi: l; quidam iuuenis ꝑsumptuose bestialiter ꝯtra me dicere vis⁹ fuerit ⁊ pessime volens ꝙ ecclīe sine traditione ex cōtractu donationis quereret̃ vtile dominiū ⁊ non directum. s; male dixit. Ex solo igit̃ contractu omne dominiū imperij plenissimū in ipam transiuit ecclīaꝫ.d.l.fi.⁊.d.cle.j.de iur[illegible] iur[illegible].quia adiectione non indiget plenitudo.vj.q.j.si omnia:de aucto.⁊ vsu pal.ad honorem. Et adeo videt̃ dicendum apud pontificem esse omne dominiū vt princeps non possit in ipo iurisdictionem aliquam exercere:vnde nec in ipso territorio citare potest.de re.iudi.cle.pastoralis.qꝛ tale territoriuꝫ dicitur esse ibi extra districtum imperij ⁊ cum imperator in illo iurisdictioneꝫ exercet falsem in messeꝫ dicitur imponere alienam vt.d.cle.pastoralis.⁊ hac de re arbitroꝛ ꝙ dixerunt non nulle glo.ꝙ in terris ipsis ꝑnceps legittimare non potest aut iurisdictiōes exercē nisi q̄ten⁹ eidē a sūmo pōtifice īdultū repiret̃.lxiij.di.tibi dn̄o.lxiiij.di.c.j.xxxv.q.j.c.j.x.di.lege ipatoris ⁊ ibi.archy. Ego tñ latissime hāc qōnē disputaui in ope meo legittimationū:i 2° libello ⁊ in scd̄a questione. Ex oīb⁹ igit̃ ꝑdictis cōcludi videt̃ donatōeꝫ ipam adeo tenuisse ꝙ plenissimū ius ⁊ iurisdictio ⁊ do-

minium ecclesie quesitum fuerit nam per absurdum & temerarium fore videtur per astutam interpretationem non ad augmentum sed ad diminutionē ꝑuilegia principum velle ꝓducere. C. de agen. in reb⁹. l. fi. li. xii. & hoc tenuit. ol. & io. in addi. spe. in titulo de iu. om. iu. Et ꝯtrariū asserē non videt longe esse ab heresi eccl'ia talit approbante. Quid igit dicā sententiā hanc infra scriptā pro verissima submitto ne tm̄ determinatōi sancte matris ecclesie subiciēs cuius correptioni me supporto & ab eius decisione discedere nō intendo. Et si huic mee decisioni cōtraria foret illā amplector: hanc vo reiicio. Est igit attendendū in hac qōne ꝙ doc. eā non plene attingūt: q2 si tenemus dispositōez palee. cōstantinus que betur. xcvi. di. cōstantinus quā nō nulli apogrifam dicūt ibi relatū est ꝙ constantinus nō tm̄ vrbem romanam & illam ꝑtem rerum quā hodie possidet & tenet ecclesia ipi eccl'ie elargitus est. s3 & totam italiam & ꝑtes omnes occidentales. Et ideo videndū est de ꝑtibus illis & locis q̄ eccl'ia non possidet. Nā & videt sine traditōe transmisse dn̄im i eccl'iaz ꝑ. l. fi. C. de sacro san. eccl'ia. Et i his diceret forte nō nulli ꝙ & dn̄ium & iurisdictionē habet eccl'ia ad huc hodie etiā illoꝝ quia exercendo iurisdictionē in rebus donat3 aliq̄bus & in residuis acquisissime & retinere videt iur̄. plu. per Inno. no. de capel. mo. dilectus. no. in. c. fi. de cā pos. & ꝓprie ꝑ modernos ar. l. iii. ff. de acqui. pos. & l. stillicidii. §. fi. quē. ser. ami. ꝑ vnicā enim cōuentionē vl' cōtractū ius oim̄ haꝝ reꝝ donatoꝝ videt fuisse vnitū. vn̄ ꝑ exercitiū alicuius partis iurisdictōis in rei ꝑte in tota videt iurisdictio fuisse q̄sita & acquisita & cōfirmata per tex. & glo. in l. ii. ff. quē ser. ami. & ff. qui mo. vsu ami. l. si vsu fructū. Sed ego dico ꝙ in his bonis a tanto tp̄e & citra ꝑ imperiū postea retentis de cuius ꝯtrarii initio memoria non existit imperii iura fore meliora eo q2 etiaz si valuisset donatio illa bona & quē scripsert aduersus ecclesiā nam cū foret & sic ꝓbabilis iuris dubietas an in talibus donatio ipa tenuerit saltim quo ad romanos cesares donān successores certe iustā possessionē tribuit successori ꝑscribenti quia error iuri ꝓbabilis iustā ꝑb3 causam possidendi fm doctoꝝ sententias in. l. ii. C. de fur. & aqui. & antiquissima ista possessio ꝑsumit iusta & bona fide retenta in. c. ii. de in inte. resti. & ꝑ Inno. vn̄ saltī ꝑscriptio tanti tēporis cuius ꝯtrarii memoria nō existit sine titulo sufficit. l. hoc iuri. §. duct⁹. aque de aqua. coti. & ex ti. & in. c. i. de consti. in. vi. Credenduz ē eni pōtifices aīaduertentes ꝙ administratio tanta tpaliū cū diuino exercitio nō erat ipis possibilis nec ꝯgrua iur̄ no. de iu. nouit in ꝑte remota supra plures allegata ꝙ iura ipsa retranstulerunt imperiū tacite vel expresse: & hec cōmunis oppinio. Et forte fama que ex hoc resultasset iustū putatiuū titulū tribuisset iuxta plene no. in. l. celsus de vsuca. & ibi ꝑ bar. vn̄ imperiū legittime prescripsisset nec apprehensio possessionis in his rebus quas hodie tenet ecclesia & exercitiū iurisdictionis in eis argnit retentam vel acquisitā possessionē in aliis rebus: quia illud haberet locuz qn̄ esset vna res in qua quis vellet acquirere ꝑ exercitiū vnius iuris vel retinere in reliquis iurib⁹ & rebus cōtiguis vel annexis vt si in comitatu vno acquisiui titulū donationis iurisdictionis & exerceo iurisdictiōez in vna re & volo in aliis acquisiuisse vel retinere. Et possessio si dicimus de intrante ꝑtem fundi quis totū fūdū ingressus videt. l. ii. vi. in ꝑn. de acqui. pos. S3 cū res iste elargite essent plures & omnino seperate quis nec respectu reꝝ nec vnius inter eas erat vel ē cōmunio licz omnes eēnt sub imperio tūc ꝑ exercitiū iuris in vna nō est facta acquisitio vel retentio in aliis: sicuti ꝑ adeptā possessionem ꝑtis vni⁹ fūdi nō dicit quis adeptus ꝑtē alteri⁹ fūdi penitus sepati vt dicta. l. iii. & de aqua plu. arc. l. si ꝑa

us & quē ser arce. ami. l. si. cōez. §. fi. & res q̄uis fuerint i vna cōuentione vel donatione posite nō fuerūt vnite vt vnū corpus vel res vna vel vnū quid vniuersale sic cum vendit vnū territoriū cū quo in vniuersitate transit vniuersalis iurisdictio q2 tūc ꝑ exercitiū ꝑtis iurisdictionis tota acquirit & retinet. & ita loquit quod supra dixi. l. ii. §. cū mihi sticū. ff. de vsuca. ꝓ emp. s3 in casu nr̄o adhuc erant distincte res vn̄ ꝯtria non obstant nec est facta possessionis apprehensio vel retētio ꝑ apprehēsionez vnius l. ii. §. si quis interdicto de iti. actuq3. ꝑua. Teneo ḡ ꝙ in rebus illis quas ad ꝑsens ecclesia nō retinet s3 imperiuz semꝑ tenuit de donatōe illaꝝ nō sit amplius disputā duz s3 fuit pleno iuris cesaris & imperii. Nunc aūt de aliis rebus ꝑ eccl'iam adhuc hodie possessis discernamus. Et in his plurima cōsiderāda sunt an donatio tenuit quo ad possessionem & ꝓprietatē. scdo an quo ad iurisdictiōem & totale ius imperii. Et ad ꝑmū [redacted]

dixi ergo non debet de tpalitate iuramentū prestare. Et ideo cū illa nulla alia subest causa videt̄ p imperatorem non fore nec foret iurandū si non velit. Et ex his aliud īfertur q̄ exactum nō debeat dici fidelitatis iuramentū. Nā cum imperiū z ecclia fraternizent in aut|.q̄uo opoztet xpi.in p̄n.in hac liberalitate iurandi debitum naturale p̄solnit cum mutuū etiā sibi exibēt auxiliū.l.j.C.de imponē.luc.de p̄scri.vn̄ ex naturali p̄stitū debito nō ex aliqua fictione vel fidelitate. Itez cū p̄stet ex naturali debito z reuerentiali ꝓpter debitum non videt̄ fidelitatis spem sapere: quia iuramentū sup aliqua dispositiōe interpositū iudicari debet s̄m illius naturā dispositi.l.si duo patroni.§.idem iul.ff.de iur|.iur|.facit.l.fi.C.ad.l.fal. Sed huius dispositionis natura ē: vt naturalit̄ z ob reuerentiā dei obliget p̄ncipem: pape ergo est reuerētie iuramentum non fidelitatis presertim quia iure nature p̄nceps astrictus est ecclesiam pōtificē z clericū tueri. Si igit̄ deducat̄ in iuramentū vel peccatū debet deduci vl' eo mō quo in est deductum dici.l.iij.de le.j.l. cornelius z.l.si quis sempronii: de here.insti. z sic dici debet non fidelitatis sed nature: z reuerentie iuramentū.ꝓpter hec igit̄ arbitror q̄ p̄nceps cesar ad prestandū aliq̄d iuramētuz pōtifici pape iure non possit astringi. nec istud reperio iure cautū. Et tex. in cle.j.dum dicit de factis prestandis declarans illa fidelitatis fore: debet intelligi si facti cōtingentis accidit z tūc futura dicant̄ fidelitatis iuramenta. Et iura que referunt p̄stita iuramenta.lxiij.di.tibi dn̄o.z.d.cle.j.facti cōtingentiū narrant non obligationis vinculū iudicant. vn̄ teneo q̄ si alius imperator iurare nollet nō posset astringi nisi aliquis casus infidelitatis. vel alius puta pacis: vel aliquid emersisset. quare merito iurandū foret s̄m iura supra ꝓ parte ista allegata. dico etiā notandū insuper q̄ z si papa in.d.cle.j.ipsū iuramentū fidelitatis interpretet̄ hoc sit nature z sane intelligendū: non tamē ex hoc fidelitatis dici debet q̄ p̄nceps ꝓ tpalibus pape vasallus dici debeat vel iferior cū p̄prie fidelitatis iuramentū sit illud quod p̄stat̄ ab inferiore domino suo z post inuestiturā vt in libro feudoꝝ quid p̄cedere debeat.c.j.z illud in se sex cōtinet q̄ habentur in.c.j.de forma fidelitatis: Et q2 forte gloriosissimus henricus ꝓauus nr̄i serenissimi monarche federici arbitrabatur in suis litteris sic papam itellexisse vt esset tanq̄ vasallus iuramento fidelitatis astrictus: iuste contra talem requisitionem ꝓtestatus fuit vt habetur in clemē.j.de iur|.iur|. Et declaratio ibi papa q̄ tale esset fidelitatis iuramentū saluari: z deber dici fidelitatis q2 in eo magis fides exuberat: siue magis exuberare deb3: queadmodū actiones dicunt̄ bone fidei: quia in ip̄is magis requiritur exuberare bona fides insti.de acti.in.§.actionū sic h' debet dici fidelitatis iuramentū cū in ip̄o maxime interueniat bona fides: siue interuenire debeat. ita intelligūt in.d.cle.doctores. sic debent hec iura sane interpretari.

Utriusque nūc dicturus potestatez pontificis atq3 cesaris: ab ip̄o in sp̄ualibus xp̄i vicario initia sumaz cum sp̄ualia tamq3 preciosiora sint tpalibus p̄ferenda. queadmodū anima corpori ante ponēda est. de peni. z remiss. c. cū infirmitas. z de ma. z obe. solite. z. l. sanccim'. C. de sacro sanc. eccle. Et in his serie infra designata ꝓcedam. Primū querens quis huius potestatis auctoꝛ z fundamentū extitit: z cui p̄mū collata fuit: z in quo loco habere dicatur residentiā principalem. deinde perquiram: an alie omnes ecclesiastice potestates sint a deo similiter imediate: vel ab ip̄a romana ecclia: z sūmo pontifice. Et quo necesse erit inquirere: an ad benem mundi viuere necesse sit vnicā esse p̄ncipalē potestatez a qua cetere vt sequaces deriuētur. Primū q̄dem igitur necessariū est inquirere tante rei sancte primū optimū fundamentū: cum omnia a primo fundamento accipienda sint l.ij.§.sed cum ꝓsperimus. C. de vete. iur|. enu. Et videt̄ q̄ ecclesie fundamenta fuerint prima in apostolis z p̄dicantibus iux̄ tex. c. fundamēta. de elec. li. vj. vbi sunt vba psalmiste. psal. lxxxvj. ibidez in ip̄o dicente ꝓpheta: Fūdamenta eccl'ie in mōtibus sanctis. p mōtes insinuans apostolos atq3 p̄dicantes quibus tota huius edificij fabrica cōmissa esse videt̄: qui bases firmissime ecclesie forent. de reli. z veneratione sanctoꝝ. c. j. li. vj. hoc idem insinuare videt̄. xxj. di. §. p̄mo. ergo fidei. vbi dicit̄. q̄ beati petrus z paulus suo martirio romanaz eccl'iam consecrauerūt. Et l3 xp̄s ip̄e eidem p̄matū dederit tn̄ petrus z paulus suo martirio alijs ip̄a3 ptulerūt. vn̄ petrus z paulus vident̄ fuisse p̄ncipaliora fundamēta. xxiiij. q. j. arepta in fi. z. xxj. di. in nouo. vbi dicit̄ q̄ discipuli petrum ecclesie caput cōstituerūt: igit̄ ab ip̄is eccl'ia fundata videt̄. Et q̄ talis potestas sit ab homine: z non a deo: insinuatur. qm̄ si foret a deo eccl'ie fundamentū id ip̄m p̄fectum existeret: q2 deus impfectionē nan nouit. quia ip̄e p̄fectus est. de baptismo: maioris. v fi. Sed in hoc tn̄ cōtra videmus: q2 in eccl'ia militante cismata quotidie sūt z hereses: z papa hō est: z quotidie peccat: z etiam vsq3 ad lapsum in heresim. xix. di. anastasius: z iux̄ illud: Ois homo mendax. Si impfectus est: ergo a deo non est. Secūdo: illa potestas nō debet a deo dici cuius vsus cōtra deū est. S3 multi pōtifices vtunt̄ potestate papali cōtra deum: vt patet in marcellino qui ydolis thurificauit. xxj di. nūc aūt. z anastasius qui in heresim ꝓlapsus est. d. c. anastasius. Itē illa potestas videt̄ a deo que ē p inspirationē ab ip̄o: vt p colūbam: vel qn̄ p aliud fit miraculū: sicut fuit electio ambrosij: z beati seueri: z sancti nicolai de q̄bus. lx. di. §. his omnibus. z no. de elec. c. q2 ꝓpter. vel cum vocant̄ a deo tanq3 aaron. viij. q. j. in scripturis.

S3 ɔtrariū dicitur q̄ ecclesie fundamētū xp̄s fuit: z hodie sit. j. q. j. cum paulus. Nam apostolus ad Choꝛin. iij. c. dicit. Fundamentū nullū aliud poni pōt nisi illud q̄ð est xp̄s. de p̄sbite. nō baptiza. c. veniens. Et est tex. in. d. c. fundamēta. z in. c. de homici. li. vj. vbi est textus: q̄ xp̄s petro curam commisit gregis sui. ad romanos. xiij. z de transla. prela. c. j. Et ideo dicit̄ q̄ q̄ tali potestati resistit dei ordinationi resistit. ad hebre. j. z. xj. q. iij. qui resistit. Et hoc confirmat̄ quia omnis potestas est a deo. ad romanos. xiij. z no. xj. q. j. §. hinc etiam. z. xiij. q. j. quid culpatur. z ꝓbat̄. Jo. xviij. vbi xp̄s dixit: Nō haberes potestatē a duersus me vllam zc. Est n. deus, oim̄ p̄ncipioꝝ p̄ncipiū z fundamētū. vt in decretali dāpnam'. de sum. tri. z ph'us in li. de pomo: z est tex. in. c. j. xxij. di. vbi dicitur. Q3 omnes dignitates ecclesiastice ptātez a romana eccl'ia susceperūt. Ip̄sa aūt est fūdamentū supra petraz fidei mox nascentis p ip̄m xp̄m qui petro eterne vite clauigero terreni z celestij imperij iura cōmisit. Ad idē tex. eadem di. c. sacro sancta. vbi tex. dicit: q̄ nō ab apostolis s3 a saluatore xp̄o p̄matū obtinuit z in petro p illa vba: Tu es petrus. Mathi. xvj. idem. xxj. di. q̄uis. vbi dicit tex. q̄ non a synodis eccl'ia romana ceteris p̄lata est: sed cū angelica voce dn̄i. Ex q̄bus cōcludit̄ q̄ in petro z romana ciuitate ē a dn̄o deo nō ab homine solo cōstituta. Et q̄ eccl'ie xp̄s ip̄e auctoꝛ: fūdamentū est. z hec est veritas. Et hoc ꝓbant illa verba Matthi. xvj. Tu es petrus z sup hanc petrā edificabo eccl'iam meā: q̄i dixerit xp̄s in hoc articulo fidei q̄ð confessus fuerat petrus: dicens: Tu es xp̄s filius dei viui. ego edificabo eccl'iam meam ita dic̄ glo. xix. di. c. ita dominus. z hoc ponit clarius Augustinus in li. de vbis dn̄i in quodā sermone q̄ recitat̄ i octaua petri z pauli dicens: Et sup hanc petrā quā. s. confessus dicens: Tu es xp̄s filius dei viui: id est sup me

ihesū filiū dei viui edificabo ecclīam meā: ⁊ sup me: nō
sup te solum petrū. ⁊ iō hoc nomē petrus fuit impositū
sibi vt significaret ecclīam in petra xpo fundatā. vt dicā
in sequenti dubio. q2 esse a deo cōsideratˀ tribus modis
in omni re hñte entitatē ⁊ bonitatē respectu cause effici
entis formalis ⁊ finalis: vt inquit cōmentator. x. meha.
⁊ fm omnē talē modū ecclīa ⁊ papa est a deo. Est etiā a
deo tāq̄ a causa efficienti. q2 sicut omnia entia deriuan
tur ab vno ente: ⁊ oīs substātie ab vna substātia. ita oēs
deriuantˀ p̄ncipatus ab vno principe: ⁊ talis p̄nceps est
deus: in cuius femore scriptū est: Rex regū: ⁊ dñs domi
nantiū. ⁊ fm Johānē in apocalipsi: Xp̄us est p̄nceps re-
gū terre. vt latissime ostendi in p̄mis confirmationibus
p̄mi dubij. ⁊ p̄me partis. vñ papa ⁊ ceteri sūt deriuatiue
ab ipo xpo tamq̄ a causa efficiente. Et de petro: qꝫ fue-
rit imediate a xpo ⁊ ab ipo deriuatus. patet. xxiij. q. j. §.
fi aūt. ⁊ c. cū beatissimis. ⁊ pbant omnia iura q̄ adducā
in dubio sequenti. Jtē est a deo tamq̄ a causa formali
rōne sue ordinatōis: quia xps volēs ostendere vnitatē
ecclīam vnicam constituit: ⁊ in eam principem prefixit
petrū supiorē ceteris: vt esset ordo inferioris ad supiorē
⁊ supioris ad inferiorē. xxiij. q. j. loquitˀ. ⁊ in quarto se-
quenti dubio dicā. Et quātūcūq̄ supiores vl' inferiores
aliqñ sint mali: ipse tamen ordo in se habet rōnem boni
vñ etiam ex principatu maloꝝ rōne diuine ordinatōis
⁊ ordinis insurgit bonū. vñ dicit Augu. ⁊ habetˀ in glo.
qꝫ p potestatē data diabolo a deo iob pbatus ē vt iustꝰ
apparet: ⁊ petrus tēptatus est ne de se p̄sumeret. paulus
colaficatus ne se extolleret. ⁊ iudas dāpnatus est vt se su
spenderet. Est igitur ecclīa ⁊ potestas pape: ⁊ papa ipe a
deo p causā formalem: etiā si ipe papa malus sit. Tertio
ē a deo ecclīa: ⁊ papa: rōne finis ⁊ p viā reductionis: q2
tota ecclīa militans reducitˀ ad ecclesiam triumphantē
tamq̄ ad finē. ⁊ rōne reductionis deus ē finis pape ⁊ ec
clesie q̄ est vnica: hic militans: supra triūphans: hic est in
tpe pegrinationis: in triūphanti erit in eternitate man-
sionis hec militans est in labore: s3 in triūphanti erit in
requie. hec ē militans in via: s3 triūphans in patria. Nā
queādmodū impator militat pugnando: ⁊ vincit fugan
do: ⁊ post victoriā triūphat. sic corpꝰ misticū fideliū qḋ
dicitˀ ecclīa militans de cōsecra. di. j. ecclesia. ⁊ cuius vxo
ris sponsus est xps post pugnā ⁊ victoriā ⁊ vniuerse car
nis resurrectionē fiet ecclesia triūphans. Et prius esse fit
triūphans in suis membris iustis decedētibꝰ ita qꝫ spō-
sa fit vxor Apoca. xxi. dū dicit: Ueni ostēdā tibi sponsā
vxorē agni: queādmodū eni carnal' sponsa in domū du-
cta fit vxor vt. l. mulierē. ff. de ritu nup. sic sponsa xpi. i.
ecclīa militans vel fidelis aīa ducta in celestē hierusalē
censetˀ vxor fm Jo. monachum: ⁊ Jo. an. in. d. c. fūdamē
ta de elec. li. vj. Est g° deus finis ecclīe militātis p viā re-
ductionis ad ecclīam triūphantē. vñ cōcluditˀ qꝫ ecclesie
militantis ⁊ triūphātis deus ē fūdamētū: ⁊ qꝫ ipa ecclīa
⁊ papa ē a deo imediate. Ad 9traria rñdeo. ⁊ primo est
dria inter p̄mū fūdamētū vnicū ⁊ plura fundamēta. Nā
vnicū fūdamentum denotat xpm in quo veluti in sūmo
angulari lapide fundatˀ ecclīa: ipe. n. est p̄ma via veritas
⁊ vita. viij. di. c. veritate. fūdamentū. n capitˀ multis mo
dis. Nam si inquirimꝰ fundamentū spūaliū virtutū: tūc
fides catholica dicitˀ fundamentū. vñ dicit Chrisostimꝰ
qꝫ fides religionis catholice est lumen ecclesie: ostiū vite
⁊ fundamentū salutis eterne: fundamentū etiā qñq3 pro
sacramento: qñq3 p baptismate in. c. veniens de cle. non
baptis. Tertio p aplis vt in. c. fundamenta. de elec. li. vj.
Quarto p xpo vt in cle. j. de sūma tri. Quinto p deo sine
quo nil pōt conseruari in suo esse. Et iō in psalmo scribi
tur: Jpse fūdauit eā altissimꝰ. pp̄e tamē fidei: ⁊ ecclīe fū
damētum ē xps. in cle. j. de sūma tri. fundamenta vō de-

notāt apostolos: q̄ post p̄mū fundamētū ecclīe secūdaria
sunt fundamēta. ⁊ iō. xxij. di. c. sacra sancta. dicit Archi.
qꝫ dū ibi dicitˀ qꝫ ab apostolis fuit petrus p̄nceps consti
tutꝰ: debet itelligi secūdario vel approbatiue n̄ collatiue
vt statim in sequēti qōne dicā. facit. viij. q. j. c. licet. Et in
petro fundauit xps cui miraculose paulū adiunxit vt di
cā in sequenti qōne. Silr dicitˀ qꝫ romana ecclīa habuit
fūdamentū a cōcilijs. xvij. di. §. hinc etiā. v. deinde. Sed
debet intelligi scḋario nā p̄ncipalitˀ habuerit orīū a dño
xxi. di. c. q̄uis. ⁊ xxij. di. c. omnis. ita dicˀ glo. in. d. §. hinc
etiā in glo. in. v. ptātem. Ad illud aūt qḋ dicitˀ qꝫ si esset
a deo esset pfectus ⁊ non peccaret ⁊c. Rñdeo qꝫ est 9side
randa ipa institutio ecclīe vniuersalis put residet in vni
uersitate bonoꝝ fideliū: ⁊ illa est sine macula ⁊ sine ruga
vt. xxi. di. q̄uis. xxiiij. q. j. arrepta. Et talia errare non pōt
⁊ ista ē ecclīa pfecta sine macula. s. mortal' peccati. xxxij.
q. iiij. c. recurrant. in fi. ⁊ sine ruga scilic3 scismatis vel ve
nialis peccati de peni. di. j. ecclīa xpi. S3 put est in papa
qui ē caput ecclīe tūc ipe homo est ⁊ peccat vt dixi ⁊ no.
in. d. c. arrepta. xxiiij. q. j. Et iō si aliquis opinaretˀ q̄d he-
reticū. motus nāli rōne credēs patrē antiquiorē vel ma-
iorē filio: vel qꝫ tres psone sūt tres res inter se inuicē di-
stincte: talis nō esset hereticꝰ si hoc ipm nō defenderet: s3
determīatōi se ecclīe vniuersalis subijceret vt no. Inno.
de sūma tri. c. j. in fi. Ratio q2 errare ecclīa non potest vt
dixi: sectis si se crudelitati pape vel opinioni sue incerte
subijceret q2 tūc non defenderetˀ ab heresi. Ratio q2 pa-
pa vt dixi homo est ⁊ peccare pōt. Et eius sententia nō ē
certa s3 ecclīe vniuersalis bonoꝝ fideliū sententia semp
est vera ⁊ iō talis hereticus non foret. Et q̄uis in ecclīa
sint scismatici ⁊ heretici vt. d. c. ecclīa. de peni. di. j. ⁊ ibi
no. tñ non sūt re ⁊ noīe de ecclīa vt ibi no. glo. perfecta ē
ergo ecclīa bonoꝝ fideliū: igitˀ est a deo. Et idem tamen
dicā de papa ⁊ petro qui caput est ecclīe vt ipi imediate
sint a deo in autē. consti. que de digni. in prin. ⁊ in autē.
quomō oportet epi. i prin. q̄uis in se impfectōe habue
rint vel habeant vel habere possunt: nec obuiat. tunc fm
istud pōtifices deberent esse pfecti. q2 rñdetˀ qꝫ opa dei
sunt pfecta respectu ipius dei efficiētis vel formātis siue
finē intendentis. S3 si est impfectio est pp̄ defectū ma
terie ⁊ ipius humane creature q̄ est defectibilis quā deꝰ
querit pfectū efficere pfectione gr̄e sicut ipse pfectus est
pfectōe nature vt in decretali dāpnamus. v. si p psonis
de sūma tri. talis. n. nostra nō est oīmoda pfectio pp̄ter
defectū ipius materie nr̄e que defectibilis est. Ad scḋ3
argumētū rñdetˀ qꝫ etiā ille q̄ vocatˀ ab ecclīa vel ab his
qui habent vocandi auctoritatē ab ecclīa dicitˀ habere a
deo. Ratio: q2 forma eligendi sunt tres vt no. de elec. c.
q2 pp̄ter. ⁊ rata fit electio p dei miraculū vel imediatam
dei opationē. Sed fit p hoīes dei ministros isti tñ mini
stri non dant ptātem hanc vt. xxij. di. c. sacro sancta ⁊. xxi
di. q̄uis. S3 tñ determinant psonā ipam ptātem a deo
hñtem ⁊ malus vsus ipius ptātis non est a deo faciente
qui non facit malum agēdo s3 est ab ipo papa male vtē
te ⁊ sic a materia impfecta ⁊ defectu materie, vt dixi. Est
ergo conclusio qꝫ vniuersalis ecclīe ⁊ pape potestas im-
mediate a deo sit.

Unc aliud

videndū restat cui
p̄mū hec ipa potestas
collata fuit ⁊ videtˀ qꝫ xps ptātem hanc ecclīe
oībus apostolis cōtulerit cū omnes ipos pa-
res cōstituisse videatˀ. Nā oībus ante passionē p̄misit
Matthi. xviij. c. qꝫ quos ligauerit sup terrā essent ligati
⁊ in celis: cū dixerit. Si peccauerit in te fratˀ tuus ⁊c. po-
stremo subiūxit. Amē amen dico vobis quecūq3 ligaue
ritis sup terrā. ⁊ demū post passionē. ⁊ Jo. x. post resur-
rectionē dixit. Accipite spiritū sāctū: ⁊ quoꝝ remiseritis

peccata etc. vt. xxiiij. q. j. loquit ibi. Et quis apostolis. et §. fin aut. ad idē. xxj. di. in nouo vsi. Ceteri vo apostoli cū eodē pari cōsortio etc. hoc idē pbat luce. x. qz cū esset facta cōtemptio quis esset maior dixit ihus. Reges gētiū dñant eorū: sed nō ita erit inter vos sz qui maior ē: fit sicut minor et qui precessor est sicut minister. xciij. di. diaconi. Si ergo voluit qp singuli se minores reputarēt nulli pncipatum cōcessisse videt: qz nō posset pncipatū hūs se minorē alijs extimare: sed omnē potestatē eccl'ie cōcessisse videt. Et hoc videt velle beatus Augustinus scribēs de fide ad petrū. Penitentia inquit peccatori nūc pdesse si eam in eccl'ia catholica gerat: cui deus in psona beato petro ligandi soluēdiqz tradidit ptātem. Ex quo igit dic: clauies datas eccl'ie in psona beati petri: qz ipa eccl'ia fuit que clauies accepit. et hoc dicit tex. Augu. sup Jo. et habetur. xxiiij. q. j. quodcūqz. vbi rubrū sūmās illud capitulū dicit in psona petri. ecclesia ligādi et soluēdi potestatē accepit. Idem btūs Ambrosius et hētur de peni. di. j. c. verbum vbi dicit. qp ligādi et soluendi potestatē eccl'ia accepit heresis. i. ex ecclesiā existens vtrūqz nō habet. Recte igit ecclesia vēdicat hec qnos habet sacerdotes. ecce qp potestas est ecclesie lz p mediā psonā petri et demū aliorum qui in ea sūt sacerdotū. hec idē hieronimus et habetur. xxiiij. q. j. c omibus ibi que dom9. clauies etiaz accepit ligādi et soluēdi. et domū vocat ecclesiam q ptātem hanc suscepisse videt, et iō tex. dicit in. d. c. qdcūqz qp quando petrus clauies accepit eccl'iaz sanctā significauit idē sub signo et nomie eccl'ie accepit. habuit g potestatē noie ecclesie et p eccl'ia. et sic omnis ptās ē pncipalit in ecclesia. et iō tex. Augu. in. d. c. qdcūqz dicit si h tm petro dictū ē qdcūqz etc. hoc nō facit eccl'ia. sz quia non ē dictū tm petro vt eius psona non transgrediat iō habet istā ptātem ecclesia nō vero solus petrus. Itē qp fuerit paritas inter eos ostendit: nā paulus fuit par petro vt i. c. fūdamēta. §. isti. de elect. li. vj. et ij. q. vij. ca. beatus petrus et paulus vbi tex. dicit. Puto eos equales meritis q equales i passione sūt. Et ciprianus epūs petro par fuit. ij. q. vij. puto. Ulterius pbat qp si inter apostolos aliqs pncipatus dādus est: ille videt Jacobo ascribēdus. Nā ipe imediate xpo successit pōtifex in ecclesia hierusolymitana de con. di. j. c. Jacobus frat dñi. et eadē di. c. porro. Sed xps fuit eccl'ie militantis sūmus pmus sacerdos de con. di. ij. sacerdos. et de sūma tri. c. j. §. vna vere. Et eccl'iam hierusolymitanā suo sāguine sanctissimo consecrauit et rubricauit qui ergo in eadē ecclesia successor fuit xpi ipius successor extitit et sic alior aplor pnceps et toti9 ecclesie militantis. sicut et ipe xps caput et fundamentū fuit vt pximo dubio antecedenti dixi. Et hāc sententiā videt firmare aplūs ad Gala. ij. pferens iacobum petro cū dicit et cū cognouissēt grām q est data mihi iacob9 et cephas et iohānes q videbant esse colūbe dederunt dexterā societatis mihi et barnabe de qua societate fit mētio. xxj. di. qnis. et. xxij. di. c. sacro sancta. pmitendo igit Jacobum cephe idest petro quem cephā vocat iuxta illud Jo. j. Uobis cephas videt porē iacobū reputasse cū priores inferioribus pponēdi sunt de ma. et obe. c. statuim9. hoc pbatur actuū. xv. vbi ē tex. petro et paulo allegantib9 iacob9 sententiā tulit dicens. Ego iudico non inqetari eos qui ex gentibus conuertunt. Sed si petrus erat sūmus pnceps Jacobus ipe inferior psente petro non debuit prius cognoscere sz debuit deferre petro. l. humanum. C. de legi. vbi est tex. qp qnis senatores possint facere statuta tamē nō faciūt illa pñte pncipe nisi ipe pnceps auctoritatē suā interponat. preterea si petrus alijs fuisset potior siue maior non dedisset alijs dexterā societatis quia sibi nō debebant alij esse socij sz subditi. Itē papa vocat epos fres de crimine fal. c. qm grām. vt denotet non licere sup epos maioritatem nisi quēadmodū frater habet in fratrez qz xps oēs apostolos vocauit fratres iuxta illud Matthi. xxuj. Uos omnes estis fratres. et alibi petro dixit. Cōfirma fratres tuos. Itē paulus petrū publice repbendit ad Gala. ij. sup quo dicit Hieronimus qp paulus petrū repbendit qp non auderet nisi se in parez non sciret. ij. q. vij. paulus. et iō tex. in. §. fi. ad fi. xxj. di. qp petrus qi princeps factus ē. notāda est dictio quasi q iproprietatē significat vt nō vere princeps fuerit sed quasi pnceps. Insup qp petrus nō fuerit maior ostendit. qz inferiores nō impetrāt prioribus nec eos mictant ostendit. de ma. et obe. cū inferior. l. nā magrātus. ff. de arbi. Sz legit Actuū. viij. ca. qp cū samaria recipisset verbū dei miserūt ad illos petrū et iohānem de sacra vncti. c. j. §. qz vo. vsi. suphcientis. g petrus nō fuit maior vel supior illis a qbus missus extitit. Itez papa electus ex qua electione statim est papa vt in. c. licet. ibi absqz vlla exceptiōe ab vniuersali eccl'ia romanus pōtifex habeat: cōsecrat ab ostien. epo vt no. de priuile. c. antiqua. et ibi per osti. et archi. xxiij. di. in nomine dñi. Igit ostien. epus videt maior papa: qz maior est qui bñdicit qm cui bñdicit. xxiiij. q. j. si autē. et. xxj. di. denicqz. et c. nūc aūt. Itē cardinales sūt loco metropolitani in electiōe pape vt in. d. c. in noie dñi. ergo sunt maiores qm papa: sicut metropolitan9 ē maior suffraganeo. Sz bis nō obstātibus veritas est in 2riū videlicet qp xps fecit petrū aplor pncipē. vij. q. j. c. mutationes et totius eccl'ie militantis vt habetur Jo. c. fi. et. j. di. §. econtra. et est tex. lxxx. di. c. in illis. in fi. vbi tex. dic qp petrū alijs pposuit et. xxij. di. §. pma ergo sedes qz nō omniū aplor par fuit institutio. hoc 2firmat Aug9. in libro de vnico baptismo. et habet. ij. q. vij. puto. vbi dicit. Quis. n. nescit illū apostolatus pncipatū cuilibet epatui pferendū: et loqt de petro. cū licet in gloria martirij. Ciprianus epus par fuerit: tm in gratia cathedre fuit distātia qz maior oibus est cathedra petri et sic petrus fuit maior oibus epis et p cōsequens aplis: in quor loco hodie sunt epi. xxj. di. §. j. et eadē. di. c. in nouo. vbi etiā est tex. qp ipi petro primo in eccl'ia pōtificatus datus est et pmo fuit ei datus in pmissione ante passionē. habuit. n. in pmissione qp eēt futur9 pastor ecclesie: cū eidem dixit Matthi. xvj. Tu es petr9 et sup hanc petrā edificabo eccl'iam meā. Sed hoc debet intelligi sane vt dixi. s. pximo dubio vt ipe esset petra et fundamentū post xpm. Et iō hoc nomē petrus fuit ipositum sibi vt significaret ecclesiam qz ipse nomine omniū aplor sic rndit. Tu es petr9 etc. vñ populus xpian9 dicit petrus a petra q ē xps sm augustinū vel petra dicit a petro. et quare dictū fuerit vide. j. di. fidelior. in fi. potest tamen hoc verbū pbare qz sicut in solo xpo p predicta verba fuit eccl'ia fundata: ita dicat postea in petro eius xpi successore et demū in solo papa cōsistere xpm deū in terris replētāte vt de trāsl. pla. c. j. ij. et iij. Et hoc pbat. j. di. fidelior. et c. cōsiderandū. Ex qbus concludit vt dixi in pcedenti dubio qp eccl'ia fūdamenta fuit pmū in xpo: deinde cū post xpi mortē opus foret vnico pastore fuit fundata in petro. et ipi soli data est ptās q pmo erat in xpo et pmo in pmissione fuit petro data dū dixit. Tu es petr9 et sup hanc petrā edificabo eccl'iaz meā etc. et demū in exercitio et i actu post passionē: viuente aūt xpo fuit tm in pmissione cū dixit edificabo nondum igit edificat sed edificatur se pmittit. Et idez cū dixit. Tibi dabo clauies regni celor. xxiiij. q. j. §. si autez. Ante passionē pmisit sz non dedit. et est ratio: qz subsistente xpo pastore alius pastor vniuersalis cōstituendus nō erat. vij. q. j. c. factus est cornelius qz offenderet articulus qui dicit: et in vnā sanctam catholicā eccl'iam. oportet ergo qp vnus tm ecclesie foret pastor et sic ordinauit deus petrū. xxiiij. q. j. loquit Et hoc vult glo. sup verbo tibi dabo clauies. Et 2tra hanc

ordinationē nō potest papa vel tota vniuersalis ecclesia ⁊ cōcilium disponere vt essent duo romani pōtifices: vt no. glo. vij. q. j. nō aūt. Et iō tpe sacrilegij scismatis quod meo fuit tempore nō potuisset cōciliū statuere vt duo simul de pōtificatu cōtendētes ambo vt pōtifices sūmi in sua sede stetissent licet secus foret in alio epatu inferiori vbi ex dispositiōe sedis apostolice duo possūt epi reside re vt fuit in epatu yponien. in quo residit sanctus Aug⁹. eodem tempore ⁊ valerius dicto. ca. non autem. vij. q. j. Et iō xps fecit petrū pastorem post resurrectionē ⁊ cū a uobis recessurus erat vt no. glo. in. d. c. in nouo. ⁊ ē tex. Gregorij. l. di. cōsiderandū. in prin. ⁊ ibi etiā glo. ⁊ eadē di. c. firmior. nam fecit eū pastorē cū dixit. Petre si me diligis pasce oues meas. de elec. c. significasti. in fine. aū passionē igit̄ eū elegit vel ipi ꝑncipatū ꝓmisit. Sz post resurrexionē ipm ꝑfecit ⁊ eum confirmauit vt discipuli ꝗbus ꝑesse debebat ꝓberent assensū in ipsū ⁊ figurā electionis pōtificis postmodū faciende. Et hoc modo dicitur discipulis petro dedisse ꝑncipatum. xxj. di. in nouo. vt delicet qꝛ xpo cōcedēti secūdario assenserūt. ⁊ ita hodie cardinales eligendo determināt ꝑsonā pape xpo concedenti ptātem consentiunt: sed ipi nō tribuūt potestatē: sz deus. Patet etiā ꝙ petrū ꝑncipem constituit qꝛ ipi soli claues regni celoꝝ cōmisit. xxiiij. q. j. §. fin. aūt. Et confirmationē fratrū soli petro ꝑcipue demādauit. Luce. xxij. c. ⁊. xxj. di. §. j. in fi. Hoc etiā ꝓbat̄ Jo. j. cū xps dixit. Simon tu es bariona ⁊ vocaberis cephas qd̄ idem est ꝙ caput vt denotaret ipm aploꝝ ⁊ ecclesie caput. Et iō dionisius in libro de diuinis noībus vocat petrū verticalē seu capitaneū. ⁊ in li. v. de eccliastica ierarchia vocat ipm sūr discipuloꝝ verticalē. Et hec etiā ꝓbant̄ xix. di. c. ita dñs ⁊. xxj. di. §. ꝑma ergo sedes. vbi est tex. ꝙ deus fecit ecclesie caput ⁊ ꝑncipē petrū. ⁊ discipuli illud idē voluerunt. hoc idem cōfirmauit dionisius pauli discipulus in epla quā scribit thimotheo pauli discipulo de morte pauli ꝙ paulus dixit petro cum seperarent̄ ab inuicē ducti ad loca supplicij. pax tecū fundamētū ecclesiarum ⁊ pastor ouiū. Item soli petro est lintheū submissū de celo i quo erant omnia ꝗdrupedia serpentia ⁊ volatilia. sicut legit̄ actuū. xviij. c. Et sibi soli dictū est surge petre de omnib⁹ illis aīalibus occide ⁊ manduca. xxiiij. q. ij. qd̄ lintheum nemo ābigit vniuersū mūdū cū cūctis hoībus diuersoꝝ rituū designare ⁊ occidere ⁊ mādūcare nil aliud est ꝙ̄ ꝑ uersos mores in ipis ꝑcidere ⁊ eos in sua ꝑsona toti ecclesie icorporare. Ex ꝗbus cōcludit̄ ꝙ petrus fuit prelatus alijs apostolis ⁊ toti eccl̄ie militanti tamꝙ̄ ꝑnceps ⁊ ꝑlatus. Et hoc vult Chrisostum⁹ sup id Luce. xxj. super illo vbo. petre ꝓ te rogaui. dicit enī obmissis alijs venit ad petrū ceteris ꝑlatum Idem Aug⁹. tractans illud verbum dñi. petrus ambulat super aquas dicit primo apostolo idest petro in ordine apostoloꝝ firmo ⁊ ꝑcipuo in quo figurat̄ eccl̄ia. idē Cirillus sup illud. Et tu aliqñ cōuersus cōfirma fratres tuos cū te ꝑncipem apostoloꝝ deputauerim. Item Chrisostimus super id Jo. xxj. pasce oues ⁊c. dicens eximi⁹ erat aploꝝ petrus ⁊ vertex. vnde negatione delata omittit ei ꝑlationē fratrum. Itē super id. dabo tibi claues. dicit Rabanus. Qui. n. regē celorū maiori deuotione cōfessus est pre ceteris donatis clauibus regni celestis honoratus est. Cōtrarijs aūt facilit̄ rñdet̄. ⁊ quādo tex. in. c. in nouo. ⁊ i similibus dicit apostolos fuisse pares debet intelligi rōne ordinis vel cōsecratōis. vt vult glo. in. d. c. in nouo. in verbo pari consortio. ⁊ cōmuniter hoc volūt omnes theologi. Sz in administratione ⁊ iurisdictione petrus fuit maior oībus apostolis. lxxx. di. i illis. in fi. cū si. Et ꝓbat tex. xxiij. q. j. c. ē ⁊ aliud. vbi Ambrosius dicit ꝙ est aliud piscandi genus: quo genere solū petrū piscari dñs iubet dicens. tolle hamū ⁊ eū piscē qui primo ascendet tolle: intelligens ꝑ hamū iurisdictionē i qua petrus ꝑfuit alijs qꝛ hamo. i. ferro putride carnes abscindunt̄ vt ibi dicit glo. lxxxij. di. plurimos. igit̄ ꝑcetoris ipe hoc genere piscat̄ qꝛ ipe pre alijs habuit potestatē soluēdi ⁊ ligandi: nō dico ꝙ ⁊ iurisdictionalia nō fuerit in alijs apostolis qꝛ. ij. q. j. si peccauerit. dictū fuit dicte eccl̄ie. i. ꝑlatis vel ꝑlato qꝛ ⁊ ipsi iurisdictionē habent licet petrus eis omnibus in hoc sit ꝑlatus vt. xix. di. c. ita dñs. ⁊ in. c. noua. de peni. ⁊ remis. vbi dicit̄ ꝙ xps oībus apostolis dedit claues sed ipi petro soli ligādi in celis dedit vt. xxiiij. q. j. qd̄cūꝗ. ⁊. xxiiij. q. iij. notandū. Itē soli petro dicit̄ duc in altū. Lu. vj. cū alijs dicat̄ vt laxent recia qꝛ ipe solus petrus debet ducere in altū. i. in altū disputationū qꝛ soli sibi maiores esse disputationū reseruate sūt de baptis. c. maiores. ⁊. xvij. q multis. ⁊. xxiij. q. j. quonē. Sic ⁊ moises ⁊ Aaron fuerunt pares in cōsecratōe: sed in administratione moises fuit maior Aaron. xxij. di. sacro sancta. ⁊ §. prima sedes. Nā omnes apli constituti fuerūt a xpo sacerdotes ⁊ habuerūt ordinē sacerdotalē ꝗ ordo nō recipit maius ⁊ minus: ⁊ iō cū petro fuerūt omnes pares. Et in epali dignitate ⁊ consecratione in qua s̄z aliquos ipmit̄ caracter ⁊ s̄m aliquos ꝑficit̄ vt no. de renūc. post translationē in fi. ⁊ in ꝓhemio. vj. in glo. in vbo epus. In his m̄ non potest vnus habere magis ꝙ̄ alius vt̄ in ordine ⁊ cōsecratione tm̄ pōt quilibet epus quātū papa. Sz in admīstratione ⁊ iurisdictione papa oībus ꝑest: ꝗ vnicus est cōstitutus ad designandū eccl̄ie vnitatē. xxiiij. q. j. loquitur. ⁊ xxij. di. c. j. Et ad istam auctoritatē vbi vult: ꝙ maior sit minor ⁊c. rñdetur ⁊ loquit̄ s̄m humilitatē quā exn̄s in dignitate nō debet erigi in supbiā. Et iō cū scribit se papa seruū seruoꝝ dei nūcupat vt in ꝓhemio decretalium sexti ⁊ clemē. ⁊ s̄m cōem stilū scribēdi pape vt no. in ꝑdictis locis nō ꝙ ex hac humilitate deserat ampliorē potestatē quā habet. Et ad illud ꝙ potestas fuit data petro ꝓ eccl̄ia ⁊ noīe totius ecclesie ita ꝙ sit potestas in eccl̄ia ⁊ ꝑ eā in petro vt volunt predicte auctoritates maxime Augustinus sup Jo. ⁊ habent̄ in. d. c. quodcūꝗ. est notandū ꝙ Aug⁹ ⁊ alij sancti cum dicūt ꝙ ptās est data ecclesie voluerūt designare ꝙ ptās cōcessa petro ñ fuit ꝑsonalis ita ꝙ nō transiret in successores s̄z fuit data dignitate idest ecclesie vniuersali ⁊ hoc mō habet papa ptātē petri qꝛ si tantū petro data fuisset eccl̄ia idest dignitas nō haberet ita est tex. in. d. c. qd̄cūꝗ. nō ergo intelligenda est hec auctoritas ꝙ eccl̄ia ꝑ se habeat ptātem ligādi ⁊ soluendi qꝛ cū ecclesia sicut corpus misticū ⁊ ꝑsona repꝛsentata vt in auct. Itē nulla cōitas. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ ipa ꝑ se non solueret vel ligaret s̄z per ministros suos ligat ⁊ soluit ⁊ ꝑmus eius minister post xpm fuit petrus ꝗ hāc ptātem vniuersalē solus accepit ⁊ nō ꝑsonalē s̄z vt dignitati eccl̄ie collatā vt post eū haberent in eius locū successores. ⁊ sicut romanus populus post omnē iurisdictionē translatam in principem amplius iurisdictionē non habet sed illam solus exercet imperator vt no. in. l. si imperialis. C. de legi. sic ecclesia vniuersalis non disponit existente papa. no. de consti. c. translato. quia xps cōcessit potestatem ecclesie petro ⁊ sic etiam successoribus vacāte sede bene est potestas in ecclesia exercenda per vnum ministrum quē determinabit ecclesia vel illi qui auctoritatem habent ab ecclesia non ꝙ ipi qui habent determinare possint. Et ideo cardinales non condunt legem generalem vt no. in cle. ne romani. de elec. ⁊ de consti. c. translato sic nec conciliū generale sine papa quia postꝙ̄ potestas ecclesie est translata in petrum vel papam non remanet plus in exercitio in ecclesia: ⁊ ideo concilium sine papa non faceret legem generalem quia concilium non habet potestatē ecclesie sine papa vel seꝑatum a pa.

pa alias esset apud duos insolidũ q̃d ē ipossibile. Est ergo ptās clauiũ ⁊ ecclesie in ecclesia exercenda ꝑ petrũ ⁊ deinũ per papam eius successorē ⁊ alij qui sunt ministri pape ⁊ ab eius volũtate depẽdentes. Itē illud pauli ⁊ cipriani de eoꝝ paritate cũ petro debet intelligi de merito passionis ⁊ martirij vt. s̃. dixi. Itē paulus par fuit petro non in officio ecclesiastice dignitatis sed puritate vite ⁊ sanctitate. ij. q. vij. §. hoc non de officio: vel fuit par petro quo ad officiũ magistratus sm̃ vnũ aliam glo. quia vnus magister legis alter magister ⁊ doctor gentiũ. ita dicit bea. Tho. Et ideo iũgitur cum petro ex stilo curie semper paulus: non q2 in iurisdictione pares fuerunt q2 petrus omnibus ꝑpositus est: sꝫ q2 diuino iudicio paulꝰ fuit sibi associatus ⁊ vrbem romanã simul sanguine pro pͥo cõsecrauerunt de elec. c. fundamẽta. li. vj. Ad illud Jacobi rñdetur q̃ fuit successor xp̄i in illo speciali loco hierosolymitano vbi xp̄s non constituit p̄mã sedeꝫ sed vniuersali ecclesia successor xp̄i extitit petrus. vt docent iura p̄dicta. Et ista est ratio quare iacobus iudiciũ tulit hierosolymis p̄sente petro ⁊ palo quia ĩ sua iurisdictiõe ꝓtulit sententiã paciente petro non q̃ petrus ipe dictaꝫ sententiã si voluisset non potuisset ꝓferre. Et sicut faciũt ordinarij cũ est papa vel imperator in eoꝝ territorijs nã exercent ꝓprias iurisdictiones si papa vel imperator nõ impediant sꝫ pmittant vt. l. humanũ. C. de legi. loquitur q2 imꝑator facultatem condendi leges senatoribus vetat eo p̄sente. vel loquit᷑ de iure condendi legē generalē quã hodie non faciunt senatores sꝫ solus p̄nceps. ⁊ dũ apostolus p̄mittit iacobũ non denotat eum maiorē: patet q2 petrũ vocauit cephaꝫ idest caput ⁊ ordo scripture nõ attendit᷑ vbi constat de cõtraria mente: vt l. consurgeret iure repugnantia vt no. legiste in l. ij. §. prius de vul. ⁊ pu. ⁊ canoniste de rescriptꝭ. c. cuꝫ dilecta. Itē q̃uis papa vocat ep̄os fratres ⁊ q̃uis dederit petrus dexterã societatis hoc nõ arguit p̄latum vel p̄ncipem non esse potiorem. Refert. n. lucanus cesarē suis militibus dixisse bellorꝫ socij nec tamē minus eoꝝ p̄nceps ductor ⁊ imperator fuit. Simlit᷑ cũ dicit fratres ipos non facit in iurisdictionibus eo equales. nã fraternitas sũmit᷑ multis modis vt no. in. c. Johãnes de regu. Naꝫ aliq̃ñ dicit᷑ frater ex natura vt ex esau ⁊ iacob aliq̃ñ gente vt iudei. aliq̃ñ cognatione vt abraam qui dixit saran sororem suã cum tamen esset vxor sua. Itē ex affectu vt xp̄iani. xj. q. iij. ad mensã. Itē creatione iohãnis q2 sumus fratres ab adaꝫ creati. talis ergo assertio fraternitatis nõ tollit asserenti primitiuam vel p̄ncipatũ vt patet de ysaac. cũ dixit Esto dñs fratrũ tuoꝝ. Et sicut in vna domo cũ deest paterfamilias antiquior frater est p̄mus ⁊ p̄ncipalis. l. ꝓnunctiatio. §. familie. ff. de v̄bo. si. ⁊ tamē sũt carnalitate fratres sed non in p̄eminentia ⁊ iurisdictione in qua petrus singulis apostolis est ꝑpositus. vel fratres sunt in ordine ⁊ consecratione nõ in administratione. Ad illud q̃ paulꝰ petrũ rep̄hendit archi. in. d. c. paulꝰ. ij. q. vij. refert augustinũ dicentē illã fuisse veram rep̄hensionē. ⁊ tũc debet intelligi q̃ fecit ei monitionē euãgelicã vel publicã cuꝫ esset tale crimen quod in foro cõtentioso potuisset accusari vt no. ij. q. iij. nemo. ⁊. xl. di. si papa. vel sm̃ hieronimũ fuit dispensatoria siue simulatoria. sed reducunt᷑ in cõcordiam q̃ fuit vera rep̄hensio idem q̃ verꝫ est q̃ eum rep̄hendit ⁊ erat dignus rep̄hensione non ꝓpter factum ipius petri sꝫ ꝓp̄t illud quod inde sequebat᷑. Nã petrus illud faciebat dispẽsatorie idest ob aliud tamen poterat habere ꝓp̄t alios malũ fineꝫ. Et dũ hieronimus dicit q̃ fuit dispensatoria. i. ob aliud facta non ꝓp̄t id q̃d faciebat petrus sꝫ vt scirent gentes non esse iudaicandũ videntes tantũ apostolum rep̄hendi. Non ergo fuit sm̃ istud ꝓpria reprehensio. ⁊ sic non obstat ꝓposito nostro. illud autẽ quod habet᷑. xx. di. iij. §. j. in fi. q̃ petrꝰ fuit quasi p̄nceps quia quando dictio quasi addicit᷑ veritati est eius veritatis exp̄ssiua nõ fictiõis inductiua vel veritatis diminutiua vt no. in. l. fructus. ff. so. ma. ⁊. l. sed si vnus. §. ait pretor. ff. de iurꝭ. iurꝭ. Et missio facta de petro ĩ samariam non denotat emittentiũ superioritatē vel ipm̃ inferiorem. Sꝫ fuit missus cõsultatiue vel per conciliũ ecclesie sicut quãdo rex mittit᷑ de cõcilio sui populi. Nõ ob. q̃ consecrat᷑ ab ostien. ep̄o ⁊ sic arguit᷑ papa maior in iurisdictione ⁊ administratione quã habet statim ab electione quia papa statĩ q̃ electus est oibus maior. sꝫ maior est ostien. in ordine ⁊ consecratione q̃ñ papa electus nõ est sacerdos vel ep̄us nec est incõueniēs q̃ vno respectu vnus dicat᷑ maior altero: ⁊ alio respectu sit minor vt no. archi. ij. q. vij. quãq̃. Sꝫ post cõsecrationeꝫ ipe papa par est ipi ostien. ep̄o ⁊ ceteris ep̄is in ordine ⁊ consecratione vt dixi qui tñ maior est eis in iurisdictione vel administratiõe vt dictũ est. Nec ex hoc q̃ in electione pape cardinales sint metropolitani ⁊ eligant papam ipi pape maiores vel pares sunt vt no. Jo. an. d. c. in noie domini. xxiij. sicut nec suffraganei maiores sunt metropolitano ⁊ tñ consecrant eum. lxvj. di. c. j. Concludit᷑ igit᷑ ex predictis q̃ in iurisdictiõe sp̄uali siue tp̄ali petrus fuit sũmus p̄nceps omniũ apostoloꝝ ⁊ totius ecclesie militantis: ⁊ ipe solus a xp̄o habuit ptãtem: ⁊ ecclesia vniuersalis ab ipo petro habuit eandem potestatem vt ꝓbat tex. in. c. j. de transl. p̄la. q2 licet omnibus ap̄l'is dictũ fuisset quem cũq̃ ligaueritis: soli tñ petro dictũ fuit pasce oues meas quo casu eũ constituit p̄ncipem vt habet᷑ Jo. c. iiij. no. l. di. c. considerandũ. ⁊. c. fidelior. in fi. Et ita hodie papa ē qui est xp̄i vicariꝰ ⁊ successor petri de transl. c. quito de elec. c. fundamenta. §. docet. de elec. vbi periculũ. §. ceteꝝ li. vj. Et q̃uis aliq̃ñ petrus vicariꝰ nũcupat᷑. lxxij. di. ego lodouicus talis est ĩ ꝓpria locutio vel exponit᷑ gerit vicariam quaꝫ gessit petrus. ita no. glo. in cle. j. de iurꝭ. iurꝭ. in verbo vicarius.

Vo autem in loco petri sedes cõstituta fuerit ⁊ ad presens sit cuius iudicio discutere nũc hac qõne q tertia necesse est. Videt᷑ autē q̃ papa sit vniuersalis ecclesie ep̄us atq̃ sponsus vt de iudici. nouit. v. quomõ. xxiij. q. j. loquit᷑. Itē xp̄s solus despõsauit vniuersalē ecclsiam nõ habentē maculã neq̃ rugã ad ephe. v. Ergo idē similit᷑ papa eius vicariꝰ ⁊ successor de trãsl. c. inter copalia ⁊. c. fi. sꝫ si papa vniuersalis eccl'ie est episcopus. xxj. q. j. relatio. Iteꝫ quia qua ratione papa se diceret ecclesie romane ⁊ cuiuslibet alterius pticularis episcopatus euꝫ q̃ sit vniuersalis ecclesie ep̄us sic est: sed se posse dicere cuiuslibet membri sui ep̄us: q2 ius quod hꝫ in toto genere debet habere in q̃libet spetie suiꝰ generis. quod tamen est falsum nec videmus q̃ alicuius ecclesie vniuersalis vel romane se faciat episcopuꝫ ⁊ q̃ solũ p̄me sedis episcopũ se debeat noiare ⁊ non vniuersalis eccl'ie aut alteriꝰ pticularis eccl'ie q̃ romane: videt᷑ tex. xcviij. di. c. p̄me sedis. ⁊. c. sequenti. preterea potius deberet eē sua sedes hierosolymitana q2 ibi p̄fuit xp̄s sũmus pontifex ⁊ sacerdos. Et ibidem se obtulit. ꝓ nobis in ara crucis ex qua oblatione ad deum conuersi sumus tamq̃ ad pastorē ⁊ episcopũ animaꝝ. vt scribit᷑ p̄mo petri. ij. sic eodem modo papa hierosolymitanus ep̄us deberet noiari. Tertio si petri successor est papa videt᷑ q̃ eius sedes anthiochena dicenda sit non romana quia sedē p̄mam habuit petrus anthiochenã vt. xxij. di. §. prima vero sedes ibi tertia ⁊c. vbi ꝓbat᷑ q̃ p̄ma sedes petri fuit anthiochena ⁊ ibi p̄mũ xp̄ianũ ortum nomen assũpsit. vij. q. j. c. mutationes. ⁊. xxiij. q. j. rogamus. sꝫ in cõtrariũ est veritas q̃ dici debet vniuersalis romane ecclesie ep̄us vt. xxij.

di.c.in nomine dñi ibi obeũte romane ⁊ vniuersalis or-
bis pontifice quia vniuerse eccl'ie p orbem institute vn⁹
thalamus xp̄i sunt. Quarũ sancta romana eccl'ia catholi-
ca ⁊ apostolica ceteris eccl'is euangelica voce dñi ⁊ sal-
uatoris xp̄i p̄matũ obtinuit ⁊ quã suo martirio petrus
⁊ paulus alijs ecclesijs p̄tulerunt.xxi.di.q̄uis. Et omnes
ecclesie alie ⁊ dignitates ab hac romana ortũ habuerũt
⁊ habent q̄ꝛ romanã ipam fũdauit xp̄s sup petrã fidei
m ox nascentis vt non terrena sententia. sed illud verbũ
quo ɔstructũ est celũ ⁊ terra ⁊ p quod deniq3 omnia cō-
dita sunt elementa romanã fundauerit eccl'iam. Et ipa si
dei mater est.xxij.c.omnes.⁊.c.sacra sancta.vbi ẽ tex. qꝫ
romana sacra sancta ecclesia non ab apostolis s3 ab ipso
xp̄o p̄matũ obtinuit.ide3 dicit tex.eadem di.§.i.ergo se-
des.qꝫ romana ecclesia celesti bñficio obtinuit principa
tum ⁊ ipse caput ⁊ cardo est a dño non ab alio cōstituta
⁊ ipa est nostre fidei caput ⁊ mater.xxv.q.i.§.his ita ⁊ i
p̄hemio sexti libri decretaliũ ⁊ in.c.i.de sũma tri.li.vi.⁊
C.de sũma tri.ep'la inter claras.⁊ in ep'la victor. Ad ide3
xxiiij.q.i.c.hoc est fides.⁊.c.qm̄.⁊.c.rogamus.vbi ẽ tex.
qꝫ ⁊ si apud anthiochiam fuit p̄ma petri sedes: tñ iubẽte
dño romam translata est. Constituit.n.sedem de⁹ apud
romã cũ petrus vrbẽ romam fugiente dñs ad ipm̄ locũ
que3 elegerat reuocauit cũ eidem interroganti domine
quo vadis: rñdit venio romam itez crucifigi qui fi.sunt
legi.p venerabilem.v̄.cũ enim.ad ide3.ij.q.vij.c.beatus.
⁊ in.c.felicis.§.per hec. de pe.li.vi.⁊.xi.di.nolite.in fi.⁊
de con.di.i.basilicas.in fi. In q̄bus iuribus p̄bat̃ qꝫ nō
a cōcilijs nō ab apostolis s3 a deo eccl'ia romana cōstitu
ta est petri sedes ⁊ aliarũ ecclesiarũ mater ẽ ⁊ magistra.vñ
papa debet dici romane ⁊ vniuersalis ecclesie episcop⁹.
Ad ɔtraria rñdetur qꝫ sicut vna est ecclesia ita vnicus de-
bet esse vniuersalis pastor.xxiij.q.i. loquit̃ ⁊ i hoc papa
debet esse xp̄i vicarius ⁊ nō petri. sed est petri successor.

Sed quia erat impossibile qꝫ vicarius xp̄i toti ecclesie
in administratione p̄esset iux̄ illud Mat.ix.ca.⁊ habet̃
xxij.di.in nouo.in fi. videntes messem eẽ multã ⁊ opera
rios modicos ⁊c̃. opus fuit vt papa diuideret dioceses
⁊ officia distribueret q̃ omnis tñ ab ipa romana ecclesia
ortũ habent.xx.di.c.i.ad istam supiores ierachie in qua
est vnus deus cui parẽt oẽs alie sup celestes intelligẽtie
lxxxix.di.ad hec. Et statim sequenti questione dica3 vñ
vniuersalis ecclesie quo ad vniuersitatẽ ⁊ p̄tectionem ⁊
etiã administrationẽ mediate vel imediate si vellet. Est
enim papa successor xp̄i vniuersalis ecclesie pōtifex. S3
quia nō pōt in omni loco imediate in administratione
p̄esse: in alijs locis ep̄us in administratione mediate q3
p alios coep̄os ministrat: quo ad ministrationez vo im-
mediatã ⁊ quantũ ad designandũ caput ⁊ cor ecclesie pa
pa est episcopus ecclesie romane nec habet duos episco
patus. sed vnũ ecclesie vniuersalis cuius romana sedes
est cor ⁊ caput vt dictis iuribus. Alterius aũt particula-
ris episcopatus non pōt nec debet se dicere papa episco
pum quia vt dixi ad designandũ vnitatem debet se eccle-
sie vniuersalis pontificẽ nominare: quo ad ministratio-
nem aũt non debet se episcopum nominare nisi illius ec-
clesie quã deus ⁊ xp̄s voluit caput ecclesie ⁊ p̄ncipiu3 cō-
stituere que est roma in qua ipse est in administratione
non xp̄i sed petri successor ⁊ in qua sup omnes deus cō-
stituit p̄ncipium. vt iuribus antedictis. Et iō papa non
posset hanc sedem mutare ⁊ alibi caput constituere q̄ꝛ
teste apostolo.ij.ad Thimo.ij. firmũ fundamentum dei
stat de pen.di.ij.c.firmum. nec pōt homo viuens illud
conuellere ⁊ ideo non posset romanã ecclesiã alteri vni-
re vt essent ambo eque principales quia esset contra sim
bolum in vnam sanctã catholicam ecclesiã: ⁊ esset pone-
re corpori mistico ecclesie duo capita quod esse3 monstr̃
cōtra.c.per venerabilem.qui fi.sunt legi. Et etia3 nō pos
set papa facere qꝫ alia esset ecclesia romane maior vel ro
mana ecclesia esse3 alteri accessoria ⁊ vnita. Et quia sit al-
bi fundamentum ⁊ caput constitueret quã vbi xp̄s sta-
tuit quod ẽ impossibile no.in.c.felicis.§.p hoc.de pen.
li.vi. Et ista est ratio quare non saltem hierosolymitana
quia xp̄s ibi non constituit ipe caput sed romam voluit
esse caput. Silr nec anthiochenã nã q̄uis petr⁹ ad hãc
p̄us fuerit ordinatus ⁊ p̄sederet in ipa annis septẽ tamẽ
postea iubente domino ibi anthiochie ygnatium cōsti-
tuit episcopum. Et sua sedes rome translata est ⁊ in qua
per.xxv.annos ⁊ tres menses a quarto videlicet claudij
anno vsq3 ad vltimũ neronis resedit vt refert archi. xxij.
di.renouantes. Et ideo dei volũtate ⁊ iuditio sedes pe-
tri romã translata est. vnde exinde sine dei iudicio volũ
tate ⁊ miraculo euelli non potest. no. archi.xxiiij.q.i.ro
gamus.⁊ aliqui in.d.c.felicis.§.p hoc.de pen.li.vi. Ex
quibus concludit̃ qꝫ episcopus vrbis rome est vniuer-
salis ecclesie episcopus ⁊ qꝫ dei iudicio eius sedes rome
constituta est a qua sine dei iudicio remoueri non pōt.
Et si alicui scriptu3 est qꝫ eam petrus ⁊ paulus alis eccle-
sijs p̄tulerunt vt.c.sacro sancta.xxij.di. illud debet intel
ligi qꝫ scḃario ipi sequentes intentionẽ dei p̄mitus
agentis sic eam alijs ecclesijs p̄tulerunt aliter si solus pe-
trus ⁊ paulus illa3 p̄tulissent successor papa deberet pos
se mutare quod tamen falsũ est vt dixi.

Exquiramus nunc aũt an om-
nes alie ecclesia-
p stice potestates sint a deo imediate vel p me-
dium romani pōtificis ⁊ vt ab ipso depende-
tes. Et ex hoc p̄mũ queram an bene mũdi viuere nece-
sit vnicam potestatem esse a qua ceteri deriuent̃. Et vi-
detur dicendũ qꝫ non. Nam ponere sup̄mã potestatẽ est
designare maiorem ⁊ inferiores. hoc aũt videtur contra
naturam nam homines omnes natura sunt pares ⁊ p̄ri-
mi parentis successores. Et iō contra naturam videt̃ vt
vnus alteri p̄ncipet̃ vt videtur tex.xxij.di.c.de cōstãtino
politana in fi.na3 p̄ncipatus ex imparitate cōsurgit. S3
natura omnes nascebant̃ olim liberi ⁊ pares vt.xii.q.ij.
c.cũ redemptor.⁊ in aut.quibus mo.na.effi.sui.§.natu
ra. Et ideo volunt theologi qꝫ adam si stetisset in statu in
nocentie non habuisset in descendentes dominiu3 illud
vt ipe dominiũ habuisset in hoĩes ⁊ in iumentis sicq3 vi
det̃ qꝫ paritatis ratione a natura introducte non sit op⁹
vnam esse potestatẽ sup̄mam a qua cetere deriuent̃.

Scḋo sic ostendit̃ principantes debent habere ratio-
nes perspicatissimas quia sũme vigil esse debet p̄ncipās
xxiij.di.c.qui episcopus. sed plures oculi sunt p̄spicacio-
res vno ⁊ plures manus magis possẽt q̃3 vna vt.l.ita vul
neratus.ad fi.ff.ad.l.aquil.⁊ in.c.mandata de p̄sumpt.
Et plures intellectus cognoscendo supant̃ vnũ vnde ple
runq3 nouiter venientes facta antiquorũ emendant.l.§
omnia.C.de veteri iu.enu. Ex quibus concludit̃ qꝫ si
plures vel multi pariter principent̃ erit ibi intellectus ⁊
ratio p̄spicatior quia plures plus cognoscent q̃3 vn⁹ so-
lus cognoscat. vnde ph̄us.i.⁊.iij.politicorũ ait. qꝫ plures
homines sic principantes quasi cōstituũt vnũ homine3
multorũ oculorũ ⁊ multarum manuũ. Ex quibus videtur
qꝫ melior sit plurium principatus. Tertio hoc probat̃
qꝛ p̄nceps debet habẽ p̄fectã stabilitatẽ vt p irã ⁊ cōcu
piscẽtiã nō puertat̃ vt.d.c.qui ep̄s xxiij.di.⁊ eadẽ.c.di-
bis ergo. Sed sic ait ph̄us facilius corrumpit̃ vnus q̃3
plures q̃ facti⁹ videt̃ regi p plures q̃3 per vnũ. Quarto
ostẽditur sic illud est bonu3 regnũ in quo plus p̄cetat̃
cōmunis vtilitas: ⁊ publica q̃3 priuata regentiũ. Et illud
est malum regnum in quo ipa vtilitas attenditur magis
p̄pria q̃3 cōmunis sm̄ egidium de regimine principum

xi.c. pbatur.in.c.bone.de postu.prela.el primo immo ꝗ princeps magis attendat vtilitatem ppriam ꝙ cōmunē talis tyrānus est vt no.bar.in tractatu de tyranno.q.viij Et hoc vult tulius in libro de officijs recitans platonis sententiam atqꝫ dicens omnino qui rei publice pro futuri sunt duo platonis ꝑcepta teneant vnū vt vtilitatem ciuium sic tueantur vt quecūqꝫ agunt ad eam referant suorum comodoꝝ obliti. ⁊ hoc vult tex.in prohemio sexti ⁊ in.c.j.de offi.le.li.vj.alterum: vt totum corpus rei publice procurent ne dū partem aliquā tueantur reliquas deserant. Et ideo princeps debet omnia deducere ad vtilitatem rei publice vt in auti.constitutio.que de dig. in prin.coll.vj.⁊adeo ꝑponere publicam vtilitatem sue priuate vt si opus est morti pro suo populo ⁊ cōmuni vtilitate se subijciat vt est tex.xlv.di.ca.disciplina.⁊ pbat de homi.c.j.li.vj.vbi est tex.ꝙ xp̄s se exposuit morti temporali ppter redimere gregem suū perditum. Sed si multi dominent vel vnus dominetur ⁊ quilibet intendat pro priū bonum spreto cōmuni erit melior principatus boꝝ multoꝝ ꝙ illius solius imperantis: quia isti multi non omnino recedunt ab intentione cōmunis boni cū intēdant bonoꝝ ipoꝝ multoꝝ quod est quasi cōmune bonū. Et bonum istius principantis est quasi bonū vnius priuatū. vnde fm hoc meliores videntur plurium principatus. Quinto ostenditur ꝙ potestatibus apostolis cōcessis siue de potestate miracula faciendi ⁊ eijciendi demonia ⁊ sanandi languores siue de potestate ꝑdicandi vel temporalia metendi.i.recipiendi pro ꝑdicationibus temporalia: aut de potestate baptisādi: vel de sacerdotali potestate conficiendi corpus xp̄i: ⁊ de potestate clauiū ordinis: vel de potestate episcopali. Omnes enim has potestates apostoli imediate a xp̄o suscepisse vident: ergo similiter hodie episcopi a xp̄o debent dicere has potestates immediate habere cum ipsi episcopi apostoloꝝ locū teneant.xxj.di.in nouo.⁊.lxviij.di.c.fi.⁊ sic non a papa sed a xp̄o imediate. Et ꝙ omnes has potestates apostoli a xp̄o susceperunt patet discurrendo per ipsas singulas potestates. Primū miracula faciendi potestas non esse nisi a deo. Et ideo ꝙuis aliquādo mali miracula fecerint diabolica arte vt.j.q.j.teneamus.⁊.ca. pphetauit. illa non fuere miracula proprie cum a deo non processerint sed ex arte vt.d.c teneamus.⁊ no.glo.in.c.j.de reli. ⁊ vene.sanctorum in fi.magne glo.li.vj. Ratio quia miraculū est diuina immediata operatio sine operatione secūdoꝝ agentiū fm Tho.in.iij.libro contra gentiles Et ideo dicitur Matt.iij.ꝙ dedit illis potestatem spirituū imundoꝝ. Et dedit eis potestatem curandi infirmitates ⁊ eijciendi demonia. Similiter ⁊ de potestate ꝑdicandi quam xp̄s apostolis concessit ⁊ ante passionem ⁊ post resurrectionem ante passionē solum iussit predicare iudeis dum dixit. In viam gentium ne abieritis.ij.q j.deniqꝫ. Euntes aūt ꝑdicate dicentes appropinquat regnū celoꝝ Mat.iij.⁊.Lu.ix.⁊ post resurrectionem missi sunt a xp̄o ad ꝑdicandum toti mundo. dum dixit: Docete omnes gentes ⁊ ꝑdicate euangeliū omni creature vt in.c.cum ex iniūcto de hereticis.⁊ Mat.vltimo.⁊ habetur.xxj.di.in nouo vbi dicit ꝙ iubente dn̄o toto orbe dispersi euangelium predicauerunt. Sic etiam fuit in potestate concessa metendi temporalia. Nā inquit dominus discipulis suis Mat.x. In quacūqꝫ domo intraueritis in eadem manebitis edentes ⁊ bibentes que apud illos sunt. Et apostolus ad Chorinth.ix.c.dicit. Si seminamus vobis spiritualia magnū non est si vestra carnalia metamus. Et ad Gala.vj.inquit cōmunicet autē his qui cathecisatur verbo ei qui se cathecisat. Et alibi dicitur. Item si alij participes nostre potestatis facti sunt cur non magis ⁊ nos. Et in alio loco dicit dignus est

mercenarius mercede sua Lu.x.c.ad Thimo.v.⁊ habet in canone.xij.q.ij.c.quicumqꝫ suffragio. Et qui enunciat euangelium de euangelio debet viuere.xij.q.j.ex his de preben.cū fm apostolum ad Chorinth.ix. Et hec eadem potestas metendi carnalia a seminantibꝰ spiritualia etiam in veteri testamento concessa fuisse videtur vt auctoritates veteris ⁊ noui testamenti habentur.xxiij.q j.§.quia ergo potestatem etiam baptisandi apostoli videntur omnes a solo xp̄o suscepisse: ⁊ ante passionem ⁊ mortem eius: ⁊ post resurrectionem habuerunt: ⁊ ꝙuis non essent sacerdotes adhuc constituti qui demū in cena facti sunt sacerdotes ⁊ solum in iudeos iuxta illud in viam gentium non abieritis.vij.q.j.deniqꝫ. ⁊ Matt.x. no.archi.de con.di.iiij.ca.proprie sup prima glo.⁊ hanc formam multi volunt discipulis fuisse a xp̄o datam cū a Johanne baptisatus fuit ipse xp̄s vt de con.di.iiij.ca.p aquam: ⁊ aqua per tactum corporis xp̄i sanctificata fuit vt.d.iiij.di.c.nūqꝫ.⁊ tunc iudas potestatem hanc habuit baptisandi tali forma a xp̄o data. Et qui a iuda baptisatus est iterum baptisatus non est de conse.di.x.aliud. vbi glo.hec no.⁊.j.q.j.c.dedit.⁊ in.c.quanto.hierosolymis de con.di.iiij.vbi etiam pbatur ꝙ xp̄i discipuli antequā baptisarentur ⁊ ipsi baptisati erant ⁊ baptisabāt viuente xp̄o tale tamen baptisma non habuit plenum effectum nisi post mortem xp̄i ⁊ resurrectionem quia nōdū erat aperta ianua paradisi vt.d.c.proprie.⁊.c.se.no.eadē di.in summa.⁊ in.d.c.aliud. ꝙuis esset tale baptisma xp̄i quod conferebatur taliter ab apostolis etiā ante passionem vt no.in.d.c.dedit. Quamuis beatus Augustinus aliter sentiat super Johannem.iij.c.post resurrectionē autem potestatem etiam dedit in omnes gentes cum dixit Euntes docete oēs gentes baptisantes eos ⁊c. Mat. vltimo.c.⁊ eadem di.iiij.c.prima igitur.⁊.c.multi.,infi. ⁊.d.c.proprie. Si igitur omnes apostoli pariter hanc potestatem a xp̄o habuerunt ergo similiter ⁊ hodie episcopi habent loco apostoloꝝ surrogati. Idem dicitur de potestati sacerdotali conficiendi corpus xp̄i. Nā illa a xp̄o fuit data pariter omnibus apostolis ⁊ in sacerdotes pariter omnes videntur fuisse ordinati in die cene quādo dominus dixit: Hoc facite in meam cōmemorationem. Luce.xxij.c.vt no.glo.xxj.di.in nouo.⁊ de conse.di.ij.c in xp̄o semel.in fi.⁊ no.archi.lxxv.di.ca.die. Constituit igitur tunc eos sacerdotes cum dixit: hoc facite.i.potestatem accipite hoc faciēdi. Et equipollet illis verbis accipite potestatem celebrandi quia conficere corpus ⁊ sāguinem xp̄i non potest nisi sacerdos vt de sūma trini.c.j. vna vero.tunc igitur constituti fuerunt apostoli a xp̄o sacerdotes ⁊ non ante: quia cum presbiteri ordinari debeant ad conficiendum corpus xp̄i opus erat istud prius precedere: quia ante debet esse obiectum ꝙ potentia vt scribitur scd̄o de anima. Et ideo cum sacerdotum esset potentia ad conficiendum corpus xp̄i: ⁊ corpus xp̄i esset obiectum necesse fuit precedere ipm̄ xp̄i corpus. ⁊ demū sacerdotes creati sunt ⁊ sic fecit xp̄s quia primo se hostiam prebuit ipsemet existens sacerdos ⁊ corpus suū consecrando: ⁊ deinde dedit potestatem discipulis consecrādi. Si igitur omnes hanc potestatē a xp̄o immediate acceperunt ergo sic hodie quilibet sacerdos a xp̄o immediate accipit. vnde in hac potestate ipsa nō videt ab alia dependere. potestatem autem in foro penitentiali soluēdi ⁊ ligandi dominus xp̄s similiter apostolis omnibus pariter concessisse videt vt.xxiiij.q.j.§.y autem.v.si omnibus.⁊ eadem.q.ca.loquitur.⁊.xi.q.iij.c.nihil.⁊ dicendum est ꝙ post cenam data fuit hec potestas quia ante cenam vt dictum est apostoli non fuerūt sacerdotes. vnde potestatem soluendi ⁊ ligandi habere non poterant que sola est cōcessa sacerdotibus vt est tex. Ambro.de pe.di.

j.c.verbum.vbi ius enim. hoc solũ ꝑmissum est sacerdotibus ⁊ eadem di.§.ex his.vsi.si solis sacerdotibus. Nec obstet illud quod habeť Mat.xviij.q̃cũq; ligaueritis sup terram erit ligatum ⁊ in celis.quod verbũ ante cenã videť fuisse ꝓlatum:quia illa tunc non fuit concessio sꝫ ꝓmissio.sicut cum dixit petro Tu es petrus ⁊ super hac petram edificabo ⁊c. ⁊ tibi dabo claues ⁊c. vt dixi.s.in questione cui hec potestas donata fuit. Sufficit ergo ꝙ hec potestas omnibus a xp̄o data est. sed inquirere qñ fuit data nũc opus non est:quia in hoc sunt varie sententie in quo videnda sunt que refert beatus Thomas.iiij. senten.di.xxiiij. sufficere igiť videať ꝙ etiam in hac potestate vn᷒ ab alio depēdē nō videť nisi a xp̄o imediate.

E potestate pontificali idem videť dicendum
d ꝙ omnes apostoli fuerũt episcopi ⁊ a xp̄o immediate constituti videť vt tex.xxi.di.ĩ nouo dñ diciť ceteri vͦ apostoli cũ eodem pari consortio honorem ⁊ potestatē acceperunt ergo fuerũt sicut ⁊ petrus tunc episcopi:aliter non fuissent nũc pari consortio ⁊ honore ⁊ potestate constituti quia maior est honor episcopi q̃ꝫ p̄sbiteri.lxxxix.di.ad h.in fi. ⁊.lxxxxiij.di.ca.q̃uis cor epis. ⁊.xciij.di.legimus.ibi quid eniꝫ facit ⁊c.no.de cõsue.c.quanto. Itē quia episcopi successerũt loco apostoloꝝ.lxviij.di.quoꝝ ergo igiť apostoli ꝑ xp̄m episcopi fuerant.Et iō de iuda diciť ꝙ episcopatuꝫ eius accipiat alter vt legiť.lxiiij.di.c.porro.vbi glo. ⁊ habeť Actuũ.j. ergo habuerunt ordinē episcopalem a xp̄o quia viuente xp̄o petrus non habuit ꝑncipatũ nisi per ꝓmissionem vt dixi.s.in scd̄o ꝑncipali dubio quando tractaui de potestate pontificis. ⁊ iudas ante mortē xp̄i laqueo se suspēdit de peni.di.ij.c.scelerator.ex quo infertur ꝙ si iudas fuit ep̄us ⁊ apostoli xp̄o viuente fuerunt episcopi ⁊ xp̄o mediante:⁊ imediate a xp̄o:non ꝑ petrũ quia vt dixi pri⸗cipatus in executōe non fuit tradit᷒ petro nisi post mortem xp̄i:⁊ discipuli in vita xp̄i fuerunt episcopi:igiť cōstituti sunt a xp̄o qui fuit ⁊ erat verus sacerdos sumus:⁊ non a petro qui nondũ erat nisi in ꝓmissione summus episcopus.Et hanc sententiā videť sentire Aug᷒ in libro de questionibus noui ⁊ veteris testamenti vbi dicit ꝙ xp̄s omnes apostolos fecit episcopos.Et hec sententia ꝓbatur ꝑ tex.de sũma tri.c.j.§.vna. vbi diciť ꝙ sacramentuꝫ eucharistie nemo potest conficere nisi sacerdos qui iure fuerit ordinat᷒ ẜm claues ecclesie quas ip̄e cōcessit apostolis ibus xp̄s.Sed constat ꝙ sacerdos non ordinatur a claue sacerdotali sed solũ ab episcopali ergo videtur ꝙ xp̄s apostolis tradidit claues episcopales a quib᷒ solis p̄sbiteri ordinanť. Ex quibus omnibus videť inferri ꝙ cum omnes potestates apostoloꝝ fuerunt a xp̄o apostolis imediate concesse ꝙ similiter habeant hodie epi a xp̄o immediate.Et sic in talibus potestatibus nullā habeant a papa dependentiam ꝙ insinuať quia si a papa ⁊ ab homine haberet talem ordinem episcopaleꝫ deberet et posse ab eo tali ordine priuari.qͦd tamē est falsũꝫ vt no. in.c.quanto.de consue.no.in.ca.manus.de conse.di.v. Inferť igiť ex p̄dictis p̄mo ꝙ omnis ecclesia siue potestates non videnť a papali potestate habere dependentiam. Item ꝙ ad bene,mundi viuere non est opus esse vnam sũmam potestatem a qua cetere oriant vel dependentiam habeant.Et ex his videť inferri ꝙ omnis potestas sit principaliter in tota ecclesia ⁊ in concilio vniuersali ipsam representātē q̃ꝫ in solo papa cum potestate eas xp̄s concessisse videatur omnibus apostolis ⁊ non soli petro:⁊ ideo maior videtur potestas cōcilij vniuersalis q̃ꝫ pape ipsi forsitan aduersantis.sed de hoc infra dicam in questione que sit maior an sentētia pape vł concilij se opponentis. Predictis tamen non obuiantibus veritas se habet ad oppositum quod sic insinuatur vbi pluralitas ibi plurimuꝫ discordia de peni.di.ij.c.quādo adam Et ideo deus scd̄am diē diuisit ⁊ in ea nil fecit designās duplicem numerum malum qui nos ab vnione diuidit xxxij.q.j.c.nuptie.hec est etiam ratio quare hominē vnũ a ꝑncipio tantũ creauit vt designaret in vnico melius cōsistere dominium ⁊ vnitatem magis probabilem esse q̃ꝫ pluralitatē.xxxij.q.v.c.hec imago. ⁊ vt ostenderet ꝙ sic naturale est vt multitudo ab vnitate procedat sic ecōuerso ipsa multitudo ꝓcedens ab vnitate ad ipsam vnitateꝫ reducatur.d.c.hec imago p̄sertim in regno quod regnũ regulariter non capit duos iuxta sententiam prudentiũ dicentiũ s lucano: Nulla fides regni socijs omnis q̃ꝫ potestas impatiens consortis erit. ⁊ ideo ꝓpter pluralitatē ⁊ duplicitatem in re ergo romulus interfecit fratrem remum.l.fi.ff.de rerum diui.quia cõmunio pluriũ discordiam parit.l.cum pater.§.dulcissimis.ff.de le.ij. Quod fuit ostensum in vtero rebecche. Nam esau ⁊ iacob inuicē ratione pluralitatis ĩ vtero pugnauerũt.vij.q.j.in apibus.Et inquit tulius de offi.dicens enim quod est relatum apud heremũ ꝙ nulla sancta societas nec fides regni est. Quare melius est vnuꝫ esse principem q̃ꝫ plures ẜm philo.hec sententia patet discurrentibus ordinationes nature. Naꝫ in vno homine in diuiduo qui dicitur minor mundus ⁊ ideo dicitur microcosmus ẜm philo. vj.phsicoꝝ.omnia in ip̄o melius se habent cum ipa omnia in homine consistentia ad vnũ reducantur. Nā siue consideres partem corporalem ⁊ corruptibilē varijs mēbris distinctam vt de hereticis.c.cum ex iniũcto.omnia ipa membra ⁊ totum corpus ⁊ eius partes viuificantur a corde:⁊ ab ip̄o ortum:⁊ ꝑncipatum habent ⁊ membra a corpore separata vel cordi non respondentia putrescũt arescant.xxiij.q.vij.quemadmodũ. ⁊.xxiiij.q.j.loquiť. ff.de vsu.ca.l.reruꝫ mixtura. Nam ẜm philo.in libro de differentia spiritus ⁊ anime in corde principaliter est sedes anime que anima,corpus viuificat de peni.di.j.c.si ante. ⁊.ca.si resuscitatus. ⁊ idē est in omni re animata q̄ cōposita ex pluribus elemētis diuersis vno spiritu ⁊ aīa continēť.d.l.reꝝ mixtura.ff.ď vsu.ca. ⁊ resoluta illa aīa:elemēta illa dissoluūť in illo indiuiduo .qꝛ vt dixi aīa corpus viuificat.Et iō scribiť circa finem p̄mi de aīa.ꝙ aīa magis retinet corp᷒ q̃ꝫ ecōtra.Siue aũt cōsideremus in hoīe sił ꝑtem ipam ꝑpetuā ⁊ incorruptibileꝫ qꝛ hō in se ip̄o interior est hō,ꝓut habet animā.vt de con.di.iiij.c. ideo.ex quo tũc etiam in eo esse debet v̄tus intellectiua regulās ⁊ regēs oēs potētias sensitiuas :siue sint potētie sensitiue exteriores vt visus:gust᷒:tactus:audit᷒:olfact᷒ de q̄bus ĩ ꝓhemio decretaliũ siue sint sens᷒ coēs interiores vt fantasia cogitatiua ⁊ memoratiua de q̄bus ph̄us in 2° de aia. ⁊ aliq̄ ponũt de testib᷒.c.tũ cām. Nā tũc bñ se habet homo cũ v̄tus ipa intellectiua bñ regit ⁊ gubernat:oēs alias potētias sēsitiuas. Nā tunc dať pax ⁊ vnitas in aīa hũana ⁊ homo v̄tuosus existit vt in cle.ad nostrā.v̄si.2° de hereti.Sꝫ si homo cũ intellectu nō regulat sensus ita ꝙ in eo nō sit p̄dominās v̄tus intellectiua sed ꝑmittat intellectũ p̄ueniri ab appetitu ⁊ vinci tũc homo est malus ⁊ nō v̄tuosus nec habet in se vnitatē ⁊ pacē.vñ sciēdũ ꝙ sensualitas ē ab initio repugnās intellectui tēdens ad malũ ab adolescētia sua.Gene.ix.c. ⁊.xij.q.j.oīs etas. ⁊.xx.q.iij.ꝓ,cluns. ⁊ in ꝓhemio decretaliũ. Et hũana natura ex sēsualitate ⁊ homo q̃cq; ꝓlabiť ad delicta in auţ.demoniacis.§.si vͦ. Nā sensus vnũ appetit intellectus sylogizando in aliud tēdit regulās appetitũ sensitiuũ.Et hoc ē ꝙ inquit aplus ad Roma.vij.dũ dicit:Uideo aliā legē repugnātē legi mētis mee.xxx.q.j.si paul᷒. ⁊ vi.di.palea.sꝫ p̄sandũ ⁊ ad Gala.j.vbi Caro concupiscit aduers᷒ sp̄ũm.a ꝑncipio igiť ĩ hoīe ē pugna ꝓpť passiones

appetitus sensitiui repugnantes intellectui. vñ si virt⁹ intellectiua predominatur et obtinet in regulando appetitum sensitiuū qui mot⁹ ꝛ victoria est naturalis. vt inqt philosophus secundo de anima: tractatu de motu ꝛ mouente. ꝛ est quemadmodū si spera superior mouet inferiorem: tunc homo habet in se pacem ꝛ vnitatem: vt dicam statim. ꝛ si per contrarium foret ꝙ sensus superaret intellectum: nec essꝫ virtus intellectiua predominās: tūc eēt perinde ac si spera inferior moueret superiorem: qui motus esset contra naturam: ꝛ esset homo in seipō diuisus: ꝛ in guerra: ꝛ male compositus atqꝫ viciosus: vt hec probantur de sāc. vnc. c. j. ibi: Cuius pars superior ratio est inferior sensualitas. Et Prosper ostendit de vita contemplatiua dum dicit: Dominetur viuēs ratio: subijciatur corpus anime: ꝛ anima deo: ꝛ impleta est hominis pfectio. de peni. di. ij. c. corpus nostrum. ꝛ di. iij. c. in salutibus. patet igitur ex predictis: ꝙ vt hominis indiuiduū bene regatur: oportet ꝙ sit virt⁹ intellectiua: que in xp̄o habeat principatum regulans omnes potentias alias: ꝛ tūc tali homini conueniunt que inquit philosopus: In virtuoso omnia consonant: qꝛ potentie sensitiue parent intellectiue: ꝛ parent delectabiliter: ꝛ in tali homine est tunc pax: vnitas ꝛ tranquillitas: in sua humana anima. Si igitur sic est in vno homine indiuiduo: vt melius regatur: ꝛ se habeat vt omnes eius potentie reguntur per vnum: ita debet esse in toto vniuersali mundo similitudinarie: vt inquit phus. viij. phisi. Si enī hoc contingit in vno indiuiduo: vt melius se habeat: cum intellect⁹ predominatur in eo: ita esse debꝫ in tota humana specie: ne tota humana spes nō bene se habeat nisi cum omnes ei⁹ partes regulentur atqꝫ regantur ab vno. Et hic erit monarcha: quia ꝫm phm̄. j. phisi: omnia que sunt vnius generis: reduci debent ad vnum qd̄ est in mensura eorū q̄ sub ipso genere sunt ꝛ c̄.

Dicetur et hec sententia ꝙ sit vera

d Nam sicut est in vno corpore naturali: ita est in pluribus mysticis corporibus. Nam si cōsideramus domū vnam: ipsa domus quidem melius p vnum seniorem regitur ꝫm philolosophū. ꝛ probat. xij. q. j. c. omnis etas. ꝛ l. pnunciatio. §. familie. ff. de verbo. signi. sub vnius potestate: ꝛ no. xxiij. q. iiij. c. duo ista nomina. ꝛ ideo vir tanqꝫ superior propriam vxorem corrigere potest. vij. q. j. c. sicut alterius. Item pater iurisditionem habet in filios: ꝛ in seruos etiam mercenarios. l. serui ꝛ filij. ff. de fur. ꝛ l. respiciēdum. ff. de penis. C. de pa. po. l. congruentius. ꝛ idem de antiquiore domus: vt habeat aliquam iurisditionem in cohabitantes in illa domo: vt. l. j. C. de emenda. ppinquo. ꝛ in. l. j. C. de emēda. seruo. Et idem est in alijs misticꝭ corporibus vniuersitatum: quia melius se habent cum per vnū reguntur. Sūt enī ꝫm philosopū quinqꝫ cōmunitates. ē enī vna que resultat ex pluribus domibus. Alia que cōstituitur ex pluribus vicis. ꝛ ita est cōmunitas ciuitatis: que ꝫm philosophum est perfecta. quia si ciuitas est bene ordinata: in ea debet inueniri quicqd est necessarium pro hominis vita. Tertia est cōmunitas prouintie: que consurgit ex pluribus ciuitatibus. Quarta est cōmunitas regni: que resultat ex pluribus prouintijs. Quinta est totius orbis: q̄ constat ex omnibus mundi regnis. Prima igitur cōmunitas vnius vici vl' castri: seu opidi in iurisditione tēporali ꝛ spirituali melius per vnum regitur. ꝛ ideo in vicis siue in prochijs spiritualiter sūt presbiteri curaꝫ animarum habentes: vt in qualibet ecclesia sit vnus presbiter. xxj. q. j. c. j. ꝛ temporaliter sunt magistri: quia in quolibꝫ castro est magister. l. item magistri. ff. de penis. ꝛ in c. cum contingat. ꝯ fo. compe. Castra enī ꝛ alie coadunationes domorū vni ciuitati respondentes: dicuntur vici. l. j. qui ex vico in quibus quolibet est magister vnus. vt in toto ti. C. de magistris munici. In ciuitatibus autēꝫ que sunt ꝫm corpus mysticū cōmunitas in spūalibus in singulis ciuitatibus: singuli sunt episcopi. xxj. di. §. j. ꝛ in si. vij. q. j. in apibus. In tpalib⁹ aūt est vn⁹ ciuitatꝭ defensor. vt in auten. de defen. ciui. p totū. ꝛ C. de defensori. ciui. l. j. In tertio autē mystico corpore ꝓuintie siue cōitates que ꝓuintiarū diuisio a petro facta est. lxxx. di. in illis. Sunt in spūalibus archiepi. Nam in vnaqueqꝫ prouintia vnus est archiepꝯ vel metropolitanus: vt. xxj. di. cleros. ibi: Metropolitani ꝛc̄. ꝛ est tex. vj. q. iij. c. scitote. Et in tpalib⁹ preses vn⁹ ꝓuintie: vt in toto ti. C. de offi. psi. ꝛ ff. e. ti. In q̄rto autē mystico regni siue vniuersitate sunt spūaliter pmates: qui singuli p̄sūt singul' regnis siue plurib⁹ ꝓuītijs: vt. xcix. di. c. j. ꝛ tpaliter p̄sūt reges

Si igitur hec oīa tam in vno indiuiduo hūano corpe q̄ꝫ in mysticꝭ corpib⁹: ꝛ in his cōitatib⁹ ꝓpt̄ vnitatē ꝛ bonū pacis stabilitas ē: vt in singul' sit vnus regens ꝛ pemnens: vt plene h̄ oīa ꝓbanf. vij. q. j. in apib⁹. Quāto magis hoc ipm ꝯueniēs est etiā toto ipo humano genere ꝛ orbe vniuerso: vt meli⁹ regat̄ p vnū: vt idem iuris sit in toto: qd̄ in parte. xij. di. c. j. l. que de tota. ff. de rei vē. ꝛ l. sed ꝛ si quis. §. si. v̄. sed ꝛ iulianus. ff. si quis cau. p̄sertim cū sentētia phi in policitis traditū sit: ꝙ quotiens plura aliq̄ ordinant̄ ad vnū finē: necesse est vnū eorū regulare seu regere: alios vero regulari ꝛ regi p vnū. Et hic ergo ī spiritualib⁹ hodie est pontifex roman⁹ xp̄i vicari⁹: vt de transla. c. quanto. Et in tpalib⁹ est cesar romanoꝝ rex: qꝛ in romana ciuitate vltio de⁹ ꝯstituit diuinā ꝛ humanā monarchiā: ꝛ extra istā ecclesiā ꝛ sanctā monarchiā in q̄ ꝯsistit eccl'ia tota militās nō est sal⁹. Et iō oēs spūalr debent subesse pape q̄ caput ē eccl'e militātꝭ: ꝛ tpalr sūt sub cesare: qꝛ ad hūc finē duo h̄ de⁹ lumīaria ꝯstituit. ꝯ ma. ꝛ obe. solite. Nec sūt h̄ infra ī mūdo duo ṗncipia: qꝛ eēt hereticū: sꝫ qḃz ē p se ṗncipiū vnū a deo imediate depēdens: vt dixi late ī ṗmo dubio hui⁹ opis. Ex quib⁹ ꝯcludi manifeste videt̄: ꝙ inferi⁹ necesse ē vnicā eē sūpmaꝫ ptātē a q̄ sūma oēs alie deriuent̄. si enī h̄ in brutꝭ aliquibus natura ꝯstituit: vt meli⁹ regant̄ p vnū. qꝛ in apibus vn⁹ ē ṗnceps: ꝛ aues grues vnā sequūtur: q̄nto magis h̄ credenduꝫ est statutū fore a deo in humano genere ipsiꝫ totū meli⁹ eē regi p vnū. d. c. in apib⁹. cū hō excedat oia irrōnabilia propt̄ rationē. xxxij. q. ij. moyses. ꝛ i cle. ṗma de sū. tri. Si enī h̄ eēt ꝯueniēs in partib⁹ singul' humani generis vt oēs meli⁹ p vnū regant̄: vt. s̄. de domo: vico: ꝛ ciuitate atqꝫ ꝓuītia ꝛ regno dictū ē. mlto mag' sic eē debet ī ipo toto hūano gnē. cū ps ꝛ ordo ptiū nō debeat eē melior suo toto. Nā ptes ꝛ ordo ptiū sunt ad totū tanqꝫ ad finē: q̄ finis melior ē ipis ptib⁹ ordinatꝭ ad finē: vt inquit phs. j. ethi. Insup queādmodū oēs p̄dicte ptes humani gn̄is meli⁹ r̄ndent ad totū ipm gen⁹ humanū semp regēdo p vnū: sic ipm totū hūanū gen⁹ qd̄ ē ps creaturaꝝ dei: dꝫ meli⁹ r̄ndere ad suū totū qd̄ ē de⁹: se et regēdo p vnū. Sn̄ia ista ꝙ sit va: ꝓbat̄ et hac forma: queādmodū q̄libꝫ singularꝭ hō bn̄ se hꝫ: cū sūmā attigit felicitatē: cū h̄ sit vltimū bonū ꝑsibile i vita: vt inqt phs. j. ꝛ. xj. ethi. sic ē ī toto hūano gnē vt sic̄ collectiū: tūc bn̄ se hēat cū sūmā attigit felicitatē. Et h̄ ē finis in quē hō tendē dꝫ: q̄ finis ꝯsistit ꝫm aliquos ī vtute. vl' ꝫm phm̄. j. eth̄. in opatōe vtutꝭ qꝛ optimū i hoīe ē opatio: vt dic̄ ibi phs. ꝛ ꝓbat̄ ꝯ ꝯse. di. iiij. c. j. ꝛ si. ꝯ sa. vn. c. i. ibi. Fides sine opib⁹ mortua ē. Sed opatio hominis perfectissima que continet totum hominis perfectionem que est in contemplatiōe ꝛ dilectione dei. de peni. di. ij. c. caritas. ꝛ c. vnctio. ꝛ c. caritas est aqua. ꝛ c. pennata. ꝛ c. nō reuertebantur: quoniam finis hominis vltimus ꝛ perfectissim⁹ est intelligere per

intellectum possibilem. ⁊ contēplari atqȝ speculari p in-
tellectū speculatiuū summū bonū sm philosophos: vt p
bant iura predicta. sed hec speculatio nō potest bene fie-
ri nisi in tempore ⁊ statu pacifico ⁊ tranquillo. vñ dicit
ꝙ homo sedendo ⁊ quiescēdo fit prudentior: sic est in to
to humano genere vt nō possit esse in vera speculatione
nisi cum magna tranquillitate ⁊ pace: quia finis ille qui
est finis vnius: cuius est totius etiam ciuitatis: vel toti⁹
regni: vel toti⁹ humani generis sub vno regno vel domi
nio aggregati sm philosophū. Sed hec pax ⁊ tranquillitas
non potest haberi cōmode nisi sint vniuersi sub vno prin-
cipe propter vinculum vnionis ⁊ indissolubilis caritatis
vt. xxiiij. q. j. loquitur. Et quia hanc pacem ⁊ vnitatē po-
test melius facere ⁊ causare illud quod est per se vnū ꝗ̃
illud quod est in plures distinctū. ⁊ propter vitare plura
litatē que pacem tollit ⁊ discordias parit: vt supra in cō
firmatiōe partis huius adduxi ⁊ plene probaui. Et ideo
proprius finis legislatoris est ⁊ pncipis istius vnici sub
ditos in tranquillitate bonos ⁊ honestos in vnitate cu-
stodire: vt habetur in pemio decretaliū. Et ex hoc illud
etiam descādit: ꝙ xp̄s summus sacerdos noster ⁊ vere rex
fecit. cum primū in mundū ad nos suos subditos venit.
Nam volens denotare futuram dei summā contempla-
tionem ⁊ pacem: primū per celestē tubam intonuit: Glo
ria in excelsis deo: ⁊ in terra pax hominibus bone volū
tatis. ⁊ de conse. di. j. c. in ius. ⁊ c. hi duo. In quibus ver
bis xp̄s denotauit cōtemplationem summam de deo fien
dam esse cum pace ⁊ tranquillitate optime speculantiū.

Anc sententiā fore verā due ille cōfirmatio
b nes demonstrant: quas retuli secundo ⁊ ter-
tio argumento in primis argumētationibus
primi dubij operis huius: in quibus insinuaui supernā
ierarchiā celestem vno īmobili motore omniū regi per
diuersos angeloꝝ deo obsequentiū ordines: ipsi tamen
vni deo parentes. lxxxviij. di. ad hoc. sic ⁊ nos pariformi
ter inferiores per vnum regi debemus cum ad imaginē
⁊ dei similitudinē creati simus. xxxiij. q. v. c. hec imago
ibi hanc sententiā docet manifestissime Augu. Et ideo
xp̄s vnicam ecclesiam constituit ⁊ nō plures: vt designa
ret vnicū esse debere ecclesie sponsum ⁊ non plures. d. c.
loquitur. xxiij. q. j. quia vt iam retuli hierusalē terrestris
idest ecclesia militans simi lis esse debet ecclesie triūphā
ti: vt inquit Joh. in Apocal. dicēs: Uidi hierusalem san
ctam de celo descendentē. i. ecclesiam militantē triūphā
ti similem. Sed per id ecclesia militans magis assimu
latur triūphanti ideo: cum magis de esse ipso diuino par
ticipat: vt in. c. dānamus. de sum. tri. sed tunc magis par
ticipat de esse diuino ⁊ de triūphanti ecclesia: cū ipsa mi
litans per vnū regitur quemadmodū celum ⁊ ipsa trium
phans celestis ecclesia regitur. Ista etiam sententia ostē
ditur esse de mēte dei. nam deus populum suū voluit re
gi per vnum. igitur in libro regū legitur: ꝙ cum. x. trib⁹
diuise fuissent a tribu iuda ⁊ a tribu beniamin: ⁊ relicto
proprio rege: constituissent sibi foris alium regem iero-
boam: ꝙ ipse de⁹ indignatus omni semini israhel: quia
dissipatus est a domo dauid: ⁊ sibi cōstituit alium regē:
vt hec habentur. vij. q. j. c. denīqȝ. Ex quibus insinuat̄: ꝙ
melius est regi per vnū. ⁊ hoc inquit phus. xij. metha. in
fi. dū dicit: Entia nolunt male disponi pluralitas princi-
patum mala. vnus ergo pnceps. ⁊ est ratio: quia vbi vni
tas: ibi pax. ⁊ qui vnitatem nō querit: pacem refugit. vij
q. j. nouatianus. Et quia id est perfectū quod constat ex
omnibus suis partibus ⁊ vnum constituit. l. j. ff. de ori.
iur. vij. q. j. nihil facit. l. j. §. huius studij. in glo. in v̄bo qd̄
ad statum. ff. de insti. ⁊ iur. Et est ratio quia virtus vni-
ta est fortior sua dispersa: patet quia si multi trahunt na
uim: nisi vniantur in eodem tractu nunqȝ trahunt. ff. ad
l. aquil. l. ita vulneratus. in fi. Et ideo si omnes potentes
congregantur in vnū: melius ⁊ virtuosius operantur.

Et ideo cōcluditur necessarium esse debere vnum prin
cipem: ad quem omnes alij vt inferiores principes ordi
nētur: alias sequeretur ꝙ pluribus paribus existentib⁹
si inter eos litigiū oriretur: nō esset inter eos iudicem da
re: cum par in parem nō habeat imperiū. ff. de arbi. l. ma
gistratus. qd̄ esset absurdum: cum esset dare imperfe
ctionem sine proprio proficiente: quod est impossibile:
quia deus ⁊ natura in necessarijs non deficit: vt inquit
phus. iij. de anima. Est igitur necesse vnū esse supremum
iudicē: qui omnes iudicet: ⁊ a nemine iudicetur: quo da
to in terris pax foret incōmutabilis eo durante: cum nil
haberet alium pluralem cū quo litigaret vigeretqȝ iusti
cia cupiditate cessante inimica iusticie cum ipse monar
chia nil haberet quod cōcupisceret: cum omnia sua ter
rena forēt: ⁊ populos suos ab eo iuste dilectos in propria
libertate coꝝ tueretur. C. de offi. prefec. preto. afri. l. j. in
prin. Hoc etiam ostenditur in hostilibus bellis. Nā cum
principes mittūt exercitus contra hostes: in vnoquoqȝ
exercitu constituūt vnū capitaneū principē: cuius mād
to omnes pareant: vt patet. ff. de mili. l. exercitū. ⁊. ff.
ad. l. iul. maie. l. lege iulia. ibi in iussu principis bellū ge
serit. Et patet Gen. xxvj. quia abimalech rex habuit prin
cipem exercitus. et Gen. xxxix. dicitur: ꝙ pharao habuit
principem exercitus: sic esse debuit in ecclesia terribili
vt castroꝝ acies ordinata: ⁊ in qua apostoli fuerunt cele
stis aule milites habētes arma spiritualia: ⁊ specialiter
gladiū sancti spiritus: quod est verbum dei: vt esset vnus
alioꝝ militū dei caput ⁊ princeps: ⁊ hic vtiqȝ post xp̄um
fuit petrus. Ultimo partem hanc veram esse cōfirmo
deus perficere querit humanū genus perfectōne gratie
sicut ipse perfectus est perfectione nature: vt in decreta
dānamus. de sum. tri. ⁊ fi. ca. Sed deus pfectissim⁹ entiū
vt inquit phus. xij. metha. c. monet autem. ⁊ habetur de
bap. c. maiores. p id maxime perfectus est: quod est ens
maxime vnū: ⁊ maxime bonū sm philosophū. ⁊ probat
in. d. decre. dānamus: ibi: Uolo pater vt sint vnum sicut
et nos vnū sumus. et iuxta illud: Audi hierusalem deus
tuus vnus est. Et ideo quāto quis magis vnitati appro
pinquat: tanto magis appropinquat primo principio ⁊
perfectionem attigit. Et ideo virtuosi in seipsis vniti sūt
quia vt dixi in virtuoso omnia consonāt: ⁊ adheret deo
et vnus spiritus est cū illo: vt in. d. decreta. dānamus. Et
vitiosi ⁊ mali non sunt vniti: sed in seipsis discrepant: q
sensitiua discrepat a virtute intellectiua. ⁊ sic non sunt
in vnione ⁊ cōformes primo pncipio: sed in seipsis sunt
mali. Et ideo nil aliud est peccatum ⁊ malum ꝗ̃ pro-
gredi ab vno sp̄eto ad plura: vt probat tex. in. c. ergo. de
peni. di. ij. ibi: Ex ea enī parte quis peccat: ex qua minus
deū diligit: ⁊ sic spernit deū vnū: ⁊ currit ad multa: puta
ad amorē proprij corporis plus ꝗ̃ humana requirit fra
gilitas: vt ea. di. c. corpus nostrum. Unī infertur ꝙ id est
summū bonū quod est maxime vnū. ⁊ id ē in se bonū q̄d ē
maxime vnū. Et ideo pictagoras in correlationib⁹ suis
ex parte boni ponebat vnum: ex parte mali ponebat plu
ra. Et hoc etiam psalmista docet dicens: A fructu frumē
ti vini ⁊ olei multiplicati sunt: ostendentes ꝙ propter
hec bona ab vnitate recesserant: ⁊ peccantes multiplica-
ti erāt. Ex quib⁹ infertur ꝙ optima bonitas in vnitate
consistit. Et idem xp̄s querens perficere ecclesiam suam
orat: Pater rogo vt sint vnum in nobis: sicut ⁊ nos vnū
sumus. i. ꝙ vna esset ecclesia vnus populus catholice fi
dei: ⁊ tandē vnū regnū proptē vnionē indissolubilis cari
tatis: vt in. d. decre. dānam⁹. de sum. tri. Et hanc vnitatē
eē querēdā insinuant v̄ba beatissimi Augu. sup psal. cxxi.

dum dicit: Unus est xp̄s: non ille unus ⁊ nos multi: sed et tres multi in uno unum: ut unū sit xp̄s caput ⁊ corpus. Et idē in psalmo. xlix. Omnis enī homo in xp̄o est unus hō: ⁊ unitas xp̄ianorum unꝰ homo. Et in sermone. xxvij. super Joh. ut doceret omniū fideliū esse debere integrā unitatem: inquit: Unitas nos compaginat: ⁊ tāta ei unitate astringimur: ut ipse ⁊ nos sumꝰ unus ⁊ integer xp̄o Et in psalmo. cxxxviij. inqt. Ipse ē caput nostrū. ⁊ utiqꝫ si caput est: corpus habet. Corpus autē eius est sancta ecclesia: que coniunx eius est. cui dicit Aposto. Vos autē estis corpus xp̄i ⁊ membra: totum itaqꝫ corpus. Caput ē corpus tanqꝫ integer vir: ut est tex. ꝺ sa. unc. c. j. ⁊ hoc unguento. idem glo. super verbis Apl̄i ad Ephe. iiij. ibi. donec occurramus capiti xp̄o in virū perfectum: ita ꝙ nos omnes. s. caput ⁊ membra simus perfectus vir cui nil desit. Idem etiam vult Augu. psalmo. xviij. Ex quibus cōcludit ꝙ omnis multitudo optima dispositione ad unitatem reducitur. Et ideo nō nisi cōgregatis in unū dictū est: Accipite spiritū sanctum. xxiiij. q. j. si autem. Item est scriptū: Ecce qꝫ bonū ⁊ qꝫ iocundum: fratres habitare in unum. xij. q. j. c. dilectissimus. Et multitudinis credentiū debet esse cor unum ⁊ anima una: ut dicta decreta. dānamus. ⁊ xii. q. j. c. sancimus. Ex his igitur patet: ꝙ unitas maxime querenda ⁊ tenenda est. j. q. j. teneamus. Et hec nos mirabiliter docuit xp̄s: cum corpus ⁊ sanguinē suū nobis tradidit in sacramentū: in quo unitatem ⁊ pacem nobis designauit: ut essemus unum in una fide pace ⁊ caritate. de cōse. di. ij. c. quia passus. ⁊ c. ita dominꝰ noster. et. c. hoc est sacramentū. ⁊ xxiij. q. iij. c. ipsa. Et hac de re: et ut hanc conseruaret unitatem unicam: constituit uniuersalem ecclesiam militātem ⁊ nō plures: cui ut conseruaretur unitas: non omnes apostolos uniuersaliter prefecit: sed petrum pre omnibus principaliter principē cōstituit. xxiiij. q. j. loquitur. ⁊ xxij. di. c. j. ubi probatur: ꝙ xp̄s petrū principem romane ecclesie prefecit: ut omnes alie potestates ab ipsa ut dependentes auctoritatem exciperent ad consecrationem unitatis: quia sm̄ sententiā Apl̄i: nos sumꝰ oēs unū corpꝰ: unꝰ spūs: ⁊ una spes vocationis: ⁊ unꝰ ē dn̄s: una fides: ⁊ unū baptisma: ⁊ unꝰ deꝰ quā unitatē firmiē tenere debemꝰ. d. c. loqtur. ſꝫ qꝛ ecclia erat ⁊ ē unū corpꝰ mysticū. ij. q. iiij. Engeldrudā. ideo debꝫ hr̄e caput: ⁊ hic ē papa. ix. q. iij. aliorū. Necesse est ergo ad consecrationem debite unitatis: ut unus omniū princeps sit: a quo omnes alie potestates proficiscātur: sicut ab uno sole radij multi: ⁊ ab una radice ⁊ stipite arboris rami multi: ⁊ ab uno fonte riuuli multi. d. c. loquitur. Ex quibus concluditur ad bene mūdi uiuere necessariaꝫ eē unicam suprēmā potestatem: a qua omnes alie deriuentur. Et hanc constituit primū xp̄s in petro: ut. xxij. di. c. j. et. c. sacro sancta. xxij. di. qꝫuis. cum ei dixit: Pasce oues meas. de elec. significasti. in fi. ⁊ cum ei soli claues tradidit regni celorum. xxiiij. q. j. si autem. Et hodie habemus de necessitate dicere: ꝙ est in petri successore: aliter negantes unam sanctā catholicā ⁊ apostolicā ecclesiam: quod esset hereticum. quare dicendum est ꝙ ecclesia romana sit principalis suma: a qua omnes alie initiū sumūt. xxij. di. c. j. Ad cōtraria modo respondeo ⁊ primo dico: ꝙ si homines stetissent in statu innocētie: in quo adā creatꝰ fuerat: necessarie potestates non fuissent: que sunt inducte ad vindictam malorū: laudem vero bonoꝝ. de maio. et obe. Sed qꝛ serui facti sunt peccati: ⁊ plures sunt peccātes qꝫ boni: ideo fuit opus ponere potestates. xxij. di. deinde. Et vitia ⁊ virtutes faciūt distinctiones in hominibus. Secunde rationi respondetur: ꝙ qꝫuis hec unica suprema potestas debeat omnibꝰ preesse ⁊ toti ecclesie: non tamē sic debet intelligi: ut singula iudicia cuiuscūqꝫ minimi opidi ab ipso īmediate procedere debeant sed per alios plures sm̄ regionū diuersitates debet regere: sicut sit in ierarchia supercelesti: in qua innumerabiles intelligentie uni deo parent. xciij. di. ad hoc. sic etiaꝫ sit ī hac monarchia inferiori. ⁊ ideo ut supra dixi: petrꝰ constituit sacerdotes: ⁊ in singulis ciuitatibus episcopos: ⁊ in prouintijs archiepiscopos: ⁊ in regnis primates lxxx. di. in illis. Et ita in temporalibus fecit etiam cesar: quia prefecit etiam presides prouintiarum. ⁊ in ciuitatibus defensores: ut supra dixi. ⁊ papa quedam maioribꝰ tm̄ cōmunicauit ut episcopis: facultatem ordinādi ⁊ cōficiēdi crisma ⁊ similia: quedam presbiteris dedit ut facultatem conficiendi eukaristiam: ⁊ predicandi: ⁊ alios ordines prefecit. de quibus. xxj. di. cleros. Quedam sibi reseruauit ut causas maiores fidei. Et similitē cesar quedam sibi reseruauit: ut impositōnes vectigalium. l. vectigalia. C. noua. vectiga. Quedam tm̄ maioribus concessit: Iste tamen concessiones non sunt prauam ut papa vel imperator tales potestates concedendo a se abdicent: ut probat tex. in decreta. dānamus. de sum. tri. in. ꝟ. sed nec dici potest. vn̄ respondetur ꝙ princeps lꝫ sit unus: debet habere coadiutores, administrantes: ⁊ etiam secum plurimos conciliarios prout habet papa ⁊ imperator. nam papa cardinales habet: quorū concilio debet que agē hꝫ expedire. Impator habꝫ senatores: ut no. C. ad. l. iul. maie. l. si quis cum militibus canonisata: vi. q. j. si quis cum militibus: ut possint mīri videre ⁊ benedicere vere: ⁊ sic omnia contraria primo facta nō obstant. Ad argumēta autem facta: ꝙ xp̄s potestates quas concessit: videtur pluribus pariter contulisse (nō uni) respōdetur: ꝙ qꝫuis xp̄s has potestates concesserit apostolis tanqꝫ supremꝰ et verus sacerdos magnus: tamen ita ad omniū apostolorum officium pertinere voluit: ut in beatissimo petro apostolorū omniū sūmo principalr̄ collocaret: ut ab ipso quasi quedaꝫ capite dona sua velut in corpus diffunderet. Ista sūt verba beati leonis posita. xix. di. ita dn̄s noster. ⁊ transumptiue ꝺ elec. c. fundamenta. li. vj. ꝟ. huius autem muneris. Et licet has potestates nō habuerint a petro: sed inceperint a xp̄o: tamen xp̄s tanqꝫ summus sacerdos contulit ut sub petro futuro in sacerdotio xp̄i successore ipsis uterent. vn̄ apostoli omnes petro deferebāt sicut fecit iohānes qui fuit maior post petrum. nam primū miraculū factum per apostolos post spiritus missionem fecit petrus Actuū. iij. Item legitur in gestis simonis magi: quem demones per aerem portauerūt: ꝙ paulus detulerit petro. Et ꝙ etiam citra potestatem miracula faciendi maior fuit petri potestas ostenditur: quia petrus umbra sua sanabat infirmos Actuū. v. ca. quod de alijs apostolis minime legitur. Item ante passionē non erant discipuli sub petro: quia petrus nondū erat sacerdos summus nisi in promissione: ſꝫ nō in actu. ſꝫ cū uiuēte xp̄o ipse xp̄s erat sacerdos sūmus: ⁊ sub eo erant apostoli: ⁊ ab eo ptātem accipiebāt. Et hoc modo dici poterāt esse in pari ꝯsortio cū petro. xxi. di. in nouo. post resurrectionem ⁊ potestatem datam sūmi sacerdotij petro ꝑ verba illa: Petre si me diligis: pasce oues meas. de elec. significasti. in fi. tunc facti sūt apostoli petro inferiores ⁊ sub eo iam facto sūmo sacerdote: sicut erant sub xp̄o. ⁊ ideo in predicando apostoli sibi deferebant: vn̄ in penthecoste petrum simonē fecit petrus Actuū. ij. c. Et ideo dicit tex. xxi. di. in nouo: ꝙ petrꝰ apostolos ad fidem priꝰ virtute sue predicatōnis adduxit. Sic ergo petro post xp̄m per prius data fuit omnis potestas. nā voluit ꝙ eēt unū ouile ⁊ unus pastor: vn̄ nullus nisi petrus auctoritatem habet oues pascere aut regere: q̄re ipsius fuit petri alios pastores vocare in ptē solicitudinis. Et idē de oībꝰ alijs clericis ⁊ ecclie ministris qꝫuis ipse petrꝰ nō faciēs ꝑ se īmediate potuerit cōmittēdo alijs hec facere ꝑut Act. ⁊ legi

tur cū dixit: considerate viros boni testimonij ex vobis. et ipsi elegerunt stephanū. Et etiam q̄uis interdū cū cō-
cilio fecerit aliorū: sicut etiam hodie papa multa facit cū
concilio cardinalium. vi. q. j. c. si quis cū militibus. q̄ est
l. si quis cū militibus. ff. ad. l. iul. maie. vt. s̄. dixi. Simi-
liter moyses q̄uis habet per se potestatem eligendi offi-
ciales in populo: dedit tamē ipso populo auctoritatē di
cens: Date ex vobis viros sapientes ⁊c. vñ concludit̄ ꝙ
papa omnes potestates ecclesiasticas potest ⁊ habȝ ordi
nare: lȝ possit alijs etiam cōmittere. ⁊ ideo collegia eccle
siarum presertim cathedraliū sibi eligūt rectores: vt no.
de elec. c. j. ⁊ c. cum ecclesia vulterana. ad papam etiā per
tinet potestas diuidendi dioceses ⁊ prouintias. lxxx. di.
in illis. ⁊ dicam infra in ca questiōe citra que possit ipsa
potestas pape. Ex quibus omnibus concluditur: ꝙ oīs
potestas post potestatē pape est a papa dependens: ⁊ ab
ipso debet instrui ⁊ regi mediate si vult vel immediate.
vñ papa lȝ conferat ordinaria beneficia sue diocesis. po-
test tamē ipsis ordinarijs preiudicare ⁊ conferre omnia
beneficia in quacūq̄ dioceśi mūdi ꝯsistētia etiā anteq̄
vacent. de rescrip. c. lr̄as. ⁊ dat ius ad vacatura beneficia
etiam spectantia ad collationē ordinariorū. de conces. p
ben. c. proposuit. Et potest in collatione preuenire ordi-
narios. de preben. dudū. ⁊ c. q̄uis. ij. li. vj. Et claudere
manus ordinariorū per suū decretū. de conces. prebē. c. j
et. c. sicut. ⁊. c. si soli. li. vj. que iura sunt in predictis ratio
nibus fundamēta: quia omnis potestas ordinarioꝝ pē-
det a potestate pōtificis: ⁊ omnia per prius sunt in ipsi⁹
pontificis potestate: ⁊ ab ipso omnes alie dependent po
testates: vt. xxij. di. c. j. Et diȝ dicitur: ergo si episcopales
omnes potestates sunt a papa: deberet posse episcopos
priuare ⁊ facere desinere esse episcopos: quod tamen vi-
detur falsum. Respōdetur: et primū est considerandū ꝙ
in hoc sūt opiniones: an a xp̄o apostoli omnes cuȝ petro
facti fuerunt episcopi: vel a petro tm̄ episcopi constituti
sunt: quod vltimū sm̄ aliquos verū videtur ꝑ tex. lxvij.
di. c. porro. vbi probatur ꝙ iacob⁹ frater dn̄i sm̄ carneȝ
a petro iacobo ⁊ iohāne archiep̄s hierosolimitan⁹ con-
secratus est. Itē quia omnes apostoli post cenam pasce
videntur tm̄ fuisse simplices sacerdotes. nec viuente xp̄o
videbatur esse differentia inter episcopū ⁊ sacerdotē: vt
probatur. xcv. di. olim. lȝ scismata que surgebant: fuerūt
cā ꝙ vnus sacerdos episcopi nomen assumens: alijs pre
feretur: ⁊ hec prelatio ⁊ quo ad nomē episcopi ⁊ quo ad
administratiōeȝ videtur facta fuisse a petro: nō a xp̄o: vt
no. xciij. di. legitur. Ex quibus videtur ꝙ gradus episco
palis in alijs a petro inceperit: nō a xp̄o. Et in hac sentē-
tia videtur residere glo. in. d. c. legitur. in verbo: postea.
si enī fuissent apostoli omnes episcopi cōsecrati: nō fuis
set iacobus a petro iacobo ⁊ iohāne iterū consecrat⁹: q2
sicut semel baptisatus: nō debet amplius baptisari: vt in
toto ti. C. ne sanctū baptisma reiteretur. ita nec semel cō
secrat⁹ iterū consecrari deberet. lxviij. di. c. sicut semel. Et
ideo in hac materia has pono ꝯclusiones: ꝙ q̄uis sacer
dotalis ordo viuente xp̄o inceperit in die cene. episcopa
lis vero ordo non incepit nisi post resurrectionē: ⁊ a xp̄o
incepit solū in petro cū ipsi dixit: Pasce oues meas. viij.
q. j. in scripturis. nam vt pluries supra dixi: ante passio-
nem petrus nō fuit constitutus episcop⁹ vel sūmus pon
tifex: quia ipse futurus erat vniuersalis ecclesie episcop⁹
et viuente xp̄o qui verus sacerdos esse poterat: ipse pon
tifex ne duo insolidū in eodem corpore mistico eēnt pō
tifices: ⁊ habuisset ecclesia duo capita: quod fuissȝ mon
strum. Sed post passionē cū a mundo xp̄us discessurus
erat: constitutus fuit episcop⁹ petrus a xp̄o: ⁊ solus ipse.
et hoc est quod dicit tex. xxi. di. in nouo. ꝙ petrus pote-
statem prius accepit: ⁊ ꝙ ei primo pontificatus in eccle-
sia xp̄i datus est. ⁊ hoc modo debet intelligi tex. xcv. di.
c. olim. dum dicitur: ꝙ olim nō erat differētia inter no-
men sacerdotis ⁊ episcopi. Nam illud debȝ intelligi an-
te passionem vel incontinēti post passionē anteq̄ petro
fuissent dicta illa v̄ba: pasce ⁊c. ⁊ ita sentit Archi. ⁊ Lau
ren. i. d. c. legitur. xciij. di. ⁊ ratio: quia ante passionē fue
rat sacerdotiuȝ: sed nō episcopatus. Et hoc probat tex. in
d. c. i nouo: dū dicit ꝙ ordo sacerdotij cepit a petro. qui
tex. debȝ exponi ordo sacerdotij. i. ordo pontifical: quia
falsum esset dicere ꝙ ordo sacerdotij inceperat a petro:
quia omnes tenent ꝙ a xp̄o iam facti erāt apostoli sacer
dotes per illa verba: Hoc facite in meam cōmemoratio-
nem. vl' melius ibi dicit tex. post xp̄m ordo sacerdotalis
cepit a petro: quia petrus post xp̄m remansit solus p̄m⁹
pontifex: vñ etiam sacerdotalis ordo ab eo habet princi
piū vt a sūmo pontifice. Sed sm̄ primā expositionē ibi
est tex. ꝙ a dn̄o pontificatus primo petro datus est. ⁊ de
inde pontificalis ordo post xp̄m. s. in ceteros apostolos
incepit a petro. Nec ob. ꝙ in prima epistola petrus dixe
rit ⁊ vocauerit se presbiterū dicēs: Precor ego cōpresbi
ter ⁊ testis passionū xp̄i: quia nō per hoc se negauit sum
mū pontificem ⁊ ep̄m: sed ex humilitate ita locutus est.
vñ consecratio iacobi in episcopū hierosolimitanū: fuit
vera consecratio: de qua in. d. c. porro. lxvij. di. Et falsa
est opinio dicentiū ibi: ꝙ ideo sic consecrauerunt eū: vt
designarent solū formā futuram seruandam in alijs epi-
scopis consecrandis: quia (vt dixi) si iam fuisset consecra
tus: nō debuissȝ iterum consecrari. d. c. sicut semel. lxviij.
di. nec fingenda erat consecratio falsa propter ꝯstēdere
formā vere consecrationis: quia abijcienda sunt falsa re-
media: que veris periculis sunt grauiora. de cele. missa.
c. de homine. Et ideo paulus reprehendit petrum fictio
nem similem facientē. ij. q. vij. paulus. ⁊ quia poterat pe
trus ipsam formā consecrandi exprimere verbis: non ta
les fictiones facere. Ex quib⁹ infertur ꝙ iacobus adhuc
nō erat episcopus: ⁊ ideo a petro ⁊ alijs consecratus est.
Nec etiā est vera sententia dicentiū: ꝙ fuit in archiep̄m
consecratus: vt tex. sonare videtur: cum tamen esset p̄us
episcopus. nam hoc falsum est: quia si episcopus visibili
ter consecratus archiepiscop⁹ vel patriarcha vel etiam
papa crearetur: consecratio in eo reiterāda non foret: vt
in. d. c. sicut semel. lȝ si foret tm̄ inuisibiliter vnctus a deo
deberet nihilomin⁹ iterū visibiliter inungi ⁊ consecrari
et ideo sanctificati in vtero: vel habētes baptisma flami
nis: sunt nihilomin⁹ baptisandi. Et ideo dato ꝙ aposto
li recepissent spiritū sanctū in die penthecostes xp̄i gra-
tia instante ⁊ de celo mittente: tamen non fuerunt sacra-
mētaliter propter hoc episcopi consecrati: vñ erant ex in
tegro consecrandi. ⁊ ita debet intelligi Hugo. de quo in
d. c. porro. lxvi. di. Et ex his patet ꝙ si fuerat prius iaco-
bus episcopus consecratus: nō erat iteruȝ consecrandus
q̄uis foret promotus archiepiscop⁹. ⁊ si diceretur ꝙ eū
consecrauerunt. i. archiepiscopū promouerunt: nō esset
bene dictū: quia promotio potuissȝ fieri a solo petro pō
tifice: siue in promotione: siue in pallij concessione: vt in
toto ti. de transla. epi. ⁊ in ti. de aucto. ⁊ vsu pal. vl' si dice
rent de promotione inferiorū a pontifice: puta de postu
latōne illa fit solum a capitulo ecclesie cathedralis: vt in
d. c. j. de elec. Nec fuissȝ opus ꝙ essent tres episcopi. simi
liter nec aliorū reprehensio tenet: ꝙ iacobus iam essȝ cō-
secrat⁹ a xp̄o ep̄s. Sed ꝙ illa petri ⁊ alioꝝ fuit intromissa-
tio vel determinatio ad certū locū poterat fieri a solo pe
tro sine alijs duobus. ⁊ hodie pōt fieri a solo papa. lxx.
di. i ill': ⁊ in toto ti. de trāsla. p̄la. Itē itronisatio fit ab ar
chidiacono vt in. c. vt nr̄m. de offi. archi. etiam sine ep̄o pa-
ri ratione ordinatio videtur posse fieri: quod est falsum
Item iste responsiones non sunt bone: quia tex. dicit in

c.porro:ꝙ petrus iacob⁹ ꝛ iohannes consecrauerint aliū iacobū:vt daret formā futuris consecrationib⁹ epoꝝ.vn̄ nō potest de postulatione vel intronisatione vel ad aliū locū translatione que nō haberet conuentū ꝯsecratione Ex quibus infertur ad conclusionē primo datam:ꝙ alij apostoli nō fuerūt facti a xp̄o ep̄i nisi solus petrus.ꝛ alij apostoli a petro,ep̄i facti sunt:quia ab initio episcopat⁹ non fuit nisi vn⁹:quia subditi nō erant distincti.sed postea in ciuitatibus singulis ꝑ apostolos positi sunt ep̄i:ꝛ in singulis prouincijs archiep̄i.xcix.di.c.j.ꝛ.lxxx.di.in illis.no.in.c.constitutus.de appe.ꝛ.xiij.q.j. Nec cōtraria sententia ratione vel auctoritate scripturarū probari potest.Et ideo nō est dicenda:vt dicit Hiero.super omeliā Ecce mitto vos:vbi dicit dictū qđ de scripturis nō habꝫ testimoniū:eadem facilitate contēnitur qua probat̄.ad idem.l.illam.C.de collatio.que dicit illud nō esse dicendum:quod nulla constitutione prolatum sit.Sed ꝑ nulla verba a xp̄o prelata doceri potest:ꝙ alij apostoli excepto petro facti fuerunt ep̄i.ꝑmo eni non ex illis Math. xviij.quodcūqꝫ ligaueris ꝛc̄.quia illa dicta fuerūt ante diem cene:ꝛ qn̄ nondū apostoli erant simplices sacerdotes:ꝛ sic nō poterāt eē episcopi.lij.di.c.solicitudo.ꝛ fuerunt verba future ꝓmissionis potestatis:nō autē ꝑ ipsa aliqua fuit ꝯcessio potestatis.per illa etiam verba Luce xxij.c.a xp̄o dicta in cena:Hoc facite in meam cōmemorationē:nō fuerunt apostoli facti nisi simplices sacerdotes:alias sequeret̄ ꝙ si ista verba facerēt epos:ꝙ nullus posset creari simplex sacerdos:quin crearetur ep̄s:quod est falsū.Itē nec ꝑ illa v̄ba Jo.xx.Quoꝝ remiseritis ꝛc̄. Nam ꝛ ista in creatōne simplicis sacerdotis dicitur.nā xp̄s dicit:Accipite spiritū sanctū:ꝛ quoꝝ remiseritis peccata ꝛc̄.Et sic eadem esset ordinatio presbiteri que ep̄i:que tamē distincta esse debet:patet quia verba sacramētalia prolata a ministro sunt eiusdem virtutis:que prolata a xp̄o patet in forma consecrationis corporis xp̄i in q̄ illa verba:hoc est corp⁹ meū:inducūt effectū eukaristie sicut in xp̄o.ꝛ ideo si ꝑ hec verba:accipite spiritū sanctū ꝛ quoꝝ remiseritis pctā ꝛc̄.xp̄s fecisset apostolos episcopos:qui iam facti erant sacerdotes in cena q̄ndo hoc dixit:Hoc facite in meam cōmemorationē.similit̄ ep̄us oēm presbiterū faceret primo sacerdotē cū eidem traderet sibi calicē cū aqua ꝛ vino ꝛ diceret:Accipite potestatem.deinde faceret eum episcopū:cū ꝯtinuando diceret: Accipite spiritū scm̄:ꝛ quoꝝ ꝛc̄.qđ est absurdū.Itē q2 si per hec verba:Accipite spiritū sanctū:fuissent facti ep̄i:falsum essꝫ quod scribitur.xxi.di.in nouo:vbi dicitur ꝙ pontificatus a xp̄o primo petro datus est:sed ista verba simul omnib⁹ apostolis dicta sunt.Item thomas q̄ non fuit presens illis verbis nō fuissꝫ factus ep̄us:qui tamē fuit apostolus ꝛ ep̄s sicut alij.nulla igitur verba nulla vrget auctoritas dicere:ꝙ apostoli fuerūt creati ep̄i a xp̄o nisi solus petrus. Sed potius ratio ꝛ auctoritas est:ꝙ solum petrū episcopū fecerit vt designaret vnitatē ꝛ vnā potestatem:a qua omnes alie proficiscerētur:sicut supra dixi:cum solū vnū creauit hominē:a quo omnes alij orirentur. Nec obuiat si dicis:imo opus erat creare ꝓmum tres ep̄os:q2 vnus solus nō potest creare episcop⁹ aliū episcopū.lxvj.di.porro.sicut deus creauit primo adam et quia solus adam nō erat sufficiēs ad generandū:creauit euam.ꝛ in alijs speciebus que nō producūtur nisi a mare ꝛ femia produxit duos:marē ꝛ feminā:sic debuit xp̄s facere increatiōe episcoporū:quia respōdeo ꝙ tres episcopi debeant esse in consecratione vnius ep̄i:vt.d.c. illud est ex institutione ecclesie ꝛ apostoloꝝ.vn̄ ante illam institutionē potuit petrus sūmus pōtifex solus consecrare aliū episcopū:ꝛ idem posset hodie etiam papa q̄ posset hanc immutare:vt no.Hugo Lauren.ꝛ Archi.in d.c.porro.lxvj.di.Sed durāte hac solēnitate papa solus hodie nō possꝫ:vt ibi no.Cū igitur vnus solus pontifex possit si vult:facere solus episcopū:sufficiens fuit si xp̄s solum petrū prefecit episcopū:ad designandū vnitatē et supremā vnicā potestatē:a qua ceteri(vt dixi)orirentur. xxiiij.q.j.loquitur. Et q2 sic fuit in veteri lege.nā non legitur ꝙ moyses inunxerit nisi solū aaron in sacerdotē maximū:sic ergo debuit esse in noua lege:que magis ꝑfecta est.Et ideo concludendū est ꝙ xp̄s episcopū solū fecit petrū.deinde petrus fecit iohānē.ꝛ deinde fecit iacobum zebedei.Et tādem vt ostenderet ꝙ ep̄s aliquis nō erat consecrādus nisi a tribus ep̄is:ipse petrus adhibitis iohāne ꝛ iacobo ꝯsecrauit aliū iacobū zebedei frēm dn̄i hierosolymitanū episcopū.d.c.porro.li.vj.Aliqn̄ tamen propter inopiam episcopoꝝ apostoli hanc formā nō seruauerūt.ꝛ ideo paulus thimotheū ꝛ titū solus epos consecrauit:cū tamē paulus esset episcopus:alias nō potuisset nō episcopus episcopū consecrate.quia nemo ordinē quē non habet:alij dare potest:vt in.c.dilabertū.j.q.vij. imo nec forsan ex delegatione pape possꝫ nō episcopus consecrare ep̄m:vt no.xcv.di.ꝑuenit.ꝛ.c.quāto.ꝛ Tho. in.iiij.sen.di.vij.q.iij.ꝛ ideo falsa est glo.in.d.c.porro. li.vj.di.que dicit ꝙ sacerdotes simplices in primitiua ecclesia consecrabant episcopos:sicut fecit moyses qui cōsecrauit aaron:ꝛ tamen moyses simplex sacerdos fuit et nō pontifex.Sed ad hoc respōdetur ꝙ fecit dei iussu:et ea que fiunt ex absoluta dei potentia:ad consequentias nō sunt trahenda.Vel dic ꝙ lꝫ nō essꝫ vnctus visibiliter moyses in pontificē:tn̄ fuit maior sacerdotibus ꝛ pontificib⁹ veteris testamēti:quia ordines illoꝝ nō habebāt caracteres.nec illi sacerdotes habebāt claues:sed tn̄ offerebant populo:ꝛ erant mediatores:que omnia meli⁹ faciebat moyses.In ecclesia autē nostra non ē maior dignitas pōtificali:nec maior ordo sacerdotali.Et ideo nō existens ep̄s nō consecrat episcopū.nec nō existēs ꝑsbiter conficit eukaristiam:vt in.c.j.v̄.ꝛ hoc vtiqꝫ.de sum.tri. Ex quibus cōcluditur:ꝙ sacerdos simplex nō consecrat episcopū:sed tn̄ episcopi.Concludit̄ etiam ꝙ xp̄s petrū tn̄ fecit episcopū:ꝛ alij a petro ordinati sūt apostoli ep̄i. Et ideo legitur Actuū.xiij.c.ꝙ paulus q̄uis eēt a deo assumptus apostolus:tamen venit ipse ꝛ barnabas hierosolimis ad petrū iacobū ꝛ iohānē:qui orantes imposuerunt eis manū:ꝛ sic paulus ꝛ barnabas ordinati a trib⁹ Sed tunc militat contrariū primo factū:ꝙ si episcopalis ordo est a petro:ergo debet posse tolli per papam:quod tamen videtur falsum.sed tamen respōdetur ꝙ ꝑ episcopatū s̄m theologos caracter perficitur:qui est a deo imediate.vel s̄m canonistas nouus caracter imprimitur:vt in prohemio sexti:ꝛ in.c.post translatiōeꝫ.in fi.de renū. ꝛ dicam infra in questione:an papa possit renūciare papatui.vn̄ caracter episcopalis perfectus vel nouiter traditus a papa:auferri nō potest.potestas autē iurisdictionis bene potest episcopo auferri:vel per depositionē vl̄ suspensionem in his temporalibus vel spiritualibus iurisdictionē:etiam si essent sacramētalia:gratiam tn̄ ꝛ nō caracterē imprimētia:quia in his episcopo vel presbitero papa possꝫ tollere potestatē:vt impedire grāꝫ in scienter recipiēte vt in recipiēte penitentiā vl̄ eukaristiā a sacerdote ꝓhibito:maxie notorio.ō coha.cle.ꝛ in.c.nr̄a.ꝛ.c. verū.xxij.di.ꝛ idē si est sciēs ꝓhibitōes recipiēs sacr̄m: etiā si nō sit notori⁹ ille ꝓhibit⁹:vt no.Inno.de hereticis fraternitatis.fallit tamē in baptismo vbi etiā prohibit⁹ confert gratiam ꝛ caracter:quia non potest facere papa ꝙ baptisatus cū forma tradita non habeat gratiam ꝛ caracter.similiter in alijs sacramētis prohibitus confert caracter:vt hec no.de conse.di.v.c.manus.ꝛ in.c.quanto. de consuetu.ꝛ ibi plenius per doc.Stat igitur prima cō

clusio: ꝙ petrus solus a xp̄o factus est ep̄s: ⁊ alij oēs apostoli a petro episcopi creati sunt. nec huic sententie pmo allegata videntur obesse ⁊ primo nō obuiat illud ꝙ pari consortio petro facti sunt apostoli: vt. d. c. in nouo. quia illa paritas est respectu ordinis: non iurisditionis: vt ibi. no. Itē est in eo ꝙ omnes fuerunt episcopi: ꝫ nō omnes simul cū eo: qꝛ pmo pontificatꝰ fuit datus petro: ⁊ demū ipsi facti sunt pontifices: ⁊ in hoc ordine pares: sed in iurisditione petrus fuit superior ⁊ primo a xp̄o solo factꝰ: ⁊ alij ab ip̄o petro. Similiter ad illud respondetur: ꝙ discipuli loco apostolorū successerunt: quia fateor qꝛ ⁊ ipi apostoli fuerunt episcopi. Sed vario modo quia petrꝰ fuit a xp̄o: vt est dictum: ⁊ ipsi per petrum: quia non statim ꝙ fuerūt apostoli: fuerunt episcopi. patet quia ante cenam fuerunt apostoli: ⁊ tamē nondū erant sacerdotes erant igitur nec ep̄i: sed apostoli. i. predicātes. vñ Lu. vi. c. dicitur: ꝙ vocauit discipulos suos ⁊ elegit. xij. ex ipsis quos apostolos nominauit. ⁊ post in. ix. c. dedit eis potestatē predicādi eos mittēdo: quia ex tali missione potestatem predicādi acceperūt. vñ ex eo ꝙ essent apostoli non erant sacerdotes nec episcopi. nec habebant auctoritatem predicandi: nisi postqꝫ missi fuerunt: sed in spe fuerunt statim: ꝙ fuerunt apl̄i ⁊ episcopi. Et demū omnes post resurrectionē: ⁊ primū petrus: cū xp̄us in celū ascensurus erat: ⁊ postea alij continue facti sunt a petro. Nec obuiat si dicitur Aaron simul factus fuit sacerdos ⁊ pōtifex: ergo debet dici de petro: quia non est bonū simile: quia quādo aaron fuit creatus pontifex ⁊ sacerdos: populus israeliticꝰ erat iam collectꝰ. vñ statī debuit aaron fieri pastor ne oues errarent sine pastore. Sed populus xp̄i viuēte xp̄o: pastorē ip̄m xp̄m habebat. vñ nō erat cōueniens ꝙ alter insolidū constitueretur xp̄o viuente pastore: sicut nec constituto aaron: alius pontifex constitutus est: nisi post mortē eiꝰ eleazarus: ⁊ si nō fuit nec alij fuerunt: quia petro primū pōtificatus datus est. vñ successerūt episcopi loco apostolorū. s. in episcopatu eis trato. Sed quādo fuerit eis datus: argumentū nō ostendit sed tex. ostēdit. xciij. di. legimus. ⁊ ibi glo. in v̄bo postea

Ad illud de iuda dicendū est fm̄ veritatē ꝙ iudas nō fuit episcopꝰ: sed solum fuit apl̄s ⁊ sacerdos. Et dū dicit episcopatū eius accipiat alter. i. presbiteratū vel sacerdotiū: quia ī sacra scriptura frequēter vnū pro alio accipit vt. xcviii. di. legimꝰ. Itē potest exponi Episcopatū eiꝰ accipiat alter. i. apostolatū: sicut ibi postea dicitur: Accipe locū ministerij huiꝰ ⁊ apostolatus: de quo preuaricatus est iudas: apostolatus antē innuit ꝙ esset episcopus pro tunc vt supra dixi. Et ideo q̄uis paulus esset apostolus nō p hominē: sed per xp̄m: tamen nō fuit ep̄s nisi postqꝫ ip̄e cū barnaba venit ad petrū iacobū ⁊ iohannē: vt dixi supra. ⁊ manꝰ ab ipsis impositionē susceperūt: vt habet lxxv. di. ꝙ dic. Ad auctoritatē augustini dupliciter rñdet ꝙ xp̄s omnes apostolos fecit episcopos: ꝫ diuersimode quia pmo dedit pontificatū petro. xj. di. in nouo. deinde alios apl̄os fecit ep̄os mediante petro: ⁊ post mortē xp̄i petrꝰ eos fecit. ⁊ sic xp̄s fecit eos p petrū: nam qui p aliū facit: p ipsum facere videtur. l. sed si vnus. §. si iussu. ff. de iniurijs. vt. s. dixi. Uel dic ꝙ xp̄s īmediate p se fecit episcopos. i. sacerdotes: vt dixi. s. p tex. xciij. legimꝰ. Ad tex. c. pmi. §. vna. de sum. tri. Respondetur similit ꝙ xp̄s apostolis concessit claues pōtificales: vt possint creare sacerdotes: sed diuerso modo quia petro p seip̄m xp̄s immediate concessit: ⁊ alijs aūt concessit apostolꝭ cū petro ⁊ p mediū petri. Uel dic ꝙ ille tex. facit pro ista parte: quia tex. dicit ꝙ claues illas concessit apl̄is eorūqꝫ successoribus ih̄s xp̄s: ⁊ loquit de potestate clauiū pontificalium confirmandi ⁊ ordinandi: que differunt a sacerdotalibꝰ que consistunt in potētia ligandi: ⁊ scientia discernendi per quas homo intrat vel eijcitur de ecclesia. sed has claues pontificales dicit ibi tex. ꝙ xp̄s concessit apostolis et eorū successoribus. xp̄s nō ɔcessit nisi mediante petro alijs sūmis pōtificibus. ergo sic debꝫ intelligi: ꝙ etiā sic concesserit apostolis petro mediante per rationes supradictas: maxime quia petrꝰ habuit ampliorē potestatē et maiorē ceteris apostolis. Nam ipsi dictū est: ⁊ sue persone singulariter: Quodcūqꝫ ligaueris vel solueris sup terram. erit ⁊ in celis. ⁊ in hoc sub plurali celoꝝ numero: et sue persone singulariter ⁊ singulari. alijs vero apostolis dixit in plurali: Quecūqꝫ ligaueritis ⁊ solueritis super terram: erit solutus ⁊ in celo: non autē dixit in celis. ⁊ sic fm̄ originē petrus habuit hanc potestatē in celo visibili ⁊ inuisibili. Alijs autē dedit in celo exteriore solo: quod est inuisibile: ⁊ cū omnibꝰ ipsis erat ⁊ petrus: cui ⁊ p priꝰ vniuersalē iam clauiū potestatē soli concesserat. alijs vero vt in partē sollicitudinis vna cū petro vocati essent: ⁊ nō in toto: vel ad totū singulari essent constituti nisi petrus: cui singulariter soli in solidū dictū ē. Et hoc vult glo. sup isto verbo: tibi dabo claues: Dicit glo. specialiter eas petro concessit: vt ad vnitatē nos inuitaret. ideo eū pncipē apostolorū constituit: vt ecclesia vnū principē xp̄i haberet vicariū: ad quē diuersa membra ecclesie recurrerent si forte inter se dissentirent: ꝙ si diuersa capita in ecclesia essent: vnitatis vincula soluerētur. Uel dic ꝙ in primitiua ecclesia ⁊ tempore xp̄i: sacerdotes ex solo caractere sacerdotali habeāt facultatē ordinandi presbiteros: q̄ potestas fuit rescripta ⁊ per petrū ⁊ per apostolos vt ordinare possent soli ep̄i: vt. xcv. di. olim. ⁊ xciij. di. legimus. et ibi glo. in verbo postea. Et dicam in questione: an papa possit renūciare papatui. Et ex his ⁊ alijs pluribus infertur: ꝙ xp̄s fecit petrū summū pontificē sue vniuersalis ecclesie: ⁊ per ip̄m omnes alios apostolos fecit episcopos. Uel si velles tenere aliam opinionē: ꝙ xp̄s fecit per se imediate alios apostolos ep̄os: tunc debes dicere ꝙ pmo petrum fecit summū ⁊ com ampliori potestate: a quo omnes alij dependerēt: vt. xxj. di. in nouo. vt pbant etiam omnes precedentes rationes. vñ infert ad primū dubiū: ꝙ ad bene mundi viuere: necesse est vnam esse in mundo supremā potestatē: a qua alie dependeant. Et ꝙ hanc xp̄s constituit primum in petro: ⁊ deinde in eius successores xp̄i vicarios. vnde romanus pōtifex est vniuersalis ecclesie xp̄i ep̄s ⁊ eius vicarius. ⁊ omnes alij episcopi ⁊ potestates ecclesiastice ab ipso dependeant. xxij. di. c. i. Et hoc vult Damascenꝰ sup Lu. vij. dū ibi dicitur: faciamꝰ tria tabernacula. Dicit Damascenꝰ: Nō te oīs tabernaculorū: sed vniuersalis ecclesie constructorē constituit verba tua tui discipuli omnes tunc mandauerūt xp̄o tabernaculum cōstruētes. Et idem Crisostomꝰ sup actus apostoloꝝ petrꝰ a filio sup oēs qui filij sūt. ptātē accepit nō vt moises ingente vna ꝫ in vniuerso orbe. Et cirillus ī libro thesauroꝝ cui. s. petro oēs iure diuino caput inclināt ⁊ primates mūdi tāqꝫ ih̄u dn̄o obediūt. Et Grego. in omelia sup illo dixit ih̄us afferte de piscibus ꝙ id dicit singularit petrus ascēdere rethe cū piscibus trahere qꝛ ipi a dn̄o ecc̄lia specialiter est cōmissa. Et hec sufficiant de his dubitationibus.

Ostquā satis diximus quis huius potestatis inuentor extitit p
⁊ p quē ⁊ cui pma vice collata fuit. Naꝫ per xp̄m vt retuli pmū petro tradita cōpit. Nūc videndū restat quis post petrū ad ipsam supremā potestatē psonā actenꝰ determinauerit. Et q̄s hodie psonā pape debeat ordinare. Scd̄o de forma papā faciendi ⁊ an aliq̄ ɔ talē electionē obijci possint. Tertio an h̄ dignitas semel q̄sita si bn̄tem perdi possit. Quarto q̄s est iudex cū aliq̄s illā possidet ⁊ dr ꝙ ipaꝫ āmiserit vl iure nō retinet

vel quando plures sunt de ipsa potestate contendentes
et quilibz se summū pretendit pontificē.presertim qn̄ q̄
libet xp̄icolarū partē non modicam habet ipsi vt pōtifi-
ci penitē vt proch dolor i eo tpe miserrime otigit. Ultīo
q̄lis ipa h̄ ptās sit.ꝛ q̄d possit pōtifex p hmōi ptātē:ꝛ an
eiusdē maior ptās vel concilij siue vniuersalis ecclesie.

Et primo quis post petrum personam pape determi-
nauerit:inuenio q̄ ipse petrus constituit sibi clementem
successorē:q̄ clemēs aīaduertēs quod esset exemplo pni
tiosum q̄ aliquis papa eligeret sibi successorē:ipsi papa-
tui renūciauit:ꝛ elect⁹ tunc extitit vn⁹:quo mortuo p ele
ctionē electus assumptus est:ꝛ clero viā vniuerse carnis
ingresso:electus est iterū clemens:ꝛ sic fuit ipse secūdus
pōtifex ꝛ q̄rtus.vñ dicitur:Disputat hic mūdus quart⁹
fuerat ve secund⁹:vt hec habent.viij.q.j.p totū.maxime
in.c.si petrus.Et credo q̄ ideo clemens renūciauit:quia
electio facta de eo a solo petro nō valebat.nā papa ē vni
uersalis vicarius ihū xp̄i.de transla.p̄la.c.quanto.s3 vi-
carius nō potest illi qui eū prefecit vicariū aliū vniuer-
saliter dare:vt ō offi.vica.c.clericos.ꝛ ideo credo q̄ etiā
sibi nō posset substituere vicariū:qui oēm haberet sicut
papalem potestatē rōne p̄dicta:ꝛ ideo bene clemens re-
nunciauit:ꝛ voluit q̄ p electionē fieret. Inuenio etiaz q̄
electiōes huiusmodi diuersimode retroactis tēporalib⁹
facte sunt.nam aliqn̄ electiones facte sunt a clero ꝛ pp̄lo
romano sicut alie fiebant inferior pontificū electiones.
lxiij.di.c.cū plebs.ꝛ c.lecti.ꝛ.xxiij.di.c.in noie dn̄i.ibi:
catholicis atq3 laicis.Et intelligo q̄ fiebant electiones a
clero demū populo consentiente nō eligēte:vt dicta.lxiij
di.c.nosce.in fi.ꝛ.§.electiones.v.sed quod populus.Ali
qn̄ autē seculares p̄ncipes vt impator ꝛ alij pōtificem eli
gebant:vt.lxiij.di.adrian⁹:vel p decretū suū prestabant
autoritatez electo vt ordinaret:vt in.c.agato.lxiij.di. Et
hoc priuilegiū eligēdi summū pōtificē:adrian⁹ papa cū
vniuersa sinodo cōcessit karolo magno volentes insup
vt oēs archiepi ꝛ epi p singulas puītias vestimentū ab
impatore susciperēt.ea.di.c.lr̄is.Et hoc ip̄m p̄uilegiū in
psonā ottonis p̄mi theutonici regis:leo papa etiā cōfir-
mauit:vt ea.di.c.in sinodo. Nec si eligebatur a clero ro-
mano sūmus pōtifex:ɔsecrari poterat papa sine orator
bus siue legatis impatoris.ea.di.c.j.ꝛ c.sancta romana:
fuerunt tamē principiū hec priuilegia personalia:ꝛ ideo
semp in successores p̄ncipes hec renouabant priuilegia
vt vult tex.in.c.in noie dn̄i.xxiij.di.ꝛ ideo nō transibunt
in successores p̄ncipes:vt in regula:priuilegiū psonale.
de re.iur.li.vj.durauerūtq3 huiusmodi p̄uilegia vsq3 ad
tēpora adriani secūdi:quo tēpore talia priuilegia remis
sa fuerunt:quia ipse electus ꝛ intronisatus extitit sp̄ret|
oratorib⁹ lodouici impatorj:ne traheret in exemplū vt
ī futura electione sūmi pōtificis expectari deberēt legati
impatoris:vt in.c.cū adrianus.lxiij.di.Et ipse lodouic⁹
pascali pape illi p̄uilegio vt electiōe sūmi pōtificis aliq̄s
pro impatore interesset:renūciauit.lxiij.di.ego lodoui-
cus.§.itē qn̄.ꝛ ea.di.§.ex his ɔstitutionib⁹.ꝛ abinde in
antea demū eligerūt ꝛ hodie soli eligunt cardinales sc̄e
romane ecclesie.xxiij.di.in noīe dn̄i.ꝛ de elec.c.licet.ꝛ c.
vbi periculū.li.vj.ꝛ in cle.ne romani.de elec.ꝛ hoc p q̄d
dicitur sancte romane eccl'ie excludunt cardinales ratiē
nates:ꝛ alij qui nō sūt prope cardinales:vt.xxxij.q.ij.pu
dor.Olim tamen cū.cardinales eligere inceperunt:pmo
tractabāt inf se epi cardiales:ꝛ deinde alios cardinales
vocabāt:vt.d.c.ī noīe dn̄i.xxiij.di.s3 hodie ista p̄rogati-
ua non tenetur:sed in tractatib⁹ oēs sunt pares. In alijs
autē p̄rogatiua inter eos seruat in sedib⁹ ꝛ vocū p̄scru-
ptatione.Et intelligi debet q̄ cardinales illi habent ho-
die facultatē eligēdi qui sunt p̄sentes in loco in quo pa-
pa moritur.Alij autē etiā cardinales nō habent eligēdi

potestatē nisi intra vrbē vbi debet eligi papa veniāt qui
p decē diē tm̄ a presentib⁹ expectādi sunt.Et ideo si duo
tū prītes eēnt cardinales ī loco p̄dicto apud illos solos
eēt eligēdi ptās:iuxta no.in.c.licet.ō elec.q2 tex.ī.c.vbi
piculū.de elec.li.vj.dicit q̄ cardinales prītes hn̄t eligēdi
ptātem et h̄ plural' locutio in duob⁹ verificari pōt.l.vbi
numerus.ff.de testi.ꝛ in regula pluralis.ō re.iur.imo si
vnus solus cardinalis essz presens:posset eligere.de iur.
pa.c.per nostras.quia ius collegij residet in vno solo:vt
in.c.gratū.de postu.prela.ꝛ iste solus alios teneretur ex
pectare secundum.in cle.ne romani.in verbo:omnis.de
elec. Nec ob.c.licet.ō elec.vbi videtur tex.q̄ papa sit eli-
gendus a duab⁹ partib⁹ cardinaliū:quia ille tex.loquit
quādo tot sūt cardinales q̄ possint fieri due partes de
eis existētibus in loco:sed qn̄ nō eēt nisi vn⁹ vel duo:tūc
tex.dicti.c.l3 suppletur p dictū.c.vbi periculum.de elec.
li.vj.vt ille solus vel illi duo possint eligere:ꝛ alij nō cō-
tradicere:ꝛ vnus aliū posset eligere dūmodo electus nō
habeat originē a seipso:vt de elec.cum in iure.Et ipse ele
ctus deberet tacere ꝛ essz papa.Unus autē solus nō pos
set eligere:quia electio alicui⁹ nō deberet habere ortū a
seipso.de elec.c.cū in iure.ꝛ c.p nostras.de iur.patro.ꝛ i
c.cum ad nostrū.de institu.ꝛ ideo est opus vt alium eli-
gat.Sed hoc casu potest dubitari:an si hic solus in aliū
cōpromittat:an cōpromissarius possit illū eligere: Ui-
detur q̄ non:per ea que scribūtur de institu.c.cū ad no-
stram. Sed in contrariū facit:quia hic vnus sustinet
vices totius collegij:vt no.in.c.j.de elec. Sed si colle-
gium cōpromitteret in vnū:ipse cōpromissarius posset
vnū ex cōpromittentib⁹ eligere:ergo idem in nostro ca-
su.vñ aliq̄ dicunt:q̄ si ille solus in cōpromissariū trāstu
lit omnē potestatē eligendi:ꝛ a se in totuz abdicauit:ita
q̄ eam reuocare nō posset:tunc eligere potest cōpromis
sarius hūc vnū cōpromittentē.sicut enī quādo ex negli-
gentia inferioris ius eligendi transfertur in superiorem
ille superior potest eligere illum inferiorē qui fuit negli
gens:cū h̄ nō inueniatur iure p̄hibitū:ita cōpromissari⁹
cōpromittētem.secus dicūt si nō transfertur potestas in
totum vel irreuocabiliter.sic intelliguntur nota.in.d.c.cū
ad nostraz.Ego vero indistincte teneo q̄ nō possit:quia
in omni casu potestas cōpromissarij causatur a compro
mittente:ꝛ eius fit nomen.Sed in casu quo deuoluitur
ius eligendi ad superiorem:habz ipsam potestatē a iure
vñ si eligat inferiorem:nō potest in inferiore notari am-
bitio:nec eius inferioris nomen fit electio. Et ideo si
transferretur ius eligendi ex donatione in casu quo tale
ius donari posset:tunc bene credo q̄ donatarius posset
eligere donantē:quia eligeret tūc nomine proprio.in ca
su igitur nostro cōmpromissarius nō posset eligere com
promittentē. Sed dubiū est si nullus superest cardi-
nalis:quis habeat ius papam eligēdi: In hoc sententie
sunt multe. Nam quidam dicunt q̄ clerus romanus ha
beret facultatez eligendi.xxiij.di.c.in nomine dn̄i.ꝛ ita
videtur intelligi tex.in.c.j.ꝛ.c.si quis pecuniam. Et i ō
canonici sancti iohannis lateraū.haberent hanc faculta
tem:quia ipi sunt canonici:ꝛ illa est ecclesia cathedralis
pape:vñ ad tales canonicos spectat electio.de elec.c.j.et
c.cū ecclesia vulterana.ꝛ quod ibi no.presertim quia ad
nullum alium posset dici hanc electionē competere nisi
ad conciliū. Sed tunc conciliū non videtur congregari
nisi papa conuocante ꝛ autorisante.xvij.di.c.multis.§.
hinc etiam.Alij autē volunt q̄ tunc electio fieri debeat
per conciliū conuocandū per clerum ꝛ populū romanū.
argu.lxv.di.c.si forte.ꝛ ea.di.c.ij.ꝛ.iij. Hosti.dicit:q̄ hec
opinio est iustior:ꝛ prima ē leuior ꝛ cōmodior propt' pi
culū more.Ego vō credo q̄ si casus vocationis papatus
ɔtīgeret h̄ casu ɔcilio iam ɔgregato existēte vl' ɔuocato

ita ꝙ certissima esset fienda congregatio: tunc electio ptineret ad conciliū. qꝛ papa nō est solū eps̄ vrbis rome: sꝫ eps̄ est vniuersal' ecclesie: ⁊ ideo ad ecclesiam vniuersalē debꝫ electio expectare. d. c. j. de elec. ꝑsertim quia tal' vniuersalis ecclesia errare nō potest. xxiiij. q. j. arrepta. ⁊ facā ꝑ eccl'iam vniuersalem electione: sublatus eēt oīs timor scismatis aut scandali quod oriri posset ex ambiguitate que esse posset ꝙ ad romanū clerum nō ptineret electio.

Sed si conciliū nō posset haberi in breui tpe: tunc ꝓpt̄ periculū more melior est sententia dicentiū: ꝙ clerus romanus eligat. de elec. c. ne ꝓ defectu. no. ō renū. c. nisi cū ꝓdē. §. propt̄ malitiam. ⁊ ita tenēt cōiter canoniste. Sꝫ in hoc articulo potest esse dubiū: An papa ip̄e possit sibi eligere successorē: vel de successore ꝓuidere. videt̄ ꝙ sic exēplo xp̄i: cui⁹ oīs actio est nostra instructio. de ꝯse. di. ij. c. scriptura. vt quemadmodū ipse fecit ⁊ nos faciam⁹.

Sed xp̄s qui fuit sūmus sacerdos ⁊ vere pōtifex: vt ō sum. tri. c. j. §. in qua idē ip̄e sacerdos: vt de conse. di. ij. c. xp̄o pater sibi petrū constituit successorē. vij. q. j. mutatōnes. ⁊ habet̄ Jo. c. fi. ⁊ lxxx. di. c. in illis. i fi. cū si. ergo debet posse successor papa cui xp̄s tradidit regnū sic dispo suit sibi pater regnū Luce. xxij. c. Sed si xp̄s hoc potuit ergo papa eius successor debet posse. hoc idem ꝓbat̄ in petro qui clementē sibi successorē elegit. viij. q. j. si petr⁹ Itē moyses qui ⁊ sacerdotis officiū exercuit ⁊ regis: potuit sibi filios eligere successores: vt est tex. vij. q. j. moyses. ergo papa debet posse q̄ in nouo testamēto tenet locum quē moyses tenuit in veteri testamēto. Nā ille fuit rex: ⁊ sacerdotij officiū exercuit: ⁊ sic papa rex est ⁊ sacerdos: vt in cantu ei⁹ cathedre testatur ecclesia dicens: Tu es pastor oīuū: ꝑnceps aplor̄. tibi tradidit deus omnia regna mūdi: ergo sicut moyses potuit filios sibi eligere successores: vt. d. ca. moyses: ita ⁊ papa debet posse. Hoc etiā ꝓbat̄ ꝑ ea que habent̄ Numeri. xxvij. c. Nam q̄uis moyses elegerit filios: vt poterat. d. c. moyses. tñ elegit sibi successorē iosue: ergo papa silr̄ debet posse. Hec sententia manifestat̄ etiā exēplo dauid: q̄ successorē sibi constituit salomonē: vt habet̄. vij. q. j. c. denīq3. ⁊ ij. Re. dictū ē de dauid ⁊ filijs ei⁹. ad idē ea. q. c. petisti. in fi. ⁊ viij. q. j. §. quod autē. vbi est tex. ꝙ papa ꝑmittit maguntino archiep̄o sibi eligere successorē. Itē btūs augustinus viuēte valerio ⁊ volente ep̄us iponien. creatus est. vij. q. j. eo nō autē. ergo papa volente ⁊ ꝯsentiente debet posse sibi eligere successorē. Insinuat̄ ⁊ hec sententia: quia papa potest disponere de electione ⁊ forma adhibēda futuri pōtificis. lxxviij. di. c. si transitus. quod patet quia capitulū vbi periculū ⁊ ꝯstitutionē gregorianā ibi relatū ⁊ editā in ꝯcilio lugdunen. adrianus reuocauit: ⁊ iohānes ip̄m sequens. Et demū bonifaci⁹ octauus illam reuocauit solus. ⁊ hoc videt̄ indubitatū: cū facit de fratrū ꝯsilio: vt no. Laurētius. lxiij. di. cū adrianus. Lꝫ etiā ⁊ absq3 cardinaliū ꝯcilio videat̄ posse facere. vj. q. j. si q̄s cuꝫ militibus: quia papa est supra oīa ꝯcilia: ⁊ de plenitudine potestatis potest tollere solus statuta cōcilij: vt no. glo. i decretali: ibi periculū. in v̄bo: ꝯcilio. de elec. li. vj. etiā concilio in req̄sito. ⁊ ita voluit Host. ⁊ Jo. an. in. c. proposuit. de cōces. ꝑben. dicētes: ꝙ papa solus potest tollere statuta ꝯcilij. de consan. ⁊ affi. c. nō debet. ⁊ lxviij. di. c. corepi.

Un̄ videt̄ inferre ex ꝑdictis: ꝙ si papa potest de mō ⁊ forma electōis pōtificis solus disponere: ita ꝙ possit de ipso successore disponere. Sꝫ in ꝯtrariū sanctor̄ omniū sentētia est: ꝙ papa nō possit sibi eligē successorē: vt no. glo. viij. q. j. §. his oībus. Nā tal' electio respicit tp̄s quo nō est futurus papa: ergo nō valet quod agit in id tp̄s. l. eū q̄. §. fi. ff. de iuris. om. iudi. simile in tutore q̄ vltra tempus sui officij nō potest aliquid disponere. l. si tutele. ff. ō ami. tu. Nec q̄d facit legatus de ꝑnti: valet finito iam

tp̄e sue legatōis: vt in. c. fi. de offi. lega. Sed electio sumē effectū ⁊ vires debet post mortē pape: ⁊ eo modo existēte iam papa: quia existēte alio iam papa: alius eligi non potest vel h̄ri papa: ergo nō valet actus nondū inceptus vl' ꝯfirmatus in vita pape qui de morte pape h̄re debet vires: vel incipit ꝑ dicta iura. facit. l. titio cū moriet̄. ff. ō vsufruc. quia papa vellet ꝙ inciperet actus sue electiōis q̄ñ ipse papa esset extinctus: quod est impossibile: quia actus nō potest incipe vbi agens extinguit̄ vl' extinct⁹ ē vt. d. l. titio. Dicit etiā glo. ꝙ ideo nō potest successorem eligere: quia esꝫ immutare statū vniuersal' eccl'ie: quod fieri nō licet q̄uis hoc dubiū sit: vt no. xxv. q. j. sunt q̄dā. in fi. magne glo. vt infra dicā in q̄stiōe: circa q̄ papa possit disponere. Cōclusio ergo sit: ꝙ papa nō possit ipse eligere successorē: Ad cōtraria respōdetur: ⁊ ad illud de xp̄o qui elegit successorē: ⁊ sic debꝫ posse papa successor ih̄u xp̄i. Est dicēdū ꝙ oīa q̄ xp̄s fecit vt de⁹ solū miraculose: nō vt purus hō: illor̄ actio nō est nostra instructio: nō eor̄ q̄ fecit vt de⁹ miraculose. ipse eni miraculose ambulauit sup aquas: ⁊ ieiunauit. xl. dieb⁹: nihil penit⁹ comedendo: q̄ nō astringimur facere: qꝛ h̄ fecit vt de⁹. Sic etiā cū petrū elegit: fecit ex diuinitate sibi cōiūcta: s̄m quā ei⁹ iudiciū falli nō poterat: q̄ nō sunt in papa ⁊ in humano iudicio: qꝛ pape iudiciū potest fallere ⁊ falli: qꝛ papa homo est: ⁊ peccare potest. xxi. di. nūc aūt. Et ideo propt̄ vitandū hominū fallibile iudiciū: statutū fuit vt papa sibi nō eligat successorē. Et hac de causa clemēs successor petri ⁊ ab ipso vocatus videns ꝙ esset posteris exēplo ꝑniciosum ꝙ papa sibi eligeret successorē renūciauit: vt supra dixi: ⁊ no. viij. q. j. si petrus. ⁊ cōi cleri electiōe voluit personā pape debere eligi ⁊ determinari: vt ex collatiōe ⁊ pluriū cōcordia tal' electio careret errore ⁊ mereretur diuinam suscipe inspirationē. melius eni iudicant plēs q̄ vnus. l. ita vulneratus. in fi. ad. l. aquil. qꝛ cū plēs duo vl' tres ꝯuenerūt in noīe dei: ideo ipse i medio eor̄ est. xxiij. q. j. alien⁹. i fi. Illud secūdū bti petri q̄ sibi clementē successorē elegit: fuit dei voluntate: ⁊ inspiratōe spūssancti. nec est istud in argumentū assumēdū nisi ab illis qui talem sibi substituerūt qualem sibi successorē btūs petrus ꝯstituit. viij. q. j. §. his oīb⁹. quasi velit ille tex. ꝙ cū hodie nō conferat̄ hoc officiū hominum sancte vite: sed poti⁹ sanguini et ꝯsanguinitati si in papa solo spectaret electio: iō opus fuit ꝙ rōne pluriū electio fieri deberet. Itē nec illud argumentū de moyse bonū ē: qui sibi elegit successorē iosue: quia illud factū fuit mādato dei: vt legit̄ Numeri. xxvij. c. vbi de⁹ dixit moysi: Tolle iosue ⁊ pone manū tuā sup eū: ne sit pplus dn̄i absq3 pastore: ⁊ h̄ habent̄ viij. q. j. moyses. Et ibi ꝓbat̄ ꝙ moyses filios suos nō elegit post se: sed tñ mādato dei elegit iosue. ita nec papa debet facere ꝙ ipse eligat aliquē. ꝑcipue de suis sine dei mādato. ⁊ lꝫ tex. i. d. c. moyses. viij. q. j. dicat: ꝙ moyses potuit filios eligere sibi successores. Glo. dicit ꝙ fuit anteq̄ esset ꝓhibitio facta: ꝙ q̄s sibi eligeret successorē sed cū pro bona vniuersal' eccl'ie sit ꝓhibitū. hodie nō potest. Et silr̄ respōdet̄ ad id quod de dauid supra relatū est. ⁊ ad. c. petisti. vij. q. j. respōdet glo. viij. q. j. c. ep̄o. ꝙ inferiori ep̄o licet eligere successorē ex dispensatōe summi pōtificis: q̄ loco dei est in terris sicut ꝑmissu dei moyses elegit sibi successorē. Et sic soluit̄ quod dictū est de btō augustino. Ad alia v̄o que scribunt̄. lxxviij. di. c. si trāsitus: respōdet̄ ꝙ papa potest sup mō eligēdi successorē vt no. in. c. vbi periculū. de elec. li. vj. ⁊ in cle. ne romani. et in. c. licet. de elec. ⁊ no. viij. q. j. §. his oīb⁹. ⁊ ita intelligitur tex. in. d. c. si trāsitus. lxxix. di. Sed ꝑ viā testamēti vel aliter solus de certo successore nō potest disponere ꝑ rōnes ꝑmo inductas. Et sic dicēs: nō videt̄ etiā ꝙ ō mō eligēdi possit dispone: qꝛ illa est futura fienda post mor

tam pape:ergo non debet posse papa de illo disponere: per.d.l.cum qui.§.fi.de iurisdi.om.iu. Ad iura supradicta respondeo:q̃ quedam sunt que consumationem et effectum sumũt in vita pape:et illa durãt etiam post mortem:sicut sunt statuta sententie contract⁹ et similia:vt in.c.fi.õ offi.legati.l.gesta.de re.iudi.no.Cynus in.l.emptorem.C.loca.et no.in.ca.querelam.ne prela.vices suas.et talis est constitutio de futura electione pontificis:que stati sumit vires papa viuente et ipsam ↄstituẽte. Sz ipsa electio futuri pontificis est impossibile q̃ incipiat vires sumere viuente papa:quia esse nõ debent duo põtifices summi. Sed tñ debet sumere vires vel initiũ post mortez pape:et ideo a papa viuẽte fieri nõ potest.quod secus est in cõstitutione de eligẽdo:que statim sumit vires:lz ei⁹ constitutionis exercitiũ sit de futuro. Et ex istis infertur q̃ papa possit concedere potestatẽ alteri q̃ꝫ cardinalibus eligẽdi pontificẽ.quod credo verũ indubitanter accedente consensu fratrũ:vt no.Lau.in.d.c.adrian⁹.lxiij.di. Sed idem etiã credo cõsensu fratrũ non accedẽte de sua absoluta potestate.de cle.nõ resi.c.ex gesti.cũ ibi no. dũmodo euitetur fraus q̃ nõ faceret constitutionẽ alteri tribuendo hanc facultatẽ qui eligeret sm velle suũ.qz si sibi directe non licet successorẽ eligere:nec p indirectũ in fraudem legis.l.hoc modo.de condi.et demon. Sed vbi nõ eẽt fraus cũ legẽ cõderet:credo q̃ de absoluta potestate possz priuare cardinales:et alijs idoneis hanc potestatẽ tribuere. Et q̃uis habeant cardinales a papa et a concilio hanc potestatẽ:vt pbat̃ in.c.licet.de elec.tñ papa potest illud statutũ tollere de plenitudine ptãtis:cuz sit papa super oĩa concilia.de elec.c.significasti.iiij.di.in istis.no.glo.in.c.vbi periculũ.de elec.li.vj.in verbo:concilio. Et probatur ista conclusio p decre.p̃dictã.vbi piculum. Nam papa ibi tribuit facultatem eligendi papam tantum cardinalibus presentib⁹ in loco vbi papa moritur:vel ibidem redeũtib⁹ infra decẽ dies. Et tñ esset possibile:q̃ ibi vn⁹ vel duo tñ essent cardinales pñtes:et alij absentes:et ita in lõginquo q̃ infra decenniũ redire nõ possent:et sic apud illũ vnũ vel duo pñtes potestas remaneret:vt ibi volunt doctores.vñ patet q̃ alijs q̃ꝫ duabus partib⁹ cardinaliũ potest ↄcedere potestatẽ eligẽdi:et sic posset statuere q̃ electus a maiore parte cardinaliũ esset papa:vel a tertia parte. Et istud credo verissimũ quicq̃d alij theologi teneãt:quia hoc etiam possent ipsi cardinales statuere inter se:vt electus a maiori parte esset papa: vt in.d.c.licet.no.doc.p tex.illi⁹.c.dũ dicit:nisi maior cõcordia intercesserit.ita no.glo.in cle.ne romani.de elec. in glo.in v̾bo nõ cõsonã reprobatur.et in.c.si cui.de elec.li.vj. Credo tñ:q̃ si auferret papa solus potestatez cardinalibus:cũ hoc essz innouare totũ statũ vniuersal' eccl'ie quod pendet in electione pape:q̃ si ↄcilio generali aliud videret̃:hoc nõ esset pape pmittendũ:iuxta no.p Inno. de consti.c.quanto.et de sen.ex.c.inquisitioni. Sed h̃ dubiũ est:an conciliũ generale posset tollere hanc potestatẽ eligendi cardinalibus. Et ipm ↄciliũ posset eligere papam:vel alteri hanc potestatẽ tribuere:loquor siue in causa cũ conciliũ deponit papam propt̃ heresim.xl.di.si papa.siue cũ aliter põtificis summi cõtingit electio:videt̃ q̃ sic:vt cõtrariorũ eadẽ sit disciplina.l.nemo qui condẽnare.de re.iur.et de peni.di.j.c.verbũ. Itẽ qz si cõcilio licet papã deponere quod est plus:quia raro fieri potest: vt in.c.si papa.xl.di.ergo ipsi cõcilio magis licet:quod ẽ minus:vt in regula cui licet.de regu.iur. Itẽ hoc erat de iure antiquo:q̃ electio fiebat ab vniuersali clero catholico:ergo magis ad ↄciliũ in quo representat̃ vniuersalis ecclesia:que errare nõ potest.xxiiij.q.j.c.arrepta.et videt̃ casus.lxxviij.di.c.si duo.vbi est tex.q̃ qñ duo remouentur a p̃tenso iure papatus:ille erit papa quẽ vniuersitatis cõsensus elegerit. Itẽ qz vacãte sede ptãs papal' ẽ apud conciliũ.vt dicã infra in questione:qñ dicit̃ q̃ existens in papatu nõ est papa:quis cõuocet tunc conciliũ vel auctoritatẽ ipsi:interponat igitur sicut papa potest dare nouam formã:ita et concilium. Itẽ iura noua tribuũt potestatẽ cardinalib⁹ eligendi propt̃ mortẽ pape:vt in.c.vbi periculũ.igitur in alia vacatione debz eẽ potestas apud ecclesiam.lxxix.di.c.et si transitus.et.xxij.di.c.ij. Sed p̃fatis nõ obstantib⁹:credo:q̃ in omni casu ius eligẽdi pontificẽ cõpetat cardinalib⁹:nec possunt hoc iure p cõciliũ priuari cardinalib⁹ inuitis.vñ est attendendũ q̃ ius eligendi põtificẽ quomẽscũq; vacat sedes:et q̃mocũq; pertinet ad cardinales tam de consuetudine diu obtenta q̃ꝫ de dispositione summi põtificis et approbatione sacri concilij:vt pbat tex.in.c.licz de vitanda.de elec.et in.c.in nomine dñi.xxiij.di.et in.c.vbi piculũ.de elec.li.vj.et in cle.ne romani.de elec.loquor de electione fienda siue propt̃ mortẽ summi põtificis:siue propt̃ renũciationẽ:vl' p lapsũ ipsius summi põtificis in heresim:vt vult glo.in cle.ne romani.§.sane.de elec.in verbo moriente. Ad hoc.c.cũ dilectus.de purgatiõe canonica:vbi dicit̃ q̃ facta p̃uatiõe beneficij:p sententiã iudicis ius eligẽdi deuoluit̃ ad illos:ad quos de iure spectat alias electio. Et ideo priuato plato eccl'ie collegiate ius eligẽdi spectat ad collegiũ. de iur.patro.c.nobis.no.in.c.j.de elec. Si igitur ius eligẽdi pertinet ad cardinales ex dispositione pape et concilij vt supra dixi.hanc potãtez conciliũ sine papa cardinalibus auferre nõ potest quia concilium est inferius papa qz ab eo suscipit potestatem et auctoritatem:ita et concilium quod a papa suscipit auctoritatem et potestatem: ita no.glo.in clemen.ne romani.õ elec.in verbo:inferiorem. Si igitur concilium papa est inferior:ergo non tollit legem pape eius superioris:vt in.c.cum inferior.de maiori.et obedien.et.l.nam magistratus.ff.de arbi. sed consentiẽtibus cardinalib⁹ posset conciliũ eligere:quia possẽnt cardinales in ↄcilio vt in cõpromissario hãc potestatẽ tribuere:alias nõ credo q̃ ↄciliũ solũ iure eligendi priuari cardinales posset tñ papa hanc potestatẽ concilio tribuere cardinalibus priuatis p ea q̃ supra dixi. Nõ ob.c.si duo:qz loquit̃ sm illa iura:sm que apud clerum erat etiam summi põtificis electio:vt dixi.s̃.credo tñ:q̃ si cardinales nõ possetu sine turbatiõe status vniuersal' ecclesie:vt qz forte adhesissent pape plapso in heresim:vel qui renũciauerat:et ipsi nihilominus fauebant ei q̃ tũc cõciliũ cũ sit supra papã in ↄcernẽtib⁹ bonũ eccl'ie vniuersalis:tũc hac causa subsistẽte vt nõ turbaret̃ status ecclesie vniuersal':possent p̃uare cardiales iure eligẽdi:alias nõ p p̃dicta. Nõ ob.ↄtraria:qz illud qd ẽ statutũ in morte naturali:habet locũ in morte ciuili hñte p oĩa eũdẽ effectũ quẽ natural':vt volũt doc.in.l.fi.C.de epi.et cle.dy. et bar.in.l.ex ea.§.qui insulaz.ff.de v̾bo.obli. Et quia iura canonica verificantur in casu ficto:et sic in ficta morte vt no.in.c.innotuit.de elec. Qñ igitur ex electiõe cardinalium posset contingere turbatio boni vniuersalis eccl'ie vt quia fuissz scisma et duo fuissent tenẽtes cathedrã petri:et quilibet habuisset suum collegium cardinalium et in obedientia quilibet partem magnam christianorum sicut fuit meo tempore tunc quia posset surgere turbatio eccl'ie si vnũ collegiũ eligẽt:et nõ aliud.vel si ambo sil' eligerẽt:qz possz dubitari:an electio teneret ppt̃ ĩmixtionem in abiliũ cum abilibus:tũc possz conciliũ tollere potestatem cardinalibus et concilium eligere:quia in concernẽtibus bonum vniuersalis ecclesie est maior sententia concilij q̃ꝫ pape:vt dicam infra in questione: que est maior sententia:an pape:an concilij. Et hec sufficiant de his q̃ olim determinauerint vel elegerint personã pape: et de his q̃ hodie determinẽt aut eligãt &c.

Ecundū nunc

tractatum attingam⁹ de forma
papā eligēdi.Et an aliqua ↄtra
talē electionē obijci possint. In
hac inuestigatōne est attenden
dū:ꝙ nisi a papa noua daretur
forma future electōi pape:quā
dari posse.s.ↄclusi.tūc de iure
hodierno electio pape nulli for
me subest qua non seruata irri
tetur electio nisi ꝙ debeȝ in ea adesse consensus duaruȝ
partiū cardinaliū q̄uocūqȝ habit⁹.vn̄ ⁊ si nō seruetur aliq
de trib⁹ formis.c.quia propt.de elec.videlicet ꝙ fiat ele
ctio ꝑ scrutiniū vel inspirationem siue cōpromissum vel
forma capituli vbi piculuȝ de elec.li.vj.propterea pape
electio non viciatur. Sed q̄uocūqȝ due ptes cardinaliū
in eū ↄsenserint:eū recipiendo:siue ꝑ receptionē ad oscu
lū tanqȝ papam:siue eū in cathedra ponēdo:vel intronis
sando:vel ei obedientiam p̄stando:vel q̄uocunqȝ eligen
do.Etiā sine aliq̄ alia forma seruata ille tal' sine vlla exce
ptione aplicus censend⁹ est.tex.est in.c.licet.de elec.no.
glo.in.c.si eu in verbo.no.de elec.li.vj.Sȝ si alia forma
traderetur a papa:illa seruanda foret:quia papa pōt ius
cōstituere super futura electiōe sūmi pōtificis:vt.s.dixi
maxime ipsoȝ cardinalium accedente consensu:vt ꝓbat
tex.in.c.in noīe dn̄i.xxiij.di.⁊ in.d.c.licet.Et meli⁹ in.c.
vbi periculum.de elec.li.vj.Nam illud capitulū lȝ fuerit
editū in ↄcilio:tn̄ ꝑ aliquos solos sūmos pontifices fuit
sublatū:⁊ postea ꝑ solū bonifaciū octauū renouatū:vt.s.
dixi.⁊ ideo si esset edita alia ↄstitutio ꝓut eā siue veram
siue ↄfictā tpe cuiusdā pōtificis relatā vidi. Nam papa
certos dicebatur creasse cardinales:quib⁹ nec capellū de
derat:nec hos iuxta ↄsuetudinē romane eccl'ie ipsis ap
paruerat:iussit tn̄ de consensu omniū cardinaliū q̄d de
berent recipi in electione futuri romani pōtificis sub pe
na excōicatōis cardinaliū ꝑuationis iuris eligendi acti
ue ⁊ passiue si ipsos nō reciperēt.tunc electio aliter facta
esset nulla ipo iure tanqȝ facta a nō habētibus potestatē
lxxix.di.si quis pecuniā.⁊ tanqȝ forma nō seruata:q̄ dat
eē rei.l.his qui quadraginta.§.quedam.ff.ad.l.fal.⁊ tūc
ista exceptio ꝓueniēs ab ipsa ↄstitutiōe formā dante ꝓ
poni posset.etiā si alias nulla exceptio posset opponi.l.j.
et quod ibi no.ff.quod vi aut clam.⁊ est tex.in.d.c.licet
quia potest opponi exceptio in casu solo illius.c.ꝙ non
habuerit ↄsensum duarū partiū cardinaliū vel ꝙ qui eū
elegerūt vel intronisauerūt non erāt cardinales:vt.d.c.si
quis pecuniā.lxxix.di.⁊ infra dicā:ergo nō data forma:
nulla est forma papā eligendi:nisi ꝙ hēat assensum dua
rū partiū cardinaliū.Et ideo nō posset obijci ꝙ nō sit fa
cta in loco a iure requisito:vt volunt docto.in decre.vbi
periculuȝ.⁊ de elec.li.vj.lȝ glo.aliter senserit in.c.in noīe
dn̄i.xxiij.di.⁊ infra dicā. Nec etiā potest dici ꝙ nō fuit
facta capitulariter electio:qȝ sufficit ꝙ sit recept⁹ vel ele
ctus:qȝ tex.in.c.licet.qui dicit:ꝙ electus ⁊ receptus fm
Hosti.exponitur in alternatiuā vel electus vel recept⁹.vn̄
sufficit q̄uocūqȝ de ↄsensu ↄstet:patet qȝ ꝑ accessum pōt
adesse iste consensus:vt statim dicam. Et ideo ꝓ intel
ligētia coȝ que in pape electōe dici possent est attendē
dum ꝙ multa specialia sūt in ea.Et p̄mo qȝ lȝ alie electō
nes debeant fieri capitulariter seruata altera ex tribus for
mis p̄dictis dicti.c.qȝ propt.de elec.hec nō sunt necessa
ria(vt dixi)in electione pape:sed quomodocūqȝ ↄstat de
voluntate duarū partiū cardinaliū:hoc sufficit.⁊ ideo vi
debatur iuste defendi electio vrbani sexti ꝙ fuisset cano
nica:lȝ nō facta capitulariter vel nō obstante ꝙ in cōcla
ui fuerit ꝑ romanū populū illata ius atqȝ impressio:cuȝ
demū securi postea cardinales eū intronisauerūt.l.ij.C.
quod metus cā.⁊ in.c.j.quod met⁹ cā.Itē lȝ in alijs ele
ctionibus sufficiat maior pars:in ista debent consentire
due partes:vt.d.c.licet.circa fi. Itē ꝗuis in alijs electio
nibus debeant vocari absentes:⁊ olim in electione pape
vocandi erant.xxiij.di.c.in noīe dn̄i.Et idem in alijs.de
elec.c.corā.⁊.c.cū int.Et in oib⁹ arduis causis debeāt ab
sentes vocari:vt in.c.ij.⁊ ibi no Inno.d opis noui nūci.
et alij moderni in.c.cū oēs.de consti.h tn̄ nō reqritur in ele
ctione pape:ȝ cardinales tm̄ q̄ sunt p̄ntes in loco vbi pa
pa defunctus est.etiam si sit vn⁹ solus habet auctoritatē
eligēdi alijs nō vocatis expectatis tn̄ decē dieb⁹:vt in de
cre.vbi periculū.de elec.li.vj.lȝ olim post tres dies post
mortē pape electio fieri poterat.lxxix.di.null⁹.c.ij.Itē
sine alia ↄfirmatōe stati ꝙ elect⁹ est:prelat⁹ ē:⁊ pōt papa
tū nancisci propa auctoritate.xxiij.di.c.in noīe dn̄i.Alia
est specialitas:qȝ nulla exceptio ↄtra ipm̄ electū opponi
pōt.d.c.licet.de elec.Sexta est specialitas:qȝ ad augmē
tandū numerū pape electo a maiori pte:pōt ꝑ alios exces
sio fieri:quod nō est in alijs electōib⁹.Septimo in hac
electōe cū ꝓcedit via scrutinij:⁊ sic miscēdo ea q̄ sūt scā
cū his que iuris sunt tres assumunt scrutatores:de quo
libet ordine vn⁹ eps:vn⁹ ali⁹ p̄sbit:⁊ ali⁹ diacon⁹ cardi
nalis.⁊ isti:vel p̄mo se scrutātur ne demū cū volūt de ele
ctis vocē p̄beant:vel tres simili mō scrutatores eligunt
q̄ scrutantur istos collegij scrutatores.Octauo qȝ qlibȝ
cardiāl pōt noiare p̄les:nec ē vis siue dicā ↄsentio i talē
siue talē eligo:vt ꝓbat tex.in.d.c.licet.dū dicit:elect⁹ et
receptus.qȝ nō est vis in ordine noiationis.nam in quo
cūqȝ loco sit ille q̄ noiat⁹ est:siue sit noiat⁹ q̄rtus vl' sext⁹
a quocūqȝ cardinali dūmodo in noiationib⁹ hēat duas
ptes in vocib⁹ cardinaliū:ille tal' pōtifex est. Nono qȝ in
tali electōe nō fit collatio zeli ad zelū:vl' meriti ad meri
tū:ȝ tn̄ numeri ad numerū:vt q̄ habet duas ptes cardi
naliū:ille sit papa.d.c.licet.omni exceptōne remota.ista
sunt q̄ p̄cipua videntur in electōe pape.Sȝ ꝓ clariori do
ctrina examinem⁹ oēs istas spālitates.p̄ma igitur ē:ꝙ sine
vlla forma alia sufficit ↄsensus duarū ptiū cardinalium.
ista fallentia debet intelligi sane de duab⁹ ptib⁹ cardina
liū illoȝ q̄ in loco sūt p̄ntes vbi papa mortuus ē:alijs tn̄
absentib⁹ decē dieb⁹ expectatis:vt in decre.vbi piculū.d
elec.li.vj.⁊ si p̄ns esset tn̄ vn⁹ aut duo:apud illū solū vel
duos solos esset ius eligēdi:vt dixi.s.nec tūc haberet lo
cū regula:vt due ptes cardinaliū eē debēt.nā illā regulā
intellige qn̄ tot sunt p̄ntes in loco vbi papa vita functus
est:vt p̄nt ↄstituere int se duas ptes. Et ex his sequitur
plura in electōe spālia:qȝ lȝ in alijs electōib⁹ debeant ab
sentes vocari:⁊ in oī ardua cā:vt vult Innoc.de ope.no.
nunci.c.ij.⁊ no.ꝑ aliquos in.c.cū oēs.d ↄsti.lȝ glo.in.c.p
sentiū.d testi.in li.vj.in vbo ibidē p̄ntiū dicat:ꝙ in trib⁹
tm̄ casib⁹ vocatō sit necessaria int quos ē electio:vt in.c.
corā.⁊.c.cū int.de elec. In electōe tn̄ pape nullus vocatur
ȝ tn̄ q̄ sunt p̄ntes ius hn̄t eligendi.⁊ iō ꝗuis in alijs ele
ctiōib⁹ ꝓdebeāt adesse due ptes vocādoȝ:vt possint eligē
qn̄ electio fit an̄ terminū iuris:iuxta no.d elec.c.cū nobis
olim ar.l.plane.ff.quod cuiusqȝ vniuersi.no.⁊.l.iij.ff.de
decre.abordi.faci.⁊ postq̄ sūt vocati:sufficiat p̄ntiū ma
ior ps.⁊ no.doc.in.c.j.de his q̄ fi.a maio.pte capituli.tn̄
in h nō est opus ꝙ vocentur.vel si vocati sūt:nō est necesse
ꝙ due ptes vocādoȝ intersint:ȝ sufficiūt vt dixi:q̄ sūt p̄
sentes in loco quotquot sint:qȝ apud eos ius residet eli
gēdi.⁊ istoȝ nō sufficit maior ps p̄ntiū vt in alijs electōi
bus:ȝ debēt eē vt dixi:due ptes:nisi alit prius int cardi
nales ↄuenissēt:vt infra dicā.⁊ itellige d p̄ntib⁹ q̄ velint
intrare ↄclaue:vl' q̄ intrātes pseuerēt vsqȝquo sit scā ele
ctio:vt.d.c.vbi piculū.§.sane.d elec.li.vj.Nā p̄ntes q̄ nō
intrarēt ↄclaue:vl' q̄ intrassent ⁊ exirēt:nō haberēt vocē

nec essent numerādi in numero vocem habentibus:sed
eēt tūc ptās solū penes intrātes ɔclaue:vel in ipso rema
nētes.etiā si aliq̄ exiuerint ex causa necessaria:puta infir
mitas aut alia:vt in d.§.sane.qꝛ tūc ptās eēt penes rema
nētes in cōclaui:etiā si vn⁹ solus remaneret:qꝛ apud illū
solū resideret ius eligēdi:vt no.de elec.cū nobis olim.ꝛ
in cle.ne romani.§.porro.ꝛ ibi glo.in vbo oēs.de elec.sꝫ
si oēs exirēt in cōclaui:tūc eēnt cōpellēdi reintrare cōcla
ue p illos ad quos spectat:de quib⁹ in decre.p̄dic.vbi pe
riculū.Sꝫ h̄ pōt dubitari cū dixerim opus eē duas ptes
cardinaliū ɔsentire:an eēt casus aliq̄s in quo possit suffi
cere maior numer⁹.Dico q̄ sic:si forte cardinales prius
statuissent int̄ se:q̄ electus a maiori pte ipoꝝ foret papa:
tūc q̄ hr̄et maiorē ptē q̄uis non hr̄et duas ptes cardina
liū:eēt papa p tex.in.d.c.licet.de elec.ibi:nisi maior con
cordia interuenerit.Et est rō:qꝛ tūc elect⁹ taliter diceret̄
elect⁹ ab oīb⁹.si oēs in talē ɔstitutionē ɔsensissent:vel a
duab⁹ ptib⁹:si due tm̄ ptes h̄ statutū ɔstituissent.qd̄ sta
tutū due ptes sole possent facere:etiā alijs contradicēti
bus:vt in.d.c.licet.in.d.v̄.nisi maior.ꝛc̄.Et ita vult glo.ī
d.c.si cū.de elec.li.vj.in vbo:ꝛ nota.Idē dico si oēs con
sensissent cōpromittere in aliquos ius eligēdi:tūc elect⁹
a talib⁹ cōpromissarijs eēt papa:qꝛ censeret̄ esse electus
ab oīb⁹.ar.c.qꝛ propt̄.de elec.ꝛ.c.in causis.in fi.sed in h̄
casu ē notandū q̄ cōpromissū nō possꝫ fieri nisi ɔsentien
tibus oīb⁹ cardinalib⁹:qꝛ dissentiēti nō deberet fieri p̄
iudicium eo inuito in voce sua.l.sabinus.ff.cōi diui.qd̄
sec⁹ est qn̄ fieret lex:q̄ elect⁹ a maiori pte eēt papa:qꝛ in
tali lege nō fieret alicui p̄iudiciū in voce sua.Et inde suf
ficeret in hac lege duarū ptiū cardinaliū ɔsensus:ita vo
lunt doc.in.d.c.licet.de elec.ꝛ in.c.vbi piculū.de elec.li.
vj.ꝛ in cle.ne romani.d̄ elec.ꝛ ibi glo.in vbo:reprobam⁹
Et rō:qꝛ qn̄ fit p̄iudiciū aliquib⁹ in singulari:sicut ī via
cōpromissi:tūc omniū ɔsensus reqrit̄.ita no.d̄ elec.c.qꝛ
propt̄.sec⁹ si fit solū capitulo p̄iudiciū:vt qn̄ statuitur q̄
electio sufficiat a maiori pte:vt de ɔsti.cū oēs.faciūt no.
in.d.c.qꝛ propt̄.Sꝫ qꝛ dixi sufficere duas ptes p̄ntiū:est
dubiū q̄ p̄ntes eē dicant̄.In h̄ est ɔsiderandū q̄ p̄ns vel
absens in iure capit̄ diuersimode.Aliqn̄ ille dr̄ absens
q̄ efficaciā sermonis hoīs loquentis nō pōt pcipere.l.j.
ff.de verbo.obli.ꝛ ideo si essent due ciuitates ita vicine
q̄ vn⁹ existēs in vna:pōt audire efficaciā sermonis alte
rius loquētis in materia stipulatōis:tal̄ nō diceret̄ ab
sens.insti.de vbo.obli.§.itē verboꝝ.sꝫ in casu nr̄o dr̄ ab
sens ille q̄ nō ē intra vallū siue menia ciuitatꝫ vbi ē fiēda
electio:etiā si eēt in suburbijs:vt in.d.c.vbi piculū.ꝛ ē si
mile in.c.cū olim.de re.iu.in fi.Sꝫ vt dixi:p̄ns alias ca
pitur:ꝛ absens alijs modis:vt no.ff.de pecu.l.p̄ns.ꝛ.l.fi.
ff.de in inte.resti.vn̄ apud duas ptes illoꝝ residet ius fa
ciēdi papā:q̄ sunt in ciuitate vbi debet fieri electio:ꝛ ad
electionē queriūt ɔuenire.Alij aūt vocē nō hn̄t:nec cōpu
tantur nisi veniāt in decēdiū quo tpe debēt expectari ꝛ
tot dieb⁹.Et si post decē dies venirēt reintegra.i.anteq̄
electio foret celebrata:eēnt etiā admittendi venientes ꝛ
vocē hr̄ent:vt.d.c.vbi piculū.v̄.sane.sed qꝛ dixi q̄ absen
tes decē dieb⁹ debēt expectari:est dubiū qn̄ incipiāt cur
rere isti decē dies.videtur dicendū a morte pape.vt.d.c.
vbi piculū.propt̄ rationē illi⁹ tex.vꝫ propt̄ periculum lō
gene vacatōnis papatus:nec currere debeat a tpe scie:qꝛ
paria sunt scire vl̄ scire debere ꝛ scire posse:iuxta no.per
glo.ꝛ doc.in.l.quod te.ff.si cer.pe.Sꝫ cardinales p̄ntes
p̄nt scire:qꝛ de more ꝛ ɔsuetudine est:vt de talib⁹ se certi
ficēt imputet̄ sibi si nō fecerūt:qꝛ nō p̄sumit̄ ignorātia
in his q̄ q̄s indagare tenet̄:vt no.in.c.cū olim.de testi.ꝛ
qꝛ nō ē verisimile q̄ sit occulta:qꝛ si aliquib⁹ occultatio
placeret:aliquib⁹ ē verisimile q̄ displiceat iuxta senten
tiā Tulij in inuectiua ɔtra Salustiū dū dicit:q̄ res pub
lica p̄uatis crescit inimicitijs p q̄s veritas latere non po
test.ꝛ hanc sententiā credo verā.qꝛ istud tps dat̄ fauore
absentiū.q̄ verisimilit̄ mortē pape in eoꝝ absentia cōtin
gentē p̄sumunt̄ ignorare:vt in.c.cū in tua.q̄ matri.accu
sa.pos.ꝛ tū currit termin⁹ decē dierū eis nō obstāte eoꝝ
ignorātia.Et ideo credo q̄ etiā si mors fuisset occultata
q̄ currat h̄ tps a morte pape:qꝛ in dubio oīs dilatio est
ɔtinua:vt.l.j.ff.de diuer.ꝛ tēpo.p̄scri.ꝛ sic currit ignorā
ti.l.fi.de p̄scrip.lon.tempo.ꝛ.l.sicut.C.de p̄scrip.xxx.vel
xl.an.Nō obstāt no.marie p Bar.in.l.genero ff.de his
q̄ no.in fa.Aliqn̄ eni lex in p̄fixione termini reqrit morā
hoīs:ꝛ tunc non currit ignorāti:vt no.in.d.l.genero.In
terdū non reqrit hoīs morā:vt in casu isto:qꝛ p̄figit̄ iste
terminus absentib⁹:q̄ vt plurimū p̄sumūtur facta in ciui
tate tūc tps currit etiā ignorāti.Ista no.p modernos in
l.q̄diu.C.q̄ admit.ad bo.pos.po.Et qꝛ p̄scriptiones cur
rūt etiā impedito impedimēto facti:vt.l.j.§.si p inunda
tionē.ff.d̄ itine.actu.q̄ p̄ua.sicut h̄ qn̄ cardinales essent
ita absentes:q̄ infra decē dies redire nō possent.Cōclu
do igit̄ q̄ hi decē dies currant a morte pape etiā ignora
ta.Et pro hac decisione videt̄ tex.cū glo.in.c.statutū.de
p̄bē.li.vj.Sꝫ vltra dubitat̄:q̄d si cardiales absentes sint
ita in remotiꝫ q̄ certissimū sit infra decem dies venire nō
posse:an decē dieb⁹ nihilomin⁹ sit expectādum.glo.mo
uet dubiū in.c.vbi piculū.in vbo:decē diebus:ꝛ tenet q̄
etiā h̄ casu debet expectari decē dieb⁹ p tex.d.c.vbi picu
lū:q̄ loquit̄ indistīcte.Et qꝛ cardinales absentes possent
forte vti felici diplomate:vt dicit tex.de vbo.obli.l.cōti
nuus.§.cū ita.Et q̄ forte itellexerāt infirmitatē pape:vn̄
iter ante mortē inceperūt:ꝛ sic infra decem dies poterūt
puenire:ꝛ bn̄ficiū iuris nō est eis auferēdū:ita dicit glo.
Ego autē indistincte teneo q̄ expectandi sint:qꝛ lapsus
decē dierū simplicit̄ eos nō excludit a iure eligendi:imo
qn̄cūq̄ venuīt re integra.i.ante electionē cōpletā:admit
tendi sunt:vt.d.c.vbi piculū.§.sane.in fi.Et ideo ɔgruū
est q̄ decē diebus expectent̄:qꝛ demū p̄nt tn̄ discordes
eē cardinales ī ɔclaui:q̄ magna tpa laberet̄ ita q̄ possēt
uenire absentes:ꝛ a vocib⁹ suis nō excludi.ꝛ pro h̄ tex.ī
c.cōmissa.de elec.li.vj.ɔiuncta.l.id illa stipulatōe si kalē
dis.d̄ vbo.obli.ꝛ ē vtil̄ ista inuestigatio:qꝛ si ante lapsuꝫ
decē dierū cardinales eligerēt:absentes possent mutare
electionē rōne ɔtēptus sm̄ illa q̄ dicā .ꝓxima questione
sequēti. Potest igit̄ eē dubiū:an si electio fiat ante la
psum decē dierū:ꝛ anteq̄ corp⁹ mortui pape foret tradi
tū eccl̄iastice sepulture:an electio teneat:vel cardinales
absentes tanq̄ spreti possint agere de ɔtēptu.vel si fcā ē
electio post decē dies:si excluso aliquo cardinali q̄ vole
bat intrare conclaue:ꝛ indebite fuit exclusus:an agat de
ɔtēptu:ꝛ saltim possꝫ electionē irritare.glo.in.d.c.vbi pi
culū.in vbo:decē diebus:videt̄ dicere:q̄ si electio fuerit
fcā ab oīb⁹ alijs cardinalib⁹ vel a duab⁹ ptib⁹:ita q̄ ele
ctus habuisset duas ptes cardinaliū:etiā cōputatꝫ in nu
mero spretꝫ cardinalib⁹:q̄ tūc electio teneret:ꝛ nulla ex
ceptio opponi posset.p.d.c.licet.de elec.Sec⁹ ergo si cō
putato spreto nō hr̄et duas ptes:qꝛ tūc electio possꝫ irri
tari.imo ego credo q̄ electio essꝫ nulla:qꝛ nō habꝫ duas
ptes cardinaliū:ꝛ h̄ exceptio nullitatꝫ semp posset oppo
ni:qꝛ surgit ex dispositōe.d.c.licet.vt infra dicā.Itē cre
do si papa mādassꝫ aliquē cardinalem recipi in electōne
alias declararet electōeꝫ nullā:sic̄ dicebat ɔstitutio mar
tini:de q̄.s̄.mētionē feci:qꝛ cū papa possit disponere de
forma electōis futuri pape:vt.s̄.dixi:tal̄ pape electō essꝫ
nulla. Sꝫ h̄ dubiū occurrit qd̄ de facto vidi.papa pro
nūciauerat aliquos cardinales:ipsis tn̄ nōdū miserat ca
pellū:nec iuxta ɔsuetudinē romane curie eis os apuerat
et interim papa mortuus ē:isti cardinales p̄ntes q̄rebā
admitti ad electionē pape:fuit dubitatū an admitti de

berent. Ego dixi q̄ sic: q̄r p̄lato ex sola collatione beneficij vel dignitatis q̄rit̄ ius administrādi: etiā si de ↄsuetudine in tali beneficio requireret̄ installatio: vt in. c. nosti. ⁊ in. c. suffraganee. s. ⁊. c. q̄lit̄. de elec. ⁊ in. c. j. de transla. p̄la. absq̄ eo q̄ in casu illo ipsi etiā habuerint stallū int̄ cardinales. ⁊ sic possessionē. Sed si nō habuissent etiā stallum: sȝ solū fuissent p̄nūciati: idē credo. q̄r tal̄ collatio siue vt ita dicā p̄uisio tribuit ius administrādi: ⁊ sufficit q̄ solū doceat sibi collatū beneficiū vel se ↄfirmatū: vt in. c. nihil. de elec. q̄r ex collatōe videt̄ hr̄e auctoritatē nanciscēdi possessionē p̄pa auctoritate: vt no. doc. i. c. trāsmissa. de elec. Et ideo etiā si nō habuissent capellū vel os apertū: poterant administrare: q̄ñ alia nō eēt romane ecclesie ↄsuetudo: quā nō eē noui. Et rō: q̄r habitus non facit p̄latū ȝ regu. c. porrectū. ⁊ installatō seu oīs ↄptio nō tribuit nouū ius: vt no. doc. in. d. c. trāsmissa. de elec. lic; Jo. de deo aliter sentiat. xxvij. q. ij. si q̄s ȝ spō. ⁊ Dy. in. c. beneficiū. de re. iur. in. vj. ⁊ Archi. de p̄ben. eū q̄. li. vj. sed primā sententiā tenet Pau. in cle. vt hi q̄ de eta. ⁊ q̄li. fallit in p̄uisis a papa cerimoniam extrauagāt̄ bonifacij q̄ incipit In nullit̄. Sed tūc aliud insurgit dubiū: q̄d si aliq̄s cardinal̄ renūciauit voci sue: ⁊ noluit intrare ↄclaue: an si ante electionē ip̄m penituerit ⁊ intrare velit: sit admittēdus: ⁊ si non admittit̄: an agat de ↄtēptu in casu quo possȝ de contēptu agere si sp̄etus diceret̄: vt in casu quē supra dixi. In hoc attēdi debet cā renūciatōis si tñ nulla subsistente cā legitima noluit intrare ↄclaue ⁊ voci sue renūciāuit: tūc alij potuerūt ip̄so deinde sp̄eto p̄cedere: ⁊ sic nō obstāte penitētia poterit sperni ⁊ non admitti. tex. est in. c. vbi p̄iculuȝ. ꝟ. sane. de elec. li. vj. Si vō ex legitima causa renūciauit: puta propt̄ iustam infirmitatē vl̄ silē cām: tūc glo. in. d. c. vbi p̄iculū. ꝟ. sane: in vbo sanitatē: ↄcludit q̄ ex penitētia admittēdus sit p̄ tex. d. c. vbi p̄iculū. in. d. ꝟ. sane. ⁊ ita tenebat Hosti. de renū. c. nisi cū p̄ridē. Et h̄ sunt vera q̄ñ renūciauit propt̄ infirmitatē: vel q̄ñ est dubiū propt̄ quā cām renūciauit: q̄r si subsistente infirmitate renūciassȝ q̄r tūc propt̄ illam renūciasse videt̄. Sȝ si ↄstaret q̄ etiā nō obstāte infirmitate volebat sine ip̄sa infirmitate voci sue renūciare: tūc nō eēt admittend⁹: q̄r videt̄ tūc spōte ab electiōe discedere: ⁊ non est ampli⁹ admittēdus. vt. d. c. vbi p̄iculū. ꝟ. sane. de elec. li. vj. volunt etiā doc. q̄ pluries propt̄ infirmitatē possit exire cōclaue: ⁊ pluries reintrare: ⁊ ad reintrandū admittend⁹ sit. Sȝ dubitat̄: pone q̄ maior ps cardinaliū exeat cōclaue: vl̄ forte ciuitatē aut diocesim. Uel q̄d si oēs cardinales exeant vel cōclaue nō intrēt: q̄d erit tūc fiendum. In h̄ dicit̄: q̄ si maior ps exit conclaue vel diocesim etiā ex causa infirmitat̄: q̄ p̄tās remanet penes alios in ↄclaue remanētes: vt in. c. vbi periculū. in. ꝟ. sane. ⁊ no. in clemē. ne romani. ꝟ. porro. ⁊ ibi glo. in vbo: oēs. de elec. etiaȝ si remaneret in cōclaue tm̄ vn⁹ q̄ñ adest negligētia vel delictū alioȝ: iuxta no. in. c. gratū. de postu. p̄la. ⁊ q̄ñ oēs exiuissent cōclaue vel nō intrarēt: eēnt p̄ dn̄m tp̄alē ciuitat̄ vbi fieret electio ad reintrandū cōpellendi: sȝ si nō eēt potens ad cōpellendū vel intrandū: tūc vicini dn̄i in quoȝ dn̄io aufugissent: deberent eos ad loca vbi deberet fieri electio remittere: vt no. glo. in. d. cle. ne romani. in verbo diocesis. Et h̄ sunt vera nisi q̄ exiuerunt cōclaue vel diocesim allegarēt iustū metū mortꝭ: ita q̄ nō possent eligere libere: tunc est attēdendū: an metus sit euidens vel notorius. Nā si eēt notori⁹ met⁹ vl̄ imp̄ssio: aut eēt alteri⁹ q̄ȝ dn̄i ciuitat̄ i cui⁹ territorio debȝ fieri electio: tūc ip̄e dn̄s si possȝ p̄ se debēt metū ip̄m reprimē: ⁊ si nō possȝ p̄ se tūc deberet ↄuocare brachiū ⁊ auxiliū vicinoȝ ⁊ alioȝ q̄ tutū locū facerēt. argu. xxiij. q. ij. dn̄s. C. ȝ iudi. l. properandū. §. sin autē. ⁊ in. c. j. de treu. ⁊ pa. ⁊ si nullo mō possȝ locuȝ tutū facere vel nō vellet: vel metus eēt ab ip̄so dn̄o

loci ip̄m inferente ⁊ eēt notori⁹: ⁊ tunc si oēs cardinales eēnt ↄcordes possent cōcordare de alio loco tuto. lxxviij. di. c. si q̄s pecuniā. ⁊ valeret cōcordatio: q̄ñ hoc casu ip̄si propt̄ p̄iculū q̄d imminet habēt iurisditionē pape: vt in. d. decre. vbi p̄iculū. ⁊ in cle. ne romani. q̄ iura tribuūt potestateȝ pōtificis collegio cardinaliū q̄ñ imminet graue p̄iculū. Sȝ nō potest eē q̄si maius p̄iculū q̄ȝ cū libere fieri nō potest electio vicarij ihū xp̄i. xxiij. di. c. oēs. Sed si oēs cardinales nō eēnt ↄcordes: vl̄ maior ps cardinaliū nō posset de loco concordare: vel aliq̄ remanerēt in loco p̄iculi notorio. ⁊ alij recederēt: q̄d tunc eēt fiēdū. Credo q̄ si duo partes in loco p̄iculi remanerēt: ⁊ cōcorditer eligerēt: ita q̄ electus hr̄et duas p̄tes cardinaliū cōputatis absentib⁹ propt̄ metū q̄ tal̄ electio teneret nō obstante absentia iusta illoꝝ q̄ recedissent propt̄ iustū metū cum nulla exceptio tunc opponi possit: vt. c. licet. de elec. si vō nō posset fieri p̄ existētes in loco electio: ita q̄ assunt due p̄tes cardinaliū: tūc si illi q̄ sunt absentes a loco vbi fienda esset electio. possent cum illis existentibus in loco p̄iculi concordare de loco: locus concordie foret assumendus. Et si non concordarent de loco cum illis existentibus in loco periculi: tunc si maior pars collegij cardinaliū ↄuenissent extra locū p̄iculi. credo q̄ ip̄si de loco possent ↄuenire: q̄r in actib⁹ collegij q̄d facit maior ps: illud debet attendi: vt in. c. j. de his q̄ fi. a maio. p̄te. c. p̄terea. in ip̄sa electione pape vbi debent ↄsentire due p̄tes capituli cardinaliū: vt in. c. licet. sȝ loquit̄ in determinatōe p̄sone pape: nō cū tractat̄ de loci electiōe. Sed si pars maior nō esset extra locū periculi: tunc credo q̄ illi q̄ se contulissent ad loca tuta possent interpellare cardinales existentes in loco periculi vt se conferrēt ad loca viciniora vbi posset iusticia ministrari. Et pro h̄ tex. in. d. decreta. vbi periculū. §. porro. ꝟ. quo casu. Et ad illa loca deberēt ire cardinales q̄ essent in loco alijs notorie nō tuto. Nā est attendendū: q̄ si papa moritur in aliqua diocesi alicuius ciuitatis: q̄ non sit in actu ciuitas: sȝ solū in habitu vel quia passa aratrū sicut ciuitas fesulana: tūc electio debet fieri in proximiori ciuitate. ⁊ sic fieri deberet in ciuitate florentie: vbi ministrat̄ iusticia p̄ ciuitate fesulana: vt. d. ꝟ. quo casu. Et idē si papa moreret̄ in diocesi castellana sub qua est ciuitas venetiarū: electio pape deberet fieri venetijs p̄. d. ꝟ. quo casu. Ista sunt de mēte pauli in cle. ne romani. ȝ elec. sic in p̄posito q̄ñ in ciuitate in cui⁹ diocesi papa sit mortuus: nō potest mīstrari iusticia vel nō mīstrat̄ p̄pt̄ metū: potentiam: ⁊ impressionē: que reparari nō potest: tunc electio debet fieri in loco viciniori: q̄r paria sunt nō esse vel nō de iure esse. l. in. l. ff. de cōtra. hen. empti. Et ideo expectando existētes in loco tuto viciniori: alios existentes in loco periculi p̄ decē dies sufficeret. Et tunc existētes in loco tuto possent procedere ad electionē: cū locus vbi ip̄si sūt: reputād⁹ sit loc⁹ electōis: ⁊ nō alius: ⁊ nō tutus etiā vbi alij cōuenirēt q̄ ille nō est locus. Nam verba iuris sūt intelligēda ciuiliter: q̄ ciuitas in cui⁹ diocesi papa est mortuus: sit electōis locus: si ibi sine periculo mortis pateat tuti s accessus. l. si cui. de seru. ⁊. l. si. ff. q̄ satisda. co. nō eni teneut̄ existentes in loco tuto se mortis periculo exponere: vt in. c. accedens. vt lite nō cōte. Et in electione pape maxima libertas requiratur. Et predicta sunt vera q̄ñ notorie ⁊ euidēter de metu vel impressione constaret vel p̄sumeret̄. Sed si esset dubiū q̄d tunc faciendū. Credo q̄ si metus allegaret̄ eē respectu alteri⁹ q̄ȝ dn̄i ciuitat̄ vel loci vbi dȝ fieri electio tunc ip̄se dn̄s debet hui⁹ propositi esse iudex: ex p̄tāte sibi tradita p̄. d. decre. vbi periculū. §. preterea. ⁊ si p̄nūciaret metū fore iustū: haberēt iam dicta locū ⁊ remedia supradicta: si p̄nūciaret metū nō subesse: tunc q̄ remanerēt in loco: ius eligēdi haberent. Et si oēs cardinales hoc al

legarēt nec constaret notorie: sed ꝓnūciaret p dñm loci
contrariū possent nō obstante hac allegatione compelli
intrare conclaue: alias facile cardinales possent eludere
constitutionem vbi periculū hanc formulam exceptio
nē metus allegando: ⁊ ad electionē nō ꝓcedere. Et si dio
cesim exiuissent oēs: eēt locus remissioni: vt dixi. S. Si
vero allegarēt metū timere a dño ciuitatis vbi deberet
fieri electio: tūc nō esset consonū vt dñs ipse metus huiꝰ
sit iudex p. l. j. C. ne quis in sua causa ius di. tūc credo ꝙ
in breui ⁊ sine dilatione cardinales possunt timorē noto
rium facere: ꝙ habeant locū predicta qñ notorio subest
metus ar. l. ille a quo. §. tempestiuū. vt in pos. lega. ⁊ eoꝝ
que no. in. l. j. ⁊ fi. C. de edic. diui adriani tol. Sed si non
possint confestim coram dñis vicinis ⁊ aliis honestis p
sonis metū notoriū facere: tūc nō obstante tali exceptio/
ne: sit locus remissioni ⁊ aliis remediis. s. cōpulsionis in
trandi conclaue: de quibꝰ supra dixi: qñ nulla subest im
pressio siue metus. ⁊ hoc ne sit in potestate cardinalium
eludere dictā constitutionē: vbi periculū. Et quia qñ ex/
ceptiones requirūt altiorē indaginē: nō sunt admittēde
vbi requirit̃ celeritas sicut in electione: vt in iurībꝰ p̄di/
ctis: vz i. d. l. j. C. ď edic. diui adri. tol. cū si. supra dictis. Et
credo ꝙ in cōtinenti coram honestis psonis ⁊ dñis vici
nis possent docere de isto metu. sicut dicimꝰ qñ timetur
de sententia iudicis: ꝙ sufficit appellare corā eodē hone
stis psonis: vt in. c. si. de appel. ⁊ doc. in. l. de pupillo. §. si
quis ipsi pretori. ff. de no. ope. nuncia. Sed pone ꝙ
oēs exiuerūt cōclaue: aliqui vel vnus in continēti reuer/
tūtur: vel reuertentes sine vlla mora vl̃ expectatiōe alioꝝ
an possint ꝓcedere ad actū eligēdi. glo. in. d. cle. ne roma
ni: dicit ꝙ sic: qñ qui exiuerūt: nō habuerūt aliquā cām
iustā exeūdi: ⁊ est tex. in. cle. §. porro. ď. cardinales. Et
idem credo ꝙ si habuerūt cām exeundi p̄textu infirmita
tis vel debilitatis: q̄z alij reintrātes soli ius hñt eligendi.
sed si exiuissent p̄textu metus: tunc si esset purgatusꝰ qui
citius reintrarēt: haberēt eligēdi ius aliis tpe quō expe/
ctato: quo purgato metu redire potuerūt: q̄z ꝙ aliq̄ expe
ctarentur in hac electōe nisi p decē dies a morte pape nō
est a iure cautū. Sed dubitat̃: q̄z dixi supra qñ oēs nō
intrāt cōclaue: vl̃ oēs exeunt ꝙ sunt a dño ciuitatis com
pellendi. vel qñ intrassent ⁊ exiuissent: eēnt reintrare cō/
pellendi: vt in cle. ne romani. an idem erit in parte eoꝝ q̄
nō intrauerint: vel qui intrauerint ⁊ exiuerint vt possint
ad intrandū compelli. Ad hoc respōdetur: ꝙ si aliq̄ in
trauerint cōclaue: alij qui nō intrarēt: nō sunt intrare cō/
pellendi: q̄z priuauerūt se sua voce eligēdi sine causa re/
nuendo intrare: vt in. d. c. vbi ꝑiculū. ď. sane. de elec. li. vj.
Quando intrassent ⁊ aliq̄ exiuissent: an sunt cōpellen
di. quidā dicūt ꝙ sic: q̄z in cle. ne romani: nulli excusant̃
cardinales quin intrare cōpellant̃ nisi in casu infirmita
tis vel debilitatis: ergo his casibꝰ nō existētibꝰ videntur
posse compelli. Ad hoc facit: q̄z si forte intrabūt: trahunt
alios in suam sententiam. de elec. c. bene asserēdo. ⁊ in. c.
sicut. Et pro ista parte facit: quia nō est maior ratio com
pellendi oēs q̄z aliquos. ⁊. §. sane. in. c. vbi ꝑiculū: loqui/
tur qñ ab initio aliq̄ intrāt: ⁊ aliq̄ nō: vt tunc qui non in
trauerūt: careant voce: nō vero qñ intrauerūt ⁊ exeūt: q̄z
non videt̃ maior ratio cōpellendi partē q̄z oēs. Ego aūt
teneo: ꝙ qñ aliq̄ exiuerūt: nō sūt ad reintrādū cōpellēdi
p tex. in. d. ď. sane. ⁊ q̄z q̄nto pauciores erūt intrātes: tāto
citius concordabunt. ⁊ minor erit dissentiēdi facultas. ⁊
ideo soli qui remanserūt in cōclaui debēt eligere. ar. cle.
ne romani. in. ď. ceterū. ⁊ q̄z nullus inuitus cogendꝰ ē eli
gere: s̄z potest sue voci renūciare. de elec. c. in causis. ⁊ de
regu. c. ad apostolicā. q̄z si aliq̄ inuiti intrarēt: possent ma/
gis scandalū facere q̄z ꝓficere. Et q̄z tex. solū dicit ꝙ sunt
cōpellendi qñ oēs exiuerūt: vt in. d. cle. ne romani. nō vo

qñ aliq̄ qui solū perdūt vocē: vt. d. c. vbi periculū. ď. sane
qui tex. nō debz intelligi correptus p cle. ne romani. nisi
in casu expresso qñ oēs exirent: q̄z p subauditos vel taci/
tos intellectꝰ valet ꝙ idem debeat dici qñ pars exijt car
dinaliū. sicut cū dicit̃ de oībꝰ. ar. de toto ad partē nō de
bet induci legū correptio: vt no. glo. in. c. cupiētes. §. ꝙ si
p viginti. de elec. li. vj. Et q̄z nō dicit̃ intrasse q̄ non stetit
vsq̄z in fi. vt. l. si pro pte. §. versum. ff. de in rem verso.
Ulteriꝰ dubitat̃ quia dixi ꝙ iurisditio ⁊ potestas pa
palis nō transit in collegiū cardinaliū defuncto papa: lz
secꝰ sit in aliis collegiis: vt. c. cū olim. de maio. ⁊ obe. nisi
i vno casu qñ aliquod inopinatū occurrit arduū ꝑiculū
vt in. c. vbi periculū. §. idez quoq̄z cardinales. ⁊ in cle. ne
romani. pone igit̃ ꝙ occurrit magna rebellio terrarū ec/
clesie. Quare dñi cardinales vellēt vnū mittere cardina/
lem pro statu ecclesie ille renuit dicēs ꝙ vult electiōi pa
pe interesse: an potest cogi ad eundum ⁊ dimittendū ele
ctionē: ita ꝙ nō possit agere de contēptu vbi electꝰ non
haberet duas partes eo cōputato ⁊ pariꝰ spreto. videt̃ ꝙ
sic: quia sicut eps potest p̄cipere suo clerico vt peregrine
tur pro vtilitate sue ecclesie. vij. q. j. c. q̄zuis. Cōtrariū q̄z
iste cardinalis est equalis aliis ⁊ coniudex cū eis: ⁊ ideo
nō possunt ei demandare. l. nam magistratus. de ar. Itē
quia. c. vbi periculū. loquit̃ ꝙ possint cardinales in casu
periculi ea q̄ papa qñ cardinales oēs cōcordant. s̄z vnꝰ
ꝯtradictio facit ꝙ nō dicit̃ cōcorditer factū: vt no. glo. in
cle. ne romani. in ďbo: cōcorditer. de elec. Nō obstāt no.
in. c. cū nobis. ⁊. c. corā. de elec. ⁊. lv. di. apostolica. in qui
bus iuribus dicit̃: ꝙ electio facta censetur cōcorditer q̄
est facta a maiori ⁊ saniori parte capituli: quia ibi est cō
tra significationē vocabuli delata iuris interpretatione
Et ideo si papa mandaret electionē concorditer celebra/
ri: si vnus cōtradiceret: non esset mandato satisfactū. Itē
si electus vltramōtano vnus cōtradixit: electus ille talis
nō poterit administrare vt electus in cōcordia: vt no. de
elec. c. nihil. faciūt no. in. c. cupientes. §. ad hoc. ď elec. li.
vj. in verbo: cōcorditer. Sed an aliqua exceptione possit
aliquis cardinalis ab electione repelli vel ex causa here/
sis: vel excōmunicatione: vel suspensione: vel interdicto
est declaratū p cle. ne romani. ď. ceterū. ď elec. ꝙ nulla ex
ceptio istarū exceptionū cardinalem ab electiōe repellat
etiā si sit notoria. Non ob. ꝙ ista exceptio videtur licita
an illi cōmunicēt isti excōmunicato peccent: q̄z h̄ cōicat̃
iuris auctoritate: ideo nō peccat̃. l. gratiis. C. de adult. ⁊
in. l. seruus. si quis riuū. ff. de riuis. Et idem videt̃ si essz
exceptio excōicationis propt̃ heresim: q̄z tex. in cle. ne ro
mani. in. ď. ceterū: loquit̃ indistincte: dū dicit: cuiuslibet
excōicationis: ergo illa heresis nō repellit electū papam
lz posset de heresi accusari: vt no. in. c. licet. de elec. p doc.
ita videt̃ in negligētibꝰ vt exceptio heresis ipsos non re
pellat. Et h̄ vt euitet̃ ꝑiculū diuturne variationis papa/
tus: et euit̃ scismat̄. Et q̄z hereticus ⁊ excōicatus equipa
rantur. iiij. q. j. ꝙ aūt ⁊ sicut nulla exceptio excōicationis
repellit cardinalem a iure eligēdi: ita nec exceptio here/
sis etiā notoria: ⁊ lz hereticus videat̃ ip so iure dignitate
ꝑuatꝰ: vt i. c. cū sm leges. ď hereti. in. vj. . ⁊. xix. di. c. nulli
fas. tñ donec toleratur in dignitate ista exceptio heresis
nō repellit eū a iure eligēdi. ar. l. barbariꝰ. ď offi. p̄fec. q̄z
nō esset iudex qui de hac causa cognosceret: q̄z dum est
tolleratus cardinal̃ ipse est par aliis cardinalibꝰ. ideo ipi
de hac exceptione nō possent cognoscere: ⁊ ideo cautꝰ ē
ꝙ hac exceptione nō possent cognoscere: ⁊ ideo cautꝰ est
ꝙ hac exceptione nō obstante: ipse admittat̃. Sz ver/
titur dubiū aliquis anteq̄z haberet duas partes cardina
lium eū eligentiū fauore tertie partis tñ: vl̃ aliquoꝝ qui
ipm eligerūt se gessit pro papa ⁊ alij demū consenserunt
p viam accessus vel visi sunt cōsentire: an iste talis papa

cēsendus erit: videtur q̄ sit papa: ⁊ nulla exceptiōe possit submoueri cū habeat duas ptes cardinaliū.d.c.licet.de elec. Et lȝ eas non habuerit ab initio saltim ex postfacto debȝ habere posse p accessum.d.c.licet. Cōtrariū est verū nullus debet pati se assumi ad apostolatus officiū nisi q̄ duas partes habuerit cardinaliū: qd̄ si aliter q̄s sibi pontificatus sūmi vsurpauerit potestatē: ipse ⁊ qui eum recipiunt excōicationis sentētia: ⁊ totius sacri ordinis priuatione inuletur. iste ē tex. in.d.c.licet.§.si quis autem.de elec. ⁊ si est excōicatus: eligi nō potest.de cle.excō.in.c.si celebrat.no.de cōsue.cū dilectus. ⁊ hec exceptio cū presumat ex dispositione ipsius.c.licet: pōt opponi etiā q̄uis in ipso.c.sit vetitū: q̄ nulla exceptio possit opponi cōtra eū qui duas partes habȝ cardinaliū.ar.l.j. ⁊ q̄ ibi no.ff. q̄ vi aut clam. ⁊ eoꝝ que no.in.l.ita pudor.ō adul. ⁊ no. moderni canoniste de resti.spo.c.itē cū quis.§.nō est psumendū: q̄ qui cdidit canonē.c.licet: ⁊ dixit nullā exceptionē opponi posse: nō est credēdum q̄ voluerit corrigere id quod dixerat de apostatico ⁊ vsurpāte cathedrā petri: nec habētes duas partes cardinaliū. Et hec sūt no. qꝛ quod dicitur q̄ quomodocūq̄ cstet q̄ quis habeat duas partes cardinaliū: ille sine vlla exceptiōe pōtifex est habēdus: vt hec nō habeāt locū in eo q̄ p ante se iniuste intruserit in cathedram petri. Et hec responsio que fieri poterat ctra electionē vrbani tpe scismatis: qꝛ cōsensus cardinaliū pstitus postq̄ incepit se gerere p papa: si non dū erat ipsi pdesse non poterat: quod intelligo nisi forte ipsum intrusum penituissȝ de intrusione: ⁊ recōciliatus fuisset p illos qui ipsi nō adheserāt apostatico: ⁊ postea in eū cōsensissent. etiam aliꝭ qui eū in papam reputauerūt nō āmissis: qꝛ nō delinquētes nō tenētur secū āmittere delinquētes: vt in.c.cū victoriēsis.de elec. Est tñ in hoc articulo attēdendū q̄ aliqui voluerūt q̄ tunc demū sit locus pene dicti.c.licet: q̄ apostaticus ⁊ eius adherētes incurrāt pdictas penas: qñ esset facta de alio electio canonica a duabus partibus: vt si aliq̄s se demū gerat p papa siue antipapa habeat locum pena dicti.c. Et ideo si eēt facta simpliciter electio a tertia parte nō facta de alia electione a duab⁹ partib⁹ nō esset locus pene dicti.c.fm Inno. patet qꝛ lȝ tertia pars eligat ⁊ nō plures pōt eē locus accessiōi vt aliꝭ accederēt ⁊ eēt papa qd̄ nō eēt si electio esset nulla. et eligētes excōicati. qd̄ credo verum qñ simplicit̄ tertia ps pcessit ad electionē. electus tñ se non reputasset papā: quia tunc siue de alio eēt facta electio a duab⁹ partib⁹: siue nō electus a tertia pte. Et cardinales q̄ ipsū elegissent: si se nō gessit p papa: ⁊ ab eis reputat⁹ nō est: nō incurrissent penā dicti.c. Ratio est: qꝛ h̄ pena imponit̄ gerēti se pro papa ⁊ aliꝭs talem papam reputātibus. nō vō imponit̄ aliquib⁹ simplicit̄ papam inutilē eligētibus: vel ipsi electo si ex tali electione se papam nō faceret siue reputaret. Et ideo pro clariori doctrina suscipio omnes casus. Nam aliqñ quis est electus a duabus partibus: ⁊ est electus alius a tertia parte: tunc si elect⁹ a tertia parte sola patitur se haberi pro papa: indubitatū ē q̄ incidit in excōicatione ipse ⁊ eū reputantes: vt.d.c.licet. Sed si essȝ simpliciter electus a tertia vel minori parte duarū partiū ⁊ se nō gereret pro papa: adhuc nō haberet dubiū q̄ nullam penā incurreret: quia pena imponitur qñ electus se gerit pro pōtifice. Si vero vnus est electus tñ: sed nō electus a duabus partibus: tunc si elect⁹ a quocūq̄ velit: si incipit se gerere pro papa nō hñs duas partes: siue alius etiā sit electus siue nō: ex eo q̄ se gerit pro papa nō habēs vocē duarū partiū est locus dicte pene.d.c.licȝ. nec poterit postea fieri accessus: p ea q̄ dixi supra: nisi eū q̄ forte penituissȝ ⁊ recōciliat⁹ fuissȝ: vt dixi supra. Sed dubitatū vidi qñ accessioni vocū aliorū cardinaliū locus sit: ita q̄ electus dicatur habere duas partes cardinaliū. Quidam volunt dicere q̄ accessioni loc⁹ sit demū qñ electus habuit saltem maiorē partē cardinaliū: p tex.d.c.licet. ibi: nisi maior concordia. veritas est q̄ ego credo q̄ accessioni locus sit etiam qñ vnus haberet nisi vnam vocē p tex.c.licet. qui dicit a pauciorib⁹ q̄ a duabus partib⁹. sed quis habet tñ vnam vocē vel tertiam partē vocū: habet min⁹ q̄ duas partes: ergo est locus accessus. Et potest ista accessio fieri qñcunq̄ anteq̄ sit electus aliquis canonice alius lȝ cardinales habeāt de consuetudine q̄ demū pendēte scruptinio sit locus accessioni: ⁊ dicitur pendere donec de volūtate cardinaliū dissoluatur: vel donec ad alios actus extraneos diuerterint. Credo tñ ante ⁊ post possit fieri accessio anteq̄ inchoassent nouū scruptiniū vel aliū elegissent. Sed est dubium vtrū qñ quis vnus habuit tñ vnam vocē: an ille qui illā dedit: possit reuocare vt accessioni locus nō sit. Hosti. dicit q̄ nō. nisi postq̄ scruptiniū est dissolutū fm modū supra dictū: nec p̄ui dicet accessiui qui fieri potest. iste tamen cardinalis lȝ nō possit reuocare vocem quā semel dedit: potest tñ vel aliꝭ similiter dare: vel ad electionē alteri⁹ accedere. Sed vertit̄ adhuc dubium: an in hoc numero duarū partium sit cōputanda vox electi. videtur q̄ sic.ō elec.c.cū in iure. glo. in.d.c.licet: determinat contrarium. In hoc ego dico: q̄ aut electus non est de numero cardinaliū: vel illorū qui vocē habent in eligendo: vt qꝛ forte esset ex cōclaue: ⁊ tunc planū q̄ eius vox cōputari nō debet. Aut eligitur cardinalis qui vocē habet: tunc aliq̄ doctores dicūt: q̄ si eligit̄ p formā scruptinij: tunc vox non cōputetur electi si p viā cōpromissi fit. Rō: qꝛ in scruptinio exigitur vox certo ⁊ determiato tpe: vt ō elec. audit vȝ in tpe scruptinij: ⁊ electus cōsentit demū post scruptinium: ideo eius vox nō auget. Sed in cōpromisso voces nō exigūt̄ determinato tpe: ideo vox sequēs auget. Ego vero credo q̄ in omni electione accessioni locus est: etiā si fiat p viā scruptinij: vt in.c.licet. ⁊ ideo qꝛ ex postfacto potest fieri accessio: ergo semp potest sue electioni elect⁹ consentire: ⁊ vox sua computāda erit vt dixi. Quedā tñ extrauagans Inno. quarti: que vult q̄ vox electi in duabus partibus nō computet̄. sed si due partes nō possent concordari quod esset remediū. tunc essȝ reuertendū ad disposita in.c.vbi periculū.de elec.li.vj. Nūc est expedita prima fallētia qua est dictū q̄ hec electio nulli forme subest nisi q̄ due partes cardinaliū requirant̄ cum aliꝭs vsq̄ ad illam fallentiam qua dicit̄ q̄ statim q̄ est elect⁹ vl̄ receptus potest papatū nancisci propria auctoritate. Et est ctinuo papa: ⁊ cōtinuo potest in apostolatū nancisci. Utrū aūt statim ante coronationē possit se scribere pontificē. tex. videtur q̄ sic: in.d.c.licet.ō quo Jo.an.no.supra data.vj.li. qui dicit q̄ sic. Et ex hoc infertur q̄ ex sola electione absq̄ eo q̄ indigeat confirmatione habet plenā administrationē.vj.q.j.factus est cornelius. Et.xxiij.di. in noīe dñi. Est attēdendū vt ibi dicit Hugucio: q̄ aut elect⁹ nō erat ante eps aut in sacris: tūc dicit q̄ potest administrare solū iurisditionalia vl̄ illa que cōpetunt ordini quē prius habebat. Et si nullū habuit ordinem: nō potest ea que sunt ordinis nisi postq̄ fuerit ordinatus: qꝛ q̄ nō consecratur: alium consecrare vel ordinare nō potest. lxviij.di. presbiter. ⁊.lxix.di. qm̄ multos. Ex sola igit̄ electione vl̄ nominatione animo eligēdi habȝ ius papatus etiam sine alia receptione vl̄ ad osculū vel ad obediētiam: vel sine alia inchatedratione vel intronisatione: vl̄ ex his sol̄ etiā sine alia electōe, ppt̄ v̄ba.d.c.licet.de elec. dū dicunt: electus ⁊ receptus que exponūtur vel recept⁹ vt supra dixi. Nunc videamus de alia specialitate. vȝ an aliqua exceptio possit opponi ctra electū. ex dictis supra plurime exceptiones vident̄ abolite. Et p̄mo illa nō ob. q̄ electio nō sit facta capitularit̄. Itē est visum supra

si electio potest irritari: quia aliquis vel aliqui cardina-
les sunt vel fuerunt sp̄reti ⁊ ad electionē nō admissi vł nō
vocati: vel q̄ forma capituli: quia propř. de elec. nōn sit
seruata: vel forma. c. vbi periculū. de elec. li. vi. vel q̄ car-
dinales oēs fuerūt excōicati vel heretici vł decē diebus
nō expectatis: sed electio celebrata ante lapsum decē die
rū oībus istis exceptionib⁹ reiectis. Electus in papam a
duabus partib⁹ cardinaliū vł receptus: est pōtifex hiis ex
ceptionib⁹ nō consideratis. Nulla igitur exceptio videř
obstare electo quin sit papa etiā heresis vel alia: p tex. in
d. c. licet. de elec. ibi: sine vlla exceptione ⁊c. Sz 𝓬tra istā
sententiaȝ obstat: quia si papa potest repelli a papatu pro
pter heresim: ⁊ propter hoc ad cuī repellendū detur actio
vt. xl. di. si papa. fortius igitur videtur dāda exceptio: vt
in. c. qui ad agendū. ꝺ re. iur. in. vi. qui tex. sumpt⁹ est de
l. iniuito. §. cum dam⁹. ff. de re. iur. ⁊. l. j. §. q̄ aūt ait. in fi. ff.
de suspi. tu. vñ videtur 𝓬tra papam obiici posse excipien
do q̄ nō est capax papatus: quia hereticus ⁊ nō de ouili
ecclesie. Itē etiam quia vbi a iure omnis exceptio est
remota: illa videř posse obiici defectus potestatis agen-
tis: vȝ q̄ qui papam elegerūt nō erāt cardinales vel erāt
heretici vel notorie excōicati p ea que no. glo. fin. ī cle. j.
de seque. pos. ⁊ fruc. ⁊ hoc probat tex. lxxix. di. si quis pe
cuniam. vbi tex. vult: q̄ si quis sine canonica electione in
apostolica sede intronisatus existat. talis nō vt apostoli
cus: sed apostaticus anathematisatur: ⁊ a sede apostoli-
ca pellař. multo ergo forti⁹ exceptōe debet a sede aplica
posse repelli. Itē pro hac parte videř tex. in. c. vbi picu-
lū. in pri. in. §. porro. de elec. li. vj. Nam ibi est tex. dans
formā electiōi pōtificis: q̄ debeat fieri in palatio in quo
mortuus pōtifex habitabat: ⁊ in 𝓬claui in dicto palatio
existenti: vt in. §. porro: dīq̄ q̄ si moriř papa extra ciuitatē
tūc dȝ in ciuitate in cui⁹ districtu vł territorio papa mor
tuus ē nisi sit int̄dicta vł repta rebellione 𝓬 ecclesiā p̄siste
ret. Iste ergo tex. videtur dicere: q̄ si fiat in terra interdi
cta electio nō valeat: ⁊ hec obiici possunt. Itē negari non
potest quin forma sit tradita q̄ papa ille sit q̄ fuerit ele-
ctus vel receptus a duabus partibus cardinaliū: vt in. d.
c. licet. de elec. oportet ergo q̄ vt hec forma seruetur: con
currat agens ⁊ patiens: ⁊ q̄ eligētes vel recipientes sint
cardinales: aliter receptio sit nulla. ⁊ hec exceptio obiici
possit: vt. lxxix. di. si quis pecuniā. ⁊ ibi tex. in. c. licet p ab
legato. Et q̄ electus sit capax vł receptus: quia forma
non potest esse sine materia. ⁊ act⁹ actiuoꝝ sm̄ phm̄ sit in
patiēte disposito: vt in. l. j. ff. de tutel. vbi tex. dicit: in capi
te libero. ⁊ in. l. stipulationes. nō diuidunř. §. celsus. de
v̄bo. obli. Et ideo si receptus vel electus mulier nō vide-
tur valere cū nō sit capax ordinis. Idem si sit infans vel
furiosus eadem rōne. Idem si hereticus: cū papa debeat
esse de ouili ecclesie sicut imperator. xxiij. q. viij. cōuenior.

Ex quib⁹ videř q̄ multe sūt exceptiones que possent
obiici 𝓬tra papam. Et ideo ego pro solutione istarū con-
trarietatū 𝓬sidero in hac electione cām agentem. i. cardi
nales eligentes: causam materialem id est ipsum electū:
et causam formalem. i. ipsam electōem quantū ad primū
si excipiř q̄ nō sunt electus a cardinalib⁹ quia qui intru
serūt eū in papatu nō fuerūt cardinales: vel q̄ si erāt nō
p̄stiterunt ipsi intruso consensum: ⁊ talis admittiř: vt est
tex. lxxix. di. si quis pecuniam. Et idem si obiicitur q̄ nō
habuit voces duarū partiū cardinaliū. ratio: quia hec ex
ceptio est p̄missa ab ipso. c. licet. ⁊ q̄uis in ipso capitulo
tollař omnis exceptio: nō tolliř illa que p̄uenit ex capi-
te euisdem legis. l. j. ⁊ quod ibi no. ff. q̄ vi aut clam. no. ca
nonistę modern. ꝺ resti. spo. c. itē cū quis. Et idem dico
si obiicitur ei q̄ habuit consensum seu voces cardinaliū
postq̄ se intruserat in papatu: ⁊ cū iam erat excōicatus ⁊
p̄uatus ordine clericali: vt dicit tex. in. d. c. licet. tunc ta

les exceptiones admitterētur. ratio: quia iure omnis tol
litur acceptio contra electū vt papam: vł contra aliquem
actuȝ gestum: ibi nihilomin⁹ semp admittiř exceptio q̄
actus ille nō fuit gestus. ⁊ ideo cū omnis exceptio repel
latur contra cū qui a duabus partibus fuerit electus vel
receptus: nō tollitur illa q̄ nō sit vel fuerit electus vel re-
ceptus a duabus partibus. Nam lex dicit electū vel rece
ptū ante omnia. ergo debet constare electū vel receptuȝ.
l. iiij. §. condēnatū. de re. iudi. Et ideo dicunt doc. q̄ si lex
vel statutū dicit: q̄ contra instrumentū vel sententiā nul
la possit exceptio opponi. illa tamē opponi poterit: q̄ nō
sit instrumentū vel sentētia. facit. l. nō ignorat. C. qui ac-
cu. nō pos. Potest ergo obiici q̄ nō sit electus: vel a dua-
bus partibus nō sit electus: vel qui eligerūt nō erant car
dinales. quia lex dicit de electo vel recepto a duab⁹ par-
tibus: vñ ante omnia debet constare q̄ iste sit talis. Iteȝ
possent opponi alie exceptiones p̄missę a. d. c. licet: quas
supra retuli: vȝ q̄ priusq̄ habuisset 𝓬sensū duarū partiū
cardinaliū: vsurpauerat papatū vel cathedrā petri: quia
qñ tolluntur a iure omnes exceptiones: nō tolluntur ille
que sunt ex eadem lege ⁊ capitulo euisdē. l. reseruate: sed
alie que ex aliis iuris dispositionib⁹ essent introducte.

Sed an admittetur exceptio: q̄ cardinalis aliquis vł
aliqui vel omnes essent heretici vel excōicati siue alias
criminosi forte notorii. credo q̄ si erant dānati de heresi
ita q̄ non essent amplius in numero cardinaliū tollerati
q̄ ista exceptio admitteret: quia nō erant plus cardina-
les. ⁊ exceptio q̄ fuerit electus a nō cardinalib⁹ admitti
tur vt dixi. ⁊ p tex. d. c. licet. ⁊. d. c. si quis pecuniam. lxxix
di. ⁊ hoc qñ omnes essent depositi. alias si duo vel vnus
fuissent depositi: tunc est videndū si electus habuit duas
partes cardinaliū: isto deposito vel dānato nō computa
to: ⁊ tunc nō obstāte q̄ iste dānatus fuerit admissus va-
let electio: qꝛ nulla exceptio opponi potest. secus si nō ha
beret duas partes nisi isto deposito computato: qꝛ tunc
nō cōnumeraretur seu cōnumerādus eēt in numero. Sȝ
si cardinales erāt heretici sȝ tollerati: tunc tales exceptio
nes nō irritabūt electioneȝ: rō qꝛ vt gesta valeant a p̄lato
sufficit eum esse in quasi possessione prelationis ⁊ admi
nistrationis iure vel hominis auctoritate: ⁊ quod habe-
tur p prelato: vt no. in. c. nihil. de elec. Nec ob. glo. in cle.
j. de seque. pos. ⁊ fruc. quia illa debȝ intelligi qñ sentētia
erat nulla ex carētia iurisditionis vere vel putatiue. Se-
cus vero si ille qui tulit: erat in quasi possessiōe illius iu-
risditiōis ⁊ reputatiue talis erat vt talis exceptio nō pos
sit opponi p tex. in cle. ne romani. §. ceterū. de elec. q̄ tex.
loquiř q̄ nō repellatur ab electione fienda: min⁹ ergo ir
ritatur iam facta. Vel potest dici q̄ glo. in. d. cle. j. loqui-
tur quādo subest iudex coram quo possit talis exceptio
ventilari: vt tunc cōmittatur talis exceptio. secus qñ non
est iudex actu iam facto vel in fiendo: quia tunc talis ex
ceptio nō admittitur: sed sufficit q̄ sit in quasi possessio-
ne illius iuris ille talis actū celebrans. vł potest dici q̄ si
certā formā naturalem vel positiuam etiam in causa agē
te consideratā ius considerat: ⁊ in ceteris omnes exceptio
nes repellit: ⁊ tunc si illa forma naturalis vel positiua ab
ipsa lege actū requirēte req̄sita interueniat sufficit: ⁊ alie
exceptiones in causa agēte ab aliis partibus iuris alias
competentes repelleř: vt. d. c. licȝ coniūcta cle. ne roma-
ni. ꝺ elec. in. §. ceterū. Et ideo si affuit consensus cardina-
liū qui est actus naturalis. Item duarū partiū cardina-
lium que est dispositio positiua: certe etiaȝ alie exceptio-
nes etiam cardinales concernētes: ⁊ sic causam agentem
𝓬cernentes reiicienř: vt. d. cle. ne romani. sed si lex requi-
rens simpliciter actū: remouet omnē exceptionē solū ab
actu nō considerata in aliquo causa efficiente: ita q̄ a cā
efficiente actū exceptionē nō remouet: tunc omnis exce

ptio remouens causã agentẽ ab actu admittit̃ cõtra ipm actũ: etiã si de iure cõtra actũ nulla exceptio possit opponi. ⁊ ita loquit̃ glo. in cle. j. ð seque. po. ⁊ fruc. ratio: quia exceptio inficiens cãm agentẽ inficit ipm actũ qñ de ea potest opponi. sed si etiaȝ omnis exceptio est remota: nõ solũ ab actu: sed a causa agẽte: tũc nõ potest alia exceptio opponi. ⁊ ideo in electione pape admitteret̃ exceptio qꝫ eligentes nõ erãt cardinales: vel qꝫ nõ habuit consensuȝ cardinaliuȝ. vel qꝫ si habuit ɔsensum cardinalium: nõ tñ habuit duarũ partiũ: quia ista est forma a iure requisita respectu cardinaliũ agentiũ. alie autẽ oẽs exceptões etiã cõcernẽtes cardinales agẽtes repellent̃ lȝ introducte ab aliis iuris dispositionibꝰ ꝑ iam dicta: etiam si forent notorie. Nõ ob. ꝑ Guil. de mõte lauduno in dicta cle. j. de seque. pos. ⁊ fruc. q̃ voluit qꝫ exceptões notorias etiã ab alio capite ꝓuenientes q̃s ex carẽtia iurisditõis iudex potest admittere: in. d. cle. j. qꝛ illud intelligo verũ qñ superest iudex q̃ velit ⁊ possit de iure supplere: vt ẽ in notoriis de causa pos. ⁊ prop. c. pastoral. lȝ si iudex nõ supest sicut in causa electionis pape. quia facta electõe a duabꝰ partibus cardinaliũ nõ est quis iudex sit: vt. c. licet. i fi. ð elec. Et etiam alie exceptões notorie nõ poterunt opponi. Et pro hac sententia facit qꝛ lȝ remoueant̃ exceptões: nõ tollit̃ officiũ iudicis: vt. l. plane. in fi. ff. de peti. here. ⁊ quia in mult' casibꝰ repellit̃ opponẽs: ⁊ tñ nõ tollitur officiuȝ iudicis: vt no. Inno. de censi. cũ olim. no. Jo. ij. q. vij. ca. alieni. no. de elec. c. si forte. li. vj. ⁊. c. ti. c. vt circa. cũ ibi no. ad fi. cũ si. Sed si etiam tolleret̃ iudicis officiũ: vel qꝛ nõ eẽt iudex: vel si foret a lege cõtra actũ esset sublata oĩs defensio parti. tũc credo qꝫ iudex nõ posset supplere nec ad partis instãtiam cũ ei eẽt defensio sublata: nec ex officio ꝓpo supplens de facto: qꝛ si parti denegat̃: audiẽtia ⁊ iudicis officiũ: vt est tex. in. l. nõ solũ. §. fi. ff. de iniuriis. Sȝ qꝫ eẽt tũc remediũ no. Bar. in. l. j. ff. quod vi aut clam. Et ꝑdicta sunt vera: qñ lex tolleret exceptões nullitatis ꝓuenientes ex carẽtia iurisditõis qñ est iudex qui possit de ea cognoscere ⁊ ꝓnũciare. secus si ius nõ tolleret exceptõeȝ nullitatis: sed eam differret. nam tũc differret eas etiaȝ q̃ ꝓuenirẽt ex carẽtia iurisditõis. tex. ẽ in cle. j. de re. iudi. in. ij. rñso. quia ibi erat ante sentẽtiam ab interlocutoria appellatũ: ⁊ sic sentẽtia lata erat nulla ex defectu iurisditionis: ⁊ tñ talis exceptio nõ admittit̃: etiã si foret notoria: ⁊ ita sentit ibi glo. in vbo: pendere. ⁊ hoc quoniã ibi nõ tollitur exceptio. sed differtur. Et ita ibi tene quicq̃d ibi dicat Lapus. Et ideo reassumo ꝑ cõclusiones: an qñ lex tollit omnẽ exceptionẽ: an tollant̃ solũ friuole. ⁊ certe sic qꝫ solũ friuole remisse censent̃: vt. l. ita pudor. C. de adulteri. ⁊ in. c. ex parte. de offi. dele. aliqñ remittit exp̃sse omnes exceptões. Et non etiam friuolas: ⁊ tunc videntur remisse dilatorie que sũt modici ꝑiudicij. l. quotiẽs C. de preci. impe. offe: ⁊ in. c. que in ecclesiarum. de ɔsti. Aut dicit omnes exceptiones dilatorias vel peremptorias: ⁊ tũc lȝ sint remissa exceptiones potest implorari officiũ iudicis. l. plane. ff. de peti. here. nisi statutũ tolleret omnẽ defensionẽ: quia tũc quidẽ foret remediũ recurrerẽ ad notata ꝑ Bar. in. l. j. §. deniqȝ. ff. qꝫ vi aut clam. Sȝ qñ lex vel ꝑnceps tollit omnẽ exceptionẽ ⁊ defensioneȝ. Et tũc aduerte: nam aliqñ lex requirit substantiã actus cũ certa qualitate ⁊ cõtra ipm actum in substantia sic q̃lificatũ vult nullam exceptionẽ posse admitti: ⁊ tũc omnes exceptões denegãtes actus substantiã vel illã qualitatẽ requisitã ad esse opponi possunt. Et ideo cuȝ. c. licet de elec. dicat: qꝫ cõtra electũ ⁊ receptũ a duabus partibꝰ cardinaliũ nulla exceptio admittat̃: certe admittẽtur exceptões: qꝫ qui elegerunt: nõ erant cardinales. lxxviij. di. si quis pecuniam. vel qꝫ nõ ɔsenserũt: vel receperunt eũ: vel qꝫ nõ fuerũt due partes cardinaliũ. Et ideo si statutũ dicit: qꝫ cõtra instrumẽtum confessionatũ nulla opponatur exceptio: potest opponi qꝫ nõ sit instrumentũ siue ex defectu agẽtis: quia nõ notarius qui confecisse dicitur: siue respectu forme: vt qꝛ nõ habebat annos dñi inditionem: ⁊ alia de quibꝰ in. l. generali. C. de tabula. li. x. siue ex defectu materie: qꝫ nõ sit rogatus ab ambabꝰ ptibꝰ vel sit de delicto ɔfectũ instrumentũ: qđ nõ licet: vt in. c. ij. de fide instrumen. Item potest obici qꝫ ibi non est confessio vel non est confessionatum: non tamen poterit opponi qꝫ sit simulatꝰ contractus: ratio quia simulatio improbat cõtractum: nõ instrumẽtum: vt in toto titulo. C. plus va. quod agitur con iuncta. l. j. C. si quis al. vel sibi. Et est ratio predictarum: quia qui denegat substantiam actus vel qualitatẽ in eo requisitam dicit ipsum nullum vñ quantũcũqȝ sint remote omnes exceptões ab actu non tollitur illa nullitatis denegans substantiam actus vel eius validitatẽ: quia exceptio nullitatis non est proprie exceptio: vt no. in. l. j. C. de iur. ⁊ fac. ignoran. ita qꝫ eam opponens debeat ab ea proponẽda excludi nisi lex etiam nullitatem excluderet. nam tunc aut esset nullitas que prouenirent ex defectu cause agentis: ⁊ tunc si alique tñ exceptiones nullitatis respectu cause agentis eẽnt reseruate ille solum possunt opponi: vt. d. c. licet. de elec. cõiuncta cle. ne romani. de elec. in. §. ceterũ. alie aũt dispositiones aliorũ iurium prouenientes non: vt no. in. d. c. licet. sed si exceptõnibus nullitatis respectu cause agentis nil esset dictum tunc: aut esset exceptio nullitatis dilata non in totum sublata: ⁊ nũc exceptio nullitatis etiam ex carẽtia cause agentis nõ poterit opponi. in cle. j. de re. iudi. Aut non differtur: sed tollitur in totum: ⁊ tunc etiam vbi esset prohibita exceptio nullitatis: potest opponi exceptio nullitatis pretextu cause agentis: vt no. in cle. j. de seque. pos. ⁊ fruc. ⁊ hoc vbi essȝ iudex qui posset de ea cognoscere: secus si iudex nõ superesset: vt quia de facto nõ esset sicut in causa electionis pape: quando diceretur qꝫ cardinales essent vel fuissent heretici excõmunicati: naȝ cum de tali exceptione non sit iudex competẽs. d. c. licet. in fi. non obstabit nec erit locus exceptioni. ⁊ idem si iudex nõ sit: vt puta qꝛ sit sublata defensio per iam dicta qꝛ tunc talis exceptio non poterit opponi q̃ȝcũqȝ notoria etiã que inesset in ipso actu. nam lȝ quãdo inest ⁊ constat ex ipsa inspectione: iudex posset ex officio supplere etiã in notoriis: vt. l. vbi pactũ: ⁊ ibi glo. C. de transactio. tamen cum sit preclusa via parti talis defensio: tunc etiam erit ꝑclusa via iudici. d. l. non solum. §. fi. ff. de iniuriis. ⁊ hoc quando. l. dicit: qꝫ sit defensio omnis sublata quo casu si dicit qꝫ sit sublata oĩs defensio donec executio fiat: tunc deberet soluere: ⁊ postea repeteret: quia licet statutũ nõ possit tollere defensionem que est de iure naturali: vt in cleme. pastoralis. de re. iudi. ⁊. l. facultas. C. ð iur. fi. li. x. tamen potest dare modum defensioni: vt non audiatur in sua defensione nisi facta primo executione. Simile dicitur in excõmunicato cui non aufertur defensio: vt ð iudi. intelleximus. nam si potest petere absolutionem ⁊ cõtẽnit: potest sibi denegari defensio: quia non est irrecuperabilis ablatio defensionis: quia absolutus audietur. et ista est vera ratio quare potest denegari sibi audiẽtia quia non tollitur sibi defensio absolute: tamen irrecuperabiliter: quia tũc statutum non valeret: ⁊ ideo dixi qꝫ lȝ nõ possit opponi ɔtra instrumentũ ita qꝫ auferat̃ oĩs defensio: tñ si habet forte exceptõeȝ solutõis: poterit implorare officiũ iudic̃ illud latũ ꝑmũ quo oĩa expediebãtur manu regia. l. ij. ff. ð ori. iur. faciũt no. in. c. q̃ in eccl'arũ. ð ɔsti. ⁊ ita ɔsului ferrarie. Si võ nõ opponit̃ exceptio cõcernens substantiam actus a iure requisiti vel eius qualitatem. Sed queritur alie exceptiones a iure prouenientes opponi: tũc aut exceptiões descẽdunt ab eadem lege

vetante exceptiones proponi: ⁊ intelligunt̃ ꝓhibite alie
exceptiones ꝙ̃ ille q̃ sunt in eadez lege pmisse p. l. j. ⁊ q̃ð
ibi no. ff. ꝙ in aut. clam. no. in. d. c. item cũ quis de resti.
spo. ad hoc ne videat̃ in eadẽ lege incontinẽti se corrige
re. l. nam ad ea. ff. de condi. ⁊ demo. ſʒ ſi ſũt exceptiones
que deſcẽdant ex alijs ptibus iuris. tũc ſi nõ ſũt exceptio-
nes cõcernẽtes ipm ius ↄtra quod eſt facta ꝓhibitio ne
ꝓponant̃ exceptiões ſʒ concernũt aliud ⁊ poterũt oppo
ni: vt ſi lex dicat ꝙ ↄtra ſententiã nulla exceptio admitta
tur. admittet̃ tñ exceptio ꝙ agens ex ca eſt excoicat⁹. vel
quia ex alio nõ debet audiri vt no. in. c. ex inſinuatione.
⁊ ibi glo. de ꝓcu. ff. de in offi. te. l. filꝰ. ſi aũt ſũt exceptio
nes cõcernẽtes ipm ius ↄtra quod facta eſt ꝓhibitio ne
opponãtur exceptiones tũc: aut ſũt notorie: vel inſunt in
ipa diſpoſitiõe. ⁊ tũc aut iudex ſupeſt q̃ poſſit ſupplere ⁊
tũc poterit iudex ipe ex officio ſupplere: quia in notorijs
iudex põt ex officio ſupplere vt. d. c. paſtoral. de cã poſ.
⁊ ꝓprie. ⁊ idem qñ inſũt exceptões ipi negocio ↄtra quẽ
exceptiones ſũt petite opponi p glo. in. l. vbi pactũ. C. de
tranſac. naʒ iudex ibi ſi eſt põt ſupplere. faciũt notata in
l. eũ qui ita in. §. qui ita. de verbo. obli. ⁊ no. bar. in. l. le-
cta. §. oportet. ff. ſi cer. petat̃. ad hoc tex. cũ glo. in vbo im
pfectam in. l. j. §. ſiue tabule. ff. de tabu. exiben. ⁊ ita cõſti
luit oldra cõcilio. xlv. Sed ſi iudex nõ poſſet ſupplere vl̃
non eſſet iudex: tũc etiã ſi exceptiones eẽnt notorie non
opponerent̃. d. c. licet. ⁊ iõ ſi eſſet denegata omnis defe-
ſio exceptio etiã notoria nõ poſſet opponi q2 iudex non
ſupplet vbi pti audientia denegat̃. l. nõ ſoluʒ. in fi. ff. de
iniurijs. Et ſi exceptiones veniẽtes ab alijs diſpoſitioni-
bus iuris nõ ſũt notorie tũc non admitterent̃ niſi eſſent
exceptiones que tollerẽt defenſionẽ vt quia dico ꝙ non
fui citatus tũc talis exceptio poſſet opponi niſi ſtatutuʒ
diceret ꝙ pmo fiat executio tũc oporteret ⁊ tũc hãc exce
ptionẽ dimittere ⁊ pati executionez ⁊ poſtea repetere. ⁊
ita intelligo bar. in. l. j. ff. ꝙ in aut. clã. ſʒ abſolute defen
ſionẽ nõ poſſet tollere ꝓuenientẽ a iure nãli vel gentiuʒ
vt dixi ſupra. ⁊ ꝓbat̃ in. c. que in eccliaꝝ. de cõſti. ⁊ dixi
ſupra. niſi ſubeſſet cã quare papa vel pinceps exceptiões
vellet tollere q2 ſicut cũ cauſa poteſt actionẽ ⁊ dominiũ
rei meenibil tollere ita ⁊ multomagꝭ exceptionẽ poteſt
tollere ſʒ ſine cauſa nõ poſſet ⁊ nõ valeret: ita intelligo ſu
pradicta: ſic itelligo iſtã materiã. Et ex iſtis põt decidi
queſtio an exceptio ꝙ electio ſit facta p impreſſionẽ vel
metũ qui caderet incõſtantem admitti debeat vl̃ reddat
ipam electionẽ ipo iuris nullã. que queſtio occurrit ꝓpt̃
electionẽ Urbani. vi. Unñ fuit ortũ ſacrilegũ ſciſma ꝙ in
eius tpibus durauit pluſq̃. xxx. annis ⁊ vtiqʒ dici põt ꝙ
debet dici electio nulla. Et h̃ opponi põt videlicet ꝙ nõ
ſit elect⁹ in papã q̃ p metũ etiã cõdicionalẽ: aut vim ele-
ctus ẽ: nã in hac electõe debet vſari ois animi libertas ĩ
eligẽdo tex. eſt in. c. vbi piculũ. §. ceteꝝ. de elec. li. vj. ⁊ ibi
glo. in vbo electio. Ad idez tex. xxiij. di. c. in noie dñi. §.
ꝙ ſi prauoꝝ. v. pura ⁊ ſincera ⁊c. Sed electio q̃ eſt coacta
nõ põt dici pura: q2 pura eſt q̃ eſt ſimplex. i. ſine plica vel
duplicitate vt no. in. l. j. §. ſi q̃s ſimplicit̃. de vbo. obli. ⁊ in
l. j. ⁊ ibi ſi bar. de vul. ⁊ de pupil. nõ eſt igit̃ electio pura
vel ſimplex aut libera q̃ habet duplicitatẽ coactõis ãnexã
ãm. ⁊ hic eſt regula ꝙ ĩ his ĩ q̃bus liber cõſẽſus vel volũ
tas exquirit̃ libera ibi actus p metũ geſtus eſt null⁹ iſta
fuit originalis theorica glo. ĩ. c. notificaſti. xxxiij. q. v. in
glo. iij. ſʒ talis volũtas libera exigit̃ ĩ electõe pape vt. d. §.
ceteꝝ. g̃ coacta electio eſt nulla. Et ꝓ hac ſentẽtia fac̃ tex.
in. c. ad audienciã. ⁊. c. abbas. q̃ð metus cauſa vbi tex. di
cit ꝙ renũciatio ſic facta caret roboris firmitate. ⁊ ẽ tex.
in cle. multoꝝ. §. ſiue de pe. Itẽ q2 ſicut in mrĩmonio car
nali reqrit̃ plena libertas in cõtrahendo vt de ſpon. c. ve
niẽs. ⁊. c. cũ locũ. ⁊ alit̃ cõtractũ mrĩmoniũ p metũ ẽ ipo
iure nullũ. Idẽ in contractu mrĩmonij ſpũal' vel in igreſ
ſu religionis vt in. ca. ij. ꝙ in ea. cauſa vbi caſus. Et ꝙ ele
ctio facta per impreſſionez ſit nulla eſt tex. in. c. in nomi
ne domini. xxiij. diſti. ⁊. lxxviij. diſti. ſi quis pecuniam.
⁊ iſta vult Innocen. in. ca. quod ſicut de electio. ⁊ Inno.
⁊ Hoſtien. in ca. ad aures. ꝙ in eadez cauſa. ⁊ ibi Anto.
de butri. qui tenet in electione facta metu ipſam nullam
⁊ idem in renunciatione per no. de renuncia. ca. ſuper
hoc. dicens ꝙ in ſpũ tualibus requiritur ſumma liber-
tas arbitrij ⁊ ideo ibi voluntas coacta non eſt voluntas
hoc tenet Hoſtien. in ſumma de renuncia. §. qualiter. ⁊
pro hoc videtur tex. in dicto ca. ſuper hoc. ⁊. ca. in preſen
cia de renunciatione. Et maxime quia per electionem
in papam tribuitur electo iuriſdictio: quia vt dixi ſta-
tim ꝙ eſt electus in papam etiam ſi ſit laicus habet ea
que ſunt iuriſdictionis. licet non ea que ſunt ordinis.

Sed iuriſdictio attributa coacte eſt nulla vt eſt textus
in. l. ij. ff. de iudici. ergo electio pape facta per metum eſt
nulla cuʒ ex ea tribuatur iuriſdictio. ⁊ iſta ratione tenet
ſumme ſcientie vir Bar. in ſuo tractatu de tiranno. q. vi.
ꝙ ſi tirãn⁹ ĩ ciuitate p metũ eligit̃. aut populi ſeditionẽ
ꝙ talĩ tirãn⁹ ſcit ĩde ſe carẽs iuſto dominij titulo ⁊ tãqʒ
nõ hñs vex titulũ dominij rex iuris nõ dñs vocãd⁹ ſit no
lẽs ipi⁹ electionẽ nullã eẽ ⁊ eſt citãd⁹. etiã ſi hñ pncipet̃
poſtmodũ allegat tex. j. q. j. c. pncipat⁹. xiiij. q. iiij. c. neqʒ
enim. Ad hoc tex. in cle. j. de renuncia. vbi eſt tex. ꝙ ne
dum renunciatio debet eſſe ſpontanea ⁊ libera ⁊ alias
non valeat ſed et conſtitutio procurationis ad ipſam fa-
ciendam. ⁊ ſi eſt in renunciatione idem debet in electio
ne: vt contrariorum eadem ſit diſciplina. xxij. di. hoſpi-
cioluʒ. l. ab emptione. ff. de. pac. ⁊ in regula prima de re.
iuris. Item pro hac ſentencia eſt tex. in. ca. quiſquis. de
electione. vbi eſt tex. ꝙ electio facta per ſecularis pote-
ſtatis abuſum. eſt ipo iure nulla. Sed lʒ nõnulli dicant
ꝙ ille tex. loquitur quando clerici ad electionem laicos
admiſerunt. ⁊ tunc propter talẽ abuſum non valeat: nõ
bene dicunt: quia ibi abuſus capitur tribus modis. vno
modo vt dictum eſt quando admittunt ſecũ ad electio-
nem laicos. ſcđo quando clerici requirunt laicos vt con
ſentiant ſuper perſonas eligendas. vt no. de elec. ca. cum
terra. tercio quando minus potentum aliquem eligunt
tunc fiunt electiones per abuſum. ⁊ ſunt nulle vt in. ca.
bone. el. j. de elec. Unde ibi eſt caſus ꝙ quando fit p me-
tum nimis potentum electio ſit nulla: vt etiam eſt caſus
in. ca. cũ victonienſis. ſm ꝙ glo. ponit ibi caſũ in electio
ne preter coꝝ lynchonienſis ꝙ fuerit nulla quia impreſ-
ſionez facta ⁊ cauſa ideſt cauſata declarata. ⁊ ratio quia
in electionibus libertas animi ⁊ arbitrij vt eſt tex. viij. q
ij. dilectiſſimi. quo caſu actus eſt nullus cum interuenit
coactio que tollit arbitrij libertatem. ⁊ ideo licet dicat̃
ꝙ coacta voluntas eſt voluntas. xv. q. j. ca. merito. ⁊ va-
let actus coacte factus in requirentibus cõſenſum quia
adeſt conſenſus: quãuis coactus. ſed deber reſcindi per
actionem quod metus cauſa. vt in. ca. abbas. ꝙ metus
cauſa. ⁊. ff. ꝙ metus cauſa. l. ſi mulier. §. ſi coactus adijt
hereditatem. Et quia coacta volũtas eſt voluntas: iſtud
eſt verũ in his in quibus ſimpliciter conſenſus exigitur
quia coactus conſenſus eſt conſenſus: ſecus vbi pura vl̃
libera voluntas requiritur: ſicut in electionibus. viij. q.
ij. dilectiſſimi. ⁊ maxime in electione pape vt in dicto. c.
in nomine domini. xxiij. diſti. ⁊. dicto. c. vbi periculum.
§. ceterum. nam ibi coacta voluntas non dicitur volun-
tas. Et hoc vult philoſophus tercio ethicorum. c. iiij.
vbi dicitur ꝙ electio eſt quid omnino voluntarium vñ
ſi cõmiſcet̃ ipreſſio vel met⁹ nõ eſt oĩno volũtaria. i. nõ
eſt pura aut libera ⁊ ſic cũ nõ interueniat cã efficiens re
quiſita ⁊ agens debitum reqſitũ nõ valet actus ipo iure

tāq̄ carēs vera cā efficienti ⁊ vo agēte. ⁊ sic forma legis si is qui quadraginta. §. q̄dam. ff. ad. l. fal. ⁊ hoc expresse decidit tex. in. d. ca. vbi periculum. §. ceterum. dum dicit Cessat electio dū libertas admittit̄ eligendi. si cessat electio: ergo est nulla. Et istud teneo licet q̄dā magni doctores ɔ̄dicētes q̄ iste nō est de casibus numeratis in. c. abbas q̄ in. c. cā. s₃ certe est de illis in q̄bus req̄rit̄ libertas animi vt dixi. ⁊ iō coactio facit actu₃ nullū postq̄₃ tollit arbitrij ptātem. Itē nō obstāt dicta dn̄oꝝ de rota dū dicūt q̄ tenet denūciatio beneficij facta metu: g̃ ⁊ collatio vt cōtrarioꝝ eadē sit disciplina. q₂ p̄mo ego credo q̄ illa eoꝝ doctrina sit falsa. Et ita tenet. d. Anto. de butrio in. c. ad aures q̄ metus cā. tn̄ si volum⁹ tenere q̄ valeat loquitur in renūciante vbi tāta libertas arbitrij nō req̄rit̄ sic̄ in electione. Et iō cū non sit ɔ̄rioꝝ eadē rō non erit idē₃ ius. Et istā ptem teneo q̄ electio ⁊ renūciatio p metū facta sit nulla ipo iur. quicq̄d nō nulli alij magistri dixerint. Si tamen īpressio fieret ꝓ vno ⁊ eligeret̄ alter valeret electio iuxta no. p Inno. de spon. cū locū. Et q̄ dixi de metu ⁊ impressione vt electio pape sic facta sit nulla. idem credo qn̄ p p̄suptionē seditionē seu quodlibet malum ingeniū vt est tex. in. d. c. in noīe dn̄i. xxiij. di. vt similit̄ nulla sit. ⁊ intelligit̄ f̄m hosti. sedicio ꝓ violēcia siue metu. p̄suptio ꝓ ambicioso tractatu ꝓmotionis ingenium ꝓ caliditate vel fraude. vn̄ electio facta p metum vel vim non valeat ipo iure. Idē p ambiciosū tractatū iurisdictio ambiciosum pecunie vel simoniace interposite q₂ hoc nō redderet electionē nullā s₃ ambitus vsurpādi. s. pecunia vel fraude q₂ sola pecunia vel dolus non redderet electionē nullā si cōsensus duaꝝ parciū cardinalium interfuisset. d. c. licet. de elec. Nūc venio ad exceptiōes cōcernētes causā mālem idest ip₃ electū an aliq̄ opponi possint. Et certe si sūt exceptiōes q̄ iure naturali vel diuino cōcludant incapacitatē electi ille omnes opponi poterūt: secus si cōcernēnt incapacitatē de iure positiuo. rō q₂ electio pape est solū subiecta iure nāli ⁊ diuino nō iuri positiuo nisi in duob⁹ vel tribus casibus ꝓut requirit̄ p̄mo q̄ eligat̄ papa a cardinalibus. 2° q̄ ⁊ a duabus ptibus cardinaliū ista sūt de iure positiuo. 3° vt eligat̄ vl' cōsensus p̄stet̄ in ipm anteq̄₃ se intruserit in papatu: aliter electio nō teneat vt. d. c. licet. in oībus alijs: hec electio ē libera ab omni exceptione iuris positiui ⁊ solū subiecta nāli ⁊ diuino iuri. Et iō ɔ̄ hūc electū pōt obici q̄ nō est vir s₃ mulier q̄ mulier nō sit capax ordis nec pōt elegi in papā. sic̄ pōt obici q̄ est furiosus mente captus vel itellectu carēs. rō q₂ compat̄ bestie. l. si quecūq₃. §. j. ff. ad. l. acquil. Et q₂ electus debet sue electioni cōsentire q₂ ante cōsensū p̄stitū nō habet ptātem q₂ ante p̄stitū cōsensum non dicitur electio sed noīatus. ita vult Io. an. in. d. c. licet. de elec. hūc igit̄ cōsensū nō potest p̄stare furiosus. ⁊ istud est verū si tp̄e. noīatiōis est furiosus. xv. q. j. c. si. q₂ sic̄ impedit̄ cōtract⁹ m̄rimonij carnal' demēcia vel furore. ff. de spō. l. furoꝝ. ⁊. l. p̄re furioso. ff. de his q̄ sūt sui vel alie. iur. ita ipedit̄ m̄rimoniū spūale ⁊ h̄ ē verū si de facili furoꝝ ꝓbari pōt adesse tp̄e noīationis: s₃ si supuenirret eo iam papa ⁊ postq̄₃ cōsensisset eē papa. sic̄ enī nō soluitur carnale matrimoniū ita nec istud spūale de cle. con. c vnico. li. vj. Et q₂ de iure naturali furiosus. mēte capt⁹ ⁊ siles sūt inabiles: p₃ q₂ nec nālit̄ obligant̄. ff. de fideius. l. marcellus. ⁊ ibi no. ⁊. ff. de re. iur. l. in negocijs. sic̄ videm⁹ in testamētis militū q̄ nulli regule ciuili iuri possitui sūt subiecta ⁊ tn̄ furiosus miles testari nō pōt. l. si. C. de mili. testa. Et idē₃ dico de īfante ar. l. j. C. de fal. mo. q₂ etas eoꝝ quicq̄d videt ignorat ⁊ cū ipse nō sit capax ordis nisi eēt facta electio miraculose spiritu sācto dictāte. ⁊ idē₃ dico de pupillo īfāte vel īfācie ꝓximo ꝓbat̄ in d. l. si. C. de mili. testa. patet q₂ nō obligat̄ nālit̄ cū nō intelligat. l. cū pupill⁹. ff. de cōdi. īdebi. no. l. l. j. ff. de nona. ⁊ est īabilis ex defectu itellect⁹ vt dixi ꝓxima qōne. sed si eēt pupill⁹ ꝓxim⁹ pubertati q̄ pōt nalr obligari. magis dubito tn̄ ego dicere in idē₃ q₂ q̄uis cū alio cōtrahēdo obliget̄: nāliter tn̄ sua nuda volūtate nō obligat̄ nisi vonēdo deo. l. ij. §. voto. ff. de pollicita. ⁊ q₂ habere papatū est habē curā aiaꝝ que est ars arciū de peni. ⁊. re. cū infirmitas: s₃ pupill⁹ nō dr̄ italibus habere intellectū. l. si. C. de testa. mili. igit̄ non credo q̄ etiā pupillus doli capax possit eē papa. Et ista excepcio pōt ɔ̄tra eū opponi tāq̄₃ cōtra eū qui intellectu caret. ꝓ hoc de sepul. c. licet. li. vj. vbi pupillus nō pōt sibi eligere sepulturā q₂ in req̄rentibus animi discretionē ⁊ intellectū pupill⁹ nō censet̄ habere. d. l. si. C. de mili. testa. iō in papatu cōsentire nō potest subsistēti nāli īpedimēto. Et ex his decidit̄ si obicitur q̄ ē monachus ⁊ sic nō valet cōsētire q₂ nō habet velle aut nolle. xij. q. j. nō dicatis. de elec. c. quorūdā. ⁊. c. si religiosus. li. vj. an pōt acceptare papatū sine cōsensu abbatis: in qua qōne dixit glo. no. xviij. q. ij. c. quā sit q̄ debet ad monasteriū redire ⁊ non solū expectare ab abbate cōpelli s₃ se ipm debet cōpellere. S₃ illa glo. nō est vera q₂ monachus nō pdit nālem cōsensū s₃ iur. fictione: vel positiuo iure nō vr̄ ipm habē: s₃ in aliū comisisse tex. est q̄ nālem cōsensū retinet in. c. j. de spon. in. vj. Et idem dixit Gencellin⁹ in extuagāti. Ioh. xxij. q̄ incipit quorundā in vbo voluerūt. q̄ etiā in illis sine q̄bus vita hoīs substentari nō pōt ip̄e habet arbitriū ⁊ iō cū habeat arbitrium nālem pōt in papatu cōsentire cui⁹ electio nō subest legib⁹ positiuis vt dixi ⁊ si cōsētit ⁊ incōtinēti ē papa sine vlla exceptiōe. pōt in se ipo supplē negligentiā abbat̄ sibi cōsensū nō p̄stant̄ vt no. doc. In alijs p̄laturis q̄n ad ipas eligit̄ vt papa suppleat defectū abbat̄ cōsensū non p̄stantis in. d. c. si religios⁹. de elec. li. vj. ⁊ hec ē melioꝝ sētentia q̄₃ illoꝝ q̄ dicūt q̄ si est assūptus p inspiratiōe₃ nō req̄ritur abbatis cōsensus: quasi vbi sit spūs ibi libertas xix. di. c. due sunt. Et licet inspiratio faciat q̄ in ipo actu electionis nō sit opus iura seruare. in cōsensu aūt p̄stando p electū iura seruāda vident̄. Itē dictū istoꝝ vr̄ ꝓcedere in electione p inspirationē nō in alijs ⁊ tūc liberat̄ a seruitute peccati nō a legib⁹ supioꝝ p̄latoꝝ vt no. glo. i cle. ad nr̄am. de heret. in vbo libertas. dicūt etiā aliq̄ q̄ quomōcūq₃ monachus assumat̄ erit papa q₂ si ep̄us potest monachū inuito abbate capē in suū cubicularium vt no. ij. q. vij. c. cū pastoris. forci⁹ cardīales assumere in papā. S₃ cōtra hoc facit q₂ cetus cardinaliū nil pōt de his q̄ spectāt ad papā vt de elec. cle. ne romani. meli⁹ est igit̄ dicere q̄ monachus retinet nālem consensū cū quo pōt cōsentire ⁊ erit papa ⁊ poterit in se supplere abbatis defectū nō cōsentiētis ⁊ h̄ si expedit ecclie: s₃ si eēt inutil' in papatu tūc ꝓcedit glo. q̄ debet se ad monasteriū remittere ip̄e met monachus ⁊ papa. Alie autē₃ exceptiones q̄ sūt de iure positiuo ipm nō repellūt iō nō repellit̄ q₂ sit bigamus: vel alia quacūq₃ irregularitate notatus q₂ oīs irregularitas est a iure positiuo ⁊ nulla est de iure diuino vt no. Inno. de renūc. c. nisi cū pridē. §. ꝓpt̄ irregularitatem. ⁊ no. moderni doc. in. ca. si celebrat. de cle. excomu. Itē non repellit̄ ex eo q₂ simoniace electus sit vt no. lxxix. di. si quis pecuniā. l₃ qui eligerūt de simonia accusari possit ⁊ cū nulla exceptio admittat̄ nō repellit̄. etiā exceptione heresis: q₂ q̄uis ꝓpt̄ heresim possit accusari nō tn̄ pōt cōtra eū excipi. Et fallit hic regula cui damus actionem ⁊c̄. quia non habet locum in iudicijs possessorijs etiam adipiscende vt no. glo. in. c. qui ad agendū. de re. iur. in. vj. vl' dico q̄ hec regula fallit vbi ius remouet oēm exceptionē. nā q̄uis dat̄ actio ad remouēdū quē a papatu pp h̄esī: tn̄ nō dat̄ exceptō cū ipa sit a iure remota. Et q₂ ex electione pape querit̄ in papatu plenū₃ ius

xxiij.di.in noie dñi.gñ etiã de heresi non põt excipi de ac
cu.c.super his.no.de appe.c.cõstitutus.el.ij.z ibi nñdet
a d regulã qui ad agendũ. Itẽ non põt obijci q̃ sit laic⁹
vel infamis vel monachus aut seruus: lz de laico videat
tex.in oppositũ.xxxvj.di.ca.qui ecclesiasticis repetitũ.ix
di.c.j.sz loquit ibi de alijs. Nec q̃ vxorẽ habeat nam li
cet vxor possit eũ vindicare in virũ qñ non est de matri
monio dubiũ. Et vxor non põt ad continentiã induci tñ
ꝓpt hoc non deseret papatũ z erit papa vxorẽ habẽs ita
vult glo.in.d.c.si quis pecuniã.lxxix.di. Nec est contra
substanciã papatus. Naz z petrus vxorẽ habuit z greci
p̃sbiteri coniugũt. vnde tenebit reddere debitũ vxori z
erit papa. Sit ergo conclusio q̃ electio pape nulli exce
ptioni subest nisi prouenienti a iure nãli vel diuino z iõ
bene dixit cõpostellanus etiaz anteq̃z eẽt facta cle.ne ro
mani in.vsi.ceterũ.de elec. q̃ cõtra illos qui elegerũt pa
pam non põt opponi q̃ essent heretici vel excoicati. per
supra dicta qz licet alias possit opponi exceptio defect⁹
cause agẽtis: etiã vbi ois exceptio a iure est submota vt
no.glo.in cle.j.de seque.pos.z fruc.hoc nõ habet locũ in
exceptione defectus cause agentis ꝓuenientis a iure posi
tiuo qñ tales exceptiones sũt abolite z solũ cõsideratur
ius naturale vt.s.dixi: secus vbi simplicit cõtractũ repel
leret lex omnes exceptiones z nõ se solũ restringeret ad
dispositionẽ nãlem qz tũc exceptiones defectus etiã po
sitiuos cause agentis opponi possẽt p predicta. Nunc
oportet videre si aliqua exceptio ex defectu forme a iure
introducte opponi põt z satis ex supra deductis constat
q̃ tria tñ obijci possũt q̃ nõ electus a cardinalibus vł a
duabus ptibus ipsoꝝ: vel q̃ ipsoꝝ nõ habuit cõsensũ: vel
si habuit possq̃z in papatu se ia intruserat vt hec oĩa col
ligunt in.d.c.licet. Sz dubitat an põt opponi exceptio
q̃ electio sit facta in loco interdicto: vel manifeste rebel
li sancte matri ecclesie: vel in loco alio quã a iure reqsito
de quo in.d.c.vbi piculũ.de elec.li.vj.§.porro.z videt q̃
sic vt ibi vł casus. z hoc tenet glo.xxiij.di.in nomine dñi
p tex.c.ad hec.z.c.q̃ sic.de elec.z de ap.c.qua fronte. Sz
archi.tenet q̃ in quocũq̃z loco facta teneat dũmõ nõ i co
quina: vel in lupanari.ar.l.pe.de insti.z iur. Ego aũt di
co q̃ aut due ptes cardinaliũ in ciuitate presenciũ i qua
papa mortu⁹ ẽ intra dyocesiz dicte ciuitatis eligũt papã z
tũc cũ nulla exceptio cõtra talem electionez admittat q̃
exceptio ineptitudinis loci etiam lupinaris vel coquine
nõ admitteret p iam dicta. z iõ nõ admitteret exceptio
q̃ electio non sit facta in palacio epali vt requirit tex. in
d.c.vbi piculũ. z hoc si electio est celebrata anteq̃z intrãt
cõclaue etiã si due ptes sine iusta cã exiuissent z foris in
alio loco elegissẽt tũc credo q̃ electus a duabus ptibus
illoꝝ qui remãsissent in cõclaui vel ab vno solo si vn⁹ so
lus remãsisset ille eẽt papa z nõ electus a duab⁹ ptibus
qz exeũtes conclaue z sic locũ deputatũ ꝑdidissẽt vocẽ z
remãsissent apud eos vel eũ qui pstitissent in cõclaui vel
pstetissent in.d.c.vbi piculũ.v.sane. Itẽ credo si omnes
exiuissent dyocesim vbi papa est mortuus sine cã vt ele
ctio alibi facta non valeat si alij erant absentes q̃ non int
fuerũt ita q̃ exeũtes nõ facerẽt duas ptes omniũ.nõ di
co solũ p̃senciũ in loco vbi mortuus ẽ papa: rõ qz nõ dr
p̃sens in loco illo ille qui nõ p̃sistit.l.si ꝑ patre.§.vsũ.ff.
de in.rem vso. Et ideo ptãs remansisset penes vnũ vel il
los qui in ciuitate pstitissẽt vel illuc reuenissẽt. quia po
testas eligendi remanet penes existes in ciuitate vbi pa
pa ẽ mortuus z iõ ipuniũt sibi qui sine causa de tali loco
discesserũt. Et in hoc dixi supra in q̃one q̃ incipit. sz du
bitat.pone q̃ maior ps cardinaliũ alias locus nõ est de
substantia electionis. Et iõ credo q̃ valeat etiã facta i lo
co interdicto vel rebelli quia licet in tali loco sit facta ꝓ
hibitio celebratiõis diuinoꝝ tñ secrete z submissa voce
possũt non nũq̃z diuina celebrari vt no.de sen.exco.c.al
ma.z qz loco interdicto clerici sũt interdicti quo ad locũ
nõ quo ad se vt no.de cõsue.c.inter nos.ita no.glo.in.d
c.vbi piculũ.§.porro.in vsi.interdicta.de elec.li.vj. Ista
sunt q̃ dici possunt circa ea q̃ obijci possunt electo in pa
pã z alie specialitates sũt examiate ex dictis supra. Po
test tñ de duob⁹ dubitari an valet electio pape facta sub
cõditione. Itẽ de alia etiã q̃one potest dubitari pone q̃
cardinales vł due partes eoꝝ cõsenserũt in plures simul
z semel q̃ est possibile ponẽ.n.q̃ fuerũt duo qui habue
rũt duas ptes cardinaliũ q̃s erit papa nam vt supra dixi
ipi cardinales eligẽtes in eadẽ scriptura vel cedula pos
sũt eodẽ tempore z momẽto noiare plures. Si igit con
currat q̃ duo a duabus ptibus fuerunt noiati quis erit
papa. Ad p̃mã q̃onem claꝝ q̃ tenet electio siue sit cõdi
cionalis siue alternatiua siue incerta: nam q̃uis q̃libet
ipoꝝ triũ sit improbatũ in alijs electionib⁹ in electione
pape ista nõ curant. vñ regularit cardinales eligunt sub
cõditione vt eligo talẽ z si talis non erit eligo talẽ vel al
ternatiue consencio in talẽ vel in talẽ. ita vult glo.in.c.ij.
de elec.li.vj.in verbo alternatiua. naz electio pape consi
stit in mero iure nãli nec subiacet his dispositionib⁹ po
sitiuis nõ valeret electio cõsentio vel eligo quẽ eliget tal
cardinal. In hac.n.electione nulla dispositio iuris positi
ui locũ habet nisi q̃tenus inueniat expressũ vt no. Jo.an.
in.c.licet.de elec.in vbo põtifices. Et ex h̃ infert ad aliã
q̃onem q̃ cũ in hac electione nõ fiat collacio sceli ad sce
lum: z meriti ad meritũ quia hec dispositio est iuris posi
tiui: nec numeri ad numeruz. qñ q̃libet habet duas ptes
cardinaliũ tũc credo q̃ neutra electio teneat p.l.duo sũt
ticij.ff.de testa.tu. qz non appet in quẽ vnũ consenserint
ita q̃ possit cõstare in quẽ vnũ sit cõsensũ. hec iudico ve
ra nisi q̃ haberet duas ptes haberet sub conditiõe si alius
cõcurrẽs nõ esset papa quia tunc positus in conditione
esset papa quia ille qui fuisset positus in conditione ha
beret soluz vota z non alter vt in hoc exemplo due ptes
cardinaliũ sic dixissent quilibet ita: Eligo dominũ sancti
Eustachij tunc esset dñs sancte crucis quia sancti Eusta
chij non habet vota nisi illo sancte crucis non existente.
vñ est questio expedita de forma papã eligendi z an ali
qua cõtra talem electionẽ obijci possint. Nũc tertiam
p̃ncipalem questionẽ assumam⁹ an hec dignitas semel
quesita p habentem perdi possit. Et primo dubitat si
ꝑdi possit renũctiatione z licet de hoc dubitare nõ vide
atur longeuũ ab heresi: ecclesia hoc hodie determinãte z
statuente vt in.c.j.de renũc.li.vj.vbi est expressũ q̃ possit
tñ qz Gregori⁹.xij. qui fuit apud nos italos papa z in as
sumptione sui iurauerat z vouerat renunctiare papatui
ꝓpter inducere in ecclesia vnionẽ reuocabat demum in
dubiũ an papa apostolatui posset renũctiare dicẽs fore
hereticũ z insanũ: q̃ papa renũctiare possit placet ratio
ni discutere si licet papatui renũctiare. Nam p cõsecra
tionẽ ibi in papã electus si non est ep̃us cõsecrat ab ep̃o
hostien. q̃ est cardialis vt in.c.antiqua.z ibi no.de p̃iui
le.cõsecratus cõsequit ordinẽ ep̃alẽ vt efficit ep̃us vni
uersalis ecclesie de iudi.nouit.v.quo om õ.xxiiij.di.in no
mie dñi.z q̃ p ep̃atum ordinẽ nãciscant ẽ tex.in.c.quo
tiens.de purgati.cano.z sentit magister sententiaꝝ in q̃r
to libro di.xxiiij.dicens q̃ ordo epoꝝ quatripartit⁹ ẽ. z
est tex.xxj.di.cleros.z in quarto ordine supmũ gradum
tenet romanus pontifex qz queãdmodũ in ierarchia su
periori sũt nouẽ ordines angeloꝝ ita z in ecclesia militã
te nouẽ ordĩes sũt clericoꝝ int quos ẽ ep̃us vt in.c. veni
ens.de p̃sbiteris non bapti.C.de epi.z de.aut.sed epi
scopalis ordo.z ideo dicitur q̃ q̃dam competunt ordini
episcopali q̃ nõ alteri ordini vt in.c.aq̃.de cõsecra.eccle.
vł alta.ad idẽ xxj.di.cleros.z.lxxxix.di.ad hoc.no.glo.

in.c. prouida.in.§.fraternitatis. de elec.li.vj. ⁊ in cle. in
plerisq3.de elec.in.§.spales dicens: q ne diu3 est ordo vt
pbat tex.lxxvij.di.c.j.⁊ de tempo.ordi.c.si archiepus. ⁊
e.nec epi.s3 etiā caracter imprimit. ⁊ ideo epus non pōt
renūciare epatum qm si ordinat semper remaneat pote-
stas caracterem in primēdi est tex.in.c.j.de ordinato ab
epo qui renūciauit episcopatum ⁊ nulla est alia ratio ni-
si qr epatus est ordo alias simplicit dignitas positiua vi
deret posse tolli renūciatiōe qd est falsū vt.d.ca.j.de or
dinat ab epo qui renunctia. episco. Ex qbus videt con
eludi q cū p papatū efficiat sūpmus epus ⁊ ordinē ⁊ ca
racterē suscipiat qui imprimit anime ⁊ iste ordo ⁊ cara
cter sit renūciatione indelebil. ⁊ iō papa se vocat episco
pum vt in pheinio decretaliū sexti ⁊ clemētinor ⁊ in oi-
bus eius epistolis nō vt designet dignitatē sūpmā quia
alie sunt dignitates epali maiores vt.xxj.di.cleros. s3 vt
designet se in suppremo ordine constitutū qual' ē episco
palis ordo vt no.glo.in phemio sexti in verbo episcop⁹.

Scđo pbat qr ptās clauiū videt eē ptās caracteris ⁊
talis ptās fuit collata petro put debebat esse futurus pa
pa ⁊ successor ihu xpi ḡ in papa caracter imprimit ⁊ sic
renūciatione tolli posse nō videt .d.c.j.de ordi.ab epi.q̄
renūctia.episco. ⁊ pro hac sententia vr glo.antepe.in.c.
post translationē de renūctia. dicēs q p renūciationez
episcopatū pdit execucio s3 nō caracter ⁊ ordo q̄ impri
mit sic videt q renūciatione pdi nō possit. Tertio q
ordo ⁊ caracter pape ppt papatū imprimat indebil' pro
bat qr ordo dr sacrū signaculū quo cōfert spūalis pote
stas ⁊ officiū faciendi ea que ptinent ad eum ordinē ita
no. Inno.de scisma.c.j.⁊ hoc vult magister sentētiar in
iiij.di.xxiiij.dicens q ordo vt in eo imprimit caracter ē
signaculū qd dā in quo ptās spūalis tradit ordinato: s3
talis potestas dat pape per ptātem papalem in vniuersa
ecclesia ordinandi pmates: pr̄iarchas: metropolitanos:
archiepiscopos: ⁊ epos.ḡ ipi p papatū imprimit caract
⁊ ordo renūciatione indelebilis imo nec morte s3 rema-
net anime post mortē impressus nō tn̄ quantū ad vsum
p̄sbiteros post mortē ordinādi sed ad honorē ⁊ gloriaz
illor qui salui sunt ⁊ ad cōfusionē ⁊ vituperiū illor qui
dāpnati sunt. Quarto pbat nā dato q p papatum vel
ordinē episcopalē non tribuat nouus ordo vt voluīt nō
nulli theologi: tn̄ negare non pōt qm ordo pres biteral' p
episcopū pficiat: qr multa pōt epus que non simplex sa-
cerdos sic sacramentū confirmationis ⁊ cōferre ordines
xxv.di.p lectis.vsī.ad episcopū.lxviij.di.q̄uis.modo cla
rum est q oīa q̄ ptinent ad ptātem ordis: vel ad ordinis
pfectionē nō possūt tolli vel auferri quomōcūq3 vt pba
tur in.d.c.j.de ordi.ab epi.qui re.epis. Quinto q in pa
patu pficiat ordo pbat qr si eligit papa non epus l3 ab
electiōe in cōtinēti habeāt plene ea q̄ sūt iurisdictiōis vt
dixi.s.tn̄ nō habet ea q̄ sūt ordis.vn̄ si nō esset p̄sbit' ele-
ctus in papā nō posset ppt papatū corpus xpi cōficere ⁊
si nō esset epus nō posset ordinare clericos in sacris: vel
cōfirmationē facere vt in.c.j.§ . ⁊ h' vtiq3 sacramentū de
sum.tri.patēt igit q necesse est papā assumere ordinem
p̄sbiteralē ⁊ epalem ⁊ sic pficit ordo in eo p̄sbiteralis ⁊
epus vrbis rome ⁊ vniuersal' ecclesie efficit. vn̄ nō vide
tur posse papatui ⁊ tali epatui renūciare vt.d.c.j.de or-
di.ab epi.īmo si milies sacerdos vl' epus deponēt vl' de
graderet p̄sbiter cōficere corpus xpi posset ⁊ epus ordi
nādo caracterē imprimeret vt in.c.ij.⁊ qd ibi no.de cle-
ri.exco.no.in.c.j.de scisma. ⁊ in.c.degradacio.de penis.
li.vj.no.ix.q.j.in sūma.⁊ ibi glo.j.in fi.ḡ patet q ordo p-
fectus p papatū vel eius assūptionē ē indelebilis renun-
ctiatiōe: depositiōe: vel aliter. Sexto papa p papatū ⁊
epatū ɔtraxit matrimoniū cū eccl'ia vniuersali ⁊ pcipue
cū romana ecclesia de testa.c.requisisti.sed matrimoniū
spūale nō pōt resolui p renūctiationē nisi fiat renūctia-
tio in manib⁹ supioris vt in.c.āmouet.de renūc. ⁊ pbat
tex.in.l.legatus.ff.de offi.psi.s3 papa nō habet supiorem
nisi deū.ix.q.iij.alior.igit vr cū nō sit in cuius manib⁹
possit renūciare q ei⁹ renūciatio nō teneat. Itē qr for-
cius ē mr̄imoniū spūale q̄3 carnale vt in.c.int corpalia.
de transl.episco.s3 carnale mr̄imoniū cōtractū nō pōt re
nūctiatōe dissolui.xxxij.q.vij.c.licet.⁊.l.cōsēsu de repu.
ḡ similr postq̄3 papa cōsensit papatui nō vr se a mr̄imonio
spūale posse dissoluere ⁊ renūciare papatui qr p consen
sum in papatū ipe dei vice in terris fūgit vt.d.c.int cor-
poralia.⁊ in.c.quāto.e.ti.⁊ adeo hoc ius eius offi bus in
heret vt animē nō possit amouere ar.c.cū ad monasteri-
um.in fi.de testa.noua. Septio ptās papalis est a solo
deo īmediate.xxij.di.c.j.⁊ dixi.s.in pma qōne dū tracto
de ptāte pape q̄s eum cōstituit. ⁊ in qōne in quo loco de
bet habē residēciā. S3 ea q̄ a deo solo īmediate sunt non
possūt tolli p aliquē nisi p deum dicēte Apostolo 2° ad
Thimo.j.Firmū fūdamentū dei stat. ⁊ hētur de peni.di
i.c.firmū. Itē qr omnia dissoluūt eo modo quo ligāt
l.ab emptione.ff.de pac.l.iuris gentiū.§.adeo.eo.ti.⁊.ff.
de rescin.l.j.⁊ in.c.ij.de re.iur. ⁊ ad illū ad quē spectat i-
stitutio ⁊ destitutio.xvj.q.ij.visis. ⁊ ille maledicit q̄ pōt
benedicere ⁊ ille q̄ pōt ligare pōt absoluere.xxj.di.infer-
or.⁊.c.deniq3. S3 auctoritatē ⁊ potestatē papalē deus so
lus tribuit: l3 eligentes psonā ad illā ptātem determinēt
ergo vr q solus deus illā possit tollere: ⁊ q ipi soli deo
possit remitti siue renūctiari nō aūt homini viuēti vl' ab
ipo hoīe remitti pōt siue possit. qr qui nō pōt dare ipaz
ptātem nō videt eā posse auferre p regulā vnūqdq3 dis-
soluit eo vinculo quo ligat vt in.c.j.de re.iur. ⁊ h' pbat
tex.in.c.inter corpalia.de transl.pla. dicēs q dissolutio
matrimonij spūalis sit tn̄ deo reseruata ⁊ pape qui ē lo-
co dei. ⁊ iō licet tāq3 deus sua auctoritate possit spūalia
alior matrimonia dissoluere: suū aūt nō vr posse dissol-
uere: qr in re sua auctorari nō debet iux no.in cle. si vna
de rebus eccle.nō alie. ⁊ in.l.j.ff.de actu.tuto. ⁊ quia ipe
legatus ⁊ vicarius ihu xpi vt.d.c. inter corpalia non vr
posse se ipm absoluere ab obligatione quā ɔtraxit cum
ecclesia: sic nulla res se ipam generat vt dic Beat⁹ Augu
stinus pmo de trinitate. Et h' pbat.lxxviij.di.c si.vbi dr
q ⁊ si electio sūmor sacerdotū a cardinalib⁹ fieri debet:
electio vero diuino est reseruanda vt ibi. Octauo quia
nulla vtus creata supior potest tolli p virtutē creatā infe
riorez vt pbat tex.de maio.⁊ obe.cū inferior.ff.de arbi.
l.nam magistratus: s3 papatus est vtus supior omni alia
ergo p nullū inferiorē videt posse tolli. ⁊ ideo nec papa
nec omnis vniuersitas creaturar posset facere q vn⁹ pō
tifex non sit pontifex vt supra pbaui.ergo minus potest
facere q sūmus pōtifex nō sit sūmus pōtifex quia papa
nō est nisi p.l.diuinā ⁊ non p legē creature. Et iō postq̄3
papa cōsensit ⁊ sic p legē diuinā est papa non vr per legē
creature vel creaturarū vel p omnes creaturas a papatu
posse remoueri. Nono votū tolli nō pōt nisi a supiore
vt in.c.j. de voto.s3 papatus est quoddā votū sup oīa vo
ta: qr papa cōsenciēdo papatui obligauit se deo ⁊ vouet
ipi curā regere vniuersal' gregi dominici: ergo p nulluz
aliū absolui pōt nisi a deo: se ipm aūt non pōt absoluere
nec alteri cōmittere q ipm absoluat. qr non pōt maius
bonū fieri q̄3 curā habere vniuersalis gregis dominici.
vnde hoc votū cōmutare non pōt de voto.c.magne. Nō
enim sine causa potest papa quo ad deuz absoluere a vo
to ⁊ iuramento vt no.glo. ⁊ doc.in.c.non est de voto.vn̄
non videt q possit se absoluere a tali voto: vl' alteri se cō
mittē absoluēdū.si nō pōt se ipm absoluē: ḡ nec renūctia
re qr eēt se a tali voto absoluere. Decimo dic aplus ad
Hebre.x.q xpi sacerdociū est in eternum sm ordinē mel

chisedech qꝛ xp̄s viuit ineternū: ſʒ ſimplex ſacerdos non pōt deſinere eē qn̄ ſit ſacerdos: etiā ſi deponat̄ vl̄ degradef̄ vt.d.c.degradatio.ꝛ ꝙ ibi no.de peni.li.vj.ꝛ.s̄.dixi ergo ſimiliter ꝛ ſummus ſacerdos non poteſt deſinere eſſe ſummus ſacerdos quod tamen contingeret ſi renūciare poſſet: ꝛ qꝛ xp̄i actio eſt nr̄a inſtitutio vt.s̄. dixi ꝛ de hereticis cū xp̄s: ſʒ ſicut xp̄s a ſe ꝑtāt ſacerdotij non abiecit ita papa ꝑ ſalute mortaliū a ſe ꝑtātem ſūmi ſacerdotij non debet abijcere. Undecimo ꝓbat̄ nō ē cōſonū rationi ꝙ quis ſue ꝑfectioni cedat: ſed ſtatus papalis eſt ſuppreme ꝑfectiōis in mūdo ꝛ eccl̄ia militante: ergo nō eſt conſonū rōni ꝙ quis tali ſtatui cedat vel renūciet ꝛ diſcedat de peni.di.ij.c.vnū vero.ꝛ.c.non reuertebant̄.in eadē di.§.hec que de caritate.v̄.nemo repēte fit ſūmus. Duodecio ꝓbat̄ in papatu eſt ius publicū auctoritate ꝛ vtilitate.xxiiij.q.j.c.memor ſum.ꝛ.c.quotiēs. in fi. Sʒ tali iuri renūciari non pōt.l.ius publicū. ff. de pactis no.in.c.ſi diligenti.de foro cōpe.papatui igit̄ nō videt̄ poſſe renūciari poſt preſtitū cōſenſū de elec.c.cuʒ inter canonicos. Ex q̄bus videt̄ cōcludi ꝙ papa nō poſſit ꝛ non debeat a ſe papatū ꝛ ſūmū ſacerdotiū abdicare. Contraria tn̄ ſententia pōt oſtendi rōnibus: auctoritatibus: ꝛ exēplis. Rōnibus aūt inſinuat̄ quattuor modis. Primo ex pte ip̄ius pape renūciantis. Scd̄o ex pte papatus cui fit renūciatio. Tertio ex pte ip̄ius renūciationis. Quarto reſpectu finis ſiue eſſe finalis ꝓpter quā fit renūciatio. Prima ratio eſt ex pte ip̄ius pape renūciantis ꝛ ſic demōſtrat̄ ꝑmū pape officiū. eſt intendere aīaꝝ ſaluti ꝛ eas dirigere ad ſalubrem diuinū cultū: ꝛ ad querendū vitam eternā.xvj.q.ij.c.j.ibi.vn̄ opoꝛtet ꝛ.xij.q. j. ꝑcipimus.de homici. ꝛ.j.li. vj. ꝛ ideo dr̄ pontifex q̄ſi ad aliā vitaʒ pontē faciens. ꝛ ſic etiā debent facere ſacerdotes de pe.ꝛ re.c.cum infirmitas. ſed non eſt data maioꝛ libertas pape in his que ptinēt ad ſalutē: ꝛ in his ꝑ que pōt euitare detrimentū ſalutis q̄ cuicūqʒ alij ſacerdoti imo plus inquantū ab ip̄o vt a capite ſalus alioꝝ ꝛ eccleſie vniuerſalis vt in mēbris dependet.xxj.di.in nono. ꝛ xl.di.ſi papa. Sʒ alijs pontificibus eccl̄ie ꝑmittit̄ ꝓpter ſuā ꝛ ſuoꝝ ſubditoꝝ ſalutē ꝙ renūciēt i ſex caſib⁹ no.in c.niſi cū pridē.de renūcia. ergo licite debet poſſe papa in illis caſibus vel eoꝝ aliquo renunciare: quos ſex ſingulos caſus diſcurram⁹ ꝓpt̄ nāqʒ criminis cōſcientiā: vel coꝛpis debilitatē: aut ſcientie defectū: vel ꝓpt̄ plebis malicia: aut ḡue ſcādalū: vl̄ irregularitatē licet ꝑlato ſue prelationi renūciare vt.d.c.niſi cuʒ pridem.§.j.de renūci. ꝓpt̄ cōſciētiā nāqʒ criminis ꝙ liceat etiā pape renūciare ꝓbat tex.xxj.di.nūc aūt.vbi marcellinus papa q̄ violent̄ cū ydolis thurificauerat crimen ſuū coꝛā ep̄is cōfeſſus papatui renūciauit q̄ dici debet ꝑꝑ crimen ibi ſpōtanea renūciatio nō depoſitio nā ꝛ ſi ꝓpter hereſim papa deponendus ſit vt.xl.di. ſi papa ideſt veꝝ quādo ꝑſiſtit aut ſtetit in illo crimine ꝑtinaciter: ſecus ſi paratus ē coꝛrigi quia non debet deponi vt no.glo.in.d.c.nūc autem quia nō eſt cēſend⁹ hereticus q̄ ꝑma vice errat ꝛ ſe coꝛrigit vt.xxiiij.q.iij.c.dixit ap̄lus.vnde illa potius dicēda fuit renūciatio q̄ depoſitio quare ibi eſt tex. expreſſius ꝙ ꝑꝑ criminis cōſcientiā licet pape pōtificatui renūciare Si.n.papa pōt crimina ſua alij corrigēda cōmittere.ij q.vij.nos ſi in cōpedent̄.vt etiā deponat̄ quare nō magis ip̄e pōt ip̄a coꝛrigere ꝛ ſeip̄m ſi videt̄ expediēs ꝑ delicto deponere ꝛ poſſe renūciare qꝛ ip̄e ſue cauſe eſt iudex.d.c.nūc aūt.ꝛ.l.eſt receptū.ff.de iuriſdic.o.iudi. ꝛ ꝙ poſſit ſe alterius iudicio ſubmittere: etiaʒ vt deponat̄ no.lxiij. di.in ſynodo.ꝛ.d.c.nos ſi icōpetēt̄. Scd̄o ꝛ tercio licet epiſcopis ꝓpt̄ debilitatē coꝛpis vel defectū ſciētie pōtificatui renūciare quare ḡ magis ex his duobus aut altero non eſt licitū pape renunciare. nā ſi papa eſt inutilis

negligens: vel remiſſus in ſuis opibus nō ſolū ſe ſʒ innumerabiles populos caterua tim mācipio gehēne ſecū ducit.xl.di.ſi papa. vt ergo euitet̄ hoc dāpnū ſiue periculū ridiculū eſt dicere papā non poſſe aut debere cedere ſiue renūciare. ꝛ ꝓpt̄ hāc cauſā celeſtinus papatui renūciauit vt in.c.j.de renūcia.li.vj.que renūciatio dici iuridica debet cū poſtea eccl̄ia ꝑ ſancto eū canoniſauerit ꝛ ei⁹ geſta approbauerit. facuīt iſſa q̄ ꝓ primo caſu ſtatiʒ dicā. Quarto ꝑꝑ maliciā plebis. ꝛ q̄nto. ꝓpt̄ ḡue ſcādalū ꝑlatus pōt ꝑlatiōi renūciare: quis ergo ſani capitꝭ dicet ꝙ ſi papa cuʒ ſua plebe vel maioꝛi pte non pōt ꝓficere ꝙ ei non ſit licitū renūciare. Et ſimilit̄ cū ſubeſt ſcādalū ſicut fuit ſciſmatis qō aliter ſedari nō poterat quare non licet pape ceſſionē facere. certe ſtultū eſt ꝯriū dicere. Nam ſi xp̄s deſcendit de celis ꝓpt̄ redimere gregē ſuū ꝑditū: ꝛ moꝛtē ſubijt tpalē: quāto igit̄ magis papa ſucceſſoꝛ xp̄i debet habere curā greg̃ dominici ꝛ redimere gregē nō ſolū moꝛte ciuili renūciando papatui: ſʒ etiam ſe moꝛti naāli ſi opus eſt ſubijciēdo de homici.c.j.li.vj.ꝑſertim.qꝛ bonus paſtoꝛ debet ponere animā ꝑ grege ſuo.xxiiij.q. iij.qui nos.debet igit̄ his caſib⁹ renūciare ne plus temporalē honoꝛē q̄ eternā videat̄ affectare ſalutē.d.c.niſi cū pridem.§.ꝓgram. Et idē in ſexto caſu irregularitatis ꝛ in omni vbi graue.eēt in eccl̄ia dei ſcādalū debet poſſe papa pontificatui renūciare. ꝛ hoc ꝓbant no.ix.q.j.c.ſi petrus. Nā clemēs ꝓpt̄ vitare futurū ſcādalū ꝙ papa ſibi viuens nō eligeret ſucceſſoꝛē electus a petro papatui renūciauit: ecce ꝙ ꝓpt̄ ſcādalū vitandū pape licet papatui renunciare ꝛ ideo dixi tpe ſacrilegij ſciſmatis quod meo tpe fuit ꝙ ne dū ꝓpt̄ tollere ſciſma de dei eccl̄ia papa poterat renūciare papatui: ſʒ ſi aliter tolli nō poterat tenebat̄ renūciare ꝛ moꝛtē ciuileʒ pati.vij.q.j.§.ecce.qꝛ etiā deberet ꝑ redēptione ſue gregis q̄ſi alia via nō eēt ſe moꝛti ſubijcere naturali.d.c.j.de homici.li.vj. Scd̄o ꝑncipalit̄ ꝓbat̄ ex pte papatus.vn̄ eſt notandū ꝙ per papatū petro nihil amplius ordinis attributū eſt vel perfectionis ordinis q̄ alij apoſtoli habuerūt: nam vt dixi ſupra omnes apoſtoli a xp̄o creati fuerūt ꝑſbiteri ꝛ ſacerdotes: ꝛ ſic in ordine omnes apoſtoli petro fuerūt pares. Et ſimilit̄ in ꝑfectione ordinis que fit ꝑ adeptionem epiſcopatus omnes ap̄li a xp̄o petro cōſtituti ſūt pares. Et hō omnes ſacerdotes ꝛ ꝑſbiteri in caractere ꝛ ordine ſacerdotali in cōficiendo eukariſtiā ꝛ coꝛpus xp̄i pape ſūt potencia pares. Et idem ep̄i omnes in ꝑfectione ordinis ꝛ in cōfirmatione ꝛ auctoꝛitate ordinādi ſacerdotes ſūt pape potentia pares vt.xxiiij.q.j.loquit̄.ꝛ.xxj.di.in nouo.ꝑ papatuʒ igit̄ nil habet plus papa ceteris epiſcopis niſi i admiſtratōe.ij.q.vij.c.puto.ꝛ i iuriſdictione vn̄ papatus nō eſt nomē ordis ſʒ dignitatis vel officij. Et iō laic⁹ aſſūpt⁹ ad papatū incōtinēti ē papa ꝛ i iuriſdictōe papat⁹ liberā admiſtrationeʒ habet ſic archidyacon⁹ ex electiōe ē ver⁹ archidyacon⁹ q̄uis nō habeat ordinē ipi dignitati archidyaconali annexū. ſic papa lʒ non habeāt ordinē ipi dignitati annexū ſit papa: lʒ nō habeat ordinē ep̄alē ſue dignitati annexū eſt tn̄ ſtatiʒ papa. ſi ḡ papat⁹ nō iprimit ordinē vel caracterē in aīa ſʒ tn̄ ſupaddat officiū atqʒ dignitatē clarū eſt ꝙ papatui pōt ꝛ licet renunciare. qꝛ iuriſdictio ē res q̄ augeri ꝛ minui pōt. ḡ tolli ꝛ amoueri. Et iō papa ꝓpt̄ hereſim pōt a papatu amoueri xl.di.ſi papa. a quo tn̄ nō poſſet amoueri ſi haberet ordinē vel caracterē ſiue ordis ꝑfectionē qꝛ hereticus retinet etiā q̄ ſūt ordis vt no.in.c.j.de ſciſmati.ꝛ ibi ꝑ doc. Et ex iſtis rn̄det̄ ad mlt̄a argumēta ſupra primo contra facta vt i̇fra dicā. Tertia rō fundat̄ ꝑncipal ſup ip̄a renūciatiōe ꝛ ſūr a reg̃la. vnūqōqʒ diſſoluit̄ eo vīculo quo ligat̄ de re.iur.c.j.q̄uis.n.papalis ptās ſit a deo tn̄ ē mediāte miſterio cardinaliū ꝑſonā ad ip̄am determiatōeʒ ꝛ elec

eti cõsẽsu itercedẽte ꝙ̃ ei⁹ dissẽsu sic põt ei⁹ cõsẽsu papatus haberi ita vt ei⁹ dissẽsu posse tolli. ⁊ si opponat̃ ꝗ ꝓcedẽ regulã i mr̃imonio vt ibi no. ⁊ etiã ĩ spũali vt. lxxix. di. c. si. q̃ incipit electionẽ. Rñdet̃ ad illud pͥmo de matrimonio carnali ꝙ ꝑ ipm̃ transit̃ in sacramentũ ecclesie ꝓpt̃ quod ex cõsensu sequit̃ in dissolubile viculũ q̃d nõ est in spũali cõiugio in quo nõ obstãte ꝓcedẽti cõsensu põt ꝑ solũ supueniẽtẽ dissensũ dissolui vt in toto titulo de transla. episco. Et põt eẽ ratio in qua attingã q̃rtã rationẽ eẽ finalis in qua dixi supra ꝙ spũale cõiugiũ plati ⁊ eccl̃ie respicit pͥncipalit̃ bonũ publicũ ⁊ cõe vt. xlv. di. disciplina. vltra mediũ. ſ3 si in sufficiẽs: vel ineptus renũtiare non posset sequeret̃ rei publice malũ. Et q̃nto magis eẽt fastidiũ pape tãto maius sequeret̃ rei publice nocumẽtũ. Itẽ ꝙ ex caritate ẽ istitutũ ↄtra caritatẽ militaret si in papatu ꝑsidẽs inutilit̃ ad malũ ⁊ cõfusionẽ ecclesie ⁊ sui ipsius pape sic detrimentũ renũctiare nõ posset: ſ3 carnale singulare cõiugiũ respicit ipoꝝ iugaliũ ꝓuatũ bonũ. Et si cõcorderet̃ ipi⁹ dissolutio q̃uis forte singularibus coniugijs eẽt bonũ q2 forsã meliorẽ vxorẽ ille: ⁊ meliorẽ illa viriũ acciperet: tñ sequeret̃ ex h̃ vniuerse malũ: q2 cũ cõiter homĩes plus ducunt̃ concupiscẽtia q̃3 rõne multi vxores dimitterẽt ⁊ ad libidines se cõuerterẽt nec sic de ꝓle curã susciperẽt. ⁊ ista est rõ q̃re licet penitentia ex cã recedere a matrimonio spũali nõ aũt a carnali. nõ ob. c. si. lxxix. di. q2 l3 velit ꝙ nõ possit dissolui matrimoniũ spũale pape ꝑ solũ cõsensũ cardinaliũ qui ipm̃ eligerũt. tñ nõ negat q̃n ꝓpria renũctiatõe tollere possit: q2 auctoritate dei matrimoniũ spũale tolli põt vt in. c. inter corꝑalia. ⁊. c. q̃nto. de transl. pla. ⁊ sic auctoritate pape q̃ loco dei ẽ tolli põt ⁊ in facto potest ꝓpo auctorari. Et q̃uis iudex nõ possit in facto ꝓpo auctorari vt. l. j. ff. de aucto. tuto. ⁊ in cle. si vna. de reb⁹ eccle. nõ alie. illud ꝓcedit ex dispositõe iuris positiui cui nõ subest papa: ⁊ iõ in facto ꝓpo papa põt auctorari ar. no. in. l. digna. C. de legi. ⁊ eoꝝ q̃ no. in. c. q̃ i eccliaꝝ de cõsti. Ad ↄ̃ria supra inducta nõ rñdemus cõcludentes ꝙ aliq̃ ex causis supra dictis subsistẽte papa possit papatui renũctiare: sec⁹ nulla subsistẽte cã: q2 tũc nõ posset papatui renũctiare ꝑ iura cõtra inducta ⁊ ꝑ tex. in. c. licet. ꝟ. vñ querit̃ de regula. nõ ob. tex. in. d. c. j. de renũc. li. vj. vbi tex. vr̃ dicere ꝙ põt renũctiare maxime si se ↄgnoscit insufficientẽ: q̃i implicet ꝙ ⁊ si sufficiẽs sit renũctiare nõ possit nam intelligo q̃ñ eẽt sufficiẽs tamẽ alia cã supesset crimĩs forte cõsciẽtia tũc ꝑfecto credo ꝙ possit renũctiare sic illũ tex. intelligo nã nulla cã subsistẽte papa renũctiare non posset q2 peccatũ grauissimũ cõmitteret. Ad ↄ̃ria modo rñsũ ꝓbeam⁹ ⁊ q2 pͥma cõtraria tangũt dubiũ an ep̃atus sit ordo: ⁊ an in eo caracter ĩprimat̃. vel solũ ĩpsius caracter p̃sbiteral̃ ꝑficiat̃. Primo determĩabo an sit ep̃atus nou⁹ ordo. ⁊ 2° an ꝑ ipm̃ caracter imprimat̃. Ad pͥmũ dico ꝙ sũmẽdo ordinẽ stricte ꝓut ĩn quolibet ordĩe imprimit̃ distinctus caracter vel ꝓut ordo habet relationẽ solũ ad verũ corpus xp̃i ⁊ ordines sacros cõferẽdos tunc ep̃alis ordo nõ dr̃ de se ordo ⁊ h̃ modo verificat̃ tex. canonũ q̃ vident̃ dicere ꝙ nõ sit ordo de elec. cle. ĩ plerisq3. vbi tex. notat ep̃atũ honorẽ nõ ordinẽ. Itẽ ibi dr̃ dignitas non ordo. Et de scrup. c. j. ĩ fi. de sacra vncti. c. j. ad finẽ in q̃b⁹ dr̃ ep̃os cõsecrari ⁊ p̃sbiteros ordinari: nõ ꝙ̃ dicit ep̃os ordinari ſ3 tñ cõsecrari q2 in ep̃o nõ imprimit̃ alius caracter a caractere imp̃sso in ordine p̃sbiterali vt no. lij. di. c. sollicitudo ⁊ ibi in sũma. Nã in primitiua ecclesia nõ erat dr̃a int̃ p̃sbiteꝝ ⁊ episcopũ. xciij. di. c. legim⁹. ꝟ. nũc. ⁊ xcv. di. oli. ⁊ no. Jo. an. in ꝓhemio sexti in verbo ep̃us in nouella super. ꝟ. Enkaristiã. ⁊ dixi. s̃. in q̃õne an ad mũdi bene viuere necesse sit vnicã eẽ p̃tãtem a qua ceteri depẽdeant in illo articulo de p̃tãte põtificali: ſ3 q2 q̃libet p̃sbiter ⁊ p̃sbiteri ordinabãt indiscrete ⁊ scismatici dicebant̃ q2 non omnes ab vno xp̃o se xp̃ianos dicebãt sed aliq̃ a paulo: aliqui a petro se ꝓmotos dicebãt. petr⁹ cũ alijs apostolis restrinxerũt p̃tãtem caracteris vt p̃sbiteri indifferent omnia sacramẽta cõferre nõ possent sed q̃dam reseruauerũt illis quos ꝑ ciuitates: vel ꝓuincias creauerũt ⁊ quos ep̃os vocabãt ita dicit glo. in. d. c. legimus. in. ꝟ. postea. vñ restricta fuit p̃tãs p̃sbiteralis ⁊ officiũ caracteris vt quedã episcopis tñ reseruarent̃ vt cõfirmatio ⁊ ordinis collatio de q̃bus. xxv. di. ꝑ lectis. ꝟ. ad episcopũ. ⁊. lxxviij. di. c. q̃uis corep̃i. vñ q̃ñ ep̃us consecrat̃ relaxat̃ illa caracteris sacerdotalis restrictio ⁊ amphiant̃ sacramẽta que fuerũt interdicta ordini p̃sbiterali. ipi tñ ordini p̃sbiterali prius cõpetẽtia. vñ ex cõsecratione ep̃i non fit noui caracteris impressio: ſ3 tñ caracteris sacerdotalis ꝑfectio. Et iõ vera est oppinio quã ponit glo. in. d. c. sollicitudo. lij. di. ꝙ licet p̃sbit̃ ad ordinẽ sacerdotalẽ possit ꝓmoueri ꝑ saltus ⁊ tenet sacerdotalis caracteris impressio l3 nõ hẽat caracterẽ dyaconalẽ ante ĩpressũ ordinẽ tñ ep̃alem nõ põt ꝑ saltus suscipere si pri⁹ nõ habet p̃sbiteralem de excel. pla. c. ex lr̃is. ꝟ. cũ igit̃. q2 cũ debeat ꝑfici caract̃ sacerdotal̃ ⁊ non sit non põt in episcopũ cõsecrari. ⁊ ita teneo quicq̃d dicãt docto. in. c. j. de elec. ꝑ sal. promo. vbi glo. tenet etiã istã sentenciã ⁊ sunt hec vera. Et si in cõsecratione ep̃i interuenirẽt ꝟba apta ad cõcedendũ p̃tãtem sacerdotalem q2 cũ non sit intẽtio ordinãtis nisi ꝑficere caracterẽ ordĩs sacerdotal̃ ꝟba nõ debent opari vltra ordinãtis intentõe3. l. nõ omnis. ff. si cer. pe. Sed si queratur an episcopalis ordo largo modo sit ordo distinctus a p̃sbiterali ⁊ in quantum accipitur pro officio quod habet episcopus ⁊ inquantum ordo etiã cõcernit corp⁹ misticũ eccl̃e ⁊ quo ad ea q̃ sibi soli reseruata sũt: tũc dicendũ est ꝙ largo modo ordo dicat̃ q2 vt dixi ordo dr̃ sacrũ signaculũ quo confert̃ spũalis p̃tãs ⁊ officiũ faciendi ea q̃ ꝑtinẽt ad illam ordinẽ vt no. Inno. in. c. j. de scisma. ⁊. s̃. dixi. Et hoc modo potest saluari canonistaꝝ oppinio ꝙ ep̃us hãc ordinẽ3 de quo in. c. quociẽs. de purgatione canonica: ⁊ in iurib⁹ supra dictis. cũ n. cõsecrat p̃sbiteros q̃ sunt duces in corꝑe mistico eccl̃ie ad cõficiendũ eukaristiã de sum. tri. c. j. ad finem. Et alios sacros ordines cõfert iõ episcopatus dr̃ sacer ordo q2 ꝑ ipm̃ facit ep̃us sacros actus de elec. c. q̃d sicut. §. ꝑterea. ⁊ ꝙ sit ordo h̃ modo vult Sanctus Tho. in iiij. sen. di. vij. q. iij. arti. iij. Et dionisius in ecclesiastica ierarchia. Quantum ad secundum est responsum ꝙ ꝑ consecrationẽ episcopalẽ ep̃o non imprimit̃ nouus caracter ⁊ istud placet per iura ante deducta quicq̃d dicãt canoniste q̃b⁹ theologi sunt aduersi. ſ3 mihi placet theologoꝝ sententia ꝑ supra dicta. ſ3 nõ ꝑ rationes ipoꝝ: na3 ipi volunt ꝙ caracter imprimat̃ in ordine ⁊ ordo cõstituat̃ quãdo quis ordinat̃ in ordinibus habẽtibus relationẽ ad enkaristiam ⁊ verũ corpus xp̃i misticũ sicut est ordo episcopalis ⁊ psalmistatus ꝓ quibus. lxxvij. di. c. j. ⁊ xciij. di. a subdyacono. nã episcopalis ordo non respicit verũ corpus xp̃i ⁊ eius consecrationẽ: sed corpus xp̃i misticũ ecclesie in cõfirmando in fide ⁊ ordines prebẽdo. Sed ista ratio mihi non placet. nam ostiari⁹ ordinatur pͥncipaliter ad custodiã ianuaꝝ. xxj. di. cleros. in fi. ⁊ exorciste ad adiurandũ sup cathecuminos vel enerchuminos habentes spiritũ immundũ vt. d. c. cleros. ⁊ sic nõ habent determinatum officiũ circa confectionẽ eukaristie. ⁊ idem est in ipis quattuor minoribus ordinib⁹ q2 non habent relationẽ pͥncipaliter ad corpus xp̃i verũ vt vult sanctus Tho. in iiij. sen. di. vij. q. iij. arti. j. in fi. illius. c. ⁊ tñ est s̃m ipos theologos ordo. Itẽ ordo p̃sbiteral̃ est etiã ordinatus ꝓ alijs q̃3 ꝓ respicientib⁹ verũ corpus xp̃i q2 respicit etiã misticu3 corpus eccl̃ie sicut est baptisare:

penitẽcias dare: ꝛ in extremis inũgere. vñ ex hoc nõ tol-
leret ꝙ lz ordo ep̃alis eẽt ꝓ respicientib⁹ misticuz corp⁹
xp̃i vt confirmare ꝛ similia. qñ imprimeret caracter cuz
etiam ipse solus sit ĩprimens caracterem ordinis saltim
sacri qui ĩprimunt ꝓpẽ eucharistiã ꝛ corpus xp̃i verũ pn
cipalit. Jlla ḡ rõne quia supra dixi in ordine ep̃ali nõ im
primit caracter: nõ illa theologoꝝ rõne: ꝛ ideo teneo ꝙ
psalmistatus sit ordo vt no. canoniste de eta. ꝛ quali. cuz
cõtingat. ꝛ dr̃ ordo initiatiuus psalmistatus: ꝛ ep̃alis dr̃
ordo ꝑfectiuus: q: ꝑficit ordo vt dixi nõ ergo in cõsecra
tione ep̃ali caracter imprimit̃ sed ĩpressus ꝑficit̃. Est eñ.
sacerdos ꝛ p̄sbit̃ sicut puer q̃ habet potentiã generandi
in habitu sed non põt ad actũ deducere nisi cũ factus est
vir: sic p̄sbiter non põt cõfirmare nec p̄sbiteros ordina-
re nisi postq̃ erit factus ep̃us: sed supposito ꝙ ꝑficiat̃ or
do. quo r̃ñdet̃ ꝙ ꝑ papatu efficit̃ ep̃us ꝛ ꝑficitur ordo ꝛ
sic nõ videt̃ posse renũciare. nã r̃ñdeo ꝙ ordo ep̃alis vl̃
dignitas vt habeat̃ non requirit loca vel subditas ꝑso-
nas ꝛ ideo põt eẽ ep̃us sine ep̃atu vt no. in. d. c. j. de ep̃i. q̃
renũctia. ep̃i. ꝛ in cle. pleri〈que〉. de elec. Jtem lz ep̃us renũ-
ciet loco nõ renũciat ordini vt in. c. post translationem
in fi. de renũci. ꝛ in. c. j. de ordi. ab ep̃i. qui renũci. ep̃i.
Est. n. vt dixi saltem ordo idez cũ p̄sbiterali lz in ep̃o ma
gis ꝑfectus. igit̃ quãtũcũq〈ue〉 quis renũciet ep̃atui nõ re
nũciat ordini ꝛ iõ q̃uis destruat̃ vl̃ deponat̃ ab ep̃atu
nihilominus remanet ep̃us ꝛ ordinãdo vel cõsecrando
caracterẽ imprimit. d. ca. j. de or. ab ep̃i. qui re. ep̃i. ꝛ no. ĩ
cle. in pleri〈que〉. de elec. ꝛ ideo ordinati ab ep̃o q̃ fuit crea-
tus ep̃us ab antipapa vel ab apostatico illi cõficiũt verũ
corpus xp̃i qñ ille antipapa erat ꝑus de antiquis ep̃is vl̃
si ꝛ ip̃e fuit cõsecratus ab antiq̃s episcopis: q: lz scismati
ci fuerint effectũ imp̃sserũt caracterẽ q̃uis essent a papa
vel ab eccl̃ia ꝓhibiti ꝑ dicta iura. hec tamen intellige vt
dicã infra in q̃õne an papa põt ꝓhibere ꝙ ep̃us non im
primat ordinãdo caracterẽ vt dico infra cũ tracto de spe
ciali ꝑtãte pape. vñ quãtũcũq〈ue〉 quis renũciet papatui ꝛ
sic loco ciuitatis romane ꝛ vniuersal̃ ecclesie tamẽ rema
net ep̃us ꝛ in ordine ep̃ali. vt dictis iuribus quia vt dixi
papatus de se nõ ꝑsupponit ordinẽ vel caracterem. ꝛ ita
sunt soluta plurima argumẽta supra inducta. Ad illud
de ꝑtãte clauiuz adhuc ista est iurisdictionis ꝛ nõ ordis
ꝛ iõ in exercitio ip̃ius renũciare põt: lz hec etiã ꝑtãs nõ
est ꝑcipua papatus. q: ꝛ omnes alij ap̃li ip̃am habuerũt
vñ hãc ꝑtãtem retinet etiã q̃ renũciauit in habitu ad ca
pitulũ iur̃ corꝑalia ꝛ alia iura q̃ dicũt ꝙ debet fieri renũ
ciatio in manibus supioris. r̃ñdet̃ ꝙ illa iura loquũt̃ in
alijs ep̃is q̃ in papa si subest cã dei voluntas ad esse ꝑsu
mit̃. Jtẽ subest ip̃e met papa qui sit in dissolutõe alteri-
us matrimonij sp̃ualis alicui⁹ ep̃i tenet locũ dei vt. d. ca.
iur̃ corꝑalia. ita ꝛ in dissolutõe ꝓprij matrimonij põt re
tinere locũ dei ꝛ auctorari in ꝓpria cã sicut põt eẽ iudex
cause ꝓprie vt. d. ca. nũc aũt. xxj. di. ꝛ. l. ꝛ hec tiberi⁹. ff. de
hore. insti. ꝛ sic soluit̃ qd̃ dr̃ de matrimonio carnali q:
nõ dissoluit̃ solo cõsensu q: secus est in sp̃uali vt no. in. c
ĩnter corꝑalia. de transl. p̄la. ꝛ ibi interp̄tant̃ hec v̄ba ꝙ
fortius sit matrimoniũ sp̃uale q̃ carnale. Ad argumen
tum in quo dr̃ ꝙ papatus est a solo deo ad Ro. xiij. ḡ ab
ep̃o solo tolli nõ põt. R̃ñdet̃ ꝙ aut consideratur ip̃a ꝑtãs
papalis ꝓut semꝑ est in suo eẽ ꝛ in essentia ꝛ ꝓut soluit
ꝛ ligat in celo ꝛ ista est a deo imediate sine hoĩs ministe
rio: ꝛ iõ oĩs vniuersalis ecclesia: cõcilium: ꝛ papa nõ possũt
statuere vel facere ꝙ papatus vel talis dignitas nõ eẽt:
q: fuit ĩducta a xp̃o deo in se sine hoĩs cooꝑatõe. Aliqñ
cõsideratur ip̃a dignitas ꝓut est in petro: aut clemẽte: aut
celestino: ꝛ tũc ista ꝑtãs non est a solo deo nisi accedente
hoĩs cõsensu. i. ip̃ius in papã electi q̃ non est añ papa q̃
cõsentiat. Et iõ est a deo mediãte cooꝑatõe hũana ĩ isto
hoĩe vel in alio. Et iõ q̃uis sit a deo mediante hũana co-
oꝑatione ita mediãte oꝑatõe hũana põt in isto renũciã
te vel in alio hñte desinere: sic. n. aĩa humana q̃ est a deo
ĩmediate ꝑ creationẽ lz in aliquo ĩdiuiduo corpe est me
diãte hũana oꝑatõe q: s̃m phil. generat hõ hominẽ ꝛ so
la ip̃a põt hũana oꝑatione a corpe separi nãlit̃ ꝛ violent̃
sic in papatu. Silr̃ ita solus deus dat gratiaz ꝛ infundet
sol⁹ aĩe vt de con. di. iiij. c. nemo tollit. lz q: infũdit̃ gr̃a
hoĩ cũ libero animi arbitrio cooꝑante. Et sic mediãte ho
mĩs misterio silr̃ ꝛ ip̃a ꝑdi põt ꝑ eius dissensũ vt no. de
peni. di. ij. in sũma. ꝛ ibi glo. q̃ allegat auctoritates. Ad il
lud ꝙ nullus debet de se ip̃o disponere. verũ dico ꝑsona
simplicit̃ cõsiderata: lz q: homo põt ↄsiderari vt ẽ homo
ꝛ vt habet dignitatẽ. l. si cõsul. ff. de adoptj. dico ꝙ lz pe-
trus nõ possit se absoluere. tñ petrus cõsiderat⁹ vt papa
se põt absoluere. Et q̃uis tex. dicat ꝙ electio sũmoꝝ põ-
tificũ soli deo est reseruãda. intellige ꝙ ꝑ hũanã creatu-
rã cardinales aut alios nõ possit ꝑuari lz ꝑ seip̃m q: ẽ lo
co dei. h̃ non dic̃ illud caplm: ꝛ iõ ꝑuat se in heresim inci
dẽdo. xl. di. si papa. vel renũciando vt. xxj. di. nunc autẽ.
Ad illud de v̄tute increata ꝛ de introductis ꝑ legẽ diui
nã ꝙ nõ tollant̃ ꝑ creaturas est r̃ñsũ per illa q̃ dixi ꝙ ea
q̃ sunt a deo nõ tollunt̃ nisi a deo. Ad illud de voto re
spõdet̃ ꝙ votuz pape de gerẽda cura intelligit̃ q̃diu in
officio ꝑest ꝛ sic iuramẽtũ rectoꝝ ciuitatũ ꝛ no. ĩ elec. ve
nerabilẽ. in fi. vñ se nõ extendit post renũciationẽ. Et si
vouisset ꝑpetuo papatui deseruire tũc subsistẽte cã aliq̃
de ꝑdictis ex q̃ eius seruiciũ nõ eẽt dei populo salutare.
posset a tali voto recedere ar. xxij. q. iiij. in malis. ꝛ ca. si
aliq̃d. ꝛ dicã infra in q̃õne an papa desp̃ẽset in voto solẽ
ni cõtinẽtie. Ad argumẽtũ ꝙ xp̃i sacerdotiũ est eternũ
r̃ñdet̃ ꝙ xp̃i sacerdotiũ iõ dẽ eternũ q: res oblata in xp̃i
sacerdotio ẽ eterna: q: ip̃e xp̃s ꝛ ei⁹ corp⁹ sanctissimũ est
res oblata ꝛ ẽ idẽ sacerdos ꝛ sacrificiũ de sũ. tri. c. firmit̃
§. vna. Jtẽ ip̃e põtificat⁹ de se etern⁹ ẽ: ꝛ papat⁹: lz nõ ꝑ ro.
ut ẽ in isto hoĩe vel in illo: patet q: papa vn⁹ nõ sp̃ viuit
vñ in eo papat⁹ nõ ẽ ꝑpetu⁹. l. j. ff. ꝓ so. Et lz xp̃s nõ renũ
ciauerat papatui q: cã nõ suberat: nõ tñ arguit̃ ꝙ subsi-
stẽte cã ei⁹ vicari⁹ renũciare nõ possit. Undecio argu
mẽto r̃ñdet̃ ꝙ papat⁹ de se sũme ꝑfectõis ẽ lz ĩ aliquo rõ
ne materie ꝛ ip̃i⁹ oꝑantis ĩꝑfecte posset ĩꝑfectiõez habẽ q:
mlti sũt q̃ñ possunt ꝑfectõis oꝑa attingẽ. Et iõ sẽtit glo.
sup illo v̄bo Gene. xviij. vbi dr̃ nõ possũ mõtẽ ascẽdẽ ẽ ci
uitas ꝑua ad quã possũ cõfugẽ ꝛ saluari ĩ ea. ꝙ ꝑ montẽ
ĩtelligũt̃ oꝑa ꝑfectõis ad q̃ si q̃s ñ põt ascẽdẽ ꝑmaneat ĩ
via cõi vt ẽ tex. xxxij. q. v. c. si paul⁹. in fi. ibi recti⁹ fuerat
eñ. Et iõ si ꝑfect⁹ papatui videt ñ posse tñ op⁹ ꝑfectũ ad
iplẽ descẽdat ꝛ oꝑet̃ circa miora bona nõ tñ ꝑfecta: q: h̃
casu lz descẽdẽ vt dictũ ẽ. Ultie rõi r̃ñdet̃ ꝙ papat⁹ in
se ẽ iurĩ publici: lz regi magĩ ab vno q̃ ab alio non ẽ iurĩ
publici: ꝛ iõ ꝙ renũctiãs nõ ad mĩstret ip̃e põt renũctia-
re. Cõcludit̃ ḡ ꝙ papa ex cã põt renũctiare papatui: sine
cã aũt nullo mõ. Et ista faciũt ad q̃õnẽ an papa possit al-
teri⁹ iudicio se submittẽ vt ip̃m ex̃ crimen heresis depo-
nat ꝛ lz glo. xl. di. c. si papa. ꝛ. lxiij. di. c. ĩ sinodo. ꝛ. ij. q. vij
nos si ĩ cõpetẽt̃. vbiq〈ue〉 teneãt ꝙ sic ꝙ possit se subijcere vt
etiã a papatu deponat̃. tñ mlti tenẽt oppositũ. ꝓ qb⁹ fa-
ciũt iura ꝑ p̄ma pte allegata. ꝛ q: deus reseruauit suo iu
dicio. xj. di. si papa. xvij. di. Dic etiã ḡ ĩferiora deo ñ co
gnosceret etiã ex delegatione pape q: nõ vr̃ papa posse de
mãdare q̃ dei iudicio sũt reseruata. Jtẽ nõ vr̃ ꝙ possit iu
dicari nisi de hẽsi ḡ ꝓ alijs de q̃b⁹ hũano iudicio iudica
re ñ põt. xl. di. si papa. ꝛ. ix. q. iij. nemo. nõ vr̃ posse se sub
iicere cũ hũana creatura hui⁹ iudicij ñ sit capax ꝛ sic hũa
no viuenti delegari non posse videt̃: sicut nec põt dari a
partibus iurisdictio non habẽti. l. priuatoꝝ. C. de iuris
dictio. o. iudi. ꝛ q: actus actiuoꝝ ẽ in patiente disposito

sm philo. pbat q2 sicut nō posset etiā a papa cōmitti nō
psbitero q conficeret corpus xpi ppter defectum ordis
vt in.c.j.§.si vna.v.ad hoc vtiqꝫ sacramētū.de sum.tri.ita
videt q papa non possit cōmittere inferiori q ipm iudi
cet ppt defectū pacientis siue ptātem suscipientis cum
hec ptās competat soli deo.lx.q.iij.alioꝝ. Et idō qñuis sy
macus cōcilio se submisisset eius causas cōciliū deo re
seruauit.xvij.di.si hinc etiā nisi q eū absoluet ab heresi
q illa repererūt eum in sōptem vt ibi.z.ij.q.vij.§.item sy
macus. Item cōciliū iudiciū marcellini sibi remisit. xxj.
di.nunc aūt. Itē sic papa legez cōdendo non pōt se sue le
gi subijcere.l.p.ff.de arbi.ita non pōt subijciendo se alte
ri ita artare qn liceat ab hac sua submissiōe tollē se: talis
enī depositio q fieret esset iuris quoddā positiuū s quo pa
pe recedere liceret cū sit supra oīa iura positiua: vt no. in
c.pposuit.de cōces.prebē.z h videt tenere Jo.an.in.c.ec
clesia sancte marie.de consti.p regulā capituli cuz inferi
or.de ma. z obe.vbi nullus inferior pōt parem vel maio
rem iudicare.facit de elec.innotuit maxime in foro con
tēptioso.z rñdet ad.c.nos si q loquit q submittit se iu
dicio idest,discretioni: z sic volūtarie pōt papa stare alie
no iudicio:sz nō in iudicio cōtemptioso. In ɔtrariū vi
det tex.in.c.ad supplicatiō.de renūc.vbi rōne officij susce
pti z beneficij supior se subijcit inferiori.ad idez de foro
cōpe.vex.vbi clericus submittit se layco rōne feudi: z q
possit īferiori supior se subijcere probat no.in.l.est rece
ptū de iurij.o.iudi.hinc est q papa pōt de suo iure cōpro
mittere z delegare: z idez in nō recognoscēte supiorē vt
no.de verbo.signi.c. ex pte.z idō pnceps in rebus fiscali
bus cōstituit in lite sua z pñati pcuratorē fisci vt in toto
titulo.C.vbi cause fiscali z in suis patrimonialibus pro
curatorē cesaris.z credo q papa possit se subijcere cuili
bet iudici etiā seculari p ea que infra dicā.q non obstat
q inferior non iudicat supiorē quia ex quo se subijcit.
est inferior alius aūt eccliasticus in laicū non posset cō
sentire in pñiudiciū ordinis clericalis de foro cōpe. si dili
gentem.sz hoc non habet locū in papa q2 queadmoduz
ex causa qñqꝫ submittit clericū iudicio seculari vt in ca
sibus no.de iudicijs.c.m nō ab homīe ita pōt se submit
tere.Et ideo quicquid isti dicāt.ego assentio glo.decre
ti.q possit alteri cōmittere suā depositionem ex causa vt
causa subsistēte vt q2 sit inutilis:vel sit scādalū: vel aliud
ex quo posset renūctiare ipe spōte ita alteri suā ipam de
positionē cōmittere.nō obstant ɔtraria q2 ille qui vt de
legatus eū deponit dr deponere virtute delegantis z sic
ipsius pape qui deus.in terris est de translatij.pla.p totū.
z hoc patet de iudicio xpi qui dixit pilato nullam habe
res erga me ptātem nisi tibi datū esset desup. z sic pote
stas.erat pilato ab ipo deo z ita papā iudicat alius man
dato ipsius pape qui deus est. z sic pōt se ipm deponere
renūctiando ita lz cōmittendo semp loquor cum causa.
credo tñ q si ante depositionem mādatū reuocaret q nō
posset ipm deponē.l.iudiciū.soluit.ff.de iudi.z q2 nō ē
ɔstrictus huic mandato,qn possit reuocare ante actū de
positionis:postea nō cū non sit amplius papa post depo
sitionē.non ob.§.hinc etiā.quia symacus licet auctora
uerit cōcilio p theodoricū cōuocato nō submisit se cōci
lio.sed conciliū cognito de eius heresi.alias cās reserua
uit dei iudicio z iuste cū non posset cognoscere. Conclu
do igit q papa pōt se submittere alieno iudicio etiaz vt
deponi possit z idem in quolibet alio supiorē non reco
gnoscente.d.l.est receptū. Scda questio est an ex aliq
cā dignitatē pdat.z postqꝫ de renunctiatione satis vidi
mus nūc vtrū heresim ipo iure maxime.Et dicendū vide
tur q non:nam marcellinus papa qui thurificauit ydol
z sic heresim cōmisit non pdidit continuo dignitatē sz se
suo honore iudicauit deponendū ergo nō dū depositus

erat.xxi.di.nunc aūt.nec debuisset deponi nisi ipe ex hu
militate se deposuisset. Item iudas fuit hereticus vt no.
Inno.z doc.de hereticis.c.fraternitatis.z statum tñ non
fuit pñuatus pticipatione sacramētoꝝ.nec factus intolle
rabilis a xpo. Itē pharisei z pncipes iudeoꝝ crediderūt
aliqñ xpm filiū dei:vt dicit Hieronim⁹:Chrisostim⁹:z
origenes:z nicolaus de lira sup illo vbo:hic est heres ve
nite occidamus.z habebim⁹ hereditatē e⁹ Math.xxi.
z Math.xxij.z Beda Luce.xxiij.ibi pater ignosce eis.
Sz postea xpo eoꝝ vicia increpāte obscuratū fuit insipi
ens cor eoꝝ z ceciderūt ab ista credulitate q crederēt eū
filiū dei q si credidissēt eū filiū dei nūqꝫ interfecissent.z
nihilomin⁹ xps vt sacerdotes veneratus est eos cū lepro
sis mūdatis dixit ite ostendite vos sacerdotibus.ecce q
heretic⁹ nō ipo iuris dignitatem pdit. Item apli omnes
xpi crediderūt ante passionē vt cōstat ex illo verbo cum
petrus p oībus dixit. Tu es xps filius dei viui sz cōstat
q ab hac fide post passionem vel in passione omnes de
mauerūt:iuxta illud Math.xxv. Uos oēs scandalū pa
ciemini.sup quo Hieronimus dicit:Omnes qdez cadūt
sz non oēs iacēt.z Marci vltimo dr:Ex pbauit deus in
credulitatē eoꝝ.z tñ apostoli ex hac deuiatione non pdi
derūt apostolicā dignitatē. z idō sup illo Joh.vltimo di
cit Beda:q ideo ter interrogauit petrum si vere diligis
me.vt ostenderet q p negotionē non pdiderat graduz z
dignitatem sibi. Itē Aaron lz ppt populi timorē cōstru
xisset vitulū cui populus victimas obtulit nō ppt ea sa
cerdotiū pdidit Exodi.xxxij.lz ibi colligat,q nōduz sa
cerdos cōsecratus erat:lz iussu dñi institutus. Itē q2 for
cius est matrimoniū spūale qꝫ carnale de transla.pla.in
ter corporalia:sz matrimoniū carnale ppter heresim vel
apostasyam nō dissoluit de diuortijs gaudem⁹.z.c.quā
to.no.in.iiij.senten.di.iij.ergo minus matrimoniū spūa
le qd est inter papā z vniuersalē ecclesiā. Itē pnceps apo
steta nō ē ipo iure pñuatus.xi.q.iij.c.iulian⁹. Itez salomō
lz tēpla diis gentiū constituisset amore mulieꝝ tñ nō fuit
ipo iure depositus sed vniuersus israhel ab eo iudicium
suscipiebat.Sz ɔtrariū videt dicēdū q p heresi papa depo
ni possit tex.est.xl.di.si papa.ibi nisi deprehendat a fide
alienus.z.xix.di.anastasius.nam est tantus fidei fauor
etiam si eius sit occulta heresis possit de ipsa accusari vt
vt no.glo.in.d.c.si papa.xl.di.z no.Archidi.z Joh. an.ī
c.in fidei de hereticis in.vi.z est tex.in.d.c.anastasi⁹.xix
di.q2 ibi occulte anastasius coīcauit heretic|. loquor de
tali occulta heresi de qua tñ pbari possit.l.eos.C.de ap
pel. Nā z hoc delictū pōt dici manifestū quantū ad hoc
vt accusari possit.xi.q.iij.coꝝ.Et tunc innodat sententia
pcessoris pape z incidit in canonē late sentēcie.xxiij.q.i
achatius.el pmo. z ratio q2 hereticus papa minor est quo
libet catholico vt.d.c.achatius.z.xij.q.j.c.scimus.z.xix.
di.anastasius.z ipo iure papatū z talē dignitatē pdit q2
vt dyabolus cōdēpnandus est de peni.di.ij.pncipiū. Et
duo sufficiēt testes vt dicit glo.ij.q.iiij.c.psul. z merito
sic est statutū:q2 ipe caput est ecclesie iux illud ad Ephe.
pmo.ipm dedit caput sup omnē eccliaz q est corp⁹ eius.
vñ deuiando a fide mortuus est iux sentētiā abacuk q2
iustus ex fide viuit. Itez quia assūptio alicuius ad fidē
est vita vt dicit apostolus ad Romanos. xi. g p ɔtrariū
casus a fide est mors. Igit non pōt vitā influere in alijs
ecclesie mēbris q2 principiū vite spūalis est fides. q2 sine
fide est impossibile placere deo. Naz sm apostolum ad
Hebreos.xi.fides est substātia.i.fūdamentū rōm speran
darū rex:z est fūdamentū omniū vtutū: q2 vbi xps non
est subaudi p fidei fūdamentū nullū boni opis est supra
edificiū.j.q.j.cū paulus.Et q2 p fidē quis dr dare vl esse
de ecclia: sz hereticus est sine fide:g non stat nec est de ec
clesia.pmū pbat Apostol⁹ ad Ro.xj.ibi tu aūt fide stas

c.ij.ad Corintheos fide statis. Itē papa a fide deuiāte ipse cōtinuo mortuus est: q2 nō opat᷑ ſm fidē: ⁊ fides ſine opatiōe mortua est. Jacobi.ij.ca. ⁊ de sacra vncti.ca.j. §.qꝛ vō xp̄us. ⁊.i.q.i.ca.fert᷑. vn̄ si est mortu⁹ papa caput ecclesie nō pōt esse caput corpis viui qd̄ est ecclesia ⁊ sic pōt spūs vitalis in ceteris mēbris infūdere: q2 principiū vite plurimū est in capite: ⁊ capite languescente forti⁹ reliqua corpis mēbra inficiunt᷑: ⁊ a plantu vsq3 ad verticē nō est in eo salus.vj.q.i.§.verū. Item hereticus est pcisſus ab ecclesia ⁊ ē sicut ramus pcisſus ab arbore sine stipite qui continuo arescit.xxiiij.q.j.ca.loquit᷑. ⁊ est ille d̄ quo Joh.xv. Siquis nō manserit in me mittet᷑ foras ⁊ arescet. Et iō de hoc crimine nedū accusat᷑: sed cū cōstat eū in heresim incidisse: ipso iure est dānatus ad hoc Johānis.iij.qui nō credit iā iudicatus est. vbi dicit Augustinus nōdum apparuit iudiciū ⁊ iam factū est iudiciū. ⁊ id qd̄ dicit apl̄s qui eiusmodi est.i.hereticus subuersus est ꝑprio iudicio condēnatus.xxiiij.q.j.ca. achati⁹ in fi. ⁊.c.sequenti hoc ꝓbat᷑: q2 papa p̄est ecclesie ꝑ potestatē clauiū petro concessaꝝ: matthei.xvj. sed existens extra ecclesiā ꝓut est hereticus nō habet claues istas: ergo nō est papa: postq3 est hereticus. Item hereticus nō habet secū deū patrē ⁊ spiritū sanctū qui nō sūt in aliquo existente extra ecclesiā: ergo nō habet papatū extra ecclesiam existēs.xxiiij.q.j.ca.alius. Itē heretici leprosis assimulant᷑ varijs maculis peccatoꝝ pollutis vt dicit glo. leuitici.xiij. ⁊ Numeri.v. sed statim ꝙ erant leprosi declarati extra castra mittebant᷑ ⁊ sic heretic⁹ declaratus statī est extra ecclesiā. ⁊ hoc vult ibidē Origenes dicens: exit quis a veritate.i.a fide ⁊ charitate ꝑ hoc exit a castris ecclesie etiā si epi voce non abijciat᷑. ad idem Leuitici.xxj. ca. vbi dicit᷑ hō de semine aaron qui habuerit maculam nō ingrediet᷑ sanctuariū meū. Et ꝙ papa heretic⁹ sit ipso iure excōicat⁹ ꝓbat tex. apl̄i de quo.xi.q.ij.si his vbi dicit᷑ ⁊ si angelus de celo aut nos aliter euangelizet vobis qd̄ vobis euangelizauimus anathema sit dum dicit: aut nos loquit᷑ de se ac alijs apl̄is ⁊ sic petrus aliter euāgelizans esset anathema ⁊ idem in papa. nec obstat ꝙ excōicatio sit a iure positiuo ⁊ a canone ⁊ nō ligat lex p̄cessoris successorē: de elec. innotuit. q2 illud est verū eo papa ꝑsistente: sed iō ipse ꝑ lapso in heresim desinit esse papa ⁊ minor est quolibet catholico iō ī nodat᷑ sn̄ia precessoris vt sit p̄uatus ⁊ excōicatus.xxiiij.q.j.achatius. vbi textus cū glo. iuxta nota. ꝑ Jo.an. in.c. vt cōmissi de hereti.li.vj. in nouella vbi vult ꝙ p̄lati etiā qui habuerūt canonicuz ingressum ꝓpter heresim sint ipso iure p̄uati ⁊ quis tunc sit hui⁹ cau se iudex statim ꝓximis questionib⁹ dicam. Et hoc casu pōt deseri ante sn̄iam a fidelib⁹ dicto.c. anastasius.xix.di. vbi ostendit᷑ ꝙ p̄mo parenti statim post spretum mandatū dei ⁊ ante sn̄iam ipsi elementa facta fuere cōtraria ⁊ oīa sibi in dn̄io cōmissa obedientiā subtraxerunt: ita licet catholicus deserere papā hereticū añ sn̄iam ei⁹ tn̄ sn̄ie sunt dū tolerat tolerāde: vt notat᷑.xxiij. q.j. in sūma. nō obstat qd̄. s̄. in p̄n. dixi de marcellino vt notaui infra in q̄ōne quis hui⁹ cause iudex est. nec alia dicta in cōtrariū vt in dicta.q. quis sit iudex infra patebit. hec tn̄ sn̄ia sane intelligenda est qn̄ papa ꝓlabitur ī heresim scienter: secus si ignorant᷑ non enī hereticū facit ignorantia sed ptinacis hoc ē volūtas ptinaciter dissentiens his que determinat esse de fide scā mater ecclesia. xxiiij.q.iij.ca.apostolice. ⁊ hoc qn̄ ignorat illū articuluz fidei cōtra quē errat: ⁊ contrariū credit esse de forma fidei habens ꝓpositū ꝙ si sibi īnotesceret veritas fidei illi adhereret hic vtiq3 hereticus nō est censend⁹ iuxta illud qd̄ dicit apl̄us de seipso: veniā consecutus sum: q2 ignorans feci in credulitate mea: ⁊ hoc est de mente Inno. in ca.j. de sūma tri. secus si erret ignorans illud asseuerans ꝑ vero ꝙ scit ecclesiā contra tenere: q2 talis ignorātia ñ excusat ⁊ hoc qn̄ papa ꝓlabit᷑ in heresim stricto mō non largo mō supra. vnde notandū est ꝙ largo mō hereticus quis multis modis dicit᷑. Primo oīs dubius in fide dicit᷑ hereticus. de heret. ca.j. Itē simoniac⁹ maxime qui sacramēta puertit.j.q.j.ca.fert᷑. ⁊.ca.quisq3. ⁊.c. eos qui ⁊.q.fi.c.patet. ⁊ dicit᷑ his duobus modis heretic⁹ largo modo ab electione erroris. Itez excōicat⁹ nā qui nō est ecclesie mēbrū hereticus iudicat᷑: in auc. de priuil᷑. dotis. colla. viij. ibi ⁊ ad oēs qui nō sunt mēbrū sancte ⁊ aplice ecclesie. ⁊ ꝓbat᷑.iiij.q.j.ca.ij. Et est rō q2 hereticus aliqn̄ dicit᷑ ab heretischio qd̄ est idem ꝙ diuido. vn̄ dicit᷑ familie herciscūde.i. diuidūde: sed excōicatus ab ecclesia est diuisus. vn̄ largo mō dicit᷑ hereticus. Item oīs qui male interpretat᷑ sanctā scripturā.i. qui alit᷑ interptat᷑ q3 spūs sanctus efflagitat a quo scripta est licz ab ecclesia ñ recesserit.xxiiij.q.iij.heresis. ⁊.xxiiij.q.fi.ca.fi. in fine. ⁊ dicit᷑ modo heretic⁹ ab electione erroris. Itē qui nouaz opinionē inuenit eadē.q.ca. hereticus.xxxvij.di. relatū ⁊ dicit᷑ tūc hereticus ab hereo heres: q2 nimiū heret ꝓprie opinioni. cōtra tex.ca. ne imitaris de cōsti. vn̄ hereticus ex his quattuor modis dicit᷑ vel ab electiōe erroris: vel ab hereo heres: ab erro erres: vl᷑ ab herecischo vt dixi. Item dicit᷑ hereticus qui priuilegiū romane ecclesie ab ipso sūmo capite traditum conat᷑ auferre.xxij.di. oīs. Item qui cōmunionē catholice ecclesie nō recipit: ī auc. p̄dicta de p̄uile. do. post. Item qui transgredit᷑ precepta sedis apostolice.xix.di. nulli. ⁊ qui ea non recipit. xix.di. de libellis. his modis dicunt᷑ heretici largo modo qd̄ intellige qn̄ erant al᷑s fideles ⁊ in aliquo p̄dictoꝝ peccauerunt vel peccant qui ipso iure sūt excōicati. Sed ⁊ largissimo mō etiā qui sunt contra ecclesiaz vt iudei ⁊ gentiles: q2 qui nō tenent fidei articulos heretici dicūt᷑. xxiiij.q.iij.ca.j. q2 vō. ⁊ ibi glo. no. in.c. firmissime de hereticis. Isti tamen vltimi nō sūt excōicati ꝓpter hoc. vn̄ hic fallit regula ꝙ oīs hereticus excōicatus est. Tertio modo ⁊ stricto dicit᷑ hereticus vt arbitror qui ptinacit᷑ aliter de fide sentit q3 vniuersalis ecclesia doceat.xxiiij. q.j.ca. hoc est fides. ⁊ sic est electio cōtradicens ecclesiastice doctrine vt dicit beatus Thomas scd̄a secūde.q. xj. articulo.ij. nam heresis ꝓprie sumpta ē illa que dicit ꝑuersum dogma contrariū directe fidei ꝙ quis ptinaciter nutrire vl᷑ defendere in ecclesia: vt.xxiiij.q.iij.ca. inter scisma. Et iō qui in aliquo articulo fidei alit᷑ sentit q3 ecclesia teneat ꝓprie hereticus est. ⁊ de ista heresi volūt iura ꝙ papa dānari possit: vt no. glo.lxxix.di. siquis pecuniā. Idē dicendū est de eo qui mō p̄dicto ptinacit᷑ ñ recipit sancta quattuor p̄ma cōcilia: vt est tex. in.l.fi.C. de sūma tri. ⁊ in auc. de ecclesiasticis titulis.§.j. ⁊.C. de hereticis.l. quicūq3. vt in.c.ij. de hereticis. Itē de eo q̄ ptinaciter alit᷑ sentit de sacr̄is ecclesie vt de baptismo: p̄nia matrimonio: ⁊ similibus q3 scā mater ecclesia doceat: vt est tex. de hereticis ad abolendā. Idē de eo vel de illis q̄ dicūt ptinacit᷑ aliqua esse licita ⁊ honesta nec eē pctā que pctā esse ſm legē dei dānata sūt: vel arguere ea q̄ ꝑ pctīs volūt ptinacit᷑ q̄ nō etiā scā d̄creuit ecclesia: vt hec plene habent᷑.xxiiij.q.fi.ca. q̄dā cū oībus sp̄eb⁹ hereticoꝝ ibi enarratis vsq3 in finē. Et vt hec ꝓbant᷑ in cle. ad nostraz de hereticis. ⁊ in cle.j. de vsur. ⁊.xxx.di.ca. vltīo ⁊ fi. Et clari⁹ ꝓbat᷑.xxiiij.q.iij.ca. q̄d aūt. ⁊.ca. q̄ in ecclesia. ⁊.c. q̄ alioꝝ. Et iō q̄ ꝑtinaciter assereret ꝙ indifferent᷑ iurare esset pctīn talis foret heretic⁹: vt in ca. excōicam⁹.§.fi. q̄ vō de hereticis. ⁊ hac de causa ꝑ heretic̄ olim fuit ordo h̄umiliatoꝝ dānatus: vt no. glo. in.c. olim el p̄mo de resti. spol. Et hereticus ꝓprie heretic⁹ est vt dixi q̄ ptinacit᷑ aliter sentit q3 vl̄is ecclesia doceat vel decernat: vt dicto.c. hec ē fides.xxiiij.q.j. Et iō qui aliter sentiūt q3 dictet canon

firmiter ꝛ cap. sin damnam⁹ de sūma tri. tales ꝓprie sunt heretici vt est tex. in dicto. c. damnam⁹ in fi. Et ideꝫ dico de credentib⁹ istis vt in. c. excōicamus el secūdo. §. fi. de heret. Et conclusiue ptinaciter asserens cōtra ea que ecclesia disponit ꝓprie heretic⁹ ē. Et ideo si i istoꝝ aliquo papa ptinaciter erraret esset heretic⁹ ꝛ ipso iure anathematizatus ꝛ a concilio deponēdus esset: qꝛ confiteri illa que sūt fidei est de necessitate salutis ꝛ potissime ad hoc tenet̄ papa ꝛ alij supiores de ecclesia quoꝝ confessione alij fideles audatiores fient. ꝛ dicit apl's ad Philippen. p̄mo. hec igit̄ bene notanda sunt: qꝛ ex his verbis multe q̄ōnes decidi possūt. Et p̄mo an si papa sit notoꝛi⁹ simoniacus ꝑ tali peccato deponi posset videt̄ ꝙ sic qꝛ vt di. xl. §. simonia heresis est: vt dicto. c. fert. ꝛ c. quisqs. j. q. j. cū simlib⁹. Sed ꝑ heresi deponit̄ vt dicto. c. si papa. xl. di. ergo ꝑ simonia videt̄ posse deponi. Et ꝑ hac snīa videt̄ tex. lxxix. di. siquis pecunia. Item simonia a petro ꝛ ab ecclesia iam est dānata. xxiiij. q. ij. c. quidā versi. simoniā. ꝛ habet̄ Actuū. viij. ca. dicēte petro symoni pecunia tua sit tecū in ꝑditione. j. q. j. c. qui studet. sed qui incidit in heresim iam dānatū etiam papa hereticus est. xix. di. anastasius. ꝛ §. di. xl. Et p̄terea simoniaci sūt deteriores hereticis macedonianis qui dicebāt spiritū sanctū esse seruū ꝛ creaturā dei patris ꝛ filij. nā isti dei seruū spiritū sanctū dicebāt. simoniaci vō spm̄ sanctū seruū suū faciūt. j. q. j. ca. eos. Item simonia a xp̄o condēnata extitit. Et a deo in veteri ꝛ nouo testamēto damnata est. Damnauit eā xp̄s cū ementes ꝛ vendētes de templo fugauit. j. q. iij. ex multis cū. c. sequenti dānauit deus in veteri testamento cū gesi lepra ꝑcussit. j. q. j. c. qui studet. si ergo papa heresim simonie damnatā sequit̄ tanq̄ꝫ hereticus deponēdus est: vt dicto. c. anastasius ꝛ iurib⁹ antedictis. In contrariū videt̄ qꝛ ambitus qui ideꝫ est qđ simonia nō videt̄ cadere in papa vel p̄ncipe. l. j. ff. ad. l. iul. de ambitu. no. lxxxij. di. presbyter. ꝛ ibi glo. in verbo denariuꝫ ꝛ. j. q. vj. c. fi. Et p̄sertim in papa locum nō videt̄ habere posse simonia: qꝛ de omībus ecclesijs ꝛ bonis eaꝝ libere pōt disponere. xxij. di. ca. oīs. ꝛ de p̄ben. c. ij. li. vj. vnde si ecclesijs dandis aliqu papa pecuniā recipit nō videt̄ cōmittere simoniā: qꝛ posset bona ipi⁹ ecclesie tollere ꝛ ecclesiam. Itē nec pecunia quā reciperet ꝑ p̄stando grām spūs sancti: vel ꝑ p̄statione sacramentoꝝ: qꝛ cū possit ab ecclesiasticis suadente necessitate pecunias exigere vt ō censi. c. cū aplus vsi. sustinem⁹. nō erit iudex qui possit vel debeat iudicare vtrū ꝑ alienatiōe gratie spūs sancti receperit aut ex alia causa: qꝛ papa a nemine iudicat̄. ix. q. iij. c. nemo. ꝛ c. alioꝝ. Et ꝑ hac snīa videt̄ glo. sic dicē lxxix. di. c. siquis pecunia. Itē qꝛ ꝛ si heresis dicit̄ simonia dicit̄ in genere heresis nō ꝙ sit contra dei articulos vel cōtra quattuoꝛ p̄ma sancta cōcilia aut dei sacramenta. Et ideo ꝑ tali heresi papa deponēdus nō videt̄: vt notat glo. in dicto. c. siquis pecunia. imo fm̄ Inno. i. c. quotiens de simonia nullus simoniac⁹ est hereticus: nisi qui credidit ꝙ gratia spūs sancti vel ipse spūs sanctus venalis sit. Si igit̄ ꝑ simoniā nō est hereticus sit scelus quantūcūqꝫ enorme papa ꝑ illo deponi non pōt: vt. c. si papa. xl. di. ꝛ ita vult Holtiē. ꝛ Jo. an. in. c. ꝓposuit de concess. p̄ben. vbi dicūt ꝙ sit scelus quantūcunqꝫ grauissimū papa ꝑ ipso accusari vel deponi nō possit quid igit̄ est dicendū. Hic tria p̄ncipaliter sunt videnda. Primū an papa possit dici simoniacus siue cōmittere simoniā. Secundo an ꝑ tali delicto deponi possit. Tertio an ꝑ alio crimine grauissimo p̄sertim scandalizante ecclesiaꝫ ꝛ papa in sua obstinatiōe remanēte. Ad p̄mū dubiū respondeo ꝙ quedā sūt simoniaca qꝛ ꝓhibita: ꝛ quedaꝫ ꝓhibita qꝛ simoniaca: vt no. glo. de offi. dele. ex pte cū si. in primo casu qñ sūt simoniaca qꝛ ꝓhibita vt sūt illa que cōstitutione ecclesie sūt ꝓhibita natura vel veteri testamēto vt est dare canonicis pastū post receptionē in canonicū ꝛ sicut est dare pecuniā ꝓpter habere beneficiū a papa: tūc talis simonia nō cadit in papā: rō qꝛ papa legib⁹ positiuis solutus est ꝛ est supra ipsas leges nō sub talibus legibus. l. p̄nceps. ff. de legi. Et qꝛ quis ex ꝓpria lege nō ligat̄. vnde si ep̄us statueret ꝙ ludens ad aleas solueret decem talenta statutū non ligaret ipsū ep̄m statuentē: vt no. Jo. an. in. ca. cū licet de regu. iur. in. vj. Et qꝛ ipsi⁹ pape voluntas contraria iuri positiuo ꝑ lege habenda est: qꝛ qđ p̄ncipi placet legis habet vigoreꝫ. l. cesar. ff. de publica. ꝛ. l. j. ff. de consti. p̄nci. Quedā aūt sūt ꝓhibita quia simoniaca sicut ꝓhibita in veteri testamento vel ex ipsa natura vt est ꝙ sacramentū nō prestet̄ pecunia: vel spūs sanctus nō sit venalis tūc papa nisi ex causa legitima nō potest ꝑ talibus accipere quin simoniā cōmittat: qꝛ papa legi diuine ꝛ naturali subditus ē. xl. di. c. homo xp̄ianus. qꝛ naturalia sūt īmutabilia. v. di. ꝑ totū. ꝛ insti. de iure naturali. §. sed naturalia. ꝛ ideo papa obligat̄ ex pacto ꝛ ex cōuentione quā nō posset tollere in no. in. c. que in ecclesiaꝝ: de cōstitu. quod intelligo nisi in his in quibus habet nō obstante pacto liberā administrationem qꝛ potest tollere pacto nō obstante ꝙ si pacto cōcessisset p̄laturā vel ius sepulture sic intelligo notata in cle. dudū in fi. de sepul. ꝛ in. c. ij. de voto. nota. in. c. significatū de p̄ben. Quare cōcludo ꝙ papa sine causa recipiēdo pecunias ꝑ spū sancto vel sacramētis cōmittit simoniā. secus si ꝑ collatione beneficij ecclesiastici qꝛ in his habet liberam potestatē ꝛ hoc de p̄mo. Ad secundū dubiū respondeo ꝙ q̄uis simonia sit peccatum grauissimuꝫ ꝑ ipsa tñ ꝛ ꝑ quocūqꝫ alio crimine quantūcunqꝫ grauissimo papa nō potest ab alio iudicari vel ꝓpter delictum deponi etiā si delictuꝫ foret notoriū ꝛ scandalizans ecclesiā. tex. est in dicto. c. si papa. xl. dis. vbi tex. dicit ꝙ si papa sit remissus in officio negligens vel inutilis ita ꝙ ꝓprie salutis eterne sit īmemoꝛ vel insup a bono taciturnus adeo ꝙ se ꝛ īnumerabiles cateruatim ducat ad inferos: tamē a nullo mortaliū redargui potest. ecce ꝙ crimē erat scandalosum ꝛ notoriū: qꝛ secū ducebat ad gehēne ignē innumeros populos ꝛ tñ ꝑ hoc crimine siue ꝑ talibus criminibus nedum priuari sed nec iudicari vel accusari posse videt̄. nō obstant contraria qꝛ simonia nō dicit̄ heresis nec est nisi cum quis credit spiritū sanctū vel ea que sunt spūs sancti posse pecunia emi: vt notat Inno. in dicto. c. quotiens de simonia. Item cū simonia dicit̄ heresis dicitur largo modo nō stricto quo larga heresi papa deponendus nō est vel accusandus: vt. ē. di. xl. nō ob. tex. in dicto. c. siquis pecunia. lxxix. dis. qꝛ ille tex. debet intelligi quādo qui ꝑ simoniā ad papatū aliquē ꝓmouerūt non erant cardinales nec habebant ius eligendi: iō ibi talis sic de facto electus nō est papa ꝛ tanq̄ꝫ apostaticus non apostolicus a quocūqꝫ a tali sua intrusione repelli pōt. Nō obstat illud ꝙ simonia a deo in veteri testamento ꝛ a xp̄o in nouo ꝛ demū a petro sit damnata: qꝛ est reprobata quēadmodū ꝛ alia omnia peccata damnata sūt: nō tamen ꝓpter ea sequit̄ ꝙ cōmittens simoniacā prauitatem vel alia crimina reprobata sit hereticus: qꝛ peccatoꝛ quantūcunqꝫ notorius ꝛ obstinatus nō est hereticus iudicandus ꝛ multo magis in papa: vt ex simonia vel alio notorio crimine nō possit accusari vel deponi: dicto. c. si papa. credo tamen ꝙ si papa diceret: aut p̄dicaret: vel assereret ptinaciter simoniā nō esse peccatuꝫ ꝙ tali modo dici posset hereticus ꝛ dānari posset vt ꝓxima q̄ōne statim dicam plura que. §. deduxi de heret. cle. ad nostrā ꝛ de vsur. cle. j. ꝛ. xxx. di. c. penul. ꝛ fi. credo etiā ꝙ q̄uis papa ꝑ crimine non possit accusari vel deponi ꝙ tamen ei denūciatio euangelica fieri potest fm̄ doctrinā euan-

gelicam: de qua.ij.q.j.si peccauerit. vt possit ei denūciari ne peccet: qȝ quilibet dicit frater. xj.q.iij.ad mensaȝ. ꝛ ita notat glo. ī dicto.c.si papa.xl.di. ꝛ.ix.q.iij.c.nemo. Alia aūt publica denūciatio fieri nō potest vt inde possit accusari vel deponi ꝑ supradicta. Stat ergo cōclusio ꝙ ꝓ simonia papa nō possit accusari deponi vel ꝓ alio crimine quantūcūqȝ notorio ꝛ scandaloso: nisi forte papa assereret ptinaciter illa nō esse crimīa vel delicta que ab ecclesia dānata forent vt.ṡ.dixi. vel nisi sit crimen heresis ipsa heresi districte sumpta vt dictū est: ꝛ hoc in papa viuente. papa aūt mortuus an pōt accusari de crimīe ꝛ de heresi nō est dubiū.xxiiij.q.j.achatius el ꝑmo. ꝛ.q.ij.ca.fi. Nā ꝫ accusari ꝛ iudex eius est successor: vt dicto.c. achatius. ꝛ ita vult Jo.an. ꝛ Archi. in dicto.c. in fidei. ꝺ hereti. nec modo papa ꝓfert snīam contra defunctū parem. contra.l.nā magistrat⁹ de arbi. qui si defūctus fuit hereticus minor fuit vt dixi quolibꝫ catholico. Jtē ipso iure papatū ꝛ ipsam dignitatē ꝑdidit ne fuit ampli⁹ papa: de hereticis.c.fi. facit de ꝑscrip.c.j. ꝛ in.c.cū sm leges de heret. in.vj. ꝛ infra dicā. vnde successor erit iudex nec ꝓpter hoc erit opus cōuocare conciliū vt dixi. Et si papa defūctus fuerit hereticus etiā mortu⁹ excōicari poterit: dicto.c.fi.xxiiij.q.ij. siue potius declarari fuisse excōicatū qȝ ꝓpter heresim ipso iure fuit snīa excōicationis īnodatus dicto.c. anastasius. Et ex his oportet īquirere tertiū dubiū an ꝓ alio crimine notorio scandalizante ecclesiaȝ de quo papa monitus nō curauit: vel nō curat se corrigere: sed in sua obstinatiōe stetit: aut remanet vel ꝑsistit an ꝓ tali ipse papa accusari vel deponi possit videt̄ ꝙ nō ī tex. dicti.c.si papa. qȝ vt dixi ibi erat notoriū ꝛ ecclesiā scandalizans: qȝ ꝓpter illa peccata multos populos secū trahebat ad tartara ꝛ tn̄ ꝓ tali peccato a nemine est accusandus vel iudicandus: vt ibi ꝛ.ix.q.iij.nemo. ꝛ.c.aliorꝫ.xxiij.q.ij.sane. Jtem qȝ q̄uis papa grauissime peccet ꝺ peccatis quantūcūqȝ grauissimis ꝛ notorijs etiā ecclesiā scandalizantib⁹ ipse nihilominu⁹ papa ꝑsistit. Quis igitur eū iudicabit: quia inferiores contra supiorem snīam nō dicunt nec eorꝫ crimina audiūt.xxj.di.cum inferior. ꝛ de ma. ꝛ obe. cū inferior. ꝛ.l.nā magistrat⁹.ff. de ar. non enī debet caput turbari: qȝ si tota subuerteret̄ ecclesia sepi⁹ cōtēnendo caput ꝛ multi crimina in papa confingerent vt caput ecclesie: ꝛ ꝑ ꝯsequens ecclesiā cōturbarēt: ꝛ possent tales accusatiōes esse causa diuersorꝫ scismatū. Necesse est enī esse vnūꝫ ꝑncipiū alios regulans: ipse autē a nullo debeat nisi a seipso regulari vel a deo. facit.xxj.di. nūc aūt. ꝑut ibi dicit̄ ꝙ papa debet in sinu suo colligere causam suā ꝛ ipse de seipso iudicare. facit.l. ꝛ hec niben⁹ ff. de heredi. insti. ꝛ.l. est receptū.ff. de iurisdi.om.iudi. no.an.l.j.C. ne quis in sua causa ius di. in quib⁹ iuribus ꝓbat̄ ꝙ isti nō recognoscētes superiorē ipsi suarꝫ causarū debent iudices esse ꝛ suas causas audire.xvij.di.§.fi. xl.di. si papa.xxj.dis. nūc aūt. ꝛ infra dicam in qōne quis iudex sit. Nō ergo de his causis alius debet se posse audiendo nedū iudicando intromittere. Jn contrariuꝫ videtur glo. Johānis ꝛ snīa Huguitiōis qui viri fuerūt maxime auctoritatis in dicto.c.si papa.xl.dis. volentes ꝙ si papa est in notorio crimine scandalizante ecclesiaȝ ꝛ est incorrigibilis qd̄ intelligo: quia multotiens monitus se emendare nō velit ꝙ de tali crimine possit accusari. Nā talis cōtumacia dicit̄ heresis.lxxxj.di.c.si qui ꝑsbyteri. vbi est tex. ꝙ peccatum est nolendi est nolle obedire ꝛ scelus idolatrie est nolle acquiescere. Et qȝ qui crimen aliquod defendit ꝛ de illo se corrigere nō vult ꝑuersus est ꝛ ꝓprio iudicio condēnatus: vt dicit aplūs ad Titū tertio caplō: qȝ error cui nō resistit̄ approbat̄: ꝛ ꝑlatus tacendo cōsentit.xlij.di. fit rector.lxxxiij.di. error. ꝛ de hereticis.c.ij. Si enī ꝑlatus nō emendat delicta notoria ē suspect⁹ ꝙ sit talis vitij assensor ꝛ sustētator quanto magis cū monitus seipsum non corrigit ꝛ ecclesiā scandalizat. Et quia qui rebelliter viuit: ꝛ discere aut agere bona recusat: magis diaboli q̄ꝫ xp̄i membrum esse ostendit̄: ꝛ potius infidelis q̄ꝫ fidelis esse monstrat̄.xxx.di.c.fi. Ex quibus concludit̄ ꝙ papa ꝑsistente in crimine notorio scandalizante ecclesiā ꝛ se nō emēdante ꝙ ipse infidelis siue hereticus dici debeat ꝛ nō ꝓ peccato sed ꝓ obstinatione ꝛ heresi dici debeat depositus siue etiā cōdemnandus aut etiā accusandus. ¶ Pro solutiōe dubij huius ꝑrimū ꝑmitto vt dixi.ṡ. ꝙ ex solo quantūcūqȝ delicto grauissimo etiā notorio ꝛ scandaloso oīmodo nō sapiente heresim stricto modo sumptā papa deponi vel accusari nō debet: vt dicto.c. si papa. ꝛ iuribus ꝑallegatis. Si vō nō solum in tali crimine est ꝛ ꝑsistit: sed ipsū non esse crimen verbo defendit: qd̄ tn̄ iure diuino vel naturali dānatū sit: nō dico iure positiuo: qȝ vt.ṡ.dixi huic iuri posset derogare cū ipsi nō sit subditus: de cōces.ꝑben.c.proposuit. tūc nō de ipso crimine sed de hac assertiōe ꝛ heresi damnari poterit: qȝ talis assertio heresis est: vt dicto ca.penul. ꝛ fi.xxx.di. Jtem credo si peccatū habet causaȝ successiuā vel reiterabilē ꝛ papa monit⁹ semꝑ ꝛ pluries tale peccatuꝫ reiteret vel in ipso successiue spernēs tales monitores ꝑsistat ptinaciter: ꝛ vniuersā ecclesiā scandalizet. cum enī tūc videat̄ asserere ipsum peccatuꝫ nō esse crimen siue delictū: qȝ mendacia ꝛ assertiōes ita opationibus ꝛ factis fiūt sicut ꝛ verbis: vt de appel.c. dilecti. de accusa.c. inquisitiōis.§. nec ad petitionē in verbo asserūt ꝛ.ff. de edi. edic.l. si tn̄.§. ei qui. ꝛ.xxij.q.vj.c. cauete. Certe isto casu qȝ populos forte ꝓpter tale peccatū facit a fide deficere credo eū tanq̄ꝫ hereticum nō recipientē accusandum fore ꝛ deponendū: qȝ par est a fide exorbitare ꝛ alios exemplo vl' verbo a fide deijcere.ij.q.vij.c. quis ex vobis. al's.c. paulus facit. de pe.c.fi. ꝛ de ꝑsūptiō.c. lr̄as. hoc enī casu nō solum sibi nocet sed toti mūdo ꝑsertim qȝ idiote ꝛ simplices facile imitarent̄ sic errantē ꝛ talia cōmittentē peccata. Et hoc casu ab imꝑatore pōt īterrogari si vult talem vitaꝫ sequi: vel de fide sup hoc interrogari pōt: vt.xxv.q.j. satagendum ꝛ si ꝑseuerat in crimine poterit vt hereticus iudicari: facit de hereti.c. cū contumacia li.vj. Et ideo tpe sacrilegij scismatis papa qui iurauerat ꝛ vouerat renūciare papatui ꝓpter sanctā vniōnē inducere qȝ monitus implere iuramēta nō curauit sꝫ spreuit ꝛ diu in sua obstinatiōe stetit a cōsilio constantiensi ꝛ prius in pisano consilio ꝓ heretico est damnat⁹. ꝛ ratio qȝ monitionib⁹ factis sibi de ipso adimplendo ipse in peccato ꝑsistente de heresi suspectus erat tanq̄ꝫ nō crederet id esse peccatuꝫ qd̄ erat: ideo merito extitit depositus ꝛ damnatus. Unde concludo ꝙ ꝓ nullo crimine papa accusatur siue deponit̄ nisi ꝓ heresi sūpta stricto mō vt ante dixi: vel ꝓ notorio crimine vniuersalē ecclesiam scandalizante in quo papa monitus ꝑseueret vel ipsum reiterando ꝯtinuet: qȝ tunc de heresi est suspectus: videlꝫ ꝙ non credat deum esse criminū vltorem: siue aliā vitā ꝛ sic est suspectus in articulis fidei: ꝛ hoc modo pōt verificari illa glo. ꝛ ideo monitus si se nō corrigit est hereticus arbitrandus nā cum tale delictum cōturbet vniuersalem ecclesiaȝ ꝛ bonū eius ꝛ papa monitus se nō remouet tunc videt̄ bonum vniuersalis ecclesie ꝑturbare. Et ipse verbis aut factis hoc asserens est hereticus.xxv.q.j. que ad ꝑpetuam. ꝛ.i.q.vij.c. ꝛ si illa. Et poterit ꝑ concilij iudicari: quia tex.c. si papa. non dicit ꝙ ꝓ sola heresi papa solum iudicari possit: sed dicit cuꝫ dephendit̄ a fide alienus. sed quando est magis alienus a fide q̄ꝫ ea q̄ sunt fidei ptinaciter non adimplet dictis iuribus. Jtem papa sic peccando ꝛ ptinaciter ꝑseuerando ꝑturbat statum vniuersalis ecclesie ꝛ in subuersiōe ꝛ in grauissimo

piculo ponit. igit̃ sustẽtari nõ debet siue sustineri. xxiiij.
q. j. memor sum. ⁊ xxv. q. j. que ad ppetuam. ⁊ eadem cã
q. ii. c. si ea. diceret̃ ei velle ecclesiã destruere qd pape nõ
licet. ij. ad Corinth. xiij. dum dicit̃ ibi sm potestatẽ que
mihi data est in edificationẽ nõ in destructionem. ⁊ p-
pter ista decidit̃ ⁊ aliud dubium. An ppter scisma papa
possit a papatu deponi forte si contingat ipsum scismati
cum fieri. Et videtur q deponi possit quia delictuz scis
matis videt̃ grauius omni delicto etiã grauius delicto
heresis. xxiiij. q. j. c. nõ afferamus in fine. Secũdo quia
scismaticus ex pseuerantia in heresim plabitur: vt nota.
xxiiij. q. iii. c. inter scisma. Et videt̃ plabi in heresim stri
cto modo sumpta: quia venit contra mentẽ articuli di-
centis q vna sit ecclesia sponsa xpi pulchra sine macula
⁊ sine ruga ortus cõclusus est fons signatus ⁊ puteus aq̃
viue. xxiiij. q. j. c. quoniã vetus. ⁊ c. omnib⁹. ⁊ hoc dicũt
omnia illa iura que retuli in pncipio huius opis in pri-
ma qõne in argumento quod incipit vrgentissimaz ⁊c̃.
hoc pbat textus. xxiiij. q. j. aduocauit. dicẽs q fides nõ
potest esse in scismate quia ⁊ si forte fidez scismaticus te
net in deũ tamen erga dei ecclesiam scismaticus fidẽ nõ
tenet. Nam scisma idẽ est qd scissura siue scissio. xxiiij.
q. j. scisma. vel dicit̃ illicita discessio cor inter quos vni
tas esse debet vel illicitus ab vnitate vel vniuersitate di-
scessus vel illicita diuisio p inobedientiã ab vnione fa-
cta. vnde scismaticus ẽ qui ab vnitate sancte romane ec
clesie se separat atq scindit a qua qui scissi sũt nõ viden-
tur xpo fidem exhibere debitam a quib⁹ euacuat̃ passio
eius atq distrahit̃. xxiiij. q. j. aduocauit. ⁊ c. loquit̃. ve-
niunt enim vt dixi contra articulũ symboli dicentis. Et
i vnã sanctã catholicã ⁊c̃. plures vt ita d xerim ecclesias
construere satagentes que scismata pluribus modis cõ
tineri possunt vel cũ contra sanctam ecclesiam romanã
⁊ summũ pontificẽ seu aliũ canonicũ episcopũ aduersa al
taria erigunt̃ ⁊ a xpiana veritate ⁊ vnica catholica sede
sacrilego scismate separant̃. xxiij. q. v. c. nõ nos. cũ duo-
bus sequentib⁹. Et hoc potest accidere etiam in illo qui
se summũ pontificẽ pretenderet cũ alteri existenti in pon-
tificatu summo aduersaret̃ vt probat̃ in. c. pmo de scisma.
vel quando papa vellet diuidere ecclesiam ⁊ facere aliaz
romane ecclesie parem ⁊ sedem suam in nullo recogno-
scente: vel si diceret q in vnitate nõ est salus vel intra ec-
clesiam ⁊ quereret ecclesiã scindere vel extra ipsaz se po-
nere: vel forte quando duo de pontificatu summo conten
derent. ⁊ merito quis foret pontifex dubitaret̃: vt. lxxix.
di. si quis pecuniã. ⁊ quilibet partem nõ modicã christi-
colarũ ad se traheret ⁊ in parte xpianor scissa ⁊ sibi que-
sita diu quilibet staret ⁊ gauderet. nam cũ in hac sponsa
vnus solus debeat residere qui sit vnicus successor petri
⁊ vicarius iesu xpi ⁊ ecclesie sponsus si in ea modo pdi-
cto duo psideant videnť constituere in ecclesia duo capi
ta tanq monstrũ contra tex. qui si. sint legit. c. p venera-
bilem de offi. ordina. in plerisq. ⁊ quilibet scismaticus
esset. Item ipsã ecclesiã vnicã corrũpere videnť ei duos
vt ita dixerim viros attribuendo ⁊ seipsos ecclesie am-
bos viros faciendo vnde nõ conseruãte eaz pudicam ⁊
incorruptam sed adulteraz sicut mulier que duos viros
habeat adultera est arguẽdo de carnali matrimonio ad
spirituale. vij. q. j. c. sicut vir. cum enĩ ecclesia vt ante dixi
vnica esse debeat que ramos suos p omnẽ terraz copia
sue vbertatis expandat: vt. xxiiij. q. j. loquit̃. duo vt summi
pontifices principantes eam scindunt ⁊ a xpi cõpage se
metipsos arripiunt vnde nõ dicit̃ xpus in eor cordibus
habitare. xxiiij. q. j. audiuim⁹. ⁊ dicto. c. alienus. nec pos
sũt habere deũ patrẽ qui ecclesie nõ hñt vnitatẽ: dicto. c.
omnib⁹. Ad idem textus bonus. vij. q. j. c. deniq. ibi ec-
clesiam scindentes ⁊ contra patrem ⁊ vnitatẽ xpi rebel-

les cathedram sibi satagunt constituere. p hoc etiã tex.
in. c. abijt iudas. xi. q. iij. vbi est tex. q deum pdunt qui
societatẽ fraternitatis aliqua discordie peste cõmaculãt
si hi duo de papatu contendentes diuidẽtes ecclesiã so-
cietatem fraternitatis cõmaculare videnť: ⁊ deum iterũ
pdere. Et ex his infert̃ q scisma potest considerari ra
tione diuisionis nõ soluz in mẽbris sed ⁊ in capite. Aut
in membris cũ in vnitate scisma esse nõ debeat aut pos-
sit ⁊ isti sit scisse principantes duas: vt ita dixerim eccle-
sias construere conant̃ cum tamẽ vnus sit xpus ⁊ vnum
eius ecclesie corpus mysticũ vnũ tñ rectorem habens si
ue habere debens ad Corintheos primo. ⁊ ad Ephesios
tertio. ⁊. vij. q. j. in apibus. Unde pphani ⁊ alieni sũt ho-
stes isti qui taliter xpi vnicam scindunt nec tamen eccle
sie vnitatem. xxiiij. q. j. alienus. que esse debet vnica ⁊ in
corrupta pudica vnius cubilis sanctitatem casto pudo-
re custodiẽs. xxiiij. q. j. loquitur. vbi textus dicit q xps
sup vnum fundauit ecclesiam ⁊ ab vnitate exordium p-
ficiscit̃ vt ecclesia vna monstret̃ nõ due vt ipsi de papa-
tu contendentes concupiscũt christianũ gentis in duas
partes tenentes indebite separatuz. Et ibi subdit textus
q vnus debet esse episcopus vnuz caput vna origo que
ramos suos p vniuersam terrã expandit. Sed hi de pa-
patu contendẽtes ecclesiam scindũt ⁊ in heresim stricto
modo sumptã incidere videnť vt dicere videtur glo. in
auc. de priuil. do. hereticis mulierib⁹ non presta. ibi ad
omnes qui nõ sunt membrũ ⁊c̃. tales ergo etiã se summos
pontifices ptendentes videnť ipso iure scismatici ⁊ per-
dere dignitates ⁊ omni esse iudiciaria potestate priuari
xxiiij. q. j. c. audiuimus. ⁊ §. sin autẽ. ⁊ c. didicimus. vbi
est textus q scismatici iurisditionalia perdunt ⁊ debent
inter antixpos nominari. Ad idem. vij. q. j. achatius. nã
scismaticus est hereticus: vt notat Jo. an. i. c. firmissime
de hereticis. ⁊ alij docto. no. in rubrica de scisma. Sed si
cut hereticus etiaz papa ipso iure dignitatẽ perdit. Idẽ
videtur cum papa in scisma plabit̃ vel cum duo de pa-
patu contendẽtes nephariũ scisma nutriũt ⁊ xpi greges
in partes diuersas scindũt. Et insuper scismaticus nõ fo
ret hereticus tamẽ simile vt de heresi ⁊ de scismatico iu
dicatur s deolvt in pcessu scismaticus fit hereticus. xxiiij
q. finali. c. inter scisma. nota. i. c. firmissime de hereticis.
⁊ p docto. in rubrica de scisma. Sed statuta penalia etiã
in vito exequitor locũ habere videnť i alio in. c. transla
to de cõstitu. l. j. de le. pmo nota. in. l. qd vero. ff. de legi.
⁊ in. l. siquis seruo. C. de fur. ⁊ ibi glo. que dicit idem in
filio: sed p heresi papa deponit̃: vt. xl. dis. si papa. ergo ⁊
p scismate crimini heresis adequato maxime: qr textus
in dicto. c. si papa. nõ dicit simpliciter q papa tñ pro he
resi deponatur. sed dicit q deponit̃ cum deprehenditur
deuius sed certe dicit̃ a fide deuiare qui ecclesiam nitit̃
scindere. xxiiij. q. j. alienus. j. q. j. teneamus. ⁊. xj. q. si. ca.
sicut domini. Et p hac sniã facit: quia cõmittens crimẽ
scismatis peccatum cõmittit grauissimũ ⁊ scandalizans
ecclesiam ⁊ puertit bonũ publicum eius. vnde si moniť⁹
nõ desistit videtur p tali delicto posse deponi vt primo
deciso dubio ante dixi. Sed contrariũ videt̃: quia nega
ri nõ potest q scisma nõ sit crimen diuersuz ab heresi vt
pbat textus. xxiiij. q. si. inter scisma. ⁊ ibi glo. ⁊ Archid.
⁊ eadẽ causa. q. j. ca. non auferamus. ⁊ similiter ibi glo. ⁊
Archi. Et diuersitates titulor manifestant qr alius ẽ ti
tulus de hereticis alius de scismaticis: ideo scismaticus
saltim in suo principio non est hereticus: vt nota. xxiiij.
q. j. c. inter scisma. sed cũ papa non debeat nisi pro heresi
stricto modo sumpta iudicari vt dixi. s. ⁊ notatũ i dicto
ca. siquis pecuniam. lxxix. di. ⁊ ibi glo. ⁊ habeo q p scis
mate deponi papa vel iudicari non debet nisi pro heresi
stricte sumpta. Et quia si scisma aliqñ heresis dici potest

ꝓtinquis errat aut inheret ꝓprie opinioni ⁊ scismati tñ dicemus eam heresim dici largo modo sumptã nõ stricte: quia ista stant simul ꝙ aliquis ecclesiam romanam vnicã confiteatur ⁊ supremam ⁊ tamen ab ipsa de facto se scindat in vnitate nõ ꝑsistens hic igitur nõ negat articulũ ⁊ in vnam sanctam. Sed nõ cõmunicat vnitati vnde scismaticus sed nõ hereticus. vel etiã põt esse ꝙ aliquis credat vnicam ecclesiam ⁊ etiam papã tamen ei de facto nõ pareat ⁊ talis acephalus potius dicendus q̃ scismaticꝰ vel hereticus. xii. dis. nullus. xxiiij. q. ii. abbatibus. Rursus nõ videtur ꝙ duobus de sũmo pontificatu contendentibus scismatici dici debeant saltim quãn vnus canonice sit electus. Nam ille licet contradictorem habeat secũ cathedram petri contendens tamẽ nõ debet ipse scismaticus iudicari qui rite electꝰ extitit ꝓbatur in. c. j. de scisma. Nam q̃uis ille otto ⁊ alter Guido qui cõtenderũt de papatu cũ Alexandro scismatici fuerint iudicati. ipse tamẽ alexander ꝓ scismatico damnatus nõ extitit. Hoc etiam ꝓbat textus. xvij. di. §. hinc etiaz. vbi est textus ꝙ symachus accusatus ꝓnũciatus est papa ⁊ licz textus nõ aperiat ꝙ esset cũ alio de papatu contentio tamen legitur in Cronicis ꝙ quidã laurentius contra symachũ cõtendens se papam ptendebat ⁊ tamen synodus nõ condemnauit ꝓ scismatico symachũ sed laurentiũ. ⁊ est ratio qꝛ licet scisma dici possit multis modis vt statim dicam: ꝓprie tamen sunt scismatici qui sunt diuisi ab ecclesie vnitate. sed ille qui est verus papa ⁊ de facto inquietatur in suo iure ⁊ se defendit non est diuisus ab ecclesie vnitate ergo est ridiculum dicere ꝙ ex hoc sit scismaticus: quia iura sua defendat. nam nemini iniuriã facit qui vtitur iure suo vt ꝓbant oĩa p̃cedentia iura p̃sertim textus in dicto. c. j. de scismaticis. Ad hoc idez tex. xxiij. q. j. c. q̃m vetus. vbi tex. est ꝙ licet oriens scismatizaret papatũ romanus a Hieronymo cõprobatur in papam ⁊ nõ scismaticus iudicandus est. Et ideo q̃uis greci scismatici sint ⁊ omnis qui se p̃cidit ab ecclesia fit scismaticꝰ ⁊ p̃sertim qui se erigunt contra ecclesiam aduersa altaria vt dicto ca. nõ nos cum duobus sequentibꝰ. xxiij. q. v. nõ tamen ꝓpterea papa ius suũ ⁊ romane ecclesie ꝓsequentẽ scismaticũ nũciabimus vel dicemus: imo plus glo. voluisse videtur. xxiiij. q. j. in sũma. ⁊ eadez causa ⁊ q̃one. c. dicimus. in glo. ij. ꝙ duobus ꝯtendentibꝰ de papatu neuter eoꝝ scismaticus dici debeat que tamen glo. videtur cõtra cõtra. tex. dicti. c. j. de scisma. vbi est tex. ꝙ ⁊ si alexander qui erat papa ibi scismaticus non fuerit octauianus tamen qui fuit in papatu alexandro contradictor ⁊ Guido octauiano succedens scismatici sunt damnati: sed illa glo. vz intelligi sane q̃n quilibet de pontificatu contendens ex ꝓbabili dubio mouebatur ad se papam p̃tendendum. nam tunc quilibet excusari videtur a scismate. l. j. §. ceterum. vbi bonus tex. ff. de ventre inspici. ⁊ l. de etate. §. ex causa de interrog. acti. facit. ff. de edil. edic. l. quid si fugitiuꝰ. §. apud labeonẽ. ⁊ videtur tex. in. l. fi. ff. de adult. Et hoc videtur velle Thomas in secũda secũde di. x. articulo secũdo. ad idez di. xl. arti. xxxix. ⁊ etiam si ambo nullũ ius haberent in papatu ꝓbabiliter tamen posset arbitrari aliquis ꝙ esset papa in nullo delicto taliter ius papatus ꝓsequẽs deberet iudicari vt dictis iuribꝰ multo minus quando vnus esset verus papa ⁊ ius suũ aduersus alterum iniuste oppugnantẽ teneretur hic enim nõ solum scismaticus nõ est dicendus. imo papa ꝓnũciandus est sicut synodus symachũ papam ꝓnũciauit dicto. §. hinc etiam. xvij. di. ⁊ queadmodum alexander non obstante scismate octauiani iuste resedit in papatu dicto. ca. j. de scisma. Et ideo tempore sacrilegi scismatis nõnulli dixerunt ꝙ cum ꝓ vtroqꝫ de papatu litigante essent prudentũ consilia diuersa ⁊ aliqui excellentissimi doctores vnũ sequebantur ⁊ aliqui aliũ: ꝙ nullus scismaticus erat iudicandus qꝛ doctorũ opiniones reddebant rem dubiam. vnde quilibet excusabatur etiam si demũ eius sñia reprobata fuisset dũmodo crediderit in eo ꝙ sancta determinasset ecclesia allegabãt notata in. c. litteras de resti. spo. ꝑ Bar. in. l. cum ꝓlatis. ff. de re iudi. ⁊ in cle. j. de rebus eccle. nõ alie. ⁊ in cle. ne romani de elec. Et ideo in similĩ dicitur ꝙ ꝓpter ꝓbabile dubium litigans etiã iniuste excusatur ab expensis. l. qui solidum. §. etiã ibi si ratio litigandi ⁊c. ff. de leg. ij. sic isti duo contendẽtes excusantur a scismate ꝓpter cõsilia diuersa doctoꝝ peritoꝝ hinc inde aliĩ vni aliĩ alteri fauẽtiũ ⁊ ꝓpter populoꝝ ⁊ vulgi famã cõem quia quisqꝫ se tuebatur. nam quilibꝫ magna xp̃ianorũ parte fulcitus erat. Et ideo q̃libꝫ ipsoꝝ in p̃tibꝰ in q̃bꝰ reputationẽ papatus habebat videbatur iuste debere tollerari. ar. l. barbarius. ff. de offi. p̃esi. quia coloratus titulus cuilibet ipsoꝝ videbatur prestare possessionez bone fidei: ut nota. de iure patro. c. consultationibꝰ. ⁊ in. c. cũ ecclesia de cã pos. ⁊ ꝓprieta. Et ꝓ hac sñia vltra iura plurima ꝑ me supra inducta ab aliĩs nõ considerata. Ego allegaui nota. Inno. in. c. j. de sũma trini. vbi vult ꝙ si aliquis motus naturali ratione arbitretur patrem filio antiquiorem vel patrem filiũ tempore p̃cessisse si tamen hoc ꝑtinaciter nõ asseueret sed se determinationi sancte matris ecclesie referat talis hereticus censendꝰ nõ ẽ: sic duo ꝓbabiliter de papatu contendentes scismatici nõ sũt dicendi si ad ea se referũt que sancta determinabit ecclesia.

Ex quibꝰ plurima videntur decidi. Primũ ꝙ etiam dato ꝙ papa simpliciter scismaticus efficiatur ex hoc ꝙ papatꝰ dignitatem nõ amittat. Secũdo ꝙ duobus contendentibus de papatu ille qui habet canonicã electionẽ ⁊ verus est papa scismaticus nõ sit censendus q̃n ius suũ tuetur aduersus eum vel eos qui cathedrã versam contra ipsũ erexerũt licet ipsi sic de facto erigentes scismatici sint dicendi sed nõ q̃n ex ꝓbabili dubio de põtificatu ꝯtenderent. Quid igitur dicendũ hic primũ plurima sũt videnda ⁊ p̃mo quis ꝓprie scismaticus dicatur ⁊ an scisma differt ab heresi. Secũdo an papa scismaticus possit effici p̃sertim ex eo ꝙ de pontificatu cum alio contendat vel ille q̃ secũ de papatu cõtendit. Tertio an dato ꝙ papa scismaticus sit effectus ipso iure depositus sit veniat deponendus. Ad p̃mũ est attendendũ ꝙ scismatici dicitur quatuor modis: largissime: large: stricte ⁊ strictissime. Largissime oĩs in peccato mortali cõstitutus: qꝛ dicitur separatus ⁊ scissus a deo. xxiiij. q. iiij. c. apostolice est. n. hic suspensus ab administratiõe sacramentoꝝ quo ad deuz ⁊ quo ad se: vt no. de cle. excõ. c. si celebrat. ⁊ j. q. j. sacerdotes. hinc est ꝙ dicitur extra fidem ille qui est in peccato vt in. c. fi. de p̃scrip. ⁊ large sũt scismatici omẽs excõicati qꝛ sunt nõ solum a deo vt qui peccauerũt mortaliter sed ab ecclesia ⁊ omni cetu fideliũ diuisi ⁊ sepati. Et differũt isti in diuisione a peccantibꝰ mortaliter: qꝛ illi tñ a deo diuisi sũt. Excõicati võ vt dixi a deo ⁊ ecclesia ⁊ omni cetu fideliuz sunt diuisi ⁊ hoc q̃n ꝓ peccato ꝓmulgata est excõicatio licet q̃nqꝫ ꝓferatur contra illũ qui nõ peccauit q̃uis ꝓferri nõ debeat nisi ꝓ peccato: de resti. spol. c. litteras de sen. excõi. c. inquisitioni. sꝫ q̃n ꝓfertur sine peccato excõicatus est diuisus quo ad ecclesiaz militantẽ sed nõ quo ad deuz ⁊ ad ecclesiã triũphãtẽ: qꝛ ligatus in terris censetur ligatus in celis claue tamen nõ errante. Sed facilꝰ isti reconciliantur peccatores q̃ ꝓexcõicati: vt no. de sen. excõi. cũ desideres. ⁊ c. a nobis. ⁊ de peni. ⁊ remis. c. oĩs. Tertio dicuntur scismatici stricte qui se a ꝓpriis ep̃is diuidũt ⁊ hoc põt dupliciter contingere. vel qꝛ de facto ꝓprio ep̃o nõ parẽt ⁊ extra eius ꝓtectionẽ se ponũt ⁊ tales ꝓprie nõ sũt dicẽdi scismatici sed acephali dũmodo romanã ecclesiã ⁊ eius vnitatem recognoscant. Secũdo

modo pōt cōtingere qñ nō solum de facto a suo separant
se epō vel de facto nō parēt sed ꝛ eṗatū ipsum capiunt ꝛ
tenent ꝛ cōstituūt sacerdotes ꝛ ↄstitutiōes faciant ꝛ isti
ꝓprie sūt scismatici. vij. q. j. scire. ꝛ. xxiij. q. v. c. inter scis
ma. Ultimo modo dicunt̄ strictissime scismatici q̄ sunt
diuisi ab vniuersalis ecclesie vnitate ꝛ illi qui querūt si
bi epos ꝛ sacerdotes ꝛ cōstitutiōes facere. vij. q. j. noua
tianus. Modo ꝑ ista decidit̄ aliud an scismaticus sit he
reticus qꝛ si capimus heresim largo modo tūc omis scis
maticus quomodocūq; capias scisma est hereticus: qꝛ
ut dixi. s̄. in q̄ōne an ꝓpter heresim sit papa deponēdus
heresis large sumpta cōprehendit excōicatos ꝛ etiā trās
gredientē vel nō recipientē p̄cepta sedis apostolice. vn̄
oīs mortaliter peccans largo modo pōt dici heretic⁹. i.
diuisus qꝛ saltem a deo diuisus ē: ꝛ heresis largo modo
diuisio dicit̄: vt. s̄. dixi. Si v̄o capis heresim stricto mō
put quis venit contra aliquē articulum fidei tūc solum
peccantes mortalit̄ vel excōicati siue acephali: q̄uis lar
go modo dici possint scismatici nō tamē sūt heretici stri
cte capiēdo heresim ꝓ errante in articulis fidei. Et ideo
qñ se aliqui solum a ꝓprijs epis separant nō erigentes
altaria contra epm̄ isti nō sunt suspensi ipso iure sed sus
pendendi: vt no. Inno. Hosti. ꝛ doc. i. c. j. de scisma. nec
sunt heretici heresi stricte sumpta. idem si contra ꝓpriū
epm̄ inferiorē a papa erigerent aduersa altaria ꝛ sibi epi
scopatū cōstituerēt tūc nō essent heretici ꝓprie: qꝛ ꝑ hoc
nō venirent contra symbolū vel eius articulū si alī cre
derent vnā sanctā ꝛ apostolicā ecclesiā nec ab ea se dice
rent̄ separare. Credo tn̄ q; isti nō recognoscētes ꝓprios
epos vel etiā sacerdotes in ꝑcipiendis sacramentis non
essent parū suspecti de heresi: vt no. in. c. oēs vtriusq; se
xus de peni. ꝛ remis. ꝛ etiā si diu ꝑsisterent obstinati he
retici v̄o censendi forent vt infra dicā. Ille aūt qui se ab
vnione ecclesie scindit se extra ecclesiā ponendo ex quo
ꝓprie ꝛ stricte scismaticus est an sit hereticus heresi stri
cto modo ꝛ ꝓprie sumpta. Est attendendū q̄ūo se diui
dat. nam aliqñ se p̄ncipaliter scindit a papa ꝛ ab ecclesie
vnitate nil aliud contra fidei articulos asseuerans tunc
iste talis a papa diuisus ꝛ si scismaticus ꝓprie dici pos
sit stricte etiā sumpto nōie scismatis tamen a p̄ncipio he
resis nō dicet̄ qꝛ ex eo solo q; se ab ecclesia vel a pontifi
ce seperet non videt̄ tamen aliq̄d contra fidei articulos
dicere vel asserere vt in heresim ꝓlabat̄ pōt enī velle esse
diuisus ꝛ tn̄ ecclesiā vnicā cōfiteri: ꝛ in hoc ē dr̄ia inter
scisma ꝛ heresim: qꝛ heresis est que dicit ꝑuersū dogma
sed se ab vnitate quis scindēdo adhuc ꝑuersum dogma
nō dicit: qꝛ n̄ obstāte discessu eē pōt q; credit vnicā apo
stolicā ecclesiā verū qꝛ scismatici sui scismaticis verbis
aut ꝑseuerantia causas querūt que nulle esse possint nisi
ꝓphane ꝛ ab ecclesia condemnate: iō postea tp̄is spacio
scisma in ꝓpriā ꝛ verā heresim ꝓlabit̄: qꝛ nō potest suā
scissuram verbis aut factis defendere nisi vel qꝛ dicat q;
salus extra ecclesiam possit eē que cōclusio ab ecclesia
est ꝓ heretica iam damnata. xxiij. q. j. c. qñ vetus circa
fi. vel qꝛ asseuerat duas esse posse vniuersales ecclesias
contra articulū ꝛ in vnam sanctā catholicā ita intelligo
glo. vij. q. j. c. nō aūt in gl. ij. ad fi. Et ideo bene dixit glo.
q; inter scisma ꝛ heresim est differentia sicut inter gen⁹
ꝛ speciē: qꝛ scisma est nomen generis. heresis nomē spe
ciei. vnde oīs hereticus est scismaticus sed nō cōuertit̄:
qꝛ nō oīs scismaticus est hereticus heresi stricto modo
sumpta. Item bene dixit q; ē inter heresim ꝛ scisma dif
ferentia sic int̄ dispositionē ꝛ habitū ut dicit glo. i dicto
c. inter scisma. qꝛ scisma est dispositio qꝛ disponit hoīez
ad heresim ꝛ postq̄ȝ est inueterata transit in habitum. i.
in heresim: qꝛ scindēdo se est suspectus de heresi nō dico
hereticus sed cum sue diuisionis excusationes ꝓfert tūc

dicit heresim ꝛ ideȝ ꝑsistendo. ꝛ hoc vltimū est notandū
q; diu ꝑsistendo quia in delicto de heresi suspecto ille ta
lis postea vere hereticus dici pōt: ꝛ hoc est notandū pro
his que dixi de papa peccante ꝛ scandalizante ecclesiam
ꝛ monito ꝑtinaciter ꝑsistente vt sit hereticus. Et ex istis
decidit̄ secundū p̄ncipale dubiū an papa in scisma ꝓla
bi possit vel ille qui secū de papatu contendit aut ipse cū
alio contendēs. Primo dicā si papa solus in scisma pōt
ꝓlabi. Secūdo an ꝛ qñ cum alio de papatu contendit.
Primo dico si capimus scisma largissime ꝓut quis pec
cat mortaliter ex quo quo ad deum scismaticus efficit̄:
vt. s̄. dixi ꝛ tūc indubitanter papa pōt scismaticus fieri:
qꝛ papa ē homo ꝛ peccare potest. xix. di. anastasius. xxj.
di. nūc aūt. xxiij. q. j. achatius. qꝛ nulla dignitas quē ex
cusat a peccato: vt nota. de voto. c. magne. ꝛ qꝛ subiectus
est diuine legi ꝛ naturali: ut no. in. c. que in ecclesiaȝ de
consti. Si v̄o querit̄ an possit esse scismaticus. qꝛ excōi
catus tūc nō nisi in vno casu: ratio qꝛ excōicationes sūt
de iure positiuo ꝛ ipse suis legibus vel p̄decessoris non
est suppositus nisi de honestate. l. princeps legib⁹. ff. de
legi. ꝛ. l. digna vox. C. de legi. ꝛ. s̄. dixi. Et ideo solum in
causa heresis ligat̄ excōicatione precessoris ratio: qꝛ vt
dixi. s̄. ipso iure ꝓpter heresim stricto modo sumptā de
finit esse papa ꝛ est minor quolibet catholico: ideo liga
tur sn̄ia precessoris. xxiij. q. j. achatius. An v̄o papa alio
modo scismaticus fieri pōt ꝛ certe erigendo altaria con
traria contra seipsum nō pōt nisi forte alteri vellet cōsti
tuere sedem suā oīno parem ꝛ vellet vt in nullo recogno
sceret ipsum: ꝛ romanā ecclesiā asserens duas esse posse
ecclesias sūmas eque p̄ncipales tūc nedum esset scisma
ticus sed esset verus hereticus asserens contra articulū
esse posse vltra vnā catholicā ecclesiam. ij. q. vij. nō autē.
ꝛ ibi glo. quia etiā si papa ꝛ conciliū vellet duas esse ec
clesias nō posset hoc constituere: ut no. glo. vij. q. j. c. nō
aūt. Idem si assereret q; extra catholicā ecclesiā esse pos
set salus ꝛ se extra ecclesiā ponere vellet: qꝛ tūc similiter
esset nedum scismaticus sed hereticus vt. s̄. dixi vt puta
si diceret apud alios esse debere sedem apostolicā vt pu
ta apud machameti sacerdotes vel alibi illā vellet cōstitu
tuere: qꝛ cum apud romanā ecclesiā iure diuino cōstitu
ta sit sine dei voluntate cōmutari nō potest: ut. s̄. dixi. ꝛ
multo magis esset hereticus si diceret esse posse ecclesiā
apud alios q̄ȝ apud successores xp̄i ꝛ ista est ratio quare
greci scismatici sunt ꝛ hodie heretici: qꝛ sedem p̄imā di
cunt esse apud bisanciū siue constantinopolim ꝛ patriar
cham constantinopolitanuȝ sūmū esse sacerdotē q̄ō scis
ma fuit alī: sed fuit facta recōciliatio ꝛ sedes cōstantino
politana que erat quarta patriarchalis facta fuit secūda
vt no. xxij. di. renouantes. ꝛ in. c. antiqua de p̄uil. demū
iterū tanq̄ȝ canes ꝛ sues ad vomitus p̄stinos ꝛ volupta
bra redierūt ꝛ in errore p̄mo ꝑsistunt vt in iurib⁹ no. an̄
dictis istis modis papā stricto modo scismaticū dici ar
bitror cū solus est ꝛ cōpetitorē nō habet. Nūc videndū
restat si contendēs cum papa de scismate vel papa de pa
patu cū alio cōtendens: vel duo etiā nō pape inter se de
papatu cōtendētes dici scismatici debeāt. de hoc videt̄
tex. in iurib⁹ p̄dictis in. c. j. de scisma. ꝛ. xij. dis. hinc etiā.
q; qñ ↄtētio est de papatu inter legitimū papā ꝛ antipa
pam vel apostaticū antipapa dici debeat apostaticus ꝛ
scismatic⁹ papa v̄o debeat i papatu ↄfirmari. Si v̄o duo
sūt nō catholice electi aut nō pape inuicē de pontificatu
ↄtendētes tales vtiq; ambo vident̄ apostatici ꝛ scismati
ci debere dici ꝑ tex. i. c. si q̄s pecuniā. lxxix. di. ꝛ. c. si duo.
ꝓut ille tex. pōt loqui in vno vel in duob⁹ quoꝝ neutrū
in papatu ius haberet. ad idē tex. in. c. licet. de elect. cōiū
cto. c. in noie dn̄i. xxiij. dis. vbi est tex. q; alter assumens
cathedrā q̄ȝ ꝑ canonicā electionē vt puta ꝑsumptiōe sedi

ctione aut quolibet ingenio tūc est excōicatus cū omni-
bus suis actorib⁹ ꝛ fautorib⁹ ꝛ sic antixp̄us ꝛ inuasor to
tius xp̄ianitatis penas sibi statutas incurrit. vñ p̱ hec in
ra ista satis declarata videnť. mihi vō videť dicendum:
nā aut ɔtendit papa cū antipapa qui se opponit pape so
la elatione ꝛ supbia nulla ductus iusta dubietate sed tm̄
ambitione tunc si pōt hec causa iudicio diuini papa de
bet declarari apostatic⁹ ꝛ scismaticus. ꝛ idē de quolibet
etiā solo sine iusta electione vel colorata minus canoni-
ce intrante cathedrā petri. Si vō q̄ se ɔtendit pontificē
colorato titulo ducit a deo ut forsan ꝓpter facti ꝛ iuris
dubiū in eo sine vlla culpa sit ꝓbabilis error tūc talis ex
sola ɔtentiōe papatus vel q̄ cū papa ɔtendat nō est scis-
maticus iudicādus: ꝛ ꝓ hoc ē nota. decisio Dini ꝛ Bar.
in. l. fi. ff. de adulte. ꝛ in dicta. l. j. §. ceterū. ff. de ventre in
spicen. ꝛ hoc modo intelligende sūt dicte glo. xxiiij. q. j.
in sūma. ꝛ c. didicimus. ut duo contendentes de papatu
quoꝝ neuter sit papa vel vnus sit papa ꝛ alter nō nullus
eoꝝ sit scismatic⁹ ꝛ min⁹ hereticus ꝛ hoc qñ ducti iusto
errore papatū ꝑtendant ꝛ minus dici debet cū verus ē
papa. Et idem forte sit culpa non dolus: nā ꝛ si de culpa
foret puniend⁹ nō tamen ipsum scismaticū iudicarē iux
notata p̱ Bar. in dicta. l. fi. ff. de adulte. Et hec dico vera
q̄ ex sola ɔtentione nō esset hoc casu etiā ɔtendens cū
papa scismaticus iudicandus. Sed si nō solum de papa
tu ɔtenderet sed diu ipse ꝛ alius cū quo litigaret scisma
teneret xp̄icolaꝝ genus q̄ꝛ vterq̄ non modica xp̄icolaꝝ
pars pareret etiā si alter esset papa vel simili mō habens
papatū coloratū titulū ꝛ possent vias inuenire tollendi
scisma ꝛ nollent vel fingerent velle tollere ꝛ nō adimple
rent cōuocando ɔciliū ꝛ renūciādo si opus foret ꝓ vnio
ne habēda iuri ꝑtenso vl' vero sed gauderet quisq̄ i sua
parte scissa stare tunc hoc casu tam ipsū ɔtendentē q̄ pa
pam scismaticū ꝛ hereticū iudicantē: q̄ꝛ ut. s. plene dixi
ecclesia vnica esse debet ꝛ oportet q̄ habeat sponsū vnū
nō plures ꝛ in sua vnitate ꝑmaneāt ut probant oīa iura
supra deducta: ꝛ hāc vnionē sūme deberēt querē ꝛ affe-
ctare omēs x̄pi ꝛ ecclesie ꝑlati. xxiiij. q. j. c. loquiť. ꝛ ꝑser
tim papa cui ꝑrimū pre oībus xp̄iane religiōis onus in
cūbit. xxiiij. q. j. c. officij. ꝛ c. memor sum. vbi tex. dicit in
telligo mihi aliter nō licere q̄ ut omēs conatus meos ei
cause inquā vniuersalis ecclesie salus infestať impendā
Si ergo vias adinuenire nō querūt forsan timentes ab
eoꝝ sedibus nō repelli q̄ꝛ ab ipsis sedib⁹ hoc casu ꝓ bo-
no ecclesie etiā verus papa repelli pōt: ut no. glo. singula
ris. lxiij. di. si forte. ꝛ infra dicā tūc ex tali negligentia in
currant peccatū grauissimū: q̄ꝛ negligentia etiā in papa
est peccatū enorme: ut dicto. c. officij. xxiiij. q. j. ꝛ grauı⁹
q̄ alij puniēdi sunt. xxv. q. j. nulli fas. ꝛ iō si moniti mo-
nitione euangelica que etiam pape ut dixi peccāti fieri
pōt: ut no. glo. xl. di. si papa. ꝛ viij. q. iij. nemo. ut cōcilia
celebrēt vel viam cessionis ꝛ cedendo vterq̄ papatu pa
cem inueniant ꝓpter sanctā vnionē ꝛ ipsi cōtumaces ꝑ-
sistant ꝛ obstinati rebellēt secutis etiā publicis monitio
nibus quas fieri isto casu posse arbitror cū tota scanda-
lizať ecclesia ꝛ subuertiť bonum eius tūc quilibet eoꝝ si
negligit vel ut dixi dissimulat nedum scismatic⁹ sed he-
reticus est dicendus: ut no. glo. in dicto. c. si papa. ꝛ s. cō
clusi nec modo sūt discipuli veritatis sed erroris magi-
stri. ij. q. vij. nos si incōpetenter ꝛ charitatē nō habere cō
uincanť: q̄ꝛ si illā habet ēt nō dilamarent corpus xp̄i qd
est ecclesia: ut in. c. vbi sane. xxiiij. q. j. ꝛ ad cedendū ꝛ viā
omnē inueniendā cedendi scismatis obligati existunt.
Nam si xp̄s descendit de celis ꝓpter redimere gregem
suū ꝑditū ꝛ mortem subijt tēporalē: ut in. c. j. de homici.
li. vj. quanto magis quisq̄ in cathedra petri ꝑcipue ve-
rus summus pontifex curā debet habere gregis dñici. Et
ipsum perditum nō solum redimere renunciando sed ꝛ
morti naturali se subijciendo papatū vel per sortem li-
tem ipsam dirimendo. Nam quemadmoduz posite fue
runt sortes ne vestis dominica scinderet: multo magis
poni debent ut scissa reconcilieť. Si igiť in cathedra pe
tri vera vel ꝑtensa residentes hec ipsa nō implent etiam
si iustam habebāt causam litigādi oēm viam reintegra
tionis ꝛ reconciliatiōis inueniēdo dici possūt vtiq̄ a fi-
de alieni. xxiiij. q. fi. alienus. ꝛ fallūt fraternitatē ꝛ veri-
tatem fidei ꝑfida preuaricatōe corrumpūt: ut dicto. c. lo
quiť. xxiiij. q. fi. quia iusta causa litigādi eos excusat ut
litigando scismatici nō sint censendi sed non releuat eos
quin viam vnionis querere teneanť: nam nō solum pa
pa vel papatū ꝑtendens teneret omne conciliuz ꝛ opus
impendere ut pax ꝛ vnitas in dei ecclesia subsequatur ꝛ
inducta conseruetur sed ꝛ omnis xp̄icola hec ipsa sūmo
opere debet querere ut omnes vnū cor sumus ꝛ anima
vna in xp̄o. Nam xp̄s nō habitat in cordib⁹ illoꝝ qui su
ꝑbie singularitatē secuti a corpe xp̄i cōpage semetipsos
abrumpūt. xxiiij. q. j. audiuimus. Et quia ɔiunctionē pa
cis ꝛ vnionē spūs nō obseruat se ecclesie vinculo seperat
ꝛ xp̄iani nomen habere nō mereť. vij. q. j. nouatianus. ꝛ
quia xp̄s fundauit ecclesiam sup̱ petram vnā nō tamen
tanq̄ in se vnū sed in ꝑsonam petri nomen totius eccle
sie vt esset vna nō plures. xxiiij. q. j. loquiť. tales igiť eaꝫ
a sua vnitate scindentes a fide deuiant ꝛ deponi possūt
etiā papa dūmodo sit ut dixi a fide deui⁹. xl. di. si papa.
quia qui crimina que emēdare pōt nō corrigit ipse illa
cōmittere intelligiť. xxiij. q. vij. preterea facit tex. i. c. error
ꝛ in. c. cōsentire. lxxxj. di. vbi tex. dicūt q̄ qui pōt errori
occurrere ꝛ non facit videť ipsum fouere atq̄ nutrire ꝛ
ideo hoc casu tales etiā si inter eos duos vnus eoꝝ esset
verus papa possent a ɔcilio deponi tanq̄ heretici ꝛ scis-
matici manifesti īmo plus credo q̄ ɔcilium verū papaꝫ
ꝓpter hoc scandalū si aliter vnitas scismatis haberi non
posset vel sine scandalo materia ipsa transire non posset
ambos ꝛ etiā verū papā deponere pōt etiā ipso i nullo
scismate ɔsistente ut est glo. no. lxiij. di. si forte. que intel
ligit tex. c. si duo. lxxix. di. qñ illoꝝ duoꝝ etiā vnus fuis-
set electus canonice ut p̱ ɔciliū deponi possit causa scan
dali extirpandi. Et ita tenet etiā ligatio doctoꝝ maxime
auctoritatis in dicto. c. si duo ꝓ quibus videť tex. cū ibi
nota. xxiiij. di. renouantes. Nā ꝓpter scandalū sedandū
alexandrina sedes patriarchalis que erat secunda facta
est tertia ꝛ cōstantinopolitana secundū locum legitime
occupauit. Et ad hanc conclusionē est tex. in. c. nisi cum
pridem. §. ꝓpter maliciā. ꝛ §. ꝓ graui quoq̄ scandalo ō
renūcia. ꝛ notat Archi. l. di. c. j. vbi pōt cogi ep̄us ad ce-
dendū ꝓ graui scandalo sedando. vij. q. j. c. ep̄s de loco.
ꝛ c. scias. ꝛ ibi glo. fi. Et q̄muis tex. ille nō loquať in papa
idem est dicenduz etiā de eo p̱ iura ꝑdicta. ꝑferri enī de-
bet vtilitas publica ꝑuate ꝛ sētia multoꝝ sētie vnius. vij.
q. j. c. scias. viij. q. j. in scripturis. ꝛ iō ꝓpter publicā vtili-
tatem pōt quis ꝓpria re ꝑuari inuitus. l. luci⁹. ff. de euic.
Et q̄ꝛ populus pōt ꝓpter maximā totius populi vtilita-
tem ꝛ necessitatē regem deponere: ut notať in. l. non am
bigiť. ff. de legi. ꝛ dixi. s. in qōne donationis constanti
ni an valuerit. Nō obstat si diciť potestas pape est de iu
re diuino ꝛ a deo: ergo nō potest ab hoīe tolli de transla.
ꝑla. c. j. ij. ꝛ iij. quia respondeo q̄ qñ conciliū ꝑuat papā
potestas nō auferť pape ab homine sed a deo cū dispo-
sitio concilij fiat a deo ꝛ spū sancto qui ibi ꝑesse censeť ut
dixi. s. Et ex istis reassumo ꝓpositū q̄ aut aliquis intru
dit se in apostolatu temerarie nullo iusto ductus errore
tūc talis scismaticus ꝛ apostaticus est dicendus ipso iu
re anathematizatus ut in. c. in noīe domini. xxiij. di. con
iuncto. c. licet de elec. papa autē secū litigans ex solo liti-

gio scismaticus nõ est censendus: vel q in sua sede q̄ꝫ scisma ꝑsistat: ut dicto. c. j. de scisma. Si vo intrusus i cathedra petri aliquo iusto errore ducit᷑ qui eū etiā excusset a culpa tūc talis non est scismaticus ex hoc solo q de pontificatu ꝯtendat iudicandus iuxta notata in dicta. l. fi. ff. de adulte. Et idem si sit in sola culpa ꝛ non in dolo: qꝛ licet de culpa puniri possit ut ibi no. scismatic⁹ tamē iudicari nõ debet ꝛ minus papa verus cū ipso ꝯtendens scismaticus debet dici eo solo q etiā i parte scissa papatum regat: sed si nõ solum papatū regant in scismate vel mundū scissum tenent: sed etiā ipsi scisma nutriunt nolentes adhibere remedia ꝛ nõ volentes vel fugientes ꝛ ꝑcrastinantes vnionē ꝛ ad finē nõ ꝑducentes tūc hos scismaticos iudico etiā verū papam ꝑ iura antedicta ꝛ si contingat in tali scismate ipsos inueterari hereticos censeo iuxta no. xxiiij. q. i. c. inter scisma. sic intelligo istam materiā que nõ fuit ita plene ꝛ vere dilucidata cū de facto ꝑmū occurrit q̄uis infiniti excellentissimi orbis doctores vtriusq̄ facultatis in ea rescripserūt. Et ꝑ supradicta respondet᷑ ad ꝑncipale dubium an ꝑpter scisma papa possit a papatu deponi. Nam quando est scisma largo modo sumptū ꝑut papa foret mortaliter peccans solum tunc nõ esset deponendus: ut. s. dixi. ꝛ est tex. xl. di. si papa. sed si esset scismaticus ita q eius scisma ꝑlaberetur in heresim stricto modo sumptā q qñ sit patet ex supradictis tūc deponendus esset ꝛ esset eadē pena scismatis ꝛ heresis: qꝛ hereticus est ꝛ ita vult Host. in sūma d scisma. §. quia pena. v. nec obstat. ꝛ in. §. vnde dicit᷑. v. differt aūt. ꝛ q grauissime debent in quocūq̄ scisma puniri ꝑbatur dei exēplo qui chore datan ꝛ abyron fecit viuos ꝑpter scisma per ipsos cõmissum a terra deglutiri: ita q cum ipsis omnis eorum substantia descendit ad inferos cõplicibus eoꝝ igne cõsumptis: Numeri. xvj. c. ꝛ. xxiiij. q. i. c. nõ auferamus. ꝛ. ij. q. iij. in prin. ꝛ est tex. optim⁹. vij. q. j. denique. vbi etiā ponit᷑ de scismate ꝑ illos israel cõmisso contra filiū salomonis regem suū dimittendo ꝛ foris cõstituēdo regem hieroboam. Et de pena hominis dei qui panē contra dei ꝑceptum apud ipsos mādūcauit. Item patet ibi quomodo scismatici tanq̄ gentiles ꝛ heretici sūt vitandi qꝛ xp̄us discipulis mandauit ut non intrarent samaritanoꝝ ciuitatem: quia ꝛ ipsi scismatici erant immo iussit tanq̄ gentiles esse vitandos cū dixit in viam gentiū nõ abieritis. al's aūt ꝑ nulla causa papa deponi posset nisi forte ꝑpter scandalū conciliū ut eradicaret scisma iudicaret pontificem deponendū: nā ꝛ tūc posset deponi dicto. c. si duo. lxxix. dis. ꝛ ibi no. Huguitio. ꝛ notat glo. notabilis in dicto. c. si forte. lxiij. di. ꝛ multo magis ipse solus papa etiā nõ coactus a cõcilio deberet cedere ut pacem populo xp̄iano ꝛ suo dulcissimo gregi tribueret ut ꝑbant oīa iura ante deducta sicut arbitror hec materia intelligenda est illud aūt certissimū est q naturali morte ꝑditur põtificat⁹: qꝛ mors oīa soluit: in auc. de nup. in. §. disponat.

Abunde ut arbitror dixim⁹ quib⁹ ex causis papa dponi possit vel ipsam dignitatem ꝑdiderit siue ꝑdat. Nūc dicendū superest quis iudex est cū aliq̄s papatū possidet ꝛ dicit᷑ q ipsū amiserit: aut iure nõ retinet: uel qñ sint plures de ipsa dignitate cõtendentes. primū dicendū videt᷑ q papa in quasi possessiõe papatus existente a nullo causa ei⁹ iudicari possit. tex. videt᷑ in. c. licet de elec. in fi. vbi vult tex. q si dubium foret an pape electio canonica existeret nullus iudex cõpetens esset: ꝛ est ratio qꝛ hec dignitas superiorē non habet nisi deum ix. q. iij. facta cum si. ergo a solo deo nõ ab humano iudicio videt᷑ iudicandus: iõ iura oīa voluerūt causas pape dei iudicio esse dimittendas ꝛ ipsū nõ humano iudicio iudicari. iiij. q. ix. alioꝝ. ꝛ. xvij. di. §. hinc etiā. vbi conciliū iudiciū symachi pape soli dei iudicio reseruauit nec de ipso papa conciliū iudiciū dixit quasi nec a concilio papa sit iudicandus. ix. q. iij. c. nemo. vbi tex. vult ꝑmam sedem. i. papam nõ iudicari aut ab Augustino aut ab oi clero neq̄ a regib⁹: neq̄ a ꝑplo: ꝛ ita decidit glo. ij. q. j. c. mandastis. Et iõ dicere põt ipse papa quis me iudicat ita dicit glo. lxxix. di. siquis pecuniā quasi dicat nullus. Et hui⁹ dici est ratio: qꝛ papa est vicarius xp̄i ꝛ legatus dei ut in. c. j. ut ecclesia bene. ꝛ ipsi⁹ dei in ecclesia ꝑsonā repñsentat ergo ab alio q̄ ab ipso qui cū ꝑfecit vicariū ꝛ legatum iudicari nõ debet: ut. lxxix. di. c. electionē. vbi electio sūmi pontificis est dei iudicio reseruata. faciunt illa que infra dicam in qõne quesit maior snīa pape vel concilij. Et qꝛ inferior supiorem nõ iudicat. xj. di. cū inferior de maio. ꝛ obe. cū inferior. sed ꝯcilium ꝛ oīs homo viuens est pape inferior. patet qꝛ papa cõcilio auctorat᷑ in quo omniū fideliū repñsentatio fit de ꝯsecra. di. j. ecclesia. ꝛ sine ei⁹ auctoritate etiā si pape causa ageret᷑ non instituit᷑ cõcilium. xvij. di. §. hinc etiā. vbi conciliū statuit ipsū debere dici auctoritate symachi pape accusati etiā ꝯgregatū nota. eadē di. c. multis. ꝛ est tex. de elec. c. significasti. ibi cū omnia ꝛ sic patet q nedum cuiuslibet fidelis est maior. viij. q. iij. cuncta ꝑ mundū sed ꝛ ipsius vniuersalis congregationis. i. ꝯcilij maior est ipse papa. Et ideo papa tanq̄ supior reuocat nõnūq̄ statuta concilij ut est tex. viij. q. iij. c. cuncta ꝑ mundū de consang. ꝛ affi. ca. nõ debet. lxviij. di. c. corepi. ꝛ in. c. sicut. xvj. di. ꝛ. xvij. di. c. nec licuit. ꝛ est tex. in. c. vbi piculū de elec. li. vj. nā illud c. a papa ꝛ cõcilio editum fuit ꝑ nõnullos solos sūmos pontifices reuocatum ꝛ sup eo noue constitutiões pluries ꝑmulgate ꝑsertim tex. cle. ne romani in. §. porro de elec. Nota doc. in. c. ꝑposuit de conces. ꝑben. Hinc ē qd dicit᷑ q maior est snīa pape q̄ totius alteri⁹ cleri de elec. significasti. in fi. no. glo. iij. di. in istis. xxxv. q. viij. c. veniā ibi eustrasium vo. ꝛ. xxiiij. q. j. c. hec est fides. Et qꝛ si ꝑbet concilio papa auctoritatē sequit᷑ q ipso maior est: qꝛ maior est qui auctoritatem ꝑstat q̄ ille cui ꝑstat᷑. Et ita ꝑ hoc decidit glo. in. c. vbi piculū in verbo ꝯcilio de elec. li. vj. Si igit᷑ papa maior est ꝯcilio sequit᷑ q a cõcilio nequeat iudicari ꝛ ꝑpter hoc ē statutū q quotiēs de papa aut ei⁹ actionib⁹ humanū iudiciū exquirendū est ipse solus sit iudex cause ꝑprie etiā si esset redarguendus de heresi. tex. est. xxi. di. nūc aūt. vbi cõciliū statuit q marcellinus de heresi accusatus suo se ore damnaret nec a quoq̄ iudicandus foret. Et iõ ibi dicit tex. q cõcilium dixit eidem noli audiri in nostro iudicio sed collige in sinu tuo causā tuā ꝛ ex tuo iudicio iustificaberis: vel ex tuo ore damnaberis. Et idem subdit᷑ ibi q factū fuit tempore sixti pape ꝛ de causis ꝛ erroib⁹ impositis ipsi sixto pape. Et ibi ponit etiā Archi. formā snīe quā debet dicere. Ego talis papa infelix commisi tale scelus ideo me iudico deponendū. ad idē. l. ꝛ her tyberius. ff. de here. insti. vbi est tex. q nõ recognoscentes superiorē esse possunt si volunt iudices in causa ꝑpria. no. in. l. j. C. ne quis in sua causa ius di. cum venissent vbi colligit᷑ q potest esse si vult iudex in causa ꝑpria de absoluta potestate. ꝛ ita no. Inno. de eo qui nõ recognoscente supiorē de vbo ex ꝑte. ꝛ Bar. ff. de iurisdi. om. iudi. l. receptū. sꝫ d ordinata potestate debet alteri cõmittere: dicta. l. est receptum. Et iõ impator cãs fiscales cõmittit ꝑcuratori fisci: vt. C. vbi cause fisca. l. ad fiscum. ꝛ. l. si ea. C. de his q̄bus vt indi. vbi est tex. q siue agat siue ꝯueniat᷑ fiscus ē ꝑcurator fisci iudex mādato ꝑncipis. Et papa etiā alieno se submittit iudicio. ij. q. vij. nos si incõpetēt. ꝛ de re iudi. ad aplice. li. vj. Et iõ etiā se submittit in foro ꝯtentioso ut ꝑuari possit. lxiij. di. in synodo. ꝛ ibi glo. no. ꝛ i

dicto.c.nos si. ⁊ dixi.§.in qõne an papa possit renũciare papatui. Ex quib⁹ tum q2 cause pape solo dei iudicio cõmittende sunt: tum q2 si humano iudicio trutinanẽ ipse debet cause sue iudex esse vel ille cui papa cõmiserit. vi detur ꝯcludi q͞p nullus alius hui⁹ causa iudex esse possit. Et q2 si in illo de quo papa querit̃ iudicari ipse papa a deo tollerat̃ ⁊ nõ iudicat̃ quanto magis debet ab alijs tollerari ut Augustinus inquit. ⁊ hoc patet ĩ ecclesia militante que tollerauit annis sex tyberiũ papam hereticũ ⁊ tunc fuit depositus de facto felix papa catholicus per Constantinũ imꝑatorem vt refert Cronica martiniana. ⁊ Uincẽtius bellicatensis. Item q2 nullus iudicauit petrum filium dei an negantẽ nisi xp̃s qui eidem pepercit postq͞ȝ cõuersus plorauit. In contrarium videt̃ q͞p vbi fidei causa agitat̃ ibi sit iudex conciliũ ⁊ nõ papa. tex. videt̃ in.c.anastasius.xix.di.vbi anastasius papa q2 solus cõmunicauit in heresi ⁊ hereticis iam damnatis sine cõsilio epõꝝ ⁊ clericoꝝ nutu dei iudicio ꝑcussus est ⁊ ꝓ heretico habitus. Si ergo cum voluntate concilij cõmunicasset nõ fuisset hereticus ex quo patet q͞p maior est sententia ꝯcilij q͞ȝ pape in causa fidei: q2 hec numerat̃ inter causas in quibus orbis maior est vrbe.xciij.di. legim⁹. Et qñ agit̃ de subuersione status totius ecclesie nã tunc est ꝯcilium supra papam.xv.di.sicut facit qd̃ no. Inno. de consti.c.quanto.⁊ dicam infra.q.j. Et ideo non posset papa ꝑuare omnes epõs.viij.q.ij.ꝑ principalez. ⁊ de hoc videt̃ tex.xv.di.c.sicut in fi. vbi papa dicit q͞p que vniuersali ꝯsensu cõstituta sunt se ⁊ nõ illa destruit quisq͞ȝ ꝑsumit absoluere quos religant aut ligare quos absoluant vnde papa nõ posset iudicare id nõ esse hereticũ qd̃ conciliũ hereticum iudicasset vel id esse damnatũ ꝓ heresi quod ꝯcilium non hereticũ statuisset. facit.xxiiij.q.j.c. sane de secũdo ibi ⁊ sequi in hoc doctrinam sanctoꝝ patrum vnde negari nõ põt quin ĩ causa fidei nõ sit maior sñia ꝯcilij q͞ȝ pontificis. Et q͞p in fidei causa conciliũ pontifice nõ sit maior. ⁊ ita dicit glo. in dicto.c.sicut in fi.xv di. Et est ratio q2 vt pluries dictum est papa est homo ⁊ contra fidem male sentire posset: ut dicto.c.anastasius. ⁊.xxiiij.q.j.achatius. qd̃ incõueniẽs in vniuersali ecclesia nõ põt contingere: q2 ipsa errare nõ potest.xxiiij.q.j. arrepta. q2 orauit redemptor noster ꝓ ecclesia ne deficeret sua.xxj.di.c.j. quia redemptor ipse voluntate labioꝝ suoꝝ nõ fraudabit̃ vt dicit glo. in dicto.c.arrepta. ⁊ no. Jo.an.post Hostien. in.c.a nobis el secũdo de sen.excõ. q2 fides vniuersalis ecclesie nõ est a sapientia hominũ: sed in virtute dei: ad Corinth.ij. qd̃ tamen qualiter intelligat̃ dicam infra in pe.qõne. Et q͞p in causis pape q͞ȝ cum alijs habz de pontificatu vel fide iudex sit conciliũ est tex.xvij.di.§.hinc etiã.vbi tex.est q͞p ꝯcilium remisit causas symachi pape deo terminandas. Et aduersarijs papam criminantib⁹ sñiam dixit. Et quia catholicuz symachum inuenerũt eum declararũt alieno nõ sub jaci q͞ȝ dei iudicio ⁊ ideo causas eius alioꝝ vim criminũ dei iudicio remiserũt ⁊ alios aduersarios damnauerũt. Ecce ergo tex. q͞p ꝯciliũ in causis pape iudex est competens ut etiã est tex.ij.q.vij.§.item symachus.vbi conciliũ iudicans inter symachũ ⁊ ipsum accusantes ꝑmiz decreuit ipsum symachũ pontificatu spoliatũ esse restituendum sed q2 fuerat symachus ab emulis impeditus nõ veris accusatoribus: ut tex.ibi declarat obtinuit eius causas ꝑ conciliũ soli deo remitti: ut ꝓbat tex. in dicto.§.itẽ symachus.ij.q.vij.cõiuncto tex.xvij.di.§.hinc etiam. ⁊ q͞p in causa fidei papa alieno subiaceat iudicio ẽ tex.xl.di. si papa.vbi tex. dicit q͞p sint pontificis crimina scelerata quantũ possũt nullus ipsum iudicat nisi deprehendat̃ a fide deuians: tũ igit̃ a fide deuiat alieno iudicio subest Sed nullus iudicio cõmodius subest q͞ȝ illius qui errare nõ põt videlicet concilij ⁊ ipsoꝝ quoꝝ interest ꝑncipaliter videlicet omniũ fideliũ qui nil aliud sunt q͞ȝ conciliuum: quia ex integritate ꝑsidemiũ salus omniũ ipsoruz fideliuz dependet subditorũ.lxj.di.miramur. facit.xcvj. di.c.vbi. Et hoc dicit tex. in dicto.c.si papa in fi.xl.dis. ⁊ quia ipsoꝝ interest omniuz omnes tali determinationi debent cõuocari ut in regula q͞p omnes tangit de regu. iur. ⁊.c.vbi. ⁊.c.ecclesia.xcvj.dis. item q2 si concilium est iudex in causa fidei ⁊ vbi turbatur bonum vniuersalis ecclesie ⁊ in cõnexis fidei erit iudex: ideo est in causa pape iudex: quia de articulis est vnaz esse sanctam catholicam ecclesiaz.xxiiij.q.j.loquitur. ⁊ quia ipsa est vnũ corpus mysticum debet habere caput vnum ne sit quoddã monstruz qui fil.sint legit.ꝑ venerabilem. ⁊ de his que fiunt a ꝑla.c.nouit. ⁊ sic in causa papatus erit iudex concilium quia ibi agit̃ de bono vniuersalis ecclesie.iiij.q. j.§.his omnibus. ⁊ q͞p sit iudex conciliũ in causa heresis pape est tex.in.c.fraternitatis de hereticis. Si igit̃ de capite est contentio: est de cõnexis articulis fidei contẽtio ideo iudex est conciliũ ar.c.translato de consti. de iudi. c.quanto cum similibus iuribus dicentibus q͞p de cõnexis idem est iudicium: ꝑsertim quia concilij iudiciũ maius reputat̃ vt dixi pape iudicio. Idem est etiã cum papa bonum turbat vniuersalis ecclesie quod facere nõ debet quia ipse debet querere bonum vniuersalis ecclesie vt.xxiiij.q.j.c.memor sum. ⁊.xxv.q.j.c.que ad ꝑpetuam facit.viij.q.j.§ his omnib⁹. ⁊ ibi glo. Et idem est dicendum cum de papatu inter duos litigium vertit̃ vt iudex conciliuz sit: quia tractatur potius de bono vniuersalis ecclesie.i.de eius capite: quia non potest esse de papatu contentio sine perturbatione status vniuersalis ecclesie tex. videt̃.lxxix.di.si duo.vbi est tex. q͞p ille erit duob⁹ ĩ pontificatu contendentib⁹ quem diuinũ iudicium vniuersitatis cõsensus elegerit. ecce tex. q͞p vniuersalis ecclesia que idem est q͞p concilium de consecra.di.j.dirimit lites pape ⁊ nouũ pontificem eligit. ⁊ ita determinat ibi glo. q͞p conciliuz iudex sit: quia cõmittit̃ ibi vniuersalis iudicio.i.concilij quia papa est pontifex omniũ xp̃ianorum de maio. ⁊ obe. solite de transla.ꝑla.c.j.ij. ⁊.iij.idez quando qui preest in cathedra petri dicit̃ esse apostaticus ⁊ ꝑ ambitũ ipsuz vsurpasse: nam cardinales cũ alijs clericis ⁊ laicis deum timentib⁹ ipsum ab ecclesia expellunt.lxxix.di.siquis pecuniaz. Sed cardinales ⁊ clerici ⁊ laici deum timentes.i.fideles non sunt aliud q͞ȝ concilium: ergo ibi est tex. q͞p qñ papa dicit̃ apostaticus non apostolicus conciliũ in eius depositione ⁊ anathematizatione iudicium interponit hoc. Idem doc. sentiũt qñ contentio foret inter papaz ⁊ cardinales quia ipsi cardinales vellent alium eligere dicentes papam sedi apostolice renũciasse ⁊ ipse contrariũ asseueraret ut iudex tunc sit conciliuũ.ita no. moderni in.c.j.de renũci.li.vj. ⁊ idẽ in omni alia causa de papatu questio est: volunt docto. Archi. ⁊ Jo.an. q͞p iudex sit concilium vt ipsi no. de hereticis.ca.in fidei.li.vj. ratio quia cum est contentio de capite ⁊ est dubij probabilitas nõ põt dici ecclesia plene ⁊ bñ reformata.ar.c.ij.õ trãsla.ꝑla. ibi sicut iusta. sz poti⁹ dici põt q͞ȝsi vacans: ut in dicto.c.ij. sz cũ ecclesia vacat vl̃ q͞ȝsi vacat potestas videt̃ residere in ipsa totali ecclesia q̃ est fideliũ ꝯgregatio de biga.c.debitũ.õ elec.fũdamẽta. li.vj. sicut dicit phi q͞p regimen ciuitatis ꝯsistit penes cõgregationẽ ciuiũ vel ipsis ꝯgregatis partẽ potiorẽ: ut inquit phs.3⁹ politicoꝝ.c.viij. item cũ est ꝯtentio de papatu hoc nõ põt esse sine scismate ut pluriũ: sz in cã scismatis dz esse iudex ꝯciliũ: ut.xv.di.c.j. ⁊.c.ij. ⁊ idẽ vbi ẽ scisma vel heresis.xcvj.di.nos.ad fidẽ. ⁊.c.vbi. Item quia sicut in depositione pape ꝓpter heresim nõ ẽ iudex nisi ꝯciliũ.ij.q.vij.§.itẽ symachus. ⁊.xvij.di.§.hinc etiã.no.

Jo. an. ⁊ Archi. de hereti. c. i. fidei. li. vj. ita debet esse iudex ↄciliū ad declarandum quis sit verus papa qñ de hꝯ est dubium ꝓbabile inter duos forte litigantes. facit. xl. di. si papa. ⁊ hoc videt̃ determinatū in libro conciliorū in fine ↄsilij macedonensis ibi hoc enī ⁊ alijs fidem tangētibus hoc statutū est ut ad cōcilium recurrat̃. Quinimo videt̃ ꝙ soli cardinales iudices esse possitu: q̄z cum presertim papa in heresim ē ꝓlapsus ⁊ ipso iure dignitatē papalē ꝑdidit videt̃ ꝙ iurisdictio pape arduo casu ī dei ecclesia occurrēte sit apud cardinales: ut est tex. in. c. vbi periculum. §. hi quoq̄ de elec. li. vj. ⁊ in cle. ne romani ꝺ elec. sed qꝺ maius potest esse ꝑiculum q̄ꝫ cum papa ⁊ caput ecclesie a fide noscit̃ exorbitare. Et ideo ꝓfecto hoc cognoscere debet ad cardinales ꝑtinere ⁊ q̄z vacante sede ꝓpter ꝑiculum animarū ꝑmissuꝫ est cardinalibus nouos penitentiarios creare ut in cle. ne romani de elec. q̃ fortius in casu isto concedi debet vel cum papa est hereticus vel duo contendūt quia licet extendere legē ad casum similē. l. nō possūt. ff. de legi. hoc expresse ꝓbare videtur tex. in. c. si quis pecuniam. lxxix. di. vbi tex. dicit ꝙ cardinales debent expellere intrusum in cathedra petri ⁊ apostaticū ⁊ ipsuꝫ anathematizare ⁊ deinde ad electionem ꝓcedere. Et sicut hoc est in apostatico. idem videt̃ dicendū ⁊ de papa heretico ut cardinales eū damnent ⁊ deinde ad alterius electionē ꝓcedant. ad idem tex. in. c. in noīe dñi. §. si quis. xxiij. di. vbi nedum cardinales sed quilibet catholicus insurgere pōt contra talē intrusum tanq̄ꝫ contra antixp̄m. Et idem cū notoria esset pape spōtanea renūciatio ut cardinales nō obstante eius infitiatione ꝓcedere possūt ad electionem nouā iuxta notata ꝑ Inno. de vbo. signi. c. ex ꝑte el pmo. ⁊ de censi. cū venerabilis. Et idem cū est ꝓbabile dubiuꝫ duobus de papatu cōtendentibꝰ: q̄z tunc sedes dici pōt vacare cū parta sint nō esse papā vel nō apparere. l. in lege de ↄtrahen. emp. ⁊ l. duo sūt titij. de testa. tute. Et q̄z stante scismate ecclesia dicit̃ quasi vacare ut no. in. c. cū vobis de ꝑsen p. ⁊ eodem ti. c. j. ⁊ dicit̃ quodāmodo morte vacare. no. in. c. j. de scisma. Item cuꝫ cardinales sint in quasi possessione iure eligendi papā ut in. c. licet de elec. ⁊ in. c. vbi ꝑiculū de elec. li. vj. ⁊ in cle. ne romani de elec. ⁊. xxiij. di. in noīe dñi. ad eos oīa debent ꝑtinere que sūt ut necessaria ⁊ antecedentia electionē uel ꝓ ipsa electione: ut in. c. ut ꝑteritē de elec. li. vj. ⁊ c. cupiētes. §. si vō eodem titulo. ad hoc lxvj. di. c. si. ⁊ ibi glo. in verbo argumentuꝫ. facit de offi. de le. c. j. ⁊ etiam illud vulgare de quo dicit̃: qui vult cōsequens vult antecedens sine quo non ꝑuenit̃ ad consequens. l. ad rem mobilē. ⁊. l. ad legatum de ꝓcura. Et iō quēadmodū iuris dispositione cardinales ius habēt eligendi ⁊ ita declarandi electioni locuꝫ fore: q̄z intruso in cathedra petri ius papatus ipsi nō cōpetat ꝑsertim quia cardinales in electione pontificis metropolitani vice fūgunt̃. ut est tex. in. c. in noīe dñi. xxiij. di. Sed quēadmodum metropolitanꝰ est iudex in causa an epūs canonice sit electus in epm ita collegiuꝫ debet esse posse iudex an de papatu contendens verus papa sit. ⁊ in hoc sit maius collegiū cardinaliū q̄ꝫ ꝑsidens in cathedra petri cum de sua residentia ꝓbabiliter ↄtenditur cum ipsi tūc cardinales metropolitani vice fungant̃ nam in his que concernūt electionē pape collegium cardinaliū representat vniuersalē ecclesiā ⁊ eius vice fungat̃. glo. est no. lxxix. dis. c. nullꝰ. ⁊ ad sacerdotes leuitici generis spectet ꝺ arduis dubiis diffinire. ut est tex. in. c. ꝑ venerabileꝫ in versi. rationibꝰ qui fil. sint legit. ⁊ dixi in pmo argumento pme q̄ōnis huiꝰ opis. sed qꝺ posset esse dubiū maius q̄ꝫ cum de capite ecclesie ↄtendit̃ arbitrari non possum. Et nota ꝙ dicit ad sacerdotes leuitici generis ⁊ nō dicit ad sacerdotē. ⁊ ideo debet intelligi de sacerdotibꝰ locū supremū tenentibꝰ sicut sūt cardinales. l. j. ff. de al. scribē. facit qꝺ notat Inno. in. c. j. de maio. ⁊ obe. ⁊ in. c. statuimus. ⁊. l. ij. C. de decu. li. x. ⁊ ꝺ elec. c. in causis. ⁊. c. ecclesia. ⁊. c. cū a nobis. vbi ꝓbatur ꝙ qui post papā sūt digniores ⁊ retinent primū locū ipsi sunt q̃ hanc debēt habere auctoritatē. ⁊ ita notat Jo. an. in dictis iuribꝰ. ⁊ iō in. c. ꝑ venerabilem vꝰsi. sūt aūt. dicit tex. ꝙ sacerdotes leuitici generis sūt cardinales qui iure leuitico ī executiōe sacerdotalis officij assistunt pape. ⁊ ꝓ hac sentētia faciūt omnia iura q̃ dicūt ꝙ qñ ille ad quē spectat iurisditio pmo gradu est impeditus q̄z forte captus ab hereticis vel scismaticis deuoluit̃ iurisditio ad capitulū vel ad gradum sibi magis ꝓximū. tex. est in. c. si epūs de supplen. negli. ꝑla. li. vj. vbi dementi epo in remotis a romana curia consistente ꝓuidet capitulū eius de coadiutore: ⁊ sic pape effecto dementi vel inhabili deberēt de coadiutore cardinales ꝓuidere ne periclitaret̃ ecclesia: ⁊ tamen sedes adhuc vacare non diceret̃. ⁊ hoc ꝓbant oīa iura que refert Hostien. ⁊ Jo. an. in. c. j. de scisma. in. vj. facit. c. his qui ī fi. de maio. ⁊ obe. ⁊ in. c. j. eo. titu. li. vj. facit de elec. venerabilem. v. nūquid. facit de offi. ordi. c. in refragabili. §. excessus. ⁊. l. ut ꝑfectus. C. de anna. excep. ⁊. l. vbi absūt. ff. de tuto. ⁊ cura. da. ab his. facit. c. eos. de tēpo. ordi. li. vj. hoc ꝓbat̃ in. c. j. ne sede vacan. li. vj. vbi qñ ꝑlatus sua culpa priuat̃ ut q̄z suspectus est tūc ille in iurisditiōe succedit cuiꝰ ↄsilio ipse ꝑlatus debuit administrare: sed papa ardua debet facere cū cōsilio cardinaliū. vj. q. j. si quis cū militibus. ergo cū cessat eius iurisditio q̄z hereticus debet esse iurisditio apud cardinales. Iteꝫ q̄z vt dixi. s. in questione an papa possit renūciare: licet dignitas papalis sit a deo tamen ꝙ vnus magis q̄ꝫ alter sit papa est ab homine: ⁊ ideo electus papa est pontifex electiōe cardinaliū: ergo ipsi cū causa subsistente vident̃ posse amouere ut in. c. j. de regu. iur. in antiquis. Ex quibꝰ videt̃ cōcludi ꝙ cū agit̃ causa papatus siue rōe heresis ꝑ pontificem cōmisse: siue q̄z duo de ꝓbabili dubio pontificatus litigent vel de ipsius renūciatione vel vbi turbat̃ status vniuersalis ecclesie. Aut cum agit̃ causa fidei vel illi cōnexa iudex debeat esse ↄsilium vniuersale aut sacrum sanctū collegium reuerendissimorū dominorū cardinaliū: ⁊ ꝙ cardinales deponant papā ꝓpter heresim notat Huguitio. lxiij. di. in synodo. Quid igit̃ sit dicendum in hac q̄ōne credo ꝙ siue agat̃ causa heresis cū papa: siue causa intrusionis: siue q̄z duo de papatu ↄtendunt semꝑ sit iudex ↄcilium. Et idem cū dicit̃ ꝙ nō habuit duas partes cardinaliū: quia tunc dicit̃ intrusus ⁊ nō apostolicus. ⁊ idem qñ dicit̃ a cardinalibus ꝙ renūtiauit omnibꝰ enī casibus: cū disputat̃ an ipse sit papa vel nō iudex est cōciliū. Et ideo tex. in. c. si papa. xl. di. cū dicit ꝙ papa a nemine pōt iudicari excipit casum fidei qñ deuius est a fide subdens ꝙ vniuersitas fideliū tanto ꝑpensius orat ꝓ eo quantū post deū salus fideliū ab ipso dependet. Ecce ꝙ orat ꝓ eo vniuersitas fideliū ⁊ sic ↄciliū de ↄsecra. di. j. ecclesia. qñ ipse papa a fide deuiat. Sed oratio sm Augustinū in libro ꝺ verbis dñi est quedā petitio. Et alibi dicit̃ ꝙ est pius mentis affectus directus in deū qui fit nō solum verborū expressione sed ⁊ sanctis ⁊ bonis operibus operando: ut no. ꝑ glo. ⁊ doc. in cle. j. de reli. ⁊ vene. sanctorū. vnde potest ↄcilium operari tunc vel remouendo papaꝫ ab heresi vel vbi nō posset ab heresi remoueri cū amouendo a papatu quia sic extenuabit eiꝰ peccatuꝫ ne sedens hereticus in cathedra petri infinitos secū trahat ad inferos ut dicit tex. in dicto. c. si papa. vn̄ ibi ē casus ꝙ conciliuꝫ iudicat in causa heresis pape q̄z sic bene operando orat vel orabit ꝓ eo ut dicit̃ in dicto. ca. facit de elec. cle. ne romani in fi. ⁊ ita videt̃ tex. in. d. c. anastasiꝰ. Idem cū duo de papatu contendunt ut ꝓbat tex. in di-

cto.c.si duo.lxxix.di. et idem cum dicit̃ apostaticus. et in cathedra petri intrusus:ut.lxxix.di.siquis pecuniã. et p batur.ij.q.vij.§.item symachus. et hĩ ostendit̃ quia cũ est de papatu contentio in hoc omniũ fideliũ salus dependet:ut dicit tex.in dicto.c.si papa.igit̃ iudicare de hõ vel cognoscere ad ipsos hoĩes debet fideles ptinere:ut dicto.c.vbi.xcvj.di.Et melius hec sñia patebit p responsiones ad cõtraria in quibꝰ apparebit q nec ipsemet papa iudex est in causa ppria isto casu nec collegium cardinaliũ sed solum sacrosanctũ conciliũ. Nõ obstant contraria et pmo ad.c.licet in fine.de elec. qd videtur dicere q electio pape non subest alicuius iudicio debet intelligi pterq̃ vbi a iure expresse cautum est q de ipsa discutiatur sicut est qñ dicit̃ q nõ habuit duas partes cardinaliũ:uel q assumptus in papã sit femina:vel habeat alia impedimenta que ipsi possint obijci de quibus.s.in qõne an aliqua exceptio contra ipsum pponi possit:vel cũ dicit̃ a fide deuia.xl.di.si papa.vel cum est notorius intrusus qr nõ electus p cardinales.lxxix.di.siquis. nã de istis cognoscet conciliũ p iura antedicta.sed si essent alie exceptiones que haberent irritare alias electiones inferiorũ in iure autẽ nõ esset cautum q possent contra papam opponi: tales contra papam nõ opponerent̃: quia nõ esset supior qui iudicaret:ut dicto.c.licet qd sic debz intelligi. Nam dicit q iõ requiruntur due partes cardinaliũ licet in alijs electionibꝰ sufficiat maior pars:quia hec electio nõ habet superiorem qui iudicet de ea subaudi in exceptionibꝰ que contra alias inferiorũ electiones opponi possunt sed nõ tollit quĩ exceptiones cõtra hanc electionẽ pmissas opponi nõ discutiant̃. Et idem credo quando esset papa tolleratus: aliquãdiu et postea obijceret̃ sibi exceptio que esset occulta et dubia vt quia tollerato et illi qui in pacifica possessione stetisset aliq̃ diu obijceret̃ q nõ habuit duas partes cardinaliũ et eẽt exceptio dubia et occulta et tunc nullus esset iudex: et ita loquit̃.c.licet.quia tũc tolleraf̃ pbabilis ignorantia secus si esset suspicio supina et crassa:ut in.c.ad pbandum de re iudic.l.ij.C.de sentẽ.iij.q.v.§.tria.Et sic limita dicta doctoꝝ dicentiũ q contra papam possunt opponi exceptiones puenientes ex dispositione illius capituli ut quia non habuit duas partes cardinaliũ.vel q p ante se intrusit in hoc intelligat̃ quando talis exceptio esset manifesta vel occulta sed opposita anteq̃ esset tolleratus vt de seipsa prius discutiat̃: sed si esset occulta et ipse iã tolleratus etiã isti nõ deberent admitti p viam exceptiõis nec aliquis tunc est iudex. Et nota q dico qñ contra papam tolleratũ exciperet̃ de occulta exceptiõe: sed si ageretur contra cũ q nõ esset papa puta ppter heresim etiã occultam:vel qr esset apostaticus et intrusus qd delictũ habet instar heresis credo q agi posset et esset iudex cõciliũ p nota.in dicto.c.si papa.xl.di. Nõ obuiat illud q cause pape subijciunt̃ dei iudicio nec conciliũ vel alius põt de eis iudiciũ dicere:qr illa iura loquunt̃ qñ est certum q sit papa et de aliquibus criminibꝰ vel factis cõtineat̃.Sed qñ est de papatu pbabile dubiũ tũc iudex est cõciliũ qr nõ cõstat q sit papa ita et eiꝰ cause dei iudicio remittant̃. Nec ob.si dicit̃ etiã qñ est dubiũ de papatu cause pape dei iudicio remittant̃ ut pbat̃.xvij.di.§.hĩc etiã.vbi est tex.q causas symachi pape conciliũ remisit iudicio dei.Et licet vt dixi nõ cõstet ibi q esset cõtentio de papatu tñ in Cronicis legit̃ q laurentiꝰ quidã secum de papatu cõtendebat nã rñdeo q conciliũ ibi causas papatus determinauit patet.ij.q.vij.§.item symachus vbi conciliũ iudicauit cũ de papatu spoliatuz priꝰ restituendum.ecce q conciliũ in cã papatus iudiciũ dixit. Sz qr symachus repertus fuit fuisse et esse verus papa determinato prius iudicio papatus p conciliũ:demũ cõciliũ alia

crimina que symacho obijciebant̃ remisit dei iudicio: qr iam cõstabat eis de cõcilio q erat papa et iõ nõ erant alia eiꝰ crimina p aliquem iudicanda.Et si dicat̃ quare anteq̃ fuisset cognitũ an esset papa cõciliũ voluit q ipse auctoritatẽ pberet cõcilio vt tex.est.xvij.di.§.hinc etiam cũ adhuc nõ esset certum an esset papa et tñ cõciliũ voluit q iudicaret causas ad papã ptinẽtes. rñdeo q symachꝰ tẽpore litis mote de papatu erat vel fuerat in quasi possessione papatus pacifica:ideo viri de concilio symacho reliquerũt ea que ad pontificem ptinent vt auctoret̃ cõcilio et iudicauerũt q eius auctoritate diceret̃ institutũ Nec obuiat tũc si dicit̃ qñ papa est in quasi possessione papatus ut dixi eidem cõpetunt ea que pape cõpetunt et sic debet iudicare in causa sua.qr illa argumenta q papa sit iudex in cã sua sunt vera in alijs qua in ipsa causa in qua cõtendit̃ de papatu:qr in illa merito põt dici suspectus et recusari qr agit̃ de totali sua iurisditione in q̃ est pars et nõ iudex:ut notat Jnno.in.c.ex pte de verbo. signi.Et ideo lz iudex al'.vbi de sua iurisdi.dubitatur iudicet an sua sit iurisditio:ut i.c.super litteris de rescrip. tñ qñ dicit̃ suspectus non iudicat.vel qñ obijcit̃ ei exceptio excõicationis:vel infamie vt no.in.c.cũ sup de offi. deleg. et in.c.suscitatus de rescrip.p Jnno. sed supior est adeundus qñ recusatus est ordinariꝰ et dicit̃ q ut excõicatus vel infamis.viij.q.v.nõne.Est ergo papa existens in quasi possessiõe papatus in oĩbus iudex pterq̃ in cã sua ppria papatus qr in illa cã cũ dicat̃ nõ papa et suspectus et dicatur apostaticus et excõicatus nõ est idoneus iudex iuxta no.in.l.quidam cõsulebat de re iud.Et quia omnia iura que dicũt papã iudicẽ sue cause loquũt̃ cũ est certum q est papa.sed qñ in dubiũ reuocat̃ an sit papa q talis se papam reputans sit iudex vbi de cã ipsa papatus disceptat̃ nõ inuenit̃ iure cautũ: imo oĩa iura dicunt q tũc est iudex cõciliũ. et idem qñ est in quasi possessione papatus et cõtendit̃ q nõ sit papa ipse in quasi possessione existens tũc est iudex conciliũ non ipse vt pbat tex.in.c.j.de scisma.nã ibi octauianus et Guido iudicati sunt scismatici in cõcilio lateranẽsi.vt ibi patet in supscriptione. Ad idem.lxxix.di.c.si duo. et pfertim qñ esset inter duos cõtentio et quilibet haberet xpianoꝝ partez nõ modicã. Nam cũ sit tunc fundamentũ incertum in quo papatus consistat et quis sit vicarius iesu xpi erit tunc iudex cõcilium non aũt aliquis ipsoꝝ maxime:qr quilibet dissentiret de alio et quilibet esse vellet ille talis qui papam se diceret et de sua causa iudicaret. Nõ obuiat si dicit̃ q etiam vbi causa papatus agit̃ ipse existens in quasi possessione papatus dz esse iudex vt probat tex.xxj.di. nũc autẽ.vbi cõtendebat̃ cũ marcellino q heresim cõmisisset et nĩ ipse de se causam dixit qr fm aliquos put ibi refert Archi.illa dispositio fuit ex dispensatiõe. Et ideo ego dixi tpe scismatis q volente cõcilio papa põt esse iudex cause sue etiã heresis.Sed cõcilio volente iudicare nõ est iudex papa. Alij aũt dicunt q ibi papa plapsus fuit in heresim coacte quia fuit coactus coactione conditionali: et ideo nõ amisit papatuz ipso iure sed fuit excusandus.Sed ex humilitate ipse marcellinus seipsum deposuit. Alij ut Huguitio sentiũt q papa pro heresi deponit̃ qñ heresim suã ptinaciter asserit: sz vbi nõ asserit ptinaciter sed vult emendari eius emenda premittenda est et ipse est iudex cause pprie. arg.c.dixit aplus.xxiiij.q.iij. Et hoc mõ pñt intelligi ea que dixi.s.in qõne an ppter heresim pdat papatuz dũ dixi de aplis q ex eo q nõ crediderũt in xpm tpe passiõis nõ pdiderũt aplatũ:qr ĩ tali icredulitate nõ psisterũt ptinacit̃. et siliter aaron nõ psitit ptinacit̃ et oẽs fecerunt metu. Nõ ob. de iuda:qr ipse statim pdidit aplatũ nõ sacerdotiũ qd habuerat cũ alijs in die cene:qr caracter sacerdotal' ẽ idelebilis et retinet̃

etiā ab heretico: vt nota. in. c. degradatio de peni. in. vj.
Item si dicitur quare iudas nō fuit punitos? Rñdet̄ q̄
eius heresis erat occulta que lʒ eū depositū ipso iure fa-
ciat tñ dum tolleratur eius gesta seruanda sūt: vt de re.
iudi. c. ad ꝓbandū. fallit in sñia excōmunicationis que
non valet etiam lata ab excommunicato occulto: vt no.
xxiij. q. j. in sūma ⁊ no. glo. in. c. ij. de ordi. ab epi. q̄ re-
nūci. epi. Similiter respondetur ad heresim sacerdotuꝫ
q̄ credidissent ꝑus erat occultū ⁊ similiter q̄ postea ne-
gassent ⁊ ideo xp̄s dum tolerarent eorū sententias tol-
lerauit. Ad illud q̄ matrimoniū spirituale sit fortius
ergo sicut non dissoluit̄ carnale ꝑ heresim ita nec spūale
facilis ē responsio q: fortius ē spirituale. i. dignius. sed
fortius est carnale quod non dissoluit̄ a papa consuma
tum carnali copula nec ꝑ heresim. spūale vero a papa dis-
soluitur etiā ꝓpter heresim. Itē q̄ iulianus impator nō
fuerit depositus ipso iure sed fuerit apostata respondet̄
q̄ depositus erat: sed fuit ab ecclesia tolerat⁹ ꝓpter scan
daluꝫ euitandū: ut ibi no. in glo. ⁊ ad illud de salamone
dici pōt q̄ nō fuit toleratus: q: nō fuit qui de ipso iudi
ciū diceret: ⁊ idem de alijs regibus veteris testamenti.
vel licet illud sic foret in veteri testamento secus est ī no
uo. Ego tamen sic credo dicendū q̄ aut papa ꝓlabit̄ in
heresim iam damnataꝫ scienter ⁊ volūtarie ⁊ tūc sic ꝑua
tus ipso iure: ut. xxiij. q. j. achatius. ⁊. xix. di. anastasius
⁊ tūc si vellet penitere nō euitat ꝓpterea penā depositio
nis nec est iudex sue cause: rō quia iam dignitatē ꝑdidit
ipso iure nec ex penitentia ipsā penā tollit. l. qui ea men
te. ff. de fur. Nec consiliū posset ei penā remittere: q: ad
conciliū nō spectat papam eligere: nec ipsi⁹ depositio vt
dixi. s. in questione quis papaꝫ eligit est enī sñia a iure
lata dicto. c. achatius. vnde non est opus alia sñia nisi de
claratoria eū talē heresim incidisse vel talē esse penā ꝓ hac
heresi. Si aūt nō voluntarie sed coacte ⁊ tūc si coactiōe
precisa: vt q: ꝑ vim imponit̄ sibi thus siue thuribile thu
ris in manibus violent̄ ducit̄ ad ara idoloꝝ ⁊ ꝑ vim ape
riunt manus ⁊ faciūt cadere thura reclausa in manibus
supignem ⁊ tunc nullam penā meret̄: q: nullus fuit con
sensus de bapti. c. maiores. §. alie vo. Si aūt idolis thu
rificauit metu cadente in constanteꝫ virum ⁊ coactione
conditionali ⁊ tūc quia peccauit consentiēdo: q: coacta
volūtas est volūtas. l. si mulier. §. si metu. ff. qō metus cā
⁊ quia metus nō causat oīno inuoluntariū ⁊ sic nō exclu-
dit electionē quin hereticus sit: ⁊ iō tunc puniendus est
quia quis potius debet oīa mala pati q̄ꝫ malo cōsentire
iuxta sñiam apostoli Matthei. xj. qui negauerit me co-
ram hominib⁹ negabo ipsum coram patre meo. Et quia
licet corde credat qui coacte aliud dicit tamē ipse peccat
nec excusat̄: quia sm̄ Augustinū sup verbo apostoli ad
Romanos. x⁰ corde credit̄ ad iusticiam ore aūt cōfessio
fit ad salutem. Et iō si nō confitet̄ ore quis ꝓpter timorē
veram fideꝫ talis peccat nec salutem habere pōt querit̄
oris confessione: ⁊ igit̄ volens habere cū deo pacem nō
aliud ꝓfiteat̄ ore q̄ꝫ corde credat: q: vbi infideles insul-
tant contra nomen xp̄i confiteri illa que sunt fidei est de
necessitate salutis ⁊ ad hoc potissime tenet̄ papa ⁊ alij ō
ecclesia quoꝝ confessione alij fideles audatiores fiunt
ut habet̄ ad Philippeñ. ꝑmo ibi scire volo vos fratres.
papa igit̄ ꝓpter timorem in heresim incidens nō euitat
peccatū: sed nō est ꝑuandus ꝓpterea papatu: ut dicto. c.
nūc aūt si eum peniteat. xxiij. q. iij. dixit apostolus. ⁊. c.
qui in ecclesia. ⁊. xxiij. q. j. c. hec est fides. qō patet in pe
tro qui xp̄m timore negauit ʒ penitentia reuixit: ⁊ apl̄s
⁊ papa remansit siue fuit. Et ideo Augustinus super illo
ad romanos. ix. petrus lachrymis diluit quod ore nega
uerat. Et idem q̄n ignoranter ꝓlabit̄ in heresim: ut dicto
ca. apl̄s dixit. Si aūt heresis nō erat dānata sed erat q̄d

ꝑturbans statum ecclesie vniuersalis ⁊ cadebat ex obsti
natione tandem in heresim tunc si sponte confitet̄ papa
errorem ⁊ retrahit se ab inceptis nec insistit in ipso ꝑti-
naciter tūc ei parcendū est dicto. c. nūc aūt sm̄ Huguito
nem. Et nota q: dico qñ sponte confitet̄: quia si iam du
ctus in iudicio timore priuatiōis vellet a tali opinione
recedere credo q̄ tamen damnari deberet: quia hoc nō
dicit̄ facere sponte qō facit metu pene dico igit̄ q̄ dam
nari deberet vt pontificatu ꝑuaret̄ in deberet recōcilia
ri: ut. l. manicheos in fine. C. de hereticis: quia ex dispē
satione potest clericus in heresim ꝓlapsus dimitti in iā
habitis ordinibus ministrare: ut no. j. q. j. omnis. ⁊ eadē
causa. q. fi. c. saluberrimū. ⁊ isto casu posset conciliū cuꝫ
ipso dispensare ut in papatu resideret se sponte sed non
metu pene iam cōuictus: ut in. c. ad abolendā de heret.
Item nō obstant illa q̄ maior sit papa q̄ꝫ conciliuꝫ ⁊ q̄
maior non debet ab inferiori iudicari ⁊ q̄ maior sit sen
tentia pape q̄ꝫ concilij: quia hec sūt vera preterq̄ꝫ cū agi
tur causa fidei vel boni vniuersalis ecclesie tūc ē maior
sñia consilij que errare nō potest q̄ꝫ sentētia pape: ⁊ ma
ius conciliū q̄ꝫ papa ut notat glo. ⁊ doc. in. c. sicut. xv. di.
de hoc tamen dicam infra in ꝑma qōne. Unde nō possꝫ
reuocare papa constituta concilij in factis fidei vel vni
uersaliter reuocare que statuta sunt ꝓ bono vniuersalis
ecclesie ideo nō posset ꝑuare vniuersaliter omnes epos:
vel āmouere ordinem episcopalē. viij. q. iij. c. ꝑ pncipalē
⁊ ibi glo. ⁊ licet ibi dicat̄ etiaꝫ q̄ vbi agit̄ causa sña ipse
auctorat̄ concilio hoc est veruꝫ eo existēte in quasi ꝓpos
sessione papatus: ut. xvij. di. hinc etiā. Et volente subijce
re se sed si nollet tūc non esset supra conciliū vt dicam in
ꝑma questione quis tunc debet conuocare concilium.
Et ex istis est responsū q̄ nec iste est iudex cause sue nec
ista causa remittit̄ dei iudicio: sed a concilio papa iudi
candus est. Nūc restat respondere ad ea que dicunt̄
de collegio cardinaliū ⁊ ad capitulum vbi periculum. §.
hisdeꝫ quoq̄ꝫ de elec. li. vj. q̄ dicit q̄ collegium cardina
liū habet iurisditionem pape in arduis occurrentibus:
⁊ sic videtur habere iurisditioneꝫ pape cum est papa he
reticus vel ecclesia est quasi vacans. Est enī notandū
q̄ ille tex. loquit̄ in alijs negocijs q̄ꝫ de ꝓuisione papa
tus vel de cōcernentibus papam vel eius ꝑsonam vt in
illis alijs habeant cardinales iurisditionē quādo est ar
duū periculum ⁊ eminens. ⁊ hoc vult tex. ibi dum dicit
de alio negocio se nō intromittant nisi aliquod grande
periculum emergat. ista generalitas ⁊ exceptio facta ab
ista generalitate q̄ ꝓuideant cardinales vbi est grande
periculum nō se extendit ad ꝓuisionem fiendam de pa
patu vel eius ꝑsona quia de illa specialiter fuit dictū vt
ꝓcedant ad electioneꝫ. ar. l. stipulationes cōmodissimū
⁊. l. doli clausula. de verbo. oblig. l. sanctio legum. ff. de
pe. vnde in alijs arduis negocijs q̄ꝫ de ꝓuidendo in cau
sis papatus habet potestateꝫ vel iurisditionem cum īmi
net graue periculum ⁊ in ꝓuisione papatus habent solū
determinare ꝑsonam pape. vnde nō possent cognoscere
de eius heresi ⁊ declarare ipsum hereticum ⁊ ꝑdidisse
dignitatem. Item nec possent iudicare de electione ei⁹
an fuisset canonica vel inter duos de papatu contendē
tes vel de aliquo quem dicerent apostaticum: quia ista
sunt omnia concilijs reseruata: dicto. ca. si papa. xl. di. ⁊
lxxix. di. si quis pecunia. ⁊. c. si duo. quia ibi ī dicto. c. si
quis pecuniam. nō tñ datur potestas cardinalibus sed
alijs clericis ⁊ laicis deum timentib⁹: ⁊ sic fidelibus om
nibus qui nil aliud sunt q̄ꝫ concilium ⁊ idem dicit text⁹
in dicto. c. in nomine domini. xxiij. di. ⁊ est iusta hec dis
positio quia etiam potestas attributa cardinalibus in
periculo maxime est qñ omnibus nemīe discrepante vi
deret̄. vñ graue esset q̄ oēs forent cōcordes ad deponē

dum papam in heresim prolapsum: cum raro fit q papa
nō haberet aliquos attinētes cardinales. Cōcludo ex
q collegiū cardinaliū sede vacante uel quasi vacāte
nullam habet iurisditionē in papaz uel de papatu siue
potestatē: nisi q2 sede vacante determinat eligendo ipsā
personaz pape. Et ideo papa effecto dementi aut inutili
aut infirmo adeo q nō possit administrationi papatus
intēdere conciliū deberet dare coadiutorē fm casum. c.
primi de clerico egro. li. vj. nō cardinales per predicta. In
alijs autem casibus sede vacāte haberēt potestatē uel iu
risditione pape: vbi graue periculū īmineret ⁊ videretur
omnibus cardinalibus celeriter occurrendū: qui tex. est
notandus: quia etiā si casus esset periculosus. Celeritas
tamē multa nō esset necessaria uel oportuna tunc adhuc
nō haberent hanc iurisditionē. Et ideo si posset haberi
copia cōcilij in tali negocio: sicut in facto dubitatōis pa
patus ⁊ nō īmineret celeritas: potius iurisditio esset cō
cilij. Ex quibus concludit q quicquid habeant colle
alia sede vacante quorū iura supra retuli. Collegium
antē cardinaliū nullā aliam habet potestatē uel iurisdi
tionē pape q̄ illam quā supra retuli: ⁊ quicquid attētāt
aliud est irritū ⁊ inane: ut in cle. ne romani. in verbo ir
ritus. de elec. Unde infert q cognoscere de talibus que
stionibus pertinet ad conciliū: quia iste questiōes non
est verū q sunt preambule ad electionē: licz possibile fo
ret q eis determinatis electioni locus foret. Nec obui
at si dicit dispositio capituli vbi periculū in. §. idez quo
q est iuris derogatiua nō correptiua siue arrogatiua: q2
ipsamet legem: que dicit q cardinales nullā habeāt po
testatē uel iurisditionē pontificis sede vacante deroget
preterq̄ vbi īminet periculū grauissimū uel perditōnis
terrarū ecclesie: ⁊ iō cū sit derogatiua in his duobus casi
bus videt posse extendi ad alios casus idētitatē ratōis
habentes. ar. l. nō possunt. ff. de legi. ⁊ eorū que pulchre
no. Bar. in. l. si cōstante. in nona questione. ff. solu. mat.
Et probat hec doctrina per tex. in cle. ne romani. de ele
ctio. in. §. ea tamē. vbi ampliat illam derogationē. c. vbi
periculū. in. §. idem quoqz. derogātis legi dicēti q car
dinales nō habeāt iurisditionē uel potestatē papalē va
cante sede: nisi in casu grandis periculi ut ibi ad casum
quādo deficit camerarius uel penitētiarij deficiunt. Et
sic videt q huiusmōi derogatōes possint ad casus simi
les ampliari: et q posint de causa papatus cognoscere:
cum de ipso cōtendit: cum hoc sit maximū periculuz: q2
respondeo q leges derogatorie nō possunt ampliari ad
casum similē quando sunt taxatiue sicut in casu nostro:
q in solis casibus expressis in lege est derogatio permis
sa: nō ergo in alijs presertim in materia odiosa: ut. l. ij. §
pa. qui fi. di. Et idē cum sumus in materia nec fauorabi
li nec odiosa sicut est nostra: q2 tunc lex derogatoria ta
xatiua uel trī ceteros casus cōtra legem permittētes nō
extendit. l. iubemus. in fi. C. ad trebell. licz si esset mate
ria oino fauorabilis extensio fieret ad aliū casum similē
taxato ⁊ permisso: ut est tex. in. l. illud. C. de sacrosan. ec
cle. Idem quādo casum vltra taxatū fieret extensio p ali
am legez. l. ob es. C. de predi. mino. ⁊ sicut in casu. cle. ro
mani. §. eo tamē. de elec. quia ibi extensio fit a lege. Et
ideo papa posset sua lege in alijs casibus vacāte sede uel
quasi vacante dare iurisditionē papalē cardinalibus: sz
nō hominis inferioris interpretatio uel extensio: ⁊ ideo
cum tu dixi ampliando. §. idem quoqz. fit in alijs casib⁹
vbi īminet grāde periculū q̄ cū contendit de papatu ul
de ipso debet disponi ⁊ in omnibus alijs cardinales sūt
prohibiti ab eo proposito q in casibus occurrētibus de
papatu de iurisditione uel potestate pape: ipsi cardina
les nihil poterunt exercere. ⁊ hoc dicit in dicto. c. siquis
pertinā. lxxix. di. quia nō tribuit ibi potestatē soliū car
dinalibus ille tex. sed clericis ex xpi fidelibus qui sunt
idem q cōciliū in. Fateor trī q si renūciatio pape eēt no
toria uel eius dispositio uel intrusio. q nō obstante eius
negatione: cum per negationē res notoria nō efficiatur
dubia: ut in. c. tua nos. de coha. cleri. ⁊ muli. cardinales
ipsi tunc possu t procedere ad electionē: iuxta notata in
c. ex parte. el pmo. de ver. sig. per Inno. Et hoc quādo ta
lis in papatu presidens nō esset in quasi possessiōe papa
tus. nam si iam esset in possessione: an posset a cardinali
bus electio fieri subdam statim. Illud aūt est certum q
nō sufficeret q esset manifestus hereticus ut posset pro
cedi ad nouā electionē ante sententiā: per not. in. c. cum
fm leges. de heret. in. vj. ⁊ infra dicam. Nō obstat illud
q cardinales in electiōe pape fungunt iure metropoli
tani: ⁊ sic debent cognoscere de electione pape: an sit ca
nonica: sicut metropolitanus ɔgnoscit an electio sui suf
fraganei sit legitima. Nam cardinales fungunt iure me
tropolitano large ⁊ improprie soliū isto respectu: q2 eoꝝ
electio habet vim electiōis ⁊ etiam cōfirmatōis que cō
sueuerunt in electiōibus requiri inferiorū: ut in. c. in no
mine dnī. xxiij. di. ⁊ in. c. licet. de electio. Et illud deutro
nomii q ardua dubia debeāt per sacerdotes leuitici ge
neris expediri: ⁊ sic per cardinales: ut in. c. per venerabi
lem. §. sed quia. qui fil. sint legi. loquit quādo papa cuz
cardinalib⁹ iudicat ut possint tunc ardua dubia dirime
re: Sz papa nō potest ut in causa papatus ut dixi: tūc sa
cerdotes leuitici generis sunt oēs epi ⁊ conoliū religio
soꝝ clericoꝝ. Unde ipsi epi sunt qui debent dici sacerdo
tes leuitici generis q2 in ordine omnes epi sunt potētia
pares pape ⁊ ipsi sūt pape fratres: ut in. c. q̄ grauī. de cri.
falsi. Et quia ardua cernētia statū ecclesie vniuersalis ul
fidem semp per concilia sunt terminata. Unde apostoli
q̄uis haberent Petrū pontificē summū in arduis face
re cōcilia primū cū mathiā elegerūt in locū iude: Actuū
pmo ca. Secūdo cū elegerunt Stephanū: actuū. vj°. Ter
tio quādo quidā phariseoꝝ dicebāt adhuc oportere cir
cūdari. nam electi sunt ex omni parte apli ad tollendā se
ditionē hanc: actuū. xv°. Item ⁊ ad tollendas obseruāti
as antique legis: actuū. xj°. ⁊ similiter ꝑpter sedādas he
reses semper hactenus sunt cōgregata cōcilia: ut ptz dis
currendo totam. xvj. di. ⁊. xvij. ⁊ in historia tripartita: et
ideo conciliū Affricanū statuit ut in omni ecclesie peri
culo cōuocaret conciliū: ut habet in capitulis dicti cōci
lij. c. lxij. Et quia actus illi qui fiebant in pmitiua eccle
sia cōcernebant bonuz vniuersalis ecclesie: ideo Petrus
nō determinabat solus sed cū cōcilio. Unde clarū videt
q cause fidei ⁊ vbi tractat de bono vniuersalis ecclesie:
ibi cause ille debeant per ɔcilia terminari. Et ad omnia
alia iura: que dicūt q in collegijs vacāte capite potestas
deuoluit ad maiores post caput uel ad capitulū. Respō
detur q fallit in cardinalibus quibus est sublata pote
stas sede vacāte ꝑsertim in dispositōe papatus: ut dicto
c. vbi periculū. ⁊ dicta cle. ne romani. Item nō obstat q
cardinales creant papā: ergo debēt posse eum dissolue
re: cū potestas ipsa lz sit a deo tamē facto ipsoꝝ cardina
liū qui hoīes sūt: q2 respōdeo q nō ē papa: a facto ipsoꝝ
cardinaliū q̄ hoīes sunt solo sz ipsi⁹ electi in suā electio
nem ɔsētientis. Et iō cardinales sine ɔsensu suo nō vidē
tur eū posse priuare q̄uis eū eligant: ut in. c. si. lxxix. dis.
q2 ipsi nō dāt sibi ptātez sed deus: lz ipsi ꝑsonā determi
nāt. Et fallit hic regula: vnūqdqz dissoluit ⁊c. et iō errāt
quidā qui dicūt q si ecclesia nō statuisset hoc ꝓhibens
cardinales q ipsi papā deponere potuissent: q2 nō ē ve
rū per ꝑdicta: q2 papa hz a deo ut dixi ptātem. Et q̄uis
hūt fcō hoīs nō ē fcō ipsoꝝ cardināliū soliū sz ⁊ ipsi⁹ ut dixi
ēt ɔsētiētis electi. vñ ɔcludit q iudicar de pōtificatu spe
ctat ad gn̄ale ɔciliū nō ad alios hoīes viuētes. Sed ex

predictis tunc videt insurgere perplexitas quedã indissolubilis ⁊ aliud dubiũ maius: in quo explicabit quarta questio: q2 generale concilium nõ potest sine auctoritate ɔuocari. ii. q. v. mãdastis. ⁊. q. vi. c. ideoq3. xvii. di. multis. ⁊. §. hinc etiã. ⁊ per totã illã di. ⁊ in tota di. xvi. ⁊ ipse forsan nõ vellet ɔuocare ɔciliũ: q2 nõ ẽ verisile ꝙ papa i suũ honoris vilipendiuz velit cõciliũ cõgregare ut puuet ⁊ alii nõ poterũt cõgregare: q2 cum carerẽt auctoritate sedis aplice esset cõciliabulũ nõ cõciliũ. xvii. di. multis. ⁊ ꝙ conciliũ debeat auctoritatẽ a papa suscipere etiã vbi causa eius in ipso tractãda est. habemus expresse. xvii. § hinc etiã. vbi cõciliũ statuit ꝙ Simachus papa auctoritatẽ interponeret cõcilio ꝙ pro causis ipsius pape simachi agendis fuerat cõuocatũ. idem tex. ii. q. v. mãdastis vbi terminabat sixtus papa ⁊ auctoritate ipsius sixti valẽtinianus augustus ɔciliũ cõuocauit. Oẽs eniz clamãt auctoritates sanctoꝝ patrũ nullaz synodũ generalẽ ratã esse que auctoritate põtificis cõgregata uel suffulta non fit: ita dicit tex. Isidori in quodã antiquo. c. canonũ dicens: Nec vllã synodũ generalẽ ratã esse legimus q̃ cuius nõ fuerit auctoritate congregata uel suffulta. facit. xvii. di. regula. ⁊. iii. di. §. porro. vbi est cautũ ꝙ etiaz legatus de latere nõ habet ius cõuocãdi cõciliũ: nisi specialit esset sibi demãdata cõcilii cõuocatio quãdo eius celebratio est sibi cõmissa. per tex. in. c. i. de iudi. li. vi. ⁊ per regulã: Qui vult cõsequẽs vult antecedẽs. l. ad rem mobilez. ⁊. l. ad legatũ. de procu. Sed si legatus nõ habet in speciali cõmissiõe cõuocare uel celebrare conciliuz generale: ipse ex sua legatiõe nõ potest: sed solus põt papa: hoc statuũt canones ⁊ historia ecclesiastica ɔprobat ⁊ oĩs mos ⁊ ritus antiquus cõfirmauit. ii. q. vi. ⁊ ideo. ⁊. q. v. c. mãdastis. ⁊. c. auditũ. Et est ratio: q2 cõuocatio debz fieri p maiorẽ de vniuersitate. l. i. ⁊ ibi no. ff. de albo scrib. ⁊. C. de decu. l. i. li. x. ⁊. xliii. di. a subdiacono. no. Inno. in. c. i. de maio. ⁊ obe. ⁊ sentit Io. an. in. c. in causis. ⁊. c. ecclesia ⁊. c. cũ nobis. de elec. sed nullus est oĩuz fideliũ maior papa post deũ: igit ad ipsũ debet cõpetere cõuocatio fideliũ: pserti q2 in cõuocatiõe cõcilii prelati ⁊ fideles citãtur: ut. xvii. di. §. hinc etiã. ⁊ ibi glo. i verbo pcepisset. vnde facultas hec nõ videt posse cõpetere: nisi illis qui in citatos habẽt superioritatẽ ⁊ imperiũ. ff. de iud. l. siquis ex aliena. l. ii. ff. siquis in ius vo. nõ ie. no. in. c. super lris de rescrip. ⁊ de dila. c. preterea. ⁊ no. glo. pdicta in. §. hic etiam. Sed nullus habet imperiuz aut iurisditionẽ sup oẽs fideles vniuersaliter preterq3 papa. ix. q. iii. cuncta per mũdũ. igit nullus videt posse ɔuocare generale cõciliũ nisi papa. Item q2 papa omniũ xpianorũ ⁊ eccleñe militãtis est caput ⁊ pater ⁊ oẽs xpicole ad ipsum ut ad caput ⁊ patrẽ debẽt habere recursũ. xvii. di. nec licuit. ix. q. ii. cuncta per mundũ. ⁊ melius. xxiii. q. i. rogamꝰ. Si igit sine pape licẽtia cõuocat erit acephalũ. i. sine capite ⁊ erit quoddã monstrũ cõtra naturã alioꝝ cõcilioꝝ que cõstant ex capite pmũ: deinde ex aliis mẽbris. xxi. dis. submittit. ⁊. iii. di. §. porro. ⁊. xviii. dist. c. quoniã. et. c. si epus. ⁊. c. siquis epoꝝ. nam si a synodo uel generali congregatiõe prelatorũ excludit caput seu capitis auctoritas eo ipso capitis ⁊ membroꝝ vnitas diss pat ⁊ causat scisma. Nam ut dixi. s. plures in omni iusta pluriũ congregatiõe quantũcunq3 parua uel magna necesse ẽ vnũ regulare ⁊ regere: alios vero regulari ⁊ regi scdm phum in politicis. sed conuocato cõcilio sine pontificis auctoritate nõ erit qui alios regulet ⁊ regat: ⁊ sic iustũ nõ erit cõciliũ qd debet ex capite cõsistere ⁊ ex membris. Item q2 si cõciliũ cõuocat ab alio q̃3 a papa: cũ ipsum ɔciliũ sit collectio omniũ fideliũ: de cõse. di. i. c. etiã. ⁊ sic cõprehendat papã qui est fideliũ caput: dicto. c. rogamus. xxiii. q. i. ptz ꝙ talis cõuocans iudiciũ ⁊ sniam dicit de papa uel ipsũ sibi submittit uel inferiorẽ facit: q2 cõuocatõ est ab illo fienda qui habet aliquã iurisditionez uel auctoritatẽ supra vocatos ⁊ in causa q̃re fit ɔuocatio. xvii di. c. qñ. ⁊. c. placuit. ⁊. c. siquis epoꝝ. v. q. ii. c. vocatõ qd videt de papa subiiciẽdo impossibile: cũ ipse nulli viuẽti sit inferior nec a quoquã iudicet: imo omnes ipsi pape sunt subditi: ⁊ ipse omnes iudicat ⁊ a nemine iudicatur. ix. q. iii. c. facta. ⁊. c. cuncta per mundũ. ⁊ in tota illa q̃stione: ⁊ probãt omnia iura pma questiõe relata: quare videt ꝙ nullus nisi papa possit cõuocare generale cõciliũ: ⁊ sic erit perplexitas: q2 ipẽ papa nõ volet plurimũ cõuocare conciliũ: ne de ipso papa iudiciũ fiat: nec alius poterit ɔgregare: ⁊ sic vana videt talis iuris prouisio ꝙ cõciliũ sit iudex in causis antedictis. Itẽ pplexitas adhuc videt maior: cũ dicit ꝙ duobus ɔtendẽtibus de papatu conciliũ debeat esse iudex: ⁊ ostendit ab euidenti partiũ enumeratiõe. Nam aliqñ erit ɔtingens ꝙ ille solus erit in quasi possessiõe papatus: cui obiicit ꝙ nõ sit papa: uel ꝙ ipsam pdiderit dignitatẽ: tunc ipse solus debebit cõuocare conciliũ: q2 ut supra dixi solus papa põt ⁊ debet cõuocare: uel ut sit validũ ipsi auctoritatẽ prebere: igit ille solus qui est in quasi possessiõe papatus habet ius faciẽdi illa que ad papã pertinẽt: ut in. c. cõsultationibus. de iur. patro. Et est expressũ ꝙ cõuocatio cõsilii ⁊ prestatio auctoritatis eius debeat fieri per existentẽ in quasi possessiõe papatꝰ. xvii. di. §. hinc etiã. ⁊ dicto c. mãdastis. ii. q. v. facit qd no. de cau. pos. ⁊ ppie. c. cuz ecclesia. ⁊. c. cum olim. vbi no. ꝙ iurediotionalia exercent tñ per existentẽ in quasi possessione iurisditõis: de iur. patro. c. ex lris. ⁊ de in inte. resti. c. ii. no. iii. q. vi. c. hĩ quippe. ⁊ ibi glo. in. v. debeant. ipse aũt ꝙ nocet cõciliũ ut de iure qd possidet papatus discrepet in quo esset possibile ꝙ succũberet nõ est verisimile. Et ista fuit ratio quare iura statuerũt ꝙ quis nõ esset iudex cãe sue: ut. l. i. C. ne quis in sua cau. ius. di. ⁊. l. qui iurisditiõi. ff. de iurisdi. om. iudi. ne ppter priuatũ interẽe puerteret iudiciũ. ⁊ sic in casu nostro erit dispositio iuris elusoria: q2 ipẽ nõ volet cõuocare cõciliũ ⁊ alii nõ poterũt. Aliqñ aũt esse posset cõtingens ꝙ plures de papatu cõtenderent: ⁊ nullus esset in quasi possessiõe papatus: sed essz tñ dubiũ quis eoꝝ esset papa cõtendentiũ: tunc nullo habẽte quasi possessionẽ papatus nõ erit qui possit cõciliũ cõuocare uel ipsi auctorari ratiõibus predictis: q2 ut dixi vis exercendi iurisditionalia cõpetit tñ illi qui est in quasi possessione iurisditiõis etiã si de iure pprietas iurisditiõis cẽt alterius: ut not. in dicto. c. cum ecclesia sutrina. ⁊. c. cum olim. de cau. posses. ⁊ proprie. ⁊ in. c. querelã. et. c. nihil. de electio. igit ad validitatẽ actus iurisditionalis sufficit probare ꝙ qui gessit actũ erat in quasi possessiõe iurisditiõis ⁊ publice pro tali iudice reputabat: ut not. in dicto. c. nihil. ⁊ in. l. barbarius. ff. de offi. prefe. preto. Et ideo nullo de cõtendentibus de papatu in quasi possessione eius existente: videt impossibilis iuris dispositio ꝙ sit iudex conciliũ cum ipsũ conciliũ sine existente in q̃si possessiõe papatus cõgregari nõ possit. Nec obstat si dicat imo. quia credit se canonice electum: uel qui habebit pro magis canonice electo debet posse cõuocare cõcilui quasi electus canonice absq3 alia cõfirmatiõe possit administrare ⁊ per seipsum possit recipere possessionẽ pontificatus propria auctoritate: ut in. c. in nomine dñi. xxiii. di. ⁊ not. in. c. licz. de electio. q2 illud intelligo verum ꝙ possit ppria auctoritate capere possessionem quãdo nõ est legitimus cõtradictor. sed si est legitimus cõtradictor qui similiter se ptendat canonice electum: ⁊ sit pbabilis dubitatio nõ licebit ppria auctoritate capere possessiõz. ita no. in fili doc. in. c. trãsmissa. de elec. vbi voluit doc. ꝙ platꝰ ex solo titulo possit nãcisci possessiõz

beneficiis propria auctoritate. per. l. cum heredes. ff. de ac qui. posse. et tamen hoc non habet locum existente contradictore legitimo. Item non obstat si dicitur quod quando possessio est vacans: si ille qui habet proprietatem actum exercet valet actus factus a proprietario: etiam qui non habebat possessionem: ut notat Innocē. in. c. ij. de in integr. restitu. Et sic quando constabit quis erit papa: ille erit qui debuit posse auctorari cōcilio: quia illud dictum est verum alio nō existente in possessione qui tunc pretendēs se papā per gestiōes talis actus possessionē vacantē nanciscitur: ut no. Innoc. in. c. cum iana. de elec. sed alio existente in possessiōe uel etiā nō existente sed esset cōtradictor legitimus: tunc etiā qui haberet in veritate proprietatē papatus sine possessiōe nō posset cōuocare cōciliū: cum non possit nancisci possessiōem ut dixi. s. et sic intelligo et tempero no. per Inno. in. c. ij. de in inte. resti. et no. de iur. pa. c. ex litteris. Aliquando autē erit cōtingens quod ambo cōtendētes sunt in quasi possessiōe papatus: ut quia forte quilibet hēat partē christicolarum nō modicā et quelibet pars vna vni: et alia alij pareat tanquam pape: sicut proh dolor tempore meo miserrime cōtigit: quia vrbano sexto parebat italia: germania: atque anglia. et Clementi gallia et hispania atque scocia: et erāt christicole scissi. ut. s. retuli: tunc erit perplexitas maior: quia si cōuocabit vnus sibi subditos alij subditi alteri nō debent vocari: quia vocans est apud subditos alterius: apostaticus et excōicatus apud nō sibi subditos tanquam secundum eos se intrusit in cathedrā petri nō vocatus canonice: ut in. c. licet. de elec. et sic tanquam ad eos nō subditos iurisditionē nō habet. de off. vica. c. romana. li. vj. et de re iudi. c. ad probandū: et in c. presidentes. de heret. in. vj. Itē ipse vocans apud nō sibi subditos est scismaticus: et sic omni iurisditiōe caret tanquam a iurisditionalibus ipso iure suspēsus. xxiiij. q. j. didicimus. §. fin aūt. et vij. q. j. c. nouacianus. et de cle. excō. c. si celebret. in fi. Et similiter de alia parte reputabitur alium apostaticū et scismaticū. Unde videtur impossibile quod ambe partes possent cōuocari: ita quod legitime nō in vnū cōueniāt. Item si esset possibile quod oēs cōuenirent adhuc esset perplexitas: quia quilibet tanquam pōtifex vellet auctorari concilio quod videtur impossibile: cum tamen vnus pōt esse pōtifex et nō plures. vij. q. j. c. factus est cornelius. Nec obstat si dicitur: ante decidetur quis sit pontifex: et ille prestabit auctoritatē cōcilio: Nam ex hoc insurgit manifesta perplexitas: quia hec determinatio nō pōt fieri nisi a cōcilio ut dictū est. Sed cōciliū nō est si papa auctez nō interponit: ergo est perplexitas. l. si ticius. ff. de cōdi. instit. Preterea erit possibile quod nullus volet congregare cōciliū uel prestare ipsi auctem: ne a sua preminētia remoueatur a qua ut dixi pro euitādo scandalo posset etiā verus papa per cōciliū remoueri: ut no. glo. in. c. si forte. lxiij. di. illa glo. probat relata ad tex. quē allegat qui allegat tex. lxxix. di. si duo. qui loquitur de electis in papā. His etiā casibus inferiores nō videntur posse cōuocare cōciliū. Primo ex carētia potestatis: quia nullus inferior pōt vsurpare que tamen sunt principi reseruata: ut in. c. super quibusdam. §. preterea. de ver. si. et xvj. di. c. hinc sedis. et l. vectigalia. et l. nō solent. C. noua vecti. ideo cautū ē quod etiā legatus de latere nō habet ius cōuocādi cōciliū generale: ut no. de elec. significasti. nisi habe. et specialiter in mādatis: ut not. glo. iij. di. §. porro. quia que specialiter romano pōtifici cōceduntur generali mādato nō transferuntur: ut in. c. quod translationē. de off. leg. Secūdo quia si hec facerēt se scindentes a papa uel ab eo quē putāt papā: statim efficerentur scismatici. xvij. di. multis. ibi si apostolice sedis tanquam se separātes a capite et vnitate que representatur in papa. xxiiij. q. j. loquitur. et c. scisma. et c. alienus. et vij. q. j. nouacianus. et sic tanquam scismatici eēnt ab omni actu iudiciario ipso iure suspēsi: ut. d. c. dicimus xxiiij. q. j. et c. audiuimus. §. fin aūt. et si nō habēt ius vocādi cōciliū: quia talis vocatio est requisitio siue citatio: ut no. glo. in dicto. §. hinc etiā. xvij. di. que citatio est actus iudiciarius: ut no. de proba. c. quoniam contra. et l. presenti. C. de his qui ad eccle. cōfu. no. in. c. fi. de feu. qui ut dixi nō potest fieri a scismatico. Itē perplexitas etiā ostēditur. quia eē poterit quod qui gerit se pro papa mādabit sibi subditis ut nō cōueniāt alicui cōuocatiōi. uel quod nullus sibi subditus cōuocet cōciliū: et eius mādatis erit parēdū. xi. q. iij. qui resistit: cū similibus maxime quando sub pena excōicatiōis hec mādentur et priuatiōis oīs potestatis ipso iure. quia tunc sine iniuste excōicent obediendū est xi. q. iij. c. sētia pastoris. et c. si epus forte no. de tēpo. ordi. ad aures. Item ex alio capite videtur quod ambe partes nō possunt bene cōuenire: quia vnā ipsarum errare necesse est. nam cū ecclesia vna vna sit si est apud vnū apud aliū esse nō potest propter incōpatibilē multiplicationē papatus. vij. q. j. c. factus est cornelius. et c. nō autē. et c. nouatianus. et quia vnus est christus et vnū est corpus ecclesie ut multociens dictū est: ideo tamen vnū debet habere caput. vij. q. j. in apibus. et c. nō autē. Et ad Corinth. primo. et ad Ephesios 3°. Impossibile ē igitur duos esse pōtifices: ergo vnā partē errare duobus cōtendētibus necesse est: et errātē esse scismaticū. Et si pars adherens vero pōtifici cōicabit cum alia male sentiēte: etiam ipsa vera pars scismatica efficeretur: quia qui cōicat scismaticis nō cōicat vnitati. xxiiij. q. j. scisma. dicente dño per Moysen: separamini a tabernaculis hominū istorū durissimorum et nolite tangere de oībus que sunt eorū. dicto c. dicimus. et alibi scriptū est: Nolite eos in domū recipere nec eis dixeritis aue: quia qui eis dicit aue cōicat operibus eorum malis. xxiiij. q. j. omnes. Et ideo policarpus sanctissimus martir: cū apud ephesū balneas fuisset ingressus et vidisset ibi corinthū scismaticū recessit illotus dicens: fugiamus hinc ne balnee corruāt in quibus lauatur corinthus inimicus veritatis: ut in dicto. c. omīs. Et alias cū ipse Policarpus obuiaret Marciano scismatico eidē dicēti: Agnoscis ne me: Rñdit ei dez: Agnosco primogenitū sathane. Ex quibus videtur quod duobus cōtendētibus scissis partibus de papatu quod vnā partē ē necesse errare uel forte scismaticā. Secūdo quod vera pars nō potest cū alia cōicare: qui etiā scismatica efficiatur. Unde hoc casu videtur impossibilis ambarum partiū cōis cōuentio: et presertim quia cōmissio inhabiliū cū habilibus videtur actum nullū reddere. ix. di. si ad scripturas. xxiij. di. quorūdā. ij q. ix. c. pura. de offi. deleg. c. cum super abbatia. et no. de elec. illa. et l. pedius. ff. de arbit. et l. j. §. item queritur. ff. de aqua quoti. et esti. Nec obstat etiā si dicitur quod quilibet ipsorum se pro summis pōtificibus gerentiū in parte sua cōciliū cōuocabit: quia tunc nō essent vera cōcilia: quia essent diuisa et sumerēt initiū a diuisiōe uel cum ipsa procederent vnde cōciliū nō esset uel concilia que dicta sunt: quia in vnū dirigant acumē mentis et intuitū. vnde qui sibimet dissentiunt nō agūt conciliū: quia nō consentiūt in vnum. xv. di. §. synodus. nec cū eis esset spūs scūs uel nō essent ipsi cū spū scō legitime cōgregati: quoniam spūs scūs tamen descēdit inter cōgregatos in vnū. xxiiij. q. j. alienus. in fi. vbi probatur quod nō multitudini deprecanti sed vnitati deus tribuit: actum primo a. et xxiiij. q. j. loquitur. et c. scisma. cum si. et eadē cā. §. fin antē. Item nō se legitime cōgregarent uel procederēt: quia scisse procederēt. et esset possibile quod in sententijs et processibus et iudicijs dissentirēt: ut. l. itē si plures §. si duos. et §. principaliter. ff. de arbi. Et quilibet nollet iudicia sequi partis sue: quoniam aliter salua cōsciētia facere nō possent: et nō dirimetur litigium: sed scisma et scandalum augmentabitur: sicut accidit tēpore cuiusdā principis: quod cū videret esse difficile cōgregare epos occidētales cū orientalibus decreuit duo fieri cōcilia: vnū in arimino: vbi nō nulli italici cōuenerāt. aliud in comedia bitinie ciuitate.

Sed impator hec ipsa tractāte res effectū sortita nō est:
⁊ neutrū ꝯciliū sibimet ꝯcordauit ſʒ vtrūq; diuisū est: ita
dicit historia tripartita li.v.c.xiiij. ⁊ hoc totū fecit nō in
vnū cōgregatio ſʒ in duas ptes facta ꝯgregatio. nec etiaʒ
fieri poterit ut ambo cōtēdentes de papatu auctē inter-
ponāt: ⁊ illius sit rata auctas qui declarabit papa: qꝛ hō
esset ponere dubietatē in capite qđ a nulla ꝑtiū fieri po
test cōsciā salua: qꝛ oīs dubius hereticꝰ est cēsendus: de
hereti.c.j. ⁊ nulla partiū salua ꝯsciā pōt se sub dubietate
ꝯd aliā determinare. Itēʒ esset perplexitatē inducere ꝙ
ante detminaret quis eēt papa ꝙʒ ꝯciliū ipsū: cuiꝰ auctē
hoc debet diuini suā essentiā formalit adheret: ⁊ sic vi-
deret poni ante causā formata ⁊ causata ꝙʒ ipsa causa for
mās ⁊ causans: qđ videt impossibile. ¶ Qualiter igit
his pplexitatibus ⁊ periculis occurret: erit ne tūc iuris
dispositio in casu ⁊ sub ludibrio ꝓmulgata: profecto ne
quaꝙʒ: Et iō has sic soluēdas cēseo. primū discurrēs sin-
gulos casus illos ſm ꝙ iuris esse credo determinans.
Unde est notandū ꝙ aliqñ vnicus existēs in q̄si possessi
one papatus criat de aliquo: ita ꝙ sit opus cōuocatiōe
cōcilij: ut qꝛ dicit in heresim ꝓlapsus: uel ꝙ nō habuit
in electiōe duas ptes cardinaliū ⁊ est apostaticus ⁊ intru
sus. Uel dicit ꝙ renūciauit pōtificatu. Uel ꝙ cōmittit
delictū ex quo turbat status vlis ecclesie. vel est aliquis
de casibꝰ in quibꝰ dixi papā subiacē ꝯcilio: tūc ipse papa
interpellatꝰ debet cōciliū cōuocare: uel mādare alteri ꝙ
sua ipsius auctē pape cōciliū cōuocet: ⁊ ipsius iudicio se
subijcere: ita intelligit tex.ij.q.v.c.auditū. ⁊ c.mādastis
⁊.xvij.di.§.hinc etiā. Et notāter dico ꝙ ipse papa debet
cōuocare cōciliū: uel alteri demādare ꝙ auctē pape cōci
liū cōuocet: qꝛ etiā ipsa vocatio ꝓut fit auctorizabiliter:
uel ꝑ viā citatōis siue mādati debet ab ipso uel ab alio
ab eo habēte spāle mandatū expediri. Nec pōt ab alio ĩ
feriore fieri etiā ipsa vocatio: ita vult tex.ij.q.vj.c.ideo.
⁊.xvij.di.c.generalia. et hoc mō intelligit tex.xvij.di.§.
hinc etiā. qꝛ ibi tex. per viam ꝑcepti cōciliū ꝯuocauerat:
vbi epi cōuocati venerūt ut ipsuʒ regē ab errore reuoca-
rēt: q̄uis aliqñ cōciliū posset cōgregari a seipso sine vlla
vocatiōe: ut forte fuit in casu.c.nūc aūt.xxj.di. ibi cuius
rei grā ⁊c. vel etiā ex vocatiōe minus legitiā: ut fuit ĩ ca
su dicti.§.hinc etiā tūc ⁊ uiribus subsistat ꝯciliū: opus ē
ꝙ etiā ipse accusatus papa in possessiōe papatꝰ existens
auctē interponat ut cōciliū ratū sit. tex. est ĩ.d.§.hinc eti
am. Fateor tñ ꝙ eo ipso ꝙ patit iudiciū fieri a ꝯcilio de
cā sua ꝙ ex hoc videt ꝯcilio auctorari. tex. est tñ ibi no.
in.l.cū pater.§.libertis.de le.ij. Et hoc mō verificat alt-
natiā que est in tex. Isidori dicētis: ꝙ nulla synodus ra
ta fuit que auctē pape cōgregata uel suffulta nō fit: nam
sufficit ꝙ papa auctoret cōcilio q̄uocūq; cōgregato ēt si
fuisset vocatio minus legitima: ut est tex.in.§.hinc etiā
⁊ hoc voluit tex. dicte distinctiōis.xvij.di.in.c.j. ⁊ in.c.re-
gula. ⁊.c.multis. qui tex. pōderāt tantū ꝙ cōcilia sine pa
pe auctē fieri nō debeāt. vnde nō dicūt textus solū voca
tiōʒ ꝙ nō fiat sine auctē pape: sed ꝙ nec ipsa cōcilia con
uocata fiant sine pape sniā. vnde videt in papa ptātem
esse cōuocare cōciliū ⁊ ipsū retinere ⁊ absoluere ꝓut ipi
videt: ⁊ hoc videt velle tex..cū Brica sua in.c.nec licuit.
xvij.di. vnde qñ placet pape cōuocat cōciliū: ⁊ cōuoca-
tū habet validitatē quatenus ꝑsistat volūtas pape. Un-
de cū pōt ad libitū cōuocare ⁊ dissoluere ⁊ nullus hanc
ptātem habet. Sʒ tūc q̄uo soluet ꝑplexitas si papa nolit
cōgregare cōciliū: uel ꝯgregatū nō cognito de causa sua
velit dissoluere: uel nolit ipsi auctorꝛi ⁊ suā auctem int
ponere q̄uo tūc fiet: erit ne iuris disputatō elusoria: cer
te nō. Unde est aīaduertendū ꝙ papa nō pōt legē facere
ex quo si est ꝓlapsus in heresim ꝙ de ipsa nō redarguat
gꝰo. est no. in.c.si papa.xl.di. que glo. est verissima: qꝛ pa

pa sic periclitaret uel periclitare posset totā ecclesiā ꝯtra
dictū apli.ij.ad Corinth.xiij. dicētis: Scdm ptātē que
mihi data est in edificationē nō in destructionē. Itē qꝛ
preceptū est diuinū relatū deuteronomij ꝙ catholici et
fideles insurgāt aduersus eū qui docet uel asseuerat fal
sum dogma aduersū scām fidē. in.xxiij.q.v.c.si audieri-
ris. ⁊ iō mathathias iuste interfecit illū qui idolis sacri-
ficaturus ad arā accesserat: igit possunt insurgere catho
lici aduersus papā hereticū ex ꝑcepto diuine legis: quia
etiā papa legi naturali ⁊ diuine subiectꝰ est: ut no. de cō
sti.c. que in ecclesiaꝝ. ⁊ est text. in.c. sunt quidā.xxv.q.j.
facit.xl.di. homo xpianus. de peni.di.v.ꝯsideret. ⁊.xj.q.
iij. excellētissimus. et iō dispositio.c.si papa. que decidit
ꝙ pro heresi papa iudicet nō est simplex dispositō papa
lis: qꝛ tunc nō ligaret successorē: ut in.c.īnotuit. de elect.
sed est pars gestoꝝ bonifacij martyris: ⁊ est fundamētū
in iure ꝑdicto diuino a quo ligat papa ⁊ etiā canō ana-
stasius.xix.di. qui dicit ꝙ papa hereticus est depositiōe
dignus ligat successorē papā.xxiiij.q.j.achacius. ⁊ inci-
dit papa per heresim in excōicationē ꝑdecessoris ipso iu
re: qꝛ hereticus papa minor est omni catholico: ⁊ qꝛ iuri
diuino cōtradicit ⁊ obuiat a fide recta ⁊ sancta deuiādo
ideo pōt a fidelibus de heresi redargui: ut dicto.c. si pa-
pa iuxᵃ id iohīs.xv. dicētis: Siquis ĩ me nō māserit mit
tet foras sicut palmes ⁊ arescet ⁊ colligēt eū ⁊ in ignem
mittent ⁊ ardēt. per quē tex. doc. in.c. ad abolēdā. de he-
reti. dicūt penā heretici esse ꝙ igne cōcremet. Et ꝓbat
hoc exemplo Pauli qui de fide redarguit Petrū aplo-
rū principē ad Galathas 2°.c. ⁊.ij.q.vij. paulus. ⁊ tñ pau
lus erat inferior petro in administratiōe. Sed qꝛ redar-
guit eū de fide: in qua petrus male sentiēdo erat inferi-
or paulo iusta fuit redargutio. Item qñ papa errat in fi
de si statueret ꝙ non redargueret de heresi tolleret suis
subditis naturalē defensionē quā etiaʒ princeps tollere
nō pōt: ut.l. facultas. C. de iur. fis. li.x. ⁊ in cle. pastoralis
de re iudi. qꝛ naturalia sunt īmutabilia: ut.v.di.ꝑ totuʒ.
⁊ insti. de iur. natu.§. sed naturalia. Sed qñ papa in he-
resim labit ipse tēdit ad necē ⁊ dānationē oīm sibi sub-
ditoꝝ: ut.d.c. si papa.xl.di. igit iuste populi possūt cōtra
eius mādatū resilire ⁊ cōtra ipsum insurgere.xv.q.vj.c.
iuratos. facit.xj.q.iij.c. qui resistit: ⁊.c. impatores. Nō
enī tenent populi cū pastor efficit lupus rapax: exaudi-
re vocē eius qui est effectus mercēnariꝰ ⁊ nō pastor. Io.
x.ca. Et qꝛ populi a papa heretico: ⁊ sic excecato non de-
bēt se ꝑmittere duci ne secū oēs in foueā cadant. Et hāc
snīam optime ꝓbat tex. in.l.ij.§. dñoꝝ.ff. de his qui sūt
sui uel ali. iur. vbi est tex. ꝙ licʒ dñonō debeāt iura q̄ ha
bent in seruos diminui: tñ etiā hoc statutūʒ est ꝙ si dñs
cōtra iura diuina uel naturalia agat in seruos ꝙ ipi ser-
ui aduersus dñm audiant. Siliter ⁊ filius in ptāte qui
nullā pōt habere litē cū patre: ut.l. lis nulla.ff. de iudici.
pōt nōnūq; petere a patre ꝙ ipsū emancipet ⁊ eximat a
patria ptāte: vtputa cū nimis est seuus in filiū.l. quidaʒ
cum filiū.ff. de ver. obli. no. in.l. nec vnus. C. de emā. lib.
⁊ similit ⁊ serui cōuenīūt dñm tyrānice ꝓcedentē. dicto
§. dñoꝝ. Sic ⁊ subditi pape cōtra fidē agente possunt iu
diciū cōtra ipsū etiā inuitū cōstituere: q̄uis alˢ cū papa
nullū possent habere iudiciū: ut.d.§. dñoꝝ. Hinc etiā est
ꝙ doc. dicūt in.l. ut vim.ff. de insti. ⁊ iur. ꝙ licet resiste-
re per vim iudici qñ facit aliqua nō iusta in subditū: nō
tanꝙʒ iudex sed ut ꝑuatus. igit si iudex armata māu sub
ditū aggredit ut occidat lege nō ꝑmittēte licet subdito se
tueri: etiā si nō posset aliter iudicē occidēdo: lʒ si iu dici-
aliter faceret nō liceret: qꝛ nō licet ꝓpulsare legitimū ag
gressorē.l. si seruus. C. de his qui ad eccle. cōfu. Sic qñ
papa ꝓlabit in heresim vim facit in subditos. nam ⁊ ex̄
officiū: qꝛ iam nō est plus in officio: iō iuste subditi iu-

surgunt 9tra eum: et per illum tex. §. 9nior. dixi. s. in qone an valuit donatio Constantini: q populi subditi possunt deponere dñm effectum tyrannum. nec tenentur ei in malis suis peceptis obedire. tex. est in dicto. c. qui resistit. et c. imperatores. xi. q. iii. Et ideo nõ debent pati populi papam hereticum: nec legem eius quam faceret: ne de heresi ipsa cognoscatur. Similiter dico q papa nõ põt statuere uel legem facere: aut aliquid aliud verbo uel facto disponere ex quo turbetur status vniuersalis eccle: et populus xpianus totus ponatur in graui periculo: et discrimine: ut no. Inno. et doc. in c. quanto. de consue. imo totum econtra curare debet: ut salus ecclesie vniuersalis semper salua sit. tex. est. xxiiii. q. i. c. memor sum. et. xxv. q. i. c. que ad perpetuam. et eadem cã. q. ii. c. ii. c. si ea. Et est ratio: quia tunc papa nõ esset defensor: constructor: et conseruator ecclesie: sed destructor siue dissipator: ut no. in dicto. c. si ea. contra prefatam sniaz apli scda ad Corintheos. xiii. Dicentis q potestas pape est in edificatione nõ in destructione. Nam ut dicit Inno. de plenitudine ptatis papa põt oia: preterq specifice phibita sibi. vel quia faceret contra fidem: ut. xxiiii. q. i. acacius. et. xix. di. anastasius: vel contra generale statutum ecclesie: in quo et si posset nõ esset ei pmittendum. et ita no. Inno. et doc. in dicto. c. quanto. de consue. et no. Iohes. xxv. q. i. que ad perpetuam: sed est opus tunc celebratione concilii. ut dicunt doc. in. c. nulli. de sen. exco. q ipse nõ posset tollere statutum canonis: fidei suadente diabolo. xvii. q. iiii. i. q. iii. c. ex mltis. et de temp. or. c. cum dilectus. Modo ad ppositum sicut papa nõ põt facere legem expressam q de hẽ si nõ redarguatur: cum est dubia etiam occulta sua heresis: ut in dicto. c. si papa. ita hoc ipsum facere nõ põt nõ conuocando concilium: uel ipso conuocato auctem nõ interponendo. Et idem in omni casu vbi tractatur pbabile dubium papatus: quia hic agitur de bono vniuersalis ecclesie: et in quo tota ecclesia scandalizari põt. Et ponitur totus populus xpianus in discrimine ne forte parare cogantur apostatico nõ aplico: et ille q forte nõ intrauit canonice cathedram Petri: uel qui iuste eam nõ detinet. vnde existens in quasi possessione papatus obligatur ex debito conuocare concilium uel ipso conuocato atque congregato auctem interponere: ut in iuribus antedictis. et si nõ facit uel negligit eius nõ est amplius auctas expectanda tanq statuat tacite q de heresi non arguatur: uel q bonum vlis ecclesie perturbetur et populus xpianus in grauissimo periculo supponatur. quo casu põt dici a fide deuius: et sic subiacet dispositioni concilii: ut in. c. si papa. xl. di. Igitur hoc casu dico q aut est notorium q existens in quasi possessione papatus est in heresim plapsus: uel q est apostaticus nõ aplicus: tunc concilium põt congregari sine eius auctte: Ratio: quia si constat q sit notorie hereticus uel apostaticus. Apparet etiam q nõ est papa: ut in. c. romana. §. notorie. de censi. in. vi. sic intelligo tex. xxiiii. q. i. acacius. nõ diffidebatur errorem: uel erat ita notorius q nõ suberat defensio. de re iudi. cum olim. vnde hoc casu nõ est opus iudicare de hẽsi: sed tm declarare de pena prius per canones tali heresi imposita. et sic inuocatione concilii uel eius auctorizatione nõ est opus eius auctoritate cum non sit papa: et de eius negligentia constet notorie: quia statim q erat lapsus in heresim debuit conuocare concilium: quia si nõ fecerit est notorius effectus hereticus: notorius etiam est negligentia eius: dicto. c. romana. §. notoria. de censi. in vi. Sed tunc cum ecclesia vacet: potestas ipsa papalis remanet in ipsa ecclesia vli: et ipsa coadunata põt interponere sibi ipsi auctem: et decernere congregationem de seipsis factam fore legitimam: et quicunque eos vocasset ipsi vocan talem vocatione auctorare possent cum in eis representantibus vniuersalem ecclesiam: hoc casu sit ois potestas pape: et sic papa põt auctorare concilium qd etiam est vocatum pro sua cã papatus: ut est tex. in. §. hinc etiam. xvii. di. et est speciale in papa ut

auctoretur in facto pprio: sicut in facto pprio est spale in eo ut nonunq in causa sua ipse sit iudex: sic et concilium etiam minus solenniter conuocatum põt sibiipsi auctoritatem interponere: vel nõ valente sicut et auctorauit concilium minus rite vocatum simachus papa. xvii. di. §. hinc etiam. Et h cãu etiam possent congregare concilium cardinales altero ex duobus mõis. Primo: quia quando occurrit arduum dubium celeritatem requirens et ecclesia vacat: sicut est in heresi pape uel qn est apostaticus notorius: tunc iurisdictio pape deuoluitur ad cardinales omes concordes: ut in. c. vbi periculum. §. idem quoque. de elec. li. vi. Et licet conuocatio concilii fiat ut disceptetur de papatu: et preparatoria ad cãz papatus tn ipsa vocatio concilii uel auctorizatio eius nõ est de causa papatus: ita q nõ liceat cardinalibus se de ipa intromittere sm ea que dixi. s. in qõe quis huius cause iudex sit. Et ideo tanq habentes iurisdictionem pape. h casu possent omnes concordes concilium conuocare citando et auctorizando concilium. Secundo quando oẽs cardinales nõ concordarent: maior pars tunc posset hoc casu concilium congregare: quia talis vocatõ põt dupliciter fieri. Uno modo auctorizabiliter et per viam citationis: et istam nõ possent h casu facere. Cardinales pro maiori parte si nõ essent omnes concordes: quia nõ hñt aliter ptatem pape: nisi cum omnes sunt concordes. ut dicto. c. vbi periculum. §. ideoque. de elec. li. vi. Et ista pertinent solum ad papam: ut dicunt iura. s. deducta. Alio mõ hec vocatio põt fieri nõ per viam citationis uel auctoritatis uel imperii sed via denunciationis uel monitionis uel requisitionis: et tunc fit hec qn nõ est superior q possit uel velit facere vocationem cum citatione et iminet necessitas faciendi: ut no. doc. et Inno. in. c. cum nobis olim. de elec. Istam põt facere maior pars cardinalium: quia hanc possunt facere pares et minores. l. de offi. dele. c. cum causa. in pma glo. vltra medium. no. in. c. qualiter. de ele. nõ resi. Et sic etiam emptores denunciant venditoribus. ut. ff. de actio. emp. l. si rem. §. fi. de emp. et vendi. c. fi. sic etiam fiunt intimationes: ut in cle. cum cãm. de elec. faciunt not. de supplen. negli. pla. c. i. no. de accu. licet. de voto magne. Et hanc conuocationem debent facere qui sunt in potiori gradu post papam: et sic cardinales primum: ut. l. i. ff. de albo scri. quia etiam inferiores supplent negligentiam pape. xii. q. ii. c. nõ liceat. et. ii. q. vii. c. qua ppter. sicut et archidiaconus supplet defectum epi. de offi. archid. c. i. et papa defectum imperatoris: ut in. c. licet ex suscepto. de fo. 9pe. et sic econuerso poterit imperator hoc casu supplere defectum uel impotentiam pape si cardinales ipsi essent negligentes q vtique dicerentur negligentes si statim q defectus pape eẽt notorius ipsi cardinales nõ vocarent concilium: ut dicto. c. romana. §. notoria de censi. Unde in primitiua ecclesia in qua papa nõ poterat concilia conuocare: et hereses inter xpianos: propter hec et scismata nascebantur. xv. di. c. i. Constantinus imperator suppleuit defectum pape: et primam nycenam synodum congregari mandauit et querelam multorum coram se conuocari fecit. xii. q. i. c. futuram ecclesiam. v. idem vero. ergo ecce q in conuocatione concilii data in potentia pape: princeps concilium conuocari iussit ad hoc. xv. di. §. harum prior. et c. ii. et de hoc est tex. xvi. di. c. habeo librum. cum seq. c. et xi. q. i. continua. et probatur hoc in gestis Anthiocení concilii. c. i. et in gestis Siluestri pape. c. ii. Et secunda synodus celebrata est sub Theodosio seniore. Tertia synodus sub iuniore theodosio. Quarta sub martiniano pncipe. Quinta et sexta sub Iustiniano. xvi. di. §. sexta. Item Carolus magnus constituit concilium cum Adriano. lxiii. di. adrianus. Quare concludo q subsistente necessitate hanc vocationem poterunt facere cardinales: uel etiam imperator: quia eius interest q pax sit nõ solum in vrbe. ut. xvii. di. hinc etiam. sed et in toto orbe: quia ppter dissentionem papatus scandalizatur: nõ solum vrbs sed orbis poterit etiam quilibet xpi fidelis. lxv

di. si forte. qz qñ est notoria heresis uel apostaticus no-
torius possunt maiores de negligẽtia redargui: dicto. c.
romana. §. notoria. de censi. li. vj. Et ideo quilibz possit
cõuocare conciliũ. Dico per viam requisitõis uel moni
tionis nõ per viã citatiõis uel auctorizatõis: imo cõtin
gens esset qz ipsamet sancta synodus se poterit cõgrega
re: quia qđ superiores vocent nõ est de substãtia: et ideo
apl'i multotiens spũ sancto vocante se coadunabãt nul-
lo superiore ɔuocante. pz Actuũ. vj. ca. ibi cõuocãtes au
tẽ. xij. multitudinẽ discipulorũ. Et si sunt due partes vo-
candorũ illi habent potestatẽ alios cõuocandi et cõstitu
endi in mora: ut no. doc. in. c. cũ nobis olim. de electi. Et
sic possibile foret qz omnes simul cõuenirẽt absqz voca
tiõe valeret qz per ipsos fieret. Ratio: qz illa vocatõ que
fit a superiore est quedã citatio que de pñte non est ne-
cesse fieri: qz certus certiorari nõ debet: et ita tenet archi
dia. lxxxij. di. pposuisti. no. de elec. bone. j. et in. c. j. de iu
di. et ibi per modernos legiste in autẽ. si omnes. C. si ut se
ab here. absti. et in Rũca de in ius voca. Et si dicit' qz tũc
erit cõciliabolũ nõ cõciliũ: cum careat auctoritate sedis
aplice: dicto. c. multis. xvij. di. Respõdeo qz ipsa sancta
synodus sic cõuocata uel coadunata papa nõ existẽte et
sede vacãte tanqz habẽs omnẽ potestatẽ pontificalẽ po
terit sibi ipsi auctem interponere qm apud eã in casu p-
dicto residet õis potestas pape: nec erit tũc acephala ul'
cõciliũ acephalũ: qz eius caput est tunc xp̃us: ut no. Ho
sti. et refert glo. in. c. j. de scisma. in. vj. sic debet intelligi
tex. Cõstantien. cõcilij: qui dicit qz generale cõciliũ im-
mediate potestatez habet a xp̃o: Naz debet intelligi pa
pa nõ existẽte: et periculũ in ecclesia iminente qđ est: uel
quãdo papa est heretic': uel nõ vult periculo ecclesie ob
uiare: qz tunc caput est xp̃us. Ipse eñi papa pp̃ter here-
sim incursam nõ est amplius caput: Et idem qñ nõ vult
esse caput et iminet periculũ: et tunc habet conciliũ pote-
statẽ a xp̃o: et omnis potestas põtificalis est in eo: ut. s.
dixi: qz est tunc ut dixi in ecclesia vniuersali. Sed si non
est hereticus et vult periculis occurrere: tunc papa est et
erit caput: qz nõ dicit illud decretũ qz potestas nõ sit in
papa. Nam si poneres ptãtem in cõcilio: poneres etiam
in papa: et sic poneres duo principia: qđ esset hereticum
xxiiij. q. cerdoniã. Item si poneres in cõcilio: ita qz non
in papa disrũperes vnitatẽ ecclesie: que pñcipaliter cõsi-
stit in papa capite ergo catholico est implere debituz et
periculis et periclitatiõi ecclesie occurrẽte: ipse est caput
ecclesie: et õis est in eo potestas. Sz eo heretico uel peri-
culis et periclitatiõi ecclesie nõ occurrẽte: caput est tunc
ut dicit decretũ cõcilii xp̃us. Item erit caput eorũ spirit'
scũs: qui descendet sup eos cõgregatos in vnũ ad taz sa
lubre opus peragendũ. xxiiij. q. j. alienus. in fi. Et idẽ di
co qñ aliquis esset in quasi possessione papatus et eius
heres: uel causa papatus esset dubia uel occulta: quo ca
su etiã adhuc papa subijcit' iudicio cõcilij: ut not. glo. in
dicto. c. si papa. xl. di. et. s. dixi: tunc lz pñcipaliter ad eũ
spectet cõciliũ cõuocare: uel ipsi quocunqz cõuocato au
ctoritatẽ interponere: ut dicto. §. hinc etiaz. xvij. di. si tñ
uel negligit: uel nõ vult cõciliũ cõuocare: uel ei cõuoca-
to prestare auctem. uel si vellet eũ dissoluere ante cogni
tionẽ cause sue: in oĩbus sunt predicta remedia. Naz eo
primũ nõ cõuocante: cum nõ possit ut dixi talẽ legem fa
cere qz de hac causa nõ cognoscat': ut no. in dicto. c. si pa-
pa: tunc poterũt inferiores per viaz monitiõis hoc casu
uel requisitõis conciliũ cõuocare: qz cũ papa his casib'
debeat subesse iudicio cõcilij in inuitus: etiam iudiciũ su-
scipiet. l. inter stipulantẽ. §. j. de ver. obli. Nec debet esse
in eius arbitrio an cõueniat'. ff. de eo qđ cer. lo. l. nõ vti-
qz. Et cõcilio cõuocato: si ipse volet auctem ipsi interpo-
nere poterit: ut dicto. §. hinc etiam. Sed si non volet au

ctoritatẽ cõcilio interponere ɔgregato: tunc cõciliũ qđ
est iudex in his causis poterit ad auctez prestandã ipsũ
cogere. ar. ff. de leg. j. l. huiusmõi. §. fi. Sz si forte pateret'
se potius decorari qz vellet auctorari. uel forte si eẽt ab
sens: ita qz cogi nõ posset: tunc conciliũ ipsum sic cõuo-
catũ qđ est iudex interueniet loco ipsius pape: et supple
bit eius vicẽ. l. j. et. l. vidue. C. de nupt. facit. l. bonorũ. C.
qui admit. ad bono. pos. po. et. C. de iur. deli. l. si infanti.
ff. de iur. do. l. profecticia. Et est cautela qz tunc cõciliuz
pronũciet papã nolentẽ auctorari cõcilio fore suspectuz
et loco sue auctãs conciliũ ipsum auctoritatẽ interpo-
nat: qz ut dixi in his maior est snĩa ɔcilij qz pape. et ideo
inferiore sine causa renuẽte cõsentire: uel auctem inter-
ponere: debet adiri superior qui consentiat. tex. est in. c.
nullus. de iur. patro. Hoc simile dicũt doc. qz si ex forma
legis pater debet prestare auctem uel cõsensum filie vo
lenti testari: qz si pater denegat sine iusta causa prestare
cõsensum qz iudex prestabit talẽ cõsensum. ut no. in. l. si
cum dotẽ. §. eo aũt tẽpore. ff. so. ma. et iõ ɔciliũ prestabit
in tali casu suã auctem: et iudicabit in causa ppria seip-
sum cõciliũ legitime cõgregatum: et hac de re. tex. in. c. j.
xvij. di. cũ ministerio. dixit qz conciliũ non poterat sine
pape auctoritate regulariter fieri: quasi velit qz al's pos-
sit fieri: et recedat' a regula: ut ibi. Item si papa prestitis-
set cõcilio auctem nõ posset eũ ante cãm finitã dissolue-
re: qm inuitus iudicio subijcit': dicta. l. inter stipulantẽ.
§. j. Et qz est maior snĩa concilij in hac causa qz pape: ut
no. glo. xv. di. sicut et etiam: qz ipse papa nõ põt legem fa
cere ut dixi: ne de his causis cognoscat': et sic per indire-
ctum: nõ potest cognitionẽ huius cãe impedire cõciliũ
dissoluẽdo: lz in alijs causis posset verus papa ad nutuz
cõciliũ ɔuocare: et qñ vellet dissoluere: nec alius quis
posset papã cogere: uel qz aliter faceret phibere. xvij. di.
nõ licuit. nisi vbi tractat' causa fidei: uel boni vniuersal'
ecclesie: hedez vie per omnia tenẽda sunt duobus de pa
patu cõtendẽtibus: qm si vnus solus fuit per prius in to
tali quasi possessiõe: ipse debebit cõuocare cõciliuz: uel
ipse minus iuridice vocato auctem interponere: tex. est
in dicto. §. hinc etiã. iunctis his que dixi. s. et que habẽ
tur in cronicis: videlz qz de papatu cũ Simacho cõten-
derz laurẽtius. sz qz simachus fuerat in quasi possessiõe
papatus: ipse cõcilio auctem interposuit. Et hoc intelli-
ge sane: etiam si ex postfacto fuisset possessione papatus
in totũ uel in partẽ spoliatus: ut qz fuissent multi qui a
papa discessissent. naz tunc papa ante omnia esset in sua
sede restituendus tanqz spoliatus: ut. ij. q. vij. §. itẽ sima
chus. Et ipse nihilominus deberet auctem cõcilio in-
ponere: ut dicto. §. hinc etiam. qz si nollet cõuocare cõci-
liũ. uel ipsi auctoritatẽ prestare: tũc succederẽt remedia
supradicta. Nec obuiat si dicit' remedia supraposita: nõ
vident' bona si vera sunt que pxime dicta sunt qz papa
spoliatus quasi possessione papatus posset petere resti-
tutionẽ. Ex hoc sequeret' etiam qz si papa erit notorius
hereticus et apostaticus sed in quasi possessiõe papatus
qz alij nõ poterũt conciliũ cõuocare: uel qz conciliũ ɔuo
catũ nõ poterit sibi ipsi auctoritatẽ interponere: quia sic
agendo existens in quasi possessiõe papatus: possz dice
re se spoliari quasi possessiõe papat' et petere se restitui:
per tex. dicti. §. item si simachus. ij. q. vij. et sic impedient'
remedia supra data. Itẽ dicere magis poterit alius exi-
stens papa et in heresi occulta uel apostaticus occultus:
qñ nõ vellet cõgregare cõciliũ: uel ei auctẽ interponere
Naz si alius cõuocabit ab ipso papa se separabit: uel si
cõciliũ ipsum nollet supplere defectũ ipsius pape: pote-
rit ipse dicere: si cõciliũ facit ea que tñ ad papã ptinent
ɔciliũ spoliat me quasi possessione mei papatus in qua
sum: et pz se restitui: et irritabit oĩa supradicta remedia:

& erit perplexitas peior priore. Nā huic pplexitati & obiecto facile respōdeť. Et pmo notorius heretic⁹ uel apostaticus nō poterit excipere se spoliatū: qz notorie ɔstat q nō est papa: sed q ptās papalis residet mō in ecclesia vniuersali: ut. s. dixi. Et exceptio ,ppzietatis notorie obstat spoliato de spoliatiōe excipiēti: ut in. c. ad decimas de resti. spo. li. vj. & de diuoz. c. significasti. de fil. presby. c. cōstitutus. cū si. no. doc. in dicto. c. dilectus. de oz. cog. loquoz qñ est notoriū ,pueniens ex veris ,pbationibus & factis: nō in solis p̄sumptionibus: qz tunc nō denegareť ,ppter tale notoriū restitutio: ut no. in. c. porro. de diuoz. & ibi tex. qui sic pōt intelligi: Occultus etiā apostaticus uel hereticus in casibus p̄dictis non poterit tanq̄ȝ spoliatus restitutionē petere: qz ego dixi. s. q est ipse q̄ existens in quasi possessione papatus debet ɔuocare cōciliū: uel ipsi auctēz interponere: q si nō facit iure pmittēte alij possunt facere: quo casu ipse tanq̄ȝ spoliatus nō pōt restitutionē petere: qz qñ spoliatio fit iuris auctoritate non dať spoliato restitutio. Unī si aliquis spoliauit me: & ego incōtinēti spolio ipsū: nō dať ipsi tanq̄ȝ spoliato restitutio. Item si subtraho me a notorio fornicatore s̄m casū. c. nostra. de coha. cleri. & mul. nō dať rectori restitutio. xxxij. di. preter hec. hoc ,pbať in terminis nostris in papatu: si spolio notoriū intrusum in papatu nō datur restitutio sibi: ut est tex. lxxix. dis. siquis pecunia. & c. si duo. & xxiij. dis. in noīe dñi. in fi. not. glo. ij. q. j. in summa: & in. §. patet. Et qz vbi est notoriū ɔnutriť peccatū: ibi nō datur restitutio: ut no. glo. in dicta sūma. ij. q. j. no. de resti. spo. l̄ras. & qz euidens iniusta possessio nō causat possessoriū: ut no. Inno in glo. magna in. c. cū ecclesia sutrina. de cau. pos. & ,ppze. Et existens in obediē tia debita uel seruitute: pōt se a prestatiōe obediētie uel seruitutis separare: vbi ex tali prestatiōe seruitutij uel patientie nutriret peccatū. xxij. q. ij. siquis vxorē adulteraz possit priuare debito cōiugali ,ppria auctē per iura p̄dicta. Ex quibus patet q supra remedia data subsistūt: qñ aūt plures de papatu decertātes essent ambo in q̄si possessione papatus: tūc nullus ipsoz p̄bebit auctem concilio: qz illud qđ diciť q papa uel existens in quasi possessione papatus: solus debet cōuocare cōciliū: uel ipsi prebere auctem hz locū qñ vnus a principio ē in quasi possessione papatus v̄l'iter: & ita loquunť cīa iura hoc dicētia. Sed si sunt duo & scisse a principio papatū possidentes: tunc neuter cōuocabit cōciliū uel ipsi auctem interponet per ratiōes antedictas. Sed tūc qñ ecclesia dicať q̄si vacare: ut no. in. c. j. de scisma. & ā. dixi: erit idem q qñ ecclesia vacat: & est opus cōcilio: ut quilibet per viā intimatōis possit eum cōuocare & cōciliū ipsū sic cōuocatū ut dixi sibi auctem interponet. Et hec cōclusio ,pbať in. c. si duo. lxxix. di. vbi ɔciliū recognoscit duobus de papatu ɔtendētibus. nec dicit ibi quis ɔciliū ɔuocet: ut patet in gestis dicti cōcilij. & in gestis Bonifacij. c. j. Et hoz ē rō: qz paria sunt nō esse uel nō apparere. l. duo sūtticij. de testa. tute. & l. in lege. ff. de cōtrahen. empt. Sed quādo nō est papa: ut qz notorie hereticus uel apostaticus: uel quādo duo sunt ɔtendentes: quoz nullus fit in quasi possessiōe papatus: saltim totali a principio: tunc ɔcilium pōt congregari quādo vult & in loco prout eis placet. text. est in. c. siquis pecuniā. lxxix. dist. vbi aperte tex. dicit q cardinales & alij clerici & laici deum timentes: qui omnes nō sunt aliud q̄ȝ conciliū: possunt talem apostaticū anathematizare: & si nō possunt intra vrbem faciant extra in loco prout eis placuerit. Nota q qz nō dicit ut illi apostatico videbiť uel placuerit: sed vbi ipsis placuerit. vnde ibi est tex. q tunc ɔcilium cōuocať quādo nō est papa prout videbiť cardinalibus & alijs. Et ē ratio: quia in scismaticos etiam laici principes iurisditionē habent & ɔtra apostaticū: ut est tex. cōiuncta glo. in c. principes. xxiij. q. v. & ibi est tex. q quādo deficit potestas ecclesie supplet potestas secularis. Et ideo si ,ppter contētionē duoȝ de papatu contēdentiū nō potest vniri ecclesia: tunc insurgere possunt alij etiam principes seculares: ut dicto. c. principes. & infra dicaz: & hoc modo est soluta omnis perplexitas.

Restat ut respondeať ad aliqua ɔtraria: ut omnia plana sint. Et ad primas rationes de perplexitate est supra responsum. Et similiter ad illud q cōuocatio fiat per maiorē de vniuersitate: uľ per habentē potestatez citandi: quia illa sunt vera quando cōuocatio fieret per viam auctoritatis uel citationis secus autē quādo per viam simplicis monitiōis ut dixi quia tunc etiam faciūt eam pares uel minores qui non querunt ex tali vocatione queq̄ȝ sibi subijcere sed remouere. Et sic tolliť illud aliud: q sic vocans videť papam uel alios maiores uel sibi pares subijcere.

Ad illud q debeat fieri per existentē in quasi possessione papat⁹ vocatio: fatenduz est dūmodo velit: sed eo nolente: ne iura sint ludibria: succedūt remedia supra data. Idem dum diciť q nullo existente in quasi possessione papatus nō erit qui cōuocet ɔcilium: hoc est falsum: ut probať in dictis caplis. si duo. & c. siquis pecunia. lxxix. di. Ex quib⁹ apparet q in vno erant duo tm̄ de papatu cōtendentes & intrusi. & in alio soluz vnus apostaticus. & in dictis capitulis est tex. q ɔcilium tales expellit & iudicat. ſȝ quis tunc potest tale cōciliū ɔuocare: necesse habes dicere q alij clerici uel imperator: aut alij seculares. ar. l. iij. §. si debitorem. ff. que in frau. cre. & eoꝝ que no. in. l. j. C. neq̄ȝ in cau. sua ius dicat. Ratio: quia his casibus etiam laici iurisditionē habent: ut est tex. in dicto. c. principes. xxiij q. v. & dicto. c. si duo. & c. siquis pecuniaz. & xxiij. di. c. in nomine dñi. Item quia quādo est notorius solus apostaticus: uel papa notorie prolapsus in heresim vacat sedes: & q tunc cum indigeamus ɔcilio non sit qui cōuocet uel auctoritatē ipsi prestet: est ridiculū dicere: qz saltim papalis potestas residet in tota ipsa vniuersali ecclesia: ut probat tex. in dicto. c. siquis pecuniam. lxxix. dis. qui prebet ecclesie iurisditionē contra intrusos. ad idez tex. xxiij. di. in nomīe dñi. in quibus iuribus probatur q existente apostatico: & sic vacante sede: ecclesia vniuersalis habet iurisditionē. facit tex. in dicto. c. si duo. Pro ista parte facit: qz etiaz pape potest fieri monitio publica quādo est hereticus: que est ut dicať ecclesie: ut not. docto. in. c. nouit. de iudi. vbi tibi dicunt: q monitio potest ei fieri publica: quādo papa est hereticus: que ē: ut dicatur ecclesie: ergo ecclesia habet hoc casu iurisditiōȝ supra papā. xxi. di. nūc autē. & xix. di. anastasius. & in oī casu vbi non pōt papa ,puidere pōt ecclesia vniuersalis. Hinc est q in pma ecclesia anteq̄ȝ essent distincte diocesis: & messis erat multa & operarij pauci: īdifferēter apostoli per totū orbem ordinabāt: licȝ ut dixi quādo erat petrus deferrēt petro. Unde ɔcludiť q vacāte sede manēte necessitate ecclesia vniuersalis habet oēm potestatē pape: sed nō subsistente necessitate: nō credo q imponat manus ad ea que cōpetunt tm̄ pape: statuendo ɔtra statuta per papam: qz ɔcilium nō est supra papā: nisi eēt de illis tribus vbi ɔcilium est supra papā: in heresi: & in bono vniuersalis ecclesie: uel vbi desolareť status. ipsi⁹ ecclesie vniuersalis. In casu ergo predicto quādo papa nō vult ɔuocare ɔcilium: uel ipsi auctoritatē interponere: & īminet necessitas pro bono vniuersalis ecclesie: potestas est in ipso ɔcilio & in ecclesia etiam ɔtra voluntatē pape. Et ideo ipsa synodus qūo cōgregata potest sibi auctem legitimā interponere. Et cōuocatio ipsa poterit fieri etiam a principibus secularibus. Et ideo quādo ecclesia per se nō posset deberent facere principes secula-

res: sicut fuit tempore Cōstantini. xvj. di. habeo librum
cum m. c. seq. ur. ē. dixi. ⁊ not. xxiij. q. v. c. principes. ⁊ ita di
cit glo. in libro ɔciliorū in principio Africani concilij. ⁊
not. in hystoria tripartita li. p̄mo. c. ii. ⁊ in li. 2°. c. ix. ⁊ c.
xiij. in decimo libro. c. ij. ⁊ iij. idem mandato et licentia
p̄cipis ɔgregatū fuit Calcedonēse ɔciliū: ⁊ ibi etiā ꝙ
plus ē interfuit augusta: ut patz in dicto libro Calcedonē
sis ɔcilij. Et hec sūt verba dicte synodus: que sm̄ gratiā
dei ⁊ decreta piissimoꝝ imperatoꝝ cōgregata est in cal
cedonēsi ciuitate ⁊c̄. Et deinū subdunť ibi hec verba. do
minus noster piissimū ⁊ fidelissimū imperatorē erexit
ad celū fidei: qui vndiqꝫ sacerdotes ⁊ pontifices ad se cō
uocauit. ⁊ in fi. dicti. c. dicit ⁊ loquiť imperator. Ab vni
uersis enim ꝓuincijs lōgissimi sacerdotes Calcedonē
venerūt iuxta mandata vestra ⁊ p̄ceptū. vnde patet ꝙ
cesar non nunqꝫ ɔcilium cōuocauit. Ad illa argumē
ta ꝙ duobus ɔtendentibus de papatu: ⁊ vtroqꝫ habēte
papatus quasi possessionē ꝓpter scissos xp̄icolas ꝙ ex
hoc impossibilis erit ɔuentio: qꝛ pars aliam scismaticā
reputabit. Et sic nō videnť posse inuicē salua ɔscientia
cōicare: ⁊ ꝙ illi de vna parte nō parebūt: alij de alia vo
canti nec ecōuerso: nec erit qui auctēm cōcilio interpo
nat. Item nō poterit aliquis se scindere ab eo quem pa
pa reputabit ɔuocando per viam monitionis cōcilium
qui scismaticus efficiať: presertim si volens ɔuocare cō
cilium ꝓhibebiť ab illo quē reputabat papam: qui for
te ei mandat ꝙ ab ipso nō discedat: uel monitionē sic
ɔcilij: nō faciat sub pena excōicationis: uel forte priuati
onis cuiuscūqꝫ dignitatis quā incurrat ipso iure. Sic bre
uiter respondeo: Et ad primū dico ꝙ licet excōicatis et
scismaticis cōicare sit peccatū: de sen. excō. c. nuper. tñ ex
causa necessitatis licite sine peccato cōicatur eis: ut in. c.
si vero. de sen. ex. si nō potest esse maior necessitas q̄tuz
est scisma ⁊ cōtentio de papatu et vicariatu iesu xp̄i. xij.
di. oīs. Et ideo hoc casu licite pro recōciliatōe fiēda pos
sunt qui sunt vere catholici cōicare etiā excōicatis scis
maticis siue hereticis. hoc probať in cle. ne romani. ad
fi. ⁊ ibi glo. in. ꝟ. ceterū. de elec. vbi est tex. ꝙ nō obstāte
ꝙ cardinalis aliquis sit excōicatus qui tamē hoc prete
xtu ab electiōe repelli nō potest ut ibi. ⁊ dixi. s. in q̄ōne
an aliqua exceptio contra cardinales opponi possit: alij
cardinales sine peccato cum illo possunt cōicare ad ele
ctionē futurā pape fiendam: cum enī hec cōicatio fiat h
casu cum scismaticis iure permittente nō incurrať aliq̄
pena. l. seruus. §. siquis ruinī. ff. de ruinis. facit. l. gracchus
C. de adulte. ⁊ ff. de adul. l. nec in ea. ⁊ l. se. no. xxxiij. q.
iij. c. inter hec. nā cum scismaticis cōicare nō licet. xxiiij
q. j. maiores. nisi quādo correpti querūt vnitatē: ut not.
glo. fi. in dicto. c. maiores. facit. xxv. q. vj. c. j. Et ideo tem
pore scismatis si aliquis cōicat cum illis de illa parte ut
fiat vnio nō peccat: nec efficiť scismaticus. Et similiter per
viā monitionis ɔuocans cōcilium: ex eo ꝙ existens in q̄
si possessione papatus negligens est: nō dicit se scinde
re a suo capite ⁊ scisma ɔmittere: ut supra dixi. vnde hec
argumenta ɔtraria includunt impedimentū ɔuocatōis
ɔcilij: ex eo ꝙ cōicare non liceat cum aduersarijs. Item
nō est opus ut aliquis ipsoꝝ litigantiū de papatu auctē
interpōat: qꝛ sufficiat auctas sola ipsius ɔcilij auctoritatis
sibimet ɔcilio: ut supra dixi. Itē dico ꝙ ut habeatur ma
teriā isti de diuersis partibus parere vocētibus: uel ip
sos exaudire poterūt cōuenire de principalioribus vtri
usqꝫ partis ⁊ conuocare ɔcilium in aliquo loco illis de
vtraqꝫ parte nō suspecto: uel poterit tunc cesar tanqꝫ me
diator amboꝝ ⁊ indifferens ⁊ in tēporalibus dñs mun
di. l. deprecatio. ff. ad le. rho. de iac. qꝛ ut dixi sine pericu
lo scismatis possunt hoc casu inuicē cōuenire plurimi:
q̄uis sint secte diuerse uel pares. Item plurimi possunt

ɔuocare cōciliū quādo de vno loco ⁊ tempore cōuenitur
⁊ ut vtraqꝫ pars ɔueniet in vnū ⁊ sine periculo: quia esse
etiam poterit ꝙ erāt scisse ambe partes: ⁊ nulla pars scis
matica erit si forte iusto errore ducti sic separati xp̄icole
ut dixi supra in q̄ōne: an duobus de papatu cōtendenti
bus: aliquis eorū uel ambo scismatici sint: q̄uis ⁊ si fo
rent scismatici ⁊ vnionē affectarent querendo ɔcilium
uel ad ipsum veniēdo licite ipsis possz cōicari ⁊ sine pec
cato: ut not. glo. in dicto. c. maiores. xxiiij. q. j. ⁊ supra di
xi. Ad illud qđ dicit ꝙ cardinales uel imperator qui for
te crediderūt vni ex istis pontificibus litigātibus nō po
terunt ab ipso discedere ⁊ ab ipso se separere cōscientia
salua. Et cōuocare cōciliū dico primo esse permittendū
quid hoc casu possint uel debeāt facere subditi: an licet
ipsis a suo quē reputāt pontificē separare sine discrimi
ne ⁊ peccato. Secundo: an ex eo ꝙ se separarēt a suo pō
tifice: ut tali casu conciliū cōuocet: uel ad ipsū vadat di
et debeat scismaticus uel peccator. Tertio si debet serua
re precepta: uel timere excōicationes uel censuras quas
idem pontifex suus faciat in casu quo ab eo recedat uel
ɔcilium cōuocet. ⁊ hec cōsultationes ɔcernunt: siue sint
cardinales qui hec patianť: siue alij prelati uel laici. Ad
primā questionē discurrendi sunt omnes casus: ⁊ p̄mo
quādo est vnicus papa: ⁊ dicit lapsus in heresim: uel re
nūciasse: aut peccatū cōmittere qđ turbet et scandalizat
vlēz ecclīaz: an tunc licite possunt subditi ab ipso separi
Secūdo quādo sunt duo de papatu ɔtendentes: an si
vnus est solus in quasi possessione subditi ex tali cōten
tione possunt ab ipso recedere: uel quādo duo possidē
rent scisse xp̄icolas: an subditi a suo quem reputāt pon
tificem discedere valeant. Veniens ad primā q̄ōnem vi
detur ꝙ presertim quādo causa heresis est dubia: uel re
nūciatōnis aut similis nō licet ab vnico existente in pos
sessione pontificatus ante latam sentētiā recedere. tex.
videť. viij. q. iiij. c. nōne. facit de cōse. di. ij. c. nō prohibe
at. ⁊ quod not. Inno. ⁊ doc. in. c. nostra. de coha. cleri. et
mulie. vbi volunt ꝙ situ crimina grauia quantū velint:
⁊ homicidiū ⁊ simonia: tamē nō debet prelatus occult⁹
euitari: quia excōicatus occultus nō debet vitari: ut no.
vj. q. ij. c. si tantū. ⁊ c. placuit. ⁊ de sentē. excō. c. cum non
ab homine. de tēpo. ordi. ad aures: etiam in sacramētis
quia christus tradidit corpus suum iude proditori ⁊ sa
crilego qui etiam fuit hereticus: ut. j. q. j. c. eos. ⁊ no. In
no. de hereti. fraternitatis. ⁊ maxime quādo vitatio pre
lati esse posset scandalosa. ar. c. predicti ad aures. de tem
po ordi. Et maxime nō videtur deserendus papa a car
dinalibus qui sunt pars corporis pape. vj. q. j. c. siquis
cum militibus. C. ad leg. iul. maie. l. quisquis. videntur
etiam astricti ad residentiam: cum papa ut assistant ipi
in cōcilijs ⁊ alijs oportunis: ut nec momento ab ipso ab
esse debeant. de cle. nō resi. c. ex gestis. ⁊ c. ex tue. vij. q. j.
per totum. ⁊ videť tex. in. c. olim. de accusa. Ad idez tex.
xvij. di. hinc etiam. vbi puniti sunt qui a Simaco ꝓpter
suspitionē criminis discesserunt. pro hoc videť tex. in. c.
cum sm̄ leges. de hereti. in. vj. vbi est casus: ꝙ q̄uis he
reticus sit ipso iure dānatus: ⁊ bona eius ɔfiscata: tamē
executio ab homine priuato fieri nō potest ante senten
tiā iudicis. Et sic anteqꝫ ɔcilium hereticū papam dāna
uerit: uel ipse se suo ore damnauerit: ut. xxi. di. nunc aūt.
nō videtur subditoꝝ licita separatio. ad idem tex. in. c. lz
ep̄us. de preben. lib. vj. vbi est tex. ꝙ licz per ademptiōz
secundi curati primū beneficiū vacet ipso iure. ut in. c.
de multa. de preben. tamē nō videtur ꝙ ipso nō ɔuicto
possessio sit ei auferenda. ad idem tex. in. c. ordinarij. §. j
de offi. ordi. li. vj. ⁊ ꝙ priuatus nō possit ipse de se exeq̄
sententiā sine iudice ab homine uel a iure latam. videť
tex. in. l. miles. als̄ ait pretor. §. qui iudicati. ff. de re iud.

Unde videt q ex dubia heresi vel renũciatiõe pape ipse papa a subditis suis nõ sit deserendus: quinimo plus videtur dicendũ q etiam qñ heresis sua vl' renũciatio aut peccatũ turbans ecclesiã esset notoriũ ipse deserendus absq iudicis mandato nõ sit: qr etiam nisi est notoriũ: in eo exigit sententia: ut no. glo. de rescript. ab excõicato et de iureiur. c. ad nostrã. de testi. cog. c. super eo. ij. q. vj. que lotharius. et est glo. de purg. ca. c. penul. et Bar. apõ legistas in. l. emptorẽ. ff. de acti. emp. et presertim requiri videt sententia in effectibus facti ppter notoriũ delictũ imprimẽdis siue exequẽdis: sicut est discessus subditorũ qui est quid facti. glo. est in auc. ut iud. sine quoq' suffra. §. necessitatẽ. licz nõ sit necesse ut ferat in scriptis vel cum solẽnitatibus vel solẽnitate: de quibus in. l. prolatam. C. de sen. et hoc tenet Jo. an. in. c. ex parte. de ver. signi. in prin. et Archi. ij. q. j. qui lotharius. et in. c. felicis de pen. li. vj. in. v. pontificali. a d fi. glo. magne. vbi dicit q sufficit si a iudice fiat quedã detectio. idem Jo. an. in addi. specu. in ti. de noto. cri. §. notoriũ autẽ. in fi. iij. co lũ. imo sufficit preceptum: vt dicit Archi. in dicto. c. que lotharius. et not. C. i. C. de his qui no. infa. l. nulla. et glo. in. l. ictus fustiũ. ff. eo. ti. Si enim incõfessum sufficit preceptũ. ff. de iudi. l. si debitori. fortius in notorio: et hoc in ciuilibus: sed in criminalibus requirit snĩa: ut not. glo. ij. q. j. c. j. et in. l. j. C. de cõfes. l. si cõfessus. de cust. reo. et. l. j. et. l. ictus fustiũ. ff. de his qui no. infa. Ex quibus videt q siue occulta sit heresis siue notoria nõ liceat sine iudicis licentia subditis a papa heretico occulto vel etiã notorio discedere: et multo magis nõ videt discessiua licit' quãdo in nulla est heresi vel scismate cõstitutus. In cõtrariũ videt q papa existente heretico etiã occulto nedum notorio q licite subditi hoc scientes possunt ab ipso separari sine alio iudicis ministerio. text. videt in. c. anastasius. xix. di. vbi multi anastasium deseruerũt et iuste: qr occulte cõicauerat in crimine heresis. Pro hoc facit: qr quãdo est apostaticus ille qui dicit papa. vel papa verus est plapsus in heresim: tunc quilibet excõicatus est de primo apostatico est tex. in. c. licet de euitãda de elec. et in. c. in nomĩe dñi. xxiij. di. in fi. loquor etiaz si sit apostaticus: quia renũciasset papatui: et postea hoc nõ obstante decertaret ipsum sine canonica electiõe retinere: qr malo ingenio õtra canones in ipso staret intrusus et similiter excõicatus foret: ut dicto. c. in nomĩe domini Et de heretico q sit etiam papa excõicatus nõ est dubiũ xxiiij. q. j. accacius. ergo licite quilibet ipsoz euitat et ab ipso recedit: de sen. excõ. c. nuper. et. c. cum nõ ab homĩe Et istos effectus iuris videlz excõicatõis et perditõis dignitatis ppter heresim vel apostasiam incurrit quis ipso iure absq aliquo iudicis alterius viuentis ministerio ut in. c. cum fm leges. de hereti. in. vj. not. Jo. an. in. c. ut cõmissi. eo ti. li. vj. et dicto. c. accacius. xxiiij. q. j. Et qr surgere cõtra papam apostaticũ vel hereticũ: videtur a iure subditis permissũ. lxxix. di. si quis pecuniã. et. c. in nomine dñi. xxiij. di. in fi. vnde videt q hac iuris permissiõe vti possint absq alio iudicis mandato. l. que sub cõditione. in fi. ff. de cõdi. insti. Et ideo cuz ministerio dicitur q frustra precibus impetramur qd iure cõi conceditur l. j. C. de thesa. li. x. et hinc etiam est q quãq licet occidere transfugas vel fures nocturnos: aut agroz depopulatores iuris permissione: ut. l. postliminiũ. §. transfugas. ff. de cap. et. l. iij. §. transfugas. de sicca. et. C. qñ licz sine iudi. vin. l. j. et hoc põt fieri aliter nõ petita a iudice licẽtia. similr qñ licz capẽ debitorẽ ppa auctte. l. iij. §. si debitorẽ. ff. q' in frau. cre. h etiã pbat tex. in. d. c. lz eps. de pben. li. vj. allegatus in cõtrariũ: vbi est tex. q si habens beneficiũ curatũ acceptat aliud silr curatũ: cum primũ vacet ipso iure: epus põt ipsum cõferre: etiaz prius possidẽte nõ citato: aut alia declaratiõe nõ facta q vacet. Ex quibus videt q heresi in qua papa prolapsus sit: uel ex eo q sit apostaticus licite sine alia snĩa põt deseri a suis subditis hoc scientibus: etiam si crimĩa ista occulta sint. Et h concludũt iura illa que supra deduxi: qñ deus per moysen dixit: Separamini a tabernaculis etc. dicto. c. dudum'. Et ita debz intelligi exemplũ policarpi: de quo supra dixi. et videt tex. xxxij. di. §. verũ. vbi nõ licet ab eis recipere aliqua sacramẽta nisi baptismatis in causã necessitatis: alia aũt sacramẽta etiam necessitatis ab heretico nõ licet recipere: dicto. §. verũ. no. i dicto. c. nostra. de coha. cleri. et mu. et ibi doc. et hanc snĩam credo verã per tex. xvj. q. fi. c. sane. et. ij. q. vij. c. sacerdotes. et no. in. c. cum nõ liceat. de prescrip. Nam a prelato excõicato sicut est hereticus et apostatic' licet recedere sine alia snĩa: ut de appel. c. pastoralis. in fi. et. ix. q. iij. excõicatos. et. c. excõicato. Et dicit Inno. q hoc est verũ etiã q̃ticunq ipse tolerẽt dũmodo pbari possit: adeo ut si vocz aliquẽ subditũ ad ordines vel ad alia sacramẽta possit ipsi dici: nõ recipiam hec a te: qr excõicatus es: ita no. ipse Innoc. in. c. j. de scisma. facit. vj. q. ij. c. si tantũ. qr debent eum denũciare ut emendet. Sed an peccent suscipiendo ab eo sacra no. in dicto. c. nostra. et Inno. de hereti. fraternitatis. et in. c. per tuas. el. ij. de simo. vbi cõcludunt doct. q nõ debent ab ipsis etiam occultis recipi: nisi in baptismate et corpore xpi: ut in. c. iij. de hereti. licz ipsis occultis peccatoribus petentibus in publico sacramẽta danda forent de cõse. di. ij. c. nõ prohibeat. j. q. j. c. xpus. Et idem occulto excõicato danda sunt publica officia que aliis dãtur ne sic vitando: cum prelatus publice ipsum. de offic. or. c. si sacerdos. Restat respõdere cõtrariis. et ad. c. nõne. viij. q. iiij. respondet ut no. glo. in dicto. c. cum nõ liceat q nõ loquit in aliis criminibus q̃ heresis. xxiiij. q. ij. c. sane. et in crimine: ex quo irrogata sit snĩa excõicationis dicto. c. cum nõ ab homine: et in crimĩe scismatis: de electio. c. qr diligẽtis. et in simoniaco in ordine: dũmodo pbari possint. xxxij. di. §. veruz. j. q. j. si quis a simoniacis. In aliis aũt criminibus etiam si sint notoria expectãda est snĩa. xv. q. fi. c. fi. Fallit in crimĩe fornicationis notorio. xxxij. di. nullus. ita no. glo. ij. q. vij. sacerdotes. el p'. vbi glo. addit aliũ casum qñ prelatus nõ seruat canones xix. di. nulle. sed debet intelligi sane: qr non seruat canones: qr arbitrat papam nõ posse illos cõdere: tunc quia est hereticus dz vitari. Sz ego credo q idẽ sit in omni suspẽso a iure quo ad se et quo ad alios ut licite dimitti possit ut possit eum euitare: dũmodo euitatio sit ut euz corrigat nõ ut publicet. Nam ex quo ius ligat factũ occultũ licite ab eo recedit: ut dicto. c. cum nõ ab homĩe. no. glo in cle. j. de hereti. in glo. magna ad fi. ideo põt vitari ut se retrahat a peccato nõ ob. xxxij. di. §. verũ. vbi videt permissum ab homicidis et adulteris percipere sacramẽta et sanctimonialiũ violatoribus: qr loquit ibi in criminibus occultis nõ suspensis et nõ precisis: sed iniq̃tuz essent suspensi. idem est dicendũ quodcunq sit crimen: et ibi de fornicario fuit mentio: exempli gratia. Idem credo in omni crimine notorio ordinis executis impediẽte: ut no. Inno. et docto. in. c. per tuas. el. ij. de simo. Sed in istis est ratio q vitari debent: qr suspensi. et ideo idez est in omni alio in quo quis a iure suspẽsus foret: quia peccaret qui voluntarie cum talibus cõmunicaret: quia debemus esse solliciti de anima fratris lucranda: ideo debent tales deseri ut desistant et toleratio nõ operat quãtũ ad scientes. ut no. Jo. calde. in. c. ad probandũ. de re iudi. Et hec sunt etiam in omni occulto. cuius delictum probari nõ possit ut liceat vitare suspensum ad finez: ut se corrigat nõ ut procedat. Sed si esset pene occultũ qd pbari posset: credo q posset vitari ut reprobet delictũ.

vj.q.ij.si tantū: ⁊ ut denūciaretur. Et ista sunt de mēte ex
imij doctoris dñi Anto. de butrio in dicto. c. vestra. de
coha. cleri. ⁊ mulie. not. in. c. j. de scisma. Non ob. tex. in
§. hinc etiam. xvij di. quia ibi erat suspicio criminis he-
resis uel alterius criminis in Simacho papa: sȝ nō erat
verum ꝙ esset hereticus. Et ideo ex sola suspicione here
sis deseri nō dȝ papa: sed quādo scitur in veritate pōt de
seri: etiā si sit heresis alijs sit occulta dūmodo ꝑbari pos-
sit. Ad. c. cum sm̄ leges. de hereti. in. vj. Et ad. c. licet ep̄s.
de prebē. li. vj. Et ad. l. miles. al's pretor ait. §. qui iudica
ti. Respondeo ꝙ est cōsiderandū lata sentētia a lege uel
ab homine quomodo pars vult ea uti cōtra euȝ qui suc
cubuit uel damnatus est. Nam aut pars aduersa vult ef
fectus iuris causatos ꝑpter talem sententiā hominis uł
legis allegare solū: uel dicere inductos esse: ⁊ tūc potest
hoc allegare ⁊ dicere inductos absq̄ȝ alio iudicis mini-
sterio: ut si allegat uel dicit ad mortem dānatū ipso iure
effectum intestabilē: uel prius testamentū per eū factuȝ
irritum esse ⁊ ad nullitatē deductū: ⁊ hoc potest facere ⁊
allegare. l. si quis filio exheredato. §. irritum. ff. de iniul.
testa. Et similiter potest allegare ꝙ hereticus etiaȝ papa
iuris executione est excōicatus ipso iure ⁊ dignitate p-
uatus ⁊ bona eius publicata. de here. c. cuȝ sm̄ leges. li.
vj. Item per acceptationē secūdi curati facta est executō
ipso iure a lege ut primū vacet: ut in. c. de multa. de ꝑbē.
adeo ut per habentē conferre possit absq̄ȝ alia iudicꝫ de
claratione: ut est tex. in. c. licet ep̄us. de preben. li. vj. Idē
dicimus in dānato de crimine publico: ut efficiatur in-
famis ipso iure ⁊ allegari infamis: ut. l. infamē. ff. de pu
bli. iudi. Nec est opus ꝙ iudex euȝ dicat uel declaret in
famē. tex. est optimus in. l. j. §. j. v̄. sin autē pronunciauit
ff. ad turpl. Pro istis igit᷑ a iure introductis effectibus
vigore alicuius sentētie a lege siue ab homine late non
est opus alio iudicis ministerio uel sentētia: imo iudex
nō posset sine cause cognitōne facere ꝙ isti effectus a iu
re introducti nō imprimerentur. l. nō potest iudex. ff. de
furt. not. in. l. ut militibus. C. de testa. mili. Si vero loq̄-
mur de executione fienda ab homine ipsius sentētie ab
homine uel iuris promulgate: tunc aut potest fieri aper
te aduersa absq̄ȝ eo ꝙ aliquid requirat a dānato. sed po
test fieri solum per quid uel aliquid solū denegando si-
bi damnato: ⁊ tunc pars potest illud facere sine alio iu-
dicis ministerio uel sentētia: ideo debens cōferre bene
ficiū cōfert illud postq̄ȝ vacauerit ipō iure: ⁊ absq̄ȝ eo ꝙ
possidentē citet iudex: uel ipsum beneficiū vacare decla
ret: ut est tex. in dicto. c. licet ep̄us. de preben. li. vj. Simi
liter si vsufructuarius obtinuit pro vsufructu in cōfessō-
ria: ⁊ per prius possidebat ipsum fundū: ipse vigore sen
tentie colliget fructus: nec pro executione indigebit iu-
dicis ministerio. l. vti frui. §. j. ff. si vsufruc. pe. Idē si egit
aliquis dicens vicino nō esse ius altius tollere ⁊ obtinu
it si qui succubuit nō habebat hedificatū facta est execu
tio a iure: ut si velit altius tollere: possum ipsuȝ prohibe-
re etiam sine iudice ut altius nō tollat. l. ⁊ si forte. §. j. ff. si
seru. vendi. Item si egi ius mihi esse eundi per viā fun-
di tui ad fundū meum: si obtinui possum ire per funduȝ
sine alio iudicis ministerio. Et sic similiter si aliquis est
dānatus hereticus a lege uel ab homie subditi possunt
sine alia iudicis declaratiōe recedere: quia pars aduer-
sa potest a se facere executioneȝ in qua nihil requirat a
victo nisi patientiā siue pati: uel ei solum quid deneget:
nō aliquid auferat: igitur vir statim ꝙ mulier est adul-
tera etiaȝ occulta potest denegare ipsi debitū absq̄ȝ alia
declaratione ꝙ sit adultera: ita debet intelligi qō no. in
c. si. de adult. Et hoc monstratū est in primo parente cui
cōtinuo post spretum mandatū dei elementa fuerunt fa
cta cōtraria: ⁊ omnia animalia eidem in dño ꝯmissa ipsi

obedientiā subtraxerūt. Si vero pars in executione de-
beat aliud q̄ȝ pati a victo requirere: tunc aut qō requiri
tur potest expediri in ipsum victum etiā inuituȝ: et tunc
nō exigitur pro executione sentētie alio iudicis ministe
rio. patet de iure ciuili si fertur sentētia ꝙ aliquis sit fili
us famulus meus uel seruus: tūc erit executio facta a iu
re ꝙ testari nō possit. l. qui in potestate. ff. de testa. ⁊ ego
potero ipsū moderate castigare ⁊ in meā potestatē redi
gere absq̄ȝ ꝙ implorē iudicis ministeriū. l. j. ⁊. l. iij. C. de
patr. potesta. Si vero illud quod a condēnato requirit᷑
nō potest fieri a parte priuata ipso dānato inuito ut est
quādo condēnatus quis ad rem corporalē mihi dandā
siue tradendā. Et ego volo nancisci possessionē adhuc p
damnati possessaȝ: tunc pars nō potest talē executioneȝ
de se facere sine iudicꝫ ministerio. ita debet intelligi tex.
in dicta. l. miles. §. qui iudicati. ff. de re iudi. ita etiaȝ de
bet intelligi tex. in. c. sm̄ leges. in fi. de hereti. in. vj. ⁊ i. c.
licet ep̄us. de prebē. in. vj. In quibus iuribus probatur
ꝙ q̄ȝuis vacantis primi beneficij curati ipse possit iure
ab habente facultatē cōferendi fieri collatio: quia i hoc
nō requirit᷑ a victo nisi pati. possessio tamē aperte ipi au
ferri nō potest: sed debet ipsa ab episcopo iudice citatio
ne preambula auferri. ⁊ hoc modo debet intelligi text.
in dicto. c. ordinarij. §. j. de offi. ordi. ut ibi collatio bene-
ficij possit fieri sine alio iudicis ministerio sed ablatio
possessionis nō: ⁊ ita sentit Jo. an. in nouella. hoc tamen
intelligo quādo possidens est in possessione nuda facti
ipsius beneficij quo priuatus est ipō iure ut eius possit
fieri collatio etiā ipso incūbente de facto possessioni nō
citato. secus si in ipso haberet coloratū titulū ⁊ posside-
ret: quia tunc nō valeret collatio illo colore non cassato.
nota est doctor in. c. cum nostra. de cōces. preben. Ideȝ
tex. in dicto. c. cum sm̄ leges. Naȝ licȝ bona heretici sint
ipso iure cōfiscata: tamē eoꝝ possessio ab aliquo aufer-
ri nō potest: nisi postq̄ȝ iudex declarauerit. Ratio: quia
a cōdēnato requirit᷑ nō aliud q̄ȝ simpliciter pati: qr re-
quirit᷑ sibi auferri rerū possessio que ab eo inuito aper-
te auferri nō potest ut dicto. §. qui iudicati. Sed a iudi
ce bene potest auferri ab inuito. l. qui restituere. de rei vē
di. Unde concludit᷑ ꝙ sentētia lata a lege uel homie uel
parte: si querit᷑ fieri executio cōtra victum a vincēte: ꝙ
si fit solū in eo iure in quo a victo requirit᷑ datio uel tra
ditio aut oblatio: ita ꝙ victus debeat prestare aliud q̄ȝ
patientiā: ⁊ tunc si potest aperte fieri cōtra victum inui-
tum uel etiam renitentē: ⁊ hoc potest fieri etiam aperte
sine iudicis ministerio. sed si nō posset talis executio fie-
ri aperte cōtra victum inuitū: tunc sine iudicis ministe-
rio sentētia hominis uel legis executōni nō ponet᷑ aper
te. Fallit hoc ultimū: nisi quādo iudicꝫ copia haberi nō
possit: uel si expectaret᷑ iudiciū esset inane: uł nullius fru
ctus: quia tunc pars sua auctoritate etiam hoc casu pos
set exequi. ar. l. nullus. C. de iudeis. ⁊ qō ibi not. ⁊. l. iij. §
si debitorē. ff. que in frau. credi. ⁊ hoc modo iuste factū
fuit per Scipionē nassicā: qui gratū suis largitionib᷒
subuertentē populū omisso iuris ordine interemit cum
sua cōiuratōne: ⁊ reprehendit Sceuolā consulē: qui vo
lebat iuris ordinē seruari dicens cōsul: Dum iuris ordi
nem sequit᷑ illud agit ut cuȝ omnibus legibus romanuȝ
ruat imperiū: ut refert Ualerius in libro tertio in titulo
de fortitudine. Et ex ista doctrina sic bene declarata: in-
feruntur ad propositū multa. Primo: ꝙ papa hereticuȝ
uel apostaticū etiam occultum: dūmodo probari possit
subditi poterunt sine alia declaratione deserere. ij. q. vij
oues. sed nō a possessiōe papatus expellere nisi ut infra
dicam. Sed tunc est dubiuȝ: an cardinales possent ante
sententiā cōcilij in casibus predictis ad electionē alteri-
us pape procedere. Uidet᷑ ꝙ sic: per text. in dicto. c. licet

ĕpus.de p̄ben.li.vj.⁊ per illa que supra dixi. nam cum pa pa hereticus sit ipso iure priuat⁹ ⁊ vacet sedes. ⁊ idem cum est apostaticus: videt̄ q ipsi cardinales ad quos spectat papatū ꝯferre: possint stati ante sniaȝ ꝯcilij eligere: qꝛ ex hac electiōe nō requirūt a papa iaȝ dānato.per.l. nisi pa tientiā siue pati: ut pbant oīa iura supra deducta: p̄ sertim tex.in dicto.c.lȝ ep̄us. vbi est casus q facta a iure p̄uatione beneficij ipso iure ep̄s illud ꝯferi possessore amplius nō citato uel nō declarato: aliter q ius perdiderit sic eligent papā cardinales possidente papatū aliter non citato: uel etiam absq eo q declaratū sit ipsum possidētem perdidisse papatū. Et pro hoc videt̄ tex. in fin.l. in c.ij.de parrochi.⁊ que ibi not. Hosti. ⁊ in.c.eos.in fi.de tempo.or.li.vj. Et pro hac snia videt̄ tex.in.c. siquis pecunia.lxxix.di.vbi cardinales ⁊ alij clerici ⁊ laici deum timētes possint apostaticū ⁊ intrusum a sede aplica deijcere ⁊ ipsum anathematizare ⁊ aliū eligere: ⁊ electo ꝯferre administrandi potestatē. Ad idē tex.xxiij.di.in noīe d.in fi. Sed ꝯtrarium videt̄ text.in.c.ad aplice.de re iudi.lib.vj. vbi imperatore existēte ipso iure deposito: electores nō procedūt ad electionē alterius: nisi cum snia declaratoria lata fuerit.ut ibi est tex. in fi.ibi: illi aūt ⁊c. Et hoc credo verū in his duabus electōibus pape uel imperatoris: ut q̄uis quisq eorum ipso iure perdidisset dignitatē: ut forte ppter cōmissam heresim: tamē electores nō possunt ante sniam declaratoriā pcedere ad electionem alterius. Et est ratio: qꝛ cum ius administrādi trāseat in papā statim facta electōne: ut in.c.in nomie dn̄i. §.plane.xxiij.di. Certe cardinales per talem electionē p̄uarent existentē in quasi possessione papatus quasi possessione administrādi ad summū pontificē expectantia ⁊ sic exequerent̄ ꝯtra apostaticū uel hereticū papam q̄ ipsum nudū ius eligendi: in quo requireret̄ solū potentia sed quasi possessiōe iuris administrandi eligēdo alium auferrent apostatico uel heretico in quasi possessione existenti. nam primū se subtraherēt ⁊ de seipsis quasi possessionē papatus in papā hereticū cōsistentē in alium per electionē transferrēt. vnde nō solum se a papa separarēt q eis licet: ut dixi.s. Sȝ quasi possessionē quaȝ haberet papa in eos: in alios transferrēt electū: ⁊ hoc nō licet eo possidente nō citato: ut dicto.c.lȝ ep̄s. de prebē. li.vj. ⁊ spāle est in casu.c.eos qui.de tempo.ordi.li.vj. q subditi ep̄i excōicati possunt adire ppria auctoritate vicinos ep̄os pro ordinibus recipiēdis: ⁊ hoc tenent doc. in.c.nostra.de cohabi.cleri.⁊ muli. vbi dicunt q lȝ subditus possit vitare prelatum suū notoriū fornicariū: non tñ potest audire missaȝ alterius: uel ad aliū prelatū ire sine alia declaratione ⁊ snia. facit qd̄ not.in.c.fi.de pen. Et ideo nō possunt aliū ante sniam eligere. ar. dicti.c.cū sm leges.de hereti.in.vj. Nec obuiat si dicis: idem est in alijs prelatis ut ius administrādi habeāt incōtinēti: ut not.de elec.c.transmissa. qꝛ illud nō est verum existente alio in possessiōe: ut supra dixi. Et igit̄ in istis inferioribus valet prouisio sola facta de secūdo primo adhuc nō declarato dānato: uel a possessione nō amoto: ut dicto.c lȝ ep̄us. de preben.li.vj. quia ex sola prouisiōe nō habet prouisus ius administrandi alio in possessione existēte ⁊ sic in collatiōe sola: cum nihil requirat̄ a possidēte: nisi pati potest prouisio fieri: qd̄ secus est in papatu: quia statim facta electione in electū transit quasi possessio papatus: ut dicto.c.in nomie dn̄i.xxiij.di. ⁊ lȝ supra dixeri q alio existente in quasi possessione. Nec ipse papa posset sua auctoritate nācisci possessionē sicut et alij possūt prelati nācisci possessionē ppria auctoritate alio in possessione existente: ut not.in.c.transmissa.de electi. tamē hic plus est: qꝛ cardinales eligēdo nō solum causant puisione papatus in papā electū: sȝ eo ipso se a priore se subtrahunt: ut nouo electo saltim sui possessionē tribuant. vnde a possessione primū spoliāt alteri ꝯferendo: quod nō licet: ut dicto.c.lȝ ep̄us.in fi. qd̄ nō est in alijs prouisionibus inferiorum: qꝛ lȝ ex prouisione transeat ius in prouisum: ⁊ per hanc solā nihil requirant a dānato nisi pati: ⁊ ideo eam possunt facere cū de iure collato uel de beneficio nullā possessionē tribuant uel tribuere possunt nisi possidente citato ⁊ declarato prius eū ius in bn̄ficiō amisisse. Cōcludo igit̄ q papa heretico existēte q cardinales ad electionē noui pōtificis nō pn̄t accedere nisi a cōcilio declaratiōe facta q papa sit hereticus uel apostaticus: ⁊ hoc vult tex. in dicto.c.siquis pecunia.lxxix. di. dum dicit q primo debēt cardinales ⁊ clerici ⁊ laici deū timentes qui nil aliud sunt q̄ ꝯciliū ipsum apostaticū anathematizare: ⁊ deinde hūano auxilio a sede aplica pellere. Sed si talis apostatic⁹ uel hereticus papa nō esset in q̄si possessiōe papatus: tūc si ꝯstaret notorie non esse papā: possent cardinales nō obstāte eius assertione aliū eligere: qꝛ eius assertio ꝯtra notoriū nō faceret rem dubiā: ut in.c.tua nos.de coha.cle.⁊ mu.no. Inno.de v̄bo.sig.ex parte. Et iō si notorie renūciasset papatui ⁊ ei⁹ possessiōi: quo casu perdit̄ possessio ipso iure: cū perdatur solo aīo: ut.l.siquis vi.§.dīa.de acqui.pos. ⁊ ius papatus renūciatiōe amiserit: ut in.c.j.de renū.li.vj. q non obstāte negatiōe sua poterūt ad electionē pcedere cardinales: secus si possessionē retinuisset post renūciatiōȝ per supradicta. ⁊ hec sunt vera q nō debet pape heretico uel apostatico auferri possessio papatus ante declarationē ꝯcilij in q̄ta declaratū sit q hereticus sit uel apostaticus papa q̄n ꝯcilij copia haberi pōt. Sȝ si conciliū haberi nō posset: uel si esset habitū ꝯciliū ⁊ declarasset eū hereticū uel apostaticū: tunc p̄sertim seculares pn̄cipes ⁊ xp̄ifideles oēs possunt insurgere ꝯtra ipsū: ⁊ eū persequi tanq̄ antixp̄m ⁊ a papatu expellē.xxiij.di.in noīe dn̄i. ⁊ dicto.c.siq̄s pecuniā.in fi. quos tex. sic intelligo: ⁊ q q̄n copia ꝯcilij: ⁊ sic iudicis haberi nō pōt liceat hereticum uel apostaticū expellere: probat̄ ex no.in.l.nullus.C.de iude. facit.l.aut p̄tor.§.si debitorē.ff.que in frau.cre. ⁊ q̄ no.in.l.j.C.q̄n liceat se sine iudi.vindi. si enim licet occidere desertorē militie mūdane dicta.l.j.⁊.ij.q̄n lice.sine iudi.vindi. q̄to magis desertorē militie celestis. Item si licet occidere hostē patrie etiā si sit pater uel si sit filius.l. minime.ff.de reli.⁊ sumpti.fune. q̄to magis papā hereticū uel apostaticū declaratū uel etiam nō declaratū quādo nō est uel esse pōt iudex qui declaret: qꝛ cum talis papa hereticus uel apostatic⁹ sit destructor ecclesie militātis: ut in.c.si papa.xl.di. pōt dici plusq̄ patrie desolator nam in oīm iniuriā ꝯmittit̄ q in dei maiestatē ꝯmittit̄ C.de hereti.l.manicheos. Et iō pōt a quocūq xp̄ifideli cōpesci p̄sertim a regibus ⁊ pn̄cipibus secularibus quibus est datus gladius ad vindictā maloꝝ: laudem vero bonoꝝ: de maio.⁊ obe.c.solite.⁊.xxiij.q.v.c.q̄uali nos. ⁊ pbat hoc tex.xxiij.q.v.c.principes. vbi text. dicit q illud qd̄ nō pōt intra ecclesiā pficere sermo doctrine potestas secularis hoc imperet per disciplīe terrorē. Sil'r videmus q q̄n clerici scisma faciūt ⁊ nō possunt corrigi per ecclesiā: tūc laici sine peccato ptātē habēt in clericos xvij.di.nec licuit.xxiij.q.v.de liguribus.de sentē.excō. c.ut fame.no.glo.de deci.tua. ⁊ hoc mō dȝ intelligi tex. Hieremie pp̄he dicēt: pphe: tui viderūt tibi falsa ⁊ stulta nec aperiebāt iniq̄tatē tuā ut te ad pniaȝ reuocarēt. Et mō pphete in hoc sacro eloq̄o vocant̄ doctores: in.xliij.di. c.sit rector. qui debēt hoc casu increpare ⁊ veritatē ostēdere: hoc p̄sertim etiā spectat ad principes. nam ad ipsos reges pertinet seculi xp̄ianoꝝ ut tpibus suis pacatam velint esse matrē ecclesiā vnde spūalit̄ nati sūt.xxiij.q.iiij. q̄n vult q psalmigraphū verbū ostēdit dū dicit: Et nūc

reges intelligite erudimini qui iudicatis terraꝫ: Seruite
dño in timore: ⁊ exultate ei cũ tremore: Sed quõ reges
seruiũt dño in timore. nisi que ↄtra matrē ecclesiā ⁊ ius⸗
sa dñi fiunt religiosa seueritate ꝓhibēdo atqꝫ plectēdo
xxiij.q.iiij.si ecclesia. Nullꝰ enim maius princeps deo
obsequiũ offerre posset q̃ si hi qui in suā ⁊ alioꝝ perni⸗
ciē debachant ipsoꝝ principũ debeāt cõpetēti vigore cõ
pesci. xxiij.q.v.quali nos. magis eni apud deũ principũ
gloria ꝓficit: cũ per eos põt disperse ecclesie sanitas re⸗
staurari: nam cũ videt deus largita regnoꝝ munera ad
sui nois gloriā reuocari: tāto principibus istis largiora
tribuit quāto sua dei per ipsos viderit ampliari. xxiij.q
v.c.sunt. Ex quibus oibus ↄcludit̃ ꝙ papa heretico, uel
apostatico existēte etiā occulto: lꝫ subditis sciētibus ab
eo recedere etiā nulla declaratiõe p̃cedēte. Et hoc est qđ
p̃cep.t dñs per moysen dũ dixit: Separamini a tabernacu
lis hominũ istoꝝ durissimoꝝ. xxiij.q.j.dicimus. ⁊ vij.
q.j.c.denicꝫ. ⁊ s̃. retuli dum dixi: an liceat cõicare scisma
ticis: sed nõ aliũ eligere uel a quasi possessiõe papatꝰ eũ
eijcere: nisi postq̃ fuerit a ↄcilio declaratus apostaticus
uel hereticus: uel nisi q̃n ↄcilij ⁊ iudicis copia haberi nõ
posset: q̃ tunc liceret ipsũ a papatus possessiõe deijcere
per iura p̃dicta. ⁊ ꝓbant etiā oĩa iura que. s̃. deduxi: cuꝫ
dixi ꝙ populi possunt a papa heretico se subtrahere: ne
eis auferat̃ defensio naturalis: ut dixi in illo articulo su
pra: an liceat pape legē facere ꝙ de heresi nõ arguat̃: vbi
dixi ꝙ ↄtra papā populi possunt insurgere: per tex. xxiij
q.v.c.si audieris. vbi dicit̃ de mactacia ꝙ interfecit imo
lantē idolis in ara dei. fecisse eni illud iuste credendũ est
q̃ iudex nõ erat qui puniret tale scelus. hoc mõ intelli
gi etiā debet qđ no. ij.q.vij.§. itē cum balaā. vbi legit̃ ꝙ
cum balaā pergeret sup asinā ad mala dicendũ populo
dei: ⁊ asinā stimularet asina recalcitrauit: ⁊ tandē in vo⸗
cē ꝓrupit ⁊ ꝓphetaꝫ redarguit. sed subditi pro asina su⸗
munt̃ ibi: ⁊ ꝓpheta ponit̃ ibi pro p̃lato quē asina redar
guit ut subditi prelatuꝫ a fide deuiantē redarguere pos⸗
sint redargutiõibus supradictis se primũ ab obedientia
subtrahēdo: ⁊ deniqꝫ eo declarato a fide deuio uel iudi
cis defectu subsistente a p̃latura amouēdo ut dixi. s̃. per
iura allegata. Sic illud intelligi dꝫ. 23. etati Gregorij ꝺi
cētis: Sicut laudabile discretioꝫ est reuerētiā ⁊ honorē
exhibere p̃oribus: ita rectitudinis ⁊ dei timoris est si qua
in eis sunt que correctiõe indigeāt nulla dissimulatiõne
postponere ne totũ qđ absit morbus inuadat si languor
nõ fuerit curatus in capite. ij.q.vij. sicut inquit: ⁊ eadem
cā ⁊. q. amouendũ. Nõ ob. id qđ dicit̃ de notorio ꝙ eti
am in eo requirat̃ sñia: nā in hoc est attendēdũ ꝙ aliq̃n
notoriũ habꝫ in se inclusā iuris sñiaꝫ: sicut etiā aliq̃n ha
bet occultũ crimē sñiaꝫ inclusā: ut in cr̃ie heresis ꝙ habꝫ
etiā occultā iuris sñiaꝫ inclusaꝫ: ut hereticus ipso iure sit
excõicatus: ⁊ perdat dignitatē etiaꝫ papa: ut no. xl. dis. si
papa. xix. di. anastasius. ⁊ xxiiij.q.j.c.j. ⁊ ij. ⁊ facit. c. cum
s̃m leges. de hereti. in. vj. tunc quo ad iuris effectus itro
ducendos ex tali notorio uel crimine occulto habēte in
clusam sñiam iuris nõ est opus alia sñia hoĩs. de h̃ sunt
tex. plimi. xxiiij.q.j.c.j.ij. ⁊ iij. ⁊ ꝙ possit deseri sine alia
sñia. no. de coha. cleri. ⁊ muli. c. nostra. ⁊ Hosti. in. c. tan⸗
ta. de simo. imo si est sola fama cũ scādalo licet recedere
a tali p̃lato suspēso: ut est casus in. c. ex litteris. de homi.
ideo hereticus etiā occultus statim est excõicatus ut di
xi: ⁊ statim a suis põt deseri. Silr̃ in notorio delicto
existens ipso iure irregularis ⁊ suspēsus est. j.q.j. per to⸗
tũ. no. de renũ. c. nisi cum pridē. §. ꝓpter ↄsciaꝫ. de tēpo.
ordi. c. ex tenore. ⁊ de coha. cleri. ⁊ muli. c. fi. nam effectũ
suspensiõis ⁊ irregularitatis imprimit ipsa criminis no
torietas ⁊ sñia legis absqꝫ alia sñia hominis. Et hec no⸗
torietas etiā facit ut talis delinquens notorius nõ dicat

tur toleratus s̃ꝫ possint subditi ab eo recedere absqꝫ alia
hominis sñia. xxxij. di. §. verũ. de coha. cleri. ⁊ muli. c. si⸗
cut. ⁊ c. vestra. ⁊ ut nõ valeant gesta per ipsũ sufficit no
torietas: ut no. de re iudi. ad probandũ: ita no. docto. de
elec. dudũ. et. c. nihil. quicquid in hoc dixerit Inno. in
c. fi. de proc. In alijs autē effectibus facti imprimēdis
uel exequēdis: tunc si notoriũ habeat inclusaꝫ sñiaꝫ iurꝫ
⁊ in executiõe facti nihil requirit̃ a dānato: ⁊ tũc potest
executio facti ab hoĩe fieri sine alia sñia ⁊ discedere ab
heretico qđ est facti: ut supra dixi. Sꝫ si aliquid debꝫ ab
heretico facti requiri aliud q̃ pati: uel notoriũ nõ habꝫ
inclusam sñiaꝫ iure: tunc est opus sñis hoĩs. Et illa iu⸗
ra loquunt̃ in ↄtrariũ allegata que supra dixi. Ex qui⸗
bus ↄcludit̃ ꝙ papā hereticũ etiā occultũ uel apostati⸗
cũ subditi possunt impune deserere. Et idem q̃n renũcia⸗
uit: q̃ postea ↄtendendo retinere papatũ ipse est aposta
ticus: sed a possessiõe papatus nõ possũt eum eijcere: uel
cardinales aliũ eligere eo in possessiõe papatus existen
te: nisi postq̃ apostaticus uel hereticus fuerit declarãtus:
dicto. c. cũ s̃m leges. in fi. de hereti. uel cum iudicis. i. cõ
cilij copia haberi nõ poterit: tunc poterit tanq̃ anterxp̃s
a cardinalibus ⁊ clericis anathematizari: ⁊ a quocunqꝫ
xp̃ifideli a possessiõe papatus expelli: ⁊ si opus est occi⸗
di. ⁊ sic intelligo. lxxix. di. si quis pecuniā. ⁊ xxiij. dist. in
noĩe dñi. in fi. ut talis insurrectio facti expellendo uel
etiā occidēdo eũ possit demũ fieri q̃n iam a ↄcilio decla
ratus est uel hereticus: uel cũ iudicis copia deficit: sic in
telligo illud qđ dixi de mactatia: q̃ interfecit illũ cũ de
esset copia iudicis: ⁊ hoc vult tex. xxiij.q.j.c.j.ij. ⁊ iij. ut
nõ sit opus alia sñia: sed tunc insurgant principes secula
res. xxiij.q.v.c. principes. Quãdo aũt duo essent de pa⸗
patu ↄtendentes: an liceat subditis ab eo quē reputāt pa
pā discedē. Dico ꝙ eo casu qꝰ sic litigātes cēnt effecti sciſ
matici: uel aliquis eoꝝ effectus scismaticus: ꝙ etiā esset
in vero papa possibile ꝙ scismaticus efficeret̃: ut dixi. s̃
in q̃one: an papa possit scismaticus effici: tũc liceret sub⸗
ditis a tali scismatico recedere: ut in. c. quia diligētia. de
elect. q̃ iste est vnus de casibus in quo subditi sine alia
declaratiõe recedere possunt a prelato. ut no. glo. ⁊ doc.
de prescrip. cum nõ liceat. Sed si nõ foret aliquis eoꝝ
scismaticus: tũc iste sit vnus de casibus quo est locus cõ
cilio: q̃n duo de papatu ↄtendant: ut no. lxxix. di. si duo.
Dico ꝙ si ↄtumaces sunt in ↄgregando ↄcilium: tunc li⸗
cite subditi ab ipsis recedũt: ut cõuocent ↄcilium: uel ad
ↄcilium vadant uel alios prouideāt. nec ex hoc peccāt uel
scismatici dici debent: q̃ hec lege permittēte faciunt ut
s̃. dixi. ⁊ sic penā nõ meret̃. l. gracꝰ. C. de adul. ⁊ s̃. dixi
⁊ ↄueniētes cũ alia p̃te ut vnionē faciāt scismatici ñ effici
unt̃ ut s̃ dixi. nec peccāt. Et idē q̃n petiũ ↄmittēt in eccle
siā scandalizās: ⁊ q̃n turbat bonũ vñis ecclesie: ita ꝙ cõci
lio opus: ut si ipse papa nõ ↄuocat licite ab eo recedant
sine peccato per predicta. Et ex istis decidit̃ tertiũ duꝫ
biũ quod posset ↄtingere ipsis subditis. an debēt serua⸗
re precepta uel timere cēsuras quas faceret ille quem re
putant papā ex illa causa: ne subditi ab eis recedant uel
ↄcilium nam in casibus vbi papa cēt prolapsus in here⸗
sim: uel effectus esset scismaticus qđ esse potest ut supra
dixi tunc censure ⁊ sñie excõicatiõis: uel similes nõ eēnt
formidāde: quia cũ esset tũc papa excõicatus ut dixi ali⸗
os extra ecclesiā ponere nõ posset uel excõicare. xxiiij.q
j.c.j. ⁊ in sũma illius q̃onis. Ratio: q̃ potestas soluendi
⁊ ligandi est data a deo veris ⁊ non falsis sacerdotibus.
xxiiij.q.j.§. si autē. ⁊ illi ligare ⁊ absoluere possunt q̃ ha⸗
bent spũꝫ scũm: dicto. §. si aũt. qui spũs sanctus nõ habi⸗
tat in diuisis a cõpage corporis xp̃i. Et iđ heretici et sciſ
matici ipso iure iurisditionalia perdunt. xxiiij.q.j. didi
cimus. ⁊ sic ligare spũaliter uel tēporaliter aliquos non

possint: igit excōicatiōes et censure talium etiam in petri cathedrā residentiū formidande nō sunt. Unde concludit glo. in dicta sūma. xxiiij. q. j. in glo. ij. post sūmaz q si talis prelatus excōicat aliquē iniuste. pōt excōicatus talis a celebratiōe nō cessare. facit eadez cā et. q. c. didicimus. vbi est expressū q tales heretici et scismatici ipso iure iurisditionalia perdunt. vnde nō ligāt nō solū excōicādo: sed etiā quecunq alia disponēdo iudicialiter uel extraiudicialiter. de offi. ordi. c. q sedē. de excess. prela. c. tanta. de elec. c. quia diligētia. xv. q. vj. c. nos sanctorum. et c. iuratos et hec iura ita ligant hereticū uel scismaticū papā sicut alios: qz tunc cum heretici aut scismatici sunt quolibet vero catholico sunt inferiores. Et cū sit eadē in eis ratio q in alios ipsos leges iste ligāt. ar. l. illud. in fi. ff. ad. l. aql.

Ex quibus cōcludit primū q papa iam existēte heretico uel scismatico: tales cēsure et quecūq eorum alie sententie formidāde nō sunt: qz etiam sniā censure dicit nulla qn allegat: q qui eam tulit iudex nō erat: ut de cōsue. c. iij. de priuile. c. quāto. Et idem qn est lata a suo iudice sz excōicato ut etiam nō liget. xxiiij. q. j. c. audiuimus. et c. ex parte. no. glo. ij. in. c. presenti. de heret. in. vj. et psertiz nō valet quādo lata est ab intruso uel iurisditōne suspēso: sicut sūt heretici scismatici uel excōicati. xvj. q. ij. c. alienatiōes. Ex quibus infert q si sniē cēsure excōicatōis uel etiam alie sniē pferant a papa iam in heresim uel in scisma plapso uel ab apostatico et intruso et sic excōicato uel ab eo qui renūciasset papatui et eum retinere contenderet. qbus oib9 casibus excōicati forēt ut. s. dixi q ei9 sniē nemini obesse possent seu nocerēt. nec essent formidande: qūis in aliis casibus tales sniē a vero iudice prolate: siue iuste siue iniuste timēde forent. Et ita debet intelligi glo. in. c. ad aures. de tempo. ordi. Item vero sniē a iudice tali iam dānato: qūis etiam tolerato plate nō essent formidande sed essent nulle. Sed si papa nō esset scismaticus uel hereticus uel in ista crimina plapsus et esset opus cōcilio: et ipse papa nō cōuocaret siue cōuocare nollet: sed ipse excōicaret ab eo discedētes: uel priuaret dignitatibus volentes cōciliū cōuocare: an tunc sententie tales forent formidāde. Uidet dicendū q sic: qz papa negante cōciliū eius sentētie videt in hoc standuz xvij. di. nec licuit. et quis negatione pape res sit dubia si cōcilio opus sit. l. iij. C. qui. ad liber. pcla. nō licet. no. in l. j. C. de procu. et in dubiis est parēdū superiori. c. di. cōtra morē. xix. dis. in memoria. ff. de re mili. l. iij. §. in bello. de tēpo. ord. ad aures. Ego tn adhuc dico q nō: quia qn iudex precipit aperte illicitū: uel quod est maluz non est ipsi parendū: etiā si ipsi prelato iustuz videat: ut in. c. lras. de resti. spol. sed debent sibi illi quibus talia precipiunt si sententialiter ista eis mandent per viam appellationis prouidere. sed si nō precipiunt sentētialiter sed extraiudicialiter: tunc hoc cāu possent illi quibus precepta talia fierent cōtradicere absq alia appellatiōe. lxxiiij di. c. gesta. no. doc. in. c. ad aures. de tēpo ordi. Securi9 tn esset appellare ad ipsum papā male informatū ad melius informandū: uel ad successorē siue ad cōciliū quod est in his causis papa maior ut supra dixi: qz qn cōsciencia vinci nō potest ita q quis cū bona cōsciētia sequi pceptū iudicis nō potest qz stimulat et cōtradicit cōsciētia sua eius cui preceptū factū est: et tunc debet inherere ppria cōsciētie et preceptū spernere de simonia. c. per tuas. et tolleret sniam donec ab ipsa per cōciliū uel futuruz papā releuet. ut no. in dicto. c. ad aures. de tēp. or. et qd dicit q in dubio sit superioris precepto parēdū hz locuz qn cōsciā mea pōt alr̄ nō. dicto. c. ad aures. de tēpo. or. Et q omino sin iniusta talia pcepta uel sniē: ita q illi qbus fiūt debeāt ab ipsis releuari et ipsis nō parere: pbant oia iura que supra deduxi: vbi dixi q papa nō pōt legē facere ne de his cognoscat: uel q cōciliū nō fiat: igit nō pōt pcipiendo uel mādando īpedire illos qui vellēt cōciliū celebrare: uel in illo interuenire: ne liceat pape per indirectū facere qd directo nō licz ipsi agere. l. hoc mō. ff. de cōdi. et demō. et si faceret eius pceptis parēduz nō esset per pdicta. Et qz precepto pape nō est parendū qn timet q ex eo multa mala pueniāt: uel qn ex eo scādalizaret eccliā ut no. Inno. de sen. excō. c. inquisitōis: psertim qz tale pceptū scādalizaret ecclesiā et eius vlez statū pturbarz: igitur ipsi parendū nō est: ut infra dicā in qōne qn vult cōciliū dissolui rebus nō pfectis. Ex quibus infert q cēsuris uel aliis penis nō obstātibus licite poterūt oēs interesse cōcilio uel ipsū cōuocare: et q discedētes a vero etiam papa: ne interueniāt cōcilio uel ipsū cōuocent uel ipsi faueāt in nullo peccare videnf per supradicta. Cū autē diximus harū causarum iudicē esse cōciliū: Et satis supra retulerimus a quo debeat cōuocari: et cuius auctē suscitat Placet nūc diligētius inquirere et magis generaliter.

De cōciliis.

Uoniam opus fuit in hoc opere de generalibus synodis mētionē facere decreui. Nūc qn et ipsa generalia cōcilia de genere sunt monarchie: istā altā materiā et quotidianā cōciliorum generaliū tractare. Et idō pmo querā: quid sit cōciliuz et vnde dicat. Scdo quotuplex sit cōciliū. Tertio qn sit fiendū cōciliū generale: et ex quib9 cāis. Quarto quis hēat auctēz ipsū cōuocādi: ul cōuocato auctē prestādi. Quinto q ad cōciliū spāliter sūt vocādi. Sexto que sit vocatiōis forma. Septio qui vocati in cōcilio vocē hēant psertī in iudicādo siue statuēdo. Octauo: an vocati possint per pcuratorē cōparere. Nono qualis tunc esse debeat pcuratoris forma. Decīo: quid de cōtēnentibus venire: et qui pcise venire teneant. Undecīo an sit opus ut intsint due ptes vocādorum sicut in aliis vniuersitatib9 ut dicat esse cōciliū. 12° q cāe possint expediri in cōcilio gnāli. 13° quā ptātē hz cōciliū: an ordinariā: an delegatā. 14° qlis esse dēat eorum forma et pcessus. 15°: an dēant singuli rndere sibi obiectis in cōcilio: uel an possint cōciliū ut suspectū reuocare siue iua reuocādi domū petere. 16° quāto tpe dēat durare cōciliū: et qs hēat auctē dissoluendi: et qn dissoluat. 17° que sit maior snia: an soli9 pape uel aplice sedis siue maioris ptis gnālis cōcilij pape, solius snie: uel forsan forte romāe sedis ipsi gnāli cōcilio forsitan aduersantis. 18°: q sit pena impedientiū venire vocatos ad cōciliū. Redeo ad pmā qōez. Et ego cōciliū sic diffinio q Cōciliū est generalis venientiū collectio fideliū psertiz eporum auctē sūmi pōtificis regulariter cōuocatū siue etiā cōstitutū uel aliqn xpi siue ipsi9 cōcilij met auctoritate suffultū. Et nota q idō dixi gnālis venientiū: qz licz nō oēs fideles veniāt: uel due ptes vocatorum fideliū: tn est cōciliū ut dicā infra in. xi. q. Itē idō dixi gnālis ad differētiā pūicialis et synodalis synodi. Itē idō dixi fideliū qz nō ē opus cōuocare infideles uel hēticos: lz aliqn ī cōciliis interuenire possint: ut dicā infra in. xv. q. Rursus et idō dixi auctē sūmi pōtificis: ad driaz aliarum collectionum q fiūt de xpifidelib9 forte impatoris mādato. Itē idō dixi regulr: qz cōit gnālia cōcilia siue icomenica siue auctē pape uel ei9 legati ad hr spāle mādatū hētis fieri nō pnt iij. di. §. porro. xij. di. p totū. lz qz qnq fuit sine auctē pape ul legati: ut si vacāte sede papali ncčitas īmineat ī ecclesiā hndi cōciliū gnāle: nec expectari posset qd forte sūmus pōtifex crearet: ul si forte īminēte ncčitate cōciliuz

habendi: ꝛ si non fieret scandarizaret vniuersalis eccle-
sia.papa uel qui esset in quasi possessiõe papatus nollet
ↄcilium ↄuocare:uel illi iam ↄuocato auctez impartiri:
tunc posset ↄcilium ab aliis cõuocari:ut dicaz in quarta
qõne:ꝛ tunc aliũde posset suscipere auctem: ut dicaz in
dicta qõne principali. Nam tũc ↄciliuz sibimet auctem
interponit ꝛ xp̄us tũc est illius caput. Et dicit̃ ↄciliũ a
con: ꝛ ciliũ:qꝛ fideles ibi cõgregant̃ ut ↄueniant in vnũ
sicut cilia cõueniunt oculos claudendo. Uel dicit̃ cõci-
liuz a concio concis: qꝛ ibi fideles plurimi conciunt̃.i.
cõuocãtur ꝛ cõgregant̃. Uel dicit̃ a cõi: eo ꝙ cõuenien-
tes in illo in vnũ dirigant mentis intuitum.vnde dissen-
tientes inter se nõ agunt ↄcilium:cum non ↄueniant in
vnũ.Et dicit̃ quasi a cõi intentione dictum:ut hec collis
guit̃ ex tex.xv.di.c.j.ẟ.ↄcilium: ꝛ ibi per Archi. ꝛ doct.
Et dicit̃ etiaz synodus a sin qd̃ est con ꝛ oda qd̃ est via
qꝛ ibidẽ fideles plures per diuersas vias simul cõueni-
unt:ut dicto.c.j.ẟ.synodus: ꝛ ibi etiam per doc.vbi etiã
dr̃ quid sit cetus ꝛ quid comitatus. Assumo scḋam.q.
ꝛ qꝛ de hac dico inferius in.v.qõe:vbi tracto qui ad cõ-
cilium sint vocandi:ideo dicatis ut ibi. Tertiam igit̃
questionẽ assumamus quãdo ↄcilium sit fiendũ: ꝛ ex q̃-
bus causis.Et in hoc dicendũ est ꝙ quotienscũqꝫ occur-
rit arduũ dubiũ quod ↄcernat totã vniuersalẽ ecclesiam
tunc est ad ↄcilium recurrendũ.Et inter cetera arduissi-
mũ est dubiũ:cum agitur causa papatus:in qua de mul-
tis dubitari põt:si forte papa dicat̃ papatui renunciasse
qd̃ aliqñ fieri potest:ut in.c.j.de renũci.li.vj. Et ego ple-
nissime scripsi supra: vbi etiam tango: an papa possit se
submittere ↄcilio:uel etiam alteri: ita ꝙ possit ex alia cã
ꝗ̄ pro heresi deponi.Si igit̃ est dubiũ quia cardinales
vellent papã eligere dicendo.ꝙ qui preest renunciasset:
vel ꝙ qui preest papatui in heresim ↄtra articulos fidei
sit ꝓlapsus:vel forte qꝛ duo de papatu cõtendunt: ꝛ vn⁹
alterũ noĩat apostaticũ ꝛ nõ esse apostolicũ sed intrusuz
vel sint alie cause ex quibus papa dicit̃ amotus ul' amo-
uendus a sede petri:de quibus late dixi in dicto tracta-
tu:videndũ est quis est iudex harũ causarũ. Et primo
videt̃ dicendũ ꝙ existens verus papa a nullo causa ciuil
iudicari possit.tex.videt̃ in.c.licet.de elec.in fi. vbi tex.
dicit ꝙ si dubiũ foret:an pape electio canonica existeret
nullus iudex ↄpetens esset.Et est ratio: qꝛ hec dignitas
superiorẽ nõ habet nisi deũ.ix.q.iij.facta.cũ similibus:
ergo a solo deo nõ ab alio humano iudicio videt̃ iudi-
candus:ideo omnia iura voluerũt cãs pape dei iudicio
esse dimittendas:nec ipsũ humano iudicio iudicari.ix.
q.iij.c.aliorũ.ꝛ.xvij.di.ẟ.hinc etiam: vbi ↄcilium iudici-
um simachi pape solũ dei iudicio reseruauit:nec de ipo
papa ↄcilium iudiciũ dixit:quasi nec ↄcilio papa sit iu-
dicandus.viij.q.iij.nemo.vbi tex.vult primã sedez.i.pa-
pam nõ iudicari:aut ab augusto:aut ab omni clero: ne-
qꝫ a regibus:neqꝫ a populo: ꝛ ita ↄcedit glo.ij.q.v.man-
dastis:igit̃ papa põt dicere q̃s me iudicat.ita dixit glo.
lxxix.di.si q̃s pecuniã.q̃si dicat nullus: ꝛ hui⁹ dicti rõ ẽ
qꝛ papa ẽ vicari⁹ christi: ꝛ legat⁹ dei:vt in.c.j. vt ecclesia-
stici bñfi.ꝛ ipsius dei in ecclesia ꝑsonaz repñtat: vt de
peni.di.j.c.sceleratorꝫ.ẟ.his auctoritatib⁹.ṽ. sed quẽ sa-
cerdos.ꝛ ꝓbat̃ in toto titulo de trãsla.ꝑla. ergo ab alio
ꝗ̄ ab ipso qui eũ ꝑfecit vicariũ ꝛ legatũ iudicari nõ de-
bet.vt.lxxix.di.c.electionẽ. vbi electio sũmi pontificis
est dei iudicio reseruata.Adduci pñt illa que dicã in pe-
nultima.q.cũ dico q̃ sit maior sñia pape vel cõcilij. Itez
ẽ alia rõ:qꝛ iferior superiorẽ nõ iudicat.xxi.di.inferior.
de maio.ꝛ obe.c.cũ inferior.ꝛ.l.nã magistrat⁹.ff. de ar-
bi.Sꝫ cõciliũ ꝛ oĩs homo viuẽs est inferior papa: pꝫ qꝛ
cõcilio auctorizat̃ in quo oĩum fideliũ representatio fit
de conse.di.j.c.ecclesia.ꝛ sine eius auctoritate etiã si pa-
pe cũ ageret̃ nõ restituit̃ cõcilium.xvij.di.ẟ.hinc etiã
vbi cõciliũ statuit synodũ ipsã debere dici auctoritate
symaci pape esse ↄgregatã.ꝛ notat̃ ea.di.c.cũ multi. ꝛ est
tex.de elec.c.significasti.ibi cũ oĩa.Et sic pꝫ ꝙ nedũ cu-
iuslibet fidelis ẽ maior.viij.q.iij.cũcta ꝑ mundũ: sed et
ipsius vniuersalis cõgregatiõis.i. cõcilij maior ẽ papa:
ꝛ ideo papa tanqꝫ superior reuocat nõnunqꝫ statuta cõ-
cilij:ut est tex.ix.q.iij.cuncta ꝑ mundũ.de cõsang.ꝛ affi.
c.nõ debet.lxviij.di.c.corepi.nota.in.c.j.xvj. di. ꝛ.xvij.
di.c.nec licuit.ꝛ ẽ tex.in.c.vbi ꝑiculũ.de elec. cũ ibi no.
li.vj.nã illud.c.a papa ꝛ cõcilio fuit editũ: ꝛ tñ fuit ꝑ nõ
nullos solos sũmos pontifices reuocatũ: ꝛ sup eo noue
ↄstitutiones plures ꝓmulgate:ꝑsertim tex.in cle.ne ro-
mani.in.ẟ.porro.de elec.nota.in.c.ꝓposuit.de cõces. ꝑ-
ben.Et ideo dixit glo.ꝙ maior ẽ sñia pape ꝗ̄ totius al-
terius cleri:ita notant̃ dixit glo.iiij.dis.in istis. per tex.
dicto.c.significasti de elec.xxxv.q.ix.veniã.ibi eustasiũ
vero.ꝛ.xxiiij.q.j.hec ẽ fides: ꝛ qꝛ si ꝑbet cõcilio papa au-
ctoritatẽ sequit̃ ꝙ ipso maior est: ꝛ maior ẽ qui auctori-
tatẽ ꝑstat ꝗ̄ ille cui ꝑstatur: ꝛ ita per hec decidit glo. in
dicto.c.vbi periculũ.in vbo cõcilio.si igit̃ papa maior ẽ
sequit̃ ꝙ a cõcilio nequeat iudicari. ꝛ id ꝓpter hoc sta-
tutũ est ꝙ quotiens de papa vl' eius actiõibus humanũ
iudicium est exquirenduz:ipse solus tanqꝫ de⁹ sit iudex
cause ꝓprie:etiã si esset de heresi.redarguendus tex. est
xxi.dis.nunc autez. vbi cõcilium statuit ꝙ marcellinus
de heresi accusatus suo se ore dãnaret:nec a quocũqꝫ iu-
dicãdus foret. ꝛ ideo dicit ibi tex.noli audiri in nostro
iudicio:sed collige in sinu tuo cãm tuã: ꝛ ex tuo iudicio
iustificaberis:vel ex tuo ore dãnaberis. ꝛ idem subdit̃
ibi qd̃ factũ fuit tempore sixti pape de causis ꝛ errorib⁹
ip si sixto pape impositis: ꝛ in dicto.c.nũc autẽ ponit ar-
chi.formã sentẽtie pape qꝛ debet dicere ego talis papa
infelix cõmisi tale scelus:ideo me iudico deponendum.
ad idem.l.ꝛ hec tiberius.ff.de heredi.insti.vbi ẽ tex. ꝙ
non recognoscentes superiorẽ esse possunt si volũt iudi-
ces in causa ꝓpria. nota.in.l.j.C.ne quis in sua cã ius
di. ꝛ hoc no.glo.de iudi.in.c.cum venissent: vbi colligi-
tur ꝙ potest esse si vult iudex in causa ꝓpria de absolu-
ta potestate. ꝛ ita no.inno.de omni non recognoscente
superiorẽ.de verbo.sig.c.ex parte. ꝛ bar.ff. de iurisdi.o.
iudi.l.est receptum:sed de ordinata potestate debẽt al-
teri cõmittere:vt dicta.l.est receptum. ꝛ ideo imperator
causas fiscales cõmittit ꝓcuratori fisci.c.vbi cause fisca-
les.l.ad fiscum.ꝛ.l.si ea.C.de his quibus vt indig. vbi
est tex.ꝙ siue agat siue cõueniat̃ fiscus iudex est ꝓcura-
tor fisci mandato ꝑncipis: ꝛ papa etiã se alieno submit-
tit iudicio.ij.q.vij.nos si incõpetent̃. ꝛ de re iudic.c.ad
apostolice.li.vj.imo se submittit etiã in foro cõtẽtioso:
vt priuari possit.lxiv.di.in synodo: ꝛ ibi glo.nota habe-
tur in dicto.c.nos si. ꝛ plenissime dixi in qõne an papa
possit renunciare papatui in monarchia. Ex quibus tũ
qꝛ cause pape solo dei iudicio dimittende sunt: tum q̃a
si hũano iudicio terminant̃ ipse debet esse iudex cause
sue:videtur concludi ꝙ nullus alius huius cause iudex
esse possit.Et quia si in illo de quo papa terminatur: et
queritur iudicari ipse adeo toleratur vt non iudicetur
quanto magis debet igitur ab alijs tolerari : vt inquit
Augustinus: ꝛ hoc patet in ecclesia militante que tolera-
uit annis sex liberium papam hereticum: ꝛ tunc de scõ
fuit depositus:felix papa catholicus per constantinum
imperatorẽ vt refert cronica martiniana: ꝛ vincentius
beluacensis. Item ꝙ nullus iudicauit sanctum petrum
filium dei abnegantem:nisi christus qui pepercit eidẽ
postqꝫ conuersus plorauit. In contrariuz videtur ꝙ
vbi fidei causa agitatur ꝛ criminis heresis pape ibi sit
iudex ↄcilium ꝛ non papa.tex.videt̃ in.c.anastasi⁹.xix.

di.vbi anastasius papa qui solus cōicauit in heresi: z he
reticis iā dānatis sine cōcilio epoꝝ z clericoꝝ nutu dei
iudicio percussus est z pro heretico habitus.si ergo cū
volūtate cōcilij cōicasset nō fuisset hereticus. Et quo pꝫ
ꝙ maior est sniā cōcilij ꝙ̄ pape in causa fidei: qꝛ hec con
numeratur inter causas in quibus orbis est maior vrbe
xciij. di.legimꝰ. Idē qñ agit̄ de subuersiōe statꝰ totiꝰ ec
clesie: nam tunc est ꝯciliū supra papā: ut no.xv. di.sic san
cta. z qḋ no. Inno. de ꝯstit. quāto. z dicā infra in penul
tima qōe. Et iō nō posset papa priuare oēs epos.ix.q.iij
per prīcipalē. z de hoc videt̄ tex.xv.di.sicut.in fi. vbi pa
pa dicit ꝙ que vniuersali cōsensu cōstituta sunt se et nō
alia destruit quisquis presumit absoluere quos ligant
aut ligare quos absoluit. vnde papa nō posset iudicare
id nō esse hereticū qḋ cōciliū hereticū iudicasset. uel id
esse dānatū pro heresi qḋ cōciliū nō hereticū statuisset.
facit.xxiiij.q.ij.c.sane.el.ij.ibi: z sequi in hoc doctrinā
sanctoꝝ patrū: vnde negari nō potest quin in causa fidei
et heresis sit maior sniā cōcilij ꝙ̄ pontificis: z ꝙ in fidei
causa conciliū sit maius pontifice: z ita dicit gl. in dicto
c.sicut.in fi.xv.di. Et est rō: qꝛ ut pluries dictū est papa
est homo: z cōtra fidē male sentire posset: ut dicto.c.ana
stasius. z.xxiiij.q.j.accatius. qḋ incōueniēs in ecclīa vni
uersali nō pōt cōtingere: qꝛ ipsa errare nō potest.xxiiij.
q.j.a recta. qꝛ orauit redemptor noster pro ecclīa ne de/
ficeret fides sua.xxi.di.c.j. z ipse redemptor volūtate su/
orū labioꝝ nō fraudabit̄: ut dicit glo. in dicto.c.a recta.
z no. Jo.an.post Host.in.c.a nobis.el.ij.de sentē.excō.
qꝛ fides vniuersalis ecclesie nō est a sapiētia hominū sed
in virtute dei: ad Corinth.c.2°. qḋ tñ qualit̄ intelligat̄:
dicā infra in penultīa qōne: z ꝙ in causis pape quas cū
alijs habet de pontificatu de fide iudex sit cōciliū.e tex.
xvij.di.§.hinc etiā.vbi tex.dicit ꝙ cōciliū remisit cās si/
machi pape deo determinādas z de aduersarijs ipsū cri
minātibus sniāꝫ dixit z catholicū simachū inuenerūt cū
declarauerūt alieno nō subijci ꝙ̄ dei iudicio. Et ideo ca
sus eius aliōꝝ videlicꝫ criminū ab heresi dei iudicio re/
miserunt: z suos aduersarios dānauerūt. Ecce ergo tex.
ꝙ conciliū in causis pape iudex est cōpetens: ut probat
etiam tex.ij.q.vij. Itē simachus vbi ꝯciliū iudicans in/
ter simachū z ipsū accusantes: primū decreuit ipsū sima
chū pontificatu spoliatū esse restituendū: qꝛ fuerat sima
chus ab emulis impetitus nō veris accusatoribꝰ: ut tex.
ibi declarat o butniit eius causas per cōciliū soli deo re/
mitti: ut ꝓbat tex.in dicto.§.item simachus.ij.q.vij.con
iuncto tex.xvij.di.§.hinc etiaꝫ. Et ꝙ in causa fidei papa
alieno subiaceat iudicio est tex.xl.dis.c.si papa. vbi tex.
dicit ꝙ sint pontificis crimina scelerata ꝙ̄tum possunt
nullus ipsū iudicat: nisi deprehendat̄ a fide deuius. Cū
igit̄ a fide deuiat alieno iudicio subest. sed nullus iudi/
cio cōmodius subest ꝙ̄ illius qui errare nō pōt videlicꝫ
cōcilij: z ipsoꝝ quoꝝ interest principaliter videlicꝫ oīuꝫ
fideliū qui nihil aliud sunt ꝙ̄ conciliū: qꝛ ex integritate
presidentiū salus omniū ipsoꝝ fideliū dependet subdito
rū.lxi.di.miramur.facit.xcvj.di.c.vbi naꝫ. z h̄ dicit text.
in dicto.c.si papa.in fi.xl.di. z qꝛ omniū fideliū interest
oēs generaliter ad talē determinationē sunt vocandi: ut
in regula qḋ oēs tangit.de reg.iur.li.vj. z in dicto.c.vbi
xcvi.di. Itē qꝛ si conciliū est iudex in causa fidei: ut vbi
turbat̄ bonū vl̄is ecclesie: ita etiaꝫ erit iudex in cōnexis
fidei: iō est in cā papatus iudex: qꝛ de articulis fidei est
vnā eē sanctā catholicā ecclesiā.xxiiij.q.j.loquit̄. Et qꝛ
ipsa est vnū corpus misticū dꝫ habere caput vnū nō plu
ra: ne foret quoddā monstrū: ut in.c.per venerabilē: qui
fil̄.sint leg. z in.c.nouit.de his q̄ fi.a p̄la. vñ in cā papa/
tus erit iudex conciliū: qꝛ ibi agit̄ de bono vl̄is ecclesie
iiij.q.j.§.his oībus. Et ꝙ sit iudex conciliū in cā heresis

pape est tex. in.c.fraternitatis.de hereti. Si igit̄ de capite
est cōtentio de cōnexis articulis fidei est q̄stio: iō iudex
est ꝯciliū.ar.c.translato.de ꝯsti. z de iudi.quāto.cū iuri
bus sibi bus dicētibus: ꝙ de cōnexis idē est iudiciū. Idē
est etiā: cū papa turbat bonū vl̄is ecclesie qḋ facere non
debet. nam debet ipsū bonū querē.xxiiij.q.j.memor sū.
z.xxv.q.j.que ad perpetuā.facit.viij.q.j.§.his oībus.et
ibi glo. Idem est dicendū cū de papatu inter duos liti/
giū vertit̄ ut iudex sit conciliū: qꝛ tractat̄ de bono p̄nci/
paliter vl̄is ecclesie.i.de eius capite: qꝛ nō pōt esse de pa
patu cōtentio sine perturbatiōe status vl̄is ecclesie.text.
videt̄.lxxix.di.c.si duo.vbi tex.dic̄ ꝙ ille erit iudex duo
bus de pōtificatu cōtendētibus quē diuinū iudiciū vni
uersalis cōsensus elegerit. Ecce ergo tex.ꝙ vl̄is ecclīa di
rimit lites pape z nouū pōtificē eligit: z ita determināt
ibi glo. ꝙ conciliū iudex sit: qꝛ cōmittit̄ ibi vl̄is iudicio
.i.cōcilij. nam papa pōtifex est oīm xp̄ianoꝝ: de maio. z
obe.c.solite.de trāsla.prela.c.j.ij. z.iij. Idem dicendū vi
det̄ qñ qui preest in cathedra Petri dicit̄ esse apostati/
cus: z per ambitū ipsā vsurpasse. nam cardinales cū ali/
is clericis z laicis deū timentibus ipsū ab ecclesia expel
lūt.lxxix.di.siquis pecuniā. Sꝫ cardinales z clerici z lai
ci deū timētes.i.fideles nō sunt aliud ꝙ̄ ꝯciliū: ergo ibi
tex.est ꝙ qñ papa dicit̄ apostaticus nō aplicus ꝯciliū
in eius depositiōe z anathematizatiōe iudiciū interpo/
nit. hoc idem doc. sentiūt qñ cōtentio foret inter papam
z cardinales: qꝛ ipsi vellent aliū eligere dicētes papā se/
di ap̄lice renūciasse: z ipse cōtrariū assereret: ut no. mo/
dern̄ de renū.c.j.in.vj. Idem in omni alia cā: cū de pōti
ficatu p̄mo qḋ est: ut volunt doc. Archi. z Jo.an.in.c.in
fidei.de heret.in.vj. Et ratio pōt esse: qꝛ cū est cōtentio
de capite: z est dubiū ꝓbabilitas pōt dici ecclīa plene et
bene reformata: ut ī.c.ij.de transla.p̄la.ibi sicut iusta: sꝫ
potius dici pōt quasi vacans: ut dicto.c.ij. Sꝫ cū ecclesia
vacat uel quasi vacat ptās videt̄ residere in ipa totali ec
clesia que est fideliū cōgregatio: de biga.debitum. z de
elec.c.fundamēta.li.vi.sicut dicūt p̄hi ꝙ regimē ciuita/
tis ꝯsistit penes cōgregatiōes ciuiū uel ipsius cōgrega/
tionis partē potiorē: ut inq̄t p̄hs 3° politicoꝝ.c.viij. Itē
cū est cōtentio de papatu: hoc nō pōt esse ut plurimū si
ne scismate. sed in cā scismatis debet esse iudex ꝯciliū:
ut.xv.di.c.j. z.ij. ꝓbat̄ in scismate et heresi.xcvj.dis.nos
ad fidē. z.c.vbi nam. Itē qꝛ sicut in depositiōe pape pro
pter heresiꝫ nō est iudex nisi cōciliū.ij.q.vij.§.item sima
chus. z.xvij.di.§.hinc etiā.no. Jo.an. z Archi.de heret.
c.in fidei.li.vj. ita debet esse iudex cōciliū ad declarādū
quia sit verꝰ papa: qñ de hoc ē dubiū ꝓbabile inter du
os forte litigantes.facit.xl.di.si papa. z hoc videt̄ deter
minatū in libro cōcilioꝝ i fine cōcilij macedonensis: ibi
hoc enī z alijs fidē tāgentibus hoc statutū ē vt ad ꝯcili
um recurrat̄. Quinimo videt̄ ꝙ soli cardinales iudi
ces eē possint: qꝛ cū p̄sertim papa in heresim ē ꝓlapsus
z ipso iure dignitatē ꝑdidit videt̄ ꝙ iurisditio pape ar
duo casu in dei ecclesia occurrēte sit apud cardinales: vt
in tex.ī.c.vbi piculū.§.ei quoqꝫ.de elec.li.vj. z in cle. ne
romani.de elec. Sꝫ qḋ maiꝰ pōt eē piculū ꝙ̄ cū papa et
caput ecclīe a fide noscit̄ exorbitare. Et iō ꝓfecto h̄ co
gnoscē dꝫ ad cardīales ptīere: nā z vacāte sede ꝓpē picu
lū aiaꝝ p̄missū ē cardīalibꝰ nouos penitētiarios creare:
vt dcā cle.ne romani: g̃ fortiꝰ ī cāu isto ꝯcedi dꝫ vl̄ cū pa
pa ē h̄eticꝰ vl̄ duo ō papatu ꝯtēdūt: nā lꝫ extēdē legē ad
casū silēꝫ.l.nō p̄iit.ff.de legi. h̄ exp̄sse ꝓbare vr̄ tex.ī.c.si
q̄s pecuniā.lxxix.di.vbi tex. dicit ꝙ cardīales debēt ex
pellē itrusū i cathedra petri: z apostaticū z ipm anathe
matizare: z deīde ad electiōeꝫ ꝓcedē: z sic h̄ ē in aposta
tico idē videt̄ dicēdū ō papa h̄etico vt cardīales eū dā/
nēt. Et deīde ad electiōeꝫ vlteriꝰ ꝓcedāt. ad idem in tex.

in.c.in nomine domini.§.qꝫ si quis.xxiij.di. vbi nedum
cardinales:sed quilibet catholicus insurgere potest cō-
tra talem intrusum tanq̄ʒ cōtra antexp̄um.Et idem cum
notoria esset pape spontanea renunciatio:ut cardinales
nō obstante eius inficiatiōe ꝓcedere possint ad electiōꝫ
nouā:iuxta no.per Inno.de ver.signi.c.ex parte.el p̄mo
de cēsi.c.cū venerabilis.ꝛ idem cum est ꝓbabile dubiuꝫ
duobus de papatu cōcertātibus:qꝛ tunc sedes dici pōt
vacua cū paria sint nō eē papā uel nō apparē:l.in lege.ff
de cōtrahē.emp.ꝛ.l.duo sunt ticij.de testa.tute.Et quia
stante scismate ecclesia dicit̄ quasi vacare:ut no.in.c.cuꝫ
nobis.de prescrip.ꝛ eo.ti.c.j.Et dicit̄ quodāmodo mor
te vacare:ut no.in.c.j.de scisma.Itē cum cardinales sint
in quasi possessiōe iuris eligēdi papā:ut in.c.licꝫ.de ele-
ctio.li.vj.ꝛ in cle.ne romani.de elec.ꝛ.xxiij.di.in nomīe
dn̄i.ad eos oīa debēt pertinere que sunt ut necīa ꝛ ante
cedētia electionē uel pro ipsa electiōe:ut in.c.ut preteri-
te.de elec.li.vj.ꝛ in.c.cupiētes.§.si vero.eo.ti.ad hoc.lx-
vj.di.c.si.ꝛ ibi glo.in verbo argumentū facit de offi.de-
le.c.j.ꝛ etiam illud vulgatū:qui vult sequēs vult an̄s.si-
ne quo nō peruenit̄ ad cōsequēs.l.ad rem mobilē.ꝛ.l.
ad legatū.ff.de ꝓcur.vnde queādmodū iuris dispositi-
one cardinales habent ius eligendi:ita habere debēt de
clarandi electioni locū fore:ꝛ qꝫ intruso in cathedra Pe
tri ius papatus ipsi nō cōpetat:presertim qꝛ cardinales
in electione pōtificis metropolitani vice funguntur:ut est
tex.in dicto.c.in nomīe dn̄i.xxiij.di.si queādmodū me
tropolitanus est iudex in causa:an ep̄us sit canonice ele
ctus:ita collegiū cardinaliū esse debet iudex:an de papa-
tu cōtendens verus papa sit:ꝛ in hoc sit maius collegiū
cardinaliū q̄ʒ presidentis in cathedra Petri:cū de sua re
sidentia ꝓbabiliter cōtendit̄:cū cardinales tunc metro-
politani vice funguntur.nam in his que cōcernunt electō
nem pape collegiū cardinaliū representat vniuersalē ec-
clesiā ꝛ eius vice fungit̄.glo.est no.lxxix.di.c.nullus.et
ad sacerdotes leuitici generis spectat de arduis dubijs
diffinire:ut est tex.in.c.per venerabilē.in.§.rōnibus.q̄
fil.sint legi.Sed qō potest esse maius dubiū q̄ʒ cum de
capite ecclesie cōtendit̄.Et no.qꝫ tex.dicit ad sacerdotes
leuitici generis:ꝛ nō dicit ad sacerdotē:ꝛ ideo debet in-
telligi de sacerdotibus locū supremū tenētibus:sicut sūt
cardinales.l.j.ff.de alb.scribē.facit qō not.Inno.in.c.j.
de maio.ꝛ obe.ꝛ in.c.statuim⁹.no.in.l.ij.C.de decurio.
li.x.ꝛ in.c.in causis.de electi.ꝛ.c.cū ecclesia.ꝛ.c.cum no-
bis.in quibus ꝓbatur qꝫ qui post papā sunt digniores
ꝛ tenēt primū locū.ipsi sunt qui hanc debent habere au
ctoritatē:ꝛ ita no.docto.in dictis iuribus:ꝛ ideo in.c.p
venerabilē.§.sunt aūt.dicit̄ qꝫ sacerdotes leuitici gene-
ris sunt cardinales:qui iure leuitico in executiōe sacer-
dotalis officij assistunt pape.ꝛ pro hac sentētia faciūt iu
ra omnia que dicūt qꝫ quādo ille ad quē spectat iurisdi
tio primo gradu est impeditus:qꝛ forte captus ab here-
ticis uel scismaticis deuoluit̄ iurisditio ad capitulū:uel
ad existentē in gradu magis ꝓximo.tex.est in.c.si ep̄us
de sup.negl.prela.li.vj.vbi demēti ep̄o uel remotis a ro
mana curia cōsistentibus ꝓuidet capitulū de coadiuto
re.Et sic pape effecto dementi uel inhabili deberent co-
adiutore cardinales ꝓuidere ne periclitaret̄ ecclesia.Et
tamē sedes adhuc vacare nō diceret̄:ꝛ hoc ꝓbant omīa
iura relata per Io.an.ꝛ Hosti.in.c.j.de scisma.in.vj.fac
c.is qui.in fi.de maio.ꝛ obe.ꝛ.c.j.eo.ti.li.vj.ꝛ de electi.
c.venerabilē.§.nūquid.facit de offi.ordi.c.irrefragabi-
li.§.excessus.ꝛ.l.iu perfectus.C.de anna.except.l.vbi
absunt.ff.de tuto.ꝛ cur.da.ab his.ꝛ.c.eos.de tempo.or
di.in.vj.Probat̄ in.c.j.ne sed.vacā.li.vj.vbi quādo pre
latus sua culpa priuat̄:ut quia suspensus est:tūc ille suc
cedit in iurisditiōe cuius ꝯsilio ipse prelatus debuit ad-
ministrare:sed papa debet ardua facere cum cōsilio car
dinaliū.vj.q.j.si quis cum militibus.igit̄ cum cessat e⁹
iurisditio:quia hereticus debet esse iurisditio apud car
dinales.Item quia dixi in opere monarchie in questio
ne:an papa possit renunciare:licet dignitas papalis sit a
deo.tamē qꝫ vnus magis q̄ʒ alter sit papa est ab homie:
ꝛ ideo electus papa est pontifex electione cardinalium:
ergo ipsi cum causa subsistente vident̄ posse amouere.
ut in.c.j.de regu.iur. Ex quibus videtur concludi qꝫ
cum agitur causa papatus siue ratione heresis a pontifi
ce perpetrate:siue quia duo de ꝓbabili dubio pontifica
tus litigent:uel de ipsius renūciatione:uel vbi turbatur
status vniuersalis ecclesie:aut cum agitur causa fidei uel
illi cōnexa iudex debet esse ꝯciliuꝫ vniuersale:aut sacro
sanctum collegiū reuerendissimoꝝ dominoꝝ cardinali-
um:ꝛ qꝫ cardinales deponāt papam ꝓpter heresim:not.
Huguitio.lxiij.di.in.c.in synodo.Quid igit̄ sit in hac q̄-
stione dicendū.Ego credo qꝫ siue agat̄ causa heresis:si-
ue causa intrusionis sue:siue cum duo de papatu cōten-
dunt:semp sit iudex conciliū icomeniciū.Et idem quādo
nō habuit duas partes cardinaliū est intrusus apostati
cus nō apostolicus.Et idem quādo dicit̄ a cardinalib⁹
qꝫ renūciauit.omnibus enī his casibus cum disputatur
an ipse sit papa:uel nō iudex sit conciliū:ꝛ ideo tex.in.c.
si papa.xl.di.cum dicit qꝫ papa a nemine potest iudicari
Excipit cām fidei qū deuius est a fide subdēs qꝫ vniuer
sitas fideliū tanto perpēsius orat pro eo:quantum post
deū salus fideliū ab ipso depēdet.Ecce qꝫ orat pro papa
vniuersitas fideliū ꝛ sic conciliū.de cōse.di.j.ecclesia.sed
oratio sm̄ Augustinū in libro de verbis dn̄i:Est quedā
petitio:Et alibi dicit̄ qꝫ est pius mentis affectus direct⁹
in deum:que fit nō solū verboꝝ expressione:sed ex sctis
in bonis operibus operando:ut not.per docto.ꝛ glo.in
cle.j.de reliqui.ꝛ vene.sancto.vnde potest conciliū ope-
rari:tunc uel remouendo papam ab heresi.uel vbi non
posset remoueri eum a papatu eijciendo:qꝛ sic extirpa-
bit eius peccatuꝫ:ne sedens hereticus in cathedra petri
infinitos secuꝫ trahat ad inferos:ut dicit tex.in dicto.c.
si papa.Unde ibi est casus qꝫ cōciliū iudicat in causa he
resis pape:quia sic bene operādo orat uel orabit pro eo:
ut dicit̄ in dicto.c.facit de elec.cle.ne romani in fi.ꝛ tex.
in dicto.c.anastasius. Idem cum duo de papatu cōten-
dunt:ut probat tex.in dicto.c.si duo.lxxix.di. Et ideꝫ cū
dicit̄ apostaticus ꝛ intrusus:ut.lxxix.di.c.si quis pecu-
niā.ꝛ probatur.ij.q.vij.§.item simachus.ꝛ bene ostēdi
tur:quia cum est de papatu cōtentio in hoc omniū fide
liū salus dependet:ut dicit tex.in dicto.c.si papa.igitur
iudicare de hoc uel cognoscere ad ipsos omnes debet fi
deles pertinere:dicto.c.vbi.xcvi.di. Et melius hec scien
tia patebit per respōsiones ad cōtraria.in quibus appa
rebit qꝫ nec papa est iudex in causa propria:isto cāu nec
collegiū cardinaliū sed solū sacrosanctū cōcilium.Non
obstant igitur cōtraria.Et primo ad.c.licet.in fi.de elec.
qō videtur dicere qꝫ electio pape nō subest alicuius iu-
dicio:debet intelligi preterq̄ʒ vbi a iure expresse cautuꝫ
est.Cōtra:sicut est quādo dicit̄ qꝫ nō habuit duas par-
tes cardinaliū:uel qꝫ assumptus in papā sit femina:uel
habeat alia impedimenta:que ipsi possit obijci.de qui-
bus dixi in tractatu monarchie in questione:an aliqua
exceptio ꝫ papā opponi possit. Ideꝫ cuꝫ dicit̄ a fide de
uius.xl.di.si papa.uel cum est notorius intrusus nō ele
ctus per cardinales:dicto.c.si quis pecuniam. Nam de
istis cognoscet cōcilium per supra dicta.Si vero essent
alie exceptiones que haberent irritare:al's electores in-
feriorū. In iure autem nō esset cautū qꝫ possent contra
opponi:tales cōtra eum nō opponerent̄:qꝛ non esset su
perior qui de eis iudicaret.sic debet intelligi.c.licet.qō

uult ꝙ requirant due partes cardinaliū:licꝫ in alijs ele-
ctōibus sufficiat maior pars nō iudicat aliquis de hac
electione:subaudi in exceptionibus que obijciunt con
tra alias electiones:sed nō tollit quin exceptiōes cōtra
hanc electionē permisse:uel accusatiōes opponi nō pos-
sint:potest etiā intelligi ꝙ esset papa aliquādiu tolera-
tus ut papa:⁊ postea obijceret sibi exceptio que esset oc
culta ⁊ dubia:utputa si obijceret ipsi tolerato:⁊ in paci-
fica possessione cōsistenti ꝙ nō habeat duas ptes cardi-
naliū:⁊ exceptio foret dubia ⁊ occulta:tunc nullus esset
iudex:dicto.c.licet.⁊ hoc qñ probabilis fuisset ignoran
tia.secus si fuisset supina ⁊ crassa:ut in.c.ad probandū.
de re iudi.li.vj.C.de sentē.ut.q.v.§.tria.⁊ sic limito dicta
doctoꝝ qui dicunt tales exceptiōes posse opponi:ut di-
cto.c.licet.ut intelligat qñ talis exceptio est manifesta:
uel quādo est occulta:sed fuit opposita anteꝗ̄ esset tole
ratus:⁊ tunc permissa excutiantia.Sed si essent occulte
⁊ ipse iam toleratus nō deberent admitti. Nota tñ qd
dico ꝙ nō admitterent exceptiones occulte.sed si agere
tur cōtra eum ꝙ nō esset papa:puta ꝓpter heresim etiaꝫ
occultam cōmissā:uel qꝛ esset apostaticus ⁊ intrusus ꝙ
delictū habet instar heresis:credo ꝙ tunc agi posset ⁊ es
set iudex conciliū:per not.in dicto.c.si papa.xl.di.Non
obuiat illud ꝙ cause pape subijciunt dei iudicio.nec cō
ciliū uel alius potest de ipsis iudiciuꝫ dicere ꝙ illa iura
loquunt qñ certum est ꝙ sit papa:⁊ ipse de criminibus
cōueniat.Sed quādo est de papatu ꝓbabile dubium:
tunc iudex est conciliū.qꝛ nō cōstat ꝙ sit papa:ita ꝙ ei⁹
cause dei iudicio remittant.Non obuiat si dicit etiam
quādo est dubium de papatu cause pape dei iudicio re
mittunt.xvij.di.§.hinc etiam.vbi ꝯcilium causas sima-
chi pape remisit dei iudicio.⁊ lꝫ nō constet ibi ꝙ etiā cō
tentio esset de papatu:tamē in cronicis legit ꝙ Lauren
tius quidā secum de papatu cōtendebat.Nam respon-
deo ꝙ imo ꝯcilium ibi causas papatus terminauit.patꝫ
ij.q.vij.§.item simachus.vbi ꝯcilium ꝓnunciauit sima-
chū papatu spoliatū prius forte restituendū.Ecce ꝙ cō-
cilium in causa papatus iudiciū dixit.Sed qꝛ simachus
repertus fuit esse verus papa:determinato prius iudicō
papatus per ꝯcilium:demū synodus alia crimina q̄ ob-
ijciebant simacho remisit dei iudicio:quia iam ꝯstabat
ipsis de cōcilio ꝙ erat papa:ideo nō erant alia eius cri-
mina per aliuꝫ iudicanda.Et si dicat quare anteꝗ̄ esset
cognitū:an esset papa.ꝯcilium noluit ꝙ ipse auctoritatē
preberet cōcilio:ut dicto.§.hinc etiam.cum adhuc nō es
set certū an esset papa:⁊ tamē synodus voluit ꝙ iudica-
ret causas ad papā pertinētes:qꝛ respondeo ꝙ simach⁹
tēpore litis mote de papatu erat uel fuerat in quasi pos-
sessione pacifica pontificatus:igit dñi de cōcilio sima-
cho:reliquerūt ea que ad pontificē pertinēt:⁊ voluerūt
ꝙ auctoraret ꝯcilio.Nō obstat tūc si dr qñ q̄s est in q̄si
possessiōe papat⁹ ei cōpetūt illa q̄ pape ꝯpetūt ut dixi:⁊
sic videt posse iudicare in causa sua qui illa iura que di
cunt ꝙ papa sit iudex cause ꝓprie:debent intelligi in ali
is causis q̄ꝫ cum ꝯtendit de papatu:qui in illa pōt meri
to suspectus dici ⁊ recusari:qꝛ agitur de totali sua iuris-
ditione in qua est pars ⁊ nō iudex:ut no.Innoc.in.c.ex
parte.de ver.sig.⁊ ideo licꝫ als iudex:vbi de sua iurisdi-
tione dubitat iudicat:an sua sit iurisditio:ut no.in.c.su
per lris.de rescrip.tamē quādo dicit suspectus:uel qñ
obijcit ei exceptio excōicatiōis uel infamie:tunc nō iu
dicat:ut no.in.c.cum super.de offi.deleg.⁊ in.c.sciscita
tus.de rescript.per Inno.sed tunc adeundus est superi
or.viij.q.iiij.nōne.est ergo existens in quasi possessione
papatus in oībus iudex paeterꝗ̄ in casu sūm pontifica-
tus:quia in illa cum dicat nō papa ⁊ dicat apostaticus
⁊ excōicatus nō est idoneus iudex:iuxta no.in.l.quidā

cōsulebat.de re iudi.⁊ sic iura que dicunt papā esse iudicē
sue cause:loquit qñ est certū ꝙ est papa.Sed qñ hoc re
uocat in dubiū ꝙ tunc ipse sit iudex:nō reperit iure cau
tum:imo iura que.s.retuli dicunt ꝙ est iudex conciliuꝫ
⁊ ꝓ hoc tex.in.c.j.de scisma.Naꝫ ibi Octauianus ⁊ qui-
do iudicati fuerūt scismatici a cōcilio lateranensi:ut ibi
patet in suprascriptiōe.Ad idem.lxxix.di.c.si duo.⁊ pre
sertim qñ est cōtentio inter duos:⁊ quilibet habeat xp̄i
anoꝝ partem nō modicā.Naꝫ cū tunc sit fundamētū in
certū in quo papatus ꝯsistat:⁊ quis sit vicarius iesu xp̄i
erit tunc iudex conciliū:nō autē aliquis ipsoꝝ:maxime
qꝛ quilibet dissentiret de alio:⁊ quilibꝫ vellet esse ille ta
lis qui se papam pretenderet:⁊ de sua causa iudicaret.
Nō obuiat p̄dictis si dicit ꝙ etiā vbi est causa papatus
ipse existens in possessione debet iudicare:ut vult text.
xxi.di.nunc aūt.vbi cōtendebat cū Marcellino ꝙ here
sim cōmisisset:⁊ tñ ipse de se cām dixit.naꝫ sm aliquos
ꝓut ibi refert Archi.illa dispositio fuit ex dispēsatione.
Et ideo ego dixi tempore scismatis ꝙ volente ꝯcilio pa
pa potest esse iudex cause sue etiam heresis.sed cōcilio
volente iudicare nō est iudex papa.Alij aūt dicūt ꝙ ibi
papa ꝓlapsus fuit in heresim coacte coactione cōditio-
nali.Et ideo nō amisit papatū ipso iure:sed fuit excusā-
dus:sicut ⁊ Petrus:qui timore filiū dei abnegauit:sed
ex humilitate ipse marcellinus seipsuꝫ deposuit.Alij ut
Huguitio,volunt ꝙ papa pro heresi deponit qñ heresiꝫ
suam pertinaciter defendit:sed vbi vult emendari eius
emenda admittenda est:ut ipse est iudex cause proprie.
ar.c.dixit aplus.xxiiij.q.iij.Et hoc mō respōderi pōt ad
ea que dixi in tractatu monarchie in q̄ōne:an ꝓpter he
resim pōtifex papatū perdat:dum dixi de aplis:ꝙ ex eo
ꝙ nō crediderūt in xp̄m tēpore passionis nō perdiderūt
apostolatū:qꝛ in tali incredulitate nō persisterunt perti
naciter.Et silr Aaron nō perstitit in heresi pertinaci-
ter:⁊ oēs fecerūt metu.Non obstat si dicit ꝙ iudas sta
tum perdidit aplatū nō sacerdotiū qd susceperat cuꝫ ali-
is apostolis in die cene:qꝛ caracter sacerdotalis est inde
libilis:⁊ retinet etiam ab heretico:ut not.etiam in.c.de
gradatio.de penis.in.vj.Sed qꝛ iudas fuit pertinax et
desperatus obijt in heresi apostolatū perdidit:Et sic dr
quare iudas a xp̄o nō fuit punitus seculariter.Respōde
tur ꝙ eius heresis erat occulta:que licꝫ eum depositū ip
so iure faciat ut in.c.cum sm leges.de hereti.in.vj.tamē
dū tolerat eius gesta seruāda sunt:ut in.c.ad probādū.
de re iudi.Fallit in sniā excōicatōis:que nō valet aut li
gat etiā lata ab excōicato occulto:ut no.xxiiij.q.j.in sū-
ma.⁊ no.glo.in.c.ij.de ordi.ab epi.qui renū.epi. Silr
respōdet ad heresiꝫ sūmoꝝ sacerdotū:qui prius in xp̄m
crediderūt:⁊ postea apostatauerūt.nam qd prius credi
dissent erat occultū:⁊ silr ꝙ postea negassent:⁊ ideo
xp̄us cum tollerarent eoꝝ sentētias tolerauit.Ad illud
qd dici pōt ꝙ matrimoniū spūale est fortius q̄ꝫ carnale
ut in.c.inter corpalia.de transla.prela.⁊ tō sicut nō dis-
soluit carnale ꝓpter heresim:ita nec spūale.Facilis est
responsio:quia duꝫ dicit ꝙ est fortius spūale expone.i.
indignius.Sꝫ carnalis copula nō dissoluit a papa:nec ꝓ
pter lapsum in heresim.spūale vero a papa dissoluit:et
ꝓpter heresim perdit.Itē ꝙ iulianus imperator nō fue
rit depositus ipso iure:licꝫ fuerit apostata.Respōdet ꝙ
erat depositus ꝓpter scandalū euitandū:ut no.glo.in.c.
iulianus.xj.q.iij.Idē dici pōt de Salomone ꝙ fuit tole
ratus:qꝛ nō fuit qui de illo iudiciū diceret:Et idē de ali
is regibus veteris testi.Uel illud lꝫ sic fuerit in illo tpe:
secus in isto testamento nouo.Ego tñ in hoc articulo an
papa ꝓpter heresim papatū perdat.Credo sic dicēdū ꝙ
aut papa ꝓlabit in heresiꝫ iā dānatā scienter ⁊ voluntarie
⁊ tūc sit priuatus ipso iure:ut.xxiiij.q.j.accatius.et.xix.

di. anastasius. ⁊ tunc si vellet penitere: nō euitat ppter eas penas depositōis: nec erit iudex nunc sue cause. Ratio: q: iam dignitatē ꝑdidit ipso iure: nec ex penitētia ipsaꝫ penā tēporalē tollit. l. qui ea mente. ff. de fur. nec ↄciliuꝫ posset ei penā remittere: q: ad ↄcilium nō spectat papā eligere ipso deposito: ut dixi in opere monarchie in qōne: quis papā eligit: est enim sniā a iure iaꝫ lata: dicto. c. necatius. vnde nō est opus alia sniā: nisi declaratoria eū in talē esse penā pro hac heresi. Si aūt incidit in heresiꝫ nō volūtarie sed coacte. ⁊ tunc si coactōe precisa: ut quia per vim imponit̄ sibi thus siue thuribile thuris ⁊ lucis in manibus: ⁊ violēter ducit̄ ad arā idoloꝝ: ⁊ ꝑ vim aperiūt ipsi manus ⁊ faciunt cadere thura reclusa in manibus suꝑ ignem: ⁊ tunc nullā penā meret̄: q: nullus fuit ↄsensus: ut in. c. maiores. §. alie vero. de baptis. Si autē idolis forte sacrificauit metu cadente in cōstantē virū ⁊ coactiōe ↄditionali. ⁊ tunc q: peccauit ↄsentiēdo: q: coacta volūtas est volūtas. l. si mulier. §. si metu. ff. qō me. cau. q: metus nō causat oīno inuolūtariū: ⁊ sic nō excludit electionē qn̄ heresim eligat: tunc ipse est puniēdus: q: quis potius debet oīa mala pati q̄ malo ↄsentire: iuxta sniam apli Mathei. x°. qui negauerit me corā hominibus: negabo ipsū corā patre meo. Et q: lꝫ corde credat qui coacte illō dicit: tn̄ ipse peccat. nec excusat̄: q: ꝫ sniam Augustini suꝑ verbo apli ad Roma. x. Corde credit̄ ad iusticiā: ore autē fit cōfessio ad salutē. Et ideo si nō cōfitet̄ ore quis ppter timorē verā fidē: talis peccat nec salutē habere pōt cum deo pacē: nō aliud ↄfiteatur ore q̄ corde credat: q: cū infideles insultāt cōtra nomē xpi: ↄfiteri illa que sunt fidei est de necessitate salutis. ⁊ ad hō potissime tenet̄ papa ⁊ alij de eccl'a: quoꝝ cōfessiōe alij fideles audaciores fiūt: ut habet̄ ad Philipēses primo. ibi scire volo vos fratres. papa igit̄ ppter timorē in heresim incurrēs nō peccatū: sed nō est ꝑuandus ppter ea pōtificatu: ut dicto. c. nūc aūt. ⁊ hoc qn̄ eū penitet. xxiiij. q. iij. c. dixit aplus. ⁊. c. qui in ecclesia. ⁊. xxiiij. q. j. c. hec ē fides. qō pꝫ in Petro: qui xpm timore negauit: ⁊ siliter apli sed penitētia reuixit: ⁊ aplus ⁊ papa remāsit siue fuit. Et iō Augustinus suꝑ illo ad Roma. ix. dicit Petrus lachrimis diluit qō ore negauerat. Idē credo qn̄ ignorāter ꝑlabit̄ in heresim: ut dicto. c. dixit apl's. Si aūt heresis nō erat dānata ꝫ peccabat papa: ⁊ erat quid perturbās statū ecclesie vniuersalis ⁊ cadebat tandē ex obstinatiōe in heresiꝫ ut dixi in opere monarchie in qōe: an papa ppter peccatū quo scandalizat ecclesiā deponi possit. tunc si papa spōte ↄfitet̄ errorē: ⁊ retrahit se ab inceptis nec insistit in ipso ꝑtinaciter: tunc ipsi parcēdū est. sic intelligo notata ꝑ Hugo. in dicto. c. nūc aūt. Et nota: q: dico qn̄ sponte cōfiteat̄. q: si iam dictus in iudicio tiore ꝑuatiōis vellet a tali opiniōe recedere: tunc credo ꝙ dānari deberet. nam nō dicit̄ sponte facere: qui facit metu pene. Dico igit̄ ꝙ dānaret̄ etiam ut pōtificatu priuaret̄. lꝫ in alijs hereticis ipsi deberēt recōciliari. l. manicheos in fi. C. de hereti. q: ex dispēsatiōe pōt clericus in heresim ꝑlapsus dimitti in iam habitis ordinibus ministrare: ut no. j. q. j. oīs. ⁊ eadē cau. q. fi. saluberrimū. Isto ergo casu posset ↄciliū cū ipso dispēsare: ut in papatu resideret: si retrahit ipse se sponte: sed nō si metu pene iaꝫ cōuictus. ut in. c. ad abolendā. de hereti. Item nō obstāt illa: ꝙ maior sit papa q̄ cōciliū: ⁊ ꝙ maior nō debet ab inferiore iudicari: ⁊ ꝙ maior sit snīa pape q̄ ↄcilij: q: hec possunt esse vera: pꝫ eterq̄ cū agit̄ causa fidei: uel bonuꝫ vniuersalis ecclesie: q: tunc videt̄ maior snīa ↄcilij q̄ pape: ut not. glo. ⁊ doc. in. c. sicut. xv. di. de quo tn̄ dicam infra in penultia qōne. vnde nō posset reuocare papa constituta ↄcilij in factis dei uel vniuersaliter reuocare que statuta sunt pro bono v'lis ecclesie: ideo nō posset priuare v'liter omnēs epos: uel amouere ordinē epaleꝫ. ix. q. iij. per principalē. ⁊ ibi glo. ⁊ lꝫ dicat̄ etiā ꝙ vbi agit̄ cā sua ipse auctorat̄ ↄcilio: hoc est vex eo existēte in quasi possessione papatus: ut. xvij. di. §. hinc etiā. ⁊ hoc qn̄ vult se subijcere. sed si nollet: tunc nō esset supra ↄciliū: ut dicaꝫ in ꝑxima qōe: quis tūc debet ↄciliū ↄuocare. Et ex istis est respōsuꝫ ꝙ nec ipse est iudex cause istius. nec ista cā remittit̄ dei iudicio: sed est cōcilio iudicāda. Nūc restat respōdere ad ea que dicant̄ de collegio cardinaliū. ⁊ ad. c. vbi periculū. §. idem quoqꝫ. de elec. li. vj. dū dicit ꝙ collegiū cardinaliū habet iurisditionē pape in arduis occurrētibus: ⁊ sic videt̄ habere iurisditionē cū papa dicit̄ hereticus: uel ecclesia quasi vacat. Nā est notādū ꝙ ille tex. loquit̄ in alijs: negans ꝙ de ꝓuisione papatꝰ uel de cōcernētibus papē uel eius personā. nam in illis nō habent iurisditionē cardinales. ⁊ hoc vult tex. ibi dū dicit: de alio negocio se nō intromittāt: nisi aliqō grande periculū emergat. Ista eni generalitas ⁊ exceptio facta ab ista generalitate ꝙ ꝓuideāt cardinales vbi est grāde periculū: nō se extēdit ad ꝓuisionē fiendā de papatu: nec eius ꝑsona: q: de illa spāliter fuit dictū ut procedāt ad electionē. ar. l. stipulationes cōmodissimū. ⁊. l. doli clausula. de verbo. obl. ⁊. l. sanctio legū. ff. de penis vnde in alijs arduis negocijs q̄ in ꝓuidēdo in cauſ papatus habēt iurisditionē: cū iminet graue periculū. sed in ꝓuisione papatus habent solū determiare personam pape. vnde nō possent ↄgnoscere de eius heresi: ⁊ declarare ipsū hereticū: ⁊ perdidisse dignitatē. Iteꝫ nō possēt iudicare de electiōe eius: an fuisset canonica: uel inē duos de papatu ↄtendētes: uel de aliquo quē dicerēt apostaticū: q: ista sunt oīa ↄcilijs reseruata: dicto. c. si papa. xl. di. lxxix. di. c. si quis pecuniā. vbi potestas nō dat̄ tm̄ cardinalibus: sed ⁊ alijs clericis ⁊ laicis deū timētibus: ⁊ sic fidelibus oībus qui nihil sunt aliud q̄ ↄcilui. Ideꝫ eadē di. si duo. ⁊. xxij. di. in noīe dnī. ⁊ est iusta hec ↄstitutio: q: etiā ptās attributa cardīalibus in periculo maxime est qn̄ oībus videret̄ nemīe discrepāte data. vnde graue esset ꝙ oēs forēt cōcordes ad deponendū papam in heresim ꝑlapsū: cū raro fit ꝙ papa nō creet aliquos attinētes cardiales. Cōcludo igit̄ ꝙ collegiū cardinaliū sede vacāte uel quasi: nullā habet iurisditionē in papā uel de papatu: nisi vacāte sede determinēt ipsā personā pape. Et ideo papa effecto demente uel inutili aut infirmo: adeo ꝙ nō posset administratiōi papatus intēdere ↄciliū tūc deberet dare coadiutorē fm̄ casū. c. j. de cleri. egro. li. vj. nō cardinales per ꝑdicta. In alijs aūt casibus sede vacāte haberēt ptātē uel iurisditionē pape: vbi graue periculū immineret: ⁊ videret̄ oībus cardinalibus celeriter occurrēdū: ⁊ est bene tex. notādus: q: etiaꝫ si casus esset periculosus. celeritas tn̄ multa nō eēt nccia uł oportuna: tunc etiā nō haberēt talē iurisditionē. Et iō si posset haberi copia ↄcilij in tali negocio sicut in facto dubitatōis papatꝰ potius eēt ↄcilij iurisditō. Ex quibꝰ infert̄ ꝙ quicqd habeāt alia collegia vacāte sede quoꝝ iura. s. retuli: collegiū cardinaliū nullā habꝫ aliā iurisditioneꝫ uel ptātē pape q̄ illa quā. s. retuli: ⁊ q̄cquid attētant aliud est irritū ⁊ inane: ut in cle. ne romani. in. §. irrituꝫ. de elec. vnde refert̄ ꝙ cognoscere ⁊ iudicare de istis qōnibus ꝑtinet ad ↄciliū: q: nō est verū ꝙ iste disceptatiōes sint ꝑambule ad electionē: lꝫ foret possibile ꝙ eis determinatis electōi locus foret. Nec obuiat si dicit̄ dispositio capli vbi periculū. in. §. idē quoqꝫ: est derogatīa iuris cōis: nō correctīa siue abrogatiua: q: ipsāmet legē q̄ dicit ꝙ cardiales nullaꝫ hēant ptātem uel iurisditionē pontificis sede vacāte derogat: preterq̄ vbi iminet periculū grauissimū: uel perditōis terraꝝ ecclesie ⁊c. Et ideo cū sit derogatiua in illis duobus casibus: videt̄ posse ex

tendi ad alios casus rõnis idẽtitatem habentes.ar.l.nõ
possunt.ff.de legi. ⁊ eoꝝ que pulchre scribit Bar.in.l.si
cõstante.in nona qõne.ff.solu.mat.⁊ probaꝶ per tex.in
cle.ne romani.de elec.in.§.eo tamẽ.vbi ampliat deroga
tionẽ illius.c.vbi periculũ.in.§.idem quoqꝫ.dum dero
gat legi:dicenti ꝙ cardinales nõ habeãt iurisditionem
uel potestatẽ papalẽ:nisi in casu grandis periculi ut ibi
ad casum:quãdo deficit camerarius uel penitẽtiarij de
ficiũt.Et sic videꝶ ꝙ huiusmõi derogatões possint ad
casus similes ampliari:⁊ ꝙ possint de causa papatus co
gnoscere cũ de ipso cõtendiꝶ:cum hoc sit maximũ peri
culũ:q2 respondeo ꝙ leges derogatorie nõ possunt am
pliari ad casum similẽ qñ sunt taxatiue:sicut in casu no
stro:q2 in solis casibus expressis in lege est derogatio ꝑ
missa:nõ ergo in alijs:presertim in materia odiosa.l.ij.
C.de patri.qui fi.distra. ⁊ idem cuꝫ sumus in materia:
nec fauorabili:nec odiosa sicut est ista:q2 tunc lex dero
gatoria taxatiua:uel tñ certos casus cõtra legẽ permit
tens nõ extendiꝶ ad alios.l.iubemus.in fi.C.ad trebel.
licet si esset materia omnino fauorabilis extensio fieret
ad casum similem:ut est text.in.l.illud.C. de sacrosanc.
eccle.Idem qñ vltra casum taxatũ fieret extensio ꝑ aliã
legem.l.ob es.C.de predi.mi.⁊ hic est casus in dicta
cle.ne romani.§.eo tñ de electi.q2 ibi extensio fit a lege.
Et ideo papa posset lege sua in alijs casibus vacãte sede
uel quasi dare iurisditionẽ papalẽ cardinalibus: sed nõ
hoĩs inferioris interpretatio uel extensio.Et ideo,cuꝫ ut
dixi ampliatio.§.idem quoqꝫ fit in illis casibus:vbi im
mĩet grande periculũ:⁊ cum ↄtenditur de papatu nĩ de
ipso disponi debet:⁊ in oĩbus alijs cardinales sunt pro
hibiti:Habeo propositũ ꝙ in casibus occurrẽtibus de
papatu ⁊ de iurisdinõe uel potestate pape:ipsi cardina
les nihil poterunt exercere:⁊ hoc diciꝶ in dicto.c.siquis
pecuniã.lxxix.di.quia nõ tribuit ibi potestatẽ solũ car
dinalibus sed alijs clericis ⁊ xp̃ifidelibus:qui sunt ideꝫ
qd̃ conciliũ.Fateor tñ ꝙ si renũciatio pape esꝫ notoria
uel eius depositio uel intrusio:ꝙ nõ obstante eius nega
tione:q2 per solam negationẽ res notoria nõ efficiꝶ du
bia:ut in.c.tua nos.de coha.cleri.⁊ muli.Cardinales ip
si tunc possent procedere ad electionẽ.iuxta not.in.c.ex
parte.el.j.de ver.sig.per Inno.⁊ hoc quãdo talis se pre
tendens papam nõ esset in quasi possessiõe papat⁹.Naꝫ
si tunc esset in possessione:an posset a cardinalibus ele
ctio fieri statim subdam.Illud autẽ est certũ ꝙ nõ suffi
ceret ꝙ esset manifestus hereticus ⁊ possꝫ procedi ad no
uam electionẽ ante sñiam:per no.in.c.cum fm leges.de
hereti.in.vj.⁊ infra dicã.Nõ obstat illud ꝙ cardinales
in electiõe pape funguñꝶ iure metropolitani:⁊ sic debẽt
cognoscere de electiõe pape an sit canonica:sicut metro
politanus cognoscit:an electio sui suffraganei sit legitĩa
Nã cardinales funguñꝶ iure metropolitano large ⁊ im
prope solũ isto respectu:q2 eoꝝ electio habet vim electio
nis:⁊ etiã cõfirmatiõis que cõsueuerũt in electõibus re
quiri inferioꝝ:ut in.c.in noĩe dñi.xxiij.di.⁊ in.c.licꝫ.de
elec. Ad istud aũt deutronomij:ꝙ ardua dubia deãnt
per sacerdotes leuitici generis expediri:⁊ fit per cardĩa
les:ut in.c.per venerabilẽ.§.sꝫ q2ia.qui fil.sint legi. Re
spondeꝶ ꝙ loquiꝶ qñ papa cũ cardinalibus iudicat: ut
possint tunc ardua dubia dirimere.Sꝫ qñ papa nõ pos
sit:ut in causa papatus:tunc sacerdotes leuitici generis
sũt oẽs epi:⁊ cõciliũ religiosoꝝ clericoꝝ.vñ epi sunt qui
debẽt dici sacerdotes leuitici generis: q2 in ordine oẽs
epi sunt pares in potẽtia cũ papa: ⁊ ipsi sũt fratres pape:
ut in.c.q̃ grani.de cri.fal.Et q2 ardua cõcernẽtia statuꝫ
ecclesie vl̃is uel fidẽ:semꝑ sunt per cõcilia termĩata.Vñ
apl̃i q̃uis haberẽt Petrũ summũ põtificẽ in arduis fa
cere ↄcilia:Primũ cũ mathia elegerũt in locũ iude:actu

um pmo ca.Scdo:cũ elegerũt stephanũ:actuũ.vj°. Ter
tio:qñ quidã pharisei dicebãt adhuc oportere circũcidi
nam electi sunt ex oĩu parte apl̃i ad tollendã seditioneꝫ
hanc.actuũ.xv.ca.Itẽ ⁊ ad tollẽdas obseruantias anti
que legis.actuũ.xxj°.ca.⁊ siliter ꝓpter sedãdas hereses
semꝑ hactenus sũt cõgregata cõcilia:ut patꝫ discurrẽdo
xvj.di.⁊.xvij.di.⁊ est in historia tripartita. Et cõciliũ af
fricanũ statuit:ut in omni ecclesie periculo cõuocaretur
cõciliũ:ut habeꝶ in capl̃is dicti cõcilij.c.lxj.Et q2 actus
illi qui fiebant in primitiua ecclesia cõcernebãt bonum
vl̃is ecclesie:ideo Petrus nõ determinabat solus sed cũ
cõcilio.vnde clarũ videꝶ ꝙ causa fidei:⁊ vbi tractaꝶ de
bono vniuersalis ecclesie:ibi cause ille debeãt per conci
lia terminari.Et ad illa iura que dicũt ꝙ in collegijs va
cãte capite potestas deuolũꝶ ad maiores post caput uĩ
ad capl̃m Respondeꝶ ꝙ fallit in cardinalibus: quibus
est sublata potestas vacãte sede:ꝑsertim in dispositione
papatus:ut dicto.c.vbi periculũ.⁊ in dicta cle.ne roma
ni.no.glo.in.c.j.de scisma.in.vj. Item nõ obuiat ꝙ car
dinales creant papã:ergo debẽt posse eũ deponere:cum
lꝫ ipsa potestas sit a deo:tñ ipse sit papa facto ipsoꝝ car
dinaliũ qui sunt hoĩes: q2 Respõdeo ꝙ papa nõ est põ
tifex ex facto solũ ipsoꝝ cardinaliũ:sed etiã ipsius electi
in suã electionẽ cõsentientis. Et idro cardinales sine cõ
sensu suo nõ possunt eũ priuare:q̃uis eũ eligant:ut i.c.
si.lxxix.di. Ipsi enĩ non dant pape potestatẽ sed deus:lꝫ
ipsi personã determinẽt. Et ideo errãt quidã qui dicũt
ꝙ si ecclesia nõ statuisset hoc:prohibẽs cardinales non
deponere papã: qd̃ ipsi potuissent:q2 nõ est verũ per pre
dicta:q2 papa ut dixi a deo potestatẽ habet:nõ a cardĩa
libus:licꝫ ipsi personã determinẽt.Unde cõcludiꝶ ꝙ iu
dicare de põtificatu sũmo spectat solũ ad generale cõci
liũ:nõ ad alios homines viuentes. Sed ex ꝑdictis vi
deꝶ insurgere perplexitas que est indissolubilis:⁊ aliud
maius dubiũ in quo explicabiꝶ quarta questio: videlꝫ
quis interponat auctoritatẽ cõcilio:⁊ quis habet cõuo
candi auctem:cũ enim generale cõciliũ nõ possit sine pa
pe aucte cõuocari.ij.q.v.mõdastis.⁊.q.vj.c.iõqꝫ.⁊.xvij
di.multis.⁊ in.§.hinc etiã.⁊ per totã illam distinctionẽ
⁊ in tota di.xvi.⁊ ipse forsan nõ vellet cõuocare cõciliũ
q2 nõ est verisimile ꝙ papa in sui honoris vilipendiũ ve
lit conciliũ accersire:maxime ut priueꝶ:⁊ alij nõ poterũt
cõgregare: q2 tunc carẽt auctoritate apl̃ice sedis: ⁊ esset
cõciliabolũ nõ cõciliũ.xvij.di.multis.videꝶ ꝙ perplexi
tas sit manifesta:⁊ ꝙ cõciliũ debeat auctoritatẽ a papa
tractãda est.expressum est.xvij.di.§.hinc etiã.vbi conci
liũ statuit ꝙ Simachus papa auctem interponet conci
lio:qd̃ pro causis ipsius pape agẽdis fuerat conuocatuꝫ
idem tex.ij.q.v.mõdastis.vbi criminabaꝶ Sistus papa
aucte ipsi⁹ Sisti:Ualẽtinian⁹ augustus cõciliũ cõuoca
uit.Oẽs enĩ clamãt aucteꝫ sanctoꝝ patrũ nullã synoduꝫ
generalẽ ratam esse:que aucte pontificis cõgregata uel
suffulta nõ fit:ita dicit tex. Isidori i quodã.c.canonũ di
cẽs:nec vllã synodũ generalẽ ratã esse legim⁹ q̃ eius nõ
fuerit aucte ↄgregata uel fulta. facit.xvij.di.c.regula. et
iij.di.§.porro.vbi ẽ cautũ ꝙ etiã legat⁹ de latere non hꝫ
ius cõuocãdi ↄciliũ:nisi spãliẽ esset sibi demãdata ↄcilij
cõuocatio q̃ censeꝶ demãdata qñ ei⁹ celebratio est sibi
cõmissa:ꝑ tex.in.c.j.de iudi.li.vj.⁊ per regulaꝫ: qui vult
ↄñs vult añs.l.ad rẽ mobilẽ. ⁊.l.ad legatũ. ꝺ ꝓcu. Lega
tus vo si nõ hꝫ in spãli cõmissiõe nõ põt ↄciliũ generale
celebrare uel cõuocare:sꝫ solus põt papa.h̃ statuũt cano
nes:⁊ historia eccl̃iastica cõprobat:⁊ oĩa mos ⁊ ritus an
tiquus ↄfirmauit.ij.q.vj.c.ideo. ⁊.q.v.c.mãdastis. ⁊.c.
auditura.Et est rõ:q2 ↄuocatio dꝫ fieri ꝑ maiorẽ de vni
uersitate.l.j.⁊ ibi no.ff.de alb.scri.⁊.C.de decu.l.j.li.x.⁊
lxiij.di.in synodo.no.Inno.in.c.j.de ma.⁊ obe.⁊ sentit

Jo.an.in.c.in causis.⁊.c.ecclesia.⁊.c.cum nobis.de elect.
sed nullus est omniũ fidelium maior papa post deũ.igit
ad ipsũ debet cõpetere cõuocatio fideliũ:presertim quia in
cõuocatiõe cõcilii prelati ⁊ fideles citant.xvij.di.§.hic
etiam.⁊ ibi glo.in verbo pcepisset.vnde facultas hec nõ
videt posse cõpetere:nisi illis qui in citatos habẽt supe
rioritatẽ ⁊ imperiũ.ff.de iudi.l.siquis ex aliena.⁊.l.ij.ff
siquis in ius voca.nõ ie.not.in.c.super lr̃is.de rescript.
⁊ de dila.c.pterea.sed nullus habet iurisditionem uel
imperiũ supra omnes fideles nisi papa.ix.q.iij.cuncta
per mundũ.igit nullus videt posse cõuocare generale
cõciliũ nisi papa. Jtem quia ipse omniũ xp̄ianorũ ⁊ ecclesie
militãtis est caput ⁊ pater:⁊ omnes xp̄icole ad ipsum ut
ad caput ⁊ patrẽ debẽt habere recursum.xvij.di.nec licu
it.ix.q.iij.cuncta per mũdũ.⁊ melius.xxvij.q.j.rogamus
ergo si sine pape licentia cõuocat cõciliũ erit acephalum
.i.sine capite:⁊ erit quoddã monstrũ cõtra naturã alio-
rũ cõciliorũ que cõstant primo capite:deinde ex aliis mẽ
bris.xxj.di.submittit.⁊.iij.di.§.porro.⁊.xviij.di.qm̃.et
c.si eps.⁊.c.siquis epõrũ. Nam si a synodo generali ex-
cludit caput seu capitis auctas eo ipso capitis ⁊ mẽbro
rũ vnitas dissipat ⁊ causat scisma. Nam ut dixi pluries
s.in omni iusta pluriũ cõgregatiõe partia uel magna ne
cesse est vnũ regulare ⁊ regere:alios vero regulari ⁊ regi
sm phm in politicis. Sed cõuocato cõcilio sine pontifi
cis auctoritate:non erit qui alios reguliet ⁊ regat:⁊ sic iu
stũ nõ erit cõciliũ qd debet ex capite cõsistere ⁊ ex mem
bris. Jtem quia cõciliũ cõuocat ab alio q̃ a papa:cũ tñ
cõcilium sit collectio omniũ fideliũ:de cõse.di.j.ecclesia
⁊ sic cõprehendat papã qui est fideliũ caput:ut dixi deo
c.rogamus.xxiiij.q.j.patet q talis cõuocans iudiciũ ⁊
sniam dicit de papa:uel ipsũ sibi submittit uel inferiorẽ
facit:quia cõuocatio est fienda ab illo qui habet ut dixi ali
quã iurisditionẽ uel auctoritatẽ supra vocatos ⁊ in cau
sis:quare sit vocatio.xviij.di.c.quoniã.⁊.c.placuit.⁊.c.
siquis epõrũ.v.q.ij.vocatio. Qd videt de papa subijci
endo impossibile:cũ ipse nulli viuenti sit inferior:nec a
quoq̃ iudicet:imo ipsi omnes pape subditi sint:⁊ ipse
omẽs iudicat ⁊ a nemine iudicat.ix.q.iij.c.facta.⁊.c.cũ
cta per mundũ.⁊ in tota illa.q.⁊ probant oĩa iura que.s.
prima qõe retuli:quia videt q nullus nisi papa possit cõ
uocare generale cõciliũ:⁊ sic surget perplexitas in princi
pio ⁊ inanis videt pulsio q conciliũ sit iudex in causis
antedictis. Jtem adhuc videt perplexitas maior:cũ di
cit q duobus cõtendentibus de papatu conciliũ debeat
esse iudex:qd ostendit ab euidentiũ partiũ enumeratio
Nam aliqñ erit cõtingens q ille solus erit in quasi pos
sessione papatus:cui obijcit q nõ sit papa:uel q ipsam
perdiderit dignitatẽ:tũc ipse solus debebit cõuocare cõ
ciliũ. Nam etiã ille qui est in sola quasi possessiõe vide
tur habere ius faciẽdi illa que pertinẽt ad papã:ut in.c.
de cõstitutiõibus.de iur.patro.⁊ est expressũ q cõuoca
tio cõcilij ⁊ prestatio auctoritatis debeat fieri per existẽ
tem in quasi possessione papatus:ut.§ hinc etiam.xvij.
di.⁊.ij.q.v.mandastis.facit no.in.c.cũ ecclesia.⁊.c.cum
olim.de ca.pos.⁊ ppie.vbi habet q iurisditionalia ex
ercent tñ per existentẽ in quasi possessione iurisditõis
ut in.c.ex litteris.de iurepa.⁊ de restit.in integ.c.ij.not.
iij.q.vj.hoc quippe.⁊ ibi glo.in verbo debeat.sed q ipse
cõuocet cõciliũ in disceptet si iuste papatũ retinet in quo
possz possibile q succũberet:nõ est verisimile. Et ista fu
it ratio quare iura statuerũt q quis nõ esset iudex in cã
ppria.l.j.C.nequis in sua cau.⁊.l.qui iurisditioni.ff.de
iurisdi.om.iudi.⁊.l.iulianus.ff.de iudi.ne ppter priua
tũ interesse perueriat verũ iudiciũ. Aliqñ etiã ⁊ contin
gens q plures cõtenderẽt de papatu:⁊ nullus esset in q̃
si possessione eius:sed esset tñ dubiũ quis eorũ esset pa-
pa cõtendentiũ:tunc nullo habẽte quasi possessionẽ pa-
patus nõ erit qui possit conciliũ cõuocare.uel ipsi aucto
rari rõnibus antedictis:quia ius exercẽdi iurisditionalia:
ut dixi cõpetit tñ illi qui est in quasi possessiõe iurisdi
tionis:etiam si pprietas ⁊ ius esset alterius:ut not.in di
cto.c.cũ ecclesia sutrina.⁊ in.c.cum olim.de cau.pos.⁊ p
prie.⁊ Jnno.in.c.q̃relã.de elec.igit ad validitatẽ actus
iurisditional sufficit pbare q qui gessit actũ erat in q̃
si possessione iurisditiõis:⁊ publice pro tali reputabat
iudice:ut no.in dicto.c.nihil.⁊ in.l.barbarius.ff.de off.
presi.igit nullo existẽte in quasi possessione papatus vi-
det impossibilis cõcilij cõgregatio. Nec obstat si dicit
imo qui credit se canonice electũ:uel qui habebit pma
gis canonice electo debet posse cõuocare conciliũ quasi
electus canonice absq̃ alia cõfirmatiõe possit administra
re:⁊ per seipsũ possit recipere possessionẽ pontificatus p-
pria auctoritate:ut in.c.in noie dñi.xxiij.di.no.in.c.illũ
de elec.quia illud intelligo verũ qñ nõ est legitimus ꝯtra-
dictor.sed si est cõtradictor qui similiter se pretendat cano
nice electũ:⁊ sit pbabilis dubitatio nõ licebit ppria au
ctoritate capere possessionẽ:ita no.ĩ simili doc.in.c.trãs
missa.de elec.vbi voluũt doctores q prelatus ex solo ti-
tulo possit nãcisci possessionẽ beneficij propria auctori
tate:per.l.cum heredes.ff.de acqui.pos.hoc tñ nõ habet
locũ existente cõtradictore legitimo. Jtem nõ obstat si
dicit q qñ possessio est vacans:si ille qui habet pprie-
tatẽ actũ exercet valet actus factus a pprietario ẽt q̃ nõ
habet possessionẽ:ut no.Jnno.⁊ doc.in.c.ij.de in inte.
resti.⁊ sic qñ cõstabit quis erit papa:ille erit qui debuit
posse auctorari cõsilio:quia illud dictũ ẽ verũ alio mõ exi-
stente in possessione:quia tunc pretẽdẽs se papã per gesti
onẽ talis actus possessionẽ vacantẽ nãcisceret.⁊ no.Jn
no.in.c.cũ inter.de elec.sed alio existente in possessiõe
uel etiã nõ existẽte:dũmodo esset legitimus cõtradictor
tunc qui in veritate haberet pprietatẽ papatus sine pos
sessione nõ posset cõuocare conciliũ:cum nõ posset pos-
sessionẽ tunc nãcisci:ut.s.dixi.sic intelligo ⁊ tẽporo nos
tata per Jnno.in.c.ij.de resti.in integ.no.de iur.patr.ex
lr̃is. Aliqñ aũt erit cõtingens q ambo cõtendẽtes sunt
in quasi possessione papatus:ut quia forte quilibet habet
partẽ xp̄icolarũ nõ modicã ⁊ vna pars alteri pareat Alia
vero alij tanq̃ pape:vt dolor tẽpore meo miserrime cõ-
tigit:quia Urbano sexto parebat italia germania atq̃ an-
glia hũgaria ⁊ bohemia. Clemẽti vero gallia ⁊ hispania
⁊ scocia ⁊ insula trinacrie:⁊ erant xp̄icole scissi tũc erit
perplexitas maior:quia si cõuocabit sibi subditos alij pa
rẽtes alteri nõ obediẽt vocanti.quia citans esset apud sub
ditos alterius apostaticus ⁊ excõicatus tanq̃ sm eos se
intruserit in cathedrã Petri nõ vocatus canonice:ut in
c.licet.de elec.⁊ sic tanq̃ ad eos sibi nõ subditos iurisdi
tionẽ nõ habet:ut de offi.vica.c.ad pbandũ.⁊ in.c.pre
sidentes.de hereti.in.vj. Jtem ipse vocãs apud non sibi
subditos erit scismaticus:⁊ sic omni iurisditiõe carens:
tanq̃ a iurisditionalibus ipso iure suspensus.xxiiij.q.j.
dicimus.⁊.c.audiuimus.§.fin aũt.⁊.vij.q.j.nouatianus.
⁊ de cleri.excõ.mi.c.si celebrat.in fi. Et sic similiter alij de
parte cõtraria reputabũt aliũ apostaticũ ⁊ scismaticum
vnde videt impossibile q ambe partes possint cõuoca
ri:ita q in vnũ legitime cõueniãt. Jtem si foret possibi
le q oẽs cõuenirẽt adhuc esset perplexitas:quia quilibet
tanquã pontifex vellet ⁊ non plures.vij.q.j.c.factus est
cornelius. Nec obstat si dicitur ante decidetur quis sit
papa:⁊ ille prestabit auctẽm cõcilio. Nam ex hoc esset
perplexitas maior:cum ista determinatio nõ possit fie-
ri nisi a cõcilio ut dictũ est:sed cõciliũ nõ est vnq̃ si prius
papa auctẽm nõ interponat:ergo perplexitas surgit.l.si
tacitus.ff.de cõdit.insti.preterea erit possibile q nullus

eoꝝ nollet cõgregare ɔciliũ vł ipsi auctoritatē impartiri ne ab eoꝝ ꝑeminentia remoueaꝛ a quã ꝑ euitando scandalo posset etiã verus papa ꝑ cõcilium remoueri: ut no. glo. in. c. si forte. lxiij. di. His etiã casibus inferiores non videnꝛ posse cõuocare ɔcilium. Primo ex carentia potestatis qꝛ nullus inferior põt vsurpare que tm̃ sunt principi reseruata: ut in. c. quibusdaꝫ. §. ꝑterea. de verbo. sig. ꝛ. xvij. di. c. hinc sedi. ꝛ. l. vectigalia. ꝛ. l. nõ solent. C. noua vecti. ideo cautũ est ꝙ etiã legatus de latere nõ habet ius ɔuocandi conciliũ generale ut dixi: ut no. de elec. significasti. ꝛ. iij. di. §. porro. quia que specialiter romano pontifici ɔceduntꝛ generali mandato nõ transferuntꝛ: ut in. c. ꝙ translationē ad offi. dele. Secũdo qꝛ si hoc facerent se scindẽtes a papa vel ab eo quem putant pontificem efficerentꝛ scismatici. xvij. di. c. multis. ibi si apostolice sedis tanq̃ȝ se sepantes a capite ꝛ vnitate que representaꝛ in papa. xxiij. q. j. loquitur. ꝛ. vij. q. j. nouatianus. ꝛ sic tanq̃ȝ scismatici essent ab oĩ actu iudiciario ipso iure suspensi dicto. c. didicimus. xxiiij. q. j. ꝛ. c. audiuimus. §. sin aũt. ꝛ sic nõ habent ius ɔuocandi concilium: qꝛ talis vocatio siue requisitio est quedaꝫ citatio: ut vult glo. in. §. hinc etiã. xvij. di. que citatio est actus iudiciarius: vt no. de ꝓba. c. qm̃ contra. ꝛ. l. pñti. C. de his qui ad eccle. cõfu. no. in. c. fi. de ferijs. Item ꝑplexitas etiã ostẽdiꝛ quia esse poterit ꝙ qui gerit se ꝓ papa mandabit sibi subditis vt nõ cõueniant alicui cõuocationi vel ꝙ nullus sibi subditus ɔuocet ɔcilium ꝛ eius mandatis erit parendũ. xj. q. iij. qui resistit maxime qñ sub pena excõicationis h̃ mandarentꝛ ꝛ ꝑuationis oĩs potestatis ipso iure qꝛ tũc etiã si iniuste excõicet parendũ est. xj. q. iij. c. sñia pastoris. ꝛ. c. si eṗs forte. no. de tempo. ordi. ad aures. Item ex alio capite videtꝛ ꝙ ambe partes nõ possint hñ cõuenire qꝛ vnam ipsaꝝ errare necesse est: qꝛ cũ ecclesia vna sit si ẽ apud vnũ apud alium esse nõ põt ꝓpter incõpassibilem multiplicationeꝫ papatus. vij. q. j. c. factus est cornelius ꝛ si ĩ aũt. ꝛ ad Corinth. ꝑmo. ꝛ ad Ephesios tertio. Impossibile est igitꝛ duos esse pontifices: ergo vnã partem errare duobꝰ contendẽtibꝰ est necesse ꝛ errantē esse scismaticũ ꝛ si pars adherẽs vero pontifici cõicabit cũ alia male sciente etiã ipsa pars vera scismatica efficietꝛ quis qui cõicat scismaticis nõ cõicat vnitati. xxiij. q. j. scisma dicente dño ad moysen: separamini a tabernaculis hominũ istoꝝ durissimoꝝ ꝛ nolite tangere de oĩbus q̄ sunt eoꝝ: dicto. c. didicimus. Et alibi scriptũ est: nolite eos in domũ recipere nec ei dixeritis aue: qꝛ qui eis dicit aue cõicat operibꝰ coram malis. xxiij. q. j. oẽs. ꝛ iõ policarpus sanctissimus martyr cũ apud ephesum balneas fuisset ingressus ꝛ vidisset ibi corinthũ scismaticũ recessit inlotus dicens: fugiamus hinc ne balnee corruãt in quibus lauaꝛ corinthus inimicus veritatis: dicto. c. cũ oẽs. ꝛ alꝛ cum ipse policarpus obuiaret martiano scismatico eidem dicenti agnoscis ne me rñdit eidem agnosco primogenitũ sathane. Ex quibꝰ videtꝛ ꝙ duobus ɔtendentibus scissis partibꝰ de papatu ꝙ necesse est vnã partem errare vel forte esse scismaticã. Ulterius etiã ꝙ vera ps non possit cum alia cõicare qñ etiã scismatica efficiatur similiꝛ concluditꝛ. Unde ambaꝝ partiũ videtꝛ impossibilis simul ɔuentio ꝑsertim qꝛ cõmissio inhabiliũ cũ habilibus videtꝛ reddere actum nullum. lxxiiij. di. quorũdã. iij. q. ix. c. pura. de offi. dele. c. cum sup abbatia. notatꝛ de elec. illa. ꝛ. l. pedius. ff. de arbi. ꝛ. l. j. §. item querit de aq̃ quoti. ꝛ esti. Nec obuiat si dicitꝛ ꝙ quilibet ipsoꝝ se pro summis pontificibꝰ gerentiũ in pte sua conciliũ ɔuocabit qꝛ tunc nõ essent vera ɔcilia: qꝛ essent diuisa ꝛ sumerent initiũ a diuisione vel cum ipsa ꝓcederent vnde nõ essent conciliũ vel cõcilia que dicta sũt qꝛ in vnũ dirigant acumen mentis ꝛ initiũ vt dixi. s. in pri. Nam qui sibimet dissenciũt nõ agunt cõcilium: qꝛ nõ consentiũt in vnum. xv. di. §. synodus. nec cũ eis sp̃us sanctus est vel ipsi non sunt cum spũ sancto ɔgregati legitime qm̃ sp̃us sanctus tm̃ descendit inter cõgregatos in vnũ. xxiij. q. j. alienus in fine. vbi ꝓbatꝛ ꝙ nõ multitudini deprecantiũ sed vnitati deus tribuit ɔcensũ ꝑmo. c. ꝛ. xxiij. q. j. loquitꝛ. ꝛ. c. a. scisma. ꝛ. §. sin autē. Item si nõ legitime cõgregarent vel ꝓcederent qꝛ scisse ꝓcederent ꝛ esset possibile ꝙ in sententijs ꝛ in ꝓcessibꝰ ꝛ iudicijs dissentirẽt: ut. l. item si plures. §. si duos. ꝛ. §. ꝑncipaliter. ff. de arbi. ꝛ quilibet vollet sequi iudicia partis sue qm̃ aliter salua ɔscientia facere nõ possent. ꝛ sic nõ dirimeretꝛ litigium: sed scisma ꝛ scandalũ augmentabitꝛ sicut accidit tẽpore cuiusdã principis qui cũ videret esse difficile cõgregare eṗos occidẽtales cum orientalibꝰ decreuit duo fieri concilia vnũ in Arimino in quo nõnulli italici ɔuenerũt. Aliud ĩ comodia ciuitate bitinie. sed imꝑatore hec ipsa tractante res effectũ sortita nõ est ꝛ neutrũ conciliũ sibimet concordauit sed vtrũq; diuisum est ita dicit historia tripartita libro. v. c. xxiij. ꝛ hoc totũ fecit nõ in vnum cõgregatio sed in duas ptes facta collectio. Nec etiã fieri poterit ꝙ ambo ɔtendentes de papatu auctoritatē interponãt ꝛ illiꝰ sit rata auctoritas qui declarabitꝛ papa: qꝛ hoc etiã ponere esset dubietatē in capite ꝙ a nulla partiuꝫ fieri põt cõscientia salua: qꝛ oĩs dubius hereticus est censendus de hereticis. ca. j. ꝛ nulla partiũ salua ɔsciã põt se sub dubietate ad aliã determinare. Iteꝫ esset ꝑplexitatē inducere ꝙ ante determinaretꝛ quis esset papa q̃ȝ conciliũ ipsum cuiꝰ autoritate hoc debet diuini suã essentiã formaliter haberet ꝛ sic videretꝛ poni ante causa formata ꝛ causata q̃ȝ ipsa causa formans vel causans qꝛ videtꝛ impossibile.

Qualiter igitꝛ his ꝑplexitatibꝰ ꝛ ꝑiculis occurreretur erit ne tũc iuris dispositio in capsũ ꝛ sub ludibrio ꝓuulgata ꝑfecto nequaq̃ȝ ꝛ iõ has sic soluendas censeo ꝑmũ discurrẽs singulos casus illos sꝫ ꝙ iuris eẽ credo determinans. Unde est notandũ ꝙ aliqñ vnicus existens in q̃si possessione papatus criminaꝛ de aliquo ita sit opus cõuocatione concilij ut qꝛ dicitꝛ in heresim ꝓlapsus vel ꝙ nõ habuit in electiõe duas partes cardinaliũ ꝛ ẽ apostaticus ꝛ intrusus: vel dicitꝛ ꝙ renunciauit papatui vel ꝙ cõmittit delictuꝫ ex quo turbaꝛ status vniuersalis ecclesie: vel est aliquis de casibus in quibꝰ dixi papaꝫ subiacere concilio tũc ipse papa interpellatus debet cõciliũ ɔuocare vel mandare alteri ꝙ sua ipsiꝰ auctoritate pape ɔcilium ɔuocet ꝛ ipsius ɔcilij iudicio debet se subijcere ita intelligitꝛ tex. ij. q. v. auditum. ꝛ. c. mandastis. ꝛ. xvij. di. §. hinc etiã. Et notanter dico ꝙ ipse papa debet cõuocare conciliuꝫ vel alteri demandare ꝙ auctoritate pape conciliũ conuocet: quia etiã ipsa vocatio ꝓut sit auctorizabiliter vel ꝑ viã citationis siue mandati debet ab ipso uel ab alio ab eo habẽte speciale mandatũ expediri nec potest ab alio inferiore fieri etiam ipsa vocatio ita vult tex. ij. q. vj. c. ideo. xvij. di. c. generalia. ꝛ hoc modo intelligitꝛ tex. xvij. di. §. hinc etiam. qꝛ ibi tex. ꝑ viam precepti ɔciliuꝫ cõuocauerat vbi episcopi vocati venerũt vt ipsũ regem ab errore reuocarent q̃uis aliquando ɔciliũ possit cõgregari a seipso sine vlla vocatione ut forte fuit in casu capituli nunc aũt. xxi. di. ibi cuius rei gratia ꝛc. vel etiam ex vocatione minus legitima ut fuit in casu dicti §. hinc etiã. tunc ut iuribus subsistat ɔciliuꝫ opus est ꝙ etiam ipse accusatus papa in possessiõe papatus existẽs auctoritatem interponat ut ɔcilium ratum sit. tex. est in dicto. §. hinc etiaꝫ. fateor tamen ꝙ eo ipso ꝙ papa patiꝛ iudicium fieri a concilio de causa sua ꝙ ex hoc solo videtur concilio auctorari. tex. est cum ibi nota. in. l. cum pater. §. libertis de lega. ij. ꝛ hoc modo verificaꝛ alternatiua que est in tex. synodus rata fuit que auctoritate pa-

pe congregata vel suffulta nõ fit. Nã sufficit φ papa auctoret concilio quõcunq3 congregato etia3 si fuisset vocatio minus legitima: ut est tex. in. §. hinc etiã. ⁊ hoc voluit tex. dicte distinctionis. xvij. in. c. j. ⁊ in. c. regula. ⁊ in c. multis. qui ponderant tm̃ φ concilia sine auctoritate pape fieri nõ debeant. vnde nõ ponderant tex. solũ vocationẽ φ nõ fiat sine auctoritate pape: sed φ nec ipsa concilia conuocata fiant sine s͞nia pape. vnde videt᷑ eius potestatẽ esse cõuocare ɔcilium ⁊ ipsum retinere vel absoluere ꝓut ipsi videt᷑. Et hoc videt᷑ tex. velle cum rubrica sua in. c. nec licuit. xvij. di. vnde qñ placet pape cõuocat᷑ concilium ⁊ cõuocatu3 validitatem habet quatenus ei⁹ voluntas ꝑsistat. vnde videt᷑ eum posse ad libitum cõuocare ⁊ dissoluere ⁊ nullus alius hanc potestatem habet. Sed tũc quõ soluitur ꝑplexitas si papa nolit congregare conciliũ vel congregatũ nõ cognito de causa sua velit dissoluere vel nolit ipsi auctorare ⁊ suã auctoritate3 interponere quomodo tũc fiet. Respondeo φ aĩaduertendũ φ papa nõ põt legem facere ex quo si est ꝑlapsus in heresim φ de ipsa nõ redarguat᷑. glo. est notabilis ⁊ singularis. xl. di. si papa. que glo. est verissima q2 papa sic periclitaret vel ꝑclitare posset totam ecclesiã contra dictum apostoli. ij. ad Corinth. xiij. dicens sm̃ potestatem que mihi data est in edificationẽ nõ in destructione3. Item q2 ꝑceptum est diuinũ relatorij Deutronomij φ catholici ⁊ fideles insurgant aduersus eũ qui docet vel asseuerat falsum dogma aduersum sancte fidei: ut. xxiij. q. v. si audiueris. Et ideo mathatias iuste interfecit illum qui idolis sacrificaturus ad aram dñi accesserat: igit᷑ possũt insurgere catholici aduersus papam hereticũ ex ꝑcepto diuine legis: quia etiã papa legi naturali ⁊ diuine subiectus est. ⁊ notat᷑ de cõsti. c. que in ecclesiaꝝ. ⁊ est tex. i. c. sunt quida3. xxv. q. v. facit. xl. di. hõ xp̃ianus. ⁊ de peni. dis. v. c. cõsideret. ⁊. xj. q. iij. excellentius. Et iõ dispositio c. si papa. xl. di. que dicit φ ꝓ heresi iudicet᷑ papa nõ est simplex dispositio papalis: q2 tũc nõ ligaret successore3 ut in. c. innotuit de electione. Sed est pars gestoꝝ Bonifacij martyris ⁊ habet fundamẽtũ in iure diuino a quo legit᷑ papa ⁊ etiam canon anastasius. xix. di. qui dicit φ papa hereticus est depositione dignus ligat successore3 papa3. xxiiij. q. j. achatius. ⁊ incidit papa ꝑpter heresim in excõicationẽ predecessoris ipso iure: quia papa hereticus est minor omni catholico: ⁊ q2 iuri diuino contradicit ⁊ deuiat a fide recta ⁊ sancta ipsi obuiando: nõ põt a fidelibus redargui: ut dicto. c. si papa. iuxta illud Joh. xv. dicentis: si quis in me nõ manserit mittet᷑ foras sicut palmes ⁊ arrescet ⁊ colligent eũ ⁊ in ignem mittent ⁊ ardent. ꝑ quem tex. doc. in. c. ad abolendã de hereticis dicunt penam heretici esse φ igne cremet᷑. Et ꝓbat᷑ hoc exemplo pauli qui ð fide redarguit petrũ apostoloꝝ principem ad Galathas. ij. ca. ⁊. ij. q. vij. paulus. ⁊ tñ paulus erat inferior petro in administratione: sed q2 redarguit eum de fide in qua petrus male sentiendo erat inferior paulo iuxta fuit redargutio. Itẽ qñ papa errat in fide vł si statueret φ nõ redargueret᷑ de heresi tolleret subditis suis naturalẽ defensionẽ quam etiam ꝑnceps nõ potest tollere: ut l. facultas. C. de iure fisci. li. x. ⁊ in cle. pastoralis de re iudi. q2 naturalia sũt imutabilia: vt. v. di. ꝑ totũ ⁊ institu. de iure naturali. §. sed naturalia. Sed qñ papa in heresim labit᷑ ipse intendit ad necem ⁊ damnatione3 omniũ sibi subditoꝝ: ut dicto. c. si papa. xl. dis. igit᷑ iuste populi possũt contra eius mandatũ resilire ⁊ cõtra ipsũ insurgere. xv. q. vj. ca. iuratos. facit. xj. q. iij. qui resistit. ⁊ c. imꝑatores. nõ enim tenent᷑ populi cum pastor efficit᷑ lupus rapax exaudire vocem ei⁹ qui est effectus mercenarius ⁊ nõ pastor Joh. x. c. ⁊ q2 populi a papa heretico ⁊ sic excõmunicato nõ debent se ꝑmittere duci ne simul

cũ eo omnes in foueã cadant. Et hanc s͞niam optime ꝓbat tex. in. l. ij. §. dñoꝝ. ff. de his qui sũt sui vel alie iuris. vbi est tex. φ licet dño nõ debeant iura que habẽt in seruos diminui tñ etiã hoc statutũ est φ si dñs contra iura diuina vel naturalia agat i seruos φ ipsi serui aduersus dñi audiant᷑ similiter ⁊ filius in potestate q̃ nullam põt habere litem cũ patre: ut. l. lis nulla. ff. de iudi. põt tamẽ nõnũq3 petere a p̃re φ ipsũ emãcipet ⁊ eximat a p̃ria potestate ut qñ nimis est seruus in filiũ: ut. l. quidã cũ filiũ de ṽbo. obli. notat᷑ in. l. nec vnus. C. de emancipa. liberorũ similiter ⁊ serui cõuenũt dñm tyrannice ꝓcedentem dicto. c. dñoꝝ. sic ⁊ subditi papa contra fide3 agente possunt iudiciũ contra ipsum etiã inuitũ constituere q̃uis al᷑ cũ eo nullũ p̃nt habere iudiciũ: ut dicto. §. dñoꝝ. hinc est qȝ doc. dicunt in. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊ iure. φ licet ꝑ vim resistere iudici qñ aliquam violentiã infert in subditũ nõ tanq3 iudex sed vt priuatus igit᷑ si iudex armata mãu iniuste subditũ aggredit᷑ ut occidat l3 subdito se tueri ⁊ si nõ põt aliter etiã iudicẽ occidẽdo lic3 si iudicialiẽ iuste faceret nõ liceret q2 nõ licet ꝑpulsare legitimũ aggressorẽ. l. si seruus. C. de his qui ad eccle. cõfugi. sic qñ papa ꝑlabit᷑ in heresim ⁊ vim facit in subditos ⁊ extra iudiciu3: q2 iam nõ est plus in officio ideo iusti subditi insurgunt contra eũ ⁊ ꝑ illum tex. in. §. dñoꝝ. dixi iã supra. q. an valuit donatio Constantini φ populi subditi p̃nt deponere dñm effectũ tyrannũ: nec tenent᷑ ei in malis suis ꝑceptis obedire. tex. est in dicto. c. qui resistit. ⁊ c. imꝑatores. xj. q. iij. Et iõ nõ debent populi pati papam hereticũ nec legem eius quã faceret ne de heresi ipsa cognoscat᷑. Similr̃ dico φ papa nõ põt statuere vel lege3 facere aut aliquid aliud verbo vel facto deponẽ ex quo turbet᷑ status vniuersalis ecclesie ⁊ populus xp̃ianus totus ponat᷑ in grauĩ ꝑiculo ⁊ discrimine ita debent intelligi que notat Inno. ⁊ doc. in. c. quanto de cõsue. imo totum contrariũ curare debet ut salus ecclesie vniuersalis semꝑ salua sit. tex. est. xxiiij. q. j. memor sum. ⁊. xxv. q. j. q̃ ad ꝑpetuam. ⁊ eadem causa. q. ij. c. si ea. Et est rõ q2 tunc papa nõ esset defensor cõstructor ⁊ conseruator ecclesie: sed destructor siue dissipator: ut notat᷑ in dicto. c. si ea cõtra ꝑfatam s͞niam apli. ij. ad Corinth. xiij. dicentis φ potestas pape est in edificationẽ nõ in destructione3. nam dicit Inno. de plenitudine potestatis papa põt oĩa pret᷑ q̃3 specifice sibi prohibita vel q2 faceret contra fidem: ut xxiiij. q. j. achatius. ⁊. xix. dis. anastasius. vel contra generale statutũ ecclesie siue statutu3 generale in quo ⁊ si posset nõ esset ipsi ꝑmittendũ. ⁊ ita notat Inno. ⁊ doc. in dicto. c. quanto de cõsue. ⁊ notat Johes. xxv. q. j. que ad ꝑpetuã. sed est opus tũc celebratio cõcilij ⁊ iõ dicũt doct. in. c. nulli. de sen. excõ. φ ipse nõ posset tollere statutum canonis si quis suadẽte diabolo. xvij. q. iiij. c. ex multis. ⁊ de tẽpo. ordi. c. cũ dilecto. Modo ad ꝑpositũ sicut papa nõ põt facere legem expressam φ de heresi non redarguat᷑ etiam cũ est dubia ⁊ occulta sua heresis: ut ĩ dicto c. si papa. ita hoc ipsum facere nõ põt nõ cõuocando vel ꝑcrastinando conciliũ vel xp̃i cõuocato auctoritatẽ nõ interponẽdo ⁊ idem in omi casu vbi tractat᷑ ꝓbabile dubium papatus: q2 hic agit᷑ de bono vniuersalis ecclesie i quo tota ecclesia scadalizari põt ⁊ ponit᷑ totus populus xp̃ian⁹ in discrimie ne forte parere cogant᷑ apostatico ñ apostolico ⁊ illi q̃ forte nõ intrauit canonice cathedram petri vel qui iuste ea3 nõ detinet. vnde existens in quasi possessione papatus obligat᷑ ex debito cõuocare ɔciliũ vel ipsi ɔuocato tanq3 iuste cõgregato auctoritatẽ interponere ut in iurib⁹ ante dictis. Et si nõ facit vel negligit eius non est amplius auctoritas expetanda tanq3 tacite statuerit φ de heresi nõ arguat᷑ vel φ bonũ vniuersalis ecclesie ꝑturbet᷑ ⁊ populus xp̃ian⁹ in grauissimo ꝑiculo

supponat quo casu pōt dici a fide deuius ⁊ sic subiacet
dispositioni concilii: ut dicto.c.si papa.xl.di.igit hoc ca
su dico ꝙ aut est notoriū ꝙ existens in q̄si possessiōe pa
patus est in heresim plapsus. vel ꝙ est apostaticus tunc
concilium potest cōgregari sine eius auctoritate: ratio q̄z
constat notorie ꝙ sit hereticus vel apostaticus apparet
etiā ꝙ non est papa: ut in.c.romana.§.notoria de censi.
in.vj. sic intelligo tex.xxiiij.q.j.achatius.q̄z ibi achatius
nō diffitebat errorem vel erat ita notori⁹ ꝙ nō suberat
defensio de re iudi.c.cū olim. vnde hoc casu nō est opus
iudicare de heresi s̄z tm̄ declarare de pena prius p cano
nes tali heresi imposita ⁊ sic inuocatiōe cōcilij vel eius au
ctorizatione nō est opus eius auctoritate cum nō sit pa
pa ⁊ de eius negligentia constat notorie: quia statim ꝙ
erat lapsus in heresim debuit cōuocare cōcilium quod si
nō fecerit notoria est etiā eius negligētia: dicto.c.roma
na.§.notoria de censi.in.vi. Sed tunc cum ecclesia vacet
potestas ipsa papalis remanet in ecclesia vniuersali ⁊
ipsa coadunata potest interponere sibiipsi auctoritatē
⁊ decernere cōgregationem de seipsis factam fore legiti
mam. Et quicūq̄ ipsos vocasset ipsi vocati talem voca
tionem auctorare possent cū in eis repsentant h⁹ vniuer
salem ecclesiā hoc casu sit oīs potestas pape ⁊ sic papa
pōt auctorare concilium qd etiam est vocatū p sua cau
sa etiā papatus ut est tex.in.§.hinc etiam.xvij.dis. ⁊ est
speciale in papa ut auctoret in facto suo sicut etiā est spe
ciale ꝙ in facto suo nōnūq̄ sit iudex. sic ⁊ cōcilium minus
solēniter cōuocatum potest ipsi sibi auctoritatem inter
ponere sicut ⁊ auctorauit cōcilium minus rite vocatum
symachus papa dicto.§.hinc etiā. Et hoc casu etiā pos
sent congregare cōcilium cardinales altero de duobus
modis. pmo quia q̄n occurit arduū dubium celeritatē
requirens ⁊ ecclesia vacat sicut est in heresi pape: vel q̄n
est apostaticus notorie tūc iurisditio deuolvit ad cardi
nales omnes cōcordes: ut in.c.vbi periculū.§.idē quoq̄
de elec.li.vj. Et licet cōuocatio concilij fiat vt disceptet
de papatu ⁊ p̄paratorijs ad causam papatus tamen ipsa
vocatio cōcilij vel auctorizatio eius nō est de causa papa
tus ita ꝙ nō liceat cardinalibus se de ipsa intromittere
sm ea que dixi: s̄. in q̄ōne quis hui⁹ cause iudex sit: ⁊ iō
tanq̄ habentes iurisditionē pape hoc casu possent oēs
concordes cōcilium cōuocare citando ⁊ auctorizando cō
cilium. Secūdo q̄n̄do omnes cardinales cōcordarent
maior pars tunc posset hoc casu conciliū congregare q̄z
talis vocatio potest fieri dupliciter. vno modo auctori
zabiliter ⁊ p viam citationis ⁊ istā nō possunt facere car
dinales p maiori parte si nō essent omnes concordes q̄z
nō habent aliter potestatē pape nisi cum oēs sunt cōcor
des: ut dicto.c.vbi periculum.§.ideoq̄ ⁊ ista ptinent ad
solum papam ut dicunt iura supra deducta alio modo
hec vocatio fieri potest nō p viam citationis vl' imperij
sed p viam denūciationis vel monitiōis siue requisitio
nis ⁊ hec tūc fit quando nō est superior qui possit vel ve
lit facere vocationē cum citatione ⁊ iminet necessitas fa
ciendi: ut notat Inno. ⁊ doc.in.c.cū nobis olim de elec.
⁊ istam pōt facere maior pars cardinaliū nam ad hanc
possunt facere pares ⁊ minores de offi. dele.in.c. cū cā
in pma glo.vltra mediū: notat in.c.qualiter de cleri.nō
resi. Sic etiam emptores denūciant venditoribus.ff.de
act.empti.l.si rem.§.fi. ⁊ de emp. ⁊ ven.c.fi. sic etiaz fiūt
intimationes ut in cle. cum causam de elec. faciūt nota.
de supplen.negli.p̄la.c.j.notat de accusa.c.licet ⁊ devo
to.c.magne. Et hanc cōuocationē debent facere qui sūt
in potiori gradu post papam ⁊ sic cardinales pmo.l.j.ff.
de albo scriben. ⁊ etiā inferiores supplent negligentiā
pape.xij.q.ij.c.quia ppter sicut ⁊ archidiaconus supplet
defectum epi: de offi.archidia.c.j. ⁊ interdum papa de
fectum imperatoris: ut in.c.licet ex suscep. de foro cōpe.
Et sic econuerso poterit imperator hoc casu supplere de
fectum vel impotentiā pape si cardinales ipsi essent ne
gligentes qui vtiq̄ dicerent negligentes si statim ꝙ de
fectus pape esset notorius ipsi cardinales nō cōuocarēt
cōcilium: ut dicto.c.romana.§.notoria de censi. vnde in
p̄matiua ecclesia in qua papa nō poterat concilia cōuo
care ⁊ ppter hec inter xp̄ianos hereses ⁊ scismata nasce
bant: ut.xv.di.c.canones. ideo Constantinus imperator
suppleuit defectum pape ⁊ p̄mam nicenā synodum con
gregari mandauit ⁊ querelam multoꝝ coram se conuo
cari fecit.xij.q.j.c.futuraz ecclesiā.§.idem vo. Ecce ergo
ꝙ in vocatione cōcilij data impotentia pape p̄nceps cō
cilium cōuocari iussit. ad hoc.xv.di.§.hax prior. ⁊.c.ij.
⁊ de hoc est tex.xvj.di.c.habeo librum cū sequen.c. ⁊.xj.
q.j.c.continua. ⁊ pbat in gestis Antiocheni concilij.c.j.
⁊ in gestis silvestri pape.c.ij. Et secūda synodus celebra
ta est sub theodosio seniore. Tertia synodus sub mino
re theodosio. Quarta sub martiano principe. Quinta ⁊
sexta sub Iustiniano.xvj.di.§.vj. Item karolus magn⁹
constituit conciliū cū adriano.lxiij.di.adrianus. Quare
concludo ꝙ subsistente necessitate hanc vocationē po
terunt facere cardinales vel etiam imperator q̄n eius in
terest ꝙ sit pax nō solum in vrbe: ut.xvij.di.§.hinc etiā
sed etiā in toto orbe: quia ppter dissentionem papatus
scandalizat nō solum vrbs sed orbis poterit etiā quilis
bet xp̄ifidelis.lxv.di.si forte. quia q̄n est notoria heresis
vel apostaticus est notorius possunt maiores de negli
gentia redargui: dicto.c.romana.§.notoria d censi.i.vj.
Et ideo quilibet posset conuocare cōcilium dico p viam
requisitionis vel monitionis non p viam citationis vel
auctorizationis: imo contingens foret ꝙ ipsamet sancta
synodus se poterit congregare: quia ꝙ supiores vocent
nō est de substantia ⁊ ideo apostoli multotiens spiritu
sancto vocante se coadunabant nullo supiore cōuocan
te: patet Actuū.vj.c. ibi cōuenerūt aūt duodecim multi
tudinem discipuloꝝ ⁊ si sunt due partes cōuocandoꝝ illi
habent potestatē alios cōuocandi ⁊ constituendi i mo
ra: ut notāt doc.in.c.cum nobis olim de elec. ⁊ si possibi
le foret ꝙ omnes simul cōuenirent absq̄ vocatione vale
ret quod p ipsos fieret: ratio q̄z vocatio que fit a supio
re est quedam citatio que de p̄nte nō est necesse fieri: q̄z
certus certiorari nō debet ⁊ ita tenet Archidi.lxxxij.di.
ppsuisti. notat de elec. bone el pmo. ⁊ in.c.j. de iudi. ⁊
ibi p modernos legiste in auc. si omnes. C. si vt se ab he
re.absti. ⁊ in rubrica de in ius vocā. Et si dicit ꝙ erit tūc
conciliabolū non conciliū cum careat auctoritate sedis
apostolice.xvij.dis.multis. respōdeo ꝙ ipsa sancta syno
dus sic cōuocata papa non existente sede vacante tanq̄
habens omnē potestatē pontificalem poterit sibiipsi au
ctoritatem interponere q̄n apud eam in casu p̄dicto re
sidet omnis potestas pape: nec erit acephala vl' conciliū
acephalum q̄z eius caput est tunc xp̄s: ut notat Hostien.
⁊ refert glo.in.c.j. de scisma.li.vj. sic debet intelligi text⁹
Constantiensis concilij qui dicit ꝙ generale concilium
immediate potestatem habet a xp̄o: nam debet intelligi
papa nō existente ⁊ periculo in ecclesia īminente quod
est vel quando papa est hereticus vel non vult periculo
ecclesie obuiare. Nam tūc caput est xp̄s. ipse enī papa p
pter heresim incursam nō est iam apl̄i caput. Et ideo q̄n
iā nō vult esse caput ⁊ īminet piculū in tota ecclesia vni
uersali tūc enī habet cōciliū potestatē a xp̄o ⁊ omīs pote
stas pontificalis est circa p̄dicta in cōcilio. si aūt papa nō
esset hereticus ⁊ vellet piculis occurrere tūc papa est ve
re caput cōcilij: q̄z nō dicit illa decretalis frequens ꝙ po
testas nō sit in papa nā si poneres oēm potestatē ī cōcilio
⁊ poneres etiā in papa segregata a cōcilio poneres duo

principia quod esset hereticus. xxiiij. q. j. cerdoniani. Item si poneres esse in concilio ita q in papa disrumperes unitatem ecclesie que principaliter cōsistit in papa capite ecclesie. papa igitur catholico existente et periculis et periclitationi ecclesie occurrente ipse erit caput ecclesie et cōcilij et omnis est in eo potestas concilij. Sed eo heretico vel periculis et periclitationi ecclesie non occurrente caput est tūc ut dicit decretum concilij Constantiensis xps. Item erit caput eorum spiritus sanctus qui descendit super eos cōgregatos in unum ad tam salubre opus peragendū. xxiij. q. j. alienus in fi. et idem dico qn aliquis esset i quasi possessione papatus et eius heresis vel causa papatus est dubia quo casu etiā adhuc papa subijcit concilij iudicio: ut notat glo. in dicto. c. si papa. xl. di. et. s. dixi tūc licet principaliter ad eum spectet concilium cōuocare vel ipsi cōuocato auctoritatē interponere: ut dicto. §. hinc etiā. xvij. dis. Si tn̄ vel negligit vel nō vult concilium cōuocare vel ipsi cōuocato prestare auctoritatē: vel si vellet eū dissoluere ante cognitionē cause antedicte in omnib⁹ predictis sunt prestita remedia. Nā eo primo nō cōuocante cū nō possit ut dixi talem legem facere ut de hac causa nō cognoscatur ut notat in dicto. c. si papa. tūc poterūt inferiores p viam monitionis vel requisitionis hoc casu conciliū cōuocare: q cum papa his casibus debeat subesse concilij iudicio inuitus etiā iudicium suscipiet. l. inter stipulantem. §. j. de vbo. obli. nec debet esse in eius arbitrio an cōueniat. l. nō vtiq. ff. de eo qd certo lo. et cōcilio cōuocato si ipse nollet auctoritatem illi interponere poterit: ut dicto. §. hinc etiā. Si autē conciliū qd est iudex in his causis velit poterit ad auctoritatem prestandā cogere ipsum. ar. ff. de lega. j. l. huiusmodi. §. fi. Et si forte pateretur se potius decoriari q̄ vellet auctorare vel forte esset absens ita q cogi nō posset et tunc cōcilium ipsum sic cōuocatū interueniat loco ipsi⁹ pape et supplebit eius vicē. l. j. et l. vidue. C. de nup. facit. l. honor. C. qui admitti. et C. de iure delibe. l. si infanti in fi. et ff. de iure dot. l. profecticia. et est cautela q tunc conciliū pronunciet papam nolentem auctorari concilio fore de heresi suspectū et loco sue auctoritatis conciliū auctoritatem interponat: quia ut dicam et dixi in his maior est snīa cōcilij q̄ pape dicā infra in penultima qōne. Et ideo inferiore sine causa renitente auctoritatē interponere debet adire superior qui consentiat tex. est in. c. nullus de iure patro. Et similē dicunt doc. q si ex forma legis pater debet prestare auctoritatem vel consensum filio testari volenti q si pater denegat sine iusta causa prestare iudex ipse prestabit: ut no. in. l. si cum dotē. §. eo aūt tempore. ff. solu. ma. et idō in tali casu conciliū prestabit auctoritatem et iudicabit in causa propria seipsum legitime congregatū et ideo cum ministerio. tex. in. c. j. xvij. di. dixit q conciliū nō poterat sine pape auctoritate regulariter fieri quasi velit q aliqñ fieri possit et recedat a regula ut ibi. Item si papa iā prestitisset concilio auctoritatē nō posset eum ante causam finitā dissoluere qr̄ inuitus iudicio subijcit dicta. l. inter stipulantē. §. j. et quia est maior snīa cōcilij in hac causa ut notat glo. xv. di. sicut et etiā qr ut dixi papa non pōt legem facere ne d his causis cognoscat et sic nō pōt cōciliū dissoluendo p indirectum impedire hui⁹ cause cognitionem licet in alijs causis posset verus papa ad nutum cōcilium dissoluere nec alius quiuis posset papā cogere vel q aliter faceret prohibere. xvi. di. nō licuit nisi vbi tractatur causa fidei vel bonum vniuersalis ecclesie eedem vie p omnia tenende sūt duobus de papatu contendentibus qn̄ si vnus solus fuit p prius in totali quasi possessione ipse debebit cōuocare et iure dice cōuocato auctoritatem interponere. tex. est in dicto. §. hinc etiam. victis his que. s. dixi et que habentur in Cronicis videlicet q tunc de papatu cum symacho cōtendebat laurentius: sz qr symachus fuerat in quasi possessiōe papatus ipse cōcilio auctoritatē interposuit et hoc intellige sane etiā si ex post facto fuisset possessione papatus in totum vel in parte spoliatus ut qr multi a papatu discessissent: tūc aūt omnis esset in sua sede restituendus tanq̄ spoliatus: ut ij. q. vij. §. item symachus. et ipse nihilomin⁹ debet auctoritatem concilio impartiri: ut dicto. §. hinc etiā. qd nō si vellet succederent remedia supra dicta. Nec obuiat sed dicit supradicta remedia nō videntur bona si vera sunt q̄ proxime dicta sunt q papa spoliatus quasi possessiōe papatus possit petere restitutionē. Nam ex hoc sequetur etiam q si papa erit notorius hereticus vel apostaticus sed sit in quasi possessione papatus q alij nō poterūt cōcilium cōuocare vel iam cōuocato nō poterit sibi auctoritatem interponere: quia existens in quasi possessione papatus posset dicere sic se spoliari et petere se restitui p tex. ij. q. vij. §. item symachus. et sic impedient remedia supradicta. et hoc idem magis poterit dicere ali⁹ existens in heresi occulta vel apostaticus occultus qui non volet cōuocare concilium vel ei auctoritatem interponere. nā si alius cōuocabit et ab ipso papa se seperabit vel si concilium ipsū volet supplere defectum ipsi⁹ pape poterit ipse dicere sic conciliū spoliat me papā quasi possessione papatus in qua sum et petet se restitui et irritabit omnia supradicta remedia et erit perplexitas maior priori. Sz huic obiecto facile respondet et primo notorius hereticus vel apostaticus nō poterit excipere se spoliatū quia notorie constat q non est papa. sed q potestas papatus residet modo in ipsa ecclesia vniuersali ut. s. dixi. et exceptio proprietatis notorie obstat spoliato de spoliatione excipienti: ut in. c. ad decimas de resti. spol. li. vj. et de diuor. c. significasti de filijs presby. c. constitutus cū similib⁹. notāt doct. in. c. cum dilectus de ordi. cogn. loquor qn̄ est notoriū proueniens ex veris probationib⁹ aut fictis non in solis presumptionib⁹ et tunc non denegaretur propter talem notoriū restitutio: ut no. in. c. porro. de diuor. et ibi tex. qui sic pōt intelligi. Occultus etiā apostaticus vel hereticus in casibus predictis nō poterit tanq̄ spoliatus restitutionem petere qr ego dixi. s. q ipse qui est in q̄si possessiōe papatus debet cōuocare conciliū vel ipsi auctoritatem impartiri qd si nō facit iure permittente alij possūt facere quo casu ipse tanq̄ spoliatus nō potest restitutionē petere quia qn̄ spoliatio fit iuris auctoritate nō datur spoliato restitutio: idō si aliquis spoliauit me et ego incontinenti spolio ipsum non datur ei tanq̄ spoliato restitutio. Item si subtraho me a notorio fornicatore sm̄ casum. c. nostra de cohabi. cle. et mulie. et. xxxij. di. preter hec. nō datur rectori restitutio. hec probantur in terminis nostris i papatu si spolio notorium intrusum in papatu nō datur sibi restitutio ut ex tex. lxxix. di. siquis pecuniā. et ca. si duo. xxij. di. in noīe domini in fi. no. glo. iij. q. j. in sūma. et in §. petiū. et qr vbi est notoriū et nutritur peccatū ibi nō datur restitutio ut notat glo. in dicta. iij. q. j. no. de resti. spol. lr̄as. Et qr euidens iniusta possessio nō causat possessoriū ut notat Inno. in. c. cū ecclesia sutrina de cā pos. et proprieta. in glo. magna. et qr existens in obedientia indebita vel seruitute separe pōt vbi ex tali prestatione seruitutis vel obediētia nutriretur peccatū. xxxij. q. ij. siquis vxorem. no. in. c. fi. de adulte. quē tex. sic ītelligo ut vir occultam vxorem adulteram possit priuare debito coniugali propria auctoritate p iura predicta. Ex quib⁹ patet q remedia supra data subsistūt. Qn̄ aūt plures de papatu decertantes essent ambo in q̄si possessiōe papat⁹. Tūc nullus ipsorum prebebit auctoritatē cōcilio: qr illud qd dicitur q papa vel existēs in quasi possessiōe papat⁹ solus debet conuocare conciliū vel ipsi prebere auctoritatē habet locum qn̄

entis a p̄ncipio est in quasi possessione papatus vliter ⁊ ita loquunt̄ oia iura het dicentia. s3 si sunt duo ⁊ scisse a p̄ncipio papatū possidentes tūc neuter cōuocabit ꝯciliū ⁊ ipsi auctoritatē interponet ꝑ rōnes antedictas s3 cum tunc ecclesia dicat̄ quasi vacare: ut notat̄ in .c.i. de scis. ⁊ ē. dixi erit idem ꝙ qñ ecclesia vacat ⁊ est opus concilio ut quilibet ꝑ viam intimationis possit ipsum cōuocare ⁊ cōcilium sic conuocatū vt dixi sibi auctoritatem interponet. ꝓbatur hec cōclusio in .c. si duo. lxxix. di. vbi concilium cognoscit duob⁹ de papatu cōtendentib⁹ nec dicit ibi quis conciliū cōuocet ut patet in gestis dicti concilii ⁊ in gestis Bonifacij .c. ij. ⁊ hoꝝ est ratio: qꝛ paria sūt nō esse vel nō apparere. l. duo sūt titij de testa. tute. ⁊ l. in lege. ff. de ꝯtrahen. emp. Sed qñ non est papa ut qꝛ notorie hereticus uel apostaticus. vel qñ duo sūt cōtendentes quoꝝ nullus sit in quasi possessione papatus saltem totali a p̄ncipio tūc cōcilium pōt cōuocari qñ vult ⁊ i loco ꝓut eis placet. tex. est i dicto .c. siqs pecuniā. lxxix. di. vbi aperte tex. dicit ꝙ cardiales ⁊ alij clerici ⁊ laici deū timentes qui oēs nō sunt aliud ꝙ̄ conciliū possunt taleꝫ apostaticū anathematizare ⁊ si nō possunt intra vrbē facient extra in loco ꝓut eis placuerit. Nota qꝛ nō dicitur vt illi apostatico videbit̄ ⁊ placuerit sed ut ipsis placuit. vnde ibi est tex. ꝙ tunc cōcilium ꝯuocat̄ qñ nō est papa ꝓut videbit̄ cardinalibus ⁊ alijs: ⁊ est rō qꝛ in scismaticos etiā laici p̄ncipes iurisditionē habent: ⁊ idē cōtra apostaticū: ut est tex. cōiuncta glo. in .c. p̄ncipes. xxiij. q. v. ⁊ ibi est text⁹ ꝙ qñ deficit potestas ecclesie supplet potestas secularis. Et ideo si ꝓpter duoꝝ contentioneꝫ de papatu cōtendentiū nō potest vniri ecclesia tūc insurgere possunt alij et iaꝫ p̄ncipes seculares: ut dicto .c. principes. ⁊ infra dicaꝫ ⁊ hoc modo est soluta ois ꝑplexitas.

Restat ut r̄ndeat̄ ad aliqua contraria ut omnia plena sint. Et ad p̄mas rōnes de ꝑplexitate est supra responsū. ⁊ similiter ad illud ꝙ ꝯuocatio fiat ꝑ maiorē de vniuersitate vel ꝑ habentē potestatem citandi: qꝛ illa sunt vera qñ vocatio fieret ꝑ viam auctoritatis vel citatiōis ut dixi. secus aūt ꝑ viam monitiōis: qꝛ tunc etiā faciūt eā pares vel minores qui nō querunt ex tali vocatione queꝙ̄ sibi subijcere sed monere ⁊ sic tollit̄ illud aliud ꝙ sic vocans videt̄ papaꝫ vel alios maiores vel sibi pares subijcere. Et ad illud qd̄ fieri debeat ꝑ existentē in quasi possessione papatus fatendū est dūmodo velit sed eo nolente ne iura sint ludibrio ꝓcedit remedijs supra data. Itē dum dicit̄ ꝙ nullo existente in quasi possessione papatus nō erit qui cōuocet conciliū hoc est falsum ut ꝓbat̄ in dictis capitulis si duo. ⁊ .c. siquis pecuniam. lxxix. di. Ex quibus apparet ꝙ in vno capitulo erant tñ duo de papatu ꝯtendentes ⁊ intrusi ⁊ in alio .c. solum vnus apostaticus ⁊ tñ est tex. ibi ꝙ concilium tales expellit ⁊ iudicat. Sed quis tunc pōt tale cōciliuꝫ cōuocare necesse habes dicere ꝙ alij clerici vl̄ etiā impator aut alij seclares ar. l. iij. §. si debitorē. ff. que in frau. credi. ⁊ eoꝝ que no. in. l. j. C. ne quis in sua cā ius di. Rō quia his casib⁹ etiā laici iurisditionē habent: vt est tex. in dicto .c. principes. xxiij. q. v. ⁊ dicto .c. si duo. ⁊ .c. siquis pecuniā. lxxix. dis. ⁊ .xxiij. dis. i noīe dñi. Item quia qñ est notorius solus apostaticus vel papa notorie ꝓlapsus in heresim vacat sedes ⁊ ꝙ tunc cum indigeamus cōcilio ⁊ nō sit qui cōuocet vel ipsi auctoritatē prestet est rediculuꝫ dicere: qꝛ saltem papalis potestas residet in tota ipsa vniuersali ecclesia: ut ꝓbat tex. i dicto .c. siquis pecuniā qui tex. ꝓbet iurisditionē ecclesie contra intrusos. Ad idem. xxiij. dis. in noīe dñi. in quib⁹ iuribus ꝓbatur ꝙ existēte apostatico ⁊ sic vacante sede ecclesia vniuersalis habet iurisditionē. facit tex. in dicto .c. si duo. ꝓ ista parte inducit̄ ꝙ etiā pape potest fieri monitio publica qñ est hereticus etiā illa vt dicat̄ ecclesie: ut notāt doc. i. c. nouit de iudi. ergo ecclesia hoc casu habet iurisditionē supra papam. xxj. di. nūc aūt. ⁊ .xix. di. anastasius. ⁊ in omni casu vbi ñ pōt papa ꝓuidere pōt ecclesia vniuersalis. hinc est ꝙ in p̄ma ecclesia anꝙ̄ essent distincte diocefes ⁊ messis erat multa ⁊ operarij pauci indifferent apostoli ꝑ totum orbem ordinabant licet ut dixi qñ erat petrus deferent petro. vnde concludit̄ ꝙ vacante sede iminente necessitate etiā vniuersalis habet omnē potestatē pape sed nō subsistēte necessitate nō credo ꝙ imponā manus ad ea que competūt tñ pape statuendo p̄sertim contra statuta per papam qꝛ conciliū nō est supra papā nisi esset in illis tribus casibus in heresi ⁊ in bono vniuersalis ecclesie p̄ncipaliter vel vbi desolaret̄ status ipsius ecclesie vniuersalis vt dicā infra in pe. qōne. In casu ergo p̄dicto qñ papa nō vult cōuocare conciliū vel ipsi auctoritatem interponere ⁊ iminet necessitas ꝓ bono vniuersalis ecclesie potestas est in ipsa vlī ecclesia ⁊ in concilio etiā contra voluntatē pape ⁊ ideo ipsa synodus quomodocūꝗ congregata pōt sibi auctoritatē legitimā interponere ⁊ conuocatio ipsa poterit fieri etiā a principib⁹ secularib⁹. Et iō qñ ecclesia ꝑ se non pōt deberēt facere p̄ncipes seculares sicut fuit tpe Constantini. xvj. di. habeo librū cū. ca. se. ut. s. dixi. ⁊ no. xxiij. q. v. c. p̄ncipes. ⁊ ita dicit glo. in libro concilioꝝ in p̄ncipio affricani concilij. ⁊ notat historia tripartita. li. j. c. si. ⁊ in li. ij. c. nono. ⁊ .c. xij. ⁊ in tertio li. c. j. ij. ⁊ iij. Item mandato ⁊ licentia p̄ncipis cōgregatum fuit calcedonense conciliuꝫ. ⁊ ibi etiā qd̄ plus est interfuit augusta ut patet in dicto li. calcedonensis concilij. Et hec sūt verba dicte synodus que fm gratiā dei ⁊ decreta pijssimoꝝ impatoꝝ cōgregata est in calcedonēsi ciuitate ⁊c. Et demū subdūt ibi hec verba dñs nr̄ iesus xp̄s pijssimū ⁊ fidelissimū impatorē erexit ad zelū fidei qui impator vndiꝗ sacerdotes ⁊ ep̄os ad se cōuocauit. ⁊ in fine dicti .c. dicit̄ ⁊ loquit̄ impator ab vniuersis .n. ꝓuincijs religiosissimi sacerdotes calcedonis venerunt iuxta mandata nostra ⁊ p̄ceptuꝫ. vnde patet ꝙ cesar nōnūꝙ̄ conciliū cōuocauit. Ad illa aūt argumenta ꝙ duobus contendentib⁹ de papatu ⁊ vtroꝗ habente papat⁹ quasi possessionem ꝙ ꝓpter scissos xp̄icolas ex hoc erit impossibilis cōuentio: qꝛ vna pars aliā scismaticā reputabit ⁊ sic nō vident̄ posse inuicē salua cōscientia cōicare. Et ꝙ illi de vna parte nō parebūt alij vocanti nec ecōuerso. Item ꝙ nō erit qui auctoritatē concilio interponat. Itē nō poterit aliquis se scindere ad aliquē papam reputabit cōuocando ꝑ viam monitionis cōciliuꝫ quin scismaticus efficiat̄ p̄sertim si nolens taliter conuocare conciliū ꝓhibebit̄ ab illo quē reputat papam qui forte sibi mādet ꝙ ab ipso nō discedat: vel monitionē alicui⁹ concilij faciat sub pena excōicationis vel forte p̄uatiōis cuiuscūꝗ dignitatis quā incurrat ipso iure sic breuiter r̄ndeo ⁊ ad p̄mū dico ꝙ licet excōicatis ⁊ scismaticis cōmunicare sit peccatū: ut in .c. nup de sen. excō. tñ ex causa necessitatis licite sine peccato cōicat̄ eis: ut in .c. si vo de sen. excō. s3 nō pōt esse maior necessitas ꝙ̄ cū est scisma vel ꝯtentio d̄ vicariatu iesu xp̄i. xij. di. oia. Et iō hoc casu ꝓ recōciliatiōe fienda licite pñt qui sūt vere catholici cōicare etiā excōicatis ⁊ scismaticis siue hereticis. hꝰ ꝓbat̄ in cle. ne romani ad fi. ⁊ ibi glo. in verbo ceterum de elec. vbi est tex. ꝙ nō obstante ꝙ cardinalis aliqs sit excōicatus q̄ tñ hoc p̄textu ab electione repelli non pōt ut ibi ⁊ dixi in monarchia in qōne an aliq̄ exceptio contra cardinales opponi possit. Alij cardinales sine peccato cū illo possunt ꝯuenire ad electionē futurā pape fiendā. Cū enī hec cōicatio fiat hoc casu cū scismaticis iure ꝑmittente nō incurrit̄ aliqua pena. l. seru⁹. §. siqs riuū. ff. de riuis. facit. l. graccus. C. de adulte. ⁊ ff. de adulte. l.

nec i eo. ⁊ l. sequēti no. xxiij. q. iij. c. inter hec. nā cū scismaticis cōicare nō lꝫ. xxiiij. q. j. maiores nisi qn̄ correpti querūt vnitatē: ut no. glo. singularis in dicto. c. maiores facit. xxiij. q. vij. c. j. Et idō tempore scismatis si aliqs cōmunicat cū illis de alia pte ut fiat vnio nō peccat nec efficit̄ scismaticus. ⁊ similiter p viam monitionis conuocans conciliū ex eo ꝙ existens in quasi possessiōe papatus negligens est nō dicit̄ se scindere a suo capite ⁊ scisma cōmittere ut. s̄. dixi. vnde hec argumēta cōtraria inducunt impedimentū cōuocationis concilij ex eo ꝙ nō liceat cōicare cū aduersarijs. Item nō est opus ut aliqs ipsoꝝ litigantiū de papatu auctoritatem interponat: qꝛ sufficit auctoritas sola concilij auctorantis sibimet vt. s̄. dixi. Item dico ꝙ ut habeant materiam isti de diuersis partib⁹ parere vocantib⁹ vel ipsos exaudire poterūt conuenire de pncipalioꝛib⁹ vtriusqꝫ ptis ⁊ cōuocare cōciliū in aliquo loco illis de vtraqꝫ parte nō suspecto. vel poterit tūc cesar tanqꝫ mediator amboꝝ ⁊ indifferens ⁊ p tēporalibus oīs mundi. l. depcatio. ⁊ l. rhodi. de iactu qꝛ ut dixi sine periculo scismatis possunt hoc casu inuicem cōuenire qꝫuis sint diuerse secte. Item plurimi pñt conuocare concilium qn̄ de vno loco ⁊ tempore cōueniūt ⁊ vtraqꝫ pars cōueniat in vnū ⁊ sine piculo: qꝛ esse etiā poterit ꝙ erūt scisse ambe ptes ⁊ nulla erit scismatica si forte iusto errore ducti sic sepati xpicole forēt ut dixi i monarchia in qōne an duob⁹ contendentib⁹ de papatu aliquis coꝝ vel ambo scismatici sint qꝫuis ⁊ si aliqui forēt scismatici ⁊ vniōnē affectarēt querendo conciliū vel ad ipsum veniendo licite ipsi cōuocare posset ⁊ sine peccato: ut notat glo. in dicto. c. maiores. xxiiij. q. j. ⁊ s̄. dixi.

Ad aliud aūt qd̄ dicit̄ ꝙ cardinales vel impator qui forte crediderūt vni de istis pontificib⁹ litigantib⁹ non poterūt ab ipso discedere ⁊ ab ipso se separe salua ɔsciā ⁊ cōuocare conciliū. dico pmo esse pmittendū quid hoc casu possint vel debeāt facere subditi an liceat ipsis a suo quē reputant pontificē separe sine peccato. Secūdo an ex eo ꝙ se separent a suo pontifice in tali casu cōcilium cōuocet̄ vel ad ipsum vadant dici debeāt scismatici vel peccatores. Tertio si debent seruare precepta vel timere excōicatiōes quas idē pontifex suus faciat in casu quo ab eo recedet vel conciliū cōuocet. Et hec concernūt siue sint cardinales qui hec patiant̄ siue alij plati vel laici.

Ad pmā qōnē sunt multi casus discurrendi ⁊ primo qn̄ est vnicus papa ⁊ dicit̄ lapsus in heresim vel renunciasse aut peccatū cōmittere qd̄ turbet ⁊ scandalizet vniuersalem ecclesiaꝫ an tunc licite possunt subditi ab ipso separi. Secūdo qn̄ essent duo de papatu cōtendētes an si vnus est solus in quasi possessione subditi ex tali contentione possunt ab ipso recedere vel qn̄ duo recederent scissos xpicolas an subditi a suo quē reputent pontificē discedere volebant. Ueniens ad pmā qōnē videt̄ ꝙ pfertim qn̄ causa heresis est dubia vel renūciatiōis aut similis nō liceat ab vnico existente in possessiōe pontificatus ante lataꝫ sniam recedere. tex. videt̄. viij. q. iiij. nōne. facit de consecra. di. ij. c. non phibeat. ⁊ qd̄ notat Innocen. ⁊ doc. in. c. nostra de cohabi. cle. ⁊ mulie. vbi volunt ꝙ sint crimina grauia quantū velint ut homicidiū ⁊ simonie. tn̄ nō debet platus occultus nō vitari: ut notat̄. vi. q. ij. c. si tantū. ⁊ c. si placuit. ⁊ de sen. excō. cū non ab homine. ⁊ de tēpo. ordi. ad aures. etiā in sacramētis qꝛ xps tradidit corp⁹ suū iude pditori ⁊ sacrilego q̄ etiā fuit hereticus: ut. j. q. j. c. eos. ⁊ notat Inno. de hereti. c. fraternitatis. Et maxime qn̄ vitatio plati scādalizat. ar. in pdicto. c. ad aures de tēpo. ordi. ⁊ maxime nō videt̄ deserēdus papa a cardinalib⁹ qui sūt pars corpis pape. vi. q. j. siquis cū militib⁹. C. ad legē iul. maie. quisqs. vident̄ eni astricti ad residentiā cū papa ut assistant sibi i consilijs ⁊ alijs oppoztunis ut nec momento ab ipso abesse debeant: de cle. nō residē. c. ex gestis. ⁊ c. ex tue. vij. q. j. p totum. ⁊ videt̄ tex. in. c. olim de accusa. ad idē tex. xvij. di. hinc etiā. vbi puniti fuerūt qui a symacho ppē suspitionē criminis discesserūt. p hoc videt̄ tex. in. c. cū sm leges de hereti. in. vj. vbi est casus ꝙ qꝫuis hereticus sit ipso iure damnatus ⁊ bona ei⁹ confiscata tamen executio ab hoīe priuato fieri non potest añ sniam iudicis ⁊ sit anteqꝫ conciliū hereticum papam damnauerit vel ipse se suo ore damnauerit. ⁊ xxi. di. nūc aūt. vt sic añ nō videat̄ subditoꝝ licita sepatio. Ad idē tex. in. c. licet eps de pben. li. vj. vbi est tex. ꝙ licet p adeptionem secūdi beneficij curati pmū beneficiū vacet ipso iure: ut in. ca. de multa de pben. tn̄ nō videt̄ ꝙ ipso nō cōuicto possessio sit sibi auferanda. Ad idem textus in. c. ordinarij. §. j. de offi. ordi. li. vj. ⁊ ꝙ puatus ipse nō possit exequi sententiā ab hoīe vel a iure latā: videt̄ tex. in. l. miles. al's. l. sit pior. §. qui iudicati. ff. de re iudi. Quare videt̄ ex dubia heresi vel renūciatiōe pape ipse papa a subditis suis nō sit deserendus: quinimo plus videt̄ dicendū ꝙ etiā qn̄ heresis sua vel renūciatio. Aut peccatū turbans ecclesiā esset notoriū ipse deserēdus absqꝫ iudicis mandato non sit: quia etiā vbi ē notoriū in eo exigit̄ snia: vt no. glo. de rescript. ab excōicato. de iureiuran. c. ad nraꝫ de testi. cogen. c. sup eo. ij. q. j. que lotari⁹. ⁊ ē glo. de purga. ca. c. penl̄. ⁊ no. bar. apud legistas in. l. emptorē. ff. de acti. empti. ⁊ pfertim requiri videt̄ snia in effectib⁹ facti ppter notoriū delictū ipsi mēdis siue exequēdis: sicut ē discessus subditoꝝ qui est q̄d facti. glo. ē in auté. ut iudicis sine quoquo suffra. §. necessitatē. lꝫ non sit necesse vt ferat̄ in scriptis vel cū solennitatib⁹: de quib⁹ in. l. plasam. C. de sentē. ⁊ hoc tenet io. an. in. c. ex parte. de vbo. signi. el. j. ⁊ archi. ij. q. j. que lotarius. ⁊ in. c. felicis. de penis. li. vi. in vbo pōtificali: ad finē magne gl. vbi dicit ꝙ sufficit si a iudice fiat quedā detectio. idē io. an. i additiōib⁹ speculi. in ti. de notorio. §. notoriū aūt. in fine tertie colū. imo sufficiat pceptū vt dicit archi. in dicto. c. que lotarius. ⁊ no. cy. C. de his qui no. infa. l. nulla. ⁊ glo. in l. ictus fustium. ff. eo. ti. Si eni in cōfessum sufficit. ff. de iudi. l. si debitori. fortius in notorio: ⁊ hoc in ciuilibus: sed in criminalib⁹ requirit̄ snia: vt no. glo. ij. q. j. c. j. ⁊ in l. j. C. de cōfess. ⁊ l. si cōfessus. de custo. reo. ⁊ l. j. ⁊ l. ictus fustiū. ff. de his qui no. infa. Ex quibus videt̄ ꝙ siue occulta sit heresis pape siue notoria nō liceat sine iudicis licentia subditis a papa heretico occulto: vel etiā notorio discedere: ⁊ multo magis nō videt̄ discessus licitus qn̄ in nulla ē heresi vel scismate ɔstitutus. In ɔtrarium videt̄ ꝙ papa existente heretico etiā occulto licite subditi hoc sentientes possint ab ipso separari sine alio iudicis ministerio. tex. videt̄ in. c. anastasius. xix. di. vbi multi anastasiū deseruerūt ⁊ iuste: quia occulte cōicauerat in crimine heresis. Pro hoc facit qꝛ qn̄ est apostaticus ille qui dicit̄ papa: vel verus papa ē plapsus in heresim tunc quilibet coꝝ ē excōicatus de iure. s. apostatico est tex. in. c. licet. de vitanda. de elec. ⁊ in. c. in noīe dñi. in fi. xxiij. di. loquor etiā si sit apostaticus: qꝛ renūciasset papatui: ⁊ postea hoc nō obstante decertaret ipꝫ sine canonica electione tenere: quia malo ingenio ɔtra canones i ipso staret intrusus: ⁊ silr̄ excōicat⁹ foret: ut in dicto. c. in noīe dñi. ⁊ de heretico ꝙ sit excōicat⁹ etiaꝫ papa nō est dubiū. xxiiij. q. j. achacius. ergo licite quolibet dictoꝝ casuū euitat̄ ⁊ ab ipso recedit̄: de sen. excō. c. nup. ⁊ c. cū non ab hoīe. ⁊ in istos effectus iuris videt̄ licet excōicatiōis ⁊ pditiōis dignitatis ppter heresim: vel apostasiam incurrit quis ipso iure absqꝫ aliquo iudicis alteri⁹ interuentu ministerio: vt in. c. cum sm leges. de here. in. vj. No. io. an. in. c. vt cōmissi. e. ti. li. vj. ⁊ docto

c.achatius. ꝛ q2 insurgere contra papam apostaticum
vel hereticū videt a iure subditis pmissum.lxxix.di. si
quis pecunia.ꝛ dicto.c.in noie dñi.xxiij.di.in fi.vnde
hac iuris pmissione videt ꝙ vti possunt absqꝫ alio iudi
cis mandato.l. que si sub conditione in fi.ff. de condi.
insti ꝛ iō cuꝫ ministerio dicit frustra pcibus impetra-
tur qd iure cōi concedit.l.ij.C.de thesauris.li.x. Et hic
est etiam ꝙ quiqꝫ licet occidere transfugas vel fures no
cturnos aut agroꝝ depopulatores iure pmittente.l.p⁹
liminiū.§.transfugas de sicca.ꝛ qd notat in.l.ij.C.qñ li
cet sine iudi.se.ven. qd potest fieri aliter nō petita a iu
dice licētia. Similit qñ licet capere debitorē ꝑpria au
ctoritate.l.ait pretor.§.si debitorem.ff.que in frau.cre.
ꝛ hoc etiā ꝑbat tex.in dicto.c.licet epus de pben.l.vj.al
legatus.s.in contrariū. Nam ibi est tex.ꝙ si habēs be-
neficiū curatum acceptat aliud similit curatū cum pmū
vacet ipso iure epus potest ipsuꝫ cōferre etiā prius pos-
sidente nō citato aut alia declaratiōe non facta ꝙ vacet
Ex quib⁹ videt ꝙ ex heresi in qua ꝑlapsus sit vel ex eo
ꝙ sit apostaticus licite sine alia sñia potest deseri a suis
subditis hoc scientib⁹ etiā si ista crimina occulta sint: ꝛ
hoc cōcludūt illa iura que.s.retuli qñ deus ꝑ moysen
dixit: sepamini a tabernaculis ꝛc. dicto.ca.didicimus.
Ita etiā debet intelligi illud exemplū policarpi de quo
s.dixi. ꝛ videt tex.xxij.dis.§.verū.vbi nō licet ab eis re
cipere aliqua sacramenta nisi baptismatis in causa ne
cessitatis. Alia aūt sacramenta etiā necessitatis ab here
tico nō licet recipere: dicto.§.verū.notat in.c.vestra de
cohabi.cle.ꝛ mulie.Et hanc sñiam credo verā ꝑ tex.xvj
q.ij.c.sane.ꝛ.ij.q.vij.sacerdotes.notat in.c.cū nō liceat
de pscrip.nam a plato excōicato si est hereticus vel apo
staticus licet recedere sine alia sñia: ut in.c.pastoralis in
fi.de appel.xj.q.iij.excōicatos.ꝛ.c.cū excōicato.ꝛ dicit
Inno.ꝙ hoc est verū etiā quantūcunqꝫ ipse tolleret dū
mō ꝑbari possit adeo ut si vocet aliquē subditū ad ordi
nes vel ad alia sacramenta possit ipsi dici nō recipiam
hec a te qm excōicatus es. Ita notat Inno.in.c.j.de scis
mati.facit.vj.q.ij.c.si tantū.q2 debent eū denunciare ut
emendet. An aūt peccent suscipiendo ab eo sacramenta
notat in dicto.c.vestra. ꝛ in.c.fraternitatē de hereticis
ꝛ in.c.ꝑ tuas.el.ij.de simo.vbi concludūt doctores ꝙ nō
debent etiam ab ipsis occulta sacramenta recipi nisi ba
ptisma ꝛ corpus xpi: ut in.c.iij.de hereti. licꝫ ipsis occul
tis peccatorib⁹ petentib⁹ in publico sacramenta danda
foret: de cōsecra.di.ij.nō ꝑhibet.ꝛ.j.q.j.c.xps. Et idem
occulto excōicato danda sunt publica officia que alijs
dant ne sic vitando eum platus publicet ipsum de offi.
ordi.c.si sacerdos. Restat modo respondere ɔtrarijs
ꝛ ad.c.nōne.viij.q.iiij.rñdeo ut notat glo.in dicto.c.cū
nō liceat ꝙ loquit in alijs criminib⁹ ꝗ heresis.xxiiij.q.
ij.sane.ꝛ in alio crimine ꝗ ex quo irrogata sit sñia excō
municatiōis: dicto.c.cū nō ab hoīe.ꝛ in crimine scisma
tis: ut in.c.q2 diligentia de elect. ꝛ in simoniaco in ordi
ne dūmodo ꝑbari possit.xxxij. di.§.verū.j.q.j.siqui a si
moniacis. In alijs aūt criminibus. Et si sint notoria est
expectanda sñia.xv.q.vj.c.vj.fallit in crimine fornicatio
nis notorio.xxxij.di.nullus.ita notat glo.ij.q.vij. sacer
dotes.el.j.vbi glo.addit aliū casum qñ platus nō seruat
canones.xix.dis.nulli.sed debet intelligi sane: q2 nō ob
seruat canones: q2 arbitrat papaꝫ illos nō posse cōdere
tunc qm ex hoc est hereticus debet vitari. Ego tñ credo
ꝙ idem sit in oī suspēso a iure quo ad se ꝛ quo ad alios
ut licite dimitti possit ꝛ vitari dūmodo euitando fiat ut
eum corrigat nō ut publicet.nam ex quo ius ligat factū
occultū licite ab eo recedit: ut dicto.c. cū nō ab homīe.
notat glo.in cle.j.de hereti. i glo.magna ad fi. iō potest
vitari vt se retrahat a peccato. Nō ob.xxxij.di.§.verum

vbi videt pmissuꝫ ab homicidis ꝛ adulteris recipere sa
cramenta ꝛ a sanctimonialiū violatoribus: q2 loquitur
ibi in criminib⁹ occultis nō suspensis ꝛ nō ꝑcisis. Sed
qñ essent suspensi est idem dicendū quodcūqꝫ sit crimē
ꝛ ibi de fornicario fit mentio.exempli gratia: idem cre
do in oī crimine notorio ordinis executionē impedien
te: ut notat Innoc.ꝛ doc.in.c.ꝑ tuas.el.ij.de simo.ꝛ est
in istis rō ꝙ vitari debent q2 suspensi ꝛ iō est ideꝫ in oī
alio qui a iure suspensus foret qm peccaret qui volūta
rie cum talib⁹ cōicaret: q2 debemus esse solliciti de aīa
fratris lucranda: igit debent tales deseri ut desistant ꝛ
tolleratio nō operat quantū ad scientes ut no. Johes d
calderinus in.c.ad ꝑbandū de re iudi.ꝛ hec sūt etiā vera
in oī occulto etiā cuius delictū ꝑbari nō possit ut liceat
vitare suspensū ad fi. ut se corrigat nō ut ꝑdeat. Sed si
esset pene occultū qd ꝑbari nō possꝫ credo ꝙ vitari pos
set ut reprobaret delictum.vi.q.ij.si tm̄ ut hec.notat in
dicto.c.nostra de cohabi.cleri. ꝛ mulie.no.in.c.j de scis
ma. Nō ob.tex.in.§.hinc etiā.xvij.dis. q2 ibi erat suspi
cio criminis heresis vel alteri⁹ criminis in symacho pa
pa: sed non erat verū ꝙ esset hereticus ꝛ iō ex sola suspi
cione heresis deseri nō debet papa sed qñ scit in verita
te deseri potest etiā si heresis alijs sit occulta dūmodo ꝑ
bari possit. Et ad.c.cuꝫ sm leges de hereticis in.vi.ꝛ ad
c.licet epus de pben.eo.li.ꝛ ad.l.miles.al's ꝑtor ait.§.q
iudicati de re iudi. Rñdeo ꝙ est consideranda lata sñia
a lege vel ab hoīe quō pars vult ea vti contra cū qui suc
cubuit vel dāṅatus est. Nam aut pars aduersa vult effe
ctus iuris causatos ꝑpter talem sñiam homīs vel legis
allegare solum vel dicere inductos esse ꝛ tūc potest hoc
absqꝫ alio iudicis ministerio ut si allegat dampnatum ad
mortē ipso iure effectū intestabilē vel prius testamētū
ꝑ eū factum irritū esse. Et hoc potest dicere ꝛ allegare.l.
siquis filio exheredato.§.irritū.ff.de iniusto testa.simi
liter etiam pōt allegare ꝙ hereticus papa sit excōicatus
ipso iure ꝛ dignitate ꝑuatus ꝛ bona eius publicata de
hereticis.c.cum sm leges.li.vj. Item pōt allegare ꝙ per
acceptationē secundi curati beneficij facta sit executio a
lege ipso iure ut primū vacet ut in.c. de multa de pben.
adeo ut ꝑ habentē conferre possit conferri absqꝫ alia iu
dicis declaratione ut est tex.in.l.licet eps de pben.li.vj.
idem dicimus in dāṅato de crimine publico ut efficiat
infamis ipso iure ꝛ allegari possit infamis.l.infamem.
ff.de publi.iudi. nec est opus ꝙ iudex eū declaret infa
mem.tex.est optimus i.l.ij.§.j.v.sin aūt ꝑnūciauit.ff.ad
turpil. Pro istis igit effectib⁹ a iure introductis vigore
s lican⁹ sñie late a lege vel ab hoīe nō est opus alio iudi
cis ministerio vel sñia imo iudex nō posset sine cause co
gnitione facere ꝙ isti effectus a iure introducti non im
pumerent.l.nō poterit ꝑses.ff.de fur.no.i.l.ut militib⁹.
C.de testa.mili. Si vō loquit de executione fienda ab
hoīe ipsi⁹ sñie a lege vel ab homīe ꝑmulgate tūc aut exe
cutio pōt fieri apte absqꝫ eo ꝙ aliqd requirat a dāṅato:
q2 pōt fieri solū ꝑ qd vel aliqd de negando sibi damna
to ꝛ tūc pars pōt illud facere sine alio iudici ministerio
vel sñia: iō debēs ɔferre bñficiū ɔfert illud postqꝫ vacat
ipso iure absqꝫ eo ꝙ possidentē citet vel ipsū bñficiū iu
dex vacare declaret.tex.est in dicto.c.licet epus.similit si
vsufructuari⁹ obtinuit ꝑ vsufructu inconfessoria ꝛ per
pri⁹ possidebat ipsū fūdū ipse vigore sñie colliget fruct⁹
nec ꝑ executiōe sñie indiget iudicis misterio.l.vti frui.
§.j.ff.si vsufructus petat. Idē si agit aliqs dicens vicino
nō esse ius alti⁹ tollere ꝛ obtinuit si ille q succubuit non
habebat edificatū facta ē executio a iure ut si velit alti⁹
tollere possim ipsū ꝑhibere etiā sine iudice ut alti⁹ non
tollat.l.ꝛ si forte.§.j.ff.si serui.ven. Item si egi ius mihi
esse eūdi ꝑ viā fundi tui ad fundū meū si obtinui possū

ire p fundū tuū sine alio iudicis ministerio. ita similiter
si aliquis est damnatus hereticus a lege vel ab homine
subditi possunt sine alia iudicis declaratiōe ab ipso re-
cedere: qꝛ pars aduersa. i. subditi possunt a se facere exe-
cutionē in qua nihil requirant a victo nisi patientiā si-
ne pati vel qꝛ solum ipsi aliquid denegent non dico ut
aliquid auferant. Igit᷑ vir statim ꝙ mulier est adultera
etiā occulta potest ipsi denegare debitū absqꝫ alia iudi-
cis declaratiōe ꝙ sit adultera ita debent intelligi notata
in. c. fi. de adulte. ⁊ hoc monstratum est iure naturali in
p̄mo parente cui cōmisso post spretuꝫ mandatū dei ele-
menta fuerūt facta contraria ⁊ aialia eidem in domici-
lio cōmissa ipsi obedientiā subtraxerunt. Si v̄o pars in
executiōe debeat aliud q̄ꝫ pati a victo requirere tūc aut
illud qđ requirit᷑ pōt expediri in ipsum victū etiā inui-
tum ⁊ tūc etiā ꝓ executione sn̄ie non est opus alio iudi-
cis ministerio: pater de iure ciuili si fert᷑ sn̄ia ꝙ aliquis
sit filiusfamilias vel seruus meus tūc erit executio facta
a iure ut testari nō possit. l. qui in potestate. ff. de testa.
⁊ ego pater potero ipsū moderate castigare ⁊ in meam
potestatē redigere absqꝫ ꝙ implorē iudicis ministeriū
l. ij. ⁊ l. iij. C. de patria po. Si v̄o illud qđ a condemnato
requirit᷑ nō pōt fieri aperte vicente ipso damnato inui-
to ut qꝛ aliquis est condemnat⁹ ad rem corpalem mihi
dandā siue tradendā ⁊ vincēs vult nancisci possessionē
adhuc p condemnatū possessam tūc ps nō pōt executio-
nē facere sine iudicis ministerio. ita debet intelligi di-
cta. l. miles. al's ait p̄tor. §. qui iudicari. ff. de re iudi. ita
debent intelligi tex. in dicto. c. cum s̄m leges in fi. de he-
reticis. ⁊ in. c. licet ep̄s. de p̄ben. li. vj. in quib⁹ iuribus p-
bat᷑ q̄ꝫ p̄ioris bn̄ficij curati vacantis ipso iure possit
ab habente potestatē conferendi fieri collatio: quia ad
hoc nō requiritur a victo nisi pati possessio tamē ab eo
auferri nō potest sed debet citatiōe p̄cedēte a iudice au-
ferri hoc modo intellige tex. in dicto. c. ordinarij. §. j. de
offi. ordi. vbi collatio bn̄ficij fieri pōt sine alio iudicis
ministerio sed ablatio possessionis non. ⁊ ita sentit ibi
Jo. an. in nouella. hoc tn̄ ego intelligo ꝙ qꝛ possidens
est in nuda possessione facti ipsi⁹ beneficij quo p̄uatus
est ipso iure ut ei⁹ possit fieri collatio etiā ipso incūben-
te possessioni nō citato: secus crederē si in ipso haberet
coloratū titulū ⁊ possideret: quia tūc nō valeret collatio
illo colore nō cassato. notāt doc. in. c. cū nostris de con-
ces. p̄ben. Ad idem tex. in dicto. c. cū s̄m leges. Nā licet
bona hereticoꝝ sint ipso iure cōfiscata: tn̄ eoꝝ possessio
ab aliquo auferri nō potest nisi postq̄ꝫ iudex declarauē-
rit cū hereticū. Ratio qꝛ a condemnato requirit᷑ modo
aliud q̄ꝫ simpliciter pati: qꝛ querit᷑ ab ipso auferri non
pōt: dicto. §. qui iudicari. a iudice aūt bene posset aufer-
ri ab ipso inuito. l. qui restituere. C. de rei ven. Unde con-
cludit᷑ ꝙ lata sn̄ia a lege vel ab hoīe si querit᷑ fieri execu-
tio contra victū tūc si fit in eo iure in quo a victo requi-
rit᷑ datio vl' traditio aut rei ablatio ita ꝙ victus debeat
p̄stare aliud q̄ꝫ nudā patientiā tūc si pars pōt ista exer-
cere contra victū inuitū vel etiā renitentē ex iuris dispo-
sitione ⁊ ista executio pōt fieri apte sine iudicis ministe-
rio: sed si talis executio nō posset fieri apte contra victū
inuitū tūc sine iudicis ministerio sn̄ia hoīs vel legis exe-
cutioni non demandaret᷑ apte. fallit hoc vltimū nisi qꝛ
iudicis copia haberi nō posset vel si expectaret᷑ iudiciū
esset inane vel nullus fructus. Nā tūc pars sua auctori-
tate posset executionē facere. ar. l. nullus. C. de iudeis. ⁊
l. ait p̄tor. §. si debitorē. ff. que in frau. cre. ⁊ hoc modo
iuste factū fuit p scipionē nasticam qui gratū suis largi-
tionib⁹ subuertentē populū omisso iuris ordine interē-
mit ⁊ reprehēdit sceuolā consulē qui dicebat iuris ordi-
nem obseruari dicens consul dum iuris ordinē sequit᷑

illud ait ut cum oībus legibus romanū ruat imperium
ut refert Ualerius in li. iij. in titulo de fortitudine. Et ex
ista doctrina sic bn̄ declarata infert᷑ ad multa in ꝓpo-
sito p̄mo ꝙ papā hereticuꝫ vel apostaticū etiā occultum:
dūmodo ꝓbari possit subditi possūt sine alia declaratio-
ne deserere. ij. q. vij. oues. sed non a possessione papatus
expellere nisi ut infra dicam. Sed tūc est dubiuꝫ an car-
dinales possent ante sn̄iam concilij ad electionē alteri⁹
pape ꝓcedere videt᷑ ꝙ sic p tex. in dicto. c. licet ep̄us de
p̄ben. li. vj. ⁊ illa que supra retuli nam cū papa hereticus
sit vi ipso iure priuat⁹ ⁊ vacet sedes ⁊ idem cū est aposta-
ticus videt᷑ ꝙ ipsi cardinales ad quos expectat eligere
papam ⁊ quodāmodo papatuꝫ conferre possint statim
ante sn̄iam concilij eligere: qꝛ ex hac electione nō requi-
runt a papa iam damnato p legem nisi patientiā sine pa-
ti ut notant oīa iura p̄cedentia presertim tex. in dicto. c.
licet ep̄s. vbi est casus ꝙ facta a iure p̄uatione beneficij
ipso iure ep̄us illud confert possessore ampli⁹ nō citato
vel nō declarato aliter ꝙ ius pdiderit. sic cardinales eli-
gent papaꝫ etiā existentē in possessione papatus ipso tn̄
nō citato vel declarato ꝙ pdiderit papatū. Et de hoc vi-
detur tex. in simili in. c. ij. de parrochijs. ⁊ que ibi notat
Hosti. ⁊ in. c. eos in fi. de tēpo. ordi. li. vj. ⁊ p hac sn̄ia vi-
det᷑ tex. in. c. siquis pecuniam. lxxix. di. vbi cardinales ⁊
alij clerici ⁊ laici deum timentes possūt apostaticū in-
trusum a sede apostatica de facto deijcere ⁊ ipsum ana-
thematizare ⁊ aliū eligere ⁊ electo conferre administrā-
do potestatem. Ad idem. xxiij. di. in noie domini in fi.
Sed in cōtrariū videt᷑ tex. in. c. ad apostolice de re iudi.
li. vj. vbi imperatore existente ipso iure deposito electo-
res nō ꝓcedunt ad electionē alterius nisi cum sententia
declaratoria lata fuerit ut est tex. in f. ibi ille aūt. ⁊ hoc
credo verum in istis duabus electionib⁹ pape ⁊ impera-
toris ut q̄ꝫuis quilibet eoꝝ ipo iure pdidisset dignitatē
forte ꝓpter heresim tn̄ electores nō possint ante sn̄iam
declaratoriā ꝓcedere ad alterius electioneꝫ. Et est ratio
quia cum ius administrandi transeat ad papam statim
facta electione ut in. c. in nomine domini. §. plane. xxiij.
di. Certe cardinales p talem electionem p̄uarent existen-
tem in quasi possessione papatus ⁊ in quasi possessione
administrandi ptinentis ad sūmuꝫ pontificem ⁊ sic exe-
querentur aliud q̄ꝫ ipsum nudum ius eligendi quia nō
solum darent potentiā sed constituerent electuꝫ in qua-
si possessione administrandi ⁊ auferent illam ab existen-
te in quasi possessione papatus. primuꝫ enim personas
id est ꝓprias eoꝝ subtraherent ⁊ seipsos sub quasi pos-
sessione papatus in electum p eos constituerent ⁊ alios
p̄uarent. vnde nō solum se a papa seperarent quod est
licet ut dixi supra: sed quasi possessionē quam haberet
in eos in alium transferrent electum. Et istud non licet
possidente nō citato ut dicto. c. licet episcopus de p̄ben.
li. vj. ⁊ est speciale in casu capituli eos qui de tēpo. ordi.
in. vj. ꝙ subditi episcopi excōmunicati possent adire ꝓ-
pria auctoritate vicinos ep̄os p ordinib⁹ recipiēdis ꝙ
tenēt doc. in. c. vestra de coha. cle. ⁊ mulie. vbi dicunt ꝙ
licet subditus possit vitare p̄latū suū notorie fornicantē
nō pōt tn̄ audire missā alteri⁹ vel ad alium p̄latū ire sine
alia declaratione ⁊ sn̄ia. facit qđ no. in. c. si. de pen. ⁊ io
credo ꝙ nō possint alium ante sn̄iam eligere. ar. dicti. c.
cum s̄m leges. ⁊ ꝙ ibi notat᷑ de hereticis in. vj. Nec ob-
stat si dicis idē est in alijs p̄latis ut ius administrandi
habeāt incontinēti: ut no. de elec. c. transmissa. qꝛ illud
nō est verū existēte alio i possessiōe vel legitio ꝯdicto-
ut. ā. dixi. Et igit᷑ in istis inferiorib⁹ valet ꝓuisio sola fa-
cta de secūdo p̄mo adhuc nō declarato dānatū esse vl' a
possessiōe amotū: ut dicto. c. licet ep̄s. qꝛ ex sola ꝓuisione
nō habet ius administrēdi alio in possessione existēte.

Et idem in collatiõe sola: cũ nihil requirat a possidẽte nisi pati. qd secus est in papatu: qr statim facta in electione transit quasi possessio papatus in electo: ut dicto. c. in noĩe dñi. xxiij. di. ⁊ lȝ supra dixerim q alio existente in possessione ne ipse papa posset sua aucte nãcisci possessionẽ. sic nec alij plati possent alio in possessione existente: ut no. in. c. transmissa. de elec. tñ hic plus est: qr cardinales eligendo nõ solũ causant ꝑuisionẽ papatus in papã electũ: sed eo ipso se a superiore subtrahunt: et nouo electo sui possessionẽ tribuũt. vnde a quasi possessione primũ spoliant qd nõ licet: ut dicto. c. lȝ eps. in fi. sed hoc nõ est in alijs ꝑuisionibus inferiorũ: qr licȝ ex prouisiõe trãseat ius in prouisum: tñ de beneficio nullã possessionẽ tribuunt uel de iure collato: nec possunt nisi possidẽte citato ⁊ prius declarato eum beneficium amisisse. Ex quibus cõcludo q papa heretico existẽte cardinales ad electionẽ noui pontificis nõ possunt accedere: nisi a cõcilio declaratiõe facta q papa sit hereticus uel apostaticus. ⁊ hoc vult tex. in dicto. c. siquis pecuniã. lxxix. di. dũ dicit q primo debẽt cardinales ⁊ clerici ⁊ laici deum timẽtes qui nihil aliud sunt q̃ conciliũ ipsũ apostaticũ anathematizare: ⁊ deinde humano auxilio a sede aplica repellere. Si tñ talis apostaticus uel hereticus nõ esset in quasi possessiõe papatus: q si cõsteret notorie nõ esse papã: possent cardinales nõ obstante eius assertione aliũ eligere: qr eius assertio cõtra notoriũ nõ faceret rem dubiã: ut. c. tua nos. de coha. cle. ⁊ muli. no. Inno. de ver. sig. ex pte. ⁊ idẽ si notorie renunciasset papatui ⁊ eius possessioni: quo casu perdit possessio ipso iure: cũ perdat solo aĩo. l. siquis vi. §. dña. de acqui. pos. ⁊ ius papatus renũciatione amiserit: ut in. c. j. de renũ. li. vj. q nõ obstante negatiõe sua possent ꝓcedere ad electionẽ cardinales. secus si quasi possessionem retinuisset post renũciationẽ per supradicta. Et hec sunt vera qñ nõ debet pape heretico uel apostatico auferri possessio papatus ante declarationẽ cõcilij: ĩ quo declaratũ sit q esset hereticus uel apostaticus qñ cõcilij copia haberi posset. sed si cõciliũ haberi nõ posset: uel esset habitũ cõciliũ ⁊ eũ declarasset hereticũ uel apostaticũ: tũc ꝑsertim seculares ꝑncipes ⁊ xpifideles oẽs possunt insurgere cõtra ipsũ: ⁊ eũ ꝑsequi tanq̃ antixpm ⁊ a papatu expellere: dicto. c. in noĩe dñi. ⁊ dicto. c. siquis pecuniã. quos tex. sic intelligo. Et q qñ copia cõcilij sic iudicis haberi nõ possit liceat hereticũ uel apostaticũ expellere. probat in. l. nullus. C. de iude. ⁊ in. l. aut ꝑtor. §. si debitorẽ. que in frau. credi. ⁊ que no. in. l. j. C. qñ li. sine iu di. se vin. Si enim licet occidere desertorẽ militie mundane: dicta. l. j. ⁊. ij. ⁊. l. iij. §. transfugãs. de sicca. quanto magis desertorẽ militie celestis. Itẽ si licet occidere hostẽ patrie: etiã si sit pater uel filius. l. mĩnime. ff. de religi. ⁊ sump. fune. quãto magis papã hereticũ uel apostaticũ declaratũ q̃ etiã non declaratũ: qñ nõ est uel eẽ põt iudex qui declaret: nam cũ talis papa sit destructio ecclesie militãtis: ut in. c. si papa. xl. di. põt dici plusq̃ patrie desolator. Nam in oĩm iniuriã cõmittit qd in dei maiestatẽ perpetrat. C. de hereti. l. manicheos. ⁊ idẽ potest a quocũq̃ xpifidele cõpesci: ꝑsertim a regibus a ꝑncipibus secularibus quibus est datus gladius ad vindictã maloꝝ ⁊ ad laudẽ bonoꝝ: de maio. ⁊ obe. c. solite. xxiij. q. v. c. quis nos. ⁊ ꝓbat tex. eadẽ. q. c. pri̇ncipes. vbi tex. dicit q illud qd nõ põt intra ecclesiã perficere sermo doctrine potestas secularis hoc imperet per disciplĩne terrorẽ. Sic̃ videmus q qñ clerici scisma faciũt ⁊ nõ possunt corrigi per ecclesiã: tunc laici sine peccato potestatẽ habẽt in clericos. xvij. di. nec licuit. xxiij. q. v. de liguribus. de sen. excõ. c. ut fame. no. glo. de deci. tua ⁊ hoc mõ debet intelligi tex. Hieremie ꝓphete dicẽtis: ꝓphete tui viderũt tibi falsa ⁊ stulta: neq̃ aperiebãt iniquitatẽ tuã ut te ad penitentiã reuocarẽt. mõ aũt prophete in hoc sacro eloquio vocant doc. ut. xliij. di. sit rector: qui debent hoc casu increpare ⁊ veritatẽ ostẽdere. hoc ꝑsertim etiã spectat ad principes. nam ad ipsos reges pertinet seculi xpianos: ut tẽporibus suis pacatam velint esse sanctã matrẽ ecclesiã: vnde spũaliter nati sũt. xxiij. q. iiij. qñ qd psalmigraphũ verbũ ostendit: dũ inquit: Et nunc reges intelligite. erudimini qui iudicatis terrã. Seruite dño in timore: ⁊ exultate ei cũ tremore. Sed quõ reges seruiunt dño in timore: nisi que contra matrẽ ecclesiã: ⁊ iussa dñi fiunt religiosa seueritate prohibendo atq̃ plectẽdo. xxiij. q. iiij. c. si ecclesia. nullũ eni maius princeps deo obsequiũ põt offerre q̃ si hi qui in suã ⁊ alioꝝ perniciẽ debachant ipsoꝝ principũ debeant cõpetẽti vigore cõpesci. xxiij. q. v. in. c. quali nos. magis enĩ apud deũ principũ gloria ꝓficit: cũ per eos põt disperse ecclesie sanitas restaurari. Nam cũ videt deus elargita regnoꝝ munera ad nois sui gloriã reuocari: tãto principibus ipsius largiora tribuit: quãto sua dei ꝑ ipsos aspicit ampliari. xxiij. q. v. c. sunt. Ex quibus oĩbus concludit q papa heretico uel apostatico existẽte etiam occulto: licet subditis scientibus ab eo recedere: etiã nulla declaratiõe precedente: ⁊ hoc est qd precipit dñs per moysen dũ dixit: Separamini a tabernaculis hominũ istoꝝ durissimoꝝ. xxiij. q. j. dicimus. ⁊. vij. q. j. c. deinde. ⁊ supra retuli dum dixi: an liceat cõicare scismaticis. lȝ nõ aliũ eligere uel a quasi possessiõe papatus hereticũ eijcere: nisi postq̃ fuerit a cõcilio declaratus apostaticus uel hereticus: uel nisi qñ cõcilij ⁊ iudicis copia haberi nõ posset: qr tunc liceret ipsũ a papatus possessione deijcere per iura predicta. ⁊ ꝓbant etiã oĩa iura que supra deduxi: dum dixi q populi possunt a papa heretico se subtrahere: ne eis auferat defensio naturalis: ut dixi in illo articulo supra: an licet pape legẽ facere q de heresi nõ arguat: vbi dixi q cõtra papã hereticũ populi possunt insurgere: per tex. xxiij. q. v. c. si audieris. vbi dicit de mathacia qui interfecit imolantẽ idolis in ara dei fecisse eni illũ iuste pre credendũ est: quia iudex nõ erat qui puniret tale scelus. Hoc mõ debet etiam intelligi qd no. ij. q. vij. §. itẽ cum balaã. vbi dicit q cum balaã pergeret supra asinã ⁊ stimularet asina recalcitrauit: ⁊ tandẽ in vocem ꝓrupit ⁊ ꝓphetam redarguit. Sed subditi pro asina sumũt ibi: at ꝓpheta ponitur ibi pro ꝑlato quẽ asina redarguit ut subditi ꝑlatũ a fide deuiãtẽ redarguere possunt redargutionibus supradictis primũ ab obediẽtia subtrahẽdo: ⁊ deniq̃ eo declarato a fide deuio: uel iudicis defectu subsistente a ꝑlatura amouẽdo: ut dixi. s. per iura allegata. Sic illud intelligi debet Gregorii dicẽtis: Sicut laudabile discretiũq̃ ẽ reuerẽtiã ⁊ honorẽ exhibere ꝑorib: ita rectitudĩs ⁊ dei timoris ẽ siq̃ in eis sunt q̃ correctiõe indigeãt nulla dissimulatiõe postponẽ: ne totũ q absit morbus inuadat si languor nõ fuerit curatus in capite. ij. q. vij. sic̃ inq̃t. ⁊ ea. cã ⁊ q. c. admonẽdi. Nõ ob. id qd dr̃ de notorio q etiã ĩ eo sñia reqrat. nã est attẽdẽdũ q aliqñ notoriũ hȝ in se inclusã iuris sñiã: sicut etiã aliqñ occultũ crimẽ hȝ sñiam inclusã: ut in criĩe heresis qd hȝ ut hereticus ipso iure sit excõicatus: ⁊ dignitatẽ perdat etiã papa. xl. di. si papa. xix. di. anastasius. ⁊. xxiiij. q. j. c. j. ⁊. ij. Tunc quo ad iuris effectus introducẽdos ex tali notorio uel crimĩe occulto habente sñiã iuris inclusã nõ est opus alia sñia hominis. de hoc sũt tex. multi. xxiiij. q. j. c. i. ij. ⁊. iij. ⁊ q possit deseri sine alia sententia. nota. de cohabi. cleri. ⁊ muli. e. in. c. vestra. ⁊ Hostien. in. c. tanta. de simo. immo si est sola fama cum scandalo licet recedere a tali prelato suspenso: ut est casus in. c. ex litteris. de homici. adeo here-

ticus statim excõicatus continuo potest a suis deseri: similiter in notorio delicto existens ipso iure irregularis et suspensus est. j. q. j. per totum. nota. de renũciati. c. nisi cum pridem. §. propter conscientiã. et de tempo. ordi. c. ex tenore. et de coha. cleri. et mulie. c. finali. Nam effectũ suspensiõis et irregularitatis et premit ipsa criminis notorietas absq; alia sciẽtia hominis: et hec notorietas etiam facit ut talis delinquens notorius nõ dicaẽ tolleratus: sed possunt subditi ab eo recedere absq; alia hominis sententia. xxxij. di. §. verum. de coha. cleri. et mulie. c. sicut. et c. vestra. et ut valeant gesta per ipsum nota. de re iudi. ad probandũ. ita volunt docto. in. c. dudum. et c. nihil. de elec. quicquid in hoc dixerit Inno. in. c. fi. de procura. In alijs autem effectibus facti impediẽdis ul' exequendis: tunc si notorium habet inclusam sententiã iuris et in executione facti nihil requiritur a damnato. tũc executio facti potest ab homine fieri sine alia sententia ut discedere ab heretico qd est facti ut supra dixi. Sed si aliquid debet ab heretico facti requiri aliudq; pati: uel notorium nõ habet inclusam sententiaz iuris: tunc est opus sentẽtia hominis. et ita loquũtur iura in cõtrarium allegata que supra deduxi. Ex quibus concluditur q papam hereticum etiam occultum uel apostaticũ subditi possunt impune deserere. Et idem quãdo renũciauit: quia postea cõtendendo retinere papatũ ipse est apostaticus: sed a possessione papatus nõ possunt eum eijcere uel cardinales alium eligere eo in possessiõe papatus existente: nisi postq; apostaticus uel hereticus fuerit declaratus: dicto. c. cum sm leges. in fi. de hereti. ul' cum iudicis. i. concilij copia haberi nõ poterit: tunc poterit tanq; antixpus a cardinalibus et clericis anathematizari: et a quocunq; christifidele a possessione papatus expelli: et si opus est occidi. et sic intelligo. lxxix. di. si quis pecuniam. et xxiij. di. in nomine domini. in fine. ut talis insurrectio facti expellendo: uel etiam occidendo eum possit demũ fieri: quãdo iam a cõcilio declaratus est apostaticus uel hereticus: uel cum iudicis copia defuit: sic intelligo illd quod dixi de mathatia: quia interfecit illum cum deesset copia iudicis: et hoc vult tex. xxiij. q. j. c. j. ij. et iij. ut non sit opus alia sentẽtia: sed tunc insurgant principes seculares. xxiij. q. v. c. prĩcipes. Quando autẽ duo essent de papatu cõtendentes: an licet subditis ab eo quem reputant papam discedere. Dico q eo casu quo sic litigantes essent effecti scismatici: uel aliqs eorum effectus scismaticus q etiam esset in vero papa possibile q etiam scismaticus efficitur: ut dixi supra in questione: an papa possit scismaticus effici: tunc liceret subditis a tali scismatico recedere: ut in. c. quia diligentia. de electio. quia iste est vnus de casibus de quo subditi sine alia declaratione recedere possunt a prelato. ut not. glo. et docto. de prescripti. cum nõ liceat. sed si non foret aliquis eoz scismaticus: cum iste sit vnus de casibus quo est locus concilio quãdo duo de papatu contendunt. ut notaẽ. lxxix. di. si duo. Dico q si negligentes sunt in congregando cõcilium: tunc licite subditi ab ipsis recedunt ut cõuocẽt cõcilium: uel ad cõcilium vadãt uel alios prouocent: nec ex hoc peccant ul' scismatici debent dici: quia hoc lege permittente faciunt ut supra dixi: et sic penam nõ merentur. l. graccus. C. de adulteri. et supra dixi. Et cõuenientes cum alia parte: ut vnionez faciant scismatici nõ efficiuntur: ut dixi supra: nec peccãt. et idem quãdo peccatum cõmitteret ecclesiam scandalizans: et quãdo turbat bonum vniuersalis ecclesie: ita q concilio opus sit: ut si ipse papa non cõuocat licite ab eo recedent sine peccato per predicta. Ex istis deciditur tertium dubium quod posset contingere ipsis subditis an debent seruare precepta: ul' timere censuras quas faceret ille quem reputant papam ex illa causa ne subditi ab eis recedant uel cõcilium cõuocent. Nam in casibus vbi papa esset prolapsus in hereresim: uel effectus esset scismaticus quod esse potest ut supra dixi: tunc censure et sententie excõicationis uel similes nõ essent formidãde: quia cum esset tunc papa excõmunicatus ut dixi: alios extra ecclesiam ponere non posset uel excõmunicare xxiij. q. j. c. j. et in summa illius questionis. Ratio: quia potestas soluendi et ligãdi est data a deo veris et nõ falsis sacerdotibus. xxiij. q. j. §. si autem. et illi ligare et absoluere possunt qui habent spiritum sanctum: dicto. §. si autẽ. qm spiritus sanctus non habitat indiuisus a cõpage corporis christi. et ideo heretici et scismatici ipo iure iurisdictionalia perdunt. xxiij. q. j. c. dicimus. et sic ligare spiritualiter et temporaliter aliquos: nõ possunt igitur excõmunicationes et censure talium etiam in Petri cathedra residentium formidande nõ sunt. Unde cõcludit glo. in dicta summa et qõne. j. in glo. ij. post summã: q si talis prelatus excõmunicat aliquem iniuste potest excõmunicatus talis a celebratione nõ cessari: facit eadem causa et qõne. c. dicimus. vbi est expressum q tales heretici et scismatici ipso iure iurisditionalia perdũt vnde nõ ligant nõ solum excõmunicando sed etiã quocunq; alia disponendo iudicialiter uel extraiudicialiter de offi. ordi. c. quod sedem. et de conces. prela. c. tanta. de electio. c. quia diligentia. xv. q. vj. c. nos sanctorum. et c. iuratos. Et hec iura ita ligant hereticũ papã sicut alios: qr tunc cuz heretici aut scismatici sunt quolibet vero catholico sint inferiores: et cum sit eadẽ in eis ratio que in alijs ipsos leges iste ligant. ar. l. illud. in fi. ff. ad. l. aquil'.

Ex quibus concludiẽ primũ q papa iam existente heretico uel scismatico tales censure et quecũq; eoz sentẽtie formidande nõ sunt: quia etiam sentẽtia censure dicitur nulla quando allegaẽ: q qui eam tulit iudex non erat: ut de consuetu. c. ij. de priuileg. c. quanto. Et idem quãdo est lata a suo iudice sed excõicato: ut etiam nõ liget. xxiiij. q. j. c. dicimus. et aperte no. glo. ij. in. c. presenti de here. in. vi. et presertim nõ valet qñ lata est ab intruso uel ab iurisditione suspenso: sicut sunt heretici scismatici uel excõicati. xij. q. ij. c. alienationes. Ex quibus inferẽ q si sñia censure excõicatõis uel etiã alie sñie pferãtur a papa iam in heresim uel in scisma prolapso: uel ab apostatico et intruso et sic excõicato: uel ab eo qui renunciasset papatui et eum retinere cõtenderet. Quibus omnibus casibus excõicatus foret ut. s. dixi q eius sñie nemini obesse possent uel nocerent: nec essent formidãde: q̃uis in alijs casibus tales sñie a vero iudice plate siue iuste siue iniuste timẽde forent: et ita debz intelligi glo. in c. ad aures. de tempo. ordi. ipse vero sñie a iudice tali iã dãnato: q̃uis etiã tolerato p tali ñ essent formidãde sz nulle essent. Sed si papa nõ esset scismaticus uel hereticus: uel in ipsa crimina plapsus et esset opus concilio: et ipse papa nõ cõuocaret siue cõuocare vellet an potius excõicaret ab eo discedentes: ul' priuaret dignitatibus volẽtes cõciliũ cõuocare: an tunc tales sñie forent formidãde. Videẽ dicendũ q sic: qr papa negãte cõcilium eius sñie videẽ in hoc standũ. xvij. di. c. nec licuit. et qr negatione pape res fit dubia. l. iij. C. quib. ad liber. pcla. non li. no. in l. j. C. de pcu. et in dubio est parenduz supiori. c. di. cõtra morẽ. xix. di. in memoria. ff. de re mili. l. iij. §. in bello. et de tẽpo. or. in. c. ad aures. Ego tñ adhuc dico q nõ sunt formidãde: qr qñ iudex pcepit a pte illicitũ: ul' qd est malũ nõ est ipsi parendũ: etiã si ipsi plato iustũ videaẽ: ut in. c. lr̃as. de resti. spo. sz debẽt illi quibus talia pcipiunẽ si sñialr̃ ista eis mãdenẽ per viã appellatõis sibi pudere: sz si nõ pcipiũt sñialr̃ sz extiudicialr̃: tũc isto casu possent illi qbus talia pcepta fierent ꝯdicere absq;

alia appellatiõe. lxxiiij. di. gesta. notant doc. in. c. ad aures de tempo. ordina. Securius tamẽ esset appellare ad ipsum papã male informatũ ad melius informandũ vel ad successorem siue ad cõciliũ qḋ ẽ in his causis maior papa ut dicam infra in penultima. q. quia qñ conscientia vinci nõ potest ita ꝙ quis cũ bona conscientia sequi preceptum iudicis nõ põt: qꝛ in contrariũ stimulat ipsũ sua conscientia in preceptum factũ est tũc debet inherere ꝓpe conscientie ꝛ preceptum spernere: de simo. c. ꝑ tuas. ꝛ tolleret patienter sniam donec ab ipsa ꝑ conciliũ vel futurũ papam releueꝰ: ut notaꝰ in dicto. c. ad aures de tempo. ordi. ꝛ illud quod dicitur ꝙ in dubio sit parendũ precepto superioris habet locum qñ cõscientia vinci potest alias nõ: in dicto. c. ad aures de tempo. ordi. ꝛ ꝙ oĩno sint iniusta talia precepta vel snie ita ꝙ illi quibꝰ fiãt debeãt ab ipsis releuari ꝛ ipsis non parere ꝓbant oĩa iura que s. deduxi vbi dixi ꝙ papa nõ potest legem facere ne de his cognoscatur vel ꝙ nõ fiat conciliũ: igitur nõ potest precipiendo vel mandando impedire ipsos qui vellent cõcilium celebrare vel in illo interuenire ne liceat pape ꝑ indirectũ facere qḋ ipsi directo nõ licet. l. hoc modo: de condi. ꝛ demon. ꝛ si faceret eius preceptis parendum nõ esset ꝑ predicta: ꝛ qꝛ precepto pape nõ parendũ qñ timetur ꝙ ex eo multa mala pueniãt vel qñ ex eo scandalizatur ecclesia: ut no. Inno. de sen. excõ. c. inquisitiõis. Ex qbꝰ infertur ꝙ censuris vel aliis penis nõ obstantibus licite poterũt omnes fideles interesse cõcilio vel ipsum conuocare ꝛ ꝙ discedentes hac ex causa etiam a vero papa. ut interueniant concilio vel ipsum cõuocent vel ipsi fauceant in nullo peccare videntur ꝑ supradicta. Ex istis ergo determinate sunt due questiones. prima questio qñ sit fiendũ conciliũ generale ꝛ ex quibꝰ causis. Item secũda questio quis habet auctoritatem in ipsum cõuocandi vel cõuocato auctoritatem prestandi. Nũc assumamus quartũ in primo ordine qui videlicet ad conciliũ sunt vocandi ꝛ forte nõnulli dicerent ꝙ solum primates archiepi sunt vocandi quasi ipsi soli sint cõcilii iudices qꝛ in conciliis prouincialibꝰ solum in iudicando pesse videntur epi ut in tota. xviij. di. presertim in. c. nõ oportet vocatos. ꝛ in. c. qm̃ quedam sit ergo idem sit in toto qḋ de parte. ar. l. que de tota. ff. de rei ven. cum si. ꝛ hoc tenent in conciliis prouincialibus plerique doctores in. ca. graue de preben. Sed ista snia videtur contra. c. fi. de his que fiũt a prela. sine consen. ca. vbi videtur casus ꝙ etiã capitula ecclesiarũ cathedraliũ sint vocanda siue requirenda ꝛ hoc videntur ibi tenere doc. ꝛ hoc fieri debet ut si viderũt aliqua tractari que possẽt eis preiudicare ipsi appellare possint: ut in. c. sup eo de offi. delega. ꝛ etiã contradicere: ut in. c. nicena. xxxi. di. ꝛ ꝙ clerici inferiores intersint. videtur tex. in. c. in noie domini. xxiij. di. ꝛ. j. q. vij. c. cõuenientibus. ꝛ de accusa. sicut olim. ꝛ de causa pos. ꝛ ꝓprie. ca. fi. vbi videtur tex. ꝙ abbates cõueniant in conciliis ꝛ dicto. c. conuenientibꝰ. ibi tex. dicit ꝙ monachi dicit glo. ibi de abbatibꝰ. xviij. di. c. epus nõ debet. ꝛ. c. de criminis notatur in. c. qḋ semꝑ de maio. ꝛ obe. Mihi vero videtur sic dicendũ ꝙ conciliorũ plures sũt species de quo fuit dubitatum. s. in prima questione. Nam est conciliũ synodale qḋ fit ab episcopo est secundũ conciliũ prouinciale quod fit ab archiepo vel metropolitano. Et tertiũ generale qḋ fit a papa vel eius legato. iij. di. §. porro. ꝛ. iij. q. vj. c. dudum. ꝛ est notandum ꝙ istud qḋ fit a papa aliqñ est generale omniũ epõrũ de quo. xvij. di. ꝑ totũ. ꝛ hoc est maxime auctoritatis. Et aliud quod fit a papa de clero ꝛ populo romano. lxiij. di. ĩ synodo. ꝛ istud nõ est tante auctoritatis qñ precedens habet cõfirmationẽ sedis apostolice: secus si cũ precedenti nõ concurret snia apostolice sedis ut dicam in penultima q̃one. sicut enĩ papa est specialiter patriarcha vrbis rome ꝛ est vniuersalis ecclesie episcopus ita põt ut patriarcha facere conciliũ prouinciale romanum ꝛ ibi diffinita habent vim legis generalis. ar. l. fidelia. C. de legi. non tamen est tante auctoritatis talis synodus sicut alia cõcilia generalia. Nam ibi statuta nõ haberent vim legis generalis contra illa que fuissent pantea statuta in aliis vniuersalibꝰ conciliis: ut notat glo. in dicta. l. fi. C. de legi. qḋ tñ intellige ut dixi qñ generalia habent approbationẽ sedis apostolice: sed si cũ eis sedes apostolica discreparet tunc esset maior sententia istius metropolitani romani concilii dicaꝫ infra in penultima questione ꝑ tex. xxiiij. q. j. c. hec est fides. modo ad propositum si loquimur de concilio synodali abbates debent ꝛ possunt citari ꝛ totus clerus ꝛ ire tenentur: ut in. c. qḋ super de maio. ꝛ obe. ꝛ qḋ ibi ꝑ doct. sed nõ coguntur abbates ire nisi ex causa ut ibi notat glo. ꝛ doc. Ad prouinciale autẽ concilium nõ est necesse ꝙ citentur inferiores ab episcopis ad finem ut iudicent: quia soli episcopi vocem habent in iudicando ĩ conciliis prouincialibus: ut. xviij. di. ꝑ totum. ꝛ citantur seu citari debent inferiores ab episcopis ut consulant quando ꝑ cõciliis necessarii sunt: de his que fiũt a prela. c. fi. lxiij. di. obeuntibus. ꝛ ideo in eo etiam abbates interueniũt: ut ꝓbat tex. in dicto. c. fi. de cau. pos. ꝛ ꝓprie. ꝛ hoc cum volunt ꝑ eorũ interesse interuenire alias si nõ agitur eorũ causa nõ est opus ꝙ citentur ꝛ eorũ diocesani eis intimabunt que in prouincialibus conciliis facta sunt: ut dicto ca. qḋ semꝑ. ꝛ ibi ꝑ doc. de maio. ꝛ obe. Item sunt citandi oẽs quorũ aguntur cause. xviij. di. c. propter ecclesiastica. Sed intelligo in cã fidei vel ĩ aliis eos tangente sicut in depositione imperatoris ꝛ hec causa spectat ad laicos vel si vult papa ꝙ finiti bi laici. Stat igitur conclusio ꝙ vocatio in finem statuendi vel iudicandi sit de solis episcopis ĩ cõciliis prouincialibus vel generalibus sed ad finem consulendi debet etiaꝫ fieri de capitulis cathedralibus: dicto c. fi. de his que fiunt a prela. ita põt intelligi. c. sicut olim de accusa. Item sunt citandi omnes quos causa tangit ꝛ quorũ consilium debet exquiri. lxiij. di. c. obeuntibus. Item si agitur alicuius causa propria ille talis citandus ẽ ut dicto. c. propter ecclesiastica. xviij. di. quia hoc casu citatio est de iure naturali que nõ potest vel debet pretermitti etiam a concilio vel principe. l. facultas. C. de iure fisci libro. x. ꝛ in cle. pastoralis de re iudi. facit. ff. de adoptio. l. nam ita diuus. Et ideo quando ageretur causa fidei vel que laicos tangeret etiaꝫ ipsi vocandi forent nõ ut iudicarent sed ut assisterent. xcvj. di. vbi nam. ꝛ vbi ageretur causa vniuersalis ecclesie omnes clerici vocandi forent generaliter tamen si non comparerent inferiores ab episcopis nõ obesset sed sufficeret ipsis ꝑ episcopos vel metropolitanos intimari que in cõciliis gesta fuissent: ut de accusa. ca. sicut. xviij. di. decreuimus. laici vero hoc casu etiam vbi vniuersalis ecclesiastica causa ageretur vocari nõ deberent: quia nõ pertinet ad eos ecclesiastica pertractare: de elec. sacrosancta. ꝛ. c. massana. ꝛ ꝓbat tex. in dicto. c. vbi nam cum solum excipit causam fidei igitur in aliis nõ sunt citandi. Aduerte tamen qꝛ vbi dixi ꝙ in causa fidei vel que tangit laicos ipsi sũt citandi. hoc debet sane intelligi quando per viam litigii eorũ causa ageretur spiritualis ꝛ sunt citandi: quia citatio tunc dixi est de iure naturali sed si nõ ageretur tunc specialiter aliquorum causa essent de honestate citandi si in genere tangit eos. Si tamen papa vellet in causa fidei statuere: vel sup causis matrimonialibus aut aliis generaliter laicos tangentibus non esset de necessitate opus ꝙ ipsi citarentur: quia sicut in concessione priuilegiorũ vel rescriptorum non est opus ꝙ aliquis etiam quem tangit causa citetur: ut no. glo. singularis in. l. antepenultia

ff. ex quib⁹ cau. maio. multo minus est opus q̄ hoc casu in cōcilio laici citarent̄. Item licet tūc in cōcilio de honestate admitti deberent cū causa ipsos tangit: ut dicto c. vbi nam. xcvj. di. tñ in volūtate pape erit eos admittē vel nō. ⁊ si admitterent̄ tūc consulent nō iudicabunt vel statuent nisi forte papa daret eis potestatē statuēdi etiā circa spūalia quod potest: ut. lxiij. di. c. adrianus. ⁊ p totam illā distinctionē. vnde in causis fidei vel matrimonialibus si statuat̄ p papam vel p viam legis generalis siue eis nō citatis ⁊ nō auditis valebit qd̄ erit statutum. ⁊ ipsi tenent̄ illud acceptare q2 sacrilegij instar esset de facto pontificis dubitare. xix. di. in memoria. ⁊ c. nulli fas. ⁊ ita concludit Jo. an. in dicto. c. fi. de his que fiūt a pla. Et ista sūt vera via ordinaria si tamē papa vellet aliquos epos citari. ⁊ aliquos pmittere fieri posset ⁊ q̄ nō esset vocatus nō debent ire ad synodū ut habet̄ de iureiuran. c. ego: tñ ista sūt vera nisi papa faceret in fraudem scandalizando ecclesiā: quia tūc succederent supradicta.

Quinto videndū est de vocationis forma ⁊ potest fieri ista citatio ut p̄sidentes in concilijs ⁊ citatos siue requirentes citant vel requirant singulos metropolitanos ut ipsi moneant suos cōprouinciales epos. xviij. di. ppter. ecclesias. ꝟ. āmoneant ⁊ sufficit vna citatio: ut est glo. notabilis. xviij. di. si eps̄ in glo. in verbo regia in fi. ⁊ probat̄. iij. q. iiij. c. q̄sq̄s. Et ex istis decidit̄ sexta dubitatio qua querit̄ qui vocem habeant in concilijs nam debet aīaduerti si loquunt̄ de voce iudicādi vel statuēdi ⁊ tūc soli episcopi in puincialibus ⁊ generalibus concilijs vocem habēt. De puincialib⁹ pbatur. xviij. di. p totum presertim in. c. ppter ecclesiasticas in fi. ibi quib⁹ de omnibus facit. c. de concilijs. ⁊ c. nō oportet eadem di. De generalibus concilijs pbatur. xv. di. c. j. ibi q2 nō erat epis pmissa licentia cōueniendi in vnū. ad idem. xvj. di. c. sexaginta. vbi apostoli qui oēs fuerunt epi ut dixi in tractatu monarchie in q̄one an ad bn̄ mūdi viuere necesse sit vnicā esse supremā potestatē. ⁊ pbat̄. xvj. di. in nouo cum epis sniam ptulerunt. vnde patet ibi q̄ soli epi pnunciauerūt siue pnūciant ⁊ hanc sniam pbant omnes. tex. xvj. ⁊ xvij. di. vbi tex. ā dicūt nisi de epis q̄ ipsi ad generalia cōcilia sūt vocandi ⁊ ipsi iudicent siue statuāt: ⁊ hoc pbat tex. di. xvj. c. habeo librū. vbi fit mentio de sexta synodo que bis vocata fuit. Primo tpe Constantini ⁊ tūc sancti patres canones statuerūt. deinde iteruz fuit congregata tempore Justiniani ei⁹ filij eadē sexta synodus: ut dicit tex. in dicto. c. habeo librū. ibi idem epi sub Justiniano ⁊c̄. ⁊ sic declarat tex. q̄ fuerūt episcopi licet aliqui tex. habeāt idem ipsi. ⁊ tūc nō facit sed q̄ fuerunt epi dixit tex. xvj. di. c. sexta. vbi dicit q̄ cū legatis apostolice sedis fuerūt centū quinquaginta epi. Si eni in cōcilijs tm̄ synodalibus abbates solum sūt vocandi: ut in. c. sup his de ma. ⁊ obe. nō aūt in puincialibus cōcilijs abbates vocem habent quanto magis nō habebunt abbates aut inferiores ab episcopis in iudicādo vel statuendo vocē in concilijs generalibus. Et licet aliq̄ñ iura dicant concilia sacerdotū. xvij. di. c. concilia. ille tex. exponit̄. s. epoz. fuit eni p̄mo nicenū concilium tricentoz decem octo patrū. ut. xvj. di. §. p̄ma aūt. qui patres epi fuerunt ut declarat tex. xv. di. § hac prior. hoc tñ conciliuz alibi dicit̄ fuisse tricentoz patrū. x. q. j. c. hanc consuetudinē. §. siquis v̄o. s3 respondet̄ q̄ si fuerūt tricēti. ⁊ xviij ut dicit tex. xv. di. §. hac prior. hoc includit q̄ fuerūt tricenti. ita dicit glo. in dicto. §. hac prior. Vñ q̄uis q̄nq3 dicant̄ patres ut in dicto. §. p̄ma aūt. xvj. di. hoc non tollit quin epi fuerunt: ut in dicto. §. hac prior. vbi dicit̄ q̄ isti patres epi fuerunt. Secundū fuit conciliū constantinopolitanū qd̄ fuit centū quinquaginta patrū. i. episcopoz: ut pbat tex. i dicto. §. hac iūcto tex. in. c. sexta synodus. §. p̄ma aūt. xvj. di. Ad idem tex. xv. di. §. tertia synodus. vbi dicit q̄ tertia synodus fuit tricentoz̄ epoz sub iuniore theodosio. ⁊ in. §. tertia in ephesō. xvj. di. vū tex. dicit q̄ fuerūt tricenti patres quos in p̄cedenti di. vocat epos ⁊ quotiēs tex. dicūt cōcilia fuerūt tricentoz patrū vel sacerdotuz vel maioz ut dicit tex. in. l. iij. C. de summa trini. referens p̄mū cōciliūm nicenū qd̄ fuit tricentoz ⁊ xviij. epoz exponi debent isti tex. i. epoz. Ad idē tex. in dicta. xv. di. §. quarta. qui noīat illos qui interfuerūt in cōcilio sacerdotes. ⁊ xvj. di. §. quarta vocat eosdē p̄sules ita debet intelligi tex. xv. di. §. quarta. vū dicit centuz triginta sacerdotū ut exponat̄. i. epoz p tex. xvj. di. §. quarta. ⁊ §. sexta iūcto tex. xvij. di. §. cōcilia. Ex quib⁹ cōcludit̄ q̄ in iudicando in cōcilijs puincialib⁹ ⁊ generalib⁹ soli epi sunt citandi ⁊ vocez habent. Alij v̄o inferiores p̄lati possunt pponere ⁊ consulere statuere aūt vel iudicare nō ⁊ qñ agit̄ causa fidei vel que tangit laicos etiā ipsi laici erūt in pponendo admittendi. xcvj. di. vbi nā. ⁊ in regula qd̄ oēs tangit de regu. iur. li. vj. sed statuēdo vel iudicando debent epi soli interuenire ⁊ iō tex. xvij. di. c. j. dicit synodū epoz. Nota q̄ nō vocat synodū epoz ⁊ eadē di. c. regula. dicit tex. q̄ nō debet dici cōcilium qd̄ ab orthodoxis epis celebratū nō fit. Ad idez tex. dicit. xvij. di. §. hinc etiaz. vbi dicit̄ q̄ cum rome cōuenissent sacerdotes p cōcilio. deinde subdit q̄ ligurie ⁊ humilie epi statuerūt ⁊c̄. Ad idem in eodem. §. ꝟ. epi v̄o vnde illi tex. pbant expresse q̄ in iudicando ⁊ statuendo epi soli vocez habent. Ad idem. xviij. di. §. epoz igit̄. ⁊ in. c. de cōcilijs aūt epalib⁹. ⁊ in. c. ppter ecclesiasticas. vbi tex. dicit episcopoz concilia fieri ⁊ p totaz illā distinctionē que oīa iura pbant q̄ puincialia vel gnālia cōcilia nō fiūt nisi ab epis ⁊ ipsi soli i diffiniēdo ⁊ statuēdo vocē hñt. Nō obstat tex. xix. di. c. anastasi⁹. ibi sine cōcilio epoz ⁊ clericoz. nā ibi dicit q̄ anastasius cōicauit sine concilio eporū vel presbyteroz qd̄ conciliū est fideliū collectio: ut de cōsecra. di. j. ecclesia. vnde bene dicit̄ ibi conciliū nō solum epoz sed omniū fideliū īmo in casu illi⁹. c. anastasius. cum ageret̄ causa fidei diceret̄ conciliū non solum omniū clericoz sed etiā laicoz. xcvj. di. vbi nam ⁊ supra dixi. Sed nō in iudicādo sed in consulēdo vel pponendo ut. s̄. dixi. in iudicando v̄o erunt soli epi: ut in. c. fi. de his que fiūt a p̄la. vel esse possunt illi quib⁹ conciliū vel papa tribueret potestatē: quia concilium pōt statuere ut alij q̄3 epi habeant potestatē statuendi ⁊ iudicādi. ⁊ idē credo de solo papa qñ hoc statueret concilio nō contradicente. nam si conciliū contradiceret haberet locum id qd̄ dicam in penultima q̄one. Nūc plenius videam⁹ q̄ sit vocandi forma ⁊ qui ad conciliū ire debent. Ad primū dico q̄ debet inspici psona vocantis si sit tm̄ mandato pape vel est legatus de latere siue alius legat⁹ apostolicus habens sp̄ale mandatū tūc tales possunt p viam citatiōis ⁊ p̄cepti mandare omnib⁹ patriarchis archiepiscopis ⁊ epis ut veniant ad conciliū in tali loco ⁊ tpe intimandū. l. aut qui aliter. ff. qd̄ vi aut clam. ⁊ p̄figere eis tempus infra qd̄ veniant: q2 citatio videt̄ habere tēpus p̄fixum: dicta. l. aut qui aliter. §. j. nota. in. l. fi. C. de iure do. impe. §. sin aūt nullatenus. ⁊ in auc. de exhiben. reis §. si necesse. notat Ci. in. l. dies festos. C. de ferijs. ⁊ pbatur. C. de distrac. pigno. l. iiij. no. Bar. in. l. liber homo. §. j. de v̄bo. obli. Credo tñ q̄ si apponeret̄ tempus initij concilij cum tēpore congruo quo omnes p̄rincipes possēt venire q̄ istud tempus sufficeret absq3 eo q̄ artaret citatos ad aliud tempus determinatū vel absq3 eo q̄ citatis aliud p̄efigeret̄ tempus ad veniendum: quia tunc tempus concilij interpellaret. l. magnā. C. de 3ben. ⁊ cōmit. stipu. ⁊ in. c. potuit de loca. q2 etiā citatio sine tpe valet ut i. c. cū dilecti de do. ⁊ 9tu. ⁊ de sen. excō. c. cos i fi. li. vj

Et intelligit q citatus veniat cum p̃mũ potest. Nã quotiens ꝓpter defectũ citati vl' materie nõ põt hri certitudo qñ citatus possit comparere tunc citatio sufficit sine termino dicto.c.eos in fi. ꝛ intelligit q compareat cũ primũ põt.l.hec conditio si i capitoliũ.ff. de cõdi. ꝛ demõ. ita intelligo Spec. in titulo de citatione.§.sequit'.v.q̃d si nõ p̃fecit.facit qđ notat Innoc.qui matri.accu.pos.c.cum in tua. Alĩs aũt citatio regulari' debet habere tempus sic decido qđ sub dubio reliqui Jo.an.in.c.cũ parati de appella. Et debet fieri hec citatio p lr̃as apostolicas qñ fit a papa de dolo ꝛ ↄtu.c.cum dilecti.v.volẽtes vel p lr̃as legati quando ipse legatus citat ꝛ tunc est bonum q ponat tenorem lr̃aꝝ apostolicarũ potestatis sibi concesse in citatorio vel in litteris citatorijs iuxta plene notata in.c.p̃terea de dila.' ꝛ in.c.cũ in iure de offi.dele. Et qꝛ foret difficile singulos episcopos citare põt a papa vel legato alia via adhiberi ut citet singulos metropolitanos vt veniant ad cõcilium tali loco ꝛ tempore ꝛ eius mãdato quilibet archiep̃us moneat suos suffraganeos ut veniant s̃m mandatũ pape ad ↄcilium tali loco ꝛ tempore congregandũ.tex.est.xviij.di.c.si ep̃s metropolitanus.ibi ut ad ordinẽ sũmi pontificis s̃m secundã expositionẽ glo.põt etiam qñ ista citatio fit a papa vel eius auctoritate fieri in palatio eius ꝛ in audientia ꝑublica papa specialit' ꝛ ex certa sciã hoc mandante ꝛ demũ affigatur ianuis maioris ecclesie romane curie ꝛ tũc artabit citatos: ut in.c.qm̃.§.porro.vt lite nõ cõtesta. ꝛ ibi hoc notat Jo.an. Quando aũt conuocatio fieret p inferiores a papa ꝛ sine ipsi⁹ mandato in casibus in quib⁹ dixi q ipsi possunt cõuocare ↄciliuꝫ tũc si fit a collegio cardinaliũ ꝛ ab ipsis omnib⁹ nemine discrepante quo casu ipsi hñt iurisditionẽ pape qđ quãdo sit patet ex his que dixi in q̃one qñs ↄuocet ↄcilium que est tertia in ordine tunc poterunt facere etiam p viam citationis ꝛ p̃cepti sed qñ non fieret ab eis nemine discrepante sed fieret p eos vel aliquos ipsoꝝ sicut p alios inferiores tũc nõ debet fieri p viam mandati siue precepti vel citationis.tex.est.xvij.di.§.hinc etiaꝫ. ꝛ ibi glo.in.v.p̃cepisset. sed debet fieri p viam requisitionis siue monitiõis aut intimatiõis que vt dixi fit qñ nõ est superior qui possit vel velit facere illa que intimant' ꝛ fieri debent ꝛ sũt necessaria iuxta notata de elect.cum nobis olim. ꝛ.§.dixi ꝛ tũc ita intimatio debet fieri sicut fieri solet in ceteris causis.l.denũciasse.§.quid ergo.ff.de adulte. ꝛ.l.si fundũ.C. de rei ven. ꝛ in.l.fi.C. de his q̃ p metũ iudi.nõ appella.intelligẽdo illuꝫ tex.de causa appellationis a iudice nõ recepte vel facte puta qꝛ dicat ꝑtestoꝛ q nõ appellaui ꝓpter iudicis metum qui ↄsueuit in appellãtes seruire.ita no. Bar. in.l. de pupillo.§.siquis ipsi p̃tori.ff. de noui.ope.nũc.sic debet intimans ↄcilium dicere:nã si causa est notoria ꝓp̃ quã imminet ↄuocatio cõcilij ut qꝛ sũt duo notorie de papatu ↄtendentes ꝛ sint scissi x̃picole ꝛ est scisma quo casu est opus cõcilio.lxxix.di.si duo. ꝛ.§.dixi tũc cõuocãs debet hanc allegare causam. Item debet allegare causã q q̃ est in quasi possessione papat⁹ monit⁹ q celebret cõcilium nõ vult aut fingit ꝛ ꝑcrastinat vocationẽ concilij aut vult ↄuocare i loco in quo nõ potest corrigi adeo ne x̃picole in scismate sint intimat conciliũ in loco congruo ꝛ tp̃e fiendũ tunc hoc sufficiat allegare.l. si adulterũ cum incestu.§.idem polioni in fi.ff.de adulte.vbi ꝓbatur q sufficit allegare notoriũ esse scismaticũ ꝛ notorium existentẽ in possessione papatus nõ velle ↄuocare conciliuꝫ absq eo q opus sit q aliter que intimant' certiorent': qꝛ postea sufficiet hoc in concilio ꝓbare: qꝛ ista intimatio fit in defectum iudicis nõ facientis debitum quo casu nõ est opus q aliter illis quib⁹ fit intimatio ꝓbetur: ut notat' in dicto.§.siquis ipsi p̃tori.faciũt notata in.c.fi.de appel. Si v̊o crimen ꝓpter qđ cõcilio dicit' ee opus est occultũ: ut qꝛ intimat' q papa est hereticus vel apostaticus vel alia causa ꝓpter qua est opus ↄcilio cã allegata tũc ista causa heresis debet itimari nõ allegari: ꝛ debet requiri papa vt ↄciliũ cõuocet ꝛ moneri ꝛ si monitus p lr̃as nõ facit debent iste monitiões doceri ꝛ intimari ꝛ eaꝝ copia transmitti illis quib⁹ intimat' conciliũ de elec.in cle.cãm. ꝛ in.l.nomen.C.que res pigno.obli.possit.no.in.l.q̃ in alterius.ff.de regu.iur.vel saltem debet dici qñ ꝓpter timorẽ nõ põt moneri ut cõcilium cõuocet: ut dicto.c.fi.de appel.debet etiã intimans causaꝫ heresis occultã facere intimari p lr̃as aliaꝝ honestaꝝ ꝑsonaꝝ cũ ille cui intimat' debeat merito credere.ar.coꝝ que notat Bar.in.l.nõ solum.§.morte ibi tertio p̃ncipaliter.ff.de no.ope.nũc. ꝛ isto modo debet cõcilium intimari. Ad vnũ aũt est attendendũ q vbi essent laici citandi vel oẽs clerici tũc sufficeret citatio intimando metropolitanis vt nunciarent suis suffraganeis vt facerent omnes in suis diocesib⁹ generalia ꝓclamata iuxta notata in.c.cum in tua. qui matri.accu.pos.C. de remis.pig.l.si eo tp̃e.C.si ut se ab here.absti. auc.si oẽs.facit.xviij.di.c.fi. ꝛ que no.in.c.dilecti de excep. Sed an ille cui intimat' debeat credere ꝛ parere taliter intimanti: video qꝛ aut causa ꝓpter quã iste cõuocat ↄcilium nõ allegat' aut nõ est efficax ꝛ tũc iuste nõ exaudit' ↄuocans.l.siq̃s ꝓhibuerit.ff.de publica.alĩs incipit papinian⁹. ꝛ.l.verũ.ff.de cõsti.pecu. ꝛ.l.si fideiussori creditori.ff.de fideius. Aut causa inserit' iusta ꝛ legitima tũc si denunciat' causa que nõ sit vera vel nõ verisimilis qꝛ est occulta ꝛ cõprobat' nisi denũciant' forsan ꝑsona suspecta vel nõ auctẽtica ꝛ similit' iuste sperni põt.l.hec aũt in p̃ncipio.ff. si cui plus q̃ꝫ p legẽ fal. Aut est causa legitima ꝛ vera seu verisimilis ꝛ tũc nõ videt' q artet illos monitos si non velint credere quasi ad credendũ plus q̃ꝫ velint nõ artent'.l.j.in fi.cũ se.ff.qđ falso tutoꝛ auctori. Ego tñ credo in proposito contrariũ qꝛ ista intimatio fit in defectum iudicis ꝛ pape nõ facientis ↄcilium ꝛ debitũ suũ quo casu nõ est opus q in insinuatione fiat ꝓbatio cause sed sufficit q alleget' causa vera ꝛ verisimilis: ut i dicto.c.fi.de appel. ꝛ.l.de pupillo.§.siquis ipsi p̃tori.ff.de ope.no.nũc. ꝛ.l.j.qđ falso tuto.aucto. ibi intimatio nõ fiebat in defectuꝫ iudicis sed de facto partis q̃ nõ respiciebat p̃ncipaliter ipsum intimantẽ. vnde videt' liquidata sibi cã non tenebat' sibi credere. secus qñ intimatio fit propter iudicis defectuꝫ: qꝛ sufficit q alleget' causa vera vel verisimilis etiã si aliter illi cui fit intimatio nõ ꝓbetur. Et ideo hoc casu credo q allegata causa vera ꝛ verisimili ꝛ intimata p tales cõiecturas q merito ille cui intimat' debuit credere vel inuestigare deveritate: qꝛ paria sũt scire debere ꝛ scire posse: ut notat glo.in.l.qđ te.ff. si cer.pe. q tũc illes quib⁹ sic intimat' obligant' intimationi parere p dicta iura. Qui aũt ad conciliũ debent ire dico q qñ fieret vocatio p ꝓclamationẽ generalẽ tũc si diceret q ad conciliũ veniãt omnes q̃ venire voluerint tũc nõ artent' ad veniendũ nisi qui volũt iuxta doctrinã Inno. ꝛ doct.in c.dilecti de excep. Si aũt sit mandatũ q veniãt ꝛ nõ ponit' in eoꝝ volũtate tũc si sũt episcopi aut sunt vocati vel citati aut nõ. si sũt vocati tũc debẽt venire ꝛ nõ ↄtemnẽ. xviij.dis.c.nõ oportet. ꝛ.c.ꝓuenit.nisi sit graui necessitate detentus: qꝛ tũc si nõ venit ꝑsonalit' excusat': ut.xviij.di.siquis epoꝝ. ꝛ.c.siquis episcopus metropolitanus. ꝛ maxime si est grauis corporis infirmitas nõ si leuis: ut no.xviij.di.c.placuit. facit d̃ re iudi.l.q̃siuĩ.ff. ꝛ que sint legitime cause excusantes a veniẽdo personaliter. notat glo.in dicto.c.placuit.vbi text⁹ in verbo maxime debet exponi.i.tñ. Et sunt relinquẽde cause iudicis arbitrio: quia nõ possũt cõmode numerari: ut notat glo.c.siquis

iusto de elec.li.vi.in glo.ij. licet multe enumerent̃:ut no tat̃ de consecra.di.iiij.c.hi de quib⁹.⁊ di.v.discipulos.⁊ i l.ij.§.siquis in iudicio.ff.siquis cau.cum sequentibus. Unde cõcluditur ꝙ citati vel vocati episcopi venire debent ꝑsonaliter si non sunt graui necessitate detenti maxime qui iurauerũt vt faciũt cõiter ipsi episcopi: ut in.c. ego de iureiuran. Nam si cõtemnũt tunc venire sũt piuri quia inter alia capla que iurant est ꝙ vocati ad synodũ ibũt: sed si nõ essent vocati vel citati q̃uis foret indictũ ↄciliũ qui vocati nõ sunt accedere nõ debent: ut notat̃ viij.di.ca.de puile.qui dicit ꝙ episcop⁹ etiã si videt oẽs alios episcopos ad synodum ire ipse nõ debet nisi vocatus.⁊ ita ꝓbat tex.in dicto.c.ego de iureiuran.⁊ ibi hoc doc.tenent. Si autẽ vocati sunt omnes alij clerici vel capitula ecclesiaꝝ cathedralium siue etiã laici tunc cũ difficile foret singulos clericos ad synodum distringere vel laicos vocare aut totũ capitulũ ecclesie cathedralis: qꝛ hoc esset spoliare ecclesias seruitorib⁹ ⁊ ministris tunc capitula ecclesiaꝝ cathedraliũ poterunt per ꝓcuratores comparere:ut in.c.fi.de his que fiunt a ꝑla.nec cogunt̃ omnes cõparere ꝑsonaliter. idẽ credo de quolibet collegio clericoꝝ vel laicoꝝ vt possent cõuenire simul oẽs de collegio ⁊ mittere vnum ꝓcuratorem: ⁊ ideo vna ciuitas vel etiã vna diocesis clericoꝝ nõ specialiter vocatorũ sed in genere citatoꝝ. Et idem laicoꝝ potuerũt per ꝓcuratores constituere ⁊ mittere ad ↄciliũ.⁊ hoc ꝓbat tex.in.c.fi.xviij.di.⁊ de principibus laicis ꝙ admittant̃ ꝑ se vel coꝝ nũcios:est tex.de re iudi.ad apostolice li.vj. Nõ enim est credendũ ꝙ omnes laici ⁊ clerici sint compellendi dimittere ꝓprias familias ⁊ ecclesias ⁊ venire ad concilium fateoꝛ tamen ꝙ si aliqui de eis essent specialiter citati forte quia ageret̃ coꝝ causa:vel qꝛ eẽt aliquis inferioꝛ ab episcopo clericus aut laic⁹ multe excellentie aut litterature ita ꝙ eius ↄciliũ vel auxiliũ esset multũ in concilio necessariũ ꝙ si esset citatus ut adesset ꝑ se ꝑsonaliter ꝙ debẽt cõparere q̃uis si foret specialiter a papa citatus ꝙ compareret:ut in.c.penulti.de iura. calũ.⁊ in.c.fi.de dila.⁊ vtrobiqꝫ notat̃. Et hoc nisi citaret̃ qꝛ eligeret̃ eius industria ꝑsone ꝓprie ⁊ ex indicijs forte constat ꝙ ꝓpter industriã singulariter ⁊ specialiter comparere nec ꝓcuratorem mittere. ar.l.inter artifices de solu.licet si vocaret̃ ad conciliũ specialiter ꝑ iudicio in quo esset impeditus nõ videret̃ tunc in dubio in hoc electa industria ꝑsone sed potius habitus est tentus ad iusticiam cause:ut notat Inno.in.c.fi. de offi.de lega. ⁊ tũc posset si causa pateret̃ ꝑ ꝓcuratorem cõparere qꝛ vsus ꝓcuratorũ nõ videt̃ sublatus etiam si citetur a papa:ut notat̃ in dicto.ca.fi.de dila.⁊ in.c.pe.de calũ. Ex quibus concludo ep̃os ad ↄciliũ citatos debere ꝑsonaliter comparere si nõ sunt impediti legitimo impedimento. alij v̾o inferiores ab episcopis possunt ꝑ ꝓcuratores comparere ꝑsertim collegia ⁊ capitula cathedralium ecclesiaꝝ ⁊ cõmunitates:ut in.c.fi.de his que fiunt a ꝑla. ⁊ idem credo de alijs clericis ab episcopo inferioribus ⁊ laicis generaliter citatis qꝛ in istis vsus ꝓcuratorum nõ videtur interdictus.l.j.§.vsus.ff.de ꝓcurato. ⁊ licet decretum sit in ep̃is ut vocati hoc casu ꝑsonaliter compareant qꝛ in eis videt̃ electa industria ꝑsone cũ debeant in cõcilio sedere iudices.secus in alijs nisi ⁊ ipsi citarent̃ ut tñ ꝑsonaliter compareret vel ex indicijs appareret ꝙ esset electa industria coꝝ ꝑsone: quia tunc deberent ꝑsonaliter comparere. ⁊ idẽ qñ natura cause ad quam esset in cõcilio citatus nõ admitteret ꝓcuratorẽ ut in.c.veniens de accusatio. ⁊.v.q.iij.in criminalibus. Quando autẽ episcopi essent impediti legitimo impedimento tunc debent se excusare ꝓprijs litteris. xviij.di. placuit.vel ꝓprio nũcio cui credatur: ut ibi notat glo. ꝑ tex.xcvij.di.nobilissimus.⁊ de offi.dele.prudentia. ⁊ de rescript.ex parte.vel ꝑ ꝓcuratorem possunt se excusare ⁊ hoc cautius iuxta notata ꝑ Ci.⁊ doc.in.l.j.C.de resti. in integrũ.⁊ hoc casu est speciale vt credat̃ nũcio mittentis:imo forte crederet̃ iuramento ipsius episcopi: ut notat glo.fi.iiij.q.v.in.c.quisquis. An autẽ requirat̃ in hac citatione peremptoriũ vel plus q̃ vna citatio vel intimatio:respondeo ꝙ qñ fit citatio vel intimatio per edictum nõ est dubium ꝙ nõ requirit̃.glo.est in.l.papinianus.§.fiq̃s post.ff. de ĩoffi.testa. ⁊ ꝙ ĩ hoc casu sufficiat vna citatio vel intimatio:notat glo.xviij.di.si ep̃s.ꝑ tex. iij.q.v.c.quisquis. ⁊ hanc glo. tenent omnes doctores in dicto.c.ego de iureiurã. Nã hec citatio vl̃ intimatio fit ad actum extraiudicialẽ in quo sufficit vna vocatio glo.est in cle.j.de hereti.in.v̾.requisiuit.⁊ in.c.cupiẽtes §.qđ si ꝑ viginti.in.v̾.ꝓposita de elec.li.vj.no. de elec.c. cum nobis olim.legiste in.l.si ↄuenerit.ff.de pigno.act. vbi dicit̃ ꝙ est speciale in illa.l.⁊ in.l.qui rome.§.cõheres de v̾bo.obli.vbi fit mentio de bina req̃sitõe ⁊ est ibi ↄtingẽtia ⁊ nota facti nõ aũt ꝙ sit necesse nisi semel intimare:ut in.d.l.q̃ rome.§.seya.⁊ no.bar.in.l.pupillo.§.si q̃s ipsi ꝑtori.ff.de opi.no.nũc.⁊ hoc q̃tũ ad ↄstituendũ vocatũ in moꝛa:ut.l.titia.§.vsuras de lega.ij. Sed si vellet ↄciliũ ꝓcedere ad ĩpositionẽ pene ꝓpter illã cõtumaciã tũc requireret̃ trina monitio:ut in.c.j.de pace iura.fir. in fi.no.in.c.j.de supplen.negli.ꝑla.⁊ in.l.emilius.ff.de mino.⁊ ita dꝫ intelligi qđ no.in dicta.l.si cõuenerit.⁊ ĩ l.in ↄtractib⁹.§.penulti.⁊ in auc̃.hanc auc̃.C. de nõ nũ. pecu.⁊ hoc vult glo. in dicto.c.quisq̃s.⁊ ꝑ leui pena puta suspensiõis ĩponẽda rõne cõtumacie sufficiat illa vnica citatio si nõ excõicaret̃ ex ista vna citatõe vt ibi. Sed q̃d si tẽpus esset a lege ꝑfixũ sic ĩ ↄcilio Constantiẽ. qđ de decẽnio ĩ decẽniũ fiat ↄciliũ an ex solo aduẽtu intus temporis episcopi constituantur in moꝛa videtur ꝙ sic ꝑ.l.magnã.C.de ↄtrahen.⁊ cõmitten.stipu.⁊ de loca.c. potuit. Sed veritas est in oppositũ ꝙ solus euent⁹ t̃mini non cõstituit episcopos in moꝛa vt puniri possint ut contumaces.ar.xij.q̃one.ij.in.c. indigne.⁊ probant iura ante relata:fallit nisi lex aliter disponeret ut in cãu capituli potuit.de loca.⁊.l.fi.C.de iure emphi. Et ideo vasallus non priuatur feudo si non defendit dñm queꝫ scit guarraꝫ pati nisi post q̃ter requisitus fuerit contumax vt dicto.c.j.in fi.de pace iura.firman. Sed an tunc possit vel debet procuratorem mittere qui pro eo sit in concilio vel pro ipso vocem habeat. dico ꝙ quando non est impeditus non potest mittere: quia indignum se facit cum potest comparere dicto.c.ego.de iureiuran.⁊ probat tex.in dicto.c.quia propter. Nam habet facultatem cõmittendi vocem demum quando impeditus est. Ad idem de electione.c.si quis iusto:sed si est impeditus legitimo impedimento:tunc si queris an teneatur mittere procuratorem vel possit vt presit concilio loco sui et statuat ⁊ iudicet tunc dico ꝙ potest mittere procuratorem si vult:non tamen artatur.sic intelligo.v.q.iij.c.si egrotans.⁊.xviij.di.episcopus.iunctis his que notã. in c.quia propter.de elec.vbi est casus ꝙ impeditus iusto impedimento potest si vult cõmittere vocem suam. Ad idem tex.in.c.si iusto.de elec.lib.vj.sed si non vellet non artaretur nisi papa vel concilium sibi sic mandasset: ut ꝓcuratorem loco sui constitueret: iuxta nota.in.c.fi.de dila.⁊ in.c.querelam.de ꝓcurato.si vero queritur an teneatur citatus procuratorem mittere ad concilium cũ est impeditus legitimo impedimento qui suscipiat statuta cõcilij:⁊ credo ꝙ mittere teneat̃:sic intelligo tex.in c.ep̃us.xviij.di. Et rõ ẽ qꝛ ipse tenet̃ oĩa in ↄcilio gesta insinuare ⁊ palam facere suo clero ⁊ populo.xviij. dis. c.fi. Si v̾o queris an teneat̃ mittere ꝓcuratorem in cau

fis que moturus est vel suspecturus nūc nō est dubium q potest si cause natura patiaᷣ:ut.l.mutus.§.j.de pcur. Sed an debeat tunc si citaᷣ a papa vel a concilio quod habet instar pape q p se vel p pcuratorem cōpareat nut tere pcuratorem credo q sicut nec excusat euz arduitas cause ut notant doc. de vocato a papa in.c.fi.de dilatio. Et ego credo idem in vocato a concilio. Si aūt esset sim pliciter citatus an tunc teneᷣ pcuratorem mittere dico recurrendū esse ad doctrinam doctoꝝ in.c.querelam de pcura.ꝛ in.l.j.de diuer.ꝛ tempo. pscrip.ꝛ sm illa debet mittere vel nō mittere. Que aūt sit papa contemnētis ve nire ad synodum vel compatere:nam teneᷣ compare re etiā quando vocatio fit a principe vel alio inferiore: ut notat Inno.in.c.cum parati de appella. Respondeo si est episcopus vocatus ad synodum tn iudicet aut sta tunc ille qui venire contēnit tūc debet ꝛ potest excōmu nicari:tex.cō iuncta glo.xviij.di.nō oportet allegat.ij.q. vj.quisq̃s pbatus.ꝛ idem si illicentiatus recedit anteq̃ synodus dissoluaᷣ ut.xviij.di.si quis autē.quia nō dici tur venisse qui nō stetit.l.quesitum.ff.de re iudi.ideo ci tatus comparens nō debet recedere illicentiatus alᷣ nō dicitᷣ comparuisse:ut notat Inno.de accusa.ca.calūnia. Bar.in.l.si finita.§.iulianus.ff.de dam.infec. Si vō est cōtumax citatus ad conciliū p causa contra ipsum insti tuta vel instituenda tūc omnia remedia que pdita sunt contra contumaces habent locū contra istum que reme dia notanᷣ p glo.in.c.ij.ut lite nō cōtesta.ꝛ p Specula torē in titulo de pmo decreto.§.iam de effectu.v.ꝛ nota nam poterit excōmunicari ꝛ pōt fieri missio i bonis ei⁹ ꝛ potest multari.l.ex quacūq̃.ff.si quis in ius voca.non ierit.ꝛ potest iudex incipere a quo vult enō excōicatiōe ut in.c.qm̄.§.fi.ut lite non contesta.licet honestius esset ab alijs remedijs incipere:ut no.in dicto.c.ij.ut lite nō contesta. sm Gofredi opinionem que sic debet intelli gi.Quinimo in causis in quib⁹ pceditur sine figura iu dicij vel lite nō contesta.ut in causa heresis ut in.c.fi.de heretici.in.vj.poterit veniri ad diffinitiuaz in illis lite nō cōtesta.plus credo q in oī causa in concilio generali po terit veniri ad diffinitiuā lite nō cōtesta.ꝛ contra absen tem citatū quando conciliū de absoluta potestate sic sta tueret pea que dicam infra in qōne qualis sit forma p cedēdi dñoꝝ de concilio ꝛ sententiando. Sed qꝛ dixi q possunt mittere pcuratorem vel debent reuocare in du bium qō premisi de via.q.qualia oꝫ esse tūc pcuratorū psona vtruz debent esse epi queadmodum qui mittunt sunt epi videᷣ q sic nā simile est in electione: qꝛ impedi tus nō debet cōmittere vocem suā nisi vni de collegio ꝛ sic cōcanonico:ut in.c.quia ppter.§.illud de elec.ꝛ in.c. si quis de elec.li.vj.ꝛ ibi p Jo.an.in glo.concilis.ꝛ super illa glo.in nouella. Ad idem de rescrip.c.statutum.§.in nullo.li.vj.vbi delegat⁹ nō pōt subdelegare alia forma quā facit de ordinata potestate papa videlicꝫ canonico vel existenti in dignitate. Ad idem qꝛ si aliqua essent in concilio tractanda ordinis epalis illa nō possent p epm demandari inferiori ab episcopo:ut no. de cōsue.quan to.ꝛ de consecra.ecclesie vel alta.ca.aqua. Item qꝛ nō vi detur quis posse p alium qō p se nō potest. sed inferior ab episcopo nō pōt p se in concilio statuere vel iudicare ut.s.dixi:igiᷣ nec p aliū:ut in.c.post cessionem de pba. ꝛ.c.q alicui suo de regu.iur.in.vj. In contrariū facit q̄ in concilijs agitanᷣ in plurimū sūt iurisditiōis epi scopalis:sed ea que sunt tm̄ iurisditionis epalis possunt p episcopum cōmitti cuicūq̃ minori vel maiori:ut no.i dicto.c.aqua.licet non ea que sunt ordinis videᷣ igitur q quilibet clericus erit sufficiens pcurator dummodo habeat alᷣs legitimā psonaꝫ. Nō ob.quod dicitᷣ de elec. quia specialiter est hoc illud in electione statutum imo ꝛ alij qui non sunt de collegio possunt admitti:ut in.c.si quis iusto.§.fi.de elec.li.vj.ꝛ hoc volēte capitulo. Nec obstare videᷣ de rescrip.statutum.§.in nullo. nam licet ille textus loquaᷣ in delegatis pape vel in subdelegatis ab eis nō habet locum in ordinarijs:ut ibi notant doc. Item quilibet in omni actu admittiᷣ pcurator ꝛ cense tur habilis qui nō reperitur expresse phibitus:quia edi ctum de pcuratoribus est phibitoriū vt is demū videa tur phibitus qui expresse phibitus est.l.mutus.§.pmo de pcuratorib⁹.ꝛ in.c.pmo de pcura.in.vj.ꝛ instit.per quas psonas nobis acqui.§.fi. Sed in hoc nō reperitur phibitus etiaꝫ laicus.vnde videᷣ q ꝛ laicus esse potest ibidem in concilio pcurator. Item quia quando illud quod geritur nō est malum nec sui natura illicitū quod quis nō potest p se potest p alium:patet in.l.quesitū.ff. de in ius voca.ꝛ in laico qui non potest p se tractare spi ritualia ꝛ tamen potest esse in tractandis spiritualibus pcurator:ut in dicto.c.j.de procura.in.vj.ꝛ ideo potest laicus pcurator constitui ad conferendum beneficium ecclesiasticum: ut notant doctores in.c.accedens de pre ben.ꝛ multo magis potest constitui procurator ad acce ptandū ꝛ tamē p seipsuꝫ beneficium ecclesiasticū confer re nō potest vel pro se acceptare.ꝛ regula in.c.qō alicui suo.loquiᷣ in maleficijs ut maleficium quod quis per se nō potest cōmittere nō possit alieno nomine facere ut ibi notat glo. Ex quibus videᷣ inferri q etiaꝫ laicus possit constitui pcurator ut intersit p aliquo episcopo i concilio ꝛ eius nomine statuat atq̃ iudicet. mihi tamē videtur sic dicendū:nam aut queris vtrum de ordinata potestate possit constitui pcurator inferior ab episcopo clericus vel laicus qui intersit p episcopo constituente i concilio ad iudicandū ꝛ statuendū nomine constituen tis:ꝛ tunc dico q non. Nam licet hec sint iurisditionis tamen demū adminiculo ordinis episcopalis exerceanᷣ ut supra ostēdi q hoc ius statuendi ꝛ iudicandi in con cilio competit solum ordini episcopali. Ista ergo talia q̄uis iurisditionalia non possunt inferiori ab episcopo demandari vel cōmitti pbatur in simili in causa matri moniali que nō potest cōmitti inferiori episcopo.xxxiij. di.illud.iij.q.vj.c.hoc quippe.ꝛ.q.viij.c.si quis cuꝫ duo bus sequētib⁹. Item clericū causa discipline verberare hoc nō licet etiā ex cōmissione laico.lxxxvj.di.nō liceat notaᷣ.xlv.di.in summa. hec igiᷣ ꝛ similia q̄uis sint iuris dictionis sine adminiculo ordinis expediri nō possunt ꝛ ideo cōmitti vel demandari nō possunt sicut ea que or dinis sunt episcopalis nō possūt demandari.hoc notan ter dixit glo.xcv.di. peruenit circa fi.pme glo. fateor tn̄ q si conciliū vellet etiam laicū pcuratoreꝫ admittere q posset cum habeat liberā facultatē statuēdi. Nam quē admodū papa potest laico potestatē tractandi quecūq̃ spiritualia concedere.lxiij.dis.adrianus.ꝛ.c.in synodo. ita etiaꝫ conciliū potest quia si papa solus poterit fortius tamen est in cōcilio.ꝛ idem si papa nō esset sed alteri cō misisset specialiter qꝛ ibi papa esse censeretᷣ sed si nō eēt ibi papa quia non voluisset synodum congregare vel ei auctoritatem interponere tunc etiā poterit conciliuꝫ:qꝛ ut.s.dixi omnis potestas pape est tūc penes vniuersalē ecclesiā ꝛ in concilio.vnde cōciliū laicū pcuratorē posset admittere ad statuendū ꝛ iudicandū. Si vō queris vtrū laicus vel alius clericus nō epus possit cōstitui ab epo p curator ad recipiendū statuta concilij vel ad pprias cau sas epi tractandas agendo vel rñdendo etiā si talis esset causa cui⁹ ipse cōstitutus pcurator nō esset p se vel capax tūc hoc nō obstāte poterit esse pcurator p epo.dicto.c. j.de pcur.in.vj.ꝛ no.p Jo.an.i dicta regla qō alicui suo i mercurialib⁹ ꝛ hꝫ qn̄ ñ sūt spūalia sꝫ tpalia:vl si sūt spūa lia laic⁹ in iudicio nihil spūalitatis exercet sꝫ forte solū i

iudicio disputat de effectu actus spiritualis an tenuerit et tunc ad talem casum spiritualē possit sed si in concilio laicus nō haberet simpliciter inquirere de effectu actus sed haberet ipsum actū spūalem gerere tūc nō posset cōstitui laicus procurator qui spūalia tractare nō pōt: ut in.c.decernimus de iudi. Et idō qn̄ cōstitueretur procurator ad actum quē ipse deberet deducere etiā procuratorio nomine dñi de nō esse ad esse vel de esse ad nō esse tūc nō posset constitui procurator ita intelligit paulus de liazariis illud.ca. p̄mū de procura.in.vi.idō nō pōt constitui procurator ad eligendū:ut no. Jo.an.in dicto.c.qd̄ alicui de regu. iur.in vi.hoc modo debet itelligi glo.in.c.ad apostolice de exceptio.que dicit q illud qd̄ quis nō pōt p se nō pōt pro alio. Quando aūt talis procurator haberet solum tractare de effectu vel nō effectu vtrū subesset vel nō alicuius actus spūalis tūc potest esse procurator. vnde laicus pōt assumi consiliarius vel assessor a iudice qui cognoscit de duabus electionibus in discordia celebratis. Nō obstant p̄dictis notata in dicto.c.accedens de p̄ben. vbi pōt cōstitui laicus procurator ad conferendū beneficiū et ad acceptandū qz p̄dicta que dixi q laicus non pōt spūalia tractare loquuntur qn̄ illa faceret suo noīe vel qn̄ ex tali actu sibi ius vel actio aliqua quereretur ut cū vendit procuratorio noīe ecclesie naz tūc sibi quereretur actio ad preciū quē nō transit in ecclesiā sine cessione tunc nō potest hoc facere vt procurator. secus ā nihil facit pprio noīe et nihil sibi acquiritur vt cū confert vel acceptat beneficiū tūc potest vt alterius procurator facere. Nō obstāt notata p Jo.an.in dicto.c.qd̄ alicui suo de regu.iur.in.vi.vbi tenet q nō pōt quis cōstitui procurator ad eligendū et tñ ibi nihil suo nomine facit et nihil sibi acquirit: qz ideo nō pōt qz nō est psona determinata que debeat eligi vnde satis in arbitrio laici remittitur actus spūalis electionis et idō si esset cōstitutus ad psonam certam eligendā tūc valeret cōstitutio p p̄dicta et ita tenet ibi Jo.an. et qn̄ procurator laicus vt procurator possit aliqua tractare spūalia plene dixi in c.de criminis de iudi. fallit nisi habilitas esset rōne excōicationis. qz sicut excōicatus nō potest esse in iudicio p se vt de iudi.intelleximus. ita nō pōt agendo vel defendendo vt procurator p alio interuenire: vt nota.in.c.post cessionē de pba. idem credo qn̄ psona esset inhabilis ut qz esse nō potest ex quacūqz causa procurator ut femina si ex defectu intellectus quis esset inhabilis p se qz etiam non poterit p alio: ut.iij.q.vij.§.tria.xv.q.j.§.itaqz. et de sponsa. dilectus cū similibus. Idem si impubes qz ad lites in procuratore requiritur etas.xxv.annoꝝ. in aliis autē casibus si est psona habilis et esse possit procurator credo q admittatur procurator q̄uis p se actum illū aut litē exercere nō posset p p̄dicta iura. An aūt inhabilis posset cōstitui procurator ad substituendū saltim habilē dico put dicit glo.in cle. religiosus de procura.in glo.fi.in fi. quia aut ipso iure est inhabilis ut excōicatus qui si constituitur procurator etiam ob ignorante ipso iure est inhabilis qn̄ tēpore constitutiōis est iam excōicatus etiā si sit occultus ita q nec valeat impetratio que fieret ab eo constituentis noīe nec etiā iudiciū etiā si nō opponatur ei de inhabilitate excōicationis. Nā eius tolletantia vel q nō sit reputatus excōicatus nō facit q impetrata p eū pro alio valeant vel teneat iudiciū p ipsum agitatū p alio p tex. i.c.nouit de sen.excō. et.viij.q.iiij.c.nōne. et.l.barbarius de offi.p̄sidis. p que iura tenuit Archid. q impetratio et iudiciū ab excōicato occulto p alio factuz valeat propter eius tollerantiā: sz nō bene dicit qz illa iura loquuntur qn̄ gesta concernūt publicaz vtilitatem et tūc tollerantia facit illa valere. sed excōicatū impetrare p alio vel iudiciū agitare cōcernit priuatā vtilitataz in qua q quis tolleretur vt habilis tollerantia nihil opatur: vt notant doc. de elec.c.nihil. et de procur.c.fi. et in.c.veritatis. de dolo et cōtuma. vnde gesta p eū q̄uis occultū vel tolleratū nō valent. Quare cōcludo q gesta ab excōicato p alio qui tpe quo fuit cōstitutus procurator erat excōicatus siue sit iudiciuz siue impetratio rescripti non teneat etiā si nulla sit facta oppositio excōicationis licet Jo.calderini tenuerit contrariū in quadaz disputatione que incipit excōicatus q cōmuni opinione etc. et videtur de mēte Inno. in.c.post cessionem de probationibus. vbi sentit q sit necessaria exceptio ut acta iudicij nō valeant facta p excōicatū procuratorio noīe alterius quasi cōis error habeatur p veritatate l.i.C.de testa. et sic valeat īpetratio p alio facta ab excōicato qui nō reputabatur excōicatus et valeat iudiciū procuratorio noīe alterius factū p excōicatū si nō fuit oppositum sicut valeret pprium iudiciū pprio noīe excōicati ab ipso factum exceptione nō opposita p.c.pia de excepti. in.vi. hanc sniam sequitur aliq moderni in.c.j.de rescrip. li.vj. sed nō dicūt verū. p̄mo quia illud de impetratione facta ab excōicato occulto p non excōicato q teneat vt dixit glo.in.c.fi.de procura. oēs doct. cōiter ibi reprehendunt respondentes ad tex. capli ad probanduz de re iudi. et ad.l.barbarius. q illa iura loquuntur in actibus publicis nō in priuatis in quibus cōis error nō supplet inhabilitatem psone saluo q ad tollendā exceptionē macedonianī.l.siquis patrē.ff.ad macedo. et q impetratio p excōicatū facta etiā p dño cōstituente nō excōicato nō valeat ipso iure est tex.in.c.post cessionē de pbati. et de rescrip. c.j.li.vj. Similiter dico q acta iudiciaria p excōicatum facta procuratorio noī alterius nō valent ipso iure etiā si nō fuit de excōicatione exceptum si tpe cōstitutiōis procurator erat excōicatus et siue cōstituens sciuit siue ignorauit p iura antedicta nō obstat si dicitur īmo gesta cum tali excōicato deberent valere: qz si acta gererentur cum ipso eius noīe nō opposita exceptione valerēt: ut in.c.pia de exceptio. li.vj. P̄rimo qz aliud est in p̄ncipali excōicato qui nō est impeditus agere in fundamento et radice debiti et actionis cū habeat ius formatū et facultatē agēdi ante excōicationē. et istud ius agendi p excōicationē est tm̄ infectū quo ad exercitiū: ideo data habilitate agēdi a p̄ncipio superueniens impedimentū nō impedit validitatem gestoꝝ nisi opponatur et per viam exceptionis quis reijciatur sed in procuratore datur vitiū in radice. i.tēpore cōstitutionis qz cōstitutio ipso iure nō valet: ut de pba.c. post cessionē. ideo acta cū tali procuratore sūt nulla tanq̄ facta cū falso procuratore siue cū illo qui nunq̄ habuit mādatum et sic nō valent acta etiā si nihil fuerit oppositum.

Ex quibus cōcludo q ab initio procuratoris cōstitutio facta de excōicato etiaz occulto et tollerato est ipso iure nulla et q gesta ab eo nō valent tanq̄ a falso procuratore facta: idō nō valet impetratio ab ipso facta alieno nomīe et iudiciū p ipsum alieno noīe agitatū etiā si de excōicatione nō fuerit oppositū licet si fuisset iudiciū agitatū p se valeret non opposita ab aduersario exceptione. Et ex hoc infertur ad ppositum q cū cōstitutio procuratoris excōmunicati sit ipso iure nulla etiā exceptione nō opposita ut dicto.c.post cessionē. q substitutio facta p eū est similiter nulla ipso iure. ar.c.iudex in fi. de offi. dele. li.vj. Si aūt esset inhabilitas in cōstituto procuratore propter defectū auctoritatis ut in monacho qui nō pōt esse procurator sine supioris auctoritate cū non habeat velle vel nolle.xij. q.j.c.nō dicatis. tūc etiā nō potest aliū substituere sine p̄dicta licentia vel auctoritate: ut de procur. cle. religiosus. Si vō est procurator inhabilis ita demū si exceptio inhabilitatis fuerit opposita tunc pōt substituere: ut in dicta decretali iudex in p̄n.c.de offi. dele. notat Ci. et docto. in l.qd̄ quis. C. de procura. Bar. in.l.j.§.ceterū. de acquirē. pos. Ueniamus nūc ad questionē an iu possit dici esse

cōciliū sit opus q ad minus sint presentes due partes il
loꝝ qui vocandi erant. Videt q sic: per nota. per glo. in
c. bone. de postu. prela. z per ea que no. doct. z Jo. an. in
c. j. de his que fi. a maio. par. ca. no. in. c. licet. z. c. bone. d
elec. cū similib. Et est tex. de iure ciuili in. l. plane. z. l. nul
li. ff. qd cuiusq̃ vniuer. no. z in. l. nominationū. C. de de
curi. li. x. Jn quibus iuribus pbat q qn debent coadu
nari vniuersitates siue collegia debent cōuenire saltem
due partes vocandoꝝ: ut dicta. l. plane. z illud qd dein
de facit maior pars presentiū: id videt esse ratum z non
als. l. qd maior. ff. ad munici. z ibi Bar. z est tex. in. l. fi.
C. de pred. curia. li. x. ibi: nec ex tabula decretū recitari
quasi dicat q nō sufficit solum vocatos nisi veniāt: ita i
telligit illam. l. z vult Bar. in. l. omnes populi. in prima
q̃r. in qōne qualiter statuta fiāt. ff. de iusti. z iur. z no.
glo. in. l. aliud. §. refert. ff. de iure iur. vbi expresse glo. di
cit q debēt esse due partes vocandoꝝ. Jn contrariū vi
detur: nam perlegant quotquot vnq̃ fuere cōcilia ma
ius qd vnq̃ fuerit pnt legere z fuit sexcentoꝝ triginta pa
trū: z fuit quartū conciliū Calcedonēse. xv. di. §. quarta.
z. xvj. di. c. sexta. §. quarta. Primū enim cōciliū nicenū
fuit triū. cccxviij. patrū. Secundū vero Cōstantinopolita
nū fuit centū quinquaginta patrū. Tertiū ephesinū fuit
tricentoꝝ patrū. z Quartū Calcedonēse fuit ut supra di
xi. Nā quinta z sexta Cōstantinopolitana synodus fu
it triū centū quinquaginta patrū: ut pbat illud. c. probat
etiam tex. xvij. di. §. hinc etiam. vbi in sentētia lata pro si
macho papa post Rauenatū archiepm solū. lxxv. episco
pi subscripserūt: ergo illud cōciliū nō fuit duarū partiū
vocandoꝝ: nec aliquod aliud mūdi conciliū: quia clarū
est q sunt plusq̃ tria milia epi z tn̄ nunq̃ ut dixi fuerūt
vltraq̃ sexcentū triginta ad plus. Igit dico q illa iura
que dicunt ad esse debere due partes vocandoꝝ nō ha
bere locū in cōcilijs generalibus: uel vbi totius orbis vo
candus est. patet etiam in cōcilio cōgregato tēpore Ca
roli magni ab Adriano papa: in quo interfuerūt tn̄ cen
tū quinquaginta tres epi. lxiij. di. adrianus. Posset eti
am dari regula magi magistralis q quotiēs īminet gra
ue periculū: ul necessitas ibi vocata vniuersitate ad locū
uel diem certū potestas sit apud cōparētes: etiam si non
sint due partes vocandoꝝ presentes: hoc probat: qz vbi
īminet periculū z necessitas reipublice z bonū publicū
eius soli priores uel scabini siue decuriones ciuitatis ēt
sine cōcilio populi possunt transgredi statuta z leges ci
uitatis: ut singulariter notauit Bar. in. l. cū nauarcoꝝ.
C. de naufra. li. xj. z hoc forte voluit glo. in dicta. l. aliud
§. refert. ff. de reg. iur. du3 dixit primo q populus potest
uel decuriones qui presint loco populi. hoc probatur in
electōibus ad prelaturas ecclesiāꝝ. nam cū in illis sit ma
ximū periculū in mora: ut de electi. cum inter. Certe qn̄
instat dies z terminus electōis tunc vnus solus consti
tuit alios in mora: z ipse solus pōt eligere. xlv. dis. c. fi. et
ita volunt doc. in. c. cum nobis olim. de elec. lic3 Abbas
cōtrariū dixerit z male: qui volunt q potestas maioris
nunq̃ deuoluat ad minorē nisi ex delicto: per. c. gratu3.
de postu. prela. volens q ex cōtumacia nō deuoluat po
testas maioris partis ad minorē. S3 male dixit: qz si fa
tere q ex delicto potestas maioris partis deuoluit ad
minorē: ut dicto. c. gratū. de postu. prel. necesse habebat
dicere q si maior pars est cōtumax uel negligens in eli
gendo q potestas deuoluat ad minorē. na3 cōtumacia
est delictū. l. omne delictū. de re. mili. z negligētia ē pec
catū grauissimū. xxiij. q. j. officij. z sic ex tali peccato de
cens est q subsistēte periculo potestas deuoluat ad nō
cōtumacē: qz ista pars nō cōtumax que curat occurrere
periculo ecclesie deb3 dici maior z sanior: ut i. c. j. de his
que fi. a maio. par. ca. vbi probat q debet attēdi qd ob

iicit minor pars qn̄ est iustius z vtilius q̃ q a maiori p
te obijciat. Videmus sic q tutor ante cōfectū inuenta
riū z ante sibi decretā administrationē administrat res
tempore perituras. Videmus enī q multa ppter pericu
la cōceduntur que als nō cōcederēt. ut in. c. qm̄. ut lite nō
cōtesta. facit. l. j. qn̄ licet sine iudi. vin. z in. l. ait pretor. §
si debitorē. ff. que in frau. cre. Non est igit mirū si in vo
catiōe cōcilioꝝ generaliū. que vocatio nunq̃ fieri deb3
nisi qn̄ īminēt grauissima pericula heresim uel papatus
cōtentio aut scisma: ut. xv. di. c. j. lxxix. di. c. si duo. z. c. si qs
pecuniā. si hoc casu nō requirit q adsint due partes vo
candoꝝ: cum difficilima esset cōuentio duarū partium.
Et ideo credo q potestas remaneat penes cōparētes in
termino quotquot sint: sic limito. l. nulli. z. l. plane. ff. qd
cuiusq̃ vniuer. no. ut cōparētes si nō sunt due partes vo
candoꝝ nō habeāt auctoritatē statuēdi: nec ius eis ꝯpe
tat totius vniuersitatis vocate: nisi quādo īmineret gra
uissimū periculū z vocati nō venirēt: tunc potestas vni
uersitatis sit z remaneat penes cōparētes: per not. in di
cto. c. cum nobis olim. z in iuribus supradictis. z p not.
per Bar. in dicta. l. nauarcoꝝ. C. de naufra. li. xj. Credo
tū q si apud solos ꝯparētes sit potestas. etiā si eēnt duo
epi: ut no. in dicto. c. cū nobis oli3. q de honestate debe
rent vocari z cōstringi tot ad cōparendū q possint audi
re causas criminales epi: z sic ad minus requirerent. xij
epi. xv. q. vij. felix. z. ij. q. v. c. presbyter: z hoc qn̄ a ꝯcilio
abesset papa uel habēs potestatē ab eo sine speciali mā
dato. nam si adesset papa in cōcilio adueniēte tēpore: ip
se cum vno epo conciliū faceret alioꝝ absentia nō obstā
te: qz ipse est supra cōciliū regulariter: ut de elec. significa
sti. z solus pōt audire etiam cās criales ipsoꝝ z vni soli
delegare: nec tunc requirit numerus. xij. epoꝝ: ut de do
lo z cōtu. c. veritatis. z de accu. c. cū dilectus. q̃uis credā
q idem sit qn̄ esset cōciliū z papa abesset: uel specialis le
gatus: ut quotquot essent illi de ꝯcilio etiam pauciores
xij. epi ipsi haberēt potestatē cognoscendi: Et ideo. s. di
xi q de honestate deberēt habere. xij. ad minus. Credo
etiam q qn̄ cōstaret notorie q absentes contēnerēt mā
data z nollēt cōparere q apud alios obediētes potestas
remaneret: per dictū. c. gratū. de postu. prela. qz iste con
temptus esset peccatū grauissimū: z ex hoc potestas de
uoluerent ad alios. secus si nō cōstat q faciant cōtēpnē
do vocationē. sed qz forte nō videret eis vtilis coaduna
tio: tunc qui cōparuerūt pauciores duabus partibus non
habebūt auctem statuendi: sic intelligo que. s. dixi. Et
ex his cōcludo q si in cōcilio est papa uel alius: habens
eius speciale mandatu3: q etiam si cōueniant aliqui epi
etiam si vnus q illi faciāt conciliū. Quādo vero abesset
papa uel alius habēs spāle mandatū: quo casu esse pos
set: etiā aliqn̄ generale conciliū sm ea que dixi. s. in que
stiōe: quis possit cōciliū cōuocare uel ei auctorari: tunc
si erūt saltim. xij. epi ita q possint audire causas criales
alioꝝ episcopoꝝ: tunc illi incūctant faciēt cōciliū genera
le: l3 credā q idem esset etiā si cōuenirent pauciores per
supradicta. Modo videamus que possunt in ꝯcilio
generali expediri: z cōtra quos. Et videtur q indefinite
omnes lites que in quacūq prouincia orte fuerint pos
sint si aliter nō sunt sopite in ꝯcilio generali determina
ri: tex. videt. xvij. di. multis. ibi: si vero in qualibet puin
cia. Ad idē videt tex. xviij. di. de concilijs. vbi est regula
q conciliū iudicat de oībus querelis q̃ inter diuersos
ecclesie ordines oriri solent: qui tex. etiam intelligit de
laicis ut ibi glo. ij. Nam z ipsi de ordine sunt ecclesie. xij
q. j. c. duo sunt genera. qui tex. lic3 loquat de cōcilio pro
uinciali fortius pōt extendi ad generale conciliū: cū ea
dē sit ratio in toto que in parte: imo maior. Ad idē text.
in. c. habeat. z in. c. ppter ecclesiasticas. xviij. di. na3 tex.

in.c.habeat͛. vult q͛ omnes cõtrouersie in cõcilijs sopiã tur: ut solẽne deo ieiuniũ offerat͛: ⁊ loquit͛ de ieiunio q̃dragesime: ad quod etiã laici sũt astricti: ut in.c.ij. de obser. ieiu. vnde ut laici bene ieiunare possint eorũ sunt simultates siue cõtrouersie in cõcilio sopiẽde. ⁊ est tex. in c. ꝑpter ecclesiasticas cãs. qui dicit q͛ ꝑpter ecclesiasticas causas ⁊ que existũt cõtrouersias. Unde notãdũ est q͛ ibi illud relatiuũ que: relatiũ cum copula ⁊: ampliat ⁊ nõ restringit: ut. l. ea tñ adiectio. ff. de leg. iij. vnde cũ dixerit de ecclesiasticis causis in cõcilio dirimẽdis: et deinde subdat de cõtrouersijs alijs: opus est intelligere de alijs nõ ecclesiasticis: ⁊ sic de causis secularibus: Idem tex. eadẽ. di. c. nõ oportet. du3 dicit q͛ epi doceant que sunt vtilia ad correctionẽ ecclesie ⁊ ceteroꝝ. hoc etiam ꝓbatur in.c. scitote. vj. q. iij. vbi tex. dicit q͛ omẽs cause epoꝝ ⁊ alioꝝ sacerdotũ ⁊ ciuitatũ ad iudiciũ ↄcilij referant͛: ⁊ q̃uis ut dixi iura hec plurimũ loqui videantur in ꝓuincialibus cõcilijs: tñ idem ⁊ forti⁹ videt͛ de cõcilio generali ut ibi oẽs cõtrouersie etiã inter laicos debeant determiñari. Nam cõcilia sunt inuenta fm ritum gentiliũ. Na3 romani dum erãt in gẽtilitate oĩa in ↄcilijs determinabant: ut ꝓbat tex. xv. di. §. synodus. ⁊ iõ oĩa similitudinarie in cõcilio pape determinãda sunt. In cõtrariũ tñ facit: q2 nõ est maior regulariter auctas cõcilij generalis q̃ auctas pape: imo exceptis tribus casibus inferior auctas ↄcilij generalis ipso papa: ut de electio. c. significasti. no. xix. di. c. in istis. ⁊. xxxv. q. ix. c. veniam. sed papa extra terras ecclesie nõ iudicat de causis mere secularibus inter laicos nisi in certis: qui no. in.c. licet ex suscepto. ⁊. c. fi. de fo. ↄpe. ⁊ de iudi. c. nouit. qui fil. sint legi. c. tãto. ⁊. c. lator. ergo minus generale cõcilium poterit etiã in quo presidet papa qñ in ipso cõcilio solum ipsi cõueniũt ut dixi: ⁊ tunc nõ possint mere iura secularia pertractari sed ad ꝓprios iudices remittãtur.

Quid igit͛ dicendũ: Ego ita dicerẽ q͛ aliqñ cõciliũ est generale in quo cõueniũt solum epi et pape auctoritas interuenit: ⁊ cõuocant͛ demũ in eo clerici uel etia3 laici: qui ut dixi etiam vocandi interdũ sunt pro causa fidei: tunc in hoc cõcilio nõ poterũt terminari nisi cause que spectant ad forũ ecclesiasticũ: ut cause epoꝝ uel aliorum clericoꝝ ⁊ ecclesiaꝝ: ⁊ etia3 cause seculariũ in casibus notatis in.c. licet ex suscepto. de fo. cõpe. ⁊ in.c. nouit. de iudi. videlic3 qñ secularis iudex negligens foret fm ea q̃ infra dicam in qõne: an papa reuocet sñiam cesaris: uel si cõsuetudo disponeret: uel deesset iudex secularis qui iusticiã administraret: ut dicto. c. licet ex suscepto. de foro cõpe. ⁊ in alijs casibus ibi notatis. cause aũt alie mere seculares ⁊ inter laicos iurisditioni ecclesie nõ suppositos in tali cõcilio nõ poterũt terminari per iura supra allegata: de iudi. c. nouit. ⁊ in.c. licet ex suscepto. ⁊. c. se. ⁊ in.c. si clericus laicũ. de foꝛ. cõpe. ⁊ in.c. causam. ⁊ in.c. lator. qui fil. sint legi. nisi vi ꝓrogate iurisditionis ptes se submitterẽt laici: ⁊ seculares iudicio cõcilij ecclesiastici: q2 tunc inter tales conciliũ sñiam diceret vi ꝓroogate iurisditiõis. ar. c. exhibita. ⁊. c. significasti. de foꝛ. cõpe. ⁊. C. de epi. audi. l. episcopalẽ. loquoꝛ in casibus vbi sine licẽtia superioris põt fieri ꝓrogatio: qui casus no. in dicto. c. significasti: uel forte qñ essent persone que superiores nõ recognoscerent: tunc possent proꝛogãdo iurisditionẽ seipsos subijcere tales cõcilij iurisditioni: ut in.c. per venerabilẽ. v. insuper. qui fil. sint legi. Non obstant tex. qui dicant q͛ ↄcilia ꝓuincialia iudicãt de causis laicorũ ⁊ ciuitatũ: quia intelligo illos tex. in casibus quãdo laici sunt de foro ecclesie: uel ratiõe peccati: uel denegate iusticie uel similiũ. Aliquãdo autẽ conciliũ fit generale nõ solum de ecclesiasticis personis sed etiã de secularibus: quia in eo interueniũt nõ solum epi sed cesar ipse imperatoꝛ, rẽges principes ⁊ barones seculares interueniũt q͛ conciliũ ita fieri potest: ut est tex. in.c. ad apostolice. de re iudi. li. vj. quo casu respectu secularium causaꝝ illi cõcilio seculari debet interponere auctoritatẽ imperatoꝛ: cum ipse sit in eis supremus in quo oẽs alij dependent: ut dixi in questiõe. j. huius operis monarchie: tunc etiam cause quecũq3 seculares ibi poterũt terminari. ⁊ quod determinauit in ipsis causis secularibus maioꝛ pars cõcilij episcopoꝝ imperatores ⁊ principum ⁊ baronũ illud erit firmũ ⁊ ratum: ⁊ hoc concilium mixtũ est spiritualiũ ⁊ temporaliũ causarũ: ⁊ oẽs cause etia3 mere seculares ibi determinari poterũt. Sed si cõciliũ fieret ab ipso cesare solo ⁊ eius auctoritate de secularibus tñ: cause seculares possunt terminari: nõ autem cause ecclesiastice que nõ ↄpetunt foro seculari. Que autẽ persone possint in huiusmõi cõcilijs cõueniri. Dico q͛ in cõcilio ecclesiastico: uel ecclesiastico et seculari: uel seculari tñ nõ poterũt cõuenire personam pape. na3 queadmodũ prouinciale conciliũ nõ dicit sententiã cõtra epum: quia est ipsius cõcilij caput: ut in.c. graue: de preben. ita nec conciliũ generale dicit iudiciu3 de papa: ⁊ ideo tex. xvij. di. §. hinc etia3. reseruat causas pape dei iudicio. Fallit in tribus casibus in quibus papa subest iudicio cõcilij quãdo est papa a fide deuius. xl. di. si papa. ⁊. xix. di. c. anastasius. uel quãdo agitur bonũ vniuersalis ecclesie: ut quia papa est peccatoꝛ notoꝛius tali peccato quod scandalizat totã dei ecclesiã: sicut quãdo papa nõ vellet celebrare conciliũ ⁊ periculũ ecclesie imineret forte heresis aut scismatũ: tunc papa persistens in tali peccato uel simili notoꝛio posset a cõcilio iudicari: ut no. glo. xl. di. c. si papa. que est verissima ut. s. dixi. Et tertio fallit quãdo agit͛ causa papatus. lxxix. di. c. si duo. et c. si quis pecuniã. ⁊ q͛ facta alia pape a fide uel cõcernentibus statu3 vniuersalis ecclesie nõ possunt a cõcilio iudicari: probat tex. ix. q. iij. c. alioꝝ. ⁊. c. nemo. Et est ratio quia papa est vicarius ihu xpi: de transla. prela. c. quanto. ⁊ legatus dei: s3 inferioꝛ nõ iudicat facta vicarij superioris sicut est xpus: de offi. vica. c. ad hec. vbi eni3 reperitur q͛ primus ⁊ caput subijciat legibus inferioꝛũ: imo in legibus cõcilij pape censet͛ excepta auctoꝛitas: de electio. c. significasti. nam cõciliũ statuit͛ auctoꝛitate pape: ut probat͛. xvij. di. per totũ. ⁊ probat͛ in dicto. c. significasti. ⁊ sunt siue censent͛ leges pape quibus ipse nõ ligat͛: nisi de honestate. l. princeps legibus. ff. de leg. ⁊. l. digna vox. C. eo. ti. Item quia cõciliũ representat ecclesiã cui⁹ papa est princeps ⁊ caput: ut patet in omnibus iuribus dicẽtibus papã esse principem ⁊ caput que multotiens allegatu: ergo sequit͛ q͛ ecclesia subijcit͛ pape nõ ecõtra sicut subditi vniuersaliter ⁊ collecti subijciũt͛ ꝓprio principi ⁊ mẽbra influxũ a capite recipiunt. Ite3 si potestas pape nõ est a synodis: ut dixi in qõne quis hanc cõstituit potestatẽ sed a xpo: ergo est sub xpo non sub synodis. Preterea papa in plenitudinẽ ptãtis est assũptus ecclesiastice de sucte ⁊ vsu pa. c. ad honorẽ. Si dices eu3 subijci legibus cõcilij iam detrahes sue plenitudini ptãtis q͛ sic nõ erit oĩs in eo plenitudo. persona aũt imperatoris qñ ageret͛ eius causa: uel rõne fidei: uel rõne peccati aut ex alia causa per quas quilibet alius laicus subdit⁹ fit ecclesie esset subdita ↄcilio ecclesiastico: uel ↄcilio mixto de ecclesiasticis ⁊ secularibus. pro alijs aũt casibus mere secularibus nulli cõcilio esset subditus. nam cõcilio mere ecclesiastico nõ eẽt subditus: q2 pro secularib⁹ cãis ipse est iudex in cã sua uel ei⁹ ꝓcuratoꝛ fisci ꝓut cã est fiscalis. l. ad fiscũ. C. vbi cau. fisca. uel ꝑeti. cesa. prout esset qõ de patrimonialibus. tunc dico q͛ dictaꝝ causaꝝ nõ est iudex cõciliũ ut. s. dixi. vnde pro ꝑdictis nõ poss3 cõueniri in cõcilio mere ecclesiastico: q2 dictaꝝ causarũ

nõ est iudex: ut. s. dixi: uel etiam in alio iudicio seculari qz conciliũ seculare nõ est iudex cause cesaris qui ẽ dicti concilij caput: ut in dicto. c. graue. de preben. nisi ipse cõueniret ut tyrãnus z scandalizans vniuersale bonum imperij secularis: qz tunc posset a suo cõcilio seculari iudicari: sicut supra dixi de papa. ar. l. ij. §. dñoꝝ. ff. de ori. iur. persone aũt alie inferiores a papa z pontifice in causis in quibus conciliũ mere ecclesiasticũ est iudex: ut in causis spũalibus uel ecclesiasticis siue mixtis: uel in causis secularibus in quibus papa põt esse iudex de quib⁹ supra dixi oẽs sunt subditi ecclesiastico cõcilio: uel mixto ↄcilio ecclesiastico z seculari. pro aliis aũt causis in quibus papa nõ est iudex pro illis nõ subditi ecclesie ꝑsone laice nõ possunt in cõcilio mere ecclesiastico cõueniri nisi iurisditionẽ ꝓrogarent. secus si esset cõciliũ mixtũ simul de ecclesiasticis z secularibus causis a papa et a cesare cõuocatũ: qz tunc oẽs mũdi persone possent cõueniri. sed si esset conciliũ solũ mere seculare: a cesare solo de principibus secularibus cõuocatũ: tunc solũ cause que essent inter seculares z ꝑphane possent in isto concilio pertractari z nõ cãe ecclesiastice z solũ subditi romano imperio in illo possent cõueniri: nõ aũt clerici q̃ in omni regno liberi sunt: nec ptãtibus secularibus sũt subiecti. de fo. cõpe. c. si diligenti. Sz tunc insurgit dubiũ: an conciliũ possit dispensare in casibus ꝓsertim reseruatis pape. Dico qꝫ papa in cõcilio existente z cõsentiẽte res nõ habet dubiũ: qz si põt papa solus fortius cũ cõcilio. Sed si conciliũ vellet dispensare: papa vero dissentiret uel cõtra disponeret: cuius tunc sñia attendẽda foret: dicam infra in q̃õe que sit maior: an sñia pape uꝉ cõcilij. Sed si papa in cõcilio nõ adesset: qz forte per legatũ ipsum celebraret: ut no. in ij. di. §. porro. tũc illa possit conciliũ que papa demãdasset siue ↄsentiret. Alia vero nõ nisi illa que põt aliq̃n conciliũ sine papa: de q̃bus dicam in illa q̃õne que sit maior: an sñia pape an ↄcilij. Et ideo in hoc casu nõ posset cõciliũ in particulariũ personarũ causas agitare papa nolẽte: nec beneficia ↄferre siue in matrimonijs dispensare: aut alia facere tñ principi cõpetentia si papa nõ cõsentiret: al's esset ponere qꝫ in ecclesia essent duo capita siue ꝑncipia eandez per oĩa potentiã habentia qd̃ esset hereticũ. xxiiij. q. j. c. cerdoniani. habet ergo tunc potestatẽ tantã cõciliũ quãta erit ipsi a papa demandata: nisi in cõcernẽtibus principaliꝫ fidẽ aut bonũ ecclesie vniuersalis: ut dicã in dicta q̃õne que sit maior pape sñte uel concilij. Sed q̃n dixi qꝫ põt quicq; concilij esse sine papa uel eius auctẽ: an tunc cõciliũ imponat manus ad illa que sunt tñ pape reseruata: z ad supradicta: ut cõferre beneficia uel alia similia facere. In hoc dicerẽ: qꝫ aut occurrẽtia sunt ardua z celeritatẽ requirẽtia: z tunc sine dubio ecclesia vniuersalis potest circa illa ꝓuidere. Nam in hoc casu vacãte sede iurisditio talis esset apud omẽs ↄcordes cardinales: ut in c. vbi periculũ. de elec. li. vj. z in cle. ne romani. de electi. quãto magis ergo est apud ecclesiã vniuersalẽ et apud cõciliũ ipsaz representãs. Sz si cause sunt etiã ardue: nõ tñ requirẽtes celeritatẽ: tunc lꝫ potestas papalis sit apd̃ ecclesiã vniuersalẽ vacante sede: ut colligi põt ex not. in c. de scisma. in. vj. tñ nõ debent se intromittere de reseruatis pape: sed debent reseruare futuro pontifici eligẽdo: quẽ debent eligere si possint cardĩales: z ita fecit diebus meis sacrũ Constantiẽse cõciliũ. nam collationes beneficioꝝ z sĩlia reseruauit futuro põtifici: qui post sedatũ scisma electus fuit sanctissimus Martinus papa quitus de illustri domo de colũna ex baronibus vrbis. Nõ debet ergo cõciliũ imponere manus ad tñ pape reseruata: nisi q̃n immineret periculũ: sed debet reseruare futuro põtifici. Et idem intelligo q̃n cõciliũ esset celebratũ sine auctẽ pape ipso viuẽte in casu quo possit cõciliũ subsistere fm̃ illa que. s. dixi. Et ex istis decidit dubiũ: an a sñia pape appelleret ad cõciliũ. Et dico regulariter qꝫ nõ: qz appellatio est ꝓuocatio minoris iudicis ad maiorẽ. l. pñes. ff. de mino. ij. q. vj. anterioꝝ. z ita tenꝫ Hos. z Azo in sũma: q̃n a sñia ꝑncipis nõ appellatur ad aliquẽ: bonus tex. ix. q. iij. cuncta per mundũ. nam in factis pape nõ est dare iudicẽ superiorẽ: de elec. c. licet. in fi. Credo tñ qꝫ si papa statueret cõtra fidez uel cõtra bonũ vl'is ecclesie: uel in casibus in quib⁹ sibi nõ licet: z in quibus conciliũ est supra papã qꝫ lꝫ ab eis statutis non posset appellari qꝫ saltim poterit in talibus querelari ad ↄciliũ z ad ipsũ habere recursũ: cũ sit tunc superius ꝑ supradicta. Et idẽ per oĩa dico de cõcilio seculari cesaris: z de statutis uel sentẽtijs impatoris: ut ab eis nõ appelleꝛ ut infra dicã. Quis aũt hoc vltimũ ↄciliũ mere seculare possit: z quis ipsi auctez interponat: videꝛ qꝫ papa: ut in. c. ad aplice. de re iudi. li. vj. ibi: parati eramus. Sed ego credo qꝫ mere seculare cõciliũ generale possit cõuocare solus impator: z illi possit auctorari: qz ut dixi ille habet vocãdi ptãtez qui habet vocatos sibi subditos. ff. de iudi. l. siquis ex aliena. Sz pro mere tẽporalibus papa inter puros laicos ex terras ecclesie degentes nullã habet iurisditionẽ: ut de iudi. c. nouit. ergo nõ potest ipsos sup cã tali cõuocare. z tex. c. ad aplice. de re iudi. li. vj. loquiꝛ q̃n cõuocabat ↄciliũ mixtũ principaliter de clericis z laicis volẽtibus adunari: quo casu ipse papa vocat: z ideo credereꝛ qꝫ quo ad laicos si resilirent debeãt interuenire ꝑncipis cesaris auctras: al's ad venẽdũ artari nõ possent: si iam cause ptinẽtes ad fidẽ tractãde nõ forent: cõcernẽtes bonũ ecclesie vl'is. per dictã. l. siq̃s ex aliena. ff. de iudi. Nunc restat ut dicamus quã potestatẽ habꝫ ↄciliũ: an ordinariã: an delegatã: q̃n ille videꝛ habere ordinariã: qui habet a lege uel a principe iurisditionẽ cũ territorio: ita notant aliqui moderni precipue Bal. referẽs Jaco. de butri. in. l. more maioꝝ. z i. l. z qz. ff. de iurisdi. om. iu. sed ↄciliũ nõ videꝛ habere territoriũ: ergo nec ordinariã iurisditionẽ: que videꝛ habere coherentiã cũ territorio. l. fi. C. vbi z apud quez. z. l. j. §. cũ vrbem. ff. de offi. pfec. vr. Secundo videꝛ qꝫ hẽat delegatã. naz illi sunt delegati qui vtunꝛ iurisditiõe ꝑncipaliter radicata in alteri⁹ persona. l. j. §. cui mãdata. ff. de offi. eius cui mã. est iurisdi. Nam iurisditio ↄcilij videꝛ esse penes papã: ipsi aũt epi in ↄcilio nisi ex depẽdẽtia pape nullã habere videnꝛ iurisditionẽ: z siquã hñt: videnꝛ delegati: de offi. dele. c. sane. z. c. cũ olĩ magister. Qꝫ aũt a se nullã in cõcilio iurisditionẽ habeãt pꝫ: qz solus papa est qui ꝓnũciat cũ deliberatiõe sacri cõcilij: ut dicto. c. ad apl'. ce. de re iudi. li. vj. ibi: nos itaqꝫ z c. z in. c. vbi periculũ. de elec. li. vj. ibi: sacro ↄcilio approbante.

Mihi tñ videꝛ sic dicendũ qꝫ si in cõcilio est papa cũ epis: tunc si queris: quã ptãtez habet ↄcilium integraliter cõsideratũ z ↄcretũ cum persona pape: uel alteri⁹ ei⁹ spãlis legati: tũc ptãs istius ↄcilij est ordinaria. Est enĩ ibi papa caput ↄcilij qui habet a deo ptãtez: in auc. q̃uo opoꝛ. epos. in prin. z dixi in monarchia in q̃õne: q̃s hãc papalẽ ↄstituit ꝓtãtez: habet ergo tunc ↄciliũ ptãtem a lege z a papa auctorãte. vnde habet ptãtez ordinariã radicatã in ꝓpria ↄcilij persona: nõ in persona alteri⁹: z sic est ordinaria: dicta. l. z qz. z. l. more. ff. de iurisdi. om. iu. di. Et idẽ dico q̃n ↄciliũ ↄueniret de iure sine ꝑsona pape uel eius legati qd̃ esse posset: ut pꝫ in casibus quos. s. retuli: tũc ↄciliũ habet ptãtẽ ordinariã: qz hꝫ iurisditionẽ a lege in mistica ꝑsona ↄcilij ꝑncipaliter radicatã: ut pꝫ in rota. xvi. di. z. xvij. Si vo tu ↄsideras in ↄcilio papã per se: z deinde reliquos epos ꝑ se a papa separatos z q̃ris quã iurisditionẽ hꝫ papa: z quã epi: z tũc de pa

pa nō ē dubiū: q2 hȝ ordīariā per iura ꝑdicta ⁊ rōes antedictas. Sȝ de epīs per se ꝯsideratis: si dubitat' quā iurisditionē habeāt tunc in causis in q̄bus ꝯciliū est supra papā: ut in cā cōtēptionis papatus. lxxix. di. c. si duo. et in cā heresis. xl. di. si papa. ⁊ in cā ybi tractat' de fide ul' bono vlis ecclesie. xv. di. c. j. ⁊ qd̄ ibi no. in glo. qua non determiata scandalizaret' vniuersalis ecclesia: tunc ꝯciliū habet ptātem ordinariā: q2 habet hanc ptātē a lege ut in iurib' ꝑdictis. nec possȝ quicq̄ȝ in his papa disponere sine cōcilio ⁊ cōtraria sniā cōcilij his casibus ꝑfertur sniē pape. In alijs aūt casibus ⁊ cāis epi sunt assessores siue cōsiliarij pape: ⁊ disponit papa ipsis cū eo deliberātibus uel approbātibus: vnde sunt assessores: valeret nī qd̄ fieret a papa: hoc casu sine eoꝝ cōsilio: q2 maior est snīa pape q̄ȝ oīum aliorū epoꝝ mundi. iij. di. c. in istis. ⁊ in. c. significasti. in fi. de elec. vnde sicut posset cōtra eoꝝ velle statuere: ita etiam eis in requisitis: preterq̄ȝ in causis in quibus cōciliū est supra papā de quibus s. dixi: ⁊ dicā in illa q̄one que sit maior snīa: an pape: an cōcilij: qd̄ secus est in cōcilio ꝓuinciali. Naȝ archiepūs qui est caput nō pōt aliquid disponere sine cōsilio eporū uel eis in requisitis. xvij. q. vij. siquid igit'. ⁊ sicut sententia lata absente aduocato fisci nō valet. C. de sen. l. cū snīa. ita nec illud: qd̄ facit archiepūs sine cōsilio suffraganeoꝝ. Notāt doc. in. c. graue. de prebē. que ego nō intelligo habere locū in papa per ea que supra dixi. Non obstant cōtraria: ⁊ ꝑmo cū dicit' ꝙ ille habet ordinariam qui habet territoriū. nam ista snīa simplr̄ nō est vera: ⁊ parcat mihi dn̄s Bal. ipse fuit nimis magnus verborū inuolutor. Nam epūs de iure codicis erat ordinarius iudex: ⁊ tn̄ eodē iure codicis nō habebat territoriū Lepale. C. de epis. audi. lȝ hodie habet: ut no. in. c. cū cōtingat. de fo. cōpe. Uel si velles tenere ꝙ de iure codicis epūs haberet territoriū: tn̄ ꝙ doctrina Bal. nō sit vera: ꝓbatur in doctore qui habet iurisditionē ordinariā in scolares ⁊ tn̄ nō habet territoriū. C. ne fi. pro pa. auē. habita. vbi est glo. ꝙ doctor pōt delegare: ergo est ordinarius: nec est vera snīa. ipsius Bal. ibi qui dixit volēs se saluare ꝙ de esse iurisditiōis ordinarie est territoriū. qn̄ est iurisditio ordinaria vlīs. secus si certarū personarū: q2 tunc nō requirit territoriū sm̄ eū. Sed istud ē falsum: q2 iudices cartularij habent vlem iurisditionē nō restrictā ad certas personas: sed nō habent territorium ⁊ tamē sunt iudices ordinarij: ut. l. fi. C. vbi ⁊ apud quē. Et ideo respōdeo alit' ꝙ de essē iurisditionis ordinarie nō est ꝙ cohereat territorio. nota est Bart. ⁊ doc. in. l. j. in fi. ff. de iurisdi. om. iu. Sȝ ad cognoscendū an iurisditio sit ordinaria: an delegata debent attēdi verba Bar. nota. in. l. fi. C. vbi ⁊ apud quē. Nam aliq̄n attribuit' iurisditio cui adheret certū territoriū: uel dat' iurisditō in certo territorio: tunc indubitāter talis iurisditio est ordinaria: dicta. l. fi. vbi ⁊ apud quē. ⁊. l. j. §. cum vrbē. ff. d offi. prefec. vr. Aliq̄ȝ cōmittit' alicui iurisditio sine territorio: ⁊ hoc pōt fieri duplicit'. Primo qn̄ fit indefinite ⁊ indeterminate nō respectu certi territorij uel certaꝝ ꝑsonarū: ⁊ tunc istis quibus fit indeterminate ⁊ indefinite data est iurisditio sunt ordinarij. C. vbi ⁊ apud quē. l. fi. ⁊. l. j. ff. de iudi. ideo doc. qui nō habēt iurisditionē in certas ⁊ determinatas personas: sed indefinite in omnes suos scolares sunt iudices ordinarij: ut in dicta auētē. habita. Similit' de iure canonico archidiaconi qui plerūq̄ȝ carent territorio: ut no. de fo. cōpe. c. cū ꝯtingat. sunt iudices ordinarij. ⁊ idē in alijs inferioribus ab episcopis: ut sunt vicarij epoꝝ generales. naȝ isti faciūt idē tribunal cum epo: ut in. c. romana. de appel. li. vj. ⁊ in. c. ij. de consue. eo. li. ⁊ hoc qn̄ sunt vlēs. nam secus esset in vicarijs epoꝝ foraneis datis ab epo in vno castro. nam

cum isti nō faciūt vnū tribunal cum epo sūt delegati: ut notāt doc. in. c. j. de offi. ordi. li. vj. ⁊ in cle. ij. de rescripe. solū ergo ut dixi vlēs vicarij epi habēt iurisditionē ordinariā: ut no. in. c. ij. de offi. vica. li. vj. ⁊ in. c. qm̄ in plerisq̄ȝ. de offi. ordi. ⁊ hoc in his que ꝯpetunt ipsi vicario vigore mandati generalis: sed si cōmitterent' ipsi ea que requirūt spāle mandatū: ut collatio ⁊ destitutio beneficioꝝ: tunc credo ꝙ in talibus sint cēsendi delegati: ꝑ notata in. c. hi qui. de preben. li. vj. ⁊ Bar. in. l. j. in fi. ff. qui ⁊ a quo appel. lȝ Jo. an. referat aliquos aliter sentire in addi. spe. in ti. de off. vica. ipse tn̄ videt' residere ꝙ sit delegatus: ⁊ est vtile: q2 ab epo esset appellandū ad ipsum epm: q2 nō faciūt mō idem cōcistoriū cum epo: oēs aūt alij etiā inferiores epo habent iurisditionē ordinariā etiam si careant territorio: ut no. Hosti. in. c. fi. de offic. archi. in magna notula. ⁊ hoc qn̄ habēt ab vniuersitate preficiēte eos sibi; q2 electio vniuersitatis prebet iurisditionē ordinariā: ut no. glo. in. c. suspitionis. ⁊ in. c. p. ⁊ g. de offi. dele. no. in. c. cum ab ecclesiaꝝ prelatis. de off. ordi. Jtem qn̄ lex dat iurisditionē uel datā ab homine cōfirmat: sicut facit cū lex approbat vicarij epi iurisditionē: ut no. glo. in dicto. c. suspitionis. ⁊ hoc cum lex simpliciter dat uel cōfirmat. secus qn̄ dicit auctoritate nr̄a uel illam dat uel ꝯfirmat ut delegatū: ut in casu. c. ad abolendā. de hereti. ⁊ in ꝓhemio institutionū: ⁊ in. c. j. de cleri. egro. ideo qn̄. l. approbat delegatos ab ordinarijs cū approbat eos ut delegatos sūt delegati nō ordinarij arbitri igit' qui eligunt' ꝓpter iudicis suspitiōȝ sunt ꝯordinarij ⁊ oēs prelati qui cōficiunt' ab vniuersitatibus: qn̄ preficiunt' ipsi vniuersitati nō est dubiū ꝙ sunt ordinarij. l. fi. C. de iuris. om. iudi. ⁊. l. fi. C. de cōsti. pecu. sed qn̄ preficiunt' ab vniuersitate alicui dignitati: ut primiceriatus archipresbyterat' uel custodie: tunc nō essēt iudices ordinarij vniuersitatis: Hoc mō pōt intelligi opinio quorundā qui dicūt ꝙ nō sunt ordinarij sȝ bn̄ erūt iudices ordinarij in eoꝝ titulis. ⁊ ita no. Archid. in. c. experientie. xj. q. j. ⁊ doc. c. cum ab ecclesiaꝝ ꝑlatis. ⁊ omnes isti sunt ordinarij etiā si nō habeāt territoriū: ut notant docto. in. c. cū cōtingat. de fo. cōpe. Cōciliū igit' generale ⁊ si careat territorio cū habeat iurisditionē a lege mortua ul' a papa qui dat ordinariā iurisditionē: sicut imperator cum ipsi sint lex aīata in terris: ut in auē. de cōsulibus. in fi. ⁊ habeat conciliū iurisditionē in oēs indefinite. dicit' ꝑfecto habere ordinariā: lȝ si cōcessio iurisditōnis fieret inter certas ⁊ determinatas personas: uel ī certis ⁊ determinatis causis sine territorio: tunc indubitāter iurisditio esset delegata: q2 cōmittit' mō causa nō territoriū. dicta. l. fi. C. vbi ⁊ apud quē. ⁊ ita no. Bar. in. l. j. in fi. ff. de optio. lega. Et hoc mō pōt saluari qd̄ dicit' ꝙ iurisditio ordinaria nō pōt esse sine territorio: ut intelligat' qn̄ cōmittit' cā certa ⁊ in certis ⁊ de determinatis ꝑsonis uel causis sine territorio. Ex quo infert' ꝙ inquisitores heretice prauitatis habent ordinariā iurisditiōē nō delegatā. lȝ Bal. sentiat cōtrariū in. l. q2. ff. de iurisd. om. iudi. Nō obstat qd̄ dicit' ꝙ ille qui habet iurisditōnē a iure radicato ꝑncipaliter in persona alterius est delegatus. l. j. §. qui mandatā. ff. de offi. eius cui mā. est iurisdi. ⁊ hoc no. Bar. in dicta. l. ⁊ quia. ⁊ sic videt' habere cōciliū a iure radicato in personā pape: q2 respōdeo ꝙ lȝ Bar. in dicta. l. more. ⁊. l. ⁊ quia. ff. de iurisdi. om. iud. vtat' hac loquēdi forma nō videt' bene dicere: q2 princeps cesar habet iurisditionē a iure qd̄ erat principalit' radicatū in personā romani populi qui cōdidit legē regiā ⁊ ius radicatū in personā ipsius populi transtulit in ꝑncipē. l. j. ff. de cōsti. princi. ⁊. l. ij. §. nouissimo. de orig. iur. ⁊ tn̄ cesar habet ordinariā iurisditionē: ⁊ similiter generalis vicarius epi datus ab epo: ut in. c. ij. de off. vica.

li.vj. Item et quilibet ordinarius ecclesiasticus habet a iure principaliter radicato in personam pape in spiritualibus ut dixi in opere monarchie in questione: an ad bene mundi vivere sit necesse alias potestates habere dependentiam a papa: sed seculares iudices ordinarij habent a iure radicato in personam cesaris: et tamen ut plurimum habent ordinariam. Et ideo dico quod is habet delegatam qui habet ab eo qui non poterat concedere ordinariam. sed ille qui habet a lege vel principe immediate: vel ab eo qui potest ordinariam conferre: ut forte obtinet consuetudine: ut in dicto. c. cum contingat. de fo. compe. no. in. c. j. de offi. ordi. li. vj. tunc si volens ordinariam concedere confert in aliquem ut radicem proprie in personam ipsius iurisdictionem cui confert: tunc ipsi confert ordinariam non delegatam. ideo omnes qui habent a papa archiepiscopi et prelati: cum habeant a proprio iure in suam personam radicato habent ordinariam. Et idem in habentibus a cesare ut presides prefecti vel similes. sed si iurisdictionem quam etiam princeps concederet: vel alius valens ordinariam conferre non radicaret illam principaliter in personam ipsius cui confert: ut si princeps concedendo iurisdictionem diceret: eam exerceas auctoritate nostra: tunc talis esset delegatus non ordinarius: ut in prohemio institutionum: ibi auctoritate nostra etc. et C. de vete. iur. enu. l. j. §. ea enim. et in. c. j. de ele. egro. li. vj. Et idem si concederet iurisdictionem in pluribus particularibus personis sine territorio. nam tunc concederet delegatam l. certarum. ff. de testa. tu. et de rescrip. c. cum aliquibus. li. vj. licet si tales concedant universitatem quandam negociorum: tunc indubio videntur concedere ordinariam. dicta. l. fi. C. ubi et apud quem. et l. j. §. cum urbe. de offi. prefe. vr. ff. et ita vult Bar. in dicta. l. et quia in secunda questione. Et ideo concilium habeat ordinariam iurisdictionem ut predixi: nisi papa aliter disponeret. Et ideo vicarij de iure civili cum habeant ex iure proprio in eis radicato iurisdictionem habent illam ordinariam non delegatam: ut no. in. l. ij. de offi. eius qui vi. alte. gerit. Sed de iure canonico cum habeant ab episcopo et eius nutu possint removeri: habent delegatam non ordinariam: ut no. Azo in summa. C. de offi. eius qui vi. alte. ge. et Hosti. in sum. de offi. vica. quod tamen intellige ut supra dixi. In concilio igitur generali si consideramus concilium integraliter contractum: dico ipsum habere ordinariam iurisdictionem. Sed si considerantur episcopi ut sunt consultores pape: dico quod in procedendo habent ordinariam. sed in pronunciando sunt loco assessorum vel consultorum qui per se nullam dicuntur habere iurisdictionem. Et ideo dico quod papa posset sine eorum consilio pronunciare: licet honestius faceret cum consilio et deliberatione concilij determinare. ut in. c. ad apostolice. de re iud. li. vj. Nunc capio. xiij. questionem qualis in causis debet esse eorum forma processus ipsius concilij concreti. Aut ipsorum dominorum in concilio procedentium videtur dicendum quod iuris ordo servandus sit etiam in processu coram papa fiendo: ut est tex. in. c. in causis. de re iudi. quem tex. sic summat Jo. an. ibi dicens papa in sententijs quas profert ordinem iuris servat: hoc etiam probat tex. in. c. j. de cau. pos. et propri. ubi papa dicit contra inauditam partem nil possumus diffinire: et prout intelligitur de inaudita. i. non citata hoc est clarissimum: quia non est papa vel princeps solutus aliquo modo legibus naturalibus vel iuris gentium: ut no. in. c. que in ecclesiarum. de consti. et ideo non valet eius sententia parte non citata: quia citatio est de iure naturali: per quam conservatur defensio. l. facultas. C. de iur. fis. li. x. et in cle. pastoralis. de re iudic. Et ideo deus citavit Adam primum parentem cum dixit: Adam adam ubi es. not. in cle. sepe de ver. sig. Sed prout ille tex. in. c. j. de cau. pos. et proprie. intelligitur quod inaudita parte papa non potest procedere. i. lite non contestata. tunc est ibi casus quod de ordinata potestate papa debet servare ordinem iuris etiam positivum. et hoc videtur determinare cle. pastoralis. de re iudi. ubi videtur text. quod ad hoc ut valeat principis sententia sine processu et introducto a iure positivo: est opus ut princeps suppleat defectum de absoluta potestate: vel de certa scientia: ut ibi dicit tex. omnem supplendo etc. et loquitur de defectu processus iuris positivi: quia de defectu processus inducti iure naturali vel gentium princeps supplere non posset: quia non potest illum pretermittere: ideo non possit obmittere citationem nec supplere defectum processus in hoc et quod debeat servare processum positivi iuris: probat. l. digna vox. C. de legi. dum dicit: digna vox est maiestate regnantis legibus alligatum se principem profiteri. si ergo profitetur se legibus ligatum: debet formam processus a iure introductam observare. Et hoc videntur tenere nonnulli doctores in. l. princeps legibus. ff. de legi. si igitur hec observantia est in papa qui est suprema omnium et super omnia dominatur: ut in. c. significasti. de elec. et in cesare: ut dicta cle. pastoralis. multo magis in concilijs et in quocunque alio inferiore iudicante. In contrarium tamen videtur quod possit papa vel cesar vel concilium procedere prout cuilibet ipsorum placet. Nam quicquid papa vel cesar facit animo condendi legem illud habet legis vigorem. insti. de iur. na. genti. et ci. §. sed quod principi. et in. l. j. ff. de consti. prin. et ideo quicquid per epistolam et subscriptionem statuit vel cognoscens decrevit: vel de plano interlocutus est: vel edicto precepit legem esse constat. Potest ergo et papa et cesar et concilium qui habent liberam statuendi facultatem leges transgredi et procedere quocunque velint ex predictis modis vel alijs: et eorum processus tenet tanquam soluti sint legibus. l. princeps legibus. et in. c. proposuit. de conces. preben. Et quia non est presumendum quod talis processus habeat maculam sive rugam. xxiiij. q. j. c. in sede. et c. hec est fides. et coram predictis omnia presumuntur solemniter acta. xxxv. q. ix. c. apostolice. C. de appel. l. de cano. de rescrip. c. ad audientiam. Et est ratio: quia error principis facit ius. ff. de suppel. leg. l. iij. in fi. Et hec videntur vera attenta consuetudine romane curie que habet sic etiam quod papa per solam facti narrationem verbalem factam coram papa et fratribus: et verbalem responsionem etiam aliter libello non oblato intelligatur lis contestata: contra not. in. c. j. de libel. obla. supplere enim videtur potentia pape quod deest in concilio vel cesaris omnem defectum solemnitatis. l. omnium. C. de testa. no. Inno. in. c. uno. de li. contes. quia pro omni actu principis presumitur. l. rescripta. C. si contra ius vel uti. pub. Ex quibus videtur quod cum non sit qui de sententia concilij vel pape vel imperatoris possit aliquis recensere: ut not. in. c. j. de confir. utili vel inutili. quod inferiores non apponunt manus ubi princeps apposuit quod etiam lata per eos sententia sine ulla iuris solemnitate subsistat quia pro eis rectitudine et processu presumitur. l. fi. C. de legi. Ego tamen ita censeo in hoc dicendum: si loquimur de sententia pape concilij vel imperatoris: an aliquis inferior possit de nullitate cognoscere. Et dico quod non: tum quia pro eis rectitudine processus presumitur: tum quia nullus inferior manus imponit ubi predictorum aliquis iudicavit: ut dicto. c. j. et ij. de confir. uti. vel inuti. Si vero queritur an de ipsius nullitate sententie possit coram papa recenseri qui illam tulit: vel coram de eius sententia: vel coram concilio de sententia concilij: tunc dico quod sic: quia ipse idem iudex qui tulit sententiam potest super nullitate adiri: maxime ut iterum pronunciet. C. de accu. l. iiij. et l. absentem. et C. quando et quando iudex. l. si ut proponis. et l. si preses. no. ff. de appel. l. si expressim. et coram ipso papa vel concilio poterit doceri de nullitate. ex forma processus non adhibita producendo acta: et ostendendo defectum processus etiam a iure positivo requisiti et enervabitur presumptio iuris et de iure quod non admittatur probatio in contrarium: sed irritabitur sententia pape concilij vel cesaris ex processu a iure positivo non servato: et multo magis si erat iuris naturalis vel gentium: ut quia citatio non erat facta: vel facta ad locum non tutum: ut in cle. pastoralis. de re iudi. et hec vera nisi papa vel cesar ex certa scientia aliter

statuissent procedendum: quia tunc etiam sine figura iudicij possent procedere uel de plano. l. ij. ff. de consti. principi. Nam si possunt sic causas alijs demandare expediendas: ut in cleme. sepe. de verbo. signi. & clemen. dispendiosam. de iudicijs. & in extrauaganti ad reprimendā. magis possint hunc ordinē in suis ꝓcessibus obseruare: et ideo poterūt omnes solēnitates a iure positio inductas relaxare: & solū arctati sūt predicti iure naturali uel gētium: ideo quisq; ipsoꝝ poterit ꝓcedere lege regia citata tm̄ parte & auditis defensionibus iurisgentiū siue naturalis. & hoc probat tex. in. c. ad petitionē. de accu. nam p̄dicti dispensatiue uel de plenitudine potestatis: uel de certa scia possunt solēnitates ꝓcessus positiuas obmittere: dicto. c. in causis. in fi. ibi: nisi forte. Ratio: quia ex certa scia predicti possunt facere validū. de cōfir. vti. uel inuti. c. j. de priuile. c. cum dilecta. no. Inno. in. c. fi. ut lite pendē. Et idē cum facit de plenitudine potestatis: ut in c. illa. de elec. de transac. c. veniēs. de re iudi. cle. pastoralis. ibi: supplēdo &c. hoc tm̄ indubio nō presumit: q2 papa indubio nō censet vti plenitudine ptātis: uel vti certa scientia nisi exprimat in lrīs uel in sniā: ut not. glo. in cle. & si principalis. de rescrip. Similiter nō intelligitur dispensare: nisi fm̄ Hosti. in. c. veniens. de fil. presf. vsus fuerit verbo dispensamus. uel fm̄ Inno. ꝛ docto. in dicto. c. veniēs. nisi constet q2 precesserit cause cognitio et papa voluit q2 sine ꝓcessu positiuo ꝓcederet: tunc intelligeret dispensasse & aliter nō ut ibi no. In dubio igitur si appareret q2 ꝓcessus cōcilij uel cesaris aut pape nō habeat ordinem iuris etiam positiui sniē & ꝓcessus nō valent: nisi ōstet q2 aliter dispēsauerit. Fallit tm̄ hodie hoc in papa de cōsuetudine romane ecclesie uel curie: i quo sufficit libellus verbalis & cōtradictio verbalis facta coram papa & fratribus: ut refert Hosti. in dicto. c. in cāis & ibi Jo. an. que tm̄ consuetudo nō esset ampliāda ad cōciliū sine papa uel ad cesarem: uel qn̄ papa etiam cū concilio procederet. per notata. in. l. pedius. ff. de arbi. quia ōsuetudo que loquit̄ de papa cum cardinalibus nō debet extendi ad gesta per papā cum cōcilio. cum sit cōtra ius cōe. nam illa ōsuetudo loquit̄ tm̄ quādo ipse audit partes vna cum cardinalibus. nō ergo debet extēdi ad alios casus: sic intelligo istā materiā. forma aūt sniē pape & cōcilij est q2 papa ipse ꝓnunciat de cōsensu cōcilij: ut colligit̄ ex notatis in. c. vbi periculū. de electi. li. vj. et in. c. ad aplīce. de re iudi. eo. lib. cum si. & istud ꝓbatur p3 id quod legitur in euangelio cum xp̄us dixit discipulis Et iudicabitis duodecim tribus israel. qō exponēs Augustinus inquit. i. iudicante xp̄o cōprobationē uel assēsum prestabitis. vnde excludit̄ q2 verba sunt cōcipiēda in personam pape cōsulente siue etiam approbante. Et ideo libellus debet concipi in personam pape & totius concilij & ipsi cōcilio debet offerri: q2 totum concilium est iudex nō solus papa: ut probat̄ in cōcili oprouincia li in quo est iudex cōcilium nō solus archiepus. xj. q. iij c. siquis presbyter. & c. siquis epus. licet archiepus sit ut caput. & alij mēbra: & ideo de cōcilio & cōsensu suffraganeoꝝ p2onunciat: de tempo. ordi. c. si archiepus. & c. nec epi. & de accu. c. sicut olim. no. de libel. obla. c. j. & de his que fi. a maio. par. cap. c. fi. Est tm̄ differentia inter ꝓuinciale cōcilium & generale: q2 si discrepant archieps & suffraganei attenditur qō sentit maior pars: ut dicto. c. nec epi. de tempo. ordi. Et idem qn̄ ꝓnunciaret cesar in suo seculari concilio. Sed si cōcilium esset sine papa uel imperatore uel eoꝝ legato spāli: tunc debet sentētia sic dici q2 simul sedentes sancti patres de concilio habita matura deliberatione maior pars sic statuit uel pronunciauit. Sed hic pōt dubitari quis cognoscet de nullitate istarū sententiarū pape imperatoris uel concilij. Et primū ut dixi papa de sua sentētia cognoscere pōt an sit nulla. & ita conciliū de sentētia lata per conciliū: & imperator de nullitate sue sniē: q2 ut dixi idem iudex adiri potest. l. iij. & l. absentē. C. de accu. S3 an papa reuocet sētentiā concilij uel cognoscit de nullitate sniē cōcilij. Dubito q2 sic in casibus in quibus est maior snīa pape q̄3 cōcilij qō est regulare. iij. di. in istis. pro hoc tex. hen°. ix. q. iij. cuncta per mundū. in glo. xvij. dis. c. nec licuit. que dicit q2 papa interpretat̄ facta concilij. Non credo tm̄ q2 a snīa cōcilij appellet̄: quia cōciliū est loco senatus. xvj. q. j. c. ecclesia habet senatū: a quoꝝ senatoꝝ sentētia non appellat̄: ita nec a sentētia ōcilij etiam si in illo nō sit papa: & multo magis si fuerit sed de nullitate dici poterit coram papa ut dixi. nam super nullitate sniē potest adiri nō solum idem iudex sed & superior: ut dicta. l. absentem. no. in. l. si ut proponit̄. C. quō & quādo iudex. & no. Bar. in. l. si expressum. ff. de appel. l3 aliter senserit. in. l. iudex postq̄3. de re iudica. de quo tamen qualiter debeat itelligi infra dicā. & q2 papa sit regularit̄ maior ōcilio est tex. de elec. i. c. significasti. i fi. & q2 reuocet et nōnūq̄3 statuta ōcilij. no. i. c. ꝓposuit. de ōces. p̄bē. nā spāle in principe qui est solutus legibus vt etiā propriam sententiam possit reuocare: vt no. in. l. ij. in fi. C. de sen. ex pericu. recitan. & in. c. veniat. & c. sententiā. xxxv. q. ix. & c. cū olim ō re. iudi. & de in inte. resti. c. tam ex lrīs. facit. ij. q. vij. c. nos incōpetent̄. Et silr̄ reuocat sentētias inferioꝝ. l. j. in fi. ff. de questionib9 l3 aliqui vt Bar. dixerūt q2 idē erat in omni illustri: ut possint suam sententiā reuocare p. l. ij. C. de sen. periculo recitan. in fi. Sed nō credo q2 verū dicat in inferioribus a principe: quia illa. l. loquit̄ de prefecto: qui tm̄ nō disponit cōtra ius cōe. l. formā. C. ō offi. p̄fec. pretorij. vbi etiam est casus q2 cōtra statuta a prefecto p̄nceps disponit. Dico ergo q2 nedū de nullitate sniē sentētie cognoscit p̄ncipes. sed potest suam & alioꝝ sententiam reuocare. Sed quid ecōuerso: vtrū in concilio possit dici de nullitate sentētie pape. Respōdeo q2 si ibi in cōcilio est papa vel eius legatus habens speciale mandatū: & p2 oīa in ōcilio auctoritatē pape: tūc dico q2 poterit cognosci de nullitate sentētie pape eo volente p3 tex. c. nos si incōpetent̄. ij. q. vij. Ratio quia ipse papa est q2 ꝓnūciat: & de hoc diffiniēdo statuit: ut. d. c. ad aplīce. de re iudi. li. vj. & in. c. vbi periculū. de elec. li. vj quia epi & alij existentes in cōcilio: vt. s. dixi: sunt cōciliarij in pronūciando: & iō cū ipsemet papa ꝓnūciet sup suam sententiam conciliū habebit cū eo cognitionē. sed si concilium esset sine papa vel eius legato: quod esse possit vt. s. dixi an tūc conciliū cognoscit de nullitate sentētie pape. Dico q2 si papa ōtentatur: q2 etiā tūc erit iudex ōciliū: imo quilibet alter inferior: etiam laicus. d. c. nos si incōpetent̄. s3 si papa nō eēt contētus: tūc dico q2 si est in aliquo casu lata sentētia pape in quo conciliū sit supra papā: ut in causa heresis pape. xl. di. c. si papa. tūc si ōciliū cōmisset sententiā ferendam p3 ipsūmet papam: sicut in casu nūc aūt. xxj. di. tunc conciliū poss3 talem sententiā pape improbare & ānullare tanq̄3 supior: vt. xix. dis. anastasi9. quia ibi cōciliū reprobauit facta anastasij. & idem si esset contētio de papatu: vl' vbi tractaret̄ de cōmodo vniuersalis ecclesie: & poneret̄ eccl'ia in discrimine: tunc staret sentētie cōcilij: & posset conciliū annullare sententiā pape. xv. di. c. sicut. & ibi glo. & xxv. q. j. c. que ad perpetuā. et ideo si pro bono pacis & status ecclesie vniuersalis cōciliū decreuit ad extirpandas hereses: & ad obuiandum ne future hereses nascantur: & certis tp̄ibus & locis fieri debere cōcilia: papa nō posset hoc statutū: & hanc sentētiam cōcilij tollere: quia esset bonū vniuersal' eccl'ie submittere: & in contētione rixam ponere: sed h' casu conciliū bene posset pape sententiā reuocare & annullare per

iura p̄dicta. nā cum cōciliū hoc casu sit supra papā: ⁊ sic
supremus p̄nceps poterit adiri pro nullitate sn̄ie inferio
ris. l. iiij. ⁊ l. absente. C. de accu. vbi est glo. q̄ ē in electi
one ptis vtrū adeat sup nullitate eundē iudicē uel supi
orē. quā glo. sequit̄ Bar. in. l. si exp̄ssim. ff. de ap. ⁊ in. l.
si ut p̄ponis. C. quō ⁊ qn̄ iu. q̄d est vex indubitāter qn̄
adit̄ soluū sup nullitate nō ut p̄nūciet sup negocio p̄nci
pali. sed si adit̄ ut etiā sup negocio p̄ncipali pronūciet
tunc in. l. iudex postq̄. de re iudic. vult Bart. q̄ superior
tūc demū adiri possit qn̄ arguit̄ turpitudo iudicis infe
rioris aliās nō. sed in. l. si exp̄ssim. ff. de app. ⁊ in. l. si ut p̄
ponis. C. quō ⁊ qn̄ iudex. ip̄se dixit esse in optiōe ptis:
quē velit adire: an eundē iudicē: an superiorē quē pōt
indistincte adire etiā ut sup p̄ncipali negocio p̄nunciet
q̄r cā nullitatis trahit ad se p̄ncipalē cām: ut no. Inno.
de offi. dele. in. c. cū cōtingit. ⁊ p̄bat tex. in dicta. l. absē
te. C. de accu. ibi: reformabit. ⁊ hoc verissimū credo in
cāu nostro qn̄ iudex est maior qui habeat inclusā in se
minor⁊ iurisditionē: sicut est iam dcīlū q̄d habet supra
papā in casibus p̄dictis inclusā oēm iurisditionē pape
tūc pōt sup nullitate sn̄ie pape adiri per viā simplicis q̄
rele: ⁊ annullat sn̄iaȝ pape: imo q̄d plus est ⁊ sn̄iaȝ pape
aliquā reuocat ex certa scia si melius videt̄ cōcilio ⁊ iu
stius. l. j. in fi. ff. de questi. ⁊ tūc admittit̄ appellatio ad
conciliū. Idē si adit̄ papa pro nullitate uel retractatiōe
sn̄ie cuiuscūq̄ sui inferioris. Et idē si impator pro nulli
tate uel etiā retractatiōe cuiuscūq̄ sui inferioris tūc po
test adiri per viā simplicis querele. l. j. in fi. ff. de quest.
In alijs aūt iudicibus qui nō habēt inclusas iurisditio
nes inferior⁊ sed sunt ip̄sis inferioribus simplr̄ maiores
nō credo q̄ possint adiri sup nullitate sn̄ie inferior⁊: nisi
argueret̄ turpitudo uel iniuria inferioris iudicis. sic i
telligo. l. absente. C. de accu. ut superior tunc adiri possit:
etiā ut p̄nunciet sup negocio p̄ncipali. Et idē si ip̄se su
perior adit̄ per appellationē: ut tunc cognoscat de nul
litate: q̄r appellatio habet inclusam nullitatē. l. cornelia
pia. ff. de iur. pa. ⁊ l. quedā mulier. ff. fami. her. In alijs
casibus q̄ superior super nullitate p̄ncipalit̄ adiri possit
sn̄ie inferioris: nisi vbi inferior intulit iniuriā: uel vbi ap
pellatū est nō inuenio q̄ possit fieri sed debet adiri idē
iudex. ⁊ videt̄ de mente Inno. in. c. decetero. de re iud.
q̄r ordo seruādus est: ut iurisditionū ordo seruet̄ ⁊ non
frangat̄. Cōcludo ḡ q̄ de nullitate sn̄ie pape uel eius re
tractatiōe possit cōciliū cognoscere tm̄ in p̄dictis casib᷒
In alijs aūt nō per iura p̄dicta: ⁊ per tex. ix. q. iij. c. cun
cta per mundū. ⁊ vbi cōciliū pōt cognoscere ibi admit
tet̄ appellatio ad cōciliū. Credo tm̄ q̄ nō sit p̄prie appel
latio: q̄r nō appellat̄ a sn̄ia pape: sicut nec a sn̄ia cesaris
l. j. in fi. ff. a qui. ap. nō licet. sed est potius quedā suppli
catio. C. de preci. impe. offe. l. j. Sed hic pōt dubitari an
cesaris sn̄ia possit a papa uel a cōcilio p̄nunciari nulla.
videt̄ q̄ sic: cle. pastoralis. de re iudi. vbi papa nullaȝ ce
saris sn̄iam declarauit. Iteȝ hoc patet vbi agit̄ de vitio
illate iniusticie: uel vbi est vitiū negligentie iudicis in
ministrādā iusticia: aut vbi est defectus ibi videt̄ q̄ re
cursus haberi possit ad iudicē ecclesiasticū: ut hec not.
in. c. licȝ ex suscepto. de fo. cōpe. no. eo. ti. in. c. ex trāsmis
sa. ⁊ c. ex tenore. vbi saltȝ miserabilis persona videt̄ ad
ire posse pro sua iusticia sequēda iudicē ecclesiasticū. et
sic saltem in casibus p̄dictis videtur posse sup nullitate
sn̄ie cesaris adiri papa. Item hoc videt̄ p̄missum vbi cō
suetudo hoc haberet: per dictū. c. lȝ ex suscepto. ⁊ c. si cle
ricus laicū. de fo. cōpe. ⁊ de appel. c. si duobus. Et ideȝ si
vacat imperiū: dicto. c. lȝ ex suscepto. de fo. cōpe. Et ideȝ
in pluribus casibus no. in dicto. c. lȝ ex suscepto. In cō
trariū videt̄: q̄r etiā de iniquitate uel iniusticia illata p̄
iudicē secularē inter mere laicos papa nō videt̄ se posse
intromittere: nisi aliter si habeat ↄsuetudo. text. est in. c.
si duobus. de appella. Si ergo de iniusticia inferior⁊ iu
dicis se nō intromittit: quāto minus de cesaris sn̄ia de
bet posse se intromittere. Item q̄r si sp̄āle est q̄ vacante
imperio ut ip̄si dicunt q̄ papa succedit loco imperij: ut in
c. licet ex suscepto. de fo. cōpe. ergo imperio nō vacāte ē
cōtrariū iris cōe: ⁊ sic pro nullitate est a deuictis ip̄se idē
impator. l. si ut p̄ponis. C. quō ⁊ qn̄ iudex. non vero pa
pā qui nullā habet superioritatē uel iurisditionē nedū
supra cesarē ⁊ eius sn̄ias: sed nec supra aliquē secularē
de terris ⁊ patrimonio beati Petri nō existentē: ut in. c.
nouit. de iudi. ⁊ in. c. per venerabilē. qui fil. sint legi. vbi
lȝ tm̄ iurisditionē vi p̄rogate iurisditionis non aliē: ut
dicto. c. p̄ venerabilē. vš. insup. qui fi. sint legi. ⁊ eo. ti. c.
lator. ⁊ in. c. ij. de p̄iu le. Itē quia sp̄āle videt̄ esse in cau
sa clerici seu miserabilis p̄sone vt in defectū negligētie
iudicis secularis suppleat papa: vt in. c. ex trāsmissa. fm̄ vnū
intellectū: ⁊ c. ex tenore. de foro cōpe. in quibus iurib᷒
p̄batur q̄ ex negligētia iudicis secularis: ita demū sup
plet papa qn̄ agens ē clericus q̄ agit cōtra laicū in foro
seculari: vel qn̄ agens ē miserabilis p̄sona: ut in. c. trans
missa. fm̄ intellectū glo. lȝ ⁊ alit̄ intelligat tancre. dicēs:
q̄ etiā ibi erat dn̄s illius agentis. Re. de casul. qui erat
infeudatus ab epō: ⁊ milites ibi erant infeudati ab illo
Re. de casulis. vnde erāt milites feudatarij ecclesie me
diāte persona illius Re. stat igit̄ cōclusio q̄ cū papa uel
ecclesiasticus iudex nō videat̄ habere iurisditioneȝ int̄
laicos uel in cā seculari cōtra laicū: nisi uel qn̄ est feuda
tarius ecclesie mediatus: uł qn̄ agens est clericus uł mi
serabilis p̄sona: ⁊ his casib᷒ demū lȝ qn̄ secularis iudex
est negligēs q̄ istis cessantib᷒ papa nō possit cognoscer̄
de nullitate sn̄ie impatoris uel alterius cuiuscūq̄ iudicis
secularis pape tēporalit̄ nō subiecti. His igit̄ sic p̄me
ditatis ad q̄ōneȝ p̄positā respōdeo q̄ papa regulariter
sn̄iaȝ principis cesaris uel alterius iudicis secularis in tē
poralibus pape nō subiecti nō annullat nec nullā decla
rat: nec se de ip̄a intromittit seu pōt intromittere: nisi ce
sar ip̄se uel alteri etiā inferiori tribueret cognoscēdi po
testatē: per tex. in. c. nos si incōpetēter. ij. q. vij. facit de re
iudi. ad ap̄lice. vbi papa se submittit concilij iudicio: fa
cit in aut̄. de nup. in prin. colla. iiij. vbi p̄nceps dicit: nō
erubescimus si quid melius hor⁊ que prius ip̄si dixim᷒
adueniamus hic sancire ⁊ cōpetentē prioribus imponē
correctionē: nec ab alijs corrigi expetemus. Ex quibus
patet q̄ ip̄semet impator pōt corrigere uel etiā alteri cō
mittere: ⁊ hoc designat illud verbū corrigi expetemus
q̄d nō pōt aliter intelligi: q̄r nullus intromittit se de fa
ctis cesaris: nisi papa rōne peccati: ut in dicto. c. nouit. d̄
iudi. Fallit in certis casibus. Et q̄r doctores canoniste
multū quesiuerūt ampliare iurisditionē ecclesiasticā: p̄
ter ⁊ cōtra mentē iuris: ideo casus in quibus papa pos
sit inter laicos sue iurisditiōi nō subiectos iudicare: hic
placet subnectere. Quidā autē dicūt primū casum eē q̄
papa cognoscit inter laicos p̄pter iniusticiā illatā: uł p̄
pter negligentiā uel defectū cōmissum in iusticia mini
stranda: uel ob defectū subiector⁊. Examinem᷒ hos q̄
tuor casus si veri sunt. Dicūt aliqui canoniste q̄ sic: po
nētes pro fundamēto glo. Inno. in. c. licȝ ex suscepto. de
fo. cōpe. de qua glo. mentionē feci in prima q̄ōne opis
huius in p̄mis cōfirmatiōibus in ar. q̄d incipit sacerdo
tiū etiam. Naȝ cōclusiue vult Inno. q̄ q̄r deus fecit mū
dū de sum. tri. c. j. ⁊ Genes. p̄mo ca. Ex hoc mūdi dn̄s fu
it ip̄se deus: iuxta illud: Dn̄i est terra ⁊c̄. ⁊ ar. l. a deo. §.
eū. de acqui. re. domi. hoc p̄bat̄ in psalmo dum subdit
ip̄se: Sup maria fundauit ⁊c̄. ⁊ ip̄se deus sicut mūdi fa
bricator per se mundū regit sicut mundi dn̄s ⁊ precepta
posuit primis parētibus ⁊ ip̄sis transgrediētibus penā

imposuit ⁊ punitur Laym ⁊ Lamech ⁊ tanq̃ ordinari⁹ iudex nõ nullos alios Genesis quinto ⁊ sexto cap°. sic ꝙ mundū per se regit vsq₃ ad Noe: quem demū deus constituit rectoꝛem populi: ⁊ in hoc dominio ⁊ admini stratione successere patriarche iudices reges ⁊ sacerdotes israhelite ⁊ Moyses ⁊ Aaron. xxj. dis. sacrosancta. quia nullos alios cõstituit deus super cunctos poplos nisi sacerdotes ⁊ prophetas: vt dicit Isidorus. vij. libro ethimoyaco: ⁊ habetur. xxj. dis. cleros. ỹ. pontifex. ⁊ hec fuerunt vsq₃ ad xp̄um. Ipse vero chꝛistus fuit naturaliter dñs noster: ipseq₃ chꝛistus vicarium substituit Petrū ⁊ successores: ⁊ sic fecit ipsum principem omniū terrenoꝛū tempoꝛaliū ⁊ spiritualiū. Unde l₃ in mundo sint distincta officia ⁊ mundi regimina: ⁊ papa per cesarem tēpoꝛalis exercet: videtur in actu iniusticie illate uel negligentie cõmisse a quocūq₃ iudice seculari etiam inter laicos iurisditionē habere. Et hoc volunt in dicto. c. lic₃ ex suscepto. in vltima parte glo. sue. ⁊ in fi. glo. dum dicit ꝙ potest ad papam appellari hoc casu: ⁊ tamē ipse in se varius est: ut dicit Hosti. nam restringit hec dicta quā nõ est qui iusticiam administret: uel qui pronūciant: uel iniusticiā fecit uel negligit: uel superioꝛē non habet xv. q. vj. alius. ⁊ in alia parte glo. restringit ad miserabiles personas. Hostiē. no. vult ꝙ semper recursus ad papam habeat. Dñs meus dñs Anto. de butri. tenet ꝙ papa potest adiri quotiens iudex superioꝛē non recognoscens iniusticiam facit uel negligit. Et ideo qui de facto nõ parent ut ciuitates libere sunt saltim subiecte pape: ut possit ipse adiri quotiens sunt negligētes: uel iniusticiam administrant: ⁊ idem quādo iudex eēt ita remot⁹ ꝙ difficilis esset aditus ad superioꝛē: ut in auc. ut diffe. iudi. ỹ. si vero contigerit. not. Hosti. de iudi. c. nouit. ỹsi. nec obmittamus. Si autē superioꝛē recognoscit si est persona agens miserabilis uel clericus agens pro causa ecclesie sue: non si p ꝛopꝛia sua causa: tunc potest adiri papa: ut in. c. ex tenoꝛe. ⁊. c. transmissa. de foro cõpetē. ⁊ de iudi. c. cum deputati. quia dicit̃ opprimi eo ꝙ sibi non administrat̃ iusticia uel inique iudicatur. ⁊ hoc probat tex. in dicto. ỹ. si vero cõtigerit. in auc. ut diffe. iudi. ibi ut qui qui debeat ⁊c. Ex his videt̃ ꝙ cum imperatoꝛ superioꝛem nõ habeat ꝙ pro eius iniusticia uel negligētia papa possit adiri. Sed salua reuerentia istoꝝ doctoꝛū ipsi dicant contra casum eoꝛū canonū. Nam clarum est ꝙ rex francie de facto nõ recognoscit superioꝛem. c. per venerabilē. ỹ. insuper. qui fil. sint legit. ⁊ tamē si denegat iusticiam facere: uel est negligens papa de sua iurisditione se nõ intromittit: nisi quādo precedit monitio euangelica: ⁊ ipse rex persistat in peccato. text. est de iudi. c. nouit. Nam claru est ꝙ ipse nõ recognoscens superioꝛē debeat esse iudex in causa inter se ⁊ regem anglie: quia erat causa feudi: ⁊ ipse dñs erat feudi. Itez nõ recognoscit superioꝛē: ⁊ nõ recognoscentes superioꝛem sunt iudices in causis proprijs: ut. l. est receptū. ff. de iurisdi. om. iudi. ⁊. l. ⁊ tyberius. ff. de heredi. insti. ⁊ notat Inno. in. c. ex parte. de verbo. signi. vnde in. c. nouit. uel rex francie erat negligens in iusticia administranda: uł iniusticiā faciebat regi anglie: et cum papa dicit se non velle intromittere nisi ratione peccati. vnde hic ē casus ꝙ ratione negligētie uel iniusticie papa nõ habet iurisdictionez inter laicos sibi tēpoꝛaliter nõ subiectos ꝙ de iniusticia sñie cesaris nõ possit cognoscere: patet: quia ab eius sententia nõ appellat̃. l. j. ff. a quibus appel. nõ licet. ⁊ tamē in appellatiõe non recensetur nisi iniquitas iudicis a quo: uel eius sententie nullitas. ut. l. cornelia pia. ff. de iur. patro. Et idem in alijs iudicibus secularibus pape tēpoꝛaliter nõ subiectis. Nam eoꝝ sententijs nõ appellatur ad papā: ut in. c. si duobus. in fi. de appel.

nec a sentētijs prefectoꝝ pretoꝛio appellat̃. l. j. de offic. p̄fec. preto. Non obstant cõtraria ⁊ p̄mo glo. Inno. non est vera ꝙ vltimo xp̄us successerit in hoc dominio seculari ⁊ ciuili: ⁊ in istis potestatibus ⁊ cohertõnibus secularibus: ut plene dixi in p̄ma questiõe huius operis: immo ista talia nõ habuit nec dimisit Petro et successoribus: ut late dixi in dicta prima qõne ⁊ ibi per opposituꝫ probāt ibi scripta ꝙ papa nõ possit se impedire de istis tempoꝛalibus iurisditionibus etiam imperio vacante quicquid dicant canoniste: quia istam iurisditionē nõ habet. Non obstat. c. lic₃ ex suscepto. de foro cõpe. quia nõ ꝓbat id ad quod allegat̃ ꝙ iudex ecclesiasticus suppleat negligentiā iudicis secularis: quia hoc esset cõtra casum in auc. ut diffe. iudi. ỹ. j. vbi est casus ꝙ adit̃ epūs scopus uel archiepūs nõ ut suppleat sed ut cogat iudicē negligentem pronūciare: ꝙ si coactus nõ facit debet rescribi imperatoꝛi ut ipsum negligentē puniat. ⁊ ita not. Bar. in. l. a diuo pio. ỹ. sentētiā rome dictā. ff. de re iud. in questiõe quid si iudex qui tulit sñiam nõ vult scribere pro executione: ut si ille iudex cui scribitur nõ vult executioni mittere: debet cõpelli per superioꝛē. nõ vero sit per his aditur superioꝛ: uel iudex ecclesiastic⁹ nisi ut cõpellat: uel si nõ sufficit superioꝛ uel ecclesiasticus imperatoꝛi rescribatur: ⁊ ita vult glo. in. c. excõicamus. ỹ. moneant̃. de hereti. ꝙ negligens est per excõicationem cõpellendus. Item tenetur parti ad interesse: nõ autē facit litem suam: ut not. Bar. in. l. j. C. quõ ⁊ quādo iudex. ⁊. l. si iudex. ff. de vari. ⁊ extraoꝛdina. cognit. licet glo. ⁊ canoniste dicant ꝙ faciat litem suā: in. c. cum sit generale. de foro compe. sed iura per ipsos allegata non probant Credo tamē ꝙ parti teneat̃ ad interesse quādo negligit parte instante: ut not. de rescriptj. c. fi. qõ nota. Nullibi ergo volunt iura ꝙ cognitio cause deuoluat̃ ad ecclesiasticum. hec tamē vera nisi ex cõsuetudine ecclesiasticus esset superioꝛ: sicut erat in casu. c. licet ex suscepto. qꝛ ibi consules erant de consuetudine subiecti episcopo: et de cõsuetudine ad episcopū poterit appellari: ⁊ ideo nimirū si supplet negligentiaꝫ consulū papa uel ecclesiastic⁹ iudex ut epūs ibi. Non dico tamē ꝙ hoc casu appellari possit: quia ꝓpter negligentiā iudicis nõ appellatur: sed aditur solum superioꝛ. C. de tempo. appella. l. fi. ỹ. illud. in fi. notat Sinl. de cunio. ff. ex quibus cau. maio. l. sed ⁊ si per pretoꝛem. ỹ. ait pretoꝛ. ⁊ in auc. ut diffe. iudi. colla. ix. ⁊ in auc. de questo. ỹ. super hoc. ⁊ in Specu. de appella. ỹ. in quibus. ỹ. xxxij. nisi qñ iudex statueret terminū ad agendū: ⁊ post terminuꝫ denegaret audientiaꝫ quia ab hac denegatione bene appellaret̃: no. in. l. ticia ff. de accusa. Ex sola ergo negligentia iudicis de iure ciuili nõ appellatur. no. in. l. de qua re. ff. de iudi. ⁊ hoc de iure ciuili. sed de iure canonico sm̃ ꝙ appellat̃ ab omni grauamine posset adiri superioꝛ appellatiõe: sic intelligo aliquos canonistas in dicto. c. licet ex suscepto. de foro cõpe. Supplet igit̃ in casu dicti. c. licet ex suscepto. superioꝛ negligentiā: quis ibi ecclesiasticus iudex erat iudex appellationū seculariū sm̃ consuetudinē. Et ideo teneo contra Inno. ibi ꝙ ille littere in casu illius tex. non sunt funditus nulle sed sunt in pendēti: sicut enī quādo impetrant̃ littere a miserabili persona nõ subsistēte negligentia nec oppressiõe littere sunt in pendēti: ut secuta negligentia cõualescant sm̃ dc̃m intellectū. c. ex tenoꝛe. de foꝛo compe. quādo sine subreptiõe sunt impetrate: licet secus foret si subreptitie fuissēt impetrate. ut notat̃ in dicto. c. licet. ita dico quādo impetrant̃ a seculari qui est subditus de consuetudine iudici ecclesiastico: sicut in casu. c. licet ex suscepto. ut littere sint in pendenti: quia est eadem ratio: quia iudex habet exercitiū: licet ligatum donec iudex secularis iusticiam facit: sicut dicit̃

in miserabili persona laicā in quia papa non habet iurisditionē: nisi quando iudex secularis est negligens. ut in c. ex tenore. de foro compe. licet ibi Inno. dicat ꝙ habet sed nō utitur de gratia: sed dicit contra illum tex. qui dicit ꝙ papa faceret iniusticiam si iudice non negligente causam cōmitteret. Et ideo dic ꝙ ratio est illa superior uel ista: quia quādo est secularis persona sed miserabilis papa habet plus iurisditionis. quia habet iurisditionem sed ligataȝ: ꝗꝫ quādo est mere secularis in qua nullam iurisditionē habet ſm sententiā meam: licet alij dicant ꝙ habet etiam tunc iurisditioneȝ sed interdictam. Et ideo illo casu littere stant in pendenti. Sed hec ratio vendicat sibi locum in. c. licȝ ex suscepto. quia ibi per vim appellationis erat sub protectione pape: sicut est miserabilis persona quādo opprimitur: uel iudex negligit ut debeant littere pendere: licet si fieret impetratio litterarū a seculari nullo modo subiecto: impetratio esset ipso iure nulla. nec starent in pendenti: quia iurisditio est ecclesiastico iudici iure diuino interdicta. xcvj. di. c. cum ad verum. x. di. c. quoniā. ⁊ quia nec habuit: nec actu habet papa iurisditionem in tales laicos quod secus est in miserabili persona existente, ut pulchre dixit Joh. de ligna in dicto. c. licet ex suscepto. licet a non intelligentibus reprehendatur: stat ergo ꝙ in casu negligentie imperatoris uel iniusticie papa nō potest adiri ⁊ minus in negligentia illorum qui de facto nō parent: ut in ciuitatibus quas dn̄s Anto. de butri. do. meus appellat liberas. Nam in istis debet adiri imperator nō papa: quia ut dixi ipse papa nullam in talibus iurisditioneȝ habet secūdo: quia ⁊ si ipse ciuitates aliquid prescripsissent cōtra cesarem intelligitur dūmodo sint vigiles ⁊ expediāt predicta iurisditione: als superior eorum supplet. text. ē in. c. irrefragabili. §. excessus. de offic. ordi. Et ideo ipsis ciuitatibus que prescripserunt uel alijs similibus cesarem nō recognoscentibus existentibus negligētibus uł iusticiā ministrantibus: superior ipse cesar adeundus ē non papa: qui nullam in talibus iurisditioneȝ habet: ut dixi: ⁊ probatur in dicto. c. cum ad verum. xcvj. disti. Et idem dico vbi est difficilis aditus ad imperatoreȝ ut nō adeatur papa sed episcopus quādo iudex est negligens ut vult text. in dicto auc. ut diffe. iudi. ⁊ tunc poterit rescribi cesari: licet etiam si rescribi nō possit ⁊ pars opprimeretur in suo iure posset adiri papa sicut cuȝ vacat imperium ut infra dicam: aliter nō per predicta. Stat igiť conclusio ꝙ ratione negligentie: uel illate iniusticie laicis ecclesie nō subiectis per imperatorē uel alium secularem iudicem cesarem etiam nō recognoscentē: uel etiam per recognoscentem superiorē alium secularem iudicem: papa in nullo casu est adeundus: nisi quādo eēt persona miserabilis: uel clericus qui litigasset cum laico pro causa ecclesie sue. secus si pro causa sua propria: quia tunc debet adire iudicem secularem: ut no. Archi. ij. q. vj. c. non ita. Aut medietas feudatarius, ecclesie: iuxta notata in. c. ex transmissa. de foro compe. Et his casibus demū quādo iudex laicus in ministranda iusticia est negligens uel miserabilis persona in sua iusticia opprimeretur. Et hoc intellige quādo clericus uel miserabilis persona litigasset coram alio ꝗꝫ coram cesare: quia tunc ratione illate iniusticie nō adiretur papa: uel ratione negligentie. Ratio. quia in suis gestis imperator nō presumitur aliter iudicare ꝗꝫ deus: ut de appel. c. nouit. l. j. ff. de offi. prefec. preto. ⁊ C. de iud. l. apertissimi. ⁊ de appella. c. si duobus. Et ideo si imperator tulisset sententiā nullam: uel alius ex predictis iudicibus: tunc non esset continuo adeundus papa super nullitate sed deberȝ adiri cesar: uel ipse iudex qui sententiā tulisset: ut. l. si ut proponis. C. quo ⁊ quādo iudex. ⁊. l. iiij. C. de accusa. qꝛ non eo ꝙ nulliter pronunciauit negligens fuit: uel grauauit partem siue oppressit: sed si pronunciasset alius secularis iudex ab imperatore inferior nunꝗꝫ inter predictos clericos vasallos uel miserabiles statum posset adiri papa: quia per iniusticiaȝ potest dici talis persona opprimi: hoc tamē limitatur in. c. licet ex suscepto. de fo. cōpet. ⁊ melius. Et idem si aditus iudex secularis in administranda iusticia fuit negligens alius iudex ab imperatore: uł similis diciť opprimi. tex. est in dicto auc. ut differe. iudi. §. si vero contigerit. v̓. quoniaȝ. ⁊ tunc potest adiri papa dicto. c. ex tenore. ⁊. c. ex transmissa. de foro cōpe. ⁊ alias nō. Et est ratio: quia ecclesia habet talesʼ personas sub protectione sua. lxxxvj. di. per totum. et. lxxxvj. di. per totum. ⁊ in. c. super quibusdam. in fi. de verbo. signi. ⁊ idem si est pauper: de offi. deleg. c. significantibus. Et nota ꝙ hoc casu dico ꝙ potest adiri papa principaliter scilicet per viam querele nō per viam appellationis: quia si esset sentētia cesaris ab ista non appellatur: ut in l. j. ff. a quibus appel. non licet. licet credam ꝙ quando est cesaris sentētia: nullo modo papa adiri potest per dictum. c. si duobus. de appel. Similiter si esset sententia inferioris a cesare: ut si miserabilis persona vellet sibi appellationē prouidere: etiam necesse esset ut adiret proximuȝ superiorem iudicis qui pronunciauit nō papam ⁊ hoc tenet Inno. in. c. significantibus. de offi. deleg. Et est ratio. quia in hoc iura nō inueniuntur mutata. Stamus ergo regule. ij. q. vj. c. anteriorum. nō est etiam verum simpliciter ꝙ vbi est obligatio naturalis ibi recurratur ad forum ecclesiasticū. Nam per sententiā absolutoriam tollitur ciuilis et remanet naturalis. l. iulianus. ff. de condi. inde. ⁊ tamē si sentētia transiuit in rem iudicatam: nō credo ꝙ deducatur ista naturalis in iudicio: ut sit litium finis: de re iudi. c. cum inter nos. ⁊. c. quō ad cōsultationem. Item si pupillus contrahit qui de facili potest decipi quādo ex cōtractu non est factus locupletior: nō credo ꝙ licet sit naturaliter obligatus ꝙ possit cōueniri in foro ecclesiastico. De obligatiōe aūt serui uł monachi naturali: an illa deduci possit in iudicio ecclesiastico: dicā infra in qōne: an papa dispēset ꝯtra ius naturale. Sȝ credo ꝙ pͥma dicta sint vera: qꝛ ius canonicū in casu sn̄ie nō permittit illā naturalē deduci ꝑpter maius bonū: vȝ ut ponať finis aliqñ litibus: ⁊ in secūdo casu in obligatiōe pupilli: ut euiteť maius malū ꝙ minores nō circūueniant de facili: quibꝰ duobus casibus tolerať ius ciuile etiā nutriēs peccatū ꝯtra dispositiōȝ canonicā. ut. xlv. di. qui sincera. ⁊. iiij. di. deniqȝ. ⁊ dico infra in qōne: an papa dispenset ꝯtra ius diuinū. Nō obs. tex. in cle. pastoralis. ꝑsertim in. v̓. nos tam ex supiorītate. de re iudi. vbi papa dicit taȝ ex superioritate quā habet supra romanū imperiū ꝗꝫ ex ptāte: in qua vacate imperio succedit ꝗꝫ ex potestate concessa sibi a xp̄o annullat sn̄iam cesaris: qꝛ dū dicit ꝙ facit ex supiorītate cum ministerio dixit ibi glo. i dicta cle. pastoralis. ꝙ facit ex supiorītate: de qua in cle. ne romani. de iureiur. naȝ illa supiorītas in casu illius cle. pastoralis. est rōe iuramēti in quo astrinxerit se henricus impator: ſm no. in. c. tibi dn̄o. lxiij. di. in quo iurat ꝙ nullā ordinationē faciet de oībus q̄ pertinent ad papā. sȝ ad pontificē spectabat cognoscē de delicto regis Roberti ⁊ nō ad impatorē. ið papa potuit declarare illā sn̄iaȝ hērici impatoris nullā tāꝗꝫ ꝯ iuramētū factā. ꝑserti atteto ipsiꝰ hērici iuramēto: q̄ iurauit ꝙ ecclesie romane vasallos ꝯ iusticiā nullatenꝰ offēderet: ut in dicta cle. j. de iureiur. §. sub eodē. v̓. ⁊ quō ecclesie. nunūꝗ igiť si rōne supiorītatis quaȝ habet ad imperiū. i. imperatores sic iurantes sic pōt sn̄iam illā declarare nullā. Uel dic ꝙ imperiū habet superioritatē ratiōe peccati: dixi in pͥma qōne huiꝰ operis: ⁊ ideo reuo-

cat sniaz henrici nullā rōne violati iuramenti. de iudi.
c.nouit.in quo est imperatore ⁊ imperio: tunc superior ipse
papa. Item rōe vacantis imperij ibi fecit: qz vacante im
perio papa succedit in iurisditione impiali: ut dicta cle.
pastoralis. ⁊ in.c.licet ex suscepto. de for.cōpe. qd intel-
ligo qñ vacat imperiū ⁊ laici nequeūt recurrere ad iudi
cem secularē ⁊ in sua iusticia opprimunt: his casib⁹ oc
currētibus licet ad papā recurrere imperio vacāte ⁊ nō
al's: ⁊ ita dicit tex. in dicto.c.licet. Et ideo si posset habe-
ri copia iudicis secularis idonei: uel laicus in sua iusti
cia nō opprimeret: nō credo q̄ ꝓpter solā vacatiōz im-
perij possit haberi recursus ad papaz; uel q̄ papa succe-
dat i iure imperij: qz h̄ nō repio iure cautū: imo est ridi-
culū dicere q̄ his nō cōcurrētibus papa succedat vacā-
te imperio in iure imperij: qz sequeret q̄ posset dare vi
cariatus terrarū imperij: ⁊ posset infeudare bona impij:
qd nō credo. ⁊ tex. in cle. pastoralis. nō dicit q̄ succedat
imperio: sed in quadā ptāte quā habet imperio vacāte
sicut in casu illius cle. pastoralis. vbi si nō fuisset annul-
lata illa snia imperatoris Henrici fuisset rex Robertus
in iusticia sua oppressus ⁊ potuisset illa snia esse cā ma-
gni scandali: ut in dicto.c.pastoralis.§.verū. ideo meri-
to succedebat ptās papalis que ei competit imperio va-
cante. Item ꝓpter plenitudinē ptātis potuit adiri papa
ex potestate que est pape cōcessa soluendi ⁊ ligandi sub
audi spūaliter. Et h̄ mō dz intelligi: dicta cle. in qua cō-
cludit q̄ vbi cesar cōtra iuramentū per se prestitū sniaz
profert nullā: tunc papa rōne peccati ⁊ piurij possit eti-
am nullā declarare: ⁊ ideo qñ in nō suū subditū sz eccle-
sie imperator ꝓtulisset sniam nullā: ut etiam si subditus
ecclesie opprimit ex ea in iuribus suis possit a papa re-
uocari: dicto.c.ex transmissa. de fo.cōpe. ⁊ idem cum in
quocūqz casu snia essz lata per cesarē nulla ⁊ vacaret im
periū: ⁊ pars ꝓpter talē sniam in suo iure opprimeret: ⁊
tunc papa suppleat vices imperatoris: ut dicto.c.licz ex
suscepto. qd sic intelligo: ut demū his oībus cōcurrenti
bus papa habeat ptātē imperio vacante ⁊ nō al's. Si au
tē imperator subsisteret ⁊ imperiū nō vacaret ⁊ foret sē-
tentia nulla lata per cesarē inter subditos imperij laicos
eccl'ie nō suppositos: tunc papa ut dixi de nullitate snie
cesaris nullatenus se intromitteret: etiaz si esset negligēs
in iusticia ministranda: uel si iniusticiā ministraret per
iura ante dicta. Dico etiā q̄ si essz negligēs uel nō aude-
ret administrare ꝓpter defectū subditoꝝ: qz subditi fo-
rēt inobediētes imperatori uel iudici seculari: tūc etiā
dico q̄ papa nō succederet in iurisditione talis iudicis
sed debet imperatorē iuuare ⁊ domare rebellionē sub-
ditoꝝ.xcvj.di.cum ad verū. Et ideo male dicūt qui hoc
casu dicūt deuolui iurisditionē ad papā. imo papa tunc
debet imperatori auxiliū impartiri. An aūt si esset defe-
ctus iudicū inferiorū a principe: papa in tali iurisditiōe
succedat. Inno. videt dicere q̄ sic: vnde vacante impio
francie succederet in iurisditione papa. ar.c.alius.xv.q.
vj. Sed nō est verū: qz papa ibi nō deposuit illū regem:
nec Pipinū patrē Caroli substituit. sed deponētib⁹ Pi
pinū substituētibus cōsensit: ut ibi not. glo. Et iō credo
q̄ hoc casu cesar imperator adeūdus sit: per.c.irrefraga-
bili.§.excessus. ex⁰ de offi.ordi. qz licz nō recognoscat de
facto superiorē: tñ prescripsit hoc ius demū si indiligēs
⁊ adimplet: vl' recurrit ad superiorē: ut dixi i dicto.§.ex
cessus. nec inuenio casū q̄ licz vacet iudex inferior a ce-
sare adeat papa ul' ecclesiasticus. nisi qñ est ciuitas que
nō habet iudices: tūc adit defensor: ⁊ si pars vult potest
adiūgere secū epūm. ut in auc. ut diffe. iudi.§. in ciuita-
tibus. Item qñ subditus dicit se lesum a preside ꝓuicie
pōt adiri epūs qui iudicet inter presidē ⁊ subditū: ut in
auc. in diffe. iudi. in.§. si vero cōtigerit. aliū casum nō in

uenio: ideo credo adeundū cesarē siue de facto nō reco-
gnoscebāt per supradicta: nisi iudex qui vacaret eēt sub
ditus ecclesie ut rex apulie: tunc succederet papa: p text.
in.c.cum inter vniuersos. in fi. de elec. Predicta eni om
nia vera sunt q̄ papa nō cognoscit de nullitate snie cesa
ris uel alterius iudicis secularis. nisi contraria sit patrie
cōsuetudo q̄ in absentia inferioꝝ iudicū appellaret ad
papā: certe tunc cognosceret de nullitate: dicto.c. si duo
bus. de appella. lib. vj.c. licet ex suscepto. de foro cōpet.
hec intelligo vera qñ locus qui haberet h̄ de ꝯsuetudie
haberet iurisditionē p̄me ⁊ scđe appellatōis. tūc possz ex
cōsuetudine talē cōsuetudinē inducere q̄ ad papā appl-
laret. Si eni iurisditionē appellatōis nō haberet sz sint
iudices ordinarij a iure: ⁊ ciuitas nō habz ius de appel-
latiōe disponēdi: tunc talis uel locus in p̄iudiciū sui su-
perioris nō pōt statuere uel disponere: qz non pōt ciui-
tas uel locus talē appellationē tollere uel in aliū trāsfer-
re: ut. l.j. in fi. ff. a qui. ap. nō licet. nec in p̄iudiciū superi
oris ad aliū iudicē deuoluere: de maio. ⁊ obe.c.j. nota ē
Bar. in. l. oēs ppli. ff. de iusti. ⁊ iur. in qōne que incipit
iur. p̄missa quero. in illo articulo de quibus ⁊ sup qbus
statuta fieri possūt per statutū hoc disponere: ergo nec
super his cōsuetudinē inducere: qz si nō possunt expres-
so cōsensu statuendo: minus ex tacito per cōsuetudinez.
Et idē multo magis si cōsuetudine vellent inducere q̄ a
snia cesaris a qua nō pōt appellari. l.j. ff. a qui. appl. nō
licet: ad papā liceret appellare: qz hoc nō possunt statue-
re in preiudiciū sui dñi superioris. Et hec vera nisi tali
cōsuetudini accederet snia cesaris: tunc cōsuetudo pos-
set habere locū. Si igit ꝯsuetudo foret q̄ a snia cesaris
liceret ad papā appellare ⁊ de nullitate dicere: tunc corā
papa de nullitate snie impatoris dici posset. Idez credo
in alio casu qñ causa sup qua adit papa spectat p̄ncipa-
liter ad forū ecclesiasticū: ut si agit causa matrimonij ul'
vsuraꝝ uel similia: tunc de nullitate snie cesaris possz di-
ci coram papa: de ordi. cogni.c. tuā. ⁊ no. de for. cōpe. in
c. cū sit generale. Itez si esset cā executōis vltime volūta-
tis pie testatoris: ut in auc. eccle. ti. in.§. siquis autē pro
redemptiōe. Et expediā oēs casus quibus laici litigant
in foro ecclesiastico. Dicunt canoniste si iudex secularis
recusat suspectus: ut in auc. ut diffe. iudi.§. si vero ꝯtige-
rit. h̄ tñ nō credo q̄ hēat locū in cesare ut possit ut suspe-
ctus recusari: qz in eo nō debet presumi uel in eius ꝓces-
su macula siue ruga: nec presumit aliter iudicare q̄ de⁹
ut de appel.c. nouit. ⁊ in. l.j. ff. de offi. p̄fec. preto. not. de
iudi.c. cū venissent. facit. ix.q. iij.c. alioꝝ. C. de iudi. l. ap
tissima. ō re in.c. cū eīni. li. vj. sz de alio seclari iudice pōt
loq: ⁊ qz nō pōt reclamari a suo iudicio nec appellari ul'
suspectus dici. ar. dicte. l.j. ff. a qbus appell. nō lz. dicā in
fra in ꝓxima questione an concilium possit ut suspectum
recusari. Sed nō est verum q̄ hoc casu iura dicunt eccle-
siasticum solum cognoscere sed dicunt q̄ vna cum iudi-
ce ordinario dz cognoscere ⁊ ptes ad cōpositiōz adducē
vn̄ absolute nō ē in foro eccl'iastico tractāda. Et lz cano
niste dicāt h̄ q̄ eccl'iastic⁹ tūc cognoscit: per. d.c. lz ex sus
cepto. in fi. nō bene dicūt: qz illa decre. loquit qñ eccl'ia
stic⁹ de ꝯsuetudine erat supior. Itē illa auc. dz intelligi
qñ recusat iudex q̄ subest īmediate impatori ut caput
ꝓuicie: ut tūc possit adiri epūs ut cognoscat vna cū ipso.
secus si eēt suspect⁹ reuocat⁹ iudex in ꝓuicia hñs supio
rē: qz tūc ille supior foret adeūdus nō iudex eccl'iastic⁹
ut no. Host. de iud.c. nouit. ⁊ doc. in. d.c. lz ex suscepto.
de fo. ꝯpe. posset eni de nullitate snie cesaris corā papa ul'
alio eccl'iastico p viā recōuentōis ꝯgnosci ⁊ icident. ij.
q. viij.c. cui⁹ in agēdo. ⁊. C. de sen. l. pap. ⁊ auc. ⁊ cōiter.
Item si ecclesia indebite p laicos collectat pōt adiri iu-
dex ecclesiasticus: ut in auc. item nulla cōitas. C. de epi.

⁊ cle. ⁊.xij.q.ij.ecclesiaꝝ seruos. Item si laicus suspsit ad-
ministrationē rerū ecclesie ꝫ notata.lxxxix.di.indicatū
Itē in nullitate sniē cesaris posset cognoscere papa qñ
adiref p viam denunciationis euangelice de iudi.c.no
uit.ut qꝛ aditus est pnceps ut suā sniam nullaꝫ declaret
ipse patif eam exequi ⁊ partē opprimi ⁊ etiā iniuste sub
audi ⁊ pars conquerif de cesare. ⁊ facit ei denunciatio-
nē.ij.q.j.si peccauerit.tunc si nō monet se de nūciatione
euangelica ⁊ dicaf ecclesie poterit sup hoc papa audire
querelā:ut in.c.nouit.de iudi.loquor ꝙ audiat querelā
peccati cesaris qꝛ grauat partē exequendo sniam iniustā
contra eam loquor qñ iniusta esset contra ius naturale
vel gentiū ⁊ sine causa cesar contra illud pcederet. secus
si esset contra ius positiuū ⁊ imperator contra illud pnun
ciasset:qꝛ cū sit superior nō fecisset peccatū.idem si ex cau
sa contra ius naturale vel gentiū pnunciasset qꝛ etiā ex
causa ab illo pōt recedere: ut notant doc.in pbemio.ff.
sed vbi contra ius naturale vel gentiū snia cesaris habēt
iniquitatē euidēter: tūc habet locū hoc qd dixi loquor
ut corrigat eū de peccato. ⁊ hoc modo cognoscat non ut
tanq̄ de snia imperatoris se intromittat: ⁊ hoc pbat text⁹
in.ca.nouit de iudi. Nam dicit ꝙ subest imperator diode
sano cū peccat ut homo nō ergo cognoscit d his que fa
cit imperator.sed ut homo peccator ⁊ hoc vt dixi qñ iniq
tas est pbabilis: qꝛ correctio peccati pmittitur cum est
publicum ⁊ pbabile de iudi.c.nouit.occulto enī dei iu-
dicio relinquif.vj.q.j.c.si omnia.secus si esset occultū:
qꝛ p ipsa psumeref vt dixi.s.sic intelligo hunc articulū
Item cognoscet de nullitate ratiōe cōnexiōis ut si agif
causa matrimonij ⁊ litigef incidenter ⁊ cōnexe de dote
si pferatur snia cesaris nulla data sup dote de illa cogno
sceter de dote post diuor.repe.c.de prudentia.pōt ergo
papa de nullitate sniē cesaris vel iniquitate cognoscere
in casibus pdictis ⁊ als nō. Conciliū vo cognoscit si est
conciliū clericoꝝ ⁊ pape eo modo quo pōt cognoscere
papa ⁊ nō aliter. sed si esset conciliū seculare cesaris vel
mixtum vbi esset psona imperatoris posset cognosci de
nullitate istius sniē: quia pest ibi ut pncipalis iudex in
concilio seculari vel mixto respectu negocioꝝ seculariū
Et hoc si imperator vellet si nō vellet esset idem ꝙ qñ pso-
na imperatoris ibi nō est in concilio. sed si in dicto conci-
lio seculari nō esset ipse imperator qd conciliū dico posse
fieri sine auctoritate cesaris in casibus in quib⁹ fit eccle
siasticū concilium sine papa: de quibus casibus dixi.s.
tunc si querif an conciliū cognoscat de sententijs cesaris
dico in casibus in quib⁹ snia concilij est supra cesarē qd
est in casibus i quibus dixi sniam concilij esse supra pa
pam tūc concilium potest talem sniam ānullare: in alijs
nō quia est maior snia cesaris q̄ sui secularis concilij ut
p oīa supra dixi de cōcilio pape ⁊ de eius psona ⁊ ideo
non potest conciliū cesaris sniam reuocare. sic intelligo
has qōnes anteq̄ questionē assumā octauā. Quero
qd de impedientib⁹ ꝯciliū generale coadunari qua pe-
na plectēdi sint: dic ꝙ si sūt priuati tenenf lege iulia de vi
publica. nā impediēs legatos oratores vel comites tene
tur illa lege. Sꝫ qui veniūt ad ꝯciliū vocati pñt dici ora
tores vel comites. Itē q ipedit romā venire veniētes p
suis causis tenenf hac lege: ut codeꝫ ti.ff. ad legē iul. de
vi.publica.l.lege iulia de vi.publi.cauef ⁊ punif etiam
existēs in magistratu: ut dcā.l.lege iulia.de vi.pu. Et isti
puniri possent a papa: qꝛ in eū crimē lese maiestatis cō-
mittunt. Nā cū veniētes ad ꝯcilia generalia securitateꝫ
a papa romanoꝝ pontifice hēre censeanf crimē lese ma
iestatis cōmittit q aduersus talē securitatē cōmittit: ut
ff.ad.l.iul.maie.l.j. Itē qꝛ sic cōciliū impediētes cōmitte
bant aduersus rem publicā: ⁊ sic lese maiestatis crimen
incurrūt dcā.l.j.ff.ad.l.iul.maie. ⁊ maxime qñ ad sedi-

tionē hoīes ꝯuocant: ut dcā.l.j.cū enī ledat maiestatem
pape tenef lege iul.maie.vt.l.eius.c.ti.cū eni ex hoc im
pediāf heretici ne ad ecclesiā reducāf crimē ē lese maie
statis dcā.l.ei⁹.ibi quo rex.⁊.c.puniri:ergo possunt pe-
na de qua.C.ad.l.iul.maie.l.quisqs.⁊ in.c.ad apostoli
ce.de re iudi.li.vi.vbi pbaf ꝙ etiā tales sacrilegiū com
mittunt: etiā si talif turbās cesar imperator existeret qui
si monitus a talib⁹ turbatiōib⁹ nō desisteret posset a pa
pa iperio priuari: ut ē tex.in dicto.c.ad aplice.de re iudi.
li.vj. Alij vo pncipes ex sola hac turbatōe dponi possēt
Modo octauā qōem assumam⁹ in q̄ dico ꝙ si in con
cilio interueniunt papa ⁊ iperator tunc quilibꝫ ibi pōt cō
uenire: quia tales sunt iudices oium vitentiū papa cle-
ricoꝝ ⁊ laicoꝝ in causa fori ecclesiastici de quib⁹ dixi p-
xima qōne ⁊ etiā gentiliū ⁊ iudeoꝝ: qñ facerent contra
pcepta ppriē legis. Nā oēs hoīes sunt de ouib⁹ christi
p creationē lꝫ non oēs sint de ouili ecclesie: ut no.inno.
de voto ⁊ vo.redēptione.c.qd sup his. ⁊ sic oēs p cau-
sis als cōcernentib⁹ forū ecclesiasticū clerici ⁊ laici gen-
tiles ⁊ iudei pñt coram papa sine cōcilio: vel in cōcilio
ꝯueniri. Nec obstat ꝙ etiā nō iudicat de his que fo
ris sūt.ij.q.j.c.multi.qꝛ illud intelligif eos excōicando
vel ad fidē cōpellendo in qua sola dei grā vocari debēt
xlv.di.c.de iudeis. vnde cōciliū gnāle erit iudex oium
ecclesiasticatū causarū.ideo etiā cās epoꝝ audiet cōcili
um ⁊ ipsos puniet: ⁊ si opus ē deponet.v.q.iiij.c.j.⁊.ij.
no.glo.ij.q.j.c.pmates.q̄uis cōciliū puinciale audiat:
sed non deponat: ut.iij.q.viij.c.fi. ⁊ imperator siue gnāle
cōciliū erit iudex oium alioꝝ in causis secularib⁹ ⁊ non
de foro ecclesie existentib⁹: dico diuꝫ etiā ipsi de facto
nō parentiū: ⁊ etiā gentiliū ⁊ iudeoꝝ p causis seculari-
bus ⁊ nō existibus de foro ecclesie ⁊ ipsi oēs pdicti cesa
ri augusto subditi sunt.l.iudei.C.de iude.no.j.di.c.ius
quirium.de elec.c.venerabilē.in glo.que incipit i ger
manos: ⁊ dixi supra in decisione pme qōnis hui⁹ opia
Sicq̄ si cōciliū erit clericoꝝ solū oēs clerici ⁊ laici pro
causis foro ecclesiastico subiectis poterunt ibidē cōue
niri ibidem papa existe vel ꝯcilio eius spāli mādato cō
gregato. Sed si papa nō eēt in cōcilio: qꝛ forte nō foret
sua auctoritate vel mādato cōgregatū qd foret possibi
le: ut supra dixi: tunc idē dico ꝙ conciliū oēs clericos ⁊
cās fori ecclesiastici iudicabit: qꝛ obtinet vicem pape ⁊
apostolice sedis: vt dixi supra quo casu pñt etiā epi con
cilio deponi ab vno solo qñ fit mandato vel auctorita
te pape: vt no.in voce. ⁊ doc. de cleri.non resi.c.ex tue. ⁊
cōciliū etiā posset hoc casu bñficia talia cōferre ne diu-
tius vacarēt ecclesie ⁊ ꝯcilium suppleat hoc casu ptāteꝫ
pape ut supra dixi. Si autē cōciliū esset mixtū clericoꝝ
⁊ laicoꝝ quod eē posset: vt dixi per.c.ad apostolice. de
re iudi.li.vj.tūc oēs etiā cause fori canonici ⁊ secularis
⁊ omnes ecclesiastice psone possent tūc cōueniri ⁊ audi
ri: vt no.in.c.fi.p glo. ⁊ doc. de foro cōpe. Quādo auteꝫ
cōciliū eēt solū seculariuꝫ ⁊ cesaris cesare ibi existe oēs
cāe seculares inter quoscūq̄ eēnt ibi tractāde ⁊ tracta-
ri possent: vt no.in dcō.c.fi.de foro compe. Et si cōciliū
fieret sine augusto quod credo fieri posse in casib⁹ in q-
bus dixi pape cōciliū sine papa fieri posse: tūc similiter
cōciliū illud esset iudex oium hoium in causis seculari
bus psertim hec vera sūt qñ cōcilia hec fierent rome: qꝛ
roma est cōis patria: vt.l.roma.ff.ad munici. ⁊ ibi oēs
hoīes ꝯueniri pñt: vt no.in dcō.c.fi.de foro cōpe. q̄uis
roma dicaf quo ad cās ecclesiasticas vbi ē papa de iu-
reiuran.c.ego. ⁊ quo ad seculares fori secularis vbi est
iperator: rō quia ista conuentio fuit ius conueniēdi sur
git: quia isti sunt omnium gentium domini et totum
mundū sub sua iurisdictiōe hñt.ix.q.iij.c.cūcta p mūdū
ff.ad.l.rodiā.de iac.l.depcatio.xcvj.di.c.duo sunt. ⁊.c.si

imꝑator. Sed an conciliū possit recusari tanq̄ suspectū videt̄ ꝙ sic: q2 iii. .ś. dixi conciliū pōt subsistere ex aliq̄bus tm̄ ep̄is puta duodecim vel paucioribus ut dixi .ś. vnde dato ꝙ esse conciliū tricentoꝝ patrū vel sexcentorū triginta ꝓut fuit quartū conciliū: qd̄ fuit omni alio maius adhuc videt̄ posse reuocari rōne suspitiōis. Nā ⁊ maior vniuersitas ut suspecta recusat̄ ꝓbat̄ in cle. pastorali s. §. pisana quoq3 ciuitas. de re iudi. videt̄ etiam tex. in. c. licet ex suscepto de foro compe. in fi. patet etiā q2 conciliū ꝓuinciale qd̄ constat pleruq3 ex archiep̄o. ⁊ xii. ep̄is. iii. q. viii. c. fi. potest ut suspectū recusari ut no. glo. de statu mona. c. in singulis in verbo appellatione. Contrariū credo ꝙ conciliū generale quotquot sit episcopoꝝ recusari nō possit: quia si ī concilio ecclesiastico preest papa tūc nō potest solus nedū conciliū recusari rōne suspitionis: q2 nō aliter q̄3 deus ꝑsumit̄ iudicare: ut in. c. nouit de appel. ⁊ in. l. i. ff. de offi. ꝑsec. ꝑto. ⁊ ideo conciliū generale nō potest suspectū recusari nec etiam solus papa etiā si iudicaret in causa ꝓpria in qua est iudex: ut notat̄ de v̄bo. signi. c. ex pte. ⁊ l. est receptū. ff. de iurisd. om. iudi. qn̄ vellet de absoluta potestate ipsemet esse iudex lz hoc casu honestius faceret alteri cōmittere. ii. q. vii. nos si incōpetēter vel arbitros eligere iuxta notata p Inno. in dicto. c. ex pte de verbo. sig. ⁊ idē credo qn̄ conciliū esset sine papa in casibus in quib9 .ś. dixi esse posse q2 amplius q̄3 papa credit̄ conciliū rite iudicare etiā errare nō possit. xxiiii. q. i. c. arrepta. ⁊ ī. c. maiores ī ꝑncipio de bapti. ⁊ qd̄ ibi notat̄ ⁊ ī papa solo voluit glo. xxix. di. c. si qs pecuniā vbi si vxor repetit papā ipse solus est iudex cause sue inter ipsum ⁊ vxorē suam nec pōt ipsum vxor suspectū dicere: ⁊ idem de concilio ut nō possit suspectum allegari qn̄ ē generale. ita debet intelligi glo. ī. c. i. de iudi. que debet intelligi de cōcilio generali ut suspectū allegari nō possit: secus de ꝓuinciali qd̄ potest suspectū allegari ut notat glo. ī dicto. c. ī singulis de statu mona. in v̄bo appellatiōe. Et dicet̄ conciliū ꝓuinciale suspectū qn̄ archiep̄us vel maiores de cōcilio essent suspecti. iii. q. v. c. q2 suspecti. ⁊ de ꝓcur. c. cōsulto. Similiter nec cesar vel eius generale conciliū poterit allegari suspectū p dicta iura. contraria aūt loquūt̄ in aliis vniuersitatib9 inferioribus que quantūcūq3 magne suspecte recusari possunt p dicta iura qd̄ est secus ī generali concilio p rōnes ante dictas. An aūt ibi vocati habeāt exceptionē ⁊ ius reuocādi domū de qua. v. q. ii. c. i. ⁊. ff. de iudi. l. ii. ⁊ i. c. fi. de foro cōpē. tūc dico ꝙ si cōciliū conuocatum est ut corrigantur corrigenda vel ut mali mores ecclesie reformentur. tunc si episcopus vel alius accusator ibi īuent9 nō habet ius reuocādi domū lz hoc remediū cōpeteret qn̄ ob aliā cām foret ↄgregatum. Ista est notabilis doctrina i. c. i. de iudi. q2 cū venisset ibi ut legatus vel orator vel venisset cā iudicādi ⁊ papa conueniret̄ pro delicto ciuili: iuxta nota. in deō. c. fi. Et qn̄ competat hoc ꝑuilegiū: ⁊ qn̄ nō ⁊ in quibus casibus ⁊ in quibus non: ⁊ qn̄ hoc ꝑuilegiū finiat̄: ⁊ de effectu hui9 ꝑuilegii omnia ista vidēda sunt in. c. fi. de foro compe. per doc. ⁊ per legistas in. l. ii. ff. de iudi. q̄a que sunt aliena a nostro ꝓposito ad ꝑsens omitto contentus dictis ibi per doc. Nunc hāc vtilissimā q̄ōem attingamus que continet̄ quāto tēpore debet durare conciliū: ⁊ quis hz ꝑtātem dissoluendi: ⁊ qn̄ dissoluat̄ siue dissolui possit. Ad ꝑmum dico ꝙ tāto tēpore debet durare cōciliū donec cause ꝓpter quas cōcilii cōuocatio facta est: vel p quib9 concilio fuit opus debitum finē suscipiant. Nam in his que requirūt ꝑfectiōe3 ex debito iusticie nil credit̄ actum cū aliquid ad agendū superest. l. cū sillamanū. in fi. C. de his quib9 vt indig. Nam ꝓpriū sūmi pontificis ⁊ legislatoris est: vt nullū

ab eo ceptum impfectū relinquat̄. C. de emendatione iustiniani. C. in pn̄. Et id demū ꝑfectū dicit̄ ꝙ ex oīb9 suis ꝑtibus cōstat: vt. l. i. ff. de ori. iur. vnde non dr̄ quid ꝑfectū qn̄ aliquid deest. l. qui cū maior. §. accusasse. ff. de bo. liber. l. itē apud labeonē. §. adduxisse. ff. de iur. Igit̄ dicit canon ꝙ incassum q̄ppe bonū agit̄ si an̄ vite terminum relinquat̄. de peni. di. iii. c. incassum. ⁊ frustra velocit̄ currit qui ꝑus q̄3 ad metas ꝑueniat deficit dicto. c. incassum. ⁊ alibi dicit tex. ꝙ indecens esse ꝓbatur ꝑus soluere militie cingulū q̄3 cedat victori aduersitas ꝑlioꝝ: de renū. c. i. facit de conse. di. i. c. omnes fideles. cū duob9 capitulis sequentib9 in q̄bus ꝓbat̄ ꝙ q̄s non debet a missa recedere nō expleta et recepta bñdictione a sacerdote. Silr̄ vocatus ad synodū non debet ante recedere q̄3 cā ꝓpter quā vocatus ē debitū finē susceperit. xi. q. iii. c. certū. Ex quibus iurib9 cōcludit̄ ꝙ nō ante congregata synodus solui debet q̄3 cause ꝓpter q̄s cōcilii cōuocatio facta finē debitū sortite fuerit. Quis aūt potestatē dissoluendi hēat videt̄ dicendū ꝙ solus papa. nam tex. xvii. di. c. nec licuit. dicit ꝙ quotiēs aliq̄ de vniuersali synodo aliquibus dubitatio nascit̄ ad recipiendā de eo ꝙ nō intelligunt rōnem ad apostolicā sedem p ꝑcipienda rōne cōueniant secus illi subaudi q̄ dubitant. Et idē si dubitat̄ an cōciliū possit dissolui: et a quo dissolui debeat cum tempus instet dissoluēdi de sedis apostolice iudicio debet ꝓcedere dissolutio. Hoc idem ꝓbat tex. ī dicto. c. regula. xvii. di. dum dicit nec vllum ratum est aut erit vnq̄3 conciliū qd̄ nō fuerit auctoritate pape suffultū. Nota verbū est ut referat̄ ad principiū ipsius concilii ⁊ verbū erit ut referat̄ ad futurū ⁊ successum concilii: q2 verbū erit ꝑteritum ⁊ futurū temporis significat. l. verbū erit. ff. de verbo. signi. ī fi. vnde nō est ratum conciliū qd̄ nō est auctoritate pape firmatū vel si fuit auctoritate pape consectū nō erit. s. in futurū qn̄ deficit vel incipit auctoritas pape desinit conciliū: dicto. c. regula. ⁊ hoc referendo illa verba nec vllum ratum est aut erit nunq̄3 conciliū ad vnum ⁊ idem conciliū: sed ꝓut possent referri ad plura ⁊ diuersa concilia tex. ille tūc nō ꝓbaret. sed tunc ꝓbat tex. xvii. di. multis. dum dicit nō debere cōcilia celebrari absq3 sn̄ia romani pontificis: nā sn̄ia ponit̄ p volūtate: ut. l. i. ff. de testa. statim igit̄ ꝙ sn̄ia. i. voluntas pape cessat cōcilii celebratio desinit siue cessare debet. Ad idem tex. xvii. dis. in. c. concilia. dum dicit cōcilia valitudinē ꝑdiderūt: q2 ꝑsentiam pape nō habent. Nota verbū ꝑdiderūt qd̄ presupponit habitū. l. nā ⁊ si sub conditiōe. §. rūpendo. ff. de iniusto rupto testa. q2 qd̄ nō habuisset habitū nō poterat ꝑdi. loquit̄ ergo de cōcilio qd̄ aliqn̄ valuit ut definēte ꝑsītia pape definat ⁊ viri ꝑdat. vnde ibi ē casus ꝙ quotiens pape volūtas vel ꝑsītia vel ꝑ; se vel p aliū definit a concilio ꝑdit̄ conciliū ut dicto. c. concilia. ⁊ licet glo. in dicto. c. cōcilia. dicat qd̄ perdit̄ qd̄ nunq̄3 est habitū potest dictū glo. ꝓcedere sed ⁊ alius ꝓcedens intellectus etiā est bonus ⁊ magis notabilis ⁊ fm illū est ibi casus: ꝙ qn̄ deficit volūtas pape deficit conciliū ⁊ hec sn̄ia circūscriptis auctoritatib9 etiam ꝓbat̄ rationib9. papa est militantis ecclesie post xp̄m pater ⁊ caput: ut in. c. vno. de sacra vncti. v̄. in capite. ⁊ ꝓbat̄ Iohis ꝑmo cum xp̄s dixit petro symon es bariona ⁊ vocaberis cephas ꝙ idē est qd̄ caput ut ipsū ecclesie caput denotaret: ꝓbat̄. xix. di. c. ita dn̄s. ⁊. ix. q. iii. ca. aliorum in fi. ⁊. xxiiii. q. i. c. rogamus. sed sicut mēbra sine capite desinūt ⁊ arescunt ⁊ ꝑcisis mēbris a capite mēbra putrescūt. xxiii. q. vii. c. quemadmodum. xxiiii. q. i. c. loquit̄. ita ⁊ remoto papa capite cōcilii necesse est cōciliū exinaniri q2 statim ꝙ a cōciliis se remouebit papa eēnt ibi remanentes acephali ⁊ sine capite ⁊ sic forēt monstrū 3. c. p venerabilē. qui fil. sint

legit. Ne igit͛ acephali ⁊ monstruosi sint sanctius ē di-
cere cōciliū dissolui q̄ꝫ ꝙ remanētes ibi esse acephalos
⁊ sine capite monstruosos. hoc ꝓbat͛ ꝑ tex. in. c. j. de re.
iur. ⁊ ff. de iureiuran. l. nihil tā naīe q̄ꝫ vnūq̄dq̄ꝫ dissol-
ui eo vinculo quo ligat͛: sed conciliū demū fit vocante ⁊
auctorizante papa: ut in. c. j. xvij. di. ⁊ ꝑ totum. ergo eius
auctoritate ⁊ iudicio demū dissolui debet ⁊ ali⁹ dissol-
uendi nō habet potestatē. Nā oēs res ꝑ quascūq̄ꝫ cau-
sas nascunt͛ ꝑ easdem dissoluunt͛. ff. de pactis. l. ab emi
ptione. ⁊ in dicto. c. de re. iur. Nam qui potuit conciliū
instituere pōt illud destruere. xij. q. j. c. certe de elec. c. in
notuit. §. multa. Et hec sniā ꝙ solus romanus pontifex
conciliū dissoluat videt͛ intantū esse vera vt illud dissol
uere possit etiā concilio reluctante ⁊ renitente: qꝛ conci
liū non pōt contra sniām pape imo est maior sniā pape
q̄ꝫ concilij. iiij. di. ca. in istis. ⁊ ibi glo. ⁊ imo in statutis
concilij intelligit͛ excepta auctoritas pape: ut est tex. in
c. significasti de elec. quēadmodū eni in oī statuto infe
riore censet͛ excepta auctoritas supioris. l. imperatores
ff. ad munici. ⁊ in. c. cōstitutus de rescrip. ⁊ c. venientes
de iureiuran. ita in statutis concilij debet intelligi exce
pta auctoritas pape supioris ipso concilio: ut dicto. c. si
gnificasti. ⁊ notat glo. de elec. c. vbi piculū li. vi. in. ꝟ. cō-
cilium. cū eni concilio papa auctoritatē prestet sequi-
tur ꝙ ipse maior est: qꝛ maior est qui auctoritatē inter-
ponit q̄ꝫ ille cui auctoritas interponit͛. hinc est ꝙ solus
papa tollit ⁊ reuocat statuta a se ⁊ concilio facta etiā si-
ne concilio: ut in. c. statutū. ⁊ in. c. constitutionē de sen.
excō. li. vj. ii dicto. c. statuimus eo. ti. ⁊ ꝓbat͛ ex notatis i. c.
vbi periculum. in. ꝟ. concilio de elec. li. vj. ⁊ in cle. ne ro-
mani de elec. Quinimo q̄si esset in cōcilio papa si omēs
epi in concilio existentes essent contrarij sniē pape sniā
pape p̄ferret͛. iiij. di. c. in istis. xv. di. c. sicut in fi. xix. dis.
c. anastasius. ⁊ xxiiij. q. j. c. quicunq̄ꝫ. ⁊ ix. q. iij. c. nemo.
Ex quib⁹ videt͛ ꝙ papa possit adnutū conciliū dissol-
uere etiā si contraria esset toti⁹ xp̄iani populi sniā quia
qd̄ p̄ncipi pape placet legis habet vigorem. l. j. ff. de cō-
stitu. p̄nci. ⁊ adeo hec sniā videt͛ vera ꝙ papa possit dis-
soluere etiā nō expeditis causis ꝓpter quas concilium
cōuocabat͛ qꝛ ꝑ seipsum illas poterit determinare sine
concilio ꝙ cause maxime sūt ad apostolicā sedem defe-
rēde. xvij. di. c. multis. ⁊ xxiij. q. j. c. quotiens. etiā si eēnt
cause fidei vel alie multū ardue. xvj. q. j. c. frater noster
qꝛ papa pōt omnia nam eius motus ꝓprius est omniū
optimus artifex omnē habens virtutē oia ꝓspiciens ⁊
etiā ea que sūt de iure naturali ⁊ diuino voluat ⁊ reuol
uat sicut patet in matrimonio qd̄ ⁊ de iure nāli ⁊ diuio
est in. c. j. de voto. li. vj. in quo ꝑsonas inhabiles ad ma-
trimoniū reddit habiles: de sponsa. c. j. is qui de cōsan.
⁊ affin. c. nō debet. ut hoc plenius notant doc. maxime
Guilelmus de monte laudino in cle. si romanus ponti
fex. de p̄ben. notat͛ in. c. ꝓposuit. de conces. p̄ben. Ex q-
bus patet ꝙ papa pōt ad nutum ⁊ simplicē suā volunta
tem conciliū dissoluere causis que in ipso expediri de-
bent terminatis sine nō. Nec de hac ipsa dissolutione a
quoq̄ꝫ redargui posset. ix. q. iij. c. nemo cū similib⁹. al's
q̄ꝫq̄ꝫ dissolutionē videat͛ papa posse facere etiā si ꝑ con
ciliū videat͛ esse hoc sibi ꝓhibitū ut sancitū fuit in cōci-
lio Constantiensi in cōstitutione que incipit: frequens
vbi est determinatū ꝙ papa possit conciliū dissoluere
vel mutare locū sine volūtate concilij: qꝛ martinus qui
p̄fuit in illo concilio nō potuit sic statuendo legē impo
nere successori qui in eadē successit auctoritate. tex. est
notabilis in. c. innotuit. §. q̄ꝫuis aūt de elec. Nam par in
parē nō habet imperiū. l. nā magistratus. ff. de arbitris
Quinimo nec sibi martino pape ipsemet potuisset legē
imponere a qua nō licuisset sibi recedere. l. si quis in pri

cipio testamēti. ff. de leg. iij. Imo lex ꝓpria p̄dicta marti-
ni nō ligauit ipsum martinū statuentē: ut notant doc. in
l. digna vox. C. de legi. ⁊ in. l. princeps legib⁹. ff. de legi.
notat͛ in. c. nulli de sen. excō. qꝛ p̄nceps de absoluta po-
testate legib⁹ est solutus ut dictis iurib⁹: qꝛ ipse ē supra
iura ⁊ sic nō fuit ligatus martinus ꝓpria lege: qꝛ nemo
sibiipsi impare pōt. l. penultima. ff. de arbi. minus fuit
ligatus ꝓpter auctoritatē concilij que in ipsa condēda
lege interueniat cum conciliū ut dixi sit inferius papa:
vnde nō ligat sua lege papam. xxi. di. inferior. vbi ꝓbat͛
ꝑ ꝓphetam ꝙ quēadmodū securis: nō gloriat͛ contra
eū qui secat in eā aut cera contra illū qui trahit eam: sic
nec inferior statuit contra supiorem vel parē: de maio.
⁊ obe. c. cum inferior. ⁊ ꝙ licet sit ibi cū papa concilij vo
luntas vel statutū ꝑ hoc nō ligat͛ magis papa successor.
tex. est in dicto. c. innotuit. quia ibi papa refert statutū
pape ⁊ concilij ⁊ dicit nō ligare successorem papā. cum
igit͛ tale statutū nec ex potestate predecessoris ligat suc
cessorē: ut in dicto. c. innotuit de elec. ⁊ notat͛ in. l. digna
vox. C. de legi. patet ꝙ papa pōt nō obstante dicta lege
concilij coadunatū conciliū q̄n sibi videbit͛ ⁊ placebit
dissoluere. Ad hec faciūt notata ꝑ Jo. an. in mercuriali-
bus in. c. cū licet de regu. iur. li. vj. vbi disputādo dixit
epm directe ꝓpria lege vel statuto nō posse se ligare aut
successorē suū. ⁊ vtrūq̄ꝫ ꝓbat tex. in. l. ille a quo. §. tēpe-
stiuū. ff. ad trebell. ⁊ ꝓbat͛: qꝛ nec quis sua lege se ligat
nec parem aut maiorē ⁊ de p̄ncipe tex. est in. l. ex impfe
cto. C. de testamen. Quid plura etiā si dicta constitutio
concilij Constantiēsis que incipit freqnēs esset edita ꝓ
bono vniuersalis ecclesie papa videt͛ contra ipsā causa
subsistente posse dispensare. glo. est. xxv. q. j. c. sūt quidā
Nam ⁊ contra statuta cōcilij papa disposuit vt patet de
cōsang. ⁊ affi. in. c. nō debet. Nam etiā in cōcernentib⁹
statū vniuersalis ecclesie q̄n ꝓcedunt a iure positiuo pa
pa videt͛ posse disponere patet. lxxiij. di. ꝑ totum. ⁊ ideo
si papa infirmat͛ ita ꝙ sibi sit piculosum iter arripere si
cut ire de roma ad basileam videt͛ ꝙ saltim in mutatio
ne loci sibi liceat dispensare locum saltim cōmutando:
qꝛ papa pōt in oībus dispensare que nō sūt contra fidē
ut notat Jo. an. post Hosti. in. c. ꝓposuit de cōces. p̄ben.
dum tn̄ nō foueat peccatū ⁊ hoc q̄n istud peccatum ꝓce
deret a lege diuina. secus si veniret ex contrauentiōe le
gis canonice vel humane: quia papa tales leges tollere
posset qꝛ habet potestatē in oībus que habent formā
⁊ originē a iure positiuo. vj. di. ꝑ totum. verba sūt docto
rum in. c. cū ad monasteriū de statu mona. ergo sup his
dispenset iuxta notata de tempo. ordina. ca. ad aures. ⁊
notat Hosti. de treu. ⁊ pace. c. i. ⁊ talis est lex freqnēs cō
cilij Constantiensis que est lex positiua ut contra ipsā
papa posset dispensare ⁊ disponere ꝓ libito voluntatis
etiā sine alia causa: qꝛ in his solus motus pape habet͛ ꝓ
causa: ut in. c. cū nostris. §. nos vō de cōces. p̄ben. nec vi-
det͛ posse aliquis contra ista ꝑ papā facta dicere vel dis
ponere: qꝛ quicq̄d papa faciet etiā si male facit nō pōt
dānari nec ipse pōt accusari. xj. q. iij. nemo. ⁊ c. aliorū. ex
cepta heresi. xl. di. c. si papa. pōt tn̄ moneri ut hec notant
doctores in. c. ꝓposuit. de conces. p̄ben. ⁊ ibi ꝑ Jo. an. ⁊
alios notat͛ in dicto. c. cum ad monasteriū in fi. de statu
mona. ⁊ in. c. quāto de cōsue. causa eni legitima videt͛ si
ꝓpter infirmitatē ꝓpter quā excusat͛ si nō vadit ad con
ciliū. xviij. dis. ꝑ totū. si vult mutare locū in quo ipsi pa
pe facilis sit accessus ut ipse qui est concilij ⁊ ecclesie ca
put intersit ⁊ ecclesiā si opus est reformet. Ex quib⁹ vide
tur ꝙ lege cōcilij Constantiēsis nō obstāte papa pōt cō
ciliū dissoluere in totū si velit etiā concilij contradictio
ne nō obstante vel saltim possit mutare locum ciuitatis
Basiliensis ⁊ ponere in alio loco concilium per p̄dicta.

Jn contrariũ videtur ꝙ non possit solus papa conci-
liũ iam canonice cõuocatum dissoluere sine voluntate
concilij quod ostenditur. nam concilia ut plurimũ cele-
brantur: ad extirpationẽ heresim uel scismatũ: ut pꝫ per
omnia antiqua concilia discurrendo. Nam primũ fuit
cõciliũ Nicenũ in quo arrij alexandrini epi heresis dã-
nata extitit. Secundũ fuit cõtra Macedoniũ constanti
nopolitanũ episcopũ ⁊ hereticũ. Tertia fuit Ephesina si
nodus: in qua peruersum dogma nestorij cõstantinopo
litani epi dãnatum extitit. Quarta fuit synodus Calce-
donẽsis cõtra euticem abbatẽ cõstantinopolitanũ: ut h
habetur. xvj. di. c. vj. §. j. cum sequentib⁹. Sed in causis
fidei ⁊ hereses extirpante est maior sniã cõcilij ꝙ̃ pape.
xl. di. c. si papa. ⁊ hoc qñ est certum ꝙ est cõtra fidem: ꝭ
⁊ idem credã si est dubium: ⁊ ita debet intelligi glo. xv.
di. c. sicut. ⁊ gl. in c. anastasius. xix. di. ⁊ xciij. di. c. legim⁹
ꝟ. si auctoritas. ⁊ ibi glo. in ꝟ. maior. Et assignat rationẽ
Archidi. in. c. anastasius. preallegato: qꝛ periculosum fo
ret causã fidei relinquere vnius iudicio. Ego autez assi-
gno aliam rationez: qꝛ papa homo est ⁊ errare põt. xix.
di. anastasius. ⁊ xxj. di. c. nunc autẽ. sed conciliũ. i. colle-
ctio fideliũ de cõse. di. j. c. ecclesia errare nõ potest. xxiiij
q. j. c. arrepta. ⁊ ideo stare debet potius sniẽ cõcilij in cã
fidei. uel quãdo est dubiũ: an sit consonum fidei: uel ad
uersum. Secũdo probat sic cõcilia sunt inuẽta ad instru
endos xp̃ianos ⁊ ad docendũ populos doctrinas ⁊ mo
res: ne xp̃icole in heresiꝫ dilabant̃: ut ẽ text. in. c. j. xv. di.
Sed si qñ expedit habere cõciliũ ꝓpter pollulantes he-
reses uel scandala in dei ecclesia insurgẽtia papa conci-
lium dissolueret re imperfecta existente: tunc papa per-
turbaret statum vniuersalis ecclesie cõcilio eidez ex cau
sis legitimis dissolutioni cõtradicẽte. vnde tunc videre
tur sniam ꝯcilij pape fore antepenendã. ix. q. iij. c. nemo.
⁊ ibi glo. quãdo dicit ꝙ vrbis maior est vrbe: ⁊ ideo nõ
videtur papã posse reuocare in casu isto statutũ Cõstan
tiensis cõcilij: qδ est editum pro cõseruatiõe status vni
uersalis ecclesie: ut fiat de decẽnio in decenniũ conciliũ
ut euitent̃ hereses ⁊ scismata que ꝯmittunt̃ in dei eccle
sia propter nõ celebrare cõcilia: dicto. c. j. xv. di. Naz pa
pa nõ potest perturbare statũ vniuersalis ecclesie: ut no
tat Jnno. ⁊ docto. in. c. quanto. de consue. imo debet cu
rare ut salus vniuersalis ecclesie semper sit salua. xxv. q.
j. c. que ad perpetuã. vbi est text. cum glo. ꝙ quãdo aliq̃
sunt statuta generaliter ad ꝑpetuã vtilitatẽ papa ibi nõ
potest cõtra disponere uel dispensare: ⁊ ideo cũ h̃ statu
tum Constantiense sit factũ pro statu ⁊ vtilitate vniuer
salis ecclesie: nõ videtur ꝙ papa solus cõtra illud possit
disponere. xxv. q. ij. c. si ea. vbi ꝓbatur ꝙ papa contra sta
tum vniuersalis ecclesie disponẽs nõ est tunc cõstructor
sed dissipator cõtra sniam apli 2° ad Thimoteũ. xiiij. c.
dum dicit in personaz pape sm potestatẽ que mihi da-
ta est in hedificationẽ nõ in destructionẽ. Nam ꝗ̃uis
papa omnia possit cõtra statutũ vniuersalis ecclesie nõ
est ei permittendũ: ut no. Jnno. in. c. quanto. de cõsuet.
Et ideo quãdo precepta pape nõ recipiunt̃ ab vniuerso
nõ ligant. iiij. di. §. leges. quia in cõcernente statum vni
uersalis ecclesie ecclesia vl'i. i. concilio ꝯtradicẽte dispo-
nere non potest. xxv. q. j. sunt quidam. Et hinc sumitur
ratio decisiõis. glo. ix. q. iij. c. per principalẽ. que dicit ꝙ
papa nõ potest deponere omẽs ep̃os: quia turbaret eti-
am ecclesiã vniuersalẽ. vbicunqꝫ igit̃ turbatur vniuersa
lis ecclesia ibi papa nõ potest disponere: sed est sentẽtia
cõcilij cõtraria supra papam dicto. c. per principalez. Et
hec est etiã rõ decisiõis doctoꝝ. in. c. nulli. de sen. ex. qui
dicit: ꝙ si papa vellet vliter tollere ꝓuilegiũ canonis: si
ꝗs suadẽte: nõ posset. Jtez qñ discolorat̃ status vl'is ec-
clesie: papa nõ põt nedũ vliter tollere ſꝫ nec dispẽsare: ut

no. Arch. in. c. sunt quidã. xxv. q. j. allegat. j. q. vij. c. ⁊ si il
la. vbi idem Archi. ⁊ fuit dictũ iohis in. §. nisi rigor. ea.
q. ⁊ iõ nõ põt dispẽsare ut clericus ꝯueniat̃ in foro secu
lari. Jsta est etiã ratio vna q̃re papa nõ eligit successorẽ
quasi bonũ vl'is ecclesie ꝑturbaret: ita dicit glo. viij. q. j.
§. his omnibus. Et idez vult glo. j. q. iij. c. ex multis. Jsta
est etiã ratio q̃re papa nõ põt tollere scã euãgelia ⁊ qua
tuor pma cõcilia: nec ꝯtra ipsa dispẽsare q̃tenus tangũt
cãm fidei ⁊ generalẽ statũ ecclesie: ut. xv. di. c. sicut. qꝛ in
illis ꝯsistit ecclesie fundamentũ ⁊ bonũ totius vl'is eccle
vnde firma ⁊ illibata permanẽt: iux̃ illud: Dei fundamẽ
tũ firmũ stat: quinimo si solũ lex pape cõcerneret statuz
vl'is eccl'ie ꝯ ipsa veniẽdo: nõ dico vtilitatẽ uel statũ aut
bonũ: sed simplr statutũ ⁊ conciliũ uel ecclesia ꝯdiceret:
tunc videt̃ ꝑferẽda snia ꝯtradicentiũ qsi allegarent cãs
legitias: patꝫ in. l. cõiugatõis clericoꝝ. quã nõ approba-
uit ecclesia oriẽtalis. xxxj. di. nicena. ⁊ no. in. c. cũ oliz. de
cleri. ꝯiu. ⁊ tunc renuẽtibus illis de cõcilio ꝑualeat snia
cõcilij sniẽ pape. Sꝫ istud forte põt intelligi qñ papa cõ
tradictioni annueret ⁊ nõ ꝯtradiceret sicut fecit cũ oriẽ-
talibus. Nam si papa semꝑ cõsisteret in sua opiniõe tũc
ex hoc nõ turbaret̃ ꝓprie status ecclesie vl'is: tunc prefe
ret̃ snia pape cõtra cõciliũ: ut dicta glo. iiij. di. c. in istis
cum similibus. Ex quibus videt̃ cõcludi ꝙ si in dissolu
tiõe cõcilij turbat̃ status ⁊ bonũ vniuersalis ecclesie: ibi
papa cõcilio nõ annuẽte uel ꝯtradicẽte ipsũ si possit dis
soluere. Quid igit̃ sit dicendũ? Ego salua determinati
one sancte matris ecclesie ita dicerẽ: ꝙ si conciliũ est ce-
lebratũ pro aliqua causa fidei uel que ꝯcernat fidẽ: ut ꝓ
extirpãda aliqua heresi que scandalizet uel incipiat scã
dalizare ecclesiã dei: uel de qua sit dubiũ an sit heresis:
tunc cũ expeditio hui⁹ cause nõ pertineat solũ ad papaz
qñ iaz ꝯciliũ est collectũ: ſꝫ magis ad ꝯciliũ. Et in hac de
cisione sit maior snia concilij ꝙ̃ pape ut s̃ deduxi. Certe
papa ante rem expeditã nõ poterit ꝯciliũ dissoluere: uel
super his dispẽsare sine volũtate cõcilij: qꝛ si sibi nõ lice
at in causa ꝑncipali dispẽsare: ita nec in illis que sunt ꝑ-
ambula necẽa ad ipsaz cãm principalẽ: sicut est ꝯcilium
qδ est preambulũ ⁊ necessariũ ad fidei declarationẽ et
extirpationẽ heresis. Nam ille debet iudicare de his q̃
sunt ad finẽ qui ẽ iudex siue pnceps finis. l. iustissime
ff. de edi. edic. facit. l. ad rẽ mobilẽ. ⁊ l. ad legatũ. ff. de ꝓ
cura. Et hoc sibi dici debet ne pape liceat per indirectuꝫ
qδ directo nõ licet. l. hoc mõ. ff. de cõdi. ⁊ demõ. ⁊ in re-
gula cũ quid vna via. de regu. iur. ⁊ in. c. quãto. de priui
le. Sꝫ pape nõ licet directo cõtra sniam cõcilij improba
re ut hereticũ: qδ conciliũ fidele esse dicit: uel nõ põt di-
cere. i. fidei consonũ: qδ conciliũ hereticum esse diceret.
Sic nõ põt per indirectũ dissoluẽdo cõciliũ facere ꝙ id
quod arbitratur hereticum dicatur esse fidele: uel in sua
opinione consistat soluẽdo conciliũ: ut de causa cognos-
ci nõ possit: uel anteqꝫ de ipsa causa cognoscatur. predi
cta intelligo vera quãdo esset causa heresis dubia: quia
dubitaret̃ an causa que disceptatur esset heretica cẽsen-
da: tunc si propter hanc causam cõcilium esset cõuocatũ
ante determinationẽ huius cause a papa non debet dis-
solui. Nam si certum esset ꝙ causa haberet heresim: ut
quia ipsa heresis esset ab ecclesia iam damnata: tunc nõ
esset opus concilio ad finem: ut iterum damnaretur he
resis ipsa: uel in ipsam postea incidentes. Nam suffice-
ret antiqua damnatio: etiam quo ad nouiter inciden-
tes. tex. est. xxiiij. q. i. c. j. ij. ⁊ iij. vbi dicit text. ꝙ id quod
cõtra vnãquanqꝫ heresim ꝯgregata semel synodus pro
fidei cõione ⁊ veritate catholica ꝓmulgasset nõ fineret
nouis post h̃ retractõibus mutilari. ⁊ iõ si ꝯtẽderet cõci
lium cum papa ut nõ dissolueret: ⁊ hoc ut iterum talis
heresis dãnaret̃: talis contradictio non deberet ipedire

concilij dissolutionez si papa dissoluere vellet: ut dictis iuribus. ⁊ l. nemo. C. de sum. trini. Credo tñ ꝙ si iterū heretici vellent se cōcilio subijcere ⁊ reuerti: aliṫ non reuersuri nisi ꝑ manus cōcilij ꝙ papa inuitis patribꝰ de cōcilio non posset an̄ hereticoꝝ correptionē dissoluere ꝯciliū: qꝛ si correcti volunt redire sunt admittēdi. xxiij. q. vj. c. j. no. glo. in. c. maiores. xxiiij. q. j. ⁊ vult beatꝰ thomas scða scðe. di. xj. q. iiij. imo ꝙ plus est si correcti ⁊ emendati venire volunt admittendi in cōcilio generali sunt. j. q. vij. c. cōuenientibꝰ. sed si ꝑseuerent in eoꝝ errore nō sunt vocādi ad sinodū: nec admittēdi. xxiiij. q. iij. c. cum quibꝰ. Et ut dixi circa heresis materiā ⁊ in concernentibus fidē maior est sñia cōcilij q̄ͣ solius pape: ꝓ supradicta. idē credo si vellent cū cōcilio se disputatiōi subijcere: nō tñ temere de fide disputātes: sed ut docerētur vel ipsis ostenderent̄ eoꝝ errores: vel ad reprobādū prauā hereticoꝝ opinionē: posset tunc cōciliū cum ipsis subijcere certamē: ⁊ velle cū ipsis iterū ⁊ iterū disputare: ⁊ in hoc p̄ualeret sententia cōcilij sñie pape: q̄ vt dixi in causis fidei ⁊ heresum est sñie pontificis ꝓponenda nam illis p̄sertim de cōcilio lꝫ ad cōfusionē hereticoꝝ de fide publice disputare. tex. ē in. l. quicūqꝫ. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ notant̄ i dcā. l. nemo. C. de sum. trini. ⁊ glo. in. c. nos ad fidem. xcvj. ⁊ ix. di. c. quis nesciat. ⁊ tenet inno. ⁊ doc. in. c. dānamus. de sum. trini. ⁊ gl. in dicto. c. nos ad fidē. vbi dicunt disputare de fide ad ꝯfusionē hereticorū vl̄ ad veritatis dilucidationē nō est malū: ut refert fecisse siluestrū: ⁊ hoc lꝫ clericis: laicis aūt nō: ut in. c. ij. de hereti. li. vj. idē tenet beatus thomas scða scðe. dis. x. q. vij. hanc sñiaz vidi cōfirmatā in litteris reuerendissimi dñi mei dñi iuliani de cesarinis sancti angeli dyacon̄ cardinalis p̄cedentis in basiliensi cōcilio qui ex relatis per vincentiū hystoricū. li. xiiij. c. j. dixit siluestrū cū duodecim scribis iudeoꝝ publice de fide disputasse. Itēz refert vincentius in eodem libro circa finē: ⁊ in libro. xvj. c. j. dicētē ꝙ post dānationē arrij fcām in cōcilio niceno ꝑ. xxvj. annos: demū athenasius publice iteꝝ disputauit cū arrio antedicto: quē xp̄i virtute cōuicit. Itē dicit vincentius. li. xxj. c. xxv. ꝙ sinodꝰ calcedonensis iterū nestorū anathematizauit p̄us in ephesino sinodo cōdēnatū orthodoxis catholicꝭ cū hῑticꝭ disputātibꝰ. Itē eutices q̄ secutus est errorē damnatū in niceno ꝯcilio ꝙ xp̄s tātū vnā naturā habuerit: ut dicit vincentiꝰ. li. xxj. c. xxv. postea in synodo cōstantinopolitano iterū auditus est in ꝯdisputatione ⁊ ꝯuictus vt refert ysiderus in libro cōciliorꝫ: idem fuit in heresi donatistarū: de quibus habetur. xxiiij. q. ñi. §. donatiste. q̄ͥ cuius enī dicerent p̄rem maiorem filio: ⁊ spūm scūm minorē filio: que heresis ē contra statuta quatuor p̄moꝝ cōciliorꝫ: vt pꝫ i symbolo anastasij: ⁊ in ep̄la victor. C. de sūma trini. tñ ysiderus in libro ꝯciliorꝫ dicit ꝙ in. xj. carthaginensi synodo donatiste vocati fuerunt: ⁊ iterū cū eis sup tali errore disceptatuz plurimaqꝫ alia retulit idem p̄r ⁊ dominꝰ reuerēdissimꝰ ⁊ sciētie ꝓfundissime. Ex quibus arbitror ꝙ si cōciliū ad extirpandā heresim ꝓphanā aliquā deliberaret cuz hereticis assumendā eē disceptationē etiā de heresi iaz dānata vt reuocarent uel reuocare conarent̄ hereticos ab errore ꝙ in hoc cū sit causa fidei eēt standū ꝯcilij sententie: nec eēt in hoc sectanda ꝯtraria sentētia pape per iura antedicta. Si vero cōcilium nō esset collectum ꝓ bono cōcernente statū vniuersalis ecclesie ⁊ cōmodum tunc si papa uellet dissoluere cōciliū ut sup tali bono cōcilium nō ꝓuideret: tūc papa solus non prouideret tūc papa solus non pōt cōcilium dissoluere: qꝛ cōtra bonuz vniuersalis ecclesie papa solus nō pōt dissoluere: ut volunt p̄dicte glo. viij. q. j. §. bis. j. q. iij. ex multꝭ. ⁊ ideo qñ ageret̄ cā heresis pape: uel qñ papa diceret̄ apostaticus

uel renūciasset: uel qñ duo de papatu cōtenderēt: quibꝰ casibus dixi opus eē concilio. lxxix. di. c. si duo. ⁊. c. si q̄s pecuniam. ⁊. xl. di. c. si papa. ⁊. xix. di. c. anastasius. tunc ante istā fintā disceptationē ex sola uolūtate pape non posset cōcilium dissolui. Rō quia tunc agit̄ de statu et bono vniuersalis ecclesie cū disputet̄ ⁊ recensendum sit de eius capite: ut uult glo. in dicto. §. his omnibꝰ. viij. q. j. quo casu non pōt solus papa disponere sine cōcilio ita no. inno. ⁊ ita hoc tenet do. antonius de butrio in. c. quāto. de ꝯsue. ⁊ ē nota. inno. in. c. inquisitiōis. de sen. excōi. ubi vult inno. ꝙ si papa etiā in spūalibus precipit aliquid qđ sapiat heresiz: uel si ex eius precepto iniusto presumeret̄ status ecclesie perturbari: uel etiā forte alia mala ventura esse ꝙ tunc ipsi parendū nō est: qꝛ debent futura mala precaueri. Nec obuiat gl. xxv. q. j. c. sūt quidā. in fi. glo. que fuit additio Bartholomei brixiēsis: q̄ vult ꝙ cōtra generalē statum ecclesie papa possit disponere ⁊ dispensare: qꝛ fateor vna cum cōcilio sicut fec̄ Inno. in. c. nō debet. de cōsang. ⁊ affi. Et ita debent intelligi verba Inno. in dicto. c. quāto. de consue. qui dixit ꝙ cōtra statū vniuersalis ecclesie nō erat pape permittēdū dispensati. videlicꝫ a cōcilio cuius sñia preualet in hoc. sed cū cōcilio papa poterit: ut in dictis iuribus. nō debꝫ igit̄ papa solus disponere ꝙ clerici cōiugent: seu hoies cōiugari possint: lꝫ posset dispensare cū vno aliquo singulari uel pluribus: ut not. in. c. cum ad monasteriuz. de sta. mona. Et sicut dicimus ꝙ papa potest priuare vnuz aut duos ep̄os sed nō omnes: aut maiorē partē: qꝛ hoc esset turbare bonū vniuersalis ecclesie: dicto. c. per p̄ncipalem. ix. q. iij. ⁊ ideo in casu moderno qñ est statutum pro bono vniuersalis ecclesie in Cōstantiēsi cōcilio ꝙ fiant cōcilia de decennio in decēniū pro reformatione ecclesie que in scismata ⁊ hereses ꝓlabatur si nō reformat̄. Credo ꝙ cū hoc statutū cōcernat bonū ecclesie vniuersalis: ⁊ quo statuto nō seruato status ecclesie discoloratur qꝛ notoriū est ꝙ in nōnullis partibus clerici incedūt in habitu seculari magis ꝯueniēte satrapis ⁊ militibus q̄ͣ regularibus personis: ⁊ intendūt venationibus ⁊ aucupationibus magꝭ q̄ͣ in officijs diuinis. vnde si nō reformant̄ discolorat̄ status vniuersalis ecclesie ꝙ papa hoc statutū Constātiense solus nō possit tollere. Nam sicut dicit magister sñiaꝝ libro primo dist. xiij. super illud in quo dicit ꝙ deus potest oīa: ut intelligat̄ preter ea sola quibus dei dignitas lederet̄: eiusqꝫ excellentie derogaretur: quia hoc nō esset posse sed nō posse. Si igit̄ deus nō potest facere id quod est indecens: et ꝙ lederet̄ eius excellentia: ergo minus papa cuiꝰ potestas est dei in terris: ut in. c. j. ⁊ per totum: de transla. prela. vbicūqꝫ igitur ledit̄ status vniuersalis eccle: uel vbi ledit̄ excelētia papatus: papa sic agēte ibi sñia cōcilij est maior sñie pape: qꝛ pape peccāti nō est parendū: uel qñ ex eius precepto mala aliqua sperant̄: ut dicit Inno. in dicto. c. inquisitionis. de sen. excō. sed an possit super loco uel abbreuiatione: uel elongatione tēporis dispensare: non obstante statuto Cōstantiensi qđ incipit: frequens. forte ꝙ sic: ut ꝓbāt iura in p̄ncipio istius partis inducta: qꝛ etiā in cōcernentibus statū vniuersalis ecclesie: nisi discolorat̄ status eius quādo papa vellet in vno aut duobus dispēsare: ex quo nō discoloratur status vniuersalis ecclesie papa potest dispensare: ut notat Archidia. in dicto. c. sunt quidam. xxv. q. j. Et hoc credo verum quando talis dispensatio non fieret in fraudem: ut per indirectum tolleret ipsum statutū in totum: sicut factum fuit de cōcilio Papiensi translatū per dominū Martinuz senis quod nullū effectū peperit: sed re imperfecta fuit dissolutū: qꝛ tunc cū nō liceret pape ipsū statutū ut dixi directo tollere: ita nec ꝑ indirectū liceret. l. hꝰ mō. ff. de cōdi. ⁊ demō.

Nō enim liceret sibi qñ ex tali mutatiōe turbaret̃ stat⁹ vniuersalis ecclesie. vel si forte multa mala successura forent: ut no. Inno. de sen. excō. c. inquisitiōis. Et pro hac sñia facit q̄d no. lxxix. di. c. siquis pecuniaꝫ. vbi glo. vult ꝙ si coniugatus eligat̃ in papa: quo casu valet electio si vxor nō pōt induci ad cōtinentiā: cōgruū foret eum renunciare papatui ne scandalizaret̃ ecclesia ⁊ res sit mali exempli ꝙ sit papa ⁊ vxorem retineat. Fraus aūt posset probari a priori ⁊ a posteriori ⁊ a medio ⁊ ab omībus simul iunctis: ut no. docto. aliqui moderni in. l. multū. C. siquis alteri uel sibi. ⁊ ꝓbatur p̄sumptionibus: q꞉ vere ꝓbari nō potest: ut. l. dolū. ⁊ ibi per docto. C. de dolo. et in. c. ad nostrā. ⁊ in. c. cum in diocesi. de vsur. Probatur igit̃ fraus ex āñcedētibus: q꞉ ex p̄fationibus cognoscit̃ animus. l. si. ff. de heredi. insti. ⁊ in. c. scribam. de prebē. uel ex gestis in ipso actu si cause que alleganť in dispensatiōe sint vere uel verisimiles. l. siquis cuꝫ aliter. ⁊. l. ita stipulatus. ff. de ver. obli. Item si locus qui cōmutat̃ uł tempus nō est cōgruū: ita ꝙ si expectaret̃ tēpus heresis forte nō posset extirpari: ꝓpter quā esset conciliū collectū: uel locus nō esset tutus: ut q꞉ forte papa uel cardinales uel clerici qui ibi debent reformari rōne loci nō possent redargui. nam ⁊ locus ⁊ tēpus est cōsiderandum: ut in cle. pastoralis. de re iudi. Item ꝓbaret̃ si papa voluisset primo dissoluere ⁊ videns nō posse locū aut tempus vellet mutare. Item ex his que sunt post actū dolus potest cōiecturari. l. siqui adulteri. C. de adul. Probat̃ etiam ex actibus ⁊ cōsuetudinibus faciētiū. Ex quibus dico ꝙ si cōciliū arbitraret̃ ex legitimis cōiecturis talis loci uel temporis mutatiōes fieri in fraudē: uel ex tali mutatiōe multa mala secutura forent: uel turbaret̃ stat⁹ vniuersalis ecclesie cōciliū nō deberet tales dispensationes admittere: ne ipsi pape per indirectuꝫ liceret q̄d directo nō liceret: dicta. l. hoc mō. ff. de cōdi. ⁊ demō. ⁊ tunc dicerem sñiam cōcilij pape posset in alij dispensare: per notata. s. ⁊ per ea que dicit Archi. in dicto. c. sunt quidam. xxv. q. j. ⁊ per no. per doc. in. c. quāto. de cōsue. ⁊ in. c. cū ad monasteriū. in fi. de sta. mona. Quādo aūt dissolutō cōcilij nō induceret hereses uel nō haberet dubia fidei: uel nō induceret turbationē status vniuersalis ecclesie: tunc liceret pape ipsum cōciliū ad voluntatē ⁊ nutū suū dissoluere: etiam nō obstante cōtradictiōe cōcilij per iura primo inducta: ⁊ etiā nō obstāte dicto statuto in Cōstantiēsi cōcilio edito q̄d incipit frequēs. pone enim ꝙ etiā in moribus fuisset congrue reformata in cōcilio papiensi: aut senensi: ita ꝙ modernis tēporibus reformatione tam solēni ⁊ magna ⁊ vniuersali nō indigeret sicut iam indiget: an posset hodie papa cōciliū dissoluere nō obstante dicto statuto Cōstantiēsi: credo ꝙ sic per iura pro ista parte allegata: sic intelligo has dubietates.

Nunc vtilē questioneꝫ attingo que sñia poti⁹ attēdēda sit: an pape solius: an totius cōcilij uel maioris partis cōcilij pape sñie aduersantis. Et hec questio plurimū cōcernit fundamentū ecclesie militātis. Videt̃ argumētādo dicendū nō decidēdo: primo ꝙ maior sit sentētia totius cōcilij q̄ꝫ solius pape: qñ xp̄us ecclesiā videt̃ cōstituisse nō in solo Petro quē apl'i videnť cōstituisse principeꝫ ecclesie. xxj. di. in nouo. sed in omnibus apl'is iuxta v̄ba psalmiste psalmo. lxxxvj. dicente ꝓpheta: Fundamenta eius in montibus scīs. per mōtes insinuās apostolos atꝙ predicātes quibus tota huius edificij fabrica cōmissa videt̃: qui bases firmissimi ecclesie forent ut trāssumptiue. hec habenť in. c. fundamēta. de elec. lib. vj. ⁊ in. c. j. de reli. ⁊ venera. sanc. eodē libro. Si igit̃ ecclesia fuit cōstituta nō in solo Petro: q꞉ xp̄us fundauit ecclesiā sup petrū nō tanꝗ̄ in se vnū sed in personā petri nomīe totius eccl'e ut in ipo vno significatiue ⁊ figuratiue vna significaret̃ ecclesia. xxiiij. q. j. c. quodcūꝗ. ⁊ infra dicā: ut ex hoc denotaret̃ vna ecclesia nō plures. xxiiij. q. i. c. loquit̃. potius m̄ ipsam in omnibus apl'is cōstituit: lꝫ in Petro: ut in vno ut dixi significatiue ⁊ figuratiue que erat tamen in omnibus apl'is substātialiter p̄ncipaliter ⁊ effectiue: iuxta illud Augustini super Johannē omelia quinquagesima petrus qñ claues accepit ecclesiā sanctā significauit. Ex quo sequit̃ ꝙ substātialit̃ ⁊ effectiue potestas clauiū principaliter in ecclesia ⁊ in Petro significatiue ⁊ substātialiter vna cum alijs: ut in dicto. c. quodcūꝗ. Ex quo sequit̃ ꝙ maior est sñia cōcilij q̄ꝫ solius pape: q꞉ in cōcilio est tota ecclesia ⁊ nō in solo papa. Et hoc probat̃ in simili in ep̄o ⁊ in capitulo: qñ ambo totā suā ecclesiā representāt. nam ep̄us in capitulo se habet ut caput ⁊ ceteri se habēt ut mēbra: ut in. c. nouit. de his que fi. a p̄la. sine cōsen. ca. Et idem est in papa qui se habet ut caput: ⁊ ideo petrus dictus est cephas: reliqui prelati ut membra. sed sñia episcopi nō est maior sñia sui capl'i: etiam si habeat aliquos de capit'lo secū: dūmodo nō habeat maiorē partem capituli: ut no. in. c. postulastis. de cōces. p̄. ⁊ ibi per docto. ⁊ in. c. a collatione. de appell. in. vj. ⁊ ibi late per Jo. an. in nouel. quicquid dixerit Host. Sic est in ecclesia cuius papa est caput. xix. di. c. ita dñs. ⁊ in. c. rogamus. xxiiij. q. j. igit̃ si est ipse caput et alij membra: eius sñia discordantibus alijs membris nō preualet ut dictis iuribus: ⁊ hoc ostendit̃ naturalit̃ loquēdo. Naꝫ queādmodū naturalis capitis operatiōes nulle sunt capitis uel resilientibus oībus alijs mēbris: ut hoc est naturaliter notū: sic in mistico corpore ecclesie nō debꝫ posse papa caput ecclesie disponere mēbris alijs omnibus resiliētibus: cōciliū enim ut vnū corpus misticū q̄d rep̄sentat ecclesiā cōprehendit papā caput ⁊ membra. vnde videt̃ eminētior auctoritas totius cōcilij caput et totuꝫ corpus representātis q̄ꝫ partis. s. capitis rep̄sentati: quia partes per se nō habēt plus auctoritatꝭ suo toto integrali uel maiori parte corporis integralis. iuxta. l. ꝙ maior. ff. ad munici. imo videt̃ esse totū ecōtra: cuꝫ partes ⁊ ordo partiū se habeant ad ipsum totū uel ad maioreꝫ partem que habet vim totius. l. maiorē. ff. de pac. ut ad finē qui finis est melior ipsis que sunt ad finē s̄m ph'um primo ethicoꝝ. Ex quibus videt̃ ꝙ maius est cōciliū totuꝫ uel maior pars cōcilij qui representat totū q̄ꝫ papa uel aliq̄ alia ipsius cōcilij pars minor: ut q꞉ scriptum est mathei xviij. Si duo aut tres cōuenerint in nomine meo ego in medio ipsoꝝ sum. Si igit̃ cōciliū est legitime cōgregatum in nomine dei. patet ꝙ xp̄us est in medio ipsoꝝ tanq̄ꝫ caput. vnde potius valere debēt que fiunt a concilio: vbi xp̄us est q̄ꝫ illa que fiunt a solo papa: cū quo plerisꝗ ⁊ multotiens xp̄s nō est: ut quādo ipse peccat. xxi. di. nunc aūt. iuncto. c. item ut xp̄us. de peni. di. j. vbi probatur ꝙ qui operat̃ in xp̄o sicut conciliū in noīe ei⁹ cōgregatū xp̄i filius cōparat̃: qui vero male agit filius est diaboli ut ibidem. Ex quibus videt̃ cōcludi ꝙ potior sit sētentia concilij in sp̄ū sancto cōgregati q̄ꝫ solius pape aliter sentiētis. ⁊ hoc ꝓbat tex. xv. di. sicut sancti: dum dicat ꝙ ea que in cōcilijs statuunt̃: cum sint cōi cōsensu constituta se ⁊ nō illa destruit: siquis p̄sumpserit absoluere quos ligauit: aut ligare quos absoluerit. ⁊ hec sententia ostendit̃ etiam in gestis ipsoꝝ apl'oꝝ: sc̄do ex potestate eis a xp̄o attributa. Ex gestis eni apostoloꝝ ꝓbat̃. nā q̄uis haberent Petrū summū pontificē in cōcilijs: ipsi tñ cum Petro statuebant: ⁊ sicut per ipsos omnes determinatū sint obtinuit. primū patet cū mathiam elegerūt in locum iude. actuū primo ca°. Secundo cū elegerunt Stephanū actuū. vj°. cap°. Tertio cum aliqui pharisoꝝ rū: dicerēt ꝙ adhuc oportebat circūcidere. nam tunc electi sunt ex omni parte apl'i ad tollendā seditionē hanc

ut hr̃ Actuũ.xv.c.vbi dr̃ ꝙ apl̃i ⁊ seniores ↄuenie̾tes in
hirl'm statuerũt: ⁊ id ratũ ⁊ firmũ fuit. Et ibi apparet ⁊ i
sequẽti epl̃a ꝙ petrus tanꝙ vn⁹ de ↄgregatiõe sermonẽ
fecit: ⁊ post ip̃m iacobus apl̃s: ⁊ ꝙ ꝑ ambos cõsultũ fuit
cõgregatio statuit: nec respõsio fuit contẽta in ꝑsonã pe
tri: sꝫ in ꝑsonã totius cõgregatiõis. Si igit̃ ita constitu
tũ fuit ab his qui pleni erãt spũ sancto: fortius hodie sic
debet statui. Ibi enĩ dicit̃ ꝙ apl̃i ⁊ seniores fratrib⁹ his
qui erant in antiochia rescripserũt: ⁊ in dicta epl̃a subdi
tur: Uisum est spũi sancto ⁊ nobis. Uñ illud qd̃ dicitur
ꝙ sedes apl̃ica habet plenitudinẽ ptãtis: videt̃ debere in
telligi nõ de solo papa: sꝫ de tota simul vniuersitate. Nã
aliud est sedes apl̃ica: ⁊ aliud papa: ut in.c. si gratiose. de
rescrip.li.vi. Nam papa cõsideratur pro solo ipso pontifi
ce residente. sed sedes apl̃ica capit̃ vl' pro tota ecc̃lia vni
uersali: vel saltim pro tota romana ecclesia: ut stati dicã:
⁊ hac de re in eadem epl̃a dicit̃: ꝙ paulus apl̃s ꝑ syriam
et pamphiliam ꝑcepit custodiri ꝑcepta aploꝝ ⁊ senioꝝ.
Et idem Act̃.xvi.c. dicit̃ ꝙ paulus ⁊ tymotheus trãseun
do ꝑ ciuitates mãdabant eis custodire sancita ab apo
stolis ⁊ seniorib⁹ qui erãt hierosolimis. Idẽ fuit ad tol
lendas obseruãtias antique legis. Nã petrus cũ vniuer
sitate deliberauit: ut habet̃ Actuũ.xxi.c. Et ideo ↄciliũm
affricanũ statuit: ꝙ in oĩ ecc̃lie ꝑiculo cõuocaret̃ ↄciliũ.
Nota ꝙ ñ dimisit ista ꝑicula decidẽda sũmo põtifici so
li sꝫ voluit cõciliũ generale adhiberi. Et hoc ꝓbatur.xv.
di.c.i.⁊ in.c.lxii. cõcilij calcedoneñ. vbi dicit ibi: In hoc
enĩ ⁊ alijs fidẽ tangẽtib⁹ statutũ est: vt ad conciliũ recur
ratur: quia in heresi ⁊ in scismatib⁹: ⁊ in ↄcernẽtib⁹ peri
culũ ecc̃lie: ad ↄciliũ est recurrendũ.xv.di.c.i. in quibus
maior est sententia ↄcilij ꝙ̃ pape: ut no. glo. in d.c.i.⁊.xix.
di. anastasius. Et hoc est certũ qñ causa foret certa ꝙ eẽt
cõtra fidem: sꝫ ⁊ idem sit dicendũ cũ est dubiũ. Nam ut
dicit Archi. in d.c. anastasius.xix.di. periculosum foret
fidei cãm vni⁹ hoĩs iudicio relinquere. Sed ego allego
aliam causam: quia papa solus homo est ⁊ potest pecca
re. d.c. anastasi⁹. ⁊ in.c. achatius.xxiiij.q.i.⁊.xxi.di. nunc
aũt. ⁊ iuxta illud Oĩs hõ mẽdax. Sed cõciliũ.i. ecclesia
⁊ colllectio fideliũ: de ↄse.di.i. ecc̃lia errare ñ põt.xxiiij.
q.i. arrepta. ⁊ no. de baptis.c. maiores. ⁊ in.c. quodcũqꝫ.
xxiiij.q.i. Nam orauit redemptor noster pro ecclesia ne
deficeret fides sua.xxi.di.c.i. in fi. vbi xp̃us dixit: Ego pe
tre ꝓ te rogaui vt nõ deficeret fides tua. Que auctoritas
debꝫ intelligi nõ de fide ꝑsonali petri: q2 ipse plerũqꝫ er
rauit: ut qñ xp̃m negauit: ut etiã qñ paulus ipsi publice
resistit. Uñ ista auctoritas debet ĩtelligi de fide ecclesie
ꝓ qua orauit ne deficeret fides sua. ⁊ ipse redemptor vo
luntate suoꝝ nõ fraudabit̃. ita dicit glo. in d.c. quodcũqꝫ.
q̃ dicit ꝙ ecclesia romana errare nõ potest: ut intelligit̃
de romana ecclesia vnita cũ cardinalib⁹ ⁊ alijs ꝓuincijs
romane: nõ ꝓut est in solo papa representata: q2 constat
ꝙ papa peccat quotidie. dicto.c. nũc aũt.xxi.di. ⁊ ꝙ non
peccet sedes apl̃ica: sicut dixi: vnita cũ cardinalib⁹ ⁊ alijs
ꝓuincialib⁹ p̃latis. Uult btũs Cyrillus sup Math.xvi
c. sup illo vbo Et porte inferi nõ preualebũt aduersus eã
vbi dicit: Scd̃m hanc diui ꝓmissionẽ ecc̃lia apl̃ica petri
ab omni seductiõe ⁊ heretica circuuentiõe inuiolata ma
net sup oẽs ꝑpositos ⁊ ep̃os: ⁊ sup oẽs p̃mates ecc̃liaꝝ et
ꝑploꝝ in suis põtificibus in fide plenissima ⁊ auctorita
te petri. ⁊ cũ alie ecc̃lie quorũdam errore sint verecunda
te in vera stabilitate ipsa sola regnat: ⁊ silentiũ imponẽs
oĩa obturans hereticoꝝ ora. Hec btũs Cyrillus locutus
est de ecc̃lia apl̃ica ⁊ petri auctoritate: ⁊ nõ de sola tota
vniuersali ecc̃lia. ⁊ hoc modo debet intelligi ꝙ ad sedeꝫ
apostolicã maiores cause: ut fidei deferũtur: vt de bap.
c. maiores. nõ ut solus papa determinet: sed cũ tota apo
stolica sede.i. cũ concilio cardinaliũ ⁊ ꝑlatoꝝ sibi assistẽ

tiũ vel potius cũ concilio ꝓuinciali romane ecclesie vel
cum concilio ecclesie vl'is ⁊ his casib⁹ ecclesia dicit̃ non
errare: q2 ut pluries dixi solus papa quotidie errat sed
nõ sedes apostolica ut infra dicã circa finẽ istius q̃õnis
q2 fides ecclesie nõ est a sapiẽtia hominũ sed in virtute
dei: Ad Corinth.ij. ⁊ ꝙ concilium errare nõ possit tenet
Jo.an. post Hostieñ. in.c. a nobis. el.ij. de sen. excõ. Et
hoc credo verũ licet aliq̃ dicãt ꝙ ⁊ conciliuꝫ errare põt.
Nam apostoli omnes errauerũt ⁊ sola fides remansit i
beata virgine sed nõ credo bene dictum: q2 qñ apostoli
errauerũt nõ erant conciliaiter collecti vnde nõ errauit
conciliũ nec ecclesia collecta vniuersaliter. Non obstat
qd̃ habet̃.xxxvi.q.ij. placuit. vbi dicit̃ ꝙ rapta non pos
sit nubere raptori ⁊ fuit hoc statutum in concilio apud
aquisgrani cui⁹ contrariũ vult Hieronymus ut habet̃ i
c. causa. ⁊ in.c. tria. ⁊.c. deniqꝫ. q2 potest respõderi ut ibi
sentit glo. ꝙ illi capitulo in concilio p̃dicto fuit deroga
tum: ut in.c. accidens. de raptu. Nam idem ꝙ statutum
erat in concilio erat statutũ de iure ciuili. l.i. C. de raptu
virgi. sed his iuribus fuit derogatum ꝑ secũdas contra
rias dispositiones sed ꝑ hoc nõ conuincit̃ ꝙ conciliũ er
rauerit. Nã concilia quotidie statuũt contra prius sta
tuta in alijs concilijs ĩmo papa solus multotiẽs statuit
contra determinata in generalibus concilijs ut patet ex
notatis in.c. vbi periculũ. de elec. li.vi. ⁊ tñ ex hoc nõ cõ
uincitur error concilij q2 non dꝫ rep̃hensibile iudicari si
scd̃m varietatem tempoꝝ statuta q̃nqꝫ varient̃ humana
q2 etiam ipse deus nõnulla que statuerat in veteri testa
mento mutauit in nouo: de consang. ⁊ affi.c. non debet.
vel tex. in dicto.c. placuit. loquit̃ quando rapta que cõ
sentiebat in raptorẽ nõ erat alteri nupta ꝑ verba de p̃sñti
⁊ sic concordat cum beato Hieronymo ⁊ nõ cõtradicit
stemus igit̃ cum sñia doctoꝝ ꝙ conciliũ errare non pos
sit. cum enĩ conueniant in noĩe sp̃us sancti absurdum eẽt
dicere ꝙ erraret. vel potest dici ꝙ concilia generalia nõ
subsunt errori qñ eoꝝ gesta ꝑ ecclesiã vniuersalẽ vel sal
tem ꝑ romanã ecclesiaꝫ aliqñ sunt recepta etiã si postea
ꝑ papam vel alia concilia fuit ĩmutata ꝑ p̃dicta. sed si ab
ecclesia vniuersali non sunt recepta vel ab ecclesia roma
na ut gesta Ariminensis concilij ⁊ ephesini concilij secũ
di ⁊ affricane synodi tẽpore Cypriani celebrate de quo
Augustinus in.vij.li. de vnico baptismate ⁊ multa alia
concilia ut conciliũ aquilegiense qd̃ recusauit suscipere
fidem in concilio constantinopolitano canonice tradi
tam: ut dicit Uincentius in historia libro.xxvi.ca. ⁊ ca.
xxi. ⁊ tunc conciliũ põt errare sed nõ est ꝓprie statutum
qd̃ ab vniuersali ecclesia ⁊ ꝑsertim a romana nõ est rece
ptum. iiij.di. in.§. leges. ibi in vsibus hominũ cõprobata
ta q2 vbi in gestis concilioꝝ discors sñia inuenit̃ illius
concilij debet teneri sñia cuius antiquior ⁊ potior extat
auctoritas. l. di.c. dño sancto in fi. sed potior est auctori
tas que vsibus hominũ est cõprobata ergo illa est atten
denda. Et ideo ego credo ꝙ si papa contradiceret conci
lio ⁊ sñia pape potius reciperet̃ ab ecclesia vniuersali q̃
in vsu sñiam pape ⁊ non concilij ꝑferret ꝙ tũc sñia pape
amplectenda foret sed nõ est sola sñia pape: sed q2 vsus
vniuersalis ecclesie approbauit. Et est ratio q2 in illo cõ
cilio ꝙ sicut statuisset nõ fuit rep̃sentata vniuersalis ec
clesia quia rep̃sentatiõ cessat vbi veritas ⁊ expressio se ha
bet ad contrariũ. l. cum ex filio. ff. de vulga. ⁊ pupil. ⁊ sic
possũt intelligi que dicta sunt de predictis concilijs ari
minensi ⁊ ephesino secũdo: sed si ecclesia vniuersalis nõ
improbat facta concilij sed dissentit papa ⁊ maior pars
concilij ad inuicem credo in dubio in causis fidei stari
concilio ꝑ supradicta ⁊ dicam infra in decisione huius
questiõis. Potest etiã responderi ad illa iura concilij q̃
loquunt̃ de raptore ut nõ possit copulare matrimonio

raptam virginē cui concilio dissentit hieronym⁹ vt di
xi φ auctoritas hieronymi vel augustini ꝑualet sentē
tie pape vel cōcilij: qm̄ hieronymus vł alij doctores ec
clesie habēt auctoritatē ꝑ se veteris vel noui testamēti
xx.di.c.de libellis. nō tñ dr̄ per hoc errare cōciliū. si er
go discrepat papa ⁊ maioꝛ pars cōcilij videt̄ attēdēda
sn̄ia cōcilij: cū oꝛbis sit maioꝛ vrbe: ⁊ vniuersalis eccle
sia sit maioꝛ sola ecclesia romana: quod intellige prout
est in solo papa rep̄sentata: ⁊ ꝑut in administratione
particulari ⁊ in specie papa ⁊ pōtifex: ita intellige tex.
xciij.di.legimus. ibi si auctoritas querit̄ ⁊c̄. Quis enī
sani capitis diceret sententiā amplectandam solius pa
pe que potest erroꝛi subesse ⁊ postponendū sententiam
ecclesie que nullo modo potest erroꝛi eē̄ submissa. Naʒ
oculi plurimoꝝ magis vident φ̄ oculi vnius: ⁊ plures
manus magis possunt φ̄ vna. l. ita vulneratus. ff. ad. l.
acquil. ⁊ in. c. mandata. de p̄sumpt. Et ideo in bono ec
clesie debet suscipi quod est maius bonū vel illoꝝ qui
plus vident ⁊ possunt sentētia suscipi dʒ. Ista etiā sen
tentia ꝓbatur ex potestatibus attributis a christo apo
stolis: nam christ⁹ non dedit potestatē soli petro φ̄uis
ipsi per ꝑus ⁊ principaliter potestatē dederit: sed oīb⁹
apostolis dedit. xix. di. ita dominus. Naʒ omnib⁹ apo
stolis post resurrectionem dixit: accipite spiritū sāctuʒ
⁊ quorum remiseritis peccata ⁊c̄. xxiiij. q. j. loquit̄. ibi
⁊ φ̄uis apostolis. ⁊ in. §. hin autem. ⁊ hoc est φ dicit̄ φ
ceteros apostolos pari consortio cum petro constituit
xxj. di. c. in nouo. quia eis per omnia eandem potesta
tem concessit φ̄uis ut dixi per prius ⁊ principaliter pe
tro concesserit: que potestas videt̄ esse diuersa ab illa
petri al's si intellexisset φ esset penitus vna ⁊ vnita po
testas frustra in alijs illam repilogasset postφ̄ iam pe
tro contulerat per eum vt dicit̄ principem in alios di
uidenda: sed quia non videbat̄ ꝓprie princeps: sed suā
habebat quisqʒ eandē potestatē petrus a christo: ⁊ alij
simili apostoli: ideo bis ꝑmo petro deinde apostolis
concessit ut ambo a christo ipsam susciperent potestatē
⁊ quia petro ꝑmo concessit vt principali: fuit quasi ꝑin
ceps nō vere videt̄ princeps: ita dicit tex. xxj. di. §. j. ibi
petrum. ⁊c̄. vt a christo haberent īmediate non a petro
potestates istas. Et hoc videt̄ velle qđ christus dixit lu
ce. xxij. c. dispono vobis regnū sicut pater disposuit mi
hi regnum: non ergo regnum ipsū soli petro disposuit:
sed omnibus parit̄ apostolis ipsum cōmisit hoc patet
quia papa est minister hanc potestatem recipiens tanφ̄
subiectum aliquod in quo ipsa potestas est: ⁊ ipsaʒ ad
ministratiue dispensat vt dixit christus luce. xxij. c. qui
ꝑcessoꝛ est in vobis fiat sicut minister: ⁊ quia potestas
ista non est ꝓpter papam sed ꝓpter ecclesiā: ut per hāc
potestatem militans ecclesia ab ipso dirigat̄: ⁊ sicut po
testas ista sit in ecclesia non tanφ̄ in subiecto: sed vt in
obiecto ⁊ in finem: quia finis pape est directio ecclesie
⁊ ipsa ecclesia est finis pape. iuxta illud apostoli pluri
es allegatum. ij. ad corintheos. xiij. ꝫm potestatē q̄ mi
hi data est in edificationē non in destructionē. vnde ec
clesia vniuersalis in qua est ista potestas obiectiua ⁊ fi
nalis debet posse ipsum papā dirigere quādo ipsā de
struere conaretur. l. ij. §. dominoꝝ. ff. de his qui sūt sui
vel alie. iur. ⁊ sic videt̄ φ maioꝛ est potestas ecclesie q̄ ē
finis φ̄ ipsius pape qui est ad eius finē. Et ideo cū esset
facta contentio inter apostolos quis esset maioꝛ: dixit
ihesus luce. xxj. c. reges gentiū domināt̄ eoꝝ sed nō ita
erit inter vos: sed qui maioꝛ ē fit minoꝛ: ⁊ q̄ ꝑcessoꝛ ē fit
minister. xciij. di. diaconi. Si igit̄ voluit φ singulis se
minores reputarent nulli videretur principatū cōcessis
se: quia non debet principatum habēs se minorē alijs
extimare: Et φ fuerint pares patet quia paulus fuit par

petro. ij. q. vij. c. beatus. ⁊ in. c. fundamēta. §. isti. de elec.
li. vj. īmo paulus petrum aliqñ rep̄hendit: ut supra dixi
⁊ φ non fuerit inter apostolos differentia maioꝛitatis
ꝓbat ap̄lus ad galathas. ij. dum dicit: ⁊ cū cognouisseʒ
gratiam que mihi data est iacob⁹ ⁊ cephas ⁊ iohānes
qui videbant̄ esse colūne dederunt dexteraʒ societatis
mihi ⁊ barnabe. Nota φ solus petrus non erat colūna
sed isti tres dicebant esse colūne. Iteʒ ꝑferendo iacobū
petro designat eum ꝑoꝛem: quia prioꝛes sunt inferioꝛi
bus ꝑponendi. de maio. ⁊ obe. c. statuimus. ⁊ merito vi
detur ꝑtulisse iacobuʒ petro: quia iacobus successit in
ecclesia hierosolymitana christo: vt. c. sacerdos. de cōse.
di. j. ⁊ de sum. trini. c. j. §. vna vero. Et ecclesiā hierosoly
mitanā suo sanctissimo martyrio ⁊ sanguine rubricauit
qui igit̄ in eadem ecclesia successoꝛ fuit christi debuit
potius dici sūmus sacerdos ⁊ aliorū ꝑnceps sicut xp̄us
fuit: ⁊ hoc ꝓbat̄ actuum. xv. c. vbi petro ⁊ paulo allegā
tibus: iacobus sentētiā tulit dicens: ego iudico non in
quietari eos qui ex gentibus conuertunt̄. sed si petrus
erat sūmus pontifex ⁊ princeps iacobus ipse inferioꝛ ꝑ
sente petro non debuisset prius cognoscere ⁊ ꝓnuncia
re: sed debuissʒ ꝑus deferre petro. l. humanū. C. de legi.
vbi est tex. φ φ̄uis senatoꝛes possint leges cōdere: tamē
illas non faciūt ꝑsente ꝑncipe nisi ꝑnceps auctoꝛitatem
interponat. Item si petrus fuisset princeps non dedissʒ
dexterā societatis: quis sibi non debuissent eē̄ socij sed
subditi. Et ideo papa vocat oēs episcopos fratres nō
subditos: vt in. c. φ̄ graui. de cri. fal. vt denotet sup ep̄os
nō habere auctoꝛitatē nisi sicut frater maioꝛ habet ī fra
treȝ: ⁊ christus omnes apostolos vocauit fratres: iuxta
illud mathei. xxiij. ibi: vos oēs estis fratres. ⁊ φ nō eēt
impar paulus petro. est tex. ij. q. vij. paulus. ⁊ ideo tex.
xxj. di. §. hoꝝ. dicit φ petrus quasi ꝑnceps factus est: vt
non esset vere ꝑnceps: sed quasi ꝑnceps: quia dictio q̄si
improprietatē significat. Item si petrus fuisset ꝑnceps
alij apostoli ipsi nō imperassent. sed cōtrariū legit̄ actu
um. viij. c. φ samaria recepisset verbū dei miserunt ad
illos petrum ⁊ iohānem. §. de quo habetis. de sacra vn
ctione. c. j. q2 vō. ⁊ sic petrus non videt̄ fuisse maioꝛ. de
maio. ⁊ obe. c. cum inferioꝛ. Item cardinales in electōe
pape sunt metropolitani loco. xxiij. di. in nomīe domī.
ergo non sunt inferioꝛes electo papa. et ista patent per
omnes potestates a christo apostolis attributas discur
rendo siue de potestate miracula faciendi ⁊ eijciendi
demonia: ⁊ languoꝛes sanādi habuerūt eni omnes hāc
ptātem. vnde mathei. iij. dicit̄ φ dedit illis ptātē spū
um immundoꝝ: ⁊ potestatem curandi infirmitates: ⁊ de
ijciendi demonia siue de potestate ꝑdicandi: quā simili
ter omnibus apostolis cōcessit ⁊ ante passionē: ⁊ post
resurrectionem. Nam ante passionē solum iussit predi
care iudeis: dum dixit: In viam gentiū non abieritis.
vij. q. j. c. deniqʒ. ⁊ mathei. iij. ⁊ luce. x. dicit̄: euntes aūt
ꝑdicate appropinquat regnuʒ celoꝝ. ⁊ post resurrectio
neʒ a christo missi fuerunt per totum oꝛbeʒ: dum dixit
docete omnes gentes ⁊ ꝑdicate euangeliū omni crea
ture. mathei. c. vltimo. ⁊ habet̄ de hereticis. c. cū ex iniū
cto. ⁊. xxj. di. in nouo. Sic etiā fuit in potestate metēdi
temporalia. Nam mathei. j. dicit̄: In quacunqʒ domo
intraueritis in eadem manebitis: bibentes ⁊ edentes q̄
apud illos sunt. ⁊ apostolus dicit ad coꝛinthios nono: si
vobis seminamus spūalia magnū non est: si vestra car
nalia metamus. ⁊ idem ad galathas. vj. vt hec plenι⁹ ha
bentur. xij. q. ij. c. quicunqʒ suffragio. ⁊ de ꝑben. c. cū ꝫm
apostolum. Eadem patent in potestate baptizandi quā
omnes habuerunt: ⁊ ante passioneʒ ⁊ post: vt not. archi.
de consecra. iiij. di. c. ꝓpe. ⁊. c. per aquā. ⁊. c. aliud. vbi ꝓ
batur φ et iudas potestatem habuit baptizandi. j. q. j.

⁊.dedit ⁊ qn̄ hierosolymis: ⁊ Mathei vltimo dicitur ꝙ iesus dixit: eūtes docete omnes gentes baptizantes ⁊c. de consecra.di.iiij.c.j.igitur. ⁊.c.multi.idem fuit de potestate sacerdotali cōficiendi corpus xp̄i qui illa pariter omnibus apostolis fuit data: q2 omnes in die cene constituti fuerūt sacerdotes Luce.xxij.c. ⁊ notat glo.xxj.di. in nouo. ⁊ de cōsecra.di.ij.c.in xp̄o semel ī fi. ⁊ notat Archidiaconꝰ.lxv.di.c.dic. Et similit̄ potestatem soluendi ⁊ ligandi in foro penitentiali xp̄us omnibus apostolis pariter concessit.xxiiij.q.j.§. si aūt.v̄.si omnibus. ⁊ in.c. loquit̄. ⁊.xj.q.iij.c.nihil. ⁊ hoc ꝓbat quod dixit xp̄s discipulis amē dico vobis ꝙ vos qui secuti estis me sedebitis sup̄ sedes iudicantes.xij.tribus israel. Idem dicēdum est de potestate pontificali: quia apostoli ꝑ xp̄m vident̄ omnes fuisse episcopi.xxj.di.in nouo.dum dicitur ꝙ omnes apostoli cū petro pari consortio constituti sūt sed nō poterant esse in pari cōsortio nisi oēs fuissent epi quia maior est potestas episcopalis q̄ꝫ simplex sacerdotalis.lxxix.di.ad hec in fi.xciij.dis̄.a subdiacono. Et tō de iuda scriptum est ꝙ ep̄atum eius accipiet alter.lxviij.di.in.§.porro. ⁊ habet̄ Actuū p̄mo.c.ꝓbant̄ de suma trinitate.c.j.§.vna.vbi dicit̄ ꝙ sacramentū eucharistie nemo pōt cōficere nisi sacerdos qui iure fuerit ordinatus f̄m claues ecclesie quas concessit apostolis iesus xp̄s ꝫ constat ꝙ sacerdos nō ordinatur claue sacerdotali ꝫ solum episcopali quā concessit vt dictū est apostolis iesus xp̄s. Ex quibus omnibꝰ videt̄ inferri tam ex potestatibꝰ ecclesie pariter omnibꝰ apostolis a tributis tam etiaꝫ ex vsu ⁊ consuetudine omniū apostoloꝝ qui vna cuꝫ petro disponebant singula occurrentia in ecclesia ꝙ potestas clauiū ⁊ ecclesie nō fuit in solo petro constituta ⁊ hodie nō sit in solo papa sed est in omnibꝰ alijs episcopis qui apl'oꝝ loco sunt successores.xxj.di.in nouo. ⁊.lxviij.dis̄.c.fi. ⁊ q̄uis p̄ncipaliter sit in papa ut ꝑ prius non tamen videt̄ esse sic ꝑ prius in eo ꝙ possit sine alijs episcopis q̄ soli habent in statuēdo ⁊ ī iudicādo vocem in concilijs ut ꝓbat̄.xviij.di.ꝑ totum. notat̄ in.c.graue de p̄ben. ⁊ s̄.dixi sic nec petrus habuit sine apostolis ut.s̄. dixi q̄uis p̄ncipaliter ⁊ ꝑ prius habuerit nō tamē sicut sine eis igit̄ Gregorius reprehendit alexandrū patriarchaꝫ qui appellauit eū vniuersalis ecclesie episcopū dicens ꝙ illa verba vnitatē inflant: q2 charitatem vulnerant cū ꝑ hoc alijs episcopis detrahat̄.nā si papa esset vniuersalis alij episcopi essent ꝓ nihilo.xcix.di.c.ecce pōt ergo papa solus ut caput dūmodo nō sine alijs episcopis vt ꝓbat̄.xcix.dis̄.c.j.§.j.vbi est tex.ꝙ nec romanus pontifex debet se appellare vniuersalis ecclesie episcopum ut ibi statuit conciliū: lꝫ ergo sit maior sedes petri ⁊ p̄ma.xxij.di.c.renouantes.in.§.j. ⁊.§.sedes. Non tamen videt̄ posse sine alijs episcopis: ut ꝓbat tex.xix.di.c. ita dominꝰ.vbi dicitur ꝙ xp̄s cōmisit salutem vniuersitatis omnibꝰ apostolis ita tamen ꝙ in petro principaliter collocauit ⁊ sic noto ꝙ licet in eo p̄ncipaliter collocauerit nō tamen ut alij excluderent̄: sed dicit p̄ncipaliter ut tamen in oībus vniuersalis potestas consisteret ⁊ per omnes exerceret̄ ita ꝙ etiā in omnibꝰ ⁊ p̄ncipaliter in petro nō tamen ꝑ petrū solum vt ei erranti standū sit: sed demū quando ꝓcedit cum claue discretionis: ut dicit Inno.de cōsue.c. quanto. ⁊ ideo dixit iesus: ⁊ porte inferi nō p̄ualebunt aduersus eā.s.ecclesiaꝫ. sic ergo patet ꝙ omnis potestas est in ecclesia nam episcopi dicunt̄ sanctissimi xp̄i legati ⁊ sp̄ūales patres existunt ⁊ sūt fratres ⁊ coep̄i pape ⁊ columne comprobant̄ ecclesie: ut in cle.siquis suadente d̄ penis.ac vicarij dei nūcupant̄.xxij.q.iiij.mulier. ⁊ ideo Archidi.refert verba Gregorij.xij.di.nō decet.dum dicit consideres autē omnē sanctā romanā ecclesiā cui auctoritate deo penes aliaꝝ ecclesiaꝝ matrem nō dominā

te vō nō dominū episcopoꝝ eē sed vnū ex ipsis.xcix.di. in.c.p̄me sedes. potest enī papa omnia sicut deus ⁊ sic sine errore vel peccato: de peni.di.ij.in.c.charitas.ibi inq̄namentis omnis extranea nam deus non potest facere id ex quo eiꝰ dignitas lederet̄ vel eius derogaret̄ excellentie ut dicit magister sniaꝝ.lib.j.c.xliij.qm̄ hoc non est posse: sed nō posse.si igit̄ deus nō potest facere id qd̄ ē indecens ⁊ ꝑ qd̄ lederet̄ eius excellentia: ergo nec papa qui loco dei in terris est de translata p̄la.c.j.ij. ⁊.iij.qui aut dixi potestas pape est in edificationē non in destructionē.ij.ad Corinth.xiij. ⁊ ideo quando contra fidem peccaret papa potest redargui.ij.q.vij.paulus.idem qn̄ turbat bonū vniuersalis ecclesie.xl.di.si papa. ⁊ iō xp̄us increpauit petrū nam cuꝫ ꝑgeret hierosolymis opus nostre redēptionis impleturus ⁊ petrus eū vellet ꝓhibere dixit xp̄s vade post sathana scandalū mihi q2 non sapis que dei sūt: sed q̄ hominū. ⁊ ideo sicut petrus male agēs redargutus est ita ⁊ successores pape videt̄ posse redargui quando que dei sūt nō intelligit papa sed ista redargutio nō videt̄ ꝑfecto melius posse fieri q̄ꝫ a concilio ⁊ hoc vident̄ velle canones dicentes ꝙ que sunt statuta ꝑ conciliū ad bonuꝫ vniuersalis ecclesie papa solus nō potest dissoluere.xxiiij.q.j.memor sum.xxv.q.j.c.sunt quidam. ⁊ videt̄ velle glo.ix.q.iij.nemo. cuꝫ dicit orbis est maior vrbe.xciij.dis̄.legimus.in.v̄.si auctoritas. ⁊ hoc modo videt̄ debere intelligi qd̄ notat Inno.in.c.quāto de consue. ⁊.c.inquisitionis.de sen.excō. in quibꝰ dixit ꝙ quando papa ꝑturbat bonuꝫ vniuersalis ecclesie ipsi nō est ꝑmittendū sed hoc ꝙ ei nō sit ꝑmittendū non pōt intelligi nisi a concilio.ita dixit Antonius de Butri.in dicto.c.quanto. similiter nō debet ei pareri quando ex eius mandato multa mala oriri possent ut notat Inno. in dicto.ca.inquisitionis. qm̄ ipse papa sūme curare debet, ut salus vniuersalis ecclesie salua sit.xxv.q.j.que ad ꝑpetuā ⁊.c.contra statuta. ⁊.q.ij.c.si ea est. ista ē causa q̄re papa nō potest deponere oēs episcopos.ix.q.iij.c. ꝑ principalem. sed in his est sniā concilij supra papam hec est ratio quare nō pōt tollere p̄uilegiuꝫ canonis siquis suadente: ut notant doc.in.c.nulli.de sen.excōi.ista est etiā ratio quare non pōt sibi eligere successorem: q2 bonum vniuersalis ecclesie ꝑturbaret ita dicit glo.viij.q.j.§.his omnibꝰ. ⁊.j.q.iij.ex multis. hec est etiaꝫ ratio quare nō potest tollere euangelia ⁊ quattuor p̄ma concilia nec cōtra ibi disposita dispensare quatenus tangūt fidem vel bonū vniuersalis ecclesie.xv.di.c.j.ī fi. quia in istis consistit fidei fundamentū ⁊ maior est illoꝝ concilioꝝ sententia q̄ꝫ pape iuxta illud firmum dei fundamentuꝫ stat de peni.di.ij.c.firmū. ⁊ apostolus.ij.ad Timotheū.ij.quinimo nō solum in bono vniuersalis ecclesie p̄ualet sententia concilij sniē pape: sed etiam p̄ualet qn̄ discolorat̄ status vniuersalis ecclesie.glo. est originalis.j.q.vij.§. nisi rigor per tex.in.c. ⁊ si illa.ea.q.quam sniam cōfirmauit postea Archidi.xxv.q.j.sūt quidam.igit̄ non pōt disponere ꝙ generalit̄ clerici in foro seculari cōueniant̄. Ex q̄bus videt̄ ꝙ papa nō possit ea facere ex quibꝰ peccaret vel malū exinde oriret̄ ut notat Innoc.ī dicto.c.inquisitionis.de sen.excō. ⁊ doc.in.c.ꝓposuit.de concel.p̄ben. nec est ipsi supportandū ut ibi dicit. Et ideo conciliū debet hoc iudicare qd̄ errare nō potest ⁊ apud qd̄ videtur esse fidei fundamentum plus dixerūt aliqui ꝙ illud qd̄ dicit̄ ꝙ papa habet plenitudinē potestatis debet intelligi de papa.i.de romana ecclesia que representat̄ in papa tanq̄ꝫ in capite ⁊ in alijs tanq̄ꝫ in membris ut ardua nō possit papa sine cardinalibus ⁊ alijs p̄latis qui de romana ecclesia sunt. Nā cardinales pars sūt corporis pape. vj.q.j.§.veruꝫ cōiuncto.c.felicis de penis.li.vj. dū dicit ecclesiam romanā subijci casibus cū sit iiuria cardinali

qui est pars corporis pape: ut notat Laudunēsis in cle.
prima de celebra.mis.notat de offi.delega.c.penultimo
in glo.fi.que allegat.l.quisquis.C.ad legē iul'.maie.ca/
nonizata.vj.q.j.siquis cum militib'.vnde sicut caput si/
ne alijs membris nō bene operat' sic nec papa sine con/
cilio platoꝝ ad hoc qd dixit xp̄us. Amen dico vobis q
vos qui secuti estis me sedibitis sup sedem.xij.iudican
tes tribus israel.iudicabit ergo iesus ī fine seculi cū.xij.
apostolis sic videt' dicendū in ecclesia militante ut epi
vna cum papa debeāt iudicare.lxxxix.di.ad hoc. z ideo
quia iurisditionē habuit ecclesia papam iudicat ī causa
fidei.xxi.di.nunc aūt.z.xl.dis.si papa.Et ideo refert Jo.
monachi ī.c.sup eo. de hereticis.li.vj.q cum Celestin'
quintus cōtulisset multas abbatias z episcopatus z su/
periores dignitates sine concilio fratrū tales collatiōes
cassate fuerūt p̄sertim qz cetus cardinaliū est in hac q̄si
possessione q ardua negocia sint cum eorū consilio tra
ctanda z terminanda.Et ideo in cle.ne romani de elect.
z in alijs pluribus iurib' dicit' de fratrū nostroꝝ cōsilio
ut in.c.fundamenta de elec.li.vj.Et licet pontifex sit solu
tus legibus tamen sm eas debet viuere.C.de legi.l.di
gna vox.z.ix.dis.c.iustum.z quia omnis indecentia in
pncipe qui debet esse omniū director iudicari debet im
possibilitas remittit Jo.mona. ad notata in ca.impossi
bile:de regu.iur.li.vj.Ad hec faciunt illa que.s.retuli q
deus illud non potest ex quo eius dignitas lederet'. Et
ideo benedict'.xj.multa facta p bonifaciū octauū absq
fratrum concilio in statutis traditis marchianis suspen
dit q̄uis z illoꝝ multa iusta forēt z hoc qz tangebant ar
dua z sine cardinalib' facta erant dicens q defectus in
psona facientis vel in modo reddit factum inutile: de cō
suetudine.c.ecclesia sancte marie.ff. de rebus eoꝝ.l.ma
gis puto.§.z si alienam.z de resti.spol'.c.pisanis.Ex qui
bus videtur concludi q qn papa est sine concilio possit
omnia sed ardua demū cum concilio cardinaliū z sic de
alijs membris sui corporis z hoc pbat tex. in.c.p venes
rabilem qui fil'.sint legit.ibi veniens ad sacerdotes leui
tici generis. Nam dum dicit sacerdotes sentit q inte di
uino papa debet facere cum consilio sacerdotū.i. cardi/
naliū qui sunt fratres pape:dicto.c.sūt aūt.z hoc firma/
uit dn̄s cardinalis florentinus in quodam suo tractatu
scismatis quē posuit in.c. licet de elec.z allegat dictum
Laurentij.xxv.q.j.sunt quidā.z.c.que ad ppetuam.vbi
dicit q isti volunt q papa sine cardinalib' facere nō pos
sit z hoc videt' de mente Speculatoris ī titulo de lega/
to.§.qualiter autē u.fi.vbi dicit q legatus de latere de
concilio cardinaliū est mittendus z nō aliter.l.fi.C.de
legationib'.li.x.z laurentius z Archi.volunt q in con/
cernentibus bonum vniuersalis ecclesie papa nō statuit
sine cardinalibus.xv.di.c.catholica.si vō papa est cū con
cilio collecto nō potest ardua sine concilio p p̄dicta z p
istis facit qd legit' Actuū.xx.c.circa mediū.nam paulus
vocauit maiores ecclesie ephesine eisq dixit: attendite
nobis z vniuerso gregi in quo nos spūs sanctus posuit.
Ad idem.xcvj.di.bene quidem.vbi conciliuz diffiniuit
etiā papa ibidem existente.z.lxiij.di.c.adrianus.z ca.j.
de sponsa.Et sic isti doc.restringūt multum potestatem
pape volentes q plenitudo potestatis sit ī papa quādo
est sine concilio ut ardua faciat demū cum consilio car/
dinaliū z sic est in' concilio qn facit accedente voluntate
concilij. Ex quibus infert' ad ppositam questionez q
maior sit sn̄ia concilij q̄ sententia pape p̄sertim qn papa
erraret:qz tūc videt' posse a concilio reprehendi sicut pau
lus petrū errantem reprehendit.ij.q.vij.paulus. z iō vide
tur papa posse corripi a concilio cū errat cū apud ɔciliū
sit potestatis plenitudo tanq̄ in fundamento z p̄sertim
p̄ualeret sn̄ia concilij si forte iuuaret' sn̄ia predecessoris

pape qui sic statuisset contra illud qd hodie sentiret so
lus papa qn haberet admixtam auctoritatez pape z sic
esset sn̄ia totius ecclesie vniuersalis capitis.s.z membro
rū vnde sn̄ia postea capitis solum resilientis nō videret'
sn̄ia vniuersalis ecclesie sz solius pape. Et ideo videt q
resiliente concilio solus papa nō possit tollere statuta al
terius concilij generalis concilio reclamante licet si cō
ciliū nō reclamaret forte posset. z ad hoc facit qd dixi.s.
in pncipio istius tractatus ibi dixi q conciliū celebratū
puinciale romanum nō est tante auctoritatis sicut illud
qd est factum cum ecclesia vniuersali notat' in.c.j.c.xv.di.
z ibi Archi. z dicam infra in fine isti' questiōis z si dici
tur q est solut' legib' debet intelligi de legibus suis po
sitiuis non dei quales sint leges concilij que spū sancto
suggerente pmulgant'.l.di.c.siquis diaconus.ista vlti
ma sentit Franciscus de zabarellis cardinalis p̄dictus
florentinus z q conciliū sit maius papa z p̄ualeat eius
sententie patet in depositione pontificum que baeten'
s concilijs facte sunt ut legit' de Benedicto.xxiij.di.sīn
nomine dn̄i.z de Johāne.xij.z diebus nostris concilij
constantie deposuit Johannē.xxiij. z benedictuz tertiū
decimū sic in sua obedientia nuncupatū. Item bene
ctus nonus fuit depositus z Gregorius.xij. iste nostris
diebus.Sed parcat mihi reuerentia Johānis monachi
quē iuste reprehendunt Jo.an.z moderni ī.c.sup eo de
heretic.li.vj.ipse errauit z plus eis errat domin' cardi
nalis florentinus ut apparebit ex infra dicendis. Ideo
iura contraria perscrutemur z pmumz q facta pape nō
subiaceant iudicio concilij.est textus.ix.q.iij.nemo.vbi
ab augusto nec ab omni clero papa potest iudicari.z hic
ibi tex.dicat de prima sede:tamen non debz intelligi de
papa cū cardinalibus.Et dn̄s cardinal' de zabarellis nō
le intellexit:si de solo papa intellexit:vt cause eius nō
dicent' etiā a cōcilio:vt probat tex.ī dicta.q.iij.in.c.alio
rū.vbi tex.dicit: Presulem romanum deus suo seruauit
arbitrio. Idem tex.cōcilij in.§.hinc etiā.xvij.di.ca.causas
symachi pape solo dei iudicio reseruauit.vn̄ ibi est tex.
cōcilij:In quo cōciliū determinauit q cause pape ab iudi
cio concilij nō subessent. Idē dicit tex.xl.di.si papa.vbi
est tex.sumptus ex gestis bonifacij martyris:ita q non
potest dici suspectus tanq̄ a pōtificib' editus.Dicit eni
q si papa sit iniquus ita q secū in numero suis populos
ducat ad inferos:tamen a nullo mortaliū potest iudica/
ri nisi deprehēdat' a fide deui'.Quō igit' dicere possit
Jo.monachus z cardinalis florentinus:q facta pape si
ne cardinalibus sunt nulla.vel q quādo papa male agit
a ɔcilio iudicetur:profecto ipsi errauerūt:quis in omni
bus preterq̄ in articul' fidei videtur maior sententia pa
pe q̄ ɔcilij:ut est tex.de elec.c.significasti.vbi est casus
q in omni statuto ɔcilij debet intelligi excepta auctori
tas romani pōtificis tanq̄ superioris. Nota q dicit ro
mani pontificis non dicit romane sedis. Et ad idem in
ca.oudum.ij.q.vj.ibi:nec extra romanū quicq̄. Et his
decerni debere pōtificē.z.xj.di.c.fi.vbi tex.dicit:Quis
nescit sancita a petro ab omnibus debere obseruari. Et
hoc voluit glo.in.c.vbi periculū.de elec.li.vj.in.v.con
cilio:z est tex.in.c.innotuit.de elec.q statuta ɔcilij nō
astringunt papam:quia ipse est supra omnia concilia vt
in pari potestate cum papa predecessore suo et cōcilio
vt ibi.Et q regulariter p̄ualet sententia pape cōtra cō
ciliū est glo.iiij.di.c.in istis.per tex.xxxv.q.ix.venia.
et.xxxiiij.q.j.hec est fides:quia pape z dei censet idem
concistoriū:ut no.Hostiē.in.c.quanto.de translatiō.pla
per tex.in.c.ij.z.iij.c.ti.hoc probant omnia iura.z ca.ij.
xvj.z.xvij.dis.Nā sint quotquot episcopi qui simul con
ueniant si conueniant sine auctoritate summi pontificis
eorum erit conciliabolum nō concilium. z ista est ratio

quare auctoritas ⁊ sententia pape debet interuenire in concilijs. quia omnis sñia concilij auctoritate sũmi pontificis firmat̃ ⁊ roborat̃ ut vult beatus Tho. in secunda secũde. q. j. articulo. x. ⁊ hoc volũt oẽs tex. in. xvj. ⁊. xvij. di. Ex quo patet ꝙ maior est sñia pape: quia maior est ꝗ auctoritatem interponit ꝗ̃ cui interponit̃. alr̃ si cũ concilio nõ concurreret sententia pape eo ipso capitis ⁊ mẽbrorum vnitas esset dissipata ⁊ causatum scisma ⁊ ipsorum epõꝝ sñia nulla foret si pape sñia cum ipsis nõ concurret. hinc est ꝙ solus papa reuocat statuta a se ⁊ a cõcilio etiam sine concilio: ut in. c. statutum. ⁊. c. constitutionem. de sen. excõ. li. vj. iũcto. c. statuimus. eodẽ titulo. ⁊ ꝓbat̃ ex notatis in. c. vbi periculũ. de elec. li. vj. vbi illud c. editum sup̱ electione romani pontificis a papa ⁊ a cõcilio ⁊ sic sup̱ bono vniuersalis ecclesie: ut notat̃. viij. q. j. his omnib⁹. fuit a solo papa reuocatum ⁊ deinde a solo papa introductum ⁊ tamen est de materia ardua ut ꝺ electione sũmi pontificis ⁊ tamen solum factũ pape tenuit. Ad idem de electione cle. ne romani. vbi de cardinaliũ consilio papa aliqua sup̱ illa constitutione vbi periculum inouauit ⁊ ꝙ papa sine concilio etiam collecto possit ardua ut deponere imperatorẽ notant doct. canonistẽ in. c. ad apostolice de re iudi. in. vj. ⁊ ibi Archidia. in suprascriptione ⁊ Jo. an. in verbo concilio in nouella. Et ꝙ papa solus possit tollere statuta concilij ꝓbatur ex notatis in. ca. ꝓposuit de concessione p̃ben. vbi dicit̃ ꝙ papa dat ius ad vacatura beneficia: de concef. p̃ben. ca. ij. li. vj. Et ꝙ sit maior sñia pape ꝗ̃ cõcilij preterꝗ̃ in cã fidei: notat̃ in. c. sicut in fi. xv. dis. ⁊. xix. di. anastasius. ⁊ xxiiij. q. j. c. quicũꝗ. ⁊. ix. q. iij. c. nemo. ⁊. c. conquestus. ⁊. c. p̱ p̃ncipalem. quia sñia pape ⁊ p̃ncipis haber vim legis. l. j. ff. de constitutij. p̃nci. ⁊. l. fi. C. de legi. ⁊ ꝙ habeat plenitudinẽ potestatis notãt doctores: ⁊ ibi Guillelm⁹ de monte lauduno in cle. si romanus pontifex. de p̃ben. notant doctores in dicto. c. ꝓposuit de concef. p̃ben. Et ꝙ papa sit supra conciliũ etiam in concernentib⁹ bonuꝫ vniuersalis ecclesie. notat additio Bartholomei ad glo. in. c. sunt quidaꝫ. xxv. q. j. p̱ tex. in. c. nõ debet de cõsang. ⁊ affi. facit. lxviij. di. c. corepi. ⁊. lxxiiij. di. p̱ totum. ad hͦ facit tex. de baptis. c. maiores. qui dicit ꝙ maiores cause ad sedem petri referende sũt. ⁊ sic cause fidei debent ad papaꝫ referri. xxiiij. q. j. hec est fides ut patet solus papa errores põt corrigere circa fidem: qͦ tamen debet intelligi ut dixi. s̃. circa p̃ncipiuꝫ istius questiõis post duas colũnas ⁊ infra dicam. ⁊ qꝛ sicut xp̃us fuit dum vixit vl̃ in mũdo fuit verus vnicus pastor ⁊ p̃nceps. xcij. di. ca. dñs noster omnẽ habens potestateꝫ ecclesie sine aliquibus apostolis ita debet dici de Petro eius vicario ⁊ in domino successore ꝓbat̃ in. c. quotiens. xxiiij. q. j. ⁊ ibi glo. ⁊ iõ volunt doctores in. c. ꝓposuit de concef. p̃ben. ꝙ papa potest omnia nisi illa que nutriũt peccatum qͦ est intelligendũ qñ peccatũ ꝓuenit s lege naturali vel diuina. secus si peccatũ esset ex contrauentione legis canonice vel humane: qꝛ papa tales leges põt tollere qñ habet potestatẽ in omnib⁹ que habent formã ⁊ originem s iure positiuo. vj. di. p̱ totum. verba sunt doctoꝝ in. c. cũ ad monasteriũ de statu monacho. ⁊ ideo tollit leges editas de faciendis ordinibus vel de eoꝝ temporib⁹ obseruandis. Jtem ꝙ quis nõ habeat duo curata beneficia. Ex quib⁹ patet ꝙ papa ẽ supra omnia iura positiua etiã a concilijs vel ab alijs pontificibus edita. Et ideo male dixit Jo. mona. ꝙ collatiões episcopatuũ ⁊ statuta data marchianis p̱ papam nõ erant valida: qꝛ facta sine consensu cardinaliũ quia eoꝝ consensu opus nõ est si papa nõ vult ut ante dixi imo vult glo. iiij. dis. iij. §. leges. ꝙ sine consensu pape vel p̃ncipis totus populus non posset tollere legem p̃ncipis ⁊ sic conciliuꝫ quod est in toto populo fideli nõ potest tollere legem p̃ncipis: imo dicunt legiste in. l. non ambigit̃. ff. de legi. ꝙ totus populus nõ potest hodie sine p̃ncipe facere legem generaleꝫ. Ex quibus constat ꝙ maior est sententia ⁊ potentia p̃ncipis ⁊ pape ꝗ̃ concilij vel totius alterius populi ꝙ hec sententia sit vera potest ostendi iure politico ⁊ naturali. politico iure insinuat̃ sic. Quando plura ordinant̃ ad vnum necesse est vnum regulare ⁊ regere. Alios vͦ regulari ⁊ regi ut vult ph̃s in politicis ⁊ ꝓbat̃ canonice. xxiij. q. iiij duo ista noĩa. ⁊. ff. de verbo. sig. l. ꝓnũciatio. §. familie ibi sub vnius potestate. ⁊. v̉. pr̃. ⁊ huic debet inesse regẽdi potestas ⁊ alijs obsequẽdi necessitas. xxj. di. §. in his omnibus. ⁊. c. inferior. ⁊ hic sũmus non debꝫ esse alicui nisi deo subditus: quia respectu eiusdem subiecti nõ potest esse quis superior ⁊ inferior. xxiij. di. in nomine domini. ibi: quia sedes apostolica. ⁊ ideo xp̃s constitutur⁹ ecclesiam: elegit petrum in primum p̱elatum. xxiij. q. j. loquitur. ⁊. xxij. di. c. j. ⁊. c. sacrosancta. ⁊ pro ista sententia facit quia vbi esset pluralitas: ibi plurimum esset discordia. de peni. di. ij. c. quoniam adam. ⁊ ideo deus secundum diem dimisit ⁊ in eo nihil fecit designãs duplicem numerum malum qui nos ab vnione diuidit. xxxij. q. j. nuptie. Hec est etiam ratio quare hominem vnum in principio tm̃ creauit: vt designaret in vno consistere melius dominiũ: ⁊ vnitatem essẽ magi probabilem ꝗ̃ pluralitatem. xxiij. q. v. hec imago. ⁊ vt ostẽderet ꝙ sicut naturale est vt multitudo ab vnitate proficiscatur: ita ⁊ ad ipam vnitatem reducatur. dicto. c. hec imago. presertim in iure regni ⁊ administrandi qͦ regulariter non capit duos iuxta sententiam prudentũ dicente Lucano: Nulla fides regni socijs ⁊c̃. Nã propter pluralitatem Romulus interfecit fratrem Remum. vt. l. fi. ff. de rerum diui. Quia vt dixi pluralitas̃ parit discordiam. l. cum pater. §. dulcissimus. ff. de lega. ij. quod fuit ostẽsum in vtero rebecce. nam esau ⁊ iacob ratione pluralitatis in vtero inuicem pugnauerũt. vij. q. j. in apibus. Et hoc vult Tuli⁹ de offi. dicens: Relatum est apud enium ꝙ nulla sancta societas nec fides regni est: ⁊ ideo est necesse et vnum eẽ principem s̃m philosophum. xij. metha. in fi. dum dicit Entia nolunt male disponi: pluralitas principatuũ mala: vnus ergo princeps. Et hec sententia patet discurrentibus ordinationem nature siue in corporibus naturalibus siue misticis. Nam in vno homine indiuiduo qui s̃m philosophũ. vj. phisi. dicitur microcosmus idest minor mundus. nam omnia in ipso melius se habent: cum ipsa reducuntur ad vnum quod cetera regulet ⁊ gubernet. Nam siue consideres in homine partem eius corpoream ⁊ corruptibilem varijs membris distinctam: vt in c. cum ex iniuncto. de heret. Omnia ista membra et totum corpus viuificantur a corde: ⁊ ab ipso ortum ⁊ principium habẽt: ⁊ membra cordi non correspondentia putrescunt et arescunt. xxiij. q. vij. c. quemadmoduꝫ probatur. xxiiij. q. j. loquitur. ⁊ in. l. rerum mixtura. ff. ꝺ vsucapio. Nam s̃m philosophũ in libro de differentia spirit⁹ et anime in corde principaliter est sedes anime: que anima totum corp⁹ viuificat. de peni. di. j. c. item si anteꝗ̃. et. c. si resuscitatus. ⁊ existit tota in toto: ⁊ tota in qualibet eius parte. ⁊ idem est in omni re etiam inanimata ꝗ̃ composita ex pluribus diuersis elemẽtis vno spiritu cõtinetur. dicta. l. rerum mixtura. ꝺ vsucapi. ⁊ resoluta illa anima vel illo spiritu in illo indiuiduo illa elementa resoluuntur. quia vt scribitur circa finem primi de anima aĩa magis retinet corpus ꝗ̃ econtra. Similiter si cõsideramus in hoĩe partẽ ꝑpetuã ⁊ incorruptibilẽ nũc in eo etiã debet esse virtus intellectiua regulãs ⁊ regens oẽs potẽtias sensitiuas siue sint potẽtie sensitiue exteriores ut visus tactus auditus olefactus de quib⁹ in ꝓhemio decre

taliū siue sint sensus cōes interiores ut fantasia cogitatiua ꝛ memoratiua ut aliqui referunt in.c.cum causaȝ. de testi. ꝛ phūs in secūdo de aīa. Nam tunc bene se habet homo cū virtus intellectiua bene regit ꝛ gubernat omnes alias potentias p̄dictas. Nam tunc datur pax ꝛ vnitas in aīa humana ꝛ homo virtuosus existit ut i cle. ad nostram.v̄.ii.de hereti. sed si homo cum intellectu ñ regulat sensus ita q̄ nō predominet̄ virtus intellectiua in homine sed ꝑmittat̄ ꝑueniri intellectus ab appetitu ꝛ vinci tūc homo est malus ꝛ nō virtuosus nec habet in se pacem ꝛ vnitatem ꝛ est ꝑinde ac si sphera inferior moueret superiorē qui motus est contra naturam. Nam si sensualitas que est ab initio repugnans intellectui tendens ad malum ab adolescentia sua: Geñ.ix.ca. ꝛ.xij.q.j.omnis etas. ꝛ.xx.q.iij.ꝓclivis nō regulat̄ ab intellectu qui sillogizando semꝑ bonū appeteret nisi ex sensualitate homo ꝓclivis ꝓlaberet̄ in peccatum: ut in auc.ō monachis.§.si v̄o.tunc homo in seipso est inquietus ꝛ pugnam substinet. ꝛ hoc est qđ apostolus dicebat ad Romanos.vij.dum dicit:video aliam legē repugnantem legi mentis mee:ad Galathas p̄mo. ꝛ.xxxij.q.v.si paulus q̃uis igit̄ ab initio in homine sit quedā pugna ꝛ dissonantia ꝓpter passiones appetitus sensitiui repugnātis intellectui si tamē virtus intellectiua predominat̄ ꝛ obtinet in regulando appetitū sensitiuū que victoria ē naturalis ut dicit phūs in secūdo de aīa in tractatu de motu ꝛ mouente. ꝛ est sicut sphera superior moueret inferiorem qui motus est naturalis tūc homo est virtuosus et habet in se vnionē ꝛ pacem: ꝓbatur de sacra vnctio.c.j. ibi:cuius pars superior ratio ꝛ inferior sensualitas. ꝛ hoc vult Prosper in libro de vita cōtemplatiua dicens: dominet̄ vitijs ratio subijciat̄ corpus aīe ꝛ aīa deo ꝛ īpleta est omnis ꝑfectio: de peni.di.ij.c.corpus nostrū. ꝛ di.iij.in salicibus. ꝛ cōuenit homini. Tūc qđ scribit phūs q̄ in virtuoso oīa consonant: q̄ꝛ potentie sensitiue correspondent intellectiue ꝛ ei parent delectabiliter. si igit̄ sic est in vno indiuiduo homine ut melius se habeat quando oīa sua regunt̄ ꝑ vnum ita debet esse in toto vniuersali mūdo similitudinarie ut inquit phs octauo phisicorū. melius igit̄ totus xp̄ianus populus se habet cū oēs partes respondent ad vnū principiū qđ alios reguletet gubernet ꝛ q̄ nō ipse ab alijs gubernet̄ atq̃ regatur q̄ꝛ s̄m phm p̄mo phisicoꝝ omnia que sūt vnius generis debent reduci ad vnum qđ est mensura eorū que sub ipso genere sunt. docet̄ hec sñia similiter in mysticis corporibus. Nam si domū vnam consideramus ipsa melius ꝑ vnū regit̄ seniorē s̄m phm. ꝛ habet̄.xij.q.j.omnis etas ꝛ in.l.ꝓnūciatio.§.familie.de verbo.signi.ibi:vnius potestate. ꝛ.xxiij.q.iiij.ca.duo ista nomina. ꝛ ideo in domo pater corripit filiū ꝛ seruos etiā mercēnarios.l.serui ꝛ.l.ij.ff.de fur.l.respiciendū.ff.de penis cum si. ꝛ vir vxorem.vij.q.j.c.sicut. ꝛ antiquior domus corripit inferiores.l.j.C.de emenda ꝓpinquoꝝ. ꝛ.l.j.C.de emenda seruoꝝ. ꝛ idem est in oī alia vniuersitate que s̄m phm sunt quinq̃ quas ꝓpter breuitatē obmitto ut omnes melius regant̄ ꝑ vnum ut ꝓbat̄.vij.q.j.in apibus. si igit̄ hec cōuenit in omni vniuersitate quāto hoc magis cōueniēs est in toto humano genere ꝛ in toto orbe ut idem iuris sit in toto qđ in parte.xij.di.c.j. ꝛ.l.que de tota.ff.de rei ven.cum pars ꝛ ordo partiū non debeat esse melior suo toto. Nam pars ꝛ ordo partiū⁹ sunt ad suū totum tanq̃ ad finem ut inquit phus p̄mo ethicoꝝ. ꝛ iure etiā diuino hec sñia ostenditur. Nam inferiora regulari debent ad instar superioꝝ cū ad imaginē dei creati sumus ut vult beatus Augustinus. ꝛ habet̄.xxxiij.q.v.hec imago. ꝛ ō peni.di.ij.c.ꝑncipium. ꝛ phs p̄mo methaphisice. ꝛ octauo ethicoꝝ. ꝛ hoc vult Boetius in libro de cōsolatione dicens: O felix hominū genus si vestros animos amor quo celū regit̄ regat. ꝛ sicut in superioribus est vnus deus de sūma trini.c.j. ꝛ.c.damnamus. ita in terris debet esse vnus dei vicarius cui omnes alij inferiores pareant sicut in celis diuersi angeloꝝ ordines vni deo parēt.lxxix.di.c.ad hoc. ꝛ ideo deus vnam ecclesiā constituit nō plures ut vnus esset dei vicari⁹ in ea atq̃ sponsus.xxiiij.q.j.loquit̄.quia hierusalē terrestris.i. ecclesia militans similis esse debet ecclesie triūphanti iuxta verbū Johis in apocalypsi dum dicit:vidi hierusalē descendentē de celo.i.ecclesiā militantē que debȝ eē similis triūphanti sed tunc magis est triūphanti similis cum regit̄ ꝑ vnum sicut ipsa celestis ꝑ vnū regit̄:quia deus querit ꝑficere humanū genus ꝑfectione gratie sicut ipse est ꝑfectus perfectione nature: de sūma trini.c.damnamus. sed deus ē ꝑfectissimus entiū ut inquit phus.xij.methaphisice.ca. monet aūt habet̄ in.c.maiores.de baptis.ex eo maxime ꝑfectus ē q̄ ipse est ens maxime vnū ꝛ maxime bonū s̄m phm. ꝛ ꝓbatur ī dicto.c.damnamus.ibi:volo pater ut sint vnū sicut ꝛ nos vnum sumus: ꝛ ideo scriptum est: Audi hierusalem deus tuus vnus est vnde infert̄ q̄ est sūmū bonum id qđ est maxime vnum ꝛ idem in se bonum qđ est vnum. ideo Pictagoras in correlationibus suis ex parte boni ponebat vnū:ex parte mali ponebat plura. Et hec sentit psalmista dicens: a fructu frumenti vini ꝛ olei multiplicati sunt ostendens q̄ ꝓpter temporalia a deo vno recesserant ꝛ peccādo multiplicati erant quia nil aliud est peccatum q̃ ꝓgredi ab vno spreto ad plura: ut ꝓbat tex.in.c.item ergo. de peni.di.ij.ibi ex ea enī parte quis peccat ex qua minus deū diligit ꝛ sic spreuit deum vnū ꝛ discurrit ad multa puta ad amorē temporaliū vini ꝛ olei ꝛ similiū ꝛ ꝓprij corporis plus q̃ humana fragilitas requirat hanc igit̄ vnitatem xp̄s considerans vnā cōstituit ecclesiā ꝛ vnū voluit esse caput eius ꝛ p̄ncipem.xxiiij.q.j.loquit̄. ꝛ.xxij.di.c.j.vbi ꝓbatur q̄ xp̄s petrum principalē ecclesie p̄fecit ut conseruaret vnitatem: q̄ꝛ s̄m apostolum. Nos sumus omnes vnum corpus vnus spūs vna spes vocationis ꝛ vnus est domin⁹ vna fides ꝛ vnū baptisma ꝛ vnus deus ꝛ vnus dei ī terris vicarius ꝛ vna ecclesia ꝛ vnum corpus mysticū.ij.q.iiij.engeldrudam. ideo debet habere caput vnum nō plura de offi.ordi.c.qm̄ in plerisq̃ ꝛ hic est papa: ut.ix.q.iij.c.alioꝝ quē xp̄s ut dixi principem apostoloꝝ ꝛ ecclesie fecit Johis.c.fi. ꝛ habet̄.vij.q.j.mutatiōes. ꝛ.lxxx.di.in illis in fi. ꝛ.xxij.di.§.prima ergo fides. ꝛ hoc dicit Augustinus ī libro de vnico baptismo. ꝛ habet̄.ij.q.vij puto. ꝛ.xxj.dis.c.ī nouo.vbi est tex.q̄ petro p̄mū sūmus pontificatus datus est quē pontificatū p̄mo habuit aū passionē xp̄i in ꝓmissione dum dixit xp̄s Mathei.xvj.tu es petrus ꝛc̄. Nō igit̄ tunc dedit vel in eo edificauit sed edificaturū se ꝓmisit ꝛ idem dum dixit xp̄s: tibi dabo claues regni celoꝝ. Ante igit̄ passionē xp̄i ꝓmisit sed nō dedit ꝛ est ratio: q̄ꝛ subsistente xp̄o p̄mo sūmo sacerdote alius vniuersalis constituendus nō erat.vij.q.j.c.factus est cornelius. quia offensus fuisset articulus qui dicit: ꝛ in vnā sanctā catholicā ut dicit Gregorius. ꝛ habet̄.l.di.c.considerandū el p̄mo. ꝛ ibi etiā glo.c.dis.c.fi. ꝛ hoc ꝓbat̄ Johis p̄mo cū xp̄s dixit: symon es bariona ꝛ vocaberis cephas qđ idem est qđ caput ut denotaret apostoloꝝ ꝛ ecclesie caput. ideo Dionysius ī libro de diuinis nominib⁹ vocat petrū vertigalem. ꝛ idem in quinto libro de hierarchia ecclesiastica. igit̄ queādmodum omnia membra recipiūt influxum a capite sensus ꝛ motus siue s̄m alios a corde ꝛ nō econtra. sic tota ecclesia recipit viuificationem a papa qui est caput siue cor ecclesie q̃uis caput nō bene possit opari sine alijs suis membris ꝛ sic concludit aliud contrariū argumentū: sed non

est tamen ꝙ nõ possit caput sine pedibus aut manibus aut oculis operari. sed pfectius cum ipsis operatur ⁊ ideo ipsi soli petro lintheũ fuit submissũ de celo in quo erant omnia quadrupedia serpẽtia ⁊ volatilia Actuũ. xxviij. ca. ⁊ ei soli dictuz est: surge petre de omnibus illis anima libus occide ⁊ mãduca. xxiiij. q. iij. §. inter hec. ꝙ lintheũ nemo ambigit vniuersum mundũ cum cunctis homini bus diuersoꝝ rituuz designare ⁊ occidere ⁊ manducare nil aliud est ꝙ̃ peruersos mores in ipsis precidere ⁊ eos in sua psona toti ecclesie incorporare. Ex quibus conclu ditur ꝙ petrus fuit prelatus alijs apostolis ⁊ toti eccle sie militanti tanꝙ̃ princeps ⁊ prelatus. ⁊ hoc vult Criso stomus sup id Luc. xxij. c. ibi petre ꝓ te rogaui ⁊c. dicit enĩ obmissis alijs venit ad petrum ceteris platum. Idẽ Augustinus sup illo verbo petrus ambulat sup aquas. dicit pmo apostolo. i. petro in ordine apostoloꝝ firmo ⁊ precipuo. Idem Cyrillus sup illo verbo ⁊ tu aliqñ cõ uersus cum te pncipem apostoloꝝ deputauerim. vnde concluditur ꝙ fuit petrus pnceps apostoloꝝ ecclesie mili tantis a xp̃o constitutus summus ⁊ ei data omnis pote stas ut ipsius xp̃i est vnicus legitimus successor ⁊ pnceps solus sicut xp̃s fuit ⁊ sic hodie fit in sũmo pontifice xp̃i vicario quicqd alij doct. male sentiant ⁊ ꝙ maior sit sen tentia pape solius ꝙ̃ alterius totius xp̃iani populi patꝫ ꝑ pdicta cum modificatione tamen de qua infra dicam als si diceres omnẽ potestatẽ sũmaz fuisse tñ datam to ti ecclesie vniuersali ita ꝙ nõ petro tanꝙ̃ capiti ⁊ eã esse potius apud generale concilium ipsam ecclesiã represen tans tunc concilio dissoluto quod etiam raro celebrari consueuit cessaret totius fidei ⁊ ecclesie fundamentuz ⁊ cum ardua quotidie dirimenda concurrãt nõ esset qui diffinire posset cum ad totam ecclesiã aditus esset quo dãmodo impossibilis. l. apud iulianũ in fi. ff. de lega. j. ⁊ ecclesie collectio p concilium nõ est facilis ⁊ ideo potius dicendũ est ꝙ potestas maioꝝ causaꝝ sit in petro ⁊ apo stolica sede tanꝙ̃ in capite ita ꝙ in his habeatur respectus ad fidem petri ⁊ illius beatissime sedis tanꝙ̃ ad solem. vnde lumen fidei ⁊ splendor vnitatis in totam causetur ecclesiaz. xxiiij. q. j. loquitur. ⁊ hoc vult in epistola ad oriẽ tales sanctus Maximinus ut refert Thomas allegans contra grecos dum dicit omnes inquit fines orbis qui dominũ sincere receperũt ⁊ vbi terraꝝ veram fidem con fitentes in ecclesiam romanã tanꝙ̃ in solo respiciunt ⁊ ex ipsa lumen catholice ⁊ apostolice fidei recipiũt. vnde videtur necesse esse concludi debere ꝙ plenitudo potesta tis pncipaliter resideat in papa ⁊ qñ nõ sit i generali pre latoꝝ congregatione ⁊ ꝙ si contingat conciliũ generale celebrari p hoc nõ augmentetur aut minuatur ista potestas nisi quatenus habet comprobationez vel vsum ecclesie vniuersalis qui est necessarius ad validitatem. iiij. dis. §. leges. ibi: cum vsibus hominũ comprobatur. vnde vide tur ꝙ maior sit snĩa pape ꝙ̃ concilij ⁊ maxime si respon deatur cõtrarium tamen infra qd̃ sentiã decidam confuta tis tamen prius istis ⁊ dum dicitur ꝙ apostoli fuerunt ec clesie fundamenta respondeo ꝙ est differentia inter pri mum vnicũ fundamentuz ⁊ plura fundamẽta. nã funda mentũ vnicũ denotat xp̃m in quo velut in sũmo angula ri lapide fundata fuit ecclesia: ut in cle. j. de sũma trini. ⁊ in. c. cum paulus. j. q. j. Nam apostolus ad Corinth. iij. ca. dicit fundamentũ nulluz aliud poni potest nisi illud quod est xp̃s: de presbytero nõ baptis. c. veniens. ⁊ in. c. fundamenta de elec. li. vj. ⁊ de voto. c. j. eodẽ libro. ⁊ hoc xp̃i fundamentũ relictum fuit petro. xxij. di. c. j. vbi dici tur ꝙ omnes dignitates ecclesiastice a romana ecclesia susceperũt. ipsa aũt est fundamentũ sup petraz fidei mox nascentis p ipsum xp̃m qui petro eterne vite clauigero terreni simul ⁊ celestis imperij iura cõmisit. Ad idẽ tex.

e. di. c. sacrosancta. vbi dicitur ꝙ nõ ab apostolis sed a sal uatore xp̃o petrus primatum obtinuit p illa verba tu es petrus Mathei. xvj. c. ⁊ habetur. xxj. di. c. ꝙ̃uis. Apostoli vero post petrum fuerũt secũdaria fundamenta: igitur petrus licentiã predicandi cõcessit paulo ut dicit glo. xxj. di. ꝙ̃uis. ⁊ ideo dicit Archi. xxij. di. c. sacrosancta. ꝙ apostoli pncipem petrũ constituerũt secundario cum primũ fuis set cõstitutus a xp̃o. similiter dicitur ꝙ a sydonis ecclesia romana accepit potestatẽ. xvij. di. §. huic etiaz. v. deinde sed debet intelligi secũdario nõ pncipaliter ut ibi notat glo. in. v. potestatem. vel debet intelligi declaratiue nõ collatiue. ij. q. vj. c. dudum. qꝛ nemo dat quod non ha bet. l. indebiti soluti. §. sed si nũmi. ff. de condi. indebi. sꝫ relaxare culpas in deum cõmissas nõ potest concedere tota vniuersitas humana sed solus deus: ⁊ ideo ligare ⁊ soluere in foro penitentiali nõ potest facere nisi qui ha bet a deo potestatẽ nõ ab hominibus: quia iudicare de foro conscientie ptinet ad solum deum qui ipsaꝝ est co gnitor. Item papa habet dirigere genus humanum ad eternã vitam querendã ⁊ ipsis inferioribus aperire celi tantias: sed hoc nõ potest facere nisi qui a deo potestatẽ habet. Item potestas papalis est qꝛ ipse ẽ vicarius iesu xp̃i ⁊ legatus dei: de transla. pla. c. quanto. sed vicarium constituit solum ille qui est superior ⁊ constitutus infe rior est illi vicarius ut i toto titulo de offi. vicarij. Simi liter quis nõ potest esse legatus nisi illius qui eũ consti tuit ergo potestas pape est a xp̃o imediate ⁊ ipse xp̃s est fundamentũ a quo ista potestas ꝓcessit. Et si dicitur simi liter ⁊ ep̃i sunt vicarij. xxxiij. q. v. mulierem. verũ est sed nõ eodem modo sũt vicarij. nam petrus fuit p spũalem institutionẽ ep̃i ⁊ pncipaliter illi p medium petri ⁊ sub petro. Est ergo xp̃s ecclesie fundamentum qui fundauit eã in petro ⁊ deinde in apostolis. Nam fundamentũ ⁊ fundamenta sumuntur multis modis ut notatur in cle. j. de sũma trini. Unde concluditur ꝙ pncipale fundamentum fuit in xp̃o ⁊ deinde in petro ⁊ hodie in papa. ⁊ ꝙ fũda mentum fuerit in solo petro totius ecclesie ꝓbatur. nam si ecclesia nõ fuisset fundata sup petro solum sed sup tota ipsa vniuersali ecclesia sequeretur ꝙ ipsa ecclesia esset fun damentũ ⁊ supipsius fundamentuz qd̃ dicere videtur ri diculum. Et ideo in petro fuit illud vnicũ fundamentuz qd̃ prius fuerat in xp̃o: qꝛ xp̃s fuit illa petra in qua fuit fundata ecclesia ut dico i opere monarchie in vna qõne que incipit: nũc aliud videndũ restat. cui primũ hec ipsa potestas collata fuit. Et ex istis concludi videtur ꝙ xp̃us fuit fundamentũ ⁊ post xp̃m petrus ⁊ post petruz succes siue alij sũmi pontifices ⁊ in alijs ep̃is fuit secũdario: qꝛ videntes ꝙ messis erat multa: operarij vero pauci opus fuit cõicare pluribus dũ tñ illi plurimi a solo petro recogno scerent tanꝙ̃ a pmo fundamento. xix. dis. ita dominus. Et cum dicitur ꝙ petrus habuit solum potestatẽ significa tiue siue figuratiue: imo dicendũ est ꝙ habuit vere ⁊ pn cipaliter ⁊ fundamentaliter ut ab ipso vno capite eccl'ie vnitas ostenderetur ⁊ firmaretur. xxiiij. q. j. loquitur. quia vna est ecclesia ⁊ vnus ipsius ep̃us que in multitudinez latius incremẽto fecũditatis extenditur dicto. c. loquitur. ⁊ sicut multi radij sunt si vnũ lumen ⁊ rami arboris mul ti ⁊ vnũ robur sic est vna ecclesia habens vnũ episcopuz qui eius vere habeat oĩmodam potestatẽ: ⁊ hoc voluit omnes sancti doctores ut in petro sit vere ⁊ p ipsũ deri uetur in alios episcopos. xix. di. ita dominus. Nam licꝫ susceperit ut dixi potestatem: tamen talis potestas non fuit mere psonalis ut extincto ipso petro talis potestas extincta foret sed recepit ꝓ ecclesia que erit perpetua: qꝛ nõ potest deficere vel nõ esse. xxiiij. q. j. pudenda. ipse ergo petrus potestatem solus suscepit ecclesie nomine: quia ecclesia est in papa ⁊ papa est in ecclesia. vj. q. j. scire. Et

quod dicit supra de episcopo et capitulo loquit ibi de his que episcopus nō potest solus sine capitulo et tunc demū faciat si habet maiorē partē capituli: ut in dicto c. postulasti. et quod ibi notat de concess. preben. sed in his que sunt in sola potestate episcopi ipse facit sine capitulo: ut in c. j. §. cū vo. ne sede vacan. li. vj. sic papa exercet potestatē suam sine alicuius consilio vel volūtate simul qz ut dixi soli petro pre alijs potestas data fuit. Et dum dicit ꝙ omnes apostoli pari consortio cum eo constituti sunt. debet intelligi in ordine nō in administratione: ut vult glo. in c. in nouo. ibi: pari cōsortio quia in iurisditione vel administratione petrus fuit maior omnibus apostolis. lxxx. di. in illis. et pbat tex. xxiiij. q. j. c. ē aliud vbi beatus Ambrosius dicit ꝙ est aliud piscandi genus quo genere solum petrum piscari dominus iubet dicēs mitte hamū et cum piscem qui primo ascendet tolle. Intelligens per hamū iurisditionem in qua petrus prefuit alijs apostolis: quia hamo. i. ferro putride carnes abscindunt. ita dicit ibi glo. et lxxxij. di. plurimos. item solo petro dicit ꝙ ducat in altum cum alijs dictum fuerit ꝙ laxent retia: quia ipse solus petrus debet ducere in altum scilicet disputationū: qz sibi soli maiores cause reseruate sūt: de baptis. c. maiores. xvij. di. multis. xxiiij. q. j. quotiens. Similiter moyses et Aaron fuerūt pares in consecratione sz in administratione moyses solus fuit maior xxij. di. sacrosancta. et §. prima sedes. Et dum dicit ꝙ deberet totum pre est concilium preualere parti et sic pape qui est pars concilij istud debet intelligi quando totū est unitum sed si discrepat papa caput totius nō est ibi concursus totalis et cum potestas pape nō sit a toto concilio vel a tota ecclesia uniuersali sed a deo ut dictū est sequit ꝙ potestas nō est minor ppter dissensum partiū quia eius potestas nō dependet a virtute totius sz aliūde ideo est a deo qd patet: quia xpus est caput ecclesie et tamē ipse solus nō est minor tota ecclesia: quia potestas sua et pape nō subest ab ecclesia sed voluntas totius concilij bene dependet ab auctoritate pape. xvij. di. p totum qua cessante concilium nihil potest. Et dum dicit ꝙ potestas fuit concessa toti ecclesie fateor sed in dixi et dico sub petro p ea que infra dicam et ē vna potestas nō due et est insolidum in papa et in alijs tanq̄ inuocatos in partem sollicitudinis nisi qñ papa esset hereticus: quia tūc cum perdat ipso iure dignitatem et nō sit papa potestas ista remanet in tota ecclesia uniuersali que isto casu et qñ turbaret eius status papam iudicat et compellet ad non destruendū ecclesiā: qz finis. i. ecclesia finis pape imponit hoc casu necessitatem ipsi pape qui est ad finē et hoc casu ipsum iudicat et deponit et hoc modo est ista potestas in ecclesia principaliter et obiectiue als autē nō est in ipsa ecclesia uniuersali ista potestas tota papa existente catholico et sede petri nō vacante als duo istam potestatem insolidū possiderent qd est impossibile et esset ponere in ecclesia duo principia quod nō est dicendū. xxiij. q. v. cerdoniani. Et ad illa que habent in actibus apostolorū ꝙ q̄uis haberent petrum principem nihilominus omnia simul faciebant. Item ꝙ xps omnibus has potestates dedisse videt. Respondet ꝙ petrus ex humilitate cōmunicabat omnibus apostolis que potuisset solus facere pꝫ legit Actuū tertio petrū dixisse considerate viros ex nobis boni testimonij et ipsi elegerunt stephanū similiter papa facit cum cōcilio cardinaliū. vj. q. j. siquis cum militibus. que tamē posset solus facere ex potestate sibi attributa: qz nō mandauit deus sibi potestatē ut cum concilio illam exerceret. et ideo credo ꝙ papa legatum de latere possit mittere sine concilio cardinaliū. nec illa lex allegata p Speculatorē de qua supra dixi pbat contrariū. similiter moyses q̄uis haberet p se potestatē eligendi officiales in populo. dedit tamē ipsi populo auctoritatem dicens: date ex vobis viros sapientes. similiter imperator prebet auctoritatē populis sibi statuta cōdere. l. omnes populi. ff. de iusti. et iure. et tamen princeps solus potest speciales et generales leges dare. l. humanū C. de legi. vel potest dici ꝙ cause fidei sunt cū concilio fiende licet et papa solus posset facere. xvij. di. c. multis. ut supra dixi et licet xps potestates omnibus apostolis cōcesserit: quia ipse erat summus sacerdos tamē ita cōcessit ut sub petro illas exercerent. xix. di. c. ita dominus. Nā sicut a prima causa omnia recipiūt virtutē et nō ab ipsa imediate p medium primi mobilis sm phm. et sicut omnia corpora supcelestia recipiunt lumen a prima causa sz nō imediate sed per medium solis. sic potestas discipulorū q̄uis esset a xpo debet esse alicuius summi pontificis medio: et hic fuit petrus qui successit xpo in sacerdotio eius vicarius et dei legatus. vnde apostoli omnes petro tanq̄ principi deferebant sicut fecit Johannes qui fuit maior post petrum. Nam post missionem spūs sancti primū miraculum fecit Petrus Actuū tertio ca. Item legit in gestis symonis magi ꝙ paulus detulit petro et ꝙ etiam circa potestatem miracula faciēdi maior fuerit petri potestas patet: quia vmbra sua sanabat infirmos Actuū. v. ca. quod de alijs apostolis nō legit. Item ante passionē discipuli nō erant sub petro sed sub xpo et ideo cum petro tūc erant in pari consortio sed post passionē fuerūt sub petro et ipsi deferebant. vnde in penthecosten primū sermonē fecit petrus Actuū. ij. ca. et ideo tex. xxi. di. in nouo. dicit ꝙ petrus populos virtute sue pdicatiōis ad fidem pduxit. Et dum dicit ꝙ in synodis siue congregationibus etiā apostolorū fiebant omnia sub nomine vniuersitatis et nō solius petri ut plerūq3 etiā faciūt iura dicūt sacro concilio approbante siue consulente tamen principalis erat petrus et ideo in illo ca. in nouo. cum dicitur placuit nobis collectis in vnum. i. cum petro qui ut dicit Crisostomus est os discipulorū et vertex colloquij. Et ad illud quod dicit ꝙ est maior sententia cōcilij et ꝙ papa nō debet posse facere quod est peccatū sicut nec deus Et ꝙ nō est ei parendum male iubenti in hoc sunt plurima videnda. Primum quid potest papa ipso solo papa considerato sine iudicio romane ecclesie et hoc quid possit in genere quis quid possit in specie in opere monarchie dixi. Et an si facit malum possit corrigi et cuius sententia tunc sit attendenda eius an alterius ut puta concilij generalis vel pape aut romane ecclesie et apostolice sedis. Et an tunc conciliū sit maius papa ita ꝙ tollat statuta pape et ipsum iudicet: et presertim an conciliū generale reprehendat papā si papa habet cum sua sententia sedis apostolice et romane ecclesie iudiciū quod ē aliud ab ipso solo papa ut de rescript. c. si gratiose. li. vj. Et sic erit videndū que sententia preualeat an romane ecclesie vel ecclesie vniuersalis a romana ecclesia forsan discrepantis. Et primū dicā de sententia et factis solius pape. Et ad primū dico ꝙ papa potest quicquid vult possibile et honestum. nam impossibilis papa nō potest et impossibile est cuius contrariū est necessarium. Est autē necessariū ius diuinū et naturale et ideo si papa precipit vel statuit quod deo nō placet vel nutrit peccatū hoc papa nō potest: quia papa potest omnia que nō sapiunt peccatum: ut notant doc. in c. pposuit de conces. preben. loquor ut dixi de peccato prouenient ex lege naturali vel diuina nō si ex lege positiua ut humana: qz illam potest tollere cum sit supra ius et omnia iura positiua ideo non posset statuere mandando ꝙ aliquo casu liceret adulterari: qz scriptum est: Nō mechaberis. et est adulterium iure diuino phibitū: de iureiuran. c. et si xpus. nisi pmitteret ut euitaret maius malum et hoc modo homicidiū potest

mandare ꝯmittere ꝙ lex tunc occidit nõ homo quan-
do qui mandatur occidi dignus est mori.l.palam.ff.de
ritu nup. secus si morte dignus nõ esset tunc nõ valeret
mandatum adeo ut accusatus nõ tenet respondere accu
sationi male institute.C.ut nemo ꝑua.l.ij.z.l.si seruus.
C.de his qui ad eccle.cõfu. Item si sine causa lex vel pa
pa denegaret ꝙ filio nõ prestarent alimenta nõ valeret
sed cũ causa sic ut si esset hostis ciuitatis qui posset man
dari a parente etiaz occidi nedum alimenta denegari.l.
minime.ff.de religi.z sumpti.fune. Et concludendo nõ
potest papa contra legem diuinaz vel nature sine causa
nam nõ potest facere ꝙ leges nature nõ habeant locum
in actibus suis:de re iudi.c.e.pastoralis.quia ut dixi.s.
ipse nõ potest facere id quod decoloret suam dignitatẽ
vel ledat vel derogetur eius excellentie. Sed modo re-
stat videre an si constat ꝙ male facit de hoc possit iudi-
cari a concilio vel ab aliquo alio z in hoc dico ꝙ non: z
hoc ꝓbant omnia iura supra inducta. z ideo dixit glosa
lxxix.di.c.si quis pecuniã.ꝙ ipse papa potest dicere do-
minus ẽ qui me iudicat: z ideo male dixit dñs cardina-
lis florentinus Franciscus de zabarellis ꝙ talia facta in
dicent a concilio vel ꝙ superius tunc sit conciliũ ut pro
bant iura que supra deduxi: z ideo si papa manibus ꝓ-
prijs infinita homicidia cõmisisset a nullo posset iudica
ri. Idez si cõmisisset millies simoniã fallit nisi error esset
in causa fidei: qz hoc casu est maior senten̄tia concilij q̃
solius pape ut dixit glo.xv.di.sicut i fi.z.xl.di.c.si papa
z de hoc statim subdam. Credo etiam idem in omni he
resi damnata p̱ concilia ut si papa in illaz incidat possit
a concilio iudicari: quia tex.in.c.si papa.xl.di.non dicit
ꝙ ꝓ heresi solum deponatur sed dicit ꝙ deponit quan
do deuiat a fide: sed deuiat a fide qñ illud quod ecclesia
vniuersalis damnauit ꝓ heresi ipse approbat ut fidei cõ
sonum. Et latius ista ego ꝓsequor in opere monarchie
in questione an ꝓ peccato scandalizante ecclesiam papa
iudicet. Et est ratio: quia papa ẽ caput ecclesie post deũ
quia deus est p̄mũ caput ecclesie z xp̄s: de voto.c.j.li.
vj.sed postq̃ cessauit a mundo xp̄s papa est illud vnicũ
caput xp̄i representans ita ꝙ est vnum caput nõ duo ca-
pita iuxta illud ad Ephesios p̄mo.ipsum dedit in caput
sup omnẽ ecclesiam que est corpus eius.vnde deuiãdo
a fide mortuus est iuxta sniam abacuch: quia iustus ex
fide viuit. igit papa deuians a fide nõ potest vitam in-
fluere in alijs ecclesie membris quia ut dixi principium
vite spiritualis est fides. Nam sine fide est impossibile
placere deo cum sm apostoluz ad Hebreos.xj. fides est
substãtia.i.fundamentũ omniũ sperãdaꝝ rerũ z omniũ
virtutũ: quia vbi xp̄s nõ est subaudi p̱ fidei fundamen-
tum nullum boni operis esse potest sup edificium.j.q.j.
c.cũ paulus.sed papa a fide deuiante ipse cõtinuo mor-
tuus est: quia nõ operat sm fidem z fides sine operatio
ne mortua est Jacobi.c.ij.z de sacra vncti.c.j.§.quia vo
xp̄s.z.j.q.j.ca.fertur.vnde si mortuus est papa caput ec-
clesie nõ potest spiritus vitalis in ceteris membris infũ
dere: qz p̄ncipiũ vite plurimũ est in capite: z capite lan
guente facilius reliqua corporis membra inficiunt z a
planta vsq3 ad verticem nõ est in eo salus.vj.q.j.§.verũ.
z ideo continuo dignitatez perdit: ut notat Jo.an.in.c.
ut cõmissi de hereticis in.vj.ut hec latius dixi in monar
chia in questione an papa ꝓpter heresim papatuz ꝑdat
imo plus dixit glo.xl.di.c.si papa.quod idẽ est in omni
delicto scandalizante ecclesiam ut papa possit pro ipso a
concilio iudicari qñ monitus stat incorrigibilis z i sua
obstinatione ꝑstat. Nam talis contumacia dicit here
sis.lxxxj.dis.si quis presbyteri.nam qui crimen aliquod
defendit z de illo se corrigere nõ vult ꝑuersus est et pro-
prio iudicio condemnatus: ut dicit apostolus ad Titũ

ca.ij.quia error cui nõ resistit approbatur z p̄latus tacẽ
do consentit.xliij.di.c.sit.lxxxiij.di.error.si eni prelatus
nõ emendat delicta notoria in alijs nedum i se est suspe
ctus ꝙ sit talis vitij assenerator z quia qui rebelliter vi-
uit z dicere aut agere bona recusat magis diaboli q̃ xp̄i
membrũ esse ostendit z potius infidelis q̃ fidelis esse
monstrat.xxxviij.di.c.fi. sed hanc glo.ego intellexi ve-
ram quando nõ solum tale delictum cõmittit sed etiam
illud verbis z facto nõ esse delictum defendit. Nam ꝓ
solo scandaloso crimine cõmisso a papa nõ potest papa
iudicari: ut est tex.in dicto.c.si papa.xl.di. Nam ibi de-
lictum erat notorium z scandalosum cum tex.dicat ibi
dem de delicto pape cum quo innumerosum populum
secum trahat ad gehennã ergo erat notoriũ z scandalo-
sum z tñ nõ põt de illo iudicari ut ibi. sed illa glo.ẽ ve-
ra cũ accusat ꝙ verbis z factis delictũ qd est contra ius
diuinũ vel naturale papa dicat nõ esse delictũ qz de hac
assertiõe que est heresis ut in.c.pe.z fi.xxx.di. papa põt
accusari z dãnari. Si igit sit peccatuz momentaneũ vel
scandalosum vel habens cãm successiuã papa nõ põt ac
cusari nisi qñ habet successiuã cãm vel reiterabilẽ z pa-
pa monitus ut se corrigat persistat in successu peccati vl
post monitionẽ sepius reiteret scandalizando ecclesiaz
tũc cũ videat asserere ipsum peccatũ nõ fore peccatum:
qz asseuerationes fiũt factis z opibus sicut verbis: ut in
c.dilecti de appel.z.ff.de edi.edic.l.si tñ.§.si quis. z.xxij.
q.v.cauete. Certe isto casu cum forte faciat aplos a fide
deficere credo eũ tanq̃ hereticũ posse dãnari vel depo-
ni qz par est a fide exorbitare vel exemplo vel verbo a fi
de discere.ij.q.vij.paulus.facit de peni.c.fi.z de p̄sũpti.
c.lr̃as.hoc eni casu nõ solum sibi nocet sz toti mũdo p̄ser
tim: qz ideote z simplices facile imitant sic errantez z h
casu dicit canon ꝙ põt interrogari a p̄ncipe de fide vel
si vult sic viuere.xxv.q.j.satagendũ.z si ꝑseuerat põt ut
hereticꝰ condẽnari.facit.c.cũ cõtumacia de hereticis in
vj.his ergo solis casibus dãnat vel iudicat papa z i istis
casibꝰ põt cõpelli ad ꝯciliũ celebrandũ: ut notat glo.xix.
di.c.anastasius. sz si papa nõ esset in tali errore vel in eo
dubius tũc põt ipse causam etiã fidei sine cõcilio termi
nare: ut in.c.maiores de baptis. z valeret sua determina
tio nisi scandalũ generaret vel reputaret ab ecclesia erro
nea qz tunc posset cõpelli ad conciliũ celebrandũ sic in-
telligo que.s.retuli de affricano concilio z statim infra
dicam. Sz posito ꝙ talia facta pape vel mãdata sint iu-
sta vel iniqua an eius mãdatis parendũ sit z an ab alijs
ut a ꝯcilio talia facta corrigi z an sit maior snĩa ꝯcilij q̃
pape z p̄mo an ipsiꝰ mãdatis parendũ sic si p̄cipit eũ dẽ-
ter iiustũ loquor de iiusticia surgẽte a iure diuo vel na-
turali: qz si surgeret a iure positiuo cũ papa possit illud
tollere nõ diceret iiusta. In quo dico ꝙ qñ mandatũ ẽ
ꝯ legẽ diuinã vel nature z iiustũ tũc ei nõ est parendũ si
ue esset singularis hõ vl plures q̄bus fierẽt talia p̄cepta
nõ deberẽt parere etiã si ipsi pape iustũ videret sz nõ cẽt
ut in.c.lr̃as.de resti.spol.z si fiãt talia p̄cepta sub cõmi-
natiõe excõicatiõis patienẽ tolleret sz malo nõ pateant
qz deo celesti hoc casu potius est parendũ z si fiant hec
p̄cepta extraiudicialiter possent tales subditi cõtradice-
re: ut in.c.gesta.lxxiiij.dis.notant doct.in.c.ad aures de
tẽpo.ordi.imo plus volunt ibi doctores ꝙ etiã si p̄latꝰ
p̄cipit iustũ sz subditus habet ꝯsciam ꝙ si iniustũ z hãc
ꝯsciam nõ põt vincere vel deponere tunc debet sequi ꝓ-
priam ꝯsciam quantũcunq3 erroneã: de simo.c.ꝑ tuas. z
sz posset puniri a papa debet punitionẽ tollerare patiẽ-
ter z idẽ si est dubiũ an sit iustum vel iniustuz quo casu
si ꝯscientia vinci põt parendum est superiori centesima
dis.contra morem.xix.dis.c.in memoria.ff.de rem ili.l.
iij.§.in bello.ita notant doctores in dicto.c.ad aures. z

hoc qñ potest vincere conscientia ꝙ possit putare prece
ptum iustum: sed si nõ posset credere iustũ ꝑceptum eẽ
debet sequi ut dixi conscientiã ⁊ tollerare patienter pu-
nitionem. sed an hec facta possint corrigi vel a concilio
emendari: rñdeo ꝙ si talia facta q̃uis iniusta nõ turbãt
statum vniuersalis ecclesie nec ipsuꝫ decolorant nec sũt
contra fidei articulos vel contra illa que ab ecclesia vni-
uersali ut heretica decisa sunt tũc q̃uis sint mala facta ⁊
papa nõ possit nec debeat ipsa facere tamen conciliũ nõ
potest tales errores corrigere licꝫ enĩ ille cui ꝑcipitur nõ
debeat parere ut dixi tamen conciliũ non releuat eum a
iudicio pape per iura supradicta. xl. dis. si papa. ix. q. iij.
al. oz. ⁊ c. nemo. Et in his est maior s̃nia pape q̃uis ma
la q̃ concilij. Si v̊o talia facta turbant etiã bonum vni-
uersalis ecclesie vel ledunt vel decolorant statum eccle-
sie vniuersalis. vel sunt contra fidem vel a fide deuiant
tũc ecclesia vniuersalis. i. concilium cui videt̃ fieri hu-
iusmodi precepta nõ debet papam pati. ita dicit Inno.
in dicto. c. quanto de consue. qui dicit ꝙ ecclesia vniuer
salis vel conciliũ nõ debet ista pati nõ dicit ꝙ nõ valeãt
⁊ isto casu prefero s̃niam concilij sentẽtie pape ꝑ iura. s̃.
allegata. xxv. q. j. c. sunt quidam. idem credo vbi est du-
bium an sit contra fidem vel peccatum ⁊ concurrunt ali
qua predictorũ. vel vbi agit̃ causa fidei ut quia artatur
ecclesia ad aliquid credendũ vel nõ credendum tanq̃ fi
dei consonũ ⁊ contrariũ conciliuꝫ reputat ⁊ fidei aduer-
sum vel papa reputat ꝙ aliquid sit peccatum vel nõ pec
catum ⁊ conciliũ credit contrarium tunc videretur ꝙ sit
maior s̃nia concilij q̃ pape ꝑ rationes supradictas. Sed
hoc ego credo veruꝫ ꝙ sit maior tunc s̃nia concilij q̃ so-
lius pape vbi papa solus est vel paucos secum sequaces
haberet. sed si concilium ꝓuinciale romanũ ⁊ ecclesia ro
mana ⁊ sedes apostolica aliquid in ꝑdictis ꝓ vero deli
berasset tũc credo ꝙ esset maior sentẽtia pape ⁊ ecclesie
romane q̃ alterius generalis cõcilij sententiã sedis apo
stolice non habentis ⁊ hoc patet in his que dixi. s̃. ⁊ in
orientali ecclesia que nõ admisit statuta romane ecclesie
ut ꝑualeret sententia pape ⁊ cleri occidentalis. xxiiij. q.
j. c. qm̃ vetus. loquor qñ vniuersale conciliũ ⁊ alie eccle-
sie seu clerici sententiã romane sedis secũ nõ haberent ꝑ
supradicta: qz maiores questiones ad sedem apostolicã
deferunt̃: de baptis. c. maiores. ⁊ quia rogauit dñs ꝓ pe
tro vt nõ deficeret fides sua. xxj. di. c. j. in fi. ibi: ego petre
⁊ debet intelligi de fide sua. i. ecclesia sibi specialiter cõ-
missa ut ꝑ ipsius ecclesie indubitabile iudiciũ maiores
cause finem susciperent. xxiiij. q. j. quotiens. ⁊ hoc deci-
dit glo. notabil̃. xxiiij. q. j. quodcũq̃. ꝓ qua glo. est tex.
beati Hieronymi. xxiiij. q. j. hec est fides presertim in. v̊.
item sancta romana ecclesia que semꝑ ĩmaculata ꝑman
sit dño ꝓuidente ⁊ beato petro apostolo opem ferente ĩ
futuro seculo ꝑmanebit sine vlla hereticoꝝ insultatione
atq̃ firma ⁊ immobilis omni tempore ꝑsistet. ⁊ ibi tex.
vult ꝙ omnes alie ab ipsa regant̃ ecclesia. ⁊ hec probat
tex. xxiiij. q. j. a recta. ibi: hec est sancta ⁊ apostolica ma
ter omniũ ecclesiaꝝ que ꝑ dei omnipotentis gratiam a
tramite apostolice traditionis nũq̃ errasse ꝓbatur nec
hereticis nouitatibus deprauanda succubuit: sed ut in
exordio normam fidei xp̃iane percepit aut auctorũ suo
rũ xp̃i principib᷒ illibata fidetenus manet. Ad idẽ ea-
dem causa ⁊ qõne. c. manet. ibi: Nihil est ligatuꝫ vel so-
lutuꝫ nisi quod beatus petrus ligauerit vel soluerit. Ad
idem in. c. memor sum eadẽ causa ⁊ qõne. ibi: ⁊ cui᷒ fi-
dem nulla vnq̃ fouet heresim sed oẽs hereses destruit
⁊ in. c. in sede dum dicit in sede apostolica extra maculã
semꝑ est catholica seruata religio. Ad idem. xxiiij. q. j.
aduocauit ibi: hoc est si cum romana ecclesia cõuenirẽt
Ad idem Hieronym᷒. xxiiij. q. j. quoniã vetus. ibi: bea

titudinis tue. i. cathedre petri cõmunione consocior. hoc
idem Gelasius papa ⁊ habet̃. ix. q. iij. c. cuncta ꝑ mundũ
vbi dicit̃ ꝙ ecclesia romana fas habet de omnib᷒ iudi-
care neq̃ liceat cuiq̃ de eius iudicio iudicare si quideꝫ
ad illam de qualibet mundi parte appellandũ est ab illa
aũt nemo est appellare ꝑmissus. ⁊ ibideꝫ subdit̃ ꝙ apo-
stolica sedes sine vlla synodo precedente ⁊ soluẽdi que
synodus iniqua damnauerat ⁊ damnãdi nulla existẽte
synodo quos oportuit habuerit facultatem. Ad ideꝫ. ix.
q. iij. nemo. vbi dicit̃ ꝙ nemo iudicabit primam sedem
ita ut nec ab omni clero neq̃ a regibus neq̃ a populo ⁊
hic non loquit̃ de papa: quia aliud est sedes apostolica
⁊ aliud papa: de rescrip. c. si gratiose. li. vj. ⁊ sic sedes apo
stolica nõ iudicatur a concilio. Item in eadem causa ⁊
qõne. c. patet. dum dicit sedis in apostolice cuius aucto
ritate maius nõ est iudicium ⁊ a nemine fore retractan-
dum. ⁊ Gelasi᷒ papa ut ibi dicit̃ dixit ꝙ decreta aposto
lice sedis a nemine sũt dissoluenda sed potius sequẽda
⁊ hoc idem dicit tex. anastasij patriarche. ix. q. iij. c. fuit.
dum dicit ꝙ a quocũq̃ damnatos vel excõmunicatos
sedes apostolica absoluit. ⁊ excõmunicatos ab apostoli
ca sede nemo nisi ipsa sedes absoluit. ⁊ idem dicit text᷒
in. c. antiquis. ⁊ ideo tex. in. c. ipsi sunt canones. ix. q. iij.
dicit ꝙ de omni ecclesia ad sedem apostolicam appella
tur ab ipsa v̊o nullus appellat: ⁊ ex istis concludit̃ ꝙ se
dis apostolice iudicium est infallibile: ⁊ ꝙ omnes alij
eius debent duci iudicio ut. s̃. dixi. ⁊ ꝙ sedes apostoli
ca ⁊ romana ecclesia errare non potest ut volunt auctori
tates supra relate Hieronymi in dicto. c. hec est fides ⁊
sententia beati Cyrilli sup matheũ. Nõ obstat quod le
gitur. xciij. di. c. legimus. dum Hieronymus ibi dicit ꝙ
orbis maior est vrbe: qz ipse loquitur de consuetudine
ꝙ consuetudo orbis preferenda est speciali consuetudi-
ni vrbis ⁊ romane curie in qua erat cõsuetudo ꝙ aliqui
diaconi precedebant episcopos s̃m consuetudinem cu-
rie romane qui non debent precedere extra curiam. sed
consuetudo orbis ⁊ aliarum prouinciarum intuenda. i.
seruãda est: quia orbis in hoc maior est vrbe: ĩmo nedũ
orbis sed et vnius prouincie attẽditur consuetudo: ⁊ nõ
romana. xij. di. c. illa. quia primo attendenda est consue
tudo proprie prouincie. de sponsa. duorum. c. ij. ⁊ postre
mo romana: vt no. de censi. c. sup eo. vel. c. legim᷒. loqui-
tur ꝙ sententia ecclesie vniuersalis est maior q̃ sentẽtia
solius pape in fide concernẽte bonum vniuersalis eccle
non loquitur de sententia apostolice sedis sed pape. vel
loquitur de sentẽtia vniuersalis ecclesie in qua etiam sit
papa ⁊ clerus romanus vt iste sit in fide maior sentẽtia
pape vel solius romane sedis. ⁊ hoc modo debet intelli-
gi illud quod dixi supra in principio istius tractatus cõ
ciliorum ꝙ maior est sentẽtia synodi generalis subaudi
in quo sit papa cuꝫ ecclesia romana tanq̃ caput q̃ aucto
ritas sola concilij prouincialis pape. Sed si conciliũ pro
uinciale pape cum papa vnum determinasset etiam in fi
de vel in bono vniuersalis ecclesie: ⁊ concilium generale
aliud determinaret: ⁊ nõ concurreret cum generali con-
cilio sententia pape ⁊ romane sedis: tunc prefertur sentẽ
tia romane sedis ipsi concilio generali. Ratio: quia tũc
non eẽt sententia generalis ecclesie ⁊ vniuersalis cui stã
dum sit tanq̃ non erranti postq̃ ab ipsa discrepat caput
id est sancta sedes apostolica. nec est modo illud totum
integrale ꝙ sit maius qualibꝫ sua parte papa ⁊ sancta ro
mana ecclesia deuiante qui caput est. Et ideo potius
sententia sedis apostolice foret intuẽda. Dico sedis apo
stolice nõ pape: quia illam sententiam solius papa in ca
sibus in quibus potest iudicari subicitur iudicio eccle-
sie vniuersalis. Hoc probat textus. iij. q. ix. dño. dum
dixit: Quoniam sanctam matrem romanam ecclesiam

ꝓmam omniū ecclesiaꝝ esse voluerūt ⁊ ad eam quasi ad matrem atq; apicem omnes maiores ecclesie cause ⁊ iudicia episcoporū recurrant ⁊ iuxta eius sniam terminū sumant hoc vult beatissimus Augustinus. xxiiij. q. j. pudenda in fi. Nam quando dissentiūt alie ecclesie cū ecclesia romana negari nō pōt qn̄ sit scisma ⁊ ecclesia nullo modo recte pōt dici ecclesia in qua est scisma sed cū ecclesia nulla esse nō possit illa erit in qua apostolice sedis sententia sit que hominū malicia extingui nō potest dicto ca. pudenda in fi. Et hoc videt̄ velle beatus Tho. secūda secūde. q. j. articulo. x. ⁊ Ambrosi⁹. xxij. di. s. c. oēs in fi. dum dicit q̄ sequit̄ magistrā romanā ecclesiam. Ex quibus concludit̄ q̄ si iudicandus est vnus episcopus illum papa iudicet nō synodus ꝓuincialis. vij. q. j. q̄uis idem si est dissensio inter archiep̄os vel in ecclesia de causis fidei sedes apostolica iudicet. Et si est in ecclesia dissidium ⁊ in vnā sniam confluat sedes apostolica. i. papa cum romana ecclesia specialiter sibi cōmissa ⁊ in alia snia sit alia ecclesia vel alij ep̄i iudiciū sedis apostolice attenditur nisi alia ecclesia vniuersalis habuisset aliqn̄ vel haberet iudiciū apostolice sedis: quia tūc ꝑferret̄ ecclesia vniuersalis a qua noniter ecclesia romana discreparet ⁊ iam statutis ꝯseipsaꝫ idem si sit contēptio inter exemptos vel inter conciliū ⁊ ibidem cōuenientes tūc sedis apostolice snia attendatur nō alioꝝ qui ab ipsa discreparent. Et hoc determinant ut dixi Thomas in secūda secūde. q. j. articulo. x. Solus aūt pape iudiciū submittit̄ iudicio concilij vniuersalis in his casib⁹. In causa fidei scismatis ⁊ vbi agēt de bono vniuersali ecclesie Et ita postremo statuit dieb⁹ meis generale cōstantiēse conciliū sed debet intelligi sane de concernentib⁹ bonū vniuersalis ecclesie ꝑncipaliter nō secūdario. l. ij. in fi. ff. ad municip. vnde conferre beneficia vni magis q̄ꝫ alteri respicit bonū vniuersalis ecclesie secūdario ideo debet attendi factum pape nō concilij. Item in causis fidei et scismatis ideo subimittit̄ papa: q: ista sūt de iure diuino cui papa etiā tenet̄ obedire ut teneat cū ecclesia ea que sunt fidei ⁊ q̄ nō foueat scisma ⁊ q̄ nō ledat vniuersalē ecclesiam ut. s̄. dixi. In alijs a predictis papa est subditus legi positiue de honestate. l. digna vox. C. de legi. si a concilio cogi possit. l. ꝑnceps legibus. ff. de legibus. est tex. xxv. q. j. §. his ita respondetur. Modo habetis conclusum an pape vel concilij vniuersalis vel romane ecclesie sententia sit potius attendēda ⁊ an conciliū vniuersale possit errare ⁊ quo modo. Ita intelligo istam ꝓfundissimā materiam cum ꝓtestatione q̄ me refero ad determinationē sancte matris ecclesie si in aliquib⁹ predictis aliter determinaret.

Iximus supra in genere in ꝓxima q̄one precedenti q̄d possit papa ꝑ potestatē pontificalem. Nūc ad speciem descendamus circa quos ⁊ vbi potestatem habet. An demuꝫ in terra ⁊ super homīes an vo supra creaturas. Et videt̄ dicendum q̄ xp̄us concesserit petro ⁊ successoribus nō solum potestatē sup homines ligandi ⁊ soluendi in celo ⁊ in terra sed ⁊ sup angelos in celis. hoc ꝓbat apostolus ad Galathas p̄mo. ⁊ habet̄. xj. q. iij. c. si is qui pest. ⁊. xxiiij. q. iij. §. sed ꝑ ꝯsecutoribus. dum dicit̄ sed licet nos aut angelos euangelizet vobis preterq̄ꝫ euāgelizem⁹ nobis anathema sit ex quo videt̄ argui q̄ apostolus excōicet angelum de celo igit̄ habebat sup angelos potestatē aliter nō potuisset angelum excōicare: quia inferior superiorem vel parē nō excōmunicat: de maio. ⁊ obe. c. cum inferior. ⁊ de cōstitu. c. cum animaꝝ li. vj. si igit̄ apostolus habuit potestateꝫ sup angelos ergo ⁊ petrus. ⁊ hodie papa apostolo in administratione maior quia papa est xp̄i vicarius vniuersalis: de translatione. c. quanto. facit q̄d habet̄ in. c. ꝑ venerabilem. §. paulus qui fi. sint legit. vbi est tex. apostoli ad Corinth. dicētis: nescitis q̄n angelos iudicabitis.

Ex quib⁹ concludit̄ q̄ cum papa habeat illam potestatem quā petr⁹ habuit ⁊ supra apostolū: ut notat̄. xxxiij. di. §. necessitas. ⁊. c. lector. ⁊ vtrobiq; ꝑ Archidi. q̄ sicut apostolus iudicabat angelos ita ⁊ papa valeat iudicare sed veritas est q̄ papa nō habet potestatē nisi sup terrā ⁊ in homines terre: q: homines glorificati vel damnati nō sunt plus de ecclesia militante nec sub iudicio vel foro pape. Et contrarius faciliter respondet̄. Et primo apostolus ꝑ verba supradicta nō excōicauit angelum de celo. Nam cū dixit etiā si nos aut angelus ⁊c̄. vt ꝑ nos intellexerit se ⁊ alios apostolos ut dicit Haimo super his verbis paulus etiā excōicasset seipsum contra. l. pe. ff. de arbi. excōicasset etiā petrum sibi in administratiōe maiorem ⁊ in ordine parem q̄d nō est possibile: dicta. l. nā magistratus. ⁊. c. cum inferior. dicendum est igit̄ q̄ per ista verba non anathematizauit sed dixit anathematizatum. i. sepatum ab eis nec ei fore credendū ita dixit glo. in dicto. ca. si is. xj. q. iij. vel forte anathematizatione dignum ut ostenderet quid fiendū foret ab habente potestatem. Ex quibus concludit̄ q̄ papa nō habeat potestatem nisi sup terram ⁊ ecclesiam militantē nō sup angelos aut ecclesiam triūphantē: igit̄ in. c. quodcūq; ligaueris. xxiiij. q. j. dicit̄ sup terram nam in celo nō ligat vl̄ soluit sed ligatum vel solutum in celo ostendit in terra: quia in celo statim est ligatus delinquens vel solutus penitens. xxiij. q. v. remittunt̄. ⁊ ibi ꝑ Archi. patet in leprosis quos primo deus ꝑ se mūdauit: demū sacerdotibus illos misit ꝑ quos ostenderent̄ mūdati esse: de peni. di. j. §. j. hoc idem probatur ⁊ ibi etiam de exemplo Lazari nam licet quis sit solutus quo ad deum non tn̄ quo ad ecclesiam nisi sacerdotis iudicio declaretur. ita intelligitur illud Ambro. de peni. di. j. c. quantūlibet. ⁊ de sentē. excō. c. a nobis. el. ij. xxv. di. c. qual̄. igitur illa auctoritas intelligi debꝫ in ecclesia militāte: vbi ligatus iniuste dānatus qui tn̄ nō est ligatus tūc in celis: vel absolutus q̄n iniuste absolutus. vn̄ cōcluditur q̄ ptās pape est solū in ecclesia militante: ⁊ super homines in terra existentes: et in corpore ecclesie mistico quantū ad excōmunicādi actum: quia spiritualiter excōmunicando nō iudicat de his que foris sunt. Vn̄ papa existentibus in purgatorio non potest dare indulgentiam. Et ratio: si papa daret indulgentiam anime patris illius qui porrigeret man⁹ adiutrices ad transitum terre sancte vel quid simile: tal̄ nullam indulgentiam conseqūretur: quia defuncti non sunt de foro ecclesie militantis sed de foro dei. Dico igitur q̄ indulgentia defuncto non prodest: quia que sunt depēdentia a foro vel iurisditione vel indulgentia: talia non prosunt mortuis: ⁊ sic existentib⁹ in purgatorio: quia tales non habent iudicem nisi deum. xxiiij. q. ij. c. j. ⁊. xxv. di. qualis. Quedam autē sunt non depēdentia a iurisdictione sed ab actu caritatis: vt oratio elemosina ⁊ sacrificium ⁊ ieiuniū: ⁊ talia prosunt. xxiiij. q. iij. c. ⁊ ideo si elemosina daretur pro aīa defuncti: prodesse possꝫ. Nō ob. predictis. qui fi. sint le. c. per venerabilem. §. rationibus vbi in versu deuteronomij dicitur q̄ papa constitut⁹ iudex viuorum ⁊ mortuorū quia illud intelligitur de xp̄o sed obstat. xiij. q. ij. c. anime defunctorum. ⁊. c. tēpus. vbi probatur q̄ elemosine ⁊ alia sacrificia que sunt in ecclesia prosunt animabus existentibus in purgatorio: vt supra dixi ergo sunt de foro ecclesie militantis. Nam aut dicis animas purgatorij esse in via ⁊ viatrices esse ⁊ tūc sūt de ecclesia militāte ⁊ ꝓsūt ipsis īdulgētie ⁊ remissiones aut sūt de eccl̄ia triūphāte ⁊ ipsis nō ꝓsūt īdulgētie nec elemosyne. Ad hec rn̄det̄ q̄ duplex est via. via in-

certa nobis ⁊ variabilis que habet in hac vita ⁊ qui in
hac via est quo ad omnia est de foro ecclesie militantis
de peni.di.j.c.ecclesia xpi. Alia via est certa saltem in ge
nere quia certi sumus ꝙ omnes illi qui sunt in purgato
rio salui fient ⁊ in hac via dicit esse anima que est i pur
gatorio ⁊ talis quo ad spem certam ⁊ ineffabilem est de
ecclesia triūphante ⁊ quo ad cōdemnationē vel absolu
tionem vel remissionē ex vi vere sententie ⁊ efficacis in
nullo est de foro ecclesie militātis a qua absoluta ē triū
phante ecclesia cōprob ante quo aūt ad pticipationē ele
mosynaꝝ ieiunioꝝ orationū ⁊ sacrificioꝝ est de foro ec
clesie militantis: dicto.c.anime defunctoꝝ.⁊.c.tempus.
de celebra.mis. Sed quo ad supplicationē sanctoꝝ ⁊ cu
rie celestis est de foro ecclesie triūphantis. nam via est
ecclesia cuius pars militat in terris: alia triūphat i celis
⁊ tota ecclesia desiderat deuotas aīas ⁊ saluas fieri: de
peni.dis.j.c.duo. nec obstat pdictis ꝙ ecclesia soluit ⁊ li
gat post mortem: ut.xxiiij.q.ij.sane.pfert de sen. excō.a
nobis el secūdo. qꝛ ibi fit absolutio ad consolationē vi
uoꝝ fideliū ⁊ absoluit mortuus.i.anteꝗ̄ mortuus fuis
set ꝑ contritionē absolutus fuisse monstrat sed in veri
tate quo ad illos qui mortui sunt nihil operat. Et simili
ter ligatū.i.ligatum fuisse monstrat.arg.xiij.q.ij.in pre
senti seculo.xxv.di.c.quales. Sed hic etiam occurrit du
bium an teneant iste indulgentie culpe ⁊ pene ⁊ videt ꝙ
parum ꝓsint maxime qñ queruntur extendi ad nōdum pe
nitentes: qꝛ aut intelliguntur concesse impenitentibꝰ non
videt posse defendi ꝙ indulgentia comitet eos manen
te culpa impossibile est remitti penam: de consecra.dis.
iiij.baptismi vicem de peni.di.iij.sane cauendum. Item
impenitens retinet odium ⁊ sic culpam veri quibꝰ stan
tibus impossibile est remissio: de peni.di.j.§.hoc idem.
⁊.c.voluissent. ⁊ ideo regula iuris est ꝙ peccati venia nō
datur nisi correcto de regu.iur.peccati.li.vj. ꝙ etiā peni
tentibꝰ nihil ꝓsint ꝓbatur: quia penitentibꝰ debet impo
ni pena iuris sm qualitatem.i.quantitatē culpe sine de
licti.xlvij.di.oēs.ibi sicut exhibuistis ibi mēbra nostra
⁊c. ⁊ alibi dicit canon quanto tēpore errasse te nosti tan
to humilia teipsum: de peni.di.j.vide benignū. ⁊ Apoc.
xviij. quantū glorificauit se ⁊ in delitiis fuit tantū dant
ei tormentū ⁊ luctum ⁊ sm quantitatē delicti erit plaga
rū modus Deuterono.xxv. de peni.di.j.quia diuinitati
quinimo inuit alibi canon ꝙ ꝓductior debet esse peni
tentia ꝗ̄ delictū de peni.di.iij.penitentia.⁊.c.ꝓductior.
sed ꝑ istas indulgentias nulla facta satisfactione videt
remitti pena ergo contra iura diuina ⁊ canones conce
dunt ⁊ diuine iusticie nam concordant cū humana de
bet se confirmare.xj.q.iij.⁊ cum. Item alibi legē ꝙ deus
nō dimittit dedecus culpe sine decore iusticie: de conse
cra.dis.iiij.baptismi. ⁊ beatus Augustinꝰ dicit ꝙ opus
est misericordie peccanti peccata dimittere: sed oportet
ut iustus misereat iuste: de peni.di.j.quem penitet.pre
terea inferior penam a superiore inflictam tollere nō pōt.
xxj.di.inferior. ⁊ clemen.ne romani. de elect. hinc est ꝙ
penitentia imposita ꝑ papam non potest epus minuere
nec inferior plati de impositꝗ ꝑ episcopum: ut notat de
forni.c.ij. ⁊ facit qd notat de accu.cum.p.in glo.fi. sed
deus qui est superior penitentibus absoluendo a culpa
mediante cordis contritione obligat seu dimittit obli
gatum ad penam: de peni.di.j.si peccatum.⁊.c.sicut pri
mi. ꝓterea satisfactio est pars penitentie nec dicit peni
tere qui nō satisfacit: de peni.di.j.tres sunt. ⁊.c.nō suffi
cit. ⁊.c.ꝗ̄obrem. vnde qui nō satisfacit cū potest nō ab
soluitur a deo.xiiij.q.vi.si res aliena nisi i baptismo de
consecra.di.iiij.sine penitentia. vnde legit ꝙ habemus
duas tabulas ad peccata expianda.s.baptisma ⁊ penitē
tiam: de peni.di.j.c.secūda post naufragiū de sūma tri.

c.j. sed de indulgentiis nō habemus expressum nec in ca
none biblie nec in euangelio nec in epistolis talem fuis
se concessam potestatē apostolis vel successoribus legi
mus neqꝫ beatum petrū neqꝫ paulū vel alios apostolos
concessisse ergo qd nō est sanctoꝝ patrū ⁊c.ij.q.vj. cōsti
tuisti. ⁊.xxxj.q.j.si dormierit. de translatione.c.ij. ꝓterea
potestas ligandi ⁊ soluēdi est tradita ministris ecclesie
ad edificationē nō ad destructionem: de peni.di.vi.c.j.
facit.xxiij.non est ꝑpetuum. sed indulgentia que est gra
tuita remissio pene peccatorū tendit ad destructionem:
qꝛ ꝑ eam remanent delicta impunita contra.c.ut fame.
de sen.excō. ⁊.l.ita vulneratus.ad legē aquil. Item tri
buit incentiuū delinquendi ista facilis venia illa autē
que inuitant homīes ad delictum sūt de genere maloꝝ ⁊
nulla pactione confirmant: ut.l.cōuenire de pac. do.fa
cit.c.ut clericoꝝ cum ibi notatis de vi. ⁊ hone.cleri. Ad
idem.l.respiciendum in pncipio.ff. de peni. ibi neqꝫ enī
aut seueritatis aut clementie gloria affectanda est. Sed
ꝑpenso iudicio ꝓut vnaqueqꝫ res postulat statuendum
est ad hoc.l.j.post principiū.ff.ad turpil. vbi pena legis
auctoritati reseruat nō ꝓsidentis arbitrio cōmittit. Ex
quibus oībus concludendū videtur ꝙ dicte indulgētie
sint contra iura diuina ⁊ contra sacros canones atqꝫ le
ges ⁊ insuꝑ contra bonos mores: qꝛ inuitant hoīes ad
delicta dum ꝑ eas pena delicto condigna gratis remitti
tur. iste sūt ꝓ maiori parte rationes domini Gaspari ꝗ
postea soluēs dicit ꝙ omnes theologi ⁊ canoniste fatē
tur indulgentias seu litteras taliū remissionū valere ut
h ⁊.ē.c.xxi. ⁊ cle.si dūm ad fi. de reliqui. ⁊ vene.sancto.
⁊ ꝓbatur auctoritate augustini dicētis ꝙ quilibet sacer
dos remittens eidem remittit deus: de peni.di.j.quem
penitet ante mediū. Itē hoc seruauit ecclesia a tempore
cuius contrarij memoria nō existit. ⁊ beatus Gregoriꝰ
qui etiam fuit sanctus seruauit. nō est autē sentiendum
totam ecclesiam errasse. nam dictum est petro in ꝑsonā
totius ecclesie: ego petre oraui ꝓ te ne deficiet fides tua.
Luce.xxij. de peni.dis.ij.si enī inquit. hoc idem ꝓbat ꝑ
illud priuilegium datū petro ⁊ successoribus quodcūqꝫ
ligaueris ⁊c.xx.di. in pnc.xxiiij.q.j.quodcūqꝫ. Et ꝑ hoc
respondet ad contrariū in quo dixi de istis indulgētiis
nullo iure caueri. tacite enī illud generale priuilegiū hoc
includit. Item in Exodo.xxj.c.legit de remis. que fiebāt
in āno iubileo: ut notat.viij dis. in pncipio ⁊ ab aliis iu
stificationibꝰ cepit ius constitutionis ut ibi dicit: ⁊ de
quibus habet de peni.di.j.qui domū.ad quaꝝ remissio
nem exempli fiunt remissiones anni iubilei: ut in extra
uaganti Bonificij.antiquoꝝ potissima etiā ratio eius
quare indulgentie iste valeant est vnitas ecclesie corpo
ris mystici in qua multi sancti viri opa pietatis ⁊ miseri
cordie superogauerunt vltra mensuram suoꝝ delictorū
dum patienter obprobria cōtumelias ⁊ infinitas passio
nes ⁊ cruciatus tollerauerūt quas nō merebant hi non
cessant orare ꝓ nobis ⁊ ecclesia fundit preces ad eos ut
orent deū ꝓ nobis ut patet in letaniis. ad hoc.xiij.q.ij.
anime. ⁊ beatus paulus pollicet ꝓ suis sine intermissio
ne orationes ad deū porrigere.xxvi.di.sacrosancta. Itē
de his cessantibꝰ meritum mortis ⁊ passionis ⁊ effusio
nis sanguinis xpi remissio peccatoꝝ operat de cōsecra.
di.ij.quia corpus. ipse enī obtulit se hostiam ꝓ peccato:
de cōsecra.dis.ij.non oportet. ⁊ illa pena ⁊ martyriū qd
iniuste ꝑtulit quinimo minima eius gutta sanguinis erat
sufficiens ad lutionē nostroꝝ delictoꝝ. vnde Isaie.liij.
omnes languores nostros ipse tulit ⁊ dolorem ipse por
tauit ⁊ ipse multoꝝ peccata tulit ⁊ pro transgressoribus
orauit sua igitur merita ⁊ sanctorum nobis communi
cans potestatem petro ⁊ successoribus eius dedit li
gandi ⁊ soluendi. ista igitur indulgentia pene pro pec

catis infligende cōcedere videt̃ penitentib⁹ ⁊ confessis ī remuneratiōe p̄mij sanctoꝝ martyrū quasi sufficientes sint debitores ꝑ nobis satisfacere apud deum ⁊ sic ꝑ nobis satisfaciendo liberant nos a pena dispensationē aūt istoꝝ meritoꝝ quib⁹ a pena peccatorū possum⁹ liberari xp̄s ut dixi petro cōmisit ⁊ successorib⁹ q̄ eps ī p̄tē hui⁹ sollicitudinis cōmiserūt sic̄ ⁊ alia: ut. c. mādata de p̄sūpt. Ad contraria supradicta ꝑ ordinem r̄ndet ⁊ primo ad id qđ dixi ꝙ impenitentes nō gaudent indulgentijs: quia venia nō datur ⁊c̄. hoc fateor sed penitenti vel ꝑponenti se corrigere ⁊ sic iam corde contrito bene valent si tamē hec habeat formā indulgentie ad hoc. xvij. q. j. §. si ergo. papa enī qui habet sūmā potestatē ⁊ in quo representat̃ ecclesia indulgendo videt̃ eius cōicare opera sanctoꝝ ⁊ passionis xp̄i ⁊ sic satisfacere ⁊ soluere penam ꝑ delicto peccatori infligenda ⁊ ꝑ hoc simul iusticia cū misericordia cōseruat̃: quia prius est contritio que accedit ad instantiam ⁊ sequit̃ indulgentia quo ad partez misericordie ad hoc de peni. di. j. c. nullus debite. Et ꝑ hoc etiā soluitur aliud contrariū in quo dixi ꝙ satisfactio debet p̄cedere ut pena remittat̃ ⁊ qui nō facit nō dicit̃ penitere nam contritio ꝑ satisfactione habet̃. Et aliud. i. sanctoꝝ merita que cōmunicat ecclesia peccatorib⁹ satisfacere dicit̃ ut in. c. qui ꝑ alium de regu. iur. li. vj. Ad aliud contrarium in quo dixi ꝙ indulgentie viderent̃ inducte ad destructionē nō ad edificationē fidelium ex eo ꝙ facilitas venie ⁊c̄. Respondet̃ ꝙ imo p̄bent remediū contra peccatum vitandū tamen p̄cedente contritiōe ad quam disponit̃ ut indulgentijs quis possit gaudere ⁊ cū hoc concurrit gratia gratum faciens ex gratia quā meret̃ ex humilitate ⁊ ꝑ opere. Caueat tamen sibi ne istam gratiam suscipiat quis prauo corde negligendo ꝑpter ipsā indulgentiā ⁊ bonā operam in posterū tales cause licet ꝑpter indulgentiā reddant̃ immunes tamen ex cōtemptu ligari possent. vj. q. iij. §. cum ergo. xxiiij. q. iij. notandū. vnde dicit canon ꝙ negligētia est superbia parit offensam ⁊ loquit̃ recte de negligente satisfacere ꝑ delicto d̄ peni. di. vij. c. p̄dixerat. nō ergo contēni debet penitētia iniūcta vel satisfactio ꝑpter negligentie susceptionem. Alijs contrarijs supradictis etiā respondet̃ sed ꝑ primā precedentē concludit̃: q2 nescit homo an iuste ad indulgentiam vadat ⁊ nō est nimis in his confidendū ut tantum valeant quantū sonant diffuse possem ꝑsequi sed obmitto gratia breuitatis.

Postquam retulim⁹ vbi ⁊ ī quos sūmus pontifex habet potestatē. Nunc dicendū est in quibus habz potestatē ⁊ primū inquiram generaliter an habet potestatē legē generalē condēdo statuere contra ius diuinū vel etiam ꝑ speciale rescriptū. Secundo an aliquo ex p̄dictis modis possit contra iura naturalia maxime contra nature p̄ncipia. Tertio an possit contra statum ecclesie vniuersalis. Quarto an contra apostolū vel euangeliū. Aut vetus siue nouū testamentū siue fundamentū ecclesie militantis. Ultimo an contra ius positiuū qđ nō seruatum peccatū nutriat. Et de his omnib⁹ p̄mum in genere dicam deinde descendā ad multa particularia. Redeo p̄mū an contra ius diuinū generalē legem condendo vel specialiter dispensando possit statuere ⁊ in hoc quidam dicūt ꝙ Johēs de ligna. in. c. fi. de transac. tenet ꝙ papa nō dispensat contra legem diuinam veterem aut nouā quia sic legē superioris tolleret contra dictā. l. nam magistratus. ff. de arbi. ⁊ de maio. ⁊ obe. c. cum inferior. legiste aūtē in. l. fi. C. si contra ius vel vti. publi. dicunt ut ibi refert glo. ꝙ p̄nceps ⁊ loquitur de imꝑatore non potest in totum arrogare. i. tollere ius diuinū sed derogare sic siue ipsū distinguere ⁊ limitare siue ipsum restringere in aliquo casu potest ut ī illo quo cautū est in ore duorū vel triū stat omne verbū: de iudi. c. nouit. ⁊ de testi. c. in omni negocio ut nō habeat locum in testamentis in quib⁹ septem requirunt̃ vel in alia vltima volūtate in qua requirūt̃ ad minus quinq3. l. fi. ī fi. C. de codicil. ⁊ in. l. fi. C. de dona. cā mor. l. heredes palam. §. in testamentis. ff. de testa. Item iure diuino est cautum nō occides: ⁊ tamen ī iure ciuili in pluribus casibus occisio est ꝑmissa: ut ī. l. j. quādo li. fin. iudi. vin. Que tēperat vera Bar. in. l. omnes populi. ff. de iusticia ⁊ iur. q2 ius diuinū nō est precise ⁊ simpliciter custodiri mandatū ut in illo precepto nō occides. Nā hoc nō obstante aliqñ ius diuinū mandat homicidium ut cum dicit: qui occidit occidat̃. ⁊ alibi mandauit moysi dicendo maleficos nō patiaris viuere. Exodi. xxij. ca. ⁊ xviij. q. j. §. hinc apparet. Contra istud igit̃ ius diuinū qđ nō apparet demandatum precise. Sed aliqñ ab ipso iure diuino contrariū inuenitur statutū potest ex causa papa vel imꝑator contra ipsū dispensare siue disponē. Ideo valet lex certis casibus ꝑmittens homicidia. l. iij. ff. ad legē cor. de sicca. Idem dicit qñ causa legis excludit peccatum ut valeat dispositio contra ius diuinū etiā ꝙ sit precisum nec a iure diuino vnq̄3 subdistinctū. patz ut dixi in dispositione testamētaria ⁊ in vltimis alijs voluntatib⁹ vbi plures tribus testibus requirunt̃ ad fraudes euitandas. l. fi. C. de fideicō. ⁊. l. iubemus. §. fi. C. d̄ testa. l. hac consultissima in fi. C. qui testa. fac. pos. sed si p̄nceps. l. vel statutum nō excluderet peccatum ⁊ tūc contra ius diuinū etiam distinguendo non valeret ut si lex dicit nō valere alienationē fundi dotalis etiam cū iuramento. l. nō dubium. C. de legi. talis enī lex cum nō tollat peccatum nō tollit ius diuinū quod mandat iuramēta seruari de iureiuran. c. ⁊ si xp̄s. ⁊ ⁊ si rursū. q2 scriptū est: redde deo iuramēta tua Deuteronomij. c. v. ⁊ math. v. Et ideo lex dicens ꝙ nō valeat pactum ꝙ filia nō succedat etiam cum iuramento firmatū nō valet: quia non tollit peccatum: ut de pac. c. q̄uis. li. vj. ⁊ de iureiuran. c. cum contingat. Idem quando leges ꝑmittunt malefidei possessorem p̄scribere nō valet: ut in. c. fi. de p̄scrip. quia peccatum non excludunt. Et ex his Bar. ibi in dicta. l. omnes populi. decidit questiones multas. Et p̄mo videt̃ valere statutum qđ ꝑmittit bannitos ipune occidi: quia iure diuino precise contrariū nō est statutū dicta. l. j. ⁊. ij. C. qñ lic3. sine iudi. vin. Etenim bannitus nō obediens illi sub cuius imperio est. Est vt transfuga ciuitatis ⁊ ꝑdit iura ꝑprie ciuitatis ⁊ potest impune occidi ex forma legis transfuga ⁊ hostis ciuitatis. l. iij. ff. de sicca. ergo idem ex bānitus ex forma statuti. Similit̃ dicit ꝙ si statutum dicit ꝙ qui stetit ꝑ decenniū ꝙ nō petierit debitum cadat a iure suo ꝙ tale statutum nō valeret: q2 nec lex impialis si hoc decideret valeret licet si diceret contractus vel instrumentū factum presumat̃ fictilem vel fictiluū valeret statutum: quia talis causa excluderet peccatum. Et idem dicit si lex dicat ꝙ nō valeat cōtractus minoris etiā iuratus nisi sint duo consanguinei ꝙ statutum siue lex nō valeret nisi subiungat lex ꝙ contractus ficticius presumat̃ ⁊ minores dolo inducti quia tūc valeret lex vel statutū. Ista sūt formalia verba Bar. in dicta. l. omnes populi. de iusti. ⁊ iure. Sed ista verba non vident̃ vera tam in regulis q̄3 in exēplis. Primo ipse videt̃ implicare contradictionē. dicit enī ꝙ qñ lex vel papa vel p̄nceps subdistinguit ius diuinū nec tollit peccatū ꝙ talis lex nō valet. Secūdo dicit ꝙ lex vel dispensatio pōt ꝑmittere homicidium quasi ꝑmissio tollat peccatum. Sed istud dictum videtur contra glo. xxxiij. q. ij. ca. inter hoc. ibi glosa dicit ꝙ lex permittat viro occidere adulterū cū vxore reptum post tres monitiōes:

ut in auc. ut licet matri ꝛ auie. §. penultimo ꝛ fi. Item licet patri detur licentia occidendi iuuentū fornicantem ꝛ filiam: ut. l. patri. ꝛ. l. nec ea. ff. de adulte. hec tamen cōstitutio nō tollit peccatum īmo de iure canonico viro interdicit occisio: ut in. c. āmonere. xxxiij. q. ij. ꝛ. c. si qđ verius. ita dicit glo. in c. inter hec. xxxiij. q. ij. Ad idez glo. in. l. vt vim de iusti. ꝛ iur. dū dicit ꝙ occisio iure pmittitur fori scilicz nō poli ad defensam ꝛ tamen iste leges licet nō remoueant peccatū tenent de iur. ci. ꝛ in foro ciuili licet nō de iure canonico: ut in dicto. c. inter hec. xxxiij. q. ij. qꝛ pene legum nō habent locum de iure ecclesiastico sed practicant de iure ciuili. Item dicere ꝙ lex ꝑsupponendo dolum in contractu interuenisse tollat peccatum vel ex eo ꝙ inducat presumptionē simulationis tollatur peccatum hoc videt ridiculum dicere: qꝛ animus ꝛ ꝓpositum peccatum inducunt. l. j. ff. de sicca. xxiij. q. v. §. hinc notanduz. Et ideo si papa me vellet absoluere in peccato ꝑsistentē non posset. xxiij. q. ij. legatur. vnde lex futurum peccatum nō pōt remittere sicut dicunt legiste ꝙ dolus futurus remitti non potest. l. si vnus. §. si illud. ff. de pac. ꝛ. l. quidam decedens. ff. de administra. tuto. hoc patet recte intuēti nam licet lex pmittat homicidiū bāniti ista nō tolleret peccatū siquis occideret dolo vel vindicta dicto. §. hinc notandū est. xxiij. q. v. qꝛ peccatū ꝛ dolus futurus ꝑ legem vel papaz remitti nō potest dictis iuribus preterea nō videt verum indistincte ꝙ lex nō valeat inducens veniā pene temporalis licet nō tollat culpam vel peccatū: quia īmo interdum tenet qū lex pmittit aliquod peccatum remouēdo penam temporalem ꝓpter maius bonum. tex. est ꝛ ibi no. iiij. di. c. deni qꝫ. notat. xxxj. di. omnis lex. vbi glo. dicit ꝙ lex in codē pmittit adulterium ut euitet maius delictuz homicidij ut. xxxij. q. ij. c. si quod verius. īmo alibi lex canonica nō solum remittit temporalē penam peccati sed etiā ꝓhibz ne arceāt a peccato ut puta cū iudeis pmittit inter xp̄ianos vti eoꝝ sacrificijs. xlv. di. qui sincera ꝛ negat eos impedri ut hec pulchre notat Jo. an. in mercurialibꝰ in regula peccatum in tertio argumento de regu. iur. li. vj. vñ licet lex ciuilis pmittendo ꝑscriptionē pmittit peccatuz nō videt ꝓpterea lex ipsa mala si hoc facit ꝓpter maius aliud bonū ut in dictis iuribus. Item in exemplis suis Bar. videt sibi contrarius: nam dū dicit ꝙ nō valet statutuz ꝙ negligens ꝑ decē annos petere cadat a iure suo ipse idem notauit contrariū in. l. ambitiosa de decre. ab ordi. faciē. in tertia regula faciūt notata ꝑ eum in. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsucap. Item in illo de fundo dotali ꝓhibito ꝑ legem alienari etiam cū iuramento. l. non dubium. C. de legi. ꝙ valeat hodie de iure canonico ipse idem Bar. notauit contrariū in. l. siquis ꝓ eo. ff. de fide iusso. qū lex ꝓhibens venditionē direxisset verba ad cōtrahentes. Quid igit dicendo ego ꝑmuz dicam si lex canonica vel papa pōt disponere sup dispositis a iure diuino. Secūdo dicam de impatore ꝛ alijs inferioribꝰ. Tertio an si pōt disponē disponēdo tollat peccatū. Quarto dato ꝙ nō tollat peccatū an ꝯstitutū teneat vel dispēsatio siue dispositio an sit irrita. Et qs pōt hoc cognoscē. Ad ꝑmū dico si papa disponit aliqđ qđ sit a iure diuino dispositum ꝛ eodem modo disponit qꝛ tūc valet sicut quando constitutio municipalis disponit idem qđ ius cōmune l. ius autē ciuile. ff. de iusti. ꝛ iur. notat in. l. j. in ꝑncipio ff. ad legē falci. ꝛ in. c. j. de consti. in. vj. ꝛ ibi ꝑ Jo. an. licz talis dispositio videat quodāmodo supuacua sicut cuz debitor legat creditori de leg. j. l. si creditori. facit. l. j. ī fi. ad municī. ꝛ. l. j. de thesau. li. x. non tū est oīno supuacua qꝛ si constitutio municipalis disponit idem qđ ius cōe circa beneficia ut ꝙ spurij non possint habere beneficia hec constitutio opabitur ut nō valeat impetratio facta a spurio de beneficio etiā facta derogatione iuri cōmuni nisi etiaz de ista pticulari constitutione mentio facta fuerit nota. est singularis doctor ī. c. j. de rescrip. ꝛ ponit Jo. an. ī. c. j. de fil. presby. ad fi. in. v̄. Statuto si vō nō disponit idem sed aliquid addit vel supplet qđ non sit contra vel preter ius diuinū sed sit vltra ꝛ tūc etiam valet ut cum vltra statuta ꝑ iesum in forma sacramenti corporis xp̄i: quia addit ecclesia verbum eius nam cum xp̄s dixit hoc est corpus meum: de consecra. di. ij. ꝛ a capite ecclesia addidit verbum enim. Et in consecratione sanguinis plura addidit ut notatur in. c. cum in arte de cele. mis. ꝛ dixi. xj. di. ecclesiasticam. Si tamen vellet papa ꝙ pretermissis his verbis additis nō fieret sacramentū nō valeret: quia esset contra ius diuinū ꝑ xp̄m traditum ut dicam infra in questione an possit disponere papa in habentibus relationem ꝛ actum supra corpus domini verum. Si vero dispositio pape est preter vel contra ius diuinuz ita ꝙ illud querat in totum tollere siue arrogare ꝛ tunc ius diuinū morale tollere nō potest quia illud īmutabile. vj. di. in principio. ꝛ in. §. his ita. secus si esset ius diuinū cerimoniale qđ nō est de pfectione euangelica ꝛ ideo papa nō potest in totum tollere ius diuinum morale: quia inferior nō tollit legem superioris. ar. c. cū inferior. de maio. ꝛ obe. xxj. di. cum inferior. Si vō vult limitare siue restringere vel ipsi derogare ꝛ tunc ut dixi supra glo. iuris ciuilis in. l. fi. C. si contra ius vel vtili. publicā dixit ꝙ potest distinguere legem dei ꝛ hanc gof. ī sūma de rescriptis vocat modificationem aliqui vocant interpretationē quia lex huma potest interpretari diuinam legem ꝛ est interpretatio restrictiua. nam cum ius diuinuz dicit in ore duoꝝ vel triū stat omne verbum restringat preterq̄ in testamentis ꝛ vltimis volūtatibus in quibus ꝓpter bonum publicū ad euitandas fraudes ꝛ malicias hominū. l. fi. C. de fideius. ꝛ in iuribus supra allegatis requiruntur plures ut septem testes numero ꝛ preterq̄ in causa cardinalis. ij. q. iiij. c. presul. ꝛ hoc intelligunt quidam quando modificatio seu interpretatio ē rationabilis ꝛ ius diuinū generaliter loquēs ē dans formam in actibus hominū licet si ius diuinum esset ꝓhibitoriū vel punitoriū tūc dicūt si illud ꝓhibitū in nullo casu inuenit ab ipso iure diuino pmissum puta ꝑceptū illud: non mechaberis: tunc nō poterit lex humana hoc ius diuinū subdistīguere: ꝛ ideo si lex dicat ꝙ bānitus possit impune offendi non poterit bānita mulier adulterari: quia adulterium est adeo de se malum quod nō potest ex aliquis iusta causa iustificari de iureiuran. ꝛ si christus. Sed si tale ius diuinum est prohibitorium ꝙ reperiatur ab ipso iure diuino aliquando permissuz: vt in illa prohibitione: non occides. tunc lex humana pōt subdistinguere ius diuinum. Idem in illo precepto: nō furaberis. quia deus israhelitis permisit furtum: sic poterit lex ciuilis. l. j. §. non fuit. ff. de dolo. ꝛ ideo valet lex ꝙ liceat rem hostiū furari: iste omnes doctrine non sūt perfecte: primo non est verum indistincte ꝙ ius canonicum vel ciuile possit subdistinguere ius diuinum. non enim potest ius canonicum permittere aliquo casu vsuras: vt nota. in cle. j. de vsur. ꝛ io. an. in regula: peccatuz. de iureiuran. in tertio dubio: ꝛ est tex. in. c. super eo. de vsuris: ꝛ tamē aliquo casu deus vsuras permisit iudeis deutronomi. xxiij. dum dicitur: non feneraberis fratri tuo: sed alieno: ꝛ notat beatus tho. scđa scđe. q. lxxviij. articulo. j. et probatur. xiiij. q. iiij. c. ab illo. dixi in meo tractatu vsurarum. Item non posset lex ciuilis permittere homicidium aliquo casu pro leui causa vbi non sequeret maiꝰ bonū ꝙ ex inde possz puenire vel vitaret maius malū ꝙ posset ex inde oriri: vt notant dixit hosti. in c. fi. de consue. ꝛ beatꝰ thomas in scđa scđe. q. lxiiij. not.

Jo.an.in addi.specu.in ti.de consti. Nec posset lex ciui
lis permittere aliquid nisi sequatur maius bonū:ut de
iur.iur.⁊ si xp̄s. Et ideo q̄ ista doctrina ꝙ ius diuinum
possit subdistingui siue interp̄tari seu modificari nō est
generalis: ideo non est bona. Item illa doctrina ꝙ qñ
ius ē ꝓhibitorium si non inueniť ab ipso iure diuino
aliqñ permissum non possit tunc subdistingui non ē ve
ra: ecce exemplū ꝓhibet ius diuinū: ut quos deos con
iunxit hō n̄ separet: nec in aliq° casu huic precepto ꝑ ius
diuinum apparet derogatū: ⁊ tñ hoc ius patiť interpre
tationem a iure canonico: ut intelligiť de cōiūctis non
solum per verba: sed etiā per carnalē copulam. Nā añ
cōmixtionē corpoꝝ ꝑ ingressum religiōis separať: de cō
uer.coniuga.c.ex publico. de sponsa.c.cōmissum. istud
tñ argumentū non est tutū: nam moyses ꝑmisit iudeis
dare libellū repudij.xxxv.di.ab exordio.not. de ꝯsang.
⁊ affi.c.de infidelibus: nisi tu salues doctores dū dicūt
Si non inuenitur ab ipso iure diuino aliquādo ꝑmissū
sine peccato: ut in homicidio: sed ꝑmissio usurarū vł da
tio libelli repudij lꝫ esset tolerata lege data moysi: nō tñ
tolerabať sine peccato: ut nota. in dicto.c.ab exordio.ꝑ
archi. ⁊ per ho.in dicta scḋa scḋe loco ꝓallegato. Item
interpretať hoc p̄ceptū a papa ut non separenť quos cō
iunxit deus.s.sine rōne ut dicit ysidor°.xxxiij.q.ij.quos
deus. Et ideo si unus cōiugalū infideliū conuertiť ad
fidem ⁊ nō pōt cohabitare cū cōsorte infideli sine cōtu
melia creatoris: certe papa ex hac ratiōe dirimit matri
moniū etiā carnali copula cōtractum: ⁊ ad finē: ut con
uersus cū alio contrahat matrimoniū: ut de diuor.c.q̄n
to. Item ꝯtra mandatū siue ꝓhibitionē de nō dandis
tēporalib° ꝓ spūali pōt veniri auctoritate pape: de pac.
c.cum ꝑdem. ⁊ de preben.c.nisi essent. lꝫ ius diuinū sim
pliciter loquať: nec aliquo casu ꝑmiserit. Quare in hoc
ultimo articlō qñ ius ciuile ius canonicū subdistiguat
Quidā dicūt ꝙ aut subest cā legis ⁊ excludit peccatum
⁊ tunc valet: patet in illo iure in ore duoꝝ vel triū stat
omne verbū: ut supra dixi. Aut nō potest subesse causa
ut quis cū matre ꝯtrahat ⁊ non valet. ⁊ ideꝫ si cā subest
sed nō excludit peccatū: quia etiā nō valet: ut ĩ dicto.c.
fi.de p̄scrip. de iureiur.c.cū cōtingat. sed si cā potest sub
esse: sed est dubiū an possit tūc cā p̄sumiť subesse: ut no.
iac.de are.in dicta.l.fi.C.si cōtra ius vel uti.publi.facit
cle.j.de ꝓba. Ego credo ꝙ isti magis appropinquēt ve
ritati: sed in solo uno mihi displicent. nam dū volūt ꝙ
si lex non tollat peccatū nō valeat: nō dicūt verū dūmo
do sequatur maius bonū: vel euidenter maius malū: nā
ibi pōt valere lex: ut euiteť pena temporalis: ⁊ si nō cul
pa euiteť peccati.iiij.di. denicꝫ. ⁊ in.c.qui sincera.xlv
di. nam ius canonicū ꝑmittit minus malū: ut euitetur.
maius: ut in.c.veniens. ⁊ ibi notať qui cle. vel vo. ideo
permittit adulteriū ut euiteť homicidiū.xxxiij.q.ij.c.si
quid verius. qō qualiter debet intelligi statim dicam.
Et ideo ego dico ꝙ est quadruplex dispensatio: ut etiaꝫ
dicā infra in q̄ōne an papa dispensat cū monacho ut cō
trahat matrimoniū una ꝑut est iuris relaxatio: ut.j.q.
vij.§.nisi rigor. Scḋa est interpretatio siue iuris decla
ratio de testi.c.in omni. ⁊ de iureiur.c. quintauallis. sed
ista improprie diciť dispensatio: ut ibi: tertia ē iuris di
stributio. Est ⁊ quarta in uno in totū relaxatio: sed in
alio cōmutatio: ut de voto.c.super his. In p̄ma ergo dr̄
indistincte ꝙ ꝯtra ius diuinū papa non pōt dispensa
re: ita dixit glo.v.di.in sūma.in fi. loquens de iure na
turali ꝙ ⁊ ipsū diuinū est: quia cōtineť in lege euange
lij.j.di.c.j.⁊.ff.de fur.l.j.in fi. ⁊ isti.de obli.que ex delic.
vaf. in p̄n. ⁊ est rō quia iura ista sunt ĩmutabilia: ut dcā
v.di.per totū: igiť non pōt dispensari: quia dispensatio
est iuris relaxatio facta cū cause cognitiōe.j.q.vij.§.ni

si rigor. sed cū sit ĩmutabile nō potest relaxare: igiť cō
tra ipsū indistincte non pōt dispensari: patiť tñ interpre
tationē a iure cōi a summo pontifice: quā infra tñ dispen
sationē noiabo: quia iuris declaratio ꝑut fit a papa po
test vocari dispensatio. Et sic sumendo dispensationem
ꝓ iuris relaxatione istam nō facit papa. Sed si capia
tur ꝓ iuris interp̄tatione siue declaratiōe istam facit et
de quatuor tres patiť interp̄tationes. Nā quatuor mo
dis fit interpretatio: ut no.glo.in.l.j.§.qui operes.ff.ad
tertul. ⁊ in.l.ij.in p̄n.ff.de origine iuris.in glo. interpre
tatiōem. Est enī correptiua siue arrogatiua ĩterpreta
tio: ⁊ istā nō facit ius humanū de iure diuino: ut supra
dixi. Alias aūt tres interp̄tationes facit: ut ꝓbať in.l.
ius ciuile.ff.de iusti. ⁊ iure. Et ē secūda expositiua siue
declaratiua: ⁊ istā patitur ut in illo iure: in ore duoꝝ
vel triū stat omne verbū: declarať ut nō sint pauciores
ut no.in dicto.c.in omni.de testi. declarat etiā cum di
cit: quos deus cōiunxit homo nō separet: ut intelligať
de coniunctis cōiunctione nō solū aīatū sed corporꝫ:
quia cōiuncti sola aīarū cōiunctiōe possūt separari de
conuersi.coniuga.c.cū ex iniuncto. Est ⁊ tertia genera
litatj restrictiua vel artatiua. ⁊ istā interp̄tationē patiť
qñ subest cā que tollat peccatū: vel saltem que lꝫ nō tol
lat peccatū inducat maius bonū: vel euitet maius ma
lū ꝑ supra dicta. Et ideo illa verba: quos deus cōiūxit:
⁊c. restringanť p̄tercꝫ qñ interuenit etiā copula inť in
fideles: ⁊ unus est conuersus: ⁊ nō pōt sine cōtumelia
alius cohabitare: ut tunc possit fieri separatio ⁊ restrin
gantur p̄dicta verba: ut in dicto.c.quāto.de diuor. sicut
restringiť dictū apostoli dicentis: oportet ordinanduꝫ
eē unius vxoris virū.xxvj.di.§.j. ⁊ de biga.c. sup eo. ut
intelligať de ordinādo ad sacros. Itē restringiť aliud
verbū apostoli oportet ordinandū eē sine crimine.xxv.
di.nunc aūt: ut hoc hēat locū nisi sit dispensatū ꝑ epūm
in crimine adulterij vel minoribus: de iudi.at si clerici.
Item patiť restrictionē: quia iure diuino multe perso
ne legitime cōiunguntť que ꝓhibunť ꝑ canones: de cō
sang. ⁊ affi.non debet. Nam filij duoꝝ fratrum copula
bunť iure diuino: de consang. ⁊ affi.c. de infidelibus.
insti.de nup.§.item duoꝝ.no.io.an.in.c.per venerabi
lem.in verbo potest.qui filij sint legi.nota.C.de nupt.
l.in celebrandis. ⁊ papa hos gradus restringit: dicto.c.
nō debet. Silr contra p̄ceptum de dandis decimis ex
ceptuat nōnullos. de deci.c.ex parte. ⁊ ꝙ in eis amica
bilis compositio admittať: de transact.c.statuim°: ĩmo
plus voluerunt quidā in.c.a nobis. de deci. ꝙ ad tem
pus posset omnes decimas suspendere: lꝫ non in totuꝫ
tolliť. Sed hoc ego intelligo cū causa legitima: ut si sus
penderet donec xp̄ianus populus militaret cōtra infi
deles. Et si dicit cōtra precepta decalogi papa non po
test in minimo dispensare: dicit hosti. ꝙ est speciale in
isto precepto ut recipiat limitationeꝫ ⁊ restrictionem:
quod non est in alio precepto morali: nam in alijs ver
satur honor dei irremissibilis: in ista honor reuerentie
⁊ recognitionis uniuersalis domini: ut de deci.c. tua no
bis. Et ideo ꝙ in totum non soluanť papa non pōt fa
cere: sed ne soluantur magis uni ecclesie q̄ȝ alteri: vel ꝙ
soluantur integre hoc non respicit ius diuinum: sꝫ cō
modum temporale istius vel illius ecclesie: et ideo po
test remittere ꝙ una ecclesia penitus nihil soluat: ut de
deci.c.suggestum. Item ꝙ laici certā minorem portio
neꝫ soluant: lꝫ quo ad ipsos laicos vlr nō posset remit
tere: nisi forsan in aliquo vel ĩ aliqb° singularibus ē cā
ut no. in dcō.c.a nobis. facit illa q̄ dico ĩfra in q̄ōe an
papa dispenset contra aplm: item posset facere ꝙ laici
ipsas possiderent: qō patet quia ante cōciliū lateranen
se possidebat: de decimis nuper. ⁊ in.c.ij.§. illas vero.

de deci. in. vj. Item patit extensiuã interpretationẽ: q2 in modo cõsecratõis addidit papa extẽdendo multa: ut dicam in q̃õne: an papa possit in habentibus relationẽ supra corpus dñi verum: semp intelligo q̃ has interpretationes faciat cum causa que tollat peccatũ: vl' que maius bonũ inducat vel maius malũ euitet & al's nõ. Et iõ lex dicit q̃ ius ciuile est qd a iure naturali vel gentium nõ recedit in totũ: nõ tñ per omnia ei seruit: ideo cũ aliquid detrahimus vel addimus iuri naturali est ius ciuile: ut. l. ius ciuile est. ff. de iusti. & iur. Et ideo põt princeps per ius ciuile addere vl' detraheř iuri naturali qd est ipsum ius diuinũ. j. di. ca. j. & hoc est verũ nisi ius diuinũ vel naturale sit de necessitate: q2 illud nõ potest aliquo casu tolli vel diminui vel restringi vel ampliari directo. l. ij. §. qd senatus. ff. de vsufruc. ea. rerũ. que vsu dsu. ideo nõ potest facere deus q̃ virgo corrupta sit amplius virgo. xxxij. q. v. si. c. paulus vas electõis. al's si paulus. facit. l. in bello. §. facte. ff. de capti. Posset tñ tollere effectum eius: ut dictis iuribus noteř: & hoc de papa: et qñ disponit inter subditos. nam si disponeret inter non subditos cõstitutio pape nõ extendereř. De imperatore & alijs secularib' inferioribus dico q̃ si ea que sunt statuta de iure diuino sint spũalia: tunc imperator & seculares nihil possunt disponere: de iudi. nouit. & de deci. tua. & infra dicam: ista enim sunt tñ pontifici reseruata. xcvj. di. ca2 ad verũ. Si sunt tẽporalia: tunc per om̃ia dico: ut dixi. s. de papa. Et hec intelligo siue disponat legem generalẽ condendo siue per rescriptũ: q2 in alijs nõ facio differentiã: cum ꝓcedant ab eadem potestate: ut dixit Jaco. de butri. in. l. prescriptionũ. C. si cõtra ius vel vti. publi. q̃uis Bar. aliter sensit in pma cõsti. ff. q2 qui habẽt eandem cãm ꝓductiuã si ab ipsa ꝓducanř habẽt eundem effectum. l. de quibus. ff. de legi. sed est eadem causa ꝓductiua legis generalis & rescripti: quia vtriusq̃ causa est princeps: ergo idem effectus nisi in vno: q2 si disponiř per rescriptũ cõtra ius diuinũ presumiř per importunitatẽ obtentum & ad instantiaz impetrantium ex quo ẽ cõtra ius naturale siue diuinũ & nõ valet. l. j. C. de peti. bo. subla. li. x. l. quotiens. C. de preci. impe. offe. sed lex generalis presumiř digesto cõcilio ꝓmulgata. l. humanũ. C. de legi. & principis motu ꝓprio: ut no. C. de sacrosanc. ec. auc. quas actiones. Sed si cõstaret rescriptum nõ esse surrepticiũ: tunc nõ est vis inter legem generalẽ & rescriptũ: q2 sicut potest princeps per legem generalẽ: ita põt etiam per rescriptuz. Modo capio tertium dubiũ: an papa vel imperator: sic interp̃tando tollant peccatũ. In hoc sic dicerem: q̃ aut loquimur de peccato q̃ quis cõmitteret al's si sine dispẽsatione faceret: & etiam si faceret bono aĩo. utputa occidit quis hominez amore iusticie: certe si facit ut iudex vel iudicis mandato nõ peccat. secus si nõ sit iudex & sine iudicis mãdato: faciat etiam zelo iusticie: nam talis homicida est. xxiij. q. v. c. miles. & c. seq. loquor qñ est iudex qui potest tale delictũ punire. Et ideo si tu queris: an si lex permittit p̃uato homicidiũ tollat peccatũ. Dico q̃ si loq̃ris de isto peccato qd cõmitteret occidens hominẽ nõ existens iudex etiam amore iusticie. dico q̃ tale peccatũ tolliř: dicto. c. miles. & c. enim minister. Et ideo lictor qui interficit ad mandatũ iudicis nõ peccat. xxiij. q. v. c. cum minister. & c. miles. Si enim iudex cõmittẽdo aliquẽ interfici eximit a peccato: ergo & lex multo mag' semp loquor qñ lex cum causa necessaria cõmittit p̃uato homicidium: & ideo lex que permittit tueri: etiam occidẽdo ꝓpriam salutẽ tollit peccatũ si defendens faciat animo solũ se tuendi: & cũ moderamine inculpate tutele. l. j. C. vnde vi. facit enim lex modo ipsũ iudicem in causa ꝓpria: sic in casu. l. j. C. qñ li. se sine iudi. vindi. Et sicut iudex non peccat occidẽdo hominẽ amore iusticie: sic nec volens se tueri aliter nõ valens euadere: q2 a lege factus est iudex sue cause. nec modo peccat: q2 lex tunc diciř occidisse nõ homo. xxiij. q. v. c. homicidas. & c. cum homo. no. glo. in. c. j. di. j. in glo. in verbo inferri. & ideo glo. in. l. ut vim. In isto casu nõ est vera: q2 iure fori & poli tutus ẽ si faciat pro zelo iusticie. Et q̃ hoc sit veruz ostendiř: q2 talis ꝓpulsatio in iure etiam interficiẽdo pro tuitione est de iure naturali ut supra dixi. sed illud qd fit sm̃ ius naturale cum debito moderamine nõ põt esse peccatuz al's diceret natura fuisse corrupta in ꝓductiõe iuris sui qd est impossibile. Sed si tu loqueris de peccato ꝓueniente ex animo: q2 nõ facit zelo iusticie sed ad vindictam tunc lex nõ tollit hoc peccatũ. nec põt remittere: quia etiam iudex q̃ nõ dãnaret cõtẽplatione iusticie delinquẽtem s3 ex rancore: q̃uis iudicialiř faceret peccaret. xxiij. q. v. §. hinc notandũ. & c. cuz homo a homine. S3 si lex permitteret homicidiũ ad vindictã vel iracundiã naturalem arcendã. sicut cum indulget marito vl' patri interficiẽti filiã adulteram ꝓpter vehementez eius dolorem & iracundiã: ut. l. graccus. C. de adul. tunc licet ꝓpter vitandũ maius periculũ valeat lex ut homines nõ sint ita lasciui in adulterijs & cõpescanř in adulterijs: & sic valet talis lex: nõ tamẽ tollit peccatũ: lic3 penam temporalem tollat: ita intelligo glo. in dicto. c. iter hec. xxxij. q. ij. ar. dicti. c. deniq3. iiij. di. Et ideo statuta que permittũt vindictã nõ valent: ut peccatũ tollant: licet penam tẽporalẽ remittãt: nisi fiãt pro maiori bono inducẽdo vel euitando maiori malo: quia & si valeat lex ad tolerandam penam temporalẽ. iiij. di. deniq3. non ad peccatũ tollendũ hoc ꝓbatur. xxxij. q. ij. c. si quod verius. vbi l3 lex consulẽdo p̃mittat alicui adulteriũ ut euitet in eo homicidiũ quod est maius malũ. nõ tñ remittit peccatũ: vt ibi no. & idem si causa nõ eẽt digna occasiõe propť quã lex p̃mittit mortẽ inferri: vt si diciť q̃ a centũ libris supra bannit' possit occidi: tunc nõ credo q̃ hec lex tolleret peccatũ: ut vult glo. in. d. c. iuř hec. sic intelligo ista. Et ex istis infinita decidunť si statutũ p̃mittit offendi banitũ nõ intelligitur de offensione adulterãdo: q2 hec p̃missio nunq̃ posset iustificari vt sequereť maius bonũ: nec poss3 ex h' euitari mai' malũ: & l3 p̃mittať adulteriũ vt in sexo euitetur mai' malũ: tñ vt alij sequať maius bonũ: vel in alio tertio euitetur maius malũ: nõ licet. xiiij. di. c. quod ait. Uel dixi q̃ non potest iustificari: q2 nulla eẽt in adulterio offensio vt verificareť statutũ. Silr nullo casu potest vsurã p̃mittere: vt in dicta regula peccatũ no. Jo. an. in tertio dubio. Itẽ ex istis patet si lex potest p̃mittere homicidiũ: & an valet an tollat peccatũ. Item an valet statutũ: q̃ nõ petens infra decẽniũ: cadat a iure suo. Nã si propť lites forte dirimendas q̃ multe oriebanť forsan ex presumptis alias vsurarijs ɔtracti b'. & tunc valet hoc statutũ etiã: si in p̃scribẽte nutriret pctm̃ qñ mai' bonũ ex tali statuto posset insurgere vt hoĩes arcerenť ab vsurarijs cõtractib' frequẽtatis: aut euitari maius malũ. sic intelligo Bar. in. l. ambitiosa. ff. de decre. ab or. fa. dũ dixit q̃ pro bono ciuitatis hoc statutũ fieri potest: & ita limito c. fi. de p̃script. vt ꝓcedat h' statutũ isto casu etiã in mala fide p̃scribẽte. s3 si nõ faceret aliqd istoꝝ: tũc nõ valet. sic cõcordo p̃dicta in dicta. l. oẽs ppli. & no. i. c. fi. de p̃scrip. Et ex his patet q̃re non valet lex ciuilis que dãnat pactũ de futura successione ꝑdenda iuramẽto firmatũ vel alienationẽ fundi dotalis cũ iuramẽto: quia nõ tollunt peccatũ: nec sunt inducte he leges ad mai' bonũ inducendũ vel ad tollendũ maius malum: qd alias poss3 exoriri.

Quartũ dubiũ est qñ dispositio non tollit peccatũ: an sit irrita vel nulla. & quis cognoscit de hoc an tollat pctm̃ vl' sit dispositio aliqua aut nulla. Ad hec quesita patet ex

ſupradictis reſponſio ꝙ ſi diſpoſitio nõ tollit peccatum
ꝙ ipſa nõ valet: ut no. Hoſti. in. c. fi. de cõſue. ⁊ Joh. an.
in rubrica de cõſti. p tex. in. c. fi. de pſcrip. ⁊ qð ibi no. ⁊ ĩ
c. cum cõtingat. de iureiur. qð eſt verũ niſi qñ lex diſpo
nit ꝓpter maius bonũ: uel ut euitet maius malũ: q2 lex
etiam tunc permittit peccatũ ⁊ valet. iiij. di. c. deniqꝫ. xlv
di. c. qui ſincera. Dico ꝙ valet ad tollendã penam tẽpo-
ralẽ uel ad tollerandũ diſpoſitionẽ nõ ut peccatũ tollat.
Sed in hoc articulo quis cognoſcat: de hoc eſt attendẽ-
dum primo de diſpoſitiõe pape. ſecũdo de diſpoſitione
imperatoris ⁊ alioꝝ inferioꝝ. Si de diſpoſitione pape:
tunc debet aduerti: an queraĩ cognitio in foro penitẽti
ali: uel in foro cõtentioſo. ſi in foro penitẽtiali ⁊ cõſtat ꝙ
papa diſpoſuit ſine cauſa: uel dixit cauſaꝫ minus legiti-
mã euidenter: ita ꝙ illud qð ipſe papa diſponebat erat
uel eſt euidẽter iniuſtũ ut ꝙ quis poſſit adulterari ſine
peccato: ut in. c. ⁊ ſi xp̃us. ṽ. quedam. de iur. uel ſi ſine cã
uel cum cauſa minus iuſta pmittat homicidiũ uel furtũ
uel diſpenſet in gradibus lege diuina ꝓhibitis in matri
monio: tunc illi cum quibus diſpenſaĩ nõ debent illam
obſeruare: ⁊ poſſunt ſue conſcie iudices eſſe: q2 faciens
cõtra legẽ diuinã peccat mortaliter: ⁊ ſi iuberet papa me
peccare ipſi non debeo parere. xi. q. iij. iulianus. ⁊ c. qui
reſiſtit. ⁊ de reſti. ſpo. lras. ⁊ ibi glo. ita ipſi ſine cauſa mi
nus legitima diſpenſanti parere nõ debeo: ⁊ eſſet potius
tolleranda tũc excõicatio ⁊ oĩs tẽporalis iactura ꝙ pa-
pe parere. Et idem qñ eſt dubiũ: an cã ſit legitima: tunc
parendũ eſt ſuperiori ſi vinci põt cõſcia. xxiij. q. j. qð cul-
patur. Sed ſi illoꝝ cũ quibus facta eſt diſpenſatio vinci
nõ põt: uel credant diſpenſationẽ pape fore illegitimã:
tunc illo nõ parere debet: ut doc. de tẽpo. ord. c. ad au-
res. potius eni deo celeſti parendũ eſt. de reſti. ſpo. lras.
dico ꝙ ꝓpriam debẽt ſectare cõſciam: debẽt etiã ſi ſit ex-
cõicea niſi eã deponant: ut in. c. inquiſitiõi. de ſen. excõ
⁊ in. c. a nobis. el. ij. e. ti. ⁊ in. c. per tuas. de ſimo. el. ij. Ca-
ueat etiam ſi papa his caſibus: q2 ſine cã permitteret cõ-
tra ius diuinũ: ita ꝙ peccatũ fiat: quãto magis preeſt tã-
to maius durius iudicabiĩ. Cauſa aũt ſi ſit legitima cõſi
deraĩ altero de quatuor modis ex qualitate negocij p-
ſone loci ⁊ tẽporis: ut no. Hoſti. de voto. c. magne. ãll. õ
tranſla. ꝓla. c. j. cum cõcor. Sed ſi queriĩ in foro cõtenti
oſo: tunc ſuper id ſup quo diſpenſat uel diſponit eſt con
tra fidem uel articulos fidei: ut ſi diſponẽt ꝙ inter fide-
les xp̃ianos cõſumatũ matrimoniũ carnali copula diri-
maĩ ⁊ alteri nubant: q2 hoc eſt cõtra fidem et mandata
dñi dicẽtis: Quos deus cõiunxit homo nõ ſeparet. uel ſi
diſponeret ꝙ quis duas uel tres teneret vxores qð eſſꝫ
inimicũ fidei: ut de diuor. gaudemus. §. q2: tunc in oĩi-
bus in quibus diſponeret cõtra articulos fidei. uel in il-
lis que eccleſia dãnat ut heretica: tunc iudex eſſe poſſet
concilium qð eſt in cauſis fidei ſupra papã. xv. di. ſicut. ⁊ qð
no. ⁊ xl. di. ſi papa. xix. di. anaſtaſius. Et idem ſi id ſup
quo papa diſpõit eſt cõtra bonũ eccleſie vniuerſalis tũc
de hoc a cõcilio redarguiĩ. Et idem vbi diſcoloraĩ ſta-
tus eccleſie vlis. xxv. q. j. ſunt quidã. ⁊ ſic debet intelligi
qð no. Inno. in. c. inquiſitõi. de ſen. excõ. ut nõ ſit pmit
tendũ pape qñ iubet euidẽter mala. ⁊ in. c. quãto. de cõ
ſue. dũ dixit ꝙ nõ debꝫ tolerari qð facit papa male agẽs
⁊ dicas ꝙ his caſibus nõ debet tollerari a cõcilio qð
eſt his caſibus ut dixi ſuper papã. Sed ſi diſpoſitio pa-
pe nõ tangit aliquod preditoꝝ: tunc aut diſpoſitio ẽ fa
cta per reſcriptũ ad partis inſtantiã: ⁊ tunc ſi non apparet
aliter de certa ſcia pape: ⁊ ꝙ velit iuri diuino detrahere
tunc reſcriptũ indubio cõtra ius diuinũ eſt ſurrepticiũ
ut. l. quotiẽs. C. de preci. impe. offe. ⁊ in. l. fi. C. ſi cõ. ius
vel vti. publi. etiã ſi eſſet in eo clauſula indiuidualis: nõ
obſtãte diuino iure ſic diſponẽte. uel eſſet motus ꝓpri-
us pape qui tollit oẽm ſurreptionẽ: ut in. c. ſi motu pro-
prio. de preben. li. vj. cũ clauſula predicta: uel eſſet diſpo
ſitio pape generalis que preſumiĩ indubio motu ꝓprio
ꝓmulgata: ut no. in auc. quas actiões. C. de ſacroſanc.
eccle. q2 in iſtis ut dixi. ſ. nõ facio differẽtiã: ita ꝙ appa
reret expreſſe ꝙ papa vult ſic diſponere: tunc eſt tãta po
teſtas pape ꝙ quicquid faciat uel dicat accuſari nõ põt: neqꝫ
dãnari etiã a cõcilio uel ab imperatore: aut alio viuẽte:
ut. ix. q. iij. c. nemo. cum ſe. capitis. ⁊ xl. di. ſi papa. põt tñ
moneri in ſecreto ⁊ etiã palã: ſi palã peccet mortaliĩ mo
nitiõe euangelica: nam velit nolit ſubiacet diſpoſitioni
euangelice quo ad monitiões fiendas: qñ cuilibet diſ-
ctũ eſt ſi peccauerit. de iudi. nouit. ſed quo ad dictã mo-
nitionẽ ut dicaĩ eccleſie ad punitionem nõ ſubiacet pa
pa niſi in hereſi. xl. di. ſi papa. dicit tñ eccleſie ut oret ꝓ
eo. Caueat tñ ſibi papa ut dixi: q2 tanto grauius peccat:
quãto magis preeſt. ſic debent intelligi illa que referũt
doc. in. c. ꝓpoſuit. de cõceſ. pben. ipſi tñ cum quibus ſit
talis diſpoſitio: ſi ex ea habent cõſciaꝫ oneratã: tali ut di
xi diſpoſitioni nõ pareãt qñ grauaĩ conſcia: q2 papa et
ipſi cum quibus diſponit venirẽt cõtra ius diuinũ ⁊ le-
gem dei peccãdo. ſecus tñ foret ſi diſpoſitio eſſet huma
na uel canonica ſolũ: q2 nõ ſeruata ex diſpoſitione iuris
quis peccatũ cõmitteret: q2 iſtã indiſtincte papa poſſet
tollere. ⁊ ſic veniẽs cõtra ex mandato pape nõ peccaret:
cum ipſe ſit ſup omnia iura humana: ſic intelligo iſtam
materiã. Si vero diſpoſitio eſt impatoris: tunc ſi eſt diſ
poſitio generalis legis nutriẽs peccatũ: tũc papa ſua cõ-
traria diſpoſitiõe põt illam tollere: patet in. c. cũ cõtingat
de iureiur. ⁊ in. c. fi. de pſcri. ⁊ in. c. licet. de iureiur. li. vj.
⁊ in. c. quamuis. de pac. li. vj. ⁊ in hac rõe peccãti in quolibꝫ
foro attendi deberet ius canonicũ: ut not. in dicto. c. fi. õ
preſcrip. Fallit niſi lex ciuilis pmitteret ea que habent
peccatũ ꝓpter vitare maius malũ. uel ut naſcaĩ maius
bonũ. Nam lꝫ lex canonica cõtrariũ ſtatuat rõne pecca
ti: ut ꝙ nõ interficiat vir adulterũ etiã poſt trinaꝫ admo
nitionẽ: tunc talis lex in foro ciuili practicareĩ ad remo
tionẽ pene tẽporalis homicidij. l. nec ea. ff. de adul. licet
namqꝫ peccatũ ſurgat: valebit tñ in foro ſuo lex ciuilis p
tex. c. deniqꝫ. iiij. diſ. Et ideo leges canonice ſeruari de
bent: etiam in foro ciuili ad ꝓhibitionẽ vſurarũ ꝙ nul
lo caſu pmitti poſſunt: ſic intelligo no. per Joh. an. in. c.
fi. de preſcript. Si vero diſpoſitio pncipis eſt particula-
ris: tunc lꝫ poſſet redargui a papa de peccato: q2 rõe pec
cati pape ſubditus eſt: ut in. c. nouit. de iudi. tñ id qð fe-
ciſſet inter ſuos a papa: uel alio nõ põt iudicari: ut in. c.
ſi duobus. de appel. ⁊ ideo lꝫ tuliſſet ſniam iniquaꝫ uel
iniuſtã nõ iuſtificabiĩ a papa. Sed quid tunc facere de-
beant illi cum quibus imperator diſpoſuit. Dic per oĩa
ut dixi. ſ. qñ dixi qd facere debent: cum papa facit cõtra
ius diuinũ illi cũ quibus diſpoſuit ut ſic faciant illi cuꝫ
quibus cõtra ius diſponit imperator: q2 facta ceſaris a
nemine niſi a deo poſſunt iudicari: ſic intelligo iſta iura
inferiores alij aũt: aut recognoſcunt ſuperiorẽ: ⁊ per ip-
ſos ſuperiores poſſunt emendari. l. fi. in fi. ff. de queſti.
Aut nõ recognoſcũt: ⁊ tunc in eis eſt idem qð de impe-
ratore dixi: iuxta notata in. l. eſt receptũ. de iuriſdi. om.
iudi. ⁊ in. c. ex parte. de ver. ſig. per Inno. Modo at-
tingamus: ſi cõtra ius naturale papa poſſit diſpenſare.
Et quia de naturali iure dicturi ſumus: placet primũ inq̃
rere quid ſit nã: Et in hoc legiſte ⁊ canoniſte diuerſimode
loquũĩ: ⁊ ph̃i diuerſis verbis a iuriſtis vtunĩ. glo. enĩ
prima diſtinctiõe in. c. ius naturale. dicit ꝙ natura mul
tis modis intelligiĩ. Quãqꝫ dicĩ natura vis inſita rebus
ſimilia de ſimilibus ꝓcreans. Secũdo mõ dĩ natura qdaꝫ
ſtimulus ſiue inſtinctus nature ex ſenſualitate ꝓueniẽs
ad appetendũ uel ꝓcreandũ uel ad educãdũ. Tertio mõ

dicit' instinct⁹ nature ex rōe puenie͂s. Et ius ex tali na
tura puenie͂s dicit' nālis equitas: ⁊ fm hoc ius oia di
cunt cōia.i.tpe necessitatis cōicanda.xlvij.dis.c. sicut.
Quarto mō dicit' ius nāle p̄cepta naturalia: Ne furtū
facies. Ne mechaberis. ⁊ dr̄ ius diuinū dicit' nāle ius:
⁊ fm hoc oia dicunt' cōia.i.cōicanda.nam ⁊ iure diuino
aliqua fuerūt hoim ꝓpria. Naz p̄mo parēti dictū fuit:
De sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et alibi traditū
cōptur iure diuino: Nō cōcupisces rez ꝓximi tui. ista
sunt formalia vba glo. Sz dñs Azo in pn.sume.C.dixit
ꝙ natura est existētia subiectoꝝ ꝓducens accidētia fm
ꝓpriū esse. uel est natura que intus latet ⁊ ex cōsuetudi
nis instanter querit' de qua tantū accipit' quantuz ē de
materia in esse. Et est alterabilis: quia suscipit maius ⁊
minus: ista sunt Azo. vba in loco p̄allegato. Phs aūt 2°
phicoꝝ dicit ꝙ natura est p̄ncipiū ⁊ cā motus ⁊ quietis
eius in quo est p̄mū per se ⁊ nō fm accñs. Examinem⁹
oīa ista verba ut clare ipsa intelligamus. Pro q̄bus ex
aminādis est p̄mittendū ꝙ natura sumit' multis mōis
Nā legiste dicūt ꝙ est natura naturās: ⁊ hec est deus: ut
no.glo.in.l.j.§.ius naturale.ff.de iusti.⁊ iur.⁊ in.l.respi
ciendū.ff.si cer.pe.no.j.di.c.oēs leges.⁊ ibi Archi.in.§.
natura. ⁊ hanc phi appellāt naturā vlem. Secūda est na
tura naturata fm legistas: ⁊ phi vocāt naturā particula
rē: ut est homo aīalia cetera celū uel aliud agens: Et hec
natura pōt capi in strictissima significatiōe: ⁊ stricta: et
in larga ⁊ largissima. In strictissima locutiōe natura di
cit' forma uel materia: ⁊ put est forma est p̄ncipiū acti
uū: put est materia dicit' p̄ncipiū passiuū ⁊ receptiū. Itē
forma rem naturalē in actu ponit: materia solū in potē
tia. Et ideo forma ē magis natura q̄ꝫ materia: qz 2° Cō
mētatorē 2° de aīa: Nomē rei nālis sumit p̄mo formaz
deinde materiā. Item qz illud est magis natura per qd
est res nālis in actu q̄ꝫ illud per qd solū est i potētia: qz
fm Cōmen. Res nō dicit' esse in sua vltia perfectiōe ni
si tunc cū habet formā. Mō veniamus ad verba glo. ⁊
dicamus ꝙ forma rei naturalis est que generat sibi sile
hoc est generat ꝯpositū naturale in virtute forme: ut hō
generat hoīez ⁊ equus equū: ⁊ sic de singulis. Cuz igitur
diffinitio dicit ꝙ natura est vis insita rebus: ponit vim
pro forma: qz ipsa ē que generat sibi sile: ut forma ligni
arboris generat lignū: ⁊ forma hois generat hoīez: et sic
de singulis. Et merito dixit vis insita rebus.i.intus sita
qz forma est principiū intrinsecū rei naturalis ut statim
dicam. ⁊ pcreat sile de sili ut.s.dixi: et statim subdam.
Alia etiā diffinitio dñi Azo. videt' esse vera nō capiēdo
formā strictissime put est sola forma ⁊ materia: qz tunc
diffinitio nō esset bona: qz esset dicere ꝙ ipsa forma eēt
subiectū: qd nō est verū: qz forma p̄parat materiā: ⁊ tñ
dē in materia p̄parata inducit formā ⁊ fit ꝯpositū: ut di
cit Jo.mo.in ꝓhemio sexti. Nō est ergo verū ꝙ natura
sit existētia subiectoꝝ: sz bene est illud cū materia simul
per que oīa subiecta existūt. Et capiēdo naturā pro cō
positis naturalibus ut dixi: pōt esse vera dū dicit ꝙ ē na
tura existētia quedā subiectoꝝ ꝓducens ⁊c. Nā in ista
diffinitiōe auctor diffinit naturā put est in cōpositis na
turalibus que existunt ex materia ⁊ forma.xxxij.q.ij.c.
qd vo nō formatū. ⁊ de cōse.di.ij.c.corpus.⁊.c.panis. ⁊
di.iiij.c.in synodo. Et id dicit: natura est existētia subie
ctorū: qz oīs existētia subiectoꝝ est ex forma ⁊ materia
Et dum subdit ꝓducēs accidētia fm ꝓpriū esse. Est sci
endū ꝙ accidētia rerū naturaliū dicunt' motus ⁊ quies
grauitas ⁊ leuitas: calor siue frigiditas: mō si est ignis q̄
generet ignē: talis existētia ꝓducit accidētia fm eēntiā
ignis leuitatē.s.⁊ caliditate. Secūdo dicunt' accidentia
fm Cōmen. artificialia rerū naturaliū: cū per artē acci
dit rebus nālibus sic uel sic ordinari.l.si conuenerit.§.si
quis cauerit.ff.de pig.acti. sz talis ordinatio nō pōt esse
nisi in patiēte disposito: de despō.impu.ad dissoluēdū:
ut videlicz ex ferro fiat uel ordinet' per artē ensis uel gla
dius ⁊ nō ex ligno. ⁊ ideo bene dixit ꝓducens accidētia
fm ꝓpriū esse. Alia etiā diffinitio videt' bona que dicit
ꝙ natura est q̄ intus latet. Circa qd est notandū ꝙ ma
teria ⁊ forma sunt res insensibiles ⁊ p̄ncipia intrinseca
rerū naturaliū: qz illud vocat' p̄ncipiū rei naturalis sine
quo res nālis esse nō pōt: ⁊ hoc ē materia ⁊ forma que
sunt natura: ut dixi: ⁊ intus latent ut bene dixit diffini
tio. Et dū subdit ꝙ ex cōsuetudinis instantia querit': cre
do ꝙ velit dicere de cōpositis naturalib⁹ a natura: ⁊ ha
bētibus naturā que stricto scdo mō dicunt' natura. nam
extra querunt' cōsuetudinis instantia. Nā ut dicit Jo.
mo.in ꝓhemio sexti: motus siue cā efficiēs que est natu
ra p̄parat materiā: ⁊ tandez in materia p̄parata inducit
formā: ⁊ extra inducunt' cōposita nālia: ut.ff.de pig.acti.
l.si cōuenerit.§.siquis cauerit. ⁊ tot ex natura fiūt habē
tia naturā quot de ipsis est in esse de materia cuz forma
.i.quot format forma de materia tot sunt ꝯposita habē
tia naturā: ⁊ ideo suscipit in his maius ⁊ minus: ⁊ ipsa
natura est in hoc alterabilis. Modo diffinitionē phi
attingamus que est verissima dū dicit: ꝙ principiū, ⁊ cā
In quo est notandū ꝙ dū dicit ꝙ natura est p̄ncipium
hic capit' principiuz pro forma: ⁊ cā ponit' pro materia:
ut ostendat ꝙ forma ⁊ materia sunt natura. Et duz sub
dit motus ⁊ quietis eius in quo est: loquit' de cōpositis
naturalibus que mouent' ⁊ quiescūt per naturā moue
tur fm naturā: cū sunt extra locū ꝓprie nature appetentes
locū nature ꝓprie requiescētes tandē in loco nature ꝓ
prie: aliter diffinitio implicaret cōtradictionē: cū motus
⁊ quies sint actus cōtrarij. Sic ergo loq̄mur de cōpositis
naturalibus. Nam ꝓprie loquēdo natura nō habet p̄n
cipiū sui motus: imo ipsa est p̄ncipiū motus cōpositi
qd cōpositū mouet' per se.i.per naturā suaz: ita ꝙ istud
per se refert' ad p̄ncipiū qd est ut dixi forma ⁊ sic natura
sed nō mouet' cōpositū fm actus nature sz violēter. ⁊ sic
hoc verbū fm actus refert' ad ipsū naturale cōpositum.
Nā motus est duplex. Est enī motus nālis: ⁊ mot⁹ vio
lētus. Motus nālis fit in cōposito nāli a p̄ncipio intrin
seco qd nā passo habēte inclinatiōez ad illū motū: ut mo
tus ignis est mot⁹ nālis sursū: mot⁹ lapidis est mot⁹ nā
lis deorsū a nā ꝓcedēs. Motus aūt violētus fit a p̄nci
pio extrinseco cōposito passo nō habēte inclinatiōez ad
talē motū: ut cū lapis sursū ꝓicit' per brachiū aut aliud
instrm: tunc enī cōpositū p accidēs dicit' moueri. vnde
istud vbū ⁊ nō sz accidēs: positū in diffinitiōe refert' ad
illud verbū in quo est. Multa alia in hac diffinitiōe tan
gunt' q̄ omitto phis nālibus: ⁊ illis discutiēda relinquo.
Sz tñ reuertor ad māz nostrā p̄mittēs ut dixi ꝙ nā su
mit' strictissime. Item stricte. itē large. itez largissime.
Strictissime sumit' put est mā ⁊ forma. Stricte sumit'
pro cōpositis nālibus: uel his q̄ sunt fm naturā. Naz fz
phos est dria inter naturā ⁊ habēs nāz ⁊ fm nām. Naz
nā strictissime sūpta est for̄ ⁊ mā habēs nām est cōposi
tū siue sunt ꝯposita nālia: ut lapis arbor hō ⁊ cetera a
lia ex plibus elemētis cōposita ⁊ ex mā.l.rerū mixtura
de vsuca.xxxij.q.ij.c.qd vo.⁊ iurib⁹.§.all. Ea vo q̄ sunt
fm nām sūt accidētia siue passiōes rez nāliū siue corpo
rū nāliū. ⁊ lz ista dicunt' a nā strictissime sūpta: tñ ⁊ hec
nālia stricto mō dicunt'. vñ post q̄ꝫ glo. dixit de nā stri
ctissime sūpta put est vis.i.for̄ ⁊ mā insita rebus: subdi
xit secūdo mō de nā stricte sūpta.i.de hñtibus nām: ut
q̄ sunt fm nāz. vñ dicit ꝙ nā ꝓprie dicit' quidā stimul⁹
siue instinct⁹ nature ex sensualitate puenie͂s ad appetē
dū uel ad pcreādū uel ad educādū. ⁊ sic gl. sentit de his
q̄ sunt fm nāz insita ipsis cōpositis nālibus hñtib⁹ nām

que stricto mõ etiã dicunt nã. Sʒ aduertẽdũ est q glo. se restringit solũ ad bruta aĩalia q̃ habẽt sensũ τ motum instinctũ. tex. no. hic in. §. ius nãle. j. dis. videt dicere q istud est ius cõe oĩm nationũ: τ exponit per aliquos .i. nascentiũ. τ sm hoc cõprehẽdit arbores: q2 τ ipse nascũtur: ut. l. arbor. ff. cõi diui. τ. l. pe. ff. de iusti. τ iur. Nã dicit q est hoc ius cõe oĩbus aĩalibus q̃ in celo in mari uł in terra nascunt: τ sic cõprehẽdit arbores q̃ habẽt aĩam vegetatiuã τ aĩata dici possunt. Quinimo dũ tex. exponitur oĩm nationũ .i. nascentiũ: videt ẽt cõprehẽdere lapides qui τ ipsi nascunt. l. pro regiõe. ff. de acq̃. re. do. τ. l. diuortio. §. si vir. ff. so. ma. q̃uis nõ hẽat lapis aĩa sed sit cõposit⁹ ex plibus elemẽtis τ vno spũ cõtineat. l. rerum mixtura. ff. de vsuca. tex. tñ in. v̓. eo q videt cõfirmare illud qd dicit glo. ut intelligat de iure qd cõpetit brutis aĩalibus hñtibus sensũ τ motũ instinctũ. q̃nimo in aliq̃bus suis exẽplis tex. videt dicere de iure nãli: qd hoĩ cõpetit put rõe mouet: τ cũ quo nõ participat cũ aĩalib⁹ brutis rõe carẽtibus: ut est deposite rei uel ↄmodate pecunie restitutio. τ istud sensit glo. hic dũ dixit tertio mõ τ sm istud tex. exponit oĩm nationũ .i. oĩm hoĩm: et tũc cõueniet tex. in fi. ibi: nã hoc siquid τc̃. Unñ est notãdũ p cõcordia q tex. põt exponi sm oẽs p̃dictos mõs. Primo mõ ut dicat q ius nãle est cõe oĩm nascentiũ: τ sic ↄprehẽdit etiã lapides τ arbores. Quare est sciẽdũ q duplex est in elemẽtis τ rebus inaĩatis potẽtia vna per quã intendũt in ppriã quietẽ: τ alia per quã resistũt τ agũt in phibẽtibus τ ↄ̃riis. Uidemus eñ q ignis est naturalit calidus τ leuis: τ per leuitatẽ tẽdit in locũ ppriũ τ in q̃etẽ sibi cõuenientẽ: τ per caliditatẽ agit in cõtraria. Nõ enĩ ignis per q̃cunq̃ ↄ̃ria impediat: ne i pprio loco sue leuitatis q̃escat: data est ei potẽtia calefactiua: ut p eam agat in ↄ̃ria τ ipsũ corrũpentis vis igit ista. Et hec natura est cõis oĩm nascentiũ: τ id lapides τ grauia recedũt a loco sursũ tanq̃ a nõ cõueniẽte τ tendũt ad locũ deorsũ vsq̃ ad centrũ tanq̃ ad locũ ipsis cõformẽ: τ per frigiditatẽ resistũt ↄ̃riis: ne corrũpant a ppria natura τ deserãt ppria loca τ ppriã quietẽ. vñ bene stat tex. dũ exponit oĩm nationũ .i. nascentiũ: ut cõprehẽdat lapides arbores elemẽta τ silia: τ sic natura h̓ dedit inaĩatis rebus sicut etiã hoc tribuit brutis aĩalibus etiã habẽtibus solũ sensũ motũ τ instinctũ. nã dedit eis duplicẽ appetitũ sensitiuũ: vnũ per quẽ ↄsequũt ppriã quietẽ τ delectationẽ ut appetitũ ↄcupiscibilẽ: aliũ per quẽ aggrediunt phibẽtia τ ↄ̃ria ut appetitũ nascibilẽ. per appetitũ igit ↄcupiscibilẽ fugiũt mala tristatiua τ psequũt bona delectabilia per nascibilẽ nõ aggrediunt ↄ̃ria q̃ possũt ad hmõi delectatõibus phibere. Et sm hoc pcedit qd dicit q stricto mõ natura dr stimulus siue instinctus nature ex sensualitate pueniẽs. τ h̓ ppie est sm naturã instituz ipsis ↄpositis naturalib⁹. Et stricto mõ etiã dr natura siue ius naturale: τ h̓ ius naturale pueniẽs ẽt solo sensu: motu τ instinctu. τ circũscripta rõe est in hoĩe: τ dr hoc ius cũ quo cõicat cũ ceteris aĩantibus. l. j. §. ius naturale. ff. de iusti. τ iur. sic est iurie ppulsatio appetere bõa delectabilia τ fugere mala tristatiua pcreare τ educare τ feis cõmisceri. τ id bene dixit glo. in. l. ut vi. ff. de iust. τ iur. q ppulsatio iurie ẽ de iure naturali qd ↄpetit oĩbus aĩantibus: τ qd cõpetit etiã brutis. l. j. §. cuz arietes. ff. si q̃dru pau. fe. di. q2 sm phm: dẽ ens appetit viuẽ τ ppriã salutẽ tueri. Et h̓ etiã dicit Tuli⁹ p̓⁹ de officiis i pricipio dicẽs: Pricipio generi aĩantiũ h̓ attributuz ẽ ut se naturãq̃ suã tueat. Et Boeci⁹ 3⁹ de ↄsolatiõe dicit: oẽ aĩal tueri salutẽ desiderat: morteq̃ pnicẽ deuitat. Sʒ h̓ tñ dz intelligi de sola ppulsatiõe iurie q̃ surgit ex solo sensu τ instinctu. nõ aũt de illa q̃ a iure ciuili iubet fieri cũ moderamĩe iculpate tut̓e. l. j. C. vñ vi. q2 tal̓ iniurie ppulsatio mõ pcedit solũ ex iure qd ẽ in hoĩe: τ put hõ viuit rõe de quo tertio iure naturali stati subdã: q2 bruta nõ discernũt nec discernere possũt: vtrũ iuste aut iniuste ipsis violẽtia inferat: quo casu cũ iuste ius inferẽt nõ licet ppulsare legitimũ aggressorẽ: in no. in. d. l. ut vi. ff. de iusti. τ iur. Sm g̓ hoc ius qd est cõe oĩbus aĩantibus iter hoĩes nõ orit aliq̃ obligatio realis: q2 inaĩata τ aĩalia bruta: quib⁹ inest h̓ ius naturale: τ hec natura inuicẽ nõ obligant. Itẽ sm h̓ ius qd est cõcretũ in quolibʒ aĩali nihil est cuiusq̃ ppriũ nulla decernunt nihil est cõe: ut dixit archi. j. di. c. ij. Et nũc exponit tex. nationũ .i. aĩaliũ nascentiũ: dicta. l. j. §. ius naturale. ff. de iusti. τ iur. et tũc ↄueniũt oĩa exẽpla istius tex. c. ius aũt naturale. j. di. ut stati dicã. Tertio mõ dr ius naturale large put est instinctus nature ex rõe pueniẽs: τ tunc exponit tex. oĩm nationũ .i. oĩm hoĩuʒ: τ hoc ius dicit naturalis equitas sm qd oĩa sunt cõia .i. tpe necessitatis cõicãda. xlvij. dis. sicut. τ hoc ppie est ius gentiũ: q2 eo oẽs fere gẽtes humane vtunt: ut. l. j. §. fi. ff. de iusti. τ iur. τ istud dr ius gẽtiũ. Nam τ ipsũ ius gentiũ naturale dicit insti. de re. diui. §. singulo2. Et dicit a p̃cedẽti: q2 p̃cedens est cõe etiã aliis aĩantibus rõe carẽtibus h̓ rõnale cõe est fere soluz oĩbus hoĩbus ut erga deũ religio. l. veluti. ff. d̓ iusti. τ iure. ut parẽtibus τ patrie pareamus: ut vim atq̃ iniuriã cũ moderamĩe iculpate tutele ppulsem⁹. dicta. l. j. §. ius gentiũ. ff. de iusti. τ iur. cõiuncta. l. veluti. τ. l. ut vim. eo. ti. τ per exẽpla stati subdã cũ de iure gentiũ dicaz. Et id dicit etiã hoc ius naturale: uel q2 a natura naturãte q̃ ẽ deus: ut. l. sed τ si restituat. §. fi. ff. de iudi. pmulgatũ sit in naturã naturatã: siue q2 hoc ius est cõe oĩbus fere gẽtibus τ natõibus in instinctu rõnabili nature nõ cõstitutiõe aliqua: ut dicit in hoc. c. ius naturale. Et sʒ h̓ ius naturale: etiã dicit dẽ ius morale diuinũ τ nõ misticuz siue ceremoniale: ut est tex. vj. di. §. his ita: τ h̓ put omĩa naturalia iura plene in ipso iure diuino tradunt: q̃uis etiã supernaturalia multa cõtineãt euãgelia τ ius diuinũ: ut no. in. j. di. c. ij. Et oĩa p̃cepta naturalia: ut non mechaberis: nõ furtũ facies: hec enĩ iuri sgentiũ sunt phibita: q2 natura inter hoĩes cognationẽ quandã cõstituit. vnde hoĩez hoĩ insidiari nephas est: ut. l. ut vim. in fi. de iusti. τ iur. τ id cũ lege nature iubeat q̃s alteri facere qd sibi vult fieri: τ aliis nõ facẽ qd sibi fieri nollet: ut. j. dis. c. j. Patʒ q de lege nature est. s. rõnalis: ut quis alteri nõ furet siue mechet. Est tñ in hoc attendendũ q post peccatũ p̓mi parẽtis fuit aliq̃ñ natura corrupta τ hoĩes q̃uis vterent naturali iure illo cõiuz oĩbus aĩantibus: tñ hoĩes sine rõe ista aliq̃ñ vixerũt: ut in auc̃. qui. mo. nat. effi. sui. in. §. natura. Nam lʒ h̓ ius gentiũ rõnale fuisset a deo pductũ statim q gẽtes pducte fuerũt: ut insti. de re. diui. §. singulo2. tñ aliq̃ñ hoĩes sine hac rõne vixerũt ut inqt Cicero in p̓nci. veteris rethorice dicẽs. Naʒ fuit quoddã tẽpus cũ in agris hoĩes passiʒ bestiar more vagabant: τ sibi victu ferino vitã ppagabãt: nec rõe aĩ q̃cq̃ sʒ pleraq̃ uiribus corpis administrabãt nõdũ diuine religiõis: nõ humani officii ratõ colebat: nemo nuptias nõ certos quisq̃ inspexerat liberos. Hoc etiã ipse dicit Tuli⁹ de officiis phiaʒ cõmendãs dicẽs: Tu vrbes peperisti: tu dissipatos hoĩes in societatẽ vite ↄuocasti: tu domiciliis deinde cõiugiis lra2 τ vocũ cõione iunxisti: tu inuẽtrix legũ τ magistra mo2 τ disciplĩe fuisti. Ex quo pʒ q aliq̃ñ homĩes sine ciuitatib⁹ τ cõiugiis vixerũt. postea hoĩs intellect⁹ q̃ hoc tpe erat in totũ captiu⁹: τ lege ↄcupiscẽtie subiect⁹ incepit vti illo iure naturali gentiũ coartata rõe: τ ↄuenerũt inuicẽ faciẽtes opida τ ciuitates τ tũc incepit vsus hui⁹ iuris: qd tñ erat pditũ ante in tẽpore oĩus hoĩm: ut dicto. §. singulo2. Largissime τ vltimo capit ius naturale etiã p iure ciuili. l. pe. ff. de iusti.

⁊ iur. Jtez dicit̃ ius pretoꝝ ius naturale: ut. l. j. ff. de minorib. ut hoc no. glo. in. l. j. §. ius naturale. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ isto mõ capit̃ ius naturale. j. dis. c. j. dũ dicit ꝙ humanũ genus naturali iure ⁊ morib⁹ regit̃. Nã vbi verbuz naturali iure exponit̃. i. diuino ut cõprehẽdat ius legale, ꝑpheticũ euãgelicũ ⁊ apl'icũ ⁊ id qḋ cõtinet̃ in veteri ⁊ nouo testõ: ⁊ sic cõprehẽdit ius canonicũ siue ecclesiasticũ. xxiij. q. vij. c. j. fm doc. in dicto. c. j. j. di. Et est ratõ quare hec iura dicunt̃ nãlia: qꝛ p̃mo de rõe legis humane est ꝙ sit deriuata a lege nature. iiij. di. erit aũt. Vñ augusti. in libro de libero arbi. dicit ꝙ nõ videt̃ esse lex q̃ iusta nõ fuerit. Jllud aũt iustũ dicit̃ ex eo ꝙ est rectũ fz regulã rõis: sed rõnis regula p̃ma est lex nature. Vñ lex hũana tñ habet de rõe legis inq̃tũ a lege nature deriuatur. Et si discrepat in totũ a lege nature nõ erit lex fz legis corruptio dicit̃: ergo largissime etiã ius canonicũ ⁊ ciuile ⁊ p̃tonũ ius naturale. Est igit̃ fm p̃dicta notandũ ꝙ ius nãle qḋ est in hoĩe est multiplex. Primũ ꝑut homo hꝫ inclinationẽ naturalẽ ad ɔseruationẽ sui esse ⁊ ad cõsequẽdũ ꝓpriã quietẽ ⁊ ĩpugnare ꝓhibẽtis ⁊ ɔ̃ria: ⁊ in hoc cõicat cũ oĩ enti formato aĩato ul' nõ aĩato ꝑut quolibet ens siue substãtia formata appetit esse ⁊ ɔseruari. Et fm h̃ ius pugnare hoĩez ⁊ resistere pro ɔseruatõe corporis est iuris nãlis cõpetentis oĩ substãtie formare ⁊ ĩpedire ⁊ ꝓhibere oĩe q̃rẽs destructionẽ essentie ipsius hoĩs. Scḋm' ẽ ius in hoĩe ꝑut hꝫ sensũ motũ ⁊ istĩctũ ⁊ tũc inest hoĩ inclinatio ad aliq̃ magĩ sp̃alia in quã cõicat cũ ceteris aĩali bus: ⁊ est h̃ ius nãle qḋ etiã oĩa aĩalia docuit de quo. s̃. dixi. Tertiuz ius est in hoĩe instinctus nature ex traditiõe ꝓnaturẽ: ⁊ h̃ est multiplex. Nã ꝑut hõ participat de duabus naturis: vꝫ de ꝑpetua ⁊ corruptibili. Nã triplex est creatura fm ph̃os: sp̃ũalis siue angelica quas ph̃i noĩant subãs sepatas: nos võ angelos appellamus. Alia ẽ corp'alis siue mundana: ut oĩa aĩalia bruta: ⁊ alia est hũana. i. ex spũ ⁊ corpe: de sum. trini. c. j. Rai. ꝑut ḡ habet hõ tertiã sp̃ẽm mixtã: ita hꝫ plima iura nãlia in se. Nã ut habet partẽ corporeã corruptibilẽ habet illud ius nãle qḋ est cõe oĩbus aĩalibus corruptibilibus: intelligit tñ de generib⁹ singuloꝝ nõ de singulis generꝝ: qꝛ lꝫ de iure naturali sit ꝓcreare: tñ aliqua sũt animalia que nõ procreãt: per h̃ tñ hoc ius nõ est minus nãle: ut no. glo. in. l. j. §. ius naturale. ff. de iusti. ⁊ iu. in glo. in v̄. aĩaliũ. ꝑut aũt habet q̃dã ius tñ cõe rõne cũ substãtijs sepatis siue angelis: tale ius dicit̃ naturale diuinũ ut deũ colere: ⁊ de deo veritatẽ intuẽri. l. veluti. ff. d̃ iusti. ⁊ iur. ⁊ h̃ ius diuinũ fuit ꝓmulgatũ diuersĩ: fm ꝙ status hoĩm fuerũt diuersi. Primũ fuit ꝓmulgatũ in statu innocẽtie ante peccatũ p̃mi parẽtis: ut haberet latriaz et bonũ honoris ⁊ obediẽtie q̃ debet̃ deo ⁊ iusticie. Et ea ꝑpter data fuit ipsi lex ut nõ cõmoderet: ⁊ de fructu sciẽtie boni ⁊ mali: ut se deo subiectos cognoscerent et ei debitũ honorẽ redderẽt fm ꝙ ius si nõ p̃uaricasset non erat ei necessariũ aliud ius: qꝛ tunc creata erat in charitate ⁊ spũs libertate: ⁊ ipsi sibiipsius erat lex. xix. q. ij. c. due sunt. Alia vero fuerũt ꝓdita in statu nocẽtie ⁊ post pctũ ad refrenãda delicta hoĩuz: ⁊ tunc fuit ꝓditũ ius naturale diuinũ: Nõ furtũ facies: Nõ mechaberĩ pacta seruari. l. j. ff. de pac. ⁊ nõ debere aliquez locupletari cuz aliena iactura. l. nã natura. ff. de cõdi. inde. lꝫ Host. dixerit cõtrariũ in hoc dicens: ꝙ cũ iuris gentiuz qui fortior erat locupletior: ut patuit post diluuiũ ĩ Nebroth q̃ fuit rubustus venator corã dño. i. hoĩm oppssor ɔ̃ dñiuz. vj. di. §. ius võ. ⁊ sic fm eũ equi⁹ erat quẽlibet cũ aliena iactura fieri locupletiorẽ. Sꝫ Hosti. nõ bene dicit ⁊ cõtra tex. in. l. iure naturali. ff. de reg. iur. ⁊ qꝛ iure gentiũ distĩcta fuere dñia: ut. l. ex h̃ iure. ff. de iusti. ⁊ iu. vñ si nebrot ⁊ Ninus assirioꝝ rex illa turbare ceperũt ɔ̃ ius gentiuz primũ fecerũt. Et iõ tex. in dicto. §. ius vero. vj. dis. dicit ꝙ tẽpore Nebroth ius gentiũ reparatũ siue potius immutatũ existimat̃. Nec ob. si dr̃ bella iuris gẽtiũ inuẽta. l. ex hoc iure. ff. de iust. ⁊ iur. Et sic fortiori iuris gentiuz vident̃ ꝑmissa acq̃sita in bello: ⁊ sic iure gentiũ licita videt̃ fuisse ⁊ esse locupletatio cũ aliena iactura: qꝛ fateor ꝙ ius gentiũ induxit bellũ ad tuitionẽ tñ: ⁊ iustũ belluz ɔprobauit: nõ aũt iniustũ. Et iõ approbauit bellũ nõ autẽ qualitatẽ belli iniustaz. vñ nõ approbauit iniuste occupationẽ fortiorẽ: ut no. in dicta. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iur. Et si dẽ acquisita per hostes fiũt hostiũ etiã iniuste bellantiuz: ⁊ sic iuris gentium locupletari possunt cum aliena iactura: quia respondet̃ ꝙ hic fallit regula de locupletatiõe: sicut qñ quis contra aliquẽ prescribit: nã his casibus lex ꝑmittit locupletationẽ ꝑpter bonum publicũ: ut no. in. l. nã natura. ff. de ɔdi. inde. Fuit ergo etiã de iure nãli gentiũ decretũ nõ locupletari cũ aliena iactura. hoc etiã iure naturali ꝓcedit: in bñfaciẽtib⁹ bñfaciam⁹. l. sed ⁊ si. §. cõsuluit. de peti. here. Aliud est ius per qḋ ꝓueniũt hoĩ ex rõnis dictamĩe ⁊ iu hõ est nõ concernẽs diuina nec peccata sꝫ tñ mũdana ⁊ corp'alia: et h̃ si est cõmune fere oĩm gentiũ dicit̃ ius naturale gentiũ: de quo supra dixi. Ex hoc iure dico nasci inter homines naturalẽ obligationẽ: licz enim docto. in. l. si id qḋ. ff. de cõdi. inde. dicãt ꝙ ex iure naturali cõe oĩbus aĩantibus nõ nascat̃ naturalis obligatõ ut. s̃. dixi: tñ quatenus in h̃ iure hõ obligat̃ vti rõe: credo ꝙ oriat̃ ex hoc nãlis obligatio: ideo cũ hõ sit fm ph̃um aĩal ciuile politicũ atqꝫ sociabile obligat̃ nãliter alteri hoĩ ipsi non insidiari: sic etiã cũ moderamĩe obligat̃ se tueri. Et ex his credo patrẽ obligari filio ad alendũ inopẽ ⁊ ecõuerso fili⁹ p̃ri: qꝛ filius ut fili⁹ obligat̃ patri sicut patrie. ⁊ ipso iure debetur liberĩ parẽtũ successio. l. scripto. in si. ff. vñ liberi. l. cũ rõ. ff. de bo. dam. Et quotuplex sit hec nãlis rõ siue obligatio: no. Bar. ⁊ doc. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iu. Et istud ius gentiũ nãlia est: al's fuit duplex. Naz p̃mo fuerũt distincta dñia: ut. l. ex h̃ iure. de iust. ⁊ iur. ⁊ oẽs liberi nascebant̃: ⁊ erat illud ius: Qḋ tibi nõ vis alij nõ feceris: ⁊ alia. s̃. dicta. Sꝫ qꝛ Ninus fm historicos fuit primus qui incepit turbare ius gentiũ ⁊ occupare aliena: ⁊ post diluuiũ fuit Nebroth ut. s̃. dixi: incepit scḋum ius nãle gentiũ: ⁊ orta sunt bella ⁊ seruitutes ⁊ manumissiones. l. manumiss. ff. de iusti. ⁊ iu. Et sic seruitus est de iure gẽtiũ scḋario ⁊ mãumissio fm ꝙ seru⁹ pro nihilo reputat̃. Et iõ ex p̃mo iuris gentiũ ⁊ h̃ cõtracti b⁹ exisit introductis seruus obligat̃ nãliter sꝫ nõ ex secũdario iure gentiũ. Et rõ quare obligat̃ ex p̃mo iure: qꝛ illo iure seruitus nõ erat cognita. Ex secũdo võ pro mortuo reputabat̃: ⁊ reputat̃ pro nihilo: sꝫ p̃mũ ius gentiũ nõ perdiderũt. Et iõ ex pctõ obligat̃ seruus dño ⁊ dñs seruo. d. l. si id qḋ. ff. de cõdi. inde. Et ista est rõ q̃re hẽdes nõ obligãtur ad dãdũ seruo legatũ ipsi sine libertate relictũ: q̃m ius aduersus eũ nõ deberẽt hẽdes esse impu. l. fi. C. d̃ neces. ser. here. insti. qꝛ ius legãdi fuis testãdi sunt de scḋario iure gentiũ siue ciuili quo seruꝰ pro nihilo reputant̃.

Vltimũ nãle ut dixi qḋ est in hoĩe qñ mouet̃ ad aliq̃d faciẽdũ rõe nãli: ⁊ h̃ põt esse ꝑticulare vni⁹ ciuitatĩ ⁊ dẽ ius ciuile uel p̃torũ uel canonicũ. Nã largissime ut dixi ius nãle põt dici dẽ dispositũ ad qḋ q̃s ducit̃ nãli rõne siue extrinseca excitatõe: ⁊ fm h̃ dẽ ius dr̃ nãle qñ rõ nãlis ĩpellit. Et ad illud rõe q̃s tenet̃ qḋ cõsistit in trib⁹ in p̃ceptis ꝓhibitõibus ⁊ demõstratõibus. Naz p̃cipit qḋ ꝓdest ut: Diliges dñum deũ tuũ: ꝓhibet qḋ ledit. ut Nõ furaberĩ: demõstrat qḋ ɔuenit: expedit si licz oĩa eẽ cõia oĩm: vnã esse libertatẽ ⁊ repetere sua ⁊ restituẽ aliena. Mõ ɔstat q̃d ẽ nã: q̃d ius nãle: ⁊ quot mõis sumit̃

Nũc igit̃ dicam⁹ si papa põt ɔ̃ ista iura nãlia dispẽsa

re uel dispone. In quo q̃sito dico omissis variis locutõ
nib⁹ scribentiũ q̄ istud ius nãle ut dixi est quadruplex
Est eni ius nãle qd̄ inest hõi ut hõ est ⁊ ꝓut soluꝫ ꝑtici-
pat cũ substãtiis sepatis. Et h̄ ius dicit̄ nãle diuinuꝫ: ut
no. glo. in dicto. c. ius nãle. j. di. ⁊ ē tex. j. di. c. j. Nam nõ
oẽ ius nãle est diuinũ sꝫ solũ illud ius nãle cum quo hõ
ꝑticipat cũ celestibus intelligẽtiis: dicit̄ ius nãle diui-
nũ: ut q̄ q̃s vult sibi fieri alteri faciat. nec alij inferat qd̄
sibi nollet inferri. Mõ an in isto iure papa possit dispo
nere: satis dixi. s̄. q̄õne prima i illo dubio: an papa dis-
pẽsat ꝯ ius diuinũ. Scdm̄ est ius nãle qd̄ ꝑuenit hõi ex
solo instinctu nãli ⁊ sensu: ⁊ hoc ē illud ius in quo ipse
hꝫ cõe cũ oibus aliis aiantibus: ut comedere bibere coi-
re ⁊ educare. Et in h̄ reperio aliquos dicere q̄ in his q̄
depẽdẽt ex nãlibus ꝑncipiis ⁊ executionẽ reqrũt: papa
⁊ ꝑnceps nihil possũt imutare: ⁊ viꝫ vi repellere. ⁊ si mo
rior fame q̄ cibũ nõ suscipiã. vñ nõ põt disponere q̄ in
iuriã nõ ꝓpulsẽ: uel q̄ nõ comedã. Ego v̄o dico q̄ in his
t̄minibus a nã ꝑncipia: papa uel ꝑnceps nõ põt in totum
tollere: sicut nec alia nãlia iura q̃ sunt imutabilia. v. dis.
per totũ. Et hoc mõ dicit̄ ius hoc nãle imutabile: Pri-
mũ: qꝛ nõ variat̄ ex tpe. nã semꝑ aĩalia comederũt ⁊ cõ-
medẽt: coierũt ⁊ coibũt: ⁊ educauerũt ⁊ educabunt: ⁊ ex
nãli instinctu ꝓpulsauerũt ⁊ ꝓpulsabũt: qꝛ ꝑncipio ge-
neri aiantiũ hoc ē attributũ: ut se naturãq̄ꝫ suã tueat̄. l. j.
§. cũ arietes. si q̄dru. pau. fe. di. ⁊ Tuli⁹ in ꝑmo officior
Itẽ a b hoie in totũ tolli nõ põt etiã dispẽsatiõe: ut not.
glo. j. di. in sũã. Ex cã tñ põt ꝑnceps ipsũ interp̃tari sicut
dixi de iure diuino: dãdo ipsi omẽs tres interp̃tatiões
antedictas: declaratiuã: restrictiuã: ⁊ ampliatiuã. Arro
gatiuã aũt. i. correctiuã facere nõ põt ut dixi: qꝛ nõ põt
in totũ arrogare iura nãle. Sꝫ declaratiuã facit cũ dicit:
q̄ ꝓpulsatio iniurie fiat cũ moderamĩe inculpate tutele
l. j. C. vñ vi. Silr̄ cũ declarat q̄ coitus fiat ita moderate
ne q̃s in lasciuiã siue luxuriã ꝓlabat̄: ⁊ ita de comestiõe
ut tanq̄ꝫ aĩalia bruta neutri obediẽtiã nõ p̄estem⁹ ⁊ in
gluuiẽ descẽdamus. iux̄ illud psalmiste dicẽtis: Nolite
fieri sicut equ⁹ ⁊ mulus in q̄bus nõ est intellectus. ⁊ de
cõ. di. v. c. ieiuniũ. ⁊ c. nihil. ⁊ c. natales. Patit̄ etiam re
strictiuã interp̃tationẽ ex cã: ut q̄ tpe quadragesime nõ
comedant̄ lacticinia ⁊ carnes: regulat hũc modũ ⁊ insti
ctũ nãlẽ quodã rõis dicamĩe: ut q̄ñ fiũt ieiunia abstine
at̄ a coitu: ut in toto ti. de obser. ieiu. xxxiij. di. c. deniq̄ꝫ
de cõ. di. v. c. quadragesima. ⁊ ut cõdẽnatus iusta de cã
ad morte nõ resistat: qꝛ nõ licet ꝓpulsare legitim aggres
sorẽ. l. si seruus. C. de his q̃ ad ec. cõfu. Itẽ patit̄ amplia
tiuã siue extensiuã interp̃tationẽ: ut q̄ etiã tũc tpibus ꝓ
hibitis comedere carnes liceat in q̄dragesima licite cõ-
medant̄ ꝓpter ĩfirmitatẽ: ut d cõ. di. v. c. quadragesima
Itẽ q̄ vir illo tpe coeat cũ vxore: si aliter cõiungeret hoc
nõ facto q̄ ipsa cũ alio fornicaret. Itẽꝫ q̄ hõ educet fili-
os etiã vltra pubertatẽ: cũ alia aĩalia illo nõ educent. Et
ex istis decidunt̄ infinite q̃õnes: in q̄bus quis videbit
eor̄ decisiones ꝑncipia nãlia: Prio q̄ ꝓcessus ꝑncipis
etiã qui fieret ex eius absoluta ptãte s̄m quã est solut⁹
legibus positiuis. l. digna vox. C. de legi. ⁊ l. ꝑnceps. ff.
de legi. nõ valet sine citatiõe: uel cũ citatiõe ad locuꝫ vbi
quis nõ posset se defendere: in. l. facultas. C. de iur. fis.
li. x. de re iudi. cle. pastoralis. Nã ⁊ deus cũ condẽnauit
parẽtes: p̄imũ dixit adã: Adam vbi es. Silr̄ si fit cõmis-
sio sine figura iudicij: uel per q̄cunq̄ꝫ v̄ba latissima nũq̄ꝫ
intelligit̄ remissa citatio: ut no. in cle. sepe. de ver. sig. et
in tractatu Bar. ad rep̄mendã. Silr̄ ⁊ parti testiũ pu-
blicatio: qꝛ si qtĩ nõ publicarent̄ ipsi auferreret̄ defẽsio.
Et iõ si statutũ denegaret alicui defensionẽ naturalẽ uł
ciuilẽ nõ valeret: ut no. in dicta. l. facultas. quã tu intelli
ge ut infra dicaꝫ. Et ista ẽ ratio quare excõicatus põt se

defendere. Nã lꝫ ei interdicta hoim cõio nõ est ei inter-
dicta ad defensã. qd̄ debet intelligi in defensiõe necessa
ria: ⁊ sic in ꝓpria defensiõe nõ in volũtaria: ut not. Inn.
de excep. c. cũ inter. Bar. in dicta. l. facultas. secus in de
fensiõe facti: qꝛ q̄ñ offensio ẽ licita defensio est illicita. l.
ꝓhibitũ. C. de iur. fis. li. x. Ego dico q̄ idẽ est in defensi
one iuris ⁊ facti: ⁊ cũ offensio est licita ibi nõ liceat defẽ
dere: qꝛ nõ licet ꝓpulsare legitimũ aggressorẽ. l. si seru⁹.
C. de his qui ad eccle. cõfu. ⁊ iõ si statutũ iubet rusticis
cape delinquẽtes: si delinquẽs se defendat ⁊ occidat̄ oc
cidẽs nõ tenet̄. Silr̄ si sñia trãsiuit in rẽ iudicatã nõ au
dit̄ defensio etiã iudicialis aduersus eã: ut in cle. j. de re
iudi. Et per ista determiat̄ q̄ si statutũ dicat q̄ occidẽs
hoiẽꝫ quacũq̄ꝫ rõne uel cã capite puniat̄: nõ intelligit̄ si
fecerit homicidiũ quis ad sui defensionẽ: lꝫ dñs Bar. d
saliceto. in. l. ij. C. de nox. dixerat cõtra ⁊ male dicens:
qꝛ alr̄ nihil ista v̄ba oparent̄. sꝫ nõ bene dixit: qꝛ saltem
operant̄ in casu a iure ciuili permisso: utputa si interfe-
cisset ꝓpter adulteriũ: sꝫ nõ in hoc casu qd̄ est de iure gẽ
tiũ nãli: qꝛ sine cã hanc defensionẽ per statutũ auferre nõ
poterat. vnũ tñ est attẽdendũ q̄ lꝫ ꝑnceps uel lex nõ pos
sit tollere defensã in totũ ⁊ irrecupabiliter: põt tñ modũ
defensiõis subordinare ⁊ illã tollere: dũmodo recupari
possit. Et ideo lꝫ excõicato non sit auferẽda defensio. de
iudi. c. intelleximus. tñ si põt petere absolutionẽ ⁊ cõtẽ-
nit iudex põt sibi defensioꝫ denegare: Ista fuit sñia Jo.
cal. in. c. excõicato. de rescrip. Assignat tñ rõeꝫ nõ bonaꝫ
Nam dicit ipse q̄ ex nõ petitiõe absolutõis surgit que-
dã obstinatio ⁊ cõtẽptus qui repellere põt ipsũ a defen
sione. Sꝫ istud nõ est bene dictũ: qꝛ diabolus est obstia
tissimus: ⁊ nõ tollit̄ ei defensio: vñ nulla põt esse tanta
obstinatio q̄ defensio sit irrecupabilit̄ auferenda: de re
iudi. cle. pastoralis. Dictũ tñ eius est verũ: qꝛ lꝫ iudex cõ
pellat eũ causatiue ad petendã absolutionẽ ⁊ alit̄ in de-
fensione ipsũ nõ audiat cũ põt illã petere: tũc nõ tollit si
bi irrecupabiliter defensionẽ sed ordinat modũ defen-
sionis qd̄ fieri põt: iõ videamus q̄ in iudiciis sũmariis
iura reseruãt defensiões requirẽtes indaginẽ altiorẽ. l.
fi. C. de edic. di. adri. tol. l. ille a quo. §. j. ad trebell. fac. l.
fi. C. de cõpen. ⁊ l. fi. C. deposi. Ideo valẽt statuta q̄ bã
nitis ius nõ reddat̄ etiã ad defensaꝫ: si possunt se facere
eximere ab anno ⁊ nõ faciũt. Et idẽ q̄ ius nõ solu ẽtib⁹
onera defensione: etiã nõ reddat̄ q̄ valeat semꝑ loquor
q̄ñ valẽt soluere ⁊ noluũt: uel si possunt se facere rebãni-
ri ⁊ cõtẽnunt: secus si nõ possent se facere rebãniri uł sol
uere nõ possẽt tũc statutũ nõ valẽt. Silr̄ valet statutũ q̄
possint capi debitores nulla citatiõe p̄cedente: qꝛ eo ca
pto nõ tollet̄ disceptatio defensiõis. Illud ergo qd̄ dici
tur q̄ defensio nõ põt auferri: debet intelligi de defensi
one irrecupabiliter ablata: non de illa in qua ex cã a le-
ge uel a iudice habẽte auctẽ: ordo defensiõis regulat̄ iu
xta no. in. l. j. ff. qd̄ vi aut clam. sꝫ nõ irrecupabiliter de-
fensio tollitur: facit. l. de pupill. §. meminisse. vbi glo. de
no. ope. nũci. Nam põt incipi a p̄cepto cũ iustificatione
si senserit se grauatũ: ⁊ tũc resoluit̄ in viꝫ simplicis cita-
tionis citato cõparẽte. Irrecupabilis ergo defensio au-
ferri nõ põt: qꝛ est de iure nãli qd̄ ius nãle papa nõ põt
tollere sed ex cã interp̃tari. Nũc est videnduꝫ si papa
põt tollere aliud ius nãle qd̄ cõpetit hõi ut homo ẽ qd̄
dicit̄ ius gentiũ. Et istud est duplex ut dixi. Primũ qd̄
fuit a ꝑncipio quo gẽtes fuerũt: ut q̄ oẽs liberi nascebã
tur. l. manumissiões. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ seruare pacta et
hoiẽꝫ hõi nõ insidiari. l. ut vim. de iusti. ⁊ iur. ⁊ l. j. ff. de
pac. nec cũ aliena iactura locupletari. l. naꝫ natura. ff. de
cõdi. inde. Ad hoc respõdeo q̄ cũ causa põt interp̃tari ꝑ
dicto mõ nõ in totũ tollere: qꝛ ⁊ hec iura sunt imutabi-
lia: ⁊ iõ introduxit ius gentiũ uel nãle q̄ capti in bello

efficerent̃ serui. ut. l. manumissiones. de iusti. ꝛ iur. Itẽ limitat ꝙ ex pacto nudo actio nõ oriat̃: ut cõtrahentes legitime cõtrahant. Uoluñt tñ hoc casu dñi canoniste ꝙ licꝫ nõ agat̃ iure ciuili ex sola naturali obligatiõe ꝛ nuda cõuentione: ut. l. iuris gentiũ. §. sed cũ nulla. ff. de pactis. tñ per viã naturalis iusticie hẽbit ex officio iudici lato sm̃ ꝙ olĩ ex puro gentiũ iure ministrabat̃ iusticia ꝛ hoc tenet Jo. an. in. c. nouit. de iudi. Sĩlr̃ dicimus in seruo qui quãqꝫ agit: lꝫ nõ sit cognitus seruus a iure ciuili: patꝫ ex no. in. l. iij. ff. de his qui sunt sui uel ali. iu. Sic impator qui nõ est subiectus iuri ciuili cõpellit̃ ad obseruãtiã ei⁹ qð ꝓmisit: ut no. in. l. digna vox. C. de legi. ꝛ in. c. j. de pac. ꝛ in dicto. c. nouit. Ex hoc videt̃ inferri vnũ mirabile ꝙ pro obseruatiõe oĩum pactoꝝ seruus hõ mõ possit dñum cõuenire: qð credo verũ quando sunt cõuentiões circa ea que sunt de primo iure gentiũ: nõ si de secũdo iure gentiũ uel ciuili ut pro legatis. nam pro istis nec naturalis nascit̃ obligatõ: ut. l. si id qð. ff. de cõdi. inde. ꝛ qð ibi no. sm̃ ꝙ istud ius gentiũ serui pro nihilo reputabant̃. Item cõstituit ius ciuile ꝙ pater possit venũdando ꝓpter famẽ filiũ seruũ facere. l. j. C. de patrib. qui fi. dis. ꝛ sm̃ hoc de iure ciuili derogat̃ ex cã iuri naturali: Sic etiã cum quis se vendit ad preciũ participandũ. l. ꝛ serui. §. j. de sta. ho. Item permittit ius insidiari hostibus cõtrius sint hoies ut latronibus. l. j. §. nõ fuit. ff. de dolo. cũ causa igit̃ hec iura sunt mutabilia: sꝫ sine causa nõ. Sĩlr̃ ꝛ ea que sunt de iure gentiũ secundario si fiunt ex cã a principe: possunt in aliquo interpretãdo ut dictũ est alr̃ cõmutari. Et cõtius Bar. in. l. fi. C. si cõtra ius uel vti. publi. dicat ꝙ hoc põt facere princeps ius cõe cõdendo: uel iurisditionẽ exercẽdo sed nõ priuilegiũ cõcedendo: nisi qñ subessꝫ vtilitas publica: nõ credo ꝙ bene dicat: sed idem sit etiã in cõcedẽdo priuilegium alicui: ut possit cã subsistẽte cõtra ius gentiũ disponere: sed sine cã nullo mõ posset etiam legẽ generalẽ cõdẽdo uel iurisditionẽ exercẽdo uel detrahendo. Rõ: qꝛ princeps habet potestatẽ a deo: in auc. quo opor. epi. §. j. Et ideo si tolleret hoc ius aliquo ex predictis modis sine cã faceret cõtra naturalẽ equitatẽ ꝛ nõ valeret: qꝛ lex debet esse rõnabilis ꝛ iusta. iiij. di. erit aũt. Põt ergo ex causa tollere ea que sunt ex iure gentiũ in aliquo: ꝛ auferre cõstituta iure gentiũ ut dixi: ꝛ etiã ius gentiũ met aufert qð ante statuerat. l. libertas. ff. de sta. ho. ꝛ etiam ius ciuile. l. ꝛ seruoꝝ. §. j. ff. de sta. ho. ꝛ vtrũqꝫ probat̃ ibi igit̃ papa uel imperator qui habẽt ius ciuile disponere possunt ea que sunt iurisgentiũ ꝛ imutare ex causa. ut ꝓpter delictũ bona mea quoꝝ dñium possũ habere de iure gentiũ. ut. l. j. ff. de acquir. rer. do. ꝛ de iure ciuili: ut. l. traditionibus. C. de pac. põt mihi auferre: ut in toto titulo. ff. de bo. dam. ꝛ. C. eo. ti. per totũ. ꝛ in auc. incestuosos. C. de inces. nup. ꝛ in. l. cõmissa. ff. de public. Sĩlr̃ legẽ generale cõdendo: ut. l. j. C. de alie. re. fis. cũ priuato li. x. ꝛ in. l. bene a zenone: de quadri. ꝑscrip. vbi etiã probat̃ ꝙ cõtractũ faciẽdo aufert mihi dñium rei mee. Sĩlr̃ ꝛ priuilegiũ cõcedẽdo. l. item si verberatũ. §. fi. ff. de rei vendi. ꝛ. l. lucius. ff. de euic. In quibus iuribus ꝓbatur ꝙ est iusta cã vtilitas publica. Idem credo ꝙ causa libertatis sit iusta causa: ut etiã priuilegiũ cõferẽdo auferat alicui ius gentiũ. l. queris. ff. de nata. resti. facit gl. in. l. ante pe. ff. ex qui. cau. maio. In vno tñ est differentia inter dispositionẽ que fit legem cõdendo: uel cum exercet iurisditionẽ. ꝛ quãdo cõcedit priuilegiũ. Naꝫ qñ cõcedit rescriptũ non valet: eo ꝙ est cõtra ius gentium. sed presumit̃ esse subreptitiũ. l. quicũqꝫ. C. de fi. instru. ꝛ iure aste fisca. li. x. sic debet intelligi que ibi not. Bar. ꝛ in prima constitutiõe. ff. dum dicit ꝙ princeps nõ potest priuilegiũ cõcedendo: ut intelligat̃ quãdo nõ apparet de causa: ut tunc rescriptũ sit subrepticium tanqꝫ per importunitatẽ obtentum. Et idem si subest causa: ꝛ papa uel princeps iuri gentium nõ derogat: uel rescriptum nõ valeat. l. quotiens. C. de preci. impe. off. quia semper rescripta sunt interpretãda ne ledant ius tertij. l. j. §. merito. ꝛ. §. siquis a principe. ff. ne quid in lo. publ. qð sec⁹ est quãdo legem generalẽ condit. quia illa dicitur emanere motu ꝓprio: ut nota. in auc. quas actiões. C. de sacrosanc. eccle. vbi causa presumit̃: ut notat Ci. ꝛ docto. in dicta. l. rescripta. siue in. l. quotiens. C. de preci. impe. offeren. Idem quãdo exercet iurisditionem: quia cum causa presumit̃ auferre ius gentium. Sed si rescriptum esset motu ꝓprio: uel etiam ad partis instantiã: ꝛ cũ causa ꝛ derogatõibus oportunis: nõ video quare nõ posset in aliquo tollere ius gentiũ per rescriptũ sicut alio modo: ut dixi supra in qõne: an tollat papa ius diuinũ. in fine dicte qõnis. ꝛ hoc probat tex. in. l. item si verberatũ in fi. de rei vendi. ꝛ. l. lucius. ff. de euictio. ꝛ hoc quãdo sunt clausule derogatorie: ita ꝙ constat de principis intentione ꝙ vult iuri gentiũ ex causa derogare. facit text. in. l. iij. §. fi is pro quo. ꝛ ibi per glo. ꝛ docto. ff. qð quisqꝫ iuri. ꝛ hoc in his que sunt grauis preiudicij. Sĩlr̃ etiam in his que sunt iuris gentiũ: princeps posset preiudicare: ut not. in dicta. l. quotiens. C. de preci. imper. offe. Conclusio est igit̃ ꝙ legem cõdendo cõtrahẽdo ꝛ iurisditionẽ exercendo cum causa princeps potest in aliquo iuri gẽtiũ derogare ꝛ cã ĩdubio his casib⁹ ꝑsumit̃: ꝑserti si enũciat̃ a principe: per tex. in cle. j. de probati. ꝛ hoc quãdo motu ꝓprio scriberet̃ ꝛ de suo sic facto attestaret̃: quia sic etiam probatio in cõtrariũ non admitteret̃. sed quãdo rescriberet ad alterius instantiã: tũc causa nõ presumit̃: etiam si attestat̃ illaꝫ que sit de facto alieno: quia illa nõ facit fidem: nec transfert onus probandi in aduersariũ: ut de preben. c. si motu proprio. ꝛ. c. se. ꝛ. c. si romani. de transac. c. ex litteris. facit quod no. Jo. an. in. c. nõ liceat. de regu. iur. Et idem priuilegiũ concedendo qñ derogat iuri gentiũ ita ꝙ cõstet de eius certa volũtate sine sciẽtia: ꝛ ꝙ vult iuri gentiũ derogare ꝛ subest causa: ut etiam priuilegiũ cõcedendo possit ꝛ hoc in papa. In imperatore dico ꝙ si esset ius respiciẽs diuina sacramẽta uel religiosa: aut dei religionẽ concernentia in his nõ posset serenitas sua disponere: licet disponere videat̃ de his: ut in. l. veluti. ff. de iusti. ꝛ iur. Et ratio. qꝛ tunc disponit in materia sibi nõ disposita siue supposita uel subiecta. Si autẽ est aliud ius gentiũ a predictis tunc idem dico quod de papa. Idem in alijs inferioribus a principe superiorem nõ recognoscẽtibus. per notata per Inno. de verb. signi. c. ex parte. ꝛ dixi supra. In alijs vero qui superiorem recognoscũt: ut ciuitates uel principes qui papam uel imperatorẽ recognoscunt tũc si habent merũ ꝛ mixtum imperiũ: uel ius condende legis: tunc Bar. in. l. anthiocensiũ. ff. de priuileg. credi. videt̃ dicendo ꝙ faciendo legem in preiudiciũ vnius priuati nõ possunt per legem totiens. ff. de pollici. sed legẽ generalem cõdendo posset. Ego vero credo sicut in principe ꝙ cum causa possit: sine causa nõ. facit. xxij. di. renotantes tamẽ ꝙ quãdo esset lex generalis presumeretur causa: sed nõ quãdo esset specialis lex: quia tunc lex presumitur calũniosa. ut notatur in. l. j. ff. de doli exceptio. in fine. notat Bar. in. l. omnes populi. ff. de iusti. ꝛ iure. an constitutione impediri possit ꝙ non valeat appellare. Sed hic occurrit dubium: an si sit dispositio contra ius gentium tollatur peccatum: In quo dico ut etiam dixi supra in questiõe: quando disponit̃ contra ius diuinũ. Item fit dubium quis erit iudex quando dicitur ꝙ papa uel imperator: aut alius ex ꝑdictis nõ potuit facere. de quo dico ut dixi. s. qñ disponit̃ cõtra ius

dñiũ ut in oĩbus fit hoc casu sicut in illo dixi. Et ista sũt utilia ad qõnẽ an papa vel pnceps põt mihi auferre dominiũ rei mee. In hac qõne glo. in. l. quotiẽs. C. de preci. impa. offe. dixit q̃ dñiũ rei mee nõ põt tollẽ hoc est de iure gentiũ. Sz actiões p ipso dño cõpetẽtes põt auferre: qz iste sũt de iure ciuili. Et hoc videt̃ fuisse de mente Inno. i. c. q̃ in ecclesiaꝝ de cõstit. Quidã rephendũt istud dictũ dicẽtes q̃ lz dñia sint de iure gen. tñ si pnceps dominiũ qõ tu habes trãsferre in aliũ nõ ẽ tollere dñium: nec fit q̃ p ipsum dñiũ in rerũ natura nõ sit. Applicatio enĩ dñij tibi vel illi nõ est de iure gentiũ: qz ius gentiũ nõ determinat se ad acquisitionẽ in certã psonã. Sz isti sic dicẽtes male dicũt: qz ⁊ acquisitiões dñioꝝ singularibus psonis fiũt etiã de iure gẽtiũ pleruq̃z: patet i. l. ij. ff. de acqui. rerũ do. ⁊ Deutero. c. xiij. ibi quãcũq̃z terrã calcauerit pes tuus ⁊c. ⁊ hoc ẽ qõ voluit tex. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iure. dũ dixit q̃ sũt ex iure gentiũ distincta dñia. Nõ tñ poterãt esse iure gentiũ distincta nisi p applicationẽ ad singulares psonas. Et iõ etiã dñia ꝓut sũt apud singulares psonas distincta de iure gentiũ sũt q̃uis ⁊ de iure ciuili talis acq̃sitio possit esse apud singulares ut si acq̃ro vsucapionẽ. l. traditioĩb⁹. C. de pactis. tñ postq̃ȝ fit iure ciuili est mihi quesitũ distinctũ dñiũ istud est apud me de iure gentiũ qño apud singulares dñia sũt distincta ⁊ iõ isti male dixerũt. ⁊ p hec etiã Inno. ⁊ glo. male dicũt q̃ pnceps possit auferre actiões. nã etiã in actioĩb⁹ est differre dñiũ: ut. l. dñs litis. C. de appella. vñ lz actiões sint de iure ciuili tñ postq̃ȝ sũt in esse introducte dñiũ qõ habet̃ in eis habet̃ de iure gen. qõ ius adiuenit dñia ⁊ q̃ essent apud singulares distincta alr̃s esset dicere q̃ esset diuisa int̃ dominiũ ⁊ dñiũ qõ nõ est dicẽdũ. Et iõ meli⁹ est dicere q̃ cũ cã legitima possit tollere dñiũ rei mee ⁊ actiões: ut i. c. felicis de penis li. vj. sz nõ sine cã legitima ut est tex. in. c. j. de natura feudi dico cũ cã legitima: nã nõ credo q̃ q̃libet cã esset sufficiens ut si impator diceret q̃ ego darẽ rem meã titio qz est vn⁹ bon⁹ hõ nõ credo q̃ hec cã sufficeret sz cũ hñs aliquã publicã vtilitatẽ vel etiã libertatẽ: ut. d. l. queris de va. testi. l. luci⁹ de euic. ⁊ dicã infra in qõne an papa possit ꝯ ius positiuũ. Et ex his infero q̃ papa sine causa nõ põt bona ecclesiaꝝ alienare nec dare de iure vni⁹ ecclie alteri sine cã. glo. est in. c. j. x. di. ⁊ sic debẽt intelligi notata in. c. dudũ. de re. eccle. nõ alie. li. vj. idẽ dico ꝯ exceptionem mihi q̃sita p p̃scriptionẽ. Nã licet ipsa p̃scriptio sit a iure ciuili inuenta tñ postq̃ȝ est in esse deducta causat mihi quoddã ius i re ⁊ quandã exceptionẽ pemptoriã qua pnceps sine cã nõ põt mihi auferre. l. quotiẽs. C. de peci. impe. offe. Et ẽ rõ: qz lex regia tñ a pncipe transtulit dñiũ vle. l. de pcatio. ff. ad. l. rodi. de iactu. nõ aũt transtulit dominiũ rerũ singulariũ: qz cũ res mea sit mea q̃ nõ impatoris. nã duo insolidũ dñi esse nõ pñt. l. iij. §. si duob⁹ vehiculũ. ff. cõmo. ⁊ hoc videt̃ de mente Bar. in extrauaganti ad reprimendũ. in glo. in verbo expedire. vbi vult q̃ formandũ dñiũ de iure ciuili vl' ius pnceps possit auferre sz nõ formatũ: qz hoc est ꝯ naturalẽ eq̃tatẽ. l. id qõ nostrũ. ff. de re. iur. Sz supposito q̃ sine cã pnceps auferat mihi actionẽ cõpetentẽ an subsit mihi remediũ aliqõ Inno. ⁊ cõiter canoniste in. c. q̃ in ecclesiaꝝ de cõstitu. volũt q̃ tũc ego cui a principe actio est sublata manet in illo iure pmeuo qõ erat añ ius ciuile ⁊ stante illa obligatiõe naturali q̃ nõ potuit tolli poterit adiri iudex ut manu regia mĩstret iusticiã sicut alr̃s mĩstrabat̃ añq̃ȝ esset ius ciuile. l. ꝯgruenti⁹. C. de patri. potesta. nam ⁊ si substineat̃ q̃ pnceps tollat actionẽ sine cã nõ tñ substinet̃ quin si iusticia imitti fm naturale ius illa nõ ministrat̃. Sz hoc dictũ quidã subtilizãtes plus q̃ȝ oporteat rephendũt dicẽtes q̃ si dicit̃ q̃ officiũ iudicis cõpetat tũc nõ est possibile q̃ tpe retro nõ quo tpe competebat actio: ut. l. q̃ p collusionẽ. ff. de acti. emp. qz si cõpetebat actio erat ĩpossibile oztum fuisse iudicis officiũ. nec tpe quo impator vel pnceps substulit actionẽ. nã aut dicis q̃ hoc ius cõpetat ex veteri cã ⁊ hoc nõ est possibile cũ actionẽ ꝑduxerit ut dixi aut ex eo: qz pnceps actionem substulit ⁊ sic ex ei⁹ rescripto ⁊ hoc nõ est possibile: qz lꝫ rescriptũ ad diminutionẽ inductũ non dꝫ parere augumentũ. l. legata inutilit̃. ff. de leg. j. Ego võ credo q̃ doc. ĩ hoc bñ dicũt: nã ex oĩ obligatiõe iuris gentiũ nascit̃ cõiter duplex vinculũ. pmũ naturale qõ fuit fm ius pmeuũ ⁊ fm istud poterat adiri iudex ut manu regia expediret l. ij. ff. de ori. iur. Aliud erat vinculũ ciuile: lz ergo impator tollat ciuile vinculũ nõ tollit nãle qõ tollere nõ põt ⁊ sic qñ impetrari possit man⁹ regia nõ dico officiũ iudicis quod non põt competere de iure ciuili vbi competet actio. Sed dico põt esse dispositio iuris ciuilis vbi ẽ actio que nõ attenditur in hoc casu in quoiñ ius naturale inspicimus vnde qui sic subtilizant nesciunt quid dicũt nõ tollit̃: igit̃ qñ pnceps tollit actionẽ quin regia man⁹ implorari possit: qz istud nõ est officiũ iudicis qõ impediat̃ oziri ex eo q̃ ex eodẽ facto actio ozta sit. Item ista faciũt ad qõnẽ si impator facit aliquẽ comitẽ palatinũ ⁊ dat sibi potestatẽ legitimãdi spurios etiã p⁹ mortem pr̃is alij ꝯsanguinei quib⁹ delata ẽ hereditas hereditatẽ adiuerũt ⁊ p ꝯsequens effecti sũt dñi rerũ hereditariaꝝ q̃ legitimatio secuta illis i dominio rerũ hereditariaꝝ nõ p̃iudicet: qz cum habeãt dñiũ de iure gentiũ ipsis p rescriptũ sine causa auferri nõ potuit: ut no. bart. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantũ. ff. de libe. ⁊ posthu. dixi in meo libello legitimationũ in cã finali in qõne q̃ incipit sed stat dubiũ. Item ista faciũt ad qõnẽ si pnceps vel ciuitas ꝯtrahit an põt obligare ꝓ obseruãtia ꝯtract⁹ bona ciuiũ singuloꝝ. glo. videt̃ q̃ nõ in. l. ij. C. q̃ sit longa consuetu. ⁊ in. l. neq̃ȝ pign⁹. ff. de regu. iur. Bar. aũt in. l. ciuitas. ff. si cer. pe. videt̃ velle q̃ possit. sz do. bartho. de saliceto tenet ꝯtradicẽs q̃ nõ possint obligari: qz res aliena inuito dño obligari nõ põt. l. ij. ff. de pigno. acti. ⁊ clarius in. l. iiij. §. actoz municipiũ. ff. de re iudi. cũ enĩ pnceps nõ sit dñs rerũ singuloꝝ nõ põt ꝯstituere ius in re qõ est de essentia pignoris ut no. i. l. rem alienã. ff. de ꝯhen. emp. Item qz spãle est q̃ res aliena possit suppignorari ĩ casu. l. ij. ⁊ qõ ibi notat glo. C. de patri. qui fi. dis. ergo ĩ cõtrariũ est ius cõe ⁊ in ciuitate maxime videt̃ q̃ nõ possit: qz nõ videt̃ in p̃iudiciũ puati posse statuere. l. totiẽs de pollici. l. j. in fi. de doli excep. Ego võ sic dixi in dicta l. ciuitas q̃ si actoz ciuitatis nõ habet spãliter in cõmissione obligare bona singuloꝝ q̃ tũc nõ põt obligare q̃cũq̃z sit cã ꝓpter quam ꝯtexit: qz ĩtelligit̃ data potestas ei ne ius tertij ledat̃. l. j. §. si quis a pncipe. ⁊ §. merito. ff. ne quid in loco pub. ⁊ hoc videt̃ de mẽte Bar. l. totiẽs de pollici. Aut habet mandatũ obligandi singulares psonas p legez ciuitatis vel pncipis mandant̃ tũc si aliq̃s certas psonas tñ statutũ ciuitatis non valeret: ⁊ rõ ẽ qz statuta specialit̃ facta tollendũ ius alteri⁹ nõ valet. l. si priuatus. ff. q̃ ⁊ a qui. notat̃ in. l. anthiocensiũ de p̃uil. cre. qz nõ est rõ quare magis bona mea q̃ȝ alioꝝ ciuiũ singuloꝝ p ꝯtractũ solo debeant obligare. Si võ est lex ad obligandũ bona oĩũ singuloꝝ ꝓ ꝯtractu solo debeãt obligare tũc si subest cã ut puta vel princeps vel ciuitas vult querẽ pecunias ꝓpter tueri se ab imminentib⁹ inimicis ⁊ vult ꝓpter mutuũ obligare bona ciuiũ ⁊ credo q̃ possit si enĩ pnceps vel ciuitas põt ex cã ut dixi puato auferre rem suã quanto magis ius pignoris in ea cõstituere. ar. glo ĩ l. ij. C. de patri. q̃ fi. dis. ⁊. l. nõ debet de re. iur. ⁊ ita videt̃ velle Ci. in. l. ij. §. dñoꝝ. ff. de his q̃ sũt sui vel alie. iuris. Et erũt bona obligata vi legis. ⁊ sic rñdet̃ ad rões

contrarias: quia qui mādato legis potest rem alterius
vendere fortius et pignorare ut notatur in dicta. l. ij. C.
de patri. qui fi. dis. cum causa igitur possunt et sine cau-
sa nō. Item ex pdictis credo q si papa vel imperator de-
disset rem ecclesie vel imperii in feudum vel emphiteo-
sim ex titulo honoroso q ipse non posset tale feudum
vel talem emphiteosim revocare sine causa per pdicta et
per notata in. l. digna vox. C. de legibus. secus si ex titu-
lo lucrativo et gratis: quia cum in his bonis papa vel im-
perator habeant liberam administrationem possent etiā
contractus rescindere: ut est tex. in clemen. dudum. ver.
nos etenim de sepul. et infra dicam. Modo videamus si
pōt contra apostolū vel statutū eius universale disponē
Et q possit videt q si fuit apostolus petrus aut paulus
sive alij successoribus eorum futuris pari vel eadē potesta-
te nō potuit petrus legē imponere: ut de elec. innotuit. a
qua ipsi successori recedere nō liceret de alijs aūt aposto-
lis videt minus dubiū: nam fuerūt minores in adminis-
tratione petro et alijs successorib summis pōtificib. xxi.
dis. c. in novo. ij. q. vij. ca. puto. unde futuros pontifices
ipsi priores apostoli ligare requirūt. l. nā magistratus
de arbi. ad hoc q contra apostolum papa disponat. est
tex. xxxiij. di. lector. et in. §. nutrices. et lxxxij. di. presby-
ter. pōt enī papa supra ius disponere: de conces. preben. p-
posuit. C. de re. uxo. actōe. l. j. Et. ix. q. iij. principalem.
et de nihilo aliquid. facit. iij. q. vij. hoc quippe. de conse.
di. ij. Revera de constitu. c. cū accessissent. Item papa ē
loco dei in terris qr deus ascensurus in celum ut bonus
pater fami. loco sui debuit pastorē dimittere ne sine pa-
store grex dominicus evagaret: ideo dixit Hosti. de trans-
latio. pla. quanto q pape et dei est idem cōsistoriū et si-
cut deus pōt resolvere apostolorū dicta ita videt posse
papa: notat de iureiuran. c. quāto. Et ideo dispensat cū
criminoso ut possit nō obstāte crimine ordinari qui tñ
p apostolū est phibitus ordinari: de iudi. c. ac si clerici.
notat in. c. super eo de biga. Et ista est veritas q cōtra sta-
tuta apostoli pōt causa subsistēte disponere et dispensa-
re sine cā nō. Nam cū apostoli moti fuerūt instinctu spi-
ritus sancti nō est decens q sine causa eorum dicta tollant
xxv. q. j. c. sūt quidam. qr talis nō esset dispensatio sz dis-
sipatio ut statim dicam. p hoc facit qd dicā infra in que-
stione an papa possit cū bigamo dispensare. p hoc. xxv.
q. j. sūt quidam. qui enī dispensat nō tollit sed vel in pso-
nā vel in tpe aliqū remittit ex causa. Et dispensatio quo-
q est necessaria. l. dis. c. dño sancto. et c. ut cōstitueret. et
ideo dispensat in voto cū ius scriptum sit: vovete et reddi-
te vota vestra deo: ut in. c. j. de voto. et sic dispēsando nō
tollit legem sed declarat vel interpretat q nō liget in eo
casu quo dispensat. disponit igit contra apostolum ex
causa nisi talis dispositio esset contra fidē: quia tūc con-
tra apostolum pape dispositio non valeret: ita notat de
renūc. c. post translationē in fi. glo. facit. xj. q. iij. c. si his
qui. ubi est casus q si angelus de celo aliter evangelizet
q evāgelizaverit apostolus anathema sit. et est ratio qr
tunc papa precessor in fide ligat et excōicat successorem
ut notat. xxiiij. q. j. achati. et supra dixi et hoc vult Guil-
lelmus. xv. di. c. sicut in glo. Itē nō dispensat contra apo-
stolum qñ talis dispensatio sui nā peccatum haberet: ut
notat glo. de resti. spol. c. litteras. ideo nō dispensat con-
tra apostolū qui dicit hēat unusquisq suā pter forni-
cationē evitandā ut aliquis habeat superinductā et sic nō
unā sed plures ut notat Jo. an. in. c. fi. de transac. Item q
quis pseveret in peccato mortali non pōt disponere de
usuris sup eo. xxiiij. q. ij. legat. et ideo nō dispensat con-
tra precepta decalogi. xxv. q. j. sunt. et vi. dis. §. fi. et hoc fa-
ciendo qr nō facit ecclesia malum ut eniā sequat maius
bonum. xiiij. dis. c. qd aūt. sed pmittendo sic alicui pmittit

potius adulteriū ut evitet homicidium. xxxiij. q. ij. si qd
verius. et dicunt pcepta decalogi. a deca qd est decem et
et logi qd est preceptū quasi decem pcepta. io nō dispen-
sat i furto et in rapina sine causa factis ut quis non resti-
tuat cū penitentiā faciat de usuris. c. cū tu. xiiij. q. v. ca. si
qd. et c. multi. Et hoc qñ peccatum est ex transgressione
iuris naturalis aut divini secus si iuris positivi: qr hoc
potest tollere ut infra dicā. In hoc nī est advertēdū qñ
papa cōtra dicta aplī dispensat quis sit iudex an fecerit
cū cā vel sine cā: vel si cā est legitima vel nō: de quo in. c.
nō est de voto ut attendant oīa que dixi. ā. qñ papa dis-
pensat contra ius divinū et attendat an de hoc querat i
foro penitentiali vel contentioso et an possit conciliū ta-
lia revocare ut ibi plene dixi que cūcta hic repeti dicūt
Sed an contra statutū ulis ecclesie in. c. pposuit. glo. di-
cit q papa nō pōt cōtra statutū ulis ecclesie dispensare.
et idem sentit Jo. glosator decreti. xxv. q. j. c. sūt quidam
et glo. de resti. spol. lras. licz Bar. brixi. dixerit ibi cōtra
p. c. nō debet de osang. et affi. qd. c. non pbat: qr papa fe-
cit ibi auctoritate generalis cōcilij. Sed q possit volūt
doc. lxiij. di. c. porro. et dicā in qōne an papa ex delegatis.
etc. et in qōne q incipit: qm. s. dixi q papa veritas est q
aut in aliquib vult dispensare aut in totum abrogare si
vult in aliquib dispensare ex cā pōt: io quotidie dispē-
sat q in quarto vel tertio gradu osanguinitatis otraha-
tur matrimoniū sine cā nō debet: et hoc qñ status eccl'ie
nō discoloratur: sz si ex hac dispensatiōe etiā singulari di-
scoloraret status ecclesie vel ulis ecclesie status turbare-
tur tūc nō licet dispensare nedū in totū tollere. ita videt
sentire Archi. xxv. q. j. sūt quidam. io fm Abbatē nō tol-
lit canonē siquis suadente. ut notat in. c. nulli. de sentē.
excō. Item nō tollit legē q cōicans cū excōicato non sit
excōicatus ut ibi. Sed ego credo q sit hoc casu dispen-
sare et disponere sed nō est ipsi talis dispositio pmittēda
ita dicit Inno. in. c. quāto de osue. sz q statuta positiva
generalia ipsa nō possit tollere vel 9 ea dispensare nō ē
veriū: qr pōt cū pcedant ab eadē potestate et ei est soluē-
cui ligare: ut in. c. j. de re. iur. sed qñ scandalizat ex hoc
ecclesia vel discolorat status eius: vel turbat talis muta-
tio nō est pape pmittenda: ut dicit Inno. in dicto. c. quā-
to. de osue. sic debet intelligi qd notat. j. q. vij. et si illa. et
glo. iij. §. an si rigor. ut nō valeat qr retractioni subiacet:
et dicam in dicta qōne que incipit: qm. s. dixi. Et io di-
cit Archi. xxv. q. j. sūt quidā. q papa nō posset ordinare
q clericus oveniret corā iudice laico sive i foro secula-
ri qr decoloraret status ulis ecclesie. Nō obstat si dicit
imo papa potest: qr etiā mere spūalia delegat laico et io
delegatiōe cōmittit sibi potestatē excōicandi: qr ista est
magis iurisdictiōis q ordinis: qr rñdeo ex delegatione
pōt: ut. lxiij. di. adrianus. qr pcedit delegatus laicus au-
ctoritate ecclesiastica et sic nō decolorat status ecclesie sz
ubi iure ordinario pcederet iure pprio et appellaret ad
primū supiorē ipsi laici qd esset incōveniēs: qd nō acci-
deret si pcederet ut delegatus: qr appellaret ad delegan-
tē: de offi. delega. c. p. et g. et c. sane. et tūc iudex conciliū
qd est in hac pte supra papā in pluries dixi. hec ego in-
telligo generaliter tollēdo sz pticulariē dispensando tūc
sine cā nō esset ei pmittendū: dicto. c. quāto. sz cū cā sic et
io iudicandū tradit clericū degradatum iudici seculari.
Itez qñq tollit clerico pivilegiū clericale ut qñ dimisso
habitu ter monit nō vult resipere et inuiscet se: se et
io cū cā pōt sine cā nō est ipsi pape pmittendū: ita debēt
intelligi q notat Hosti. et doc. in. c. nulli de sen. excō. Itē
p oīa dico ut in alio dubio an papa dispenset otra quat-
tuor pma cōcilia ut idē p oīa posse que circa disposita p
aplos dicta sūt: et hoc vult tex. i. c. post translationē in fi.
de renūci. lz aliqui dixerūt indistincte q nō possit p tex.

l.vi.c.illud.xxv.di.c.ſicut vbi recipiunt̃ q̃tuor concilia
ut euãgelica ut nõ poſſint imutari. Sʒ illud debet intel
ligi in articulis fidei ⁊ ꝙ diſponat contra cõcilia dixi la
te in q̃ne que ſit maior an ſuiã pape vel cõcilij. Uideã
mus modo ſi diſponit cõtra ius poſitiuũ ꝑſertim qd̃ nõ
ſeruatũ peccatũ nutrit. Et videt̃ etiã ꝙ contra iſtud ius
papa ſine cã diſpenſare nõ poſſit. ius enĩ eſt cõe ⁊ debet
eſſe ſupra cõi bono fundatũ. iiij. diſ. erit aũt. ff. de legi. l.
iura nõ in ſingulas. ſed hoc cõe bonũ nõ debet ꝑuato cõ
modo dimitti. lxi. di. miramur de poſtu. ꝓla. bone el pri
mo de regula. c. licet. diſpenſatio igit̃ ad ꝑuatã vtilitatẽ
illud ius remittẽs irrationabilis videt̃ ꝑſertim: q2 apud
papam ſic nec apud deũ nõ debet eſſe acceptio perſonaꝝ
de iudi. nouit cũ ſimilib⁹ ſed nõ põt negari ꝙ habet̃ illi⁹
perſone acceptio cui ſpecialiter illud credit̃ qd̃ alijs cõ
muniter denegat̃. Itẽ cum cõtra ius naturale nõ admit
tat̃ diſpenſatio ut. s̃. dixi. ⁊ no. v. di. in ſũma. ⁊ ius poſi
tiuũ ſupnãli rõne fundat̃. j. di. ꝯſuetudo. ⁊. l. j. ff. d̃ iuſti.
⁊ iur. ubi dicit̃ ꝙ ius ẽ ars boni ⁊ eq̃: nã eſt fũdamentuʒ
ĩ eq̃tate nãli igit̃ ſup eo diſpẽſari nõ põt. Nã diſpẽſatio
ẽ iuris cõis relaxatio facta cũ cauſe cognitione: ⁊ ab eo
qui hʒ poteſtatẽ diſpenſandi. j. q. vij. §. niſi vigor. hinc ẽ
ꝙ iura dicũt ꝙ reſcripta ꝯtra ius illicita dicunt̃ ab oĩ
bus iudicibus euitari. l. reſcripta. C. de ꝑci. impe. offe.
⁊. xxv. q. ij. c. reſcpta. ad ideʒ l. nec dãnoſa. C. de ꝑci. ipa.
offe. Sʒ in ẽeiũ facit qd̃ ſcribit inno. ⁊ abb. in. c. cum ad
monaſteriũ. de ſta. mona. vbi vult inno. ꝙ lʒ in his que
ſunt cõtra euangeliũ vel ius naturale: ⁊ idẽ in his q̃ ſũt
cõtra generale ſtatutũ eccleſie papa nõ põt diſpenſare:
nõ tñ hoc ẽ verũ in his que fiũt ꝯtra ius poſitiuũ tñ ſic
apparet in ſtatutis q̃ fcã ſũt de ordinib⁹ faciẽdis in cer
ca interſticia tpis. lxxv. di. per totũ. ⁊ ꝙ quis non poſſit
hẽre duas curas. de ꝑben. c. de multa. In his enĩ diſpẽ
ſationib⁹ ſufficit ſola voluntas diſpẽſantis etiã ſine cã
nã ſi ſola volũtas ſit cã quare ꝓhibitio relaxet̃: quia ei⁹
ẽ deſtruere ius qui illud ꝯdidit: vt in. c. j. de reg. iur. nec
ẽ ꝑnceps ſua lege ligatus. C. de legi. l. digna vox. ⁊ res
de facili reddit ad ſuã nãm. l. ſi vni⁹ §. pact⁹. ff. de pact.
⁊ hec in papa ⁊ etiã in ꝑncipe: ſecus in inferiorib⁹: q2 ſi
ſine cã diſpenſant ꝯ ius ſuꝑioris. iõ tex. in. c. de multa.
de ꝑben. dicit ꝙ papa diſpenſat in plurib⁹ bñficijs etiaʒ
curatis habẽdis cum ſublimib⁹ vel litteratis ꝑſonis: et
ſic apud papã ẽ exceptio ꝑſonarũ qñ ſũt ſublimes vl' lit
terate: ⁊ ꝯſueuit curia ſub tali exordio tũc dare litteras
apoſtolice ſedis benignitas ſic merita ꝑſonaruʒ ꝓuida
deliberatione diſcernit: vt eos q̃ lr̃arũ ſcĩa moꝝ ac gene
ris nobilitate ꝑcellũt fauoris grã efferat ãplioris ⁊ ma
ioribus ſtudeat bñficijs honorare: q2 nõ indigne tunc
vni qd̃ ſufficeret plurib⁹ ſpãli ꝓuiſione cõcedit̃: cũ cir
ca dona virtutũ ſol⁹ obtinere dignoſcit̃: quod diuiſim
in pluribus inuenit̃ habere cõtra. Ex quib⁹ videtur ꝙ
papa poſſit in iure poſitiuo ex ſola volũtate diſpenſare
ita ꝙ ſufficiat ꝙ ꝓ cã ſit volũtas. Quid dicẽdũ inuenio
ꝙ doc. male declarant: nã in. c. de multa. de ꝑben. ioan.
an. tenet ꝙ ſine cã in iure poſitiuo nõ poſſit papa diſpẽ
ſare. ſed in. c. cũ ad monaſteriũ. ſequit̃ ſimplicit̃ ſniam
inno. ꝙ in iure poſitiuo ſufficit ꝓ rõne volũtas. Mihi
vero videt̃ ſit dicendũ ꝙ ſunt nõnulla iura poſitiua in
ſimplici volũtate cõdentis: vt ꝙ liceat appellare demũ
infra. x. dies: ⁊ non vltra: q2 quare magis ſtatuerit decẽ
q̃ nouẽ vel vndecim: rõ reddi nõ põt. vt no. ĩ. l. nõ oĩuʒ.
ff. de legi. ⁊ in. c. ſi qñ de reſcrip. Nam ꝙ vſucapio firma
tur vel ꝑf. ciat̃ potius quadriẽnio q̃ quinquẽnio de h
rõ reddi nõ põt. ſimiliter ꝙ papa cõferat plus duas ꝑbẽ
das q̃ vnã ⁊ magis titio q̃ ſempronio parib⁹ ſtantib⁹
cõditionib⁹ ⁊ meritis iſta ſũt volũtatis ⁊ in his que ſũt
volũtatis vel in diuinis ſecretis rõ reddi nõ põt: ut no. ĩ

dicta. l. nõ oĩuʒ ff. d̃ legi. ⁊ in dicto. c. ſi qñ. In iſtis ergo
ꝓcedit dictuʒ Inno. in dicto. c. cũ ad monaſteriũ de ſta.
mona. ꝙ ſufficiat ꝓ rõne volũtas. Idem in caſu. l. ꝓſpe
xit. ff. qui ⁊ a qui. ⁊ hoc eſt qd̃ ſcribitur in euangelio de
his qui cõduxerũt operarios quib⁹ dedit tantũ venien̄ti
de mane quantũ de ſero. nã cum illa eſſent volũtatis nõ
poterat increpari ſi tantũ voluit dare in ſero venientib⁹
quantũ illis qui portauerãt põdus diei ⁊ eſtus. ⁊ iõ qñ
in cõciſtorio papa reſtituit ad appellandũ poſt lapſum
decẽ dierũ vel poſt fatale primũ ꝑmi anni reſtituit ad ſe
cundũ ibi rõ exquirenda nõ eſt: ſufficit ſola pape volun
tas. Alia eſt iuris diſpoſitio fũdata in rõne nãli vel iuri
gentiũ ⁊ in cõi bono ⁊ contra iſtã iuris diſpoſitionẽ ſi
ne cauſa papa diſpenſare nõ põt: cum cã aũt diſpenſare
põt. ⁊ hoc dicit tex. in. c. de multa ĩ fi. de ꝑben. qui dicit
ꝙ qñ rõ poſtulauerit cũ ſublimib⁹ ⁊ ꝑſonis litteratis po
terit papa diſpenſare. Ad idem tex. in. c. ꝓpoſuit de con
ceſ. ꝑben. ⁊ poteſt eſſe rõ triplex quare fieri põt diſpẽſa
tio qñ neceſſitas vrget vel vtilitas ſuadet vel euidẽs pre
rogatiua meritoꝝ alterũ enĩ iſtoꝝ ſufficit vel illa q̃ dixi
s̃. ꝑſone q̃litas negocij tpis ⁊ loci iuxta notata p Hoſti.
de voto magne. qui allegat nota. in. c. j. de tranſla. ꝑla. cũ
ſimilibus. Itẽ cum licet decet vel expediens eſt: de voto
c. magne. Et ad contraria rñdet beatus Thomas in ſecũ
da ſecũde. q. xvij. articulo vltĩo dicens ꝙ licet diſpenſa
tio reſpiciat vtilitatẽ ꝑuati diſpenſans cum aliquis ex ra
tionib⁹ ꝑdictĩ moueri debet ꝓ cõi bono. vnde ſublimis
vel litteratus cum quo diſpenſabit ꝓderit in vniuerſo.
nam ꝑſona litterata vel ſublimis magis põt ꝓdeſſe ec
cleſie vniuerſali q̃ ꝑſona vilis ⁊ humilis ſiue ignorans
vnde ꝓpter aliquã ex ꝑdictis cauſis diſpenſans nõ dici
tur facare contra bonũ publicũ nec ꝑferre priuatã vtili
tatem publice ſed eſt relaxare generalẽ legem ꝓpter bo
num publicuʒ concurrens in ſpãli caſu vel ꝑſona. ⁊ hoc
modo dicit̃ diſpenſatio iuris cõis relaxatio facta cum
cauſe cognitiõe ab habente poteſtatẽ relaxandi. j. q. vij.
§. niſi rigor. Nõ obſtat ꝙ nõ debet haberi exceptio ꝑſo
narum: quia verum eſt data inter perſonas equalitate:
quia diſpenſatio alio modo ſumitur qñ eſt quedam cõ
menſuratio cõmunis ad ſingula ⁊ ideo gubernator fa
milie dicitur diſpenſator: quia debet diſpẽſare ſingula
ſingulis et ſm merita attribuere premia. ⁊ cum indige
remus tali gubernatione qui legem vniuerſale interdũ
ex cauſa relaxaret ⁊ inter ſubditos eque diſpenſaret: iõ
xp̃s dimiſit pontificem cui dedit poteſtatem legis con
dende ⁊ talia diſpenſandi vnde debet ſm merita diſpẽ
ſare. Et ideo data inequalitate perſonarũ ꝙ aliqui ſunt
boni ſcientifici ⁊ litterati aliqui ignari ⁊ inutiles tunc ẽ
iuſta diſpenſatio plus tribuere intelligenti ⁊ litterato
q̃ inutili ⁊ ignaro ⁊ ſi opus eſſet iura cõmunia relaxare
hoc caſu eſt decens ꝙ fiat: dicto. c. de multa in fi. de pre
ben. Ex iſtis infertur ꝙ diſpenſatio debet eſſe cõmunis
ad ſingula ſm perſonarum qualitates ⁊ merita. Secun
do ꝙ iuris cõmunis fundati in ratione cõmunis boni
vel iuris naturalis vel gentium debet fieri relaxatio cuʒ
cauſe cognitione ⁊ ex cauſa ⁊ aliter non alias eſſet non
diſpenſatio ſed diſſipatio. Et ideo talis cuʒ quo diſpen
ſaretur contra iura cauſa nõ ſubſiſtente non eſſet tutus
apud deum vel in foro conſcientie licet foret tutus in fo
ro contentioſo ad quod accedat illud: quia domin⁹ nõ
vult ſimul effundi opes: ſed diſpenſari. xliij. diſtinctiõe
diſpenſatio. Et ſic poteſt ſecũdo intelligi Innocen. in. c.
cum ad monaſterium ꝙ quando papa diſpenſat contra
ius poſitiuum ibi ſufficiat pro ratione voluntas ut il
lud procedat in foro contentioſo: ita quod de cauſa
non poterit diſceptari ⁊ in eccleſia militante ſed non in
foro penitentiali ⁊ in eccleſia triumphante: quia ille

tūc nō est fidelis seruus ꝛ prudens: de quo Luce.xij. ibi
quis putas fidelis ē dispensator ꝛ prudens quē ɔstituit
dn̄s sup familiā suā ꝛc. ꝛ hoc intelligo qn̄ cōstat qn̄ pa-
pa vel pnceps vult derogare iuri puta qꝛ apponit clau-
sulas derogatorias vel lıcet recipit fideiussionē: alʼs in
dubio non staſ rescripto ꝯ ius: dicta. l. rescripta. ꝛ de re-
scrip. c. cām. ꝛ. c. de sacri pagi. l. iij. ita intelligo ista iura.
ꝛ hec sūt vera qn̄ vult reuocare ius positiuū vel genera-
liter legē condendo vel specialiter illi iuri cōi derogan-
do ad pıudiciū soluꝫ iuris cōis. modo pıati vlteriꝰ uide
in. c. que in ecclesiaꝝ. Si aūt vellet ad preiudiciū priuati
tertij ius positiuū cōe tollere tunc aut hoc ius transiuit
in ɔctū vel q̄si aut simpliciť stetit ı̄ finibꝰ ꝑuilegij vel dis-
positionis. pmo casu qn̄ transiuit in ɔctū vel q̄si tūc aut
esset inť subditoſ aut nō. si ē inť subditos tūc aut subest
causa legitima reuocandi ut si est cā ex qua illi subdito
posset auferre bona: ꝛ tūc potest talem ɔtractū ꝛ ius re-
uocare. ita ītelligo tex. in. c. in cā de iuri. iu cuꝫ cā possit
reuocare statutū factum inter subditos. sicut enī posset
tali subdito hoc casu auferre bona sic posset contractuꝫ
secū initū reuocare siue irritare: ut in ti. C. ꝛ. ff. de bo.
dam. si nō subest talis cā tūc si dispositio est in his in q̄-
bus pncipi nō remanet libera administratio, put est re-
gulariť in contractibus vel quasi: qꝛ astringiť illis stare
pnceps: ut no. de iudi. c. nouit. ꝛ C. i. in. l. digna vox. C. ꝺ
legi. qꝛ velit nolit ē astrictus legi naturali vel iuris gen-
tiū que est ut pacta seruentur. l. j. ff. de pac. ꝛ tūc tale ius
qꝺ transiuit in contractū vel quasi papa vel pnceps non
pōt reuocare etiā inter subditos: ut. l. item cor. §. ex his
ff. qꝺ cuiusqꝫ vniuersi. no. vbi nō pōt reuocari actor cō-
stitutus p decretū postq̄ꝫ secutus fuit quasi cōtractus q̄
resultauit ex litis ɔtesta. p hoc optime facit. l. si cū mihi.
ff. de dolo. ꝛ qꝺ ibi p Nico. mat. ꝛ Bal. qui dicūt qꝫ si pa
pa vel pnceps concedit priuilegiū ex quo queraſ alteri
ius ꝑpter aliqꝺ factum suū ita qꝫ nō venit solum ex au-
ctoritate concedētis qꝫ papa vel pnceps nō pōt illud re-
uocare p illā. l. facit. l. decurionibus. C. de silen. li. xij. fa
cit. l. aquilius regulus. ff. de dona. ꝛ ita debet intelligi. l.
qꝺ semel. ꝛ glo. ibi posita. ff. de decre. ab or. fa. diꝫ dicit
qꝫ qn̄ respicit interesse alterius. s. rōne cōtractus vel q̄si
qꝺ non pōt reuocari ꝛ ita determinat Bar. in. l. dēs po
puli. ff. de iusti. ꝛ iure. in qōne que incipit: Quarto q̄ro
vtrū liceat facere statuta super his que ab alijs statutis
eiusdē ciuitatis sūt disposita sic intellige. c. in nostra de
iniurijs. qꝛ ibi suberat causa fm̄ Inno. fauore videlicet
rei publice seu cōis vtilitas ꝑpter quā pnceps potest p-
uato auferre dominiū rei sue ut dixi. s̄. p legē lucius. ff.
de euic. ꝛ. l. item si verberatū in fi. ff. ad legē aquil. fortiꝰ
ergo contractū initū pōt inter subditos reuocare. vel in
tellige. c. in nostra. qꝫ nō pōt fieri reuocatio nisi ille qui
contraxit consentiat ut ibi: si v̄o est inter nō subditos ꝛ
tunc etiā cum causa nō posset reuocare p. l. fi. ff. de iuri s.
om. iudi. qꝛ in eos non habet imperiū: ut in. c. ut aīaꝝ. §.
fi. de constitu. in. vj. Si v̄o est cōtractus in his in quibꝰ
nō obstante ɔtractu pncipi remanet libera administra-
tio ut in spūalibus vel annexis spūalibus ꝛ tūc papa po
test illa pacta vel cōtractus ꝑ libito reuocare. tex. est in
cle. duduꝫ. v̄. nos eteni de sepul. quē tex. sic intelligit do
ctor eximius petrus de Anchara. hoc tn̄ intelligo veruꝫ
nisi tales cōtractus essent initi ꝑpter aliquā publicā vti
litatem vel naturalē rōnē: qꝛ tūc sine causa etiā in talibꝰ
nō liceret pape disponere. glo. est nota. x. di. c. j. in glo. in
v̄. diuisiones. ꝛ iō papa nō pōt sine causa alienare bona
vnius ecclesie. fateor tn̄ qꝫ in foro contentioso causa p̄su
miť ut infra dicam. si v̄o non transiuit in contractū tunc
aut ex tali lege est sibi quesituꝫ ius vel dominiū aliqua
res vel actio tunc Inno. dicit qꝫ dominiū qꝺ est de iure

gentiū sine causa nō posset auferre actionē sic. Tu dic ut
dixi. s̄. in questōe an pnceps possit priuato auferre rem
suā. si v̄o nō est quesitū sibi ius dominiū vel aliud ſꝫ eēt
querendū si dispositio iuris vel lex subsisteret: ꝛ sic nul-
la est secuta obligatio naturalis vel iuris gentiū aut ius
ex ipsis ꝑueniens: sed est tn̄ vinculū ciuile etiā qꝺ esset
actum ꝑducere vinculū iuris gentiū tūc hoc ius ꝑ libi-
to volūtatis posset pnceps tollere qn̄ solum ex volūtate
talis dispositio ꝑcessisset. Si v̄o processisset ꝑ bono pu-
blico tunc pnceps adhuc illo bono durante vel causa il-
lius boni durante non deberet reuocare: si tn̄ reuocaret
in foro cōtentioso n̄ideo qꝫ reuocatio valeret vt dixi. s̄.
sic debet intelligi ista qꝺ in qua doc. confuse locuti sūt.
Et ista faciūt ad questionem dixit lex qꝫ qui venerit ad
habitandū in tali ciuitate hanc ꝑpetuam īmunitatē al-
qui venerūt. Ciuitas vult tale statutū reuocare an possit
respondeo qꝫ causa subsistēte sic ut si deliquissent vel si
sine onere istoꝝ ciuitas nō posset ab īminente guerra se
tueri tūc possent grauari ꝛ talis lex reuocari. ſꝫ si nō sub-
esset causa qꝛ nō deliquissent. Item sine coꝝ grauamie
grauādo alios ciuitas posset se tueri nō deberet fieri re-
uocatio talis legis nec posset. Item si fuit guerra ꝛ est ꝛ
donū volunt facere pacem nec possunt ad eā venire nisi
hinc inde fiat in iniuriaꝝ remissio etiā quatenꝰ priuatorū
interesse cōcernunt tūc p salute cōitatis poterit subditus
sic p̄iudicari p ante dicta ꝛ hec sunt vera in his que sūt
grauis p̄iudicij. Naꝫ prolē preiudicio pōt a superiore ha-
bente auctoritatē legis condende fieri p̄iudiciū. l. quo-
tiens. ꝛ qꝺ ibi notaſ. C. de p̄ci. impa. offe. ꝛ. s̄. dixi. ar. ꝺ
appel. pastoralis. ꝛ. c. ut debitus. Uisis igiť potestatibꝰ
pncipū in genere nūc descendamus ad species ꝛ quidē
licet in iure tn̄ reperiatur qꝫ qui peccat mortaliter post
baptismū ꝑmoueri nō possit. xxv. di. c. j. xlviij. di. qm̄. l.
di. illud. Item fit secūda regula qꝫ ꝑmotus si post ꝑmo
tionē suam mortaliter peccauit deiciaſ siue deponatur
l. di. qui semel. Tertia regula qꝫ depositus ab ordine nō
restituiť. l. di. c. j. ī istis tribus regulis vbicūqꝫ papa mi-
tius agit vel largius potest dispensare: ꝛ diciť dispensa
tio. Sed requiramus vtiliora magis specialiter. Et qn̄
dixi qn̄ possit papa vel pnceps contra ius diuinum vel
euangelicū ad species descendēdo dispensare videamꝰ
an papa ex delegatione sua possit presbyteris aut alijs
inferioribus clericis siue laicis dare potestateꝫ exercen
di ea que sunt ordinis episcopalis vel que sūt tn̄ episco
pis reseruata ut ius ꝛ potestatē conficiendi crisma ꝛ cō
firmandi ꝛ ordines conferendi vel alia que solum com-
petunt ordini episcopali: de quibus. lxviij. di. q̄uis cor
episcopi. ꝛ. xxv. dis. plectis. v̄. ad episcopū. Item ea que
competūt presbyteris vel ordini presbyterali ut conficē
corpus xp̄i de quo ī dicto. c. plectis. xxv. dis. v̄. ad presby
terum. possit papa demandare inferioribus clericis vel
laicis: ꝛ videť dicendum qꝫ sic: nam papa etiam in sacra
mentalibus videť habere plenitudinē potestatis ideo ī
forma baptismi constitutiōes facit quas deus ratas ha
bere videť: ut notaſ in. c. j. ꝛ ibi p doc. de baptis. facit. c.
cum marte de celebra. mis. vbi sunt ab ecclesia addita in
sacramentis illa a xp̄o facta dici debēt ꝛ p apostolos sci
ta ꝛ p eos in alios successores reuelata. Ad idem qꝺ no
tat Inno. in. c. fi. de sacra. nō ite. vbi dicit qꝫ forma ordi
nandi clericos nō inueniť nisi in epistola additū in qua
diciť qꝫ apostoli manus imponebant sup ordinādos et
orationes fundebāt sup eos nec alia forma seruata inue
nitur. Sed dicit Inno. qꝫ alie forme per ecclesiam sunt
inuente que si non fuissent inuente. dicit idem Inno. qꝫ
sufficeret si ordinator diceret ordinando sis presbyter:
sis diaconus vel subdiaconus sed quia forme sūt p eccle
siam posite ꝛ inuente ille seruāde sunt ꝛ si aliqd fuisset

obmissum de ordinatiõibus ecclesie illud supplẽdũ fo/
ret:ut in.c.j.ꝛ in.c.fi.de sacr.nõ ite.vnde patere videt ꝙ
papa in talibus põt cõstitutiones facere: dũmodo non
sint cõtrarie cõstitutionibus Jesu xpi:q2 anime ꝛ perti/
nentia ad ipsas sunt de iurisditione pape.x.di.c. suscipi
tis.vnde potest de atabus statuere adeo ꝙ etiã constitu
tione ecclesie anime caracter per ordinẽ clericalẽ impri/
matur:Si enim ex cõstitutiõe principis possunt insigna
aliqua corporibus hominũ designari:ut in.c.fi ii.der: la
icus.de sen.excõ.li.vj.ꝛ.C.de fabricen.l.signata.li.xi.no
tat glo.in.l.pe.ff.ex qui.cau.maio. ita per cõstitutiones
etiam pape potest induci ut anime caracter imprimatur
ut not. Jnno.ꝛ docto.in dicto.c.fi.de sacra.nõ ite.Et ꝑ
hac sententia videt doctrina docto.lxvj.di.c.porro. vbi
volunt doc.ꝙ cũuis in ordinãdis requirat numerus tri
um epoꝝ:ꝛ papa cum alio solo epo consecrans nõ con/
secraret dicta cõstitutione subsistente.tamẽ ipsã consti/
tutionẽ papa mutare possꝫ:ul' eo mortuo vniuersalis ec
clesia.vn de ibi volunt docto.ꝙ etiam in istis sacramẽta
libus papa possit cõstituendo pro libito disponere:etiã
vltra illa que fuerunt per aplos constituta:ꝛ formas sa/
cramentoꝝ immutare:preterꝗꝫ in formis panis ꝛ vini ꝛ in
baptismate:ut de conse.di.ij.c.liquido.hinc videmus ꝙ
statuit in ordinibus de tẽporibus ꝛ personis agentibus
ꝛ patientibus:ut in.c.j.ꝛ.ij.de tempo.ordi.disponit eti/
am de cõsecrationibus ꝛ ordinatõibus:ut in.c.j.de sac.
vncti.vnde videt ꝙ papa possit dare potestatẽ sacramẽ
tãdi etiã nõ habẽtibus:ꝛ ipsam habẽtibus auferre: et h'
videt de mente Jnno.de cõsue.c.quãto.vbi dicit ꝙ epi
scopo papa posset sua cõstitutione tollere potestatẽ cris
mandi:ꝛ presbytero potestatẽ baptizandi.Dicit tamẽ ꝙ
nõ esset ei hoc tolerandũ:nisi faceret ex causa:q2 hoc est
contra statutũ generale ecclesie.ꝛ per hoc videt tex.xcv.
di.peruenit.vbi Gregorius cõcessit presbyteris benefici
um cõfirmatiõis tñ epali ordini reseruatũ.lxviij.di.cũs
uis cor episcopi.Ad idem qd no.docto.ꝛ ibi per Guill.
de monte laudo.in cle.in plerisꝗꝫ.de elec.vbi volunt do
cto.ꝙ papa in cõcernẽtibus corpus dñi misticũ: ipse ha
beat plenitudinẽ potestatis:ꝛ talia sunt omnia iura que
cõpetunt ordini episcopali supra ordinẽ sacerdotalẽ: si
cut est cõfirmare manus imponẽdo ꝛ inungẽdo crisma
te ꝛ cõsecrare ecclesias:ꝛ clericos ordinare: dicto.c.per/
fectis.xxv.di.ꝛ.ad episcopũ.ꝛ.lxviij.di.cũuis.ꝛ pro hac
sentẽtia faciũt dicta glo.ꝛ docto.in dicto.c.peruenit.xc/
vj.di.de ꝯse.di.v.manus.vbi volunt docto.ꝙ papa pos/
sit cõmittere cuilibet clerico ut ꝯferat que ipse habet: ut
si est presbyter possit ordinare presbyteꝝ ꝛ diaconus di
aconũ ꝛ mandato pape:cũuis velit glo.ꝙ clericus non
poss' t dare de mandato pape ordinẽ queꝫ nõ hꝫ: utputa
quia diaconus ordinet presbyterũ per illam regulã: Ne
mo dat qd nõ habet.j.q.j.c.gratia.ꝛ.j.q.vij.daybertum
Et idem videtur sentire canoniste in.c.quãto.de cõsue.
Et pro istorũ sentẽtia facit ꝙ vnũquodqꝫ videtur posse
agere sm formã quam habet. Naꝫ vnũquodqꝫ agit sm
ꝙ est actu:igitur habẽtes ordines videtur alijs posse cõ
ferre illos quos habent.Et ex ista doctrina videt ꝙ cõ/
firmatus cũuis laicus ꝛ nõ ordinatus:cum ex cõfirma/
tione caracterem susceperit ꝙ illum alteri ex pape man/
dato possit cõferre:quia etiaꝫ spiritualia laicus ex pape
mandato potest pertractare.lxiij.di.adrianus.no. de in
di.c.decernimus.presertim quia nõ fuit statutũ specia/
liter a xpo:ut soli episcopi cõfirmarent.Et hanc sententi
am videt tenere reuerendissimus cardinalis de Saba.
Hoc etiam voluit Cõpostella.ꝛ quidã Siluester:ut eti/
am laico ista spiritualia ꝛ sacramentalia possit papa de
mandare.Et cũuis isti docto.loquant indistincte ꝙ pa/
pa laico ista possit cõmittere.Tamẽ Jnno.ꝛ alij docto.
dicunt hoc nõ esse verum in sacramẽtalibus.sed quidã
concordant ut sacramẽtalia que laicus nõ habet alijs nõ
possit cõferre:quasi alij dare nõ possit quod ipse nõ ha/
bet: dicto.c.daybertum.j.q.vij. sed que habet sicut con/
firmationẽ in qua quãdo ipse eam suscipit caracterẽ ha
buit:vnde alij videt posse ꝯferre quod habet.Sed ꝙ in
distincte papa possit etiam laico cõferre tenet predictus
cardinalis per istam rationẽ: quia papa habꝫ plenitudi
nẽ potestatis.vnde dispensatiue potest laico cõmittere:
quia omnia põt dispensando que peccata nõ nutriunt:
ut no.in.c.proposuit. de cõces.preben.facit.lxiij.di.adri
anus.ꝛ quod no.de iudi.c.decernimus.vbi papa de ple
nitudine potestatis mere spiritualia cõmittit laico. Jn
contrariũ facit:quia papa ex plenitudine potestatis non
videtur habere potestatẽ supra corpus dñi verũ uel ma
teriam eius. Jdeo cũuis papa statuat: uel legem fecerit
ꝙ ieiunus presbyter debeat eucaristiã conficere: tamẽ
hoc nõ facit:ꝙ si nõ ieiunus cõficiat: quin sit eucaristia
ꝛ verum corpus xpi de consecra.di.ij.liquido. Jtem nõ
videtur ꝙ papa possit mandare alicui nõ presbytero:ut
conficiat corpus xpi:quia hec potestas tñ fuit traditis
illis:qui ordinati forent sm claues quas ꝯcessit aposto
lis iesus xpus:ut in.c.j.v̄.ꝛ hoc vtiqꝫ sacramentuꝫ.de sũ.
trini.ꝛ fi.cap. Nec eredendũ est etiaꝫ ꝙ papa possit sua
constitutione etiã generali introducere ꝙ in alia mate/
ria ꝗꝫ in pane vino ꝛ aqua possit confici corpus xpi. ut
de conse.di.ij.c.cum omne:ꝛ in pane azimo:licꝫ si fieret
in fermentato:esset verũ corpus xpi sm beatũ Thomaꝫ
ꝛ theologos:ꝛ tenet Hosti.in.c.fi.de celeb.mis.ꝗcquid
ibi dicat glo. Jteꝫ cũuis papa ꝛ ecclesia statuerit ꝙ cele/
bratiões nõ fiãt in vasis ligneis sꝫ in argẽteis uel aureis
nõ ꝓpterea hoc facit qn si in ligneis ꝑsbyter celebret nõ
inducat corpus xpi:de cõ.di.j.c.vasa.no.in.d.c.fi.de ce
le.mis. Jtẽ cũuis ecclesia v̄bis cõsecratõis addiderit enĩ
q2 forma xpi fuit solũ dicẽdo:hoc est corpus meũ. ꝛ ec/
clesia addit h' verbũ enĩ:ut no.de con.di.ij.c.accipite.tñ
si obmittat forma ecclesie ꝛ ꝑsbyter dicat:hoc est corpus
meũ:fit sacrm̃:lꝫ presbyter peccet. Jtẽ ecclesia in cõsecra
tiõe sanguis plura addit:vꝫ hic est calix sanguis mei no
ui ꝛ eterni testamẽti misteriũ fidei: ꝛ sic addidit ecclesia
duo illud verbũ eterni: ꝛ illud verbũ misteriũ fidei. Jtẽ
ꝛ illa verba: ꝛ eleuatis oculis in celũ:ut not. de cele.mis.
c.cũ marte.quibus obmissis ꝛ alijs a xpo dictis a presby
tero prolatis:credo ꝙ conficeret sacramentũ sanguinis
xpi. Jtẽ ecclesia inuenit ꝙ misse nõ celebrant:nisi in lo/
cis deo sacratis:de cõ.di.j.c.j. ꝛ tñ si in locis prophanis
ꝑsbyter se disponeret ad cõficiendũ sacramẽtũ:credo ꝙ
extra ecclesiã conficeret.vñ videt ꝙ lꝫ ecclesia uel papa
possit inducere formas in sacramẽtis:tñ qñ interueniat
forma ꝛ materia a xpo tradita:ꝛ si omittat forma eccle/
sie inducit sacramẽtũ.pro hoc facit qd not. Hosti.ꝛ do.
cto.in.c.quãto ꝑall.qui dixerũt ꝙ papa nõ potest inter
dicere epo uel presbytero qn si baptizaret sm formã tra
ditã Mathei siue Marci vltio cap. talis nõ esset bapti
zatus lꝫ ibi Jnno.videat dicere ꝙ papa posset epo uel ꝑ
sbytero inhibere ꝙ nõ baptizaret:sꝫ doc.male euꝫ repro
bant:q2 Jnn.loquit uel põt prohibere: ut ex officio nõ
baptizet caracterẽ nõ imprimat. Quid igit dicendũ in
his varietatibꝰ.Ego capiã v̄ba bti Tho.sup 4ᵒ sniaꝝ di.
ij.q.iij.arti.ꝑmo.in qbus credo mlta decidi de supradi
ctis:in aliquo tñ coherẽs sũmis canonistaꝝ ab epo dis
crepãs: ꝛ in aliqbus sequar suã sniaꝫ cõtra canonistas.
vñ ꝑmitto sm sniaꝫ ipsius sci Tho. ꝙ per dignitatẽ siue
ordinẽ epalẽ: q2 epatus ordo dignitas dici põt: ut dixi
ꝗ.in qõne:an papa possit pontificatui renunciare nihil
acquiritur uel additur episcopo circa ea q̃ habent relati
tionẽ ad corpus dñi verũ in agente materia uel forma

creationis corporis xpi veri: Et hanc sniam senserunt doctores. lxvj. di. §. porro. cum dicunt q licet papa possit statuere cōtra statuta apostolorum: nō tamen pōt statuere in forma panis et vini siue baptismatis: sed solum dignitas epalis tribuit potestatē ampliorē in habētibus relationē ad corpus dni misticū quod est ecclesia. vnde papa pro id qd sit episcoporum summus dicit habē plenitudiē ptātis in habētibus relationē ad corpus dni misticū qd est ecclesia: sed per id q papa sit epōrum summus nō habet vel dicit habere plenitudinē ptātis in hntibus relationem ad corpus dni verū in agēte materia siue forma eius: ut si fiat pm institutionē quā introduxit iesus xps nō sit verū sacrm: etiā si ecclesie cōstitutio obmittať. Pro decisione harū qonū premissarum plura sunt vidēda. Primum si papa pōt statuere in habētibus relatiōem ad corp⁹ dni verū: vel in cōcernētibus baptisma. Scdo an possit disponere in hntibus relationē ad corpus dni misticū. Et hec possunt intelligi dupl'r: An possit cōcedēdo legē generalē: vel aliter pticulariter disponēdo q̄ per statutū generale ecclesie sancitū sit. Tertio an si fit cōtra dispositiōem pape valeat qd factū sit. Rndeo ad primū: an papa pōt statuere in hntibus relationē ad corpus dni verū: Et in hoc dico q si aliqd vellet disponere cōtra ea que disposuit iesus xpus in agente materia aut forma: ita q vellet ut aliter fieri nō posset: vel q aliter sacrm fieret nō subsisteret aut haberet esse: et tūc talis cōstitutio nō valeret quin si cōtra fieret nō eēt sacrm. Nam q̄uis cōstitutio teneret de qua dicā stati: nō tn̄ artaret qn si cōtra illā fieret nō foret sacrm. Et ut ostendā hanc cōclusionē esse verā: veniā in singulis ad exēpla. Et incipiamus ab agēte: lz ergo papa statueret q nō psbyter posset ɔficere corp⁹ xpi ista cōstitutio nō valeret: nec faceret q talis nō psbyter posset cōficere: qz nō habēs caracterē sacerdotalē nō pōt etiā papa generalit' statuēte uel spāliter pmittēte siue mādante cōficere copus xpi: qz ista nō pendēt solum a plenitudine ptātis: sz a ptāte ordinis et caracteris. Jō si clericus eēt papa aliqs nō cōstitutus in ordīe sacerdotali ex sua ptāte pōtificali quā stati habet cū electus est. ut in. c. in noīe dni. xxiij. di. nō posset celebrare et ɔficere corpus xpi: qz ex dispositiōe xpi: et ex lege diuina est hoc solum attributū ordini sacerdotali: ut soli ipsi cōficiāt corpus xpi. xxv. di. plectis. §. ad presbyterorum. et in. c. j. §. et h' vtt q sacrm: de sū. tri. ita q nō versat' in hoc tm̄ plenitudo ptātis quantū ptās ordinis: et vis etiā caracteris requirit'. Et cū istud fuerit a xpo ordinatū: papa aliter disponēdo gnāliter ul' pticulariter nihil agit. Nec ob. q ea q̄ supaddidit ecclesia videnť facta fuisse a xpo: et per aplos relata et in successores trāsmissa. qn̄ fateor sz nō q tales forme fuerūt substātiales: als sequereť q xpus et apli et alij qui aliter cōfecerūt sacramēta nō ɔfecisse illa qd nō ē dicēdū. Si vo papa velit disponere nō ɔ sz vltra addēdo ad statuta xpi: an possit aliqua circa hec sacralia disponere: tam in agēte q̄ in materia uel forma. Videť q sic. nam in agēte disponit ut criosus in peccato mortali existens nō debet celebrare: ut in. c. fi. de vi. et ho. cleri. et xxxij. di. §. verū. et hoc dicit Innoc. in dicto. c. quāto. de cōsue.. dum voluit q papa per viā generalis statuti possit auferre epo auctem crismādi et presbytero ptātem baptizādi. Nā in dixi. ā. in pncipio horū dubiorum papa videť habere ptātem in sacralibus disponere de forma diebus et personis: no. in. c. j. de bap. hoc ostendiť in forma qz lz ipsa forma cōsecrationis foret: Accipite: hoc est corpus meū. Papa tn̄ et ecclesia addidit hoc verbū enī: dicēdo: Hoc est enī corpus meū. de cōse. di. ij. accipite. Item statuit q fierēt sacramēta in vasis argēteis. de cōse. di. j. c. vasa. et ieiuno stomacho. de cōse. di. ij. c. liquido. Insuper statuit q nō debet ordinari in epm aliquis in ecclesia que careat clero et populo: de elec. in cle. plerisq. Itē papa improbat cōsecrationes epōrum factas post interpositā appellationē degradatis etiā et existentibus ex ecclesiā papa phibet in sacramēta nō ministrēt: ut in. c. j. de bap. Quid igiť dicendū: cū. s. dixerim sm bm̄ Tho. q in habētibus relationē ad corpus dni verum plenitudo ptātis pape nō possit aliquid opari cōtra xpi disposita. Ego circa ista dicendū censeo: Et primū circa cōcernentia corpus dni verū q q̄uis possit papa ex cā suspēdere presbyterum q nō celebret: forte qz eū suspēdat pp̄ter mortale peccatū: uel ex alia cā legitima: de quibus in. c. ex tuarū lrarum. de tēpo. or. tn̄ nō taliter tollit quā si de facto talis cōtrafaciat nō cōficiat corpus xpi: lz peccet. Qd ē verū etiā si papa decretū apposuisset reddens als irritum et inane. Et hoc est qd vult scūs Tho. i hntibus actū supra corpus dni verū plenitudo pape nō possit. vn̄ est q existens in pctō cōtra phibitionē pape celebrās ɔficit corpus xpi: ut in. c. vestra. de coha. cleri. et mu. Et idē scismaticus uel hereticus ul' degradat⁹: ut no. in. c. j. de scisma. et in. c. si celebrat. de cle. excō. no. in. c. degradatio. de pe. li. vj. Et idē si obmittať forma addita ab ecclesia in cōfectione corpis xpi: qz psbyter dicat: hoc est corpus meū: et obmittat dictionē enī: talis cōficit corpus xpi. Et idem si celebrat in vase ligneo: uel post cibū. ut no. de cōse. di. j. c. vasa. et di. ij. c. liquido. et in. c. fi. de cele. mis. Vn̄ cōcludiť q et si ex causa papa possit in agēte seu in forma uel in tpe disponere vltra q̄ disposuerit xpus: nō dico ɔtra ea que disposuit xpus: sed vltra q si tn̄ prima agens est als habilis et interueniat materia sola et forma a xpo introducta: ibi cōficiať corpus xpi. Et idē in collatione sacrorum ordinū que habēt relationē ad corpus dni verū: ut lz papa determinet de forma et etate: et tēpore cōferēdorum ordinū: ut q presbyter sit. xxv. annorum. et diaconus et subdiacon⁹. xx. annorum. ut. xxviij. di. de his. et. lxxvij. di. in singulis. no. in dicto. c. uel nō est corpus. de tēpo ordi. et de elec. c. cū in cunctis. §. inferiora. tn̄ extra tēpora et in etate nō cōueniēti si ordinatio fiat caracter īpmiť: ut no. de tēpo. ordi. c. cōsultationibus. Et idē in collatione baptismi uel ordinis etiā si foret coacta: dūmodo non coactiōe pcisa sed cōditionali cū forma ecclesie. Nam imprimereť caracter: etiā si etas nō foret legitima: dūmodo q̄ recipit intelligeret. Et idē si fieret ordinatio in tēporib⁹ a iure nō statutis: dicto. c. ɔsultatōibus. et. c. uel nō ē corpus. de tēpo. ordi. et. c. maiores. de baptisma. Sed hic occurrit dubiū: an circa ordinandū presbyterū qui possit conficere corpus xpi: papa possit disponere gnāliter uel vniuersaliter aliter q̄ statutū ecclesie vniuersale disponeret: utputa lex generalis ecclesie vult q ordinatō sacerdotū et aliorum habentiū sacros ordines debeat fieri ab epo. xxv. di. perlectis. §. ad epum. et. lxviij. di. q̄uis. In hac questiōe est diuersitas int' sanctū Thomā in locis p̄dictis: et inter canonistas. Nam beatus Thomas vult: q per plenitudinē potestatis papa nō possit cōmittere simplici sacerdoti ut ordinet aliquē sacerdotē: quia ad perfectionē que respiciat aliquo modo corpus dni verum uel eius materiā pape potestas non videť se extendere. Sed hic est in agente corpus dni verum aliter disponere q̄ dictet statutum generale ecclesie: ergo papa non potest. Et ideo infert q etiam ex mādato nō posset simplex sacerdos cōferre seu promouere ad sacros ordines diaconū uel subdiaconū: qz ordo sacerdotij uel alij ordines sacri habent actum super corpus dni verum uel materiam eius super quibus papa nō habet plenitudinē potestatis ut dixi. Canoniste autē ut retuli supra tenēt de cōsue. c. quāto. et. xcv. di. peruenit. q papa possit ex mādato suo disponere: ut q̄libet cleric⁹ ɔferat illū ordinē quē hz tu q diacon⁹ subdiaconū ordiēt diaconū et subdiacon⁹:

⁊ presbyter ꝑsbyterū: sꝫ nō ꝙ diaconus ordinet ꝑsbyteꝝ
quasi nō possit alteri cōferre quod ipse non habet. j. q.
vij. dayhertū. Ego vero in aliq̄bus sentio cuꝫ btō Tho.
⁊ in aliquibus discrepo ⁊ sentio cū canonistis: Et p̄mo
salua reuerētia sancti Thome ego teneo ꝙ papa possit
demandare presbytero ꝙ cōferat omnes sacros ordies
⁊ etiam minores: ⁊ in hoc sto cum sententia canonistaꝝ.
Scd̄o ꝙ hāc ptātē ordinādi ad sacros papa non possit
demādare diacono uel subdiacono ēt ꝙ ordinēt dādo
ordinē quē habēt. Et in hᵒ assentio snie scī Tho. ꝯ cano-
nistas. vn̄ p̄mitto ꝙ hāc ptātē ordinādi ꝑsertiꝫ ad sacer-
dotiū xp̄s cōcessit apl̄is solū ⁊ eoꝝ successoribus ut pos-
sent ordinare aliquē ad actū corpis veri dn̄i: ut est tex. i
c. j. ꝟ. ⁊ hᵒ vtiq̄ꝫ sacr̄m. de sum. tri. sꝫ ut dixi in q̄one. ā. an
ad bene mūdi viuere sit necesse vnicā eē ptātē apl̄i xp̄o
viuēte nō fuerūt nisi simplices sacerdotes: nō aūt ep̄i et
noia sacerdotū et ep̄oꝝ erāt sinonima: ut no. xciij. di. le-
gimus. ⁊ ibi glo. in. ꝟ. postea. ⁊ est tex. xcv. di. oliꝫ. vn̄ po
testas ordinādi ꝑsbyteros fuit a p̄ncipio data ipsis ꝑsbi
teris ut dictis iuribus. veꝝ postea ꝑpter scismata restri
ctus fuit a Petro ⁊ apl̄is caracter ⁊ ordo iste sacerdota
lis ⁊ ꝯstituti fuerūt ep̄i: qui tn̄ nō habent alium ordinē
uel aliuꝫ caracterē stricte sumendo nomē ordinis q̄ꝫ sit
ordo ⁊ caracter sacerdotiū: ut dixi. ā. in q̄stione: an papa
pōt papatui renūciare. Si igit̄ ptās ordinādi fuit a xp̄o
data ꝑsbyteris ad ordinādū agentē ⁊ ꝑsbr̄m sup corpus
dn̄i verū: pꝫ ꝙ papa statuēdo ꝙ ꝑsbyter ordinet ꝑsbyte-
rū: uel det alios sacros ordines: etiā q̄uis ipsi ordies ha
beāt actū sup corpᵘ dn̄i verū nihil disponit ꝯ ea q̄ dispo
nit xp̄s. ⁊ iō credo ꝙ posset lege gnāli aut statuto ꝑticu
lari cā subsistēte disponere ꝙ ꝑsbyter posset oēs ordies
etiā q̄uis ipsi ordines sacros conficere. ⁊ in hoc sequar
sniāꝫ canonistaꝝ cōtinētia scī Tho. Nec vtit̄ mō papa
plenitudine ptātis ꝯ illa q̄ statuit xp̄s. naꝫ hoc nō posset
facere sꝫ potius disponit s̄m termiata per xp̄m q̄ fuerūt
restricta ꝑ Petrū ⁊ apl̄os. vn̄ nō video ꝙ queādmoduꝫ
ex cā Petrus ⁊ apl̄i restrinxerūt vim ⁊ ptātē caracteris
sacerdotalis: reseruādo ius ordinādi solis ep̄is: q̄re pa-
pa successor Petri ⁊ cadē auctē fungēs nō possit causa
subsistēte gnāliter uel spāliter hāc Petri ⁊ aploꝝ restri-
ctionē relaxare. ⁊ pro hoc facit qd̄ not. doct. in dicto. §.
porro. lxvj. di. Itē naꝫ deficit mō ordo in ꝑsbytero tanq̄ꝫ
carēs ordine nō possit ordinare: q2 ut dixi ep̄i ⁊ presby-
teri est idē ordo: lꝫ ꝑsbyteralis sit restrictus. Dico tn̄ ꝙ
cū cā pōt non sine cā: q2 si papa disponeret ꝯ statutū ge
nerale eccl̄e nō esset ei ꝑmutendū: ut dicit Inno. in. d. c.
q̄to. de ꝯsue. imo forte sine cā nō posset: ut no. xxv. q. j. c.
sūt quidā. ⁊. c. q̄ ad ꝑpetuā. ⁊ dixi. ā. in q̄oe: an papa pōt
cōtra statutū ecclesie vl̄e disponere uel dispensare. Et iō
cōcludo ꝙ cā subsistēte lege gnāli aut spāli papa possit
derogare restrictōi facte de caracterē sacerdotali ⁊ ꝯmit
tere possit ꝑsbytero ꝙ ordinet ꝑsbyteꝝ cōtra sniāꝫ beati
Tho. ⁊ siliter cōferat oēs sacros ordines: q2 de minori
bus ordinibᵘ nō est dubiū. xxiij. di. c. psalmista. de eta.
⁊ q̄li. c. cū ꝯtingat. lxxviij. di. c. j. ꝑsertiꝫ q2 minores ordi-
nes nulliū habēt actū sup corpus dn̄i verū uel māꝫ eius
imo nec actū habent sup corpus dn̄i misticū in actu per
quē gr̄a cōferat̄: sꝫ habēt ex officio eoꝝ quosdaꝫ actᵘ se-
cūdarios: ut dicit btūs Tho. in 4ᵒ sniaꝝ di. vij. q. ij. arti
culo p̄mo. Et hec intelligo vera ut dixi q̄n papa facēt cū
cā cōdendo legē gnālē uel spāliter disponēdo: ⁊ ꝯstaret
ꝙ derogare vellet cōstitutōi gnāli eccl̄e. secus si simplr̄
cōmitteret nō derogādo: q2 tūc nō valeret: ut no. doc. in
dicto. §. porro. lxvj. di. ⁊ hoc est qd̄ voluit Inn. in. c. q̄n
to de cōsue. dū fecit driaꝫ inter gnālē ⁊ spālē cōmissiōeꝫ
volēs ꝙ lege gnāli posset nō spāli cōmissiōe: q2 si faceꝛ
cū cāe cognitōe nō video driāꝫ inter statutū gnāle ⁊ spā

lē ꝑhibitionē. vn̄ si simplr̄ cōmitteret ꝑsbytero ut ordi-
naret ꝑsbyteꝝ: uel cōferret sacros ordines: uel ipse electᵘ
in papā forte solus existēs ꝑsbyter sꝫ nōdū ꝯsecratᵘ ep̄s
ꝯferre vellet ordinē ꝑsbyteralē nō derogādo statuto ge
nerali cū cā: credo ꝙ ordines nō ꝯferret nec posset. ut
no. per doc. in. d. §. porro. lxvj. di. dū dicūt ꝙ papa solus
cū vno ep̄o solo nō posset ep̄m cōsecrare: q̄si ipse ꝯsecrā-
do sit astrictus statutis eccl̄e gnālibᵘ q̄n nō derogaret
illis, cū cā ut dictū est per. d. c. sunt quidā. ⁊. c. q̄ ad perpe
tuā. xxv. q. j. faciūt illa q̄ dixi. ā. in mā ꝯciliorū in. vij. q.
Sꝫ mō restat videre si posset diacono cōmittē collatiōꝫ
ordinis sacri. Canoniste ꝙ sic: ut det ordinē queꝫ hꝫ ille
cui fit ꝯmissio sꝫ nō aliū. Scd̄s tho. vult ꝯtra ⁊ eiᵘ sniaꝫ
sequor. Vn̄ est sciendū ꝙ gr̄a sacralis nō solū in hn̄tibᵘ
actū ad corpus dn̄i verū: ut sūt sacri ordines: sꝫ ⁊ in hn̄ti
bus actū ad corpus dn̄i misticū per quā opationē sacra
lē det̄ gratia: ista talis opatio depēdet ab opatiōe sacra
li sup corpus dn̄i veꝝ ⁊ ab ordine ⁊ caractere sacerdota-
li ꝑfectō in ep̄o: ⁊ iō solus sacerdos pōt absoluere in foro
pn̄iali: de peni. di. j. c. quē penitet. ⁊. di. vj. c. qui vult. no.
de offi. or. c. pastoralis. per glo. ⁊ doc. Et idē ex offō pōt
baptizare: ⁊ nullus alius pōt baptizare ex officio: ⁊ etiaꝫ
ex̄ ncc̄itatē nullus alius pōt baptizare q̄n peccet. de cō.
di. iiij. c. cōstat. ⁊. c. sciim. Nā q̄uis ista sint corpis misti
ci: tn̄ habēt depēdētiā ad opationē s̄m corpus dn̄i veꝝ
⁊ a caractere ⁊ ordie sacerdotali ⁊ a ptāte clauiū. Et idē
multo magis est in ꝯferēdis ordinibᵘ sacris diaconatᵘ
⁊ subdiaconatus: q2 isti habēt etiā actū sup corpus dn̄i
verū: ista sūt verba ꝑfati sci Tho. in locis ꝑdictis. vn̄ in
his dādis nō tm̄ cōsideraꝫ plenitudo ptātis pape ꝯcedē
tis q̄ꝫ ordo uel caracter per dantē uel q̄rentē ordiare: ut
in. c. j. ꝟ. ⁊ hᵒ vtiq̄ꝫ sacr̄m vbi solū ꝑsbyteri habēt ex insti-
tutiōe xp̄i ordinādi facultatē: ut ⁊ ipse ordinē ⁊ caracte
rē sacerdotalē hēat qui q̄rit aliuꝫ ordinare: ita not. dicit
etiā Hugo: cū igit̄ diaconi ⁊ subdiaconi ⁊ alij iferiores
clerici n̄ hēant ordinē ⁊ caracterē sacerdotalē: nec ptātē
clauiū vr̄ ꝙ eis inferioribᵘ papa ēt ex plenitudine ptātꝭ
nō possit demādare illa tn̄ q̄ cōpetūt ordini sacerdotali
⁊ eius caracteri: siue cōcernāt corpus dn̄i veꝝ siue misti
cū in opationibᵘ per q̄a detur gr̄a. Naꝫ isti inferiores a
ꝑsbytero nō ꝑficiūt corpus dn̄i veꝝ. Nō ob. si dr̄ ꝙ ptās
tradita de ordinādo videbit̄ fieri in vim pape ꝯcedentꝭ
sic q̄n papa ꝯcedit laico spūalia: ut i. c. q ō sicut. de elect.
q2 q̄n aliq̄s ad illud agēdū est penitus inhabilis: tūc nō
pōt etiā facere alieno noīe: ut no. in cle. religiosus. de ꝑ
cu. ⁊. c. uidex. de offi. dele. li. vj. Sꝫ in alijs cōmissiōibus
nō reqrentibus ordinē uel caracterē ep̄alēꝫ uel sacerdo-
talē de necessitate laicus nō est oīno inhabilis sicut ē in
habilis in reqrentibᵘ ordinē ep̄alē siue sacerdotaleꝫ. Ex
q̄bus decidit̄ ꝙ papa nō possꝫ demādare alteri q̄ꝫ ꝑsby
tero ea q̄ sunt ordinis ep̄alis: siue ꝯcernāt actū supra cor
pus dn̄i verū uel etiā misticū gr̄am cōferentē. nec etiaꝫ
possit inferioribus clericis demādare ea q̄ sunt ordinis
ꝑsbyteralis. vn̄ nō pōt demādare diacono ꝙ ꝯficiat cor
pus xp̄i: uel cōferat ordines sacros: sꝫ collationē minoꝝ
ipsi posset demādare: Et idē de alio inferiori clerico a ꝑ
sbytero. Itē nō pōt demādare alijs clericis a ꝑsbytero:
infra qd̄ absoluāt in foro pn̄iali: uel ex offō baptizēt: et
ita debet intelligi Inno. in. c. q̄nto. de ꝯsue. sꝫ fateor ꝙ
si baptizaret ꝯferret̄ caracter a tali: q2 ius baptizādi ꝯpe
tit cuilibet in necessitate: sꝫ si alius a ꝑsbytero baptizaret
ex̄ necessitatē peccaret: ut. d. c. cōstat. ⁊. c. sanctū. de cōse.
di. iiij. Itē nō pōt cōmittere ut cōfirmēt in frōte signan
do crismate: q2 sꝫ hēant ista relatiōꝫ sup corpᵘ dn̄i misti
cū eccl̄e in quo hꝫ papa plenitudinē ptātis: tn̄ nō ꝯside
ret̄ in istis gratiā conferētibus solū plenitudo potesta-
tis: sed etiā ordo ⁊ caracter debeat considerari quo me-

diāte demū fieri deb3 quia talis opatio habet depēden
tiam ab opatione sup corpus dñi verū vt dixi:ideo non
potest fieri p aliū q̄s p presbiterū et habentē ordinē et ca
racterē presbiteralem:igit inferior a presbitero etiā de
mandato pape non potest confirmare. Nō obstat q
q̄s videt agere tale q̄le ipse ē actu: et sic laic⁹ ɔfirmat⁹ vi
deretur posse confirmare: et diaconus diaconū conferre
quia hoc est verū nisi requireret aliud instrumentū vel
alius minister quod nō esset in agente vel apud agētem
sicut hoc casu cū requirat ministeriū presbiteri cū hec se
cūdario habeant dependentiā a materia ɔcernente cor
pus dñi verū:fateor tñ q h̄ oīa vt dixi posset papa p̄sbi
teris demādare:lic3 solū cōpetant epis. Intueri autē
modo oportet si in concernētibus corpus dñi mysticu3
et vbi confertur grā papa possit disponere. et an ex causa
papa possit auferre epo ius conferēdi ordines:aut facul
tatem ɔficiēdi crisma: et presbitero ex causa q ex officio
non baptizet. Ad quod respōdeo q potest prohibere pa
pa epo ex cā q nō ordiet vtputa puerū vl' corpe viciatū.
vt in.c. vl' nō est cōpos. de tēpo. ordi. et in toto ti. de cor.
vici. Et ita ex causa potest prohibere ne crisma cōficiat:
vl' q ex officio nō baptizet. Est tñ tunc dubiū si hñs has
ptātes faciat cōtra mādatū pape: an conficiat crisma vel
ordines cōferat aut baptizet. In quo de crismate et ordi
ne est atendendū q interdū ista possunt cōpetere facien
ti ex delegatiōe pape solum accītalit:tunc oēs doc. in.c.
quāto. de consue. ɔcludūt q talis p̄hibitio pape faceret
q talis ɔtrafaciens nihil faceret. Unī si papa delegasset
presbitero vt ordinaret presbiterū vel conficeret crisma
postea prohibuisset. talis ordinatio vel crismatis ɔsecu
tio nullius eēt momēti. etiā vt si cōtra fiat:caracter non
imprimat. Sed qñ p̄hiberet papa epm agentē qui face
ret in virtute proprij ordinis et ex ptāte naturali:tunc in
sacfalibus impimentib⁹ caracterē nō obstante p̄hibitiōe
imprimeret caracter. etiā in p̄hibitiōe pape fuisset ei⁹ de
cretū necessariū decernēs ɔtra factū irritū et inane:vt in
c. p̄uida. et ibi glo. de elec. li. vj. et in cle. i plerisq3. de elec.
facit dictū.c. vel nō est cōpos. de tempo. ordi. tex. cū glo.
in.c. cū sm. de p̄ben. Rō: q2 sacra q̄ p se sortiūtur effectū
sicut eucharistia baptisma cōfirmatio et ordo: Colleno
etiā contra preceptū supioris qñ cōcurrit debita matia
et forma et agentis et patiētis intētio tribuit effectū. et si
in eis caracter imprimit: etia3 contra preceptū supioris
imprimet. de sa. vnc.c.j. de bap.c. maiores. no. glo. de cō
secra. dis. v.c. manus. et ix. q.j.c. ordinatores. j. q. j.c. quid
quidā. fateor tñ q lic3 recipiat caracterē habebit ipsum
in habitu sed non in executione: et hoc operat decretū ir
ritās. facit quod no. in.c.j. de ordi. ab epi. qui re. epis. vñ
si eps confirmaret p̄hibitū caracterē imp̄meret idem si
ordinaret: vt no. in dicto.c.j. de ordi. ab epi. qui re. epis.
Nec obstat si dicit in competētib⁹ epo ratione ordinis
epalis vltra ordinē sacerdotalem videt solū eē illud qd
competit epo supra corpus mysticū. Et sic papa videtur
hr̄e plenitudinē ptātis. Unī videt q si papa possit p̄hi
bere epo ne conficiat crisma: vl' q non ɔfirmet siue ordi
nes conferat. Nam in his est attendendū q aliqñ h̄ p̄hi
bitio pape est in materia que habet actū sup corpus dñi
verū: sic ē collatio ordinis p̄sbiteral' vel alteri⁹ sacri ordi
nis. et i his p̄hibitio pape etiā cū decreto nō tollit imp̄s
sionē caracteris: vt in.c.j. de ordi. ab epi. qui re. epis. no. in
c. consultationi. de tempo. ordi. et s. dixi. et p̄bat in.c. ij.
de biga. Nam si ordinat bigamus ordinat cōtra p̄hibi
tionē aplī: et tñ ipsi caracter imp̄mit: vt no. doc. sm verā
opinionē in dicto.c. ij. de biga. Rō quia in his ad impe
diendū effectū plenitudo ptātis pape nihil operat: vt di
cit prefatus Tho. in. iiij. sen. di. vij. q. iij. arti. j. Et hoc qñ
p̄hiberet illū qui haberet hāc facultatē ex ptāte sibi na

turalit attributa rōe sui ordīs: ut qñ p̄hiberet epm or
dinare p̄sbyteros. secus si p̄hiberet habētē talē faculta
tē ex ptāte sibi accidētalit cōcessa et nō cōpetēte ipsi nā
lit: ut si p̄hiberet presbyter ordinare: uel ordines sacros
cōferre qñ hēbat hanc ptātem ex asñu cōcessiōe pape: q2
tunc oēs doc. cōcludūt in dicto.c. quāto. q tūc īpediret
caracteris imp̄ssio. Idē dico si papa p̄hiberet aliquē ex
officio baptizare: q2 l3 teneat p̄hibitiō ut ex officio ba
ptizare nō possit: ut no. Inno. in dicto.c. quāto. p̄ut ip
sū intelligo: tñ si talis baptizaret cōtra p̄hibitionē pape
et quicūq3 alius qui contra precepta baptizaret talis es
set baptizatus et haberet caracterē: lic3 sic baptizans cō
tra p̄ceptū pape peccaret. et hoc est qd voluit Inno. quē
doc. male reprehēdūt: dū dixit q papa pōt p̄hibere pres
byterū ut ex officio nō baptizet: volēs q baptizādo pec
cet: nō ṁ intellexit Inno. q talis nō ess3 baptizatus. Ra
tio: q2 si papa statueret q baptizatus sm formā euāge
licā: de qua Marci. ca. fi. nō esset baptizatus hoc eēt cō
tra fidē: ut dicit Hosti. et doc. in dicto.c. quāto. Na3 q̄s
uis papa possit disponere de forma baptismi: q2 illa est
ab ecclesia introducta: ut no. in.c.j. de bapt. tñ nō pōt in
toto tollere substātiā forme euāgelice: q2 hoc esset tolle
re in effectu baptisma: et sic vnū de articulis fidei qd est
Cōfiteor vnū scm̄ baptisma: et iō nō posset facere q ba
ptisma fieret i vino et nō in aqua. nec pōt facere q cara
cter qui īp̄mit ex tali forma a quocūq3 cōferat non sit
imp̄ssus et nō sit baptisma: ut no. in dicto.c.j. de sac. vnc.
Et iō credo q si cōsuetudo pape in baptismate vell3 ali
quā formā: uel papa sua cōstitutiōe gnāli aliqua vellet
vltra formā euāgelicā q si esset q̄s baptizatus preter for
mā illius cōsuetudinis uel illius cōstitutiōis generalis
pape: dūmodo esset baptizatus sm formā euāgelicā ta
lis esset baptizat⁹: s3 formā euāgelicā: nō si sm antiquū
ritū aploꝝ qui baptizabāt in noīe xpī. Nam hodie for
te talis sic baptizat⁹ nō esset baptizatus: ut no. doc. in.c.
j. de bap. et in.c. quedā. de cō. di. v. Si autē p̄hibitio pa
pe nō est in hñtibus actū supra corpus dñi vez: uel ma
teriā eius siue in baptismate: aut ordinib⁹ sacris: sed in
alijs habētibus relatiōnē ad corpus dñi misticū: ut est
q nō cōsecret epus: sicut in casu.c. p̄uida de elec. li. vj. et
in cle. in plerisq3. de elec. uel ut eps nō cōfirmet aut cōfe
rat minores ordines: tūc aut in tali p̄hibitiōe est decre
tū aut nō. si nō est ibi decretū tūc factū tenet imp̄mētib⁹
caracterē nō obstāte p̄hibitiōe. s3 si sit ibi decretū cū p̄hi
bitione: tūc si simplicit est decretū reddēs irritū et inane
tūc etiā p̄babilit dici pōt q nō impediat caracteris imp̄s
sio p no. i dicto.c. p̄uida. de elec. li. vj. et p no. in dicta cle.
in plerisq3. de elec. Et opabit mō oppositio decreti ut sit
irrita et inanis ordinatio q̄ntū ad executionē: ut ibi. et in
c.j. de ordi. ab epi. qui re. epi. S3 si papa exp̄sse p̄hiberet
q eps nō poss3 ɔfirmare vel minores ordines ɔferre vel
aliū epm ɔsecrare reddens exp̄sse irritā et inanē ordina
tionē decernēs q p ipsā caracter nō imp̄mat: tunc nō vi
deo q̄re papa in istis hñtib⁹ relatiōe3 sup corp⁹ dñi misti
cū ecclīe. et in quib⁹ ip̄e hab3 plenitudinē ptātis nō possit
impedire caracteris imp̄ssionē. et p h̄ ē tex. cū ibi no. in.c.
ad dissoluēdū. de despō. impube. p̄serti cū h̄ imp̄ssio ca
racteris fiat ut. s. dixi ex iuris dispōne: ut no. Inno. i.c. fi.
de sacra. nō ite. vñ cū ip̄e papa sit supra ius pōt ipsam ca
racteris imp̄ssionē ex iuris dispositiōe venientē impedi
re. et h̄ satis videt velle Guil. de mōte Laudu. in cle. in ple
risq3. de ele. sic intelligo no. in.c. q̄nto. de ɔsue. et h̄ sūt vera
in sacfalib⁹ imp̄mētib⁹ caracterē. s3 si eēt actus sacfal' im
primēs solū grā3 nō caracterē ut ē sacm eucharistie pe
nitētia: et tūc inficiēte impedimentū a papa inductū grā
impedit maxie si defect⁹ ē notori⁹. xxxi. di. §. ver. l3 idē
sit ut dixi i sciēte inhabilitatē et p̄hibitiōē: ut no. Inno. ō hē.

c.fraternitatis.no.de scisma.c.j.hec vera sunt preterq̃ in sacro oino necessitatis:ut est baptisma qḋ ab eccl'a i necessitate pmittit recipi a quocũq3 in tãtũ ꝙ etiã si aliqs sit specifice ꝓhibitus baptizare:vl' qui ab eo recipiet sciens etiã ꝓhibitioné recipiet grãm ⁊ caracteré ut.s.dixi ⁊ tenét Hosti.⁊ doc.in.d.c.q̃to.de ↄsue.loquor qñ reciperet in necessitate sciés ꝓhibitioné ut baptizatus recipiat caracteré ⁊ grãz.sed si faceret se baptizari nõ imminéte necessitate.forte qꝛ poterat aliũ idoneũ adire ⁊ voluit ab isto qué sciebat ꝓhibitũ baptizari:tunc nõ reciperet grãtiã:qꝛ peccaret.ita intelligit Inno.c.fraternitatis.de heresi.Quedã aũt sunt cõpetétia ex ptãte ordinaria in spũalibus nõ sacramétalibus:⁊ in his quis possit superior ꝓhibere:⁊ an valet actus ↄ ꝓhibitioné superioris: dic ut in.c.j.⁊ ibi glo.not.de iur.pa.in cle.Sz qrñ.s.dixi ꝙ papa nõ veniédo cõtra statuta xp̃i põt disponere legi generali uel spãli in hũtibus relationé super corpus dñi verum uel etiã misticũ:Dubiũ insurgit:an conciliũ uel ecclesia vl'is aũ alij possent resistere huic statuto? In h' est dicédũ ꝙ si faceret papa ex iusta ⁊ legitĩa causa:conciliũ aut alius nõ posset nec dz resistere. Si vo cã nõ subesset iusta ⁊ legitia:tunc lz teneat statutũ cõditũ a papa ↄtra statutũ ecclesie generale:tñ nõ est ei pmittendũ: ⁊ in h' esset sñia cõcilij supra papã:ut vult Inno.in dicto.c.quanto. Nam lz papa possit oia ex plenitudine ptãtis:nõ vl' põt ea q̃ ipsi spãliter ꝓhibita forent:uel que essent ↄtra fidé uel statũ ecclesie gnãlis.quo vltimo casu ⁊ si teneat dispositio nõ est tñ sibi pmittéda:ita dz intelligi glo. Job. xxv.q.j.c.que ad perpetuã.⁊.c.sunt quidã.igit requirit etiã tunc sñia cõcilij:qñ vult cõtra statutũ ecclesie gnãle disponere.Et ideo doc.dicũt ut.s.pluries dixi: ꝙ papa nõ posset tollere q̃tũ ad clericos dispositioné canonis.siqs suadéte.xvij.q.iiij.fac.viij.q.j.§.ex his. ⁊ ibi glo.⁊.j.q.iij.c.ex multis.⁊ de tépo.or.c.cũ dilectus.⁊ iõ q̃uis impositis etiã ↄcernétib⁹ statũ eccl'ie gnãlis:papa possit in aliquo cũ causa dispésare:nõ põt tñ solus generalit tollere per p̃dicta.Et iõ q̃uis lege gnãli possz epis tollere ea que ipsis cõpetũt rõne ordinis epalis vltra ordiné sacerdotalé:ut cõfirmare crisma cõficere ⁊ cõsecrare ecclesias:de quibus in dicto.c. q̃uis cor episcopi.lxviij.distin. Item posset inducere ut.s.dixi ꝙ hec ordini tñ sacerdotali cõpeterét. Itez posset statuere ꝙ duo tñ epi cõsecrarét epm: uel ꝙ vnus eps cõsecraret solus: ut no.doc.in dicto.§.porro.lxvj.di. uel ꝙ sacerdotes p̃sbyteri epum cõsecrẽt: uel ꝙ presbyter ex officio nõ baptizaret:uel in foro penitétiali absolueret. hec tñ nõ essent ipsi a cõcilio pmittenda cũ nõ subsistéte legitima per p̃dicta ⁊ per no.in dicto.c.q̃ ad perpetuã.⁊.c.sunt quidã xxv.q.j.⁊ per Inno.in dicto.c.quãto.de ↄsue. Ratõ:qꝛ ptãs pape est in edificationé non in destructioné.ij. ad Corinth.c.xiij.⁊ pluries dictum est.⁊ quia xp̃us etiam nõ venit soluere legé sed adimplere.Unũ tñ est notãdũ ꝙ lz papa nõ cõsecratus epũs nõ possit epm consecrare q̃uis ipse sit papa:tñ põt demãdare alijs epis ꝙ ↄsecrationé faciãt:qꝛ actus demãdandi est iurisditionis ⁊ nõ ordinis:quã iurisditioné statum hz cũz electus est papa xxiij.di.in noie dñi. Sil'r dicimus in epo ↄfirmato sed nõ cõsecrato:qꝛ lz nõ possit ordinare uel degradare presbyteros.iij.q.vj.c.q̃uis.⁊ duobus.c.seq.tñ põt ꝓnũciare ordinandũ clericũ uel degradãdũ.ar.l.iiij.§.diuas.de dam.infec.ff.de offi.eius cui mã.est iurisdi.l.j.§.ut possessio:vbi demandat cognitio imissionis fiéde:quia est iurisditõis ⁊ ꝓnũciare in possessione ponendũ: licz ipse nõ posset ꝓnũcians ponere.Et ideo cum cã credo ꝙ posset demãdare presbyteris tribus ꝙ cõsecrarẽt epm: licz ipse papa nõ posset nõ cõsecratus epus:ul' presbyteri tales nõ essent epi per iam dicta: lz aliqui theologi dicunt cõtra. Videamus mõ si papa possit dispensare in matrimonio per verba de p̃senti cõtracto:dubiuz facit verbũ diuinũ:Quos deus cõiunxit nemo separet. Mathei xix.ca.⁊ in.c.inter corpalia.de transla.prela. In ↄtrariũ facit:qꝛ papa separat matrimoniũ per vba de pñti cõtractũ:cũ permittit alteri cõiugaliũ trãsire ad religionez.et alterũ in seculo remanéte posse cõtrahere:de cõuer.ↄiu.c.ex publico. In hoc doct.cõcludunt ꝙ in matrimonio simplicit per vba cõtracto: sed nõ carnali copula consumato papa põt dispésare:ut no. de cõuer.cõiug.c.ex publico.sed nõ in matrimonio iam carnali copula consumato. Sed hic oportet inq̃rere de rõne.scdo videre si h' decisio é simpliciter vera. Videamus ad primũ que é ratio ꝙ papa põt dispésare in mr̃imonio soluz p verba de pñti cõtracto:sed nõ de copulato ⁊ cõsumato carnali copula.glo.in.c.ex publico.de cõuer.cõiu.dicit ꝙ matrimoniũ nõdũ carnali copula cõsumatũ cõfirmatuz est ex dũtroductiõe ecclesie ⁊ sm ipsius tñ institutioné. cõsumatũ vero est ex dispositiõe diuina:contra quã papa dispésare nõ põt.Sz ista rõ ex duobus non placet. Primũ:qꝛ matrimoniũ per verba de p̃senti tñ contractũ q̃uis nõ cõsumatũ:nõ est solũ ex cõstitutiõe ecclesie sz etiam est a deo:sicut illud qḋ est carnali copula cõsumatũ Naz matrimoniũ cõtractũ ⁊ cõsumatũ: ⁊ aliud simpliciter ↄctũ nõ cõsumatũ nõ differũt inter se: nisi sic esse et operari.sz operatio depédet ab esse. ⁊ ideo si esse surgeret simpliciter a ↄstitutiõe ecclesie:ita etiã ⁊ operari simpliciter surgeret ab ecclesie cõstitutiõe. Et sic sm hoc videret ꝙ papa etiã de cõsumato per carnalé copulã posset dispésare qḋ tñ videt falsũ. Ité nõ est verũ ꝙ matrimoniũ sit ex sola institutiõe ecclesie:cũ fuerit ante ecclesiã:ut pz inst.de iur.na.§.ius naturale.⁊.ff.de iusti.⁊ iure.l.j.§.ius naturale.⁊ ꝓbat.j.di.c.ius nãle.⁊.xxvj.di.c.deinde opponit.vbi ꝓbat ꝙ nõ é ex sola institutiõe ecclesie sz a deo:⁊ qḋ fuerit a deo:etiã illḋ qḋ é tñ p vba de pñti ↄctũ.no.in.c.debitũ.de biga.vbi dicit a deo istitutuz p illa vba que deo inspirãte dixit ꝓthoplasma nr̃ Adã cũ dixit:Hec est os de ossib⁹ meis:⁊ caro de carne mea ⁊c̃ ut not.de voto.c.j.li.vj.de biga.c.debitũ.⁊.xxxij.q.ij.in sũma.Et tñ hec verba dicta fuerũt per ipsũ Adaz statim post excitationé eius a somno qñ deus interrogauit eũ que nam illa esset:⁊ sic ante ↄmixtioné corporeã: cũ corporalis cõmixtio ipsis demũ demãdata fuerit: cũ dixit deus ipsis:Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrã. Ité secũda argumétatio nõ videt vera:matrimoniũ carnali copula cõsumatũ est a deo:igit papa nõ potest dispésare:qrñ ut.s.dixi ex causa papa põt cõtra ius diuinum dispésare siue ipsũ interptare:ut de ↄuer.cõiu.c.ex publico.no. Jo.an.in.c.per venerabilez. qui fil.sint legiti. Et in hoc casu ꝙ contra ius disponat:etiã quãdo est carnali copula consumatũ:videtur tex.de diuorijs.c.quãto. ⁊.c.gaudemus.vbi sunt tex.qui dicũt ꝙ papa potest dirimere matrimoniũ etiam carnali copula cõsumatum: quãdo vnus infidelis ad fidem cõuertit:⁊ alter cõiugalis remanet in infidelitate:ita ꝙ nõ possit cõuersus ibi habitare sine cõtumelia creatoris. Itez ex alio illud nõ est verũ ꝙ matrimoniũ sit ex institutione ecclesie:q̃uis solum per verba de presenti contractuz: imo est de iure naturali:ut dicit glo.insti.de iur.natu.in.§.ius naturale.⁊ in dicta.l.j.§.ius naturale.ff.de iusti.⁊ iur.⁊ nota.j.di.c.ius autẽ naturale.qḋ probat ꝙ si animaduertam⁹ solũ ai motus ad ↄsentiendũ matrimonio.i. iste motus ai fit ad finé ꝓcreãde ꝓlis:seu ad finé carnalis cõiũctionis q̃ est de iure nãli:ut.d.c.ius nãle.g̃ ⁊ cõsensus est iuris nãlis qui p̃cedit cõmixtioné corporeã: ita dicit Jo.an.i.c.fi.§.vij.de heret.i cle.⁊ Inn.i.c.fruitat' de frigi.⁊ male.⁊c̃.Oz ꝓcreare sit iur' nãlis ꝓbat:qꝛ nãlissimũ est

producere sibi simile τ cõsentire ad cõiũctionẽ uel ad
matrimoniũ ꝓpter cõmixtionẽ est iuris naturalis tan-
q̃ necessariũ aliquod preambulũ uel antecedens. Fate
or tñ ꝙ ꝓut iste cõsensus est in homie cum rõnis dicta
mine: q2 nõ sit simplr voluntas sed cõsensus qui ẽ actus
electiuus ꝯsistens: nõ in simplici volũtate sed intellectu
cum rõne matrimoniũ est de iure naturali gentiũ: quia
bruta animalia nõ habent intellectũ: lz habeant motuz
τ instinctũ: τ potest esse iuris naturalis diuini quando
nõ simpliciter cõsensit qui solus cõsensus ut dixi est iu-
ris naturalis cõis omnibus animãtibus: sed ꝓut con-
sensit in vnam solam: ut perpetuo cũ ea sit. istud est ius
naturale diuinũ ꝓcedens ex rõne naturali diuina. j. di.
c. j. q2 ut dixi supra tertia qõne: an papa potest cõtra iu-
ra naturalia dispensare. Jus naturale est triplex ut ibi
dixi. τ ideo dicit tex. de diuor. c. gaudemus. §. quia vero
ꝙ inimicũ est fidei xpiane virum habere plures vxores.
immo iuri naturali cõtrariũ: cum scriptuz sit: Habeat vir⁹
quisq3 suam: nõ dicit suas: ꝓpter fornicationẽ euitãdã.
Et ideo papa nõ posset dispensare ut quis duas haberz
vxores: q2 cõtra fidem papa nõ põt disponere. xv. di. c. si-
cut. τ xxiiij. q. j. achacius. Est ergo matrimoniũ ꝓut ho-
mo mouet ad eum ex solo cõsensu motu τ instinctu qd
est cum vir appetit mulierẽ τ in eã cõsentit per solaz cõ-
mixtionẽ corpoꝝ solum iuris naturalis: qd est etiã cõe
brutis: ut dicit glo. in dicto. c. ius aũt. Naz homo ut di-
cit phus 2° de aia: cum videat per seipsuz perpetuari nõ
posse: querit perpetuari per ꝓpriaz spẽm: igit naturali
instinctu ducit ad prolis procreationẽ τ cõmixtionẽ cũ
muliere. Secũdo cum eligit cõsentire in vnã solam cer-
tam: istud est iuris naturalis gentiũ diuini: ut sit maris
τ femine certe cõiugatio qd nos matrimoniũ appella-
mus. l. j. §. ius naturale. ff. de iusti. τ iur. Quãuis socra-
tes τ plato dixerũt ad bonũ politicũ esse vtile mulieres
esse cões: ut ꝓbatur. viij. di. in prin. qd reprobat Aristo-
teles pmo politicoꝝ dicens ꝙ multa incõueniẽtia sur-
gerent. Naz q2 plerũq3 in ciuitatibus oriunt discordie
q̃ tãto sunt detestabiliores quãto cõmittunt in ꝑsonas
cõiunctas: magis expedit ergo certificari de filijs ne in
ꝓprios parẽtes uel cõsanguineos cõtumelias inferant
ipsos ignorãtes. Jtem sequeret vilificatio nobiliũ τ ex-
altatio viliũ. Unde nõ cõseruaret inter ciues amicicia
Nam sm phum 3° ethicoꝝ: Proportionabile τ equale
saluat amicitiã. τ ideo bene cõseruat: cum boni τ nobi-
les sunt super malos viles τ ignobiles. Jtem q2 nõ con-
tingit esse perfectã amiciciã in multis ꝑsonis sm phm
viij. ethicoꝝ. Jtez si filij reputarent cões τ essent ignoti:
nemo quasi diligeret aliquẽ tanq3 filium: q2 oporteret
ꝓpter diligere suos ꝙ omnes alioꝝ filioꝝ diligeret. vn-
de sm phm 2° politicoꝝ velle ꝙ aliquis ꝓpter paucos
quos suos filios suspicat diligat multos: est paruz mel-
lis ponere in multa aqua: ꝙ si fiat non causabit aliqua
dulcedo: sic nõ esset feruens amor patris ad filios. nec ha-
beret debita cura filioꝝ: ut dicit Jo. an. in mercuri. c. si
ne culpa. de iureiuran. Jtem induceretur incõtinentia:
q2 vix cum vna põt cõtinere aliquis: ergo fortius non
posset cum pluribus. Jtem surgeret abusus ut fili⁹ ma-
trẽ cognosceret uel sororẽ τ parẽtes plerũq3 filias: ex q°
se inuicẽ nõ cognoscerent. Est ergo ut dixi matrimoniũ
q̃tum ad cõsensũ in certam solã vnicam de iure natura-
li diuino q̃tum ad cõmixtionẽ τ motũ τ ꝓcreandũ iu-
ris naturalis cõis etiã brutis q̃tum ad solẽnitatẽ de iu-
re canonico: ut de spon. c. pe. de spon. duo. c. j. Et idẽ cuz
ratificat per sacramentũ baptismi: de diuoꝝ. gaudemus
τ c. quãto. uel respectu graduũ ꝙ nõ fiant matrimonia
hodie infra quartũ gradum: de cõsang. τ affi. nõ debet.
Nõ est igit vera ratio ꝙ papa dispenset solũ in ꝯtracto

per verba de pñsenti: ex eo ꝙ fit ex sola institutõe ecclesie
τ cõsumatũ sit ex institutione dei: q2 ut dixi etiã in con-
summato nõnunq3 prouidet ecclesia ipsũ separãdo diuoꝝ.
gaudemus. τ c. quanto. Quare glo. in dicto. c. ex publi-
co. assignat aliam rõem dicens ꝙ significatus matrimo-
nij in ecclesia est duplex. Prima significatio est in sola
cõiunctione animoꝝ: cum solũ matrimoniũ cõtrahũt p
verba de pñsenti. Nam hic cõtractus significat vnitatem
in spiritu inter deũ τ fidelẽ animã que vnitas sepe dis-
soluit peccato interueniente: q2 cum quis peccat soluit
vnionẽ anime sue fidelis quã habet cum deo. Sed inte-
cessio copule carnalis in matrimonio significat vnitatẽ
cõsistentẽ inter xpm τ ecclesiã per assumptionez carnis
humane in vtero virginali: ut in. c. debitũ. de biga. et sic
significat rem inseparabilẽ. Et ob hoc dicit aplus ꝙ ma-
trimoniũ erat magnũ sacramẽtũ in ecclesia dei: dicto. c.
debitũ. τ volunt dicere sacramentũ. i. sacre rei signũ. vn-
de significatũ est insepabilis: ita τ ipsuz matrimoniuz si-
gnificans. vnde matrimoniũ cõtractũ solũ consensu: q2
nõ significat rem indissolubilez: imo rem que quotidie
dissoluit. τ põt dissolui a papa causa subsistente: q2 ma-
trimoniũ quatenus est res τ nõ sacramentuz põt dissol-
ui sicut ceteri cõtractus. l. si vnus. §. pactus. ff. de pac. sed
quatenus est sacramentũ regulatur a natura τ significa-
to ipsius rei significate. ut no. xxvij. q. ij. c. quia ꝓpter. vn-
de sicut xpus τ ecclesia significati in matrimonio p car-
nis cõmixtionẽ nunq3 sepabunt: ita nec predictũ matri-
moniũ carnali copula cõsumatũ. Ratio est etiaz q2 ma-
trimoniũ ꝓut cõsiderat in eo carnalis copula cõsistit in
facto ut sint cõmixti uel nõ: sed papa nõ potest facere ꝙ
facta nõ sint facta. xxxij. q. v. si paulus. Et dixi in qõe: an
dispenset cuz bigamo. facit. l. in bello. §. facte. ff. de cap.
Dissoluit ergo papa ipsũ ante cõmixtionẽ ꝙ ꝯiugibus
cõsentiẽtibus posset papa dissoluere ex quacũq3 causa
legitima: ut puta si alter iugaliũ esset ꝓfugus τ bãnitus
posset papa ante cõmixtionẽ dissoluere sz nõ post. Nec
ob. predictis tex. in. c. quanto. de diuoꝝ. τ c. gaudemus.
vbi papa dissoluit etiam carnali copula cõsumatũ. Nã
et ꝯsumatũ põt papa dirimere certis causis Primo dei
reuelatione: ut in dicto. c. quanto. τ c. gaudemus. de di-
uoꝝ. no. de cõuer. cõiug. c. ex parte. q2 matrimoniuz infi-
deliũ consumatũ dirimit papa dei reuelatione τ in au-
gmentũ fidei. vel dico ꝙ licz inter infideles sit verũ mri-
moniũ: tamẽ nõ est ratũ. i. indissolubile sicut est inter fi-
deles. Et est ratio: q2 nõ est sacramentũ. τ ideo prout est
cõtractus τ nõ sacramentũ dissolui põt: q2 baptisma est
ianua oium sacramentoꝝ: ut in. c. si. de presby. nõ bapti.
ideo super ipso tanq3 super solido fundamẽto matrimo-
niũ superueniẽs nõ dissoluit etiam si alter iugaliũ effi-
ciat hereticus ex quo fit maior ꝯtumelia creatori q̃3 qui
remanet in sua prima gẽtilitate: ut est tex. i dicto. c. quã-
to. τ c. gaudemus. de diuoꝝ. q2 sacramentũ fidei lz quis
efficiat apostata nunq3 admittit. sed ante baptisma sa-
cramentũ matrimonij nõ est ita firmatũ: q2 sine funda-
mento sacramenti baptismi. j. q. j. c. cum paulus. etiã po-
test quodãmodo dici cõtractus nõ sacramentũ: ideo po-
test a papa dirimi ex causa. Jtez hoc casu in matrimõio
gentiliũ siue iudeoꝝ cessat illud significatũ ꝙ matrimo-
niũ significet vnitatẽ cõsistentẽ tunc inter xpum τ eccle-
siam: uel assumptionẽ carnis humane in vtero virgina-
li: q2 cum ipsi negent xpi incarnationẽ eoꝝ matrimoni-
um nõ potest istud significare: τ ideo cũ nõ significet rẽ
indissolubilẽ nimirũ si dissolui põt. Nec ob. si dr apud
gẽtiles matrimoniũ est idissolubile: q2 illa verba: quos
deus cõiunxit τc. xpus dixit iudeis: ut de cõsang. τ affi.
c. de infidelibus. Jtem indissolubilitas fuit in statu in-
nocentie in matrimonio primi parẽtis: ut in. c. j. de voto

li.vj. Nam fateor ꝙ est indissolubile nisi a deo ⁊ sic a pa
pa qui loco dei est in terris pōt dissolui: ut in.c.j.⁊ per
totum de transla.pla. Et si dicis hec rō militat in matri
monio cōsūmato: dic ut dicam in ꝑma qōne articulo
ij. Ex quib⁹ concludit̃ ꝙ matrimoniū carnali copula cō
sūmatum post baptisma nulla de causa a papa pōt diri
mi: nam esset facere contra ꝑcepta dei qui dicit: quos
deus cōiunxit homo nō seperet. Sed contractū simplici
ter ꝯsensu pōt ex causa dirimere vel etiā cōsūmatū. sed
ante baptisma causa subsistente cū nō pōt cōuersus co
habitare sine cōtumelia creatoris. Et ista faciūt ad que
stionē an papa pōt cum filio regis monacho dispensare
ut cōtrahat matrimonium saltem ad tempus valeat do
nec masculū ꝓcreet. Et istam qōnē sic formo. Rex fran
cie habens vnicū tm̄ filiū monachum supplicauit pape
ut cū hoc filio dispensaret ꝙ possit matrimoniū contra
here ne deficeret regno regalis ꝓles papa cum ipso dis
pensauit ꝙ posset matrimoniū contrahere qd tm̄ dura
ret donec filiū masculū susciperet ⁊ nō ampli⁹. In hac
igit̃ dispensatione dubitat̃ si tenuit vel tenet huiusmōi
dispensatio, p qua examinanda tria ꝑncipaliter intuen
da sūt. Primum an papa pōt in voto solēni continentie
cū monacho dispensare. Secundo dato ꝙ possit sup vo
to cōtinentie dispensare an potuit statuere ꝙ tale matri
moniū sub tali conditione cōtraheret̃ ꝙ duraret donec
filium masculum susciperet. Tertio dato ꝙ nō potuerit
taliter statuere an valeat simpliciter dispensatio ꝙ pos
sint cōtrahere nō obstante voto continentie reiecta illa
appositione conditiōis ꝙ duret vsq; quo filiū masculū
susciperit vel in totū vitiet̃ dispensatio. Suscipio pri
mū dubiū an papa possit in voto continētie dispensare
cum monacho ⁊ in hac qōne inuenio beatū Thomā sen
tire ꝙ nō possit contra sniam omniū canonistaꝝ videa
mus igit̃ quis melius sentit: videt̃ ꝙ papa nō possit in
voto cōtinentie dispensare: qd ꝓbatur sic: votiens solen
nitet monachatū recipit quandā consecrationē ⁊ bene
dictionē ita ꝙ deo efficit̃ consecratus: ut.xxviij.dis.de
cernimus. ⁊ in.c.presbyterū ibi: bñdictio eni sanctifica
tionis traditio est sed qd semel deo cōsecratū est nō pōt
amplius ad humanos vsus conuerti ut in regula semel
deo: de regu.iur.li.vj.xij.q.ij.c.nulli liceat. xix.q.iij.c.q
semel.ff.de reli.⁊ sumpti.fune.l.siquis sepulchrū.§.j.de
consecra.di.j.c.lingua cū similib⁹ all'. in dicta regula se
mel deo. vnde videt̃ ꝙ si semel deo dedicatus est in ca
stitate nō possit p hoiem ad actum matrimonij cōuerti.
Et hoc ostendit̃ in simili in epō qui suscepit ordinē epi
scopalē qz etiā ex depositione pape licet perdat locū nō
tamen ordinē epalem: ut no.in.c.j.de ordi.ab epi.q renū.
epi. Ostendit̃ etiā in presbytero qui licet deponat̃ siue
degradat̃ nō amittit ꝓpterea ordinē psbyteralē licz per
dat executionē. Et ideo etiā degragatus conficit corpus
xp̄i sm veraꝫ opinionē de qua in.c.ij. de cleri.excō.mi.
notat̃ in.c.degradatio de peñ.li.vj. Similiter ꝑlatus nō
pōt facere ꝙ calix cōsecratus nō stet ⁊ sit cōsecratus cūz
sit integer: ut in auc̃.ꝑterea.C.de sacrosancta eccle.ergo
multo mi⁹ hoc fieri pōt de hoie consecrato. Et sicut pa
pa nō pōt facere ꝙ psbyter nō sit presbyter sic nō pōt fa
cere ꝙ monachus nō sit monachus sm sniam beati tho
me qui deridet Vincentiū ⁊ Jo.q dixerunt ꝙ papa pōt
facere de monacho nō monachum. Ex quo infert̃ ꝙ sti
lo semp manēte monacho papa non possit secū sup ꝓ
prio vel castitate dispensare qz hec adeo sūt ānexa regu
le monachali.i.sūt adeo de substātia monachatus ꝙ pa
pa nō pōt in istis dispensare: ut i.c.cū ad monasteriū in
fi.de sta.mona. ⁊ est rō qz esset velle simul ⁊ semel ꝑmē
substantiā subiecti ⁊ ipsū velle subsistere qd ē ipossibi
le vel esset ponere duas ꝯrias naturas siue substantias i
eodē subiecto qd nō est possibile. Nā substātia mona
chatus ꝯsistit in pauptate castitate ⁊ obediētia: ut dicto
c.cū ad monasterium. ⁊ de regula.ex pte. ex hoc eni dici
tur monach⁹ q̄si vni⁹ ⁊ tristis.xvi.q.j.c.placuit. ꝙ vult di
cere qz non debet se secularib⁹ negocijs matrimonij vel
diuitiaꝝ implicare. Renūciat enim monachus seculo se
totalit̃ dei seruitio mancipando ⁊ sic nō pōt stare cū ma
trimonio in quo incūbit necessitas alende ⁊ regēde con
iugis ⁊ ꝓlis. Et cū habeat cogitare ꝯiugat⁹ quō placeat
vxori minus que dei sūt valet cogitare cū quasi diuisus
i duo sui plenā nō habeat potestatē ut scribit̃ ad Corin
theos.vij. circa fi. ⁊ in.c.diuersis fallacijs de cleri.cōiu.
⁊ sic cū p matrimoniū dicat̃ diuisus non cōpetit sibi no
men monachi qd est vni⁹ ⁊ tristis.ut.s̃.dixi igit̃ dispo
sitio ꝯtraria cōtra substantiā monachat⁹ nō valet.l.cum
ꝓcario.ff.de ꝓca.l.siquis ita heres instituat̃ in penultiā
charta.ff.de heredi.insti. Et videt̃ expressum in.c.fi.de
condi.appo. ⁊ dicā in tertia qōne infra ponēda. Nā sub
lata substantia tollit̃ cōpositū etiā naturale ⁊ ciuile: dcō
c.fi.de cōdi.appo.igit̃ nō pōt apponi dispositio contra
substantiā ꝙ valeat vel si valeret tolleret ipsū cōpositūz
vel ipsi aliā naturā attribueret.l.vbi mihi ita donatū.ff.
de dona.cā mor. Stat igit̃ ꝙ cū papa nō possit facere d
monacho nō monachū ut expresse dicidit glo.in.c.ij.de
condi.appo. ꝙ p cōsequens nō pōt facere ꝙ ꝯtrahat ma
trimoniū vel ꝓpriū habeat cū tūc nō esset monachus si
fieret contra substantiā monachat⁹ ut dixi.s̃. Secundo
ꝓbat̃ sic ⁊ si institutio monachat⁹ sit de iure positiuo cū
oīs regula sit īuenta ⁊ approbata p papā ut notat̃ i.c.fi.
de reli.domi. solēnitas voti est de iure positiuo: ut in.c.
vno de voto.li.vj. tm̄ votum qd emittit̃ in monachatu ē
de iure diuino. iuxta illud vouete ⁊ reddite vota vestra
deo. ut in.c.magne.de voto igit̃ ꝯtra illud papa nō pōt
dispēsare: ut.v.di.in ꝑnci. ⁊.vj.di.§.his ita.de resti.spo.
liās.ꝓsertim qz etiā est votū iuris naturalis: qz nil tam
naturale est q̄ꝫ pacta seruare vel obseruare ꝓmissa: ut.l.j.
§.ff.de pac.contra qd ius naturale papa dispensat: ut.v.
di.p totum ⁊.s̃.dixi. Tertio istud ꝓbat̃ in votis nō fit
dispēsatio ꝓut ē iuris relaxatio sed poti⁹ in eo fit cōmu
tatio in aliud maius vel eque bonuz: de voto.c.j. ⁊.c.ma
gne. sed nō est reꝑire eque bonū ut est ꝯtinentia: ut scri
bit̃ ecclesiastici.xxvj. Omnis ponderatio non est digna
ꝯtinentis aīe ideo dicit̃ ꝙ nuptie replent mūdū: virgini
tas paradisū.xxxij.q.j.nuptie. ⁊ sola castitas ē que cū fi
ducia pōt deo aīas ꝑsentare: ut i auc̃.de lenoni.§.sancim⁹
coll.iij. Et nullā cōmutationē pōt hō dare ꝓ aīa sua cū
sit carior ⁊ ꝑciosior oībus rebus.xxxiij.q.ij.ca.si habes.
xij.q.j.c.ꝑcipimus. Nā p cōtinentiā hō triūphat de do
mestico inimico vel p ipsā hō ꝑfecte consimilat̃ xp̄o sm
puritatē corpis ⁊ aīe. Quarto ꝓbat executio voti fun
dat̃ sup fidelitate quā hō debet deo in qua null⁹ potest
dispensare ⁊ iō in voto xp̄iane religionis qd xp̄ian⁹ re
mittit i baptismate ꝙ erit fidelis deo papa nō pōt dispē
sare: qz hoc votū est necessariū ad salutē ⁊ cū i votis fiat
ut dixi cōmutatio nō simplicit̃ relaxatio: ut in.c.j. ⁊ in.c.
magne.de voto ⁊ nō possit īueniri cōpensatio cōdigna
huic voto: qz si auferret̃ fidelitas ab homine quā debet
deo. vel auferret̃ hoī baptisma nō posset habere salutez
⁊ sic cū nō possit habere dignā cōpensationē igit̃ nō po
test in eo dispensari. ⁊ iō papa nō posset dispēsare ꝙ q̄s
foret xp̄ianus sine baptismate etiā faciēdo quodcunq;
aliud bonū magnū. similit̃ nec in voto ꝯtinētie qd silit̃
nō videt̃ habere aliquā aliā dignā cōpensationē ut di
xi.s̃.in tertio argumēto videt̃ ꝙ non possit dispensare:
qz in his que sūt de lege nature ē in ꝑceptis ꝑme tabule
que ordinant̃ directe ad dilectionem dei papa ⁊ hō dis
pensare nō pōt: sed tale est votū ⁊ ei⁹ implementū. Nā ē

actus latrie.i.seruitutis deo debite sicut est ipsi ꝓmissa
seruare ⁊ est de p̄ceptis p̄me tabule ⁊ legis diuie igit̄ ꝙ
hec pacta nō seruent̄ papa nō pōt dispensare. Quinto
p̄supposito ꝙ monach⁹ esset de iure positiuo adhuc vi-
det̄ ꝙ papa non possit in eo dispensare. Nā q̄uis foret
de iure positiuo tñ concernit statutū ⁊ statū vl̄is ecclesie
contra qō statutū siue statū papa non potest dispensare
ut.xxv.q.j.ca.sunt quidā.⁊.c.que ad ꝑpetuā.⁊.c.contra
statuta.⁊.xxiiij.q.j.c.memor sū.Si eni beatus petrus ta
lia nō fecit nec attentauit similit̄ ⁊ successores attentare
nō debent al's cessaret petri p̄uilegiū.xxiiij.q.j.manet.
Sexto qꝛ monachus qui vouit castitatē deo nō debet
ipsi ꝓ quocūq3 magno alteri⁹ bono mētiri: qꝛ nullus ꝓ-
ducendus est ad salutē opitulanre mēdacio.ut.xxij.q.ij
c.p̄mū.⁊.c.faciat.sȝ nō implēdo monach⁹ votū deo men
tiret̄ qō nō licet ꝓ cuiuscūq3 salute: qꝛ nullū peccatū de-
bet homo facere vel ꝓ suo bono vel alterius.ut.xxiij.q.
v.c.cū homo. Nō eni vult deus tale damnū cū tali lucro
cōpensari: ut.xxiij.q.v.dicat. Nec etiā debet quis crimē
suū alienis cōmodis impendere: ut.xlvi.di.sicut nō suo.
ut hec pleniu⁹ notat̄.xiiij.dis.c.qō aut. Ex quib⁹ infert̄ ꝙ
cū nō liceat mentiri ꝓ quocūq3 alterius vel ꝓprio ma-
gno bono nec licitū sit peccare etiā venialit̄ ꝓ alteri⁹ sa-
lute ꝙ monachus ꝓ quocūq3 magno bono suo vel alte-
rius non debet votū suū aliquo modo dimittere etiā iu-
bente papa: qꝛ parendū est deo celesti ⁊ nō pape hoc ca-
su.xj.q.iij.c.imparatores. In contrariū facit qm̄ papa qui
loco dei in terris est: ut in.c.j.ꝑ totum de transla.p̄la.vi-
det̄ posse facere de re sacra ipsam nō sacrā ⁊ ꝓphanam:
ut videt̄ tex.in.l.continuus.§.cū quis.ff. de v̄bo.oblig.
⁊.l.inter stipulantē.§.sacrā.eo.ti.⁊ ita no.di.in dicta re-
gula semel deo de regu.iur.li.vj.pōt eni auferre p̄nceps
⁊ papa rei substātiā ⁊ ipsi nouā attribuere C.de re.vxo.
acti.l.j.iō dicit̄ ꝙ de nihilo pōt aliquid facere: ut.iij.q.
vj.c.hoc quippe de cōsecra.di.ij.c.reuera.Ex quib⁹ vide-
tur ꝙ si aliquo stante monacho nō possit sibi papa pro-
priu concedere vel facere ꝙ matrimoniū cōtrahat: quia
esset ponere naturā contrariā in subiecti substātia cum
possit monachi īmutare naturā ⁊ ipsuȝ de monacho nō
facere monachū sed regem. patet qꝛ facit euȝ ep̄m de re-
gula.c.licet.⁊.xviij.q.j.c.j.⁊.xvj.q.j.ne ꝓ cuiuslibet.vbi
ꝓbat̄ ꝙ monachus pōt effici secularis clericus.Ex qui-
bus infert̄ ꝙ ⁊ si papa forte nō posset cum monacho exi-
stente eo monacho facere ꝙ contraheret matrimonium
tñ faciendo eū ex causa nō monachū sed regem possit si-
bi ꝑmittere cōtrahere matrimoniū ⁊ ꝓpriū possidere ut
dixerūt Jo.⁊ Vincenti⁹. Secundo ꝓbat̄ sic.licet papa
nō possit contra ius diuinū vel nāle dispensare, put dis-
pensatio est iuris relaxatio.j.q.vij.ca.nisi rigor.⁊ notat̄
v.di.c.j.in pn.⁊.vj.di.§.his ita.⁊ dixi.s̄.ī qōne an papa
dispenset contra ius diuinū tñ dispensationē.i. iuris di-
uini interpretationē facere pōt vt ibi dixi.⁊ has inꝑpre-
tationes etiam in votis pōt facere. Nā contra votū pa-
pa disponit: nā statuit ꝙ qui vouit simplicit̄ ⁊ nō solen-
niter castitatē ꝙ si contrahat matrimoniuȝ ꝙ matrimo-
niū teneat: ut in.ca.rursus qui cle. vel vouē. Item illi q̄
simplicit̄ vouit castitatē dat̄ licentia matrimoniū ɔtra-
hendi cū de incōtinentia timet̄: ut in.c.veniens qui cle.
vel vouen. si igit̄ sic dispensat̄ i voto simplici quare non
debet etiā in voto solēni idem posse statuere cum apud
deū vtrūq3 votū simplex vel solenne paris est potētie: ut
dicto.c.rursus. Nam votū est cōceptio animi delibera-
tione facta sm̄ Inno.in.c.ad nostrā de regul̄.vel est ali-
cuius boni cū deliberatione facta ꝓmissio.xxvij.q.j.c.
de viduis.lȝ ergo votū sit iuris diuini vel nature ipsa tñ
solēnitas est iuris positiui: ut in.c.j.de voto li.vj.Quare
videt̄ ꝙ nō obstante solennitate sicut dispensat in voto

simplici castitatis ita possit in voto solēni cum talis so-
lennitas sit ut dixi a iure positiuo cum deus inter loque
lam simplicē ⁊ iuramentū aut aliaȝ solēnitatē nō faciat
differentiā.xxij.q.v.c.iuramenti. cū igit̄ solēnitas voti
sit a iure positiuo contra cā papa pōt semꝑ cū cā dispen-
sare: ut no.in.c.ꝓposuit de concel.p̄bē. ⁊ iō dic.t Hosti.
ꝙ alterū esset al's dicendū vel ꝙ ecclesia erraret tolleran
do matrimoniū contra votū simplex qō tñ est falsū imo
esset hereticū dicere.xxij.di.omis.vel oportet fateri ꝙ si-
cut dispensat in voto simplici ita possit in voto solenni
continētie dispensare. Et ꝙ teneat pape dispositio circa
vota etiam solēnia: patet qꝛ statuit ꝙ minor.xiiij.annis
etiā si sit al's doli capax vouendo se religiōi nō obliget̄
de regu.ad nostrā.⁊.c.postulasti. Et tñ istud est contra
ius naturale ꝙ doli capax q̄uis minor nō obliget̄ reli-
gioni qꝛ sicut delinquēdo se obligat diabolo: ut in.c.j.ō
delic.pue.ita vouendo videt̄ se posse obligare deo. Nā
de iure ciuili pupillus ⁊ si ciuilit̄ nō obliget̄ saltem nāli-
ter obligat̄: ut notat̄ in.l.j.ff. de noua. sicut igit̄ papa h̄
casu interpretat̄ votū ut nō teneat ꝓpter imbecillitatē
etatis ⁊ qꝛ interꝑtet̄ ibi nō affuisse ver⁹ ɔsensus q̄re ⁊ si-
militer non posset papa interꝑtare in casu maxie necessi-
tatis ꝙ ibi votū se nō extēdat. Et iō dici debet ꝙ his ca-
sibus papa nō dispensat ī voto vel in p̄cepto iuris nālis
vel diuini sed determīat id qō cadebat vel cadere debe-
bat sub deliberatōe mentis humane ipsi⁹ vouentis que
nō potuit cūcta in actu voti ⁊ ꝓfessionis circūspicere vn̄
nō est legē naturalē vel diuinā tollere sed est interpreta-
ri isto casu ipsā nō ligare vel ꝓfitentē in hūc casū se non
obligasse. Tertio clarū videt̄ ꝙ ⁊ si papa non possit vo-
tum tollere pōt tñ in meli⁹ ipsū cōmutare: ut in dicto.c.
j.⁊.c.magne.de voto.⁊ est rō qꝛ p̄ferendū maius bonuȝ
minori bono: imo peccat qui min⁹ bonum p̄fert maiori
bono: ut in.c.licet de regul̄.in fi.de postu.p̄la.c.ij.Sed
q̄s sani capitis diceret ꝙ si regnū vnū debet effici infide-
le si monach⁹ eoꝶ non fiat rex ⁊ contrahat matrimoniū
qō debeat p̄ferri ɔtinentia vni⁹ monachi bono publico
totius regni ⁊ bono xp̄iane religiōis cū bonū publicuȝ
p̄uato sit p̄ferendū.vij.q.j.c.scias. ⁊.c.mutationes maxi-
me cū pars debeat se exponere ꝓ toto ⁊ sic ciuis q̄ est ꝑs
ciuitatis vel regni sm̄ p̄hm debet se ꝓ regno exponere.
Et iō ut dixi ꝓ cōi vtilitate pōt monach⁹ effici ep̄s ⁊ cle-
ricus secularis: ergo ⁊ rex ⁊ ɔiugat⁹ ⁊ hoc possit inducē
papa qui al's ꝓpter matrimoniū post ɔtractum dirimit
p̄cedens simplex votū: vt in.c.meminimus qui cleri.vel
vo.multo magis debet dirimere posse votum ɔtinentie
q̄uis solēne ꝓ cōseruatiōe vni⁹ regni vel ꝓ magna pace
Et si papa disponit vniuersalit̄ ꝙ q̄ vouit simplicit̄ pos-
sit cōtrahere: ut in.c.veniēs qui cle.vel vo.quāto magis
pōt in voto solēni cū vnico solo dispensare cū generalit̄
papa possit oēs soluere ⁊ ligare.xxiiij.q.j.c.qōcūq3.ma-
xime cū monachus debeat se totū in holocaustū offerre
deo ut ei seruiat in eo qō ipsi magis placet sed pre oib⁹
placet deo creaturā rōnalē spiritualit̄ ⁊ tpaliter cōserua-
ri ꝓ qua ⁊ ipse mortē subiit tpalē ⁊ aīam suaȝ posuit ut
in.c.j.de homici.li.vj.Et idē ꝙ dico de ɔtinētia ⁊ matri-
monio dici debet de ꝓprio habēdo. Quid eni si regnuȝ
vult se tradere ifidelib⁹ ⁊ apostatare nisi monach⁹ regnū
suscipiat in ꝓprietatē suis filiis ⁊ heredib⁹ relinquendo
certe stultū videret̄ ꝙ in hoc casu papa nō posset dispen-
sare ut tale regnū in ꝓprietatē monach⁹ teneret cū in oī
voto debeat intelligi nisi aliter deo placeat: ut in.c.scri-
ptura de voto. sed credendū est ꝙ de voto plus placet ꝙ
faciat contra votum si subest maior vtilitas qꝛ nō dici-
tur cōtra facere ex quo facit pape auctoritate q̄ loco dei
ē in terris de trāsla.p̄l.c.j.ij.⁊ p totū.p̄sertim qꝛ in voti̅
semꝑ intelligit̄ excepta auctoritas pape: ut i.c.cōstitut⁹

de rescrip.⁊.in.c.veniētes de iureiurã.⁊ l.c.j.de voto.qꝛ
modo dispēsatio ē debita cū timet̄ de scandalo vel mul
torū strage.l.di.c.ut cōstitueret̄. Et qꝛ m̄rimoniū ɔtrahē
do dicit̄ caste viuere ideo nō dicit̄ ɔtrahēdo venire cōtra
votū.xxi.di.nicena. Quarto papa absoluit quē a iura-
mento qd̄ prestat̄ deo qn̄ est cā ut in.c.quāto de iureiu
ran.⁊ ex cā legitima qn̄ ex obseruatiōe sequeret̄ scanda
lum incōportabile vel qn̄ maluꝫ sequeret̄ in multos: ut
dicto.c.quāto. vel qn̄ fit cōmutatio in bono melior ipsi
bono iurato:ut no.in.c.ij.de iureiuran.si igit̄ absoluit a
iuramēto.xv.q.vi.c.auctoritatē. quanto ergo magis a
voto cū magnū scandalū formidat̄:de cele.mis.c.de ho-
mine. Quinto istud ꝓbat̄:qꝛ in solēnitate voti īterue-
nit etiā paupertas ⁊ obediētia ⁊ tn̄ cōtra ista duo papa
pōt dispensare patet cū ab obediētia absoluit monachū
eū faciēdo ep̄m:dicto.c.licet de regu.⁊.xviij.q.j.⁊ faciē-
do ep̄m clericū:dicto.c.ne ꝓ cuiuslibet.xvj.q.j. Si igit̄
in his duob⁹ dispensat nō obstante solennitate voti q̄re
nō ⁊ in hoc tertio videlicet in matrimonio ipsi licet dis-
pensare. Sexto papa dispēsat in voto abstinētie si ver
gat corpale piculū vouentis:ut in.c.ij.§.pe.⁊ fi.de obser
uatiōe ieiunio.ergo ⁊ forti⁹ in voto ɔtinētie pōt dispen
sare cū monacho.nā monachus nil aliud interpretat̄ q̄
vnus solitari⁹ ⁊ tristis:ut.xvj.q.j.placuit.quicq̄d igit̄ vl
tra ista monachatui est inuentū est a iure positiuo cōtra
qd̄ papa pōt dispensare ut pluries dictuꝫ est. Ex quibus
videt̄ concludi q̄ papa possit contra votū ɔtinentie dis-
pensare q̄uis etiā sit solēne quid igit̄ dicendū. Ego cre
do opinionē Johānis ⁊ Vincentij fore verā p̄ ea q̄ stati
dicam nec simpliciť sto cū canonistis q̄ papa possit cuꝫ
monacho existente monacho etiā cā subsistēte dispensa
re q̄ cōtrahat matrimoniū vel ꝓpriū habeat:ut dicto.c.
cū ad monasteriū in fi.īmo teneo q̄ nō pōt facere q̄ mo
nachus existēs ⁊ p̄manēs monach⁹ matrimoniū cōtra-
hat. Credo tn̄ q̄ faciēdo eū nō monachū puta regē pos-
sit cū eo ex cā dispensare sine cā aūt nō. Quare pono has
ɔclusiones. Prima q̄ ex cā legitima pōt papa dispensa-
re q̄ monachus nō sit amplius monach⁹ sed ep̄s aut lai
cus princeps secularis aut cleric⁹ secularis ⁊ hanc ɔclu-
sionē ꝓbant iura in p̄mo argumēto secūde ptis inducta
Nō obstant ɔtraria in p̄ma pte ⁊ in p̄mo argumēto in-
ducta videlꝫ regula semel deo cū cōcordantijs:qꝛ illa re-
gula intelligit̄ q̄ ab alijs q̄ a p̄ncipe nō pōt res sacra ad
ꝓphanos vsus cōuerti.sed p̄nceps bn̄ pōt rem sacrā ꝓ-
phanā facere: ut.l.cōtinu⁹.§.cū quis.⁊.l.inter stipulan-
tem.§.sacrā de vbo.obli.⁊ ita tenēt oēs doc.in dicta re-
gula semel deo Di.Jo.an.⁊ Archi. Nō obstat id qd̄ di-
cit̄ de ep̄o ⁊ p̄sbytero qui etiā ex mādato pape non pōt
desinere esse ep̄us vel p̄sbyter: qꝛ p̄mū hoc nō est ita ex-
peditū. Nā bartholome⁹ brixi.Hof.⁊ multi tenent q̄ sa-
cerdos ita possit p̄uari ordine sacerdotali auctoritate pa
pe ut nō possit cōficere sacramēta p̄ tex.l.di.c.accedens.
ibi sacro ordine priuatū ad idem.c.ut cōstitueret̄ ea di.
ibi ad clericatū redeat.⁊.xxiij.q.viij.clerici.⁊.lxxxj.di.c.
dictū. Et de hoc videt̄ casus.j.q.j.§.oppone.verū est tn̄
q̄ Hugutio vult contradicēs q̄ ordo semel habit⁹ vlte-
rius āmitti nō pōt etiā morte: ⁊ est rō isto casu qꝛ in da
tione ordinis imprimit̄ caracter qui est indelebilis ita
q̄ etiā morte nō extinguit̄ cū aīe imprimat̄.j.q.j.q̄ q̄dā
ꝟ.si forte.⁊ oīa p̄cedentia iura ⁊ silīa que dicūt q̄ degra
datus nō habet ordinē intelligūt̄.i.executionē ordinis
⁊ priuilegiū ordinis p̄sbyteralis. Et iō degradatus si ce-
lebrat q̄uis peccet ɔsecrat corp⁹ xp̄i:ut notat̄.ix.q.iij.in
sū.sed hoc est ꝓpter caracterē impressum aīe qui deleri
non pōt.xxxij.di.§.verū.⁊ ꝓ hac sñia videt̄ tex.in.c.j.§.
vna de sū.tri.a sensu cōtrario sed vbi nō est caracter sed
est tn̄ simplex b̄ndictio vel sanctificatio illa bn̄ tolli pōt

ut.s̄.dixi: qꝛ ecclesia ⁊ papa pōt tollere sanctificationeꝫ
quā ɔtulit ut.s̄.dixi. Ex quo infert̄ contra sñiam bea-
ti Thome q̄ monach⁹ pōt fieri de monacho non mona
chus ita q̄ efficiat̄ secularis fm̄ sñiam Jo.⁊ Vincentij
⁊ hec oīa ut dixi sūt vera cā legitima subsistēte maioris
boni. Nec ob.q̄ nō est melius aliquid ɔtinētia ⁊ nulla
p̄ponderatio est digna aīe cōtinentis. Nā iste tex.debet
exponi ut ibi dicit glo.nā p̄ pōderatiōe ibi accepit opes
mūdi ⁊ sapientiā secularē quib⁹ est melior cōtinētia nō
aūt q̄ nō sint alia meliora ɔtinētia. Nā martyriū est me
lius ɔtinētia.vn̄ aureola martyrū melior est q̄ virginū.
Itē bona aīe ut cōtemplatio ⁊ oratio sūt meliora bonis
corpis ⁊ magis nos deo cōformant ⁊ tn̄ in voto conten
plationis ⁊ oratiōis papa dispensat vn̄ sola ɔtinētia nō
est sufficiēs cā ꝓhibitiōis dispensandi: nā ad Corinth.
viij.apostolus incitat nos ad cōtinentiā ꝓpter cōtēpla
tionē dicens q̄ nō cōiugati cogitant que dei sunt coniu
gati vo minus de deo cogitāt de cle.cōiuga.ca.diuersis
fallacijs §.finis.i.cōtēplatio ē potior cōtinētia que ē ad
finē eius ut vult p̄hus p̄mo ethicoꝝ vel intellige illā au
ctoritatē nulla p̄ponderatio ⁊c. q̄ loquat̄ de aīa xp̄i de
sponsata in sp̄uali sapiētia ⁊ fm̄ primaꝫ expositionē illa
auctoritas vult q̄ p̄ opibus mundi nō debet āmitti bonū
cōtinentie nō tn̄ tollit quin possit cōmutari in actu ma
ioris meriti puta in salutem regni vel ptis xp̄ianoꝝ. Ad
id qd̄ dicit̄ q̄ nullā cōmutationē pōt hō dare ꝓ aīa sua
dico q̄ ex hac cōmutatiōe siue dispensatiōe nō perit aīa
imo ex obediētia meret̄ monachus parēdo pape ꝓ ma
iori bono. Secūda fit cōclusio q̄ papa nō pōt cōcedere
monacho existenti monacho q̄ cōtrahat matrimoniuꝫ
vel habeat ꝓpriū:ut dicto.c.cum ad monasteriū in fi.de
sta.mona. Et est rō: qꝛ statim q̄ aliquid istoꝝ sibi p̄mit
teret p̄deret monach⁹ substantiā ⁊ nomē monachi q̄ ē
vnus solus ⁊ tristis. Nō obstant ɔtraria: ⁊ p̄mo dū dici
tur q̄ si est vn⁹ ⁊ tristis hoc nō arguit q̄ nō possit coniu
gari quare hoc nō sit de essentia monachat⁹ q̄ nō coniu
get monach⁹ sed fit ex institutione ecclesie quā papa pōt
tollere:ut in.c.ꝓposuit.⁊ qd̄ ibi notat̄ de cōces.p̄ben.⁊
qꝛ nubendo caste viuit.xxxi.di.nicena. ⁊ sic nō facit con
tra votū ut notat̄ in.l.fi.C.de indic.vidui.qꝛ iō essentia
monachat⁹ arguit q̄ nō cōiuget qꝛ si cōiugaret̄ esset in
duo diuisus nec esset vn⁹ ⁊ tristis:ut in.c.diuersis falla
cijs de cleri.cōiuga. Ex quo infert̄ q̄ si aliquis legat mu
lieri si sola caste viuat q̄ si nubit nō habeat legatū: quia
nō viuit sola caste.secus si simpliciť diceret si caste viuat
qꝛ nubendo caste viuit ⁊ legatū debet habere ut dixi in
dicta.l.fi.de indic.vidui.tol. Nō obstat si dicitur mona
chus ē de iure positiuo ⁊ regl̄a oīs ut.s̄.dixi qꝛ istud ar
gumentū cōcludit q̄ monachus pōt a papa tolli ⁊ regu
la ⁊ ego fateor. Sed nō pōt papa facere q̄ sit monachus
⁊ cōiugatus vel habens ꝓpriū: qꝛ tūc nō esset vnicus so
litarius ⁊ tristis ⁊ sic monach⁹ ⁊ esset ponere cōtrarieta
tem in substātia subiecti qd̄ papa nō pōt facere q̄ eēt di
cere q̄ vellet ⁊ nō vellet aliquē esse monachū qd̄ est im
possibile de dona.cā mortis.l.vbi mihi ita donatū.facit
de spon.c.tua.vbi est tex.q̄ substātia nō cōsistit sine sua
forma ⁊ hoc est qd̄ voluit tex.in dicto.c.cuꝫ ad monaste
riū in fi.dum dixit q̄ ista sūt adeo ānexa.i. de substātia
regule monachalis q̄ papa nō pōt dispēsare.s.ut duret
regula vel talis duret monachus cū p̄dat tunc essentiaꝫ
⁊ substantiā p̄ quā est monachus ⁊ iste est verus intelle
ctus illius decretalis licet doc.aliter soluant dicentes q̄
nō licet pape.i.nō congruit pape ⁊ eius ordinarie pote-
stati q̄ soluat hoc verbuꝫ licentia qd̄ importat arbitriū
boni viri nō absolutaꝫ potestatē: ut in.c.magne de voto
quasi velint q̄ de ordinaria potestate papa nō possit sed
de absoluta sic. Sed ego credo q̄ nec de absoluta p̄tāte

possit dare licentiā monacho existenti monacho ꝙ ma-
trimoniū contrahat ꝑ p̄dicta. Item doctores ipsi violāt
illum tex. cum dicunt ꝙ papa ibi nō potuit legem impo
nere successori: ut de elec. c. innotuit. q2 hoc est dicere ꝙ
papa errauerit ibi qḋ est absurdum ⁊ ideo teneo p̄cedē-
tem solutionē. Non obstat ꝙ papa dispensat in votis
q2 fateor cōmutando substantiā de vno in aliū: ut dicta
l. vbi ita mihi donatum. sed nō ꝙ subiectum possit stare
contra ꝓpriam substantiaꝫ a natura vel a iure sibi attri-
butam: ut est tex. insti. de vsufruc. in. §. ergo. vbi contra
naturā rei senatus nō potuit constituere vsumfructum
in his que consumunt̄ vsu sed quasi vsumfructū ꝑ cau-
tionē sic papa nō potest cōtra naturā monachatus face-
re monachū ⁊ coniugatū sed bn̄ pōt faciēdo eū desinere
monachum facere eū coniugatū ⁊ etiam pōt cum causa
dispensare ⁊ nō aliter ut statim dicam. Tertia sit cōclu-
sio ꝙ papa postq̄ᷓ ex causa fecit de monacho non mona
chum tūc potest cum eodem ex causa dispensare ꝙ non
obstante voto qḋ emisit possit matrimoniū contrahere
vel ꝓprium sibi acquirere sine causa aūt nō potest. Nō
obstant contraria ⁊ primo nō ob. tex. in. c. cum ad mona
sterium in fi. q2 intelligit̄ ut. s̄. dixi. Item nō obstat illud
qḋ dicit̄ nihil melī⁹ cōtinētia ꝑ illa q̄. s̄. dixi. Nō ob. ꝙ
papa in votis nō dispensat. Nam quidā dicunt ꝙ abdi
catio ꝓprij ⁊ continentia sunt de substantia regule mo
nachalis ex institutione ecclesie ut. s̄. dixi contra quam
papa potest dispensare sed ista responsio esset vera quā
do quis simplicit̄ habet habitū nullo voto emisso conti
nentie sed si vouit tacite vel expresse tūc licet institutio
monachatus sit de iure positiuo tamen postq̄ᷓ emisit vo
tum est de iure diuino ⁊ naturali ut dixi. s̄. in argumen
tis. Sed tunc respondet̄ ad ista argumenta ⁊ similia. Et
est premittendū ꝙ dispensatio sumit̄ multis modis. pri
mo ꝓut est simpliciter iuris relaxatio. j. q. vij. nisi rigor
⁊ dicit̄ tunc dispēsatio ꝓuida iuris cōis relaxatio ab ha
bente potestatem facta vtilitate seu necessitate pensata.
Uel dispensatio est rigoris iuris ꝑ eum ad quē spectat
canonice facta relaxatio: dicto. §. nisi rigor. ⁊ c. sequenti
Secūdo ꝓut est iuris interpretatio siue declaratio: ut i
c. ij. de torneamen. Tertio modo sumit̄ qñ est cōmensu
ratio cōmunis ad singula ut de iureiuran. c. quintaval-
lis. lxxxv. di. nō satis circa mediū. Et ideo gubernator fa
milie dicitur dispensator: quia debet dispēsare singula
singulis. Quarto modo dicit̄ qñ est vnius iuris relaxa-
tio ⁊ in aliud cōmutatio: ut in. c. j. ⁊ ca. magne de voto.
Primo casu qñ est iuris relaxatio simplex hanc in voto
papa nō potest aliquid facere. Nam cū votum sit de iu-
re diuīo ⁊ naturali ut. s̄. dixi papa nō potest simpliciter
remittere: q2 iura naturalia q2 sūt incōmutabilia. v. dis.
ꝑ totum. ⁊ vj. di. §. his ita. Sm̄ vo interpretationē tertiaꝫ
⁊ quartam an papa possit in votis facere distinguenda
sūt vota. Quia quedā sunt simpliciter necessaria ad salu
tem ut votum xp̄iane religionis quod emittit̄ in baptis
mate ⁊ in tali voto papa nō potest dispēsare simpliciter
tollendo nec etiā cōmutando: q2 nō potest īueniri mai⁹
bonum cū sine isto quis nō possit esse saluus: ⁊ iō ut di-
xi in argumentis papa nō posset facere vl̄ dispensare ꝙ
sine baptismo quis faciendo quotquot vellet bona sal-
uus fieret vel xp̄ianus existeret. Item nō posset ipsum
interpretari vel declarare siue disponere ꝙ aliter fieret
xp̄ianus q̄ᷓ sm̄ ea que disposuit xp̄us ut dixi. s̄. in q̄ōne
an dans ordines contra ꝓhibitionē illos conficiat ibi.
Est tamen tūc dubiuꝫ aliqua sūt vota que nō sūt simpli-
ter necessaria ad salutem sed sunt superogationis. i. ma
ius bonum agendū vel ad maius meritum acquirendū
ista recipiunt dispensationeꝫ interpretationē ⁊ recipiūt
de quattuor interpretationib⁹ tres nam arrogatiuaꝫ ut

dixi ꝑ quam simpliciter tollant̄ talia vota istam nō pōt
facere papa qui nō tollit simpliciter ius diuinū aut natu
rale sed interpretationē restrictiuam siue declaratiuam
vel verboꝝ expositiuā siue ampliatiuā istas in votis po
test facere ⁊ ideo etiam in solenni voto restringendo in
terpretat̄ ꝙ nō liget minorē. xiiij. ānis de regula. ad no
stram. ⁊ c. postulasti. ⁊ dixi. s̄. in secūdo argumēto secū-
de partis. similiter dispensat ampliatiue ut faciat mai⁹
bonum ⁊ ideo solēni voto astrictuꝫ vm ordim absoluit
nō simpliciter sed ut vadat ad regulam strictioreꝫ de re-
gula. c. licꝫ simpliciter cōmutat in maius bonū nō tamē
ꝑegrinationis de voto. c. j. ⁊ ca. magne. rōne ergo maio
ris boni pōt interpretari votum tribus his modis inter
pretandi cuꝫ causa rōnabili qñ voto emisso pōt melius
īueniri: quia bonus melius reperit̄ ut. l. vbi aūt nō ap-
paret de verbo. obli. imo plus dico ꝙ posset in his dis-
pensare papa ꝑmittendo minus peccatum in ipso codeꝫ
qui nouit ut euitet̄ maius peccatum: ⁊ ideo ꝑmittit ꝙ q̄
simpliciter vouit castitatem ꝙ contrahat matrimoniuꝫ
qñ de incontinentia timet̄ ut est tex. in. c. veniens q̄ cle.
vel vouen. semꝑ loquor cū causa nam sine causa nō pos
set. Item dico ꝙ pōt ipsi eideꝫ qui vouit ꝑmittere min⁹
malum ut in ipso eodem vitet̄ maius: ut notat̄ in. c. oēs
leges. vbi in eodem ꝑmittit adulteriū ut euitet̄ homici
dium sed non credo ꝙ possit alteri ꝑmittere ꝙ peccaret
minori peccato ut euitaret̄ vouentis tertij maius pecca
tum ꝑ notata. xiiij. di. c. qḋ ait. ⁊ dixi. s̄. in finali argumē
to p̄me ꝑtis. Nō obstat ꝙ sit act⁹ latrie ⁊ seruitutis deo
debite votum: ⁊ sic papa nō dispensat: q2 dictio ꝙ inter
pretatur an caderet illud ad quod votum querit̄ extens-
di sub deliberatiōe mentis vouentis ut dixi. s̄. in argu-
mento secūde partis. Ad illud qḋ concernat statum aut
statutū vniuersalis ecclesie ⁊ ideo nō possit papa dispen
sare: respondet̄ ꝙ cū causa pōt ut dixi. s̄. in q̄ōne an con
tra statum vel statutū vniuersalis ecclesie papa dispēset.
Ad illud ꝙ petrus nō fecit respondeo ꝙ monachus tpe
beati petri nō erat īuentus ⁊ multa sūt que tempore pe
tri nō erant inuenta ⁊ quotidie papa in ipsis dispensat ⁊
disponit: quia ꝑ hoc nō tollit̄ petri priuilegiuꝫ. Ad vlti
mam rationē ꝙ nō debet homo mentiri. vel quodcūqꝫ
veniale peccatum cōmittere pro alterius magno bono.
Responde ꝙ propria auctoritate non liceret monacho
recedere a promissis sibi facta in monachatu etiam pro
quocūqꝫ alterius magno bono sed auctoritate superio
ris cōmutantis in illud aliud maius bonum licet q2 ex
hoc nō peccat monachus: ideo meretur parendo pape ⁊
faciendo maius bonum obmisso minori: de regula. c. li
cet. Nam ad fidelitatem deo promissam nō pertinet ut
quis obmittat maius bonum ꝓ minori. vel ꝙ nō faciet
maius malum. Unum est in hac q̄ōne attendendum an
papa sic dispensando tollat peccatum. secūdo dato ꝙ cā
nō legitima an teneat dispēsatio. tertio q̄s de hoc cogno
scat: de quo dic ut plene dixi. s̄. in q̄ōne an papa dispen
set ꝯ ius diuinū. sed in vno est aduertendū in hac q̄ōne
ꝙ q̄ᷓuis dixerim ī hac q̄ōne an papa dispenset ꝯ ius di
uinū ꝙ si cā nō ē legitia illi cū q̄bus ē dispensatū nō de
bent parere dispensatiōi sꝫ deo celesti: ꝙ si facta dispēsa
tiōe sine cā legitiā fuit ꝯtētū matrimoniū cū aliq̄ que cre
didit causā dispēsandi fuisse legitimā ⁊ vxor ignorauit
ꝙ h̄ casu ipse monach⁹ nō dꝫ exigere debitū sꝫ si exigat̄
ab ipo dꝫ ipsū p̄stare ⁊ p̄stat sine pctō q2 mr̄imoniū ē ve
rū ⁊ tenuit dispēsatio ne mulier q̄ ꝯtraxit fuerit decepta
auc̄te pape. l. j. C. de his q̄ ve. eta. in pe. sm̄ Inno. in. c. ꝑ
tuas de dona. ad fi. Qḋ sec⁹ est in dispen. h̄ndi ꝓpriū q2
si ē facta sine cā monach⁹ semꝑ peccat recipiēdo qñ scit
ꝙ cā nō fuit legitima ⁊ hic nō tractat̄ de p̄iudicio tertij
sicͤ ī mr̄imonio ī quo tractaret̄ de p̄iudicio tertij. s. vxoris

Ex his ergo cōcluditur q papa etiam in voto solēni po
test dispensare cū monacho q habeat propriū: uel matri/
moniū cōtrabat ipso nō remanente monacho ⁊ causa le
gitima subsistēte maiore boni uel utilitatis maioris ma
li: alis nō potest monacho cōcedere papa viaticū uel ex/
pensas: aut aliquid aliud qd in administratiōe posside
at: sed nō ut improprietatē habeat: ut in.c.ij. de stat.mo
nacho. sic intelligo hanc primā qōnez subtilissimā.
Assumamus nūc secundā: an potuit papa dispensare uel
statuere q matrimoniū ad tēpus duraret: donec filium
masculū suscepisset. Et videt pmo q nō: quia cōtractus
matrimonij in statu innocētie indissolubilitatē accepit
a deo: ut est tex.c.j. de vo.li.vj. Naz matrimoniuz a deo
fuit bis institutū in statu innocētie. primū ad prolem p
creandā: cuz Adam dixit: Hec est os de ossibus meis ⁊c.
ut not.xxvij.q.j.in sūma. Et secūdo in statu nocētie post
peccatū: ⁊ siliter a deo fuit institutū: lz aplus demū con/
firmauerit dicens: Habeat vnusquisqz suā ⁊c. ut no.xx/
xij.q.ij.in sūā. ⁊ vtrobiqz fuit indissolubile: ut dicto.c.j.
de voto.li.vj. quod probāt illa verba a xpo postea rela/
ta: Quos deus coniūxit hō nō separet: que vba fuerūt di
cta a xpo iudeis. ⁊ sic ante constitutionē apostoli: ut de
consang.⁊ affi.c. de infidelibus. ⁊ de transla.prela.c.in/
ter corporalia. Ex quibus patz q ⁊ in statu nocentie in
vtroqz matrimoniū indissolubilitatē accepit.xxxv.q.x.
c.fraternitatis. ut nō posset solui ab homie: ⁊ sic a papa
ut no.in.c.inter corporalia.de transla.plat. cum ergo nō
possit consumatū carnali copula solui. Patz q nec a pn
cipio sic potest cōstitui ut vita durāte iugaliuz dissolui
possit. argumēto.l.qd sponse.C.de don.ante nup. ⁊ est
tex.in.c.fi.de condi.appo. melius in.c.ij.eo.ti. vbi vide/
tur casus q si manumittat seruus ut intret monasteriū
⁊ si exeat reincidat in seruitutem: quod per exitum non
reincidat in seruitutē sed valet monachatus: et tenetur
stare in monasterio: Sic in nostro casu sit matrimoni/
um: sed filio adueniēte siue naicente nō soluat matrimo
niū. Secūdo ad hoc videt tex.in.c.quanto.de diuorti.
vbi matrimoniū carnali copula cōsumatū inter xpianos
nō videt posse dissolui: etiam a papa uel ab ecclesia: cuz
sit ratū: etiam si alter iugaliū efficit infidelis uel hereti/
cus: ex quo fit maior cōtumelia creatori q qn alter iugal/
liū remāet solū in antiqua gentilitate. sic ergo nō potest
dissolui postqz est cōtractū ⁊ cōsumatum copula: sic nec
ante ipsum cōsumatū hoc pōt deduci in pactū: cum pa/
ria sint fieri in tēpore prohibito: uel fieri tēpore licito ⁊
cōferri in tempus illicitū dicta.l.qd sponse.C.de dona.
ante nup. Tertio pbatur sic: actus legitimus.i.effectus
potentiaz producti ex actibus nō recipiūt diem uel con
ditionē cōtra substantiā uel naturā ipsoz actuū: imo ad
iectio talis diei siue cōditionis vitiat ipsū actū: hoc mo
do pōt verificari regula actus legitimi: de reg.iur.q alis
habet multa cōtraria: sed talis est actus matrimonij qui
s pprā substantiā nō recipit diez uel conditionē: imo ta
lis cōditio uel dies vitiat matrimoniuz: ut ē tex.in.c.fi.de
cōdi.appo. sed cū matrimoniū sit maris ⁊ femine cōiun
ctio indiuiduā vite cōsuetudinē cōtinens.xxvij.q.ij.§.j
⁊.ff.de ri.nup.l.j. ⁊ peccatū separatōis matrimonij ante
mortē fit cōtra substantiā matrimonij: ideo nō valz ma/
trimoniū: ut.xxxij.q.ij.c.solet.ad fi. ⁊.c.aliqn. Ad hoc q
dicit q dispositio cōtra substantiā actus: an ipsa vitiat
actū: aut ipsa viciat ⁊ actus remanet: ut.l.cū precarie.ff.
de preca. aut mutat substantiā actus in aliā substantiaz
ut.l.vbi mihi ita donatū.ff.de dona.cau.mor. sic in pro
posito uel nō valet hec cōditio adiecta: uel si valet vitiat
matrimoniū: ⁊ hoc videt verius hoc casu: ut dicaz pria
qōne. Quarto hoc probat actus qui nō recipit diuisio
nē in partes sicut est hereditas nō recipit etiā diuisionē
in tēpore qn ex hoc ipsa res diuideret: ut est tex.in.l.mi
les ita heredē.§.qd diximus.ff.de testa.mili.v.q si i bo
nis. Et ideo cū hereditas nō possit dari pro parte vni he
redi: nō dato alio coherede: ut.l.j.§.si ex fundo.ff.de he
redi.insti. qz hereditas nō patit diuisionē in quotitate
in vno herede coherede nō dato: sic nec ex die certa uel
ad diem certā dari pōt.l.hereditas ex die.ff.de here.in/
sti. per illam rōem: qz qd nō habet in se diuisionē nō re
cipit illam in tēpore: lz possit dari sub cōditione: qz con
ditio trahit retro. ⁊ sic omni tpe dicit fuisse heres: et sic
nō patit diuisionē. sed sic est in matrimonio qd nō ha/
bet partes uel diuisionē: igit nō habet in tēpore: qz non
pōt certo tēpore valere ⁊ certo deficere cū sit perpetuuz.
ut dixi. Et ideo postqz est initiatū solo tractu tēporis nō
pōt tolli ut dictis iuribus: ⁊ hoc est qd dicūt iura q ma
trimoniū ad tēpus certū uel incertū nō potest contrahi:
ut dicto.c.aliqn.xxxij.q.ij. ⁊ in dicto.c.fi.de cōdi.appo.
Et ista est ratio quare filij ad tēpus adoptari nō possūt.
l.si tibi.als quesitū.ff.de adop. nec etiam libertas datur
ad tēpus.ff.de manu.te.l.libertas.la.ij. licz fateor q pōt
diuidi cōmode rei per tēpus: qn ipsa res que nō patere
tur diuisionē ex hoc nō diuidit: ut no.in.l.v.§.cato.ff.de
ver.obli. ⁊ in.l.stipulatiōes.nō diuidunt.eo.ti. Quīto
q matrimoniū carnali copula cōsumatū sit a papa indis/
solubile: probat: matrimoniū inter xpianos carnali co/
pula cōsumatū: significat vnitatē que est inter xpm ⁊ ec
clesiā siue vnionē que fuit in xpo cuz diuina ⁊ humana
natura per assumptionē carnis in vtero virginali: ut est
tex de bigamis.c.debitū. Et ideo dixit aplus: magnū sa
cramentū in xpo ⁊ ecclesia.i.magnū sacre rei signū. sed si
cut signatū est indissolubile: qz nunqz xpus ⁊ ecclesia to
ta separabunt: nec incarnatio humana xpi a diuinitate
diuidet vel vnqz post incarnationē diuisa fuit.xxiij.di.
c.qui tēpus. ⁊ ibi no. sic etiā ipsum signās uel signaculū
matrimonij debet dici ⁊ esse indissolubile. ut no.glo.xx
vij.q.ij.c.qua pp̄ter. Et ista est rō quare matrimoniū so
lū per vba de pn̄ti cōtractū ⁊ nō cōsumatū carnali copu
la pōt a papa separi: qz in hoc matrimonio significat so
lū cōiūctio fidelis aie ad deū: qz aīa sepe peccādo a deo
separatur. ⁊ iō sicut signatū recipit sepationē sic ⁊ signans
tale matrimoniū. sed cōsumatū cū significet rem indisso
lubilē: sic ⁊ ipsū indissolubile pmanet. ita not.gl.in.c.ex
publico: de cōuer.cōiug. ex quibus cū cōsumatū sit idis/
solubile ex postfacto: sic etiā nō pōt ante cōtrahi ut po
stea dissoluat: ut in.c.j.de spon.duo. ⁊ in.c.ij. de cōiu.le
pro. Sexto pbat a sili arguendo de matrimonio spūa
le ad carnale. Nam bñficia i qbus cōtrahit matrimoni
um spūale nō dant ad tēpus.vij.q.j.c.qm̄is. ⁊.lxx.di. c.
sanctoz. nec etiā sub cōditione.j.q.ij c.qm̄pio. ⁊ de trans
la.c.quāto.lv.di.pcepta. Siliter ergo nec matrimoniuz
carnale: dicto.c.solet.xxxij.q.ij. cū quos deus cōiunxit
hō nō sepet. Mathei.xix. ⁊.xxvj.dis.deinde. Et hec ē sen
tētia euāgelica cōtra quā etiā angelus de celo cōtrariuz
euāgelizās audiri non debet.xj.q.iij.si is qui pest. Et qz
per solū adulteriū separat thorū sed remanet matrimo
niū.xxxij.q.j.dixit dn̄s. Si ergo pp̄ter adulteriū sepato
thoro remanet matrimoniū: fortius hoc casu matrimo
niū sic ɔtū erit indissolubile. ⁊ per hoc videt text.cū gl.
in.v.sacramentū.in.c.fi.de transac. Septio hoc probat
tex.in.c.fi.de spon.duo. cōiuncto.c.licet.eo.ti. Naz si p
mū matrimoniū fuit cōtractū per verba de pn̄ti: ⁊ de
mū cōtrahat secundū etiā cum copula carnali: preualet
primū qd per cōsensum solū de presenti habuit esse suū
⁊ secundū nō valet sed primū: etiā si cōtraria sn̄ia pape i
teruenīat: ut dicto.c.licet. Ex quo patet q matrimoniuz
postqz habet essentiā suaz nō potest a papa dissolui. vn
de si nō pōt post cōsumationē dissoluere: sic non potest

ipsum a principio disponere: ut postq̄ est cōtractū dissolui possit: ut. l. sicut. C. de acti. ⁊ oblig. q̄ȝ licȝ ab initio sit voluntatis ex postfacto est indissolubilis: ꝓpter euāgelicā ꝑdictā regulā: Quos deus coniunxit ⁊c. xxvi. di. decide quā papa soluere nō pōt. xxv. q. i. sunt quidā. In ɔ̄trium q̄ possit papa sic disponere ꝓbaẛ iure diuino: solū certe persone sunt ꝓhibite cōtrahere: que no. in dicto. c. gaudemus. de diuor. ⁊ in. c. l̄ras. de resti. spo. sed ius canonicū plurimas ꝓhibet: ut infra quartū gradū inclusiue cōtractus nō fiat: ut in. c. nō debet. de cōsan. ⁊ affi. Nō si aliqui cōtrahūt s̄m legē diuinā sed cōtra cōstitutionē canonicā: papa dirimit tale matrimoniū etiā carnali copula cōsumatū: ut in. c. i. de cōsan. ⁊ affi. Ex quo pȝ q̄ tanta est ptās pape in matrimonijs: ut s̄m legē diuinā ɔ̄tracta matrimonia dirimat etiā carnali copula cōsumata. Sic in ꝓposito sicut ex postfacto posset soluere: ita ante factū dum est in fieri debet posse inducere ex cā: ut adueniēte certo casu dissoluanẛ matrimonia. Scd̄o istud ꝓbaẛ per totū ti. de cogna. spi. vbi papa ex sua cōstitutione pōt inducere impedimentū q̄ dirimat cōtrahendū ⁊ separet iam cōtractū etiā carnali copula cōsumatū: ut de cogna. spi. c. sup eo. de cōsang. ⁊ affi. c. q̄ dilectio. no. in c. fi. de spon. du. imo sp̄ali loci cōsuetudine videẛ posse induci impedimētū q̄ dirimat iam cōtractū ⁊ impediat cōtrahendū: ut est tex. in dicto. c. sup eo. de cogn. spi. vbi filij duoꝝ ɔpatrū: etiā per quos nō est ɔpaternitas ɔ̄tra possunt cōsuetudine impediri ut nō cōtrahāt: ⁊ q̄ dirimaẛ cōtractū matrimoniū: ita debet posse h̄ impedimētū cōstituere: ut cū est inuentū ut h̄eat filiū masculū m̄rimoniū dirimaẛ ꝓpter precedentē ꝓfessionē: cū hec procedant a pari potētia. Et hoc pȝ in sacerdotib⁹ qui s̄m legē veterē matrimoniū cōtrahebāt. xxxi. di. c. aliẛ. vbi orientales sacerdotes copulāt matrimoniū. xxx. di. nicena ⁊ tñ cōstitutiōe solius pape si post sacerdotiū quis ɔ̄trahat dirimiẛ matrimoniū: etiā carnali copula cōsumatū ut in. c. i. de vo. li. vi. Sic pȝ q̄ tanta est ptās pape ut possit ꝓhibere matrimonia cōtrahi: q̄ȝ ꝓhibitio p̄sbyteri nō cōtrahāt etiā post notū est ab institutiōe ecclesie: ⁊ tñ si cōtrahūt dirimunẛ matrimonia carnali copula ɔsumata: ut in. c. i. de voto. li. vi. Ex quibus inferẛ q̄ cū m̄rimonia carnali copl'a cōsumata papa possit dirimere sua cōstitutiōe: q̄ fortius pōt ante ɔ̄ctū matrimoniū legē imponere alicui⁹ actus eueniētis quo matrimoniū dissoluaẛ. Tertio hoc ostendiẛ in voto: votū enī de se lȝ impediat cōtrahendū matrimoniū: nō tñ dirimit iam ɔ̄ctum ut in. c. rursus. qui cle. uel vo. nisi interueniat solēnitas in voto: que tñ est de iure positiuo: ut in. c. i. de voto. lib. vi. nā tunc matrimoniū etiā carnali copula cōsumatū dirimiẛ. ut dicto. c. i. de vo. li. vi. ⁊ qui cle. uel vo. c. insinuāte Ex quo pȝ q̄ sua cōstitutiōe papa pōt dissoluere matrimoniū carnali copula cōsumatū aliqua iusta cā interueniente: puta voti solēnis: uel susceptiōe sacri ordīs: si istud pōt papa: ergo subsistēte p̄us ꝓfessione iuris pōt inducere ut ɔ̄trahat: ⁊ suscepto filio ad monasteriū reuertaẛ ⁊ matrimoniū dissoluaẛ si forte subest cā sic dispēsandi sicut ex cā etiā dissoluit: ut ꝓpter cognationē sp̄ualē matrimoniū etiā carnali copula cōsumatū dissoluaẛ: ut in c. sup eo. de cogna. spi. ⁊. s̄. dixi. Quarto hoc ꝓbat text. cū ibi no. in. c. fi. de spon. duo. nam si aliquis cōtrahit p̄mo cū vna per v̄ba soluū de p̄nti: ⁊ deinū cōtrahat cū alia etiā carnali copula interueniēte posset papa dissoluere primū ⁊ approbare secundū: ut not. doc. in. d. c. fi. Et ita fecit quidā papa: ut in. c. lȝ. de spō. du. ⁊ tñ papa dirimit scd̄m: q̄uis carnali copula cōsumatū m̄rimoniū ex causa p̄cedētis soluȝ m̄rimonij per v̄ba de p̄nti papa possit dirimere. sic hic nō obstāte priore monachatōne posset papa tolerare m̄rimoniū int̄ hūc monachū ⁊ vxorē donec filiū suscipiat ⁊ postea dirimere. Quinto ꝓbaẛ: nā papa inhibēdo aliquibus ⁊ interdicēdo aliq̄bus q̄ nō cōtrahāt pōt īpedire inter ipsos m̄rimoniū. ⁊ si ɔ̄ ipsi⁹ interdictū cōtrahaẛ ⁊ cōsumeẛ carnali copula pōt irritari s̄m s̄niaȝ Hosti. ⁊ doc. q̄cquid dixerit gl. fi. in. c. ad dissoluēdū. de despō. ipu. sic in ꝓposito papa potuit istis dispensando interdicere ne aliter cōtrahant. Si ḡ aliter ɔ̄xerūt papa posset in totū dirimere: uel saltim vsqȝ ad certū tēpus posset ꝑmittere vȝ donec h̄eat filiū masculum: ⁊ postea ipsū matrimoniū in totū tollere: ar. no. in. d. c. ad dissoluendū. de despon. ipu. ⁊ eoꝝ que no. in toto ti. de matri. cōtrac. cō. interdic. ec. Sexto istud ꝓbaẛ expresse in dicto. c. quāto. ⁊. c. gaudemus. de diuor. vbi est casus q̄ qn̄ aliquis infideliū cōuertiẛ ad fidē ⁊ alter nō vult cōuerti: ita q̄ cōuersus nō pōt cū vxore habitare sine cōtumelia creatoris: tūc papa dirimit matrimoniū etiā carnali copula cōsumatū. Et sic vides q̄ disponit cōtra illō dictū: Quos deus coniunxit hō nō sepet q̄ȝ ut. s̄. retuli h̄ verba fuerūt dicta iudeis: de cōsang. ⁊ affi. c. de infidelibus. Si igiẛ ipsi licet ꝓ salute aīe vni⁹ solius cōuersi ad fidē: quāto magis debet h̄ licere pape pro salute multarū aīaꝝ. Quid enī si vnū regnū vult cōuerti ad fidē si filius regis monachus ɔ̄hat cū eoꝝ regina: ⁊ ille nō vult ei copulari: etiā cū dispensatiōe pape: nisi predicto mō donec filiū masculū suscipiat. Quis ḡ debet dicere q̄ papa nō possit sic dispēsare postq̄ dispēsat cū infideli dirimēdo carnali copula cōsumatū: ergo sic debet posse statuere: ut cōtrahat ⁊ dirimaẛ masculo filio nascēte. Septiō q̄ȝ ex cā papa dispensat cōtra ius diuinū illud interp̄tando: ⁊ cōtra euāgeliū ⁊ nouū ⁊ vetus testm̄: ⁊ cōtra aplm̄ in plene. s̄. dixi in suis locis. In oībus p̄dictis ḡ: ⁊ h̄ casu pōt interp̄tari dictū dei: Quos deus coniunxit hō non sepet. ut intelligaẛ nō sepet sine rōne: uel maiori ⁊ meliori cā subsistēte. xxxii. q. ii. c. quos deus. ⁊ ita dicit Isidocus. Nā p̄nceps interficit virū qui deliquit ⁊ sic separat matrimoniū. Octauo hoc ꝓbaẛ argumēto de m̄rimonio sp̄uali ad carnale: sȝ matrimoniū sp̄uale pōt cōtrahi sub cōditiōe: uel pure resoluendū in cōditōis euentū: ut tex. est. vii. q. i. c. pastoralis. ⁊ h̄ aucte pape: qui pōt b̄nficia cōferre ad diē uel ex die: sicut miles pōt ex p̄uilegio dare hereditatē. l. in fraudē. §. miles. ff. de mili. testa. sic ēt possit in m̄rimōio carnali disponē: papa ex p̄uilegio sue amplissime ptātis: cum hec facere videaẛ ut deus et nō ut homo: ut in. c. ii. ⁊. iii. de transla. p̄la. Ego salua s̄tētia ac determinatiōe sc̄tē matris ecclesie: cui in oībus in isto opere insertis me subijcio. Credo q̄ papa matrimoniū ɔsumatū carnali copula post baptisma nulla de cā separe possit ut desinat esse matrimoniū: ut dixi. s̄. in q̄one que incipit: Videam⁹ mō si papa pōt dispēsare in matrimonio per verba de p̄nti ⁊c. Sȝ in contractu ante baptisma sic: ut ibi dixi. Et sicut nō pōt dispēsare postq̄ est cōsumatū carnali copula ut desinat esse matrimoniū sic a p̄ncipio non pōt hanc cōditionē imponere: ut eueniēte certo casu puta filioꝝ ex matrimonio h̄itoꝝ matrimoniū dissoluaẛ per iura pro ista parte inducta. l. q̄ spōse. C. de dona. ante nup. ⁊ hoc vult tex. in. c. quāto. de diuor. Fateor tñ q̄ iugalibus cōsentiētibus q̄ papa possȝ inducere q̄ ille monachus ad monasteriū reuerteret habito filio masculo: ⁊ illā cōtinentiā seruaret: uel intrando religionē etiā ipsā uel castitatē vouendo: ut in. c. i. de cōuer. cōiu. Et sic illa v̄ba pape duraturū m̄rimoniū donec filiū masculū suscepit erūt interp̄tanda in hac q̄one. Nō ob. ɔ̄ria: ⁊ p̄mo dū diciẛ q̄ pōt papa dirimere m̄rimoniū s̄m legē diuinā cōtractū etiā carnali copula ɔsumatū: si cōtra iura canonica sit ɔ̄ctuȝ. ut puta infra quartū gradū: uel ɔ̄ votū solēne: uel cōiugati de sp̄uali: uel cōtra interdictū pape: q̄ȝ r̄ndeo q̄ ut casibus p̄dictis matri

monium contractum cōtra mādata pape nunq̄ fuit matrimoniū sm legē dei. nam papa vltra ius diuinū inducēdo īpedimentū causat: ut nō sit uel fuerit inter contrahētes cōtra mādatū suū ad matrimoniū consensus: et sic matrimoniū nō valet etiā de iure diuino: q2 est contractū cōtra statutum pape: qui loco dei est in terris: ut in.c.i.ii. et iii. §. de trāsla.pla: et sic nō dirimit papa his casibus matrimoniū: sz temeratie contractū separat: q2 venerūt cōtra legē superioris et sic morte digni sunt. de maio. et obe.c.ij. et hāc conclusionē voluit doc.in.c.sup eo.de cog.spi. et in.c.ꝙ dilecto.de cōsang. et affi. et in.c.fi.de spon.duo. vbi dicit doc. ꝙ lz papa p suā cōstitutionē nō posset inter habiles inducere matrimoniū: vbi nō esset ambo2 cōsensus: tñ pōt ipsos impedire ne contrahant. Sz nostrū thema loquit̃ qn̄ est legitime contractū et cōsumatū: ꝙ papa nō pōt dirimere per p̄dicta. Nec obuiat si dicit̃: papa est hic qui loco dei est mādauit cōtrahi sub ista cōditiōe: q alr cōtra mandatū contrahi nō pōt: et si contractum est dissolui pōt. Nam rn̄deo ꝙ talez cōditiōz papa nō potuit apponere cōtra substātiā matrimonij: et per quā rite iam matrimoniū cōsumatū possit dirimere: q2 papa nō pōt facere cōtra substātiā rei: q2 esset ponere contrarietatē in subiecto ꝙ vellz rei substātiā et ipsā substātiā opprimere qd̄ est cōtra.l.certa2.de testa.tute. Sz substātia matrimonij est ut sit in proposito contrahentiū perpetuū: q2 matrimoniū est viri et mulieris cōiunctio indiuiduā vite consuetudinē cōtinēs. sed hic papa ad tp̄s volēs matrimoniū subsistere: apponit quid cōtra substātiā matrimonij: et sic nō pōt esse matrimoniū. Itē papa non pōt facere illa q̄ sp̄aliter sunt sibi prohibita sm Inno. sicut est ꝙ dissoluat matrimoniū carnali copula cōsumatū post baptismū: in quo cū figuret̃ quid indissolubile et ipsū matrimoniū indissolubile est: Et sicut deus nō pōt illa ex quibus sue excellētie derogaret̃: ut dicit magr̄ sniarū. li.j.c.xliij. sic nec potest papa. Et iō dicit deus nunq̄ dissoluet a se ecclesiā: sic nec papa vnq̄ dissoluet matrimoniū carnali copula cōsumatū: qd̄ significat vnionē ipsā xp̄i et eccl'ie ut dixit. Nō ob.no.in.c.fi. de spon.duo. q2 fateo2 ꝙ papa posset ibi approbare secūdū et primū dirimere: q2 p̄mū ibi erat solū per vba de p̄nti cōtractū sine carnali copula qd̄ papa pōt dissoluere: sed cōsumatū nō. Et si dicis q̄re ergo scd̄z ibi nō approbat si approbet seu approbare potest ut dixi: q2 rn̄deo ꝙ cū per p̄mus alteri eēt ius q̄situ per primū ↄtractū: scd̄m matrimoniū nō tenuit: q2 contractū post ius alteri quesitū. vn̄ ibi nō approbādo secūdū nō dirimit matrimoniū cōsumatū carnali copula: q2 nō erat matrimoniū: lz papa ipsū cōprobādo potuisset ipsū firmare et roborare etiā in p̄iudiciū p̄mi per p̄dicta. Nō ob.c. quāto. vbi dirimit inter infideles etiā carnali copula cōsumatū: q2 illud matrimoniū nō erat ratū: ut dixi in dicta q̄ōne: an papa dispēset in matrimonio carnali copula cōsumato que incipit: videam⁹ mō ⁊c. Et sic papa dispēsare ibi pōt: lz postq̄ matrimoniū est ratū post baptismū nunq̄ dissoluit: sicut nec dispēsare posset ꝙ quis habet duas ut ibi: quasi hec duo uel alterū ipso2 facere sit cōtra fidē: cōtra quā pro quocūq̄ magno bono uel euitādo magno malo facere nō licet: ut.xiij.di. qd̄ sit. et qd̄ ibi not. Nō ob. ꝙ dispēsat cōtra ius diuinū et cōtra euāgeliū ⁊c. q2 ex dictis in dictis q̄ōibus: et in hac q̄ōne p2 rn̄sio. Non ob. qd̄ dicit̃ de matrimonio sp̄uali: q2 fateo2 ꝙ nō d2 contrahi ad tp̄s: uel sub cōditiōe: uel ad diē: nisi papa velit: ut.vij.q.i.pastoralis. Sz tūc respondet̃ ꝙ est fortius carnale q̄ sp̄uale: lz sp̄uale sit dignius: q2 sp̄uale pōt a papa dissolui: carnale nō: ut no.in.c.inter corpalia.de trāslat. p̄la. Nō ob. qd̄ dicit̃ de cōsuetudīe ꝙ illa inducit ut matrimoniū carnali copula cōsumatū dirimat̃: q2 tex.in.c. sup eo.de cog.spiri. loquit̃ ut dirimat matrimoniū ante contractū per cōsuetudinē prohibitū: tunc si nunq̄ fuit matrimoniū nō pōt dici ꝙ dirimat̃. Et intellige ꝙ cōsuetudo potest inducere prohibitionē in matrimonio: ut dirimat post cōtractū: qn̄ illa cōsuetudo habet approbationē iuris antiqui: etiā q̄uis per nouū correpti: ut no. in dicto.c. sup eo.de cog.spi. alis si nō haberet approbationē iuris antiqui: nō posset ↄsuetudo inducere īpedimētū ut dirimeret contractum: sz bn̄ posset inducere qn̄ eēt cā dolosa īpedimētū: ut īpediret contrahēdū: ut no. doc. in dicto.c. super eo. Et iō posset inducē ↄsuetudo ut matrimoniū in q̄rto gradu ↄtractū nō valeret et dirimeret contractum. Ex quibus cōcludo ꝙ in matrimonio carnali copula cōsumato post baptisma papa in nullo casu pōt dispēsare ipsū totalr dissoluēdo: ut forte cū alio contrahant: sz ante baptisma sic. et sic nō pōt dissoluere: ita nō pōt ante contractū mādare ipsū p̄sciēdū: ut demū post cōsumationē aliquo cāu dissoluat̃ ut cū alijs contrahat̃: sz eis cōsentiētibus ut religionē in dcō casu ingrediant̃ sic: et sic intelligo hāc dubiā.q. Tertiā nūc q̄ōez assumo: an p illā adiectōz ꝙ matrimoniū duret donec filiū masculuz suscepit viciet̃ tota dispositio: uel solum ista cōditio reijciat̃: videt̃ primo ꝙ actus in totū viciet̃ per tex.in.l.actus legitimi.ff.de reg.iur. vn̄ sumpta est regula in.c.actus legitimi.de reg.iur.li.vj. Nā qn̄ dies uel ↄditio adijcit̃ cōtra subāz actus viciat ipsū actū totū ita loquit̃ ut dixi.§.hec regl'a.c.actus legitimi. Sz talis est ista cōditio: q2 matrimoniū qd̄ debet esse ppetuū facit tp̄ale et ad tp̄s: sine ipsū resoluit in cōditiōis euentū. Et p hoc videt̃ casus in.c.fi.de ↄdi.app. et.xxxij.q.ij.c.aliqn̄. et.c.solet. Scd̄o de hoc vr̄ casus ꝙ nō valz in aliquo dispositio in.l.per seruū.§.j.ff.de vsu et habi. vbi qn̄ apponit̃ pactū cōtra subāz uel nāz rei in contractu deducte: qn̄ tale pactū apponit̃ incōtinēti nō valet contractus nec pactū: sz matrimoniū est contractus: et res deducta in contractu: iō pactū appositū cōtra eius subāz nō valet: dicta.l.per seruū.§.i. Tertio hoc probat̃ a simi auctē glo. que h' tenet in monachatione: ꝙ si aliq̄s profiteret̃ religionē retēns sibi ad dn̄ium aliquib⁹ bonis ꝙ viciet̃ ingressus: ita no.glo.in.d.l.per seruū.ff. de vsu et ha. et glo.in.d.c.fi.de cōdi.ap. et.c.fi. qui cle. uel vo. et in.c.ij.de sta.mona. et glo.in cle.eos.de regula.r fi. In contrariū videt̃ tex.in.l.cū p̄cario.ff.de p̄ca. vbi est tex. ꝙ si res dat̃ p̄cario ut nō possit an̄ certā diē reuocari ꝙ valet datio et contractus p̄carij: sz nō illud pactū qd̄ nō liceat an̄ reuocari: cū sit cōtra subāz p̄carij: et tn̄ hoc pactū nō viciat totā dationē p̄carij sz ipsū solū viciat̃ pactū. Scd̄o vr̄ casus in.l.si q̄s in p̄ncipio testi.ff.de le.ij.cū ibi no.p doc. Nā si q̄s fecit testm̄ etiā cū pacto de nō reuocādo valz testm̄ sz nō pactū: cū sit cōtra subāz testi: que ē ut in eo volūtas hominis sit libera et ābulatoria vsq3 ad mortez.l.j.C. de sacrosan.ec. cū q̄s nō possit sibi legē īponere a q̄ sibi nō liceat recedere ut ibi. et.l.pe.ff.de arbi. Tertio de h' etiā videt̃ casus in.l. si q̄s heres instituat̃ excepto fundo.ff. de here.insti. ↄiūcta.l.hēditas ex die.eo.ti. Nā hēditas nō pōt dari quibusdā reb⁹ exceptis alteri nō relictis: nec ex die certo: uel ad diē certū dari nō pōt: q2 est cōtra subāz hēditatis q̄ est ut sit successio in vniuersū ius qd̄ defunct⁹ habuit.l.hēditas.de vbo.sig. Sz si daret̃ ex die uel ad diem nō hr̄et totā hereditatē: q2 nō in tp̄e quo nōdū dies venisset: et sic nō patit̃ diuisionē in quo uel in rebus ipsa hēditas in eodē herede alio coherede nō dato: ut.l.j.§. si ex fundo.ff.de here.insti. ita nō patit̃ in tp̄e: ut dixi.§. in alia q̄ōne per.l.miles ita heredē.ff.de mili.te. et tn̄ si q̄s instituat̃ ex die uel ad diē tollit̃ adiectō diei et dispositio pura remanet. Idē si dicit: instituo ticiū ex fundo: q2 detracta mētiōe fundi remanet heres insolidū: Idez si dicit excepto fundo: q2 sublata exceptiōe ē heres toti⁹ Sic in h' casu detracta mētiōe ꝙ dissoluat̃ inuētu masculi valeat dispēsatio et matrimoniū: et illa adiectio viciet̃. Quarto h' probat.l.vbi mihi ita donatū.ff.de dona.

cā mor. vbi si donat᷑ cā mortis ut nō liceat reuocare q̄ȯ
ē ɔ subāz donatōis cā mort|: certe talis adiectio nō vitiat
ɔctuz ȝ transit in donationē inter viuos ut ibi: ita hic ȝ
verba interpetrent᷑ ut duret: donec filiū suscepit: subau
di ꝛ monachus demū reuertat᷑ ad monasteriū: ꝛ silr ca-
stitatē obseruet: ut in. c. j. de cōuer. cōiu. Quinto de hoc
videt᷑ tex. in. l. pacta. in fi. ff. de cōtrahē. emp. vbi pactuz
appositū ɔtra substātiā ɔtractus nō valet: ȝ remanet cō
tractus. sic in nr̄o casu nō valet ista adiectō donec filiuz
ꝛc. sed valet matrimoniū ȝ nō adiectio. Quid igit᷑ nūc
dicendū. Ego salua meliori deliberatiōe credo ꝙ dispē-
satio ꝛ tota dispositio vitiet᷑ in totū. p tex. in dicto. c. ali-
qn̄. ꝛ c. solet. xxxij. q. ij. ꝛ per casū in. c. fi. de ɔdi. app. vbi
est casus ꝙ cōditio apposita in mr̄imonio q̄ hēat resol-
uere mr̄imoniū in vita iugaliū: ut ꝙ matrimoniū duret
donec opulentiorē inuenerit vitiat mr̄imoniū in totum.
Nō ob. ɔria. Pro quoꝝ solutiōe vltra oēs doct. censeo
distinguendū sic: Qȝ aut pactū apponit᷑ cōtra subāz con
tractus: ꝛ tūc aut apponit᷑ incōtinēti: aut ex interuallo.
Si incōtinēti: aut dispositio incipit a pactiōe: aut a ɔdi
tione: Si a dispōne uel pactōe incōtinēti apposita: ꝛ tūc
aut pōt sic interptari ut valeat: ꝛ ita ꝙ nō sit ɔtra subāz
cōtractus: etiā si opus foret transferēdo ipsū in aliū con
tractū quē vba pati possunt: tunc valet ut ille alius ɔtra
ctus. l. vbi ita mihi donatū. ff. de dona. cā mor. q̄ sic debz
intelligi. aut nō pōt interptari ut trāseat malū cōtractuz
sed est ɔtra subāz ɔctus qui celebrat᷑: ꝛ tunc aut sūt act⁹
legitimi qui numerant᷑ in. l. actus legitimi. ff. de reg. iu.
qui ex sui natura ꝛ substātia diē uel cōditionē non reci
piūt: ꝛ tunc appositio diei uel cōditōis cōtra subāz taliū
cōtractuū vitiat ipsū cōtractū. Aut nō sunt de illis acti-
bus: uel si sunt appositio ꝛ pacta cōtra subāz nō est circa
diē uel cōditionē: ȝ in aliquo alio ɔtra subām: tunc dic
ꝙ aut appositio pacti est cōtra subāz ɔctus: sed nō eius
obseruātia. nec est turpe pactū: ꝛ tūc valet cōtractus sed
nō pactū: ita debet intelligi. l. cuz p̄cario. ff. de p̄ca. ꝛ. l. si
q̄s in p̄ncipio testi. de le. iij. ꝛ dicta. l. si q̄s heres institua-
tur. ꝛ. l. hereditas ex die. ꝛ. l. j. §. si ex fundo. ff. de here. in
sti. Nā apponere pactū ꝙ nō possit reuocari p̄cariū: ni-
si adueniēte certo tpe est cōtra subāz p̄carij: ꝛ iō nō valz
ȝ si nūq̄ infra ipsū tēpus reuocaret᷑ nō esset cōtra subāz
p̄carij. Silr in testō facit quis testm̄ ut nō liceat reuoca
re hec adiectio est ɔtra subāz testi. Et si ɔtingat tm̄ nō re
uocari hec obseruātia nō est ɔtra subāz testi. Silr appo
nere dispositionē ꝙ quis vnicus institutus nō hēat totā
hereditatē est cōtra subām: qꝛ hereditas est successio in
vniuersū ius ꝛc. l. hereditas. ff. de ver. sig. Et tm̄ si ɔtingat
ꝙ totā nō hēat de facto nō est ɔ subāz. Et ideo si in casu
l. vbi ita mihi donatū. ibi donatio nō potuisset transire
in donationē inter viuos valuisset: tm̄ ut donatio causa
mortis illo pacto vitiato appositio: qꝛ q̄ȯ nō reuocaret᷑
donatio hec obseruātia nō erat ɔtra substantiā: ȝ appo
sitio pacti sic. ꝛ hoc probat. l. si stipulet᷑. in. ij. rn̄so. de ver
bo. obli. ibi si ppetua causa ꝓhibitiōis sit quasi secus si
nō sit ppetua: ꝛ cā nō sit turpis ut ibi. Nec ob. p̄dict| di
cta. l. vbi ita mihi donatū. in. ij. rn̄so. vbi non poterat int᷑
virū ꝛ vxorē valere ut donatio inter viuos: ꝛ tm̄ nō valet
ut donatio cā mortis: qꝛ ibi. l. interpretat᷑ ꝑpter dubia
verba ꝙ sit donatio inter viuos que nō valet inter virū
ꝛ vxorē. Sȝ ego loquor qn̄ cōstaret ꝙ cōtrahentes vole
bant ꝙ esset donatio cā mortis cū illo pacto ut nō reuo
caret᷑: tūc valeret donatio ȝ nō pactū. per. l. cū p̄cario. ff.
de preca. Uel dic ꝙ nō valet: ȝ nō habeat ppetuā causaz
ꝓhibendi: qꝛ donatio inter virū ꝛ vxorē cēset᷑ hr̄e stati
tūc ai ɔtinē turpitudinē: ꝛ sic nō vȝ. d. l. si stipulet. ij. rn̄.
ȝ si nō hr̄et tūc turpitudinē. loquor valēt qn̄ ipsoꝝ ɔct⁹
hr̄e cēseret᷑ tūc turpitudinē ȝ si ɔct⁹ hr̄et tūc turpitudiēz

ȝ tm̄ pactū hr̄et turpitudinē tūc cū fuit interpositū ȝ nō
vitiaret dispositū: sic intelligi. l. si q̄s i p̄ncipio testi. ꝛ q̄ȯ
dixi. s. Et multo magis hec vera sūt si pactū tale adiicit᷑
ex interuallo: ut valeat ɔtractus sed nō pactū: nisi ex pacto
posset trāsire in spem noui ɔctus ita ꝙ a p̄mo recessum
videat᷑: qꝛ tūc valet ut secūdus ɔctus. tex. est in. l. pacta. i
fi. ff. de ɔhē. emp. que. l. loquit᷑ solū qn̄ ex interuallo tm̄
tale pactū fuit appositū. Si vō pactū ꝛ eius obseruātia
est cōtra subāz cōtractus: tūc si apponat᷑ incōtinēti nec
ɔtractus nec appositio pacti valet: ut in. l. actus legitimi
ꝛ tex. est in. l. certaꝝ. cū. l. se. ff. de testa. tu. ꝛ. l. j. ff. si cer. pe
ta. Nā pactū appositū ut mutuū nō fiat accipiēti a vitiat
cōtractū mutui. cū sit cōtra subāz eius que est ut fiat de
meo tuū: ꝛ dicta. l. certaꝝ. Nā tutor si dat᷑ certe rei non
valet datio. Et est rō: qꝛ vna res nō debz diuerso iure cē
seri. l. cū qui edes. in fi. ff. de vsuca. Sȝ tutor dat᷑ p̄ncipa
liter persone ego in bonis eius nō debet esse diuersitas
ꝛ qꝛ in obseruātia etiā esset ista repugnātia: iō in nullo
valet. Silr si q̄s velit emptōis ɔtractuz celebrare sine
p̄cio nō valet ɔctus emptōis: ut. l. j. §. j. ff. de ɔhē empti.
ꝛ pro hoc videt᷑ bonus tex. in. c. si quis basilicā. de cōse.
di. j. ꝛ loquit᷑ ibi qn̄ pactū est appositū in vi modi cōtra
nām rei siue subāz in ɔtractu deducte: ita etiā intelligo
tex. in. c. fi. de cōdi. appo. ꝛ in. c. solet. ꝛ. c. ali qn̄. xxxij. q.
ij. nam si ɔhit᷑ mr̄imoniū pacto apposito ꝙ mulier euitz
ꝓlis ꝓcreationē: uel ut in adulteriū se p̄beat: uel ꝙ duret
donec inuenerit ditiorē: tunc tale pactū ꝛ eius obseruā
tia est ɔ subāz ɔctus ꝛ vitiat ɔctū: qꝛ substantia mr̄imo-
nij ɔsistit ut sit ppetuū ut dixi: ꝛ ꝙ hēat tria bona fidem
ꝓlez ꝛ sacrm̄. xxvij. q. ij. §. quid ergo. iō ꝙ mulier euitet
ꝓlem viro secū ea ɔmiscēte est ɔ subāz in pacto ꝛ in ob
seruātia dicto viro secū cōmiscēte ut euitet ꝓlez: qꝛ si ɔ-
herēt eo pacto ut euitarēt ꝓlez rōne cōtinētie obseruan
de istud nō viciaret mr̄imoniū: Patz in Joseph ꝛ Ma-
ria qui nō habuerūt ꝓpositū cōmiscēdi: nā valuit mr̄i-
moniū: qꝛ ȝ pactū esset ɔ subāz mr̄imonij ipsa obseruā-
tia nō erat ɔtra. Et iō etiā si deduxissent in pactū expres-
sū mr̄imoniū valuisset sed nō pactū quin potuissent lici
te a tali pacto recedere: ȝ secus sit qn̄ vult euitare ꝓlem
ut dixi viro secū cōmiscēte: qꝛ hec sunt cōtra subāz in pa
cto ꝛ in obseruātia. Et idē cū vult separi ꝛ cū alia ɔhere
uel qn̄ vult alteri cōmisceri carnalit᷑: cū eni in pacto ꝛ in
obseruātia ȝ sint ɔ subāz mr̄imonij viciat᷑ ipsū mr̄imo
niū ex alicui⁹ appositiōe taliū in pacto incōtinēti appo
sito. dicto. c. fi. de cōdi. appo. ꝛ. l. certaꝝ. de testa. tu. cū si
milib⁹: q̄ iura sic debēt intelligi: ȝ quidā dicunt ꝙ in. l.
cū precario. iō valuit cōtractus sed nō pactū: quia nulla
erat turpitudo in pacto: q̄ȯ secus in casu dicti. c. fi. de cō
di. appo. Sȝ isti male dicūt ꝛ ɔ text. in. l. si q̄s in p̄ncipio
testamēti. cū ibi no. per doc. cōiūcta. l. si stipul᷑. hoc mō.
de ver. obli. Nā si facio testm̄ pacto apposito ꝙ nō lice-
at reuocare testm̄ ȝ nō pactū: ꝛ tm̄ pactū est cōtra bonos
mores ciuiles: ut no. in dicta. l. stipl'o hoc mō. Itez sola
turpitudo: in. c. fi. nō viciat mr̄imoniū: ut si ɔho mr̄imo
niū pacto apposito ꝙ occides ticiuz valet mr̄imoniū: ut
c. j. de cōdi. appo. ȝ nō pactū. ꝛ est sp̄ale in casu mr̄imo-
nij ut valeat ɔctus mr̄imonij initus sub cōditiōe turpi:
qn̄ nō est cōtra subāz mr̄imonij: ȝ in alijs ɔctibus secus
sit. l. impossibilis. ff. de ver. ob. Sȝ si tale pactū cōtra sub
stantiā mr̄imonij adiicit᷑ ex interuallo: tūc valet ɔctus
sed nō pactū: ut. l. pacta. in fi. ff. de ɔhen. emp. q̄ȯ est ve-
rū nisi ex nouo pacto possȝ transiri in nouū ɔctuz ꝛ rece
di a primo: qꝛ tūc valeret pactū secūdi ɔctus: dicta. l. pa-
cta. in fi. Si vō incipit ɔctus a p̄cedēti cōditiōe: ut si in
casu. l. cū p̄cario. cōtractus sic fuisset initus: cōcedo hāc
rem p̄cario: ȝ nō liceat an̄ kal. reuocare: uel in casu. c. fi.
de cōdi. appo. si dictū fuisset: ɔho mr̄imoniū si ꝓcreatio

nem ,plis euitatueris tunc dico si est cōditio cui ius resistat tunc illa tanq̄ impossibilis viciat cōtractū ꝛ pactū ꝫ impossibil'.de vbo.ob.ꝛ.l.generalit.ꝛ.l.si plagu.h' m̄ ē in ɔtractu mr̄imonij ut tunc nō valeat ɔtractus mr̄imonij:sed si nō ē cōtra substātiā sed al's hꝫ ɔditionē turpē vel cui ius resistat:vt si cōtraxi mr̄imoniū:si furtū feceris:si occides hoiem:tūc valet mr̄imoniū reiecta tali turpi ɔditione:vt ē tex.in dcō.c.fi.ꝛ in.c.j.de ɔdi.apposi.ꝛ ē spāle in ɔtractu mr̄imonij. Si vero ē cōditio cui ius non resistat tūc si sunt cōtract⁹ legitimi q̄ inumerant in l.actus legitimi.de iureiur.ꝛ fit cōditio cū appositione diei vel ɔditionis ɔtra substātiā ipsius actus:ꝛ tūc act⁹ vitiat':ut ibi:ꝛ in regula:actus legitimi.de reg.iur.si vō nō sunt de illis ɔtractibus:vel si sūt de illis nō est appositio ɔditionis in die:vel ɔditione que sit ɔtra substātiā actus.sed alia ɔditio cui ius nō assistat:vl' si sint alij ɔtract⁹ q̄ꝫ illi ibi enumerati ꝛ sit ɔditio etiā ɔtra subām actus cui ius nō asistat:tūc valet ɔtractus:sed nō pactū ꝫ dicta.l.cū ꝑcario.ff.de ꝑca.ꝛ sufficit cōditionē impleri saltē de facto.l.quidā cū filiū.de vbo.obli.nota.in.l.cōtinuus.§.cū quis.ff.eo.ti.l.mulier.§.j.de ɔdi.insti. Aliq̄n pactū nō ē cōtra substātiā cōtractus:sed ē ɔtra substantiā vel nām rei in ɔtractu deducte:tūc si tale pactū apponit' incōtinenti nō valet cōtractus nec pactū.l.per seruū.§.j.ff.de vsu ꝛ ha.ꝛ ista pōt esse rō.c.fi.de cōdi.appo.q: mr̄imoniū ē ibi cōtractus ꝛ res in ɔtractu deducta:ꝛ iō non valet ibi cōtractus qn̄ apponit' pactū ɔtra naturā mr̄imonij. Si vō ex interuallo apponit':tūc si pactum ē turpe nō valet:dicto.c.fi.de cōdi.appo.sed valet ɔtractus.aut non hꝫ turpitudinē tale pactū:ꝛ tunc si ad diminutionē adijcit' valet:sed si ad augmentū:nō valet vt actionē pariat:sed ut exceptionē ,pducat:sic dcā.l.de ɔtraben.empt. Aliq̄n ē pactū ɔtra accidentalia siue naturalia rei in obligatione deducte:tūc valet ɔtractus ꝫ non pactū.l.j.§.j.ff.si vsufruc.peta.nisi possit transire in alium cōtractū:q: transit tunc in aliū:vt.l.manusata.in fi.ff.de ɔtraben.emp. Nam pactū appositū q res nō trāseat in dominiū emptoris est ɔtra nālia rei in obligatione deducte:ꝛ ideo valet vi alterius ɔtract⁹ vt ibi:ita debet intelligi ista materia male explicata:que facit ad infinitas q̄ōnes.ꝑmū si ɔstituo ,pcuratorē si nō reuocauero:vel pacto apposito q nō liceat reuocare tūc valet cōstitutio:sed nō ɔditio vel pactū de nō reuocando:cū sit ɔtra substātiā cōtractus ipsa cōditio vel pactum:ꝛ ē cōditō cui ius non resistit:lꝫ non assistat:dicta.l.cū ꝑcario.ff.de ꝑca. Et idem in oībus que dependent a nuda voluntate disponentis:ꝛ sunt ad placitū voluntatis reuocatoria vt valeat voluntas vel dispositio non obstāte pacto vel cōditiōe:aut negatiua volūtatis:vt si facio testamētū sub cōditione:si nō liceat reuocare vel q nō liceat reuocare pacto apposito:nā valet testm̄ cōditione reiecta ꝛ pacto.idem credo in casu.l.vbi ita mihi donatū.ff.de dona.cau.mor. Nam si ibi exp̄sse dixisset q non vult q illa donatio sit inter viuos:sed sit cā mortis que nō possit reuocari:tūc valeret vt donatio cā mortis:sed pactū de nō reuocando eēt irritū:ꝛ silr cōditio si donasset cā mortis si sibi nō liceat reuocare. Itē faciūt ad aliā subtilissimā q̄ōem:si aliquis ingressus est monasteriū pacto apposito q sibi liceat retinere certa bona:an valeat ingressus:ꝛ irritet' pactū illud retentionis solū:an vō vitietur ingressus:in qua dico q aut ingressus fuit conditionalis:aut purus:sed pactū fuit adiectū de bonis retinendis:si cōditionalis tunc si pōt talit' interꝑtari vt non vitiet' ingressus:valebit pactū ꝛ ingressus:vt intelligatur de retentione bonoꝝ cōniuentibus oculis abbatis:quod lꝫ monachis:vt in.c.ij.de sta.mona.ar.dcē.l.vbi ita mihi ,donatū.ff.de dona.cā mor.loquor ut hēat secū dū casum.c.j.de sta.mo.ꝛ dūmodo nō hēat iure obligationis:quia verba debent interpretari sit rōne ꝑsonaꝝ l.plenum.§.equicij.de vsu ꝛ ha.in.c.solite.de maiori.et obedi. Si vero non pōt sic interꝑtari vt valeat sed sit contra substantiā oīno:utputa quia expresse dixit q sibi liceret iure ,pprietatis ꝛ dominij aliqua retinere:vel vellet q ex pacto in ꝑpetuū sibi deberent' ad vsufructū vel administratiōem:quo casu ius ex stipulatione habēt vt ,pprium:tunc vitiatur ingressus.ar.dicti.c.fi.de condi.apposi. Nam sicut pactū vel cōditio apposita cōtra substantiā carnalis mr̄imonij vitiat cōtractum:ita cōditio cōtra substātiā monachatus:ut est paupertas:dicto.c.ij.de sta.mona.ꝛ de regula.c.ex parte.cū enim votum hoc casu sit emissum cōditionaliter nō obligat:pure etiam si conditio de se non sit licita:vt videt' voluisse inno.in.c.scripture.de voto.ꝛ videt' tex.xvij.q.ij.c.fi.in fin. Est enim hec conditio turpis in monacho ꝛ contra substantiā monachatus:vt in.c.solite.de maiori.ꝛ obe. vnde vitiat monachatū dictis iuribus:lꝫ forte idem foret si esset al's turpis ꝛ nō cōtra substantiā monachat⁹:vt in.c.fi.qui cleri.vel vo.ut vitiet etiā monachatū:vt si vouero religionē:si hoiem tuum occidero:cum enī sit spāle in matrimonio carnali:ut hec ipsū nō vitiet:vt i.c.j.ꝛ in.c.fi.de ɔdi.appo. Nō sic credo in monachatu:q̄a in cōtrariū in alijs est ius cōmune. Sꝫ si ingressio fuerit pura cū adiectiōe pacti:tūc aut pactū fuit appositū incōtinenti:aut ex interuallo:si incontinenti tūc si potest sic interpretari ut teneat ingressus:ꝛ valet iuxta ea que ,pxime dixi:ꝛ exemplificaui ut intelligatur retentione bonorum cōniuentibus oculis abbatis:quia verba cōtractus sunt interꝑtāda fm nām ɔtctus sup quo interponūtur.l.si vno.ff.locati.ꝛ fm qualitates ꝑsonaꝝ ɔhentiū l.plenū.§.equicij.ff.de vsu ꝛ ha.igit' fiet interꝑtatio de habēdis bonis ut dixi:ꝛ de hoc videt' tex.in.c.fi.q̄ cle.vel vo.fm solutionē glo.ibi que incipit:ergo nō erat tenēdo q illius mulieris ibi tenebat ingressus ꝛ pactum fuerat factū de retinendis bonis in ĩgressu:ꝛ in ipso ingressu:lꝫ quidā in inno.aliter intelligāt illud.c.vt dicaꝫ statim in fi.huius q̄ōnis:sed si non pōt fieri talis interꝑtatio.ut q: exp̄sse dixit q volebat retinere certa bona ad dn̄iuꝫ ꝛ ,pprietatem tūc vitiat' ingressus ꝛ pactū:cū sit ɔtra substantiā monachatus ꝛ ius resistat:dicto.c.fi.de condi.appo.ꝛ hoc tenet glo.in.l.per seruuꝫ.§.j.ff.de vsu ꝛ ha.per illum tex.qui optime ,pbat:naꝫ hoc pactū non est solum contra contractuꝫ ꝛ ei⁹ substātiā:sed ɔ͂ rem que venit in ɔtractu siue substātiā rei venientis in cōtractu:q: is monachus est ɔtractus ꝛ res que venit in ɔtractu.ꝛ ita tenet glo.in.c.fi.qui cle.vel vo.ꝛ in.c.ij.de statu.mo.idem tenet bar.bric.ꝛ paulus de eleaza.idem roffredus lꝫ aliqui ɔtra ut glo.decreti.xxxij.q.ij.c.solet in fi.magne glo.ꝛ vincen.ꝛ inno.ꝛ hosti.in.c.insinuāte qui cle.vel vo.ꝛ philipp⁹ ꝛ damasus ꝛ guil.naso:ꝛ glo.in auē.ingressi.de sacrosanc.eccl.ꝛ idē pet.ꝛ iac.de are.ꝛ io.andr.in dicto.c.fi.de condi.appo.dicentes q repugnantia adiecta in spiritualibus non tollit id quod est fortius ꝛ p̄ncipalius.l.si ita q̄s heres instituat' excepto fundo.ff.de heredi.insti.sed hētur ,p nō adiecto:ut ibi rn̄dēt ad.c.fi.de ɔdi.appo.q i mr̄imōio carnali obligatio fit hoi cui ē iputādū si tali ɔditiōi ɔsēnt. Nā ɔsentiēdo ē i culpa:ꝛ iō nō valet mr̄imoniū ad ei⁹ vtilitatē:ꝛ h̄ ,pbat hn̄.l.nō soliū.ff.de act.ꝛ obli. Sꝫ i mōachatu obligat' deo cui nihil pōt iputari vl' culpe asscribi lꝫ ad ,pfessionē sic fuerit ab abbate admissus. Sꝫ ista rō mihi nō placet:q: ɔcluderet q mr̄imoniū nō debēt valē si apposita fuisset alia turpis ɔditio etiā q̄ nō eēt ɔ͂ subām mr̄imonij:cū recipiēs cū tali ɔditiōe fuerit in culpa:ꝛ tñ nō ē vex q mr̄imoniū nō valeat:vt dcō.c.fi.de ɔdi.appo.

Secũdo assignat aliã rõem ⁊ responsionẽ: igit̃ cõditio
turpis ꝯ substantiã matrimonij vitiat matrimoniũ: qꝛ
oĩs eius substãtia est a deo. vñ cõditio ipsi cõtraria irri
tat eũ: qḋ nõ est in monachatu: qꝛ ꝙ mõachus nõ babe
at ꝓpriũ est ex institõne ecclesie. xij. q. i. c. certe. ⁊ c. nolo. ⁊
iõ boc tolli põt: cũ sit a sola institõne pape: de sta. mona. c.
cũ ad monasteriũ. ⁊ boc tenet Archi. xxxij. q. ij. c. solet. Ħ
rõ etiã non placet: qꝛ dato ꝙ sit ex institõne ecclesie: tñ ꝙ
leges nõ bẽant locũ in suis dispõnibus quis facere ꝓua
tus nõ põt. ut. l. nemo. de le. i. Itẽ qꝛ etiã pacta adiecta ꝯ
substãtiam contractus a iure ciuili uel gentium inuen
tos irritat ipsos ꝯctus: ut. l. certarũ. de testa. tu. ⁊ dicta. l.
actus legitimi. Itẽ assignat aliã rõem: qꝛ in mr̃imonio
est ꝯtractus vltro citroqꝫ obligatoꝛ. ut ff. de ver. sig. l. labeo
la. ij. ⁊ obligat̃ certe mulieri: qꝛ mr̃imoniũ nõ recipit in
certitudinẽ: de spon. c. i. li. vi. ſꝫ monachat⁹ lꝫ possit dici
cõtractus: ut in. c. ad aplicã. de regula. nõ est tñ illi⁹ for
me cuius est mr̃imoniũ: qꝛ in mr̃imonio hincinde nasci
tur obligatio: ſꝫ in monachatu nõ ſꝫ tñ ꝓfitens obligat̃
alter vͦ solũ recipit sicut in ordine ut̃ in ordinis recepti
one. xxviij. di. diaconi. in quibus morte recipiẽtis ꝓfes
sionẽ uel ordinẽ dantis nõ dissoluit̃ monachatus ut̃ or
dinatio. Itẽ ꝓtestatio cõtra naturã ordinis ut ꝙ possit
cõtrabere nõ vitiat ordinis receptiõ sicut fit in mr̃imõio
morte alterius iugaliũ. Et ista est rõ quare nõ valꝫ mr̃i
moniũ ſꝫ monachatus sic. Sꝫ mihi nõ placet ista rõ per
dictã. l. certarũ. vbi est solũ factũ testatoris: ⁊ nõ valet da
tio: et iõ placet plus ꝑma decisio per iura ꝑmo inducta.
Nã ⁊ in mr̃imonio obligat̃ quis etiam deo: lꝫ in mona
chatu per ꝑus ⁊ i mr̃imonio per posteri⁹ siue secũdario
igit̃ cõi cõsensu nõ põt dissolui carnale matrimoniũ de
iureiur. c. tua. el. ij. ⁊ de regu. veniẽs. ⁊ c. fi. Itẽ qꝛ lꝫ mo
nachatus fiat deo nõ fit tñ nisi medio boĩs recipiẽtis lo
co dei: de regu. c. porrectũ. ⁊ c. ad aplicaꝫ. qꝛ etiã obliga
tiones que fiũt deo nõ valẽt in foro cõtentioso: nisi reci
piant̃ ab boĩe: ut no. in. l. illud. C. de sac. sanc. eccle. facit
de vsur. c. quoq. li. vj. ⁊ qḋ no. Inno. de sepul. c. parochiano
⁊. ff. de arbi. l. arbiter intra certũ. Spe. i ti. de loca. §. nũc
aliqua. v. lxxiiij. Nõ ob. ꝙ dei pñtia debet repleri ꝯtra
ctus. l. ꝓperandũ. §. sin aũt. C. de iudi. vel ꝙ deus recipi
at vbi deficit bõ: qꝛ nõ cõstat ꝙ deus sic vouẽtiũ cõditõ
naliter pure recipiat: qꝛ iste sic vouẽdo cõditionalit̃: uel
cũ bmõi pacto cõtra substãtiã nõ est oĩno volũtarius: ⁊
forte peccat: ⁊ victime ipsoꝝ abominabiles fiũt uel stãt
dño. i. q. i. c. sic ꝓplus. ⁊ c. odit dñs. ⁊ iõ lꝫ quis ꝓfiteat̃
ordinẽ cisterciensiũ: nõ tñ est monachus illius ordinis:
nisi ꝓfiteat̃ in manibus illius qui põt ipsũ ordini incor
porare: ut in. c. porrectũ. de regu. no. in. c. qḋ dei timorẽ
de sta. mona. Itẽ cum votũ emittat̃ cõditionalit̃ ul̃ mo
daliter siue qualificate nõ videt̃ ꝙ obliget pure: etiaꝫ si
cõditio uel qualitas de se nõ sit licita: ut videt̃ voluisse
Inno. in. c. scripture. de voto. ⁊ no. tex. xvij. q. ij. c. si. i fi.
⁊. §. dixi. Nec video rõem quare abbas qui põt ꝓfessio
nẽ recipe ⁊ nõ recipe nõ possit eã recipere taliter ꝙ non
sit vitiosa: ⁊ ꝙ sit vitiosa ꝙ obliget̃ ꝓfitens sicut vxor vi
ro. nec est verũ ꝙ babere ꝓpriũꝫ nõ sit cõtra substantiaꝫ
monachatus: qꝛ saltẽ banc substãtialitatẽ recipit̃ ab ec
clesia: ut dicto. c. cũ ad monasteriũ. Et sicut qñ fit ꝯ sub
stantiã cõtractus inductã a iure ciuili uel gentiũ nõ va
let ꝯctus. l. certaꝝ. de testa. tu. qñ pactũ ⁊ eius obseruãtia
est cõtra substãtiã ꝯctus: ut in. l. cũ precario. cõiuncto. c.
fi. de cõdi. appo. ⁊. l. per seruũ. §. i. de vsu ⁊ babi. sic qñ fit
cõtra substantiã inductã a iure canonico qñ pactũ ⁊ ob
seruãtia est ꝯ subãꝫ: ut dixi. §. cũ igit̃ ꝓfessio debeat fie
ri certe persone recipiẽti ⁊ per ꝓfitentẽ nõ video: cur pa
cta apposita cõtra subãꝫ nõ irritẽt: sicut si ꝓmissio fieret
seruo ꝯtra subãꝫ qui seruus est minister dñi nõ valeret: qꝛ

baberet iure istius stipulatõis iure ꝓprio: Et lꝫ scẽm ma
li ministri nõ deberet posse dissoluere obligatiõꝫ iaꝫ cõ
tractã: tñ põt impedire suo medio: uel ipso mediãte con
trabẽdã obligationẽ: ut in. l. si cõis seruus ita. ⁊. l. seruũ
fructuariũ. ⁊. l. ij. ff. de stipu. ser. boc enĩ non nascit̃ obli
gatio ex ꝯctu inualido: ⁊ sic ĩpedit acquirendã. in no. xvi.
q. vi. §. fi. ⁊ ibi glo. no. nõ dissoluit̃ ut dixit Io. an. Et ꝙ
deus ipse nõ intelligat̃ recipe talẽ obligationẽ cũ tali ꝓ
testatiõe facta ꝓbat̃: qꝛ sic vouẽs uel ꝓfitens nõ est i ta
li ꝓfessione oĩno volũtarius quẽ voluntariũ deus q̃rit
coactũ vero exactionat̃ diabolus. i. emit uel acquirit. xv
q. i. nõ est. no. qḋ me. cau. in. c. abbas. in glo. ad fi. Quare
teneo ꝙ si pactũ apponit̃ uel ꝓtestatio in ꝓfessiõe ꝯ sub
stãtiã ꝓfessiõis ꝙ incõtinẽti cõcipiat̃: uel fiat ꝯditiona
liter ꝙ vicieꝫ ingressus sicut matrimoniũ carnale: ⁊ boc
nisi possit talit̃ interꝑtari ꝙ nõ vicieꝫ salua verboꝝ sub
stãtia: qꝛ tũc valebit ut bẽat iure administratiõis ut dixi.
Et aduerte ꝙ talis administratio nõ intelliget̃ ut bẽat vi
pacti ꝓcise: qꝛ in boc monachus bꝫet ꝯ subãꝫ monacha
tus: qꝛ bꝫet ius istius stipulatõis iure ꝓprio: ſꝫ babebit
administrationẽ ad nutũ abbatis reuocabilẽ ⁊ nõ ut ꝓpri
am: qꝛ verba sunt intelligẽda sm̃ ꝑsonas cũ quibus ꝓfe
runt̃. l. plenũ. §. equitu. de vsu ⁊ babi. de maio. ⁊ obe. so
lite. Sic põt saluari opi. Bar. qui banc distinctionẽ po
suit per. l. vbi ita donatũ. de do. cã mor. q̃ fuit gl. in. c. in
sinuãte. q̃ cle. uel vo. imo forte dici posset ꝙ si abbas iu
rasset nõ reuocare bãc administrationẽ ꝙ nõ posset: ut in
c. nõ est obligatoriũ. ⁊ qḋ ibi Io. an. de reg. iur. Itẽ iste
qui sic vouit posset ĩplorare officiũ supioris: sicut seru⁹
põt pro obligatiõe dñi: ut no. Inno. qui cle. uel vo. c. in
sinuãte. qḋ dictũ est verũ: qꝛ ex quo ĩplorat offm̃ iudicis
pꝫ ꝙ nulla est obligatio. l. qui ꝑ collusionẽ. de acti. emp.
⁊ sic iste monachus nõ bꝫ bec ut ꝓprius: ita ꝙ debeat bec
cõuentio irritari. Si vͦ apponit̃ ex interuallo vitiat pa
ctũ ſꝫ nõ ingressũ. Et bec videt̃ vera qñ vterqꝫ ꝯsensisꝫ
in pactũ tã ꝓficiẽs q̃ ipse recipiẽs: Sꝫ si tñ vouẽs appo
suisset pactũ: ⁊ abbas nõ ꝯsensisset recipiẽs lꝫ cõsensisset
solũ ꝓfessiõi ſꝫ nõ pacto: tunc est maius dubiũ. nam In
no. ⁊ Io. an. in dicto. c. fi. de ꝯdi. appo. volũt ꝙ demũ ta
le pactũ vitiet qñ ambo ꝯbentes in ipsũ ꝯsenserũt. secus
si alt̃ nõ ꝯsensit: uel simpl̃r tacuit: qꝛ bẽtur tũc ꝓ dissenti
ente fauore religiõis siue iurisdictõis: Et iõ dat cautelaꝫ
Hosti. ꝙ si vnus apponat tale pactũ: ꝯtrabo tecũ donec
aliã inueniã ditiorẽ: ut alter dicat ꝯsentio mr̃imonio
lꝫ nõ paero. ar. d. c. ali qñ. xxxij. q. ij. ſꝫ mihi vr̃ sic dicẽdũ
ꝙ si prius ante ponit̃ pactũ tale per vnũ ꝯbentiũ: ⁊ alẽ ex
ꝓsse dissensit: ⁊ nihilomin⁹ demũ ꝯbunt ꝙ tenet ꝯctus
ut purus. Rõ: qꝛ demũ ꝯsentiẽdo simpl̃r qui pctũ appo
nebat: videt̃ a priori ꝓtestatiõe ⁊ pacto recessisse. l. cũ in
plures: §. locator ꝯduei. ff. de loca. not. in. l. pacta nouissi
ma. C. de pac. ⁊ in. l. nõ solũ. §. morte. ff. de no. ope. nũ. et
in. c. tua. de spõ. Idẽ si q̃rens tale pactũ apponere ipsũ so
lũ in mẽte gessit: qꝛ lꝫ loco adulteri sit cẽsendus tꝫ matri
moniũ. d. c. ali qñ. xxxij. q. ij. facit. l. si repetẽdi. de ꝯdi. ob
cau. talis enĩ tacita mens ꝯbentis bẽtur ꝓ nõ apposita.
Si vero tale pactũ fuit expressũ per vnũ cõtrabentiũ: ⁊
alter tacendo cõsensit nibil dicens: uel alter ꝯsentiendo
matrimonio: tale pactum incõtinenti apposuit ⁊ nõ ali
ter cõsensit altero tacente ⁊ non cõtradicente: tũc credo
ꝙ contractus nõ valeat: per tex. in dicto. c. fi. de cõdi. ap
po. qui loquit̃ indistincte dum dicit: si alter dicat alteri
nota ꝙ nõ dicit si ambo dixerint: ſꝫ qñ alter alteri dixit
⁊ subaudi alius nõ cõtradicendo cõsensit: credo ꝙ non
valeat: lꝫ si expresse discessisset: ⁊ postea copulati reperi
rentur: ille videretur a priori pacto inbonesto recessisse
⁊ ita in proposito si illo paciscente ⁊ volente retinere in
ꝓfessione bona ad vsũꝫ ⁊ ꝓprietatẽ abbas dissensisset

tunc ⁊ ille cõuersus postea reperit̃ videt̃ a pacto ⁊ pro-
testari de recessu: ⁊ sic põt esse bona cautela Hosti. Sed
si paciscentẽ simplicit̃ recipit ⁊ abbate nihil dicente sed
solus recipiẽte talem sic ꝓtestantẽ credo ingressũ vitia-
ri: qñ incõtinẽti fuit facta cũ pacto uel ꝓtestatione ꝓfes-
sio. secus si ex interuallo: q2 tunc dicta in talibus ꝓfatõ-
nibus nõ viderent̃ repetita in hac ꝓfessiõe ex interual-
lo facta. l. tertia. §. idem respõdit. ff. de verb. obli. ⁊ sic põt
saluari dictũ Inno. Et intelligo hec vera nõ solũ si reten-
tio predicta bonoꝝ sic facta cõditionalit̃ ⁊ ꝓfessio: dicen-
do ꝓfiteor si licet hec bona ad ꝓprietatẽ ⁊ dñiũ retine-
re: sed quõcunq3 ex pacto incõtinẽti apposito sit facta di-
cta bonoꝝ reseruatio cõtra substantiã monachatus: ut
puta foueo ꝓfessionẽ ut bona ad ꝓprietatẽ retinere lice-
at. Nam lz natura modi sit nõ suspẽdere ꝑncipiũ actus:
sed dare qualitatẽ actui iam in esse ꝓducti: cũ tñ appõi-
tur ex pacto incõtinenti videt̃ in esse. l. lecta. §. dicebaz.
si cer. pe. Et ideo si est modus turpis ⁊ sic impossibil' de
iure: q2 turpe est in monacho retẽtio bonoꝝ ad ꝓprieta-
tẽ vitiat totum cõtractũ: ꝑsertim qñ est cõtra substãtiaz
dicta. l. certaꝝ. de testa. tu. ⁊ l. impossibilis. de verbo. ob-
li. ⁊ l. generalit̃. ⁊ l. si plagij. eo. ti. vbi est casus ꝙ si ꝓmis-
sio sit ex causa plagij cõtractus est nullus: ⁊ poterat fieri
per modũ esse. Nam lz causa veniat ad firmandũ id qđ
est tñ si est turpis uel cõtra substantiã in appositiõe ⁊ ob-
seruãtia vitiat dictũ actũ. dicta. l. si plagij. que põt loqui
qñ causa apponebat̃ per modũ ꝓmitto ut plagiũ cõmit-
tas: uel ꝓmitto causa plagij cõmittendi: loquoꝛ semper
qñ est modus uel causa cui ius resistat in appositione ⁊
in obseruãtia. secus si nõ assistat: ⁊ sic solũ in appositiõe
ꝓhibitio: ut dicta. l. vbi ita donatũ. que loquit̃ per viaz
modi: ut. l. cum ꝑcario. de preca. Et idẽ si per modũ exce-
ptionis fiat cum pacto apposito incõtinẽti: ut si dicit vo-
ueo me ⁊ mea: exceptis bonis talibus q̃ reseruo ad dñi-
um mihi: q2 ⁊ tunc vitiaret̃ ingressus: q2 substãtia ĩgres-
sus nõ est ut oĩa sua dedicet: imo an põt detestari ⁊ aliis
relinquere: ut in auc. siqua mulier. de sacrosan. ec. Fate-
oꝛ tñ ꝙ si bona alteri nõ attribuisset sed simplr̃ excepisset
a dedicatiõe ꝙ essent monasterij. per tex. in auc. ingressi
de sacrosanc. ec. cõiuncta. l. siquis ita heres instituat̃ ex-
cepto fundo. ff. de here. insti. Idem dico si cõditio appo-
sita in ꝓfessione est resolutiua: donec inuenerit ditioꝛez
que dixo donec induct resolutionẽ hoc casu: ut not. in
l. j. ff. de cõdi. ⁊ demõ. ⁊ tñ talis cõditio resolutiua vitiat
matrimoniũ apposita in cõtractu matrimoniali carnalis
fortius ergo monachatũ vitiabit: hec dixi: q2 dñs Anto.
de butrio ausus est dicere: ꝙ si predictis mõis cõtrahe-
ret̃ matrimoniũ carnale sine cõditione: ita ꝙ nõ esset cõ-
ditio apposita in initio matrimonij sed solũ resolutiõi
esset adiecta cõditio ꝙ valeret matrimoniũ carnale: ⁊ for-
tius monachatio: sed ipse in hoc dicit cõtra casũ dicti. c.
fi. de condi. appo. dũ dicit ꝙ si cõtrahit̃ matrimoniũ do-
nec idonioꝛẽ inuenerit ꝙ nõ valet: ⁊ tñ illa erat cõditio
resolutiua per iam dicta. Idẽ dicit si per viã modi cõtra-
heret̃ dicendo: cõtraho ut euites prolẽ: uel ut ad adulte-
riũ te prestes: uel cõtraho causa adulterij ꝙ subeas cã ꝓ-
lis euitande dicẽs: ꝙ valeret carnale matrimoniũ: ⁊ pro
eo facit. l. vbi ita mihi donatũ. ⁊ l. cũ ꝑcario. s3 nõ credo
ꝙ bene dicat: cũ hmõi pactiões turpes que vitiãt prece-
dentẽ cõtractũ: ut dicta. l. si plagij. ⁊ l. gnãliter. de verb.
obli. ⁊ hoc qñ sunt cõtra substantiã. nam alie turpitudi-
nes quõcunq3 apposite nõ vitiarẽt matrimoniũ sed ali-
os cõtractus sicut. s̃. dixi. Tene ergo hoc ꝙ matrimoni-
um vitiet̃ ⁊ monachatus q̃cquid ipse dicat: ⁊ ad. l. vbi. et
l. cum ꝑcario. respõde per supradicta. Sed ad vnũ ẽ hic
aduertendũ: si aliquis ꝓfitet̃ castitatẽ ⁊ obedientiaz in
manibus abbatis: et paupertatem: cum ista retentione

bonoꝝ ex qua vicietur ingressus: an saltem sit astrictus
voto castitatis ⁊ obediẽtie. Dico ꝙ si constat ꝙ volebat
vouere castitatẽ vouit: lz nõ teneat ingressus respeũ bo-
noꝝ: q2 tñ sicut ille qui vult vouere solũ castitatẽ et non
alia substãn alia solẽnizat votũ qñ illud emittit respectũ
certe regule: cũ facit in manibus illius qui põt eum reli-
gioni incoꝛpare: ut no. doc. in. c. ĩsinuãte. qui cle. uel vo.
Sic hic q2 ex quo in bonis apponebat pctm̃ cõ substãtiã
solũ in voto paupris: hec adiectio vitiat in alijs: ergo et
sic in castitate remanebit obligatus: ⁊ erit votũ adeo so-
lẽne ꝙ dirimet matrimoniũ post cõtractũ: per dictũ. c. in-
sinuãte: sic intelligo hanc materiã notabilẽ. Nũc vide-
amus si papa põt cũ bigamo dispensare: ut nõ obstante
bigamia: uel alia irregularitate: q2 forte vir sit sanguĩs:
possit ad sacros ordines in ꝑsbyteratũ ⁊ epatũ ꝓmoue-
ri. Quidã doc. Nicolaus furiosus dixit ꝙ non: nisi vsq3
ad subdiaconatũ inclusiue: per tex. xxxiij. dis. c. lectoꝛ. et
si ordinet̃ dicit ꝙ nõ recipet caracterẽ plusq3 si ordinaret̃
asinus. de quo certũ est ꝙ asinus caracterẽ nõ reciperet.
Et pro hac opiniõe facit: q2 tollere vitiũ bigamie nõ pẽ-
det a ptãte pape. Naz cũ surgat a diuisiõe: q2 diuisit car-
nẽ suã in plures: ⁊ sic nõ possit significare vnionẽ inter
xp̃m ⁊ ecclesiã que significat̃ per cõmixtionẽ carnalẽ cũ
vna vxoꝛe: ut in. c. debitũ. de biga. ⁊ hoc nõ possit reinte-
grare papa. Nam lz papa in his oĩa possit sicut deus: ut
de transla. pla. per totũ. deus tñ nõ potest post ruinã vir-
ginẽ reintegrare. xxxij. q. v. c. si paulus. C. de rap. vir. l. j.
Sic papa postq3 q̃s carnẽ suã diuisit in plures ipsũ rein-
tegrare nõ põt ꝙ diuisũ nõ fuerit: q2 deus nõ põt facere
ꝙ facta nõ sint facta nisi fictione. l. in bello. §. facte. ff. de
cap. in auc. de equa. do. §. j. colla. vij. l. vex. ff. de reg. iur.
Itẽ q2 nõ vr̃ papa posse cõ aplm̃ dispẽsare: ut no. xxv. q.
j. c. sunt quidã. Itẽ q2 talis irregularitas videt̃ eẽ de iu-
re diuino. d. c. debitũ. de biga. q2 opoꝛtet epm̃ vnius
vxoris esse virũ. xxvj. di. c. j. ⁊ ij. ⁊ hoc est qđ dicit aplus
⁊ dictat ius diuinũ: ut no. de cle. cõiu. c. sane. el. j. contra
qđ papa nõ põt dispẽsare. de re. spo. cãs. S3 btũs Tho.
sup 4° sniaꝝ. di. xxvij. q. fi. dicit ꝙ bigamie nõ est adiũ-
cta irregularitas de iure diuĩo uel de iure nãli sed de iu-
re positiuo. Patz: q2 si nõ obstante bigamia ordinet̃ ipsi
imprimit̃ caracter: ut est tex. l. di. c. quicunq3. quicq̃d di-
xerit nicolaus ꝑdictus. Nec est de essentialibus ordinis
ꝙ aliquis nõ sit bigamus per ꝑdicta: ⁊ q2 in istis q̃ sunt
de iure positiuo papa multũ põt: ut no. in. c. ꝓposuit. de
cõces. prebẽ. ideo põt cũ bigamo dispensare: Et sic cõclu-
dit dictus scũs Tho. Nõ obstant cõtraria: q2 nõ est con-
tra aplm̃ ꝙ dispenset̃ cũ bigamo. Nã aplus nõ ꝓhibu-
it cũ bigamo dispẽsari: sed tm̃ vetuit ipsũ non ordinari.
Silr̃ aplus ꝓhibuit criosum ordinari. xxv. di. nũc au-
tẽ. ⁊ tñ epus dispẽsat cũ crioso ab adulterio citra: ut in
c. at si clerici. de iudi. Preterea dato ꝙ paulus ꝓhibuis-
set papa posset cõtra ꝓhibitionẽ pauli cũ causa dispẽsa-
re: q2 papa ẽ maioꝛ paulo ⁊ ceteris aplis in admĩstratiõe
preterq3 petro cui in admĩstratiõe est par: cũ sit ei° loco
ij. q. vij. c. puto. ⁊ maioꝛ alijs ĩ hac admĩstratiõe. xxij. di.
c. sacrosancta. Itẽ talis ꝓhibitio apli ẽ ab hoĩe nõ a deo
ĩmediate. g° nõ ligat̃ ex ca ptãs pape q̃ nõ est ex hoĩe sed
ex deo: de iudi. c. nouit. Et pro h facit snĩa Inn. de renũ.
c. nisi cũ pridẽ. in. §. ꝑsone irregularitas: vbi tenet ꝙ oĩs
irreglãritas sit d' iure positiuo. ⁊ idẽ dic̃ i. c. si celebrat. de
cle. ex. m. i addi. ⁊ hãc sniaz sequũt̃ canoniste. Nõ ob.
ꝙ nõ põt restituẽ diuisũ ⁊ diuisionẽ quã fecit bigamus
de suo coꝛpe in plẽs: q2 ut dixi h ꝙ diuisus nõ ordinet̃
nõ est a iure nãli: aut diuĩo lz a iure positiuo cõ qđ papa
dispẽsat ut dictũ est. Fuit enĩ inductũ h impedimẽtũ
nõ ex defectu sacri. sed q2 nõ posset esse oratoꝛ viduitatis
q̃ cõiugia frequẽtauerit: ut dixit tex. xxvj. di. c. vna. in fi.

Aliqui tñ voluerũt dicere q̄ esset de iure diuino hec irregularitas: ⁊ esset solũ in hoc q̄ bigamus nõ posset ꝓmoueri: sed nõ esset q̄ nõ posset per papã dispẽsari: ut dicit Inno. c. nisi. §. persone. de renũ. Sed h̄ nõ credo ver᷑: q̄r si ipsa irregularitas esset de iure diuino tunc imp̄meref caracter si quis ordinaref bigamus sine dispensatõe qđ est cõtra tex. in dicto. c. quicũq;. l. di. Itẽ si esset a iure diuino irregularitas bigamie: papa saltẽ tacite videref ꝓhibitus dispẽsare: ut no. in. c. lr̃as. de resti. spo. nisi subesset cã ⁊ papa vellet dispẽsare: q̄r cõtra ius diuinũ etiam papa põt dispẽsare cũ causa: ut dixi. s̃. in q̄õne: an disponit cõtra ius diuinũ: põt etiã dici q̄ ⁊ si defectus sacramẽti sit cã irregularitatis: ut dixit glo. xxvj. di. in sũma. tñ nõ sit cã finalis ⁊ imediata sed solũ sit ipsã irregularitatẽ. xxvj. di. c. acbacius. ita dicit Inno. q̄ deb; intelligi tex. in. c. debitũ. de biga. vnde non est ꝓprie defectus sacramẽti cã ꝓhibitõis: S; illa est ratio: q̄r nõ põt esse orator viduitatis qui cõiugia frequẽtauerit: dicto. c. vna. in fi. xxvj. di. Et idẽ dicit de omni irregularitate ut sit a iure positiõ: siue q̄r sit regularitas rõe delicti: siue q̄r viciatus corpe vel illegitimus vel obligatus ad rõcinia ut possit in his papa dispensare. Ex hoc infert q̄ si de facto se facerẽt tales ꝓmoueri q̄ caracterẽ susciperẽt: dicto. c. quicũq;. l. di. Probaf per simile: q̄r in veteri testamẽto nõ erãt irregularitates ꝑpetue sed tpales tñ: ut si exibãt extra castra: vel tangebãt mortuũ: ⁊ ita est in nouo testõ q̄ñ suspẽsus ab officio celebrat: secus si a beneficio. Ex quibus cõcludif q̄ papa in omni põt irregularitate dispensare: ⁊ sic dispensare põt cum obligato ad rõcinia p̄ p̄dicta. ⁊ in. c. j. de obli. ad rõci. ⁊ cum homicidis ⁊ bigamis: ut etiam sacros ordines recipiãt. Nõ ob. c. lector xxxiiij. di. q̄ ibi martinus papa dicit de ep̄is q̄ nõ possunt nisi in minoribus dispensare: sed nõ in sacris. Et ordo subdiaconalis tũc nõ erat inter sacros: ut in. c. a multis. de eta. ⁊ quali. Et q̄ nõ loquaf de papa p;: q̄r nõ potuisset legẽ imponere successori: ut in. c. inotuit. de elec. nec sibi ipsi. l. pe. ff. de arbi. Ex quibus cõcludo q̄ papa põt cum bigamis dispẽsare ⁊ cũ omni irregularitate: et q̄ñq; ɔsueuit: ut no. glo. in dicto. c. lector. que dicit q̄ lucius dispẽsauit cũ Panormitano ep̄o: ⁊ martinus dispensauit in subdiaconatu: dicto. c. lector. xxxiiij. di. Nec placet quorundã distinctõ: qui dicũt q̄ de ordinata potestate papa dispẽsat vsq; ad subdiaconatũ inclusiue: in diaconatu vero vel p̄sbyteratu nõ põt de ordinata potestate s; de absoluta. sic nam si est vera sñia btĩ Tho. quã sequif Inn. in dicto. c. nisi. in. §. persone. de renũ. q̄ oẽs iste irregularitates sunt de iure positiuo: tũc papa de ordinata p̄tãte põt cõtra illud dispẽsare: cũ sit supra ius positiuũ: ut no. de cõces. preben. c. ꝓposuit. ⁊ in cle. j. de immu. ec. Faciũt etiã ista ad q̄õez: an papa possit a iuramẽtis absoluere ligatũ. In qua dubitatiõe varie sunt glosatoꝝ sñie: que sunt relate. xv. q. v. c. auctem. ⁊ lxxxv. dis. c. florentinũ. no. de spõ. c. ij. ⁊ in. c. quãto. de iureiur. Naz Laurẽ. volunt q̄ papa demũ possit absoluere cũ causa ⁊ clauẽ discretõis interueniẽte sine causa vo nõ possit. Et dixit tñ esse legitimã q̄ñ ex obseruatiõe sequeref scãdalũ incõportabile: ut dicto. c. quãto. ⁊ dicto. c. ij. de spon. vel si malũ exemplũ sequeref in multos: Huguicio no. dixit indistincte papã nõ posse absoluere a iuramẽto licito: ⁊ oĩa iura que dicũt papã posse a iuramẽto absoluere: intelligẽda fore de iuramẽtis illicitis. xv. q. v. auctẽ. cũ caplis se. Et assignat rõem: q̄r in his q̄ sunt de iure naturali papa nõ põt dispensare: ut in. c. ⁊ si x̄ps. de iureiu. vbi dicif: Vouete ⁊ reddite vota deo. ⁊ in. c. magne. de voto. Tãcredus fuit aũt in opiõe q̄ in oĩ iuramẽto quẽlibet possit absoluere: dũmodo fiat cõmutatio in aliud qđ sit deo magis acceptũ ⁊ cã subsit: ⁊ sine cã nõ possit.

Ego vero sic dico ⁊ primũ dico cõsiderandũ si iuramentũ est illicitũ: nam si cõstat quis põt cõtra illud ꝓpria auctoritate venire. Si vo est licitũ ⁊ cõstat: tunc si est licitũ ex parte p̄stantis s; nõ recipiẽtis tunc absoluit papa: q̄ñ imo quilibet ep̄us: nec est q̄ aliqua extrinseca cã subsit sed sufficit turpitudo illicita ex parte recipiẽtis. Et ide; si recipiẽs locupletef cũ dãno alterius: l; non adsit alia turpitudo: de iureiur. c. veniẽs. in glo. fi. dum tñ dãnu; enorme sit. Imo plus voluit Inno. de elec. c. venerabile; q̄ si supioris copia haberi nõ possit: tunc posset q̄s venire contra iuramentũ ꝓpria auctẽ: q̄ñ vrgeret necessitas. xj. q. iij. c. antecessor. Si aũt iuramentũ est licitũ ex parte vtriusq;: videl; p̄stantis ⁊ recipiẽtis: tũc si iuramentũ est prestitũ in materia spectãte ad papã: vel que a pape dependeat p̄tãte: vel in materia cõcernẽte publicã vtilitatẽ ⁊ in mãibus pape ɔsistente: tũc papa põt tollere iuramẽtũ ꝓpria auctẽ: ut in. c. veniẽs. de iuriũ. Et ẽ rõ: q̄r tale iuramentũ interpositũ super re alterius nõ potest esse precisũ nisi inq̄ñtũ vult superior. Sicut enĩ cũ concernit vtilitatẽ solius priuati: ille priuatus põt absoluere: ut in c. sicut. de spon. ⁊ c. ij. ⁊ not. legiste in. l. labeo. ff. de iureiur. sic ⁊ hoc casu papa qui erit superior poterit: q̄r isto casu censef excepta auctas superioris. ut in. c. veniẽs. de iureiur. ⁊ de rescrip. c. cõstitutus. Si aũt iuramentũ prestaf in alia materia ad papã nõ pertinente vel ipsius potestate nõ depẽdente: q̄r forte iuramentũ est factũ deo, ⁊ ipsi directũ ut ipsi soli placeat: vł ad vtilitatẽ tertij: ⁊ tũc cum cã põt papa a iuramẽto absoluere. Et est rõ: q̄r cu; causa papa põt priuato auferre rem suã: ⁊ sic videf a iuramento absoluere in p̄iudiciũ ipsius tertij ex nõ cã licita respectu iure tertij: q̄ñ cõmisisset aliq̄d tertius: ex quo posset suo iure priuari nõ simpliciter qđ ɔmittet in maius bonũ si ꝑti nõ est magis bonũ: ⁊ hoc q̄ñ est prestitũ tũ parti: l; si prestitũ sit tñ deo: tunc est causa q̄ñ cõmutat in melioꝛi bono: ut no. in. c. ij. de iureiur. Et q̄ñ dicaf prestitũ tñ deo: vel tñ parti: vel deo ⁊ parti: vide in. c. ij. de spon. sine causa aũt nõ posset absoluere: ut videf velle glo. in dicto. c. quãto. ⁊ Inno. idem in. c. cũ inter. p. de renũ. ⁊ hoc est ver᷑ q̄ñtũ ad hoc ut absolutus: vel cũ quo est dispensatũ sit secur᷒ in foro penitẽtie: ut dicto. c. quãto. ⁊ xv. q. v. auctem. sed in foro contẽtioso p̄sumeretur cã ⁊ esset tutus in illo per absolutionẽ pape: ut not. Archi. in dicto. c. florentinũ. ⁊ btũs Tho. in secũda secũde. lxxxix. ¶ arti. ix. qđ intelligo verũ adeo q̄ de hac absolutiõe nõ posset per conciliũ: vel quẽcunq; aliũ disceptari: sine etiã recenseri aut disceptari: cũ facta põtificis nullius sint iudicio submissa. ix. q. iij. c. nemo. ⁊ lx. di. si papa. que tñ intelligo ut pluries dixi. s̃. nisi ex tali absolutione turbaref status vniuersalis ecclesie vel fidem concerneret. q̄r tunc posset cognoscere cõciliuz generale si causa fuisset legitima. xxv. q. j. c. sunt quidam. Et ideo si papa iurasset ⁊ vouisset renũciare papatui ꝓpter vnire forte ecclesiã ⁊ tollere scisma qđ ingeret: vł ꝓpter aliud bonũ quod cõcerneret statũ ecclesie vl̃is: puta si iurass; aliquo loco celebrare generale cõciliũ: ꝓpter tollere aliquas hereses que in dei ecclesia ingerẽt: tunc si vellet se absoluere vel alteri suã absolutionẽ ɔmisisset: posset cõciliũ aĩaduertere si causa esset legitima: ut dixi. s̃. in q̄õe que sit maioꝛ: an sñia pape vel cõcilii. sic intelligo hanc q̄õnem. Ulterius dubitaf: an papa potest dispẽsare in casibus lege diuina prohibitis in matrimonio. Circa qđ primo est inuestigandũ qui casus sint lege diuina ꝓhibiti. Pro quo est sciendũ q̄ in leuitico due tñ persone erant ꝓhibite: q̄r filius nec matrẽ: nec pater filiã ducere poterat postea lege alia diuina duodecim persone sunt ꝓhibite mater nouerca soroꝛ neptis amita matertera vxoꝛ patrui: l; glo. in dicto. c. lr̃as. dicat vxoꝛ patris

sed est corrupta scriptura: q2 vult dicere vxor patrui: nā vxor patris est nouerca ō quia dixerat ⁊ ideo vult dicere vxor patrui ⁊ vxor fratris. ⁊ hec erat ꝓhibita qn̄ cū ꝓle decessisset al's vxor fratris mandabat' a fratre suscipi ad sobolem suscitandā: ut habet'. viij.q.j.c.olim de diuor. ca.fi. Item priuigna ac filia ꝑuigni vel priuigne ⁊ soror vxoris. hodie vō in.l.gratie. plurime ꝑsone sunt ꝓhibite ut continentie locus sit: ut hos casus refert glo.in.c.lr̄as de resti.spol' in glo.i verbo diuina lege. ⁊ in.c.gaudem⁹ de diuor.in glo.j. Uisis modo qui sunt casus lege diui na ꝓhibiti occurrit dubiū si papa potest in his casibus dispensare videt' p̄mo ꝙ nō ꝑ tex.in.c.litteras de restit. spol'.vbi tex.expresse dicit ꝙ in illis papa dispensare nō potest. In contrariū videt' id q ō.s.dixi.q2 papa pōt cā subsistente interpretari ius diuinū seu contra ipsum dis pensare ⁊ in casu isto ꝙ possit videt' tex.de diuor.c.gau demus.vbi si infidelis cōtraxit matrimoniū in scdo gra du ⁊ cōuertat' ad fidem pōt ex dispensatione pape ob fa uorem xp̄iane religionis ipsā retinere ⁊ tn̄ scd's grad⁹ erat lege diuina ꝓhibitus.xxx.q.iij.pictariū. ⁊ etiā ꝓba tur in Leuitico vbi secundus gradus consanguinitatis affinitatis est ꝓhibitus dum dicit turpitudinē sororis vxoris tue ⁊ filie eius nō reuelabis filiam filie eius filiā filij non sumes propter hec dixit glo. ꝙ in Leuitico ꝓhi betur secūdus gradus in ascendentib⁹. Et ideo tex.in.c. gaudemus. loquit' in collateralibus in quibus in secun do gradu dispensat ecclesia. Sed in hoc est notanduz ꝙ si loquimur in tex. ascendentes ⁊ descendentes tunc ē ꝓhibitio nō solum in secūdo gradu sed in infinitum: ut notat glo. instit. de nup.§.ergo. vbi glo. dixit ꝙ si adam viueret nō posset vxorari. ⁊ in istis credo ꝙ ecclesia non dispenset: ⁊ est rō q2 regulariter nō transcēdit ad nepotē qui filij loco est ⁊ cum filiis siue liberis iure diuino nō est matrimoniū ⁊ hoc dixit Philippus ꝙ in secūdo gra du ecclesia in ascendentib⁹ ⁊ descēdentib⁹ nō dispensat sed ego in infinitū credo ꝙ nō dispenset: q2 cū non inue niat' ab ecclesia hactenus factū intelligit' ꝓhibitū: ut in c.inter corpalia.v̄.ꝑsertim: de transla.ꝑla. In secūdo gra du collateraliū est aduertendū ꝙ si sūt equalis linee ipsi nō sunt iure diuino ꝓhibiti cōtrahere ⁊ iō filij duor fra trū iure diuino legitime copulabant: ut no. de consang. ⁊ affini.c. de infidelibus. notat Jo.an.i.c.ꝑ venerabilē. in.v̄.pōt. qui filij sint legit. q̄m istí sint in secundo gra du de iure canonico linee transuersalis ⁊ de istis loquit' tex.c.gaudem⁹.ibi: q̄ ꝯstitutionib⁹ canonicis nō artant' quasi secus sit si contraxisset contra legem diuinā: q2 pa pa tūc n̄ dispensasset ut ꝓbat ibi tex. dū dixit de pagano cōuerso qui habebat plures vxores ut illas cōtra ius di uinū nō retineat sed primā tn̄. ⁊ idem si repudiauit vxo rem s̄m paganor morē vel ritū aut legē: aut factus xp̄ia nus aliā nō supinducet contra ius diuinū. vnde ibi ē ca sus ꝙ cōtra ius diuinū papa nō dispensat contra ꝓhibi tionē canonicā cū existentib⁹ in secundo gradu: q2 ut di xi filij duor fratrū non erant ꝓhibiti iure diuino ⁊ ideo glo. male allegat illum tex. ꝙ papa dispenset ibi in secū do gradu lege diuina ꝓhibito: q2 nō loquit' de secundo gradu ꝓhibito lege diuina ꝓut esset qn̄ sunt transuersa les linee inequalis ut patruus ⁊ nepos isti enī bene sūt ꝓhibiti iure diuino ⁊ cum istis ecclesia nō dispensat q2 nō reperit' hactenus dispensatū: igit' censet' ꝓhibitum: dicto.c.inter corpalia de transla.ꝑla. ⁊ sic esset cum soro re vxoris que est in p̄mo gradu affinitatis ⁊ filia eius in secūdo linee inequalis. Sed si sunt equalis linee trans uersales isti solū iure canonico sūt ꝓhibiti ⁊ cū istis dis pēsat': dicto.c.gaudemus. q2 dispensare solū contra ꝓhi bitionē canonicā n̄ diuinā. Ex quib⁹ cōcludo ꝙ in casi bus lege diuina ꝓhibitis in matrimonio ecclesia nō dis pensat ⁊ ita dixit expresse tex. in dicto.c.litteras de resti. spol'. ⁊ expositiōes ꝙ nō oporteat vel non expedit posite ꝑ glo. in dicto.c.litteras. sunt false ⁊ hec sufficiāt de hoc dubio. Ex istis infert' ꝙ papa posset dispensare ut fratri relictā fratris vxorē acciperet qn̄ frater decessisset sine sobole: q2 talis cōiunctio iure diuino erat permissa ⁊ de hoc est casus in.c.fi. de diuor. vbi papa dispensat cū in fideli cōuerso ut retineat vxorē quondā fratris defuncti sine sobole ut ibi. An aūt possit papa cum homicida vo luntario dispensare ut post pactam penitentiam minis stret in officio altaris videtur ꝙ nō per tex.in.c.finali ō tempo.ordinan. ⁊ de accusa.c.inquisitiōis. psalmo.lxj. Nam dominus dixit Dauid ꝓphete post penitentiam Nō edificabis mihi templum: quia vir sanguinis es.j. q.vij.siquis omnem de consecra.di.j.c.j.l.di.miror. ⁊.c. aliquantus. ⁊.c.siquis clericū. ⁊.c.de his. In contrariū videtur nam ⁊ petrus fuit irregularis: quia abscidit au riculam seruo.xxiij.q.j.si petrus. ⁊.xxiij.q.iij.ꝑ mēbris ⁊ fecit illud voluntarie.xxiij.q.iiij.c.ille gladium. Idē fuit de beato paulo qui scienter sollicitauit lapidantes stephanum ⁊ tamen demū apostolus ⁊ doctor gentium assumptus est.l.di.§.contra. ⁊ petrus sūmus pontifex re mansit. sed dicunt quidam ꝙ in baptismate fuit omnis irregularitas abolita.xxvj.di.c.deinde. que respōsio de bet procedere in paulo sed nō in petro: quia ante absci sionem auricule erat baptizatus ⁊ presbyter factus i an teriori sero cene. vnde respondent alij ꝙ irregularitas nōdum erat introducta que est demum a iure positiuo ut dixi supra in questione an papa dispenset cum biga mo ⁊ ꝙ etiam ista sanguinis sit de iure positiuo: patet quia in veteri testamento licebat sacerdotibus interfice re.ij.q.vij.§.item cum balaā. ⁊.c.daniel. Sed posito ꝙ esset de iure diuino hec prohibitio per verba predicta ꝑ lata contra Dauid prophetam. Ego tamen credo ꝙ licē papa cum tali difficultate dispenset tamen potest dispē sare: quia lex diuina al's hoc sibi permittit. Nam cū ne pote Aaron dispensatum extitit post duplex cōmissum homicidium: Numeri.xxv.ca.notat'.ij.q.vij.ca.daniel. dixit enī domin⁹ ecce do ei pacē federis mei ⁊ erit tam ipsi q̄ semini eius paratū sacerdotium sempiternum. cū igitur reperiat' al's de iure diuino dispensatū. ⁊ ita vo lunt doctores in.c.sicut dignum de homici. licet Spec. aliter sentire videatur in titulo de lega.§.nūc breuiter di cendum.v̄.v. ⁊ hoc legitima causa subsistente cum quā nōnunq̄ interpretatur delinquentes irregularitatē nō incurrisse ut si infans dormiens siue demens aut aliq̄s pro tuitione sue salutis aliter nō valens euadere occidit Nam isti irregularitatem nō incurrunt ut hodie est de claratū in clemen.si furiosi de homici. Superest ut nūc videamus si cum simoniaco in ordine vel dignitate aut beneficio papa pōt dispēsare ⁊ videt' ꝙ nō cū simōiaco ordinato simoniace ut.j.q.j.c.statuimus decretum. cum c.sequentib⁹ ꝑsertim in.c.erga simoniacos. Nam solū videt' dispensari posse cum simoniaco ordinato a simo niaco nō simoniace: ut dicto.c.statuimus igit' si est ordi natus simoniace non videtur cum eo dispensari.j.q.vij. c.requiritis ꝓpter hoc dixerunt aliqui ꝙ cū simoniaco in dignitate nō dispensatur ut dictis iurib⁹. Sz cū simo niaco in bn̄ficio simplici dispēsat': ut in.c.ꝑ tuas el secū do de simo. Specu. notat in ti. de lega.§.nunc breuit' di cendū.v̄.viij. videt' tenere ꝙ papa cū simoniaco in ordi ne nō potest dispensare. Sed quicquid dicat' veritas est ꝙ papa pōt cū eo dispensare quocunq̄ simoniaco dū tn̄ renunciet bn̄ficio simoniace adepto ⁊ executiōi ordinis simoniaci adepti: de accu.c.inquisitionis. q2 p̄riam rete neto bn̄ficio agere nō possē.j.q.vij.c.requiritis de accu. c.inquisitiōis. ita no. doc. in.c. de simoniacis. de si. ⁊ i.c.

penulti.eo.ti.no.in.c.j.nisi cum pridē.§.i.de renūc. Et idē si est ordinatus simoniace ordinario ignorante qū ē manifestū: ut.i.q.v.c.p̄sētiū. sed si talis esset occultus posset ep̄us dispēsare. ut dicto.c.de simoniacis. et qualit̄ et q̄n possit cū simoniaco in ordine aut dignitate siue beneficio simplici dispensare: dic ut no.in dicto.c.de simonia. p doc. et tex. qui dicūt q̄ cū simoniaco nō dispensat̄ intellige p aliū q̄ p papam ut no de simoniacis.c.tanta. vnū tn̄ est dubiū an papa posset facere q̄ quilibet posset ordines recipere a simoniaco occulto. doc. dicūt q̄ sic i.c. per tuas el secūdo de simo. et hoc negans esset heretic⁹.xix. di.nulli.nisi papa in statutis diceret q̄ p tale statutū nō intendit alioꝝ opinionib⁹ derogare: q2 tunc nō deberēt ordines sumi a simoniaco q̄uis occulto ut dictis iurib⁹ Et hoc credo veꝝ q2 executio ordinis a iure ablata simoniaco ꝓpter simoniā pōt ipsi a papa restitui: q2 habituꝫ et actum ordinandi semꝑ simoniacus ep̄s retinet. vnum credo q̄ papa nō posset statuere ut ꝓhibita: q2 simoniaca possent cū simonus fieri: q2 hoc esset nutrire peccatuꝫ contra dispositionē diuinā q̄d nō licet. xxiiij.q.ij.legat̄ et q2 ista iure diuino sūt ꝓhibita et nūlli quib⁹ iurib⁹ papa velit nolit est subditus.xl.dis.si papa. et c. hō x̄pian⁹. secus si essent simoniaca q2 ꝓhibita: q2 cū ista sint a iure positiuo papa ex causa pōt contra ista iura dispēsare dixi.s̄.in q̄ōne an papa pōt esse simoniacus vel an simonia cadat in papa. Ulteri⁹ dubitat̄ an possit dispensare cū illo qui scienter se fecit rebaptizari qui de iure ꝓmoueri nō pōt: ut.j.q.vij.c.qui in q̄libet de cōsecra.dis. iiij.qui bis. isti tex. vident̄ dicere q̄ nō et maxime tex. in c.confirmandus.l.di. tn̄ veritas est in contrariū: q2 ista inhabilitas est a iure positiuo contra quā papa pōt dispensare cū supra ius possit ut in.c.inotuit de elec. et c. proposuit de concess.ꝓben. et iura cōtraria intelligunt̄ q̄ papa cū his nō cōsueuit dispensare nō q̄ nō possit p predicta. et idem dicendū est cū iterū ordinato ab hereticis in subuersionē fidei: de quo.j.q.vij.c.cōuenientib⁹. et c.audiuimus dn̄e ad fi. ut cū isto nō cōsueuerit dispensare licet possit. Ideꝫ est dicendū de illo qui fecit sibi ordines vel ordinē aliquē reiterare: d quo.j.q.vij.c.saluberrimū in fi. dicūt etiā quidā ut Specu.in ti.de lega.§.nūc breuiter.v.xij. q̄ vbi discolorat̄ status ecclesie vniuersalis q̄ papa nō pōt dispēsare.j.q.vij.c. et si illa. s3 tu dic ut dixi.s̄.in q̄ōne an papa dispenset cōtra statuꝫ vniuersalis ecclesie vbi hec declarat̄. Et isti sūt casus in quib⁹ licꝫ papa possit nō cōsueuit dispensare. Sūt et alij in quib⁹ difficulter dispensat ut in excōicato suspēso vel interdicto qui facit se ordinari in contemptu clauiū excōicatione durante: de sen.excō.c.cū illoꝝ.§.fin aūt. et idē si durante excōicatione in contemptuꝫ clauiū celebret. ut in.c.si q̄s ep̄us in cōcilio.xj.q.iij. Idem de recipientib⁹ beneficia ab illo qui violat interdictū pape vel contēnit: ut de excess.pla.c.tanta. Idem in falsario lraꝝ apostolicaꝝ p tex. in.c.ad falsarioꝝ de crimi.fal.ibi ꝑpetuo ec. Idē i hereticis et eis sacramenta ministrantib⁹ nam nō dispēsat nisi papa et difficulter: ut de hereticis.c.excōicamus.§.sane clerici. Ideꝫ in sodomitis ut in.c.clerici de exces.pla. Idem in reuelante peccatū in cōfessione penitētiali perceptū de peni. et remis.c.ois i fi. Item incorrigibilis et in nimia ꝑtinacia ꝑseuerans: de dolo et contu.c.veritatis. Idē in crimine notorio de iure vel de facto. ut in.c.fi.de tempo.ordi. Iteꝫ cū assessitus vel dantib⁹ ipsis consiliū vel fauorē: ut.c.j.de homici.li.vi. Itē in delicto infamiā ciuilē inducente: ut notat glo.in.c.nisi.§.j.de renūc. Itē cum infame ifamato ex delicto p sniam declarato: ut.ij. q.iij.§.hīc colligit̄. in istis etiā post ꝑactam penitentiā papa difficulter cōsueuit dispensare cū istituto in sacris ut subdiacono vel presbytero q̄ matrimoniuꝫ cōtrahat

quidā ut Io.glosator decreti dixit q̄ aut recipiēs ordines expresse astrinxit se voto et tūc papa nō possit dispēsare p.c.cū ad monasteriū i fi.de sta.mona. aut nō astrinxit se voto expresse sed fuit ligatus solū cōstitutione pape que facit ut suscipiētes ordines emittere videant̄ votum castitatis et tūc papa possit dispensare ita notat glo. xxxij.di.de illo. Sed ibi Bartho.brixi. videt̄ in additionibus tenere cō glo. q̄ papa possit etiā qū expresse vouit dispensare. Et p ista sniā Bartholomei facit id q̄d dixi s̄.i q̄ōne an papa dispēset cū monacho ut matrimoniuꝫ contrahat nā plura ibi dicta ad hāc q̄ōnē reduci possūt et rō que mouit Io.fuit q̄ votū castitatis videt̄ annexū ordini p̄sbyterali sicut dicit̄ q̄ est ānexū monachatui: et iō papa nō posset dispensare: rō q2 lꝫ cū monacho possit q2 pōt eū facere nō monachū nō tn̄ sic est in presbytero vel diacono: q2 nō pōt facto pape desinere esse tales per illa que dixi in dicta q̄ōne an papa dispenset cuꝫ monacho sed tūc videretur idem dicenduꝫ siue vouit expresse siue nō expresse. Nā suscipiēdo sacrū ordinē videt̄ ipsū suscipe cū omnib⁹ suis annexis et cōprobare oia statuta in ipso ordine. et rō quia ignorare talia iura esset supina ignorantia maxie q2 hoc est oibus etiā ut plurimis mulierib⁹ notū. Sed alij dicūt q̄ castitas nō est annexa ordini presbyterali siue ordinib⁹ sacris sed est solum inducta ipsi ordini ex cōstitutione ecclesie: ut in.c.pe.de voto li.vi. et ideo si tacite vel expresse quis vouit castitateꝫ ordines sacros suscipiendo videt̄ q̄ papa possit sicut pōt in alijs votis dispensare. et ita tenet et dixit Uincentius cui⁹ opinionē credo verā: et q̄ nō sit annexa castitas ordini sacerdotali vel sacro patet fm aliquos: quia ecclia orientalis facit p̄sbyteros et tn̄ cōiugant̄ et non cōtinent Sed ista rō mihi nō placet q2 si orientalis ecclesia hoc nō āmisit ex voto vel constitutione ista rō est sufficiens quare nō est ānexa castitas isti ordini in occidentalib⁹ q2 si occidentalis recepit videt̄ q̄ potuerit ānecti ordini sacro castitas sicut ānexa est monachatui q2 natura seu ānexio a iure pōt attribui actui ciuili sicut est monachatus et ordo sicut actui naturali a natura.l.adoptio.ff. de adopt. Sed credo q̄ nō sit ānexa castitas etiā fm ecclesiam occidentaleꝫ ordini sacro al's sequeret̄ q̄ si ordinaret̄ quis ad sacros post matrimoniū cōtractū qui ordo sacer nō dirimit matrimoniū añ ꝯtractū: ut no.i dicto.c. ex pte el secūdo de cōuer.cōiu. et in.c.j.de voto li.vj. et ibi glo. q̄ stante matrimonio in quo quis nō pōt cōtinere exigente debituꝫ vxore vel q̄ nō imprimeret̄ sacer ordo quod est falsuꝫ: dicto.c.ex parte. vel q̄ dirimeret matrimoniū nō carnali copula cōsūmatum quod similit̄ fm veram opinionē est falsuꝫ ut dictis iurib⁹. Teneo ergo q̄ castitas nō sit annexa ordini sacro sicut ē ānexa monachatui sed q̄ recipiens ordinē sacruꝫ fit solum astrictus voto contra quod votū papa cū causa pōt dispēsare sine causa nō: ut in.c.nō est nō de voto. Nūc videamus si circa impedimenta matrimonij sp̄ualis vel papa pōt dispensare ut puta q̄ cōpater suscipiat cōmatrē in vxorem vel qui baptizauit vel leuauit de sacro fonte leuatuꝫ vel leuetam accipiat vel q̄ filij leuantiū inuicē contrahant inter quos est vtriꝫ impedimentum ut in toto titulo de cogna.spiri. vl' q̄ pater accipiat filiā adoptatā int̄ quos est impedimentū cognationis legalis ut in toto titulo d cogna.lega. dicas q̄ cum hec impedimēta sint a iure positiuo papa potest dispensare nō tamen cōsueuit dispensare inter cōpatrem et cōmatrem vel leuantem et leuatū: sed inter frēs sp̄uales ut int̄ duos filios leuantiuꝫ bene papa cōsueuit dispensare et generaliter in ꝓhibitis iure positiuo papa potest dispensare: ut notatur in ca. proposuit de concessione prebenda. et de statu monacho. cum ad monasteriuꝫ. et ideo cum legali filio potest dispēsare

Et iō pōt dispensare ꝙ piurus vel cōstitutus in mortali
peccato nō repellat̃ a ferendo testimonio de re iudi.ca.
cū. J. ⁊. A. Instit. de iure nāli. §. sed qḋ pncipi. sicut etiā
cū eo dispensare pōt in ordinibus. ut in. c. dilect⁹ de tem
po. ordi. ⁊ ita notat Specu. in ti. de teste. §. j. v̄. sꝫ querit̃
vtrū papa. Item an pōt dispensare sup horis canonicis
ut clericus qui rōne beneficij est obligatus ad dicendas
horas canonicas illas non dicat Guil. in cle. dignum de
celebra. mis. dixit ꝙ ex causa pōt in aliquib⁹ horis dispē
sare ꝙ nō dicant̃. Alij in dicta cle. dignum. dixerunt ꝙ
pōt in totum in horis omnib⁹ dispensare cū sit a iure po
sitiuo: ut in. c. j. de cele. mis. in cle. ⁊ ita ibi tenet cardina-
lis florentinus. Ego vō ita dicerē. nam quidā sunt astri
cti ad dicēdas certas horas ex voto ut qꝛ vouit singulis
diebus dicere officiū beate marie ⁊ in istis papa pōt cō
mutare in maius bonū sicut in alijs votis: ut i. c. j. de vo-
to. Nam orat̃ deo etiā bonis opationib⁹: ut de ɔstitu.
di. v. c. nunq̄. Nō aūt posset in totum remittere. Quidā
sunt astricti ad horas ex cōstitutiōe ecclesie ut ꝙ septies
in die dicant officia ordinata: iuxta illud psalmiste: Se
pties in die psallat̃ dn̄o. ⁊ in cle. j. de cele. mis. ibi: horis
debitis. Et in istis est attendendū qḋ est actus orandi ⁊
est modus orandi. Actus orandi cōpetit hoī ad deū iu-
re naturali ⁊ diuino: qꝛ est actus latrie ⁊ ē pars iusticie
quā reddit homo deo qḋ debet siue actus dulie qn̄ ho-
mo honorat sanctos siue sanctas creaturas ꝑpter deum
⁊ istud papa nō posset in totū in hoīe tollere: qꝛ in totū
non tollit iura diuina ⁊ naturalis vel debita deo ⁊ ꝙ sit
deo debita seruit⁹ orandi: ꝓbat̃ in dicto. c. nūq̄. de ɔse.
di. v. posset aūt papa modū orandi ordinare ut ꝓbat̃ in
cle. j. de cele. mis. vbi cōmutat astrictos ad diuinū modū
orādi ad aliū modū. Et ideo licꝫ psalmista dicat septies
orandū tn̄ posset papa pauciores horas decernere cum
sit a iure positiuo sed nō in totum remittere actuꝫ oran-
di sicut dixit Guill. Et cōclusiue dico ꝙ pōt ligare. ēt de
culta de conces. ꝓben. c. ⁊ libet. Item ꝑsonas ineptas ad
matrimoniū aptas facit ⁊ econtra ut de desponsa. impu
berū. c. ad dissoluendū de consang. ⁊ affini. c. non debet
de ɔuer. ɔiuga. c. ex publico de diuor. c. quanto. ⁊. c. gau
demus. Sed qḋ dixi ꝙ ineptas ꝑsonas aptas facit intel
lige qn̄ sunt inepte ex iuris dispositiōe secus si dico na-
ture. vnde nō posset facere ꝙ furiosus durāte furore eēt
vir ut matrimoniū tūc initiaret: qꝛ nō pōt hoc casu indu
cere ꝙ sit matrimoniū sine ɔsensu iuxta notata p doc. in
c. fi. de spon. duo. ⁊ furiosus cōsentire nō pōt. Item non
posset facere ꝙ esset matrimoniū int̃ impotētes habitu
⁊ actu deducēdi ad effectū matrimoniū ut cū frigido vl̃
spadone vtriusqꝫ testiculi. In matrimonio vō spirituali
⁊ in ꝑsonis ordinandis ⁊ in beneficiādis ⁊ deponendis
⁊ de obligandis ad religiones ⁊ de religionibus institu-
endis ⁊ destituēdis ⁊ in his ⁊ silib⁹ istis illud pōt qḋ
vult de religio. do. p totū ⁊ de transla. c. quanto. Et ideo
impedire pōt ꝓfessiones de regula. c. qꝛ in insulis. ⁊ de
regula. ca. nō solum li. vj. Et iō teneret constitutio ꝙ sine
licentia pape exempti ꝓfiteri nō possint vel posset. Etiā
mandare alicui volēti ꝓfiteri regulā artiorē ꝙ illam nō
ꝓfiteret̃ ut in mercuriali constat de regu. iur. in. vj. ⁊ ibi
late Jo. an. loquor semꝑ cū rōnabili cā. nō pōt tn̄ facere
ut dixi ꝙ facta nō sint facta: qꝛ cōtra veritateꝫ facti ꝙ sic
ō veritate nō sint facta nō pōt disponere. Et iō de nigro
albū nō pōt facere de iureiuran. c. ⁊ si xp̄us. Diximus q̄
possit papa p potestatē pontificalē nūc stat inscribere q̄
sint tn̄ sue beatitudini reseruata als̄ hoc in. c. trāslationē
de offi. dele. latissime retuli. Et adde ibi scriptis qꝛ etiā
solus papa deponit ep̄os. iij. q. vj. c. accusatis. ⁊ in. c. q̄s-
tis. ⁊. c. multū stupeo. ⁊ de transla. ꝑla. c. inter corpalia.
Sed an posset ep̄m sine cā a sua sede āmouere videt̃ ꝙ
nō ut. vij. q. j. c. sicut alteri⁹. nisi ꝓbat̃ ꝙ sicut sponsa car-
nalis dimitti non pōt. ita nec etiā sponsa ep̄i pōt ab ep̄o
auferri. Si eni in matrimonio carnali copula cōsūmato
papa nō pōt dispensare ita videt̃ i hoc matrimonio spi-
rituali. Et si aliter de ipsa disponat̃ adulteriuꝫ cōmittit̃
eadem cā. c. sicut vir. cum cā aūt pōt auctoritate romane
sedis etiā auferri ep̄us ⁊ sic demum cū causa pōt ab ep̄o
ecclesia auferri: ut in. c. nisi cū pridē de renūc. de transla.
ꝑla. c. quanto. vbi necessitate vel vtilitate vrgente videt̃
posse ep̄m transferre si tunc nō vice hoī sed vice puri dei
hoc faciat ut ibi ⁊ in. c. ij. eo. ti. Sed de⁹ iuiuste aliqn̄ ep̄m
nō ꝑuaret: ergo nec papa. Ep̄us eni cōsecrando se ecclie
sue se dedicat eidē. ⁊ iō ꝑmittit eā regere vnde deo obli
gatus est. nō pōt igit̃ papa talē obligationē remittere, si
ne causa. xxiiij. q. iiij. c. si is qui ꝑlatus. ⁊ sicut votuꝫ aut
iuramentū papa sine causa nō pōt remittere ut late scri-
psi in ope hoc monarchie. ita nec ep̄atū ep̄o pōt auferre
⁊ ipsū ad aliud matrimoniū spūale transferre. Itē iure
diuino ꝑlati in sedib⁹ cōstituunt̃: quia dum consecrant̃
deus inuisibilē gratiā administrat ⁊ potestateꝫ prestat
j. q. j. c. multi. ⁊. c. dictuꝫ. ⁊ deinde. c. cū deputati. ibi: diui
na gratia vocati. ꝓbat̃: qꝛ ⁊ xp̄s iudā nō āmouit q̄uis
foret malus. Ratiō eius delictū alijs nō erat notū: ut in
c. si sacerdos de offi. ordi. Nec apostoli alium surrogas-
sent si ille se non suspendisset Actuū. ij. c. ⁊ ideo dicit̃ ꝙ
deus hāc dissolutionē sibi reseruauit: ut notat̃ in. c. j. ij.
⁊. iij. de translatio. prela. q̄uis tn̄ ab initio ꝑficere ep̄m
administrationi istius vel alteri⁹ loci pōt de iure positi-
uo. xxij. di. c. j. sicut ⁊ ecclesiaꝝ distinctio. ipsa tn̄ vocatio
est a deo iuxta illud apl̄i Ite in vocati ōe q̄ vocati estis.
Idē videt̃ ꝙ de vna ecclia curata sine cā ab ipsa ꝑsbyt̄
remoueri nō pōt. xxi. q. ij. sicut vna. Itē prefectio ep̄oꝝ
est sm̄ ordinationē aploꝝ qui ordinauerūt in singul̃ ci-
uitatib⁹ ep̄os ⁊ in prochijs presbyteros: ergo sine cā pa-
pa nō videt̃ posse disponere. ⁊ hoc videt̃ decidere text.
vij. q. j. sicut. ⁊. xvj. q. vij. c. iuentū. vbi dicit̃ ꝙ ab ecclesia
sua nisi pro graui culpa nō est quis amouēdus: qꝛ bn̄fi-
cia debent esse perpetua. lv. di. ꝓceptanee est ꝑuandus si
sine sui culpa inhabilis factus est: ut in. c. j. de cler. egro.
⁊ in. c. j. de capel. mona. li. vj. ⁊ de sent. excō. li. c. nulli. vbi
no. ꝙ sine causa papa mādare nō pōt ꝙ cōtra sñiaꝫ apl̄i
excōicatus recōicet̃. Ad idē. x. di. c. j. vbi papa cā nō sub
sistēte nō pōt diuidere ep̄atū in duos. Ad idē glo. in. c. j.
xxij. di. que dicit ꝙ sine cā papa non pōt tollere de iure
vnius ecclie ⁊ dare alteri. Vn̄ ego dicereꝫ ꝙ si subest cā
legitima ⁊ cōstat papa possit transferre ep̄m: ⁊ etiā ep̄a-
tū sibi adimere. Si vō nulla subest cā: tūc papa nō debe
ret: nec de ordinata ptāte. si tn̄ de facto facit: a nēie pōt
de hoc iudicari: ut plene dixi in monarchia in tractatu:
an disponat ɔ ius diuinū nisi ex tali mutatiōe vel turba-
tiōe turbaret̃ status vl̄is ecclesie: uel si discolaret̃. ix.
q. iij. per ꝑncipalē ut de delictis ex quibus ep̄s esset de-
ponēdus: ⁊ an pōt diffiniri ⁊ deponere: uel qḋ est ampli
us etiā ex cōtēptu aliquoꝝ canonicoꝝ qui nō fuissēt in
electiōe vocati post cōfirmationē ⁊ secutā cōsecratiōeꝫ
forte de facto posset eius electionē annullare: de quo vi
det̃ tex. ꝙ nō. in. c. accusatus. ꝑalle. ⁊ not. glo. in. c. ex tue
in. v̄. remoueat. de cleri. nō resi. ⁊ Inno. in. c. qḋ sicut. de
elec. in glo. in. v̄. infirmandā. vbi tenet ꝙ si canonicus a-
git de contēptu ad dirimendā electionē ep̄i: ꝙ si de fa-
cto cōsecuta est cōfirmatio ⁊ cōsecratio conciliū nō de-
ponit uel archiep̄us: sed remittit ad papā: ⁊ ꝙ ad finem
deponēdi nō pronūciet cōciliū: tenet Archi. in. d. c. accu
satus. in. v̄. diffinire. ⁊ gl. xxxiiij. di. quorūdā. pōt tn̄ ɔci
liū ꝓuinciale ad finē suspēdēdi ul̃ excōicādi cognoscē de
talibus delictis. xij. di. c. de his. in fi. xj. q. iij. siquis ep̄s.
xviij. di. ꝑpter. ita vult Archid. in dicto. c. quorundam.

⁊ glo. in dicto. c. accusatus. ⁊ c. ex his. ⁊ ij. q. j. primates. facit de sen. excõ. c. venerabilibus. §. j. li. vj. ⁊ x. q. iij. quia cognouimus. xviij. di. placuit. ⁊ c. si episcopus. notat Inno. de cleri. nõ residen. c. ex tue. in v. procedat. ⁊ hoc etiã possunt inferiores ut officiales. Archi. absente tamen archiepo a prouincia longe: sed nõ si est in prouincia vel prope si tamẽ faciũt valet sniã: ut in. c. romana. §. officiales de offi. ordina. li. vj. ⁊ ibi nota. Sed q ad finẽ deponendi cognoscat conciliũ prouinciale vel archieps videt. notat Hosti. ⁊ doc. in dicto. c. qd sicut de elec. vbi contra Inno. dicit q ad finem ut deponat consecratus potest agere canonicus de contemptu ⁊ cõsecratus pot per archiepm remoueri nõ obstante. c. accusatus. ⁊ iura predicta. q2 loquunt qñ accusatur epus de crimine ut deponat: sed vbi queritur electio irritari propter contemptũ tũc conciliũ prouinciale ⁊ archiepus põt deponere. fatet tñ Hosti. q in cõsecrato esset honestius cõsulere pontificem ne viderent eius priuilegiũ vsurpare. Ego vero sic concludo q si agit de contemptu ex quo dicat electio nõ legitime facta et ut cõsecratus remoueat tũc credo q possit ab archiepo remoueri licet aliqui dicant cõtra qui tamẽ suti in eorum dictis varij ⁊ ita loquit. c. qd sicut. Quñq agit etiam ciuiliter ut remoueat ab episcopatu solum vel criminaliter: ut remoueatur ab ordine propter crimen forte vel nõ residentia tũc licet de hoc cognoscat prouinciale conciliũ nõ tamen deponit sed remittit ad papam: ita notãt doc. in dicto. c. accusatus. Conciliũ aũt generale bene credo q possit deponere: q2 illud fulcit auctoritate pape. xvj. di. per totũ. notat glo. ij. q. j. primates. ⁊ v. q. iiij. c. j. ⁊ ij. imo ex speciali cõmissione pape quilibet alius epm deponit ut notãt doc. in dicto. c. ex tue. de cleri. nõ resi. vbi dubitat Hostie. an papa põt cõmittere presbytero cardinali ut deponat epm ⁊ dicit q nõ audet ponere os in celum sed q miraret si papa depositionẽ episcopi presbytero committat. ego vero firmiter teneo q sic: nam ut dixi de offic. c. quanto. vbi tenui q papa possit cõmittere presbytero ut ordinet presbyterũ vel episcopũ: sic ecõuerso depositionẽ ipsorum. Sed maius esset dubiũ si diacono cardinali vel alij simplici clerico vel laico an posset cõmittere ut degradaret episcopũ vel presbyterũ aut ab ordine deponeret vel ab episcopatu epm remoueret. Et i hoc ego sic dicerem q si querimus de depositiõe ab ordine actuali vel verbali ⁊ istã credo q papa nõ possit cõmittere inferiori a presbytero ⁊ ista non procedunt solum a potestate pape sed dependent ab ordine episcopali: q2 sicut collatio ordinũ pertinet ad episcopũ. xxv. di. perlectis. v. ad epm ita etiã ipsorum ordinũ ablatio siue depositio. ⁊ ita notant doc. in. c. ex transmissa de elec. per tex. in. c. j. xv. q. vij. ⁊ c. si aũt. ⁊ ideo epus confirmatus nõdum cõsecratus nõ posset aliquẽ deponere ab ordine etiã minori ut notãt doct. in dicto. c. transmissa. q2 cũ nõ possit ante consecrationẽ illos cõferre ita nec deponere ab illis. presbytero aũt bene posset papa cõmittere taliũ depositiones ut dixi i dicto. c. quanto. sed nõ laico vel inferiorib clericis ẽt in sacris constitut depositionem vero a beneficio credo q papa posset etiã laico cõmittere: q2 ista depositio nõ est ordinis ⁊ papa etiã põt laico spũalia tractanda cõmittere lxiij. di. adrianus. no. xv. q. vj. in sũma. ⁊ de iudi. decernimus. Credo etiã q si papa vellet cõmittere etiã laico cognitionẽ depositionis episcopi ab ordine ut laicus simpliciter cognosceret ⁊ referret nõ aũt pronũciaret deponẽdum cum nõ sua sniã deponeret q illud posset: q2 talia sniã vel audientia nõ est ordinis: ut notat in dicto. c. ex transmissa. no. in. l. iij. §. duas. de dam. infe. als. l. cognitio. §. ut possessio. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. no. l. di. studeat. Et io dixerũt aliqui q eps confirmatus nõ cõsecratus posset causas presbyteri criminales etiã depositionis ab ordine audire licet nõ diffinire. iij. q. vj. c. quis cũ duo. sequen. ⁊ ideo epus tñ confirmatus posset demandare aliquẽ ordinanduz licet ipsum nõ possit ordinare: q2 talem mandatũ est iurisdictionis nõ ordinis: ut notant doc. in dicto. c. ex transmissa. Concludit ergo q depositio ab ordine nõ pt fieri per papã inferiori a presbytero licet conciliũ prouinciale posset cognoscere ⁊ pronũciare ad finem excõicandi vel suspendendi. faciũt notata in. c. degradatio de pe. li. vj. Sed si contra epm agitur ad finem solum suspendendi excõicandi vel interdicendi tunc non est dubiũ q conciliũ prouinciale pronunciat ⁊ cognoscit: dicto. c. ex his. xij. di. cũ si. allatis. Quñq agit contra epm ad finem ut propter delicta detrudat in monasteriũ tunc Archi. ij. q. vj. c. biduũ in fi. tenet q prouinciale conciliũ cognoscat sed solus papa actualiter detrudat per. l. inter penas de interdic. ⁊ rele. Quod credo verũ qñ conciliũ vult cognoscere solum ut referat pape q illum in ergastulo detrudat ⁊ qñ ex tali detentione perderet episcopus beneficiũ. Secus si epatuz nõ perderet nisi q loco pene per aliquib mensibus vel temporib in monasterio detrudet sed epatum nõ perderet tũc credo q ad hũc finẽ prouinciale conciliũ cognosceret: sic intelligo notata i dicto. c. biduũ. An autẽ possit conciliũ cognoscere de crimine ex quo veniat deponẽdus ut saltem pronũciet epm deponendũ nõ tamẽ actualiter deponat. Glo. Jo. tenet q sic in dicto. c. biduũ. v. si quidem insulã. ⁊ xvj. q. j. frater noster. per notata in. l. j. C. si aduer. liber. vbi iudex pronũciauit aliquem liberandũ. ⁊ l. inter penas de interdi. ⁊ re. ff. vbi preses pronũciauit deportandum licet nõ posset deportare qñ insulam nõ habet ⁊ hoc tenet Archi. in dicto. c. accusatus sup glo. in verbo suspendere. notat. xvij q. iiij. siquis suadẽte. ⁊ per ista doctrina videt glo. ⁊ ibi per modernos in. l. fi. C. vbi ⁊ apud quẽ. vbi est tex. q de cã restitutionis in integrũ nõ potest in arbitrũ compromitti ut restituat põt tamen pronũciare sm glo. ibi aliquem restituendũ esse. Sed quidam moderni reprehendunt ista duo dicta. primũ q concilium nõ possunt pronũciare deponendũ: q2 tex. in. c. quis. ⁊ c. multũ stupeo. iij. q. vj. reseruat concilio tñ cognitionẽ nõ pronũciationẽ: nam omnis pronũciatio videt concilio interdicta. nec ob. l. inter penas. quia ibi nõ erat ablata potestas pronunciandi sed tñ exequendi. q2 nõ habebat insulam. similiter i dicta. l. fi. vbi tex. dicit q nõ possit cognoscere ergo nullaz sniam dare potest presertim q2 in integruz restitutio requirit iudicis officium qd nõ est in arbitro. mihi videt q glo. ⁊ Archi. dicant verum q possit pronũciare conciliuz deponendũ hoc probat tex. in dicto. c. accusatus ibi vel iudicatus idem q2 iudiciatio nõ est simpliciter interdicta concilio sed est ipsi interdicta romano pontifici incõsulto ut dicto. c. accusatus. ideo si pronũciat euz deponendũ consultando papam credo q sufficere qñ sic pronunciando nõ deponit sed suã insinuat pontifici volũtatẽ. si aũt vellet concilium pronũciare nõ referendo pontifici credo q nõ posset: quia actus pronũciandi est sibi interdictus nõ referẽdo principi. Credo etiã in causa restitutõis in integrũ q arbiter nõ posset pronũciare quem restituenduz quando est arbiter iuris: q2 talis potestas est sibi interdicta: in dicta. l. fi. Sed ut in arbitratorez credo q sic ut saltim valeat vi pacti ⁊ pareat metu pene ut ille contra quem peteret restitutio parere laudo teneret. ar. l. ij. C. cõia vtriusq. Et illud qd dixi. s. q papa non põt cõmittere inferiori a presbytero depositionez epi ab ordine. Idem dico de quolibet alio in sacris cõstituto. ut eius degradatio nõ possit cõmitti nisi episcopo vel presbytero nõ diacono vel subdiacono ⁊ minus laico per predicta. Quis autẽ episcopũ absoluat a depositione. quidã allegaut glo. xij. di. preceptis in fi. glo. q fauore absolutionis

possit conciliũ absoluere: ⁊ hoc ꝓut habet in glo. licȝ ab alio absolui possit. ⁊ hoc tenet Jo.mo.in.c. inquisitõis de sen.excõ.li.vj. ⁊ Hos.in sum. de for. cõpe. in princ. sed glo. in dicto.c. percepi].habet aliter per aliquos: qꝛ aliq̃ habẽt nec absolui: ⁊ tunc tenet totũ oppositũ: ꝙ nec per conciliũ absolui possit sed solũ a papa: Et istud est verũ qꝛ est tex.v.q.iiij.c.j.ibi: iudicet uel damnet. ⁊ hoc tenȝ in glo. qm̃ ista causa absolutõis est de maioribus: ⁊ iõ est iudex solus papa: nec ꝙ alius absoluat cõperit: ergo ẽ stãdũ regle ꝙ solꝰ papa possit.iij.q.vj. mirũ stupeo: ibi nihil decernẽs. ⁊ i.c. cũ⁹ ibi diffinite. Ex qbꝰ duo enũ cleata sunt ꝙ epõs solus papa deponit: 2° ꝙ solꝰ papa a depositõe absoluit. Et ex h infert ꝙ sic ꝓuiciale ꝯciliũ ñ pronũc: at absoluendo uel condẽnãdo etiã vbi agit ciuilit ad depositioȝ epatus: multo minus ꝓnũciat qñ agit criminalit ut deponatur ab ordine: ⁊ ita legatus uel archiepus nõ poterit: qꝛ ꝓnũciare de dissolutione matrimonialis vinculi spũalis ꝑtinet ad solum papã: ut in toto ti. de trãsla. prela. ⁊ ꝙ legatus natus uel etiam de latere nõ possit: volunt docto. in.c.j. istius tituli. possunt tñ isti cognoscere ⁊ pape referre. Sȝ archiepus debet tunc facere cũ alijs cõprouincialibus epis.iij.q.vj. siquis episcopoꝝ. Et quales ⁊ quot esse debeant: not.iij.q.viij. in fiñ. ⁊.xv.q.vij. in fiñ. sed tunc nõ deponant uel ꝓnunciant: ut no. Archi.xxxiiij.di. quorũdaȝ. etiam si agerer ciuiliter a remotiõe ab admĩstratiõe: ut no. Inno. ⁊ doct. in.c. graue. de preben. Nũc alias causas dicamꝰ tm̃ isti sedi reseruatas. Et quidez omnes maiores cãe sunt ipsi reseruate: ut in.c. maiores. de bap. ⁊ in.c. ut debitus. de appel. Que aũt ille sint põt dubitari: Primũ de cãis fidei. Nam iste videnf pape reseruate.xxiiij.q.j. quotiẽs ꝑsertim qñ fidei articulos cõtingãt. ut in.c. maiores. de bap. In cõtrariũ mihi videt facere.lxxx.di.c.ij. vbi videt iste cause ad ipsos ꝑtinere: ⁊ sede vacãte ad capitulum ecclesie cathedralis: ut de heret. ad abolẽdã. quare glo. in dicto.c.ij. dixit ꝙ si est dubiũ clericoꝝ ꝑtinet ad papã si laicoꝝ ꝑtinet ad epõs: ut de heret.c. cũ xp̃us. Ego dico ꝙ si dubietas est per ecclesiã iaȝ decisa ⁊ per aliquos verũ reuocet in dubium: siue tales sint clerici siue laici: epi possunt de his cognoscere. Si vero illud de quo dubitatur nõ est decisũ: tũc hoc determinat solus papa: ita videt velle glo. in dicto.c. quotiẽs. ⁊.lxxx.di.c.ij. cũȝ dicit ꝙ.c. ad abolendã. habet locũ in causis decisis ut oẽs seruent in his qõ epi mandant. Sȝ in dubijs decisio ꝑtinet ad papam.xvj.q.j. frater nr̃. et hoc est qõ dixit glo. in dicto.c.ij. ꝙ causas fidei dubias determinare ꝑtinet ad pontificẽ. Sȝ illas sine dubitatione vẽtilare pertinet ad epõs. Naȝ epi factas decisiones tueri debẽt fiendas facit solus papa. Et ideo dicũt doct. ꝙ epi sunt in causis heresis iudices ordinarij: ⁊ debẽt inquirere: ⁊ si sunt negligẽtes priuant: ut in.c. excõicamus.§.j. de here. Illud mñ qõ dixi ꝙ solus papa decidit cãs fidei: intellige qñ nõ ẽ collectũ cõciliũ generale: uel papa nõ est suspectus de illa heresi. naȝ si esset collectũ ꝯciliũ generale uel ꝓuinciale romanũ: tũc papa debet facere de ꝯsilio cõcilij qõ prefert in hoc sñie pape: ut no. glo.xv.di. sicut sancti. Et ego plenissime posui in titulo ꝯciliorũ in qõe: q̃ sit maior: an sñia pape uel cõcilij. Et si papa est de illa heresi suspectꝰ debet conciliũ cõuocare. Cõsueuit etiã dubitari de causis electionũ epoꝝ ⁊ appellationũ ab eis: vtrũ connumerent inter maiores cãs. Quidaȝ ꝙ sic: per.c. ut debitꝰ de appel. Sȝ veritas est in cõtrariũ: patȝ qꝛ eaꝝ cõfirmatio quoqȝ ꝑtinet ad archiepos uel patriarchas siue legatos ut in.c. si abbatem.ij.rñso. de electio. lib.vj. que si essent maiores cãe non possent per tales expediri ut hic. Nec ob. ꝙ ex appellatõis interpositione debȝ solũ per sedem aplicã cognosci: ut in.c. cõ⁹tis. de electi.li.vj. qꝛ appellatione sedis aplice intelligit etiã legatus de latere: ut not. glo. in.d.c. si abbatẽ. in.v̂. transferẽdi. vnde cause appellationũ sup electiõe epoꝝ nõ sunt de causis tm̃ pape reseruatis. Non ob.no.in.c.ij. de feu. vbi dicit ꝙ si aliq̃s iurat nõ alienare romano pontifice incõsulto ꝙ tunc legatus nõ possit absoluere: quia illud dicit quãdo iurat nominatiȝ pape uel sũmo pontifice: quia aliud est papa aliud sedes apostolica: ut in.c. si gratiose. de rescrip. lib. vj. Non ob. not. in isto.c. vbi glo. ⁊ doct. loquunt de reseruatis sedi apostolice: que tamẽ nõ potest legatus: qꝛ ipsi loquunt quãdo fit mentio sedis apostolice in casibus tm̃ pape reseruatis: ut tunc nõ intelligat de legato de latere: sed in alijs casibus nõ reseruatis: si fit mentio sedis apostolice includit legatus: ut dicto.c. si abbatem de offi. lega.c.j. de priuil.c. auctoritate.§. inhibemus. li. vj. facit cle. per litteras. ⁊ quod ibi not. de preben. ⁊ hoc quãdo simpliciter dicit apostolice sedis. secus si eẽt aliqua dictio taxatiua uel restrictiua: quia tũc legatus nõ cõprehenderet: ut no. Lapus in cle. grauis. de sentẽ. excõ. Idem si diceret sine licentia pape: ut in.c. cupientes. de electio. Ex quo infertur ꝙ si papa dicit: reseruamus nobis absolutionẽ talium: tunc penitẽtiarius uel alius legatus non poterit absoluere. Non ob.no. in cle. quia cõtingit. de religio. domi. ⁊ ibi glo. in.v̂. apostolice sedis. Nam ibi loquit in testamẽto: ⁊ de mutatione eius qõ pro lege seruari debet.xiij.q.ij.c. vltima volũtas. Unde sicut legatus nõ potest mutare legem cõem: ut in.c. dilectus. de prebẽ. ⁊.c. dilecto. ita nõ potest mutare testamẽtum quod est lex priuata: sed solũ mutat papa. Et ideo distinguendo cõcludo ꝙ si aliqua sunt lege uel iuramẽto probibita sine licẽtia apostolice sedis: tũc aut est hoc tm̃ super casibus sedi aplice reseruatis: ⁊ tunc potest solus papa ut hic. Aut sunt casus non reseruati: ⁊ tunc aut est dictio taxatiua tm̃ uel equipollens: dicendo ad voluntatem sedis apostolice tm̃: Et tunc idem ꝙ non possit legatus: uel simpliciter dicit sedis apostolice: ⁊ tũc potest legatus dũmodo nõ exprimat nomẽ pape uel verbũ pape: ut quia diceret: nobis reseruamus. Ex quibus infertur ꝙ de causis electionũ epozũ legatus cognoscit sic intellecto.c. cõ⁹tis. de elec. lib.vj. Item infertur vnus alius casus tm̃ pape reseruatus mutatões testamentoꝝ. dicta cle. qꝛ cõtingit. Item ⁊ alius casus qñ quis iurat nõ facere aliquid romano pontifice incõsulto: tunc nõ disponit in his nisi solus papa: licȝ secus foret si iurasset nõ facere sine licẽtia sedis apostolice: qꝛ tunc legatus posset. Papa etiã solus religiões approbat: ut in.c.j. de vo. lib. vj. Item solus canonizat sanctos: ut.c. de reliqui. ⁊ vene. sanc. li.vj. no. in.c. si. de feri. Item solus inducit solẽnitatem voti: ut post ipsum solẽne nõ teneat matrimonium ut in.d.c.j. de vo.li.vj. Item solus absoluit incẽdiarios excõicatõne maiori: ut in.c. tua nos. de sen. excõ. licȝ de h sint opiniones ut ibi dixi. Hec oĩa intellige nisi de consuetudine: uel stilo romane curie esset ꝙ etiaȝ isti casus uel aliqui eoꝝ censerent missi legato de latere multotiens: qꝛ tunc venirẽt in gnãli cõmissione: etiã eis alit nõ expressis: ut est casus in isto.c. nam licȝ casus excõicati absolutiõis per violentã iniectiõȝ manuũ in clericos sit reseruatus pape.xvij.q.iiij. siquis suadẽte diabolo. tñ cuȝ papa cõsueuit legatis de latere hãc ꝑtãtem absoluendi cõcedere. Certe hodie venit in generali mãdato: ut in.c. ad eminentiã. de sen. excõ. Et idẽ dico in oĩbus alijs similibus casibus. Itẽ solus papa erigit siue de nouo ordinat ecclesias cathedrales.xvj.q.j.c. felix. ⁊.c. ꝑcipimus ita intellige no. in.c. cũ inferiores: de ma. ⁊ obe. Itẽ solꝰ facit ea que in isto.c. cõtinent: videlȝ ꝙ subijcit vnaȝ ecclesiã cathedralẽ alteri. Itẽ vnit epatus. Itẽ q̃nq; diuidit. Itẽ etiã ius ꝑmatie cõcedit. legatus aũt bene posset

vnā ecclesiā subditā epo eius mēse vnire quā eps debet postea regere per vicariū perpetuū. ut hec no. in clem. de reb. ec. nō alie. Item solus facit sediū mutatiões: ut q̄ sedes q̄ erat epalis mōteflasconis fit hodie cōnetana: ut fecit modernus papa Eugenius. vij. q. j. c. tpis qualitas Itē solus eximit epos & abbates. xvj. q. j. frater nr̄. Itez solus approbat & reprobat alioꝝ scripturas & etiā ɔcilia xv. di. scā romana. & xvij. di. regula. vbi habes q̄ etiā solus cōciliū vocatur hec plenius dixi in tractatu ɔcilioꝝ faciū no. in. c. dānamus. de sum. tri. vbi papa dānauit scripta Joachie abbatis: & approbauit scripta magistri sniaꝝ. Itē solus pōt dānationes remouere: & nā p̄ses p̄uincie ad se iniuste dānatos nō pōt absoluere. l. j. in fi. ff de questi. sꝫ papa a se uel alijs dānatos absoluit: ut in toto ti. C. de sen. pas. Itē papa solus restituit: ut in glo. hic & c. sic vnire. de excess. pla. Itē solus recipit cessiones uel renūciatiōes epoꝝ. vj. q. iij. denique. & de renū. nisi cuz pridem. Itē solus certa vota cōmutat: ut votū terre scē: ut i c. magne. & c. qō sup his. de vo. Itez solus restituit clericū solēniter degradatū: ut no. glo. ij. q. vj. iō vbi gl. dicit q̄ idem est de sūmis negocijs ecclesiaꝝ: & iō papa restituit solus clericū depositū. Rō: q2 nō deponit clericus nisi pro delicto graui & manifesto & causante irregularitatez in qua papa solus dispēsat. l. di. in sūma. Itē postulatiz postulatiōe solēni ad epatum solus papa cōfirmat: siue sit legatus alteri ecclesie: q2 licētiā transferēdi nō prebet nisi papa: de trāsla. p̄la. per totū: nisi trāsferēdus eēt abbas: q2 tunc licentiā prebet legatus. & idem si sit postulatus p̄pter ipedimentū indispēsabile nisi per solū papaꝫ: q2 tūc etiā si postulat ad inferiorē dignitatē nō ɔfirmatur nisi a papa: ut no. in. c. a multis. de eta. & quali. & de tē po. ordi. c. dilectus. Idē si esset impedimentū dispēsabile per inferiorē: sꝫ postularet ad epm. ut no. Inno. & doc. in. c. fi. de postu. p̄la. & Archi. lx. di. c. fi. quicq̄d dicat glo. ibi: lꝫ si hoc postularet ad inferiorē dignitatē possꝫ per inferiorē dispēsari qn̄ postularet per viā gratie cōis secus si per viā gratie sp̄alissime: ul' qn̄ foret cū maxima discordia postulantiū: ut hec habent in. c. bone. el. ij. de postu. p̄la. uel qn̄ debuit postulari & fuit electus tunc admittit de gr̄a sp̄alissima: sed solus papa h̄ facit: ut in. c. ij de corpo. vi. & in. c. q2 diligētia. de elec. Itē si clericus eligat ad aliā ecclesiasticā dignitatē nō pōt cōpelli ad illā acceptandā per aliquē inferiorē a papa: ab ipso autē papa sic: ut no. glo. vij. q. j. scias. pōt tn̄ ab inferiore fieri de nolēte nolēs: ut no. xl. di. ante oīa. in glo. & lxxiij. dis. in sūma. causatiue tn̄ sꝫ nō precise. Itē fm̄ Pe. & Abbatē si cū aliquo est sup crīe dispensatū ut possit p̄moueri: & p̄acta pn̄ia peccati: ex quo ad p̄mouendū in epm reddebatur inhabilis: nūq̄z tn̄ p̄moueri poterit ad epatuꝫ: nisi p̄ papā recipiat: uel per eū secū dispenset: & hoc videt' p̄bari ex no. in. c. inotuit. de elec. & iō fm̄ istos notorij fornicatores & alij qui essent p̄pter crimē impediti ad epatum p̄moueri nō poterūt: etiā peracta pn̄ia p̄moueri: q2 circa p̄motionē ad epatū solus papa videt' posse dispēsare: ut. s̄. dixi. & no. in. c. gratū. & c. fi. de postu. p̄el. ad h̄ lvj. di. cenemanēsem. & de elec. cū dilecti. specu. in ti. ij. §. nunc de epoꝝ. v̄. sed nūquid legatus. facit glo. Joh. in. c. scriptū. de elec. v̄. p̄sumptionē. in fi. que dicit q̄ si dispensat cū aliquo in minori dignitate nō intelligit' de maiori dispensatū: iō si dispensat q̄ obtineat dignitatē nō obtinebit epatū: uel possit habere epatū nō habebit archiepatū. Ego vero aliter dicerē: q2 est inspiciendū an vitium ɔtractū sit deletū & abolitū qō impediebat p̄mouēdū in epum: uel etiā simplr̄ cū aliquo dispensatū. Si vitiū sit deletū debet inspici forma abolitiōis & quō ē sublatū. Pone enī q̄ aliquis est natus illegitimus & postea legitimat': an poterit sine alia pape dispēsatiōe ad epatū assumi. In hoc dicas: aut legitimat' subsequētia matrimonij: quo casu abolit' vitiū iuris cōis beneficio: ut i. c. tāta. infra. qui fil. sint le. & tunc talis sine alia dispēsatiōe poterit eligi in epatu & p̄moueri: ut no. in. c. innotuit. s̄. de elec. & ibi glo. in. v̄. cōiugata. lꝫ aliqui aliter dicant: ut no. in. c. ad extirpādas. de fil. presb. Nō ob. q̄ iura videtur reqrere q̄ eligēdi in epm sint nati legitime: & iste dicit' ficte natus: q2 facta nō possunt haberi pro infectis nisi fictiōe ope. l. in bello. §. facte. ff. de cap. q2 r̄ndeo q̄ iura cōia sit disponētia verificant' in casu ficto: no. in. c. innotuit. de elec. lꝫ secus in statutis regularit': ut no. in. l. ij §. hec verba. ff. de neg. ge. Idē dico de legitimato fm̄ casum auc̄. item siquis. la. ij. de natu. li. qn̄ pater dixit in testamēto filiū: nec adiecit nālem. Si aūt est legitimatus sp̄āli p̄ncipis p̄uilegio: tūc si solū ab impatore uel alio seculari tūc nō poterit p̄moueri sine pape dispēsatiōe: q2 talis dispēsatio ut dixi p̄tinet ad papā. d. c. gratū. & fi. de postu. p̄la. Si vero ē legitimatus a papa tūc est inspiciēda forma legitimādi que est multiplex: ut no. doct. moderni in. c. p̄ venerabilē. qui fi. sint le. Et ego late dixi in scdo libro legitimationū in cā finali in qōe: an sint vere uel ficte legitimi. Nā aliqua est restitutiua per quā disponit' in vitiū matrimonij: uel de p̄le p̄pter matrimoniū de qua in. c. per venerabilē. & c. quidā nobis. & c. ex tenore. qui fil. sint leg. & iste est vere legitimus: & sine alia dispensatiōe pōt ad epatum admitti ut statim dicā in p̄xima legitiatōe. Aut legitimat papa nō disponēdo de matrimonio sed restituit forte aliquē natalibus antiquis & pristine nature & ingenuitati ant' que: de qua est tex. qui. mo. nat. effi. sui. §. reliqui. & §. siquis ergo: tunc Jo. an. vult sentire q̄ talis nō possit eligi in epm sine alia dispēsatiōe pape: ut ipse no. in. c. innotuit. & in. c. cū victoꝛ. de elec. quasi legitimatus p̄ncipis p̄uilegio: ut videt' text. in. l. fi. C. de his qui ve. eta. impe. qui fm̄ aliquos debet intelligi de legitiatione nāli nō ciuili: sicut qn̄ relinquitur in casu mortis intelligit' de nāli nō ciuili. l. ex ea pte §. insulā. de ver. obli. Et iō dixit Inno. q̄ si in hac restitutione fiebat mētio p̄motōis ad epatum: posset sine alia dispēsatiōe p̄moueri: al's nō. ita credo q̄ si papa restituit aliquē illegitimū natalibus antiquis & p̄stine nature: tunc si talis saltē erat nālis sine alia dispēsatiōe possꝫ eligi in epm: ita intelligant' tex. & glo. in dicto. c. cū victoꝛ. q2 hec legitimatio abolet totalit' vitiū: in auc̄. quib. mo. na. effi. sui. §. siquis ergo. & l. fi. ff. de nata. restit. Nō ob. q̄ dꝫ intelligi de legitiō de iure cōi nō p̄ncipis p̄uilegio Nā iste est legitim' de iure cōi: quo vult ut talis possit petere legitimatiōꝫ per p̄uilegiū p̄ncipis. dicto. §. siquis ergo. Nō ob. q̄ dicūt q̄ debet intelligi de legitimatiōe nāli nō ciuili. Nā sic argumētātes nō intelligūt: q2 differētia legitimi & illegitimi nō p̄cessit a nā fm̄ quā oēs liberi nascebant' & oēs legitimi. sed sicut bella seruitutes incōcupiscētia ius illegitimū adinuenit: ut in auc̄. qui. mo. na. effi. sui. in. §. nālia: & iō hoc ius legitimi & illegitimi est de iure ciuili: uel de secūdario iure gentiū. vn̄ cuz sint legitimi de iure cōi sufficit. Aut etiā legitimat' erat spurius: qui de iure cōi nō pōt supplicare p̄ncipi ut legitimet': ut in. §. fi. in auc̄. qui. mo. na. effi. sui. tūc credo q̄ nō possit eligi sine pape dispensatiōe: q2 est legitim' de absoluta ptāte nō iuris cōis dispositiōe. de qua iura nō vident' cogitasse. d. l. fi. C. de his qui ve. eta. impe. Aliqn̄ papa legitimat ut nūc iura legitimoꝝ ɔferēdo: & differt a p̄cedēti: q2 illa est restitutiua & trahit' retro ad tp̄s natiuitatis: ista fit simplr̄ ex nūc & nō trahit' retro: quo casu qn̄ est factus quo ad oīa talis est vere legitim' ut nūc & tunc credo q̄ sine alia dispēsatiōe sp̄āli nō possit eligi in epm. Ratio: q2 canō requirit q̄ p̄mouēdus sit natus legitimus: dicto. c. innotuit. sed iste nō dicit' natus legi-

timus vere uel ficte: qz lz hodie sit legitimus tñ tñ dr natus legitimus: nouit collatiua nõ trahit retro. ita põt itelligi qd no. Jo. an. in mercu. sine culpa. de reg. iur. lz si esset restitutiua traheret retro: ut. s. tetigi. & dixi in dicto tractatu legitimationũ p̃mo libello in cã si. in. q. an legitimatus succedat in iure p̃me geniture: aliqñ nõ est vera legitimatio sz est dispẽsatio: ut not. c. j. de fil. pres. & tunc si fit dispẽsatio per inferiorẽ a papa nõ põt ad ep̃atuz pmoueri. Si fit a papa: tunc si dispẽsat in aliquibus uel minoribus dignitatibus: uel simplr in dignitatibus & non fit mẽtio de ep̃atu tunc non põt eligi in ep̃m: ut in. c. scripturã. & ibi glo. in. v. p̃sumptiõi. de elec. not. doc. in. c. dilectus. el. ij. de p̃ben. Et si esset dictũ ad ep̃atũ tũc nõ ad archiep̃atum. Si võ esset gnãlis dispẽsatio apta cõprehẽdere ep̃atũ: tunc nõ est opus alia dispensatiõe: indubio eñ ad ipsũ nõ extendit dispẽsatio: ut no. doc. in. d. c. cũ victorĩ. sic intelligo hoc de defectu natalium: Si aũt alius est defectus impediẽs ep̃atum: tunc aut irrogat ipo iure legis dispositiõe. forte qz deliquit: aut venit defectus irrogandus per sniaz: qz si cõdẽnabit forte efficiet infamis primo casu ut in notorio fornicatore & silibus: Aut dispẽsatio est facta a papa: aut ab alio inferiore: tũc si papa dispensauit in aliquo: puta qp ppter delictũ tale non deponeret a dignitate quaz hẽbat tunc nõ poterit eligi in ep̃m sine noua licẽtia pape: dicto. c. scriptũ. de elec. & i. c. j. de fil. pres. in. vj. qz tales dispensatiões sunt stricti iuris nec extendunt vltra casuz in eis cõprehensũ ut ibi. Aut dispensauit delictũ abolendo oẽm infamiã & egit pniaz tunc credo qp poterit pmoueri. Si enim papa & priceps restituit ad famã qui põt solus: cum senatus solus h' potest: ut. l. j. §. de qua. ff. de postul. & no. Inno. in. c. cum te de re iudi. vbi dicit qp collegiũ cardinaliũ põt certe cum oia sint abolita poterit eligi in ep̃um sine alia dispẽsatiõne. Sz si dispensabit inferior a papa nõ põt. Si võ defectus nõ irrogabat ipso iure sz demũ p sniaz ex ĩfamia forte ex illa surgẽte: & tunc si iudex causa cognita voluit abolere delictũ & extinguere ac famã reseruare: ex hoc gratiorẽ forte penã imponendo qd facere põt iudex: ut notat in. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui not. infa. & tunc puto qp poterit pmoueri: & hoc si ista facit antequã actus pmotionis imineat. Sz si fieret in tẽpore existente pmotionis: qz iam electus uel sperabat eligi: tũc nõ potest fieri nisi a solo papa: ita intellige not. per doc. in hoc articulo in. c. ac si clerici. de iudi. Sed si infamia nõ surrexisset: qz forte soluit ante sniam ut euitaret infamiã: sm no. in. l. infamẽ. de publi. iudi. Credo qp poterit pmoueri. sed si infamia fuit irrogata: tunc nõ dispensabit nisi papa. nec sufficiat peractio pniẽ: uel si secũ dispẽsauerit ut nõ deponeret: lz si futuras pmotiones sibi reseruasset abolẽdo delictũ poterit pmoueri peracta pnia & delicti nõ remanẽte macula: sic intellige istaz pulchrã qõnem. Item solus papa dispensat cũ eo qui sibi amputauit virilia sine causa: etiã si errãs in iure credẽt ex hoc magis deo placere: ut in. c. significauit. de corpo. vici. et hoc in missa celebranda: qz in alijs officijs sacerdotalibus potest ep̃us dispensare ut ibi: uel forte solus papa dispensat cũ corpore viciato: ut. d. c. significauit. Itez solus papa dispensat in pluribus canonijs siue p̃bendis hñdis in eadẽ ecclesia: uel in vna prebenda & alia canonia: lz in diuersis ecclesijs dispenset ep̃us: ut in. c. litteras. de ccess. preben. per Jo. an. & tenent docto. in. c. cum iam dudũ. de preben. faciunt no. in cle. j. de preben. In duobus autem simplicibus Hoff. in sũma de prebẽ. §. si in alijs simplicibus. tenuit simpliciter qp circa pluralitatẽ plurium beneficiorũ dispenset ep̃s & in diuersis diocesĩ ambo episcopi dispensent. Et silr si vnũ sit curatum & aliud simplex: uel aliud sit simplex & aliud dignitas: & hoc quãdo

fit in simplicibus dispensatio in duobus retinẽdis. Sz si fieret super multitudine habenda vltra duo fit a solo papa. ita notat in. c. j. de consue. in. vj. Et hoc teneas dimissa opiniõe Petri hyspani: qui voluit qp quãdo plura beneficia simplicia requirũt residentiaz qp tunc solus papa possit dispensare cõtra consuetudinẽ ecclesie. xxxv q. j. que ad perpetuã. & videt de mente Inno. in. c. si. de cleri. nõ residen. Nam si interpretat consuetudo que est optima legum interpres: & indistincte in duobus simplicibus beneficijs epi dispensent: põt etiam in eadẽ ecclesia etiam in canonicatu & dignitate ep̃us dispensare: ut not. in. c. j. de cõsue. in. vj. et qñ beneficia sunt inequalia qz nõ sunt eiusdem tituli sed sunt difformia: dispensat ep̃us etiam in eadẽ ecclesia: ut no. in dicto. c. j. de cõsuet. in. vj. In prebendis autẽ eiusdez ecclesie & in diuersis titulis nõ dispensat ep̃us sed solus papa. ut nota. in dicta cle. si. Item solus dispẽsat in duobus curatis per eundẽ retinendũ: ut in. c. de multa. & ibi no. de preben. Et idem de vno curato & dignitate: uel in duobus dignitatibus uel de duobus personatibus: uel de vno personatu & de alia dignitate: & hoc no. in. c. de multa. de p̃ben. vbi i his attendit stilus curie qp facit ius cõe: ut in. c. q̃grauii. de cri. fal. quicq̃d dixerit Hosti. Pet. & Abbas & Archidi. lxx. di. sanctorũ. & not. in dicto. c. de multa. qui dixerit qp si inferior vellet in talibus dispensare de gratia: puta ppter merita personaz: qz tũc posset solus papa. Si vero ppter ecclesie necessitatẽ: tunc possit solus ep̃us: als cõtraria opinio esset ecclesijs onerosa qp subsistẽte necessitate ecclesie ep̃us nõ possit dispẽsare. infra. c. j. de cõsue. Et qz est fortius vinculũ dei q̃z hoĩs: sed iuramentũ põt remitti qñ est dãnosuz ecclesie: uel nõ seruanduz: de his que fi. a ma. par. ca. c. j. ergo multo minus videt seruanda 3ria opinio: als insurgẽt absurditas quedaz. Ego võ teneo contrariũ ut dixi ppter stilũ curie qui sic seruat facit qd no. in. c. nõ potest. & c. cũ singula. de prebẽ. in. vj. & hoc tenet Jo. an. nec tẽne opinionẽ Archi. & Host. & predictorũ: qz sequeret ex hoc qp necessitate ecclesie suadẽte epi possent imponere manus ad q̃cunqz principi reseruata qd est falsũ ut hic not. & faciũt illa que dicã infra i q õne: an ep̃us possit cum illegitimo dispẽsare in curato beneficio in cã sũme necessaria. Sz vidi dubitari: an qp aliquis habeat in eadẽ ecclesia duo altaria in titulũ ut opus dispensatiõe pape. & sic an in inferioribus beneficijs & p̃bendis habeat locũ qp in eadẽ ecclesia quis non possit habere duo talia beneficia. Alij ut Petrus de ancha. in. d. c. j. de 3sue. in. vj. sunt varij. nã aliqñ dixerũt qp possint hñi ex dispensatiõe epi cũ nõ repiat phibitũ: et aliqñ dixerũt cũ sit eadẽ ratio in istis q̃ in p̃bendis non possit sine dispensatiõe pape. & pro hoc facit text. in. d. c. qui phibet retentionẽ ppetui beneficij in eadẽ ecclesia ut duo simul & semel possideat etiã dispensatiõe epi. et h' vult tex. ibi dũ dicit: quocũqz noĩe censeant: & sic deõgemista quocũqz ẽ apta cõprehẽdere etiã altaria: ut i. l. balista. ff. ad treb. facit. c. ij. & qd ibi no. de cõcess. p̃ben. & ibi tex. dicit illa eccliastica misteria cõcedant anteq̃z vacẽt & postea in. §. j. subdit qp oĩa officia ecclesie infra sex meses cõferant. & sic in p̃ma & scõa pte cõprehẽdit altaria q̃ cõtinent appellatiõe bñficij ut ibi tenet glo. in fi. & glo. i. in fi. in cle. ij. de deci. Aliqui dicũt qp nõ possũt cõprehẽdi altaria: in illo. c. de cõsue. ut patz in expositione tex. ibi per Archi. in. v. officiũ. & tenet Fede. de senis in 3silijs. xx. qz officiũ est ppie qñ aliquis vltra quẽ ministeriũ ecclesie habet aliquid vltra particularit agere. & hoc pbat tex. in. l. legatus seruis. §. siquid officij. de leg. iij. Et habẽtes altaria nõ habent aliquid vltra quẽ ministeriũ igit nõ est officiũ: & tex. in dicto. c. j. de cõsue. loquitur de dignitatibus canonicatibus psonatibus & officijs

⁊ aliquoꝝ istoꝝ nomīe nō cōprehunt altaria. sed Guil.
de mōte laudūo. ī cōsuncta extrauagante execrabilis. in
glo. in. v. absq3 dispensatiōe. vñ. quid ergo de cōsuetudi
ne. tenet ꝙ. c. j. de cōsue. in. vj. habeat locū in quibuscūq3
beneficijs ecclesiasticis retētis in perpetuū titulū. Et sic
sentit ꝙ habeat locū in altaribus: que includunt sub no
mine beneficij ut dixi. Et istud credo verū qñ ambo da
rent in titulū perpetuū beneficij: ⁊ maxime si statuto uł
cōsuetudine uel pulegio talia altaria essent incōpatibi
lia. Idem si nihil disponeret a iure spālr: qꝛ tūc in eodē
corpore ecclesie nō possunt retineri qñ sunt vniformia.
Ratio: qꝛ appellatiōe officij de lata significatiōe cōpre
hendit omne ministeriū uel oīs actus qui exercet. hoc
vult Tulius in rethoricis duz dicit oratoria. ⁊ proba tex.
in dicta. l. legatis. §. siquis officij. de le. iij. Mō qñ lex eti
am penalis est apta cōprehēdere etiā in ppriatis verbis
casum habentē idētitatē rōis ad illū fit extensio: glo. est
no. in cle. j. de deci. in verbo gregibus. est tale nomē of
ficij ut dixi. ⁊ pbat tex. in cle. j. de vi. ⁊ hone. cleri. lz non
credaz ꝙ sicut capiat pro omni exercitio qđ quis habet
vltra cōez institutionē. iō si sunt oēs canonici ⁊ vnus ha
beat ius expellendi excōicatos illud dicet officiū: ut di
cto. §. siquid officij. Sed si vnū altare daret in titulū: ali
ud in stipendiū: puta pro magistro grāmatice: tūc possz
epus dispensare. sed circa duo altaria in titulū retinēda
dispensat solus papa. Item solus papa dispensat ꝙ filius
clerici sit successor imediatus in beneficiō paterno: ut in
c. peñ. de fil. pres. ⁊ hoc est indubitatū qñ talis filius est
illegitimus: sed cuz legitimo tenet Hosti. ꝙ epus posset
dispensare: et hoc cā subsistente pro vtilitate ecclesie nō
possit. Et idem Io. ⁊ Archi. lvj. di. in sūma. vbi dicit ꝙ si
vitiū est notū ita ꝙ diffamaret ecclesia: ⁊ tunc possit so
lus papa: als autē episcopus. Sed glo. in. c. j. de fil. pres.
in sexto. in verbo tala. tenet ꝙ solus papa possit dispen
sare: quia qūtum ad istam prohibitionē ꝙ filij nō succe
dant in beneficio paterno illegitimi ⁊ legitimi equipa
rant: ut in. c. ad extirpandas. de fil. presby. ⁊ hoc ne det
successio in beneficijs: ita dicit ibi tex. ⁊ in. c. peñ. eo. tit.
Appellatiōe ergo filioꝝ in ista materia cōprehendūtur
legitimi ⁊ illegitimi: ut dicto. c. ad extirpandas. ⁊ ita te
net romana curia: dico siue sit causa siue nō sit causa vti
litatis eccle. Itē solus papa dispēsat in pluribus canonijs ⁊
prebendis. Non ob. c. veniens. de fi. presby. quia ibi pa
pa fecit gratiā. ⁊ ille text. potest intelligi de filio legitio
sicut illegitimo: cum quo illegitimo est cōcessuz. sed om
nes tenēt ꝙ epus nō dispensat. Uel dicas ꝙ lz filius nō
possit retinere beneficiū īmediate paternuz: si tñ est sibi
collatū de facto per viam iusticie. i. qꝛ ordinatus ad illō
debet habere aliquod beneficiū: tunc pōt ex dispensatō
ne epi illud obtinere donec sibi de alio puideat. et iste
est casus notabilis in dicto. c. veniēs. Itē solus papa be
neficia ecclesiastica sui natura perpetua cōfert ad tēpus
ut no. in dicto. c. veniēs. papa etiā solus dispēsat cuz ille
gitime natis ut pmoueat ad sacros ordines: uel ad be
neficiū curatum: uel personatus: aut dignitates: ut in. c.
fi. de fil. presby. iuxta. c. j. eo. ti. in. vi. vbi pbatur ꝙ in mi
noribus ordinibus ⁊ bñficijs sine cura dispēsat eps. Sz
est dubiū. an pōt dispensare in pluribus simplicibus be
neficijs. Credo ꝙ nō: qꝛ tex. permittit in bñficio simpli
ci. vnde ista singularis locutio pmissiua in materia phi
bitiua nō extendit ad pluralitatē: ut in. c. gaudemus. de
diuor. ⁊ pbat optime tex. in. c. is qui. de prebē. in. vj. vbi
si permittit alicui ꝙ possit cōferri beneficiū intelligitur
de vno ⁊ nō de pluribus cū illegitimis: ergo solus papa
dispensat in pluribus beneficijs simplicibus. Sz qꝛ di
xi ꝙ epus dispensat cum illegitimis ad minores ordīes
est dubiuz si pōt in quocūq3 illegitimo: siue sit incestuo

sus uel adulterinus siue naturalis tm: glo. in. c. j. de fi. pres
by. in. vj. in verbo defectū. tenet ꝙ in quocūq3 ⁊ qualicū
q3 defectu possit dispensare: qꝛ dignus est venia q̄ alieō
vicio laborat. l. legē. C. de natu. lib. idē Archi. allat. xxv
iij. q. j. idolatria. ⁊ de cōiug. lepro. c. ij. In contrariuz fa
cit ꝙ ista cōcessio epi non debet extendi ad spurios qui
omni penitus indigni sunt. clemētia. in auc. qui. mo. na.
effi. sui in. §. fi. sed debeat restringi ad nāles qui sunt cō
cepti ex simplici fornicatōe. Et ratō: qꝛ isti spurij nō pos
sunt de ordinata principis ptāte ab ipso legitimari: dcō
§. fi. ⁊ iō cum princeps iste se reddet difficilē: nō videtur
ꝙ in simplici ɔcessiōe videat hāc potestatē cōcedere iu
xta no. in. c. fi. de fil. pres. vbi papa difficulter dispensat
cū natis ex adulterio uel incestu. Ego credo ꝙ si talis cō
cessio fieret ab imperatore: cōcedente potestatē legitimā
di patiētes defectū natalū: tūc soli naturales possent le
gitimari: qꝛ ut alij legitimari possent esset opus de iure
ciuili clausula derogatoria: i. dicto. §. fi. quaz imperator
nō censetur apponere: nisi spālr mentionē faceret: se
cus si est in papa: qꝛ nō apparet ꝙ hanc legē sibi imposu
erit ꝙ de ordinata ptāte nō posset cum spurijs dispensa
re: imo cōtrariū cōperit in. c. j. de fil. presby. Et iō in sim
plici cōcessione papa cōcedēte facultatē legitimādi pati
entes defectū natalū: credo ꝙ veniant incestuosi uł ad
ulterini: nec ex eo ꝙ se reddet difficilem videt denegare
illis quibus cōcedit hanc potestatē sed eos monet ꝙ et
ipsi reddent se difficiles: ⁊ hoc credo verū: qꝛ licz dispen
satio qūtum est cum eo cū quo fit sic stricte interpretan
da tanq3 cōtra ius ⁊ odiosa. tamē ipsa cōcessio respectu
cōcedentis ⁊ eius cui facta est cōcessio debet late interp
tari: ut no. glo. in. l. venia. de in ius vocā. ⁊ statim dicaz.
Sed tunc dubitat si est spurius duplicatus: ut qꝛ adul
terius ⁊ incestuosus simul an pōt eps dispēsare: Uidet
ꝙ licz possit dispēsare cū adulterio. xxvij. q. j. virginē. tñ
cum laborāte vtroq3 morbo vr̄ ꝙ nō possit: ut no. Ioh.
an. ⁊ butri. in. c. ac si clerici. de iudi. vbi habēs facultatē
dispēsandi in simplicibus: ut cum adulterino uel incestu
oso nō legitimat in mixtis. l. viuum passaz. §. psumptōe. ff.
de adulte. l. si ita scriptū. ff. de li. ⁊ posth. vbi tñ de beni
gnitate cōprehendit casus mixtus. secus ergo de rigore
⁊ ita dicit Io. cal. in. c. susceptū. de repu. in. vj. ⁊ Io. an. i
titulo qui fil. sint legiti. in Spec. vñ. huic questiōi. Ego
determino contrariū in opere legitimationū in secundo
libello in causa materiali: ⁊ maxime hoc credo indubi
tatū in casu nostro: quia canon indefinite permittit epi
scopo ꝙ dispensat cū patiente defectū natalium quo ad
ordines minores. Nam licz ipse actus legitimandi ⁊ ip
sa legitimatio sit odiosa: tamē ipsa cōcessio potestatis ⁊
ipsa potestas est fauorabilis: quia est pncipis beneficiū
ergo late interpretandū: infra de verbo. signi. olim. l. fi.
de consti. princ. Et sm hoc comprehendit casum istum:
dictā. l. si ita scriptum. Cū eniz ista concessio sit facta epi
scopis de positione iuris cōis censetur proprio motu fa
cta: ut no. doct. ⁊ ibi. Bal. in auc. quas actiōes. C. de epi
sco. ⁊ cleri. ⁊ ideo late interpretanda. ut not. Archi di. j.
q. vij. nisi vigor docto. de electio. cum in cunctis. in ver
bo liberam no. de consang. ⁊ affi. c. quod dilecto. ⁊ in. c.
si motu proprio. de preben. lib. vj. Item respectu ipsius
pape cōcedēdis istud est bñficiū. ut not. in. c. fi. de simo.
ideo sit lata interpretatio. Et ex istis concludo ꝙ possit
epus cuz incestuoso ⁊ adulterio simul dispensare. ⁊ hec
vult Bart. in. l. ij. §. ex his. de verbo. obliga. ⁊ istud tene
as quicquid dicat Ioh. an. ⁊ Butri. in dicto. c. ac si cle
rici. vbi ipsi dicunt ꝙ facultas ipsa legitimandi cōcessa
episcopis est fauorabilis nō odiosa: ideo extēdenda ad
casum istū: ⁊ ista sunt vtilia ad multa dicenda: cum dici
mus ꝙ ista ɔcessio est fauorabilis sit etiā dubiū: an cuz

talibus epus dispensat in canonicatibꝰ ecclesie cathedra
lis. Jo. vo vult ꝙ solus papa possit epus nõ: qꝛ si ꝓhibe
tur epus dispensare in curatis ergo canonicatibꝰ cathe
dralibꝰ: qꝛ sunt maiores curatis beneficijs ꝓbatꝰ cura ac
cedit ꝑbende canonicali q̃ʒ digniori: ut in.c. exstirpande
§. qꝛ vo de ꝑben. ⁊ in.c. q̃uis de ꝑben. in.vj. ubi appella
tione ecclesiaꝝ ciuitat̃ ⁊ dioceꝭ nõ cõprehendit̃ ecclesia
cathedralis. hanc sniam sequunt̃ dñi de rota dicẽtes ꝙ
canonici cathedrales habẽt quandã ꝑeminentiã super
clericos dioceꝭ ⁊ ciuitat̃. qꝛ sũt pars corpis epi de testa.
requisisti. ⁊ qꝛ epus habet se ut caput: canonici ut mem
bra de his que fiũt a pla.c. nouit. ⁊ c. quanto. non videt̃
igit̃ epo concessum cũ talibus dispensare ꝑ ista sniã fa
cit: qꝛ in cõcessione facta epo ꝑ tex. in.c.j. in fi. de fi. pres
bytero. in.vj. ꝙ istis spurijs possit de bñficio nõ curato
ꝓuidẽ tacite intelligit̃ de sua ciuitate vel diocesi. Sed si
hoc exprimeret̃ in lr̃is nõ cõtineret̃ ecclesia cathedralis
ut dicto.c. q̃uis. ergo minus qñ tacite sic exprimit̃. Ar
chidia. aũt tenet contrariũ mouet̃ leuiter: qꝛ nõ reperit̃
expresse ꝓhibitũ: ergo videt̃ concessum. allegat no. in.c.
veniẽs de fil̃. pſby. ⁊ Hosti. in sũma ad fi. eo. ti. ibi circa
hec. sniam Archi. tenet etiã Oldra. in suo consilio. cc.xiij.
allegat tex. dicti.c. q̃uis de ꝑben. in.vj. Nã in mã odio
sa ⁊ restringibili si vna cõplectit̃ totam ꝓuinciã põt fie
ri ꝓuisio ĩ ecclesia cathedrali ⁊ metropolitana: ergo mul
to fortius in nostra mã circa dispensationẽ defectus na
taliũ: qꝛ talis habilitatio reddit eũ habilẽ nedum ĩ ciui
tate vel diocesi sed in toto mundo. ff. de postu. l. pe. xi. q.
iij. si quis a ꝓprio. cũ ergo sit concessa habilitãdi spurios
potestas ⁊ ista se extendat vbiqꝫ extenditur ⁊ ad bñficia
vbiqꝫ sita ⁊ sic cõprehendit ecclesiã cathedralẽ. Sed ista
rõ contra videt̃ multũ apparens non tñ stringit ſm me
nam licet dispensatus vel legitimatus vbiqꝫ sit habilis.
tñ ꝙ potestas data epo conferendo ei bñficiũ nõ curatũ
cũ ut dixi intelligat̃ tacite in sua ciuitate vel diocesi non
debet cõcludi ecclesia cathedralis ⁊ ꝙ nõ stringat osten
do sic: nã si scribit̃ talit̃ epo ꝓ habili aliquo qui esset ha
bilis in toto mũdo tñ si dicat̃ ꝓuideas isti habili in ciui
tate vel diocesi tua nõ cõprehendet̃ ecclesia cathedralis
vñ argumentũ Oldra. nõ stringit quare Jo. an. in addi.
Specu. in ti. de fi. pſby. in fi. conat̃ ꝑ distinctionẽ cõcor
dare ꝙ si dispensatio est facta stricte ꝑ epm qui dixit dis
pensamus ꝙ ille obtineat ecclesiasticũ bñficiũ tũc sit ve
ra opinio Jo. mona. ut ꝑ hanc nõ obtineat canonicatuꝫ
cathedraleꝫ. Si vo est facta ampla dispensatio ut possit
habere bñficia curata tũc cõprehendunt̃ canonicatꝰ ca
thedrales. Ego de isto tanto doc. miror ⁊ de sequentibꝰ
eũ: qꝛ nos querimꝰ de iuribꝰ dispensatiõis ad que bene
ficia extendent̃: sed dubitamꝰ si eps põt dispensare in ca
nonicatu cathedrali. Item sua distinctio non est bona:
qꝛ dispensationẽ ad curata bñficia epus cũ istis nõ põt
facere: ut in dicto.c.j. de fi. pſby. in.vj. Secũdo qꝛ si facẽt
ad bñficiũ simplex simpliciť nõ dicendo nec ciuitatis vl̃
diocesis includeret̃ canonicatus cathedralis hoc ꝓbat
tex. in dicto.c. q̃uis. dum dicit hoc casu quasi secus sit ĩ
alijs ⁊ ille tex. loquit̃ qñ scribit̃ ut alicui ꝓuideat̃ in ali
qua ecclesia ciuitatis vel diocesis ut nõ cõprehendat̃ ca
thedralis: secus si mandaret̃ epo ut ꝓuideret̃ alicui de
bñficio ad suã collationẽ spectante: qꝛ tũc includeret̃ ca
nonicatus cathedralis. Nõ enĩ illa decretalis dicit ꝙ lr̃e
bñficiales nõ extendant̃ ad ecclesiã cathedralẽ. ſꝫ ꝙ qñ
fit mentio de ecclesijs ciuitatis vel diocesis nõ cõprehẽ
dat̃ cathedralis ⁊ hoc ꝓbant iura allegata in prima glo.
ibi ⁊ notat Jo. an. in addi. Specu. in ti. de actiõe ⁊ peti
tione. §. sup actionibꝰ in v. peñ. ibi item caute. nec videt̃
verũ qñ scribit̃ epo intelligat̃ tacite de bñficijs sue ciui
tatis vel diocesis cũ etiã ad epm spectet cõferre in eccle
sia cathedrali de elec. cũ ecclesia. ergo illa videt̃ ꝑncipali
ter inclusa nisi noĩatim excludat̃ hoc approbat stilus cu
rie nã qñ scribit̃ epo in forma pauperũ excludit̃ etiã ca
thedralis in lr̃is que alr̃ includeret̃ de ꝑben.c. ꝓ illoꝝ.
⁊ de eta. ⁊ quali.c. accepimꝰ. Nõ obstat ꝙ data ẽ forma
spãlis ut includat̃ cathedralis si qd̃ dicat̃ de ecclesijs ꝓ
uincie ut dicto.c. q̃uis. qꝛ fateor ꝙ sic scribẽdo includi
tur cathedralis ſꝫ nõ est forma specialis ut alie excludãt̃
vñ ego dico ꝑmo ꝙ licentia cõcessa epis cõferẽdi talibꝰ
illegitimis simpliciť bñficiũ cõprehendit canonicatum
ecclesie cathedralis ꝑ supra scripta dicto.c. q̃uis. ubi di
cit̃ ꝙ dicte lr̃e que sũt de ambitu stricte intelligẽde: secꝰ
ergo in casu nostro ubi interpretanda qꝛ iste lr̃e sũt bñfi
ciũ ⁊ gratiose iõ debẽt late interꝑtari ut dixi. ſ. ut cõpre
hendãt canonicatũ ecclesie cathedralis ut ibi ⁊ dicto.c.
accepimus de eta. ⁊ quali. ⁊ in.c. ꝓ illoꝝ de ꝑben. ⁊ ĩ illo
epus valeat ⁊ possit dispensare. Fateor aũt ꝙ si dispen
sasset cũ illegitimo ut possit obtinere beneficiũ in sua ci
uitate vel diocesi tũc nõ veniret canoni canonicatꝰ cathe
dralis ecclesie rõ: qꝛ dispẽsatio ꝓut est facti est stricti iu
ris ut in.c.j. de fil̃. pſby. in.vj. ergo restringenda ⁊ sic ha
bet locũ.c. q̃uis. secus si simpliciť dixisset ꝙ possit obti
nere aliqd̃ bñficiũ qꝛ tũc credo ꝙ possit habere canoni
catũ ecclesie cathedralis nõ ob.c. exstirpande. §. qꝛ vo. qꝛ
ille tex. nõ loquit̃ de ecclesia cathedrali tñ ſꝫ loquit̃ de
maiori que dicit̃ maior qñqꝫ qꝛ matrix etiã si non sit ca
thedralis. vel ut no. in cle.j. de iudi. ⁊ in cle. q̃uis. §. si vo
de fo. cõpe. ⁊ ſm hunc intellectũ nota ꝙ parrochialis ec
clesie põt vniri canonicatui ecclesie collegiate sic intelli
go hanc qõnẽ. Sꝫ an poterit dispẽsare ut obtineat cano
nicatũ ĩ ecclesia metropolitana. dicit Jo. an. in.c.j. de fil̃.
ꝑſby. i.vj. qd̃ Jo. mona. tenuit ꝙ nõ ꝑ illud.c. q̃uis. sepe
allegatũ. Ego istud teneo qñ dispensat epus ꝙ subditus
obtineat simplex bñficiũ qꝛ epus non põt se de bñficijs
metropolitani impedire. ⁊ tex. in.ca.j. de fil̃. ꝑſby. in.vj.
dicit dũmodo sit tale ꝙ valeat ꝑ epm dispẽsare. Si fiat
dispensatio a metropolitano nõ video stantibꝰ rõnibꝰ
supradictis quare dispensando nõ habilitãt cũ ad cano
nicatũ sue ecclesie cathedralis metropolitane. Sed tunc
dubitat̃ an ex cã sũme necessaria ecclesie possit epus cuꝫ
illegitimis dispẽsare ut admittãt̃ ad ecclesiã parrochia
lem videt̃ ꝙ sic: qꝛ ut. ſ. dixi talis cõcessio facultatis dis
pensandi videt̃ fauorabilis sive large interpretãda ⁊ sic
videt̃ ꝙ ꝓhibitio facta de nõ dispensando in curatis re
stringat̃ qñ fieret sine cã vel ex grã solũ ꝓpter merita ꝑ
sonaꝝ: secus si ꝓpter necessitatẽ ecclesie: qꝛ necessitas nõ
videt̃ subesse hinc ꝓhibinõi. j. q. vij. nisi rigor. ⁊ c. tali ð
ser. nõ ordi.c. famul̃ in fi. ⁊ de cõse. di.j. sicut nõ alij ⁊ ita
tenet Jo. mona. Ego credo contrarium ꝑ ea que dixi. ſ.
ibi Item papa solus dispensat in pluribꝰ canonis ⁊ ꝓba
tur in.c. fi. cũ ibi notatis de eta. ⁊ quali. li.vj. sup etate si
dispensat epus ad curatũ q̃cũqꝫ sit cã alr̃ ut dixi sequere
tur ꝙ cã subsistẽte epus posset ad quecũqꝫ tm̃ ꝑncipi re
seruata manus iponere qd̃ est falsũ ⁊ ita tenet Jo. an. ⁊
cõiter moderni. Et sic nota aliũ casuꝫ in quo solus papa
dispensat in beneficio curato obtinẽdo ꝑ paciente defe
ctum etatis: de quo in.c.j. de eta. ⁊ quali. in.vj. Sed ulte
rius dubitat̃ an cũ talibꝰ epus dispenset in dignitatibus
vel ꝑsonatibꝰ quibꝰ cura nõ imminet aĩaꝝ videt̃ ꝙ sic ꝑ su
pradicta cũ ista cõcessio sit fauorabilis ⁊ extẽdẽda ⁊ tex.
in.c.j. de fil̃. ꝑſby. in.vj. nõ videt̃ ꝓhibere nisi in curatis
bñficijs ergo nõ in istis. Itẽ tex. in.c. fi. de fil̃. ꝑſby. q̃ ꝓ
hibet in dignitatibꝰ ⁊ ꝑsonatibꝰ ut nõ dispenset̃ ꝑ papã
videt̃ loqui de istis curatis dũ subdit etiã tex. ⁊ alijs cu
ratis ut dictio alijs ĩplicet de similibꝰ qualitate ut in ca.
sedes de rep. ⁊ cũ solũ excludere videat̃ curata nõ ergo
dignitates ⁊ ꝑsonatꝰ nõ curatos: õ decimis ad audiẽtiã

cū ſi. ⁊ cū iſta ſit gratia ergo nō reſtringenda niſi quatenus v̄ba ſonant ut in.c.olim de v̄bo.ſig. ⁊ hoc in ſiſe videnẽ determinare doc. ⁊ ibi Jo.an.in.c.iſ cū de ꝑben. in.vj.facit.c.pe.de v̄bo.ſig. vbi appellatio bn̄ficij cōprehendit dignitatẽ.ad hoc.c.ſi ꝓpter tua debita ḋ reſcrip. li.vj. ⁊ qḋ.ſ̄.dixi in qōne que incipit:ſit etiā dubiū.glo. tn̄ in dicto.c.j.de fil.ꝑſbyte.li.vj.in v̄bo bn̄ficiū tenet ꝙ ep̄us nō pōt. ⁊ in.c.j.de eta. ⁊ quali.eo.li.in v̄bo canonicum.allegat.c.ſi.de ꝑben. ⁊ hoc tenet Archi.ſed ꝑ malas rōnes: qꝛ dicit ꝙ iſta diſpenſatio eſt odioſa iō ſub poteſtate diſpenſandi in bn̄ficio nō cōprehendiꝰ dignitas allegat dictū.c.ſi.de ꝑben. ⁊ in glo.ſi.iſta rō nō eſt bona ꝑ ea que.ſ̄.dixi.vnde in hac qōne ego dubito ⁊ crederẽ potius oppoſitum tn̄ nō deſcendo ad opiniōes doctoꝝ ꝙ ep̄us nō pōt diſpenſare in dignitatibꝰ nō curatis.probat tex.in dicto.c.ſi.de fil.ꝑſby.cū dicit indefinite de dignitatibꝰ ⁊ ꝑſonatibꝰ ut nō diſpenſet niſi papa. ⁊ dū dicit ⁊ alia curata bn̄ficia nō tribuit illā qualitatẽ cure ꝑcedentibꝰ: qꝛ cū ibi diſpenſatio ſit contra ius cōe qꝛ cōpetit ep̄o in dignitatibꝰ iō illa qualitas cure que ſubnectiꝰ ſi repeterꝰ in dignitate ampliaret diſpenſationem ep̄i contra cōe iō nō ſit ibi illa repetitio.l.talis ſcriptura in ſi.de leg.j.ergo remanet ꝙ ep̄us non pōt diſpenſare ⁊ cōceſſio facta in.c.j.de ſi.ꝑſby.in.vj. que ampliat facultatem ep̄i contra ius cōe in diſpenſando:lꝫ ſit large interpretanda ꝑ ꝑdicta tn̄ cū dicat in bn̄ficijs nō habentibus curā cū poſtea ſubiūgat in quibꝰ ep̄us poſſit diſpenſare ⁊ ep̄us in dignitatibꝰ eſt curatis non diſpenſet habeo ꝙ nō poterit diſpenſare. Sed tūc dubitaꝰ an in rectorijs ñ curatis ⁊ nō dignitatibꝰ ep̄s poſſit cū iſtis diſpenſare ſi teneremꝰ ꝙ iſta facultas eſſet odioſa ⁊ reſtringenda tūc iſta nō cōprehenderetꝰ appellatiōe bn̄ficij:ut in dicto.c.ſi.de ꝑben. Sed ſi teneremꝰ ꝙ ſit fauorabilis tūc includatur:ut in.c.pe.de v̄bo.ſigni. ⁊ qꝛ ſi includunꝰ ꝑbēde ⁊ canonicatus cathedrales que ſūt maioꝛa bn̄ficia ⁊ iſte rectorie includenꝰ: ⁊ qꝛ legiſlatoꝛ reſeruauit ſibi ſolum dignitates ꝑſonatus ⁊ beneficia curata:ut dicto.c.ſi.de ſi.ꝑſby.ergo rectorie nō ſūt incluſe. allegat Archi.xxvij.q.ij.c.lex diuine iuxta ſi. ⁊.xvj.di.vbi nā. ⁊.xxviij.q.j.c.iā nūc. ⁊ de ſen.excō.c.cum illoꝝ.§.j. ⁊.c.nup.nō ob.c.ſi.de ꝑben.qꝛ loquiꝰ in ꝑſentationibꝰ que ſūt odioſe ut in.c.q̄uis de ꝑben.in.vj. Nos ſumꝰ in hac opiniōe que ut dixi infauoꝛabilis. Nec eſt verū qḋ dicit Jo.an.ꝙ ſumus in mā reſtringibili ut patet ex ſupradictis. Nō ob.c.j.de fil.ꝑſby.vbi ꝑlatiōes ſūt interdicte iſtis illegitimis qui loquiꝰ ſine diſpenſatiōe.cū diſpenſatiōe aūt ep̄i poterūt habere ꝑ nota.in dicto.c.j.de fil.ꝑſby.in.vj. Dubitaꝰ inſup an ſi beneficiū eſt ſimplex ſed habet eccleſiā parrochialẽ annexā an cū iſtis poterit ep̄us diſpenſare iō Jo.an.in dicto.c.j.de fil.ꝑſby.in.vj.in.v̄.tale tenuit ꝙ nō.allegat tex.in.c.ſup eo.de ꝑben.in.vj. Sed Archi.tenet cōtrariū ꝑ lr̄am huiꝰ.c.ſup eo. ⁊ qꝛ ſi ex hoc ꝑbenda diceretur curata non poſſet tenere cū alia dignitate: ut in.c.de multa de ꝑben. ⁊ tn̄ hoc eſt falſū ut ibi licet poſſet tenere dignitatẽ ⁊ ſolam ꝑbendā ⁊ dignitatẽ ut ibi ⁊ ita ī caſu noſtro habere poſſet ex diſpenſatiōe ep̄i. rō qꝛ illud qḋ alteri viniꝰ vel annectiꝰ illiꝰ materiā ſapit de ſta.mona.c.recolentes.notaꝰ ne ſede vacā.c.j. ⁊ qꝛ eccleſia annexa ſequiꝰ naturā principalis ut de offi.dele.c.ſup gr̄a. ⁊ de re.iudi.c.acceſſoriū. etiā iō ſi vnio prochialiſ eccleſie nō eſt facta neceſſarie ſꝫ eque ꝑncipaliꝰ tunc fateoꝛ ꝙ ep̄us nō poſſet diſpenſare ſꝫ ſolus papa ⁊ ſic ſaluari pōt dicta glo. ⁊ ꝓ iſto facit tex.in dicto.c.j.de fil.ꝑſby.in.vj.dū dicit ꝙ nō pōt ꝓmoueri ad beneficiū qḋ habet curā ſed ꝓmotus ad bn̄ficiū habēs eccleſiā curatā annexā dicitur ꝓmotus ad ꝑmū beneficiū nō ad curam: ut no.in.c.ſi eo tpe de rep.l.vi ergo nō impediꝰ ꝓmoueri reſpectu cure annexe ⁊ ita teneo. Inſup dubitaꝰ an ep̄us pōt iſtis cōferre bn̄ficiū hn̄s ordinẽ ſacerdotalẽ vel ſup ānexū.glo. videꝰ dicere ꝙ in hoc poſſit ſolus papa: in dicto.c.j.de fil.ꝑſby.qꝛ ſi nō pōt ep̄us diſpenſare in ordine ſacro nec cōſecutiue in bn̄ficio tali ordini annexo. Lapus abbas dicit ꝙ hoc ꝓcedit ſi requirit hunc ordinẽ poſt adeptū bn̄ficiū tūc poterit ep̄us diſpenſare ut obtineat tale bn̄ficiū:ordinẽ v̄o recipiat a valente diſpenſare in ordine ⁊ hoc videꝰ ꝓbari in.c.ſi ꝓ clericis pauperibꝰ de ꝑben.in vj. Et licet quidā dicāt ꝙ hec doctrina eſt cōtra illū tex. ⁊ ibi nota.nō eſt verū:ſꝫ tex.ꝓbat ibi illā qōnẽ: ⁊ notata ibi ꝑ doc.loquiꝰ qn̄ tpe adepti bn̄ficij requirebaꝰ ordo ille ⁊ tūc nō poſſit aſſumi. ⁊ ita notāt dn̄i de rota ſua cōcluſione in nouis mihi ⁊c. Sed iſta diſtinctio Lapi abbatis videꝰ contra caſū ⁊ ibi notata in.c.ei cui de ꝑben. in.vj qꝛ licet qs nō reputeꝰ habilis ſi nō habet ordines tpe ꝓmotionis requiſitos:ut dicto.c.ſi ꝓ clericis pauperibꝰ. ⁊ de elec.cum in cunctis.tn̄ ſi eo tpe non ſit in etate apta ordinibꝰ requiſitis reputaꝰ inhabilis: quia qui eſt inhabilis ad antecedens cenſeꝰ etiā ad cōſequens ⁊ ſic eſt in patiente defectū natalium qui ad ſacros ordines reputaꝰ inhabilis ſine diſpēſatiōe pape. hec aūt habilitas ꝙ papa poſſit diſpenſare nō conſideraꝰ ut.l.apud iulianū in ſi.de leg.j.vbi talis diſpenſatio iudicaꝰ impoſſibile ⁊ iō ego teneo indiſtincte ꝙ in tali bn̄ficio non poſſit ep̄us diſpenſare.facuīt notata in.c.dudū de elec.ſed requiriꝰ diſpenſatio pape. Ad ſolū etiā papā appellaꝰ obmiſſis medijs ut dicit hic glo. ar.ij.q.vj.c.ij. ⁊.iiij. ſꝫ de cōſuetudine obſeruaꝰ qḋ idem eſt ī legato de latere ⁊ hoc tenet Bar.hūi.ij.q.iij.c.ij.ꝓbaꝰ in.c.j.de offi.dele.vbi tex.dicit ꝙ ꝑ appellationẽ vel querelā ſed tenētes ꝙ nō adeaꝰ legatus niſi gradatim intelligūt illū tex. ꝙ loquatur qn̄ appellaꝰ ab ep̄o ad legatum nō omiſſo medio ⁊ hoc tenet Jo.an.ſꝫ ꝙ appelleꝰ omiſſo medio ad legatū tenet glo.eiuſdẽ Jo.an.in.c.nō putamus de cōſue.in.vj in glo.in v̄bo officiali. ⁊ de appella.romana in v̄.curam ⁊ iſtud dicuꝰ approbare cōſuetudo. Solus enim papa a nemine iudicaꝰ.ix.q.iij.nemo. ⁊.c.alioꝝ. ⁊.xl.di.ſi papa xvij.di.§.hinc etiā. niſi ſponte ſe alieno iudicio ſubmittat.ij.q.vij.nos ſi cōpetenter. Sed dicas ꝙ idē eſt in ceſare ⁊ de quolibet alio nō recognoſcente ſupioꝛẽ nā ipſi ſūt ſoli iudices in cauſa ꝓpꝛia ut.l.eſt receptū.ff.ḋ iuriſ.om.iudi. Item papa ſolus ſeipſū deponit ⁊ renūciat papatui in manibꝰ ſuis: licet alij nō renūcient niſi in manibus ſupioꝛis.ſ̄.de renunc.ſup hoc ⁊ ꝑ totum. ⁊ in.l.legatis de offi.ꝑſi.ꝓbaꝰ i.c.j.de renūc.li.vj. ⁊ ꝙ ſolus ſeipſū deponat: ꝓbaꝰ ⁊ notaꝰ.xxj.di.nūc aūt. Sed qualiꝰ iſta ꝓbanꝰ dixi plene in hac monarchia mea ī qōne.iiij.que incipit an dignitas papalis ꝑ habentē ꝑdi poſſit vbi late dixi de renūciatione de hereſi de ſimonia ⁊ de oī delicto ſiue peccato ſcandalizante eccleſiā vbi iſta ſunt ſubtilius ꝑ enucleanda. dicūt etiā quidā ꝙ regalia dignitas a ſolo papa cōſueuit impetrari ipſe eni determinat a quo ⁊ vtrū rex inungendus ſit:ut in.c.j.de ſacra vncti.in v̄bo vnde in veteri. ⁊ ꝑ iſta ſn̄ia videꝰ doctrina Inno.in.c.ꝑ venerabilẽ,qui fil.ſint legit. ḋ dixit ꝙ reges ſcd̄ii ſubſūt pape nō imperatori. Sed iſta ītelligo ego ſane ꝙ an rex ſit iungendus ⁊ a quo iſtud eſt qḋ impetraꝰ a ſolo papa ut in dictis iuribus. Sed dignitas regalis in non ſubditos eccleſie ſed imperio impetraꝰ a ſolo ceſare.arg.c.nouit de iudi. qꝛ reges temporaliter ſubſunt imperatori ⁊ nō pape ſm notata.lxiij.di.adrianus. ⁊.l.deprecatio.ad legem rodi.de iac. ⁊ reges ⁊ regna ſubſunt imꝑatori de iure gentiū.l.ex hoc iure.ff.de iuſti. ⁊ iure. Fateoꝛ autẽ ꝙ ſubſunt pape ⁊ nō imꝑatori in ſpūalibus ⁊ in ꝑtinentibus ad iudicium eccleſie ſed nō in alijs temporalibus preterq̄ꝫ dictus regulus apulie⁊ dictus rex ſicilie qui dicitur eſſe de patrimonio eccleſie nam iſtū in regno ꝑficitur ſolus papa ut in cle.paſtoꝛalis de re iudi.ita intelligo

ista dicta. Item dubitaf si statutum esset in ecclesia z iu
ratum z cōfirmatū auctoritate apostolica qd diceret qp
nullus nisi legitimus posset ad beneficium etiā simplex
admitti an tūc posset epūs dispēsare an solus papa. Jo.
monach⁹ argumentat p̄mo qp sic ut possit solus episcop⁹
quia statutum est iuris ciuilis pars: ut. l. j. C. de legi. z se
na.cōsul. sed quando plures p̄hibitiōes p̄cedunt ab eo
dem fonte sublato p̄ncipali z aliud tollif. l. fi. C. de duo
bus reis. facit qd notat glo. in. c. nō debet de consang. z
affini. vbi dicif de impedimento publico honestatis. iusti
cie p̄baf. C. de nup. l. si libertā. Sed cū episcopus possit
tollere ius cōmune in hoc quo ad simplex beneficiū: ut
in. c. j. de fil. p̄sby. in. vj. ergo videf z tollere statutum qd
idem qd ius cōmune cōtinet. Ex quo enī ista duo p̄ce
dunt ab eodem fonte censeri debet inhabilis ex vna via
nō ex pluribus. sic respondet ad notata in. c. j. de costit. i
vj. nam loquif in statutis vltra vel preter vel contra ius
cōmune disponentibus nō in his que essent simpliciter
fm ius cōmune: qz in illis nō p̄cedit ignorātia p̄ncipis
nec obuiat si dicif epūs nō pōt tollere statuta vel consue
tudines ecclesie ut de consue. c. cū consuetudinis. qz nō
loquif in statuto vel cōsuetudine idem qd ius cōmune
disponente quo casu ita potest tollere statutū z consue
tudinē sicut ipsum ius cōmune cū tale statutū veniat in
consequentiā iuris cōmunis. ar. l. cū p̄ncipalis. ff. de re
gul. facit. l. j. C. de codi. Concludere videf tandez qp qñ
est simplex statutum fm ius cōmune tūc p̄cedant supra
dicta. Si aūt vltra statutū sit iuratū vel cōfirmatio apo
stolica que p̄cessent dispensationē tūc p dispensationez
contra ius cōmune vel statuti non tollif iuramentū vel
confirmatio statuti de rescrip. c. cōstitutus. nā subiectuz
iuris cōmunis videf ex istis vel altero istoꝝ tm̄ ut nō vi
deaf simplex ius ut de iuramēto p̄baf in. c. debitores. z
c. cum contingat de iureiurā. z de confirmatiōe aposto
lica p̄baf in. c. j. de transla. z de cōpe. veti. c. j. z. ij. z tunc
istas mutatiōes nō facit epūs sed solus papa qui est su
pra ius: ut in. c. p̄posuit de conces. p̄ben. dicit tm̄ etiaz qp
impetratio facta a papa nō valet nō facta mētiōe de sta
tuto q̄uis essent ibi clausule que statuta tollant tm̄ non
iustificant vel habilitant psonā tam p statutū inhabili
tatam. Sed ego p examinanda hac vtili qōne plen⁹ di
co qp plurima sūt videnda. Et p̄mo qñ hoc statutū esset
simplex nō iuratū nō confirmatū a papa an tūc adderet
vinculū iuri cōmuni z sic erit secūdo videndū an possit
hoc statutū tollere maxime aliquo casu dispensando ex
quo erit videndū an episcopus possit contra p̄priā dis
pensationē seu constitutionē vel sui p̄decessoris dispensa
re. Ulterius erit videndū qd foret iuratū an posset ipsū
tollere dispensando z si tollendo fieret piurus. Ultimo
si pōt ipsum tollere dispensando auctoritate apostolica
confirmatū. Ex istis clarius apparebit intellectus istius
qōnis nō bene p doc. explicate. Uenio ad p̄mam qōnez
z glo. in. c. j. de cōsti. in. vj. dicit qp istud statutū est idem
qd ius cōmune z aliqui vo moderni ut Butri. de rescri.
in. c. j. dicunt qp aut tale statutuz venit ius cōmune anti
quū declarando forte qz sup intellectu eius sūt varie sen
tentie tūc dicit qp addit vinculūz z est ius municipale. l.
minime. z ibi glo. ff. d legi. facit tex. z glo. i cle. j. de elec.
Si vo statutum est vniformiter intelligibile tūc si statu
tum habet diuersam rationē statuendi a lege qd est im
possibile. qz quedam habent vnā rationē in vno quā ī
in alio. xxxj. di. aliter. z. c. se. tūc statutū addit vinculum:
sed si rō statuti z iuris cōmunis est eadem tūc si statutuz
disponit talif ut actionē p̄ducat tūc addit vinculum qz
daf conditio ex lege. l. j. ff. de cōdi. ex lege. si aūt nō parit
actionē tunc dicit lex confirmās vel antiquam roborās
sed legem nouaz nō facit sed est eadem cum confirmata
Lius autē ciuile. ff. de iusti. z iure. Ego vo teneo qp semp
dicaf statutum z addat vinculum: quia dato qp nō oria
tur actio saltem oritur officiū iudicis vel alia dispositio
ut notaf in dicta. l. j. ff. de condi. ex lege. sicut enī cuz ius
cōmune deducif in pactum valet etiā vi pacti ita hic va
let iure municipali vnde simplicif reuocato iure cōmu
ni hoc statutum nō videf reuocatum z hoc est de mēte
Bar. in. l. j. §. item lex falcidia. ff. ad legē fal. Ex quibus
patet in contrariū sūt nulla fundamenta p̄ma Jo. mona.
z hoc etiā declarabunt que dicam in p̄ma questione.
Et ideo assumo secundū dubiū an simpliciter dispensan
do episcopus contra ius cōmune videaf z contra statu
tum dispensasse z statutum abstulisse. glo. in. c. j. de con
stitu. in. vj. in verbo facti tenet qp sit sublatum statutum:
ratio qz statutū modo non est facti nec consistit in facto
imo est iuris z consistit in iure igif sublato iure z statu
tum idem continens sublatū censeaf p hoc videf casus
in. c. j. de rescrip. vbi si papa rescribit contra ius cōmune
videf etiā auferre p̄uilegiū competens alicui fm ius cō
mune z ita tenent ibi Inno. z doc. vbi volunt qp si p̄sby
ter impetrauit ius colligēdi decimas i parrochia sua qd
est de iure cōmuni qp si aliquis demuz ex parrochianis
impetrauerit exemptionē a decimis qp valz talis ipetra
tio de priori p̄uilegio nō habita mentiōe. Secūdo qz si
contrariū diceret esset dicere qp diocesani posset tollere
pape iura simpliciter condenti potestatē remouendi ali
qua iura cōmunia in suis diocesibus si epī statuerent i
sua diocesi illud qp ius cōmune. tertio p̄baf: qz si alif di
cens nunq̄ papa posset reuocare ius cōmune simplicif
p̄baf in dicto. c. j. de cōsti. in. vj. vbi equiperanf consue
tudines z statuta z licet papa reuocet ius cōmune statu
ta tm̄ z consuetudines abstulisse nō videatur cum sint fa
cti modo si sublato iure cōmuni nō censeret sublata cō
suetudo tunc cum omne ius sit scriptuz z consuetudine
sit roboratum ex vsu longi temporis papa nō posset tol
lere simpliciter contrariū condendo qd falsuz videf per
tex. cum ibi notatis in. c. sup eo. de cogna. spi. vbi p̄baf
qp cōsuetudo iuri antiquo conformis videf sublata nisi
ex obseruatione iuris nō induceref scandalum: qz tunc
nō censeref reuocata ut ibi notaf. Itez licz ius cōmune
sit in statutum deductum nō tamen est ius singulare sta
tuentiū igif iuri cōmuni sublato z istud tollif qz ut nō
tollaf est opus qp sit singulare statuentiū: dicto. c. j. de cō
stitu. in. vj. Itē qz si episcopus vel papa tollit ius cōe qd
est fortius multo magis tollit ius municipale qd est mi
nus. ad hoc de fide instru. pastoralis vbi ē casus qp si al
legef decretalis extrauagans que sit consona iuri cōmu
ni iudex debet iudicare fm eam: qz iudicat fm ius cōe:
z ideo sublato iure cōmuni videf z statutum sublatum
qz z ipsum ius cōmune est. Sed Jo. de ligna. tenet con
trariū sex rationib⁹: nam hoc statutuz est singularū per
sonarū quod p̄bant iura que. s. deduxi dum dixi qp ad
dit vinculū: ergo nō videf tolli sublato simpliciter iure
cōmuni: ut est tex. in. c. j. de consti. in. vj. Item quia sunt
duo vincula ut due seruitutes vna sublata alia remanet
ut in. c. ex tua. de aucto. z vsu pal. z ī. c. pastoralis de p̄ui
uile. igif licet tollaf ius cōmune statutum remanet: pro
bat. l. intelligere. C. de luitione pignoris. z sublata actio
ne psonali p prescriptionē. xxx. annoꝝ nō tamen tollitur
actio hypothecaria. Et ideo papa vel episcopus tollens
ius cōmune tollit solum illud p̄mū generale ergo non
illud statutum speciale. Quarto lex nō habet robur obie
cti dispositionis sed ex auctoritate disponentis. ix. q. iij
cuncta p mundū. z ideo lex principis ligans omnes: ut
in. c. j. de constitu. Sed inferiores ligant solum sibi sup
positas de constitu. ut animarū in. vj. ergo attendi debz
auctoritas cōdentis nō qualitas obiecti ut sit idem tol

lens ꝛ inducens: ut in.c.j.de reg. iur. ideo licet papa sim/
pliciter tollat ius cõmune nõ videt̃ tollere municipale
qδ ipse nõ induxit quod tñ si vellet posset tollere. Ulti/
mo ad multiplicationẽ vinculi reqrit̃ dissolutiõis mul
tiplicatio: ut in.c.j.de treu. ꝛ pa. ꝛ ꝑ ista parte videt̃ tex.
in.c.cum dilectus de cleri.nõ resi. facit de consti.cũ oẽs.
Et ad rõnes glo. respondet̃ qꝛ nõ potest negari quin sta
tutum sit falsum nam cum addat vinculũ ut.s̃.dixi.illδ
est facti inter ipsos subiectos licet etiã contineat ius cõ/
mune nõ obstat.c.j.de rep. qꝛ ibi loquitur in priuilegio
idem qꝫ ius cõmune continẽs qδ nõ addit vinculũ nec
rõne obiecti cum sit idem rõne condentis seu auctorita/
te cum sit eadeꝫ auctoritas. Sed ad casus statuti due au
ctoritates ꝛ duo obiecta ꝛ sic due dispositiões ꝛ duplex
vinculũ. Sed forsan ista responsio nõ est bona: qꝛ quate
nus inferiores statuũt faciunt iuris ꝛ ꝑncipis pmissuꝫ ut
l. omnes populi. ff. de iusti. ꝛ iur. ꝛ sic ipse ꝑnceps videt̃
disponere ꝑ mediũ subditoꝝ: ut l.c. sup litteris de rescri
ptis qꝛ r̃. iur. qꝫ plus introducit ꝛ vinculi negari nõ põt
qδ plus inducit dispositio municipalis q̃ ius cõmune
nõ obstat qꝫ sic auferri posset pape potestas auferẽdi iu
ra cõia faciendo statuta iuri cõmuni cõformia: qꝛ respõ
deo qꝫ ipse potest tollere statuta qñ apparet de eius vo/
luntate. Sed tollẽdi simpliciter ius cõmu ie hoc est qδ
dicimus qꝫ nõ tollit statutum. Nõ obstat illud de cõsue
tudine ꝛ obseruantia iuris qδ inducet consuetudinẽ qꝛ
nõ est verum qñ ille vsus nõ erat factus nisi ad finẽ ob/
seruandi ius cõmune ꝛ nõ ad finem inducende consue/
tudinis: ut notat Bar. in.l. labeo de suppe. lega. fiue in.l.
iij. in fi. co. ti. Iteꝫ q̃uis papa possit tollere statuta tamẽ
nõ ꝑsumit̃ illa velle tollere nisi exprimat: ut in dicto.c.j.
de consti. in.vj. ꝛ quando generalit̃ tolleret consuetudi/
nes vel statuta illud intelligat̃ nisi oriret̃ scandalum: ut
in.c. sup eo. de cogna. spi. Nõ ob.c. pastoralis de fide in
stru. qꝛ ibi non dicit̃ qꝫ illa sit ius cõmune. Quid ergo
dicendũ ego dicam ꝑmo de ꝑuilegio si priuilegiũ conti/
net idem qδ ius cõmune an illud intelligit̃ sublatum re
moto iure cõmuni. Secũdo dico de statuto. Rediẽs ad
primũ exemplũ pono habet ecclesia aliqua a papa ꝑuile
giũ ut pacientes defectũ nataliũ nõ admittant̃ ad bene/
ficiũ simplex sine epi dispensatione hic est cõforme iuri
cõmuni: ut in.c.j. de fil. ꝑsby. in.vj. modo si papa vel eps
dispensat cum paciente defectum nataliũ in dicta ecclia
an dispensare videant̃ solum contra ius de statuto non
habita mentione. doc. concludũt qꝫ sic ꝑ casum in.c.j. de
rescrip. hoc tñ limitat Jnno. ꝛ sequunt̃ cõiter doc. in.c.
veniens de ꝑscrip. ut hoc sit verũ qñ priuilegiũ in totum
continet ius cõmune sed si in parte cõtineret ius cõmu/
ne ꝛ in ꝑte ius speciale ut ꝑmũ nõ tollit̃ de ipso nõ facta
mentione dicto.c. veniens. Mihi videt̃ qꝫ isti dicãt cõ/
tra casuꝫ dicti.c.j. de rep. qui tex. nõ põt intelligi nisi qñ
ꝑuilegiũ continebat aliquid contra ius cõe. Nam si in/
telligas illum tex. in inhabili ad appellandũ qꝫ illa facul
tas sibi fuit concessa ꝛ sic verbũ libere ibi intelligat̃ sm
ius cõmune: qꝛ tunc est noui actus concessio.l. si qñ sm
vnum intellectũ. C. de inoffi. testa. ꝛ sic in oĩbus debeat
intelligi sm vnũ ius cõmune: ut in auc. omnes ꝑegrini.
C. cõia de succes. tamen negari nõ põt qꝫ quatenus ipsi
inhabili ad appellandũ sibi concedit̃ facultas appellan/
di istud est priuilegiũ contra ius cõmune.i. ꝑuata lex. in
di. priuilegia. Si võ illa concessio appellandi fiebat al's
habenti facultatẽ ad appellandũ tunc cum esset actus iã
cõcessi extensio verbũ libere nõ pateret̃ restrictionẽ ibi
sm ius cõe: ut no. doc. in.l.j. §. nunciatio. ff. de noui ope.
nũc. notat̃ in dicta.l. si qñ sm aliũ intellectũ. C. de ioffi.
testa. ꝛ tũc etiã nõ põt negari quin sit ꝑuilegiũ quaten⁹
poterat vltra metas iuris appellare ꝛ sic in dicto.c.j. de
rescript. ibi semꝑ de isto ꝑuilegio fuisset fienda mentio
qδ tñ doc. ibi nõ admittunt. Ego credo qꝫ dicta doc. sint
intelligenda qꝫ quaten⁹ ꝑuilegiũ includit in se ius cõe qꝫ
ꝑ tollendo ipso iure cõi nõ sit opus facere mentionẽ de
ꝑuilegio ꝑ tex. dicti.c.j. ꝛ rõ qꝛ ꝑuilegiũ nõ videt̃ ꝑuile/
giare illud qδ cõpetebat de iure cõmuni tõ ad ipsũ solũ
tollendũ nõ erat opus mentionẽ facere: qꝛ illa iuris cõis
dispositio generalis respicit derogationẽ ꝑ contrariam
spẽm ut ibi sed si ꝑ secũdũ quis vellet tollere ꝑmũ ꝑuile
giũ qꝫ ipse inhabilis nõ posset appellare rõne ꝑme inha/
bilitatis tũc nõ posset in hoc tollere ꝑmũ de eo nõ habi/
ta mentione. ꝛ idẽ qñ concessio esset facta habili si vellẽ
tollere solũ ꝑ sm ius cõe cõprehensũ in ꝑmo tunc possit
sine ꝑmi mentiõe. Sed alia que sũt in ꝑuilegio nõ sic in/
telligo illum tex. Ex hoc infero qꝫ qualitercũqꝫ sit ꝑuile
giũ in se concludẽs in aliquo ius cõe qꝫ in illo tollatur ꝑ
sm etiã de ipso ꝑmo non habita mentione licet si vellet
tollere illud in quo inducit ꝑuilegiũ nõ posset de primo
nõ habita mentione. ꝛ ista sũt vera in ꝑuilegijs. Sed in
l'ris ad beneficia que sũ de maiori ambitu ut in.c. q̃uis
de ꝑben. in.vj. nõ valerẽt l're de speciali statuto loci etiã
continente id qδ ius cõe nõ faciente mentionẽ ꝛ ita in/
telligũt doc. Jo. mona. qui hoc tenuit in.c.j. de fil. ꝑsby.
in.vj. ꝛ iõ si statutũ diceret qꝫ illegitimus non admittat̃
ad beneficia impetratio nõ valeret facta ab illegitimo ꝑ
quam derogaret̃ solum iuri cõi si de statuto nõ esset fa/
cta mẽtio qδ est verũ etiã si essent tales derogatorie ge/
nerales apponi consuete: qꝛ cũ ꝑ statutũ ꝑsonale illegiti
mi sit inhabilitata licet iste tales tollãt statuta tñ nõ ĩha
bilitant seu legitimant ꝑsonam ꝛ ita ꝑnunciauit papa.
Nũc attingo dubium an statutũ censeat̃ sublatum sub/
lato iure cõi dispensatõe vel alia lege. Ad hoc dicũt qui/
dam qꝫ si rões statuendi sũt diuerse tũc sublato iure cõ
muni statutũ nõ est sublatũ ꝑ iura ꝑ Jo. de ligna. allega
ta. Sed si statutũ regulat̃ ab eadẽ causa seu rõne qꝫ ꝑsu/
mit̃ in dubio tũc si dispositio secũda disponit in ius ꝛ ĩ
iure rõnem iudicando tale ius ꝑcedens irrationabile ꝛ
tũc dicunt qꝫ statutũ tollit̃: qꝛ ex hoc ostendit̃ qꝫ est irra
tionabile ꝛ iste est casus in dicto.c.j. de consti. in.vj. dũ
dicit dum tñ sint rationabilia. Sed hoc dictũ mihi non
placet qꝛ papa vel ꝑnceps nõ ꝑsumit̃ legẽ reuocare ꝛ in
dubio aliã ꝯcedere nisi qꝛ secũda iustior ꝛ rõnabilior
ꝛ ꝑma nõ aut secũda tanqꝫ irrõnabilis non valeret. iuj.
di. erit aũt. Item nõ sequit̃ papa rõne iuris v'lis inducit
legem cõem in vniuerso irrõnabili ergo est in isto loco
ꝑticulari irrõnabilis cũ possit esse in hoc ꝑticulari loco.
ꝑma rõ cõueniens secũda nõ. Nã diuerse ꝑpter locorũ
varietates possunt esse rões statuendi ꝛ iõ credo istos
nõ bñ dicere nisi papa declaret etiã in hoc loco legeꝫ eẽ
irrõnabilẽ vel sic de facto appareat qꝫ esset. faciũt notata
xxxj. di. in.c. aliter cũ se. sed si lator legis nõ inducat legẽ
quã tollit irrõnabilẽ tũc licet tollat̃ ius cõe statutũ ꝑpt̃
ea nõ tollit̃ ꝑ iura ꝑ Jo. de ligna. s̃. allegata. hoc tñ limi
tant aliq̃ doc. moderni in.c.j. de consti. in.vj. qñ illi q̃ sta
tutũ ꝯdiderũt essent tales q̃ possent ꝯ ius cõe disponere
sine sũt subditi imꝑio ut no. in.l. oẽs ppli. de iusti. ꝛ iur.
Sꝫ si esset statutũ clericoꝝ q̃ nõ pussũt derogare iuri cõi
ut in cle. ne romani de elec. notat Jo. an. in addi. Spec.
in ti. de elec. tũc tale statutũ ꝑ se nõ subsistit tanqꝫ ꝯ legẽ
supioris emanatũ. Sꝫ isti male dicũt qꝛ lꝫ ipsi ꝛ inferio/
res clerici nõ statuãt ꝯ legẽ supioris tñ si statuũt sm ius
tenet eoꝝ statutũ lꝫ postea veniat casus qꝫ sit ꝯ ius. glo. ẽ
nota. in.c. cũ dilect⁹ de cõsuetu. in. v̄si. ꝯstitutio in fi. Ex
quib⁹ cõcludo qꝫ lꝫ auferat̃ ius cõe secũda dispositiõe si
ue dispensatiõe ꝑ hoc nõ intelligit̃ sublatũ ius munici/
pale nisi de auferẽdo ipso sit facta mentio vl' declaretur
qꝫ talia statuta sint irrõnabilia sm qꝫ antea dixi. nã licet

reuocet ius nõ reuocat rõ naturalis iuris.i.obligatio na
turalis surgens ex cõsensu statuentiũ.ar.eorũ que notant
glo. ⁊ doc. in.c.nouit de iudi. Aliud dubiũ si ep̄us pos
sit tollere tale statutũ vel dispensando vel forte aliud cõ
dendo ⁊ in hoc plura sũt videnda. Primo si põt tollere
statutum factũ a suo p̄decessore vel a seipso solum confe
ctum. vel qñ est factũ a se vel p̄decessore cum cõsensu ca
pituli an fine illo possit tollere contraria forte cõstitutio
ne vel dispensatiõe ⁊ intelligo qñ nõ esset iuratũ vel au
ctoritate apostolica confirmatũ: q2 de istis statim dicã.
Ad p̄mũ an tollat statutũ ꝓpriũ vel predecessoris. Jo.
mona. ⁊ Jo.an. videntᷣ dicere ꝙ si statutũ secũdũ est sm
ius.i.continens id qꝺ ius tũc possit ipsũ tollere. secus si
disponat aliud a iure nõ dico contra ius: q2 clarũ est ꝙ
contra ius nõ posset statuere ut in cle.ne romani ꝺ elec.
tũc videtᷣ ꝙ nõ possit ꝑ notata in.c.cũ consuetudinis de
consue. Ego credo ꝙ legẽ ab eo simpliciᷣ conditaꝫ vel a
suo p̄decessore ep̄us possit tollere.tex.est.xij.q.j.c.certe.
notat Jo.an.in regula cui licet de reg.iur.in mercu.i.vj.
nam cũ ꝓcedat totum ep̄i auctoritate ipsum põt tollere
q2 nõ potest quis legeꝫ condere vel imponere a qua nõ
licet recedere.l.siquis in p̄ncipio.ff. de lega.iij.nec p̄de
cessor poterat legem imponere p̄decessori: de elec.innoᷓ
uit eũ si. loquor qñ esset simpliciter ab ep̄o editũ. sed si
esset editũ de consensu vel cõsilio capituli sicut p̄sumitᷣ
istud ut illegitimi nõ admittantᷣ cũ agatᷣ de statu eccle
sie ⁊ sic est opus cõsensus capituli: ut notatᷣ in.c.nouit ꝺ
his que fiũt a p̄la.fine cõsen.ca. Et in hoc est attendẽdũ
vtrũ velit absolute ipsũ tollere an simpliciᷣ contra ipsũ
dispensare si vult in totam tollere nõ põt fine cõsensu ca
pituli si statutũ disponit circa requirẽtia cõsensum capi
tuli vel sine consilio si requiretᷣ consiliũ qꝺ qñ sit notatᷣ i
c.nouit de his que fi.a p̄la.fine cõsen.ca. ⁊ est rõ: q2 distra
ctus debet regulari sm formã cõtractus: ut in.c.j.ĩfra de
reg.iur. ⁊ in.l.ab emptione.ff. de pac. Si v̄o vellet circa
ipsum dispensare tũc duo sũt notanda. Si ep̄us fecit cõ
tra ꝓpriũ statutũ an possit dispensare. Et si põt an de cõ
sensu vel cõsilio capl̄i. Ad p̄mũ Inno.est sibi contrarius
q2 in.c.dilectus de tẽpo.ordi.tenet ꝙ nõ possit: q2 ex eo
ꝙ legem fecit fuit alteri ius quesitum qꝺ ꝑ eum tolli nõ
põt.l.si ꝓuatus.ff.qui ⁊ a qui. Item q2 debet pati legeꝫ
quã ipse tulit quasi sit facta ꝓ bono omniũ.iiij.dis. erit
aũt.ergo ꝓ comodo vni⁹ ꝓuati tolli nõ debet. Sed ipse
notauit contrariũ in.c.cũ ad monasteriũ de sta.mona. ⁊
hoc cõiter tenetᷣ: q2 si põt ipsum in totũ tollere ergo for
tius dispẽsando in aliquo amonere ⁊ hoc notãt quidã
in.c.at si clerici de iudi.nisi tale statutũ transiuisset in cõ
tractũ vel esset iuratũ sed de hoc dicam statim. Qñ ergo
transiuisset in contractũ non posset dispensari: q2 cã dis
pensationis cõcerneret soluꝫ interesse ꝓuati.l.qꝺ semel.
ff.de decre.ab ordi.fa.ut forte si ꝓpter sciam vel eminẽ
tem virtutẽ ꝓmouendi dispensaretᷣ.sed si dispensaretur
ꝓpter publicã vtilitatẽ ecclesie credo ꝙ tũc possit. ar.eo
rũ que scribuntᷣ in.c.in nostro de iureiurã. ⁊.l.itẽ si ver
beratũ.§.si forte.ff.de rei ven.nõ ob.ꝙ sit conditũ ꝓ cõi
bono q2 interdũ a cõi bono receditᷣ ꝓ cõmodo ꝑticulari
vni⁹ qñ ex hoc sequitᷣ cõe bonũ ut notãt doc.i.c.de mul
ta de p̄ben.sed an tũc requiratᷣ consensus vel consilium
capituli allegetᷣ ꝓ ⁊ contra in dicto.c.at si clerici.nã tex.
ibi cũ clericis ꝓut põt notare cãm agentẽ videtᷣ requirẽ
consensũ capl̄i:ad hoc in dicto.c.nouit de his que fiũt a
p̄la. ⁊.j.di.de penitentib⁹.sed cõiter tenetᷣ contrariũ p.c.
at si clerici.ibi cũ clericis ut notet cãm patientẽ. ⁊ hoc iõ
q2 ius dispensandi cõpetit ep̄o de iure sp̄ali in quo non
habet cõmunitatẽ cũ capl̄o: de foro cõpe.c.corũ de elect.
cũ in cũctis ad fi.nisi cõsuetudo dictaret oppositũ: de cõ
suetu.c.ij.li.vj. Et ex istis patet ꝙ põt ꝓpriũ statutũ tol
lere ⁊ in ipso dispensare. Sed modo attingamus an põt
si est statutũ iuratũ ⁊ an tollendo efficiatᷣ piurus. doc.in
c.j.de fil.p̄sby.in.vj.videntᷣ concludere ꝙ non possit: q2
statutũ sm eos addit vinculum qꝺ ab ep̄o pretextu iura
menti tolli nõ põt. ⁊ hoc tenet Archi.in.c.si a sede de pre
ben.li.vi.ꝑ tex.in.c.dilecto de p̄ben.vbi tex.equipat sta
tutũ iuratũ alteri statuto a sede apostolica cõfirmato au
ctoritate pape cum adiectione decreti irritantis si secus
fiat ut ita nõ valeat factũ contra iuramentũ sicut factum
contra decretũ pape nec mirũ: q2 qñ statutũ habet decre
tum pape habet confirmationẽ vicarij iesu xp̄i puri ho
minis. Sed iuramentuꝫ roborat deus cui magis est pa
rendũ: de transla.p̄la.intᷣ corporalia.xj.q.iij.iulᷣ. ⁊.c.q̄ resi
stit.viij.di.quo iure. Et in hanc sñiam videtur inclinare
Inno.in p̄dicto.c.dilecto faciẽs distinctionẽ ꝙ cũ iura
mentũ est interpositũ suꝑ actu mere sp̄ũali tunc actus q̄
fit contra nõ valet: secus si actus sit temporalis: ut in.c.si
cut de sponsa. ⁊ hanc distinctionẽ sequitᷣ Archi.in.c. dẽ
xxij.q.j. ⁊ dñi de rota in antiquis couclusione mihi vel
cxxiiij. volentes ꝙ in causis sp̄ũalibus ⁊ in quib⁹ nõ da
tur actio ad interesse facta ꝯ iuramentũ nõ teneatᷣ: dicto
c.dilecto. secus in rebus ꝓphanis allegãt.l.eo quidem.
C.de condi.ob cãm cõiũcta.l. nemo de pac. Et iõ voluit
ꝙ si est constitutus ꝓcurator ad renũciandũ beneficiuꝫ
ex causa ꝑmutatõis ꝙ si interuenit iuramentum nõ pos
sit reuocari nõ obstat.c.sicut de sponsa. quia ibi actus se
cundus nõ erat bono modo reuocabilis ⁊ hoc sequitur
Archidia.in dicto.c.si a sede. ⁊ in.c.duobus de rep.li.vj.
cum igitᷣ recipere aliquem ad beneficia ecclesiastica sit
actus modo spiritualis videtᷣ nõ valere ⁊ idem in termi
nis dicti.c.dilecto.receptio ibi canonicorũ est actus spi
ritualis ⁊ ideo tex.videtᷣ sentire ꝙ receptio canonici vl
tra numerũ iuratum nõ valeat. Et ꝓ ista sententia videtᷣ
glo.fi.in.c.ij.de iureiur.li.vj.vbi vult glo.ꝙ si mulier iu
rauit nõ alienare rem dotalem nisi ĩminente necessitate
⁊ cum iudicis auctoritate ꝙ si postea aliter alienat actus
⁊ alienatio facta nõ valet: ꝑ tex.in.c.intellecto. ⁊ in.c.eã
te.de iureiurã. ⁊ fuit sñia Hostieñ. ⁊ fere omniũ post eũ
in.c.cum contingat de iureiuran. ⁊ tenet eã Bar.in.l.si
quis ꝓ eo.ff.de fideiuss.hoc idem firmat Specu.p̄mum
in titulo de emp. ⁊ vendi.§.in loco.v̄. ⁊ nõ generale.secũ
do in ti. de instru.edi.§.compediose.v̄.quid si iurauit.
vbi vult ꝙ siquis fecit primo testamentũ ⁊ iurauit illud
nõ tollere ꝙ si facit secundũ testamentũ contra iuramen
tum ꝙ secundũ nõ valet: quia omne iuramentuꝫ seruan
dum est qꝺ seruari potest sine interitu salutis eterne: de
iureiuran.c.si v̄o. ⁊ qꝺ me.cã.c.cum dilectus. ⁊ dicto.c.
cum contingat in fi.nam redditio iuramenti est de iure
naturali ⁊ precepti diuini.xxij.q.j.si peccatuꝫ in p̄ncipio
⁊ de iureiuran. ⁊ si christus.ibi: redde deo circa finem.
vnde nullo modo est infringenduꝫ.xxij.q.vij.c. flagitia
⁊ de noui ope.nunciatio.c.ex inũcto. ⁊ de regu.iur.qui
scandalizauerit. Et pro hac sententia videtur tex.in.c.j.
de sepul.li.vj.vbi est tex.ꝙ qui iurauit in sua vltima vo
luntate nõ mutare electam sepulturam nõ potest ab illa
electione discedere licet si fecisset ad preces prelati illi⁹
ecclesie in qua elegit sepulturam non valuisset electio ⁊
fit ibi casus vel videtᷣ eẽ de hac qõne ꝙ nõ lꝫ a iuramen
to recedẽ ⁊ sic determinatᷣ q̄ no. Hosti.de sepul.in sũma
§.an licitũ.v̄.qd siquis eligat.ad hoc.c.veniens de accu.
nisi qui nõ iurauit accusare repellitᷣ accusare volens.ad
idem de iureiuran.c.quẽadmoduꝫ.§.illud. ⁊ in fi. dicti
c.rursus.etiã quando alicui licet contra factũ suũ venire
cum minori alienanti rem suã.l.ij.C.si aduersus vendi.
vel mulieri alienãti fundũ dotalem.l.lex iulᷣ.ff. de fũdo
dotali vel mulieri renũcianti iuri hereditatis p̄rne.ut.l.
pactũ qꝺ dotali.C.de pac. ⁊.l.pactũ.C.de colla.eis p̄clu

ditur vis iurantibus nō contrauenire ut. C. si aduersus
vendi. auē. sacramenta puberum. ꝛ in. c. cum contingat
de iureiuran. ꝛ de pactis. c. q̄uis. li. vj. ꝛ de iureiurā. licꝫ
mulieres eodem li. sic in casu isto licet contra statutum
simplex liceret epō dispensare nō tn̄ contra iuramentuꝫ
ꝑ dicta iura: istud ꝓbaṫ in. c. si inter de sponś. vbi si duo
iurant matrimoniū int̄ se ꝛ ꝑ verba de pn̄ti contrahunt
sine carnali copula si demū vnus eoꝝ copulat matrimo-
nio etiā cū carnali copula valet p̄mū ꝛ nō secundum. ad
idem de spon. c. sicut. nisi si aliquis cōtraxit sponsalia de
futuro cum berta ꝛ iurauit ꝛ demū contraxit cum seya ꝛ
iurat ꝑ verba etiā de futuro q̄ valēt p̄ma sponsalia ꝛ nō
secūda. Sed in contrariū facit q2 si nolui ꝛ iuraui nō con
trahere matrimoniū sed ꝓfiteri si postea contraho tenet
matrimoniū ut in. c. j. de voto li. vj. ꝓbaṫ in. c. veniens q̄
cleri. vel vouen. ꝛ in omnibus iuribus dicentibus q̄ licet
simplex votū impediat contrahendū nō tamen dirimit
contractū: ut in. c. meminimus. ꝛ c. rursus qui cleri. vel vo
uen. Ad idem tex. in. c. qui post votum de regula. in. vj.
vbi si aliquis vouit intrare certam religionē si demū in
trat aliam etiā laxiorē valet secūda ꝓfessio solēnis con-
tra votum p̄mū ꝛ licet hec iura loquant̄ in voto possūt
tn̄ intelligi etiā in iuramento: q2 iuramentū solum non
solēnizat votum. Et nō est differētia inter votum ꝛ iura
mentū ut in. c. magne. §. cum igiṫ de voto. Jn quib9 iuri
bus ꝓbaṫ q̄ actus potētioꝛ factus post iuramentū etiā
sup re spūali sicut est ingressus religiōis valet contra p̄-
cedens iuramentū quod est bene notandū q2 est contra
illam distinctionē. s. relatam ꝑ Jnno. vnde ꝛ si actus est
spūalis qui geriṫ contra iuramentum videṫ valere licet
Jnno. ꝛ multi moderni contra ut statim dicam: ꝓbatur
istud in. c. sicut ex litteris de spon. vbi si iuraui vnā accu-
pere ꝑ verba de futuro ꝛ de pn̄ti contraho cum alia va-
let secūdus cōtractus p̄mo irritato. hoc firmat glo. in. c.
fi. de ꝓcur. in. vj. in verbo reuocatus. vbi concludit q̄ si
aliquis constituit ꝓcuratorem ad matrimoniū contra-
hendū ꝛ iurauit non reuocare q̄ si reuocat tenet reuoca
tio licet sit piurus. loquoꝛ etiā qn̄ iusta causa reuocande
nō supuenit q2 si superuenisset valēt reuocatio sine du-
bio de iureiuran. quemadmodū. hoc confirmat sn̄ia do
ctorū legistaꝝ qui tenent q̄ si fiat testamentum qd̄ testa
toꝛ iurat nō reuocare si postea reuocat tenet secundū ita
notat C. i. ꝛ doc. in. l. j. C. de sacrosanc. eccle. ꝛ Bar. in. l. si
quis in p̄ncipio testamenti de leg. iij. plus subdēs q̄ ex
tali contrauentiōe nō est piurus q̄ tale iuramentū non
esset obligatoriū auferens liberā testamenti factionē ꝛ
sic erat contra bonos mores. arg. l. stipulatio hoc modo
de v̄bo. obli. cōiuncto. c. nō est obligatoriuꝫ de re. iur. in
vj. hoc idem Jo. an. in regula semel de re. iur. in. vj. dicēs
q̄ secundū testamentū tenet sed cōtrauenies est piurus
hanc sn̄iam sequiṫ Specu. in ti. ij. §. nūc tractemus. v̄. sꝫ
si legatus. vbi tenet q̄ actus gestus contra iuramentū te
net ꝛ valet. ꝛ ibi Jo. an. in addi. id̄ electio facta cōtra nu
merū iuratū valet qn̄ electus vel receptus contra nume-
rū iuratū nō ꝓcurasset se eligi tūc enī nō valeret q2 esset
ꝑticeps piurij ꝑ notata in. c. j. de offi. dele. ꝛ. ij. q. j. c. notū
ꝛ id̄ nō teneret electio tn̄ piuri non sint capaces dignita
tum ꝛ ita de isto qui esset ꝑticeps piurus de sen. exco. si
cōcubine. Et piuri ꝓuari debent b̄nficijs: de iureiuran.
c. querelam. Quid igiṫ inter tantas varietates dicendū.
Quidā moderni ex suo capite faciūt distinctionem: aut
illud qd̄ iuraṫ obseruari habet sl's secū concursuꝫ dispo
sitionis iuris cōis ut in casu glo. c. ij. de iureiurā. li. vj. q2
alienatio fundi dotalis habet ꝓhibitionē iuris cōis: ut
l. lex iul. de fundo do. ꝛ tūc tale iuramentum est licitū ꝛ
id̄ illud qd̄ fit contra tale iuramentū nō valet ita intelli
gunt glo. c. ij. de iureiuran. in. vj. si aūt non habet concur
sum iuris cōmunis ꝛ tunc aut actus iuratus contra quē
fit est mere spūalis aut partim spūalis ꝑtim temporalis
aut in totum temporalis. p̄mo casu qn̄ est mere spūalis
tunc actus factus contra nō valet. ita loquiṫ textus in. c.
dilecto de preben. ꝛ illud videtur ibi de mente Jnnocē.
Secūdo casu quando est actus nō mere spiritualis sicut
est matrimoniū in quo datur dos ꝓ eo ut in toto titulo
C. ꝛ ff. de iur. do. quod tamen secus est in actu mere spi
rituali ut in receptione alicuius in canonicum in quo si
interuenirer pecunia esset simonia: ut in. c. iacobus. ꝛ c.
dilectus de simo. tunc actus factus contra iuramentum
tenet quando est plenioꝛ actus contra iuramentum q̄s
actus iuratus. ita loquiṫ. c. sicut de sponsa. Et ideꝫ vide
retur concludere quando actus est mere temporalis ut
distinguaṫ si secundus est actus fortioꝛ siue plenioꝛ va
let secūdus al's nō. Sed iste doctrine in omnibus sunt
false. Et primo si ego iuraui intrare certam religionem:
hoc iuramentū habet iuris cōmunis assistentiam ut in
toto titulo de voto. ꝛ tamen si ꝓfiteoꝛ aliam etiaꝫ laxio
rem valet actus secundus: ut dicto. c. qui post votuꝫ de
regula. li. vj. Jdeꝫ si voui continentiā simplici voto hoc
votum etiam iuramento firmatum habet concursuꝫ iu
ris cōmunis q̄ debeat obseruari. Et id̄ impedit matri
moniū contrahendū: ut in. c. rursus. ꝛ in. c. veniēs q̄ cle.
vel uo. ꝛ tn̄ si fiat mr̄imoniū ꝑ v̄ba de pn̄ti ꝯ votū ꝛ iu
ramentū valet: vt. d. c. veniēs. qui cle. uel vo. Jtē si ꝓmisi
si ducere bertā ꝛ iuraui ꝑ v̄ba de futuro: tꝫ h' iuramentū
nec debeo de iure aliā ducere: ita q̄ h' iuramentū hꝫ cō
cursū iuris cōis: ꝛ tn̄ si ꝯtraho cū alia ꝑ v̄ba de pn̄ti: tꝫ ꝯ
iuramētū: vt in. c. si int̄. ꝛ c. sicut. de sponsa. Et id̄ illa ꝑs
distinctiōis non ē vera: q̄ si int̄ res mere spūales q̄ si cō
trafiat nō valeat: vt. d. c. si post votū. de regula. in. vj. Nā
si voui voto simplici ꝛ iuraui intrare certā religionē q̄
actus ē mere spūalis si ꝯtraho demū mr̄imoniū cū mu
liere: ꝯtus tꝫ. d. c. veniēs. ꝛ idē si intro aliā religionē la
xiorē. Jtē nō placet alia cōsideratio q̄ actus scd̄s valeat
ꝯ iuramentū qn̄ scd̄s ē plenioꝛ ꝛ fortioꝛ. Nā si feci p̄mū
testm̄ ꝛ iuraui reuocare si facio postea scd̄ꝫ solēne testa
mentū etiā sine iuramēto valet scd̄m ꝛ nō p̄mū: ut not.
io. an. in. c. qd̄ semel. de reg. iur. in. vj. ꝛ bar. in. d. l. si q̄s i
p̄ncipio testi. ꝛ tn̄ p̄mū testm̄ videṫ plenī9: q2 iuratū: ꝛ se
cundū simplex. Jtē si ꝯtraxi mr̄imoniū ꝑ v̄ba de pn̄ti cū
berta sine copula carnali ꝛ sine iuramēto si postea cōtra
ho cū alia ꝑ v̄ba de pn̄ti cū copula carnali ꝛ cū iuramen
to nihilominus ꝓualet p̄mū mr̄imoniū q̄uis scd̄m plura
vincula h're videaṫ: ut in. c. fi. de spon. duoꝝ. vn̄ mihi vi-
deṫ q̄ hic duo videnda sūt: p̄mū an actus gestus cōtra
iuramentū sit validus. scd̄o si sic gerēs actū ꝯ iuramētuꝫ
sit piurus. Ad p̄mū ꝯsidero q̄ interdum actus q̄ scd̄o ge
riṫ ꝯ pcedens iuramentū nō pōt sortiri effectū de ꝑ se si
ne iudicis ministerio. Jnterdū pōt sortiri: vel sortitur
sine iudicis ministerio: p̄mo casu actus q̄ queriṫ ꝯ iura
mentū fieri nō tenet: ita loquiṫ. l. j. ꝛ auē. sacra pube. C.
si aduersus vendi. ita loquiṫ. c. veniens. de accu. ꝛ de iu
reiurā. quēadmodū. Nā iudex nō dꝫ audire volentē ac
cusare ꝯ tuū denegat auxiliū: ut no. in. d. l. j. ꝛ de iureiur.
c. si v̄o. Simil'r iudex nō restituit minorē ꝯ iuramentuꝫ
q2 nō vult eē auctoꝛ piurij. Et id̄ si tale statutū i nostris
terminis nō possꝫ reuocari sine auctoritate supioris pu
ta pape: tūc actus gestus ꝯ nō valeret: ita decidit bar. in
d. l. oēs populi. ff. de iusti. ꝛ iur. ibi circa scd̄m cbestatu
tum ꝛc. ꝛ fuerunt ista ac sūt v̄ba io. and. in regula quod
semel. de regulis iur. in mercuria. ibi ad allegata ꝫ9: vbi
dicit q̄ sunt quedam que per se consequunt̄ effectum
sine iudicis ministerio: vt baptismū matrimoniū ꝓfessio
testm̄ qd̄ morte confirmaṫ in his valent q̄ fuit ꝑ iuramē
tum ꝑ iura supra allegata. Sed alia q̄ requirunt iudicis

misteriũ ut reuocatio alienatiõis rei minoris vel rei dotalis vel querela inofficiosi ⁊ his similia ⁊ in his iudex denegat suũ auxiliũ sine misteriũ: vt dcã. l. j. si aduersus vendi. scdo casu qñ põt act⁹ fieri ⁊ effectũ sortiri sine iudicis ministerio tũc aut pcedẽs actus iuratus est licit⁹: ⁊ scdus actus qui fit ꝯ pmũ est illicitus: siue a iure illicitus reputat⁹ ⁊ tunc valet pmus actus ⁊ nõ scdus ꝯ pmũ iuramentũ factus: iste ẽ casus in. c. intellecto. ⁊ in. c. eam te. de iureiurã. ⁊ dr ẽe scdus actus illicitus ⁊ pcedẽs iuratus illicitus qñ talis actus hꝫ resistentiã etiã iuris ciuilis qꝫ nõ fiat: qꝛ si talis iuris ciuilis resistẽtia cõfirmat iuramẽto ius canonicũ tunc arbitrat hoc iuramentum honestũ ⁊ adeo licitũ: ut si postea veniat ꝯtra hoc scõs actus reputet illicit⁹ ⁊ nõ valeat: vt si rex iurauit bona regni nõ alienare: si alienat etiã cũ iuramento nõ tꝫ alienatio. d. c. intellecto: ita põt itelligi glo. no. in. c. ij. de iureiurã. li. vj. nã mulier iurauit nõ alienare rem dotalẽ sine cã si alienat ⁊ iurat nõ valet: nã cũ pmũ iuramentum hẽret ius ciuile cõforme ⁊ resistens ne ꝯtra fieret si interuenit iuramentũ hoc corroborans censet adeo licitũ vt scõs actus nõ valeat tanq̃ illicitus: loquor qñ ius resistebat etiã ciuile: secus si actui pcedenti iurato ius ciuile simpliciť nõ assisteret nõ tñ resisteret: qꝛ tũc si fit contra non viciat scõs actus cũ iuramento: ut pbant oĩa iura que supra adduxi. lꝫ enĩ in pcedentib⁹ casib⁹ si nõ essꝫ iuramentũ de nõ alienãdo pstitum valeret alienatio ꝯ phibitionem ciuilẽ interueniẽte iuramento: ut in. c. cũ cõtingat. de iureiurã. tñ si talis dispositio iuris ciuil' prohibens ꝯuenire hꝫ ptez ꝯfacienté pambulũ iuramentũ de non faciendo: tunc scõs iudicatur illicitus ⁊ nõ valet Si võ scõs act⁹ nõ reputat de se illicit⁹ a iure qõ ẽ qñ ꝯ se est honestus: tñ lꝫ qui iurauit nõ facere inhoneste faciat vel illicite ⁊ efficiat ex hoc piurus: act⁹ tñ nihilominus valet factus etiã ꝯ pus iurata: ut in iurib⁹ supra allegatis: ⁊ in. c. sicut. ⁊ in. c. si int. de spon. ⁊ dcõ. c. qui post votũ. de regula. loquor siue actus pcedens sit mere spũalis siue mixt⁹ siue mere tẽporalis. Nõ ob. ꝯria ⁊ pmo nota. in. c. j. de fil. psby. in. vj. qꝛ salua reuerẽtia ego arbitror qꝫ ꝯ tale statutũ iuratũ epus veniendo faciat actũ validũ. Sed an sit piur⁹ possu dubitari: de quo statim dicã. nec ob. c. dilecto. de pben. p quẽ tex. lꝫ ꝯtra archi. qꝛ io. an. ⁊ alij qui tenent ibi qꝫ receptio tenuit: rñdẽt qꝫ in tex. ibi illa ẽ allegatio ptis non iuris cõis dispositio: vel nõ dicit illa lrã qꝫ receptio nõ teneat: sed dicit qꝫ fieri nõ debꝫ: sed nõ dãnat eã si ꝯfaciat: nec ob. si dr qꝫ recipientes sũt piuri: ⁊ sic infames. C. de transac. l. si qs maior. vj. q. j. c. ifames. Et sic videnť gesta ab eis nõ valere: q̃re sint ab actib⁹ licitis repellẽdi: vt in. c. lꝫ ex q̃dã. de testi. cogen. io. an. dicit qꝫ nõ incurrũt piuriũ nisi p⁹ actũ fciꝫ: ut ipse no. in dcã mercu. qõ semel. in fi. ⁊ statim dicã in sequentibus: ⁊ dũ tex. in. c. dilecto. equiperat receptionẽ ꝯ statutũ iuratũ sicut ꝯtra decretũ pape. rñdet qꝫ illa equiparatio nõ est p oĩa: qꝛ nõ est qñ ad inualidã electionẽ siue receptionẽ: sed sit in hoc qꝫ nõ debeãt recipe vltra nũerũ: nec ex hoc qꝫ si fit ꝯ iuramentũ pstitum deo deus irritat qõ ꝯ sit vel decretũ imponit irritatũ lꝫ ꝯfaciens incurrat piuriũ: ⁊ sic allegata in ꝯtrarium nõ obstãt nec est vera distinctio inno. de actu spũali qꝫ nõ valꝫ cõtra iuramentũ p ea que supra dixi: lꝫ archi. ⁊ dñi de rota illã sequant qui nõ rñdent ad. c. sicut. ⁊. c. si inter. de spon. tunc dicũt qꝫ actus sequẽs nõ est cõmode reuocabilis: qꝛ sicut reuocaret pcedente voto solenni: ita precedente simplici iuramẽto: si eẽt iuramentũ tãte efficacie: sꝫ qꝛ nõ ẽ iõ nõ tollit actũ q̃ p⁹ea geriť siue sit mrĩmoniũ: qõ de facili nõ tolliť: siue ali⁹ act⁹ q̃ facili⁹ tolli posset: ⁊ iõ male dicũt dñi de rota qꝫ si aliqs ꝯstituit pcuratorez ad remittendum ex cã piuratũ ⁊ iurauit non reuocare qꝫ demũ eũ reuocare nõ possit: qꝛ imo potest lꝫ sit piurus: ⁊ ita consuluit fed. de se. vt nota. in. c. si. de pcura. in. vj. Nec ob. ista glo. in dcõ. c. ij. de iureiurã. in. vj. per illa q̃ supra dixi. nõ ob. no. p spe. in. d. §. compendiose: de instru. edi. quia io. an. in dicta regula quod semel: lꝫ qꝫ secundũ textũ valeat: ⁊ ita tenent oẽs legiste: lꝫ sit dubiũ an sit piurus ut infra dicã. ⁊ iura allegata p Specu. probant qꝫ actus cõtra iuramentũ fieri nõ debẽt. Sed debꝫ reddi iuramentũ deo sed nõ dicũt an si contra fiat actus teneat vel nõ. Nõ obstat. tex. in. c. j. de sepul. in. vj. nã Jo. an. in dicta mercuriali qõ semel. rñdet qꝫ illud ẽ spãle in odiũ allicientiũ ad sepulturã eligendã. Item ille tex. nõ concludit illud ad qõ induciť sed poti⁹ concludit qꝫ naturũ valet ⁊ decedat intestatus qõ est verũ in casu illo expresse electionis sepulture sed nõ in alijs. Nõ ob. no. in c. veniẽs de accu. ⁊ de iureiurã. quẽadmodũ. ⁊ in dicta l. j. sed aduersus ven. qꝛ istis est rñsũ p supradicta. Nõ ob. c. sicut. ⁊. c. si inter de spon. vbi cõtraxi p verba de presenti sine copula carnali ⁊ iuraui si postea cõtraho cum alia cũ copula nõ valet secũdus actus ꝫ pmus iuratus. Et idẽ in duab⁹ sponſ. de futuro iuratis ut pma sponsalis valeãt ⁊ nõ secũda. Nã puto ĩxi qꝫ secũdus actus valet contra iuramentũ illud debet intelligi ut pmus act⁹ ad secundũ remaneat in dispositione iuris cõis ut si ipse pmus actus iuratus nõ habeat iuramẽtũ ut secũdus valeat actus q̃ a iure pferť. Et iõ cũ de iure cõi secũdũ matrimoniũ etiã carnali copula cõsũmatũ nõ tollat pmũ p verba de pñti simpliciť contractũ dicto. c. si inter de spõ. ita nõ tollit etiã si interuenit iuramentũ. Et hoc põderat ibi tex. dum dicit siue sit iuramentũ interpositũ siue nõ idẽ in duab⁹ sponſ. de futuro. Nã secunda sponsalia de futuro nõ solum pma similiter de futuro. secus si secũde essent de pñti. Et est rõ: qꝛ de iure matrimoniũ de pñti soluit sponsalia de futuro. Etiaꝫ iurata ut dicto. c. sicut. nec ponderat hic quis actus sit fortior rõne iuramenti. Et iõ si sit secũdũ testm̃ contra pmũ iuratũ valet secũdũ. etiã nõ iuratum. Et iõ si vendo rem vni ⁊ iuro alteri nõ vendere vel iuro ipsũ contractũ obseruare si demũ vendo secũdo ⁊ ipsi trado etiã sine iuramento potior erit cã secũdi emptoris q̃ pmi p. l. quotiẽs. C. de rei ven. licꝫ pmus ꝯtractus videat fuisse fortior pp̄ter vinculũ iuramenti. Similiť si iuraui vendere titio postea p stipulationẽ pmitto alteri vendere q̃s sit fortior vel potior credo qꝫ pmus pp̄ter iuramentũ qõ debet seruari ⁊ parit ꝯ iure canonico actionẽ. xxij. q. v. iuramẽti. notat de insti. cum venissent. ⁊ ibi Jo. an. Ex quibus concludo qꝫ regulariter actus factus contra iuramentũ tenet. Sed tunc insurgit dubium an facientes sint piuri vel actus factus dicat a periuro ⁊ an valeat aut nõ supposito qꝫ ante sint piuri ut statim dicam. Concludentes pmo in questione pposita qꝫ si statutum continet idem quod ius cõmune tunc episcopus potest dispensare ⁊ sic idem si sit iuratũ ut contra ipsum possit dispensare. Et tamen in hoc aduertendũ qꝫ quidam in. c. at si clerici de iudi. §. de adulterijs võ dicunt qꝫ licet episcopus possit tollere statutum nõ potest tamen dispensare: quis nõ põt seipsum absoluere. Sed ego credo qꝫ sicut actus valet quando in totũ eum tollit licet incurrat piuriũ ut. s. dixi. ita credo qꝫ teneat dispẽsatio: quia si põt in totũ tollere forti⁹ in parte dispensando licet incurrat piuriũ: qꝛ hoc nõ facit actũ nullum ut dixi: ideo frustra disputať si potest seipsum a iuramento absoluere. Fateor tamen si vellet dispensare sine piurio ⁊ tunc nõ possit sine superiore: quia seipsum non potest absoluere nisi quando statutum contineret solum comodum iurantis ut dicam infra in proxima questione. Idem si sit auctoritate apostolica confirmatum ⁊ quando est iuratum ⁊ confirmatum si non est ibi

ibi decretum pape reddens irritũ ꝛ inane ut tunc possit
dispensare ut ꝓbat tex. in dicto.c.dilecto de ꝓben. ꝛ ibi
p doc. ꝛ in.c.cum accessissent de institu. secus si esset ibi
decretum: q2 tunc non posset dispensare: dicto.c.dilecto
sic intelligo hanc utilẽ questionẽ ꝛ adhuc ꝓ eius lucida
tione ampliori est videndũ si talis dispensatio dicit᷑ fa-
cta a ꝑiuro vel an sic dispensando ꝑiurium incurrat᷑ ꝛ si
incurrit᷑ an valet actus a ꝑiurio factus. Ad primũ in te-
stamẽto tenet Bar. ꝛ legiste ꝙ ꝑiuriũ nõ incurrat: assi-
gnant ratiõnẽ supradictã ut hec no.ꝫ.in.l.siquis ĩ prin-
cipio testamẽti de leg.iij. Jo.an.tenet contrariũ in dicta
mercu. qd̃ semel ꝓ prima cõmuni opinione legistaꝝ fa
cit: q2 iuramentũ habere debet tres comites veritatẽ: iu
sticiam: ꝛ iudiciũ ꝛ si qd̃ deficit non est seruandũ ut no-
tat glo. in auc. qd̃ eis. C. de nup. Sed veritas cõsiderat᷑
siue de pñti in pñs siue de ꝑterito in ꝑteritum siue de fu
turo in futurum. Jtem debet habere iusticiã ꝙ sit iustũ
ꝛ sit honestum q2 nullum inhonestũ.iiij.di. erit aũt. sed
hoc videt᷑ inhonestum ut quis sibi legẽ imponat a qua
recedere nõ liceat: dicta.l.siquis in ꝑnci. maxime ex quo
auferat sibi liberam testandi factionẽ que debet esse li-
bera vsq3 ad mortem.l.j.C. de sacrosan. eccle.xiij.q.ij.c.
vltima voluntas. ꝛ est contra bonos mores.l.stipulatio
hoc modo de ṽbo. obli. Sꝫ ego credo ꝙ opinio Jo. an.
sit verior: q2 omne iuramentum ligat qd̃ seruari põt sine
interitu salutis eterne ut ꝓbant iura que.ꝫ.retuli relata
ſm Specu. in ti. de instru. edi. §. compendiose. ṽ. quid si
quis iurauit sꝫ sicut testatio põt nõ mutãdo cũ illo dece
dere nec artat᷑ ad mutandũ sic potest nõ mutare ꝛ iura-
mentũ seruare. Nec illud ꝙ sit contra bonos mores so-
lum ciuiles reddit᷑ iuramẽtũ nullũ de iure canonico al's
sequeret᷑ ꝙ alienatio fundi dotalis nõ firmaret᷑ iuramẽ
to nec pactum ꝑdendi hereditatẽ a filia qd̃ est contra.c.
q̃uis de pac.li.vj. tu hec plenius dixi in.c. cũ contingat
de iureiuran. ꝛ vide pleni᷒ in dicta mercu. qd̃ semel. ibi
absolutionẽ vbi vult ꝙ sit ꝑiurus. ꝛ.c. nõ est obligatoriũ
loquit᷑ qñ est contra bonos mores naturales vel diui-
nos ꝛ hoc sentit Bal. in.l. pactum. C. de colla. ꝛ hoc iusti
mutaret testamentũ ex causa q2 heredes essent facti he-
retici de iureiuran. queadmodũ. tũc fieret ꝑmutatio si-
ne ꝑiculo ꝑiurij. Sed de dubio statuti si dispensando vl'
disponẽdo contra illud incurrat᷑ ꝑiuriũ ꝛ actus sit fact᷒
a ꝑiuro ꝛ an valeat vel nõ. Dico ad primũ ꝙ videt᷑ ꝙ dis-
ponens contra incurrat ꝑiuriũ: q2 iuramentũ est seruan
dũ cũ seruatum nõ vergit in dispendiũ salutis eterne: de
iureiuran. si vo. xxij.q.j. omne qd̃. ꝛ Archi. de ꝓben. li.vj
si a sede. ꝛ doc. in dicto.c. dilecto. ꝓ hoc videt᷑ casus. i.c.
j. de iureiuran. li.vj. vbi ꝑlatus obligat᷑ iuramẽto obser
uare statutũ iuramento firmatũ: ꝛ siquis iurauit non re
uocare testamentũ ipsum reuocando ꝑiuriũ incurrit ut
dixi. Sic qui iurauit statutũ obseruare illud tollendo ta
cite vel expresse ꝑiuriũ incurrit: ad hoc de iureiurã. quã
to. vbi qui iurauit obseruare monetã illam tollendo cõ
mittit ꝑiuriũ. Quid eñi est statutũ obseruare nisi ipsum
nõ ãmouere: dicto.c. quanto. Et hoc determinat Bar. ĩ
l. omnes populi. de iusti. ꝛ iure. in q̃ne que incipit cir-
ca secundũ. ꝓbat᷑ de sponsa. sicut. ꝛ.c. cũ inter. ꝑterea ꝛ si
possint tollere statutũ ꝛ forte iuramentũ veniens in con
sequentiã tamen qñ contrauenerũt simpliciter statuto ꝛ
iuramento nõ sublato incurrere vident᷑ ꝑiuriũ: q2 licet
recipiendo vltra numerũ iuratũ eo ipso statutũ tollere
videant᷑: de institu. c. cũ accessissent in fi. ꝛ.c. cũ. M. ꝛ eo
dem instanti quo vident᷑ tollere statutũ ꝛ iuramentum
tollere videant᷑ tñ cum tollũt iuramentũ ꝛ statutũ iura-
tũ inuenerũt aliter ipsũ nõ dicerent᷑ tollere. ꝫ. de despon.
impub. ad dissoluendũ. ꝛ.l. nã ꝛ si sub cõditiõe. §. rupen
do de inius to testa. ergo tollendo inciderũt in ꝑiuriũ nam

cũ in pũcto cõcurrant: vt in dcõ.c. cũ accessissent. ꝛ.c. cũ
oẽs. de cõsti. ꝓus videt᷑ ꝑiurare q̃3 cõstitutionẽ tollere: q̃3
penetrabilior sit actus ꝛ gladi᷒ spũalis q̃3 tẽporalis: vt
no. in fi. inno. in.c. ꝑterea. el' scdo ḋ appel. ꝛ infra dicã. Ex
quo videt᷑ cõcludi ꝙ cõfaciẽtes sint ꝑiuri: ꝛ hoc tꝫ archi.
in.c.j. de cleri. nõ resi. ꝛ ibi Jo. mona. in.vj. ꝓ quib᷒ vide-
tur casus in.c.j. de iureiur. ĩ.vj. iũcto.c. q̃nto. de iureiur.
Jn cõtrariũ facit q2 oĩs cõstitutio sui natura ẽ cõmutabi
lis ꝓut exigit tpis varietas an cõfirmari dꝫ: ut in.c. non
dꝫ. de cõsang. ꝛ affi. quinĩmo videt᷑ subiacere mutationi
ex sola rõnabili cõdentĩ volũtate. xij.q.j. certe. q2 distra-
ctus dꝫ regulari ſm naturã cõtract᷒: vt in.c.j. de regu. iur.
Sed sicut ẽ in volũtate cõdentis statuere ita ꝛ statutum
auferre: q2 par videt᷑ eẽ ius soluẽdi ꝛ ligãdi. de pe. di.j.
c. vbũ. de hereti. cũ ex iniũcto. in fi. ꝛ in.l. ab emptiõe. ff.
de pac. maxime ne videant᷑ statuẽtes legẽ sibi iponere a
qua nõ liceat ipsis recedere.l. si q̃s in ꝑncipio testamẽti.
de leg. iij. iuramentũ ergo adiectũ cõstitutioni dꝫ illi᷒ cõ-
stitutiõis naturã imitari ꝛ sequi durabilitate sui cõstitu
tionẽ naturã tãq̃3 ꝑncipalis: vñ deberet plus durare q̃3
cõstitutio. de cõsti. ex l'ris. de elec. venerabilem. in fi. in oĩ
eñi iuramẽto sup implemẽto vel stabilitatis act᷒ inest
cõditio resoluẽs iuramentũ si res in eodẽ statu nõ ꝑmã-
serit. xxij.q.ij.c. ne quis. nã iuramẽtũ recipit oẽs cõditio
nes ꝛ limitatiões sicut a iure recipit actus sub quo ẽ in-
terpositũ: tu in.c. queãdmodũ. de iureiur.l. fi. C. de non
nume. pecu. Sꝫ cõstitutio vt dixi hꝫ naturã ꝙ mutet᷑ ex
tẽpoꝝ varietate: ergo hanc cõditionẽ recipiat iuramẽtuꝫ
nã de tali tpe qñ mutaret᷑ cõstitutio non videt᷑ cogita-
tũ ꝛ iuramentũ nõ dꝫ extendi ad incognita: de iureiur.
quĩtauallis. ꝛ.c. clericus. sic eñi cũ iurat᷑ ꝑlato nõ astrin
git᷑ iurans ipsi deposito. de elec. venerabileꝫ. in fi. xv.q.
vj. auctoritatẽ ꝛ de censib᷒ significauit: Sic in cõstitutiõe
nõ astringit᷑ ad obseruãtiã ipsa remota: hꝰ ꝓbat᷑. priui-
legiũ eñi cõcessũ rei cessat re ꝑempta vel cessante: ut i.c.
ad audientiã de eccl. edifi. xvj.q.vij. ꝛ hoc dixim᷒ sic ces-
sante statuto cessare debet iuramentũ ipsi accessoriũ. ar.
c. accessessoriũ de reg. iur. qd̃ aũt possit tolli constitutio
tacite vel expresse ꝓbat᷑ de cõsti.c. cum accessissent. al's
sequeret᷑ absurdum ꝙ si lex tpis ĩmutabilitate efficeret᷑
iniqua vel impossibilis illa nõ posset reuocari cõtra no-
tata in.c.j. de his q̃ fiunt a ma. pte ca. ꝛ.j.q.vij.c. qd̃ ꝓ re
medio cũ si. facit tex. in dicto.c.j. de iureiuran. in.vj. ꝛ hꝰ
facit: q2 si iurauit soluere.x. titio excusor si precipit iudex
ꝙ nõ soluã: de censi. significauit. Sic qñ iurauit seruare
statutũ excusor si supior aufert ꝛ ꝑcipit non seruari ad hꝰ
si supior fecit statutũ ꝛ strinxit se ad obseruantiã ipsius
ipsi cui iurauit põt a tali iuramẽto cõtra statuẽdo me ab
soluere: de spon. ꝑterea. Jtem iuramentũ ligat ſm men-
tem iurantis sꝫ nõ credit᷑ iuris iurantis esse nisi quantũ
durat statutũ de iureiurã.c. queãdmodũ. q2 nõ est veri
simile ꝙ iurauit obseruare statutũ si cõtingat reuocari.
Jtem si illi q̃ condiderũt statutũ puta ꝙ non recipiat᷑ ca
nonica nisi in sacris si ipsi cõtrauenerũt ex hoc vident᷑ ta
cite statutũ auferre: de cõsti. cũ accessissent. ꝛ.c. cum oẽs
ergo ꝛ iuramentũ illi accessoriũ de fide istru.c. inter
dilectos. §. ceterũ. faciũt notata de rescrip. cõstitutus ad
hoc q2 iuramentũ recipit interpretationẽ ꝛ limitationẽ
de iure cõi ut de iureiurã. veniẽs. ꝛ iuramẽtuꝫ de implẽ
do aliquẽ actũ recipit restrictionẽ ad actus capaces im
plemẽti iõ iuramentũ de obseruãdo statutũ recipit inꝰ
pretationẽ ut debeat impleri donec in facultate statuti
ꝛ sic iplemẽti: dicto.c. veniẽs. sicut iuramẽtũ de exequẽ
do suas intelligit᷑ de exequibilib᷒ ꝛ maximeꝫ quolt
bet iuramento intelligit᷑ excepta auctoritas supioris de
rescrip. cõstitutus. ꝛ.c. veniẽs. ꝛ sic ius supioris reuocan
tis intelligit᷑ exceptũ si a supiore nõ reuocet᷑. Jtem q2 si

statutū reuocat̄ ex causa: q̄r ventū est ad cām: q̄ si statuentes sciuissent nō statuissent: videt̄ tunc q̄ possit venire cōtra iuramentū: per .c. si vero. de iureiur. ⁊ ibi dicunt doc. moderni q̄ bononie doc. nō sunt periuri qui iurarunt in collegio uel ad lecturā de mane nō recipere forēses docto. q̄r illos recipiūt: q̄r ipsi ciues nō sunt sufficiētes: sic ergo fit in statuto super hoc iurato. Quid igit̄ dicendū. Docto. in hoc articulo diuersimode loquunt̄. nam Bar. ut dixi vult q̄ q̄n statutū est iuratū: tunc si illud tollit̄ incurrat̄ periuriū. Et hoc sequit̄ Archi. ⁊ Jo. mo. de cle. nō resi. c. j. li. vj. dicētes q̄ sine causa statuētes nō possunt statutū uel cōsuetudinē iuratā in melius reformare sine metu periurij. Jo. an. dicit q̄ si statutū est simplr̄ iuratū obseruari: tunc si statuētes veniūt cōtra ipsum statutū ipso per antea nō sublato tunc piuriū cōmittit̄. Si vero ante oīa statutū tollant: tūc nō sunt periuri cōtrafaciendo q̄n iurauerūt simplicit̄ seruare statutū. ⁊ in hoc discrepat a Bar. ⁊ a p̄dictis: q̄r iuramentū videt̄ artare donec durat statutū per ea que .s̄. dixi. secus si iurassent seruare statutū ⁊ cōtenta in statuto: utputa dicit statutū q̄ nō recipiat̄ canonicus nisi existēs in sacris. si tunc iurent seruare statutū ⁊ cōtenta in statuto: tunc etiam si auferrēt statutū erūt periuri recipiētes nō cōstitutū in sacris. Pau. v̄o in cle. j. de regula. ⁊ Jo. de ligna. vident̄ discrepare a dicto Jo. an. ⁊ etiam inter se. Nam in primo mēbro dum Jo. an. dicit q̄ veniēdo cōtra statutū iuratū ipso per antea nō sublato q̄ incurrit̄ periuriū hoc displicet Pau. nam dicit q̄ sicut q̄n auferūt statutū expresse veniēdo demū cōtra nō incurrūt periuriū. Sic etiā simpliciter veniēdo cōtra ipsum statutū illo exp̄sse nō sublato nō incurrūt piurium: q̄r tacite vident̄ auferre statutū: ut in .c. cum accessissent. de cōsti. ut idem operetur tacitū q̄d exp̄ssum. l. cū quid. si cer. pe. Cum eni cōcurrant cum eodē puncto q̄ censeant̄ abstulisse statutū tacite ⁊ etiā venisse cōtra iuramentū interp̄tandū est q̄ abstulerūt statutū nec incurrerint periuriū: ⁊ ne idē actus operet̄ cōtrarios effectus. l. qui hominē. §. fi. ff. de solu. ⁊ l. ticio nō mouet̄. ff. de vsufru. Cū enim ex cōtrauētione tacite videant̄ abstulisse statutū: ut in dicto .c. cū accessissent ⁊ .c. cum oēs. ergo non pōt operari aliud q̄d dicat cōtra cōstitutionē factā: q̄r idē actus nō debet opari rei destructionē ⁊ eiusdē rei effectū p̄pter incōpassibilitatē ut in .c. maiores. de bap. v̄. sed ad huc. no. lvij. di. c. j. incipit: si quis in egritudine. ⁊ hoc q̄n collegialit̄ cōtraueniunt. secus si singularit̄: q̄r singularit̄ nō potuissent statutū tollē certe piuriū incurrūt. Nō ob. s̄m eū no. p̄ Inno. in .c. p̄terea. el. ij. de ap. vbi si iudex dixit excōico te si elegeris. Nā s̄m vnā opinionē si eligat electio nō valet q̄si ab excōicato facta ⁊ precedere censeat̄ tunc actus excōicatōis: q̄r lʒ ibi ista duo cōcurrāt: tn̄ ex ordine intellect⁹ presumit̄ ibi excōicatio p̄cessisse: q̄r gladius sp̄ūalis est dī alio penetrabilioꝛ: sed in nostro casu nō est dare actū primū uel scdm: sed in eodē instāti dicent̄ duo cōtraria q̄d est īpossibile: ut .s̄. dixi. Hoc tn̄ displicet Jo. de lig. p̄ ea que dicā infra: s̄m dnm meū qui etiā hoc repręhēdit Item dum Jo. an. dicit q̄ q̄n iurauerūt statutū ⁊ cōtenta in statuto obseruare: q̄ sublato statuto cōtrauenīēdo incurrāt piurium. hoc nō placet Jo. de lig. dicēti q̄ idē est iurare statutū simplr̄ ⁊ iurare seruare cōtenta in statuto referēdo se ad statutū: allegat de excep. cū venerabilis. vbi irritato instrumēto ⁊ cōfessio que ex illius p̄ductione resultabat erit irrita. nam sic iurātes nō videt̄ p̄ncipalit̄ iurare cōtenta in statuto sʒ accessorie cōsequēter iux̄ no. in dicto .c. cum venerabilis. vnde cōcludit q̄ siue iurauerint statutū obseruare siue cōtenta in statuto referēdo se ad statutū q̄ tollendo ante statutū postea veniēdo cōtra nō sint periuri. Et idem dicit q̄n iurent incontinēti postq̄ iurauerūt statutū seruare: cōtenta in statuto etiam si se nō retulissent ad statutū: ut sublato statuto cōtrauenīēdo nō sint periuri. Ratio: q̄r ea que fiunt incontinēti vident̄ inesse. l. lecta. v̄. dicebam. ff. si cer. pe. ⁊ videtur se retulisse ad iuramentū prestitū de obseruantia statuti. secus si iuramentū de obseruando cōtenta in statuto fuisset appositū ex interuallo: q̄r tunc nō reuocādo ueniendo cōtra: etiam nō referendo se ad statutū essent periuri. Dicit autē dn̄s meus Anto. de butri. in .c. j. de his q̄ fiunt a maio. par. cap. q̄ hec questio est de pūcto ⁊ ideo subtilis. de qua per legistas in. l. aretusa. de sta. ho. ⁊ i. l. sed ⁊ he partes. §. fi. ff. q̄d me. cau. ⁊ ideo dicat q̄ debʒ fieri cōsideratio a quo momēto facti surgat reuocatio statuti: an ab ipsa preparatiōe facti: an ab ipso facto dū est in fieri: uel ab ipso facto prout est in esse productū. Primis duobus casibus diceret verū Pau. s̄m eū. Ratō: q̄r prius inuenit̄ statutū sublatum q̄ contra factū. Si autē ab ipso facto p̄ut est in esse p̄ductū siue a fine facti: q̄d videt̄ sibi verius: quia ante factū possent penitere ⁊ non tolleret̄ statutum. l. qui falsum. ff. de fal. ⁊ quia cum dicit̄ de facto debet intelligi de facto cum effectu: ut in .c. relatum. de cleri. non resi. tunc oportet videre a quo surgit periuriū: an a preparatiōe contrafacti: an a persecutione cōtrafactionis: an a fine facti. Primis duobus casibus si loquimur quo ad deū habet ipse pro cōstante q̄ a preparatione ⁊ prosecutione cōtrauentiōis quis fit periurus: quia iam in aīo firmauerit facere cōtra iuramentum. vnde cum p̄uatio statuti ut dixi surgat a fine facti: ⁊ periuriū a preparatiōe siue p̄secutione certe precedere videt̄ periuriū reuocationē ipsius statuti: ⁊ sic q̄tum ad deum est periurus. Sed si habemus respectū ad forum cōtentiosū: tunc dicit q̄ credit q̄ a fine facti surgat periuriū: ⁊ sic in puncto cōcurrit reuocatio statuti ⁊ incursio periurij. In quo est considerandū q̄ istorū in ordine intellectus precedat periuriū. Ratio: quia vinculū iuramēti est dei ⁊ hoīs: sʒ reuocatio statuti ē tm̄ actus hoīs sʒ isti act⁹ dei sunt penetrabiliores actibus hoīm: ut i. d. c. p̄terea. el. ij. de app. de sen. ex. c. venerabilib⁹. li. vi. ⁊ idō sunt piuri: q̄r sublatio statuti sequēs nō tollit piuriū sequēs. Scdo mouet̄: q̄r sublatio statuti surgit a facto cōtrauentōis ipsi⁹ statuti p̄fecto ⁊ cōsumato. ar. d. c. relatū. de cle. nō re. q̄ per p̄us precedit ipsū cōfactū q̄ statutū sit remotū: igit̄ p̄cedit statutū: q̄r periuriū sʒ eū est actus immediat⁹ qui sequit̄ stati ex cōuentiōe. Sʒ amotio statuti est actus mediat⁹. nam cōsensus est mediū volēs statutū tollere: sʒ actus īmediati sunt per p̄us q̄ actus mediati. Un̄ ipse in hac mā sic cōcludit q̄ q̄ñq̄ statuētes iurant seruare simplr̄ statutū ⁊ nō reuocare. Primo casu cōcludit q̄ si reuocāt per prius expresse statutū q̄ postea cōtrauenīēdo nō sunt piuri. Aut nō reuocāt sed simplr̄ cōtra uenīūt: tunc Jo. an. ⁊ antiqui doc. tenebāt q̄ essent piuri. sed Pau. in cle. j. de regu. dixit q̄ hoc erat ver̄ q̄n simplicit̄ illi de caplo qui statuerūt cōtrauenissent. secus si collegialit̄: q̄r vident̄ per prius statutū abstulisse: ut. d. c. cum accessissent. ⁊ .c. cum oēs. de cōsti. vnde sicut q̄n expresse abstulissent nō essent periuri: ita ⁊ q̄n tacite p̄ ea que .s̄. dixi. Non ob. nota. in dicto .c. preterea. de appel. quia ibi vtrūq̄ potest cōcurrere: ⁊ excōicatio rōne penetrabilitatis censetur precedere: sicut infusio gratie ⁊ remissio peccatoꝝ: quia ingressio vnius operatur hoc casu ingressum alterius. xxxij. q. j. c. cum renunciatur. Preterea periurium incurrunt sub conditione si recipiūt iuramentum non existentem in sacris contra statutum: ergo ante receptionem nō sunt periuri. l. cedere diem. de verbo. signi. sed receptiōe facti statim desinit cōstitutio esse. ergo simul ⁊ semel ⁊ vinculū iuramēti als sequeret̄ q̄ tollēdo expresse statutū essent piuri: sic ēēnt tollendo

tacite q̃d ſm oẽs eſt falſum. vñ dñs meus ut dixi tz con
trariũ: per no. in. d. c. p̃terea. ⁊ ſ. dixi: q᷑ renũciatõ ſtatu
ti ſurgit ex cõſumata cõtrauentiõe: ergo prius ↄtrauen
tur q̃ꝫ tollat̃: vnde piuriũ incurrit̃. Item q᷑ ex ↄtrauẽti
one q̃s ĩmediate incurrit periuriũ: ſꝫ nõ ĩmediate tollit̃
ſtatutũ: q᷑ ſtatutũ dicit̃ tolli per cõſenſum renũciãdi ſta
tuto qui cõſenſus ẽ actus mediatus. Sꝫ actus imediati
ſunt per prius q̃ꝫ actus mediati: ⁊ iõ periuriũ incurrit̃.
Et hoc eſt verꝫ ꝙ ſitu piuri ipſi ſtatuẽtes qui iurauerũt
ſꝫ nõ eoꝝ ſucceſſores: q᷑ cũ iuramentũ ſit perſonale: ut ĩ
iureiur. c. veritatis. nõ ligant̃ ſucceſſores. Si aũt fuit iu
ratũ ſeruare ſtatuta ⁊ cõtenta in ſtatuto: tunc doc. volũt
ꝙ veniendo cõtra etiã ſublato ſtatuto cõmittat̃ periuri
um: lꝫ Jo. de lig. cõtra ut ſ. dixi. Sꝫ do. Anto. tenet ſen
tentiã doc. q᷑ ſcḋm iuramẽtũ debet aliquid operari: ut in
c. ſi papa. de priuile. li. vj. al's tale ſm iuramentũ cenſere
tur nugatoriũ: cũ tñ nõ debeat ſine cauſa p̃ſtare: ⁊ indu
bio delictũ nõ debꝫ p̃ſumi: q̃d eſſet ſi iuramentũ eſſet ſu
perfluũ ⁊ nugatoriũ: de iureiur. c. ⁊ ſi xp̃s. vnde qñ iura
uerũt ſtatutũ ⁊ ↄtẽta ĩ ſtatuto tũc caſſato ſtatuto piuriũ
incurrũt: ⁊ mlto magis ſi de p ſe ↄtẽta ĩ ſtatuto iurauerũt:
iux̃ no. per Inn. de excep. cũ venerabilis. ⁊ h̃ qñ ſtatutũ
cõtinet uel religionẽ aut pietatẽ uel intereſſe alioꝝ q̃ꝫ ip
ſoꝝ ſtatuentiũ: uel aliquid q̃d ſit deo magis placens: q᷑
deo obligant̃: nec poſſunt factũ iuratũ ſtatuto uel non
ſtatuto reuocare. Sꝫ ſi iuramentũ reſpiceret tñ ↄmoduꝫ
ipſoꝝ ſtatuentiũ tunc videnẗ ſibi remittere iuramẽtũ cũ
capitulariẗ cõtrauenũt: ⁊ nõ incurrũt piuriũ: iux̃ no. in
c. ij. de ſpon. Nã ſi ſponſi piurauerũt ſpõſalia ⁊ eodẽ in
ſtanti cõi volũtate cũ alijs ſponſalia cõtrahãt nõ ſunt p
iuri: qñ indubio debet p̃ſumi ꝙ nõ habuerũt aĩũꝫ delĩ
quẽdi. l. merito. pro ſocio. ⁊ ſic tacitũ eſt iuramentũ ⁊ iu
ratũ nõ reuocari: tũc ipſe Anto. ſm Jo. an. in addi. ſpec.
in ti. de iureiur. §. j. v̄. quid ſi aliquis. Cõcludit ꝙ ſi iſta
ſtatuta ↄcernũt ſolũ intereſſe ⁊ fauorẽ illoꝝ qui iurarũt
tunc ipſi poſſunt ſibi ipſis tale iuramentũ remittere ⁊ cõ
trauenire. ar. l. ſiquis in p̃ncipio teſtĩ. de leg. iij. ⁊ hec ha
bita mentiõe de tali clauſula: al's nõ viderent̃ a p̃ma in
tentiõe recedere. Si aũt nõ cõcernũt fauorẽ ⁊ intẽeſſe ip
ſoꝝ: tunc nõ poſſunt cõtrauenire per p̃dicta. Et hec que
dicta ſunt p̃cedũt qñ ipſi ſtatuẽtes ſtatutũ reuocarent.
Sꝫ ſi reuocaret̃ a ſuperiore nunc nõ eſſent a iuramẽto ui
ti ſꝫ tenerent̃ obſeruare: nõ obſtãte reuocatiõe ſupioris
per no. per glo. ſi. in. c. cũ nõ deceat. de elec. li. vj. nam du
rat obligatio nãlis ſurgẽs a vinculo iuramẽti: iux̃ not.
per Inno. in. d. c. cũ venerabilis. de excep. ⁊ ita cõcludit
do. meus do. Anto. Ego aũt in hac q̃one aliã ſñiaꝫ ha
beo q̃ꝫ doc. Et p̃mo cum doc. cõiter dicũt ꝙ ſi ſtatutũ eſt
iuratũ obſeruari ꝙ ſi tollit̃ expreſſe tollẽs nõ ſit piurus.
mihi nõ placet qñ ſtatutũ eſſꝫ licitũ ⁊ honeſtũ: ⁊ ſi reuo
catio ſtatuti ⁊ ↄditũ ſtatutũ eſſet honeſtũ q̃d eſt poſſibi
le: ut no. doc. in. c. ſi. de cõſue. Nã credo ꝙ tunc tales re
uocãtes eſſent periuri: per tex. in. c. j. de iureiur. li. vj. vbi
p̃latus qui nõ ligat̃ lege p̃deceſſoris: ut in. c. innotuit. de
elec. obligat̃ iuramẽto ſeruare ſtatuta licita: Quid eniꝫ
operet̃ h̃ iuramentũ: cũ per actũ ↄ̃rium tacite videat̃ tol
li nõ poſſunt: cũ al's tali legi ipſe iurans non eſſet obliga
tus: q᷑ nõ ligant̃: ut no. in regula cum licꝫ. de reg. iur. li. vj
⁊ in auc̃. quibuſcũqꝫ. de ſacroſanc. ec. ⁊ ideꝫ de lege p̃de
ceſſoris ut dixi. vnde ibi eſt caſus in. d. c. j. de iureiur. in
vj. cõiuncto. c. quãto. de iureiur. vbi p̃bat̃ ꝙ nil aliud ẽ
ſtatutũ obſeruare q̃ꝫ ipſum nõ amouere: ut in. d. c. quan
to. Et in hoc videt̃ verioꝝ ſñia Bar. ⁊ Archi. q̃ꝫ alioꝝ: lo
quoꝝ ꝙ qñ eſt iuratũ cõtinet aliud intereſſe cõtra ipſoꝝ
iurantiũ. Et idem dico ⁊ multo magis qñ ſimpl'r venit
cõtra ſtatutũ eo nõ reuocato: q᷑ ſi tollẽdo expreſſe ſtatu
tũ incurrũt periuriũ. multo magis qñ tacite ipſũ tollũt

cõtrauenĩẽdo: Imo hoc caſu periuriũ magis incurrant:
quia ſm cõeꝫ opinionẽ docto. iuramẽtũ habet vim clau
ſule derogatorie: ut notat Jo. an. in regula quod ſemel.
ad ſi. de reg. iur. in. vj. per tex. in. l. cum pater. §. filijs ma
trem. de leg. ij. ⁊ Bar. not. in. l. omnes populi. de iuſti. et
iur. in tertia q̃one p̃ncipali ad ſi. vnde ſimpliciẗ veniẽdo
contra nõ auferẗ ſtatutũ: cum nõ ſit facta mentio de clau
ſula derogatoria. l. ſiquis in principio teſtamẽti. de leg.
iij. ⁊ ibi notat̃: ⁊. l. ſi mihi ⁊ tibi. §. in legatis. de leg. j. ſem
per loquoꝝ quãdo ſtatutũ cõtinet intereſſe alioꝝ q̃ꝫ iu
rantiũ. Et ideo falſa videt̃ doctrina Pauli ⁊ ſequaciũ ꝙ
veniẽdo contra ſtatutũ tacite illud tollant ⁊ nõ incurrãt
periuriũ: quia non poſſunt illud tollere niſi de clauſula
derogatoria. i. de ipſo iuramẽto fiat mẽtio. Sed an poſ
ſet p̃cedere ſi eſſet clauſule derogatorie ſtatꝫ dicã. Nõ
enim habet hoc iuramentũ tacitã clauſulaꝫ ſi iurat ſta
tutũ poſtq̃ꝫ ipſe qui habet facultatẽ tollendi iurat ei' ob
ſeruantiã que in hoc cõſiſtit ut pactum cõtrariũ nõ tol
lat̃ tacite uel expreſſe: Ideo vana videt̃ ſubtilizatio dñi
mei dñi Anto. de butri. An ſublatio ſtatuti ſurgat a p̃pa
ratione facti: an ab ipſo facto cum eſt in fieri: uel eẽ ſub
latum ⁊ iurantẽ in periuriũ incurriſſe: ⁊ hoc prout iuraſ
ſent ſeruare ſtatutuꝫ ſimpliciẗ. Et ſi iuraſſent ſeruare ſta
tutũ p̃ut durat ſtatutũ: uel iuraſſetu ſimpliciẗ obſerua
re cõtenta in ſtatuto: tunc poſſent procedere dicte ſubti
litates: quia qui iurat obſeruare cõtenta in ſtatuto non
obligat ſe ad reuocandũ ſtatutũ ⁊ nõ poſſunt dici in ſta
tuto cõtenta: ſi ſtatutũ ſit ſublatũ: ⁊ tunc ſtabit cõſidera
tio ſi faciẽdo contra auferunt ſtatutũ cum nõ videantur
facere contra cõtenta in ſtatuto: ⁊ cum nõ cõcurrat ſimĺ
⁊ ſemel cõtrauentio: ex qua vi ſtatuti tacita ablatio: erit
videndũ ꝙ p̃cedat: an ablatio ſtatuti ex quo periuriꝫ
nõ incurrit̃: an fiat prius contra ſtatutũ ex quo periuri
um incurrat̃. Et hec procedũt quãdo qui iurauit ẽ vna
perſona ſingularis in cuius p̃tãte ſit ablatio ſtatuti. Sꝫ
ſi eſſet vniuerſitas uel collegiuꝫ: tunc minus videt̃ poſſe
p̃cedere q̃d dicit dñs meus. Naꝫ collegiũ ⁊ vniuerſitas
ut perſona ficta nõ p̃ot obligari ad periuriũ ſicut nec ad
excõicatõis ſñiam: ut in. c. romana. §. vniuerſitatẽ. de ſẽ
tẽ. excõ. in. vj. Et ideo ſi iurant obligant̃ ut ſinguli ad p
iuriũ nõ ut collegiũ: cum tunc ſi collegiũ ut ſuperioꝝ ex
preſſe remoueret ſtatutũ: ipſi ſingulares de collegio qui
ſunt obligati ad obſeruantiã nõ viderent̃ imunes a piu
riõ: cũ lꝫ collegiuꝫ ſuperioꝝ abſtuliſſet ſtatutũ' ipſi ĩferio
res ſingulares nõ viderent̃ imunes a periurio: per not.
ſm eũdẽ dñm meũ in dicto. c. cum nõ deceat. de electi.
in glo. ſi. q̃d tñ ego nõ credo ut infra dicaꝫ. vnde do. An
to. videt̃ ſm doctrinã ſuaꝫ male dicere ꝙ ſi collegiũ uel
vniuerſitas expreſſe tollat ſtatutũ ꝙ nõ ſint periuri veni
entes cõtra: inſuper dato ꝙ ſublato ſtatuto cõtrafacien
do nõ incurrerẽt periuriũ: tamẽ ſi ipſo expreſſe nõ ſubla
to cõtrafaciant: an incurrant periuriũ. ⁊ in hoc etiam nõ
placet: q̃d dicunt multi ut Jo. de ligna. ⁊ do. meus: ⁊ eti
am in caſu quo ſimul cõcurreret̃ ablatio ſtatuti ⁊ incur
ſio periurij ꝙ prius dicatur periuriũ incurrere q̃ꝫ videã
tur ſtatutuꝫ abſtuliſſe per ratiões ⁊ iura que ſupra retu
li: quia hec verba promitto obſeruare ſtatuta uel cõten
ta in ſtatuto faciunt conditioneꝫ ut ſim demũ periurus
ſi nõ obſeruo: ut. l. ſtipulatio iſta. de verbo. obli. que cõ
ditio debet impleri perfecte ⁊ in forma ſpecifica: ut. l. ij.
⁊. l. qui heredi. ⁊. l. meuius. de condi. ⁊ demõ. l. cedere di
em. de verbo. ſigni. l. que ſub cõditione. §. quotiens. de
condi. inſtitu. notatur in. l. in illa ſtipulatione ſi kal. de
verbo. obli. ⁊ in. c. cõmiſſa. de elec. li. vj. nec ſufficit app
ratus ↄtrauenĩẽdi iuramẽto: q᷑ qui ſe preparat ſtatutũ
tollere nõ videt̃ tollere ſed tollere velle: ut. l. ampli' non
peti. ff. rem ra. ha. Forus enim cõſtitutiõis nõ intendit

pmire mala3 mentem de periurio: sz ipsam facto pfecte declaratā: ut no. Di. in regula peccati. de regu. iur. in. vj. z bis nō cōmittitur periuriū nisi facto expleto et finito z ita tenet ipse dñs meus in dicto. c. preterea. de appe. z sic in hoc argumēto est sibi 3rius. Cum enī vellet tollere ante statutū vel prius vellet delinquere vtrūq pendeat a ptāte z arbitrio ipsoz statutū reuocantiū q prius videant voluisse delinquere: hec omni rōne caret. nec in penis debz assumi talis ordo intellectus ut videat quis prius degerare z periuriū incurrere q statutū tollere q causat periuriū: q si esset sublatū nō causaret: imo cōtra interptatio sumi debet. l. si de interpretatiōe. z. l. pe ses. ff. de penis. facit. l. merito. ff. pro socio. z pro ista sententia est glo. z Bar. in. l. nō solum. §. sed ut pbari. ff. de ope. nū. pbat ex no. in. l. cum actū. in fi. ff. de neg. ge. z in. l. ij. C. de peti. here. tunc enī cū possunt partes se absoluere a iuramēto ipso cōtrauenienendo tacite vident se absoluere: ut est tex. in dicto. c. pterea. de spon. ita in proposito nō video rōem quare nō videant ante oia statutū abstulisse ne periuriū incurrāt. Itē pro ista parte videt casus in. l. si fuerit. in fi. de re. du. vbi est casus q qñ duo incurrūt iniūcta: z est opus q ad validitatē alteri9 alterū precedat: tunc vel actus nō valet vl nō incurritur periuriū: qz ut incurrat est opus q ad validitatē alteri9 alterū precedat: tunc vel actus nō valet vl non incurrit periuriū: qz ut incurrat est opus q precedat ipsū cōtra factū reuocationē statuti: q cū nō fit sz in eodē pūcto cōcurrāt: vel periuriū nō incurrit: vel debet assumi qd est fauorabilius: dicta. l. si fuit. de re. du. in fi. no. in. l. si post mortē. de leg. ij. vnde cū sit magis fauorabile q eunt pctm q periuriū q dicent per prius ante abstulisse statutū. Nō ob. no. in ipso. c. preterea. qz non credo q ipsa doctrina sit vera per illa que. s. dixi. vl ibi erāt duo act9 diuersaz personarū: qz dixit iudex: excōico te si appellaueris vel elegeris. Nam si postea appellat incurrit excōicationē z appellatio nō suspendit: quasi post appellationē interpositā: qz actus excōicationis tanq gladius spūalis: z per cōsequēs penetrabilior z velocior subintelligit pcessisse actū appellatōis. hic aūt est vnicus act9 cōtrauentōis cōtra statutū qui pendebat a sola ptāte cōtrauenientiū qui credendū est q intēdebant veri similiter velle statutū tollere per iam dicta: qd secus est in mente iudicis excōicantis pcedere. vnde sz mentē eiusde3 fieri debet interpretatio z nō sm mentē excōicati: presertim qz excōicatio nō fundant sup appellatiōe sed sup inobedientia: z pcedit causa in qua fundat excōicatio: etiam aliquē sit actus exterior appellandi ligat: ergo cū pmu3 cōtumacia est preparata z in esse cū deliberatione producta: nō ptu apparet per appellationē in pfecto esse producto. Na3 iniusta esset excōicatio siquis excōicaret post appellationē iam interpositā: ut in. c. romana. §. caueāt. de sen. excō. in. vj. no. de sen. excō. in. c. a nobis. de cōsti. ut aiaz. §. j. z maxie foret iniusta monitiōe noua nō precedēte sm Inno. in. d. c. preterea. Sz ista nō vendicāt sibi locū in periurio z casu nro: qz in foro cōtētioso ut dixi nō inspicit aius deliberatus delinquēdi: nisi veniant ad actū facti: ut no. Di. in dicta regula peccatū. qd secus est in foro spūali z diuino. ut. v. di. palea. sed pensandu3 cū foro affilat fortis contētiosus in excōicando z cēsuris: z sic in penis spūalibus a iudice pmulgari pro inobedientia que cōmittit statim cū quis deliberat esse velle inobediēs: sz nō sicut in piurio causando: lz credaz q sit verior alia opinio qñ iudex nō subesset qui interptaret sniam suā vel sui pdecessoris: ut intelligat excōicasse p9 appellationē interpositā z actū perfectū. qñ de isto deliberato aio z cōtumacia in foro cōtētioso nō pōt cōstare nisi appellatiōe interposita ut. s. dixi: sed iudex interpta

ret q ipse intellexit ligare pparatione appellātis eet vera opi. Inno. q pōt facere iudex interptando suā sniam vel pdecessoris: ut plene no per Bar. in. l. ab executore ff. de appel. Et io si iudex h interptaret succedet opinio doc. sz nō sic pōt interptari aliu3 illoz qui cōtra statutu3 venit: qz ipsi qui 3venit debet interptari aliu3 pprium ut est glo. no. in. l. papi. scribit si frumentu3. in fi. ff. de rei vēdi. no. insti. de acti. §. iz iste. Ex quibus cōcludo q vbi cōueniēdo tacite tollit statutū qd esse pōt: qd infra dicā q tunc intelligant per ante abstulisse nec incidisse piuriū sm Pau. qcquid alij dicant. Et ex istis etiā declarat q supuacua videt disceptatio si est iuratū obseruare cōtēta in statuto: z statutū in quo ut dixi discrepat Jo. de ligna. ab alijs doc. qz si ex sola cōtrauētiōe cōtra statutū incurrit periuriū ut dixi nō multū agit diceret cōtenta in statuto. Sz supposita opinione Jo. an. pro vera q sublato expsse statuto nō incurrat piuriū: tunc est dubiū si est factū iuramentū de statuto seruādo z cōtentis in eo: an incurrat piuriū. Credo q si est vna cōceptio verboz dicēdo iuro obseruare statutū z cōtenta in statuto: tunc videt iurare cōtēta in statuto put in ipso insunt z accessorie: ut no. in. c. cū venerabilis. de excep. z lz tot videātur iuramēta quot sunt iurata. l. scire debem9 de ver. obli. tñ in hoc casu cēseo hec iurata accessorie put in statuto sunt cōtenta. Sz si iurasset obseruare statutū: deinde in alio iuramēto iurasset seruare cōtenta in statuto ut i hoc exēplo. Statutū dicit q nō recipiat nisi existēs i sacris. ep9 iurat seruare statutū. Itē iurat nō recipe in canonicū nisi cōstitutū in sacris: tunc credo q doc. vex dicant etiā si fiat incōtinēti: in hoc iuramentū aliqd addere videat: de puile. si papa. li. vj. z hoc pbant no. per Jnno. z doc. in dicto. c. cū venerabilis. Itē du3 dñs Anto. dicit q illud qd est dictū q si statutū tollit q tollit iuramentū. dicit ipse hoc est verū qñ tollit per ipsos statuētes. secus si superior tollat: qz si inferiores iurassent fuasre statutū nō esset pptērea sublatū statutū: per glo. singularē in. c. cum nō deceat. de elec. li. vj. in glo. fi. q incipit: effectus. Et est rō sm eū: qz qñ statutū tollit a supiore: lz tollat statutū nō tollit vinculū iuramēti pueniēs ex cōsensu: lz tollat statutū remanet obligatio nalis ex cōsensu: facit no. in. d. c. cū venerabilis. de except. q rō cessat qñ remouet statutū ex cōsensu statuentiū: qz tunc tollitur vinculū iuramēti z cōsensus. Sz ego credo q sit pōderāda forma iuramēti: si enim iuratū simpliciter statutū obseruari: tunc credo q sit totū oppositū q statuētes tacite vel expresse nō possunt tollere sine piurio: sed supiores sic. Nam ut dixi statuētes qui iurant obseruare statutū iurāt nō amouere: qz obseruātia cōsistit in nō amouēdo statutū: tu dixi per. c. j. de iureiur. li. vj. cōiuncto. c. quāto. de iureiur. vnde sunt astricti vinculo cōsensu iuramēti nō auferre. Sz inferior qui iurauit: ita demu3 videt astrictus si durat statutū ut iuramentu3 reguleē sm naturā eius sup quo interponit: z hāc censet habere cōditionē. preterea si supior mandat inferiori q nō obseruet iuramētū: certe ipse iurans esset imunis a piurio: ut in. c. significant. de cēsi. z h est verū etiā si iurasset obseruare statutū z cōtenta in statuto in eadē oratiōe: qz consensus iuramēti habet cōditionē annexā q diu statutu3 durat: sed si ex interuallo iurat obseruare cōtenta in statuto principaliter: siue adhibeat mentio in statuto siue non: tunc procedit illa glo. quia sublato statuto remāet vinculu3 naturalis cōsensus: nisi superior expresse remittet iuramentū: z talem cōsensum: ita debet intelligi glo. illa. pro qua tñ facit: quia lz queratur tolli statutū nō tollunt statuta iurata: ut probat in. c. j. de cōstit. lib. vj. z in. c. qz sepe. de elec. li. vj. vbi videt tex. q nō tollant statuta: nisi de iuramēto fiat mētio: ut in. c. cū aliqbus. de rep.

glo. tñ in dicto. c. cum nõ deceat. intelligit illũ tex. ꝙ sublatum esset statutũ sed duraret iuramentũ. vnde pro absolutione istoꝝ dubioꝝ omnibus predictis examinatis duo dico principaliter intuēda. Primũ si statutũ iuratuꝫ pōt auferri ut periuriũ nõ incurrat per statuētes. Secũdo si adhuc ut tollat statutũ iuratuꝫ est opus ꝙ fiat mētio de iuramento. Ad primũ excludam casus nõ dubios. Et quidem si illi qui statutũ cōdiderunt: uel subditi nõ sunt illi qui iurauerũt: sed illi successores tunc possũt reuocare uel venire contra statutũ sine metu periurij: qꝛ iuramentũ est personale ⁊ nõ egredit̃ personam: ut in. c. veritatis. de iureiur. adeo ꝙ si ep̃us sub noīe dignitatis iurasset ⁊ demũ dimisisset ep̃atum: si demũ iteruꝫ fuisset verũ ad illud reassumptus cōtrauenēdo nõ esset periurus: ut no. in. d. c. veritati. Si vero illi met sunt qui iurauerũt: tunc aut est ille qui habet facultatē statutuꝫ reuocandi: ⁊ tunc aut subest aliqua causa: uel tacita conditio de his que excusarũt eum uel eos a periurio: ut qꝛ statutum est deductũ ad impossibile: uel eius obseruātia est hodie illicita effecta: uel cōtra ecclesiasticā libertatē. vel forte superior qui pōt imperare mandat ꝙ reuocetur: ⁊ tunc poterunt tollere ipsum statutũ: ⁊ cōtra ipsum venire etiam nõ sublatũ sine metu periurij: ut in casibus no. in. c. quēadmodũ. de iureiur. Et hoc pbat. c. j. de iureiu. in. vj. Et idem si ventũ est ad casum ꝙ si statuētes sciuissent nõ statuissent: ut no. in. d. c. si vero. de iureiur. ita debet intelligi glo. xj. di. in. c. in his. ꝙ ex causa nõ obstāte iuramento possint ꝯtrauenire. Aut nulla subest causa legitima: uel si est statutũ nihilominus pōt subsistere licitum ⁊ honestũ quod est possibile ut dixi: qđ not. doc. in. c. si. de cōsue. Et tunc aut statutũ cōtinet solũ vtilitatē et interesse istoꝝ statuentiũ: ⁊ tunc si nõ possunt hoc statutũ tollere sine superioris auctē: tunc tollendo uel cōtrauenīēdo sine dicta auctē sunt periuri: ut dixit Bar. Aut ipsi soli possunt statutũ tollere: ⁊ tunc possunt statutum reuocare iuratũ: ut in. c. preterea. de spon. Sed si contrauenīant statuto nõ sublato: tunc si in cōtrauentiōe non est clausula derogatoria per quā videant̃ iuramento derogare: ut si dicerēt: nõ obstante quacũq; cōtraria dispositione: etiam iuramēto firmata: tunc credo ꝙ nõ sint periuri: qꝛ nõ poterant sibi ipsis legē imponere: a qua nõ fuisset eis licitũ recedere. l. si quis in principio testamenti. de le. iij. Sed si nõ esset clausula derogatoria esset maius dubiũ. Sed adhuc credo idem: qꝛ nõ est presumendũ ꝙ voluerũt se illaquearе periurijs: sed ꝙ voluerint ut poterant per antea tollere statutũ ⁊ ipsos a iuramento absoluere ⁊ nõ esse periuros. Et credo ꝙ tacite erit sublatũ statutũ: ⁊ per cōsequēs iuramentũ. per. d. c. ij. de spon. qꝛ iuramentũ habꝫ tacitam cōditionē: nisi ille cuius interest illud remittat: ⁊ cum hac cōditione intelligit̃ deus ipm recepisse: ut no. in. c. quēadmodũ. de iureiu. Non ob. ꝙ si nõ existunt clausule derogatorie ꝙ nõ censet̃ statutuꝫ reuocatũ: per no. in dicta. l. si quis in principio testamenti. Nam do. Anto. dicit ꝙ illa derogatio operat̃ quo ad validitatē reuocatōis statuti: sed nõ quo ad illaqueādũ ad periuriũ ꝑpter presumptionē ꝙ voluerint delinquere. Sed ista responsio nõ placet: qꝛ negari nõ potest ꝙ si nõ tollit̃ statutũ tacite uel expresse ꝙ ipsi ꝯueniēdo statuto incurrunt periuriũ: qꝛ in foro cōtentioso nõ cōsiderat̃ solum aīus delinquētis: ut in regula peccati. de regu. iur. sed cōsiderat̃ euentus. l. aut facta est. §. euētus. ff. de penis. Impleuerāt enim cōditionē inducentē periuriũ qꝛ ꝯfecerunt statuto nõ sublato: ergo sunt periuri. Sed ego respondeo ꝙ nõ incurrũt periuriũ: qꝛ cōtra iuramētum nõ obliget habet tacitā conditionē. nisi ille cuius interest remittat: dicto. c. quēadmodũ. qꝛ vnũ nõ cōtrauenīendo vident̃ tacite remittere iuramētũ: ut in dicto. c. ij. de spon. vbi qui iurauerũt sponsalia si ambo scientes ꝯtrahunt cum alijs inuicē sibi remittũt iuramenta: ⁊ sic etiam clausulas derogatorias ex ipso iuramento surgētes. Quare tene ꝙ tacita statuti ablatio quasi per ante tacite remissũ sit iuramentũ ⁊ etiam clausula derogatoria que illā met habebat ꝯditionē si ille cuius interest non remittat teneat. Si aũt cōtinet interesse alioꝝ ꝙ̃ ipsoruꝫ statuentiũ: tunc si illi quoꝝ interest cōsentiunt: ⁊ tũc possunt etiam ꝯtrauenire: ⁊ ut dixi tacite ꝯueniendo abstulerunt statutũ: ⁊ hoc magis est si expresse ipsum abstulerunt. Si vero illi quoꝝ interest nõ ꝯsentiũt: tunc si iurauerunt obseruare statutũ nõ possunt ipsum āmouere tacite uel expresse quin periuriũ incurrāt: ⁊ multo magis si iurauerũt obseruare statutũ ⁊ cōtenta in statuto: uel si iurauerũt statutũ nõ reuocare: qꝛ modo potuerũt se obligare iuramento in fauorem tertij a dicto reuocandũ: et sibi ipsis legē imponere a qua recedere nõ licet: qđ nõ ē qñ cōtinet solum interesse ipsoꝝ statuentiũ: qꝛ tũc sicut possent statutũ tollere nõ obstante iuramento: ita ⁊ illā clausulam iuratā de nõ reuocando. ut no. Jo. an. in addi. specu. in ti. de vi. §. j. Sed si iurassent simplicit̃ seruare cōtenta in statuto per qđ nõ astrinxissent se ad omnino reuocandũ statutũ: tunc credo ꝙ possent statutum reuocare ⁊ cōtrauenīendo non essent periuri: qꝛ tale iuramentũ habet cōditionē donec duret in eodē statu. xxij. q. ij. ne quis. sed ipsi possunt reuocare statuta etiaꝫ facta ad tertij vtilitatē: nisi quādo transiuissent in cōtractũ: ut no. in. l. quod semel. de decre. ab ordi. faci. ut eius sit tollere cuius est cōdere legem. l. nihil tam naturale. de reg. iuris. ne videant̃ sibi statuētes legem imposuisse a qua nõ liceret ipsis recedere: dicta. l. si quis in principio testi. Quãq; illi qui iurauerũt nõ sunt illi qui habent facultatem auferendi statutũ: sicut sunt illi de vniuersitate uel collegio: qꝛ ut dixi collegium ⁊ vniuersitas nõ obligat̃ ad iuramentũ sed solum singulares de collegio obligantur: etiam si per sindicũ iurassent. nec ipsi singulares statutũ possunt tollere: sed soluꝫ pōt vniuersitas uel collegium. Et idem si superior aliquid statuit ⁊ inferiores iurauerunt obseruantiā statuti: tunc aut cōtrauenerũt ex aliq̃ causa de supradictis: ex quibus ut dixi statuētes periurium nõ incurrerent ꝯueniendo: de quibus in dicto. c. quēadmodum. ⁊ tunc similit̃ ipsi subditi ex tribus causis: uel ipsaꝝ aliqua ꝯueniendo periurium nõ incurrũt. Aut nulla subest causa talis: ⁊ tunc aut iurauerũt seruare simpliciti statutũ ⁊ cōtenta in statuto: aut solum cōtenta in statuto de ipso nõ habita mentione: aut iurauerũt seruare statutũ ⁊ ipsum nõ reuocare. Primo casu si superior reuocat statutũ: credo ꝙ qui iurauit inferior nõ sit astrictus: qꝛ tale iuramentũ habet tacitam cōditionē si statutũ durat: ut sic imitet̃ iuramentũ naturam statuti super quo interponit̃: ut dixi. s. in principio. nam recepit conditionē si res in eodem statu permaneāt. Si vero iurauerũt seruare statutũ ⁊ cōtenta in statuto: tunc si iurauerũt obseruare cōtenta in statuto accessorie ꝑpter statutũ forte in eadem oratione ⁊ vnico iuramēto: ⁊ tũc similit̃ ꝑpter reuocationē statuti nõ sunt obligati āplius ad obseruantiā ratōibus antedictis. Si vero iurauerunt per se principaliter vtrũq; ꝙ est quādo in diuersis oratōibus etiam si ex interuallo uel incōtinenti habita: uel nõ habita mentiōe de statuto: ⁊ tunc licꝫ tollat̃ statutum nõ possunt cōtrauenire: qꝛ nõ toll' t̃ obligatio ꝑueniens ex iuramento: cum iurauerũt seruare contenta in statuto. Hoc tñ intellige nisi superior mandaret non obseruari iuramenta: ut dicā statim in sequēti mēbro. Si aũt iurauerũt seruare simpliciter cōtenta in statuto: ut si dicat statutũ ꝙ nõ recipiat̃ canonicus nisi existēs in sacris: ⁊ illi de capitulo iurauerũt nõ recipere aliqueꝫ nisi

cōstitutū in sacris: ꝛ tūc est idē qd in p̄mo mēbro dixi cū limitatiōe tñ quā stati subdā. Ultio casu qñ statutū ē iuratū ꝛ iurat nō reuocari: tūc si ꝯuenīūt sunt pluri. Nam lꝫ tales subditi nō haberēt facultatē statutū tollendi: ꝛ siliter illi de collegio qui iurādo obligant singulari ad iuramentū nō ut collegiū: sed ipsi singulares p̄ ut singuli: ꝛ tunc nō pñt statutū tollere: lꝫ tñ collegialiter possent tñ p̄ut iurauerūt nō reuocare: hoc factm ut aliquid operet debet interp̄tari ipsi singuli de collegio nō cōsentiant ut collegiū statutuꝫ reuocaret. Et iō hoc casu tollēdo essent pluri: ꝛ alij inferiores si sic iurauerūt debꝫ interp̄tari ut reuocatiōi nō ꝯsentiāt. Nec ob. qd dixi q̄ possunt se absoluere statuētes ab ista clausula de nō reuocādo: qꝛ nō poterāt sibi legē imponere a qua nō licēt recedere: ut no. Jo. an. in addi. spe. de iureiur. §. i. qꝛ illō intelligo qñ cōtinet interesse ipsoꝝ solū sicut iuramētuꝫ secus si tertij ut in nr̄o casu: qꝛ sine ipsis quoꝝ interest nō possent reuocare. hec tñ intelligo vera nisi in reuocatiōe statuti que fieret per sup̄iorē expresse mādaret q̄ ꝯtrꝫ per subditos nō debeat obseruari. Nam tunc si mādantes sunt tales q̄ possūt iurātes absoluere uel cogere eos ad sic faciendū: tūc mandauit excusaret eos: ut in. c. significauit. dicens: Et si dicat quare nō excusat eos mādatū tacitū de nō obseruādo statutū qd surgit ex reuocatōne statuti. R̄ndeo: qꝛ hoc extendit solū ad statutū ꝛ eꝰ obseruantiā: nō ad alia iuramēta de obseruādo cōtenta in statuto nō reuocādo. Et iō est opus q̄ de istis iuramentis fiat mentio: ut est tex. in. c. j. de cōsue. li. vj. ꝛ in. c. qꝛ sepe. de elec. eo. li. no. de rescrip. c. cōstitutus. Et iō est opꝰ videre si ad hoc ut tollat statutū est opus q̄ fiat mentio de iuramēto: glo. in. c. cū nō deceat. de elec. li. vj. videtur dicere q̄ sic: pro qua facit: qꝛ iuramentū habet vim clausule derogatorie. l. cū pater. §. filijs matrē. de le. ij. Sed ad tollendā clausulā derogatoriā est opus q̄ de ipsa fiat mētio: dicta. l. siquis in p̄ncipio testamēti. Et p̄o glo. videt facere tex. p̄me allegati de cōsue. c. j. de elec. qꝛ sepe. lib. vj. Et qd no. docto. ꝛ glo. in. c. j. de fil. presby. in vj. ꝛ in. c. cū aliquibus. de repu. in. vj. In cōtrariū faciūt no. xviij. di. qm̄ quidē. ꝛ qd no. Jo. an. in. c. sicut ait. de heret. ꝛ de magistra. sup specula. ꝛ de ꝯces. p̄ben. c. j. vñ ego in hoc ita dicerē: aut statutū querit tolli ab ipo qui habet auctē ipsū auferēdi ꝛ ipsū cōdendi. Aut a sup̄iore rescribētē: p̄mo cāu aut statuit exp̄sse reuocāt: ꝛ tūc aut iurauerūt simplr̄ obseruare statutū: ꝛ statutuꝫ cōtinebat solū interesse reuocantiū: ꝛ tunc reuocādo statutū in ꝯsequentiā ꝛ iuramētū: ꝛ hoc siue iurassent simplr̄ obseruare statutū: uel statutū ꝛ ꝯtēta in statuto: uel statutū nō reuocare: qꝛ semp inest ꝯditio: nisi ipsi in quoꝝ fauorē statutū est cōfectū tacite uel expresse illud remittāt: ut. d. c. queadmodū. de iureiur. Et in hac remissiōe ē opus clausula derogatoria: qꝛ statim q̄ reuocāt ꝛ remittūt p̄priū interesse: ꝛ sic iuramentū clausulā derogatoriā p̄ducēs. Si aūt cōtinet interesse alioꝝ: tunc siliter q̄ si illi cōsentiunt tollit statutuꝫ sine alia clausula derogatoria: qꝛ illa nō tollit nisi de ipsa fiat mentio: dicta. l. siquis in principio testamēti: imo forte nō possent reuocare: qꝛ pro interesse tertij potuerūt iurādo sibiipis legē imponere a qua nō liceret recedere: ꝛ hoc qñ nō subesset causa nisi nuda voluntas reuocādi. sed si subesset cā per quā possent illi quoꝝ interesse est p̄iudicare: ut dñs uel plures ciuitates subditis p̄iudicant. l. item si verberatū. §. item si forte. de rei vendi. l. vēditor. §. si cōstat. cōi. predio. tunc credo q̄ possent tale statutū tollere cuꝫ clausula derogatoria. qd est verū etiam si inter subditos trāsiuisset in cōtractuꝫ p̄ iura p̄me allegata. secus si nō essent subditi: qꝛ nō possent statutū reuocare. sed si iurassent simplr̄ seruare ꝯtenta in statuto de ipso nō habita mētione: tunc reuocatio valeret statuti nō habita mentiōe de iuramēto in lr̄is non se astrinxerūt ad statutū reuocandū ut. s. dixi. Si vō superiores querūt reuocare statuta inferioꝝ: tunc aut rescribendo in lr̄is ad beneficia uel p̄uilegia: ꝛ tunc nō cēsent reuocare statuta iurata: nisi de ipsis habita mētione: dicto. c. cōstitutus. de rescrip. ꝛ. c. j. de fi. presby. in. vj. Sed si sup̄ior ius cōe cōdendo: tunc pōt etiam sine clausula derogatoria: uel iuramēto nō habita mentōe: ut in. c. j. de cōsti. li. vj. vbi sufficit q̄ de statutis fiat mētio ad ipsa tollēda absq; eo q̄ de forma validāte statutum fiat mentio. Sic intelligo istā mā; quicq̄d scribāt alij. Ant.

Tem solus papa ordinādo scienter excōicatū: ipse videt absoluere: ut in cle. si sūmus. de sen. ex. qd nō est in alijs: qꝛ in absolutōe ab excōicatiōe requirit certa solēnitas: de sent. excō. c. cū desideres. no. eo. ti. c. fin. autē cui solēnitati papa astrictus nō est. Indubio tñ ille qui ordinat: seu cū quo p̄latus cōicat p̄sumit nō excōicatus nec defectuꝰ: ut in. c. illud. de cle. excō. mi. ꝛ de p̄ni. cum olim. Itē solus papa ul' romanus pplus cū ad magistratū p̄mouet inhabilē: videt cum eo dispensare qñ cōcurrunt publica vtilitas cōis error: ꝛ si papa sciuisset secum dispēsasset: ut est tex. in. l. barbarius. de offic. p̄to. ꝛ ibi p̄ Bar. lꝫ qñ nō cōcurrerent talia papa disponēdo cum inhabili nō videt dispensare: ut in. c. veniēs. de fil. presby. ꝛ hoc qñ inhabilitatē ignorauit: sed si sciēter cū inhabili disposuisset: tunc si esset clausula q̄ nō posset absolutionē impetrare ꝛ inhabilis est p̄hibitus impetrare absolutionē: vel si est clausula derogatoria q̄ alit nō teneat absolutio: tunc non videt secū dispensare etiā si facit ex certa scia si nō apponit clausulā nō obstāte. ar. l. si quis in p̄ncipio testamēti. de leg. ij. ꝛ hoc ē de mente bar. in tractatu ad rep̄mendū. in verbo non obstante. De iure aūt ciuili sūt multi casus in quibꝰ ē quis p̄hibitus ip̄etrare: ut spurij qui sunt p̄hibiti ip̄etrare legitimā: vt in auc. quibus mo. natu. effi. sui. §. fi. ꝛ hoc de iure ciuili: ꝛ ideo ip̄erator legitimādo spuriū ex certa scia non valeret ip̄etratio sine clausula nō obstāte. Sed hoc nō hēret locū in papa qui nō ē obligatus illis legibꝰ p̄latis a cesare ipo iferiore. l. nā magistratus. ff. de arbi. ꝛ de maio. ꝛ obe. c. cū iferior. sed eēt idē qd in nō p̄hibito impetrare. Itē est p̄hibita impetratio in casu. l. j. C. de peti. bo. subla. ꝛ in. l. j. C. de thesau. li. x. ꝛ hec de iure ciuili. ꝛ generalis approbatio de quo. x. di. sine aditioriū nō se extendit vt papa videat se submittere: qꝛ legibus positiuis p̄nceps subiectꝰ nō est: vt. l. p̄nceps legibus. ff. de legi. sed si subest inhabilitas lꝫ nō ē p̄hibitus ip̄etrare: vl' nō ē ibi clausola derogatoria tūc si ē saltem cl'a ex certa scia papa videt cū inhabili: sꝫ inferiores nō vident dispensasse: sed oportet recurrere ad nota. in. c. veniēs. de fi. p̄sby. ut ponderent q̄litates actuū vtrū sint solū in pati aut in agere p̄ut ibi notat si vō nō ē ibi cl'a ex certa scientia tūc si in vbis dispositiuis p̄ncipis fit mentio de inhabilitate: vt qꝛ dicat tibi illegitimo uel minori vel inhabili ꝯferimus tale bn̄ficiū: tūc videt secū tacite dispēsasse. ar. l. item vulpianus. de excu. tuto. ita pōt intelligi glo. in. c. statutū. in vbo lr̄arū. de rescript. li. vj. secꝰ si de inhabilitate fieret mentio solū in verbis narratiuis supplicantis ꝛ non in certa p̄ncipis scia: qꝛ ad eā p̄bandū requirit q̄ de ea fiat in litteris mētio: ut in cle. ꝛ si p̄ncipalis. de rescript. in glo. fi. nec pōt p̄bari p̄ testes: lꝫ dñi de rota dixerint ꝯ: ut no. in c. i. p̄ quos fiet inuestitura: ꝛ ideo si p̄ductus fuisset pape infans cui ꝯtulisset bn̄ficiū: nō tñ de infanti etate fieret mētio in lr̄is: nec esset cl'a ex certa scia papa nō videt secū dispensasse. ꝛ hec vera in papa etiā si nō p̄betur de alia cause cognitiōe dū

modo fit cl'a ex certa scia: vel fit scã mentõ de inhabilitate
in vbis dispositiuis principis: lz secus esset in aliis infe-
rioribus: ut no. de fil. pres. c. veniẽs. Jtẽ solus papa scri-
bendo vniuersitati tãq̃ vniuersitati q̃ approbatiõe indi-
get illã videt approbare scribẽdo ex certa sciã: ut in cle.
attẽdentes. de sta. mona. & de elec. c. indẽnitatibus. §. fi.
Quidã tñ dicũt q̃ hec iura ꝓbant cõtra coniuncta cle. san-
ctimus. de sen. excõ. in. ij. resso. Dicas q̃ si papa scribit ex
certa sciã tũc videt approbare. sic debet intelligi qd scri-
bit Inno. in. c. cũ ab ecclesiaꝝ platis. de offi. or. Et si scri-
bit aliq̃bus nõ ut vniuersitati: ut cũ dicit scolaribus bo-
nonieñ. videt approbare illos ut ꝯstituãt vniuersitatez
ut no. in. d. c. indẽnitatibus. §. pe. de elec. li. vj. & in cle. at-
tẽdentes. & scribit Inno. in. d. c. cũ ecclesiaꝝ. §. fi. Jtez so-
lus reuocat facta ꝑdecessoris: ut in. c. j. de seques. Nõ po-
test tñ ipse etiã cũ ꝯcilio reuocare ꝑuilegia ecclesie roma-
ne: ut no. in. c. felicis. de pe. li. vj. Item solus subditis su-
is deportatis cõcedit remeatũ: sicut etiã in subditos su-
os impator. l. relegati. ff. de pe. Jtez solus indelegabilia
delegat. l. j. ff. qui pro sua iurisdi. Item rescindit iudica-
ta etiã que trãsiuerũt in rem iudi. & corã ꝑncipe attẽdit
veritas magis q̃ iudicioꝝ rigor. l. j. in fi. ff. de q̃sti. in. §.
sin aũt. Papa etiã solus remouet appellationẽ. l. fi. C. d̃
sen. & interlo. om. iu. Peruertit etiã iudicioꝝ ordinẽ: ut
in. c. in causis. de re iudi. Jtẽ ius alterius q̃c̃q̃ tollit: ut
no. in. c. que in ecclesiaꝝ. de consti. & in. l. quero. ff. de re-
ta. resti. Jtẽ iudex est in causa ꝓpria. xxi. di. nunc aũt. ff.
de his que in tes. delẽ. l. prime. & ff. de iurisdi. om. iud.
l. est receptũ. Credo tñ q̃ idem sit in quolibz supiorẽ nõ
recognoscente. Jtẽ se inferiori submittit. ij. q. iiij. nos in
cõpetẽter. Jtẽ solus de plenitudine ptãtis supplet actus
nullos. de re iudi. cle. pastoralis. Jtẽ facit solus tabellio-
nes: de fi. instru. cum. p. tabellio. Comites palatinos cũ
sũi ptãte creando: sicut ego sum & filij mei. l. i. de cura. fu-
ri. in glo. Jtem cõtra ius cõe solus vtit clausula deroga-
toria. ff. de offi. ꝓcõ. l. nec quicq̃. §. fi. Jtem solus veniã
etatis cõcedit. l. j. C. de his qui ve. eta. impe. & l. ij. Et no.
q2 dico veniã etatis cõcedit: sed an dispẽset cum minore
ut ꝓmoueat ad ordines uel bñficiũ infra dicã. Jtem so-
lus ꝑmittit infantes emãcipari. l. iubemus. C. de eman.
libe. Jtẽ quicq̃d sibi placet legis habet vigorez. l. j. ff. de
cõsti. ꝑnci. Jtẽ vbi est ꝑnceps est oĩs solẽnitas. l. oĩm. C.
de testa. Jtẽ vbi ꝑnceps ibi nõ põt dici dolus uel fratis
cõmitti. l. ꝓbatorias. C. de diuer. off. li. xj. Et plura isto-
rũ cõpetũt etiã cesari inter ꝓprios subditos: sicut & pape
in subditos suos. Jtẽ solus vocat summus sacerdos. xxij.
di. sacrosancta. Jtem solus habet oẽm dignitatẽ & oẽm
ptãtẽ quã habuerũt oẽs patriarche: ut dicit btũs Ber-
bardus de cõsideratiõe ad Eugeniũ. Jtẽ solus tenet lo-
cũ ꝑncipis aploꝝ. xv. q. j. c. videtes. Jtẽ solus maiorẽ ha-
bet auctem q̃ sancti. xx. di. c. j. & c. de libellis. Jtem quẽ
papa cõfirmat nemo infirmat. x. di. c. fi. Nota q2 dico
q̃ ꝯfirmationẽ factã a papa illã nullus infirmat: possẽt
tñ remoueri ab episcopis ꝓpter supeminentes excessus
j. q. j. filiũ vestrũ. Jtẽ solũ sue leges ab oĩbus sunt seruãn-
de: q2 leges pape censent leges beati Petri. xi. di. palaz.
& vbi papa ibi vlis synodus. xix. di. anastasius. xxvij. di.
nec licuit. Jtẽ q2 vbi ẽ papa ibi ẽ cõis patria. de dilat. c.
exposuit. per Inno. Jtem ista pape reseruata nemo al9
põt. iij. di. §. porro. xvij. di. hinc sedi. Jtẽ solus censet ha-
bere oĩa iura in scrinio pectoris. xxij. di. ꝑterea. Jtem so-
lus dispẽsat ut cõstitutus in sacris in subdiaconatu vxo-
rẽt. xxxij. di. de illo. Jtẽ solus cõmittit spũalia mero lai-
co: de iudi. c. decernimus. xxvj. di. c. bene quidẽ. lxiij. di.
adrianus Et iõ rex Anglie & vngarie ꝯferũt ꝑbendas in
regnis suis: & impatores aliq̃ habuerũt priuilegiuz ut
eius oratores vocẽ haberẽt in electõe pape: dicto. c. adri-
anus. hec tñ intelligo nisi talia spũalia dependerẽt ab or-
dine: ut cõficere corpus xp̃i: ordinare ad sacros aliquez:
qd est ordĩs epãlis: talia nõ cõmittit laico: ut plene scri-
psi in. c. q̃sito. de cõsue. & s̃. in hoc opere. Jtẽ censet restu-
tuere ad famã: eoipso q̃ ꝓmouet infamẽ. xliiij. di. cũ sa-
tẽ. qd intellige ut. s̃. dixi an scieñter disponẽdo cũ inhabi-
li videt dispẽsare. Jtem papa solus renũciat in manib9
dei. i. in manibus ꝓprijs: q2 est vicari9 ihũ xp̃i: de renũ.
c. j. li. vj. qd intellige ut dixi in qõne: an papatus perdat
renũciatiõe. & not. lxxix. di. si quis. Jtem solus habet ple-
nitudinẽ ptãtis a solo deo: & põt clericos nõ in sacris cõ-
stitutos ꝓhibere ne matrimoniũ cõtrahãt. lxxxij. di. ꝓ-
posuisti. Jtẽ solus papa est epũs exemptoꝝ. xciij. di. nul-
la. Jtem solus deponit imperatorẽ. de re iudi. c. ad apo-
stolice. qd intellige ut dixi. s̃. s. causa heresis subsistente
uel sili. Et idez dixerũt aliqui de alijs regibus. xv. q. vj. ali-
us. sed hoc intelligo in causa heresis al's nõ: nisi sit rex tẽ-
poralit pape subditus: q2 tunc pro graui crimine posset
eum deponere: dicto. c. alius. vbi papa nõ deposuit sed
deponẽtibus assensũ prebet. Jtem solus papa dispẽsat
cũ bigamo ut ꝓmoueat ad ordĩes uel beneficia. xxxiiij.
di. lector. & solus ꝓmouet insufficiẽtes: ut filios ꝑsbyte-
roꝝ & spurios: ut in. c. i. de fil. pres. & de his spurijs dicaz
infra. Et minores. xxx. annis ad epãtus: ex̃ de elect. c. cuz
nobis olim. Jtem ꝓmouet ad epãtus illos qui nõ sunt
in sacris ordinibus cõstituti: de elec. dudũ. el. j. in fi. de
eta. & quali. a multis. q2 ad euz solũ pertinet qui põt de
epãtibus iudicare. xviij. di. a multis. in fi. lvj. di. cenoma-
nensem. & istud est tenendũ: q2 postulãdus ad epãtũ sem-
per postulandus est a papa: ut no. doct. in dicto. c. fi. de
postu. ꝑla. no. in dicto. c. a multis. & istud est tenendum
q̃cq̃d sentiat spec. in ti. de leg. iij. §. nũc de epis. v̄. lui. &
in ti. de leg. §. nunc ostendendũ. v̄. xiij. Jtem solus dispẽ-
sat in etate ad dignitatẽ epãlẽ: que ẽ. xxx. annoꝝ de elec.
cum in cũctis. est in dignitate abbatiali que debet eẽ. xx-
v. annoꝝ: ut no. Jo. an. in. c. idẽtitatibus. de elec. li. vj. nõ
dispensat alius a papa: de eta. & quali. c. j. li. vj. & idem in
abbatissa ut nõ dispẽset in etate nisi papa: ut dicto. c. idẽ-
titatibus. cõiuncta dicta decre. vnica. de eta. & quali. li.
vj. Jtem dispẽsat solus in dignitatibus uel psonatibus
habẽtib9 curã aĩaꝝ annexã: ut in. c. j. de eta. & quali. li. vj.
de elec. cũ in cũctis. §. inferiora. vbi ꝓbat q̃ reqrit etas
xxv. annoꝝ: & istud est verũ quicq̃d dicat spe. in. d. §. nũc
ostendendũ. v̄. xiij. & in. §. nũc de epoꝝ. v̄. viij. & ita tenẽt
moderni in dictis iuribus: & in. c. cũ dilecti. de elect. vbi
ꝓbatur. Jn alijs aũt dignitatibus uel psonatibus curaz
aĩaꝝ annexã nõ hñtibus cũ eo qui cõpleuerit. xx. annuz
põt epũs dispẽsare: sz cũ eo qui nõ transcẽdit annuz. xx.
nõ põt cum his nisi papa: ut hec ꝓbant in. d. c. j. de eta. &
qua. li. vj. & idez in ecclesia prochiali: ut de elec. c. lz canõ.
li. vj. Et istud est hodie tenendũ quicq̃d dixerit Hostiẽ.
qui tenuit q̃ in etate ad curata possit epũs dispẽsare. et
idem Archi. qui dixit q̃ pro vtilitate uel fauore ecclesie
possit eps dispẽsare: sz nõ fauore persone. Ego autẽ nõ
discedo ab his que dixi q̃ nullo mõ possit dispẽsare: et
tenet glo. in dicto. c. cũ in cunctis. & c. cũ dilecti. de elect.
in simplicibus beneficijs nõ habẽtibus dignitatẽ ul' cu-
ram aĩaꝝ annexã in etate que est. xx. annoꝝ: ut not. Jo.
an. in. c. sed tpe. de reg. iu. li. vj. epũs põt dispẽsare: quia
cũ prohibitũ sit solũ in curatis uel dignitatibus: & in. c.
vnico ꝑdicto. de eta. & qua. li. vj. Jn alijs videt pmissuz
ut in dicto. c. vnico. dũmodo in canonicis ecclesie cathe-
dralis sit etas. xiiij. annoꝝ: de quo in. c. ex eo. de elect. li.
vj. & in cle. ut hi qui. de eta. & qua. Jn alijs simplicib9 nõ
habẽtibus annexũ ordinẽ sufficit etas. vij. annoꝝ. respe-
ctu aũt ordinis & q̃ ante etatẽ in ordine requisitã minor
ordinet illũ: igit hoc nõ põt epũs dispensare. Jo. an. in

de.gnālem.de eta.⁊ q̄lita. sed in beneficio habente anne
xum illū ordinē bene posset epūs dispensare ex cā legiti
ma ⁊ necessaria. Item solus citat per gnāles citationes:
uel spēles que fiant de aliquo absente: ponēdo citatões
in audiētia ɔtradictarꝫ ⁊ i palacio pape ⁊ in valuis eccle
sie pncipalis illius loci in quo papa residet: uel illi citāt
quibus hoc spāliter ⁊ ex certa scia pape ɔmittit: ut ē tex.
⁊ no. in cle.j. de iudi. Item solū inter sibi subditos ⁊ pn
ceps inter suos cōmittūt cām appellatione remota.ff.q̄.
ap. nō licet.l.j.in fi. adeo ut etiaꝫ delegatus pape nō pos
sit cōmittere appellatiōe remota: ut de offi. dele.c. super
questionū.§.j. Item solus superiorē nō habet in mūdo
nisi deū: de elec. licet. in fi. ⁊ io ab eo cū nō habeat supio
rē nō appella᷑: sed a legato sic: ut de re iudi.c.cū causa q̄.
Item lꝫ doli capaces ⁊ maiores.xiiij. annis possint voto
⁊ religioni obligari: tñ in insulis ut ibi est vita sanctissi
ma determinat tēpus ut annis.xviij. ante vero obligari
voto nō possunt: ut in.c.quia in insulis.de regula. Item
solus approbat cōtractus nullos: ut in.c.j.de trāsac. ⁊ iu
dicia nulla reddit aliqua.iij.q.vj. hoc quippe. Et ratō in
beneficialibus frequēter apponi᷑ ista clausula: supplen
tes defectū siquis est de plenitudine ptātis. de elec.c.illā
q: per istam pōt supra iūs dispēsare: ut de cōcess. pben.c.
pposuit. de cogna. spi.c.j. dicit tñ spec. in ti. de leg. §. nūc
ostendendū. v.xxviij. ꝙ per istā clausulā vide᷑ dispensa
tū si aliquis est defectus iuris ⁊ circa iuris solēnitatē nō
circa personā supplicantis: ut si forte fuit excōicatus uel
illegitimus: uel aliū nālem defectū patieba᷑: ⁊ pōt eē
ratio: lꝫ specu. nō alleget: q: iura positiua censen᷑ habere
in scrinio sui pectoris: ⁊ illa igi᷑ tollere cēle᷑ sed defect⁹
personaꝝ ⁊ ea que sunt facti scivisse nō psumun᷑. l. fi. ff.
pro socio. Et ideo super istis nō censetur dispensare. Itē
si dice᷑ simplr supplētes defectū siquis circa solēnia fu
it ⁊ nō diceret de plenitudine ptātis. parum tunc opera
re᷑: nisi defectus fuissent expressi. l. sed ⁊ siquis: §. quesi
tum siquis cautio. ⁊ de offi. deleg. ex parte. Tu etiaꝫ di
cas ꝙ per istā clausulā nō fit approbatio i nō subiectos
ut de re iudi. cle. pastoralis. ⁊ ideo lꝫ ꝓcessus pape uł pn
cipis non subiaceat solēnitati uel ordini iuris positiui:
istud est veruꝫ qñ disponit inter subiectos: nō inter non
subiectos. Item talis suppletio habet locū quo ad effe
ctus iure positiuo inductos uel ordines: nō quo ad effe
ctus nāles: uel a iure nāli inductos. ⁊ ideo papa in bōis
patrimonialibus cleri nō pōt sentētiare uel statuere ip
so nō vocato: ⁊ ideo demū ꝓpriā clici uł quorūdā prior
chiarꝫ nō potuit papa motu ꝓprio declarare publicā il
lis nō vocatꝫ: De quo fuit magna questio Florētie pro
hospitale de vespucijs. Item per hoc nō posset validare
sniam nullā ex defectu citatꝫ: q: citatio tanq̄ꝫ defensio ē
de iure nāli: ut dicta cle. sepe. ⁊ per Inno. de cōsti. c. que
in ecclesiaꝝ. ⁊ per hoc pꝫ ꝙ actū nulluꝫ ex defectu ptātis
papa hunc defectū supplere nō cense᷑: ut nota. in dicta
cle. pastoralis. Item solus supplet defectus regios: ut in
c. cū inter vniuersas. de elec. in fi. ⁊ vacāte imperio defe
ctū imperatoris: de fo. cōpe. licet ex suscepto. ⁊ ista lꝫ sic
asseueren᷑ per spec. in ti. de leg. §. nunc ostēdendū. v. xix.
Ego nō credo ꝙ sint vera: ⁊ pmo non obstat. c. inter vni
uersas. q: supplet defectū regis Apulie sibi subdite: uel
loqui᷑ in mera materia spectāte ad pontificem: sicut est
ꝙ regius requira᷑ assensus in electiōe archiepi: ⁊ c. licꝫ
ex suscepto. de fo. cōpe. nō dicit illud ad qd cōiter alle
ga᷑ ꝙ vacante imperio papa succedat in illo iure: ue ibi
plene scripsi. Fateor tñ ꝙ si vacaret imperiū ⁊ laicus nō
posset adire iudicē ⁊ laicus opprimere᷑ in sua iusticia:
ꝙ tunc posset adiri papa: ita dico in dicto. c. licꝫ. ⁊ ita in
telligo dictū tex. ⁊ cle. pastoralis. de re iudi. nec illud re
peri᷑ iure cautū ꝙ vacāte imperio papa succedat in iu
re imperij: q: sequere᷑ ꝙ papa posset tunc dare vicaria
tus terrarū imperij ⁊ infeudare terras imperij qd nō cre
do: ⁊ text. in cle. nō dicit ꝙ succedat in iure imperij: sꝫ in
quadā potestate quam habet imperio vacante. Reges
enim pro secularibus subsunt potius imperatori q̄ꝫ pa
pe nisi rex Apulee: ⁊ ideo potius adiri debet imperator
q̄ꝫ papa: Et ideo diebus meis imperator cōsensit priua
tioni regis Dacie ⁊ substituit quendā ducē bauarie: de
quo dixi supra in. v. dicunt autē quidā ꝙ regalis digni
tas. Item dicit Spe. in ti. de lega. §. nunc ostēdenduꝫ. v.
xxij. ꝙ abbas uel prior exemptus renūciat solum in ma
nibus pape ⁊ nō alterius. per. c. dilecti. de renūcia. Dicit
ad scdm Hosti. ꝙ transferri uel cōfirmari potest auctori
tate legati de latere per. c. cum venerabilis. de consue. ⁊
ita vult Inno. Hosti. tñ cōtra ꝙ nec trāsferri pōt sine au
ctoritate pape: allegat. c. qd translatione. de offi. dele. q:
regulare est ꝙ nullus pōt renūciare nisi in manibus pro
prij prelati: ut de renūcia. admonet. cum suis cōcordantij
is. Respōdet ad. c. cum venerabilis. de cōsue. q: cum di
cit qui nostras in illis partibus tunc gerebat vices: vide
tur ꝙ specialiter fuerat sibi demandatū. dicit tñ ꝙ curia
tenet ꝙ tali monasterio legatus ꝓuidere nō potest pre
sertim diuiti ⁊ solēni monasterio: ⁊ lꝫ aliud sit ꝓuidere:
⁊ aliud cōfirmare: cum curia moleste fert etiaꝫ in tali mo
nasterio cōfirmet. Tu dicas prout hodie determinatuꝫ
est in. c. si abbates. de elec. li. vj. nam per illā decretalem
hoc. volunt ꝙ legatus de latere possit abbatū ⁊ exēpto
rum renūciationē recipere electionē in ipsis cōfirmare:
⁊ etiam ipsas ecclesias cōferre: qd tñ est veruꝫ nisi papa
specialiter illas reseruasset: ut in. c. ij. de preben. lib. vj.
Item solus papa dispēsat cum simoniaco in ordine uel
dignitate: ut in. c. si alicuius. de elec. ut si dederit pecuni
am ut ordinare᷑ uel dignitatē cōseque re᷑: uel sciuit ꝙ
alius daret ⁊ nō cōtradixit: uel si sciuit postea ⁊ ratū ha
buit. Tu autē latius distingue ut volunt docto. in dicto
c. si alicuius. de elec. facias tria membra. Sed qn̄qꝫ quis
est adeptus simoniace ordinem. Qn̄qꝫ ecclesiā curatam
prelaturā uel dignitatē. Qn̄qꝫ simplex beneficiuꝫ. Primo
casum quādo adeptus est ordinē simoniace: aut sciēter
uel eo cōsentiente uel postea ratum habente: uel ipso pe
cuniā dante: quibus casibus nō solum perdit executio
nem ordinis sic suscepti sed etiam aliorū: ⁊ per ɔsequēs
ab administratiōe temporaliū remoue᷑. j. q. j. quibusdā
de simo. c. tanta. ⁊ lxxxj. di. eos. ⁊ his casibus nullus nisi
papa dispensat. j. q. j. reperiun᷑. ⁊ de simo. c. nobis. quia
epi in criminibus nō dispensant: nisi in adulterio ⁊ mi
noribus adulterio: de iudi. at si clerici. sed simonia est g̃
uius crimen adulterio: ut de simo. licet hely. ⁊ c. seq. so
lus ergo papa dispensat. licꝫ quidā dixerint ꝙ hoc casu
nec papa potest dispensare qd nō est verum. Aut ipso or
dinato ignorante nec postea ratū habente: ⁊ tunc q̄uis
in ordinibus simoniace susceptus possit ex dispensatiōe
remoueri. j. q. v. presentiū. de si. c. de simoniace. ⁊ in alijs
ordinibus nō simoniace acquisitis remaneat sine dispē
satione veros ordines nō poterit sine dispensatiōe reci
pere sꝫ in ordie simoniace recepto nō dispēsetur: in quo
etiam dispensat solus papa quādo delictum est manife
stum. sed si occultū poterit episcopus dispensare. j. q. v. p
sentiū. de simo. ex tue. ⁊ c. de simoniace. Secūdo cāu qñ
quis est adeptus simoniace dignitatē uel prelaturā aut
beneficiuꝫ nō simplex: ⁊ tunc aut cōsentiente uel sciente
tacite uel expresse: uel eo ratum habēte uel pecuniaꝫ dā
te: ⁊ tunc si sponte renūciat nōdum accusatus: uel nō ex
timore reprobationū: tunc potest epūs dispensare ut in
illa ecclesia obtineat beneficiū ⁊ in alijs susceptis mini
stret. sed si in eadem ecclesia habet beneficium in qua si
moniace voluit nancisci dignitatē: tunc dispensabi᷑ ut

in minoribus ordinibus ministret:nõ tamẽ ad maiores
ascendat.j.q.v.c.j.Sed ipsã simoniace adeptã dignitatẽ
nullo mõ ministrabit:z sic magis punit remanẽs in ec-
clesia in qua simoniã cõmisit:q̃ si ad aliã trãseat. Si au
tem fuit simonia cõmissa eo ignorante: tunc si fuit facta
ab inimicis ꝓpter hoc ꝓmotionẽ impedire intẽdenti-
bus z non nocet sibi:de simo.c.nobis.Aut ab amicis:et
tunc si expectat sñiam in tota ista vocatiõe ecclesiã talez
uel dignitatẽ habere nõ poterit: nec hoc cãu poterit epi
scopus dispẽsare hac vice:ut dicto.c.si alicuius.de elec.
qõ intelligit Hug.nisi vtilitas uel necessitas ecclesie id
requirẽt:z.j.q.vij.nisi rigor.in alia aũt vacatione posset eps
dispensare:ut dicto.c.si alicuius a cõtrario sensu ibi: ea
in re.Si aũt libere renũciaret:tunc glo.in dicto.c.si alic
dicit q̃ tunc poterit eps dispẽsare:adeo q̃ intelligit Ho
sti.pro necessitate uel vtilitate ecclesie:nõ aũt ꝓpter me-
rita persone:nisi de ut media persona per quaz purget
vitiũ.j.q.vij.c.z si ita.Tertio casu qñ adeptus est q̃s sim
plex beneficiũ:tũc si eo ignorãte nõ tamẽ libere renũcia
uit sed remotus est ꝓpter hoc:tunc nõ poterit secum pri
ma vice epus dispensare:ut dicto.c.si alicuius.Si eo au
tẽ sciente:tunc epus non dispensat nisi suadente ecclesie
necessitate uel vtilitate:ut dicto.c.si alicuius. In omni-
bus autẽ casibus quibus dictũ est epum posse dispensa
re. dic verũ nisi secum simonia cõmissa fuisset: ut not.j.
q.v.p̃sentiũ.qz tunc nõ posset dispensare sz tñ solus pa-
pa:qz simoniã cõmittendo reddidit se indignũ faculta-
te dispensandi:de cle.cõiug.c.diuersis fallacijs. excludi
tur enĩ omne pactũ z spes expressa:de offi.dele.ex parte
el.j.Et dubitat si simonia est cõmissa circa officia mor-
tuoꝝ:benedictiões nubentiũ:sepulturas:crisma: z alias
vnctiones sacroꝝ vasoꝝ z vestimentoꝝ benedictiones:
quis pôt in talibus dispẽsare. Dicunt doc.ut refert spe.
in ti.de lega.§.nũc ostendendũ.v̾.xxiij.in.v̾. sed nũquid
dispenset epus.ibi cõcludit q̃ epi possunt in his dispen
sare per regulã.c.nuper.de sen.excõ.que est q̃ a sñia ca-
nonis absoluit epus:nisi qñ papa sibi expresse reseruas-
set:z nõ reseruãdo sibi expresse videt alijs cõcessisse fa-
cultatẽ relaxandi.Quis aũt dispenset cũz monacho p si-
moniã recepto:dic ut notat in.c.veniẽs.z.c.de regulari
bus.de simo.vbi colligit q̃ cum hic pôt epus dispensa
re cũ ordinato aũt simoniaco prelato dicendũz est q̃ ca-
ret executione donec per eum fuerit per papã dispensa-
tũ:de quo dic ut no.j.q.j.c.siquis a simoniacis.Si ẽ du
biũ:an iuramẽtũ sit licitũ uel illicitũ solꝰ papa declarat:
d cle.nõ resi. ad audientiã:de elec.venerabilẽ.§.pe.z de
iureiur.c.verũ.Et an papa pôt a iuramẽto absoluẽ: dixi
s.in hoc opere in hac qõne: z qñ dicat illicitũ iuramen-
tũ.z quot modis ita q̃ possit iurãs contrauenire ꝓpria
auctẽ:dixi de iureiur.cum cõtingat:z ibi etiam dixi qñ
intelligit excepta a iuramẽto auctoritas supioris ita q̃
superior possit absoluere uel nõ:z ibi dico de epis z pa-
pa z sm in his locis sumpta:intellige qõ no.spe.in ti.de
lega.§.nunc ostendendũ.v̾.xxiiij.dico etiã in dicto.c.cũ
cõtingat.de iuramento vi uel metu extorto:an valeat uel
sit licituz illud relaxare ibi vide. Ipse etiam solus excõi-
catũ a se recõciliat:uel ille cui cõmitteret:qz eius est liga
re cuius est soluere:ut in.c.j.de reg.iur.z.xxj.di.inferior
de maio.z obe.c.cum inferior.uel papa defuncto eiꝰ suc
cessore:de elec.venerabilẽ.§.rõnibus.v̾. fuit quidaz. de
offi.ordi.pastoralis.§.j.v̾.ad quod.Solus etiã absoluit
a sñia sua nõ legatus:ut de elec. venerabilẽ.xvj.q.j.frat.
z a sñia legati uel sui delegati:cum sunt defuncti:uel ali-
ter eoꝝ iurisdictio expirauit: z quibus nullus successit in
officio ipsi iniuncto:ut in prefato.v̾.ad hoc de offi.dele.
c.querenti.de cõcessi.p̾ben.c.qz diuersitatẽ.de off.dele.
c.audiuisti. Item solus quãdo lex uel cõstitutio obscu-
ra sit ipse illam declarat:de simo.per tuas. de sen.exc.in
ter alia. Item legati sui quãdo eius est finita legatio:et
alius in tali legatiõe nõ successit:uel si querat de dispẽ-
satiõe in casibus illis qui sunt per easdẽ leges sedi apo-
stolice reseruati tunc ad solũ papã pertinet dispensatio
z declaratio de offi.delega.c.super questionũ.§.intenti
onis.xxv.q.j.§.si ergo. z de sententia siue constitutione
sui legati.probatur in.c.j.de loca.z de consang.z affi.c.
quod dilectio.Quãuis ipse legatus dum durat legatus
possit suam constitutionẽ interpretare:ut de verbo.sig.
c.ex parte.el primo. Item ipse interpretatur processum
sui legati:de electio.venerabilem.de appel.nouit.z ista
sunt verba specu.in ti.de lega.in.§.nunc ostendendũz.v̾.
xxvij.Sed hic est aduertendũ ne ista verba nos decipi-
ant q̃ ista sunt vera quãdo principaliter aliquis iudex
esset adeundus pro tali declaratiõe:ut de iudi.c.cũz ve-
nissent.Et idez quãdo querit haberi interpretatio que
faciat ius quo ad omnes:ut not. Inno. z docto.in dicto
c.cum venissent.z de appela.cum specialis. Sed si dubi
tat an papa potuerit facere:tunc solus papa cognoscit:
uel potius generale conciliũ in tribus casibus: vbi agit
causa fidei:uel turbat bonũ vniuersalis ecclesie: uel agi
tur de bono vniuersalis ecclesie:principalit his casibus
maior est sñia cõcilij generalis q̃z sola pape:ut dixi su
pra in qõne que sñia est maior pape an cõcili. Sed si in
cã aliqua incidẽter cognoscendũ eẽt de intellectu cõsti
tutõis pape:tunc etiã inferiores iudices interp̃tant tri-
plici interp̃tatiõe sed nõ quarta interp̃tatiõe. Naz est q̃
druplex forma interp̃tãdi:ut no.glo.in.l.j.§.qui operas
ff.ad tertul.in.v̾.expositiua siue declaratiua. ut cũ v̾buz
est dubiũ uel ambiguũ uel equiuocũ: z istã faciũt inferio-
res incidẽter:z iõ iudicãdo quotidie inferiores incidẽ
ter a papa declarãt verba p̾uilegioꝝ interp̃tãda.Scõa ẽ
generalitatis restrictiua uel artatiua:ut qñ lex loquit ge-
neralit̃ uel indefinite:ut in casu.l.j.C.de sacrosanc.ec.in
verbo habeat vnusq̃sq̃z habilis ad testandũ: z hanc silit̃
ut dixi faciũt inferiores.Est z tertia extensiua uel ampli
atiua: z istã etiã silĩter faciũt.l.j.§.qualiter.ff.de tutel.l.
j.de mili.testa.Est postremo quarta arrogatiua siue cor
rectiua: z istã nõ faciũt inferiores etiã incidẽter sz solus
papa:ut plenius hoc scripsi in.c.cũz venissent.de iudici.
Item solus absoluit participantẽ ex certa scia in diuĩs
officijs cũ excõicato a se: ut de sen.exc.c.significauit. ita
dicit specu.in dicto ti.de lega.§. nunc ostendendũ.v̾.xx
viij.Dicit tñ q̃ istud cõiter aliter intelligat. Tu dicas q̃
quinq̃z requirunt ut sit locus illi.c.p̾mo q̃ participans
sit clericus.secũdo q̃ participatio sit ex certa scia. tertio
q̃ sponte. quarto q̃ excõicatio sit papalis. q̃nto q̃ cõio
fiat in diuĩs q̃õcunq̃ istoꝝ deficiat nõ hz locũ illõ.c.sm
Host.z io an. Itẽ papa ex certa scia salutãdo excõicatũ
ipsũ absoluit:sz glo.ij.s.c.si aliqñ.de sen.ex.dixerit p̃:qz
nõ seruat salutãdo formã q̃ est data pro absolutiõe:de q̃
in.c.cũ desideres.de sen.ex.Scõo qz simplex asseueratõ
iudicialis uel extrajudicialis nõ facit quẽ liberũ: ut.l.iube
mus.C.de lib.cã.z.l.nõ nudis.z.l.nõ eplis.de ꝓbati.Sz
tñ intellige nisi seruũ apud acta filiũ noiaret:qz ex h̃ cse
queret libertatẽ.l.j.§.siliq̃z mõ.C. de lati.li.tol. sz vitas
est illa quã dixi: Ratio:qz nõ p̾sumit excõicatus quẽ
papa scienter ad osculũ admittit de priuilegi.cũ olim es
semus.ergo indubio videt eũz absoluere:maxime quia
papa nulli subiacet forme iuris positiui:sed qõ vult est:
dũmodo appareat de eius cõscia:qz legi positiue nõ sub
iacet.l.digna vox.C.de legi. z.ff.de legi.l.p̾nceps legibꝰ
data ergo certa scia pape z volũtate talis absolutus cẽ-
sendus est:licet nõ dixerit:absoluo te:quia potestas iu-
rium positiuoꝝ pendet a potestate pape et volũtate qõ
ergo vult papa seruet cõstituto de eius volũtate q̃cquid

iura positiua dicant. Et de hoc videt casus in dicto. c. ali qñ a contrario sensu: qꝛ si ignoranter vel nulla cogitat̃. ꝑticipat. ex quib⁹ concludit scia pape nõ censet absoluere ergo data scia censet absoluisse. Item qꝛ maior debet esse potestas pape ꝙ̃ alioꝝ. si eñi papa non posset absoluere nisi seruãdo formã iuris positiui tũc nulla esset potestas pape vltra alios. Et ideo videm⁹ ꝙ ꝑnceps sola volũtate manumittit. ff. manu. l. ap̃. ⁊ C. de fideicõ. liber. l. si volũtarie ⁊ hoc est hodie clarũ ꝑ tex. in cle. si sũmus. de sen. excõ ⁊ ita tenent cõiter doc. in dicto. c. si aliqñ de sen. excõ. solus etiã sniam excõicationis relaxat qñ sedi apostolice vel sibi illã relaxationẽ seruauit de sen. excõ. c. nup. licet si sibi ⁊ sancte sue sedi nõ reseruasset tũc illã remitteret ep̃us: ut dicto. c. nup. Item cũ eo qui furtiue ordines recepit si snia excõicatõis contra tales lata erat dispensat solus papa ꝙ in susceptis ministrare possit vl' ad supiores ascendere: ut in. c. j. de eo qui fur. ordi. recepit licet si nõ esset lata contra tales excõicatio dispensaret ep̃us ⁊ abbas: ut in dicto. c. j. ⁊ est ratio p̃mi dicti: qꝛ p̃mo casu talis incurrit irregularitatẽ cũ quo irregulari solus papa dispensat. xj. q. iij. siquis ep̃us dãnatus. ⁊ i. c. cum illoꝝ de sen. excõ. ⁊ in. c. j. de sentẽ. excõ. li. vj. ⁊ de re iudi. c. j. eo. li. tangit glo. ⁊ doct. in. c. clerici. de cle. excõ. ministrante. ⁊ hoc vult Specu. in ti. de lega. §. nũc ostẽdendũ. v̓. xxx. ⁊ in. §. nũc de ep̃oꝝ. v̓. sed nũquid ep̃us vel legatus. Hosti. tñ dixit ꝙ si talis irregularis est paratus desistere ⁊ se corrigere ꝙ secũ dispensabit ep̃us patet: qꝛ qñ nõ fecit in contẽptũ clauiũ poterit ep̃us dispensare: ut in. c. ij. ⁊ in. c. postulasti de cle. excõ. ministrante. veritas est ꝙ curia tenet ꝙ solus papa dispensat ⁊ ita obseruat. Dicit tñ Jo. an. in dicto. c. cleri. ꝙ habet cõsuetudo ꝙ legati de latere dispensant plus de facto ꝙ̃ de iure cũ irregularib⁹ qui nõ in ꝯtemptu clauiũ se diuinis imiscerent sed hoc est contra. c. ij. de cle. excõ. ministrã. Itẽ ꝑuatus ab officio qꝛ fit hereticus vel fauens hereticis a solo papa restituit: ut in. c. excõicamus. v̓. si vo clericis de hereticis. Itez ꝑtextu delicti ecclesiastici absoluit vasallos a fidelitate donũ ꝯtumaces ⁊ põt supponere terrã occupandã a catholicis ꝑtextu delicti dñi: ut dicto ca. excõicamus in secũda pte. Item si aliquis est suspẽsus in eo qꝺ hereticis sacramenta ministrat iste non põt nisi a papa absolui in dicto. c. excõicamus de hereticis cãs eñ s ad papã delatas ipse solus examinat ⁊ diffinit siue sint ad eũ delate ꝑ relaxationẽ factam vel pollicitã: ut. C. de relati. l. j. ⁊ ꝑ totũ. ⁊. C. de appel. l. ex illo. ⁊ in. c. licet. ⁊ de offi. lega. ⁊ hoc nisi re integra ⁊ anteꝙ̃ partes relationẽ approbassent vel anteꝙ̃ etiã delata pape ptes consensissent ⁊ iudex qui pollicitus erat referre de cã ipsa cognosceret: ut notatur de appel. intimasti. ⁊ in dicto. ca. licet de offi. le. ⁊. l. ij. C. de relati. siue ꝑ appellationẽ esset deuoluta ut dicto. c. intimasti siue ꝑ cõmissionẽ ut de offi. lega. c. studuisti. qꝛ si papa cõmisit vel delegauit alteri legatus etiã de latere nõ põt se intromittere nisi ut notat in dicto. c. studuisti. Item si est deuoluta ꝑ querelam. ij. q. vj. quotiens siue ꝑ postulationẽ porrectaz: ut in. c. bone el secũdo de postu. ꝑla. siue ꝑ reuocationẽ a se factam ut in. l. iudiciũ soluit. ff. de iudi. ⁊ de appel. c. ut nostrũ. ⁊ de ꝓcura. auditis. siue alio quocũqꝫ mõ sit ad papam deuoluta. nã in his omnib⁹ ipsi⁹ pape ẽ supioris iussio vel responsio expectanda: ut. ij. q. vj. multum. ⁊. vj. q. iij. deniqꝫ. ⁊. l. j. C. de relatio. põt tamen legatus causam appellationis ad papam interpositam examinare nõ ut ei ꝑiudicet. sed ut magis cãm instructã remittat ⁊ ei creditur in hoc ut in. c. cõstitutus de appel. ⁊ ibi de hoc. ⁊ de accusa. ad petitionẽ ad papam remiserit qꝛ postea se intromittere nõ põt cum desierit esse iudex ut in predicta decretali licet. ⁊ de postula. ꝑla. bone. hoc tñ sciendũ est ꝙ qñ appellat materie extra iudiciũ si appellat⁹ corã eo a quo appellatũ ẽ: vel corã alio ius suũ sup eo sup quo est appellatũ ꝓseqt appellãs corã illo nõ excipit ꝙ ipse appellauit ad papã quare ille nõ dꝫ se sup hoc itromittere appellat⁹ aũt si appellationẽ negat vel aliã cõfitet: sꝫ dicit ꝙ ꝑ eã nõ ẽ translata iurisditio ad iudicẽ ad quẽ appellatũ ẽ: vel dicit tẽpus ꝓsequende appellatõis elapsũ tunc de hoc bñ cognoscit iudex a quo ẽ appellatũ: ut in c. romana. §. si vo vocatis. nisi forte superior iam inceperit de appellatione cognoscere: qꝛ tũc causaz a iudice appellatõis acceptã nullo modo inferior tãgere dꝫ: de offi. deleg. c. pastoralis. nõ ergo derogat appellatõi a papa interposite legatus uel quilibet ordinari⁹ qui de cã cognoscere poterat cognoscẽdo vtrũ appellatio cãm detulerit ad ipsũ vel ad p̃mũ iudicẽ remiserit sniã: tñ sup hoc lata ptibus ꝑiudicat nisi fuerit ab ipsa appellatũ. ff. de iudic. l. si quis ex aliena. ⁊ de appel. c. sollicitudinẽ. ⁊ sic in questione que fuit int̃ archiepiscopũ pisanũ ⁊ cõitatem pisanã ꝓcessit speculator lꝫ ad papã ꝓ pte cõmunis pisani ad sedem apostolicã appellatũ diceret: non eñi passim est admittenda quelibet appellatio: imo diligenter cõsiderare debetis a quo appellat an debeat illi deferre. Itẽ dicit specu. in ti. de lega. §. nũc ostẽdenduz. v̓. xxxiiij. ꝙ si dubitat de rescripto apostolico ꝯtentioso vtrũ ꝑ aliud rescriptũ eiusdem reuocet solus apostolic⁹ cognoscit. allegat de offi⁹ dele. c. ij. ⁊ idez dicit in gratiosis. s. ꝑuilegio de iudici. cũ venissent. de cõfirma. vti. vel inuti. c. j. ⁊. ij. Sed aduerte ne ista locutio faceret te errare: qꝛ illa decretalis secũda hꝫ multos intellectus: sed ille est verus ꝙ qñ sup eadẽ cã ad eosdẽ iudices littere impetrant sub diuersis formis: eadẽ tñ data ⁊ ad diuersos ꝓducunt tunc: fm quã formã lrarũ ꝓcedatur cõsulẽdus ẽ papa: ut no. qꝛ dixi sub eadẽ data: quia si essent date diuerse tunc non cõstaret que fuissent p̃me ⁊ q̃ secunde nõ valuisset ĩpetratio secũdarũ fcã mentione de p̃mis: ⁊ ꝓcederet solũ in p̃mis: ut de rescrip. c. ceterum. vel ꝓcedi possẽt per secũdas si de p̃mis nõ fuit obiectuz ⁊ fcã est citatio ex scdis ꝑ. c. ut debitũ de appel. no de rescript. c. ij. sed si fcã citatione vigore scdarũ si citatus vtatur suis litteris: ⁊ dicat se paratuz ex illis ꝓcedere: ⁊ sint lre sub eadẽ data: sed forma diuersa tunc ꝓcederet ꝙ papa adeundus sit: dicto. c. ij. ⁊ potest adiri sup declaratione intentiõis sue ꝑ quas velit ꝓcedi: vel super fcõ: vt dicat que fuere p̃ores: qꝛ forsan alique de mane alique de sero ĩpetrate fuerunt: põt etiã intelligi illa decretalis ij. qñ lre fuerũt impetrate ad diuersos iudices ⁊ sub eadem data ⁊ sub formis cõtrarijs. non ob. si dicatur imo tunc debẽt ãbo iudices cõuenire ⁊ determinare: ut de rescript. c. pastoralis. qꝛ illud ꝓcedit qñ dubiũ eẽt ꝑ iudices decisibile. sed qua forma sit ꝓcedẽdum nõ põt cõstare nisi papa cõsulat. Et intellige hoc qñ parit lre ãbe ꝑsentabant: vel facta etiã ex aliqua citatiõe pars aduersa cõparet ⁊ opponat de suis lris lꝫ si non opponeret de alijs ⁊ esset initiatus ꝓcessus ex alijs haberet locum. c. vt debitus. ꝙ staret ꝑsentationi: ut. s. dixi. posset etiam intelligi qñ ad diuersos eẽt fcã impetratio ad diuersos sub eadem data ⁊ forma ne iudiciũ sententie essent diuerse vel ꝓcessus: de ordi. cogni. c. tuã. ⁊ de cõcess. ꝑben. qꝛ diuersitatẽ. cũ aũt dici i spec. ꝙ idẽ ẽ in. c. cũ venissẽt. de iudi. Ego dixi ⁊ declaraui supra in illo articulo q̃s interpetrat rescriptũ pontificis. Solus etiã papa sine cause cognitiõe ⁊ nõ vocatis quoꝝ interest põt dare custodez fructuũ alicui⁹ bñficij vacãtis: de elec. gñali. li. vj. ⁊. c. vt ꝑterite. ⁊ no. in. c. j. ut eccle. bñ. Itẽ solus papa qñ aliqs agit ꝯ aliũ ⁊ nõ ꝓbat delictũ vel illud ꝓ quo agit põt ex eadẽ instãtia cõdẽnare reũ: qꝛ lꝫ nõ fuerit ꝓbatũ ꝯfitet ꝙ petit vez eẽt alij iferiores nõ: qꝛ dꝫ snia eẽ cõformis

petitiõi de simo.licet hely.⁊ hoc tenēt canoniste ĩ dicto
c.j.ut ecclesia sīca bū.⁊ in Spec.in ti.de actio.⁊ petitio.
§.sup accu.v.qꝛ si reus in.iiij.colūna ⁊ est dictum Cõpo
stolla.de rescrip.mandatū post glo. Jtem solus papa po
test retinere omēs fructus beneficioꝝ omniū qd nõ pos
sunt alij inferiores lȝ epus posset retentionē ad tēpus fa
cere aliquoꝝ bñficioꝝ:ut no.in.c.si ꝑpter tua debita.⁊
ibi glo.que incipit an legatus sed nõ omniū ꝑpetuo vo
nõ ut in cle.si vna de re.eccle.nõ alie.notāt doc.in.c.j.ut
ecclesiastica bñfi. sup glo.fi.⁊ ꝓbaꝛ in.c.pe.de vbo. sig.
Jtem ipse solus reuocat futurā fiendā electionē vel po
stulatio.si aliter fiat quā ipse mandat de elec.c.Innotuit i
fi.⁊ de pben.c.inter cetera qd nõ posset ali⁹ inferior sm
Hosti. qꝛ futuri tpis nõ ptinet ad inferiorē iudicē.l.j.§.
j.de vsuris.⁊ qꝛ qd nõdum est rūpi non pōt.l.nā ⁊ si sub
conditiõe.§.rūpendo.ff.de iniusto testa.⁊ hec vult spec.
de lega.§.nūc ostendendū.v.xxxvij.sed ista doctrina vi
deꝛ contra tex.in.c.j.de cõces.pben.li.vi.vbi executores
dati a papa vtunꝛ hoc decreto sed ipse rñdet ꝙ hoc est
verū qñ tale decretū ꝑ papam est appositū in lr̄is ipsorū
executoꝝ. Archi.⁊ Jo.an.dicunt ꝙ hoc est contra tex.in
c.si soli de cõces.pben.⁊ ista est verior sñia ⁊ cõis hodie
doctoꝝ opi. Jtem solus facit legē siue constitutionē ge
neralē de consti.c.j.li.vj.l.j.C.de sūma tri. Et p hanc ap
probat consuetudinē que als nõ excusaret:de consecra.
eccle.vel altaris.c.q qua de tēpo.ordi.c.ij.de cogna. spi.
c.sup eo.dicit etiā Specu.in dicto.§.nunc ostendendū.
v.xxxix.ꝙ solus approbat electum impatorē ⁊ cõfirmat
vel infirmat electionē ipsi⁹ gratificando cui vult qñ sūt
plures in discordia electi cõsecrat īungit ⁊ coronat ipsū
ut extra de elec.venerabilē.⁊ etiā iustis ex causis repellit
ut ibi ⁊ etiā coronatū deponit de re iud.c.ad apostolice
Jtem sm aliquos eū ordinat qui ordinē habet.lxiij.di.
valentinianus in fi.⁊ in.§.ꝑncipibus in fi.dicūt eni qui
dam ꝙ habet ordinē sacerdotis ꝑ notata.ff.de rex diui.
l.sacra. Alij dicūt ꝙ est subdiaconus epo in officio sub
diaconatus ministrat veritas est ꝙ nullū habet ordinē
⁊ tex.qui dicit iuxta ordinē expone.i.officiū.habet eni
caracterē militarē:ut.j.q.j.ꝙ quidē.l.di.siquis post.sed
aduerte cū dixit Specu. ꝙ eū deponit ⁊ eius electionē
confirmat ⁊ gratificat inter plures in discordia electos:
dic de hoc ut dixi in pma qõne istius opis in.ix.⁊.x.ar
gumento ⁊ in rñsionib⁹ ad illa. Ipse etiā de aliquo facit
nihil,rei naturā etiā mutando:ut.l.j.ꝑmo rñso.C.de rei
vxo.actiõe de excel.ꝑla.c.tanta.§.j.imutat ergo substan
tialē rei naturā puta faciēdo de illegitimo legitimū qui
fit.sint legit.c.p venerabilē.⁊ de monacho canonicū.lxx
iiij.di.quorūdā.⁊ de monacho non monachū ut dixi in
qõe an papa posset cū monacho dispēsare ut mrīmoniū
cõtrahat licet beatus Thomas hoc nõ teneat ista tñ in
telligēda sūt in mutando naturā rei in aliā nāꝫ.nā non
posset dispensare ꝙ monachus cõtrahat matrimonium
⁊ sit monachus:qꝛ esset velle rei substantiam consistere
contra substantiam nature ipsius rei qd est impossibile
ut dixi in dicta qõne ⁊ similiter de nihilo aliquid facit
de transac.c.j.⁊ in.c.j.de confir.vti.vel inuti.⁊.ij.q.vij.
hec quippe.⁊ de concessio.ꝑbenda.c.constitutus. Jtem
solus vbiqꝫ palliū portat qd nulli alteri lȝ:de vsu palij.c.
ad honorē. Jtē cõcedit palliū instanē patenti ꝙ nulli al
teri cõpetit cõcedere nisi patriarchis:ut in.c.antiq.de p
uil.⁊ de elec.c.significasti.itē solus legib⁹ solutus est.ff.
de legi.l.pnceps legib⁹.lȝ de honestate leges seruare de
beat.l.digna vox.C.de legi.⁊ de supplen.negli.ꝑla.licȝ
qd ē verū de legib⁹ positiuis:sed legi diuine ⁊ nature ē
supposit⁹ velit nolit:ut no.de cõsti.c.q̄ in eccl̄iaꝝ. Jtē ap
pellaꝛ a d deū ꝑmissis medijs.ij.q.vj.c.j.ij.⁊ iij.⁊ de ap
pel.dilecti.cū ad alios appellaꝛ feriatim:vt.ij.q.vij. me

tropolitanū.xj.q.j.puenit. Jtē ei⁹ sñia facit ius si alio cõ
dēdi ius ꝑiudicat:de re iudi.c.i causis. Jtē abbate ⁊ mo
nachis ɔdicētib⁹ pōt monachū de monasterio extrahē
⁊ alteri epo vel ꝑncipi in sociū assignare vel secū tenere
xj.q.iij.p venerabilē.viij.di.que ɔ mores. Jtē dispēsat
in crimīb⁹ que sūt maiora adulterio:de iudi.at si clerici
canõica īpedimēta mrīmonialia restrīgit ⁊ anullat:de
ɔsāg.⁊ affi.nõ dz.⁊ in gradib⁹ lege diuia ꝓhibitis dispē
sat i scdo gradu linee equalis nõ linee inequalꝛ:de resti.
spo.lr̄as. Et ideo dispensat inꝛ patrueles:nõ aūt inꝛ pa
truū ⁊ neptem vel auunculum ⁊ neptem. Jtē extra quat
uor tpa āni potest sol⁹ ordinare ad sacros:puta diebus
dñicis ⁊ alijs festiuis dieb⁹:de tēpo.ordi.c.j.⁊.c.de eo
qd nõ pnt alij iferiores:si tñ ext̄ ista tpa iferiores ordi
narēt qs dispēset cū ordināte vel ordinato:qdā dicūt ꝙ
sol⁹ papa.ut de tēpo.ordi.c.cū qdā.⁊.c.cū dilect⁹:lȝ qdā
dicūt p.c.ɔsultatiōi.eo.ti.ꝙ etiā archiepe pōt dispē
sare ꝑ illā decretalē:sȝ nõ ē verū:⁊ in illa decretali archie
eps fecit de mādato pape q als nõ potuisset dispēsare:
cū ille ordiaꝛ⁹ nõ erat sibi subdit⁹.sȝ subdit⁹ erat suo suf
fraganeo:de offi.ordi.c.pastoralꝛ. volūt tñ ibi doct. ꝙ lȝ
eps ille q ordinauit idebite nõ possit cū ipso talr ordia
to dispēsare:qꝛ ē pticeps delicti:sic dixi.s. de ordinato
symoniace pōt tñ successor dispēsare:qꝛ nõ repiꝛ ipse
ꝓhibit⁹.ista ē cõis sñia doc. Sol⁹ etiā eadē die ꝓmo
uet vnū ad duos sacros ordīes de tēpo.ordi.c.dilectus.
cū illo aūt sic ꝓmoto ab alio poterit fieri ab epo dispen
satio:qꝛ istud nõ inueniꝛ ꝓhibitū. Sol⁹ etiā a se ordiatū
ꝓmouet ad alios ordīes:de tēpo.ordi.c.cū in distribuē
dis. Jtē sol⁹ i die sue ɔsecrat.ordinat.celebrat. Et añqȝ
sūpserit palliū pōt eps ɔsecrare:⁊ alia facere:q bñtur in
c.qd sicꝛ.de elec.§.pterea. Papa etiā sol⁹ ius dat ad va
caturas ecclesias vel pbēdas:ut de pben.relatū.⁊ de re
scrip.eā te.⁊ de ɔces.pbē.c.ꝓposuit.ipse aūt pōt de non
vacāte pbēda aliquē inuestire qd nõ possit etiā ali⁹ exe
cutor apostolic⁹:vt dcō.c.ꝓposuit.dicit tñ ibi ꝙ nõ est
sue itentiõis talia facere lȝ possit. Et ista faciūt ad qõnē
recept⁹ ē ali qs canonic⁹ i aliqua eccl̄ia auct̄e legati apo
stolici:postea recipiꝛ alꝛ auct̄e pape:vacat pbēda qs re
cipieꝛ potior:doc.ɔcludūt ꝙ recept⁹ auct̄e pape:p.c.cū
sup.de ɔces.pbē.cū eni ius ad vacaturas sit ꝓhibitū p
lateranense ɔciliū:ut in.c.j.de ɔces.pbē.certe legat⁹ tale
ius ɔferre nõ potuit:de fi.pꝛsby.c.j ⁊ fi.⁊ de pbē.c.dile
ctus.el pmo. Jtē sol⁹ scribit si talꝛ vult renūciare martino
ecclesiā suā ipsi martino ɔferas:de offi.dele.ex pte.el p⁹
⁊ facit recipi aliquē in canonicū vlꝛ nūerū quē eccl̄ia hȝ
videlȝ nūerū canõicoꝝ auct̄e apl̄ica ɔfirmatū:de rescpt.
c.ɔstitut⁹.nõ eni papa ⁊ legat⁹ talib⁹ decreti ɔcludi:de e
lec.c.significasti.⁊ hec sūt vā nisi legat⁹ in lr̄is hēret spe
cialē grāꝫ ɔferēdi vacaturas:nõ obstāte certo canonicoꝝ
cū nūero:tūc pfereꝛ scdo recepto auct̄e pape:qꝛ pm⁹ cõ
stitut⁹ p legatū dz dici ɔstitut⁹ auct̄e pape:qꝛ ex officio
legatiõis legat⁹ nõ potuissȝ cõferre. Sol⁹ etiā pōt au
ferre rē vni ⁊ dare alteri.xxiij.q.viij.ɔuenior.⁊.c.se.in fi.
⁊.xij.q.j.futurā ecclesiā:qꝛ sol⁹ pnceps pōt aliquē iure
suo puare.C.de quadri.pscrip.l.bñ a zenone.⁊.ix.q.iij.
cūcta p mūdū.⁊.c.p venerabilē.ista sūt vba spe.in ti. de
lega.§.nūc ostendēdū.v.lvij. Sȝ ista vba reqrūt altiorem
indaginē:⁊ p⁹ itueri dz vtrū res ptic̄lares sub iperio cõ
tēte sint pncipis:⁊ videꝛ ꝙ sic:vt in pma ɔstitutiōe.ff.⁊
l.de pcario.ff.ad.l.rodiā.de iactu.⁊.C.de quadriē.pscp.
l.bñ a zenone.⁊ istā opi tenuit martin⁹. Sȝ glo.⁊ doct.
oēs tenēt ɔtrū:qꝛ plures nõ pnt eē isolidū dñi eiusdem
rei.l.si vt certo.§.si duob⁹ vehiculū.ff.de como. non ob
stant iura allegata:qꝛ itelliguntꝛ ꝙ sit dñs q⁹ ad ptectio
nem.sed dñs Bar.in.l.j.§.p hanc el secūdo.ff.de rei vē
dit.ꝙ est considerare dominiū vniuersale.put vniuer

sius orbis est vnū quid vniuersale ⁊ istius vniuersitatis
impator ⁊ dñs ⁊ ꝑ eo dare͂t rei vendicatio: dicta. l. depre
catio. quoddā est dominiū singulare singularū rerū ⁊
istud nō est ꝓncipis sȝ singularū dñoꝝ. simile videmus
in grege: qꝛ qs pōt esse dñs gregis ⁊ si singula corpa non
sint sua: ut. l. rerū mixtura de vsuca. Contra istā tñ doctri
nam est tex. in. l. j. in fi. ⁊. l. ij. ⁊. iij. ff. de rei vē. qꝛ qñ i gre
ge est plus de alieno qȝ de ꝓprio grex nō pōt dici illiꝰ cu
ius dicit̄ in dñio esse nec posset ab eo vendicari ⁊ iō vi
det̄ melius dicere ꝙ ꝓnceps est dñs quo ad ꝓtectionē
nō aūt est dñs rerū ꝑticularū igit̄ nō videt̄ ꝙ posset il
las res tollere ab vno ⁊ dare alteri. pōt etiā dici ꝙ ē dñs
orbis vniuersalit̄ sed nō ꝑticulariȝ: dicta. l. deprecatio
vbi ipse dicit ꝙ est orbis dñs. Et iō quatenꝰ orbem vni
uersalē vellet vendicare sine dñio rerū ꝑticularū, ⁊ tunc
posset ⁊ est orbis dñs vniuersalit̄. secus si in ista vniuer
sitate vellet administrare ꝑticularia bona singuloꝝ qꝛ h̄
modo nō diceret̄ orbis dñs ꝑ notata in dicta. l. j. in fi. ⁊
ij. ⁊. iij. ff. de rei ven. ꝑ ꝓdicta. sȝ ad qōnē ꝓpositam dicen
dū est ꝙ sine causa ꝓnceps nō pōt alicui rem suaȝ aufer
re. tex. ē i. l. c. j. de natura feudi ibi impator si inestiuit ali
quem de feudo illū nō pōt deinuestire: rō qꝛ inestitꝰ ha
bet ex cōtractu ꝓncipis contra quē contractū nō pōt ve
nire sine cā ut ibi ⁊ hoc vult Inno. in. c. que in ecclesiarū
de consti. ⁊ in. c. qꝛ plerūqȝ de imu. ecclia͂ꝝ. Bar. in ꝓma
cōstitutōe. ff. ⁊ hoc vult glo. in. l. j. ff. de cōsti. ꝓnci. ⁊ in. l.
quotiēs. C. de ꝓci. impe. offe. qꝛ dñia sūt de iure gentiū
l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iure. qd̄ ius gentiū ꝓnceps nō
pōt tollere licet ex cā posset cōmutare. vide tñ de his q̄
plenius dixi. s̄. in qōne an ꝓnceps pōt contra ius gentiū
dispensare ⁊ certū est ꝙ nō sine cā ⁊ licet cā qn̄qȝ ꝑsuma
tur ⁊ sic ille cui fit dispensatio fit tutus in foro contentio
so. tñ in foro aīe ⁊ penitētiali nō esset tutus si in veritate
cā legitima nō subesset. Solus etiā dicit Specu. i dicto
§. nūc ostendendū. v. lviij. ipse pōt contra omīa statuta ⁊
concilia venire: de elec. significasti. sed ista sūt sane intel
ligenda ut dixi. s̄. in tractatu conciliōꝝ ꝑsertim in illa. q.
que sn̄ia sit maior an pape an concilij. ipse solus in signa
ep̄alia inferiorībꝰ puta abbatibꝰ cōfert puta mitrā anu
lum aureū baculūȝ pastoralē sandalia ⁊ similia ut notat
Hosti. in sūma de vsu pallij. §. ⁊ quibꝰ diebꝰ. v. ⁊ notan
dum. qꝛ istis vti nō licȝ nisi cōstitutis i illa dignitate cui
hec cōueniant: ut de vi. ⁊ honesta. cleri. c. clerici. facit. l. j.
C. de vesti. olobo ris li. xi. ⁊. c. ut nemini liceat in frenis ⁊
sellis equestribꝰ eodem libro. Similit̄ facit ante se por
tari crucē ut in. c. j. ut lite pen. de ꝓuile. c. antiqua. ⁊ que
archiepi in signū sūt ꝓut est palliū petūt solū a papa illō
instātissime sibi dari de corpe beati petri: de elec. c. signi
ficasti ad fi. Ipse etiam solus laicis cōcedit spūalia puta
iūs eligendi aliquē ad ecclesiā de iurepatr. c. nobis fuit.
⁊ aliquos solus pōt eximere a ꝑstatione decimaꝝ: de de
cimis. c. a nobis. qd̄ aliꝰ facere nō posset ut in. c. cōmis. ⁊
in. c. tua de decimis. Spūalia igit̄ pōt papa laicis demā
dare que tñ sūt eis aliter interdicta: de cōsti. c. ecclia san
cte marie. ⁊ de rebꝰ eccle. non alie. c. fi. ⁊ de iudi. decerni
mus de arbi. c. cōtingit. ista tñ debēt intelligi sane ut de
leget laico spūalia que nō dependēt a potestate ordinis
qꝛ illa nō posset demandare cōferēda vel cōficienda or
dinem talē requisitū nō habēti: ut in. c. quāto de cōsue.
⁊ dixi. s̄. in qōne an papa deleget clericis vel laicis ea q̄
sūt ordinis ep̄alis iō nō posset mādare laicis ut ordina
rent ꝑsbyteros cōficerent corpꝰ xp̄i licet ꝑsbytero posset
cōcedere ea que sūt ordinis ep̄alis ut scripsi in supradi
cta qōne. Et iō concedit ꝑsbytero ut possit infantes cri
mare. xcv. di. ꝑuenit. ⁊ de sacra vnc. c. j. §. qꝛ vō. ⁊ de cōse.
eccle. vel alta. c. aqua. Item solus sedet in sede quā dñs
sibi in ꝑsonam beati petri specialit̄ elegit: ut qui fil. sint
legit. c. ꝑ venerabilē. in. v. rōnibꝰ. v. sane. ⁊ de baptis. ma
iores in ꝓnci. ideo ꝙ sūmus pontifex appellat̄ de statu
mona. c. j. c. cū ad monasteriū in fi. ꝙ interpretat̄ sūmus
pontifex quasi ad aliā vitam eternaȝ pontē faciens. ipse
etiā solus dispensat cū suspenso seu interdicto ab homi
ne vel excōicato celebrāte: licet quidā dixerint ꝙ possit
dispensare ep̄s si monitꝰ velit abstinere. xj. q. iij. de illis
⁊ de cleri. excō. mini. clerici. sed veritas est quā ꝓmo di
xi ut. xj. q. iij. c. siquis ep̄us dānatus. ⁊. c. se. ⁊. c. placuit d̄
cle. excō. ministran. c. illud. ⁊ de eo q̄ fur. or recepit. c. j. ⁊
de sen. excō. c. cuȝ medicinalis. §. fi. Item solus absoluit
occisores clericoꝝ vel qñ eos enormiter leserunt. xvij. q.
iiij. c. siquis suadente. ⁊ hoc ut dixi qñ iniuria est enor
mis ut de sen. excō. c. cū illoꝝ. secus si leuis qꝛ illā remit
tit excōicatis legatus: qꝛ si est leuissima absoluit ep̄s de
sen. excō. ꝑuenit. facit. c. fi. nō aliciꝰ eo. ti. dixit etiā spec.
i dicto. §. nūc ostēdēdū. v. lxviij. ꝙ solus papa dispensat
cū nouitio vel hoīe alteriꝰ ꝓfessionis ut fiat abbas ⁊ ita
tenet Inno. ⁊ Jo. de deo in. c. officij de elec. sed Compo
stellanꝰ ⁊ cōiter doc. ꝯtra ꝑ tex. in. c. fi. de transla. ꝑla. nō
obstat. c. officij. qꝛ ibi legatus nō dispēsauit sed ꝯfirma
uit electionē ⁊ qꝛ cassanda erat ex causis in ea positis: ⁊
qꝛ ista cā nō erat de reseruatis specialit̄ pape de quibꝰ
in. c. post translationē de offi. delega. Ipse etiā solus di
spensat ut monachus vel in minoribꝰ cōstitutꝰ ep̄us fiat.
lxj. di. miramur. lxiij. di. valentinianꝰ. Solus etiā papa
dispensat cū illo qui excōicatus ordinē suscepit de sen.
excō. c. cū illoꝝ. §. j. ⁊ hoc siue sciat ius siue ignoret ⁊ etiā
qd̄ plus est si nō recordat̄ de facto ꝓpter qd̄ excōicatus
est qꝛ in culpa est ⁊ cū his non ꝑsit ep̄i dispensare. Ipse
etiā solus dispensat cū ordinato scienter in apostasia de
aposta. c. fi. nec ob. ca. ex ꝑte de tēpo. ordi. qꝛ monachus
transeūdo de suo monasterio ad aliud non est apostata
etiā si transeat de maiori regula ad laxiorem qñ transitꝰ
est occultus tūc pōt administrare ut dicto. c. ex parte de
tēpo. ordi. secus si notorius sit transitꝰ tūc nō pōt admini
strare: ut dicto. c. fi. de aposta. nō ob. si dicit̄ nō pōt esse
nō notoriꝰ transitꝰ monachi de vno monasterio ad aliō
ut in. c. quanto de transla. ꝑla. qꝛ illud. c. loquit̄ in ep̄o q̄
trāsit cū magna comitiua. Ego aūt dico ꝙ ep̄s ꝑest mul
tis ⁊ publice. vn̄ de transitꝰ eiꝰ licet occulte factus nō pōt
nō esse notoriꝰ. secus in monacho qui stat i monasterio
secretꝰ: ut dicto. c. ex ꝑte. Concludit̄ ꝙ cū ordinato i apo
stasia solus papa pōt dispēsare. fateor tñ ꝙ si secū dispē
sat in ordine suscepto nō tollit̄ quī postea eū ꝯsensu ep̄i
sui possit ad vlteriores ordies ꝓmoueri. ita intelligo no
tata i dicto. c. fi. de aposta. Itē solus dispensat cū ordina
to a scismatico: ut in. c. ij. de scisma. ⁊ hoc tenet glo. Ber
nardi. Alij d̄ ꝙ pōt ep̄us postq̄ȝ nō inuenit̄ ipsi inhibitū
qꝛ censet̄ sibi ꝑmissum sed hec est vna opinio de qua de
itidi. c. at si clerici. Tu dic s̄m Hosti. aut talis ordinatus
eligit̄ in ep̄m ⁊ tūc solus papa secū dispensat: ut de elec.
c. qꝛ diligentia. idē in monasterio exempto de cōsuetu.
c. cū venerabilis. de renūcia. c. p. ⁊. f. In aliis bn̄ficijs aut
recepit ordines scienter vel supina ignorātia ⁊ tūc nullꝰ
dispensat de ordi. ab ep̄o q̄ renūcia. epi. c. j. ⁊. ij. Si igno
rantia ꝓbabili ⁊ tūc dispensat ꝓprius ep̄s si nō fuit ipse
qui scismaticos ordines cōtulit. Nā ep̄us delinquēs n̄
dispensat de ordi. ab ep̄o q̄ renuncia. epi. c. j. ⁊. ij. nisi qñ
ipse ep̄s q̄ deliquit fuit absolutꝰ: ut notat̄ in dicto ti.
de ordi. ab ep̄o q̄ renūcia epi. Itē solus dispēsat papa cū
illo qui monachatū suscepit ⁊ dimisit ep̄atū ⁊ eiꝰ execu
tionē ut recuperet ep̄atū ⁊ eiꝰ executionē: ut in. c. post tran
slationē. de renūcia. ⁊ hoc indubitant̄ est verū qñ renun
ciauit ꝓpter crimen qd̄ ꝑsumit̄ qñ renūciauit ep̄atui ⁊
ordini execut. ut dicto. c. post translationē. ⁊ est rō: qꝛ h̄
casu conciliū cōstantinopolitanū vetat talē iterū assumi

ad dignitatē epalem contra qđ conciliū papa non facile dispensat iō inferiores ut epi dispēsare nō pñt. In aliis aūt casib⁹ qñ ꝓpter infirmitatē renūciasset vel defectum sciē si cā cessauerit an possit dic ut dicto.c.post translati. de renūcia. Solus etiā dispensat in gradib⁹ etiā sola lege canonica ꝓhibitis in matrimonio ꝛ nō legat⁹: ut notat glo.in.c.qđ dilecto de cōsang.ꝛ affini.ꝛ eo.ti.c.quia circa.ꝛ de transac.c.fi.ꝛ.xxxv.q.iij.c.quedā.ꝛ.c.qđ scripsi. Hostie. tñ dixit ꝙ hoc est verū ꝙ generalr̄ nō posset legatus dispensare in matrimoniis ut dictū est ꝫ in vno casu vel duob⁹ sicut notāt doc. in dicto.c.ꝙ dilecto. sed cōiter tenet ꝙ nec in vno casu legat⁹ possit dispensare. Solus etiā dispensat cū regularib⁹ exeūtib⁹ ad audiendum leges vel phisicaꝫ ut ꝓmoueant: ut in.c.nō magno in fi.ꝛ.c.si sup specula ne cle.vł mona.ſm glo.ꝛ doc. Solus etiā dispensat cū nō ordinato ministrāte ut ad superiorē ordinē ascendat: ut de cleri.nō ordi.minis.c.j.qꝛ sicut cū ordinato suspenso mīstrante epus nō dispensat ꝑ multo min⁹ dispensat cū nō ordinato mīstrante qui magis peccat ꝛ hoc in ordine suscipiēdo: ꝫ in suscepto ꝛ in bñficio videt ꝙ epus possit dispensare. ita vident cōcludere doc. in dicto.c.ij.de cleri.nō ordi.mīstran. Quidaꝫ tñ ut Specu.in ti.de lega.§.nūc de epoꝝ.v.xviij. volunt ꝙ si nō habēs ordinē exerceat diuinū officiū in supiori ordine quē nō habet ꝙ tales efficiūt irregulares ꝛ ideo solus papa cū tali dispenset etiā in suscepto ordie de misericordia debet tollerari ut ad supiores ascendat.xj.q.iij.pnulis.xxv.q.ij.sic decet. ꝫ credo ꝙ verior sit opinio ꝙ sicut cū diacono missā celebrāte pōt eps post pactam pniaꝫ secū ut retineat bñficiū dispēsare ꝛ etiā post triennū ut possit diaconat⁹ officiū exercere: ut dicto.c.ij.de cle.nō ordi.mis.ad sacerdotiū nō possit ꝓmoueri nisi auctoritate pape ut legit ꝛ notat de cleri.excō.mis.c.j.ꝛ.ij. ita possit cū oīno nō ordinato mis. Sꝫ tūc cū nullū habꝫ ordinē ad nullū poterit ꝓmoueri sine auttoritate pape ꝑ dicta Inno.tñ in.c.dilect⁹ de tēpo.ordi.indistincte videt dicere ꝙ epus possit cū talib⁹ dispēsare. Solus etiā possit cū excōicato dispensare ut collatū sibi in excōicatione bñficiū retineat.glo.in.c.postulastis. de cle.excō. minis.dicit ꝙ epus possit dispensare ex quo sibi papa ñ reseruat: de sen.excō.c.nup. Idem inno.de tēpo.ordi.dilectus.ꝛ Specu.in ti. de lega.§.nūc de epoꝝ.v.xvj. Sed Jo.de deo cōtra in excōicato ex cōtemptu aplice sedis. Ego credo ſm Hosti.ꝙ si talis sit excōicatio ꝙ possit in ea solus epus dispensare tūc posset similr̄ in retentione bñficij ipsa collatiōe dispensare. Sed si est excōicatio a qua nō possit absoluere nisi solus papa.cū tali nō dispēsat eps sed solus papa dispensat.ar.de offi.ordi.pastoralis de sen.excō.c.a nobis el secūdo. quicqđ dixerit Cōpostellan⁹ in.c.ꝙ sicut de elec.q̄ dixit ꝙ excōicat⁹ credē nō tenet qđ est contra tex.dicti.c.postulasti ſm Jo.an. Solus etiā papa cōcedit vniuersalr̄ ius funerandi religiosis aliquib⁹ puta minorib⁹ vel p̄dicatorib⁹ ꝑ totū orbem q̄uis epi hoc possent sed tñ in ꝓpria diocesi: ꝫ papa vniuersalr̄ ꝑ totū orbem: ut in cle.dudum de sepul.ꝛ ibi notat. Diaconib⁹ etiā papa solus cōcedit ut cōpagubus siue sandalib⁹ vtant ut.xciij.di.puenit ad nos ꝛ clericis ut manipulis vti possint.dixi.s.in vſi.q̄ incipit ipse etiā solus in signa epalia ꝛc̄. Itē solus dispensat in decimis nō dandis de decimis.c.ex parte.ꝛ.c.statuimus de transac. Sed de hoc ego plenius dixi.s.in qōne an papa dispenset ꝯtra ius diuinū ibi qñ pono de interpretatiōe restrictiua. Item solus pōt cōcedere ut xpian⁹ portet arma saracenis: ut de iudeis.c.significauit. de quo dic ut ibi: qꝛ dubiū sit an possint portari arma saracenis ꝓ redimendis captiuis sine excōicatiōis pena: dic ut ibi per Inno. Hosti.ꝛ doc. Ipse etiā solus dispensat cū clericis

cōferentib⁹ hereticis ecclesiastica sacramenta ꝛ elemosynas ꝛ oblatiōes ab eis recipientib⁹ ut de hereticis.c.excōicamus.§.si vō clericus.vſi.sane ꝛ ibi glo.in vbo speci. Ipse etiā solus dispensat circa canones penā irrogātes in enormib⁹ delictis vel certā satisfactionē iniūgentib⁹ ut cū homicida vel simoniaco in ordine vel bñficio allegat notata in.c.post translationē ad finē de renuncia.facit de iudi.c.at si clerici in.§.pmo. Sꝫ istud nō videt bñ dictū: qꝛ epus q̄nqꝫ dispēsat cū heretico.l.di. p̄sbyteros cū sacrilego.l.di.siquis p̄sbyter in capitolib⁹ occultis.l.di.de his cū simoniaco in bñficio. Et q̄nqꝫ in ordine.ij.q.v.c.fi.de elec.si sicut⁹. Item cū simoniaco ꝛ iō iste est pulcher articulus i quib⁹ crimib⁹ dispenset eps vel sol⁹ papa qđ tangūt doc.in dicto.c.at si clerici. Ego omissis opinionib⁹ sic cōcludo ꝙ aut loquimur in materia penitentiali ꝛ tūc dispensatio est epis ꝑmissa nisi vbi appeat esse ꝓhibita: qꝛ pnie sūt arbitrarie: de peni.di.j.quē penitet.ꝛ.c.mensurā vbi est glo.ꝙ dispensat etiā vbi certa pnia est statuta: ut i dicto.c.quē penitet.dicit eni possuꝫ plus ꝓficere vel penitentib⁹ ꝑcere. ꝛ sic expsse disponit ꝙ dispenset. Alis aūt iura simplicit dicūt ꝙ pnie sunt arbitrarie.glo.tñ in dicto.c.mensurā. dubitat vtrū ille cuꝫ quo dispensat minus legitime sit tutus in foro aīe.ꝛ idē in p̄sbytero nisi appareat ꝙ casus sint reseruati ꝛ q̄ casus sint isti habent de penis.c.j.li.vj.ꝑ Hosti.in sūma de penitentiis.§.ij. Si aūt querit an eps possit dispensare circa canōes penales vel inhabilitātes tūc dicas ꝙ si dispēsatio appareat ꝓhibita tunc debet seruare ius ꝓhibens ꝛ tūc dispensat solus papa ꝛ casus ꝓhibiti numerant ꝑ Spec.in ti.de legato.§.nūc de epoꝝ in pñ.vsqꝫ ad dictū vſi.ꝓhibent aūt epi.ꝛ ponūt doc.ꝛ.Inno.in.c.dilectus de tēpo.ordi.si aūt nō apparent expresse ꝑmissa nec ꝓhibita epis tūc si dispositio contra quā querit dispensari est dispositio ꝯcilij generalis ꝛ tūc nō dispensat eps ſm glo.de elec.cū dilecti. ꝛ in cle.j.de elec.de quo in.c.fi.de fi.p̄sby.ꝛ de elec.c.cū monasteriū de pellicia.ꝛ rō pōt sumi ꝑ tex.i.c.p⁹ trāslationē de renūc. Et idē si canon ē late sniē nō dispēsat eps: ut no.archi.xv.di.sic sci.excepta excōicatione: ut in.c.nup.de sen.excō.que duo p̄dicta ego intelligo vā: nisi canon cōcilij vel late sniē indulgeret dispensationē etiā simplr̄: qꝛ deberet itelligi ꝙ ꝯcedit episcopis: qꝛ de papa nō erat opus dicere: qꝛ eius auctoritas semꝑ censet excepta: vt de elec.significasti.h tñ intelligo nisi canon disponeret in mā epis nō ꝑmissa: ut si canon dicit epm depont nisi secū dispenset: tūc non intelligit reseruata epis dispensatio: iuxta nota.in.c.j. de iudi.ꝛ hoc no.hosti.in.c.ij.de bigamis. Sꝫ si loquit canō etiā ꝯcilij vel late sniē in mā cōi epis ꝛ pape: tūc simplex reseruatio dispensationis cōprehēderet epos per rōneꝫ p̄dictā. Si aūt est alia cōstitutio in qua sit dispensatio ꝑmissa ꝫ non dicat simplr̄ epis: tunc pōt epus dispēsare: nota.de tēpo.ordi.dilect⁹.ꝛ de penis.c.in quibusdaꝫ. et io.an.in.c.j.de supplen.negli.p̄lat.li.vj.sup glo. pe. post hostien.qđ limitat verū: nisi canones legē iponāt ipsis epis: quia tunc nō dispensat nisi reperiat cōcessinalle.d.c.dilectus.de tēpo.ordi.idem archi.xxvij.q.j. virginem io.an.in pma cōstitutione sup glo.fi. Si aūt dispēsatio ē ꝓhibita vel nō apparet ꝑmissa: qꝛ ius ꝓhibet ꝛ nō dicit ꝙ possit dispensari: ꝛ tūc epi nō dispēsant: qꝛ seruare debēt canones: ꝛ soli⁹ p̄ncipis ē illos relaxare: ꝛ hec pret in mā delictoꝝ in adulterio ꝛ in morib⁹: qꝛ in illis semꝑ dispensat epus: nisi in quib⁹ appareat ꝓhibit⁹ in superiorib⁹ aūt nō dispensat nisi vbi apparet sibi ꝑmissū: ꝛ cuꝫ est fcā ꝑmissio nō hꝫ locū argumentū a pari vel maiori: vt extendat facultas dispensandi: nota.de elec.cū in cūctis.io.an.in regula: que a iure.de regu.iur.ꝛ fede. in cōsilio.xiiij.ꝛ ꝓbat de rescrip.in nrā.ꝛ de p̄ben.c. cū non

de sacerdotali.li.vj.facit qd not.in.c.si.de fi.psby.eo.li.
Qd credo veru etia si esset ro expssa in canone dispensa
di: qd pz: quia si papa dispensaret ex aliqua rone vl cau
sa q hns in ecclesia bnficium posset obtinere altam inte
gra pbenda: ppter hoc no posset obtinere media lz esset
maior ro in media: vt e tex.in.d.c.cu de no sacerdotali.
z hoc pbat tex.in auc.hic costitutio.vbi est ro expressa
in.l.z tu.l.fi.C.de sacrosanc.eccle.non corrigit: ita nec
dispensatio inducit: z hoc credo veru: lz quida 3: p not.
in cle.j.de elec.in.c.j.de tepo.ordi.in.vj.z in.c. qm.de
elec.li.vj.z in.l.j.C.de his qui ante aptas tabulas. z l.l.
ij.C.p quas perso.nobis acqui.na ego teneo id qd dixi
p nota.in cle.auditor.de rescrip.z ita tz anto.de hut.i.c.
fi.de osue.no obstant 3ria p ea que scripsi in.l.si vero.§.
de viro soluto mrimonio: dicut etia quida q si vrgente
magna necessitate epus vellet dispensare z trasgredi ca
nones q tunc sibi liceret: z h dicut qd tenet dn de rota
coclusione.cclxv.pbat p.l.si homine. z qd ibi no.ff. ma
dati.vbi videt tex. q epi psit statuere 3 iura: ergo potius
dispensare ca emergente: qd credo veru qn si eps no dis
pensaret emergeret magnu discrime sue reipu. z multo
magis vniuersali ecclesie z pape no posset heri remedi
um: qz forte no posset recurri ad ipsu: na tunc liceret co
tra ius statuere z dispensare: tex.est: z ibi no.bar.in.l.cu
nouarco.C.naucularijs.li.xj.sed si posset heri recursus
ad papa non credo q liceret transgredi canones. Inferi
ores aut ab epis no dispensant 3 canones etia vbi dispe
satio e pmissa: nisi quatenus ipsis iferioribus eet pmissum.
Occurrit tn dubiu an vacante sede possit caplm dispen
sare in casibus pmissis epo: z si teneremus q talis dispe
satio copeteret epo de iure spuali tuc facultas talis non
transiret ad capitulu.sed ego teneo q epo copetat de iu
re co: z tunc federicus in osilio.xxix.tenuit q sic.Sz tuc
occurrit dubiu an hoc pcedit vbi agit de depositione
clerici videt q ista non transeunt in caplm: qz hec cope
tunt rone ordinis.Ego tn credo q caplm possit episco
pis comittere cognitione hui9 delicti: dico epis: qz vnus
epus solus no cognoscit.xv.q.vij.c.si aut.z.c.si qs. z ibi
plene in suma: qz talis comissio e iurisditiois non ordi
nis: not.de elec.transmissa. z postea relatioe fca poterit
caplm dispensare: quia hec dispensatio e iurisditionis
ut pz ex pdictis. Et ide credo de epo no 3secrato sed con
firmato: sic intelligo ista materia. Item solus dispesat
in voto cotinentie z p accessu terre sce: de hoc dixi 3. an
dispenset cu monacho vel psbytero in voto cotinentie.
Item solus hz vtruq gladiu: sed h dixi in pma qone hu
ius opis sup illo vbo ecclesie duo gladij. Ipse etia e suc
cessor petri: z vicari9 iesu xpi vice n puri hois sz veri dei
gerens in terris: de transla.c.inter corporalia.z.c.quato
z.c.lz vti eccle.bene.c.ut nrm.§.ij.v.porro.xxij.di.c.j.vn
oia regit z iudicat vt sibi placet.ix.q.iij.cucta p mundu.
Et lz alibi eps quo ad queda dicat vicari9 xpi: ut.xxxiij.
q.v.mulierem.de sacra vnc.c.ij.v.caput eni.z.v.se.no tn i
oibus e vocat9 sicut papa qui hz plenitudine ptatis: de
vsu pallij ad honore: z alij sunt in ptem sollicitudis vo
cati.ij.q.vi.decreto.z.c.qui se scit.z dumodo non veiat
3 fidem pot facere qcquid sibi placet: auferendo etia su
um cui vult: quia no est qui ei dicat: cur z tu facis.xix.
di.in memoria.nam apud eu est p rone voluntas: z qd
ei placet legis hz vigore.insti.de iure nali.§.sed z qd pn
cipi: pot etiam de ius tollere: z 3 ius dispensare: qz non
hz superiore nisi deum: de elec.c.lz.Sed ipse sup oes est
nec pot ab aliquo iudicari.xxi.dis.in nouo.z.c.nuc aut.
Et hz celeste arbitriu.c.de suma trini.z fide catho.l.j. hz
eni celestis z terreni iura imperij: vt.xxij.di.c.j.hec sunt
vba spe.in ti.de lega.§.nunc ondendu.vsu.lxxxix. Sed
ista omnia ita ingenere dca sunt sane intelligenda scz il
la que supra p me dca sunt pmo in qone q sit maior: an
snia pape an concilij: z.s.in toto isto opere du tracto de
pape ptate atq potentia. Et generalit oia que sibi papa
reseruauit nullus alius pot: imo si aliqua iminent: que
sedes apostolica sibi reseruare no apparet sunt non gra
uia z ardua illa sut ad sede aplicam refereda: pbat.xv.
q.j.c.in galleap. qui si.sint legi.c.p venerabile circa fine
pserti in vsi.si difficile.xvij.dis.multis de baptis.i fi.or q
moyses 3stituit pncipes z tribunos vt qcqd mai9 eet ad
eu referut. h sufficiat dca de vicario xpi in spualib9: nuc
dicam9 de romano iperio z christi vicario in tpalib9 zc.

Ulta Quidem iam elucidata sut
ex quibus patet romani im
perij firmissime ptates ne tn multi fal
so forsan ducti errore opinarent iperiu
tuu scissime federice cesar iniustu inius
stu: aut huisse violetu ad ipsa qoez tra
ctada vz qs ex imperijs orbis qtuor q fuerut tati excelsi
solij palma pus fuerit iuste adept9 reditu facio. Et i his
forsa dicerent mlti q si mortaliu qspia iura h sibi p9 as
scpsit iuste pfecto romani no fuerut no macedones non
medi: sz pot9 itiente syrici his forte moti ronib9 q i nul
lius bonis erat vel e id pmu iure gentiu cocessum occu
pantib9 est.l.j.z.l.qd eni.ff.de acqui.re.do.sz in statu no
centie z post peccatu pmi parentis quo tpe iurib9 seculi
p pncipes z reges a deo generi huano dispositos indu
ctum est ius dnij quo ad ppria z pticularia dnia.ix.di.
quo iure.cu ante oia coia forent.j.di.ius naturale no re
perit ut mortaliu quispia pmu iura hec nact9 fuerit nisi
babylones qui pmu impio z potentia ceteris aiantibus
pualuerut: ergo iura imperij sibi pmuz iuste occupatioe
ascripserut z hoc firmari videtur Daniel.ij.c.vbi daniel
exponens somnia nabuchodonosor regi syrico inquit.
Tu rex regu es z deus celi regu fortitudine z imperiu z
gloriam dedit tibi z oia in quibus habitant filij hoiz
z bestie agri atq volucres dedit in manu tua z sub di
tione tua vniuersa 3stituit. Ex quib9 videt cocludi iustu
z pmissu dei apud babylones fuisse vniuersa iura iperij
z sic hodie etia si hec in iudiciali calculo ponerent vide
tur forte dicendu cu olim dns z hodie dns psumendus
sit.C.de pba.l.siue possidetis.

Ec pot snia roborari iure gentium
condita sut regna z particularia
dnia distincta.ff. de iusti.z iure.l.ex h
iure.sed cu iure nature inferiora bona
oia terrena essent oiu gentiu ut vniuer
sor coia.j.di.ius naturale.qd a maiori
gentiu pte factu est in ipsis id debet haberi ratu ceteris
etiam reluctantib9: ut.ff.ad munici.l.qd maior. z.ff.qd
cuiusq vniuer.no.l.nonulli.maxime cum faceret p coi
bono no p bono pncipaliter singulor ut notat Inno. z
Bar.de costi.c.cu oes.sz regi p vnu est coe bonu: ut.ff.d
ori.iur.l.ij.§.nouissime. z phus.xij.methaphisice in fi.
vbi dicit: entia nolunt male disponi.pluralitas pncipa
tuu mala vn9 ergo pnceps. cum ergo maior pars gentiu
humani generis costituerit apud babylones imperiu ce
teris alijs nobilitate virtute ac potetia pstanti9 ergo ipsi
iuste iure gentiu regna s quo sut codita 3uenerut orbis
monarchia tanq ceteris pstantiores z nobiliores assu
ptum vo q apud syricos pmu fuerit fere ois mudi pote
tia z iperiu z orbis z gentiu mudi ps maior antiq histo
rici oes referut quib9 fides de facto ta antiquo est pfe
cto exhibenda iuxta notata ex de pba.c.cu causam.xxx.
q.j.puenit. qz antiquis scripturis fides est adhibenda.
notat Specula.de pbatio.c.videndu.v.ix.de praescripti.
c.ad audietia.z.C.de cotrahe.z comit.stipu.l.optima
z.l.celsus de pba.facit.l.legata.ff.de suppel.leg. z quod

ibi notat' p̄sertim q2 factū est antiquū in quo sufficit leuior ꝓbatio ut notat Inno. de v̄bo. sig. c. veniēs de iura. calū. c. cum cām. ꝛ in. c. licet ex quadā de testi. ꝛ ibi Jo. an. ī nouella sup verbo ꝓpter breuē. ꝛ notat'. C. de ꝓba. l. ꝓprietatis. ꝛ de nego. ge. at qui natura. §. cū me. Nam in antiquis cū sit difficilis ꝓbatio sufficit ꝓbatio p̄sumpta: ut notat'. ff. de secūdis ta. l. qui ex liberis. C. i. in. l. i. ō sen. excō. que ꝓ eo in fi. de ꝓba. l. ij. notat Inno. de testa. cū in officii. C. i. in. l. si nō cōuinti de iniurijs in p̄ma qōne. Et maxime beatissimo Augustino credendū cui' dicta vsq3 ad vnū iota nos amplecti oportet nec licet ɔtra illa resilere. xv. di. sancta romana. ipse nāq3 dicit q regnāre nino beli filio tpe abrahe maximū fuit assyrioꝝ imperiū3 vnde Augustin'. x. de ciuitate dei inquit q nin' rex vniuersos asie ppl'os excepta india subiugauit asiā: dico nō illam partē que hui' maioris asie ꝓuincia est sed eā que vniuersa asia appellat'. Et hoc imperiū fm August. x. de ciuitate durauit mille ducentū quinquaginta annis ab vno quo ninus rex regnare cepit vsq3 q translatum fuit ad medos p Orbatū p̄fectū regis sardana palli luxuriosissimi quē apud babyloniā ipse Orbatius occidit. deinde p Cyrū p̄saꝝ regem babylonis capta ꝛ deleta transiuit ad p̄sas. cum igit' ex p̄dictis nullus aū babylones iura hec fuerit assecutus s3 ipsi potentia ꝛ potestate ex maioris gentiū p'is constitutiōe imperiū ipsum quesierūt ergo iuste apud eos fuit ꝛ est vel gentiū constitutiōe vl' p̄ma occupatiōe ꝛ possessionis naturalis apprehensione. l. i. de acqui. pos. ꝛ sic nō iustū3 est apud romanos vel alios cū plures eiusdē rei in solidū dn̄i esse nō p̄nt. l. si ut certo. §. si duobus vehiculum. ff. cōmo.

Uod iuste nō potuerit esse vl' fuerit apud ramonos macedonicos vel alios pōt ostēdi naturali ꝛ diuino iure. Itē iure gentiū3 ꝛ ciuili nāli iure insinuat': sic oī enti formato nālit' inest ꝛ insita inclinatio nālis est ut excludat vi vel aliē dē repugnans sue naturali dispositiōi. hoc ordinauit ab eterno de' ꝛ natura ut patet in simplicibus ꝛ mixtis. Nā aque insitū est igni resistere ꝛ econtra: sic etiā est in ceteris elementis. ꝛ hoc vult Tulli' primo officioꝝ circa p̄ncipiū in. c. p̄ncipio hoc. etiā idē3 in mixtis. Nā brutis naturalit' inest tueri ꝓpriā salutē. l. j. §. cū arietes. ff. si qua pau. fe. di. cū fm sniam ph̄i: dē ens appetit viuere ꝛ sic ꝓpriam salutē tueri. ꝛ in scdo de aīa ibi naturalissimū ꝛc. sic est in rōnabili creatura insita naturalis inclinatio etia3 circūscripto intellectu ut sponte descendat ad repugnandū quecūq3 ipsi aduersantia: de peni. di. ij. c. corpus nostrū. ꝛ q hoc sit verū pōt ostendi nam nō debem' credere q de' ꝛ natura oīu3 creaturarū ꝓductiua: ut in. c. j. de sūma tri. minus debuerit eē sollicita in ɔseruatiōe rōnabilis creature q̄ȝ ceteroꝝ irrationabiliū cū rōnabiles oībus sūt nobiliores. C. de sacrosan. eccle. sancimus de peni. ꝛ remis. c. cu3 infirmitas. xxxiij. q. v. hec imago. cū ꝓpter ipsas rōnabiles cetera facta sūt l. in pecudū de vsu insti. de re. diui. §. in pecudū. ꝛ p̄ h'us p̄mo politicoꝝ si igit' ipsa natura inclinationē naturale3 introduxit in ceteris creatis ad quecūq3 contraria ꝓpulsanda quanto magis hoc rōnali introduxit creature: de sacrosanc. eccle. auc. multo magis. Ex quib' infert' q oīs actus qui fit ꝓpter tollere dissonū ꝛ repugnans conseruationi naturali iuste fit ꝛ ortū habet a p̄ncipijs naturalib' ꝛ iure nature etiā distincto a iure gentiū: hoc ꝓbatur ī. l. ut vim de iusti. ꝛ iur. ꝓut vim. lic3 ꝓpulsare cuiq3 hoc videt' velle glo. j. di. ius autē naturale: ꝛ in dicta. l. ex hoc iure. ꝛ. l. ut vim. vbi videt' ꝓbari q repulsio iniurie sit de iure naturali p̄ncipalit' maxime dū glo. ibide3 brutis hoc ius approp'at hoc sentiūt naturales ph̄i dū dicūt q duplex est in elemētis ꝛ reb' inaīatis potētia vna p quā intendūt ad ꝓpriam quietē ꝛ alia p quā resistunt ꝛ agūt in ꝓhibentis ꝛ in cōtraria. videm' enī q ignis ē naturalit' calidus ꝛ leuis ꝛ p leuitatē tendit ī locū ꝓpriū ꝛ in quietē sibi cōuenientē. p calliditatē vō agit in contraria ne igit' ignis p quecūq3 contraria impediat' ne in ꝓprio loco sue leuitatis quiescat data est ei potentia calefactiua ut p eam agat in cōtraria ꝛ ipsum corrūpentia ꝛ ipsis resistat. ꝛ sicut natura hoc dedit inaīatis reb' ut habeant duplicē potentiā. vnā p quā adipiscant' ꝓpriam quietē. aliā p quā agant in ꝓhibentia ꝛ contraria multo magis sic hoc tribuit aīalib': nam dedit eis duplice3 appetitū sensitiuū. vnū p quē consequūt' ꝓpriam quietē ꝛ delectationē ut appetitū cōcupiscibilē. aliū p quē aggrediunt' ꝓhibentis ꝛ contraria ut appetitū irascibilem Nā sicut grauia ꝓpter grauitatē recedūt a loco sursum tanq3 a nō cōueniēte ꝛ tendūt ad locū deorsum tanq3 ad locū eis cōformē ꝛ p frigiditatē resistūt cōtrarijs ne corrumpāt' a ꝓpria natura ꝛ deserant ꝓpria loca ꝛ ꝓpriam quietē. sic aīalia p appetitū cōcupiscibilem fugiūt mala tristantia ꝛ ꝓsequunt' bona delectabilia p irascibilē vere aggrediunt' contraria que p̄sit ab huiusmodi delectationib' ꝓhibere igit' coeūt ꝛ sibi simile gignūt ꝛ hec est natura vis quedā in reb' existens similia de similib' ꝓcreans. j. di. ius naturale. ꝛ ibi glo. ꝛ sic natura dedit hec inaīatis reb' ꝛ brutis multo magis dedit hoībus ut habeāt naturalit' inclinationē ad appetendū bona ꝛ ad ꝓpulsanda cōtraria ꝛ mala licet regulatio isti' inclinationis in hoīe fit de iure gentiū ꝓut ista natural' inclinatio regulat' ꝓ rōnis dictamē dicta. l. ex hoc iure. ꝛ. l. j. C. vn̄ vi. ꝛ hoc sentire videt' glo. in. l. naturales. §. fi. in. v̄. gentiū de acqui. rerū do. hoc ꝓbat tex. in cle. pastoralis. v̄. ceterū de re iudi. vbi dicit, de defensiōe q sit a iure naturali. ꝛ sic ꝓ ipsa bellare iuris est natural'. p hoc tex. in. l. itaq3 ad legē aquil'. ꝛ dicit' ciuilis lex hoc p̄mittere qō ē naturalis iuris postq3 nō vetat. l. sciam. §. qui cum aliē. ꝛ ibi glo. ff. ad legē aquil'. licet ipsū ius gentiū vel ciuile limitet ꝛ restringat ut fiat cū moderamīe inculpate tutele: dicta. l. j. C. vn̄ vi. sicut alīs ius positiuū limitat naturale ut in comestiōe q tpe quadragesime nō comedant' carnes iiij. di. c. deniq3. sed cū naturalit' oēs hoīes liberi nascūt' ff. de iusti. ꝛ iure. l. manumissiones. ꝛ in auc. quib' mo. na. effi. sui. §. natura sequit' q inspecto naturali iure quilibet licite resistere potuit romano ppl'o qui alienā3 sibi submittebat libertatē cū ut dixi iure naturali cuiq3 sit insitum posse tueri qō sue naturali repugnat compositiōi ꝛ ad nature ɔtria ꝓpulsanda. vn̄ cū pplus quilibet iuste se potuerit ī sua libertate tueri naturali iure īspecto seq't' etiā q iniuste roman' ppl's ɔquiuit cūctos submittē diuiōi.

Ure aūt diuino snia hec ɔdudit'. Ille act' est iure diuino licit' qui est ɔsonus charitati: s3 defensio libertatis patrie ꝛ defēsio ꝓximi libertatis ei' ꝛ ꝓpria etiā defensio ē act' charitatis q̄ est iure diuino p̄missus. assūptū ꝓbat': nā charitate posita excludit' oīs act' iuri diuino reprob' cum ipsa se nō cōpatiat' cū reprobis ꝛ cū ipsa charitas sit cuiuslibet liciti fūdamentū: de peni. di. ij. c. si radicata. ꝛ. c. charitas ē. ꝛ. c. q2 radix. Ad hoc dictū apl'i dicētis q ꝛ si fidē habeā ut mōtes transferā: charitatē aūt non habeā nihil habeo: de peni. di. ij. si enī. §. euidēter in fi. de cōse. di. iiij. solēt mioꝛ de defensiōe p̄rie ꝛ ꝓximi dn̄dit'. ff. de iusti. ꝛ iur. l. veluti. ꝛ. xxiij. q. viij. c. igit'. ꝛ. c. oī timore. ꝛ c. ortatu. ꝛ. lxiij. di. adrian' in qb' ꝓbat' q p defensione patrie clici p̄nt exhortari suos milites ad bellū nec ex h' occisiōe secuta irregl'ares efficiūt'. xxiij. q. v. de occidēdis ꝛ h' vult Aug'. xix. de ciui. dei dicēs ꝑtinet q̄ppe ad vtrius-

officiū τ visere patrie τ ꝓpter patriam filios procreare Item Tullius officioꝝ pmo nō nobis solum nati sum⁹ partē patria vendicat ptem amic. ad hoc facit qꝛ ps debet se exponere ꝓ salute totius: qꝛ sm phm pmo ethicorū bonū cōe est pferendū bono pticulari sed hō est quedam ps ciuitatis sm phm in politicis: igit debet se propriari tanq̄ ps ꝓ toto τ tanq̄ minus bonū ꝓ meliori se exponere: imo licet patrē ꝓpter patriā occidere etiam filios. ff. de religio. l. minime. cū publica vtilitas includēs in se priuataꝫ priuate pferenda sit. ff. ꝓ socio. l. actione. §. labeo de positu. pla. c. bone el pmo τ hoc dei iudicio fieri dici oportet alit rō gentiū τ humana nō sequeret in sua rectitudine dei nature intentionē qd̄ est ipossibile τ maxime qꝛ nascit quis magis rei publice q̄ parentib⁹. ff. de ven. in pos. mit. l. ij. §. generalit. τ. l. post liminiū. §. filius de capti. facit qd̄ scribit in Spec. de aduocato. v. quid si pater. τ. v. pcedenti. τ qd̄ no. Archid xlv. di. cū beatus. τ C. i. in. l. ij. C. de patri. qui fi. distra. τ diligere ꝓximū sicut seipsum est actus charitatis. ut in. c. ꝓximos. τ. c. ꝓinde de peni. di. ij. τ eū defēdere: ut. xxiij. q. iij. c. ipsa veritas τ. q. iij. c. fortitudo. τ. c. nō inferenda. Et hoc monstratuꝫ est in moyse qui ꝓstrauit egyptuꝫ conculcantē hebreū: de peni. di. ij. §. item oppositū. τ. xxiij. q. iij. c. nō iferēda. hoc idem figuratū est in euangelio de pastore veniente lupo gregē dimittit τ fugit. xxiij. q. iij. §. item vasa sacra in fi. τ. xliij. di. c. si rector. Si ergo cōi τ diuino licet defēdere patriā τ ꝓximos τ eoꝝ libertates τ ꝓpriā etiā libertatem ergo iuste faciebant ppli resistētes romano populo qui alienā quesiuit submittere libertatē.

Quod hoc iure diuino licuerit ostēdit nā lex diuīa nō obuiat totalitē actibus ꝓuenientib⁹ a natura lꝫ ipsos aliqū modificet τ refrenet ut patet p singulos discurrēdo nā non inhibet totaliter cibū nec carnalē cōmixtionem licet ista certo rōnis dictamine reguler ergo pmisit populis ius diuinū defensiōes contra romanos que sūt a iure naturali: ꝓ hoc glo. in dicta. l. sciam. §. qui cū alit. ad legē aquil. que dicit qꝫ lex iura nature pmittit cū nō vetat. Preterea cū lex canonica hoc pmittat ergo τ diuina. antecedens ꝓbat de restit. spol. c. olim de re iudi. in cle. pastoralis de homici. cle. si furiosus. cōsequētia bona ostendit nā canonica legi diuine subalternat τ sic inuicem nō pnt contradicere: nā ad eundē finē tendūt licꝫ varie nam lex canonica nō solum tractat de cōseruatiōe vniuersitatis humane in vnū in pace τ tranquillitate ut in ꝓhemio decretaliū sup quo maxime ꝓuidet ius ciuile sed etiā vlteri⁹ tendit pparando ad statū eterne beatitudinis in quo lex tendit pncipaliter diuīa τ sic necesse est qꝫ attenta idētitate finis id qd̄ est lege diuina ꝓhibitum est. τ. l. canonica τ ecōuerso sed lege canonica ē defensio pmissa ergo τ diuina lege. vñ male dicit glo. ff. de iusti. τ iure. l. ut vim qꝫ nō iure poli τ fori sit pmissa propulsatio iniurie nisi illā saluet qꝫ loquit de interiori pparatione cordis. xxiij. q. j. §. his ita. nam tūc nō licet iure diuino defensio. xxiij. q. j. in sūma. si ergo iure nāli diuino τ canonico licet iiurias ꝓpulsare patrie ꝓximoꝝ τ ꝓprias iuste resistebāt quicūq̄ ppli romanis vsurpantibus iura aliene patrie ꝓximoꝝ τ ꝓpria.

Diuino iure nō apphēdisse romanos imperiū ostēdit Imperium nō pōt competere nisi illis qui illustrati sūt lumīe fidei τ illis qui sūt de ouib⁹ xpi. xxiij. q. viij. ouenior. sꝫ ppls roman⁹ τ octauian⁹ augustus τ alij romani principes maxime q̄ ante xpm fuerūt nō fuerūt xpiani cuꝫ tñ publicū pmū impatorem xpianū Constantinū fuisse legimus: ergo alij pcessores nō habuerūt iura monarchie sed poti⁹ bisantini τ greci pmū dici debent habuisse imperiū nā in grecis Constantinū transtulisse imperiū silvestro pmittente certū est. c. di. palea constantin⁹. vnde apud grecos tāq̄ pmos iustos τ orthodoxos fideiq̄ lumine illustratos debꝫ dici fuisse vniuersi orbis imperiū Diuino etiā iure apud romanos nō fuisse ostendit p ea que scripsi in pma qōne in. xij. vel. xiij argumento pris pme vbi dixi qꝫ hoc dominiū vře erat dei: qꝛ ipse mūdū fecit. Item punitiōes τ cohertiones p seipsum exercuit ut ibi dixi. romani igit dominiū suscipiēdo qd̄ erat dei iiuste receperūt igit eoꝝ nō fuit iustū imperiū. qꝛ ex dei constitutiōe cum cōcessit ipsum dominiū τ cohertionē alijs dum dicit in psalmo: terrā dedit filijs hominū pater qꝫ ipsam dedit cōiter possidendam: τ qꝛ cōmunio parit discordiam. l. cū pater. §. dulcissimus de leg. ij. voluit qꝫ occupanti concederet pars occupata: ut Deuteromi. xiij. c. quācūq̄ terrā calcauerit pes tuus mansit calcata q̄ ab alijs τ iā diuiō iure alijs acquisita nō licuit romanis occupare qd̄ iure diuino reprobatuꝫ sit romanū imperiū τ oīs monarchia ostendit xpus fuit τ est ille lapis sine manib⁹ abscissus qui manib⁹ pcussit in pedib⁹ τ cōtriuit quā statuā ille quattuor monarchie figurant assirioꝝ psarū grecoꝝ τ romanoꝝ ut habet Daniel. ij. c. τ est notandū qꝫ eam p in pedib⁹: qꝛ sicut pes est vltima pars corpis. sic monarchia romanoꝝ fuit vltima. vnde illam videt xpus speciali⁹ improbasse τ merito: qꝛ omēs monarchie p violentiā τ vsurpationē iceperūt. Dignū ergo fuit ut ꝓpter iiusticias ipsoꝝ regnū de gente in gentem transferat: ecclesiastes. x. c. τ factum est regnū mundi huius dñi nostri iesu xpi qui regnabit ī secula Apocalyps. xi. c. τ ꝓ hoc faciūt oīa iura que induxi. s. in prima qōne dum dixi de regno xpi in pma pte.

Iure gentiū ostendi pōt nō fuisse apud romanos nā ut pluries s. dictū est maxime in pma qōne in cōfutatione. xij. τ. xiij. rōnis iure seculi inuente sūt ꝓprioꝝ dñioꝝ acquisitiones ī statu nocentie post pctm̄ ade. viij. di. quo iure. j. di. ius nāle. τ. c. ius gentiū. τ. l. ex hoc iure. de iusti. τ iure. Nā lꝫ iure diuino oīa essent ī dñio rōnalis creature cōmissa Genesis pmo. c. illo tñ iure illud dñiuꝫ erat cōmune τ similiter iure naturali: dicto ca. ius naturale. τ. xij q. j. dilectissimis. τ dicto ca. quo iure. sed iure gentiū inuentum est ut aliqui aliqua alij alia sibi appropriarent ut dictis iurib⁹. Nec hoc quippe malū fuit imo necessariū atq̄ bonum. Nam ut ꝓbat phs. ij. politicoꝝ melius instituit ciuitas si ciues ꝓprias habēt possessiones q̄ si omnes ipsas possiderent pariter cōmunes contra sniam Socratis: qꝛ naturale est res cōes negligi τ cōmunio aut plurimū discordiā parit. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de lega. ij. vnde iure gentiū vel diuisione illarū rerū cōmuniū est data ꝓprietas particularis ī dominus ut dicta. l. ex hoc iure. ibi dominia distincta discrete gētes τ sic pmo fecerunt parentes pmi abraham τ loth: Genesis. xiij. c. vel iure occupationis ut que in nulli⁹ bonis essent occupanti concederent. l. j. τ. l. qd̄ enī de acqui. re. do. τ hac de re naturali apprehensione possessio est inuēta pmoꝝ dominioꝝ acquisitio. ff. de acquir. pos. l. j. τ. l. illud. quācūq̄ calcauerit terram pes tuus alteri tñ iam quesita vel occupata occupare hodie nō licet vel demuꝫ licuit: quia si secus fieret esset contra ipsum ius gentiuꝫ qd̄ induxit ut tanq̄ ꝓpria occupata vel apprehensa retinerent τ contra id qd̄ tibi nō vis fieri alteri ne feceris: Math. vij. c. τ. j. di. ius humanū. τ qꝛ scriptū est: nō concupisces rem ꝓximi tui: Exodi. xx. ca. in quibus verbis omnis rapina est prohibita. xiiij. qōne. v. penale in quo

puidit ius ciuile dando actiones contra inquietātes iā quesita ⁊ actionē furti vi bonoꝝ rap. ff. de acq. rer. do. l. naturales. §. gallinaꝝ. ut hec oīa plenius notat Inno. ex. de voto ⁊ vo. redempti. c. q̄d sup his in principio magne glo. cum igit̄ bona dn̄ia pticularia ipsoꝝ essent multis regibus ⁊ populis iam occupatiōe vel diuisiōe quesita. Item ⁊ iurisditiōes aliquib⁹ regib⁹ acquisite electione forte populoꝝ sibi reges constituentiū: dicta. l. ex hoc iure. non videt̄ licitū fuisse romano populo vel alieri ipsa regna ⁊ dn̄ia alia quesita occupare ⁊ si occupauerūt fecerūt contra ius gentiū, ⁊ debēt spoliatis illa restituere.

Potest hoc sic ostendi imperium vniuersalem fuisse apud romanos vl' bisantinos vl' alios ille dici debet adeptus iura terreni iperij inferiora cuncta mortalia ut vno summo monarche respondeāt ab ipsoq; gubernent̄ atq; regant̄ ad instar superioris regiminis s̄m q̄d nos regulari debemus. xxxiij. q. v. hec imago. ⁊ ph̄s p̄mo methauroꝝ. ⁊ secūdo celi hoc aūt non accidit romanis nam nō inferiores oēs populos suo habuerunt sub dominio imo ipsis aliqui populi hostes erant aliqui federati ⁊ oīno liberi aliqui cū quib⁹ nec hospitia nec noticie nec amicitie erant ut hec pbant̄. ff. de capti. l. nō dubito. ⁊ l. hostes. ⁊ l. post liminiū ius cōpetit. facit ad hoc q̄ historici aliqui referūt auctentici qui dicūt q̄ nomen romanū montē caucasum non transiuit. Ex quib⁹ apparet non omnes sue submisere iurisditioni. vnde dici possunt iura monarchie nacti inferiores orbis: que dicit̄ a mono a q̄d est vnus ⁊ archos p̄nceps cū ut dixi omnium nō fuerūt adepti p̄ncipatū ⁊ hoc inherēdo ethimologie vocabuli: insti. de dona. §. est ⁊ aliud. xvj. q. j. si cupis. xxj di. cleros de p̄ben. cum s̄m apostolum de fur. l. j. ⁊ ff. de testa. l. j.

Quod iuste romani nō fuerūt adepti orbis vniuersale dominiū insinuat̄ hoc modo nulli o ubiū antequā romani orbem vniuersū vsurpauerint aliqua fuerūt iusta dn̄ia pbat̄ in populo israelitico in quo fuit potestas regalis legitima que icepit a potestate saulis ⁊ durauit vsq; ad euentū xp̄i iuxta id pphete iacob: nō auferretur sceptrū de iuda ⁊ dux de femore eius donec veniat qui mittendus est. ⁊ notat̄ in. c. v. §. in veteri: de sacra vncti. vbi enumerāt̄ nōnulli reges qui iustū dominiū habuerūt ut rex dauid salomon ⁊ similes fuerūt: ergo añ romanū imperiū legitimi principatus quib⁹ tñ in posteriū dominatū est romanū imperiū. vnde opus est de necessitate dicere romanoꝝ possessionē iniustam fuisse postq; occupauerūt que p alios ante iuste possessa fuerūt: ⁊ q2 q̄ reges institutione dei regnarent pbat illud p me reges regnant. ⁊ in psalmo deus iudiciū tuū regi da. approbauit ergo deus regna. sed imperiū nullibi videt̄ approbatum. ⁊ p̄mo petri. ij. c. scriptū est: deū timete: regē honorificate ⁊ illi subditi estote omni potestati siue regi tanq̄ p̄cellenti de maio. ⁊ obe. solite ⁊c.

Nunc dignitatē nō esse ascribendā romano pp'lo pbatur sic: hic honor est cōferendus ⁊ ascribēdus nobilissimo, cuz ad dignitates ⁊ honores nobiles sūt eligendi in auc. de desen. ciuita. §. interdū in fi. §. vñ iure ciuili plebeius nō debet ad dignitatē eligi. ff. de decurio. l. honores. §. his qui. p̄t moraliter ostēdi nā dignitas ⁊ honor alicui ascribit̄ in p̄remiū virtutis s̄m ph̄m. vnde nō nisi virtuoso ⁊ sic nobili honor ⁊ dignitas dāda est. Nā p̄mia sūt meritis mensuranda: iuxta sn̄iam euangelicam eadem mensura qua mensi fueritis remetietur ⁊ vobis. Et sic virtuosissimo ⁊ p consequens nobilissimo premia maximaꝝ dignitatū ⁊ platiōnū sūt ɔferēda. vnd e deuteronomij scriptū est de tribus nostris sapientes nobiles constituit eos p̄ncipes. ⁊ ecclesiastici. x. Beata terra cui⁹ rex nobilis. ⁊ hac de re impator dicit̄ nobilissimus. ff. d̄ na. re. l. quotiens. sed romanus pplus nō fuit huiusmōi ergo ipsi ut nobilissimo talis iura nō sūt ascribēda nam siue cōsideres nobilitatem put theologi capiūt siue put morales ⁊ naturales capiūt siue put iuriste capiūt nulla fuit in romano pp'lo ergo ipsi romano pp'lo iuste nō est monarchia ascribēda. Sc'd'z theologoꝝ sn̄ias nō fuerūt romani nobiles cum adepti fuerūt orbis magistratū cū s̄m ipsos nobilis sit qui est in dei gratia. dico de gratia gratū facientevidelicet de eo qui est in charitate qui nō p̄t esse sine gratia: de pen. di. ij. c. Charitas est ut mihi videt̄ ⁊ c. traducta cū si. que gratia dei in hoc cōsistit ut faciat hoīem sibi gratū ut vult magister. ij. sn̄iaꝝ dis. xij. sed tales nō fuerūt romani vl' eoꝝ p̄ncipes: nam omnes fuerūt gentiles ⁊ xp̄m non nouerūt. ⁊ sic charitatē ⁊ dei gratiā nō habuerūt que charitas est in amādo xp̄m cōsistit ⁊ in ipsum credendo: de pen. dis. ij. c. charitas est aqua. si ergo deū nō nouerūt ⁊ sic xp̄m non honorificauerūt ignobiles fuerunt. p̄mo Regū. ij. ca. Sc'd'm v'o morales nō possūt dici romani fuisse nobiles vel nobilissimi nā s̄m ph̄m p̄mo politicoꝝ. iiij. ca. nobilitas nil aliud q̄ virtus ⁊ malicia determinant seruū ⁊ liberū nobiles ⁊ ignobiles. Idē Iuuenalis poeta dicens: Nobilitas animi est sola atq; vnica virtus. vñ s̄m eos ille p̄t dici nobilis cui inest habitus electiu⁹ in medio cōsistens circa ea que ptinent ad dn̄ari seu preesse. vnde nō loca nō antiquū genus facit nobiles s; pprie virtutes. xl. di. c. illud ⁊ c. se. ⁊ eadem di. c. nos. ⁊ c. sequens. virtutes aūt he nō fuerūt in romano populo: imo fuit pplus nephandissimus a p̄ncipio vrbis condite q̄ tpe primo adeptionis imperij. In p̄ncipio ostendit̄ eoꝝ ignobilitas: nam ppē ipsam ⁊ eoꝝ vitia: q2 maxime raptores erant vxores a vicinis primis nō inuenerūt. Item in primo adeptionis imperij ⁊ tpe cesaris etiā erat populus nequissim⁹ quare iugurta rex numedie ut refert Salusti⁹ in iugurtino maxime cōfidebat iniuste bellare ⁊ spoliare ad herbalem ad optimū fratrē suū ⁊ federatū romani ppli sperans demum ambitu oīa a pp'lo flagitiosissimo romano pecunia posse redimere eoꝝ tūc nepharia ostendūt ciuilis bella marij ⁊ sille de quib⁹ testat̄ Augustinus. ij. de ciuitate dei. c. xxiij. ⁊ xxiiij. ⁊ tertio eiusdē. c. xxvij. dicēs Tempore sille ⁊ in ipsa quoq; vrbe cadauerib⁹ viti platee fora templa theatra cōpleta sunt. ⁊ ibidē refert Lucanū dicentē. Excessit medicina modū. Itē tūc etiā scelerata cōiuratio Catelline cesaris ⁊ pompei. Ciuile bellum gaij octauij ⁊ alioꝝ quos tandez referā. Iure etiā ciuili nobiles dici nō poterūt cū oēs eēnt pastores ⁊ plebei: ⁊ nobilitas nō fit de iure ciuili nisi apud positos in dignitate: ut no. i. l. j. C. de digni. li. xij. pplus aūt roman⁹ i nulla erat a p̄ncipio dignitate excepto romulo qui fuit eoꝝ rex ergo nō erat pplus nobilis. ipse v'o romul⁹ nec nobilis dicend⁹ est aut fuit iure ciuili inspecto cuz attenta veritate spuri⁹ fuerit ⁊ sic infamis ut no. Azo in sūma de infamib⁹. ⁊ Bal. in. l. generalit̄. C. de insti. ⁊ substi. Di nō sūt etiā si forent ex nobilib⁹ geniti nūcupandi ex illa pge me nec dici debēt nobiles nec subiiciūt̄ honoribus vel penis nobiliū ut notat glo. in cle. j. d̄ baptis. ⁊ legiste. C. de v'bo. sig. l. fi. Ipsi enī spurij nō sunt nisi in subsidiū ad dignitates admittēdi. l. generalit̄. §. spurios. ⁊ l. spurij. ff. de decurio. ḡ nobilitates ciuiles nō nāciscunt̄ que nobilitates in solis dignitatib⁹ iuris ciuilis ɔsistūt q̄ vtiq; infamib⁹ nō sūt cōcedēde. l. neq; famosos. C. d̄ dignita.

li.xij. ꝛ si tales initiū hūerūt vitiosū nulla deinceps poterit esse legitima uel nobilis nascēdi ɔditio: dato tali incestuoso pncipio ꝛ radice corrupta. l. fi. C. de natu. li. j. q. j. pncipatus. ꝛ c. cū paulus. sōniare igit͛ vident͛ qui volentes nobilē reddeꝛ romanū pplm: Eneā dicūt eoꝝ auctorē atq; patrē: qꝛ ꝛ fi sm phm p° ꝛ 2° ethicoꝝ: Nobilitas sit virtus generis. vn̄ ex quo de vna pgenie pcesserunt multi insignes ꝛ pncipaliter alijs. aliquis demū descendens posset dici nobilis: tn̄ hoc nō fuit in romanis. Nā quō sunt de stirpe Enee: pȝ qꝛ remus ꝛ romulus fratres geniti sunt ex illa filia munitoris ꝛ de stirpe Enee: ꝛ erat cōsecrata marti: q̄ tn̄ vituperose ꝛ ɔtra ius peperit geminos filios quoꝝ patrē ignoramus. Sȝ poete fingēdo dicūt ex marte genitos: ut inquit Virgi°: Martē grauem geminā. veritati tn̄ inherēdo: q̄ est amica iuris poti° credendū est ꝙ fuerit sacerdos quidā marti: vnde si fuit ex filia gente ex matre romulus romanoꝝ auctor nō sequitur ppterea quo ad nobilitatē illoꝝ pgenē sed paternā etiā si fuisset ex matrimonio legitio. l. lex nature. de sta. ho. ꝛ l. cū legitime. uel si patre nō ɔgnito maternā sequitur cōditionē. l. vulgo. ff. de sta. ho. cū. l. se. non tn̄ credas ꝙ matris nobilē cōditionē habeat. hinc est ꝙ talis fili° matri illustri nō succederet vna cū alijs filijs legitis. C. ad orphi. l. siqua illustris. Itē male nobilitat Eneā ꝛ per ɔñs romanū populū ex triplici vxore ipsius Enee Creusa filia regis Asie: ꝛ Didone que fuit ex Affrica ꝛ Lauinia que fuit Italia: qꝛ ꝛ si aliqua possent reprobari non vera. Nā Dido nō fuit Enee tpe uel ab ipso visa: nec etiā ex libidinoso appetitu Enee se occidit ȝ potius castitatis intuitu. ꝛ verba Virgilij sunt figmēta: tn̄ ex hoc non sequit͛ Enee nobilitas uel romani populi: qꝛ vir nō illustrat͛ vxoris nobilitate ȝ potius ecōuerso: in tn̄ ꝙ si nobilis nubat plebeio desinat esse nobilis: si vo nubat nobili retinet ppriā ꝛ viri nobilitatē: sed vir tn̄ nō innobilitat͛ vxoris ingenuitate. l. j. C. de digni. li. xij. ꝛ l. mulieres. eo. ti. facit. l. mulieres. C. de incolis. vn̄, cū ex nobilitate Enee nō pbat͛ nobilitas romani ppli que nō descēdit in spurios. Et ex. ō. deductis pbatum sit romanū populū nō nobilē sed ignobilē. ꝙ nō ɔuenit ascribi ius imperij qō debet cōferri nobilissimo. Erit ergo potius dicendū ꝙ fuit apud Syricos: apuod quos tāto ꝛ taȝ antiquo durauit tpe: ꝛ hodie adhuc maximū est apud illū quē soldanū vulgarit͛ ꝛ materne nominamus.

Vre etiā ciuili romanū pplm nō fuisse impij apices adeptum pdici pōt. Nā ipse ppl's ꝛ impator ei° armis ꝛ per violētiā ea que q̄sierunt occupauerūt: ꝛ sic male fidei fuerūt: nō fecerūt illa iuri ppria: sed sunt illa spoliantis restituēda. ij. q. ij. p totū. iij. q. j. reintegrāda. de resti. spo. c. sepe. ff. de rei vē. l. si vo. C. ad le. iul. de vi. l. siqs ad se fundū. ff. de vi ꝛ vi ar. l. j. in pn. ꝛ §. qui aūt indeiectus q̄ violētie cū cōmisse fuerit noie romani ppli ꝛ ei° imperij nō solū obligauerūt cōmittētes restitutioȝ ꝛ ad legales penas q̄nimo ꝛ successores in tali dignitate. vn̄ ꝛ imperatores moderni vident͛ teneri ad penas collegales ꝛ restōneȝ: iux̄ no. per Innoc. ex̄ de ordi. cog. dilectus. Ad qō facit qō no. Bar. in. l. pe. ff. de no. ope. nūc. ꝛ l. j. ff. de pna. delic. lȝ glo. alit͛ sentire vident͛. iij. q. i. in pmis. Sūt enī hmōi successores in dignitate gnāles administratores qui succedūt in vitiū. ff. de acq. pos. l. pōponius. §. j. ff. de diuer. ꝛ tē. pscrip. l. cuȝ heres. C. de acq. pos. l. vitia. Et ꝙ ad restitutiōȝ successores in dignitate: saltē teneant͛ etiā de eo qō ad ipsos nō puenit iure canonū inspecto: tex. ē in. c. j. de rapt. ꝛ in. c. fi. de sepul. lȝ sec° foret de iure ciuili quo nō tenerēt͛ successores nisi q̄ten° ad eos puenit. d. l. de pna. delic. ꝛ l. j. C. ne ex delic. defunc.

Mplius vr͛ ꝙ nō solū ppli ꝛ principes iuste resistebāt romano pplo libertates alienas occupāti: imo si se subtraxerūt ꝛ hodie subtrahūt ab eoꝝ iurisditiōe: ꝛ a cesare iuste faciāt. nā licȝ vi vi repellē. ff. de iusti. ꝛ iu. l. ut vi. ad. l. aquil. l. sciaȝ. §. q̄ cū alit. de resti. spo. oli. de sen. ex. c. si vo. j. di. ius nale. xxiij. q. j. in sūma. ȝ cū rapina ꝛ violētia q̄ fit in retētiōe psonarū cū rebus hēat actū successiuū ꝛ ɔtinuū: qꝛ in retētiōe violēta ɔtinuo fit exercitiū violētie: ut vult Inno. ex̄ de iudi. nouit. in glo. magna circa mediū. p quo fac. l. si diuturnio. ff. de pe. ꝛ l. j. i fi. de vsufr. accr. ꝛ l. vis maior. C. de pba. ꝛ qō ibi no. ꝛ in. c. ꝛ qō no. cā. i fi. glo. ibi: qꝛ vitiēte viro. certe q̄ncūq; q̄s se in pstinā vēdicat libertatē dr͛ iuste facē: nec i aliquā penā incidit. ad h̄. l. ius ei°. ꝛ qō ibi no. C. de pbat. ꝛ qō no. bar. i. l. j. §. inēdictū. ff. vti pos. ibi q̄rit glo. pone vn̄, etiā sic subtrahētes se a violētia pōt centū annos dr͛ incōtinēti ꝛ iuste facē: nec aliquā penā incidit: nec ex tali subtractiōe romano pplo uel cesari ius aliqō q̄ritur ad h̄ facit: qꝛ cū nō sit uel fuerit iudex q̄ iudiciū det inē cesarē seu romanū pplm ꝛ in oppressos licitū est cuiq; in ppriā se vēdicare libertatē etiā ex interuallo. nec incideret talis in cōstōneȝ. l. siqs in tantā. C. vn̄ vi. ꝛ vj. q. vi. placuit. qꝛ cū iudex nō sit: licȝ etiā ex intuallo viȝ vi repellē: ut not. glo. j. di. ius gētiū. ar. l. j. §. si debitoreȝ que infra cre. ꝛ est de mēte Inno. de resti. spo. olim. pro h̄ qui etiaȝ ex intuallo: vbi iudicis nō adest copia possū bellū indiceȝ facere. l. nullus. C. de iudic. l. si ali°. §. bellissime. ff. qō vi aut clā. ad h̄: qꝛ cū aliena iactura nō videt͛ ꝙ ppl's romanus iuste occupauerit orbis ɔñiuȝ. l. naȝ nā. de ɔdi. inde.

Ententia hec an facta ȝ etiā palā fit. nā iure nāe oēs liberi nascūt͛: in auc. q̄. mo. na. eff. sui. §. nā. ff. de iusti. ꝛ iur. l. māumissiōes. nec pōt ɔstitutio cohercē uel īmutare ipsaȝ nām uel nāles stimulos. l. amicissimos de excu. tuto. facit. l. ij. ꝛ iij. de li. cā. ff. ꝛ l. ij. de vsu. ca. re. q̄ vsu ɔsu. cū ciuilis rō nō possit perimē nālē. v. di. §. j. ff. de capi. di. l. eos. insti. de iur. na. §. ȝ nālia. Et iō nō licet defensiones q̄ sunt ɜ iure nāli ɔstōne tollē: de re iud. cle. pastoralis. no. de iur. fis. l. phibitū. li. x. als. l. facultas. ꝙ iure iudicib° nō solū cū armis legalibus vȝ bāno: ꝛ alijs licitū est suas iurisditiōes defendere ꝛ libertates: lȝ etiā armis mālibus: ut vult Inno. ex̄ de cēsi. c. venerabili. qꝛ pro tuitiōe etiā iuriū incorpaliū: ut sūt iurisditiōes vim vi licȝ armis repellē. l. i. §. h̄ intēdictū. vbi Bart. ff. de iu. actiq; pua. cū hec sit quedā defensio iuriū nāliū q̄ ut dixi nō pōt nec poterit ɔstōne tolli. pro h̄ facit qō dicit͛ ꝙ vsurpās cathedrā Petri. i. papatū de eo expulsus ꝙ vim nō hȝ beneficiū ut restituat͛ tanq; spoliatus: ut not. Domini. in sūma de resti. spo. ar. c. lȝ. de elec. ꝛ xxiij. di. in noie dñi. ꝛ ibi videt͛ glo. in. v. audia. que dicit ꝙ vbi lex denegat audiētiā ibi spoliatus nō est restituēdus. sic romāi uel cesar si vsurpauerūt ius imperij ꝛ ei° cathedrā: eo tādē spoliati vident͛ nō hr̄e ius repetitōis ꝛ iuste vident͛ spoliati ꝛ spoliari posse: dolo enī facit ꝙ petēt impator qō restituitur° cēt: q̄nimo ꝛ si ɔstaret ꝙ possedisset nō ē ipsi spoliato faciēda restitutio: cū nō solū videat͛ esse psumptio ꝙ ea occupauit iniuste. Et sic nō est sibi restitutio fiēda: de resti. spol. ad decias. li. vj. imo ꝛ notoriū vr͛ in iure ꝙ per violētiā romāi occupauerūt. pterea ꝛ si occupatione forte aliqua romano pplo sunt q̄sita tādiu in eoꝝ dñio māserūt ꝛ esse intelligunt͛ q̄diu eoꝝ custodia sunt coacta. ff. de acqui. re. domi. qō enim. Cuȝ igit͛ fere omnes mūdi populi nō pareant romano populo uel cesari ꝛ se in pristinam reuocauerūt libertatē videt͛ ꝙ etiā

bodie iura roman' ppls nō retineat monarchie.

Quod iniuste romāi orbis impe-
riū occupauerint: uel cesar
ac gaius octauius coꝝ quisq ille pim'
fuit iure ciuili: sic pōt ostendi in iure q-
rendo ex prelijs initiū iniustū an iustū
sic spectari oportet: nō exinde sequitur
ar. l. si quis initiū. §. illud quoq. ff. qō quisq iur. ⁊ l. j. §.
cū arietes. ff. si quadru. pau. fe. dic. vnde in bello iniusto
cām prebet: etiā si demū defendendo se quid raperet uel
aduersariū cū quo prelial spoliaret violēter ⁊ iniuste fa-
cere diceref: qꝛ nō licet ꝓpulsare legitimū aggressorem
C. de his qui ad ecc. cōfu. l. si seruus. Et hec est rō quare
nō licet iudici resistere: qꝛ iuste facit uel iure ꝑmittente:
Imo debet quis dānatus ad mortē vltro se iudici offer-
re: ut in glo. de re iudi. in cle. pastoralis. ac fugiēs ⁊ sub-
trahēs se a tali iudicio peccaret ſm paulū ibi qō intellī-
go verū: demuꝫ ex tali suo actu dānatus nō faciat quid.
vnde eius sequeref mors īmediate si damnatus ad mor-
tem ut fame pereat sibi cibum ministratū non sumeret.
nam hoc esset seipsū occidere qō nō licet. xxiij. q. v. si nō
licet. ⁊ hoc sentit ibi Stephanus: alios aūt actus ꝑ quos
iudici pereat se nō occidendo īmediate facere tenef: ut
puta ire ad iudiciū ut fecit regul' uel nō fugere de carce-
ribus per qō quis se īmediate nō interficit: imediate aū-
tē ut pareāt sñie nō debet se interficere quisq: ita cōcor-
do has opiniones: qñcunq ergo iusta est offensio ex ꝑ-
te offensi est iniusta defensio: ut ī no. per glo. j. ⁊ Bar. in
in. l. ut vi. ff. de iust. ⁊ iur. hinc est qꝫ bāniti ⁊ hostes ciui-
tatis qui ſm formē ciuitatis iura possunt offēdi nō pos-
sunt aggressores offendēdo defendere. Et idē in filio q̄
cedif moderate a parēte: vel vxor a viro: aut seruus a do-
mino. sic ecōuerso qui habꝫ initiū iusti belli tute pōt oc-
cidere ⁊ spoliare: ut no. in. c. sicut. de iureiur. per Innoc.
⁊ ſm deū ⁊ in foro cōsciētie licita est occisio et spoliatio
ad defensam: ut no. in. c. j. de homi. ⁊ satis. ē rōibus per-
suasi: nec tunc ad restitutionē dāni tenef aduersario: ut
est tex. ſm vnā lec. C. ad leg. iul. de vi. l. si quis se ad fūdū
Nam ſm phi sniam nō incipit qui ira aliquid facit: sed
qui ad irā ꝓuocat: pro hoc. l. in tribus. ff. de iudi. sꝫ ex re-
latu auctoꝝ illustriū reperif qꝫ initiū romanoꝝ fuit vio-
lentū ⁊ iniustū: quibus priscis referētibus de facto tam
antiquo ⁊ momētaneo perfecto standū est: ut. s. in. y. ar-
ti. ostendi. c. cū cām. de ꝓba. ⁊ eius qō no. in. l. optimā
C. de cōtrahē. ⁊ cōmit. stip. maxīe cum in his gestis an-
tiquis opinio hēat firmissime ꝓbatiōis robur: ꝑcipue ī
his casib': vbi ex relatio nibus talibus sunt quasi noto-
ria: ut no. Inn. de iureiur. c. cū in causis. ⁊ in talibus suf-
ficit ꝓbatio per famā: ut no. Inno. de ver. sign. c. veniēs
Nā sufficit talez extare memoriā. l. in sūma. §. idē labeo
ff. de aqua plu. ar. īmo ipse magl arbitror ut eoꝝ auctoꝝ
relatu he que ꝑme fuerunt violentie notorie romanorū
adhuc nobis notoria sunt: etiam si nullus viuit de his q̄
ipsis violentijs interfuerūt: ad hoc tex. optimus de con.
di. ij. c. semel xp̄s. Nā ep̄m fuisse notoriū est: ⁊ tñ nllꝰs il-
loꝝ supest: qui fuerit tāti nefādissimi facinoris pnceps
⁊ hoc vult tex. in. d. c. semel. ibi ⁊ scim' ⁊ certū hēmus. ⁊
spe. in inobili tenemus que ꝑfecto retineri nō possent
īmobiliter nisi notorie hērent. Ex quib' apparet qꝫ no-
toriū facti transeūtis durat in posteros etiā si nullus su-
persit q̄ viderit dūmodo ex relatu vā scribentiū fama sit
ꝑ hoc tex. de elec. bone. Nā transitus illi' epī ad aliā ec-
clesiā ē notori'. ⁊ idē de fi. ꝑsbr. c. qm. qꝛ notoriū est ibi
ꝑrem habuisse ꝑsonatū: ⁊ hec sūt ꝯtra illos qui dicūt no-
toriū demū eē si rei euidentia supest. nā ipse dico suffi-
cere semel fuisse notoriū ⁊ cōseruatū demū ꝑ ꝑscribētes
in posterū noticiā: ⁊ sic etiā hodie eē notoriū. dcō. c. se-
mel xp̄s. facit qō dicit inno. in. d. c. cū in causis. de iure.
ca. lūp. sꝫ quis sani capitis notoriū neget qꝫ romanū īpe-
riuꝫ a rapinis ⁊ violentijs nō inceperit: cū ex his ꝑfecerit
maxime: nam remus ⁊ romul' qui vrbē romā ꝯstruxe-
runt ꝑempto amulio eoꝝ auūculo magno ⁊ ex stirpe ge-
nito silme gētis regnū tradiderūt numitori eoꝝ mater-
no auo: ⁊ tandē cū ꝯstruxissent vrbē romulus vt vniuer-
sum hēret dominiū spoliauit frem remū dñio pariter ⁊
uita: ut refert titus liuius li. j. ab vrbe ꝯdita: ⁊ lucan' pri-
mo li. frēno p° ⁊c. ⁊ hētur. ff. de rex diui. l. fi. vnde iuue-
nalis poeta romanus loquens inquit: maioꝝ ꝑm' q̄sq̄s
fuit: aut illud qō dicere nolo. i. latro romulus hēre pau-
lulū raptā cōmiserūt mulierū vnde orta sūt ꝑma bella in-
ter romanos ⁊ ceniēses quos romani armis īpetu occu-
pauerūt demū eisdem de causis cū crustomentis ⁊ an-
temnatib' quoꝝ etiā ciuitates inceperūt deinceps que cū
sabinis cū quib' mediātib' raptis vxorib' ꝯcordiā inie-
runt: de quoꝝ iniusticia romanoꝝ ꝯtra sabinos: testaf
augustin'. iij. de ciuitate dei. c. xiij. Ex quib' apparet ro-
manoꝝ imperiū a rapinis ⁊ ꝯtra ius gētiū incepisse: qō
ius gentiū dictat hoīem homī insidiari nephas esse. ff.
de iusti. ⁊ iure. l. vt vim. ⁊ sic nō licuit romanis insidias
facere quas fecerūt in raptu mulierū: imo ex hoc grauis-
simas penas meruerunt. l. raptores. de epi. ⁊ cle. l. j. de ra-
ptu virgi. hoc idē fuit in iulio cesare qui occupauit sol'
romā ciuitatē als pr̄atem. nā cum quirin' cōsul ferret pō-
peio simul ⁊ occaso ꝯsulibus ad galliaruꝫ destinatus ꝑ-
uincias obtinēdas: cū ꝯtra romanas sanctiones venissꝫ
noluit eni post lustrū ꝑmum venire romā ⁊ exercitū re-
mittere dictante senatu: ⁊ sic lese maiestatis crimen cō-
misit. ff. ad. l. iul. mate. l. lege. xij. tab. ibi exercitū succes-
sori non tradiderit romana vrbs merito sibi reditū ⁊ cū
triumpho introitū denegabat: ipse vō collecta mūdi po-
tētia romā obtinuit ⁊ pompeiū in emathia debellauit:
expulsisq ꝑribus senatoribus ⁊ occupata libertate sibi
iura imperij vsurpauit: qō late detestaf tulius in li. offi-
cioꝝ dū dixit apō hemū nulla scā societas: nec fides re-
gni ē. declāuit. n. id temeritas gay q̄ oīa iura dīna ⁊ hūa-
na ꝑuertit: ꝑ cū quē sibi ipsi opiniōis errore finxerat ꝑn-
cipatū: ⁊ post i. iij° lib° dicit: Ecce rex ppli romani dñsq̄
oium gētiū eē ꝯcupiuit: ⁊ id ꝑfecit: hāc cupiditatē si ho-
nestā q̄s eē dicet oīs ē ꝓbat eni id ⁊ legū ⁊ libertatis inte-
ritū. h idē policrat' li. viij. dicit de cesare: h q̄ rēpublicaꝫ
armis occupauerit tyrān' reputat' ē: ⁊ magna ꝑte sena-
t' ꝯsentiēte strict' pugionib' cesus fuit: cui demū p' ⁊ in
initio tali successit august' adoptiuus ei': ⁊ q̄ fili' acie fi-
lie sororis cesaris ⁊ fili' gay octauij heres extitit ipsi ce-
sari ⁊ nomē assūpsit cesareū ⁊ dignitatē: Et sic tā ipse q̄
successores ei' ad restitutionē tenef ſm inno. ex. de or-
di. cog. c. cū dilecti. vt s. dixi. Et p' quīq ciuilia bella mu-
tinēse in quo debellauit antoniū philippensem in quo
cū antonio debellauit brutū ⁊ cassiū: ⁊ demū post orbis
diuisionē quā inuicem fecerūt ipse gaius octauius cui
data est roma italia gallia ⁊ hispania: ⁊ marcus antoni-
us cui ascripta est asia pontus ⁊ oriens: ⁊ marcus lepid'
cui concessa est affrica perusinū in quo luciū antonium
fratrē marci antonij expugnauit demū: ⁊ quartū cōtra
sextum pompeiū filiū magni pompei in cicilia: vbi etiā
marcum lepidum debellauit quintū cōtra marcum an-
tonium qui repudiata octauia vxore eius ⁊ augusti so-
rore susceptaq cleopatra ipsi octauio bellum indicaue-
rat in quo etiā miserrime ab ipso augusto deuict' vna
cū eius liberis aliquibus ꝑemptus ē fauore senat' ⁊ to-
ti' romani ppli q̄ ipsū augustū ac dictorē appellauerūt
sibi orbis ascripsit īperiū āno sub vrbe ꝯdita septigente-
simo. xxxv. Ex quib' luculenter apparet ex qb' ortū hūt
ꝑtās ipa quirital ⁊ eoꝝ in orbe fastigiū. Nā a ciuilib'

bellis rapinis violentijs ⁊ īfractibus federibus dñiſio nis: vnde ⁊ merito ſequētes forte arbitrari poſſint iniuſtiſſimi detētores poſitis ⁊ vitioſis ꝓncipijs. j. q. j. ꝓnci patuſ. Et hanc ſniaꝫ aſtruētes romanū ꝓncipatū iniuſtū eſſe uel fuiſſe ſōniare dicūt Jnno. ex. de vo. ⁊ voti redē. c. qḋ ſuper his. cū dicit modernos ceſares ſecure tenere poſſe que retinēt cū ignoremus: virū qui ꝓdicta occupa uerūt iure ſuo in acquirēdo niſi fuerūt aut nō. naꝫ ut ipſe inquit: arbitrari oportet ꝙ iuſte geſſerunt: aut ꝙ forte recuperauerunt ꝗ prius violētia perdiderunt: aut q: muneribꝰ ſiue donatōibus ad ipſos deuenerūt: lꝫ tñ in talibus aliquos rebelles hūerūt quos oppreſſerūt ad h: q: quilibet iudicādus eſt bonus: ⁊ ꝙ iuſte fecerit nō iniuſte. ff. pro ſo. l. merito. ⁊ de preſcrip. c. j. ⁊ de ꝓſump. c. dudū. ⁊ C. qui mili. nō poſ. l. ſup ſeruis. li. xij. Naꝫ lꝫ hec eſſent vera vbi totalis eſſet facti ignorātia: nō ſunt vera in noſtro caſu: cū cōſtat de violentijs perjiura videlꝫ ꝙ romulus ſpoliauit dñio ⁊ vita fratrē nālem Remū. l. fi. ff. de re. diui. Jtē ppl'us expulit regeꝫ dñm ſuū: ut. l. ij. §. ex actis. de ori. iur. ⁊ infra dicā. ⁊ hec vera ſunt certa: vnde hoc eſſet potius iuris ꝗꝫ facti ignorātia que in ꝓſcriptōnibus nō ꝓdeſt. ff. de vſuca. l. nunꝗꝫ. ⁊ ff. de iur. ⁊ fac. ig. l. iuris ignorātia. īmo ſucceſſores vitiorꝫ ⁊ culpe. ff. de diuer. tē. ꝓſcrip. l. cum heres. ⁊ de fruc. ⁊ lit. ex. l. ij. nec pñt ſe iuuare ex lōgiſſima ꝓſcriptiōe que videt de iure ciuili ꝓcedere etiam cū mala fide: q: ex hac cauſat tunc exceptio nō aūt petitio ſi res ad aliū venit. l. ſi quis emptionis. de ꝓſcrip. trig. an. Jteꝫ nō habet locū hodie rōe peccati: ut in. c. fi. de ꝓſcrip. quicqḋ ſentiat Bar. in. l. ſequit. §. ſi viā. ff. de vſuca. Et cū ex relatu illuſtriū ſcribentium oppoſitū reperit: videlꝫ ꝙ romanorꝫ initiū fuit violētiꝫ quibus referētibus auctoribus ſtanduꝫ eſt ut ante dixi. Audacter igit multi aſſerūt romanū imperiū uel ꝓncipatū iniuſtū fuiſſe: ⁊ noſtros ceſares īdebite ſibi orbis imperiū vēdicare. Jure etiaꝫ ciuili nō fuiſſe apud romāos uel alios pōt oſtēdi: nam ius ciuile dicit ius ꝙ vnaqueqꝫ ciuitas ſibi ſtatuit. ff. de acq̄. re. do. l. j. §. j. ff. de iuſti. ⁊ iur. l. oēs. ꝗuis ſimplr ius ciuile dicat ius romanuꝫ ꝓ excellentiā: inſti. de iur. natu. §. ſed quotiēs. Et iō ſi capimus ius ciuile pro iure cuiuſlibet ciuitatꝭ nō eſt dubiū ꝙ multe ciuitates cōſtitute ediderūt ꝙ nō ſubeſſent romano imperio. Et inter alios regnū hiſpanie fecit legeꝫ ꝙ quicūqꝫ allat legē imperij in iudicio capite puniat. et ꝙ hiſpani nō ſubſunt imperio. no. lxiij. di. adrianus. Si aūt capimus ius ciuile romanorꝫ diuiſꝫ in. vj. ſpēs in leges plebiſcita ſenatuſcōſulta principū placita magiſtratuū edicta ⁊ reſponſa prudentū inſtitꝭ de iure nāli. §. ſcriptū. ⁊ ff. de iuſti. ⁊ iur. l. ius aūt ciuile. que oīa a b ipſo populo uel principe a uētez receperūt. C. de legi. l. fi. ⁊. l. nō ambigit. ff. de legi. tunc his nō debet credi quorꝫ repelluntur auctores: de hereti. c. fraternitatꝭ. de teſti. lꝫ ex quadam: nec plus debet credi mortue voci ꝗꝫ viue: ſed leges ſunt mortue voces ꝓncipis: ipſa aūt eſt viua vox: in auc. de ꝯſulibus. §. fi. Et ſicut populo romano uel ꝓncipi nō crederet: q: in facto ꝓprio nullus eſt idoneus teſtis. ff. de teſti. l. nullus. ſic nō credit eius legibus uel ſcripturꝭ ſuis. d. c. fraternitatis: uel poſſumus romanū pplm ſua voce ⁊ legibus cōdemnare ſuis ⁊ codicibus. xlj. di. ꝗ incerta. Nam leges ferūt ꝙ romulus ꝯditor vrbis fuit eorū rex. l. fi. ff. de re. diui. ⁊ cum vrbē edificaſſent: ibi videtur habuiſſe iuriſditionē: in auc. de queſto. §. ſi vero forſan. cū ergo reges expulerunt: ut. l. ij. §. ex actis. de origi. iur. iniuſte fecerūt ꝯſtituēdo aliū dñm ſiue principē irā dei videtur cōtra ſe prouocaſſe. vij. q. j. denicꝫ. ⁊ ſic dñium uel iuriſditionē non poſſunt dici habuiſſe de iure: Nam ius dicit qḋ iuſtum eſt. j. di. ius naturale. Si ergo populus nō habuit iuſte: ergo nihil tranſtulit in ꝓncipem. Antonius roſellus.

Ec aūt ſentētia lꝫ veriſſima ſit: omnes hoīes liberos naſci tueriqꝫ omni iure iuſte poſſe parentū patrie ꝓximorꝫ atqꝫ propriā libertatē: qui tñ ꝯtra romanos orbis imperiū armis ſibi vēdicātes hoſtes in palaſtra ſteterūt: arbitrorꝫ nō defenſores ſed offenſores potius iudicādos. Aut ſi aliquī defenſores eos mallis dicere: non iure diuino: nō naturali: nō gentiū: nō ciuili ſed iniuria potius ipſi pplo romano virtuoſiſſimo: ⁊ per cōſequēs nobiliſſimo reſtitiſſe: qḋ hiſdeꝫ iuribus palam fieri facile eſt. Nam militare ⁊ bella gerere ꝓpter tueri rempublicā ⁊ pro iure vl'is imperij cōſequēdo. vnde orbi pax ⁊ trāquillitas oriat nō ꝓpter ꝓpriū ditari: lꝫ ⁊ iuſte ſit ut vult Auguſtinꝰ. xxiij. q. j. militare. nam pro tuitiōe ꝓpria uel patrie: uel legum paternaruꝫ bella mouere licet quocūqꝫ tēpore. xxiij. q. viij. ſi nulla. ſola enī nocēdi cupiditas vlciſcēdi: crudelitas feritas debellandi: ⁊ libido dominādi ſunt que in bellis iuſte culpant. xxiij. q. v. qḋ culpatur. ſed ꝓma bella ipſa fuerūt in populo romano precipue: vltima vō penitus aliena. vide Auguſti. iij. de ciuitate dei: cuius relata in hīs cuſtodiri oportet ꝙ ſi cōtingat habere auctēm veteris teſtamēti uel noui nō ſunt ſacris canonibus ꝓponenda. xx. di. de libellis. xxxvj. q. ij. placuit. ⁊ ipſius dictis ſtandū eſt cū eccleſia approbauerit. xv. di. ſancta romana. ad hoc. l. j. ſi cer. pe. ⁊. l. leges. C. de legi. ⁊ qḋ no. Bar. in. l. legata. ff. de ſup. leg. inquit ꝙ poſtꝗꝫ res romana ciuibus moribus ⁊ cāpis ꝓſpera ſatis ⁊ ſplēdida videret: inuidia ex habūdantia nota vicinos exarſit: qua de re ceperūt romanos bello tētare. ſed romani domi ⁊ militie intenti: ceperunt feſtinare preparare: ⁊ alius aliū exhortari hoſtibuſqꝫ obuiam ire: libertatē patriā ⁊ parentes armis defendere: ⁊ poſtꝗꝫ pericula virtute ꝓpulerant: ſocijs ⁊ amicis auxilia dabāt: qḋ vtiqꝫ licuit ꝓpulſare. ſ. iniurias ſociorꝫ uel infirmorꝫ. xxiij. q. iij. fortitudo: ⁊. c. nō inferenda. Jpſe etiā idē. iiij de ciuitate dei aſſerit ꝙ iniquitas eorꝫ cuꝫ quibus bella facta ſunt regnū romanū auxerūt ꝙ certe patruū fuiſſet ſi quies ⁊ iuſticia vicinorꝫ cōtra ſe bella nulla ꝓuocaſſet iniuria. vnde. l. ij. §. populo. ff. de ori. iur. dicit ꝙ romāo populo ius a finitimis inferebat nō viro ipſi finitimis inferebant. Jtem. v. de ciuitate dicit ꝙ due fuerūt cauſe ꝓpter quas romani tā magna fecerūt. ſ. defenſio ꝓprie libertatis ⁊ cupiditas glorie. Ex quibus tñ cōſtat ꝙ bella fecerūt ꝓncipaliter pro republica tuēda: certe defēſores dici debent ⁊ iuſte feciſſe: lꝫ ſecūdario adeſſet dominandi volūtas: q: in ſpicit cōcurrentibus pluribus cauſis finalis cā. l. ij. in fi. de dona. Anto. roſel.

Reterea illa debella ſūt pacis gloria. xxiij. q. j. apud veros: Nam illa bella ſine violētia gerunt que mouentur ut ad pietatem iuſticieqꝫ ſocietatē victis facilius cōſulatur. xxiij. q. j. paratus. vnde bellari licet ut ad pacis gloriaꝫ victos vincēdo ꝓducas. xxiij. q. j. noli. cū pax vinculū ſit charitatis: de iudi. nouit. Et ibi dicat etiā quis bellando pacificus. d. c. noli. Et h eſt qḋ dicit phs: nō bellamus ut bellemꝰ ſꝫ ut pacē hēamus. q dicat ꝙ pro pacis ꝗete bellari licꝫ licite: igit mouebāt bella romani ut vniuerſū orbē terrarꝫ in vnā ſocietatem iuſticie ⁊ pietatꝭ inducerēt: ⁊ in vnā monarchiā ⁊ federationē: vñ pax ſeqret vlis ꝗ nō niſi ſub vno imꝑio hēri pōt. Qḋ vō belligerēdo nō alia fuit romanorꝫ intētio inſinuat Augu. xix. de ciuitate dei dicēs. Qḋ igit deo placuit per vrbē romā orbē debellare terrarꝫ ⁊ in vnā ſocietatē reipublice ⁊ legū ꝓ diuerſū lōge lateqꝫ cōponēt: ⁊ h

dei iudicio fuisse ostendi potest. Nam ois facultas ten
dens in bonū a deo in faciēte est nō solū permissiue sed
successiue: cum omne datū optimū ⁊ omne donū perfe
ctū desursū sit ꝓcedens a patre luminū Jaco. pmo. ⁊. uj.
q. j. c̄ſpio. sed talia romanoꝝ bella tendebāt in bonū ad
pacē ⁊ quietē vniuersi: ⁊ vniuersū orbem in pace ⁊ sub
vna iurisdictione cōstituerēt: ergo deo ⁊ cōcedente ⁊ per
mittente fiebant ⁊ per cōsequēs iuste. Nam qđ ſm di
uinā voluntatē fit uel factum est: id iustū est ⁊ sine pec
cato fit. xxv. di. deinde. qui vero cōtra voluntatē dei fit
malum ⁊ iniustū est. xxij. q. v. dixit dñs. xxiij. q. viij. occi
dit. hinc ꝓpheta amen datio israhelite a futuro sampsō
ab homicidijs excusant ⁊ iuste fecisse arbitrantur. ex̄. de
diuoꝝ. gaudemus. ⁊ cum deus sit oium creatoꝝ: de sum.
trin. c. firmiter. ⁊ sic ꝑfectissimus entiū. de bap. maiores
de sum. trin. c. epla. victor ⁊ opus imperfectū nō noue
rit: sequit̄ ꝙ siquid in nobis uel alibi boni est ab ipso a
quo omnia bona sunt: dicto. c. c̄ſpio. ⁊ siquid mali est a
deo faciente nō fit qui opus imperfectū nō nouit ut di
xi. sicꝫ potius ex defectu materiei ⁊ nostre imbecillita
tis. sed cū ius nil aliud sit q̄ꝫ ars boni ⁊ equi. ff. de iusti.
⁊ iur. sequit̄ cum sic bonū sit a deo: sed cū omne quod ē
a deo sit operāte in mēte ⁊ velle dei: iuxta illud Jo. pmo
ca. in ipso vita erat. Eccle. xxiij. ca. dū dicit̄: dño deo an
teꝗꝫ omnia crearent̄ sunt cognita: adhuc sequit̄ ꝙ id iu
stū est. qđ ſm voluntatē dei est: a qua volūtate oīa bona
sunt: ⁊ siquidē mali nō fit: adequi malū nō nouit ⁊ sic in
stū nō fit. sed cum ut ante dixi romani bellādo bonū in
tenderent: ergo deo volēte intēdebāt: ⁊ ꝓpter hoc iuste.
vult Augustinus clare in. v. de ciuitate dei dicēs: voluit
deus romanū esse tam potēs ⁊ impiosum ⁊c̄. Ex quibꝰ
voluntatē dei insinuat dum dicit voluit. ⁊ sic per conse
quēs eoꝝ iusticiā in acquirēdo orbem terraꝝ. Anto.

Oluntate

diuia orbis sibi
ascripsisse roma
nos dñium ostendi pōt: In quo aīad
uerti oportꝫ ꝙ diuina volūtas est sicut
aīus humanus ⁊ volūtas inuisibilis ē:
sed ipsius volūtatis humane solus deꝰ
scrutatoꝛ est: ut in cle. exiuit de paradiso. de ver. sig. no.
glo. insti. de acti. §. alie perfecta. tñ exterioꝛ voluntas di
uina deprehendit̄. l. di. siquis prepostera. sicut ⁊ volun
tas humana ⁊ aīus per actus exteriores: ꝓbat̄ de peni.
di. j. c. in actiōe penitētie. vnde aīus iudicis per verba ip
sius ꝓlata fit palam. ff. de iudi. l. si pretoꝛ. in glo. que in
cipit: ab absente. Jdem de volūtate alterius priuati. l. la
beo. ff. de suppel. le. ⁊. l. is qui reipublice. ff. ex qui. cau.
maio. l. quero. in fi. de edil. edic. l. capite qnito. de adul.
no. in. l. fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex qui. ca. in pos.
eat. Jtem ex qualitate actuū deprehendit̄ animus: ⁊ ta
lis presumit̄ mens fuisse qualis ex actibus colligi pōt.
ff. de acqui. here. l. duo fratres. C. de insti. ⁊ subsi. l. rep
hendēda. vbi glo. colligit no. ꝙ ex facto dat̄ intelligi vo
lūtas. ⁊ insti. de re. diui. §. certos. Nam ⁊ in brutis ani
malibus actus ⁊ cōsuetudo qualitatē nālis instinctus
demonstrāt: ⁊ nō ꝯgnitus aīus per signa exteriora: sꝫ in
clusus nil operat̄ in actibus hoim. ff. de acquirē. here. l.
cum bonis. ⁊. l. erit. ⁊. C. de iur. deli. l. potuit. de cōdi. ob
cau. si repetendi. Jtē sicut aīus humanus ⁊ humana vo
luntas inter alia signa septē iudicijs manifesta: ita ⁊ dei
volūtas siliter insinuat̄: lꝫ etiam alijs modis pluribꝰ de
prehendat̄: igit̄ pmū diuina volūtas ⁊ humana cōsue
tudine per id qđ cōsuetus est facere ipse deus. Jtem ex
sue regiōis cōsuetudine. Jtem ex eius mēte considerata
ex preteritis ⁊ sequētibus. Jtem ꝯsiderari dignitas eiꝰ
cum quo deus disponit. Jtem charitas ⁊ necessitudo: ut
hec ꝓbantur. ff. de leg. j. l. si seruus pluriū. §. fi. sed cū ex
omnibus ꝓcedētibus ꝓdictis iudicijs ⁊ gestis ⁊ fact alijs
is plurimis: cōstet ꝙ dei volūtate obtinuerūt orbis im
periū: ergo illud iuste habuerūt ⁊ hodie habent: cū om
ne qđ est ſm dei voluntatē iustū sit ⁊ secus esse non pos
sit: ut supra dixi. Anto. Rosel.

X consuetudine

ipsius
dei ar
gui potest ꝙ voluit ipsā monarchiam
esse apud romanos: ⁊ per cōsequēs iu
ste fuit deus eternus: sicut vnus solus
regit superioꝛē orbē: ita vult inferioꝛē
orbem per vnū regi. xxiij. q. v. hec imago. Hec est ratio
quare vnū hoīē pmū tñ cōstituit ⁊ nō plures cui vni
lex cōmisit dñium orbis: Genes. iij. ca. ut vnus eēt dñs
a quo ceteri oriēt̄. Jtem ipse deus populū suū semper
per vnū regem voluit regi. vij. q. j. c. deniqꝫ. vnde idigna
tus fuit dñs cum decē tribus scisse fuerunt a domo Da
uid ⁊ cōstituerūt sibi foris regē Hieroboam: ipse etiam
deus vis geniture ⁊ hereditatis cōiter vni semꝑ cōcedi
voluit ꝑncipanti. ut patet in Esau ⁊ Jacob qui pro geni
tura etiam in vtero matris pugnauerūt. vij. q. j. in apibꝰ
Jtem etiā deus hoc facit in brutis ut per vnū interdum
melius regant̄. vñ in apibus vnus est ꝑnceps. dicto. c. in
apibus. Jtem dei ordinatiōe grues ut melius regantur
vnā sectent̄. Sꝫ cum dñs vrbem Romā ꝑcioso sanguie
martyrū maxie Petri ⁊ Pauli: qui gloriosissimā illam
ciuitatē eoꝝ sanguine pmo deo dedicauerūt. xxij. dis. sa
crosancta. debet orbis caput cōstituere. xij. q. j. futurā ec
clesiam. ⁊. l. j. §. nulla. de ve. iur. enu. ⁊ ex̄ de elec. c. funda
menta militātis ecclesie. li. vj. ut ipse romanus populus
esset gens dñi sancta ⁊ populus electus: ciuitasqꝫ dei sa
cerdotalis ⁊ regia. dicto. c. fundamenta: ⁊ esset fidei nře
mater ⁊ caput. xxv. q. j. §. his ita: C. de sum. tri. l. fi. xxiiij.
q. j. hec est fides. Credendū est ꝙ postq̄ꝫ romanis orbis
ꝑmisit subiugare dñium ꝙ attēta ipsius dei cōsuetudi
ne qui als populū suū semꝑ voluit regi per vnū: dicto. c
deniqꝫ. ꝙ sic etiam de romanis voluerit rōne sue cōsue
tudinis cū remoto israel̄ eos romanos suscepturos esset
in populū suū sanctū: cum antiqua dei cōsuetudo sit ef
ficax iudiciū diuine volūtatis in romanos: dicta. l. si ser
uus pluriū. §. fi. de le. j. hoc etiam insinuat̄ rōne cōsuetu
dinis regiōis dei: in qua versat̄. i. celi: vbi est deus ⁊ ha
bitās: nō tñ circūscriptus. Naꝫ celū regit̄ per vnū: dicto
c. hec imago. per diuersa tñ officia vni deo parētia. lxx
ix. di. ad h. ⁊ sic rōne cōsuetudinis regiōis credendū est
voluisse de romanis postq̄ꝫ ipsis ꝑmisit subiugare vni
uersi orbis dñium ⁊ eos elegit in populū suū sanctū: ut
dictis iuribus supra.

Ententiam

dei talem fuis
se ut vellet ro
manos orbis terraꝝ dñium iuste nācis
ci. Declarat̄ etiam ex ꝓcedētibus ⁊ secu
tis ex antecedētibus ostendit̄: cum per
misit romanis totū orbē debellare ter
rarū: ⁊ ad finē quippe bonū: ⁊ sic a deo processit a quo ē
omne bonū. j. q. j. c̄ſpio. Nam ſm phm: Entia nolūt ma
le dispōi: pluralitas ꝑncipatuū mala: vnus ergo ꝑnceps
ut. l. j. §. nouissime. de origi. iur. ex sequētibus mens dei
etiam patefacta est. Nam ter postq̄ꝫ xp̄s rex ⁊ deus natꝰ
est cesarē recognouit vniuersalē temporaliū dñm pmū
cū exiuit edictū a cesare augusto ut describeret̄ vniuer
sus orbis. Luce. ij. ca. passus est se describi: tuncqꝫ etiaꝫ
nasci voluit: exquo in iustum a cesare demādatū cōpro
bauit edictū illum: ostēdit ꝙ facere nō debuisset si iniu
stum ꝑcipiebat cesar: ⁊ orbis fuisset cesar iniustus dñs:
cum nō decebat deū tueri in iniusta possessione: ⁊ dñm
possessorē iniustū. Et ex h̄ dicit Bar. ff. de cap. l. hostis.

cuius sniam in hoc approbo q siquis negaret cesarē orbis nō esse vniuersalez dñm esset hereticus: qz peccatum est cruolādi repugnare. i. non obedire z quasi scelus idolatrie nolle acquiescere. xxxij. dist. §. porro. cū xp̄us ipse ꝯprobauerit z ecclesia deniū sequēs. vi q. j. in apibus. xcvi. di. cū ad verū. z c. si imperator. z. xcvi. dī. qm̄. vnde Orosius dicit in. vj. cesar quē tantis misterijs predestinauerat deus censu singularium prīnciarū vbiq censeri omnes homines iussit: qm̄ deus z homo videri z esse dignatus est. tunc igitur natus est xp̄us romanorum censui statim ascriptus ui natus est hec illa p̄ma clarissima ꝓfessio que cesarem omnium principē romanosq rerū dños sigillatim oīum hominū descriptiōe facta signauit: in qua z ipse qui cunctos homies fecit: voluit se inueniri hoīem z inē homines ascribi quod penitus nūq ab vrbe condita in hūc mundum nec babillonico nec macedonico imperio cōcessum est. Secundo ipsum cesarē dñm cōprobauit cū ostenso sibi nūmismate cēsus inquit imago cesaris: Reddite ergo que sunt cesaris cesari zc. xxiij q. j. quid culpet. et c. militare. z. xxiij. q. viij. ꝯuenior. ecce nisi ergo illa imago fuisset veri unicq vniuersalis dñi nō fuisset ei reddenda etiā iniusto creditori seu detētori: qz violentus possessor nō fuisset in sua violenta imagine defensandus sed abolendus: Ipsum etiā z tertio expresse cōprobauit: cū ipsi censum seu tributū soluit: qd̄ est subiectiōis signū: de censi. c. ij. et de hoc est tex. xxiij. q. viij. tributū. z. §. ecce. xj. q. j. magnū. vbi inquit beatus Ambrosius: Si xp̄us censum soluit: tu quis tantus es qui putas nō esse soluendū. Ex quibus z ex precedētibus z secutis mens dei nō solum ꝓmittentis sed etiā cōprobātis z facientis colligit q eius volūtate orbis fastigiū romani obtinuerunt: z sic iuste nō iniuste ut multi asserunt. Ad hanc cōfirmandaz sniam accedat quod dixi supra in p̄ma qōne in vltimis cōfirmationibus siue argumētis ibi valido z hoc p̄mū: z in sequēti illo argumento.

Deruendam hāc voluntatez diuinā fuisse attendi oportet dignitas romanorū naz dispositio z dignitas z volūtas agentis dubia iudicatur inē alia iudicia fuisse vel nō fuisse fm passi dignitatem. l. si seruus plurium. §. fi. de lega. j. l. sed z si susceperit. §. sed z si ꝓponas. ff. de iudi. in quo oportet aiaduertere q apud deum ratōe gradus vel generis nō est acceptio ꝑsonarū: sed omnes deus de limo terre formauit z omnes vna terra supportat. viij. di. quo iure. oēs enī diuina suscipit gratia. nec est ad dei cultum masculus plusq femina liber plusq seruus: sed omnes in xp̄o vnā mercedē percipimus: ut in auc. de mona. §. hinc aūt qui est. ij. §. solum enī apud dignitatem est qui gradit̄ virtutibus: Nam apud deū nō gradus elegātior sed iure melioris actio cōprobat̄. xxiij. q. iiij. c. sicuti. vnde non filij sanctorū sunt qui tenēt eorū loca uel genus: sed qui faciunt eorū opera. xl. di. c. ij. z. iij. z c. non loca. Nam ex virtute sola apud deum quis gratiā cōparat: nō ex loci uel generis nobilitate. xl. di. illud. sed romani ante aduentū lucis eterne. i. xp̄i ea virtute qua tūc poterāt homies perfici: perfectissimi erant vltra oēs alios humani generis eo maxie tempore cum adepti sunt orbis imperiū. dignitas igit̄ eorū ex virtutibus habita tam in particularibus ciuibus q in populo efficax ē iudicium diuine voluntatis: qd̄ deo cōcedente orbis vniuersale dñium habuerūt: cū cōcedendū foret virtuosissimo: z q virtutibus imperiū obtinuerunt. tex. est. xxviij. q. j. §. ex his. Item quod dicit̄ qd̄ no. ipsis virtutibus mortales cunctos excedebāt iudi. cunctos auctores z hystoricos: inquit enī Policratus romanorū excellantis z virtute. Si enī gentium hystorie reuoluant̄ nihil clarius lucet. Nam z quiete libertatis z iusticie cultu reuerētia legū sūptimaz gentiū amicitijs a maturitate cōsiliorū z grauitate verborū z operū obtinuerūt: ut orbez terrarū subijcerent ditioni. vnde Josephus in libro de captiuitate hebreorū dicit q mirū sit Eufratē ab oriente z occeanus ab occidente Item a parte meridiana fortissima regio Africe: et a septētrione remis: atq isti termini sunt imperij: cum aliquis merito possit dicere minorez esse possidentibus possessionē: cui testimoniū viri huius: et si forte als nō feret stādū: cum iudeus post xp̄m fuerit: eius tū testimoniū ab alijs illustribus auctoribus referentibus idem substantificat̄: ut est tex. singularis. ff. de edendo. l. siquis ex argentarijs. §. primo. scdm̄ Jacobum Butri. vnde dictum testis vel vilis persone: de quo merito ratiōe vilitatis posset dubitari valet si habet contestē nō vilem sed fide dignum ut dicta. l. qd̄ est multū cordi tenendū. hoc idez insinuat Valerius li. quarto dicens nō vitio sed animi virorū z mulierū in ciuitate erant eorūq bonis dignitatis extimando cunctis bonis pensabat̄ hec imperia conciliabāt hec iungebant affinitates hec in foro hec intra priuatos parietes plurimū poterant. quilibet enim rem patrie nō suā ampliare ꝓperabat z potius esse pauper volebat in diuite imperio q diues i paupere z huic tam glorioso ꝓposito hec merces dabat̄ q nil eorūq virtuti debent̄ emere pecunia licebat. Idem Augustinus. v. de ciuitate dei exclamat dicens q cum romani haberent rem publicā. i. rem cōmunē patrie opulentissimā atq ditissimā ita ipsi in domib⁹ suis pauperes erant ut quidam eorū qui iam bis cōsul fuerāt ex illo senatu hominū pauperū polleret̄ notatiōe censorea qz decem libras argenti habere reptus est. hoc idem dicit Titus liuius li. j. ab vrbe condita dicens: vnq respublica maior fuit nec sanctior nec ditior bonis exemplis nec vnq ciuitatez auaricia z luxuria tā tarde intrauerint nec ibi tantus z tamdiu honor fuerit paupstati z temperantie intantū q quanto minus rerū tanto minus cupiditatis habebāt. hoc idē Tullius testat̄ de officijs dicens: cuius ditio etiā in facto fue vniuersitatis est standū. l. in tantū. §. j. de re. diui. Imperiū reipublice beneficijs tenebat̄ nō iniurijs. Bella aūt ꝓ socijs aūt de imperio gerebant̄. Exitus autē bellorū erant aut mites aut necessarij regum populorū z nationū portus erat id est refugiū. senatus nostri autē z magistratus z imperatores in ea re maxime laudem capere studuerunt: si prouincias: si socios equitate z iusticia defendissent. Itaq illud patrociniū orbis terrarū potius q imperiū poterat nominari. Ad hec accedant que infra dicaz in argumento qd̄ incipit: p̄terea principari. De ciuibus autē particularibus quales virtutibus fuerunt pollentes ꝑcunctare beatissimū Augustinuz in libro de ciuitate dei. ca. xix. vbi ponit eorū exempla de celo patrie. Nam pro ipsius libertate nōnulli proprios filios occiderunt: ut primus Brutus consul z deinde torquatus z alij qui pro patria sibi ipsis mortē ꝓpriam cōstituerunt: ut marcus curtius qui armatū in arrupto terre cum equo pro patria se deiecit: z marcus regul⁹ recte patrie consulendo voluit potius diuersa tormenta subire q patriā recto cōsilio defraudasse. Et eodez libro ca. vj. vbi dicit q eorū mos nobilissimus erat parcere subiectis z debellare supbos: acceptaq iniuria ignoscere

o

fcere potius q̄ prosequi mallebant: quia de re homine quasi sponte se ipsi subiiciebant. qđ cōfirmat exemplum quod de Scipione affricano Ualeri⁹ refert q̄ cum mire venustatis Scipio virginē bello cepisset: eam desponsatā inuiolatā parentibus reddidit: ⁊ aurū qđ pro redemptione puelle traditū fuerat eius doti accessit. Ex quo quidem facto hostes ad amorē romanoꝝ adduxit: ipseq̄ etiā Scipio beneficio potius q̄ metu obligare homines maluit: exterasq̄ gētes fide ac societate iūctas habere q̄ tristi subiectas seruitio retinere. Si decios si fabios si scipiōes memorē vniꝰ gesta: cuiusq̄ ac virtutes referendo vereor: ne longius extra materiā ordiēdo nimis longā retro seriē enarrarem. Idē si Cinnianū recitē ab aratro dictatorē tractū. Aut marchū curuē samitū oblatiōes deridentē. Aut fabricij paupertatē regis munera contēnentis: Aut Camilli pietates cōtra faliscos. ipsiusq̄ virtutes cōtra gallos. Idē si vtriusq̄ Catonis virtuosa velim ⁊ sancta coꝝ gesta enarrare: in quibus profecto nec calamus: nec mēs ipsa sufficeret. Hoc tamē tm̄ ꝯclusiue sufficiat q̄ populus ipse romanus sanctꝰ pius felix atq̄ deuotus eius virtutibus et dignitate meruit alijs anteponi natiōibus. C. de iusti. codi. cōfir. l. j. Idem Antonius ⁊c.

Ratione etiā charitatis ostēse a deo reipublice romane pōt ostendi diuina volūtas ff. de re. dubi. l. si fuerit. ⁊ l. si is qui. §. j. Nam voluit illam per Petrū et Paulū precioso ipsoꝝ sanguine sibi dedicari. xxij. di. c. ij. de electi. c. fundamenta. li. vj. ibidem etiam sue diuine monarchie caput ⁊ vicariū cōstituit. xxij. di. c. j. ij. iij. ⁊ per totam illā distinctionem. Si ergo diuinā ibi constituit monarchiā: multo fortius ⁊ iuste mundanā constituisse credendū est rōne charitatis predicte. Hanc etiam charitatē ⁊ diuinā voluntatē ut romani eo volente orbis obtinerent iurisditionē: ostendunt miracula a deo pro ipsis romanis sepe facta: ut orbis cōsequerent̄ dn̄ium. Nam miraculū seu miracula testimoniū sunt diuine volūtatis de hereti. c. cum ex iuncto. Nam inuisibilis dei potētia pro ipso ostendit̄ ut ibi. Et hoc quādo a deo imediate nō ex arte procedunt: cum etiā mali miracula faciant arte: ut Simon magus Jannes ⁊ Mābres q̄ Sinifex tamē cū Moyse facere nō potuerūt. j. q. j. teneamus. ⁊ c. prophetauit. Et hec ratio quare in canonizatione sanctoꝝ exploraꝫ de miraculis nō arte factis qꝛ ibi credit̄ fuisse testimoniū diuine voluntatis. ut de reli. ⁊ vene. sanct. c. j. ⁊ ij. ex. de testi. c. venerabilis. Nam ſm Thomā in. iij. li. cōtra gentiles in secūda secūde. c. centesimo. lxxviij. Miraculū est quod preter ordinē in rebus cōīter institutis diuinitus fit. vnde patz q̄ nō nisi a deo miracula sunt vltra naturā facta. Et ideo predicti Jānes ⁊ Mābres cum Sinife facere nō potuissent arte dicebant: digitus dei hic est: dicto. c. teneamus. ⁊ xxvj. q. v. c. nisi. vnde miraculū est ſm ipsū Thomā in predictis locis diuina imediata operatio sine operatiōe secūdoꝝ agentiū. Et ideo dn̄s cum misit Moysen ad israhelitas qui in egipto erāt dedit ei signū miraculi: dicto. c. cū ex iniuncto. Sed cum pro romanis: ut orbis dn̄iū obtinerent signa et miracula manifesta deus fecerit: ⁊ maxime pro augusto cesare ut iudicaret eū dn̄m vniuersi: credere oportet per ipsa miracula ⁊ signa ipsos habuisse ⁊ habere orbis dn̄ium dei voluntate: ⁊ etiam augusto cesari talibus miraculis precipue cōcessisset. Signa vero dei manifesta sunt hec que fide digni auctores referunt.

Nam postposito miraculo: qđ contigit sacrificante Numa romano rege. Nam ancilia de celo in orbē ꝓlapsum est: cum hoc forte nō pertineat ad cognitionem diuine voluntatis circa iura monarchie obtinēda. Et idem de signo mulieri prestito que ad purgatiōnē sui cribanū a qua plenū a tyberi in vrbem duxit: qꝛ hoc similiter nō ad rem. Nōne legitur q̄ cum Sabini habita cōspiratione per arcem capitoliā vrbem intrassent ⁊ debellatis romanis vrbe iam fere tota capta illam spoliassent romulum: deo preces effundentem ut imperiū suū conseruaret: vouentēq̄ exinde solēnem templū se deo structurū: collecta iterum romanoꝝ potētia miraculose post votū ipsum inimicos ab vrbe vituperose cōfugasse. Quid aliud etiā q̄ diuinā volūtatē patefecit miraculū q̄ capta a gallis vrbe sola capitolij arce pro romano imperio resistente contigit. Nam galli arcem ipsā nocis tempore clam vsurparē conarent̄: ⁊ fere menia transcendissent dormiētibus custodibus inuisus auster apparuit: ⁊ clamore excitatis custodibꝰ romanoꝝ vltimū excidiū remediū prebuit: de q̄ hystoria glo. meminit in. c. j. §. inde nanq̄. in. v̄. omniū sanctoꝝ. extra de reli. ⁊ vene. sanc. in cle. Nōne Oratiū Clodem miro dei iudicio prose mine restituisse, dices: ⁊ tot milibus exercitus eius donec pons tyberis frangeret̄: ⁊ demū eodē miraculo vulneribus plenū: ⁊ armis euasisse oppressū: ad suos incolumē enarrasset: manifestius etiam diuinū iudicium patefecit: signū celitꝰ ꝓstitū cōtra penos pro vrbis romane salute. Nam post cōflictum Cānensē romanis ab Hanibale illatum: cum pro expugnāda vrbe ipsa: ad ianuas eiꝰ Hanibal his exercitū duxisset: ⁊ bellum cum Flacho ⁊ romanis cōsulibus: pluries diuersis diebus iniceret pluuia cū grandine mixta: bis acies viri vsq̄ turbauit: ꝓpter que Orosius in q̄nto dicit: q̄ nō romana fortitudo sed diuina miseratō obstitit Hanibali ut nō caperet ⁊ subuerteret vrbem romanā: augustum etiam cesarē diuino dictante iudicio orbis imperiū suscepisse celeste nutus enunciauerunt: Nā cum bellū Philipense dubiū valde die sequenti facturus esset: in quo Brutū ⁊ Cassiū debellaret et esset egrotans medico eius nocte dormiente: quidā celitus missus apparuit: qui exposuit: ut si in sequenti die victoriam augustus vellet attingere in acies se cōferret: ⁊ bello seipsū presentaret qui cū ſm monitiones fecisset supernas post variam fortunam tandem deo fauente obtinuit hoc ipsū: videlꝫ augustum orbis principē supremū factorem eternū ordinasse dato in celo prodigio patuit: cum redeunti ipo Octauio: ut dicit Suetonius in secundo post cesaris mortem ab Apolonia: ad quā missus fuerat studijs cā varijs de imperio iam tractātibus: tamē vrbē intraret hora fere tertia subito claro ⁊ puro sereno: circulꝰ ad similitudinē celestis arcus cinxit orbem solis quasi ut dicit Orosius monstraret eum vnū ⁊ maximū in mundo ⁊ solum solem clarissimū: cuius tēpore vēturus erat: qui ipsum solem solus ⁊ totū mundum fecerat. O igit̄ miseri qui tam dei manifestis signis ⁊ iudicijs de volūtati resistunt: nō enim peccant in cesarē: non ī imperiū: nō in hominē aliū: uel mundū istū sed in deum qui eternaliter hec cōstituit mundū nostrū melius regi per vnū. xxiij. q. v. hec imago. xi. q. iij. qui resistit. Antonius rosel.

Volūtas ēt occulta homīs uel dei iudicaꝫ ad esse vt ab eē rōe necessitudis. d. l. si seruꝰ pluū §. si. qđ exponēs gl. ītelligit. i. ꝯsanguintatē. ⁊ ſm expositiōē hāc nulla videt̄ eē

cõiectura diuine voluntatis in hoc cãu. vel potest di ci q̃ est cõiectura. Naȝ eos suscepturus erat deus in filios adoptionis. de ↄse. di. ij. c. quia corpus. ⁊ remo to israel cum eis: cognationẽ habiturus erat spiritua lẽ. Nam ibidẽ ↄstituturus erat sue ecclesie caput ⁊ vi cariatũ. xxij. di. c. j. ⁊. ij. ⁊ extra de elec. fundamẽta mi litantis ecclesie. li. vj. Nimirũ ergo si ratiõe cõsangui nitatis ⁊ cognatiõis spũalis future: eis dedit potesta tem orbem vendicãdi: ut ecclesia tẽporaliter: demũ ⁊ spiritualiter melius regeret per vnũ. Nam dedit eis romanis potestateȝ filios dei fieri. Joh. pmo. postq̃ȝ acceptauerũt legem xpi: ⁊ sic eius filij facti sunt: de pe ni. di. j. c. nũquid autẽ. preuidẽs romanos futuros fi lios adoptionis: dedit merito potestatẽ orbem subiu gandi. Sed cũ tex. posset intelligi ꝓpter ratiõe neces situdinis ⁊ inuincⁱ necessitatis agẽti uel passo. i. dis ponẽtis uel illius cum quo disponit. ⁊ tunc ista pre sumptiõe potest dici voluntatẽ affuisse: cum romani monarchiã obtinuerũt. Nam ut pluries dictuȝ ẽ: ne cesse erat ⁊ est mundũ inferioreȝ regi vno principe si cut superior mũdus regit. xxxiij. q. v. hec imago. l. ij. §. nouissime. ff. de origi. iur. ⁊ phũs 2° methaphĩce in quiens: Entia nolunt male disponi: pluralitas princi pũ mala: vnus ergo princeps q̃ latius ꝓsequor

sic ergo erat necesse mundũ hunc sensibilem regi vno pncipe igit deo pmittẽte romanis totum mundũ ac quirere credendũ est ex ꝓsumpta voluntate ratiõe ne cessitudinis nõ solum pmisisse sed voluisse: ⁊ sic iuste habuerunt cum sm dei voluntatẽ haberẽt ut pluries dictum est hoc etiã põt rõne ostendi. nã si romani or bis imperiuȝ nõ habuissent qđ obtinuerunt iam dei oga essent impfecta contra text. de baptis. maiores de sũma tri. epistola victor. qđ sic ostendit: sicut eniȝ for ma nõ põt esse sine mã: de sũma trin. c. j. in cle. v̄. por ro. ⁊ facit. ff. de vsufruc. l. ij. ⁊ sicut actio nõ potest esse sine passo sm phũm: cum actus actiuor fit in patien te disposito: ⁊ probat. ff. de tutel. l. j. ibi in capite libri cum cõmentator ibi dicit etiã secũdo q̃ quelibet agẽ tia mensurant sm qualitatẽ suoꝝ passiuorũ: ita diui na volũtas nõ intendit tm̃ formas ⁊ fines earum sine materia seu sine medijs: per que perueniat ad finaleȝ formã intentã ⁊ eius operationeȝ: alĩs qđ deus inten deret ad finem nõ perduceret: ⁊ sic opera faceret imp fecta: qđ nephas est dicere: ⁊ est ↄtra illud etiam qđ est a deo ceptũ uel volitum nõ relinquit imperfectũ C. de emen. iusti. codi. in princi. cum qui velit vnũ ve lit omne per qđ peruenit ad illud. l. oratio. de spon. ⁊ l. ij. ff. de iurisdi. om. iu. sicut ⁊ qui vult cõsequens vult antecedẽs. ff. de procu. l. ad rem mobilẽ. ⁊ l. ad legatũ necesse est igit ad intentionẽ dei qui mũdũ hũc vult regi per vnũ: ut dixi. s. ad esse materiã uel mediuȝ in strumentũ dei: uel instrumentũ per qđ perueniat ad intentũ finalẽ dei. Et hoc est qđ sentit phũs in politi cis: q̃ quidam sunt nõ solum singulares hoĩes: sȝ po puli apti nati ad pncipare. Alij quidẽ ad subijci: ⁊ ta libus sm eum ad solũ regi est expediens sed etiaȝ iu stum. ⁊ hoc est qđ sentit glo. j. di. ius gentiuȝ. dum di cit ꝓ peccat seruus qui recedit a suo dño. Nam cum esset aptus natus subijci peccat se subtrahendo ut ibi et. xvij. q. iiij. siquis seruũ. sed cum ad hanc suã dei in tentionẽ p ceteris ad dominãdũ ↄstituerit romanos in ministros: ut per vnũ pncipatũ inferiora ad instar superioꝝ gubernarẽt certe tanq̃ȝ dei ministri iusta fe cisse arbitrandi sunt. xxiij. q. ij. dñs in fi. ⁊ dei volun tatẽ intẽderũt: qui vult inferiora regi per vnuȝ: qđ re gimen preterq̃ȝ romanis nõ potest ostẽdi aliquibus gentibus alijs cõpetijsse. Unde ipsi romani dei meri to preelecti: in hoc ministri iudicãdi sunt: ⁊ iuste ter rarũ suo dño subiecisse: aliter poneres dei operã im perfectã: vȝ ipsiȝ aliquẽ bonũ finẽ intendere: media vero per que veniat ad illud negligere: q̃ cũȝ nullus adhuc fuerit romanis exceptis: qui orbem totuȝ seu orbis partẽ maiorẽ subiecerũt. vnde necesse habem⁹ dicere: aut romanos illos fuisse: aut deum vsq̃ȝ adeo negligere uel neglexisse fineȝ per eum intentũ: qđ de deo nõ est phas dicere: cum phũs dicat 2° de celo et mũdo. Et frustra natura dedisset stellis motuȝ ꝓgres siuũ si non dedisset organa ad istum motuȝ: sic deus frustra monarchiã inferioꝝ ad instar superiorũ intẽ deret. xxxiij. q. v. c. hec imago. si ad ipsa organa nõ in tendisset: dicendum est ergo deuȝ adhuc ad hanc mo narchiam romanos p̃elegisse ut organa ⁊ ministros ⁊ sic iuste fecerũt. xxiij. q. ij. dñs in fi.

Et sortes etiã positas a romanis cũ emulis ipsoꝝ de iperio de certãtib⁹ diuina voluntas patefacta est nam cũ ante euangelicam doctri nam sortilegiũ damnatũ nõ erat sed cum ipso occulta diuina volũtas po tuit explorari. xxxi. q. ij. in sũma. ⁊ §. his ita. vnde Au gustinus in li. psal. inquit: sors nõ est aliquid mali: sȝ res in humana dubietate diuinã diiudicans volunta tem. xxvj. q. ij. sors. ⁊ ideo iosue ante doctrinam euan gelicam sorte exquisiuit peccatum achor ⁊ saul iona than filiũ suũ peccatum fecisse comperijt ⁊ ionas fu gens a facie dñi a nautis deprehensus sorte in mari deiectus. similiter mathias quoq̃ȝ in apostolatu a pe tro assumpt⁹ est: ⁊ liter post euangeliũ sint sortes ꝓhi bite ne p continuũ vsum homines in idolatriam di labant. xxvj. q. ij. nõ exemplo. ⁊ c. nõ statim. §. his ita tamen añ euangelium nõ erant inhibite quinimo in dubijs iudicijs ⁊ causis ⁊ vbi iudicis alicuius mũda ni scia nõ potest attingere vel forte vbi iudicis etiam copia haberi non potest ꝓ temporalib⁹ credo adhuc sortes licitas fore. ff. de iudi. l. sed cum ambo. C. cõia delega. l. si duobus. xxj. distin. cleros. illas tamen que nulla superstitiõe vel demonũ diuinatõne fiant. Nã ille penitus sunt eliminande. xxvj. qõe. ij. qui sine do mino. ⁊ iiij. q. v. p totum. Cum paleis võ vel simplici bus dictis casibus adhuc hodie sortes licite sunt q̃n imo ⁊ certaminib⁹ ⁊ duellis licet forte voluntatẽ dei exquirere qr certare nihil aliud est q̃ȝ certum facere. Et licȝ iure romano atq̃ȝ canonico ius certãdi ⁊ duel landi sit hodie ꝓhibitum sine licentie supioris. ij. q. v. monarchiam de pur. vulg. p totum de cler. pugna. in du. p totum. C. de gladi. l. v. ꝓ republica tñ licet duel lum ⁊ certamẽ suscipere de postu. l. j. §. bestias. insti. de excu. tuto. §. sed si in bello ⁊ in feudis i. c. j. de pac. tenen. ⁊ quidam moderni in. l. j. C. de edi. li. tol. qđ tñ intelligo ꝓ republica nõ recognoscente supiorem vel ꝓ republica auctoritate pncipis ut ille cui⁹ nil aliud interest possit certare alĩs nõ ut est glo. in. l. cuȝ filius. §. si. de leg. j. ⁊ ut exinde dei volũtas exquirat ⁊ aucto ritate supioris licet duellum iure dicta. l. j. de gla. Et sicut supioris auctoritate licet maxime ꝓ erudienda veritate alicuius publici dubij ita nõ recognoscentes supiorem iuste poterãt ⁊ possunt p viam duelli ⁊ cer taminis lites ante dictas dirimere hoc ostẽdi potest quia multis ⁊ multis casib⁹ iure longobardorũ duel lum licet. Item ⁊ loci consuetudine ut in sicilia in di cto. c. j. de pace tenen. qr duelluȝ est singularis pugna ad ꝓbationẽ veritatis ut ibi notat licet credam q̃ suc cũbens licet pro cõfesso ⁊ cõuicto habeat nõ debeat puniri capitaliter si id ꝓ quo certatur haberet penaȝ

aduersarii capitalē annexam: ut in .l. x. coll. de pa. te. c.
j. §. i. rō: q2 hec ꝓbatio ꝛ coniunctio que surgit ex pu
gna contra eū qui perdit est presumptiua ꝓbatio ex
qua non debet mors infligi cum requirātur ꝓbatio
nes luce meridiana clariores. l. fi. C. de probat. ꝛ ibi
hoc tenet nico. de matra. ꝛ bal. ꝛ si dicis ergo hec con
fessio non est sufficiens probatio in causa imperij: q̄
est de toto vniuersali mixto corpore generis hūani: ꝛ
sic maior qūacunq3 causa que sit etiā3 de persona: et
vita cuiusq3 humani indiuidui: fateor: s3 hec cū aliis
supra ꝛ infra deductis ꝓbationibus plenissime pro
bant romanorum iusticiam: nam ꝛ due semiplene ꝓ
bationes diuersi generis ad finem vnū tendētes cō
stituunt vnā plenā ꝓbationem: vt not. glo. in. l. ij. §.
eiusdem. ff. de testi. l3 si tenderent ad diuersos fines
imperfecte due ꝓbationes non facerent vnam perfe
ctam. l. ij. §. fi. ꝛ. l. spadonem. §. qui multa iura. ff. de
excu. tuto. ꝛ in. c. illud. de presumpt. quia ad vnū ge
nus ꝓbationis iudex non debet suum animū infor
mare: ut in. c. causam. de re iudi. vel dico q3 etiā poss3
puniri capitaliter qui se illi soli ꝓbationi sumpte ex
certamine tm̄ subiecisset. Et ideo si populi qui cū ro
manis decertauerant solis sortibus duellandi vel ꝓ
liandi suam iusticiam posuerunt: ꝛ hanc pro vera ꝓ
batione sufficere assumpserunt: arbitror hoc ipsū so
lum sufficere: ꝛ sm̄ hanc ꝓbationem posse sententias
ferri etiam capitalis ꝛ de causa totius imperij. Et de
hoc tex. in. l. fi. C. de ꝓbat. ibi vel iudiciis. per quem
tex. arbitror q3 ex probationibus ex qui bꝰ insurgeret
vehementissima presumptio possit quis capitalit̄ dā
nari: ut si aliquis visus fuit intrare domum: ꝛ ex illa
exire cum gladio sanguinolento: ꝛ demum mulier
reperit̄ mortua: dicta. l. fi. C. de ꝓbatio. ꝛ in. vij. ꝛ ibi
nota. ff. de fur. ꝛ hoc quando ex talibꝰ iudiciis argui
tur ad verum dolum: secus si ad presumptum: ꝛ alia
forte iudicia euacuarent priora: ut no. bar. in. l. quod
nerua. in fi. q̄ōnis. ff. depositi. in tractatu culpe latio
ris: ꝛ ita potest saluari quod no. inno. in. c. afferte. de
presumpt. qui dixit q3 ex vehementi presumpti ōe nō
possit quis criminaliter puniri quod licite tamē fie
ri non potest: nisi pro ipsa veritate erudiēda atq3 ma
nifestanda iusticia que sit occulta: nam duellātes cū
subintrant stadiū pugne corporaliter iurare debent
q3 credunt dn̄os pro quibus pugnam subintrant: et
patriam suam fouere iusticiam: ꝛ in extrauagant. fe
derici que incipit de iuramento a cāpionibus ꝓstan
do: nec est tamen duellum statim permittendum: sed
cum aliter veritas patefieri non potest ne deum tem
tare iudicemur: non eius voluntatem excutere: dicto
c. monomachiam: ꝛ hoc vbi est3 diffamatio ꝛ discor
dia iam suborta: nam l3 esset dubium nō suborta dis
cordia non liceret alicui duellum ꝓuocare: ꝛ debent
esse pares duellantes seu prouocantes ad duellū: ne
minor velit maiori adequari. Item hoc vbi vertitur
graue preiudicium reipublice nam non ex omni cau
sa leui liceret: quia esset etiam temtare deum: et hoc
vbi non esset strepitus iudicij electꝰ al' videns se sem
per succumbere posset petere viam duellādi quod eē
absurdum: sed duellantibus ingredientibus zelo iu
sticie pro erudienda dei volūtate occulta: ꝛ sub ipsiꝰ
dei iudicio quis diceret aut crederet ut deum nō ha
beant tunc iuste iudicantem ꝛ parti iustiorem causā
habenti adherentem: cum scriptum sit si duo plures
ne conuenerunt in nomine meo ego in medio eoru3
sum. xxiij. q. j. alienus. §. si autem agitur. credo q3 in
hoc sacrilego scismate vbi nō poterat per viam iusti
cie haberi cognitio veritatis ꝛ vertebatur: tamē sum

mū totius christianitatis periculum qd̄ licuisset per
sortes aut duello īter pares dirimere positis duobꝰ
quēlibet a pte sua l3 honestior ꝛ sanctior fuisset renū
ciationis aut cessiōis via ꝓ bono pacis adinuēta quā
non iudico hereticam aut insanam vt aliq̄ asserebāt
ꝓpter ipsa3 non subire quinīmo potius orthodoxā
ꝛ fidelē: vt in. c. j. de renun. lib. vj. l3 mīn ypocrizātes
vt obtinerēt pontificatus fastigiū haberēt in ore plu
rimū: sed post adeptu3 soliū presulatus apostolatus
in intellectu ē in intentione minimu3: cū ergo romani
superiore3 nisi deū non recognoscerent certarētq3 an
te legem euangelicam de īperio obtinendo. Na3 sm̄
augustinū. v. de ciuitate dei romanos ad facta miran
da compulit: quia imperare videbatur eius gloriosū
seruire non ingloriosum: pro quo imperiū maximu3
erat dubiu3 quis preelectꝰ a deo foret vt preeminēs
ꝛ minister super quibus cum iudex non esset qui in
ter romanos ꝛ cum ipsis de imperio dimicantibꝰ iu
dicium interponeret licite ꝛ iuste diuinam volunta
tem certaminibus ꝛ duellis exquisierunt vt iuribus
antedictis cum pro eruenda veritate ꝛ iusticia mani
festanda fecerunt in quibus cum obtinuerunt volū
tate diuina obtinuerūt: ꝛ sic iuste. xxiij. q. v. dixit do
minus. xxiij. q. viij. occidit. cum succumbentes fuerūt
habiti ꝓ confessis de pace tene. c. j. ꝛ ibi glo. ꝛ hoc si
ue certamen fuit duorum vel trium siue pluriū: ꝛ vni
uersale: nam cum in duello ꝛ pugna singulari deꝰ eē
credatur duellantibus ꝛ plurium suscipientibꝰ amo
re iusticie ꝛ veritatis occulte ꝓpalande recte iudex ꝛ
arbiter quanto mangis credendum est deum iudicē
esse nisi bello dimicatur vniuersali. ar. l. que de tota.
de rei vendi. ꝛ. l. qui scit. in prin. ff. de vsur. ꝛ q3 in cer
taminibꝰ ꝛ duellis ꝛ imperio suppositis romani cer
tando ꝛ duellando preualuerunt: palam est: nam cū
gregis romani athelizantibus pro imperio pirocan
darum rege pro ipsis veniente fabricio pro romanis
post tarantinu3 bellū romanorum felix ꝛ superior victo
ria fuit: ꝛ q3 de imperij solum preminentia bella gere
rēt non alia ambitione insinuant verba ipsius pirri:
que refert tulius in libro primo officiorum oratoribus
romanis dicta dum captiuos suos auro a pirro que
rerent redimere inquit enim dono accipite: nam nō
auro belligeremꝰ: sed ferro vitā tractamus: vtrq3 nos
ne me velit regnare hera. i. fortuna quid ne ferat sors
virtute experiamur hera3 pirrꝰ fortunā noīabat quā
nos recti dei ꝓuidentiā appellamus supmum etiā vi
ctorie brauium in oībus bellis punicis romani obti
nuerunt: nā l3 in prima varia sepiꝰ sors fuisset: ꝛ nūq3
terra ꝛ mari peiꝰ res magis ꝓspere in se fuerūt infeli
ci tm̄ ipsorum affricanorum fine īminatꝰ sunt ꝛ idē ī scōo
scipione affricano exn̄te ꝓ romanis hanibale do pro
carthaginēsibꝰ filr̄ ꝛ tertio cū altero scipiōe affri. suc
cubuerūt: ꝛ tandē carthago deleta in duellis etiā ob
tinuerūt: nā cū diu de īperio cū albanis decertassēt q̄
ex eodē stipite ꝓfecti erāt: tādē de vtriusq3 gētis con
sensu cōi per tres oracios hinc inde per tres curacios
dimicatum est ꝛ dei iudicium conquisitum interfe
ctisq3 iam duobus oraciis ex parte romanorum posi
tis tertius germanꝰ oracius omnes tres curacios ex
parte albanorum positos miraculose superauit: qua
de re albam sub hostilio romanorum rege venerunt
ꝛ idē fuit cū finitimis plibꝰ vt cu3 sabinis ꝛ aliis: ꝛ pꝰ
mltas ꝛ varias diuersarū gētiū debellatiōes: ut. s. assi
riorum gallorum punicorum: quas referre etiam sue
cincte prolixum minus foret orbis vniuersum domi
niū nacti sunt vt īquit scriba christi lucas euāgelicꝰ
dū dicit: Exijt edictū a cesare augusto vt describeret

vniuersus orbis. Unde ex praedictis omnibus manifeste deprehendit dei iudicio romanos orbis vniuersi principatū subiugasse: ꝛ sic iuste rationibus antedictis qđ nulli mortaliū ab orbe condito amplius contigit. vnde Augustinus. v. de ciuitate dei dicit: ꝙ cū diu fuissent regna orientis illustria voluit ꝛ deus occidentale fieri illustre: ꝙ licet tempore esset posterius imperii magnitudie ꝛ latitudine fuit illustrius ꝛ imperiū: hoc vero nō humanis viribus aut incertis casib⁹ sed ineffabilibus misteriis ꝛ ꝓfundissimis dei iudiciis dispositū fuit: ut inquit Oracius in secūdo. Feliz ergo romanorū genus dei iudicio meruit aliis antepositi nationibus. C. de iusti. codi. cōfir. l. j. O ineffabilis sapientia ꝙ̄ inscrutabilia sunt iudicia tua: quomodo nō cognoscit igit deum voluisse orbis vniuersi dñiuz esse apud romanos: cū foret necesse ad substituendū ꝛ puniēdū peccatū Ade qui fuit dñs vniuerse terre Genesis. ij°. ca. ꝛ. xxxiij. q. v. hec imago. ut esset aliter successor dñs vniuersi: sub quo peccatuz illo punitione ordinaria deleref: cū inferiores superiorē arguere nō possent aut iudicare. ij. q. vij. petrus. ꝛ per totā illam qōem. facit. l. nam ꝛ magistratus. ff. de arbi. igitur opus fuit Ade primo parenti priuato dñio illud alteri cōferri: qui successor in eodē dñio peccatū ꝑdecessoris priuato dñio ꝯgnosceret ꝛ puniret. xxiiij. q. j. achacius. vbi successor pape de heresi predecessorem iudicare potest: ꝛ idem vniuersale conciliū sed non alter. Et hec est ratio cur xp̄us in quo punituz est peccatū Ade: de sū. tri. c. firmit. voluit a pontio pilato iudicari nō a iudeis uel herode: qꝛ pilat⁹ erat ꝑses tiberij principis vniuersi: ꝛ qui successor Ade ꝑmo parente iuste poterat eius scelerata contra deū delicta cōmissa dānare. Naz alij nō fuissent iudices: ꝛ sic punitionē inferre nō potuissent. Hec est eciaz ratio quare nō alio tempore xp̄us descendit ꝛ incoronatus est cum nullus ante romanos orbis vniuersi nactus fuerit dñium: sub quibus potuisset xp̄us iudicari: ꝛ peccatū primi parentis deleri ꝛ puniri. Taceāt ergo qui non intelligunt dei ista misteria tam secreta ꝛ approbent romanū imperiū cum profundissimis dei iudiciis cōprobatum. Anto. rosel.

Ars ista ꝙ sit vera sic ostendit. Illa bella sunt iusta q̄ vlciscunt iniurias: si gens uł ciuitas plectenda est: uel que vēdicare neglexerit: qđ a suis improbe factum est uel reddere qđ iniuria ablatuz est. xxiij. q. ij. dñs. talia enim fuerūt romana bella: ꝛ ꝓpter hoc roma orbem terrarū sibi subiecit. Naz ut inquit Augustinus. v. de ciuitate dei: voluit eniz deus romanū regnū esse tam potens ꝛ imperiosuz ad domāda multa ꝛ grauia mala multarū gentiuz: pro hoc: qꝛ omnis actus punitiuus maloꝝ sit a deo: cum scriptum sit: mihi vindictā ꝛ ego retribuam. ad Hebreos. x. ꝛ ad Romanos. xij. ꝛ hoc facit deus uel imediate per se: ut in prima creatione mūdi: cuz ipse punivit Caym ꝛ lamech Genes. iiij. ꝛ. ij. ca. ꝛ not. Inno. de fo. cōpe. licet. excepto per ꝓprios ministros. Unde regibus ꝛ principibus datus est a deo gladius ad vindictā maloꝝ: laudem vero bonoꝝ: de maio. ꝛ obed. c. solite. xj. q. vij. §. item cū dauid. sed ut ostēdit ipse per signa ceteros in ministros preelegit romanos: ut orbem regerēt terrarū: ꝛ mala punirent ꝛ vindicarēt: ꝛ sic iuste apud eos iura posita sunt dñii: cum hac de re nō belli fautores aut ductores dici debeant sed potius dei ministri. xxiij. q. ij. dñs. in fi. Et hec est ratio quare filij israbel licite pugnabant ꝛ spoliabant terras Amorreoꝝ ꝛ aliorū: quia in hoc dei ministri erāt: pro hoc. xxiij. q. j. paratus. Nam illa bella sine beniuolentia nō gerunt q̄ sunt ut ad pietatē iusticieꝗ societatē victis facilius consulat. Nam cui licētia iniquitatis eripit: vtilius vincit: qm̄ nil est infelicius felicitate peccantiuz que penalis nutrit impunitas ꝛ mala voluntas velut interior hostis roborat. dicto. c. paratus.

De pōt naturaliter ostēdi: homo dicit minor mūdus: ꝛ sicut sit gubernatio in paruo mūdo: sic in toto vniuersali similitudinarie: ut dicit phs. viij. phicorū. ꝛ probat de cōse. di. iiij. c. est vnitas. sed in regimine vnius indiuidui corporis naturalis cōstat ꝙ vbi nullus est humoꝝ excessus nulla ē rebellio repugnans: nulla distractio cōseruationiz naturali ꝛ directioni. vbi autē est humoꝝ excessus propter inordinatū forte regimen: tunc pugna est nature tendētis in ꝯseruationē. cū excessibus tēdentibus in destructionē: ut aliqñ sufficiat naturalis potentia ad correptiōz repugnātie expellēdo ipsos humores malorū de corpore: dicto. c. est vnitas. Et aliqñ ꝓpter excessuz morbi: natura est per se impotēs: ꝛ tunc opus ē adiutorio extrinseco ut medicamine sapiētis: qui exhortator nature ministrando ꝯgrua ad expulsionem morbi ipsius nature ampliator existat: sic in magno ē mundo. Nam aliqñ in climatibus eius nullus est rebellū excessus: ꝛ tunc nō est pugna sed tendit solum natura ad mūdi cōseruationē: qđ est in pace ꝛ tranqllitate viuere vt: in prohemio decretalium. Aliqñ est rebellis excessus ꝛ discordia: tendentiū in destructionē: ꝛ tunc est opus medicamine: ut in dicto ꝓhemio decretaliū: ꝛ hoc fieri potest: uł ab ipsa natura reducēte rem ad debitos terminos sedādo rebelles: ut videmus interdū ꝙ orta seditione vicinitate: ꝛ sic morbo exorto ipsi inuicez eoꝝ prudētia recōciliant. Aliqñ ē tantus excessus rebelliuz qđ nō pōt natura: tunc opus est medicamīe rebellico: ut expulsis rebellibus reuertat ad pristinā sanitatē. vnde merito deus qui est oīum creator ꝛ medic⁹ vniuersi: de sum. tri. c. j. de peni. di. iij. c. adhuc multū. de cōse. di. ij. c. ꝛ sancta. adhibuit romanos ministros ꝛ medicos ad domāda multa ꝛ grauia mala multaꝝ gentiū ſm ꝑcedentē sniaz Augustini: ut hoiez ꝛ mundū magnū in pace et societate seruarēt. vñ recte ꝛ iure deo ꝑmittēte ꝛ natura romani cōsecuti sunt orbis imperiū ꝛ vl'am pacē mūdo dederūt. vnde ꝑmus Augustus adepto mūdo clausit sacraria Jani qđ templū erat stans apertū ad bellū: ꝛ hꝰ ꝓfecto bella iusta fuerunt que deus imparit: qui nouit qđ cuiq̄ fieri debuit: in quo ductor exercitus: uł ipse romanus populus nō tam auctor belli q̄ minister iudicādus est. xxiij. q. ij. dñs. Anto. rosel.

Ure vo gentiū ꝙ obtinuerunt romani orbis magr̄atū ꝛ dñiuz pōt ondi. Nā postq̄ iure seculi inuēta fuit dñioꝝ acq̄sitio. viij. di. quo iure. ꝛ. l. hꝰ iure. cū iuribus omībus supra multotiens allegatis: per reges ꝛ principes gētium: quibus medientibus iure gentiuz ꝛ seculi deus distribuit generi humano. d. c. quo iure. statuni fuit ut q̄ bello capiebant obtinētiū fierēt. Itē ꝛ iure postliminij sunt inducta: ut. l. nāles. §. fi. ꝛ. l. trāsfuga. ff. de acq̄. re. do. ꝛ de acq̄. pos. l. j. §. di. ius gentiū. ꝛ. c. ius militare. xxiij. q. v. dicat. ff. de iust. ꝛ iu. l. omnis. ff. de cap. l. si captiuus. §. expulsis. ꝛ. l. postliminiū est ius. ꝛ cōis hec lex fuit iure gentiū nō tam romano ꝑplo q̄ hostibus. Naz ita romani capti essꝰ

ciebant serui capiētiū. sic ecōuerso ⁊ bona romanoꝝ capta hostiū dn̄io acquirebant: cū dn̄ia que iure gē tiū cōstituunt̄ pereque oībus hoībus cōpetant. Nā ius ipsuꝫ gentiū ortū habuit cū humano genere ⁊ ipi inest naliter: ideo interdū a iure ius gentiuꝫ naturale nuncupat̄. ff. de acqui. re. dom. l. j. ꝫ cum romani vir tutibus bellis ⁊ armis obtinuerūt orbeꝫ terraꝝ: ergo iuste iure gentiū distinctio a iure diuino: ⁊ qꝛ ius gē tiū a deo est cōprobatū. viij. di. quo iure. vniuersaꝫ iu risditionē ⁊ orbis dn̄iuꝫ sunt bellando adepti: maxie iulius cesar primus: ut de ipso luci⁹ florus inqt in qr to libro dicens: Nō inuitis ciuibus oēs in vnū prin cipem cōgesti sunt certa templa imagines in theatro distracta corona suggestus in curia fastigiū in domo mensis inceso ad hec pater patrie perpetuus dictator nō igit̄ hic titulus grate patrie mōstrat cesareꝫ fuisse tyrannū nec clemētis eius: quia in hostes ⁊ ꝓximos visus est: sed cū omni solēnitate iuridice tenuit prin cipatū ⁊ inuidia non iure sed iniuste occisus est a qui rentibus ꝓpriū priuatū ipsorū augere magistratuꝫ: q̄ tū oēs tandē infra triennū mala morte perierūt oēs excitatores rursus ciuilis belli ac occisores patris pa trie. vnde Policratus. viij. libro inquit: Julius cesar primus vrbem prudētie ac regi militaribus iuribus acquisitus ⁊ notes ⁊ alia eius aucte. ꝯ in contrarium enarrata in vltio argumēto partis ꝯtrarie Policrat⁹ nō dixit tyrānū cesarē: ꝫ dixit ipsū tyrannū reputatū.

DE post sic ostēdi. Naꝫ romani aut bona mobilia q̄ ab ho stibus fuerāt capta recuperauerunt quoꝝ dn̄ia per capturā factā ab ho stibus perdiderāt: aut hostiuꝫ bona ꝓpria mobilia uel īmobilia primuꝫ obtinuerūt. Siquidē recuperauerunt res ꝓprias uel federatoꝝ ⁊ collegiatoꝝ suoꝝ: ⁊ hec recuperare potue runt duobus modis aut redēptiōibus: qꝛ ab aliquo sunt redempta pecūia: uel qꝛ a militibus romanis de hostiū manibus recuperata sunt. Et si quidē si redē pta sunt pecunia: quid dubitat qꝛ si fuit ab hostib⁹ li ber homo redēptus qꝛ iure postliminiꝫ pristinā recu perat libertatē: ut. l. postliminiū est ius. de cap. debet tū esse loco pignoris redimenti ut seruus donec resti tuat preciū quo redēptus est. l. fi. C. de capti. ⁊ si alia res nō homo liber fuit redēptus: ⁊ tunc aut redimēs redemit noīe dn̄i cuius erat: aut noīe ꝓprio. Si noīe dn̄i: tunc si erant plures dn̄i ⁊ noīe oīuꝫ facta est redē ptio ad oēs dn̄ium statum reuersiꝫ est. l. in bello §. si seru⁹ pluriū. de capti. Sed si nō omniū dn̄oꝝ ꝫ vni⁹ tm̄ noīe facta est redēptio pro parte illius dn̄i dn̄ium sue ptis reuertit̄: ⁊ cetere partes manent penes redi mentes prius: priores tn̄ dn̄i possent offerre precium ut statim dicā. Si v̄o erat vnus ⁊ eius noīe fit redem ptio: statim dn̄iuꝫ reacquirit qꝺ perdiderat. l. postli miniū. de capti. ⁊ iuribus. ꝯ. allat̄. Si vero redimēs nō redemit noīe dn̄i: tunc si facit ignorans fuisse alie nā ⁊ ab hostibus captā redimēdo suā facit: sed ab eo qui fuit prior dn̄s ⁊ ab hostibus spoliatus infra triē niū potest fieri oblatio precij quo redemit: ⁊ ei tūc te net̄ eā restituere: dicto. §. si seruus. Et si enī sciēs ali enā fuisse: ꝫ redimēdo suaꝫ faciat tn̄ quācunqꝫ prior spoliatus dn̄s offerre pōt preciū rei ⁊ restituere tene tur: ut dictis iuribus. ꝑdicta tn̄ sunt vera preterq̄ si il le res ab hostibus capte nō fuerint a perdētibus tur piter deperdite. nam tūc nō esset ius postliminij. l. ij. de capti. ⁊ l. iij. ⁊ hoc no. glo. j. di. ius gentiū. in glo. postliminiuꝫ. vnde si federati ppli romani in aliquo bello eoꝝ tristicia ꝑdidissent fortilicia ⁊ castra: et de

mū a romanis fuissent recuperata pecūia: uel aliter nō fuissent prioribus dn̄is restituenda ꝫ fuissent ro mani populi. Itē predicta beneficia non cōpeterissent his qui transfugissent: nā fuerūt in numero hostiū. l. postliminiū. §. transfugas. Et ideo si vnus militū ꝑdi disset primū bona: ⁊ demuꝫ ad hostes trāsfugisset: ut faciūt quondie mali stipendiarij: ⁊ demū facta pace reuerteret̄: ⁊ forte aliq̄ sua bona inueniret ab aliquo redēpta que ipse vellet redimere offerēdo preciū illi qui redemit nō esset audiēdus. Interdū romani non redēptione ꝫ per vim capta recuperauerūt: ⁊ tūc si nō erāt adhuc recuperata ducta per hostes in ꝑsidia cer tus dn̄us qui amiserat recuperat qꝛ ia nunq̄ dn̄ium amisit. Naꝫ nō dicunt̄ capta nisi cū ducta sunt in ho stiū presidia: ut. l. postliminiū. de capti. que verba sūt notāda: qꝛ etiā si talis dn̄s amisisset possessionē illi⁹ rei sua desidia uel tristicia: q̄ si fuisset recuꝑata post q̄ fuisset ducta in hostium presidia nō debuisset ipsi reddi. l. ij. ⁊. iij. de capti. ⁊. ꝯ. dixi. nunc tn̄ restitueret̄ qꝛ nondū eius amiserat dn̄ium ꝫ possessionē sic. ⁊ idē si aliquo dormiēte fortiliciū mala custodia eēt captū ⁊ anteq̄ ꝑfecte victū esset amici perdētis recuparent debet ei dimitti dn̄o: ꝫ si idē esset totalr perditū ⁊ recu peraret̄ nō esset restituēduꝫ ut dixi. Si v̄o ducta iam erant intra ꝑsidia hostiū: ⁊ sic hostibus dn̄ia quesita ⁊ a romanis perdita erant rerū dn̄ia: ut. l. postlimini um. §. in pace. de captiuis. tunc siue recuperentur ca pta ab hostibus in bello vel circa bellum quocūqꝫ tē pore recuperent̄ siue in pace uel q̄uocunqꝫ sunt pri mis dn̄is iure postliminij mobilia uel īmobilia resti tuēda: ut. l. postliminij. ⁊. l. postliminiū ē ius. de cap. ⁊. l. siquid bella. ⁊. l. si captiu⁹. §. j. fallit nisi dn̄i ꝑores qui petunt ab his qui recuperauerūt sibi restitui illa perdiderūt eoꝝ tristicia: ut dictis iuribus. Et idem si fuit effectus primo perdēs transfuga: ut dixi. ꝯ. Ideꝫ si essent cōtra pacis federa uel treuge recuperata non restituunt̄ priori dn̄o: qꝛ nō habꝫ in his ius postlimi nij locū: ut dicta. l. in bello. Ex quibus pateꝫ qꝛ siue per recuperationē siue per redemptionē romāi bona ab hostibus capta recuperauerūt qꝛ illa iure sui iure gē tiū iuste fecerūt. Si vero bona hostiū mobilia uł īm mobilia ceperūt etiā iuste eodem iure gentiū sui iure romani fecerūt. Naꝫ īmobilia requirunt̄ reipublice occupantiū. mobilia vero sunt ipsoꝝ militū. l. si capti uus. §. j. ⁊. l. siquid bello. ⁊ iuribus in ꝓximo argumē to allat̄. ⁊ hoc qn̄ sp̄alia bona īmobilia ⁊ mobilia ca pta a romanis fuerūt. vbi aūt hostes venerūt vłiter in manibus romanoꝝ occupate forte uel federatiōe uel aliter tunc transiuerūt sub romanoꝝ iurisditiōe ⁊ vni uersali dn̄io ⁊ federatiōe romani populi: sed ꝑticula ria dn̄ia mobiliū uel īmobiliū nō erant occupantiuꝫ sed apud ipsos deuictos hostes remanebāt: ut no. Ja co. de belui. in aut. de here. ⁊ fal. in prin. ī tertia opp. qꝺ refert bar. ff. de iur. fis. l. diuus. facit. l. j. C. de offi. ꝑfe. ꝑto. afri. Nā ipsi sic capti vłiter efficiebant̄ de ro mano pp̄lo ⁊ eoꝝ bona ⁊ ꝓpriā libertatē retinebāt. A. hostes. de cap. ꝫ qn̄qꝫ rōe suspicōis deuictos romani traberēt de ꝓprijs ꝓuincijs: ⁊ in Italiā ducebāt: lati niqꝫ vocabant̄: qui tn̄ alienare poterāt bonaqꝫ in ꝓ uincijs habebāt: ut̄ not. in. l. j. C. de lati. liber. toł. ⁊. J. certa forma. C. de iur. fis. l. ij. x. Qꝫ vero dixi occupanti bus militibus bona mobilia cōcedi: intelligendū ēēt sane: ⁊ ut ipsi presentēt ipsa mobilia duci belli qui di stribuat inter fortissimos pugnatores. xxiij. q. v. di cat aliq̄s. j. di. ius militare. in glo ꝑncipis ⁊ in tex. ⁊. v. stipēdia. ⁊ ut. v. itē prede. debꝫ tn̄ dux etiā illis distri buere qui remāserūt ad cāpū ⁊ salinas custodienduꝫ

ut sūt hodie illi qui remanent vel apud vexilla vel cū carriagio et debet p se capitaneus retinere pauitias quas nos caposoldos noiamus de quibus suis seruitoribus debent distribuere ut habet p̄mo Regū.xxx.ca. Cum ergo ad ppositum aut romana bona ppria rediuerūt: aut recupauerūt ante ablata et iure postliminij iterū sua fecerunt sm q vult Innocē. de voto et vo.redēptio.c.q super his.vel bona hostiū occupauerūt et illa etiā iure gentiū vel sub sua iurisditione vel dn̄io acquisierūt. vnde merito iure gentiū iuste nacti sunt orbis vniuersale dominiū p iura predicta sic plixe deducta ut omnibus innotescat. Quid fiendū de rebus in bello obtentis.

D adiuuanda p̄dicta facit: nam cū romani in eorū territorijs ab hostibus turbarent potuerūt iuste statuere ut singuli capti efficerentur serui vel sub sua iurisditione. nā sic captis hostibus potuissent ratione illate violentie ipsos ad mortem damnare naturaliter qd est plus: ut.C. vbi de cri.agi opor.auc.qua in puincia. quanto magis ad ciuilē seruitutē poterant eos damnare velut essent sub eorū iurisditione. et hoc est qd sentit Inno. de iureiuran.c.sicut.vñ hostibus a romanis victis dicta.l.precedente vel deinde secuta. que.l.facta fuit ut.l.si qd in bello.et.l.in bello de cap. iuste fuerunt sub romano populo. Quinimo amplius arbitror qd cū roma nō haberet superiorem nisi deum et similiter eius hostes q bello in dicto romanis vel ipsis romanis indicentibus alteri absq aliqua lege precedente vel secuta que ibidē capta fuerūt effecta sunt capientiū vel sub eorū iurisditione: qz hoc est inductū de iure gentiū.l.naturales.§.fi. de acqui.re.do. et.l.ex hoc iure. de iusti. et iure. licet aliter sentiat Inno. ut dicto.c.sicut. sed illud dictū Inno. debet itelligi qñ bellantes habēt superiorem ut capta in tali bello nō sint capientiū nisi tali precedente constitutiōe vel secuta. hodie tñ credo in hoc attendi armorū consuetudines Nam consuetudines et mores iure gentiū et ciuiles induxit seruitutē postliminiū: ita hodie ritū et morē aliū potest inducere noua consuetudo loci vel municipij ut.l.iij.§.siquid lex.ff. de sepul.vio.l. de quibus. ff. de legi. et.l.ij.que sit longa consuetudo. et io hodie qui capiunt consuetudine nō fiunt serui sed habent aliū ritum et morem qui vtiq seruandus est. Et io cū consuetudo sit hodie q stipendiarij etiā qui sūt apte iuste bellantes nō puniant ut predones: dicam ut predones nō puniant a iudicibus nō posse nec debere puniri cū in talibus debeat attendi consuetudo. Sed cū romanorū tempore essent cōsuetudines ante dicte igitur iuste romani acquisierūt orbis imperiū omni iure tā diuino qz nāli vel gentiū vel ciuili inspecto.

Preterea p̄ncipari p ciuilem potentiā est p̄ncipari seruis.p virtutē vō est p̄ncipari volentibus et liberis: ut est tex.in.c.ea vindicta in fi.xxiij.q.iiij. et hec vltima melior ut inquit phs.vij.politicorū. et pbat i.l.j.C. de offi.pfec.pto.afri. Sz p̄ncipari virtutibus solis romanis fuit et nō alijs ergo iuste i eos fuit imperiū. Nam sm Salustiū in catellinario in pace beneficijs magis qz timore imperiū gubernabāt et accepta iniuria potius parcē qz psequi volebant: igitur domi boni mores et militie celebrant cōcordia maxima minima auaricia erat ius bonū qd apud eos nō magis legibus qz nā valebat. Ciues cū ciuibus de v̄tute certabāt in sacrificijs deorū magnifici domi tēpati i amicos fideles erāt. vñ Quintilliā⁹ in libro de cāus sequit: Si existemus romanū imperium nōnullos prefecit gentiū multitudo maior est qz ceteris gentibus. Aut maiora corpora qz cimbris aut maiores diuitie qz diuitijs regijs aur cōtēptus mortis facilior qz pluribus barbaris causam vite nō habentibus sed romanos principes fecit seueritas legū ordo militie amor libertatis pluraq moribus qz viribus vicerūt. vnde synodus in quadā epistola inquit: Roma est domiciliū legum studiūz nostrarū firmamentū mundi curia dignitatis patria libertatis. Ex quibus deprehendit q sub romano populo vniuersis orbis virtutibus regebatur. vnde meruit alijs ante poni nationibus. C. de iusti.codi.confir.l.j.cum sub tali imperio populi consequerent libertatem sub alijs sm virtutem.l.j.C. de offi. prefec.preto.affri.in auc. de here. et falci.in principio. Nam romani moribus et virtute: alij potentia dominabant. vnde regulariter hanibalis gesta qui pro penorū imperio in palestra stetit contra romanos nullus crudelior nullus fallacior fuit ut refert Augustinus tertio de ciuitate dei.c.xix. Nam contra pacis federa deleuit Sagūctum ciuitatem hispanie romano populo amicissimā: scrutent scipionis gesta romani principis hanibali aduersi nullus pudicus: nullus fidelis nullus ex armorū ministris magis sanctus fuit vnde hiberos sibi pudicicia iuuenis cōciliauit. Necesse erat ergo p tales principes populū ita sanctū ita deuotum ita pudicū et piū orbi vniuerso merito principari sub quo subditi libertates assequerentur et iugū excuterent seruitutis.

Vid igit romanis obijcitur in predictis in casuz qd fuit imperiū apud syrios hoc pfecto negatur. Nam nullus orbis terrarū mediam partez obtinuit romanis exceptis qui vniuersum orbem obtinuerunt vel saltem orbis partē maiorē qd sufficit ut infra et si nō totum nacti fuissent. Nam ninus et si asiam totam obtinuit perempto zoroaste magico iudeam habere non potuit nec ceteras mūdi plagas. vnde imperiū non habuit licet habere tentauerit: quia qñ plura requirunt ad consecutionez certi iuris nō sufficit aliqua nācisci ut ius illud quesitū dicat nisi oia q̄s nactus sit. C. de rei vendi.l.quotiens. nec Daniel.ij. dicitur imperiū vniuersale fuisse apud syricos sz ipse dixit designando totuz pro parte alias ipse mendax esset qz nō habuit nabuchodonosor imperiū totū orbis sz partē igit ut dixi Daniel verba debēt intelligi. Obijcitur etiā q alteri quesita iam iure gentiū non licuit iure diuio vl naturali vel gentiū occupare romanos nec diffiteor. Nullus tñ adhuc vniuersale occupauerat imperium. vnde iuste apprehensiōe romani poterant illud suū iure gentiū facere.l. qui eni de acquir. re.do. et licet nācti fuerent imperium: nō tamen particularia dn̄ia a possidentibus pdebant qz dn̄ia particularia nō sunt imperatoris nisi quo ad ptectionē. C. de pei. impe.offe.l.quotiēs. Preterea ut dixi romani potius fuerūt defensores vel si offensores fuerūt iudicio dei et iuste ut supra ostendi in vltimis cōfirmationibus. vñ iuste nacti sunt orbis dominiuz cū essent deo volente iusti inuasores quos neq iuste ppulsare licebat C. de his qui ad eccle.cōfu.l.si seruus. et licet nō cēnt romani xpicole iuste tñ obtinuerūt: quia nōdum lux illa erat in mūdo sz demū patuit Joh.p̄mo.c. vñ post lucē ipsam fidē nō esset de oībus xpi esse nō posset fadeorū ipator.xxiij.q.viij. cōuenior. an vō xpz et gētiles dn̄mō alias ētuosus eē poterat ipator. et si negas fuisse

romanos virtuosos ⁊ sic nobiles: ego inficior. Nam
licet forte romulus quod tamē non credo vel alij primi
construentes vrbem non essent sequentes fuerūt vir-
tuosissimi a quibus saltem incepit virtutis gradus ⁊
nobilitatis. Et licet forte aliqui forent mali ⁊ essent mul-
ti: populus tamen de se pro parte maiori plus felix ⁊
clemens erat ut supra confirmando dixi: vnde propter
malos vbi etiam boni sunt non licet propterea vrbem ro-
mam abijcere: sicut nec propter malos pisces licet retia
dei rumpere. ij. q. j. multi. cum similib⁹. vnde si consi-
derantur optime romanorum iura proxime relata pro
fecto non fuerunt inuasores alienj iuris ⁊ bellorum nū
ciatores sed defensores ⁊ defendendo orbis dominiū
acquisitores: ⁊ cum inuasores fuerunt iusti erant of-
fensores maxime iulius cesar: quem sinis plurib⁹ epi-
stolis inuenio fuisse pacis patrie optime zelatorem.
Nec refert quid Cicero senserit de cesare cum perra-
ro de hoste bene sentiat hostis eius. Item est cesar au-
gustus qui primū vniuersum orbis imperium nact⁹
est. Nam post mortem cesaris antonio ⁊ multis de
imperio obtinendo decertantibus nulli fauit senten-
tia senatus ⁊ populi romani: nisi ipsi octauio: qui iu-
ste populi decreto orbis habuit dominium in ipsum
omnis iurisditio est translata. l. j. §. cum autem. C. de
vete. iure enucle. ⁊ resistentes ei iniuste resistebāt: cū
illi contra: ipse sm̄ sniam romani populi pugnaret: ⁊
si heres legitim⁹ ac filius imperatoris romani: ut in
vltimis confirmationibus ostendi: vnde merito ⁊ iu-
ste ipse obtinuit: ⁊ ceteri debellati sunt. Taceant igi-
tur detrahentes romano imperio: ut intelligant profū
dissimis dei iudicijs illud fuisse firmatum. Cognos-
cant q̄ cuncti q̄ qui imperatori resistit dei ordina-
tiōi resistit. xj. q. iij. qui resistit: ipsosq̄ profecto negā-
tes cesarem non esse dominum vniuersi ⁊ monarchi-
am suam non esse vtilem mundo ⁊ necessariam: nem-
pe iudico hereticos ⁊ insanos cum peccatum ariolan-
dum sit repugnare. i. nō obedire ⁊ scel⁹ idolatrie nol-
le acq̄escer. s. princip. xxxij. di. §. porro cū necesse sit mū-
dum regi p vnum. xxxiij. q. v. hec imago. ⁊ reipublice
necesse sit p vnū consuli. l. ij. §. nouissime. de ori. iur.
Et q̄ iuste apud romanos sit vltra ante dictas rōnes
sunt tex. xij. q. j. futuram ecclesiā. ij. q. vij. beati petrus
⁊ paulus. ⁊ in. l. j. C. de iusti. co. confir. illud Hierony-
mi dicentis virtutibus romani meruerūt imperium
xxviij. q. j. §. ex his. Item cū dicit. Item q̄r ⁊ si totus
orbis pars eius tamen maior sub ipso fuit vnde q̄ or-
bis pars maior fecit pro bono cōmuni nō p bono prin-
cipaliter singulorum debet haberi ratum ceteris etiā re-
luctantib⁹. ff. ad munici. l. qd̄ maior. ff. quod cuiusq̄
vniuer. no. l. nulli. ⁊ quod notat extra de cōsti. c. cum
omnis. sed orbis pars maior imperiū cōstituit apud
romam ⁊ Gayum cesarē ⁊ postea in augustum q̄ fuit
opus necessariū ⁊ pijssimum humano generi ergo iu-
ste fuit apud eos nō alios qui nunq̄ tale premiū nac-
ti sunt. l. deprecatio. ff. ad legem rodi. de iactu de qua
drien. pscrip. l. bene a zenone. ⁊ l. ij. §. siquis a princi-
pe. ⁊ §. merito. ne quid in loco publi. Et ideo sine cau-
sa princeps rem meam alteri dare potest. l. item si ver-
beratum. ff. de rei vend. l. titius. ff. de euic. Et quia or-
bis pars maior potuit sibi principem eligere. instit. de
iure na. §. sed qd̄ princip. C. de veteri iure enu. l. ij. §.
cum enim de orig. iur. l. ij. §. igitur. sicut de saulo dici-
tur q̄ populus ipsum regem cōstituit Regū. j. c. xviij.
q. j. moyses. xciij. di. legimus. facit. Lex hoc iure. de iu-
sticia ⁊ iure. Et quia sicut collegium eligit prelatum sibi
ut in. c. j. de elec. ita ⁊ populi regem. esset enī orbis alias
quasi monstrum habens plura capita de offi. ordi. c.

quanta. cum tamen reipublice intersit p vnum cōsuli
l. ij. §. nouissime. ff. de origi. iur. ideo sub cesare sunt
oēs nati. xj. q. j. §. hec. ⁊ ipse totius orbis obtinet mo-
narchiam. xij. q. ij. c. futuram ecclesiam. ⁊ merito quia
imperiū traditum est a celesti culmine. C. de vete. iur.
enucle. l. j. in principio. Imperatorē enī misit deus le-
gem animatā in terris: auc. de consuli. §. fi. col. iiij. Et
ideo deus de celo imperiū constituit ut difficultas le-
gem imponat ⁊ humano generi distribuat: in auc. de
fide instru. ⁊ ea. §. quia igit. col. vj. ⁊ sic cum a deo sit
imperium q̄r nō est potestas nisi a deo: de homi. c. pro
humani. §. j. li. vj. qui et resistit dei ordinatiōi resistit
xj. q. iij. qui resistit. Nam qui preceptum imperatoris
contemnit sibi ipsi iudicium acquirit ⁊ inter homines
penas luit ⁊ apud deum frontem non habebit. xj. q. j.
imperatores. Concludamus igit orbis imperium iuste
fuisse diuino iudicio apud romanos ⁊ apud Julium
cesarem ⁊ Gaium octauiū ⁊ reliquos successores vsq̄
in nostrum gloriosissimū Federicum.

Lucidauit satis ut arbi-
tror p me de⁹
romanorum de orbis imperio iura ma-
nifestissima preterq̄ his qui offuscha-
ri cupiūt inuidie nebulis. Nunc autē
ut finē huic primo libello sicut pollici-
tus sum concludam discutiendū censeo si apud bisan-
tinos sacra hec nunq̄ iura fuerint aut hodie sint vel
esse possint sine potius inuictissimos germanicos eē
dicendū est. Et dicerent profecto greci romanum impe-
rium fuisse ⁊ esse adhuc apud ipsos. Nam constanti-
nus gloriosissimus fauore beati siluestri ⁊ totius ec-
clesie sancte dei elargita vrbe ipsi matri ecclesie. xij. q.
j. c. futuram ecclesiam. ⁊ de elec. c. fundamenta militan-
tis ecclesie li. vj. sedem imperij constituit in bisantium
xcvj. di. palea constantinus quod renunciare non po-
tuisset in manibus pape vel alteri⁹ prefecti nec etiā ei⁹
successores sine licentia romani populi a quo recepit
imperij dignitatem. insti. de iur. na. §. sed qd̄ principi
⁊ l. j. §. cum autē de vete. iur. enucle. ar. l. legatus. ff. de
offi. presi. l. ij. §. ⁊ cum placuisset. de origi. iur. xvij. q. j.
consoldus. nō enī potest quis officium renūciare nisi
in manibus superioris a quo recepit dictis iuribus. si
ergo constantinus habuit ⁊ successores adhuc hodie
possunt dici habere. pro hoc videt tex. de ma. ⁊ obe. c.
solite. vbi papa scribendo enunciat constantinopoli-
tanum imperatorē ⁊ verba enunciatiua pape in suis
litteris probata quando super aliquo in quo suam inten-
tionem pontifex fundet sunt probata probant: ut in cle. j.
de proba. facit de priuil. si papa. li. vj. sed papa in decre-
tali solite fundabat intentū suū dicens: q̄ q̄uis cōstan-
tinopolitan⁹ esset imperator tamen debebat constan-
tinopolitanum patriarcham facere sedere in parte sini-
stra in scabello posito ad pedes suos. Ex quibus enū-
ciet eum imperatorē tali enarrationi ut plene probatio
ei standum est dicta clemen. j. de probatio. Et si est im-
perator constantinopolitanus ergo non alter vniuer-
salis erit vel esse potest cum talia iura nō nisi vni prin-
cipi dāda sint. vij. q. j. in apibus. licet de facto aliquā-
do duo fuerint ut ibi. his tamen nō obstantibus hec
summa veritas est q̄ imperium fuit iure apud constan-
tinum ⁊ successores grecos cesares vsq̄ ad quendam
successorem alium constantinum ⁊ leonem eius filiū
ut dictis iuribus deinceps vero non. Nam aduerten-
dum est q̄ imperator protector ⁊ adiutor est ecclesie ⁊
debet illam defendere: de electio. venerabilem. ⁊ exal-
tare papam debet. lxiij. distinctione tibi domino. et
tueri debet clerū. xcvj. di. c. fin. ⁊ miserabiles personas

xxiij.q.v. princeps.c.administratores. Item oportet sci-
re q cum ecclesia ipsa romana opprimeret ab astulfo
longobardorum rege ipsa ecclesia petiit patrocinium
⁊ auxilium a dicto Cōstantino tunc cesare et a leone
eius genito: ⁊ cum prestare patrociniū recusarent Ste-
phanus papa secundus natione romanus transtulit
imperium in germanos: de elect. venerabilē. de iure
iuran.cle.romani. ⁊ datum fuit imperiū primū Karo-
lo francorum regi ⁊ filio Pipinini: quem Zacharias pa-
pa ante prefecerat regem francie remoto Ludoico:
ut.xv.q.vi.alius. ⁊ hic karolus papiam obsedit ⁊ de-
sideriū impugnantē ecclesiam regem cepit: ut.lxiij.
di.adrianus. ⁊ facta fuit trāslatio talis: Anno dñi se-
ptingentesimo.lvi.sm Hoffre. uel sm alios septingen-
tesimo quinquagesimo quinto. que translatio cū fue-
rit iuridica amplius nō fuerūt imperatores greci sed
germanici qui electi legitimi demum sunt ab electori-
bus qui potestatē eligendi ab ecclesia susceperunt. i.
ab vniuersali collectione: dicto.c.venerabilē. ⁊ intel-
ligo modo eb ecclesia. i. ab vniuersali collectione fide-
liumq ecclesia. Nam solus papa nō disponeret uel con-
cederet alicui ius eligendi imperatorē secularē: cum
hanc potestatē habere nō reperiat. ⁊ licz text. in.c.ve-
nerabilē. dicat q electores habent a sede apostostoli-
ca ius eligendi intelligit mediate non imediate. Nā
respectu illo habito q sedes apostolica transtulit im-
periū in germanos: per hoc possunt dici electores ha-
bere a sede apostolica potestatē: imediate vero pote-
statē eligendi electoribus nō potest cōcedere: quia il-
lam nō habet. Et ideo papa non posset ipsos illos ele-
ctores priuare ⁊ ipsum imperatorē eligere: ut no. glo.
de re iudi. ad apostolice. li. vi. in glo. pe. Et q iusta fu-
erit talis translatio nō absoluta potest ostendi ratio-
nibus. Nam cum ipsi cesares teneant auxiliari eccle-
sie: si erant uel sint negligentes cōmittunt peccatū gra-
uissimū: cum negligētia in principe sit enorme pecca-
tum. xxiij.q.j. officij. Et ideo si moniti persistūt in ta-
li peccato ⁊ obstinatiōe: certe suspectā heresim incur-
runt. xl. dist. si papa. ⁊ qd ibi dicitur possessioq iuste
anathematizari. xxiij.q.v. administratores. Et hec om-
nia ipsis grecis facta fuerūt: sed cum nō propterea pro-
pter omnia ista se mouerint iuste remoueri a principa-
tu potuerūt: quia ex talibus peccatis ⁊ obstinationi-
bus: etiam posset ipse pontifex remoueri. xl. dis. si pa-
pa. quādo peccatū est tale q scandalizat totā ecclesiā
dei: ⁊ pōtifex ⁊ princeps in tali peccato obstinati: nec
moniti recipiunt a pontificatu remoueri queunt ita
remouit propter talia pisanū conciliū Gregoriū duode-
cimū ⁊ sanctū Constantiense conciliū Benedictū ab-
sertū pontificem duodecimū: ⁊ ipsū Gregoriū iterum
remouissent: nisi in sancta ipsa synodo viri si qd pten-
debat in apostolatu renunciasset ut renūciauit. facit
ad hec que dixi. s. in prima qōne in responsionibus
ad prima argumenta in nona responsiōe. vnde meri-
to greci negligētes fuerunt priuati pro hoc: quia im-
periū nō debet esse extra ecclesiā nostram. xxiij.q.vij.
cōuenior. j.q.j. §. sed istud. ⁊ ff. de excu. tu. l. spadonē.
§. iam aūt. ⁊ ibi not. glo. ⁊ l. fi. C. de iudi. ⁊ in auc. ius
iurandū quod presta. ab his. in prin. ⁊ §. j. col. vi. et in
proemio institu. in prin. licz olim ante aduentum xpi
foret se ius generaliter in fi. ff. de ita not. glo. in dicta
l. fi. C. de iude. sz greci sunt extra ecclesiā nostrā. Nam
sūt scismatici ⁊ sic hētici. xxiij.q.j. in sūma. vñ eis nō
pōt imperiū iuste cōpetere: sed est ex tali translatione
apud germanos qui vere sunt germani fine nobiles-
xxxiij. di. c. quorum dam. quius hodie greci ab obsti-
natiane remoti summum romanū pontificem cogno-

scant ⁊ eius adhereant vnitati remoto scismate in quo
dicebant pontificatum esse apud constantinopolita-
num episcopum: vt no. xxij. di. renouantes: ⁊ nostrum
regem romanorum federicum in principem recogno-
scunt: vnde largo nomine grecorum dicitur impera-
tor: ut no. glo. de elec. venerabilem. ⁊ sic respondent
ad. c. solite. Et q imperium sit apud germanos. i. theu-
tonicos. est tex. de consecra. di. v. c. in die. Et si est q ē
apud theutonicos iuste hodie est apud pijssimū no-
strum monarchiam gloriosissimum federicum: qui
canonice nemine discrepante electus est: ⁊ ab his prin-
cipibus qui de iure ⁊ consuetudine potestatem eligē-
di receperunt: de elec. c. venerabilem. ⁊ merito elect⁹
est: quia vir ⁊ princeps est sanctus ⁊ optimus q ei⁹
actiones ostendunt: nam pro reparatione status ec-
clesie sancte dei concilium conuocari fecit pro sustulē-
do sacrilego scismate de dei ecclesia ipsa apud constā-
tiam prouincie maguntine: que charitas alteri princi-
pi non contingit: ⁊ tamen ipsum scisma horrendum
xl. fere annis viguit in christi ecclesia sponsa predicta
⁊ tandem annuente deo ⁊ fauentibus sanctis oratio-
nibus sacratissimi augusti qui non parcēs laborib⁹
vel impense per omnis christianorum climata pagrauit
i italiam primum deinde in galliam aragoniam atq
angliam: ⁊ primum in germaniā illiricam ⁊ vngari-
am sublatum est ipsum horridum scisma renuncia-
tione gregorij ⁊ carceratione iohannis. xxiij. di. quē
sancta synodus condemnauit ⁊ deposuit ⁊ in carce-
rem trudit: lz postea ad cardinalatus officium p marti-
num quintū restitutus extiterit in ciuitate flor. ⁊ dā-
natione bñdicti. xxij. al. xiij. cum orbis oīs obediētiā
sustulit ⁊ ipse in mari apud paruisculū opidum inius-
stissimum aragonie se reclusit ⁊ ibidem defunctus est:
⁊ a synodo sancta pfata elect⁹ extitit sanctissime vite
vir prosapie nobilissime de colūna natione: et ex ba-
ronibus vrbis dominus martinus romanus: cui re-
ligiosissimus cesar ⁊ orbis vniuersus vt vero aposto-
lico obedientiam prebuit q īperiū nō sit apud grecos
sed ī germanos: no. ⁊ tz glo. vij. q. j. in apib⁹: ⁊ lz papa
cum enūciat imperatorē: de maio. ⁊ obe. solite. illud
dz ītelligi q fuit antequam fuisset fcā translatio in germa-
nos: aut si tenes q post fuerit dicas q cū illa enūcia-
tio fiat ibi a papa de facto alieno: potest tamen pro-
bari contrarium: ut nota. in dicta clemen. j. de pro-
batio. immo sm aliquos ibi non facit probationem
nec transit onus probandi in aduersarium: nisi fiat
motu proprio ipsius pontificis: vl dicas q enuncia-
tio pape etiam super eo super quo fundāt intentio-
nem non facit probationem quando iura canonica
aliud contra disponunt eius quod enunciatum est:
sed sunt ad concordiam iura contraria reducenda: ut
intelligatur q de facto nominatur imperator in dicō
c. solite. non de iure: cum de iure imperium non sit
apud grecos. dicto. c. venerabilem. Uel dicas q lar-
go modo dicitur imperator: vt notat glo. in dicto. c.
venerabilem. in verbo in germanos. vel dic: ⁊ hoc vi-
detur verius ⁊ magis notabile q tunc enunciatiua
verba pape disponunt vl probationē inducunt quā-
do emanat circa id quod pontifex principaliter pos-
set disponendo facere et inducere: ut si enūciat circa
spiritualia vel ecclesiastica. Si autem enunciatio es-
set facta circa id quod papa sua dispositione non pos-
set principaliter inducere vel disponere: ut circa me-
re temporalia ipsi non subiecta: de iudici. c. nouit
tunc talis enunciatio. Et si esset talis vbi pontifex fū-
daret intentionē suā nullā dispositionē nec pbatōem
iduceret inter nō subditos pontifici. Nā si non pōt

sua principali dispositione de nõ sibi subiectis dispo nere de foro cõpe.c.licet ex suscepto. ⁊ õ iudi.c.nouit multo minus sua enũciatione disponet vel ꝓbationẽ inducet sed disponere de iure imperij secularis non spectat ad pontificem nisi in subsidiũ ut dictis iurib⁹ ergo nec enunciãdo de ipso quicꝗ disponit. Et ideo dixi in questione iam de facto cum papa concessisset dñis quibusdam in temporalib⁹ facultatez exigendi septuaginta milia ducatorũ a clero suo eo quis dice bat in dictis ꝓuilegijs illos dominos temporales ꝓ ecclesia eẽ obligatos illustri comiti Guidantonio co mitis montis feretri in dictis septuaginta milib⁹ du catorũ ꝙ ex talibus verbis ꝑ pontificem enũciatis ꝓ batur obligatio ꝙ dicti domini temporales essent ob ligati ad dictam quantitatẽ dicto illustri comiti iuri bus ⁊ rationibus ante dictis. Et qꝛ vbi nõ potest con sensus disponere ibi nihil operaẗ confessio ut est tex. in.c.sup eo.de eo qui cognouit cõsangui.vxo.sue.ad hoc quod scribiẗ in.l.si forte.ff.de castre.pe. ⁊.l.si do natione.C.de collationib⁹.sic ĩ nostro casu cum enũ ciat illũ imperatorez qui nõ ẽ.ex hoc nulla probatio vel dispositio sequiẗ. Concludamus igiẗ romanum imperiũ iuste eẽ apud germanos ⁊ ꝑ ꝯsequẽs apud nostrum monarcham iustissimũ Federicum cuius vota deus etern⁹ prospere feliciter ⁊ ꝑpetuo secũdet.

Finit tractatus de potestate imꝑatoris ac pape: ⁊ an apud papam sit potestas vtriusꝗ gladij: ⁊ de ma teria conciliorꝫ qui appellaẗ monarchia editus ꝑ ex cellentissimũ vtriusꝗ iuris doctorem dominũ Anto niũ de rosellis de aretio. Impensisꝗ ⁊ arte Hermãni Lichtenstein Coloniẽsis ẽ impressum anno salutis millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo Noñ.caleñ. Julij Venetijs.

Registrum chartaꝝ

a
prima dimidia alba
In hoc libro
facit ⁊ alia rõ
do bene disposito
firmanẗ hoc

b
vel quia sit notoriũ
proprijs debet hec
tanꝗ dei minister
antiquitatis

c
dixi ergo
peccata ⁊c.
pa alias esset
xj.c.probaẗ

d
tem pape:
nec essent numerandi
legarent nec
si electio potest

e
⁊.ij.ad corintheos
gelicam: de qua
prout quis errat
ctione aut quolibet

f
surgunt contra eum
⁊ erit perplexitas
Unde videẗ
epus de preben.

g
coꝝ nollet cõgregare
supponaẗ quo casu
vnus a principio
c.achatius

h
cõciliũ sit opus
nõ est iudex
li.vj. Item ⁊
iura predicta

i
vt habeẗ actuũ.xv.
c.dedit.⁊ qñ
quare auctoritas
est tñ ꝙ nõ possit

k
supradictis responsio
que stricto modo
re vel disponere
diuinũ ut in oibus

l
li.vj. Nam fateor
de rescriptis.
Ex his ergo cõcludiẗ
moniũ contractũ

m
possit conciliũ absoluẽ
timus vere vel ficte
talibus epus dispensat
ista dicta. Itẽ dubitaẗ

n
constitutũ in sacris
cle.generalẽ
iura positiua
sus orbis est vnũ q̃d

o
cuius sniam
cõiectura diuine
vniuersus orbis

Operis p̄sētis de potestate pontificis maximi romanorūq; imperatoris quod monarchia inscribitur ut longe inquisitionis labor absit ordinare sequentem volumus tabulaȝ: in qua oīa sūmatim sūt posita cū suis dubijs precipuis. Per principium nempe medium vel finem singularū columnarū: quarū sunt quattuor charte cuiuslibet numero signate in fronte omnia ad loca sua sunt remissa.

idic
niti
ctū. ff.
ba. leg. ₇ bn
d aduerte q̄ te

Finis tabule.

11847336 2

ub die ... est diabolum
...

p. i
... ba
... bea
il. ... ipsemet bani
i c ... nō recipit restric
alleg. ... de ... in pn. ff. de ...
g. ... de corpore ... i. l. si qs in g
quoqz ... ibi bal. ff. ad silla. ... i sua so
i sui. C. nota. Tertio limita in casib' ...
... in iudicio ... ... vic cert
... ipetrare ... fine ... c. ...
... legatū. ff. de ... facit qd no. bal. i. l.
... ciba. leg. ... de plumbino in. l.
cā. Sed aduerte ... in. l. ... ff. de b
... in iudicio pōt petere bonoz pos. ...

